Kiss Gusztáv

grafikus

„Modern apokalipsis" (toll)

„Verseny" (toll)

Tóth Antal: Kiss Gusztáv

Művészet, 1974. november - 26 lap.

Kiss Gusztáv
Grafikus

„Ónarchigs" (toll)
" (repro)

Tóth Ontal: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974. november – 26 lap

Kiss Gusztáv
grafikus

A művész „Bérkác" című műve fantasztikus elemek nélkül készült rajz. A „Pegazus" költői látomás.

Tóth Antal: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974. november - 26 lap

Kiss Gusztáv

grafikus

A művész „Viktória" című rajzáre félelmetes magaing, a lezajlott tragédia után mélységes csend árad.

Tóth Ajtal: Kiss Gusztáv

Művészet, 1974. november – 26 lap.

Kiss Gusztáv
grafikus

A művész drámai hatású rajzai mellett elégikus és lírai hangvételű rajzai képcik munkáinak egyik csoportját.

Toth Antal: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974. november - 26 lap.

Kiss Gusztáv
grafikus

Kiss Gusztáv rajzai a műszaki rajzok egzaktságával vetekszenek, olyan fegyelmezettek, rendezettek és a legkisebb vonalig pedokoltak.

Tóth Antal: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974. november - 26 lap.

Kiss Gusztáv
grafikus

A művész a legegyszerűbb eszközök-
kel rajzol, tussal es tollal és a régi
mesterek ábrázolával felérő műgond-
dal.

Tóth Antal: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974 november - 26 lap.

Kiss Gusztáv
grafikus

Kiss Gusztáv békés, konstruktív szándékának, a jóvóbe s az emberbe vetett hitének a legmeggyőzőbb bizonyítéka a rajztechnikája.

Tóth Antal: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974. november - 26 lap

Kiss Gusztáv
grafikus

A művész „Modern apokalipszis"
sajzán a napi hírek megdöbbentő
erejével ható hatásztrofát látunk.

Tolh Antal: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974. november - 26 lap

Kiss Gusztáv

Grafikus

A művész rajzainak egyik csoportjára a túlfűtött szemedélyesség, a tolródó mozgalmasság jellemző. Tárgyuk pl. a „XX. szárad", és a „Verseny" című rajz.

Tóth Antal: Kiss Gusztáv

Művészet, 1974. november - 26 lap

Kiss Gusztáv
grafikus

Kritika és intelem van Kiss Gusztáv szabadnyi rajzában. A művész rajzán a „konfliktus maximumát" kívánja megragadni.

Tóth Antal: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974. november - 26 lap

Kiss Gusztáv

grafikus

Minden tárgy képviseli a készülési korát. A mi korunk jelképei, éppen a hadi-gépek lehetnek, áll apítja meg a művész.

Tóth Antal: Kiss Gusztáv

Művészet, 1974. november - 26 lap.

Kiss Gusztáv
grafikus

Kiss Gusztáv rajzainak technikai
eszközök, szerkezetek, gépek, leggyak-
rabban használt gépek szerepelnek.

Tóth Antal: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974. november - 26 lap.

Kiss Gusztáv

grafikus

Kiss Gusztáv önálló kiállítása volt,
1972-ben a Fiatal Képzőművészek Klub-
jában, 1973-ban a Műszaki Egyetem
Vásárhelyi Pál kollégiumában.

Toth Antal: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974. november - 26 lap.

Kiss Gusztáv

grafikus

Kiss Gusztáv, a szentendrei Vajda Lajos Amatőr Stúdió tagja. Bár hőrösséget vállal az amatőr képzőművészekkel, voltaképpen nem tekinthető amatőrnek.

Tóth Antal: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974. november - 26 lap.

Kiss Gusztáv

grafikus

Kiss Gusztáv 1968 óta rendszerint az Szentendrei Szabadtéri kiállításokon, 1971-ben a pécsi Amatőr Képzőművészek Országos kiállításán első díjat kapott.

Tóth Aurél: Kiss Gusztáv
Művészet, 1974. november 46 lap.

Kiss Gertrúd
grafikus

Kiss Gertrúd 1948. április 25-én született Kisújszálláson. 1963-1966 között a Képző és Iparművészeti Gimnáziumba járt.

Tóth Árpád: Kiss Gertrúd
Művészet, 1974. november -26 lap.

Kiss Gusztáv

a Vajda Lajos Amatőr Stúdió tagjaként mutatkozott be művészetével a szentendrei művelődési központban rendezett közös kiállításon.

Magyar Élet, 1943. júl. 13.

Kiss Gusztáv
grafikus

Kiss Gusztávnak a grafika, a rajzolás, a tollrajzolás a szenvedélye. Lapjait aprólékos gondossággal munkálja meg.

Kovács Géza: Szentendrei művészek.
Művészet, 1972. április – 19 oldal.

Kiss Gusztáv

grafikus

„Atom"
„XX. század" } repro.

Kovács Gyula: Szentendrei amatőrök.
Művészet, 1972. április – 19 oldal.

Kiss Gusztáv

"Banderillo" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 16.
XVI. évf. 51. sz. 3. lap.

Kiss Gusztáv Művészet Budapest 1984. 100.

Kiss Gusztáv: Modern apokalipszis, toll (fotó Hegedüs Gy.)

Négyszemközt a művel

Szabó Zoltán gobelinja

gri Mária

Különös műfaj a gobelin. A művész megter-ezi a formákat, színeket, kartonra rögzíti nnak a munkának a vázlatát, amelyet egye-őre ő is csak csukott szemmel lát — s a mű nodern párkák szorgos munkája nyomán las-an elevenedik meg, óráról órára többet lát-atva magából. A mindig lenyűgöző hatású zövött képben nemcsak hosszú hónapok két-ezi munkája, de a gobelinszövők alkotókedve s tárgyiasul, ezáltal teljesedik ki a művész redeti elképzelése. „Az elkészült gobelin nindig más kissé, mint a karton" — mondják szövők, s tegyük hozzá, természetszerűen öbb is. A kép tartalmi-formai jegyein túl negragad a gobelinszövés technikájának, saját-os anyagának esztétikai varázsa. A vizuális élménybe óhatatlanul belejátszik a gyapjú-onal tapintásának finom vonzása, a színátme-etek, valőrök elegáns technikai megoldásá-ak csodálata.

Szabó Zoltán legújabb gobelinje, mint álta-ában az állami megbízásra készített hasonló nunkák legtöbbje — az Iparművészeti Vállalat ábai Jánosné vezette gobelin-műtermében zületett, dr. Mészáros Istvánné, Lázár Tibor-é, dr. Kovács Attiláné és Faragó Ágnes mun-ája nyomán. A zsüri dicséretével átvett 295×287 cm méretű falikárpit a Kulturális Minisztérium tulajdonában várja az alkalmas pillanatot a bemutatkozásra. Témája Szabó Zoltán oly sokszor faggatott gondolatainak egyike; a család. Azaz pontosabban fogalmazva az anya s gyermekének mozdulatokkal, színekkel megfogalmazható örökérvényű, és semmi máshoz nem hasonlítható kapcsolata. A „Nők gyermekkel" címet viselő kompozíció mozaikként illeszkedik a művész anyaságot szimbolizáló képeinek sorába. Elég itt csak az 1965-ös nagyméretű olajpasztell „Proletár Madonná"-jának, hatalmas testű, gyárakon, kéményeken, lakótelepeken uralkodó asszonyának konstruktív monumentalitására utalni, vagy nagygrafikáinak hasonló témájú sorára; amely az anyaság súlyos felelősségét, áldozatvállaló erejét kemény kontúrokkal, éles fekete-fehérekkel hangsúlyozó 1965-ös „Évá"-tól az anyai szeretet lírai szépségeinek képi csúcsáig, az 1967-es „Anya gyermekkel"-lapig terjed. Az asszonyok családösszetartó, életadó és gyermekringató szerepének tudatától, a férfibiztonság, az otthon őrzésének és fenntartásának felelősségétől óriásokká növekedett anyák, gyermeküket ölelő-édesgető, lágy fények övezte, aprólékos átmenetekkel rajzolt fiatal madonnák, kemény férfiakat tápláló munkásasszonyok, s érett testű, szerelemre váró lányok elevenítik meg mindig más és más oldaláról a Nőt Szabó Zoltán munkáin. Legújabb gobelinjében a monumentális asszonyiság s a szeretet lírája ötvöződik a gobelintechnika követelte dekorativitás formai megoldásaival. A leonardói „Madonna harmadmagával" — azaz az anya s a kettejük összetartozásában, a gyermekben gyönyörködő másik nőalak nem ritka Szabó Zoltán oeuvrejében. Itt a felénk szemben ülő, arcát az anya felé fordító nő nemcsak ezt a gondolatot hordozza, de a kompozíció dekoratív ritmikáját is hangsúlyozza. Gyümölcsöstálat tartó, felemelt jobb karja az anyának a gyermeket dédelgető behajlított jobbjával, a gyereknek a szülője melle után kapkodó kezével, rugdalózó jobb lábával, s az anya fejéhez emelt bal karjával rímel. A kezek játékának harmonikus hullámzása adja meg a kép horizontális síkját, míg a vertikális egyensúlyt az ülő testek tengelye biztosítja. A drapériákat, testeket kitöltő színeket erős kontúrok határolják, súlyosítva az amúgy is erőteljes formákat. Ellenpontként a gyümölcsöstálból, a fejekből szivárványívek futnak könnyedén a kép felső széléhez, mintegy képen kívüli térben folytatva színes rohanásukat. Megszelídült, s lehatárolt nyalábokként térnek vissza majd az alsó s oldalsó képmezőkbe, aláhúzva, lezárva a kompozíciót. A kék-zöld-sárga színharmóniák, lobogó vörös nyalábok mozgalmas ellentétei, vibrációi a ritmikus mozdulataikkal testesen ülő hatalmas alakok statikus nyugalmának. Összehasonlításul kínálkozik ide Szabó Zoltán korábbi, 1972-ben ugyanitt leszőtt „Krumpliszedők" gobelinje, amely jelenleg a Kulturális Minisztérium egyik tanácstermét díszíti.

A 205×290 cm méretű kárpit három nőalakjában a művész a falikárpit műfaji igényéhez igazodva emeli ki a krumpliszedő nők munkájának ritmusából a dekoratív lehetőségeket. A jobb oldalon nagyívű mozdulattal kosarához hajló nőalak derekának vízszintes síkját színben és formában ellenpontozza a balról álló; felemelt kezében munkája gyümölcsét hordozó, oldalnézetben komponált nőalak, s a felénk szemben erőteljes mozdulattal előrelépő, karjáról szélesen hullámzó drapériát lendítő asszony figurája. Míg a „Nők gyermekkel" érzékeny átmeneteivel, „festői"

Kiss Gusztáv Művészet, Budapest, 1974. VIII.

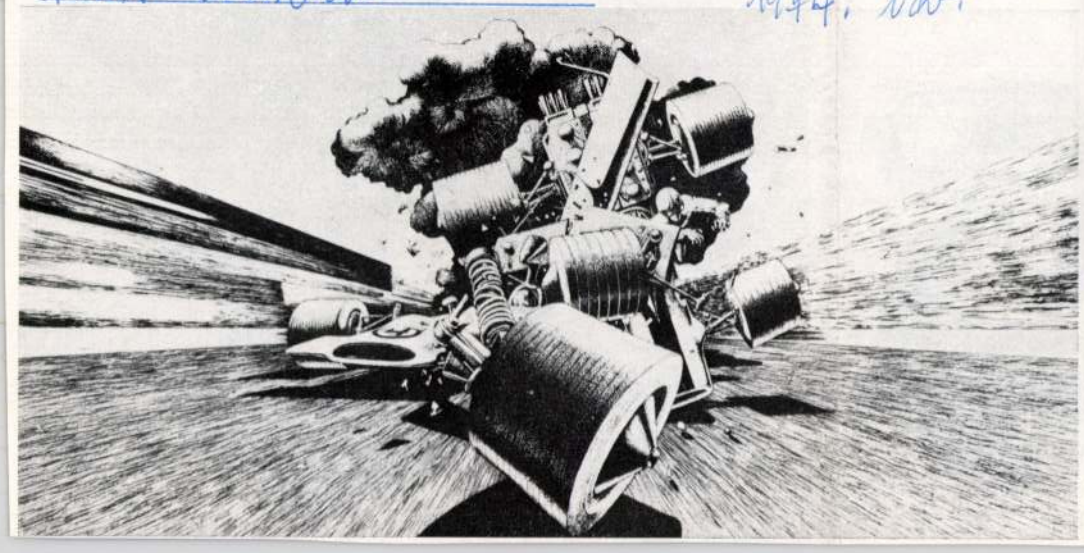

Kiss G
(fotó H

Kiss Gusztáv: Önarckép, toll
(foto Hegedüs Gy.)

Szekeres Károly: Halász-vadász tálalókészlet, 1971

Kiss Csontváry

Művészet, Budapest,
1914. Nov.

Kiss Gusztáv, grafikusművész

Az idő utolsó hónapjában rendezte bemutatóját a Fiatal Képzőművészek Stúdiója, melyen szerepeltek a művész művei.

Bereczky Loránd: A fiatalok stúdiójának kiállítása.

Kritika, Budapest, 1949.3.

Kiss Gusztáv grafikus

neve emlitve, szerepelt a Fiatalok Studió-
jának kiállitásán

Bereczky Lóránd: A fiatalok studiójának kiállitása
Kritika 1979/3 37-38.o.

Szúró szárú
ősz;
kemény karmú
tél;
de
gyöngéd gyöngyű
kikelet;

A bakacsin
óriás égbolt
vigaszul
körbecsillogott,
mikor a Fiastyúk
tojásaiból
kibújtak a kis
csipogó csillagok.

Kiss Gusztáv

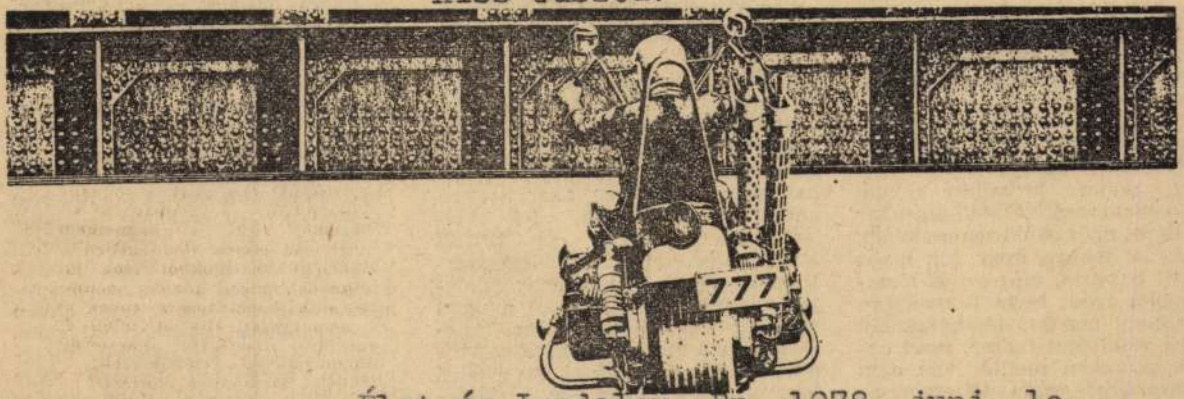

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 1o.
XXII. évf. 23. sz. 6. lap.

~~Voltaire és Rousseau neve úgy~~ BENEDEK ISTVÁN.

~~összeforrt a köztudatban, mintha~~
~~puszipajtások lettek volna. Való-~~

Az amerikai hölgyet elfogta a lelkes izgalom. Még csak azt kérdezte némi aggodalommal, nem kell-e félnie, hogy valami baja támadhat Moszkvában, ha ott megtudják, nemcsak amerikai, hanem vallásos is.

Becsületszavamra kijelentettem, hogy ott se állampolgársága, se vallási meggyőződése senkit nem érdekel. Én például Örményországban még örmény-katolikus nagymisén is voltam.

— Hát maguknál bárki nyugodtan járhat templomba? — szegezte nekem a nem is provokatív, inkább reménykedő kérdést.

Megnyugtattam, hogy ha egyszer ellátogat hozzánk, amit nagyon is ajánlok, mert szép és érdekes kis ország vagyunk, hitvallása szerint áhítatoskodhat akár katolikus, akár protestáns, akár zsidó templomban. És amikor jelezte, hogy ő a maga részéről baptista, még azt is elmagyaráztam neki, hogy Budapesten hol találhat baptista imaházat. Ezt egészen véletlenül tudom, mert éppen a garázsom mellett van egy; ha vasárnap reggel töltetem az autómat, mindig látom, amint baptista honfitársaim Bibliával a kezükben oda vonulnak dicsérni egy egyébként minden — olykor egymással vitázó — monoteista vallás

tam politikai világképét. Már azt is meglepőnek találta, hogy egy ilyen rejtelmes országból származó ember, hogyan is ismerheti annyira az amerikai történelmet és irodalmat, de azt azután amerikai átlagtudattal még elképzelni se tudta idáig, hogy egy kommunista ország polgára, aki saját bevallása szerint kizárólag utazó kíváncsisággal nézelődik Spanyolországban, évről évre feleségével együtt más-más „NATO-országban" utazgat. El kellett magyaráznom, hogy nálunk van — több hasonló közt — egy IBUSZ nevű intézmény, amely vajmi kevéssé különbözik az amerikai utazási irodáktól, és ahol bárki, ha idejében jelenti be igényét, és van kellő spórolt pénze hozzá, oda utazhat akár Nyugatra, akár keletre, ahová csak kíván. Rá kellett jönnöm, hogy az IBUSZ léte jobb propaganda tényleges szabadságjogainkról, mint azok az olykor velünk rokonszenvező nyugati riportok vagy publicisztikai-ismeretterjesztő cikkek, amelyeket vajmi kevesen olvasnak el. Az a tény, hogy én Sevillában egy kávéházban pipázva francia konyakot ittam, jobban, meggyőzőbben bizonyította az átlag-hölgy szemében Magyarország valódi európai-voltát, mint egy magyar bajnokság vala-

svájci dohánnyal, amelyet baseli unokaöcsémtől kaptam. Baszk sapkámat három nappal előbb vásároltam Madridban, az addig hordott, de már elkopott párizsi barrett helyett. Feleségem nyakéke Buharából való, két éve hoztam neki Üzbegisztánból, egyik gyűrűjét Moszkvában vettem, a másikat Athénban, amikor éppen lesétáltunk az Akropoliszról. Új, igazi kordován-bőr erszényét tegnap szereztük az igazi Kordovában.

★

És amikor az eső végre elállván, kimentünk a sevillai utcára, és nemsokára meghatott tisztelettel álltunk meg az Adriano utca 25. számú ház előtt, amelynek emeletén lakott, nyomorgott és írta a „Példás elbeszélések" (Novellas ejempleres) történeteit Cervantes, aki ugyanúgy az én klasszikusom, mint minden valamirevaló olvasóé Vlagyivosztok és San Francisco között, akkor egyszerre eszembe jutott, hogy ebben a kétségtelenül egyetlen világban, minden színű, anyanyelvű, világnézetű, bármilyen vallású vagy bármilyen vallástalanságú ember közös világában olyan fegyvereket terveznek, olyan haditervekről tanakodnak, amelyek egyetlen pillanatban megsemmisíthetik a párizsi Notre Dame-ot, a moszkvai Vaszi-

Bemutatjuk Kiss Gusztáv grafikáit

Kiss Gusztáv a szentedrei Vajda Lajos Amatőr Stúdióban kezdte pályafutását. Bár autodidakta módján képezi magát, valójában mégsem tekinthető amatőrnek. Világképe, intellektusa, érzelemgazdagsága és fölényes mesterségbeli tudása rövid idő alatt a kortárs hazai grafika figyelemre méltó, „profi" képviselői közé emelte.

Kisújszálláson született 1949-ben; 1963—66 között a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumba járt. 1968 óta rendszeresen résztvesz csoportos kiállításokon, számos egyéni tárlata volt. 1971-ben a pécsi Amatőr Képzőművészek Országos kiállításán első díjat nyert.

A műfaj legegyszerűbb technikai eszközeit használja, tollal, tussal rajzol. E puritán technika azonban kifinomult, precíz és rendkívül munkaigényes, önfegyelmet követelő megjelenítő apparátussal párosul. Grafikáin a technikai civilizáció esztelen, ember- és természetellenes túlzásait, ennek extrém tárgyi megfelelőit ábrázolja, többnyire valamilyen drámai végkifejlet pillanatában, de a hétköznapi szituációk lírai, irónikus vagy groteszk megközelítése sem idegen tőle. Mármár a fénykép hitelességét megközelítő rajzai szabad lehetőséget adnak a szemlélőnek, hogy asszociációinak szövevényéből merítve értelmezze őket a grafikus által megrajzolt pontos, ha úgy tetszik „realista" valóságrészletek, illetve azok szürrealista montázsegyvelegének alapján.

Menyhárt László

ÉLET ÉS IRODALOM

Bp. 12 1978. juni. 1o.
XXII. évf. 23. sz. 12. lap.

rövid oldalakat csak szemlesütve lehet ma olvasni.

Mindig is sok baja volt a kritikával. Az *Abafi* diadala óta egyre kevesli érdemei elismerését, sokallja a kifogásokat. 1859-ben esztétikai tanulmánynak álcázott alanyi vitairatot tesz közzé *Regény és regényitészet* címen. Milyen lehangoló és mennyire ismerős (ma sem ismeretlen) lélekállapot: az író az egyik, az okosabbik eszével tudja, hogy valami baj van vele, körülötte, de a másik, a korlátoltabb eszével makacsul tagadja megingott önbizalmát, védekezik, ő védi önmagát, ő támad másokat, ahelyett, hogy a tárgyilagos időre bízná a döntést. Keserves olvasmány: az *Emlékirat* utolsó *könyvében* az emlékiró kínlódásos tárgyilagossággal méltatja Eötvös József, Kemény Zsigmond és Jókai Mór regényirói erényeit, hogy aztán felszabadultan vehesse sorra fogyatékosságaikat.

És már újra Jósika Miklós szerepéről kell gondolkodnunk a magyar regénytörténetben. Mi lett volna, ha szapora, terjedelmes, egyre silányabb regényeit nem a kényszerű emigrációban írja Jósika, egyre kevesebb élményanyagból, egyre több rossz rutinból? Ha a forradalom bukása után idehaza írja meg a felnőtt magyar regény rá váró fejezetét, Eötvös és Kemény egyenrangú társaságában?

Száz éven át Jósika Miklós *Emlékiratát* az illetékes irodalomtörténészek is jobbára az életmű utóirataként emlegették. 1978-ban, úgy sejtjük, az *Emlékirat* nemcsak szerzőjének emlékezetét segít fenntartani, de olvasásra is érdemes, mert olvasni való szöveg. A magyar epika boldog-boldogtalan úttörőjét eleven íróként szabadítja fel.

megeshetik, hogy életét maga írja meg. Talán nem is csak így: a sorsokat anekdotává egyszerűsítve, saját igazságát „ezt jól megadta nekik" jellegű dialógusokba kicsinyítve. Kitűnő megfigyelőképessége, érdekeket leleplező eszessége társadalmi összefüggésekig szélesedett volna. Hogy ezt a lehetőségvesztést megérezzük, az sem Muharosnénak, sem Csalog Zsoltnak nem volt szándéka (azért írták a könyvet, hogy éljenek a lehetőséggel, hogy fölhasználják Eszti néni adottságait). Mégis ez az élményünk a legerősebb, mert az elbeszélő meggyőződése ellenére igazolja a mezőgazdaságban dolgozók életének szükséges változását. Arra késztet, hogy a jó képességek közhasznú kibontakozásának igénye s módja megszülessék.

Csalog Zsolt tolla alól nem regény került ki, hanem a szokásosnál terjedelmesebb riport. Nem szépirodalmi alkotás tehát. Ezt pedig — bármilyen jó olvasmány is a kötet — sajnálhatjuk. A jó regény ugyanis teljesebb értékű híradás a valóságról, mert benne a tapasztalás gondolatoktól vezérelve, termető erővel újjáformáltan teljesedik ki. Ebben a munkában lehet memóriát segítő eszköz a magnetofon, de hitelességét kár fölbecsülni anynyira, hogy kizárólagos forrássá váljék.

Csalog Zsoltot a szalagra vett „anyag" arra is rákényszerítette, hogy a tájszólást is megkísérelje írásban rögzíteni. Ehhez a fonetika szokásos jelei helyett egyéni helyesírást alkalmazott, miáltal olyan szavakat is átírt, melyek az irodalmi köznyelvben is ugyanúgy hangzanak, mint a tájnyelvben. Elképzelhetetlen, hogy a Tisza-vidéken más-

lás. Sem paraszti gyökereinek bizonygatására, sem ámuldozó jóindulatra nem hajlik. Úgy tud ábrázolni egy erkölcsi magatartást, hogy annak értékeit egyszerre mutatja meg ezeknek az erkölcsi értékeknek a fölöslegessé válásával. A történelem távlatát érezzük, pedig „csak" arról beszél: mivel tüzelnek a falusiak. Részvétet támaszt, pedig a negyedszázada még „ellenségnek" mondott utolsó magángazdálkodók életét beszéli el. Valami idejétmúlt igazsággal azonosulunk, amikor a böngészők őszi vergődését mondja, hiszen megtiltotta a téesz, de lehet-e pocsékba hagyni a száron maradt csenevész, törött kukoricacsöveket? Serfőző nem ír szabályos riportokat, s amit ír, azt sem törekszik a szépirodalom eleganciájához igazítani. Olykor elkalandozik választott tárgyától, de mindig azért, hogy pontosabban megértesse a riportalanyok gondolkozását. Máskor beéri kopogós félmondatokkal. Úgy a pontosabb. Riportjainak részleteit egymással néha föl is cserélhetjük: Zagyvarékason — de másutt is — bármiről kerül szó, ugyanaz mozgatja az embereket: mint tudnák megőrizni a reflexeikbe ivódott normákat, s hogyan lehetne átlépni még jobb életfeltételek közé.

A kötet hiven tükrözi egy átmeneti életforma számos ellentmondását, a kiszakadó hagyományok fájdalmát és az új lombot nyújtogató, szülési kínjait. Hiányérzetet az támaszt a kötettel szemben, hogy Serfőző a túlzásig fegyelmezi magában a szépirodalmi ábrázolásra képes tollforgató a zagyvarékasi illetőségű javára. Ettől könyve szemérmes szolgálattá simul, köznapi gondokat eligazítani vágyó szerszámmá, holott ennél több lehetne. Akár egy parasztregény első fejezete is.

Kiss Gusztáv

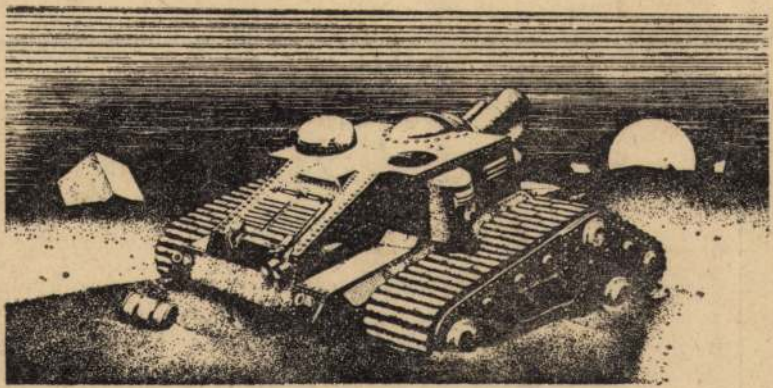

Kiss Gusztáv rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 1o.
XXII. évf. 23. sz. 11. lap.

Egy író vonzóereje

Palotai Boris: Hetedik év (Szépirodalmi, 241 old.)

kéne ebben a vakságban, vagy el-
fogadnunk a Higgins professzori

BENKŐ ATTILA:

Nyár-éjszaka, harmincötben

Szeretsz az udvaron füstölni.
Állsz és fürkészed a csillagos eget:
csoda az egész, mindenség-csoda.
Csoda, hogy látod őket, ember-előtti
fénysugarakkal játszol, hol a jobbik bal,
hol a gyengébb jobb szemedet behűnyva.
Távolodó régi napok, ábrák évmiriádnyi
tünemény-sokasága . . . nyakad megfájdul.
Névtelenek, kiket fantázianévvel
illetnek s használnak szépítőszerül.
Te akkor inkább gyerekként mutogatsz,
mint a buvárok; nem is leszel navigátor.
Nyár-éjszaka, születésed után harmincötben;

Az amerikai hölgy úgy hallgatta, mint eddig elképzelhetetlen, új tudományos igazságot, hogy Oroszor-

kedő angol ismerőseim is kuvaszkozetesen így nevezik valójában legföljebb megtisztelő túlzással régie-

beszélő amerik
tett és elment,
mel még egy k

Kiss Gusztáv

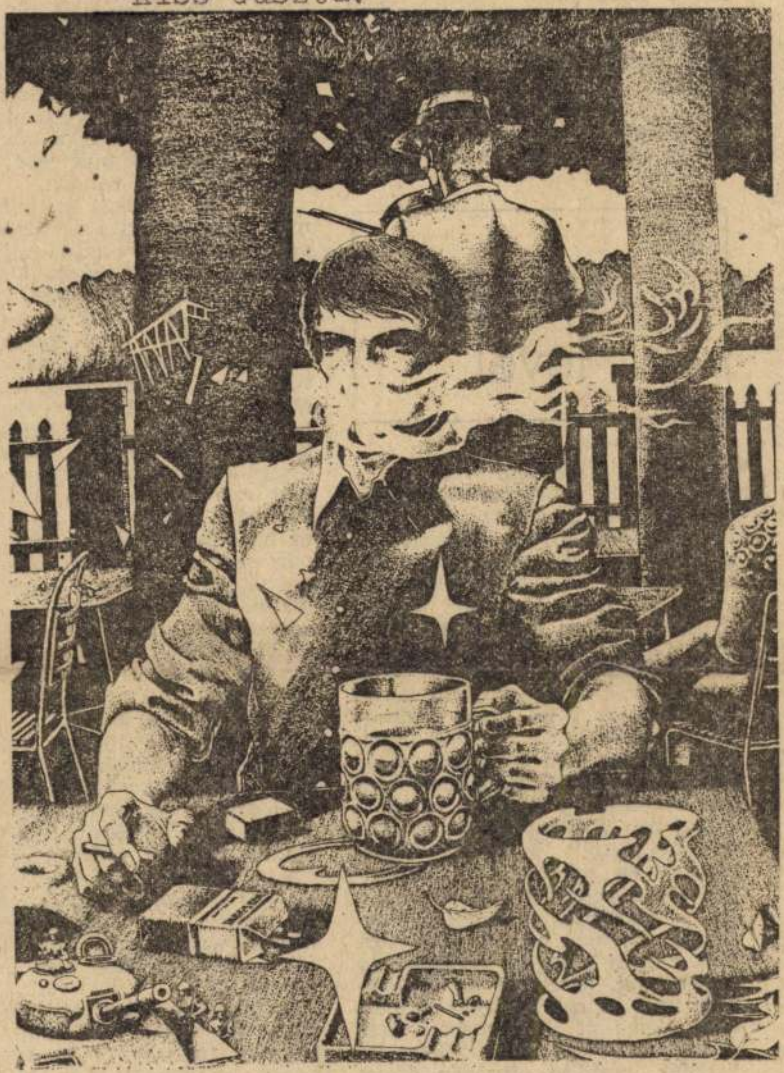

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 1o.

XXII. évf. 23. sz. 5. lap.

ás közben de
Voltaire egyik
te Voltaire szí-
zsamozva meg-

örtént, azt a
juk: 1789-ben
cia forradalom,
eau megszűntek
sőt: szinte már
tuszuk. Később
nagy ünneplés
estauráció ide-
inden bűnét az
ták. Egyelőre
esedés: a kon-
oz, hogy holt-
Párizsba, ünne-
k el a Haza
netkezőhelyére,
a.
letét eredetileg
templomának
kezdték épí-
letére, de mire
Párizs véd-
ennné vált. Az
felírták, hogy
s *Haza*, lett
yjainak emlék-
tették még ak-
nagyjának len-
ot... Mirabeau
: alig két év
mvait, hasonló
öldi maradvá-

791-ben Voltai-
lálkozásra még
sor, mert —
ől — Rousseau
három éven
4 októberében
tták a konvent
sseau-rajongók
tiásták hármas
nville-ben a
álló emlékmű
nnepséggel, ha-
l Párizsba vit-
zült szarkofág-
lé helyezték a
rnokában.
oztak hát...

aligha hihető, nem sokáig örülhettek. 1794 októberében már Robespierre is három hónapja kimúlt a guillotine alatt, végóráit élte a forradalom. A restaurációs időszakban az egyház sürgősen benyújtotta a számlát, sok egyéb közt visszakövetelte a Panthéon épületét. Vissza is kapta, talán 1806-ban. A két szarkofág egyelőre a helyén maradt, de nem forradalmárok őrizték, hanem papok,

Sashegyi levél

akiknek a szemében Voltaire is, Rousseau is „antikrisztusnak" számított. Kósza hírek szólnak arról, hogy az örök titkon felfeszítették a koporsókat és megsemmisítették tartalmukat, de a híresztelést nem vizsgálták felül. Napoleon uralma idején nyíltan még senki sem mert föllépni az istentelennek tartott filozófusok ellen, ám 1815-ben a jezsuita kongregáció került uralomra, és ettől fogva Voltaire és Rousseau sorsa végképp összeforrt: ők lettek a bűnbakok, akikre a közelmúlt történelmének minden csapását rá lehetett kenni.

1819-ben a jezsuiták ünnepélyesen megégették Voltaire és Rousseau összes műveit. 1821. december 24-én pedig a két szarkofágot áttelepítették a templom alagsorába. Ez már nem titokban történt, hanem hivatalos jegyzőkönyv felvételével, amelyből az is kitűnik, hogy a szarkofágokat mert nem fértek át a pincebejáraton, előbb szétszedték, darabonként lehordták, majd a pincében összeállították és lepecsételték.

Ekkor már szerteszét elterjedt az a hír, hogy a papok idoközben kilopták és ismeretlen helyen elásták Voltaire és Rousseau földi maradványait; még a helyszínt is tudni vélték Ivry vagy Bercy térségében. 1822 márciusában Stanislas de Girardin képviselő interpellációban fordult a belügyminiszterhez a filozófusok holléte ügyében; azt a választ kapta, hogy a csontokat levitték a Sainte-Geneviève templom pincéjébe, tehát bizonyára ott is vannak.

1830-ban a júliusi forradalom ismét megváltoztatta a francia közélet hivatalos arculatát, a Panthéon újra állami kézbe került — a régi feliratot azonban „elfelejtették" helyreállítani —, s még ez év szeptember 4-én visszaköltöztették a szarkofágokat az alagsorból az emlékcsarnokba, ahol azóta is állanak. De a visszaköltöztetés (a szarkofágok szétszedése, koporsók felcipelése, szarkofágok összeállítása) csak formálisan történt ezen a napon, valójában a Panthéon építésze — aki az 1821-es hurcolkodást is irányította — pár nappal korábban önhatalmúlag végrehajtotta az egész folyamatot, így a szeptember 4-én odaérkező bizottság csupán jóváhagyta és pecsétjével igazolta az elvégzett munkát: nem győződött meg arról, megvannak-e a koporsók, és mi van bennük.

Ezt követően többen próbálták tisztázni a hamvak sorsát, eredménytelenül. Így 1831-ben Voltaire összes műveinek kiadóia, vagy 1843-ban a történész Michelet, amikor nemzeti gyűjtést rendezett egy Voltaire-szobor felállítására. A két filozófus újra a nemzet büszkesége volt, de a kormány meg az egyház nem akart hallani róluk, a vizsgálatot nem engedélyezték.

A második császárság még kevésbé kedvezett forradalmi emlékűknek. 1852-től a Panthéonban ismét istentiszteleteket tartanak; még jó, hogy a szarkofágokat bé-

Kiss Gusztáv

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 10.
XXII. évf. 23. sz. 13. lap.

Találkozás egy ember

TA

RE EMIL:

kor

váron indították útnak
kotóházba. Budapestről
rdemicre, ahol valami
— bizony nem tudom
ecsi, vagy busz. Huszon-

k az alkotóházzá átala-
z. Egy pillanatig örömm-
aztán kinyílt a hatal-
k. Először csak meg-
nünk a vér.
as férfi állt, úgy sac-
magassága valahol a
rost tartott, arca moz-
Mögötte két segédje.

münk addig tartott, amíg a fölszolgáló kislányokat láttuk s abban a percben eloszlott, amikor az első falatot a szánkba tettük. Az Alap vezetősége egy volt színésznőt szerződtetett szakácsnőnek, aki sok szerepet megtanult, de a szakácsnői szerep megtanulását elmulasztotta.

A kislányokat, akik a reggelit a szobánkba hozták, takarították, fölszolgáltak az ebédlőben, erősen furdalta a kíváncsiság. A beutaltak, akiket „alkotóknak" neveztek, pontosan úgy viselkedtek, mint bármelyik beutalt, bármelyik üdülőhelyen. Elköltötték a reggelit, azután újságot olvastak, elköltötték az ebédet, aztán lenyugodtak, elköltötték a vacsorát, aztán lefeküdtek.

Egy reggel így szóltam a gyönyörűszép Margitkához, aki a szobámat takarította.

— Margitka, kedves, ma hagyja el a takarítást.

Fölcsillant a szeme, fölragyogott az arca, úgy kérdezte:

— Alkotni tetszik?

Igen, Margitka, drága, egészen ebédig alkotni fogok.

Kezét tördelve, félénken érdeklődött:

— És meg tetszik engedni, hogy megnézzem, hogyan tetszik alkotni.

— Szívesen.

Épp ifjúsági regényem, *A törökfejes kopján* dolgoztam. Leültem az írógéphez s lekopogtam, amint következik:

„Akibár aga intett. A bírónak ásót nyomtak a mar-

Kiss Gusztáv

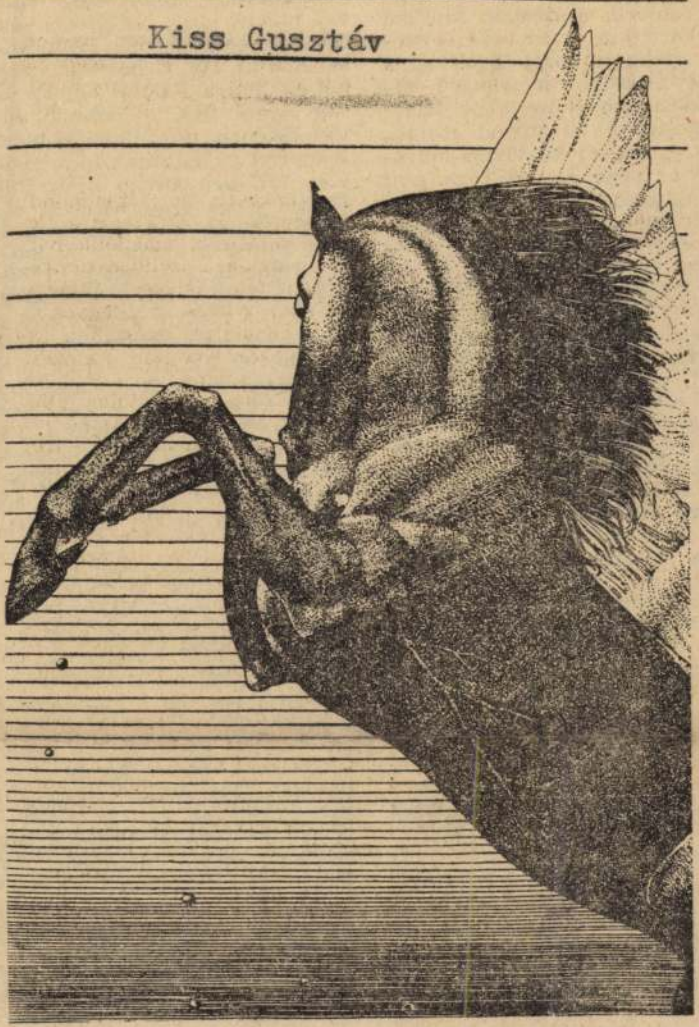

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 1o.

XXII. évf. 23. sz. 14. lap.

KOLOZSVÁ

Az első a
az újonnan n
vonattal utaz
szállító alkal
megmondani,
öt év telt el a
Ragyogó
kított Esterhá
mel és kíván
mas zöld kap
döbbentünk, a
A napsüt
coltam, ayon
százkilencven
dulatlan, teki
Imett, mi
a nehéz tölgy
ten nézünk
günk csak fo
A síri cs
meg; belenéze
sor és így szó
— X. Y.
Alighogy
állt, mint kat
zálépett, fölka
követse.
Átmentek
eltűntek, maj
hegve. Borza
lyatársunkkal
Az órás
— B. P.
A megsz
Majd mindke
A levegő
meg — elvég
el amikor k
elhagyhatja
nem.
Következ
Péter elmon

Aki elsőnek érkezik, számíthat rá, hogy Paula néni őt dékeimet? Ön a

jét, kölcsönös sugárzását. Darmstadt, Varsó és a Domain Musical szinte korlátlan uralmának évtizedében rendkívül fontosságú volt a Tribune alapelve: a nemzeti rádiók bármilyen irányzathoz tartozó zeneszerző bármilyen stílust, technikát, műfajt képviselő művével részt vehetnek az évenként megrendezésre kerülő találkozón. Itt kizárólag a minőség számít. Válogatni kellett. Erre szolgált a titkos szavazás, amelynek végeredményeként a legtöbb pontot elért mű lett a Tribune Választott műve (sugárzása kötelező lett minden résztvevő számára), s mindazokat a kompozíciókat, amelyek a választott mű pontszámának legalább a hetvenöt százalékát elnyerték, a testület ajánlott műként írta fel az UNESCO buletinjére (ezeket *illett* sugározni). A tapasztalat megmutatta, hogy így évenként legfeljebb két-három kompozíció került a listára. Ezért a Tribune résztvevői (ekkor már több mint harminc ország, évi átlagban összesen mintegy nyolcvan művet küldött meghallgatásra) úgy döntöttek, hogy növelik az *ajánlott művek* számát, a választott művet követő hat, majd később (jelenleg is) tíz kompozíciót megilleti ez a kitüntető cím.

Egyes rádiók, félreértve vagy feledve az eredeti célt, tekintélykérdésként kezelték, hogy nyernek vagy sem. Így esett meg azután olyan furcsa eset, hogy az egyik ország az akkor már húsz éve világhírű Britten művét hozta a Tribune-re, egy másik, a 60-as években postumus Schönberg-művel nevezett be... Szinte természetes, hogy azok az országok, amelyeknek nincs elég jelentős zenei hagyományuk vagy markáns új zenéjük, és így negyedszázad óta nem juttattak kompozíciót a választott vagy ajánlott művek közé, bírálják a szavazási rendszert és pusztán a művek bemutatására kívánnák korlátozni a Tribune szerepét. Kár lenne! A zesohasem az ajánlott vagy választott művek közé. Az első látványos sikert (választott mű, 1970) Szőllősy András III. Concertoja aratta, két év múlva Balassa Sándor Kassák Requiemjét a Tribune addigi történetében példátlan pontszámfölénnyel választották ki a résztvevők. 1975-ben Durkó Zsolt Halotti Beszéd című oratóriumával aratta Magyarország a harmadik győzelmét. 1976-ban ajánlott mű lett Sárai Tibor II szimfóniája, 1977-ben Mihály András III. vonósnégyese. S az idén, a magyar zeneszerzés reprezentatív sikereként az ajánlott zeneművek listájára került mind a két benevezett magyar mű, Bozay Attila Citeraversenye és Kurtág György Tandori dalciklusa. Csaknem húsz esztendő Tribune-jeire visszagondolva, úgy emlékszem, hogy ehhez fogható nemzeti sikerrel egyetlen ország sem büszkélkedhet.

A Citeraverseny azokban az országokban váltott ki nagy érdeklődést, amelyekben a zeneszerző műhelyek aktuális problémája a hagyományos-népi hangszerek, játékmódok, rögtönző-technikák és a megújult európai szimfonikus formák egymáshoz közelítése, ötvözése. S Bozay kompozíciója nemcsak lehetséges, hanem ígéretes megoldásokat, lehetőségeket sugall. Kurtág dalciklusa a nagy zenei hagyományú európai országok képviselőiben keltett mély benyomást: tömörségét, finomságát — s mint a legtöbben kifejezték magukat: rendkívüli érzékenységét — valósággal megcsodálták, nem egy országban, így Franciaországban, Hollandiában, Spanyolországban, Svájcban tüstént kilátásba helyezték „élő" bemutatóját.

A Tribune 25. születésnapját ünneplendő az idei meghallgatásokat és a szavazást kollokvium keretében tette le. Vita nem alakult ki, látványos eredménye a két és fél órás

Kiss Gusztáv

Kiss Gusztáv rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 1o.
XXII. évf. 23. sz. 4. lap.

PAPP ZSOLT:

A BIEDERME

Feljegyzések a hetvene

Toynbee a nyugvó állapot és a mozgás társadalmi váltakozásait szemléltette híres padmaly-hasonlatával.

Adva a hegy, oldalában padmaly, sziklaodú. Alatta szakadék, felette meredély. Az odúban: alvók, fekvők, befészkelődők. A meredélyen hegymászók. Úton a következő pihenő felé. Bátorságuk látnivaló, ám az is, hogy nincs más választásuk: vagy újabb padmaly, vagy lezuhanás.

A padmalyon heverők nem bénák. Sikeresen vették az alattuk tátongó kaptatót, pihennek az iménti fáradság után. Mozdulatlanságuk az álom mozdulatlansága, és nem a halálé — mondja Toynbee. S bár lehet, hogy soha nem ébrednek fel, mindenestre élnek. Fellélegezve élnek: bár volt néhány halálos baleset, végül is valamennyien nem zúztuk halálra magunkat.

Eddig Toynbee. Alighanem tiltakozna, ha tudná, hogy világtörténelmi léptékűnek szánt padmaly-hasonlatát a hidegháború és a diákmozgalmak évtizedei után magát kipihenni próbáló tőkés Európa kedélyállapotának érzékeltetésére használjuk. Amikor felszakadt — ottani önjellemzés szerint — az új biedermeier utáni sóhaj, s egy időleges és törékeny nyugalom a lelki, kulturális, sőt politikai szenvedélytelenedés illúzióját kínálta. A frontvonalakból erővonalak, az erővonalakból a kényszerűen együttélők reformista és ellenzéki politikai munkát. 3. Megerősítik a köznapi tudat bizodalmát az állam iránt. A proteszt keltette sokk az állampolgárok változást-elhárító reakcióit erősíti: „hagyjanak békén" — bármi áron.

Nevezzük Habermast konzervatívnak? Éppen azt a szellemet próbálta visszagyömöszölni a palackba, amelyet — mások mellett — maga szabadított ki. S abból, amit 1973 tájt a volt frankfurti diákok nyilatkoztak — nevezetesen, hogy mi most éppen azzal foglalkozunk, amit annak idején mestereink szemére hánytunk: szemináriumok tartásával, területfejlesztési gondokkal stb. —, következtessünk arra, hogy mi sem történt a hatvanas évek végén? Felejtsük el, hogy 1972—73-ban elsőként a nyugat-német jobb- és szélsőjobboldal sajtója tudósított elragadtatással, „macskajajok és karrierek" címmel a diákbaloldal integrálódásáról? Amint az is tény, hogy a hetvenes évek elején beköszöntő „padmalykorszak" a maga ideológiai és tudománypolitikai kitapétázását éppen nem Habermas fenti nézeteiben, hanem nagy ellenfelének, a „kritikai racionalizmusnak" szociológiájában találta meg. Egy konstruktív-reformista „társadalmi technológiában", annak jobbító-javítgató-flastromozó igyekvésében.

Kanyarodjunk át a padmaly-alapozás más dimenziójába. Freud és

alsót és az eperlasztig-cipőt. A felt házat Chaplin, Keaton, Lubitsch, Sternberg, Marlene Dietrich mint

lom kritikusai 1972-ben elképedve kommentálják a vonzódást az letrajzhoz és önéletrajzhoz, a „történ-

pártok a kormányzás parlamentáris küszöbénél. A nosztalgikus kedélyt elmosta a hullámverés.

Kiss Gusztáv

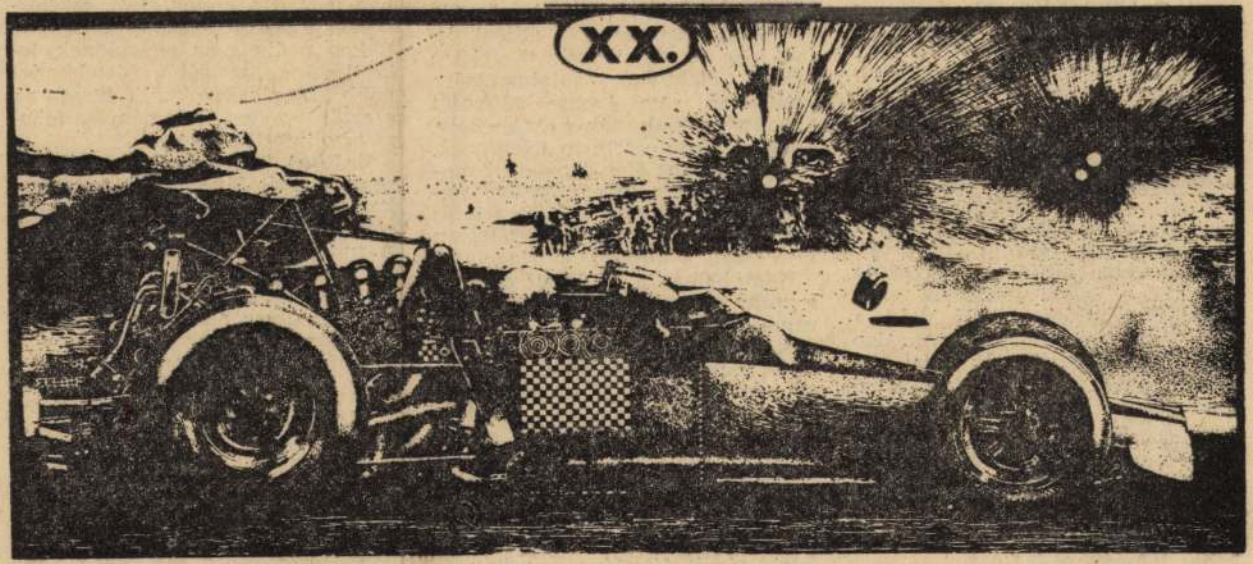

Kiss Gusztáv rajza

ÉLET ÉS IRODALOM Bp.

1978. juni. lo. XXII. évf.
23. sz. 3. lap.

munk normainak megfelelő magatartást kellene megkívánni. Többre nincs is szükség, mert az idealista szemléletű veseszakember vagy a templombajáró statikusmérnök olyan jelentős tudományos eredményeket produkálhat, amelyek marxista elkötelezettsége esetén sem lehetnének jobbak." E vélemény összecseng dr. H. I. vegyészmérnök — riportomra írott — levelében foglaltakkal: ő a következőket írja: „A kandidátusi fokozat megszerzésétől sokakat visszariaszt a kötelező ideológiai és nyelvvizsga, főként az orosz. Erről annyit: állítólag volt példa arra, hogy valaki ideológiai vizsgájának sikeres letétele után a templomba ment hálát adni. Egy vizsgafelelet egyáltalán nem azt jelenti, hogy vele az illető nézetei megváltoztak. Ami az orosz nyelvvizsgát illeti, javaslom a következő kísérletet: válasszanak ki találomra tíz kandidátust, tegyenek le eléjük a saját szakterületükre vonatkozó egyoldalas orosz nyelvű szöveget. A tízből ha három lesz képes lefordítani..."

A *Magyar Tudomány*ban *Szabó Zoltán* akadémikus ezt írja: „Általános tapasztalat — sőt, sajnos jai. A kutató — tudományos teljesítményéért — látható kitüntetést nem kap, csak ha tudományszervező, rektor, vagy dékán. (Ha ez így van, elég baj! T. E.) Az ötévenként adományozott állami díjak idős akadémikusok tiszteletre méltó életműve jutalmazására szolgálnak. Az évente kiosztott akadémiai díjak száma oly csekély, hogy ösztönző erőt nem jelentenek. A tudományos élet demokratizmusa, a kollégák ítélete és egy nagyon erős előzetes szűrési eljárás alapján adományozott címet ugyan miért kell a kutatóktól irigyelni?"

Nem helyes a kitüntetéseket és a tudományos fokozatokat párhuzamba állítani — azt hiszem ennek még a TMB sem örülne. Az egyik ugyanis megkapható, a másik megszerezhető. Az egyiket másért adják, mint amivel a másikat szerzik. Viszont — és ezzel egyetértek — a közszemléletben a kettő egyre inkább keveredik egymással. Éppen ezért nem okvetlenül hiú címhajhász az, aki — esetleg az érdeklődésének jobban megfelelő témát félretéve — »disszertációképes« művet alkot. Kandidátusként inkább vária őt az egyetemi rang vagy egyéb (például fő- logiai, sőt színvonal-okokból sem lehet kiadni. De ennek az ellenkezője is igaz: sok magvas, a tudományt előre vivő disszertáció pihen vastag porréteg alatt, gyakorlati és elméleti hasznosítás nélkül. Ekkor pedig már egyenlőnek tekinthető a gyengébb, értelmetlenebb tanulmányokkal, hiszen a szerzők azonos tudományos fokozathoz jutottak általuk.

Érdekes, hogy az ellentmondások rengetegéből kivezető út keresésekor is hasonló útjelzőkre bukkant egy szovjet és egy magyar kutató. A tudós alkosson, kísérletezzen — ez a dolga. Munkája során eredményekhez jut, amelyek évről évre felhalmozódnak. Amikor az eredmények összessége alapján a tudományos bizottság úgy látja, hogy hézagpótlóan fontosat teremtett, adja meg számára az első fokozatot. Azaz: a minősítés a már meglévő tudományos teljesítményt értékelje — utólag.

Lehet, hogy ez lenne a gyógyszer a fokozati rendszer mostani betegségeire? Talán. Annyi azonban bizonyos: a visszatérően ismétlődő ráolvasások nem segítenek.

Tamás Ervin

~~VISSZHANG~~ Kiss Gisutáv

/ita
ilvános
ndió-
etelről

a István!

, ezúttal is nagy él-
uk a szórakoztatás-
dekes eszmefuttatá-
és tévét, ÉS má-
Külön örömünkre
poroszos ízének em-
koztatás fogalmát a
szűkített tevékeny-
élységesen utáljuk.
k másik oka, hogy
onstatáljuk írásai-
ódisztikus ízét. Sar-
zva néha csak az
önbség, hogy mi té-
unk, ön kritikát.
mégis reflektálunk
, az elég furcsa, de
dokolni. A kritiká-
alában nem lehet
int ahogy egy meg-
em lehet a bíróval
Képzeljük csak el,
világ, éppen elég
az a sok irodalmi
em lesen vitatko-
mondjuk a félidők
a bíró elfelejtet-
dőt és hármat ját-
atokkal, már nem
i az ítéletbe. Műhi-

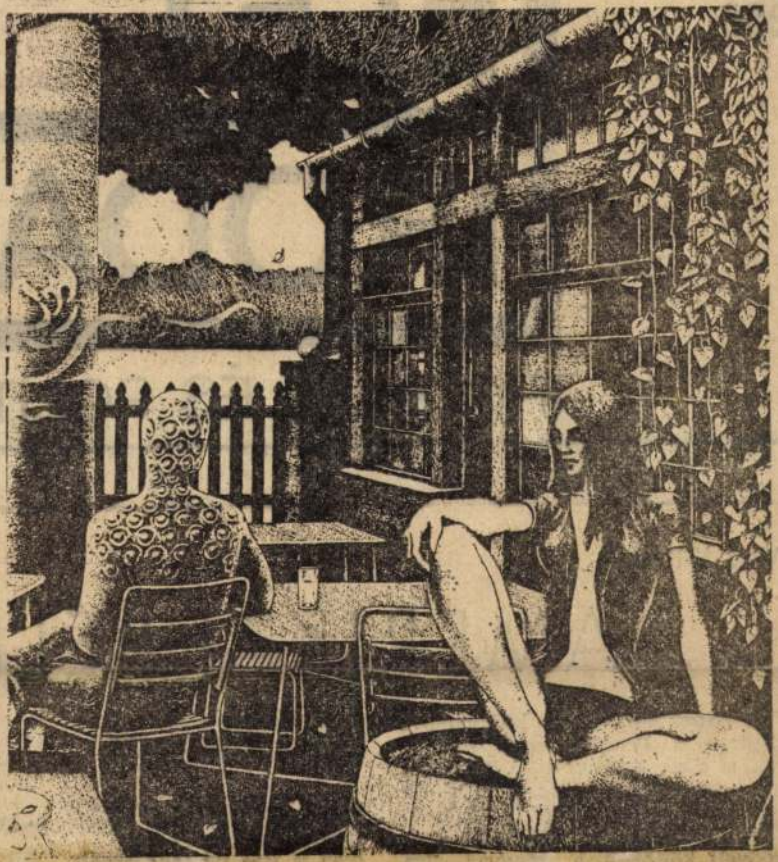

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

ÉLET ÉS
IRODALO
IRODALMI ÉS POLITIKAI HE
19

VAS ISTVÁN:

AMERIKAI PÉLDÁZA

A napokban kedves küldeményt kaptam a Hudson folyó partjáról, a York Avenue-ból. Kedveset már csak azért is, mert föladója Sonja Haussmann Smith, William Jay Smith-nek, a kitűnő és közkedvelt költőnek, a magyar líra lelkes fölfedezőjének és fordítójának, a New York-i Columbia

Buda népe lelkesedve
Bámul a csupasz félseggre.
A túlpartról hajbókol Pest:

•

„Ez a félsegg egész jól fest!"
Bill Smith gubbaszt: gondot fordít
Illyésre, kit éppen fordít.
Nem is tesz túl rajta senki:
Így lesz Billből pesti jenki.

Mint látható, ezúttal nem ra-

tainkban. És an
tak jobbak azol
dan mi ötöltünk
Bucsinszky kávé
nemhogy föl-,
sem tartottunk
még azoknál ser
venhárom évvel
terre virradó

Kiss Gusztáv

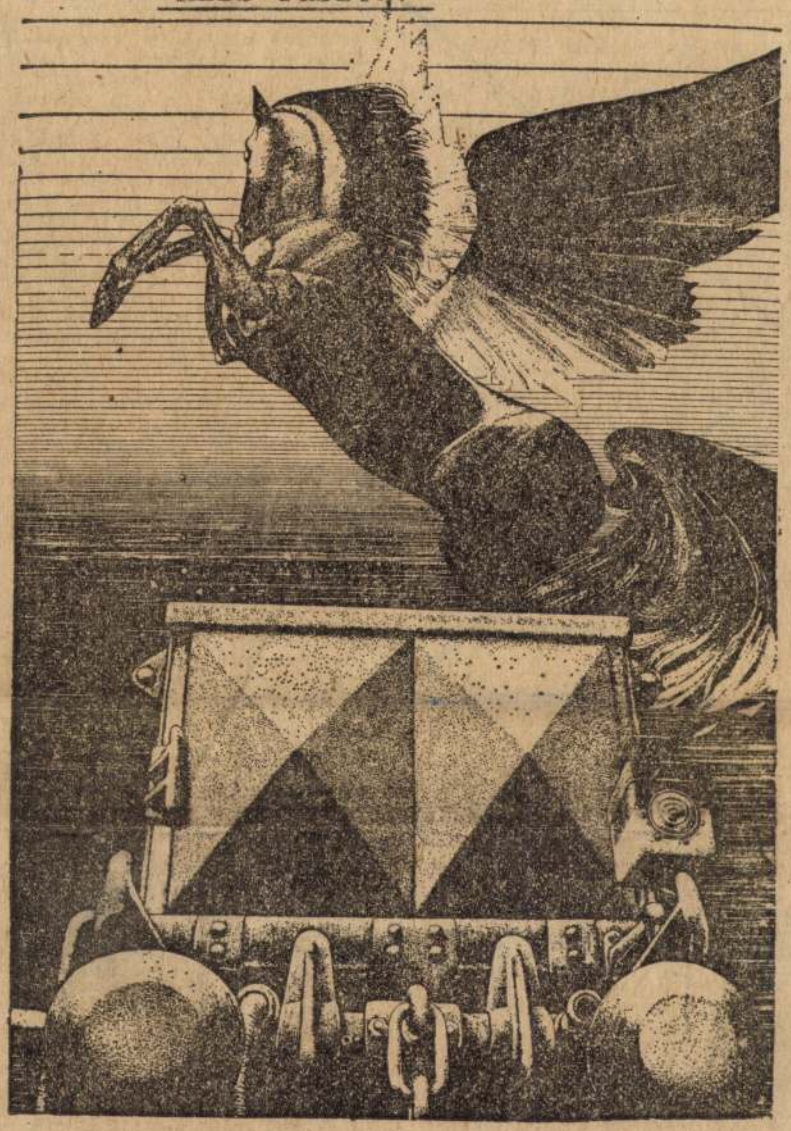

Kiss Gusztáv: Illusztráció

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 22.
XXII. évf. 16. sz. cimlap.

[redacted] A tuloldalon lásd: Luzsicza Lajos cimnélküli rajzát.

Országba költözés

~~ORDAS IVÁN.~~

Külö

Valahol a minisztériumok irattáraiban bizonyára szunnyad egy nyilvántartás, melyből kiderithető lenne, hogy Magyarországon hányféle típus- és nem típusterv szerint építettek művelődési házakat az utolsó harminchárom évben. Szakembereknek — főleg a jobb jövő érdekében — talán tanulságos lenne ennek utána nézniök. Én még csak meg se próbáltam. Negyven-ötven különböző példát a magam egyáltalán nem közművelődési praxisából is tudnék idézni. Ezek között a Tolna megyei Fadd nagyközség művelődési háza egészen különleges helyet foglal el.

A falu közepén van, rézsút átellenben a katolikus templommal, egy szép, barokk Szentháromságszoborral és az ennek tövébe épített, kevésbé szép üzemanyagtöltő állomással. (Benzinkút.) Mutatós. Egy kupolacsarnokból ágazik el jobbra-balra a két épületszárny. A kupolacsarnok falusi művelődési házaknál minden bizonnyal ritkaság, de praktikus célra csak módjával használható. Ezenkívül van nagyterem, színpaddal, klubszoba kettő is, könyvtár és egy presszó, melyhez hasonlóan ízléseset mi itt a megyeszékhelyen, Szekszárdon is szívesen látnánk. Az igazgató irodája a ruhatár mellett található, előbbi valamivel nagyobb, mint az utóbbi.

Immár tizedik évébe fordult az idő azóta, hogy Fadd nagyközséget és művelődési házát megismertem, így nem szűkölködöm személyes tapasztalatokban. Fadd, vagy ahogy akkoriban mondták: „a faddi példa" nem túlságosan régen még országos szenzációt keltett.

Mégis Tömörkény!

Nagy tisztelője vagyok Scheiber Sándor hatalmas tudásának, minden irodalmi és népköltészeti motívum kivételes memóriájú és roppant tájékozottságú nyilvántartójának, de ezúttal el kell hárítanom az ÉS április 15-i számában megjelent észrevételét. Nagyon szégyellném magam, ha annyira nem ismerném Móra életművét, hogy a Scheibertől idézett, 1925-ben írott tárcáját *(Hol termett az istenáldotta búza?)* nem ismerném.

Csakhogy Móra ebben az írásában „az Ág Illés nevezetű huszárgyerök" pompás anekdótáját másodkézből vette. Először igenis Tömörkény István írta meg *A tanyai ember Ág Illése* címmel, nem is akárhol, hanem az *Ethnographia* 1914. évi kötetében (97—101. l.) Azóta is olvasható a *Tömörkény István összegyűjtött művei* című sorozat *Munkák és napok a Tisza partján* címmel 1963-ban megjelent utolsó, nyolcadik kötetében. Ennek jegyzetében azt is megírtam, hogy Tömörkény ezt az írását 1913. december 13-án a Magyar Néprajzi Társaság szegedi vándorgyűlésén olvasta föl.

Köztudomású, hogy Móra az irodalmi tárgyak fölhasználásában azt a középkori, de Anatole France-tól megfogalmazott elvet vallotta: *onnan veszem, ahol találom.* Nem egyetlen ez a kis történet, amelyet Tömörkény írásaiból mentett át az utókorra. Van példa arra is, hogy Juhász Gyula 1924-ben írott riportjának egy jellemző motívumát Móra már 1931-ben csekély alakítással fölhasználta.

Mint Scheiber Sándor, én is szeretem a filológiai pontosságot; hadd jegyezzem ide afféle lapalji jegyzetként, hogy mindezt megírtam *Móra műhelyéből* címmel a Délmagyarország 1969. augusztus 24-i számában.

Péter László

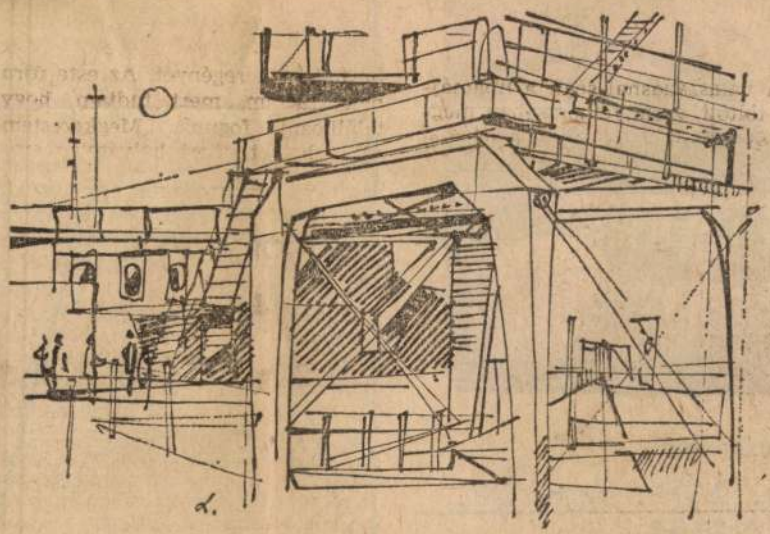

Luzsicza Lajos rajza

vezet), a jelentéktelen azonban (például nem hirtelen fékezésre kényszerítés) megengedett." Alföldy Jenő kétségtelenül hibásan fogalmazott, amikor az út közepére helyezett, a összefüggő útburkolati jellel el nem különített villamossínt **belső sávként** értelmezte. Ezt ugyanis csak előzésre szabad felhasználni, a villamospályára vonatkozó külön szabályok betartásával. Glosszaírónknak azzal a gondolatával értünk egyet, melyben elutasítja a közlekedésben tanúsított agresszív magatartásra válaszoló **ellenagressziv**itást, mely ugyancsak balesetveszélyes helyzeteket teremthet, s nem javít, hanem ront a közlekedés morálján. Munkatársunk a gépkocsizók között kialakuló jelbeszédre szavaz, mely kritikus helyzetekben az autósok kölcsönös megállapodásával dönti el az elsőbbségi jog megtartását vagy átengedését.

S. JÁNOS, SZEKSZÁRD. Olvasónk részletes levelében szembesíti két interjúalanyunk véleményét, s azt fejtegeti, hogy Sárosi Sándorné könnyűipari miniszterhelyettes — **Miért nyomnak a gondok?** 1978. február 18. — és Háromszéki Pál nyomdaigazgató — **Minél szebb, annál veszteségesebb?** 1978. április 15. — felfogása már az alapkérdésekben is eltér. Nem értünk egyet a levélíróval, mert megítélésünk szerint a nyomdaipar és a könyvnyomtatás megszólaltatott illetékesei éppen az alapkérdést közelítik meg azonos módon — azt tudniillik, hogy a szakembereket és az olvasókat is nyomasztó kötöttségeket fel kell oldani — s eltérő tapasztalataik „csak" a részletkérdésekben nyilvánulnak meg. S most már általánosítva: egyébként sem célunk, hogy interjúalanyainkat „összeugraszszuk." Bízunk olvasóink felnőttségében, mindenekelőtt abban, hogy maguktól is fölfedezik a hasonló témáról nyilatkozók hangsúlykülönbségeit. Levélírónk második kérdésére azt feleljük, hogy a könyvkiadás ellentmondásaira a legutóbbi három évfolyamban többször is visszatértünk. Korántsem a teljesség igényével egy címlista: **A vidéki könyvkiadás gondjai** (1976. jún. 19.), **Megkérdeztük Végh Antalt, miért maszekoskodik?** (1977. aug. 13.), **És a vidéki kiadók?** (1977. okt. 22.), **Magánvitorla, állami széllel?** (1977. dec. 10.), **Veszendő könyvek?** (1978. febr. 11.), a már említett **Miért nyomnak a gondok?** (1978. febr. 18.) és a szintén említett **Minél szebb annál veszteségesebb?** (1977. ápr 15.). A címekben feltűnően sok a kérdőjel, ez is arra ösztönöz bennünket, hogy ne hagyjunk fel az ellentmondások feszegetésével.

GYARMATI KÁLMÁN, BUDAPEST. Hozzászólását nem közölhetjük, mert — mint már múlt heti számunkban

szerepre szorított lordok hazáról. A regény egyik száma három főrend, Hillmorton, Sedgwick és Ryle összefonódó sorsát követi, a másik, a cselekményesebb szál egy végrendelet körül zajló végtelen pereskedés, az ezzel kapcsolatos intrikák és házassági tervek története. Ezek a lordok öregedő férfiak, címüket örökölték vagy saját érdekeikért kapták, s a betegségek szorításá-

(Prékop Gabriella gördülékeny fordításában) az íróval legalább azonosítható, kívülálló kommentáló szereplő Lord Ryle, neves történész, aki csendes szomorúsággal és enyhe nosztalgiával veszi tudomásul egy osztály, egy életforma csődjét és feltartóztathatatlan sorvadását. Az előkelő, zártkörű klubok, a jó vacsorák és a személytelen, finom társalgás kora végetért, az újabb

Kiss Gusztáv

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 10.
XXII. évf. 23. sz. 10. lap.

SIKÖSD MIHÁLY

n csak tíz
l, úgy, aho-
gkövetelik.
is hajlan-
abványhoz
z automata
ég, mint az

őz József

TIKA

nház néző-
meg, de a
pni jegyet.
a bérlet-
iszen a szé-
osok hagy-
már olyan
emás hely-
közműve-
szocialista
gádteljesít-
annyira a
lekében —
ázi bérle-
gy „kultu-
nta kifizeti
marad.
sti Madách
gy is van.

eddig is akadtak, a bérlő megis méltó volt némi kedvezményre. Most azt kell tudomásul vennie, hogy a bérlet ára egyik évről a másikra 23 százalékkal, a kezelési költség 40 százalékkal emelkedett.

Értem, sőt elismerem a szándékot: minél több jegy jusson a pénztárakba, jegyirodákba. Remélhetőleg így is gyakori lesz a táblás ház.

De a változást miért az egyéni bérletesek büntetésével kezdik meg, épp azokéval, akik hűségesek voltak a színházukhoz és örömmel nézték meg a bérleti előadások mellett a többi darabot is?

F. B.

ANKÉT, DÍSZMENETTEL

Filmankétot hirdettek falun. Az e tájon készült dokumentumfilm megtekintésére és megvitatására invitálták a helyi és a megyei szervek a film alkotóit és a környékbeli lakókat.

KÁKOTÁNCOSAI

Izgékony, sovány férfira figyelek föl az erdei sportfürdőben. Sündisznó a haja, tüske a bajsza, fogkefe a szemöldöke. A jelenség kezében kétdecis üveg; bele-belekortyol, s közben a nyugodalmasan dohányzó kabinosnőt korholja.

— Most mondja meg, minek szívja? Megszagolta már valaha azt a bagót? Nem érzi, hogy milyen büdös? Ha csak látom, fölfordul tőle a gyomrom. Mért jó ez magának, mondja?

— Csak — feleli vállat vonva a nő. Az utolsó slukkot mélyen mellre szívja és a csikket elnyomja az asztalkáján álló hamutartóban.

— Kész tüdőrák — folytatja belemelegedve a tüskés ember. — Az asszony is, huszonkilenc éve ezt csinálja velem. A lányaim is — teszi hozzá. — Mind a három. Hiába dumálok nekik, hogy úgy is kivágom a lakásból a rohadt hamutartóikat, csak szívják. De én nem pofázok a levegőbe. Kidobálom őket. Így ni.

Leteszi üvegét az asztalra, kapja a kabinosnő hamutartóját és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1978 SEP 30

Kiss Gusztáv

1021

Kiss Gusztáv: Hódítók

1978. SZEPTEMBER 30.

szag, trágyabűz, mindenkié (m
itt áruló, aki saját magának sze
Vagyok a világból kiölelhetetl
(nem vagyok). Ki is lehet enyé
Ön is csak senkié lehet, vagy mindenkié legyen,
mint Jézuska kezéből a hal, kenyér és kegyelem —
Hiszen szerelmünk valami (esetleg) igazi helyett
valami „valami",
lenyelhetetlen igazságunk végül be kell majd vallani,
kegyelmet hiába váró rabként ki kéne vallanunk eretnek
(rézsúlyocskákkal lemérhetetlen) szerelmünket
hitetleneknek:
akár egy légifénykép, nem hazugság, de nem is
igaz — meg kellene vallani tehát (talán),
baromi giccs az egész, egy perszifláz, Madame,
sasbérc cicus az ország ezüsttel hengerelt falán,
vulkáni nyávogással mint szőke fonált
legombolyítja a lomha Tiszát, keringő Dunát —
De itt talán egy szürke légifénykép: utolsó
fölött hiányzó emelet, tető. Görbe,
megdőlt tüzoltólétra, három ház közé
bezárva (majdnem), egy árva aszfalttérre —
Az augusztus meg elcsillagzik, hullt ág
a nyár, folyók, utak, háztömbszigor
és liget-ellágyulás, lovashad
vonulások patkózajnyoma a por
alatt, bombázó kötelékek fölstartolásakor
tereptárgyrémület,
talán valami más (más is), hinta, csupor
méz, telefoncsörgés. Vagy semmisem. Lehet —

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 JUN 10
ÉLET ÉS IRODALOM
Kiss Gusztáv
1021

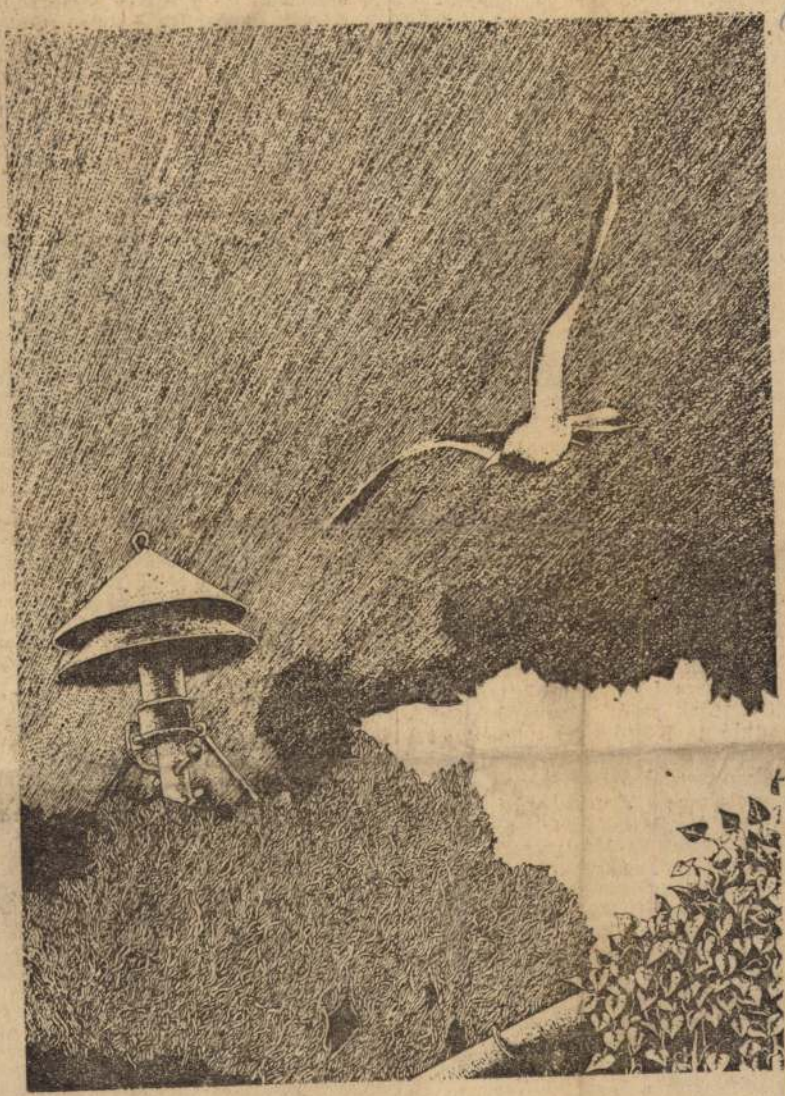

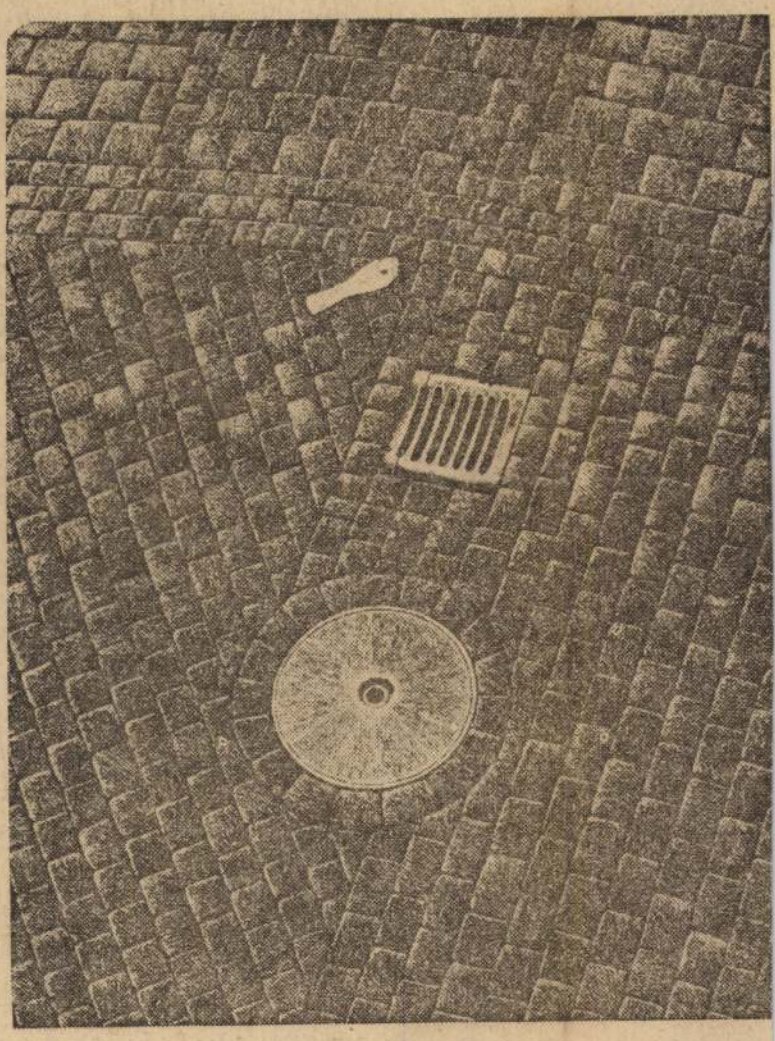

Kiss Gusztáv rajzai

zik, tehát nem is Sáros, csak sá-
os, nem azonos a Thökölyek, Rá-
ócziak és annyi nagy történelmi
zereplőnk pátriájával, jelentős
örténelmi események színhelyé-
el. De mert ilyen megye létezett,
eve aligha alkalmas rá, hogy egy
násikét helyettesítse, bármennyi-
e is beszélő név. Egy képzeletbe-
i megye lehet Posványos, lehet
Dágványos, lehet Mocsaras, de a
Sáros" másféle asszociációt kell
ogy keltsen, mint a sár. Békés-
ek vérmérséklet dolgában aligha
llenlábasa Heves. Tolna nincs
eltételes módban és Szabolcs nem
szabólpar fellegvára.

Néhány éve kisebb vita folyt
iataljaink földrajzi tájékozatlan-
ágáról, hogy alig tudnak valamit
ívoli országokról. De sem akkor,
em azóta nem tette szóvá senki,
edig mindennapos jelenség, hogy
yerekeink az iskolából kikerülve
mai magyar közigazgatási be-
sztást, a mai megyék és székhe-
eik nevét sem ismerik, még ke-
esebb fogalmuk van ilyenformán
óla, hogy ezek a névtelen helyek
ol is lehetnek. S ha ezt sem tud-
ák, mit tudhatnak a történelem-
en és irodalomban előforduló
zámtalan egyéb magyar helynév-
ől?

Nyelvünk elszegényedésének
gyik jele a kisebb területi egy-
égek, tájak saját elnevezésének
usztulása. Kétségtelen, hogy a
étmérföldes hivatal- és cégnevek
orában nem lehetett fenntartani
osszadalmas közigazgatási ne-
einket. A „Pest-Nógrád megyei
llatforgalmi és Húsipari Válla-
t"-szerű (rövidítve (Penomah)
évszörnyetegeket nem lehet még
vább hizlalni Pest-Pilis-Hont-
ógrád megyei Állatforgalmi és
úsipari Vállalattá. (Rövidítve
epihanomah.) Így aztán a köz-
azgatási területek átszabásakor
veszett a teljes egészében ha-
nk területén fekvő egykori Pi-
. Solt, Jász, Nagykun terület-
v, elveszett a legalább részben
eni Moson, Esztergom, Hont,
ömör, Bereg, Csanád megyenév.
egmenekült, de lassan sorvad a
har, Sopron, Szatmár, Kiskun,
mplém, Abaúj névhasználat.
tségtelen, hogy a történelmi
lődés hozta ezt így; a nevek ré-
n is változtak, nem egy közép-
i megye nevét felkészült tör-
észek sem ismerik, de például
múlt században enyészett el az
ad megyébe olvasztott Zaránd
e, hogy mostanra Arad is el-
ésszék. Érdekes folyamat megy
be Biharral kapcsolatban. Haj-
nevű megye eredetileg nem
. a múlt században hasították
Biharból. A második világhá-
ú után Bihar maradványát
dú-Bihar néven egyesítették
ebbi saját részterületével, és
t már a Bihar név kezd fele-
be merülni.

Hit lehetne ez ellen tenni? Lát-
, hogy az iskolai oktatás, mint
yi mindenben, ebben sem tesz-
et semmit. Csak az élet, a min-
napos használat tarthatná fenn
ket a neveket, ha a sok ijesz-
n semmitmondó közigazgatási,
, vállalati név helyett haszná-
a vennék egykori tájneveink
helyneveinket is.

ersze, azért az sem árt, ha szé-
bb nyilvánosság előtt nem
ználjuk beszélő névként még
yira csábító hajdani nevein-
nehogy szaporítsuk a tájéko-
anságból eredő félreértéseket.
ontál nem azonos a disznóólás-
használatos váidlinggal. Kü-
ő sem egy régi jármű kere-
ek kőből faragott része. Árva
Háromszék nem három gyám-
csoport (régebbi nevén ár-
ék) a tanácsnál. Csík nem
ekedési jel, Fogaras nem a
szati-kellék kereskedő nyelv-
ás előtti neve.

Dessewffy László

tése a hivatali beosztásukkal nem fér össze." — Szívből reméljük, hogy az ön ifjú és bizonyára tehetséges építészhallgató-barátnője hiánytalanul megkapja a **Bauform** újra postázott évfolyamait, s ez a tény örvendetesen érezteti majd a hatását a jövő építőművészetében. Egyébként némi sajnálattal jegyezzük meg, hogy levelíróink között nem ön az egyetlen, aki a postai alkalmazottak gyűjtőszenvedélyét kárhoztatja. Kollektív és igen határozott fejcsóválásukhoz mi is csatlakozunk.

T. MÁRIA főiskolai hallgató, **SZOMBATHELY.** Indulatos hangú levelében sérelmezi, hogy Nagy László kötetét már a könyvhét első napján nem lehetett kapni, egyszersmind kéri, írjuk meg, várható-e új kiadás vagy utánnyomás, s ha igen, mikor. — Kérdésére nem válaszolhatunk, erről mi sem tudunk semmit. (Javasoljuk, forduljon a kiadóhoz.) Ami pedig jónéhány könyv gyors eltűnését illeti, az megközelíthető úgy is, hogy lám, milyen kurrens cikk nálunk a mai magyar líra, milyen jó, hogy a vásárlók egymás kezéből tépik ki a köteteket, hiszen ez azt jelzi, hogy végérvényesen olvasó nép lettünk. Tehát: így is felfogható a dolog. Mi nem így fogjuk fel. Művelődéspolitikánk magasabbrendűségét nem kiadói tévedésekkel kell igazolni. A könyvhét hiánylistája kétségkívül jelzi a lakosság irodalmi érdeklődésének a színvonalát, de jelzi azt is, hogy a kiadók és a terjesztők (1) nagyon sokszor nem tudják előzetesen felmérni a keresletet; (2) rosszul szervezik a kiadványok elosztását, mert például a szinonimaszótár egyes kerületekben pár nap alatt elfogyott, más helyeken még a könyvhét után is glédában állt; (3) a mai napig sem alakítottak ki megbízható információs rendszert, hogy az olvasó megtudhassa, mi lát a könyvhéten napvilágot és mi hol kapható (valamennyi könyvheti lista hiányos volt, még az is, amit a szerkesztőségeknek küldtek). Következésképp az igazi bibliofil, aki nem **általában** vásárol könyvet, hanem **meghatározott** művekre kíváncsi, súlyos, megtömött szatyrokkal rohangált könyvesboltról könyvesboltig, izzadt, tülekedett, szűkszavú, unott és tájékozatlan eladókat faggatott, s végülis szerencsésnek mondhatta magát, ha sikerült a kiszemelt művek hetven százalékát megszereznie. Mégegyszer hangsúlyozzuk, a könyvheti forgalom voltaképp örömre ad okot, de a fenti ekből a is kiderül, hogy örülni nem elég. Néha szervezni sem árt.

LEIDENBACH THOMAS, INGOLSTADT, NSZK. Olvasónk idézi Keresztúry Dezső **Nyelvében él a nemzet** című cikkének (ÉS, április 15.) egyik mondatát, amelyben a szerző „az újratelepítés hordalék-népeivel feltöltöti" Magyarországról beszél. Idézünk a levélből: „Én csak egyszerű gépészmérnök vagyok, s nem egy nyelvtudós, s ráadásul egy »hordalék népből« származó; de nekem valahogy ez a kijelentés sértőnek, s túlzásba vitt nacionalizmusnak tűnik... Itt nem a Magyar Népköztársaság alkotmányának megsértése forog fenn? .. En sem a szerzőt, sem érdemeit nem ismerem, és nem is érdekel ebben az esetben semmiféle érdem, ez a jelző sértő és tiltakozom ellene!" — Olvasónkat bizonyára megtévesztette a „hordalék" és „horda" szó **hangzásbeli** összecsengése. Idézzük az Értelmező Szótárt: „hordalék — az a föld és kőtörmelék együtt, melyet a folyó a kőzetből, a talajból kimos, magával hord és másutt lerak." Ez talán világossá teszi a cikkíró által alkalmazott kép értelmét: a történelem sodra népeket, néptöredékeket ragad magával, s másutt lerakja, leülepíti. (A hordalékos talaj egyébként többnyire kitűnő termőföld.) Ilyen értelemben voltak „hordalék népek" a hódoltság utáni telepítések német, szlovák, vallon, magyar telepes csoportjai.

Kiss Gusztáv

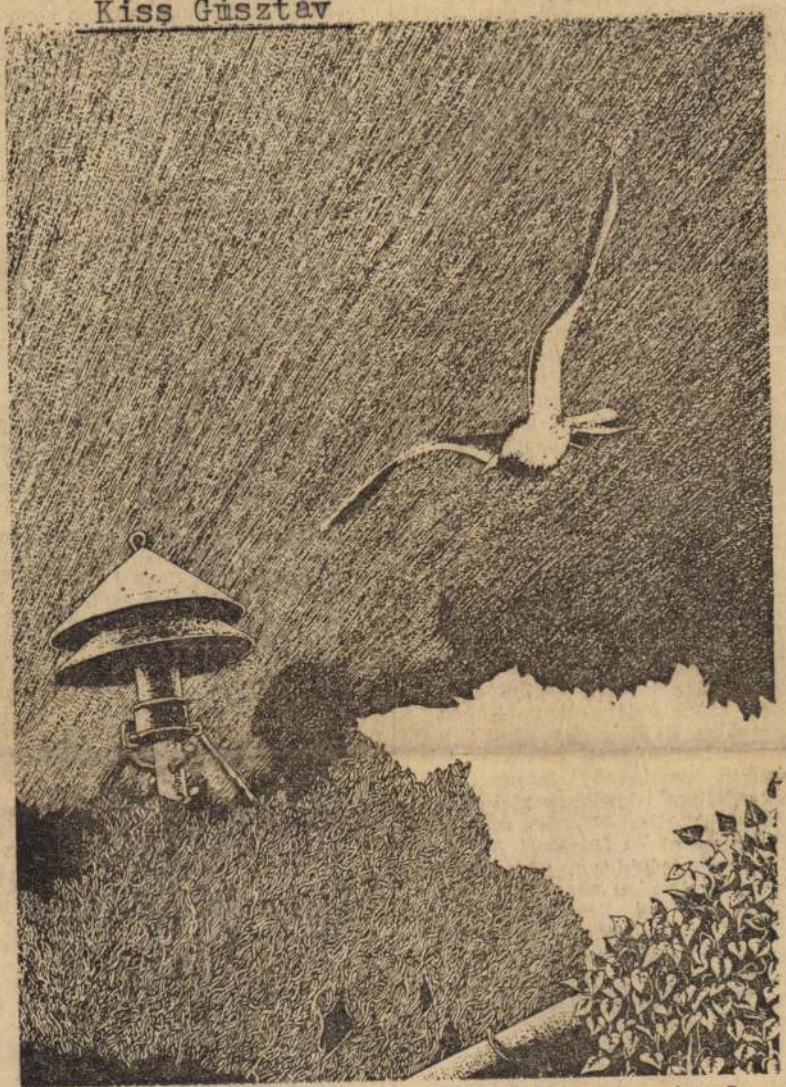

Élet és Irodalom Bp 1978. juni. 1o.
XXII. évf. 23. sz. cimlap.

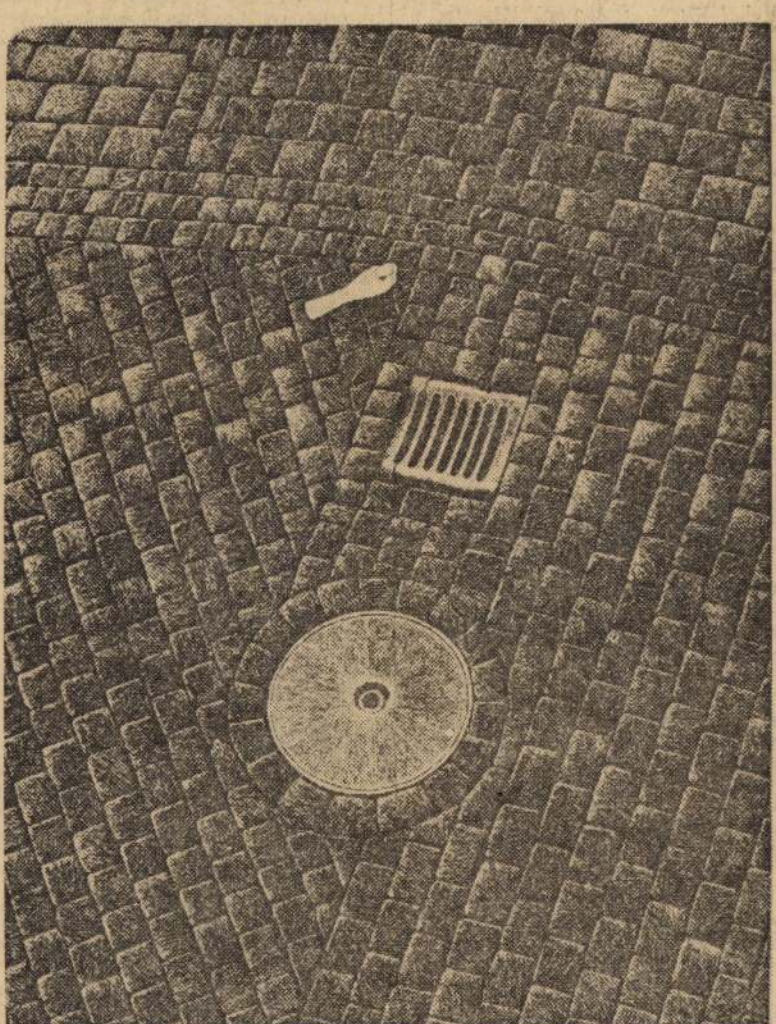

Kiss Gusztáv rajzai

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 10.
XXII. évf. 23. sz. cimlap.

szereplőnk, pátriájával, jelentős történelmi események színhelyével. De mert ilyen megye létezett, neve aligha alkalmas rá, hogy egy másikét helyettesítse, bármennyire is beszélő név. Egy képzeletbeli megye lehet Posványos, lehet Dágványos, lehet Mocsaras, de a „Sáros" másféle asszociációt kell hogy keltsen, mint a sár. Békésnek vérmérséklet dolgában aligha ellenlábasa Heves. Tolna nincs feltételes módban és Szabolcs nem a szabóipar fellegvára.

Néhány éve kisebb vita folyt fiataljaink földrajzi tájékozatlanságáról, hogy alig tudnak valamit távoli országokról. De sem akkor, sem azóta nem tette szóvá senki, pedig mindennapos jelenség, hogy gyerekeink az iskolából kikerülve a mai magyar közigazgatási beosztást, a mai megyék és székhelyeik nevét sem ismerik, még kevesebb fogalmuk van ilyenformán róla, hogy ezek a névtelen helyek hol is lehetnek. S ha ezt sem tudják, mit tudhatnak a történelemben és irodalomban előforduló számtalan egyéb magyar helynévről?

Nyelvünk elszegényedésének egyik jele a kisebb területi egységek, tájak saját elnevezésének pusztulása. Kétségtelen, hogy a hétmérföldes hivatal- és cégnevek korában nem lehetett fenntartani hosszadalmas közigazgatási neveinket. A „Pest-Nógrád megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalat"-szerű (rövidítve (Penomah) névszörnyetegeket nem lehet még tovább hizlalni Pest-Pilis-Hont-Nógrád megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalattá. (Rövidítve Pepihanomah.) Így aztán a közigazgatási területek átszabásakor elveszett a teljes egészében hazánk területén fekvő egykori Pilis, Solt, Jász, Nagykun területnév, elveszett a legalább részben itteni Moson, Esztergom, Hont, Gömör, Bereg, Csanád megyenév. Megmenekült, de lassan sorvad a Bihar, Sopron, Szatmár, Kiskun, Zemplém, Abaúj névhasználat. Kétségtelen, hogy a történelmi fejlődés hozta ezt így; a nevek régen is változtak, nem egy középkori megye nevét felkészült történészek sem ismerik, de például a múlt században enyészet el az Arad megyébe olvasztott Zaránd neve, hogy mostanra Arad is elenyésszék. Érdekes folyamat megy végbe Biharral kapcsolatban. Hajdú nevű megye eredetileg nem volt, a múlt században hasították ki Biharból. A második világháború után Bihar maradványát Hajdú-Bihar néven egyesítették régebbi saját részterületével, és most már a Bihar név kezd feledésbe merülni.

Mit lehetne ez ellen tenni? Látjuk, hogy az iskolai oktatás, mint annyi mindenben, ebben sem tesztehet semmit. Csak az élet, a mindennapos használat tarthatná fenn ezeket a neveket, ha a sok ijesztően semmitmondó közigazgatási, tsz-, vállalati név helyett használatba vennék egykori tájneveinket, helyneveinket is.

Persze, azért az sem árt, ha szélesebb nyilvánosság előtt nem használjuk beszélő névként még annyira csábító hajdani neveinket, nehogy szaporítsuk a tájékozatlanságból eredő félreértéseket. Torontál nem azonos a disznóöléskor használatos váidlinggal. Küküllő sem egy régi jármű kerekének kőből faragott része. Árva és Háromszék nem három gyámügyi csoport (régebbi nevén árvaszék) a tanácsnál. Csík nem közlekedési jel. Fogaras nem a fogászati-kellék kereskedő nyelvújítás előtti neve.

Dessewffy László

választ, hogy nem értik, ők bizony elküldték. De a két év összegyűjtött számait egyidejűleg — külön csomagban — újra elküldik. (. . .) Én most imádkozom, hogy a csomag megérkezzék. Miután azonban az imában kevéssé bízom, arra kérem Önöket, publikálják e tárgyú, igen határozott fejcsóválásomat. (. . .) Kedves lenne, ha a posta vezérigazgatósága felhívná az alkalmazottak figyelmét — személyi és gyűjtői szabadságuk tiszteletbentartása mellett — arra, hogy bélyegek és postai küldemények gyűjtése a hivatali beosztásukkal nem fér össze." — Szívből reméljük, hogy az ön ifjú és bizonyára tehetséges építészhallgató-barátnője hiánytalanul megkapja a **Bauform** újra postázott évfolyamait, s ez a tény örvendetesen érezteti majd a hatását a jövő építőművészetében. Egyébként némi sajnálattal jegyezzük meg, hogy levélíróink között nem ön az egyetlen, aki a postai alkalmazottak gyűjtőszenvedélyét kárhoztatja. Kollektív és igen határozott fejcsóválásukhoz mi is csatlakozunk.

T. MÁRIA főiskolai hallgató, **SZOMBATHELY.** Indulatos hangú levélben sérelmezi, hogy Nagy László kötetét már a könyvhét első napján nem lehetett kapni, egyszersmind kéri, írjuk meg, várható-e új kiadás vagy utánnyomás, s ha igen, mikor. — Kérdésére nem válaszolhatunk, erről mi sem tudunk semmit. (Javasoljuk, forduljon a kiadóhoz.) Ami pedig jónéhány könyv gyors eltűnését illeti, az megközelíthető úgy is, hogy lám, milyen kurrens cikk nálunk a mai magyar líra, milyen jó, hogy a vásárlók egymás kezéből tépik ki a köteteket, hiszen ez azt jelzi, hogy végérvényesen olvasó nép lettünk. Tehát: így is felfogható a dolog. Mi nem így fogjuk fel. Művelődéspolitikánk magasabbrendűségét nem kiadói tévedésekkel kell igazolni. A könyvhét hiánylistája kétségkívül jelzi a lakosság irodalmi érdeklődésének a színvonalát, de jelzi azt is, hogy a kiadók és a terjesztők **(1)** nagyon sokszor nem tudják előzetesen felmérni a keresletet; **(2)** rosszul szervezik a kiadványok elosztását, mert például a szinonímaszótár egyes kerületekben pár nap alatt elfogyott, más helyeken még a könyvhét után is glédában állt; **(3)** a mai napig sem alakítottak ki megbízható információs rendszert, hogy az olvasó megtudhassa, mi lát a könyvhéten napvilágot és mi hol kapható (valamennyi könyvheti lista hiányos volt, még az is, amit a szerkesztőségeknek küldtek). Következésképp az igazi bibliofil, aki nem **általában** vásárol könyvet, hanem **meghatározott** művekre kíváncsi, súlyos, megtömött szatyrokkal rohangált könyvesboltól könyvesboltig, izzadt, tülekedett, szűkszavú, unott és tájékozatlan eladókat faggatott, s végülis szerencsésnek mondhatta magát, ha sikerült a kiszemelt művek hetven százalékát megszereznie. Mégegyszer hangsúlyozzuk, a könyvheti forgalom voltaképp örömre ad okot, de a fenti okból is kiderül, hogy örülni nem elég. Néha szervezni sem árt.

LEIDENBACH THOMAS, INGOLSTADT, NSZK. Olvasónk idézi Keresztúry Dezső **Nyelvében él a nemzet** című cikkének (ÉS, április 15.) egyik mondatát, amelyben a szerző „az újratelepítés hordalék-népeivel feltöltött" Magyarországról beszél. Idézünk a levélből: „Én csak egyszerű gépészmérnök vagyok, s nem egy nyelvtudós, s ráadásul egy »hordalék népből« származó; de nekem valahogy ez a kijelentés sértőnek, s túlzásba vitt nacionalizmusnak tűnik . . . Itt nem a Magyar Népköztársaság alkotmányának megsértése forog fenn? . . En sem a szerzőt, sem érdemeit nem ismerem, és nem is érdekel ebben az esetben semmiféle érdem, ez a jelző sértő és tiltakozom ellene!" — Olvasónkat bizonyára megtévesztette a „hordalék" és „horda" szó **hangzásbeli** összecsengése. Idézzük az Értelmező Szótárt: „hordalék — az a föld és kőtörmelék együtt, melyet a folyó a kőzetből, a talajból kimos, magával hord és másutt lerak." Ez talán világossá teszi a cikkíró által alkalmazott kép értelmét: a történelem sodra népeket, néptöredékeket ragad magával, s másutt lerakja, leülepíti. (A hordalékos talaj egyébként többnyire kitűnő termőföld.) Ilyen értelemben voltak „hordalék népek" a hódoltság utáni telepítések német, szlovák, vallon, magyar telepes csoportjai.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 JUN 10
ÉLET ÉS IRODALOM

Kiss Gusztáv

1021

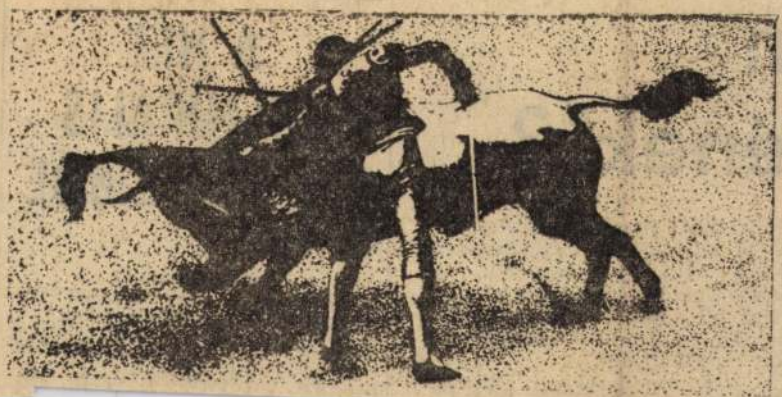

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

an

vének"?

kötet külföldi megjelentetésére vonatkozó szerződések megkötésében hirtelen nehézségei támadtak. A Warner Kiadó mindeddig csak a legnagyobb felvevő piac, Nagy-Britannia érdekelt vállalataival tudott megállapodni.

Az ellentmondásokban gazdag „profitvadászat" ügyében a legfrig

KULTURÁLIS

ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

SZEPIRODALOM

GALAMBOS LAJOS: HAROM REGÉNY (Magvető—Szépirodalmi)
HERNÁDI GYULA: ELINDULNAK A KARÁCSONYI MEZŐK. Kisregények (Magvető—Szépirodalmi)
KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ: MO-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR SAJTÓKIADÓ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-749, 340-726

Kiss Gusztáv, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM
1981 JUN 13

1021

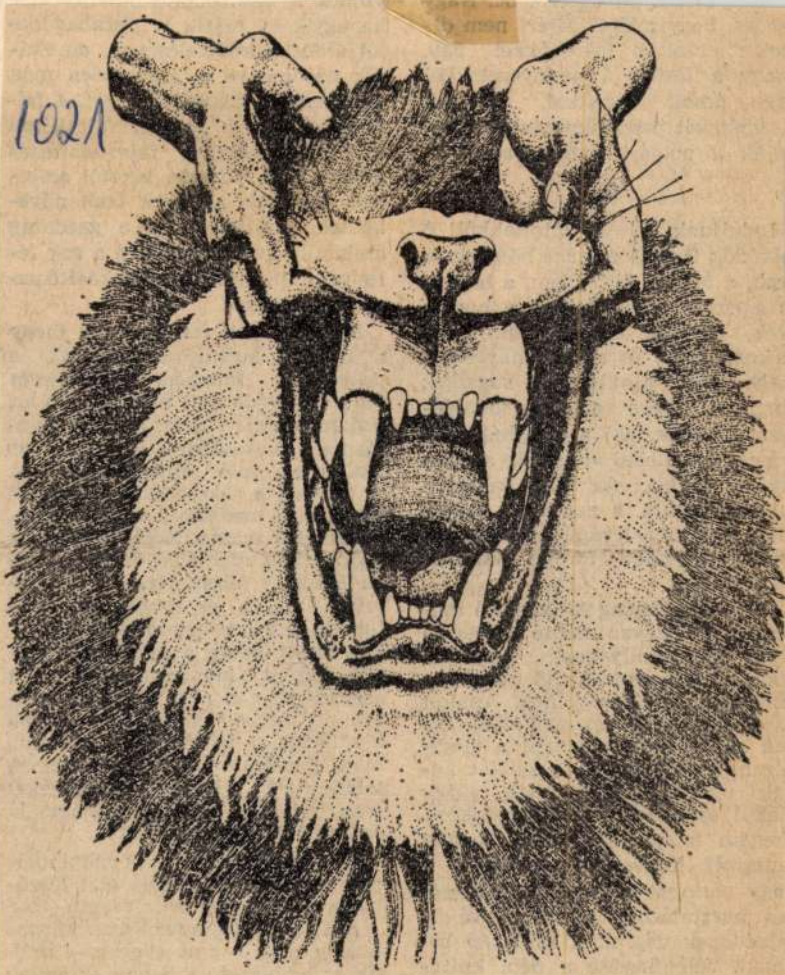

Kiss Gusztáv rajza

érdés, hogy miért? Mi
sekedhetünk a falvéd
nogy a festett famen
agy ácsolt ládákkal
őzményeit pedig úgys
ljük a polgári kultú

●

Induljunk ki a lá
lvédők figurái elegán
rak, a férfiak öltönybe
s asszonyok nem ritk
vek egyenes vonalú
kompozíció és az a könnyedség,
ely őket áthatja, azt sugallja:
nnek a férjére gondos falvédő-
sszonykának, aki a konyhát kor-
nányozza, cseléd dolgozik a keze
lá. A cseléd, aki több falvédőn
eg is jelenik, s aki talán a leg-
öbb vásárlója-termelője ennek az
nnön helyzetét idillbe burkoló
űfajnak.

Hogy ez a hazug és önámító mű-
észet (ha ugyan méltó e névre)
lyan lett, amilyennek ismerjük,
bban minden bizonnyal része van
étrejötte körülményeinek. Amikor
z első falvédők megszülettek, ép-
en akkor kezd veszíteni a tábla-
ép a jelentőségéből, s amikor an-
ak divatja kibontakozik, akkor
lakul át ennek egész szerepköre.
logyan tudna követendő példát
nutatni? Másrészt az a közeg is
agy változáson megy át, véglege-
en pusztulásnak indul, ahová a
alvédőnek degradált táblakép be-
onul. Jelentkezése a népi kultú-
a felbomlásával esik egybe, ebből
dódóan magán viseli e felbomlás
a korábbi kultúrára utaljunk) a pásztorbot faragása önkifejezés volt, a falvédő már nem csupán az. Valami egészen más: az önmegvalósítás látszatában egy idegen akaratnak való engedelmeskedés. A falvédő a sokszorosítás korának egyik első médiuma, s mint ilyen, egyik első manipulációs eszköze a központi hatalomnak, amely a maga érdekeit közerkölcsként feltüntetve állít elő és forgalmaz műbe tölhető érzelmi-gondolati patronokat. Ezért kevés a falvédőről csupán annyit mondani, hogy ez a szobadíszben a népszínmű. A népszínmű ugyanis a színházba járók kiváltsága, falvédővel azonban majd minden szegény háztartásban találkozunk. Negatív hatásukat csak fokozzák a hasonló funkciójú és minőségű olajnyomatok.

Már önmagában az is manipuláció, hogy itt az emberi élet leszűkül a magánszférára. Jóságra, hűségre, szeretetre apellálnak. Mintha bizony ezen — csak ezeken — múlna az emberiség s benne az ember boldogulása. A súlyos ámítás azonban az, ahogy ezeket a fogalmakat

MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

LUDAS MATYI

1978 AUG 3

Kiss Gusztáv,
grafikus.

Tücső Kés Bogár

1021

Vannak egés_en furcsa dolgok. Az első kép (Féner Tamás felvétele a
álló kiállításán. A második Kiss Gusztáv grafikája az Élet és Irodalom 2
képek néha döbbenetesen hasonlítanak egymásra. De most már legalább tu
lönbség az élet és a művészet között. Egy kis cigaretta... Valódi? Finom?

gának.

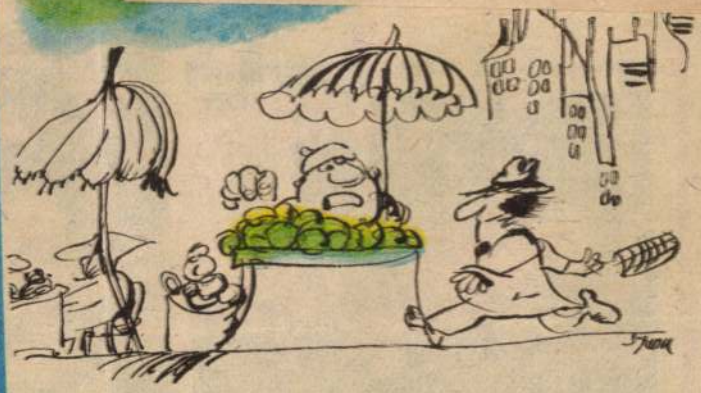

– Nézze, én jót akarok magának, ebből vigyen, hogy máskor ne küldjék le vásárolni.

HÁTHA VALAKI NEM ISMERI...

— Margaret, hogy kerülsz ide a presszóba? Kire hagytad a kislányt? — kérdi a férj a feleségét.

— Ne nyugtalankodj, drágám! Leültettem a tévé elé és azt mondtam neki: „Ne félj, kicsim, mire az a néni megfojtja ott azt a másik nénit, addigra

Kiss Gusztáv

és Kobida József grafikusok, Ács György és Juhász Gyula grafikusok, Joláthy Attila festőművészek közös kiállitása nyilt meg nov. 23-án a Volga szálloban.

Magyar Hirlap 1974 32o/8

Kiss Gusztáv

"Hireket mondunk" cimmel a lap be,utatja a müvész képét.
Repr.

/A kép látható Major Máté nevénél, Nagy László: "Hol a tulipán?" c. cikkének hátlapján./

Élet és Irodalom, Bp. 1975. október 4. XIX. évf. 4o. sz. 4. lap.

Kiss Gusztáv, grafikus,

a 19.-i Szegedi Nyári Tárlat megnyitó,

melyen szerepelnek a művész művei.

Halász Miklós: Szegedi Nyári Tárlat.

Pesti Műsor, 1978. júl. 19. 47. old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 287-748, 340-726
1978 AUG 19
ÉLET ÉS IRODALOM
Kiss Gusztáv
1021

Kiss Gusztáv rajza

— Minőségi különbséget, dést. Az első korszakban a a szalmazsákban várja az e ket. A másodikban takarékl könyvben fialja a kamatot. pedig eljött a harmadik éra. szava: költsd el, amit kerese netőleg értékesebb, pukkas dolgokra, mint a szomszédod.

Átballagok az OTP-fiókba, elsősorban azt megtudakolandó, hogy nány milliomos él a városban. A vezető szemmel látható szkeséggel ujságolja, hogy tavaly több mint 45 millióval nőtt a betét, s a kamatokkal együtt majdnem elérte a négyszázmilliót. A megyében hatmilliárd körül van a betétállomány, ami körülbelül azt jelenti, hogy háromfős családonként 30 ezer forintos. Ebben a városban a két és félszerese: 75 ezer.

— Nincs nagy felfutás az OTP-részletre vásárolható áruk tekintetében — jegyzi meg a fiókvezető, hozzátéve, hogy az idevalósi ember többnyire készpénzzel fizet, egypár, nem jellemző esetet kivéve.

Ez az a pillanat, amikor megkozkáztatható a milliomosokra vonatkozó kérdés.

— Erre én is kíváncsi voltam — árulja el mosolyogva a főnök. — Milliós betétje senkinek sincs. Egy takarékbetétkönyvben — teszi hozzá elgondolkozva.

Mire nem jó egy negyedévente hivatalból megküldött tájékoztató — lapozgatom az OTP megyei gazgatóságának statisztikai jelentését. Semmi sem untatja jobban az olvasót, mint a számok. Épp ezért egyszerűen: a szomszédos já-

ben eltünt: 19 villanykapcsoló, 54 hamutartó, 14 fali virágtartó (virággal), 3 vízcsap. Az utóbbi egy-két évben eltört, megrongálódott, használhatatlanná vált: 168 szék, 8 asztal, 17 fotel, 4 ruhafogas, 2 pissoár, 4 mosdókagyló, 15 faliszekrény. Összesen 168 ezer 200 forint értékben.

Legendakeresőben

K., amint azt az első mondatban már említettem, egyéni gazdálkodó, szőlője, almája van. Gazdagságáról, illetve az ebből természetszerűen következő fizetni-nemszeretéséről legendák járnak. Az egyik — nyílván túlzó — változat szerint egyik évben „elfelejtett" adóbevallást készíteni. Az adóügyisek felkeresték a lakásán, de csak a lánya volt otthon. Ügyes fickók lehettek, mert rögtön azzal kezdték, mit kapott karácsonyra. A lány előadta, hogy aranykarkötőt, bundát; és szép sorjában beszámolt a fenyőfa alá került ajándékokról. Ezek alapján vetették ki aztán az adót, s K., bár mindig szokott, ez egyszer nem fellebezett.

— Ez nem legenda — világosít fel dr. I. K., a megyei tanács pénzügyi osztályának csoportvezetője, akit K. adóügyei miatt kerestem fel. — Ha nem is egész pon-

mesz
száz
forir
ezer
—
lent
gazd
A
—
csak
nek
része
sem
mell
nagy
got
ket,
elég
vann
tudi
telen
szer
Ezér
K.
régi.
késő
nyar
is..
tik
sebb

A

K
—
sogi
a f
tesz

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Főszerkesztő: JOVANO
Szerkesztőség: 1054 Budapest, S
KÉZIRATOKAT ÉS RAJZ
Kiadja: LAPKIADÓ VALLALAT Budap
Felelős kiadó: SIKLÓSI NORBERT igazgató 78—
Terjeszti a Magyar Posta Előfizetnető: a helyi (Budap
Könyv- és Hírlap Külk
Előfizetési díj: egy hónapra 10 forin

Kiss Gusztáv

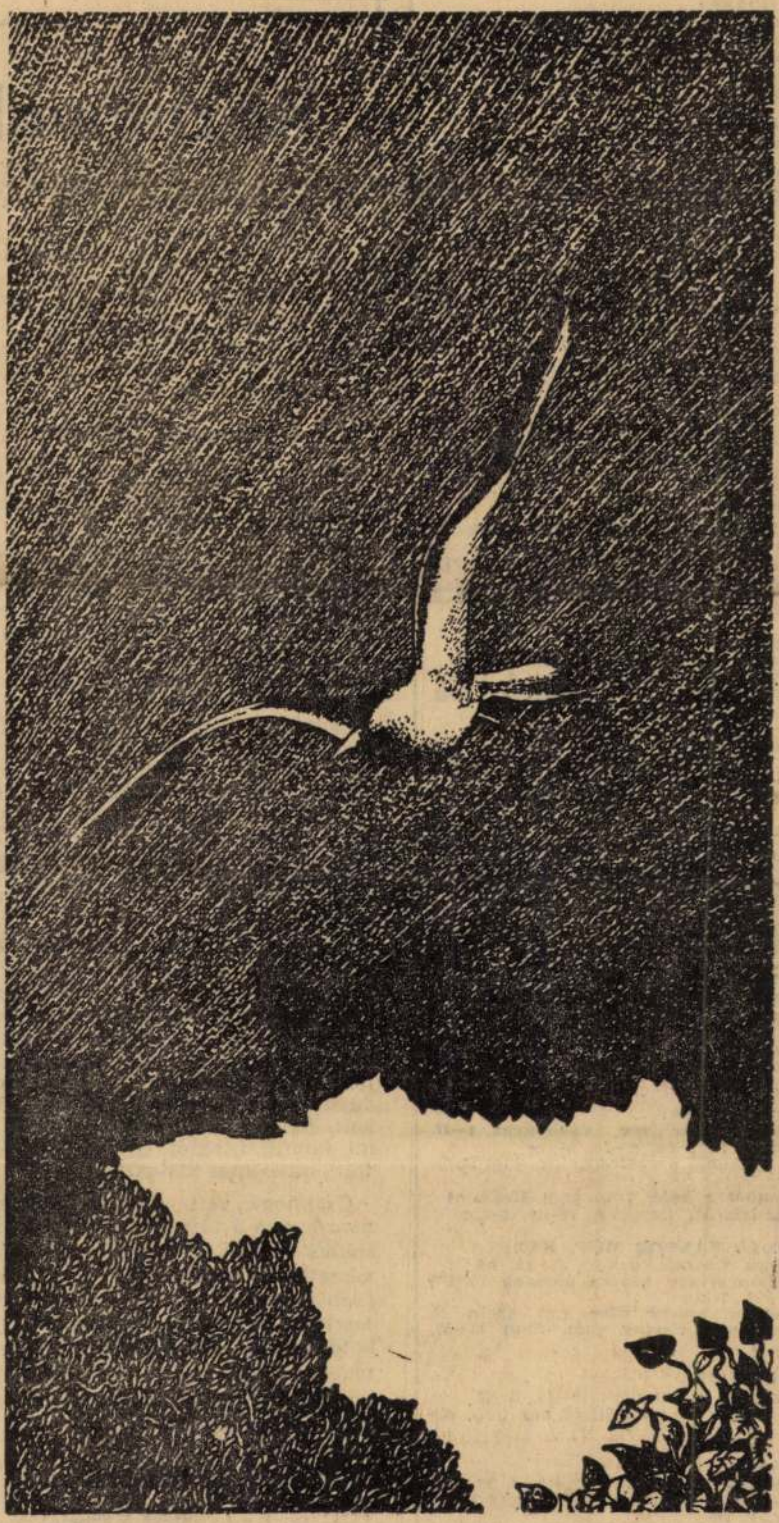

Kiss Gusztáv rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1975. julius 12.
XIX. évf. 28. sz[illegible] 7.lap

ÉLET ÉS IRODALOM

Négy muskétás újabb kalandjai (fr) f3, f5, f7, f9

URÁNIA:
Özönvíz I. (lengyel) 4, f8
Nagyvárosi fények (am) f4, h6, 8

UGOCSA:
Ludwig I—II. (ol—fr—nyn)** f5
A kashimai paradicsom (fr—jap) 10—
Puha ágyak, kemény csaták (ang)** 15 este 8, 16-án f4, h6, 8
12-én este n11

VÖRÖS CSILLAG:
Puha ágyak, kemény csaták (ang)** 9, n12, f2
Özönvíz I. (lengyel) 4, f8

ALKOTMÁNY:
Özönvíz II. (lengyel) 10—13, 3, 8
Felügyelő életveszélyben (ang)** 14—16, 3, n6, f8
A szórakozott (fr) 12-én este 1

BUDAFOK:
Özönvíz I. (lengyel) 6
Kamaszkorom legszebb nyara (mb. am)** 12-én este 10
Ulzana (mb. NDK) 13-án h4

DÓZSA:
Özönvíz II. (lengyel) 10—13, 4, 7
Nincs visszatérés (sz) 14—15 f4, h6, 8
A fej nélküli lovas (mb. sz) 16-án f4, h6, 8

FELSZABADULÁS:
Puha ágyak, kemény csaták (ang)** 10—14 és 16-án 3, n6, f8
A kashimai paradicsom (fr—jap) 15-én 3, n6, f8
Koma kalandjai (mb. sz) 13-án 9, 11, 1

FÉNY:
Özönvíz I. (lengyel) f9, f1
Holnap lesz fácán (m)** 4, 6, 8
Volt egyszer egy vadnyugat I—II. (am—ol) 11-én este 10

KÖLCSEY:
A rendőrség csak áll és néz (mb. ol) 10—13, f4, h6, 8
Özönvíz I. (lengyel) 14—16, f4, 7

KŐBÁNYA:
A szórakozott (fr) 10—13 és 15—16 3, 5, 7
A kashimai paradicsom (fr—jap) 14-én 3, n6, f8

MADÁCH:
Piedone, a zsaru (ol) 4, 6, 8

PALOTA:
Puha ágyak, kemény csaták (ang)** 10—11 és 13—16, 5, f8
A kashimai paradicsom (fr—jap) 12-én 5, f8
Nem zörög a haraszt... (mb. fr—ol)** 13-án f3

PEST—BUDA:
Volt egyszer egy vadnyugat I—II. (am—ol) 10 és 12—13, 6-kor
A kashimai paradicsom (fr—jap) 11-én n6, f8
Tombol a hold (mb. ang) 13-án h4
Özönvíz II. (lengyel) 14—16, 6-kor

RIDEG SÁNDOR MŰV. HÁZ:
Nincs visszatérés (sz) 11—13, h5
Jöjjön el egy kávéra hozzánk (ol)*** 11—13, 7-kor
Férjhez menni tilos (m) 13-án f3
Az utolsó töltény (mb. rom) 14—16, h5, 7

TÁNCSICS:
Özönvíz I. (lengyel) 10—13, 3, f7
A rendőrség csak áll és néz (mb. ol) 14—16 f4, h6, 8

TÁTRA:
Özönvíz I. (lengyel) 10—13, 4, f8
Fogadó a törött patkóhoz (sz) 14-én h4, 6, n9
Dunai hajós (m) 15-én h4, 6, n9
Némo kapitány és a víz alatti város (mb. ang) 16-án h4, 6, n9

mi igazságszolgáltatásért. Mégsem lesz művéből népszerű történelemismertetés, hanem elbű-

Közművelőd

Kultúra Ausztriában — ez a címe a szociáldemokrata orientációjú „Tapasztalati Társadalomkutató Intézet" jelentésének, amelyet az osztrák közművelődési viszonyokról készített. Az *Institut für empirische Sozialforschung* — az IFES — több mint százoldalas jelentése körül vita támadt.

Eszmények, idillek

Heidi Pataki, a Neues Forum egyik szerkesztője már a történeti bevezetőt is bírálja, melyben a szerzők visszasírják a vidám-falusias idilleket. Miként a múltat, a jelent is eszményíti a tanulmány. Kiderül belőle, hogy míg a vagyonosok csakugyan élvezik a szép és jó kulturális eseményeket, addig a tömegek legföljebb a barkács-mozgalomnak, a sízésnek, a természetjárásnak, a beatnek és főként a tévének hódolnak, tévelygve az egysíkú konzum-gondolkodás útvesztőiben. Hogy miért? Arra a IFES-irat készítői nem tudnak felelni. Mert nem ismernek el olyan alapvető fogalmakat, mint a művészet iparrá szerveződése, a művészeti piac törvényszerűségei, vagy urambocsá' az állampolgárok élet- és munkakörülményei. *Eredményével* viszont mint „egységes kultúrával" foglalkoznak és ebből a lehetetlen fogalomból indulnak ki tanácstalan javaslataikban. A nagy betűs *Művészetet* az általános stressz elleni házi gyógyszernek képzelik, amely segít „lelkileg kiegyensúlyozott, jobban dolgozó és a társadalmi konfliktusoktól kevésbé zaklatott embertípus kialakításában".

Csakhogy, veti ellenük Pataki, nem éppen a társadalmi konfliktusokból származik-e a jelentős művészet? A javaslattevők mindenesetre úgysem ezt kívánnák terjeszteni. Hanem? „A könnyen érthető, ugyanakkor értékes művészeteket, az igazi gyermekszínházat, a színvonalas gyermekkönyveket, s a naiv művészetet."

Hízelgés a középszernek

Jellemzi a jelentést a szociológiai naivitás és a társadalmi kategóriák óvatos kerülgetése. Bár IFES-ék elismerik, hogy a sztárrendszer és az

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiss Gusztáv

1972 DEC 16

szerelkről, hogy he
rendje-módja szerint

1021

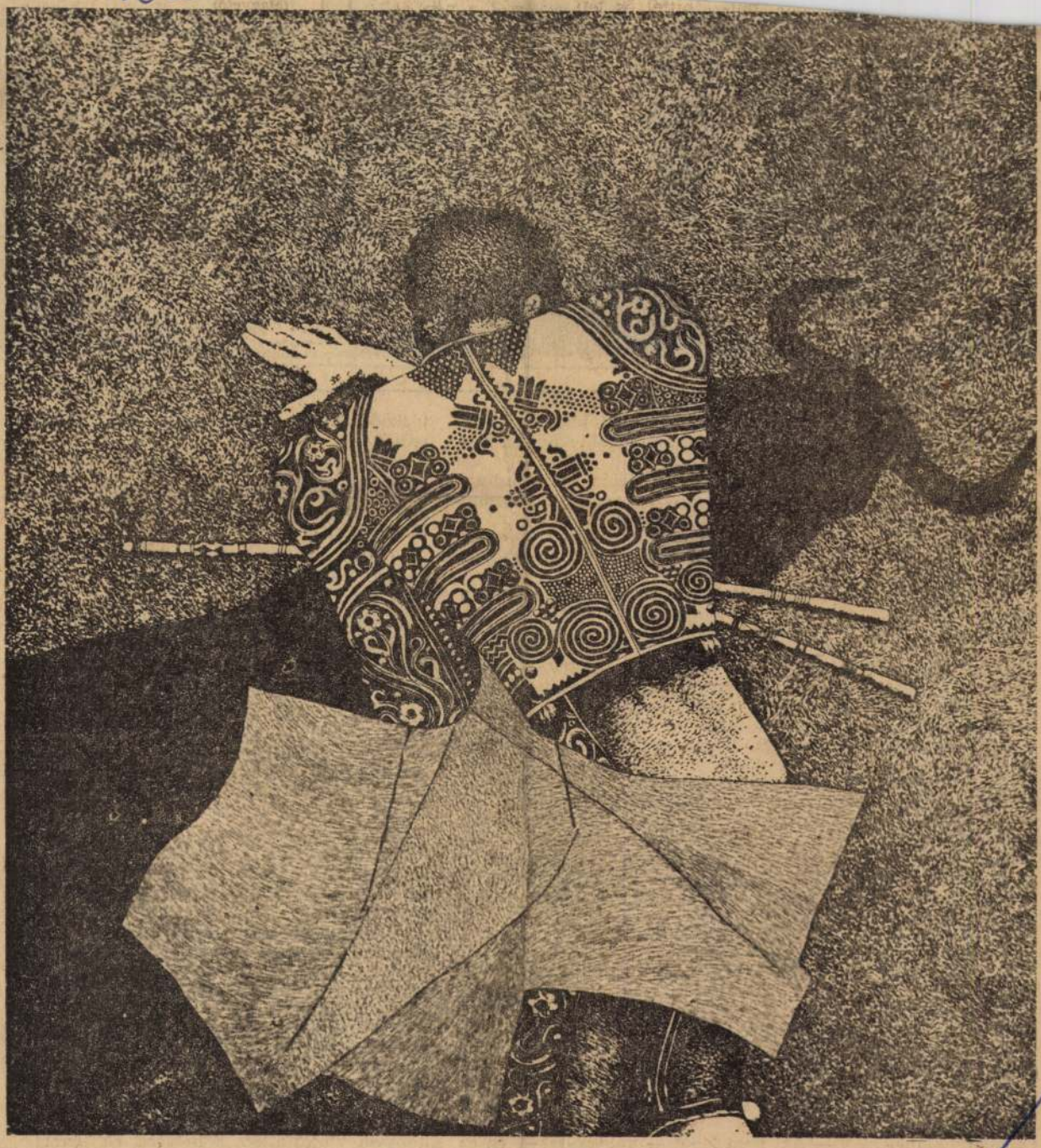

Kiss Gusztáv: Banderillo

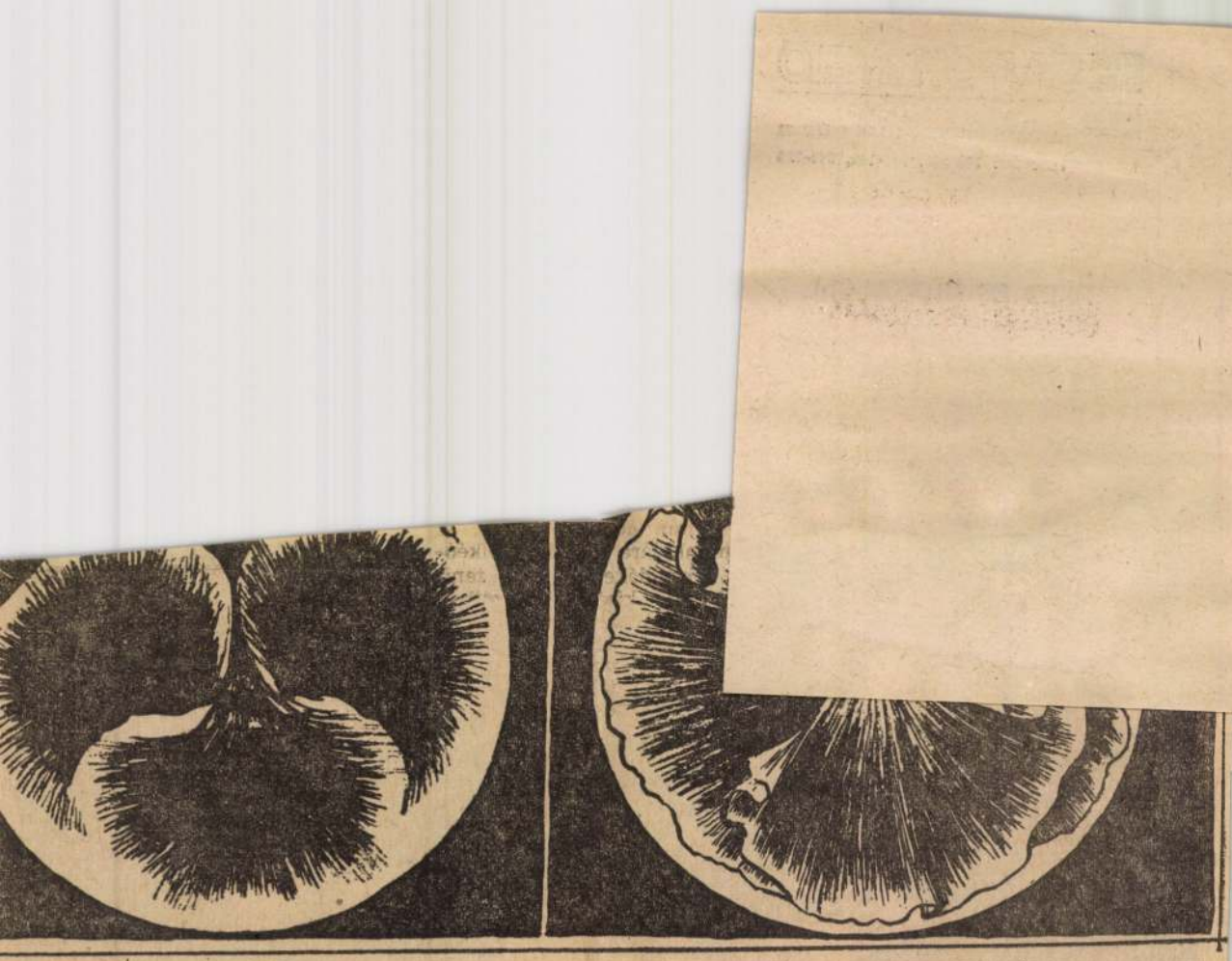

ztunk, hová lehet-
at, de nem hallot-
atal lenne a Bala-
unszolni kezdett,
g, mi az. Én ezt a
sítottam, és meg-
akkor jön vissza
elvesszük és el-
nyvet, joggal hi-
oni, pedig hát —
volabb tőlünk. Mi-
ött, Helén indula-

se leadni, se meg-
a könyvet, akkor
Itt akar ülni egész
r mellett?
ndoltam, ez elég,
agyaráztam, hogy
lt a magaviselete,
takozott az ellen,
a könyvet. Még
én ezt természe-
elembe.
k a hangulat, de
t volna értenie,
mint egy értékes,
yvről. *Elvekről*, és
elv az élet medre!
i. Mert akinek el-
idja, mit cseleked-
n helyzetbe, hogy
, vagy fenyegeté-
ember sosem vá-
tékszerévé, mert
tt tudja, mihez
mondom, hogy az
embertársaimmal
előtlenség alapel-
ajlíthatatlan ma-
n nem tudott rá-
jának itthagyjam

ezt a könyvet, amit valaki biztosan szá-
mon tart és keres, ami valaki számára biz-
tos érték.

Az első havazáskor Helén azt mondta:

— Nézze, utoljára mondom, jöjjön! Negyven éve vagyunk együtt, de ezt az új hülyeségét én már nem tudom megszok-ni! Kérem, jöjjön velem, mert én megyek haza!

Rá se néztem, nem válaszoltam. Ilyen szavakat ő sosem használt. *Eddig* nem is volt méltó hozzá. Egyszer csak észrevet-tem, hogy már nincs is ott mellettem. Tu-lajdonképpen megkönnyebbültem. Most már akadálytalanul és kizárólagosan a feladatommal foglalkozhattam.

Nem is tudom, hányadik tél múltával, az első tavaszi napon egy huligánforma fia-talember sétált arra. Ahogy elhaladt előt-tem, igen barátságosan rámköszönt. Én nem szeretek idegenekkel bratyizni, de udvariatlanság lett volna nem viszonozni az üdvözlést, így tartózkodóan bár, de visszamorogtam valamit. A fiatalember megállt a könyv mellett, furcsa cinkosság-gal rámnevetett — amit egyébként sértő-nek találtam volna — és azt mondta:

— Aha, a Sors könyve!

Ez felvillanyozott:

— Ön talán ismeri a tulajdonost?

Ismét elnevette magát, aztán elkomo-lyodott, alaposan végignézett — amit egyébként szintén sértőnek találtam vol-na, de most eltekintettem attól, hogy meg-dorgáljam — és aztán válaszolt:

— Már találkoztunk néhányszor.

— Ó — mondtam én —, nem küldené ide érte?

— Azt nem lehet — válaszolta —, ez az ön Sorsának a könyve, nem az enyém.

Úgy láttam, ez a fiatalember többet is tud a dologról, ezért végleg felhagyva tar-tózkodásommal, bizalmasan megkérdez-tem:

— És mondja, mit kellene ezzel a könyvvel csinálnom?

Erre megint pimaszul megbámult, és nevetve válaszolt:

— Nézze, a könyvet két dologra hasz-nálják. Van, aki írja, van, aki olvassa. Nemde?

Ez az eléggé hányaveti válasz gondolko-dóba ejtett. Ezek a fiatalok a legalapve-tőbb dolgokat, amelyeket tulajdonképpen mindenki rég tud, megfogalmazzák, és azt hiszik, ezzel már lepipálták a tapasztalt idősebbeket. Közben csak azzal döbbente-nek meg minket, hogy ilyesmit egyáltalán meg lehet fogalmazni. Egyáltalán, mire jó ez? No, éppen be akartam olvasni a fia-talembernek, de már eltűnt. Úgy látszik, nagyon elgondolkoztam.

Ekkor úgy döntöttem, hogy cselekszem. Életemben először fordult elő, hogy addigi elveimet sutba dobva csináltam valamit, de végül is az eredménytelenség jó lecke volt.

Odamentem, határozott mozdulattal ki-nyitottam a könyvet, és lapozgatni kezd-tem. Ha hiszik, ha nem, egyetlen sor, de egyetlen árva sor sem volt beleírva! Elő-ször indulatba jöttem, és ott akartam hagyni az egészet. Máig is szégyellem. De aztán eszembe jutott, hogy mit mondott a fiatalember. Hát végül is logikus! Ez a könyv még nincs megírva! És ha én nem vigyázok rá, akkor talán nem is lesz, so-ha. Pedig valakinek biztosan fontos! A könyvet visszatettem a helyére, és ismét leültem várni. Mert elképzelhetetlen, hogy bárki is örökre megfeledkezzen vala-miről, ami egyszer hozzá tartozott.

~~Történelmi versezetet is í.~~
~~bírz divat — Dózsa nevére, irodal~~

Kiss Gusztáv

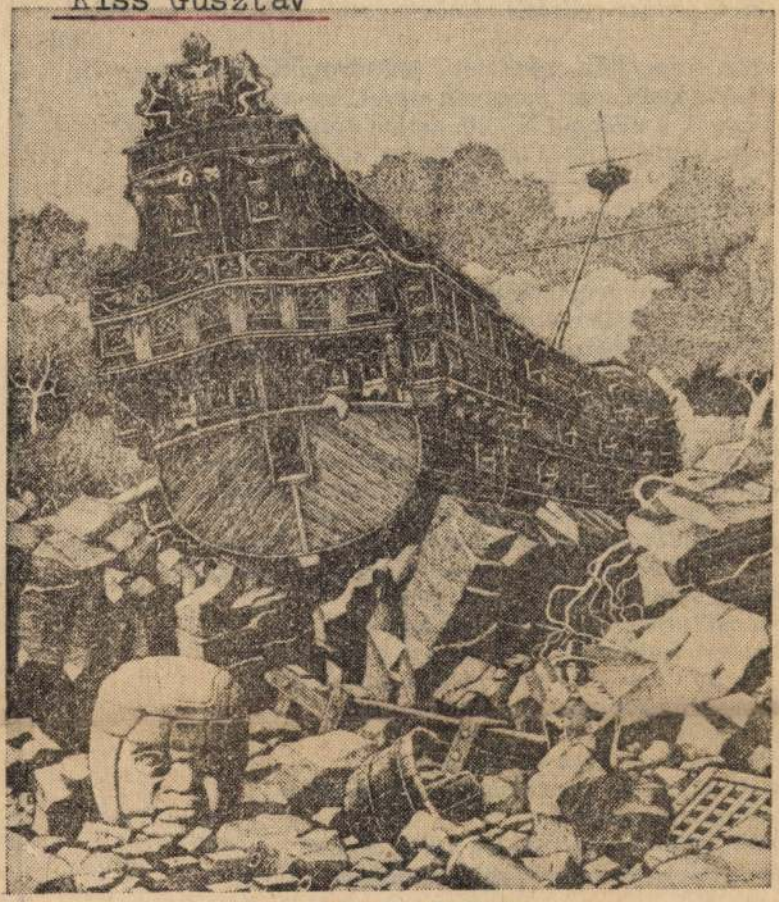

Kiss Gusztáv: Hódítók

Élet és Irodalom, Bp.

1978. SZEPTEMBER 30.

XXII. évf. 39. sz. 11. lap.

csönd sincs, percnyi sem. Lisztarcú
hitelemre nincsen csönd felfigyelni —
Ahol
(mint redves cellafal) rámboltívesül sokhangú horkolás,
akol-
szag, trágyabűz, mindenkié (mindegyikünké), higgye el,
itt áruló, aki saját magának szeret, szeretkezik, ölel.
Vagyok a világból kiölelhetetlen heted- és ezredizig
(nem vagyok). Ki is lehet enyém, s kié lehetek én itt?
Ön is csak senkié lehet, vagy mindenkié legyen,
mint Jézuska kezéből a hal, kenyér és kegyelem —
Hiszen szerelmünk valami (esetleg) igazi helyett
valami „valami",
lenyelhetetlen igazságunk végül be kell majd vallani,
kegyelmet hiába váró rabként ki kéne vallanunk eretnek
(rézsúlyocskákkal lemérhetetlen) szerelmünket
hitetleneknek:
akár egy légifénykép, nem hazugság, de nem is
igaz — meg kellene vallani tehát (talán),
baromi giccs az egész, egy perszifláz, Madame,
sasbérc cicus az ország ezüsttel hengerelt falán,
vulkáni nyávogással mint szőke fonált
legombolyítja a lomha Tiszát, keringő Dunát —
De itt talán egy szürke légifénykép: utolsó
fölött hiányzó emelet, tető. Görbe,
megdőlt tűzoltólétra, három ház közé
bezárva (majdnem), egy árva aszfalttérre —
Az augusztus meg elcsillagzik, hullt ág
a nyár, folyók, utak, háztömbszigor
és liget-ellágyulás, lovashad
vonulások patkózajnyoma a por
alatt, bombázó kötelékek fölstartolásakor
tereptárgyrémület,
talán valami más (más is), hinta, csupor
méz, telefoncsörgés. Vagy semmisem. Lehet —

szél üti, földre áll; ám a lélek jelezhetetlen.

Kiss Gusztáv

Kiss Gusztáv rajza

ÉLET ÉS IRODALOM Bp.
1978. aug. 19.
XXII.évf. 33. sz. 15. lap.

— Ez mit jelent?

— Minőségi különbséget, fejlődést. Az első korszakban a pénz a szalmazsákban várja az egereket. A másodikban takarékbetétkönyvben fialja a kamatot. Most pedig eljött a harmadik éra. Jelszava: költsd el, amit keresel; lehetőleg értékesebb, pukkasztóbb dolgokra, mint a szomszédod.

Átballagok az OTP-fiókba, elsősorban azt megtudakolandó, hogy hány milliomos él a városban. A vezető szemmel láthatóan készséggel újságolja, hogy tavaly több mint 45 millióval nőtt a betét, s a kamatokkal együtt majdnem elérte a négyszázmilliót. A megyében hatmilliárd körül van a betétállomány, ami körülbelül azt jelenti, hogy háromfős családonként 30 ezer forintos. Ebben a városban a két és félszerese: 75 ezer.

— Nincs nagy felfutás az OTP-részletre vásárolható áruk tekintetében — jegyzi meg a fiókvezető, hozzátéve, hogy az idevalósi ember többnyire készpénzzel fizet, egypár, nem jellemző esetet kivéve.

Ez az a pillanat, amikor megkockáztatható a milliomosokra vonatkozó kérdés.

— Erre én is kíváncsi voltam — árulja el mosolyogva a főnök. — Milliós betétje senkinek sincs. Egy takarékbetétkönyvben — teszi hozzá elgondolkozva.

Mire nem jó egy negyedévente hivatalból megküldött tájékoztató — lapozgatom az OTP megyei igazgatóságának statisztikai jelentését. Semmi sem untatja jobban az olvasót, mint a számok. Épp ezért egyszerűen: a szomszédos járcukor-bor című mű eddig még nem jelent meg a piacon. De ez már Zám Tibor felügyelete alá tartozó témacsoport.

A művelődési ház fiatal igazgatója egy plakát megszerkesztésén töri a fejét. Kérdem, mi lenne a szöveg, legyint.

— Ez — olvassa fel egy papírról. — A művelődési házból 1977-ben eltűnt: 19 villanykapcsoló, 54 hamutartó, 14 fali virágtartó (virággal), 3 vízcsap. Az utóbbi egy-két évben eltört, megrongálódott, használhatatlanná vált: 168 szék, 8 asztal, 17 fotel, 4 ruhafogas, 2 pissoár, 4 mosdókagyló, 15 faliszekrény. Összesen 168 ezer 200 forint értékben.

Legendakeresőben

K., amint azt az első mondatban már említettem, egyéni gazdálkodó, szőlője, almája van. Gazdaságáról, illetve az ebből természetszerűen következő fizetni-nemszeretéséről legendák járnak. Az egyik — nyílván túlzó — változat szerint egyik évben „elfelejtett" adóbevallást készíteni. Az adóügyisek felkeresték a lakásán, de csak a lánya volt otthon. Ügyes fickók lehettek, mert rögtön azzal kezdték, mit kapott karácsonyra. A lány előadta, hogy aranykarkötőt, bundát; és szép sorjában beszámolt a fenyőfa alá került ajándékokról. Ezek alapján vetették ki aztán az adót, s K., bár mindig szokott, ez egyszer nem fellebezett.

— Ez nem legenda — világosít fel dr. I. K., a megyei tanács pénzügyi osztályának csoportvezetője, akit K. adóügyei miatt kerestem fel. — Ha nem is egész pon-

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Főszerkesztő: JOVANOVICS M
Szerkesztőség: 1054 Budapest, Széchenyi
KÉZIRATOKAT ÉS RAJZOKAT N
Kiadja: LAPKIADÓ VÁLLALAT Budapest VII
Felelős kiadó: SIKLÓSI NORBERT igazgató 78—3368 Szl
Terjeszti a Magyar Posta Előfizetési: a helyi (Budapesten ke
Könyv- és Hírlap Külkereskedő
Előfizetési díj: egy hónapra 10 forint, negy

HU

Kiss Gusztáv

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 1o.
XXII. évf. 23.sz. 7. lap.

Irodalmi tanácskozás Szegeden

van
edvének"?

szintén
ergate-
nűfajú
erül a
ó Hal-
június
t — a
mléke-
rlisták
dik ta-
ó bot-
n Dean
non és
meg,
mérleg
rásokat
a wa-
sterke-

kötet külföldi megjelentetésére vonatkozó szerződések megkötésében hirtelen nehézségei támadtak. A Warner Kiadó mindeddig csak a legnagyobb felvevő piac, Nagy-Britannia érdekelt vállalataival tudott megállapodni.

Az ellentmondásokban gazdag „profitvadászat" ügyében a legfrissebb fejlemény, hogy Dél-Kalifornia kongresszusi képviselője, Sisk szenátor kierőszakolt egy olyan törvényjavaslatot, amely megtiltaná, hogy bárki — politikus vagy köztörvényes bűnöző — anyagi hasznot húzhasson abból a cselekedetéből, amelyért a bíróság elmarasztalta. A törvényjavaslat sze-

A HÉT KULTÚRÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

SZEPIRODALOM

GALAMBOS LAJOS: HÁROM REGÉNY (Magvető—Szépirodalmi)
HERNÁDI GYULA: ELINDULNAK A KARÁCSONYI MEZŐK. Kisregények (Magvető—Szépirodalmi)
KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ: MONOLÓGOK A HATÁRON. Elbeszélések — RENESZÁNSZ EST. Kisregény (Magvető)
MOLDOVA GYÖRGY: A BESZÉLŐ DISZNÓ. Szatirák (Magvető)
BOGÁTI PÉTER: ÖRNAGY ÚR, KERESSEN MAGÁNAK ELLENSÉGET! Ifjúsági regény (Móra)
POLGÁR ANDRÁS: NYOLCVANKILENC NAP. Regény (Szépirodalmi)
SOMLYÓ GYÖRGY: ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEK (Szépirodalmi)
SÖTÉR ISTVÁN: BUDAI OROSZLÁN.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 ÁPR 14

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiss Gusztáv
grafikusművész

1021

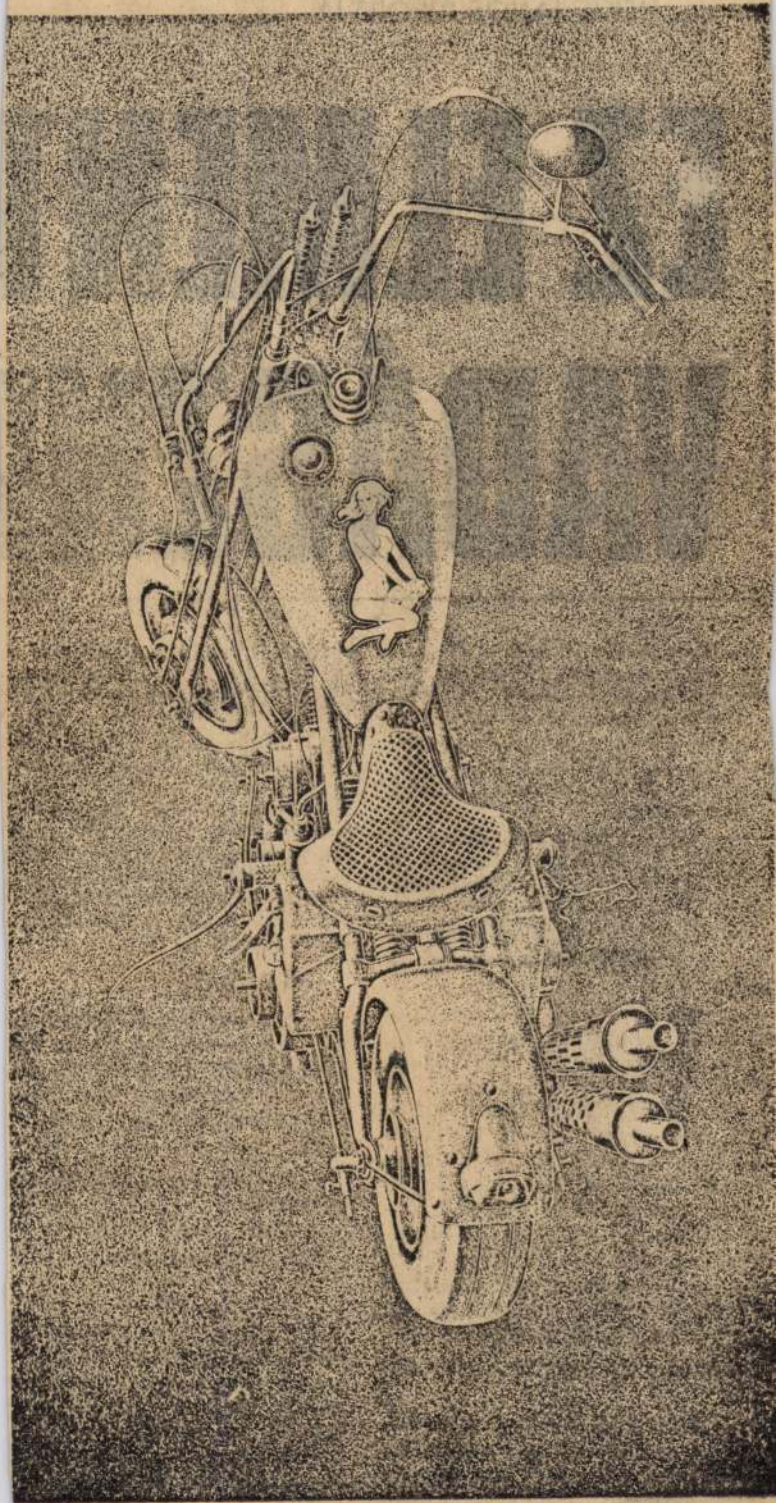

Kiss Gusztáv: Európa elrablása

MEKIS JA...

EZ ELMENT
VADÁSZNI

— Nem jön vadászni? — rikkant rám nagytekintélyű ismerősöm az autóparkolóban. Az invitáció olyan szívélyes, hogy abba is hagyja az elegáns bőrtokba bújtatott golyóspuska beillesztgetését a butykossal, elemózsiával rakott csomagtartóba, s magához int.

Van valami lekötelező ebben a gesztusban, olvadoznom kellene a megtiszteltetéstől. De nekem semmi kedvem a kiruccanáshoz.

— Nincs nagyvadra való fegyverem — mutatom fel zsebemből a golyóstollat.

— Még arra sem lesz szüksége. Elviszem vendégnek, ha megígéri, hogy mindig a nyomomban halad. Egyébként is... Azt hiszi, a puska a legfontosabb? Kihajtunk a tanyához, gyülekszünk, járunk egyet, aztán fehér asztal mellett zajlik a java. Ott lesz K. elvtárs, meg Z. vezérigazgató... — és sorolja a vadásztársaságon kívül is ismerni illendő neveket. — Beszélhet velük, néhány pohár után már közvetlen a hangulat. Higgye meg, nem árt egy kis forgolódás, kikapcsolódás.

Szépen megköszönöm a jóindulatot.

— Hát... ha nem jön, nem jön. Ahogy gondolja... — Nagytekintélyű ismerősöm indulatos mozdulattal lecsapja a csomagtartó fedelét, mint ahogy én bosszankodnék, ha a fiam nem örülne valami különösen értékes ajánléknak. Aztán, sadalmi funkciók viselőjének m sem lehet csak úgy idézést küld getni. Előszobázzak én is? Végü diplomáciai megoldást választ tam: közös ismerősünket kért fel közvetítőül. Jó időbe került il kerülő magánutakon is célt é de végül sikerült. Egyébként elvtárs igazán rendesen viselked Mikor megtudta, miről van szó, t tént elküldött hozzám valakit, a a szigorú utasítással, hogy minc tegyenek rendbe a hatósági in kedés szerint.

— És azóta?

— Hál'istennek letettük a gc ját. Legközelebb két év múlva kötelességünk az ellenőrzés. És kor már nem olyan friss a jog bály, tapasztaltabban fogunk járni.

— Szokott ön vadászni? — dem tőle.

— Nem.

Mindjárt gondoltam.

★

A vadászat, írás szerint, ug olyan demokratikus sportág, a többi. Minden tizennyolc éve töltött magyar állampolgár sult rá, ha teljesíti a szigorú fegyverrel való bánásról lévén joggal szigorú) feltételeket.

Vadászni a közvélekedés s úri mulatság.

— E laikus vélemény csök hangoztatóinak nincs igazuk.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 OKT - 4

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiss Gusztáv

1021

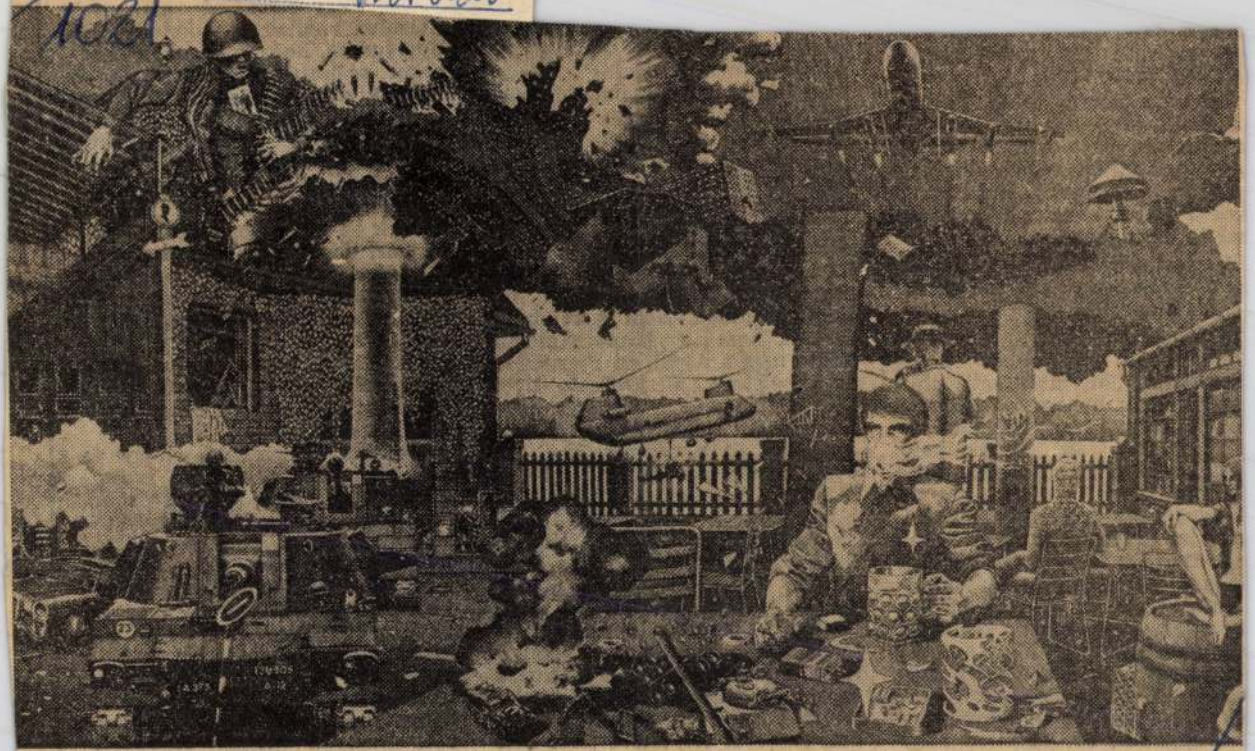

Kiss Gusztáv: Híreket mondunk

em segítjük, sőt röhej tárgyá-ak lealacsonyítjuk.

Szívesen vettem volna, ha Ma-or említ jó példát is, nemcsak osszat. A pécs-orfűi hétszintes rráskutatói építményt. Én meg-atódom szépségétől, mert nem-sak a tájjal, hanem a kozmosz-al is harmonizál.

A pécsi csoportból tervezte egy atal építész, ugyanaz, aki a pak-lakótelepet is.

Magam is megkaptam a csoport állításának meghívóját. Ebből ézi Major „hitvallásukat", amit em ők írtak, hanem a Hajdúszo-oszlói Művelődési Központ. Ez ográfiailag is érzékelhető. égis, lássuk, mi a tévedés ebben „hitvallásban".

Hagyomány és korszerűség har-óniáját kívánják megvalósítani, int Bartók a zenében, József ttila a költészetben. Major ki-lenti, hogy ez az építészetben hetetlen. Nem hiszek az ilyen nyilatkoztatásban. Mert az épí-szet nem független a többi mű-szetektől. Ezek örökös kölcsön-tásban léteznek, fejlődnek, se-tik egymást, sőt egyetlen nagy ységet képeznek. Gropius fi-almeztet, hogy emberség fogja

kenti Művészeti Szövetségek pontja micsoda? Major kijel hogy nincs haladó népművé hagyományunk, csak hagyo nyaink vannak. Erre is csak bólintok, ha nem folytatná hogy a népművészet nem n tartó erő. Nem szükséges em nem az ellenérvek sokaságát. a török világban nem szólt v az anyanyelvi dal nálunk és szomszédainknál, bizonyára nem léteznénk. Nem a feuda mustól, nem a kapitalizmu védte meg a népet, de megtar ta az életnek, a jövőnek. Ilyen értelemben megtartó erő és halad hagyomány. Miért ne lehetne az egyik út a népművészet csi-szolt formáinak gyümölcsöztetése? Igaz, versben, kottában nem olyan vérre és pénzre menő, mint az építészetben. Bartók Bélának inkább hiszek, mint Breuer Marcelnak. József Attilának is, aki szerint a nemzet közös ihlet. Breuer 1934-ben a népművészeti formák hasztalanságát bizonyította. Így akaratlanul is malmára hajtotta a vizet a Horthy-éra historizáló stílusának, amit a kezdeti szocreál folytatott, amit ő is szívből utált.

De hol a tulipán? Nézem az

sivatagian kopár, a másik ornamentikát visel. Az utóbbiban laknék szívesen.

Kiderült, s érezhető, hogy a művészetekben általában, mostanában a filmben, színjátszásban, de másutt is, sportban s egyéb területeken bajok vannak. Szerintem minden összefügg.

Az építészeti kritikusnak a tájékozottság totálisan szükséges. És a megcsontosodás mindig konzervatív és retrográd. Major Máté lelkesülten szereti a fiatal építészeket. Lelkesedése azonban összeférhetetlen a tövises vesszővel, amellyel atyaian fenyegeti, sőt képen veri őket az ártatlan és nem látható „tulipán" miatt is.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
1975 AUG 30
Kiss Gusztáv
1021

jutottak, ahol ma élnek
nak.

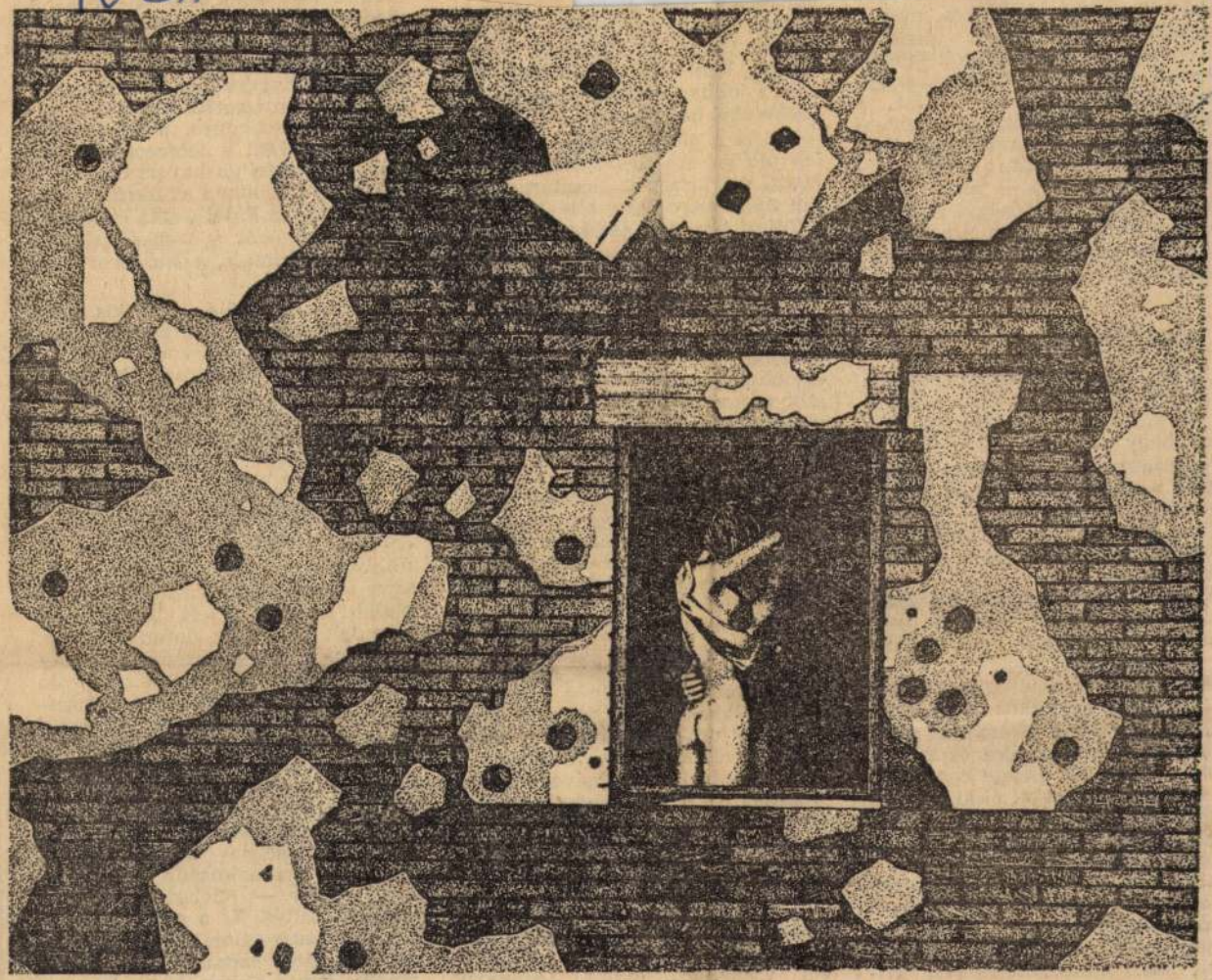

Kiss Gusztáv: Ölelés

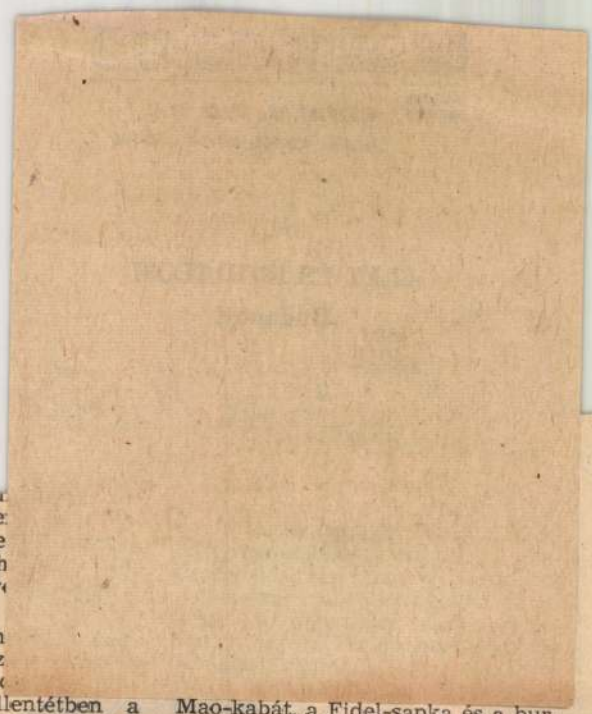

lli hőmérőt, a napszem[illegible]
pített tranzisztoros rádiót, meg a
épművészetnek álcázott fürdőhe-
i emlékeket, a képeslapok tengeri
harait, meg az operettek nagy ér-
lmekként tálalt banalitásait, a
ágerek „kismadár"-ra rímelő
öjj el már"-jait, a lányregények
ényes pikantériáját, a reklámver-
kék bombasztjait — tehát a fel-
rolhatatlan mennyiségű, szaporo-
, terjedő, áradó, számtalanul ren-
tegfajta giccset, a giccset magát,
emigen lehet komolyan venni.

definíció

Csupa negatív meghatározásba
közöm, ha meg akarom monda-
mi a giccs — s végül csak arra
ja, hogy mi nem.
Nem művészet — ugyanis csupán
fel vagy el nem érhető művé-
et pótléka, utánzata.
Nem gazdagság — ugyanis az el-
átíthatatlan gazdagság pótléka,
ánzata.
Nem boldogság, csak boldogság-
tlék; nem szépség, csak szépség-
ánzat; nem igazság, csak fél-, ne-
ed-, nyolcadrészt igaz vagy egyál-
án nem, csupán látszólag. És így
ább: nem praktikus, nem érté-
, nem tartós — ahányféle giccs,
nyiszor kezdhető újra és újra a
nek listája. De eléggé komolyta-
kísérlet tagadások által megha-
ozni valamit, ami annyira való-
os, hogy mindennap, léptem-
omon beleütközöm.
Abraham A. Moles, a strasbourgi
egyetem sokoldalú professzora
megkommunikációs mérnök,
ichológus, zeneesztéta, művé-
t-, sőt, kultúrszociológus) ko-
ly könyvet írt a giccsről. *A giccs, a boldogság művészete* címmel.
galábbis ami ebben a viszonylag

versenyen, hem is rad
mezről hallgatja, me
senyre járni kényelme
rádión, lemezjátszón h
zartra jobban kell figy
fogkeféből hallatszóra.

De ha a giccs viszon
les állítja, sőt áruvisz
hozzá én, hiszen a gic
dig megvásárolható, ellentétben a művészi tárggyal, amely csak ideiglenesen és másodlagosan válik áruvá), akkor nemcsak emberek és dolgok közti viszony, hanem elsősorban ember és ember közti viszony, társadalmi viszony, amelybe gyártók, eladók és vevők lépnek egymással, mindennapi tevékenységük során. Akkor a giccsben tárgyiasuló giccses viszonynak a tárgy jelenléte nélkül is léteznie kell az emberek között.

Moles látványos történeti elemzéssel mutatja ki, hogyan függ össze a giccs kifejlődése és megújulása a polgárság kialakulásával, illetve az úgynevezett fogyasztói társadalom létrejöttével, hogyan teremtette meg az uralkodó osztályyá lett burzsoázia a parvenű ízléstelenség utánpótlásának bázisát a nagyáruházban, amely a túlzsúfolt polgári lakásban tárgyiasuló giccscsés életformát idealizálta, majd hogyan alkotta újjá a giccset a szupermarket segítségével, amely látszólag praktikus tárgyakat kínál, hogy kielégítse a vásárló játékigényét, meg-megújuló tulajdonszerző vágyát, és a változékony divat által fokozza fogyasztói igényeit.

A neogiccs (a gadget) formatervezett használati tárgy. Mind praktikusságával, mind csinos küllemével vásárlásra csábít. Csakhogy funkciója fölösleges, külseje pedig nem felel meg a funkciónak. A dugóhúzó, amely veretes középkori Mao-kabát, a Fidel-sapka és a burnusz, vagy akár a szegedi papucs, a kalocsai hímzés, a debreceni szűrátét divatja.

A giccs ritkán és csak kis mértékben terjed a nemzetközi kereskedelem hálózatában. Legfőbb szállítója a turizmus. De mitől konvertibilis? Mi az az aranyalap, amelyhez viszonyítva az amerikai giccs ázsiaira vagy európaira, a kapitalista giccs szocialista giccsre váltódik át? Talán az ízléstelenség nemzetekfelettisége, az eredetiség internacionális kultusza, amely az eredeti dolgok utánzása által az uniformizáltságba fullad? De hiszen az eredetiség-kultusz maga is pótlék: az elveszett és még újra fel nem lelt egyéniség öntudatpótléka. Itt a még kialakulatlan közösségi ember, ott a már elveszett citoyen keresi tulajdon karakterét a giccsben, amely megszépített, rózsaszín arcot tükröz vissza. Itt is és ott is a munkamegosztás szubjektumtól független rendszerébe préselődött ember illuzórikus kitörési kísérletéről van szó. Elszigetelt önmegvalósításról, amely — mert nagymértékben társadalmasult közegben megy végbe — önelszigetelés, önmegsemmisítés. *Ez a giccs-viszony:* a giccskultusz talaja. Ebben gyökerezik a giccs hatalma. Ez az ok, amely létezik akkor is, ha tárggyá válva nem is jelenik meg. És megszűnése csak a közösségi társadalom kifejlődésével lehetséges.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1977 JUN 24
Magyar Ifjúság

Kiss Gusztáv

1021

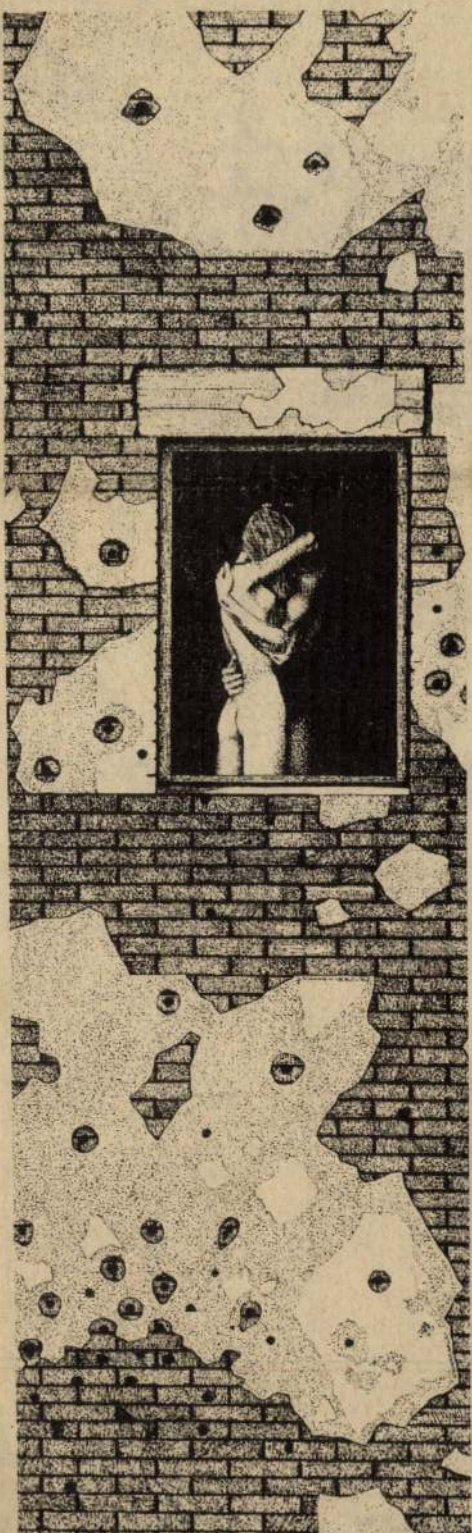

Kiss Gusztáv rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 AUG 9

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kiss Gusztáv

1021

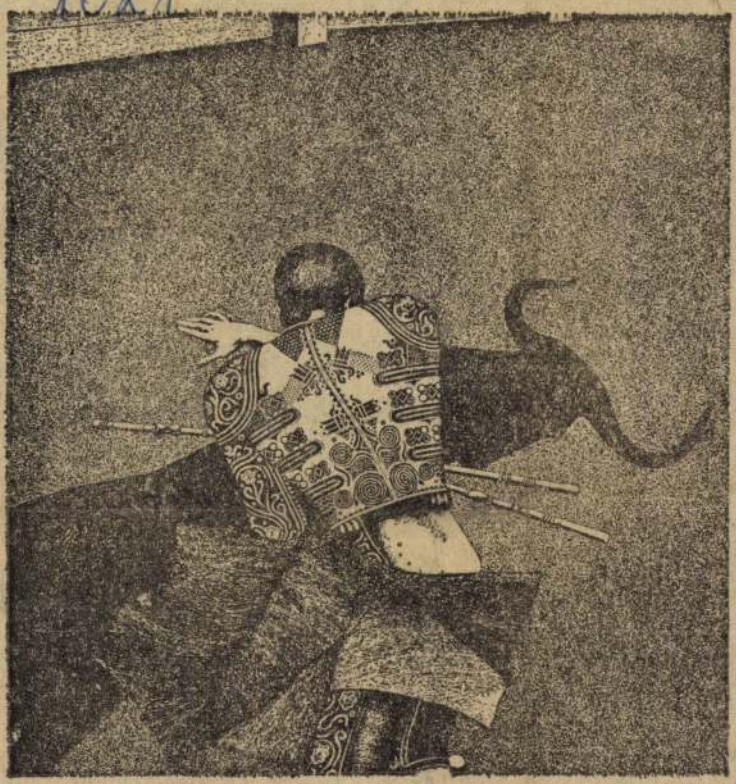

Kiss Gusztáv kiállításáról

1975. AUGUSZTUS 9.

get és művészi igényességét tükrözi, csupán azt a tényt, hogy a „filmújdonság" mezőnyében voltak láthatók az idei, mind rafináltabb pornográfia gyakran társadalombírálattal meghintett termékei (melyeket az olasz cenzúra nem engedélyez) és azok a kommersz filmek, melyeknek vonzását a nagy nevek, a sztárok adják. Köztük jók is, rosszak is. Ezen a pályán mi magyarok alig rúgunk labdába. Hiába ismeri a világ filmközvéleménye, a nemzetközi szakma, az újságírók sokasága Jancsó Miklós, Makk, Kovács, Bacsó, Kósa, Szabó, Fábri, Mészáros Márta nevét, ha a filmbazárban a színész neve a cégér. A mi filmjeinknek tehát nincs cégére. Mert magyar színésznőként még ma is többen ismerik Gaál Franciskát és Rökk Marikát, mint Törőcsiket vagy Ruttkait. Makacsul valljuk: a sztárkultusz polgári csökevény. Ezenközben még az MTI is hírt ad Sophia Loren magánéletének jelentősebb fordulatairól, gyermeke születéséről, a képeslapokban pedig ismeretlen filmek ismeretlen főszereplőinek sztárfotóiból tanuljuk meg az új csillagok nevét. Külföldieket, természetesen. A fesztiválok vásárán pedig a színész hírneve garancia, sőt árucikk. S ha eleddig névtelen személyiség lép a porondra, a forgalmazó cégek reklámapparátusa gondoskodik róla, hogy éppen a fesztiválon alapozza meg sztárlétét. Nem irigylésreméltó ilyen-

nyelveket tudó, rokonszenves művészek és menedzserek vonzását, aktivitását.

A mértékletes pénzszerzést, gyűjtést már régóta nem tekintjük szégyenletes tulajdonságnak. A kereskedelmi termékek harsány reklámjai otthonosan virítanak a politikai plakátok szomszédságában. A közismert tévé-személyiségek nélkül összedűlne a televízió műsora. Vajon miért csak a művészet — ideológiailag és kereskedelmileg egyaránt fontos — szférájában vagyunk szégyenlősek?

Néhány rendező érdeme, hogy a magyar filmeket rangosan sorolják be a fesztiválok versenyein és valamelyest a piacon is. De a lehetőségek, a fesztivál-üzlet lehetőségei jóval nagyobbak az eddigi eredményeinknél.

Üzlet és sztár — a két fogalom nálunk csúnyán hangzik. Illetlenül. Pedig mindkettő szolgálhatja a művészetet, a közízlést, a magyar kultúra jobb propagandáját.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 JUN 10

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiss Gusztáv

1021

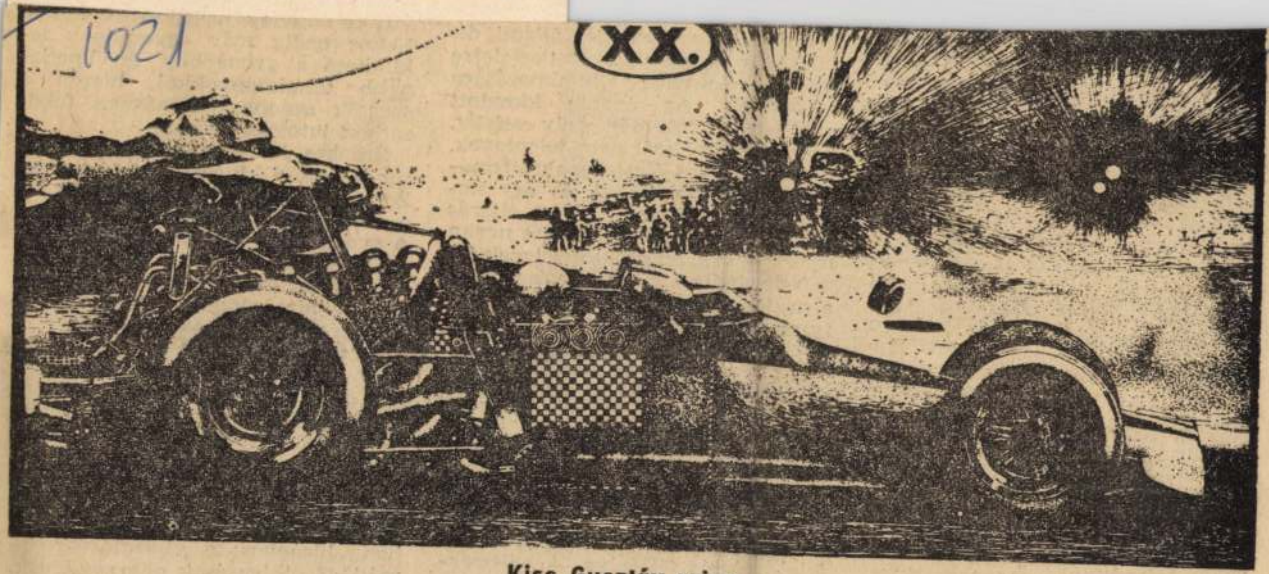

Kiss Gusztáv rajza

mérnök olyan jelentős tudományos eredményeket produkálhat, amelyek marxista elkötelezettsége esetén sem lehetnének jobbak." E vélemény összecseng dr. H. I. vegyészmérnök — riportomra írott — levelében foglaltakkal; ő a következőket írja: „A kandidátusi fokozat megszerzésétől sokakat visszariaszt a kötelező ideológiai és nyelvvizsga, főként az orosz. Erről annyit: állítólag volt példa arra, hogy valaki ideológiai vizsgájának sikeres letétele után a templomba ment hálát adni. Egy vizsgafelelet egyáltalán nem azt jelenti, hogy vele az illető nézetei megváltoztak. Ami az orosz nyelvvizsgát illeti, javaslom a következő kísérletet: válasszanak ki találomra tíz kandidátust, tegyenek le elétük a saját szakterületükre vonatkozó egyoldalas orosz nyelvű szöveget. A tízből ha három lesz képes lefordítani ..."

A *Magyar Tudomány*ban *Szabó Zoltán* akadémikus ezt írja: „Általévenként adományozott jak idős akadémikusok méltó életműve jut szolgálnak. Az évente akadémiai díjak száma hogy ösztönző erőt nem A tudományos élet dem sa, a kollégák ítélete é gyon erős előzetes szűr alapján adományozott c miért kell a kutatóktól

Nem helyes a kitünt a tudományos fokozatol zamba állítani — azt hiszem ennek még a TMB sem örülne. Az egyik ugyanis megkapható, a másik megszerezhető. Az egyiket másért adják, mint amivel a másikat szerzik. Viszont — és ezzel egyetértek — a közszemléletben a kettő egyre inkább keveredik egymással. Éppen ezért nem okvetlenül hiú címhajhász az, aki — esetleg az érdeklődésének jobban megfelelő témát félretéve — »disszertációképes« művet alkot. Kandidátusként inkább vária őt az egyete-

eredmények összessége alapján a tudományos bizottság úgy látja, hogy hézagpótlóan fontosat teremtett, adja meg számára az első fokozatot. Azaz: a minősítés a már meglévő tudományos teljesítményt értékelje — utólag.

Lehet, hogy ez lenne a gyógyszer a fokozati rendszer mostani betegségeire? Talán. Annyi azonban bizonyos: a visszatérően ismétlődő ráolvasások nem segítenek.

Tamás Ervin

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1978 ÁPR 22

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kiss Gusztáv

XXII. ÉVFOLYAM 16. SZÁM

1021

Kiss Gusztáv: Illusztráció

za partján címmel 1963-ban
gjelent utolsó, nyolcadik köte-
en. Ennek jegyzetében azt is
gírtam, hogy Tömörkény ezt az
sát 1913. december 13-án a Ma-
ır Néprajzi Társaság szegedi
ndorgyűlésén olvasta föl.
Köztudomású, hogy Móra az
dalmi tárgyak fölhasználásában
: a középkori, de Anatole
ance-tól megfogalmazott elvet
llotta: *onnan veszem, ahol ta-
om.* Nem egyetlen ez a kis tör-
net, amelyet Tömörkény írásai-
l mentett át az utókorra. Van
lda arra is, hogy Juhász Gyula
24-ben írott riportjának egy
lemző motívumát Móra már
31-ben csekély alakítással föl-
sználta.

Mint Scheiber Sándor, én is sze-
em a filológiai pontosságot;
dd jegyezzem ide afféle lapalji
yzetként, hogy mindezt megír-
n *Móra műhelyéből* címmel a
lmagyarország 1969. augusztus
i számában.

Péter László

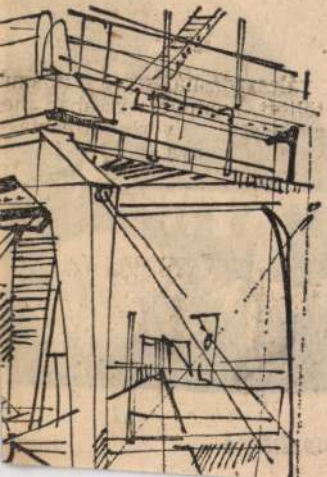

különített villamossínt **belső sávként** értelmezte. Ezt ugyanis csak előzésre szabad felhasználni, a villamospályára vonatkozó külön szabályok betartásával. Glosszafrónknak azzal a gondolatával értünk egyet, melyben elutasítja a közlekedésben tanúsított agresszív magatartásra válaszoló **ellenagressziviiást,** mely ugyancsak balesetveszélyes helyzeteket teremthet, s nem javít, hanem ront a közlekedés morálján. Munkatársunk a gépkocsizók között kialakuló jelbeszédre szavaz, mely kritikus helyzetekben az autósok kölcsönös megállapodásával dönti el az elsőbbségi jog megtartását vagy átengedését.

S. JÁNOS. SZEKSZÁRD. Olvasónk részletes levélben szembesíti két interjúalanyunk véleményét, s azt fejtegeti, hogy Sárosi Sándorné könnyűipari miniszterhelyettes — **Miért nyomnak a gondok?** 1978. február 18. — és Háromszéki Pál nyomdaigazgató — **Minél szebb, annál veszteségesebb?** 1978. április 15. — felfogása már az alapkérdésekben is eltér. Nem értünk egyet a levélíróval, mert megítélésünk szerint a nyomdaipar és a könyvnyomtatás megszólaltatott illetékesei éppen az alapkérdést közelítik meg azonos módon — azt tudniillik, hogy a szakembereket és az olvasókat is nyomasztó kötöttségeket fel kell oldani —, s eltérő tapasztalataik „csak" a részletkérdésekben nyilvánulnak meg. S most már általánosítva: egyébként sem célunk, hogy interjúalanyainkat „összeugraszszuk." Bízunk olvasóink felnőttségében, mindenekelőtt abban, hogy maguktól is fölfedezik a hasonló témáról nyilatkozók hangsúlykülönbségeit. Levélírónk második kérdésére azt feleljük, hogy a könyvkiadás ellentmondásaira a legutóbbi három évfolyamban többször is visszatértünk. Korántsem a teljesség igényével egy címlista: **A vidéki könyvkiadás gondjai** (1976. jún. 19.), **Megkérdeztük Végh Antalt, miért maszekoskodik?** (1977. aug. 13.), **És a vidéki kiadók?** (1977. okt. 22.), **Magánvitorla, állami széllel?** (1977. dec. 10.), **Veszendő könyvek?** (1978. febr. 11.), a már említett **Miért nyomnak a gondok?** (1978. febr. 18.) és a szintén említett **Minél szebb, annál veszteségesebb?** (1977.

KISS Gusztáv

Kiállítása ~~az~~ 2000. 09. 08-án nyílt az érdi Művelődési Központban, az Érdi Napok keretében.

Magyar Nemzet, 2000. 09. 08. 19. o.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1978 JUN 10

Kiss Gusztáv

1021

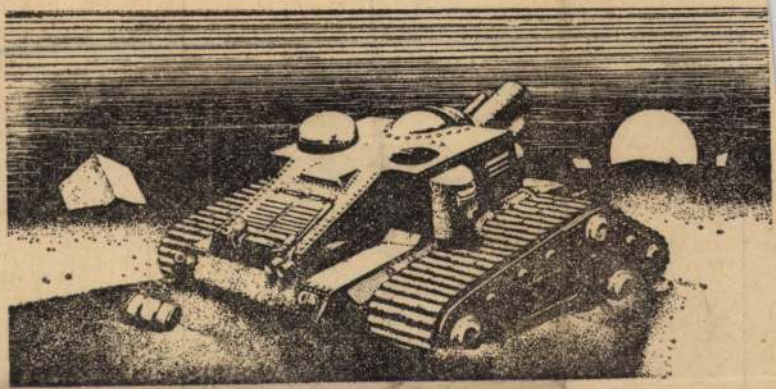

Kiss Gusztáv rajza

BENKŐ ATTILA:

Nyár-éjszaka, harmincötben

Szeretsz az udvaron füstölni.
Állsz és fürkészed a csillagos eget:
csoda az egész, mindenség-csoda.
Csoda, hogy látod őket, ember-előtti
fénysugarakkal játszol, hol a jobbik bal,
hol a gyengébb jobb szemedet behúnyva.
Távolodó régi napok, ábrák évmiriádnyi
tüneménu-sokasága nyakad meafáidul

Kiss Gusztáv

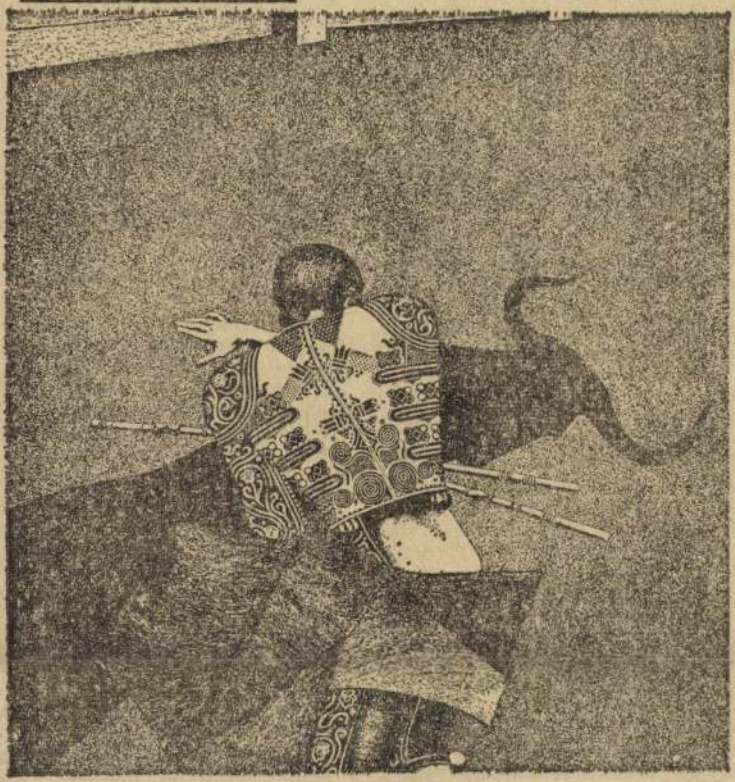

Kiss Gusztáv kiállításáról

Élet és Irodalom, Bp. 1975. aug. 9.

1975. AUGUSZTUS 9.

XIX. évf. 32. sz. 11. lap.

kereskedők és nézők szemfülességét és művészi igényességét tükrözi, csupán azt a tényt, hogy a „filmújdonság" mezőnyében voltak láthatók az idei, mind rafináltabb pornográfia gyakran társadalombírálattal meghintett termékei (melyeket az olasz cenzúra nem engedélyez) és azok a kommersz filmek, melyeknek vonzását a nagy nevek, a sztárok adják. Köztük jók is, rosszak is. Ezen a pályán mi magyarok alig rúgunk labdába. Hiába ismeri a világ filmközvéleménye, a nemzetközi szakma, az újságírók sokasága Jancsó Miklós, Makk, Kovács, Bacsó, Kósa, Szabó, Fábri, Mészáros Márta nevét, ha a filmbazárban a színész neve a cégér. A mi filmjeinknek tehát nincs cégére. Mert magyar színésznőként még ma is többen ismerik Gaál Franciskát és Rökk Marikát, mint Törőcsiket vagy Ruttkait. Makacsul valljuk: a sztárkultusz polgári csökevény. Ezenközben még az MTI is hírt ad Sophia Loren magánéletének jelentősebb fordulatairól, gyermeke születéséről, a képeslapokban pedig ismeretlen filmek ismeretlen főszereplőinek sztárfotóiból tanuljuk meg az új csillagok nevét. Külföldieket, természetesen. A fesztiválok vásárán pedig a színész hírneve garancia, sőt árucikk. S ha eleddig névtelen személyiség lép a porondra, a forgalmazó cégek reklámapparátusa gondoskodik róla, hogy éppen a fesztiválon alapozza meg sztárlétét. Nem irigylésreméltó ilyen-

nem cédulaanyag!

És éppen ennek a „tiszta" sztárnak növekvő népszerűsége jelzi: ha a magyar színészeket okos reklámfogásokkal érdekes emberekké avatnánk, ez korántsem jelentene egyet a szellemi prostitúcióval. Esetleg többen vásárolnák a magyar filmeket. Mert a mozi — akár tetszik, akár nem — üzlet is. Megköveteli az áru csomagolását. Szép nők és szép férfiak csáberejét, nagy színészegyéniségek megfelelő tálalását, jó minőségű nyomtatványokat és a társadalmi érintkezésben kellemes, nyelveket tudó, rokonszenves művészek és menedzserek vonzását, aktivitását.

A mértékletes pénzszerzést, gyűjtést már régóta nem tekintjük szégyenletes tulajdonságnak. A kereskedelmi termékek harsány reklámjai otthonosan virítanak a politikai plakátok szomszédságában. A közismert tévé-személyiségek nélkül összedűlne a televízió műsora. Vajon miért csak a művészet — ideológiailag és kereskedelmileg egyaránt fontos — szférájában vagyunk szégyenlősek?

Néhány rendező érdeme, hogy a magyar filmeket rangosan sorolják be a fesztiválok versenyein és valamelyest a piacon is. De a lehetőségek, a fesztivál-üzlet lehetőségei jóval nagyobbak az eddigi eredményeinknél.

Üzlet és sztár — a két fogalom nálunk csúnyán hangzik. Illetlenül. Pedig mindkettő szolgálhatja a művészetet, a közízlést, a magyar kultúra jobb propagandáját.

1975. AUGUSZTUS 9.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1978 JUN 10

1021 SZIGLIGET

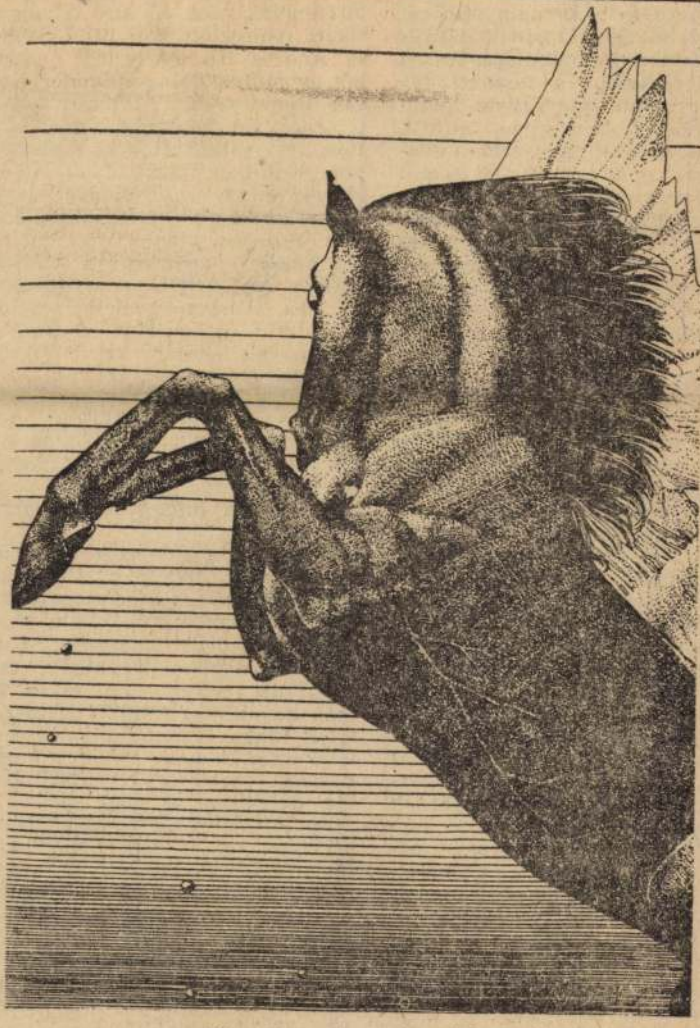

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

— nemzetkö

ölcsönös sugárzását. Darm-
Varsó és a Domain Musical
korlátlan uralmának évtize-
rendkívül fontosságú volt a
ne alapelve: a nemzeti rá-
bármilyen irányzathoz tarto-
eneszerző bármilyen stílust,
ikát, műfajt képviselő művé-
észt vehetnek az évenként
ndezésre kerülő találkozón.
zárólag a minőség számít. Válo
kellett. Erre szolgált a titkos
zás, amelynek végeredménye-
a legtöbb pontot elért mű lett
bune Választott műve (sugár-
kötelező lett minden résztvevő
ára), s mindazokat a kompo-
at, amelyek a választott mű
számának legalább a hetvenöt
lékát elnyerték, a testület
ott műként írta fel az UNES-
uletinjére (ezeket *illett* sugá-
). A tapasztalat megmutatta,
így évenként legfeljebb két-
n kompozíció került a listára.
a Tribune résztvevői (ekkor
több mint harminc ország, évi
ban összesen mintegy nyolc-
művet küldött meghallgatásra)
döntöttek, hogy növelik az
ott művek számát, a választott
et követő hat, majd később
hleg is) tíz kompozíciót megil-
ez a kitüntető cím.
ves rádiók, félreértve vagy fe-
az eredeti célt, tekintélykér-
ént kezelték, hogy nyernek
sem. Így esett meg azután
furcsa eset, hogy az egyik or-
az akkor már húsz éve világhí-
itten művét hozta a Tribune-re,
násik, a 60-as években postu-
Schönberg-művel nevezett
Szinte természetes, hogy azok
szágok, amelyeknek nincs elég
tős zenei hagyományuk vagy
áns új zenéjük, és így ne-
zázad óta nem juttattak kom-
iót a választott vagy ajánlott
k közé, bírálják a szavazási
ert és pusztán a művek be-

sak requiemjét a Tribune addigi történetében példátlan pontszámfölénnyel választották ki a résztvevők, 1975-ben Durkó Zsolt Halotti Beszéd című oratóriumával aratta Magyarország a harmadik győzelmét, 1976-ban ajánlott mű lett Sárai Tibor II szimfóniája, 1977-ben Mihály András III. vonósnégyese. S az idén, a magyar zeneszerzés reprezentatív sikereként az ajánlott zeneművek listájára került mind a két benevezett magyar mű, Bozay Attila Citeraversenye és Kurtág György Tandori dalciklusa. Csaknem húsz esztendő Tribune-jeire visszagondolva, úgy emlékszem, hogy ehhez fogható nemzeti sikerrel egyetlen ország sem büszkélkedhet.

A Citeraverseny azokban az országokban váltott ki nagy érdeklődést, amelyekben a zeneszerző műhelyek aktuális problémája a hagyományos-népi hangszerek, játékmódok, rögtönző-technikák és a megújult európai szimfonikus formák egymáshoz közelítése, ötvözése. S Bozay kompozíciója nemcsak tehetséges, hanem ígéretes megoldásokat, lehetőségeket sugall. Kurtág dalciklusa a nagy zenei hagyományú európai országok képviselőiben keltett mély benyomást: tömörségét, finomságát — s mint a legtöbben kifejezték magukat: rendkívüli érzékenységét — valósággal megcsodálták, nem egy országban, így Franciaországban, Hollandiában, Spanyolországban, Svájcban tüstént kilátásba helyezték „élő" bemutatóját.

A Tribune 25. születésnapját ünneplendő az idei meghallgatásokat és a szavazást kollokvium keretében tette le. Vita nem alakult ki, lát-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 MÁJ 14

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kiss Gusztav.

1021

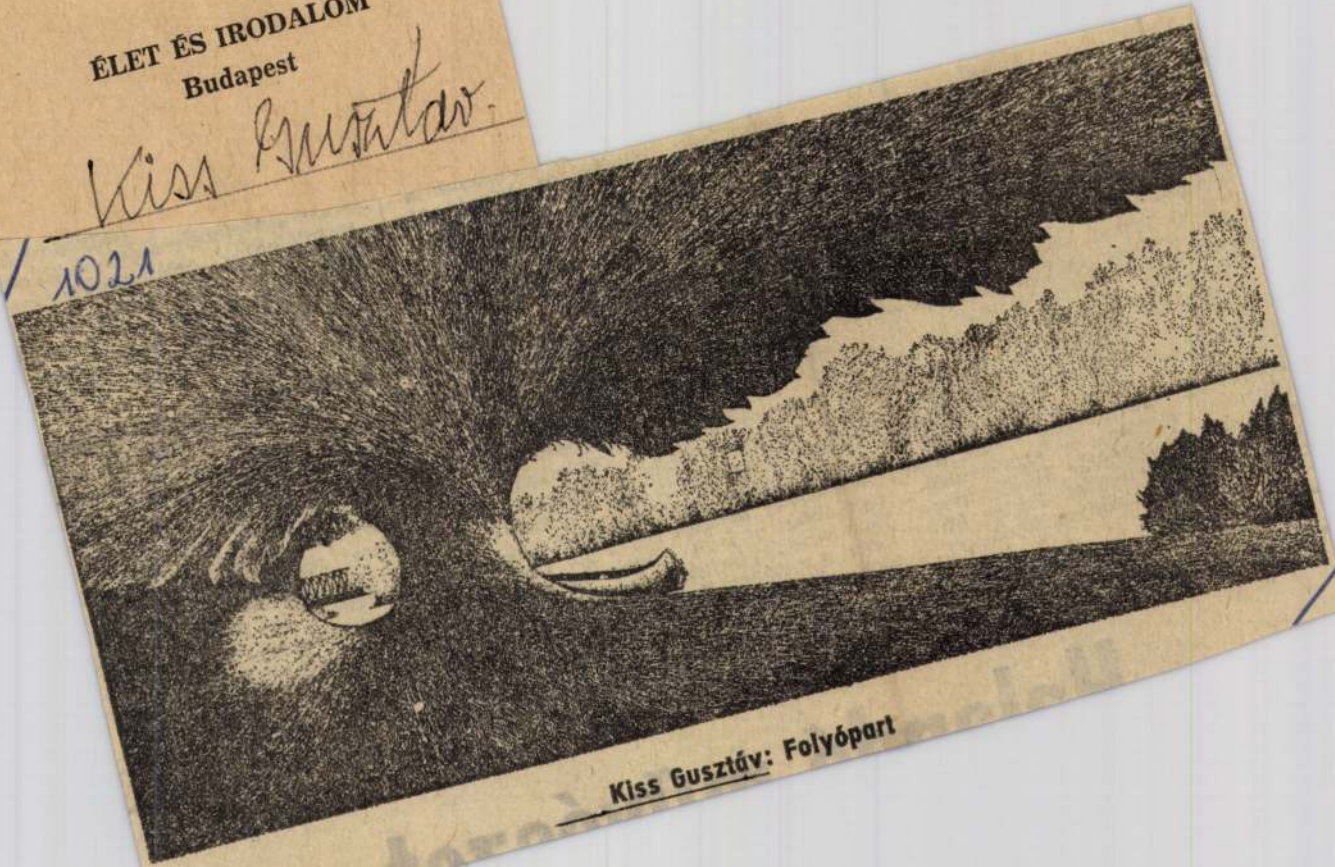

Kiss Gusztáv: Folyópart

képernyőn. Mintha
igazolná, hogy a tévé
se muszáj erényt csin
ségből; hogy ha tíz t
közül kilenc egy spáj
dik, az nem okvetlenü
általános természetébe
zően van így, hanem e
hiány miatt; hogy nin
és moziszerű film, hanem csak jó
és rossz film van, s aztán már tel-
jesen mindegy, melyiket hol mu-
tatják be. (Eltekintve a nyersanyag
minőségétől, hiszen a tizenhatmilli-
méteres film ideális a képernyőn,
viszont szegényesen hat a mozi-
vásznon, de ez más kérdés.) *Az el-
nőkasszony* kétségkívül a jó, vagy
legalábbis a jobb filmek csoport-
jába tartozik, hajlandó lennék meg-
nézni a moziban is. Színesben bizo-
nyára látványosabb.

(ma már), s nem szólnak arról, ami
van és éppen azért veszedelmes,
mert nehezen felfedhető. Azt vi-
szont meg kell hagyni, hogy *Az el-
nőkasszony* roppant tetszetős cso-
magolásban adja be a nézőnek a
képletet, aki észre se veszi: megint
olyasmit kapott, ami már a könyö-
kén jön ki; elfedi az izgalmasan
bonyolult, krimiszerű felépítés
(Hernádi mestere a szerkesztés-
nek), elfedik Szinetár Miklós moz-
galmas tömegjelenetei, Ráday Mi-
hály operatőr látványos totálképei,

gát, de e közben — nyilván aka
ratlanul — alaposan megtépázz
illúzióinkat. Mint köztudott, a
operett nem foglalkozik életünk
végzetes, megoldhatatlan kérdé
seivel, de cserébe az elmarad
pokoljárásért és kétségbeesésér
legalább frenetikus színpadi ha-
tásokkal: hibátlanul működő

VADAS JÓZSEF:

Holandé művészet

jutottak, ahol ma élnek vagy halnak.

történelmi szemléletük szerint a második világháborút megnyertük.

„Historia est magistra vitae" Bizony üdvös volna!

Kiss Gusztáv

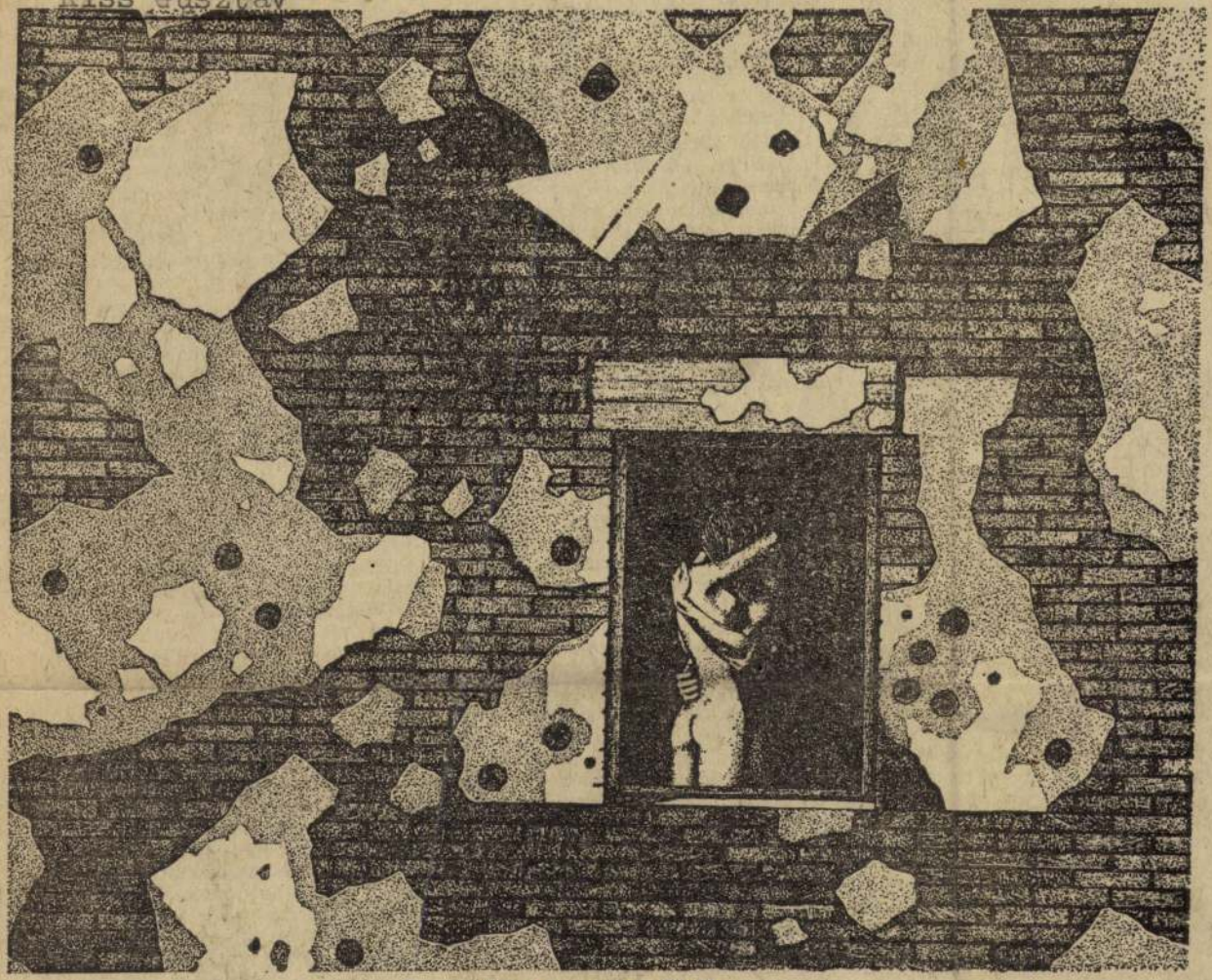

Kiss Gusztáv: Ölelés

Élet és Irodalom, Bp. 1975. aug.3o.XIX.évf. 35. sz. 3. lap.

gyújtót, a zenélő elektromos fogkefét, az Eiffel-toronyba épített asztali hőmérőt, a napszemüvegbe épített tranzisztoros rádiót, meg a népmüvészetnek álcázott fürdőhelyi emlékeket, a képeslapok tengeri viharait, meg az operettek nagy érzelmekként tálalt banalitásait, a slágerek „kismadár"-ra rímelő „jöjj el már"-jait, a lányregények erényes pikantériáját, a reklámversikék bombasztjait — tehát a felsorolhatatlan mennyiségű, szaporodó, terjedő, áradó, számtalanul rengetegfajta giccset, a giccset magát, nemigen lehet komolyan venni.

A definíció

Csupa negatív meghatározásba ütközöm, ha meg akarom mondani, mi a giccs — s végül csak arra futja, hogy mi nem.

Nem művészet — ugyanis csupán a fel vagy el nem érhető művészet pótléka, utánzata.

Nem gazdagság — ugyanis az elsajátíthatatlan gazdagság pótléka, utánzata.

Nem boldogság, csak boldogságpótlék; nem szépség, csak szépségutánzat; nem igazság, csak fél-, negyed-, nyolcadrészt igaz vagy egyáltalán nem, csupán látszólag. És így tovább: nem praktikus, nem értékes, nem tartós — ahányféle giccs, annyiszor kezdhető újra és újra a *nemek* listája. De eléggé komolytalan kísérlet tagadások által meghatározni valamit, ami annyira valóságos, hogy mindennap, léptennyomon beleütközöm.

Abraham A. Moles, a strasbourgi egyetem sokoldalú professzora (tömegkommunikációs mérnök, pszichológus, zeneesztéta, művészet-, sőt, kultúrszociológus) komoly könyvet írt a giccsről. *A giccs, a boldogság művészete* címmel. Legalábbis ami ebben a viszonylag akkor a tárgy készítőjét fel kell menteni első fokon, s elítélendő a vásárló, aki Mozartot nem hangversenyen, nem is rádión vagy lemezről hallgatja, mert hangversenyre járni kényelmetlen, mert a rádión, lemezjátszón hallható Mozartra jobban kell figyelnie, mint a fogkeféből hallatszóra.

De ha a giccs viszony, mint Moles állítja, sőt áruviszony (teszem hozzá én, hiszen a giccstárgy mindig megvásárolható, ellentétben a művészi tárggyal, amely csak ideiglenesen és másodlagosan válik árává), akkor nemcsak emberek és dolgok közti viszony, hanem elsősorban ember és ember közti viszony, társadalmi viszony, amelybe gyártók, eladók és vevők lépnek egymással, mindennapi tevékenységük során. Akkor a giccsben tárgyiasuló giccses viszonynak a tárgy jelenléte nélkül is léteznie kell az emberek között.

Moles látványos történeti elemzéssel mutatja ki, hogyan függ össze a giccs kifejlődése és megújulása a polgárság kialakulásával, illetve az úgynevezett fogyasztói társadalom létrejöttével, hogyan teremtette meg az uralkodó osztályát lett burzsoázia a parvenü ízléstelenség utánpótlásának bázisát a nagyáruházban, amely a túlzsúfolt polgári lakásban tárgyiasuló giccses életformát idealizálta, majd hogyan alkotta újjá a giccset a szupermarket segítségével, amely látszólag praktikus tárgyakat kínál, hogy kielégítse a vásárló játékigényét, meg-megújuló tulajdonszerző vágyát, és a változékony divat által fokozza fogyasztói igényeit.

A neogiccs (a gadget) formatervezett használati tárgy. Mind praktikusságával, mind csinos küllemével vásárlásra csábít. Csakhogy funkciója fölösleges, külseje pedig nem felel meg a funkciónak. A dugóhúzó, amely veretes középkori

A konvertibilis giccs

Egyelőre úgy látszik, hogy a giccs országok és társadalmi rendszerek határainál fel nem tartóztatható, győzedelmes hatalom. Áradatszerű divathullámok hordozzák a hátukon nyugatról keletre és viszont. A neoempire, a neobiedermeier, és végül a neoszecesszió valóságos giccsfelhőt kavart maga körül, s nemkülönben az ukrán ing, a Mao-kabát, a Fidel-sapka és a burnusz, vagy akár a szegedi papucs, a kalocsai hímzés, a debreceni szűrátét divatja.

A giccs ritkán és csak kis mértékben terjed a nemzetközi kereskedelem hálózatában. Legfőbb szállítója a turizmus. De mitől konvertibilis? Mi az az aranyalap, amelyhez viszonyítva az amerikai giccs ázsiaira vagy európaira, a kapitalista giccs szocialista giccsre váltódik át? Talán az ízléstelenség nemzetekfelettisége, az eredetiség internacionális kultusza, amely az eredeti dolgok utánzása által az uniformizáltságba fullad? De hiszen az eredetiség-kultusz maga is pótlék: az elveszett és még újra fel nem lelt egyéniség öntudatpótléka. Itt a még kialakulatlan közösségi ember, ott a már elveszett citoyen keresi tulajdon karakterét a giccsben, amely megszépített, rózsaszín arcot tükröz vissza. Itt is és ott is a munkamegosztás szubjektumtól független rendszerébe préselődött ember illuzórikus kitörési kísérletéről van szó. Elszigetelt önmegvalósításról, amely — mert nagymértékben társadalmasult közegben megy végbe — önelszigetelés, önmegsemmisítés. *Ez a giccs-viszony:* a giccskultusz talaja. Ebben gyökerezik a giccs hatalma. Ez az ok, amely létezik akkor is, ha tárggyá válva nem is jelenik meg. És megszűnése csak a közösségi társadalom kifejlődésével lehetséges.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 JUN 10

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiss Gusztáv

1021

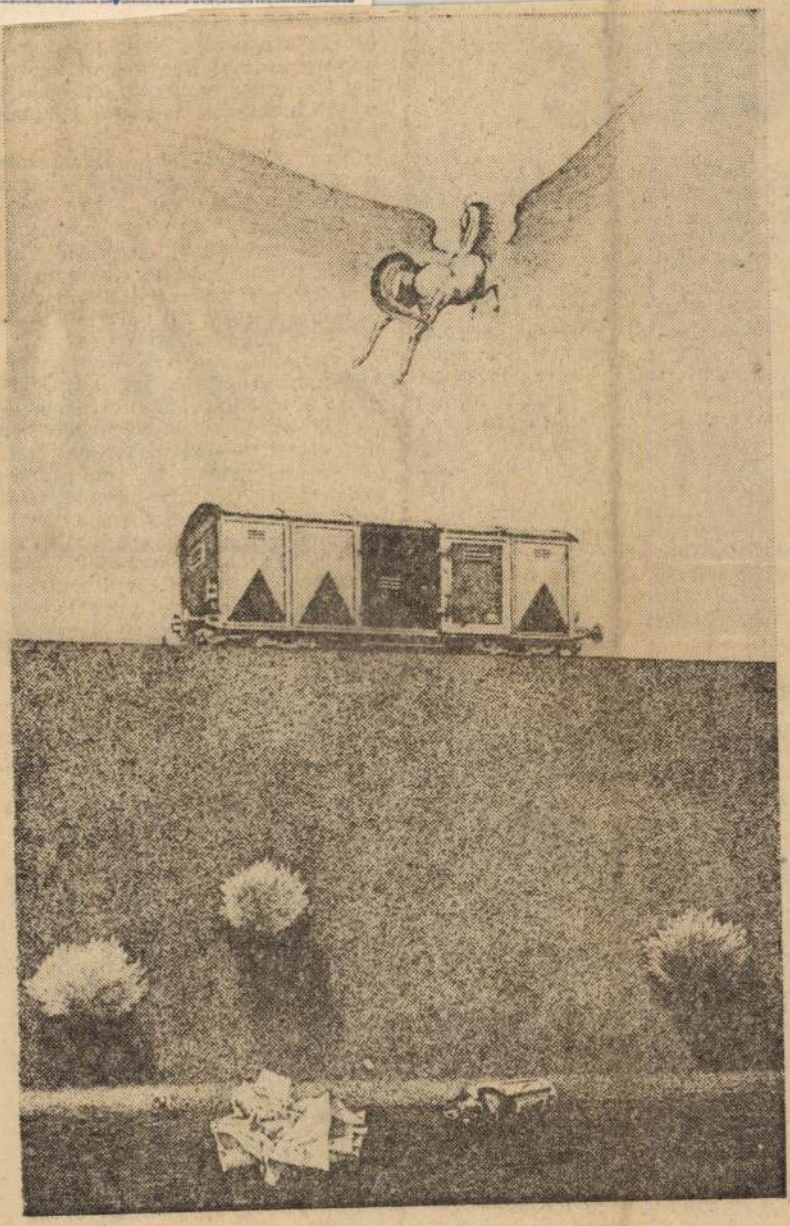

Kiss Gusztáv rajza

1978. JÚNIUS 10.

PÓTLÁS

ból. És Jósika tézisére: „Minden jó regénynek, novellának, elbeszélésnek kell egy fő képzetet fölfogni, s azt bebizonyítani. Ha ez helyesen történik, akkor áll elő az erkölcsi hatás, mely vagy egyenes (direkt) vagy fordított (indirekt)."

Jósika Miklós nagyon sokadik, utolsó könyve, *Emlékirata* · 1865-ben jelent meg először, 1977-ben másodszor, Győri János kitűnő utószavával és gondos jegyzeteivel.

És most három idézet.

Gyulai Pál, 1865-ben, Jósika emlékiratát bírálva:

„Sajnos, hogy oly jeles író, mint Jósika, ily minden tekintetben csekély becsű munkával fejezte be pályáját, s még sajnálatosabb, hogy az néhol oly színben tünteti fel őt, aminőben kegyeletes tiszteletünk éppen nem óhajtotta."

Illés Endre, 1975-ben, Jósika emlékiratát felfedezve:

„Emlékezéseinek négy kötete közül a másodikban és a harmadikban Jósika majdnem jó író. Majdnem jelentős író. Persze itt az élet is segíti őt, a saját élete."

Jósika Miklós, önmagáról, az *Emlékirat* egy önfeledt, ösztönösen-őszinte mondatában, a mostani kiadás 382. oldalán:

„Reám az irodalom történelmében — vár még a *feketeleves*."

Jól sejtette, igaza lett. A valaha volt személyiség szerencséje, hogy nem kellett fenékig innia az irodalomtörténeti ítélet keserű poharát. Vesztesége viszont, hogy nem élheti át önéletírásának feltámadását. Igen hiú szerző volt, boldog lenne.

Jósika Miklós hetven éves, amikor — messze Magyarországtól, kényszerű emigrációjának tizenötödik évében — utolsó könyvéhez, láglátásában, a módszerében?

Amikor valaha híres, mára elfeledett, olvashatatlánnak ítélt regényeit írta: Jósika külföldi példaképeinek bűvöletében dolgozott. Ha történelmi tárgyat választott, Walter Scott nyűgözte le, amikor társadalmi jelenségekre csodálkozott rá, Eugène Sue kezét fogta. Nyilvánvaló mestereket választott, de túlságosan a lábuk nyomában maradt. Jósikával nem rövid élete során rengeteg esemény történt: teleszívta magát élménnyel, tapasztalattal. De a regényeiben minden valóságos élményét és tapasztalatát elbillentette, valamilyen hamis — mai eszünkkel mérve hamis — regényírói elképzelés és módszer szolgálatába állította. Megindítóan árulkodó, ahogy az *Emlékirat* szerzője több helyütt megvallja: *valódi* önéletrajzának melyik eseményrészletét melyik regényének melyik *képzelt* mozzanatává stilizálta át. Ő úgy hitte, ez a dolga, ezt kell tennie a nyersanyagával. Ma úgy hisszük, tévedett a hiedelmében.

Mert Jósika önéletírásának a *tények* nyers megvallása és hírüladása az értéke. Ki tudhatná, milyen volt a hetven éves öregember emlékezete? Mit jegyzett meg, mit felejtett el, mit költött át ifjúkorának eseményeiből?

Tudjuk viszont, az *Emlékirat* — hiteles vagy ál-hiteles, de mindenképpen valóságosnak tetsző — tényei nyomán, milyen volt egy főnemesi palota, egy polgári szoba-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÉTŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1978 JUN 10
Kiss Gusztáv
1021

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

mult a guillotine a
élte a forradalom. A
időszakban az egyh
benyújtotta a számlá
közt visszakövetelte
épületét. Vissza is
1806-ban. A két szarl
re a helyén maradt,
radalmárok őrizték, l

Sashegyi levél

akiknek a szemében Voltaire is, Rousseau is „antikrisztusnak" számított. Kósza hírek szólnak arról, hogy az őrök titkon felfeszítették a koporsókat és megsemmisítették tartalmukat, de a híresztelést nem vizsgálták felül. Napoleon uralma idején nyíltan még senki sem mert föllépni az istentelennek tartott filozófusok ellen, ám 1815-ben a jezsuita kongregáció került uralomra, és ettől fogva Voltaire és Rousseau sorsa végképp összeforrt: ők lették a bűnbakok, akikre a közelmúlt történelmének minden csapását rá lehetett kenni.

1819-ben a jezsuiták ünnepélyesen megégették Voltaire és Rousseau összes műveit, 1821. december 24-én pedig a két szarkofágot áttelepítették a templom alagsorába. Ez már nem titokban történt, hanem hivatalos jegyzőkönyv felvételével, amelyből az is kitűnik, hogy a szarkofágokat mert nem férték át a pincebejáraton, előbb szétszedték, darabonként lehordták, majd a pincében összeállították és lepecsételték.

a régi feliratot azonban „elf
tették" helyreállítani —, s mé
év szeptember 4-én visszakö
tették a szarkofágokat az alag
ból az emlékcsarnokba, ahol
óta is állanak. De a visszakö
tetés (a szarkofágok szétszed
koporsók felcipelése, szarkof
összeállítása) csak formálisan
tént ezen a napon, valójában
Panthéon építésze — aki az 1
es hurcolkodást is irányított
pár nappal korábban önhata
lag végrehajtotta az egész f
matot, így a szeptember 4-én
érkező bizottság csupán jóváh
ta és pecsétjével igazolta az
végzett munkát: nem győz
meg arról, megvannak-e a k
sók, és mi van bennük.

Ezt követően többen próbá
tisztázni a hamvak sorsát,
ménytelenül. Így 1831-ben V
re összes műveinek kiadóia.
1843-ban a történész Mic
amikor nemzeti gyűjtést rend
egy Voltaire-szobor felállítá
A két filozófus újra a ne
büszkesége volt, de a korr
meg az egyház nem akart ha
róluk, a vizsgálatot nem eng
lyezték.

A második császárság még
vésbé kedvezett forradalmi e
küknek. 1852-től a Panthéo
ismét istentiszteleteket tarta
még jó, hogy a szarkofágokat

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 JUN 10

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiss Gusztáv

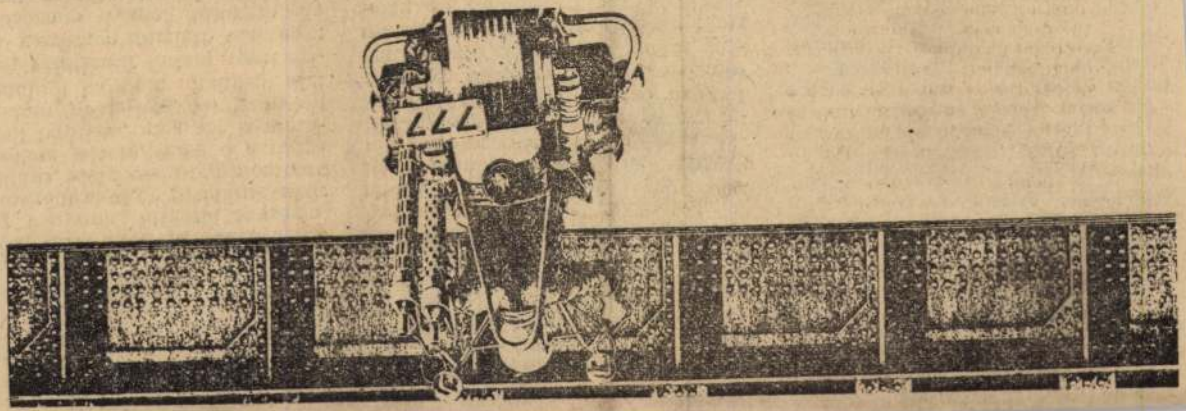

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

ban még örmény-katolikus nagymisén is voltam.

— Hát maguknál bárki nyugodtan járhat templomba? — szegezte nekem a nem is provokatív, inkább reménykedő kérdést.

Megnyugtattam, hogy ha egyszer ellátogat hozzánk, amit nagyon is

évre feleségével együtt más-más „NATO-országban" utazgat. El kellett magyaráznom, hogy nálunk van — több hasonló közt — egy IBUSZ nevű intézmény, amely vajmi kevéssé különbözik az amerikai utazási irodáktól, és ahol bárki, ha idejében jelenti be igényét, és van t pénze hozzá, oda utazyugatra, akár keletre, k kíván. Rá kelm, hogy az IBUSZ opaganda tényleges szankról, mint azok az olyrokonszenvező nyugati gy publicisztikai-ismecikkek, amelyeket vajolvasnak el. Az a tény, evillában egy kávéházfrancia konyakot itn, meggyőzőbben bizo-

kordován-bőr erszényét tegnap szereztük az igazi Kordovában.

★

És amikor az eső végre elállván, kimentünk a sevillai utcára, és nemsokára meghatott tisztelettel álltunk meg az Adriano utca 25. számú ház előtt, amelynek emeletén lakott, nyomorgott és írta a „Példás elbeszélések" (Novellas ejemperes) történeteit Cervantes, aki ugyanúgy az én klasszikusom, mint minden valamirevaló olvasóé Vlagyivosztok és San Francisco között, akkor egyszerre eszembe jutott, hogy ebben a kétségtelenül egyetlen világban, minden színű, anyanyelvű, világnézetű, bármilyen vallású vagy bármilyen vallástalanságú ember közös világában olyan fegyvereket terveznek, olyan haditervekről ta-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 JUN 10

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiss Gusztáv

1021

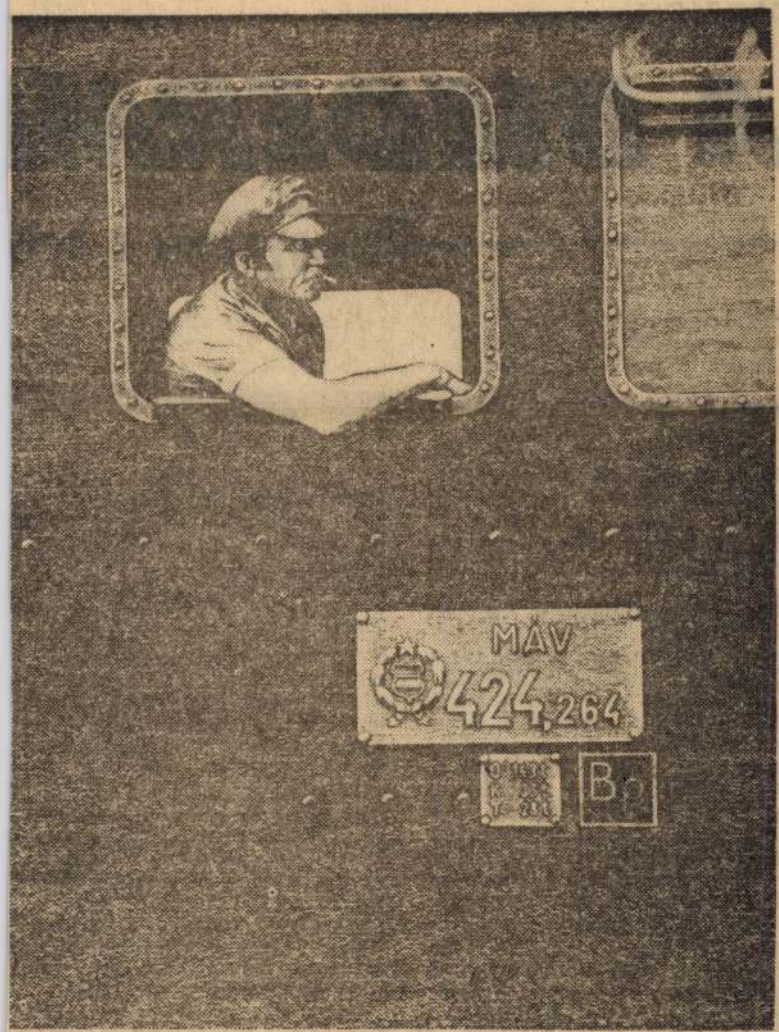

Kiss Gusztáv rajza

APP ZSOLT:

A BIEDERMI

Feljegyzések a hetv

Toynbee a nyugvó állapot és a ozgás társadalmi váltakozásait emléltette híres padmaly-hason-ával.

Adva a hegy, oldalában padmaly, klaodú. Alatta szakadék, felette eredély. Az odúban: alvók, fek-k, befészkelődők. A meredélyen gymászók. Úton a következő pi-nő felé. Bátorságuk látnivaló, ám is, hogy nincs más választásuk: gy újabb padmaly, vagy lezuha-s.

A padmalyon heverők nem bé-k. Sikeresen vették az alattuk ongó kaptatót, pihennek az imén-fáradság után. Mozdulatlanságuk álom mozdulatlansága, és nem a lálé — mondja Toynbee. S bár net, hogy soha nem ébrednek fel, ndenestre élnek. Fellélegezve él-k: bár volt néhány halálos bal-et, végül is valamennyien nem ztuk halálra magunkat.

Eddig Toynbee. Alighanem tilta-zna, ha tudná, hogy világtörté-lmi léptékűnek szánt padmaly-sonlatát a hidegháború és a diák-ozgalmak évtizedei után magát pihenni próbáló tőkés Európa ke-lyállapotának érzékeltetésére sználjuk. Amikor felszakadt — tani önjellemzés szerint — az új edermeier utáni sóhaj, s egy idő-ges és törékeny nyugalom a lelki, lturális, sőt politikai szenvedélv-

reformista és ellenzéki politika munkát. 3. Megerősítik a köznap tudat bizodalmát az állam iránt. A proteszt keltette sokk az állampol gárok változást-elhárító reakció erősíti: „hagyjanak békén" — bár mi áron.

Nevezzük Habermast konzerva tívnak? Éppen azt a szellemet pró bálta visszagyömöszölni a palack ba, amelyet — mások mellett — maga szabadított ki. S abból, ami 1973 tájt a volt frankfurti diáko nyilatkoztak — nevezetesen, hog mi most éppen azzal foglalkozunk amit annak idején mestereink sze mére hánytunk: szemináriumok tar tásával, területfejlesztési gondok kal stb. —, következtessünk arra hogy mi sem történt a hatvana évek végén? Felejtsük el, hog 1972—73-ban elsőként a nyugat-né met jobb- és szélsőjobboldal sajtó ja tudósított elragadtatással, „macs kajajok és karrierek" címmel diákbaloldal integrálódásáról Amint az is tény, hogy a hetvene évek elején beköszöntő „padmaly korszak" a maga ideológiai és tudo mánypolitikai kitapétázását éppe nem Habermas fenti nézeteiben hanem nagy ellenfelének, a „kriti kai racionalizmusnak" szociológiá jában találta meg. Egy konstruktív reformista „társadalmi technológiá ban" annak jobbító-javítgató-flas

Kiss Gy. Csaba, író.

Robotos Imre: Élénkülő magyarságkutatás. téka.

A múlt év végén olyan tanulmánygyűjtemény-évkönyv jelent meg, amely számottevő lépést jelent előre a magyarságkutatásban. E kötetben olvashatjuk „A magyar irodalom határai; az egyetemes magyar irodalom megközelítésének néhány aspektusa" című tanulmányt, szerzője Kiss Gy. Csaba. Az értekezés külön hangsúlyt kap attól, hogy az utóbbi hetekben Télénk sajtóvita volt arról, szét lehet-e szabdalni a magyar irodalmat nyugati, romániai, erdélyi, vajdasági, szlovákiai, kárpátaljai magyar irodalomra, vagy – mint Ágoston Vilmos a Magyar Nemzetben megállapította – „egyetemes magyar irodalom" van csupán.

Budapest folyóirat, 1988., 7., 45-old.

Kiss Gyöngyi

„Gendelet" c. Zipe emlitve
- szerepel a „Studio 71" Ziállitáson az
Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1971 december 10
4. old.

MDK

Kiss Gy. festő

„Vendelmes társaság" c képét Weisz

Berthold vette meg. 1891.

MDK-A-I-1/3009.

M.D.K.

Kiss Nörg. épités

Margó Edével közösen készített művét a Vörösmarty-szoborpályázaton második kategóriában díjazta a zsűri.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.

ort. 8. sz. 3. old.

MDK

Kiss György, [épitész?]

A Várban a műemléki feltárás vezetője.

— : Novotny elvtárs és kísérete városnéző sétán 1

Bp. 1964. szept. 30

NÉPSZABADSÁG

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748. 340-726

Kiss Gusztáv

ÉLET ÉS IRODALOM

1978 JUN 10

házassági tervek történetét
lordok öregedő férfiak, címüket
örökölték vagy saját érdekeikért
kapták, s a betegségek szorítása-

Az előkelő, zártkörű klubok, a jó
vacsorák és a személytelen, finom
társalgás kora végetért, az újabb

Kiss Gusztáv rajza (részlet)

dékot: minél több jegy
pénztárakba, jegyirodák
mélhetőleg így is gyako
táblás ház.

De a változást miért a
bérletesek büntetésével
meg, épp azokéval, akik
sek voltak a színház
örömmel nézték meg
előadások mellett a töb
bot is?

ANKÉT, DÍSZMENETTEL

Filmankétot hirdettek falun. Az e tájon készült dokumentumfilm megtekintésére és megvita-

nyomja az asztalkáján álló hamutartóban.

— Kész tüdőrák — folytatja belemelegedve a tüskés ember. — Az asszony is, huszonkilenc éve ezt csinálja velem. A lányaim is — teszi hozzá. — Mind a három. Hiába dumálok nekik, hogy úgy is kivágom a lakásból a rohadt hamutartóikat, csak szívják. De én nem pofázok a levegőbe. Kidobálom őket. Így ni

XIII évfolyam. 151. szám. Ára 50 korona Pécs, 1923, julius 7. Szombat

Előfizetési ár házhoz ...
... 60, na ennél több 100 korona.
Kéziratokat nem adunk vissza.

7 DUNÁNTÚL
Nagyságos
Dr. Szőnyi Ottó urnak
VI., Állatkert-u. 1. Szépm. muzeum Budapest

DUNÁNTÚL

Szerkesztőség:
Lyceum-utca 4, szám.
Szerkesztőség telefonja
650, szám,
Kiadóhivatal:
Lyceum-utca 4. szám
Kiadóhivatal telefonja:
222. szám.
Hirdetés díjszabás szerint

A belügyminiszter

az ország rendjének őre, a közigazgatás feje beszélt a parlamentben. Az ellenzék, melynek célja, ugylátszik, valójában nem a rendcsinálás, hanem a bajkeverés, hosszu, zavaros és rosszindulatu beszédekben hátráltatja az indemnitás megszavazását és azt a hitet akarja keltetni, azt a vádat szegzi a kormány felé, mintha a kormány nem merné a rendet fenntartani, mintha a kormány elnézné a rendetlenkedők üzelmeit, vagy talán maga is hozzájárulna azok eltussolásához.

Az indemnitási vita hosszadalmassága az egész országnak árt. Ez az időveszteség elvonja a drága időt nagyon hasznos és szükséges javaslatok letárgyalásától. A midőn tehát az ellenzék egyrészt minden bajért és hiányért a kormánya okolja, másrészt a bajok egyik fő előidézőjévé, okává válik. Mert lefoglalja gvalázkodó gáncsoskodásaival a törvényhozás idejét, gáncsolja a munkával tulhalmozott kormányférfiakat és a foytonos fecsegéssel azt a hitet kívánja kelteni mintha Magyarország tényleg nem volna a kellőképen, vagy amint egyik szónokuk magát kifejezni merte a szomszédokhoz méltóképpen konszolidált állam. Rakovszky Iván belügyminiszter megfelelt e nevetséges és perfid vádakra. A kormány nem akar semmit sem eltussolni, nem néz el semmilyen bünt, amely a közrend ellen irányul, hanem tudja és tudni fogja kötelességét, a nélkül, hogy szüksége volna az ellenzék kitanitására.

A belügyminiszter férfias, becsületes, energikus szavai mindenkit meggyőzhettek arról, hogy milyen értéke van a monománikusan ismételgetett gyermekes inszinuációknak.

De nem akadt egy hang sem az egész Házban, amely a belügyminiszter szavait teljességében ne helyeselte volna. A legszélsőségesebbektől a leghiggadtabbakig mindenki örült ezeknek a komoly és igaz szavaknak. Senkinek nem érdeke, hogy egyesek gyermekes, avagy gonosz játéka az ország nyugalmát felborítsa, senkinek sem szabad, hogy azzal támadja meg a kormány jóhiszemüségét, mintha az ilyen müveletekhez akarva, nem akarva segédkezet nyujtana. Csupán követni kell az egyenes utat, hitelt kell adni a kormány kijelentéseinek és elő kell segiteni azt a sokat emlegetett konszolidációt. Ennek azonban a fő feltétele, hogy rosszhiszemü és gyermekes vádakkal ne kezdjék ki a kormány tekintélyét idebenn, ne rombolják le az ország tekintélyét a külföldön.

Ha az ember a beszélőket, az ellenzék zavaros demagóg szólamait és a miniszter nyugodt öntudatu kijelentését összehasonlitja, nagyon hamar tudni fogja, melyik oldalon lakozik az igazság.

Kimondták a sürgősséget az indemnitásra

Nyolc órás ülések lesznek

Budapest, jul. 6. — A nemzetgyülés mai ülésén benyujtották a sürgősséget az indemnitási javaslatra. Bejelentette az elnök, hogy ötvennél több képviselő a sürgősséget tartalmazó 8 órás ülések tartására nyujtott be javaslatot. Ebben az ügyben holnap határoznak.

Az indemnitás első szónoka **Ruppert** Rezső, aki a költségvetés benyujtását sürgeti. A külpolitikával kapcsolatban megemliti, hogy Massaryknak az a kivánsága, hogy Magyarországon rendszerváltozás legyen. Ezt ő nem ugy fogja fel, mint megszégyenitést, hanem azon feltételeknek a megjelölését, amelyek mellett Csehország hajlandó lenne tárgyalni, de csak ésszerü alapon.

Felkiáltások: A mieink is csak az ésszerüség alapján voltak hajlandók igy tárgyalni.

Ruppert: Pedig ez olyan csekély kivánság, hogy megtehették volna Csehországnak.

Maday Gyula: Ép ugy be akartak ugratni mint 1918-ban.

Ruppert: Az igazságszolgáltatás terén reformokra van szükség. Egyes birák elfogultak. (Nagy zaj és ellentmondás a kormánypárton.) Egyeseket ártatlan cikkek miatt 1—2 évi börtönre itélnek, másokat lázitó cikkek miatt csak 1—2 hónapra.

Az **elnök** figyelmezteti, hogy a birói itéleteket kritika tárgyává tenni nem lehet. (A szélső baloldalon nagy lárma keletkezik.)

Dénes: Mindent lehet.

Szilágyi: Tiltakozunk ez ellen.

Vázsonyi: Ezt az utasitást nem fogadjuk el. Korlátlan hatalom nincsen.

Horváth: Hát akkor ki mondana birálatot felettük, ha nem mi.

Ruppert: Eddig azt hitte, hogy az államfő személye sérthetetlen és szent.

Szilágyi: Az sem!

Dénes István: A kormány felelős az itéletekért.

Beck Lajos: A kormánynak semmi köze az itéletekhez.

Reizinger: De a nemzetgyülésnek van köze.

Ruppert: Egyes birák tagjai az Éme-nek. Ezt aggályosnak tartja.

Felkiáltások: Szabadkőmives egyleteknek lehetnek tagjai?

Ruppert nem tartja indokoltnak a házszabályreviziót. Az ellenzékre nem lehet ráfogni, hogy obstrukciót ürött.

Derültség a jobboldalon: Hát csinált egyebet is eddig?

Ruppert: A földbirtokreformot meg kell előzni bizonyos szociálpolitikai intézkedéseknek. Munkaalkalmat kell biztositani a földmunkásoknak. Meg kell őket menteni az éhségtől és nyomortól.

Az **elnök** felolvas egy kitételt, amelyet Ruppert beszéde folyamán használt és ezért rendreutasitja.

Az elnök ezután megszakitja a vitát, napirendi javaslatot tesz, a mely szerint a legközelebbi ülés kedden, 10-én lesz, amelynek első pontja határozathozatal Karaffiáth Jenő és társainak ama inditványa felett, amely az indemnitás tárgyalásának idejére a 8 órás üléseket javasolja, második pontja az indemnitás folytatólagos tárgyalása.

Rassai Károly javasolja, hogy a nemzetgyülés már holnap tartson ülést. A Ház többsége az elnök napirendi javaslatát fogadja el.

Nagyatádi **Szabó** István földmivelésügyi miniszter beterjeszti a szőlőtelepitésről, a szőlővesszőoltvány termesztésének és forgalmának szabályozásáról, valamint a bor előállitásának, kezelésének és forgalombahozatalának szabályozásáról, továbbá a borhamisitás tilalmáról szóló javaslatát. Mindkét törvényjavaslatot a földmivelésügyi bizottsághoz teszik át. Az ülés a jegyzőkönyv hitelesitése után háromnegyed 2-kor ért véget.

Müvészi lesz az uj Flórián szobor

A szoborbizottság első értekezlete

Pécs, jul. 6. — A szent Flórián-szobor helyreállitására a város közgyülése által még 1918-ban kiküldött bizottság a felszabadulás óta ma ült össze először Nendtvich Andor polgármester elnöklete alatt. Nagyon itt van már az ideje, hogy a vallásos hitélet fellendítését, a régi, hitéhez ragaszkodó Pécsnek az utódokra is kötelező fogadalmának megtartását és a város kulturális érzékét dokumentáljuk a szobor kicserélésével.

Az ülésen jelen voltak a mozgalmat még a megszállás előtt megindító és most ujra életre hivó Zichy Lujza grófnő, Mosonyi Dénes dr. püspöki helynök a megyéspüspök, Igaz Béla dr. apátkanonok a káptalan képviseletében, Jellachich Lajosné, a plebániák részéről Czernohorszky József esperes-plebános, Benczc Ernő és Vizsy Pál segédlelkészek, a megalakitott bizottság világi tagjai közül pedig Makay István tanácsnok, Rauch János müszaki főtanácsos, Krisztián György főmérnök, Nagy Mihály szobrászmüvész és Kiss József ny. főreáliskolai igazgató.

Nendtvich Andor polgármester üdvözölve a bizottság szép számban megjelent tagjait, emelkedett hangon mondott köszönetet Zichy Lujza grófnőnek, akinek lelkes ügybuzgalma elsőnek hozta szőnyegre a régóta megoldásra váró ügyet és most ujra az ő agilitása tolta előtérbe a Flórián-szobor ujjáépitését. Majd rövid visszapillantással vázolta az ügy előzményeit.

A Flórián-szobor helyreállitásáról 1918-ban kezdtek tárgyalni. Az év végéig annyira jutottak, hogy a pécsi származásu Kiss György budapesti szobrászmüvész elkészitette az uj szobor kis modelljét, de már csak annak fényképét juttathatta el Pécsre. A megszállás folytán bekövetkezett határzár megakasztotta az ügy további előmenetelét. A felszabadulás után pedig annyi égetően sürgős, megoldásra váró városi ügy nyomult előtérbe, hogy csak a legutóbbi városi közgyülésen lehetett szó a pusztuláshoz még közelebb jutott szobor megmentéséről. A közgyülés egyhangulag el is határozta, hogy olyan szobrot kell a régi helyébe állitani, amely ugy a vallásos érzületet, mint pedig Pécs város kulturális tradiciójának megfelel és nemcsak ideiglenes megoldás lesz, hanem müvészi kivitelénél fogva az utódokat is emlékeztetni fogja az ősök kegyeletének méltó ébrentartására.

Több hozzászólás után a bizottság nagy lelkesedéssel elhatározta, hogy nem a mostani szobrot állitja helyre, hanem ujat állit helyébe. Egyébként is a régi szobor helyreállitása nem volna gyakorlati megoldás, mert költséges volta mellett csak ideig-óráig odázná el a szobor végleges kicserélését.

A bizottság első ülése arra az eredményre jutott, hogy első sorban lépéseket tesz az időközben elhalt Kiss György szobrászmüvész örököseinél, megszerezhető-e még az 1918-ban megküldött fénykép eredeti modellje. Ha ez megvan és müvészi szempontból ugy a vallásos érzületnek, mint a város méltóságának megfelelő, ezt fogja életnagyságban megmintáztatni. Amennyiben ez a modell nem állna már a város rendelkezésére, vagy nem volna megfelelő, a város szükebb pályázatot ir ki uj szoborterv ezetre.

Ha akár a Kiss György-féle megfelelőnek talált minta megérkeznék, akár az uj pályázat nyomán megfelelő árajánlatokat kap a város, akkor történik döntés a szobor anyagára vonatkozólag és akkor indul meg az egész városra kiterjedő agitációval a gyüjtés.

Az önkéntes adakozások addig sem záródnak le. Mivel azonban tényleg olyan müvészi kivitelü szobormüt óhajt a város létesiteni, amely a már egyetemi városi rangra jutott Pécs több, mint félezredes kulturájának is méltó bizonyitéka legyen, mindazok, akik eddig adakoztak, ne érezzék azt, hogy az ősök fogadalma folytán az utódokra és igy az egész városra kötelezőleg kiterjedő gyüjtésből erejükhez képest vették ki részüket.

Az értekezlet 6 óra előtt ért véget.

Hirek néhány sorban

Csekey István dr. kecskeméti jogakadémiai tanárt a dorpati egyetemre nemzetközi pályázaton választották meg a közigazgatási jog nyilvános rendes tanárává. — **Szigetvár** elhatározta, hogy bevezeti a villanyvilágitást malommal, vagy téglagyárral kapcsolatban. — **Willy** Mihály bajai vizsgálóbiró meghalt. — **Országos dalosverseny** lesz augusztus 19. és 20-án Szegeden a máv. Hazánk dalegyletének 25 éves jubileumakor. — **Lerombolják** a nagyváradi Szent László szobrot és helyébe a román király szobrát helyezik. — **Aranymiséjét** fogja tartani a napokban Szmrecsányi György egri érsek. — **Szeged—Röszke** határában meggyilkolva találtak egy vámőrt, egy vadász és egy katonai fegyverből eredő lövés érte. — **A baleseti járadékokról** a Kuria ugy döntött, hogy nem valorizálhatók. — **A Kansz** nagyválasztmánya a nemzetgyüléshez fordul, hogy julius 1-től egységesitsék az illetményeket.

ket és emeljék a rendkivüli segélyt. — **Bárczy István** miniszterelnökségi h. államtitkár kihallgatáson volt Millerand elnöknél. — **Cegléden** az egységes párt Pálfy Dánielt, a keresztény pártonkivüliek Lendvay Istvánt jelölték. — **A bánsági** ujságirók a romániaiakkal közös egyesületet alakitottak. — **A malmok őrlési adója** szeptember végéig 20, októberben 15, januárig 10. áprilisig 5%. — **A Duna** Gombosig apad, Paksig alacsony, Gombos—Ujvidék közt magas, másutt közepes. — **Időjóslás:** tulnyomóan meleg idő várható helyenkint zivatorokkal. — Zürichben esti zárlatkor Berlin 30, Budapest 6.75.

Matusán Béla társai

Ujabb kommunista letartóztatások Pécsett és a vidéken

Budapest, jul. 6. — A budapesti államrendőrség főkapitánysága a kommunista összeesküvés ügyében már kiadott közleményéhez folytatólag a következőket jelenti:

A Budapesten történt elfogatások alkalmával lefogták Jámbor Károly vasmunkást, aki beismerte, hogy Matusán megbizásából Pécsre és az azt környező bányatelepekre utazott azzal a kiküldetéssel, hogy Pécsett az ottani mozgalom vezetőjével, Porth János kováccsal, a pécsi bányatelepeken Fink János bányásszal, aki a pécsbányatelepi mozgalom vezetője, lépjen érintkezésbe, hivja fel őket arra, hogy személyesen vagy futár utján jelentkezzenek Bécsben Matusánnál és számoljanak be a mozgalom eddigi eredményéről, mert arról rövid időn belül Moszkvában jelentést kell tennie. A felmerülő költségekre állitólag 20 dollárt kapott a kiküldött. A detektivek a nyomok alapján lefolytatott nyomozás eredményeképen 10 embert helyeztek őrizetbe: Port Jánost, Fink Jánost, Ruzics Endrét, (álnéven Nagy Lajos), Kovács Ferencet, Szigeti Józsefet, Horváth Józsefet, Sárdi Jánost, Péter Gyulát, (álnéven Mak Mihály), akik a szerb megszállás alatt kivétel nélkül tevékeny részt vettek a pécsi kommunista párt, valamint a kommunista ifju munkáscsoportok müködésében, amiért a megszállás végén Matusánnal együtt Jugoszláviába, majd Ausztriába menekültek.

Innen később különböző álnevek alatt jöttek vissza az országba, természetesen a bécsi kommunista vezérek megbizásából. Finknek és Porthnak tevékeny része volt a kommunista röpiratoknak Magyarországba való behozatalában, a melyekkel annak idején tömegesen árasztották el az országot. Ruzics Endre és a többiek viszont 1922. év őszén leleplezett kommunista szervezkedés folytán letartóztatott Singer Ernő és Katzburg Imre megbizásából jöttek Magyarországra és itt a küldőik álta készitett és annak idején lefoglalt „Kommün" és „Ifju Proletár" cimü lapokat terjesztették a vidéki városokban. Pécsett, Győrben és másutt. A lefogottak vasárnaponkint délután lefogatásuk előtt is a Tettye kirándulóhelyen jöttek össze, ahol a kommunista kiskáté tételeit olvasták és a tételeken vitatkoztak.

A lefogottak lakásán tartott házkutatás alkalmával nagyszámu kommunista röpiratot, könyvet, ujságot, valamint fegyvert is lefoglaltak. A pécsi nyomozással kapcsolatban lefogták Péter Gyulát (álnéven Mak Mihály), a hirhedt kommunista agitátort, aki eddig a leleplezett kommunista szervezkedéseknek ugyszólván mindegyikében tevékeny részt vett és eddig mindig sikerült megszöknie társával, Dörömböző Fülöp nevü agitátorral együtt, aki megállapitás szerint, legutóbb is a Pécsbányatelepen tartózkodott, de onnan idejében elszökött.

A budapesti, illetőleg pécsi nyomozás szálaiból kiindulva, detektivek mentek más vidéki városokba is, ahol a nyomozás márfolyamatban van.

Csak a jövő héten döntenek a magyar ellenőrző bizottságról

Páris, jul. 6. — A jóvátételi bizottság ma délután megvitatta a zálogjogok felfüggesztése ügyében Magyarországra küldendő ellenőrző bizottság illetékességét, összeállitását és hatáskörét, de véglegesen csak a jövő hét péntekén döntenek.

Mustsürítő gépeket állitanak fel Villányban és Szekszárdon

Pécs, jul. 6. — Nagyatádi Szabó István földmivelésügyi miniszter, értesülésünk szerint, az indemnitás letárgyalása után azonnal a nemzetgyülés elé terjeszti a bortörvényről szóló javaslatot. Ennek a javaslatnak három legfontosabb pontja az, hogy megengedi a mustbesürités, a borpárlattal való szeszezést, szigoritja a konyakfőzést, amennyiben csak borból engedi meg azt és engedélyezi a fonnyasztott szőlőből való csemege bor készitést.

A bortörvénynek a mai időkben talán a legfontosabb része a must besürítésének engedélyezése. Most amikor kitünő és elsőrangu minőségü szőlőtermésre van kilátás és a termelők tavalyi borkészlete csaknem teljes egészében a pincében van még, a szőlőgazdaságra ez nagy megkönnyitést jelent. A nagygazdák eddig tizenkét mustbesüritő gépet készitettek. A földmivelésügyi miniszter felhivta a gazdákat, hogy alljanak össze több ezer hektóliter must befőzésére. Értesülésünk szerint ezeket a mustbesürítőgépeket, amelyeknek felállitásához és üzembehelyezéséhez tiz-tizenöt millió kor. szükséges, Gyöngyösön, Cegléden, Kecskeméten, Móron, Veszprémban, Villányban, Nagykőrösön és Szekszárdon állitanák fel.

Száz százalékkal csökkentették a piaci árakat

Az uj árak julius 7-én lépnek életbe

Pécs, jul. 6. — A hetek óta nap-nap után megismétlődő áremelések után jóleső örömmel adjuk a hirt, hogy legalább a piaci élelmicikkek árát csökkentették. Örömmel állapitjuk meg, hogy az árvizsgáló bizottság erélyesen lépett közbe, hogy az eddig indokolatlanul magas piaci árakat leszoritsa. Már a legutóbbi árleszállitás alkalmával mintegy 80%-al csökkentették az árakat. A mostani árcsökkentés körülbelül száz százalékos. Az uj árak, **amelyek holnap, szombaton lépnek életbe**, a következők:

	Kor.
Saláta nagys. szerint	10—40
Majlender és fodros saláta nagyság szerint	30—40—50
Cukorborsó héjas kg.	150
Cukorborsó fejtett lit.	250
Cukorborsó vék. h. hüv. kg.	200
Zöldbab zöldh. kg.	200
Vajbab kg.	250
Retek 1 csomó, 10 drb.	40
Tök kg.	80
Kelkáposzta	150
Csucsos káposzta kg.	250
Fejes káposzta kg.	300
Zöldségfélék, sárgar, petr.	20
Uj burgonya piacon kg.	150
Kalarábé kg.	150
Kalarábé 1 drb. nagys. sz.	15—20
Ugorka 1 drb.	300—500
Zöldhagyma 1 cs., 6 drb.	20—30
Karfiol 1 kg.	500
Zöldhagym. szárral kg.	180—200
Sörretek 1 cs., 5 drb.	30
Szárazbab fehér kg.	300
Szárazbab tarka kg.	250
Lencse kg.	400
Dió kg. minőség sze.	400
Cseresznye 1 lit. min. sze.	200
Cseresznye kg. min. sz.	300
Ribizli 1 lit.	100
Meggy 1 liter	100
Meggy kg.	150
Egres 1 liter	100
Egres 1 kg.	150
Földieper kg.	300
Földieper 1 liter	200
Málna 1 liter	400
Málna kg.	500
Alma kg. kicsi	200
Alma kg. nagyobb	250
Körte kg.	250

A fogyasztó közönség, amelynek a rettentő hus és lisztdrágaság mellett ma már csaknem kizárólag a piac az egyedüli bevásárló helye, bizonyára örömmel fogadja a hirt a piac olcsóbbodásáról.

Agyonsujtotta a villám a születésnapján

Pécs, jul. 6. — A baranyamegyei csendes kis Hetvehely községnek szomoru szenzációja támadt. A tegnapi vihar, amely Pécset is érintette, ott erősebben tombolt. A haragos felhőkből lecsapott egy villám és agyonsujtott egy mezőről hazatérő 19 éves legényt. A szomoru esetről a következő részleteket tudtuk meg.

Hetvehelyen is már megkezdték az aratást, de mikor tegnap délután 4 órakor sötét felhők gyülekeztek, abbahagyták a mezőn a munkát és hazafelé indultak. Egy csoportban igyekeztek a községbe a 19 éves *Glück* István, özvegy édes anyja, özv. *Hoffer* Jánosné és *Hoffer* József kisbiró. Glück István nagy halom kukoricaszárat vitt a fején és vállára akasztotta a kaszáját. Már javában dörgött és villámlott, amikor még el sem érték a falut. Épen *Hell* József földjén mentek keresztül, amikor a villám irtózatos csattanással hirtelen lecsapott. Mind a földre estek. A villám *Glück* Istvánt agyonsujtotta, a többiek is megdermedtek az ijedtségtől, de nekik egyéb bajuk nem történt. *Glück* István holttestén a halántékon van egy sötét folt, ahol a villám érte és a ruhája összeégett.

A szerencsétlen véget ért fiatal legény családja iránt általános részvét nyilvánult meg Hetvehelyen. A szomoru eset tragikuma annál meghatóbb, mert az áldozat épen tegnap, julius 5-én volt 19 éves és a születésnapján oltotta ki életét a villámcsapás. A szerencsétlenül járt derék jóravaló család kenyérkeresője volt. Temetése holnap szombaton lesz a község általános részvéte mellett

HIREK

A Dunántúl

a papir árának, a posta, táviró, telefon drágulásának, a munkabérnek és a lap előállitásával járó összes költségeknek óriási mérvü és rohamos emelkedése következtében mint már jeleztük, julius 1-vel kénytelen volt a lap előfizetését a költségek borzalmas emelkedésével némileg arányba hozni. Igy a lap egyes számainak az ára 4 oldalasnál 50, 8 oldalasnál 80 és 12 oldalasnál 100 korona, az előfizetési ár pedig

egy hónapra 1200 korona.

Amikor a lap előállitásához szükséges cikkek majd mindegyike messze tulhaladta már az aranyparitást, a lap ára annak még csak hatodrészénél tart, mert tekintettel van olvasó közönségére, különösen a közalkalmazottakra es nyugdijasokra. Aki lapunkra előfizet, még a legolcsóbb példányonkinti 50 koronás árnál is jóval olcsóbban kapja a lapot, amely minden vasárnap legalább 12 oldal és hétközben is ad a 4 oldalnál nagyobb terjedelmet.

Tisztelettel kéri a kiadóhivatal a Dunántúl minden egyes jó barátját, hogy a ránk kényszeritett előfizetési árváltozás mellett is támogassanak bennünket. A kiadóhivatal még az uj árak mellett sem találja meg számitásait, mert a papirárak rohamos emelkedésével az előfizetési árak nem tudnak lépést tartani.

Ugyanezeknek a kényszeritő körülményeknek a hatása alatt volt kénytelen a hirdetési árakat is a junius hóban minden téren bekövetkezett drágaság arányában emelni.

—

— **A szent korona ünnepe.** Augusztus 15-én lesz 922 esztendeje, hogy István királyt a II. Szilveszter pápától nyert apostoli Szent Koronával megkoronázták. Bethlen miniszterelnökhöz az Országos Történelmi Ereklyemuzeum most előterjesztést tett, hogy ez évtől kezdve Szent István koronázásának évfordulója az egész ország területén kegyeletes ünneppel ünnepeltessék meg. A kegyelet e megnyilatkozása az egész földgömbön élő nemzetek müvelt osztályainak tudomására adja, hogy Magyarország a magyar Szent Koronában olyan ereklye birtokában van, amely a föld bármely kincsénél nagyobb érték. Ezer esztendőn át e korona sugarai védték a pogány veszedelemtől Európát. A magyar nemzet millióinak kiomlott vére biztositotta a keresztény kultura nyugodt fejlődését. A kegyeletes ünneplésben az ország egyházai és egyesületei részt vesznek.

— **A leányalkalmazottak Mária-kongregációjának** közös havi áldozása vasárnap reggel hét órakor lesz a Havi Boldogasszony templomában.

— **Nem engedték meg a marhahus árának emelését.** A mészárosok arra kérték az árvizsgáló bizottságot, járuljon hozzá, hogy a marhahust 2400 koronáért árusithassák. Az árvizsgáló bizottság, arra való hivatkozással, hogy a mészárosok az 1800—2000 koronás árak mellett is megtalálják számitásaikat, a 2400 koronás árat nem engedélyezte.

— **Eljegyzés.** Hoyek Iluska Pécsvárad és Müller János Szebény, jegyesek.

— **A pecsi katolikus egyesületek központi választmánya** felhivja a pécsegyházmegye összes plebániáit, katolikus egyesületeit, iskolaszékeit és intézményeit, hogy a junius 29-re vonatkozólag velük közölt felhivás értelmében felvett jegyzőkönyveket a legrövidebb időn belül küldjék be a központi választmányhoz.

PÁLL ÖDÖN
Széchenyi-tér 18. szám. PÉCS. Földszint és első emelet.
Megérkeztek a nyári ujdonságok!
Óriási nagy szövetraktár angol- és honi gyártmányokban.
Saját készitményü kész férfi, fiu, gyermekruhák, felöltök, raglanok, fregoli kabátok, esőköppenyek, nagy választékban.
Dunántul legnagyobb férfi szabó üzeme! Szigoruan szabott szolid árak

Kossuth Lajos mellszobra
Bácskossuthfalván
készítette Kiss György (Szászvár), felállítva 1896-ban

A szobor megmentésének történetét Sétáló János nyugalmazott bútorgyári igazgató, helybéli lakos, mesélte el: 1919-ben egy kossuthfalvi polgár a mellszobrot leemelte, egy talicskába tette és elindult hazafelé. Útközben megállt egy kocsmánál, bement, hogy a szomját oltsa. Mire kijött a kocsmából a mellszobor és a talicska eltűnt. A szobor 1994-ben került elő és március 20-án újraállították.

(Fényképezte és a szöveget lejegyezte Sétáló Ferenc, Pécs, Gyulai Pál u. 4.)

2007. 09. 15.

Kiss György szobra

Ómoravica-Bácskossuthfalva

Kívánja továbbá a pályázat a művészektől, hogy ne járjanak járt utakon. Ne variálják a már meglevőt, hanem saját erejükből merítsenek, egyéniségüket érvényesítsék akkor, a mikor alkotnak. E mellett súlyt kellene helyezni a tárgyak kivihetőségére. Csak így lesz a pályázatnak gyakorlati haszna. Különösen most helyén való ez utóbbi kívánság, a mikor a magyar képzőművészetre és a művészi iparra az a feladat jut, hogy Magyarországnak e téren való fejlettségét minél impozánsabban bemutassa a közeli párisi kiállításon.

Azt hiszem, hogy a pályázat sikerét nagyban előmozditaná az, ha annak tárgya határozottan ki volna jelölve. A művészek bizonyára szivesen vennék, mert ez által nem volnának többé annak a veszélynek kitéve, hogy a jury visszautasithassa munkáikat azzal a megokolással, hogy nem tartja a l'art appliqué köréből valóknak. De felette megkönnyitené a jury feladatát is, az igazságos itélkezést, ha nem kellene oly sokféle tárgyak felett itélnie. Hiszen a mostani pályázaton is, egymástól mennyire különböző tárgyak szerepeltek! Kerti váza és tapéta-mustra, festett ellenző és faragott kancsó, cimbalom és himzett függöny, — ezek között kellett volna a jurynek megállapitani, melyik birt a legtöbb művészi becscsel. Ez oly fonák feladat, a melynek legjobb akarat és elfogulatlanság mellett sem lehet jól megfelelni.

Ennélfogva, miután amúgy is két egyenlő nagyságú díj van és gróf Andrássynak az az intenciója, hogy a szobrászokat épp úgy, mint a festőművészeket a pályázatban való részvételre serkentse, felvetem a kérdést: nem-e volna célszerübb, ha az egyik díj egy oly határozottan megjelölt tárgyra (pl. kandeláber, váza, óra, stb.) volna kitűzve, a mely a dekorativ szobrászat illetve a kis plasztika körébe tartozik, — a másik díj pedig, a dekorativ festészetnek egyik témájára (pl. legyező, supraporta, tapéta, fríz, ellenző, stb.)?

*

Ezek után csak röviden felsorolni óhajtom azoknak a művészeknek a névsorát, a kik a pályázatban részt vettek. Legtöbb műve volt *Székely* Árpádnak, a ki négy vízfestésü tervvel pályázott. Ezek között kettőt: egy fürdőszoba majolika burkolatának részletét s egy fantasztikus dísztálat e füzetünkben közöljük. *Nádler* Róbertnek az itt közölt és vázlatosan mintázott virágtartón kívül — a mint már említettük — egy hálószoba tapétának a mustrájával, továbbá a sz.-főváros által megrendelt himzett függönynek tervrajzával pályázott. *Háry* Gyula faragványokkal gazdagon diszített szekrénynek olajfestésü vázlatát és ceruza rajzát, továbbá egy plasztikusan diszített kancsónak és pohárnak a rajzát küldte be. *Kiss* György humoros csoportot mintázott, a melynek alzatát képező gömbbe órát alkalmazott. *Ebner* Lajostól árkádiai jelenetet ábrázoló dekorativ festményt, *Horti* Pál festett ellenzőt küldött be, diszítésének témájául a csókot választotta. *Rausch* Béla amorettekkel gazdagon diszített olasz barokkos vázának mintázatával, *Kacziány* Ödön egy chaise-longue-nak, rajzolt és gipszbe öntött mintájával pályázott, *Nagy* Lázártól festett s részben magyaros motivumokkal diszített cimbalmot s végre *Lukácsy* Lajostól rokokó szentelt víztartót láttunk a pályázaton.

Azokból a szemelvényekből, a melyeket e füzetben közlünk, olvasóink tájékozást szerezhetnek a pályázatban résztvett munkák felől. Bizonyos, hogy ugyan-

melyen a művész csak ügyességét, „jellemző kezenyomait“ produkálja. Többet, sokkal többet kell annál követelni. Azt, hogy a művész eszményítse azt a tárgyat, a melynek alkotását célba vette. Ne csak a kéznek jusson szerep, ne legyen

ÓRA.
Tervezte Kiss György.

irányadó a tárgynak nagyszabású volta, ne keressen a pályázó csak magasabbrendű thémákat: mutassa meg, hogy nincs az a műipari tárgy, a melybe ne lehetne lelket vinni, melyen a legtökéletesb művészi tudás érvényesítésére ne volna hely.

Györgyi Kálmán: A gróf Andrássy Tivadar-féle pályázat. Magyar Iparművészet 1897. 17. l.

M.D.K.

Kiss György,szobrász

Az 1871-ben megnyilt Mintarajztanoda növendéke.
A királyszobrok egyikét készitette.484.o.A bpesti
Veres Pálné emlékszobor,Pécsett a Mária szobor a
Széchenyi téren,Szepesy Ignác szobra a Dómtéren.stb.
487.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek, a zene,
a szinház és a film.Minerva.1960.Bpest

De legtöbb otthonossággal a genre terén működik. A hány alakot, csoportot e nemben mintázott, azokban a felfogás közvetlensége, a gondos kivitel s a festői hatás biztositja a tetszést. Izsó után Kiss talán legtöbb szerencsével működik a genreban. Maga is a nép fia, s legjobban ismeri ama tipusokat, melyeket ez életképies műveiben érzékit. Ilyen a «Lókötő», a ki összeguggolva, guzsba kötve ül, mig szemeiben a boszu és harag sötétlik, vagy a «Csirkefogó», ez egyszerü genre-alak; továbbá a «Gyümölcstolvaj», a ki el akar menekülni, de a kutya megcsipi. Rómában, a klasszikai művészet annyi fenséges remeke között is megmaradt, sőt fejlett vonzalma az ily realisztikus, egyszerü alakok iránt.

A genre iránti előszeretete s a real sztikus felfogás, melyet pittoreszk vonásokkal tesz érdekesebbé: minden művén mintegy uralkodik, még ott is, a hol tán a stil nagyobb szigoruságot követelne. Előnyös is ránézve, ha oly feladatot kell megoldani, melyen ez előszeretetének megfelelő alkalom nyilik. Ilyen a «Krisztus a betegek közt» czimü csoport, mely az üllői uti vám mellett ujonan épült fővárosi kórház homlokzatát disziti.

Kolosszális plasztikai mű ez. Maga Krisztus, ki a csoport közepén áll, tizenkét láb magas. Mellette s körülte még négy alak. A Megváltóban a szobrász nem követte a hagyományos, chablonszerü tipust, hanem egészen uj, egyéni vonásokkal ruházta föl. Nemes arcza, tekintete az emberiség jóltevőjének tünteti föl, minden egyházias attributum nélkül. Tagjait bő ruha fedi, mely festői draperiát képez. Ebben különben rendkivül ügyes Kiss György.

A vigaszt és enyhet adó Krisztushoz jobbról egy világtalan, megtört aggastyán közeledik; kis fiára támaszkodva jő, kezében mankóját tartva. Balkezével a Megváltó ruháját ragadja meg, hogy ajkaihoz emelje, mert az evangélista szerint elég volt Krisztus ruhájának érintése, hogy a beteg meggyógyuljon. A másik oldalon fiatal anya kétségbeesve borul le. Félhalott gyermekét hozta, hogy itt uj életet nyerjen. S Krisztus egyik kezével áldást intve, a másikkal az anyát megérintve, segit a nyomorultakon.

Szerencsés alapeszméjü mű s egy kórház ékessége egyaránt. A humanizmus e legszebb gondolatát hatással érzékitette meg a szobrász. A méltóságos főalak, ki hatalmasan kimagaslik a csoportból, és a hozzá folyamodó betegek egyaránt életteljesek. Krisztusban megőrizte a szobrász a stil komolyságát, s a genre-alakokban óvakodott oly kicsinyes vonásoktól, melyek az összhangot sértették volna.

De az anatomiára is egész realisztikus pontossággal figyelt. A megtört agg idomai, melyek félig ruhátlanok, pontos és hü mintázást mutatnak. Látni lehet, hogy ez a test valóban beteg, s e vállakra csakugyan az idő terhe sulyosodik. A vak ember mozdulata, félénksége természetes. Ellentéte a fiatal anya, kinek bánata nem birja elnyomni báját. A gyermeke iránti szeretet, aggódás és remény kifejezése is megvan arczán s magatartásában. Vonzó, kecses női alak. Ellentétes alak a két gyermek is. A félig meghalt fiucskához, kit anyja most tesz le Krisztus lábaihoz, ugy látszik, a kórházban, minta után készité Kiss György a studiumot, hogy hiven ábrázolhasson. A leányka viszont, a ki a vak férfiut vezeti, csupa élet, csupa egészség. Kiváncsian térdel ott s naiv csodálkozással bámulja Krisztust, a ki csodát tesz. Az egész jelenet lendületes, élénk; de a theatrális hatásra való törekvést is szerencsésen elkerülte Kiss György; s igy e mű ép oly disze a Haussmann Alajos által épitett kórháznak, mely fővárosunk szebb középületei sorába tartozik, mint a «Gyászoló genius» a Deák-mauzoleumnak. A szoborcsoport sóskuti kőből készült s a nagyban való kivitelt is részben a művész teljesité, ki nemcsak a mintázás, hanem a faragás, s különösen a fafaragás tekhnikáját is alaposan érti.

KRISZTUS A BETEGEK KÖZT.
KISS GYÖRGY SZOBOR-CSOPORTOZATA AZ ÜLLŐI-UTI KÓRHÁZ HOMLOKZATÁN.

Ez a harmadik nagyobb szobor-csoportozata a fiatal művésznek. A kompozicziő s jellemzés már a «Leányrablás»-ban átalános tetszést aratott. Török és bosnyák viaskodnak egy lányért. A küzdelem hevesen foly; mindkét ellenfél a kétségbeesésig védi a szép gyermeket, kinek ijedtség tükröződik arczán. A védelmező török s az erőszakos bosnyák arczán is látjuk az indulatot s a harcz hevét. A sikerült mű porlepetten ott áll a müteremben, várva, hogy márványból vessék ki. A művész még jelesebb csoportját, az «Irgalmas szamaritánus»-t szintén por lepi, a képzőművészeti társulat palotájának előcsarnokában. Ez a műve is genreszerü, de már sok monumentális vonással. Szintén az emberszeretet szép illusztrácziója, a beteg embertárson való segitség megható kifejezése. Alkalmas ékesség lehetne valamely kórház nagy terme vagy csarnoka számára. PRÉM JÓZSEF.

EGYVELEG.

* **A leghosszabb nap Európában** három és fél hóig tart, s ezt Reikjavik város lakói élvezik Islandban, utánok következhetnek *Vardö* lakói, kiknek leghosszabb napjuk május 21-től julius 22-ig tart. Sz.-Pétervártt a leghosszabb nap már csak 19 s a legrövidebb 5 óra hosszáig tart, *Stockholmban* a leghosszabb nap félórával rövidebb. *Londonban* a leghosszabb nap csak 17½ óráig tart.

* **Az udvariasság** legtúlzottabb foka a középamerikai spanyoloknál divatos. Itt ha a tanitó az iskolába lép, igy szól: «Az osztályban levő urak felkéretnek, hogy álljanak föl.» A gyermekek felállva először a tanitó, azután egymás előtt hajolnak meg. Ha a tanitó megrovást tesz, körülbelül igy szól: «Chester urfi, lesz szives megengedni, hogy megjegyezzem, hogy az ön meghajlása az iskolai szabályoknak nem felel meg: legyen oly jó, ismételje azt.» Hasonló formalitásokat követnek a háznál is. A szolgáló, mielőtt lefeküdnék, előbb udvariasan megkérdi urnőjét, hogy nem parancsol-e valamit s ha tagadó választ kap, igy szól: «Isten adjon önöknek kellemes éjszakát.» A bölcsőhöz, ha kis gyermek is van a háznál, minden este még külön is elmegy s keresztetvet reá: a családtagok is igy tesznek s még ezt mondják: «Őrizzen meg az isten s légy szülőidnek öröme.» Bármint gondolkozzunk is e formalitásokról, annyi tény, hogy azoknak a gyermekek kedélyére s magaviseletére átalában kedvező hatása van.

* **A rossz fog** már annyira elszaporodott, hogy némely statisztikus állitása szerint 80 ember közül csak egynek van átlag teljesen egészséges foga. Az Egyesült-államokban magában 17,000 fogorvos él, kik évenkint egy tonna aranyat használnak föl s körülbelül négy millió hamis fogat készitenek. Ezüstből s platinából legalább ötször annyi vándorol az amerikaiak fogába, mint aranyból, ugy, hogy ha ez tovább is igy tart, eljöhet az az idő, midőn az arany és ezüstpénz nagy részét az elhunytak fogaival fogják eltemetni.

* **Régi kalapok** nagy népszerüségnek örvendenek a Nikobara-szigetek lakói előtt s kalkuttai kereskedők meglehetős mennyiségben látják el őket ezzel. Legtöbbre becsülik a czilindereket, különösen a magasakat. Jó magas czilinderért, ha különösen fehérszinü s fekete szalag van rajta, e jámbor vadak 50—65 kókuszdiót is megadnak.

* **Szardiniákat is gyártanak** már nagy mennyiségben az Egyesült-államokban. Washington környékén 22 gyár foglalkozik vele. Közönséges heringek fejét, farkát levágják, olajba s ólomdobozokba teszik s franczia czimiratokat ragasztanak reá. Még az olaj sem kiváló minőségü, hanem közönséges gyapotmagolaj. A hering hulladékait megfőzik, kisajtolják, és ezt mint csukamájolajat árulják.

* **Hóhér-kötél** készitésével foglalkozik Cincinnatiban egy iparos-czég. Közelebb Arkanzas állam egyik birójának külön levélben ajánlotta gyártmányát, mely a legjobb e czélra, igérvén neki, hogy mivel ez államban az akasztás gyakori, féláron szállitja a portékákat. Felemliti levelében többek közt, hogy egy hirneves kriminálista megemlékezvén e kötelekről, igy dicsérte meg azokat: «Polgártársaim! inkább szeretném, hogy ily kötéllel akasszanak fel, mint hogy éljek!»

* **Malozsából** sokkal többet fogyasztanak el az Egyesült-államokban, mint egész Európában. Leginkább Spanyolország déli részéből hozzák, hol «malaga» név alatt ismeretes. Évenkint mintegy harmadfél millió kis 10 kilogrammos dobozzal visznek ki innen s legalább felét az Egyesült-államokba, bár kilogrammjáért itt 5 cent vámot kell fizetni.

lem után lehetett, mert a szász városok czéhei nem könnyen vettek föl magok közé magyar embert. Kászoninak is főkormányszéki rendeletet kellett kieszközölnie s e mellé még tanácsbeli pártfogójának egy olyan csinos kocsit készitenie ajándékban, a milyen nem volt több Brassó területén.

Mesterségét 1868-ig folytatta, s hogy kiváló volt társai közt, kitünik abból, hogy ő készitette Brassóban az első ruganyos kocsit és az első halottas szekeret.

1868 óta fa- és borüzlettel foglalkozott. Romániai területen, a predeáli vasut mentén vette bérbe egy romániai földesur nagy erdőségeit; onnan szállitotta az épület- és tüzifát Brassó és Bukarest felé. Első neje elhalván, 1856-ban második házasságra lépett. Első házasságából egy fiu, a másodikból egy leánygyermeke maradt, utóbbi Babarczy Ferencz kir. adófelügyelő felesége.

Családi és magánéletének ez a rövid vázlata. Megkezdette szegénységgel, nehéz megpróbáltatással; folytatta szivós kitartással és kötelességérzettel; felvitte tekintélyes, jómódu polgári állásra.

Igy is követendő példány; de még sokkal inkább közéleti működéséért.

A mint a brassai magyarság némi társadalommá kezdett összeverődni, 1859-ben azon kezdette, hogy magyar könyvekkel olvasó-társaságot alakitott; 1860-ban már magyar kaszinó lett abból. Kászoninak elsőrendű szerepe volt mindkettő megalakitásában s a kaszinó igazgató választmányának tagjai közé tartozott mindvégig. Mikor én 1869-ben leérkeztem Budapestről Brassóba tanfelügyelőnek, elkeseredett a szivem arra a tapasztalatra, hogy 1200 magyar gyerek számára nincs több tiszta magyar iskola, csupán egy-egy kántor vezetése alatt két szerény tanszoba a reformátusoknál és magyar evangélikusoknál. Szászok és románok gymnáziumai, reáltanodái hatalmas épületekben pompáztak; a velök számban egyenlő magyarságnak semmi, csak két kis ABC-tanitó iskolácska. Tudtam, hogy a hagyományaiban megrögzött magisztrátus utolsó körömszakadtáig ellene áll a magyar mivelődés terjedésének; de habozás nélkül belenyultam a hangyabolyba. Meg is szenvedtem érte. De ha ujból kezdeném, megint csak ugy kezdeném.

A kormány ujra meg ujra elrendelte a magyar iskolák felállitását; a tanács konokul ellenállott folyvást. A küzdelem olyan arányokat öltött, hogy egyfelől a szász nemzeti ispán minden hétre 100 frt büntetést szabott a tanácsra (persze, hogy nem hajtotta be) mindaddig, a mig az elrendelt magyar iskolák fel nem állittatnak; másfelől a szász képviselők és notabilitások engem azzal tiszteltek meg, hogy egyetemesen követelték a kormánytól Brassóból leendő eltétetésemet. Ebben az elkeseredett és aránytalan küzdelemben hűséges és kitartó társam volt nekem elejétől végig Kászoni István.

Ő irt kérelmet a magyar apák nevében; ő szerezte össze az aláirásokat; s mikor a tanács mindenféle vizsgálatnak, megfélemlitésnek vetette alá a kérelem aláiróit, ő vert lelket beléjök és szembe állott érettök a nekikeseredett helyi hatósággal.

Ennél még sokkal többet tett.

Mikor 1873-ban reám másutt lett «nélkülözhetetlen» szükség, Nagy-Szebenben székelő hivatali utódom pedig egy bekkel volt elfoglalva: a brassói magyar iskolák felállitásának ügye egyedül Kászoni vállaira szállott.

Volt és van ott még sok derék magyar ember; de ebben a kérdésben Kászoni volt a vezér. Ő nem nézte, hogy hányan állanak mellette, irt, utazott, zörgetett, a mig czélját érheté.

Minden tisztelet Trefort miniszter urnak és derék tanácsosainak, a kik létre hozták a most már virágzó brassói magyar iskolákat. Az ő érdemök nem kisebb az által, hogy a hazának egy derék polgára a legnagyobb önzetlenséggel küzdött évek során át ugyanazon czélért. Valahányszor vérmesebb magyarok túlságba mentek a nemzetiségekkel szemben, Kászoni István soha sem állott soraikban; ő a feltétlen méltányosságot és jó egyetértést hirdette mindig. Olyan is akadt, a ki lágymelegseggel, üzleti érdekeinek kimélésével vádolta ilyenkor. Hogy azonban előtte a magánérdek s az üzlet semmit sem nyomott akkor, a mikor nemzete müvelődésének valódi szolgálatot kellett tenni, azt megmutatta a magyar iskolák felállitásáért folytatott évekig tartó küzdelemben.

Neki magának nem volt már iskolába járó gyermeke, sem rokona; ha lett volna is, anyagi állása megengedte, hogy akármely városba elvigye. Ő fajának müveléséért és térfoglalásáért folytatott küzdelmet.

Ez az eszme volt legfőbb irányzója összes működésének. Ő maga saját verejtékével jutott az ismerethez, müveltséghez; épen azért mindenekfelett becsülte és részeltetni óhajtott benne a lehetőleg minden magyart.

Tapasztalván, hogy a brassói magyar kaszinó igen szük már a tagok nagy számához képest; másfelől meg, hogy a kisebb polgárság nem találja jól magát az előkelőbbek társaságában; állitott számokra 1873-ban második, ugy nevezett polgári kaszinót, hogy elvonja őket a korcsmától és alkalmat nyujtson az önmivelésre. Ennek ő volt elnöke haláláig. Nemkülönben az iparos ifjak önképző és betegsegélyző egyleteinek. Nemcsak elnöke, hanem lelke valamenynyinek.

Kiterjesztette figyelmét és működését a közélet más tereire is. A székely kivándorlás sokat vitatott kérdéséhez egy kiválólag gyakorlati czikksorozatban szólott hozzá. A brassó-predeáli vasut kiépitése érdekében évekig fáradozott, röpiratot is irt és azt sajátkezüleg rajzolt térképpel látta el, ő, a ki csak silibizálni tanult meg az iskolában. Budapestről Bukarestbe s Bukarestből Budapestre utazott, minisztertől miniszterhez, a mig örömét érheté.

Egy alkalommal irodámban nagy figyelemmel vizsgálta Európának egy fali térképét. De sokért nem adná — mondá — ha neki egy olyana volna. Neki adtam s néhány hétre megjelent a vasuti csatlakozást tárgyazó derék röpirata.

A helyesirással, megelőzőleg, annyira nem foglalkozott, hogy első czikkeiben minden szó után pontot tett: csakhogy jól legyen. Ép eszejárása és tősgyökeres kifejezései kifogástalanok voltak már akkor is. Hamar megtanulta a szükséges helyesirást is.

Sok érintkezése közben oly nyugodt és férfias modorra tett szert, hogy egészen otthonosan tudta érezni magát bukaresti miniszterek theaestélyein s akármily rangos társaságban. Véleményét sértés nélkül, de határozotton mondta szemébe akármily nagy urnak.

Azt hallottam, hogy Szlávy József koronaőr ur, akkor magyar miniszter, azt mondotta volna Kászoniról, miután megismerte, hogy ez Magyarországnak első polgára. Én részemről nálánál különbet a maga nemében igazán nem ismertem.

Természetes, hogy ilyen ember szolgálatait igénybe vette a társadalom minden irányban. Valahányszor nemes Brassó városának elintézni valója támadott akár Budapesten, akár Bukarestben, Kászoni a küldöttségből ki nem maradhatott. Tagja volt — azokon kivül, a miket már följegyeztem — a városi képviseletnek, a róm. kath. egyházi tanácsnak, az állami népiskolák gondnokságának; a szabadelvüpártnak pedig képviselőjelöltje a legutóbbi választáskor.

Bár élt volna még! Bár tagjává lehetett volna, gyakorlati eszével és világlátottságával, az országos törvényhozásnak! Bár megszoríthatnám még munkától izmosodott becsületes kezét!

RÉTHI LAJOS.

AZ UJ ANGOL FAJ AUSZTRÁLIÁBAN.

Ujabb utazók többször nyilvánitott tapasztalata szerint Ausztráliában is alakulóban van egy uj angol faj, mely, hasonlóan az Egyesültállamok yankee-ihoz, nyelvben, jellemben, szokásokban mind idegenebb lesz a britt szigetek lakóitól s mindenesetre egészen önálló válfajt képez, ép ugy mint a két földrész közös eredetü, de különböző irányokban fejlődött állat- s növényvilágának egyes válfajai. Az ausztráliai angolnál, mivel utóvégre is ujabb eredetü s gyarmati jellege nagyobb függésben tartja az anyaországtól, az eltérés nem oly nagy, mint az amerikainál, de a különbség már is észrevehető.

Az ausztráliai angol életmódja mérsékelt gyarmati jellegü, azaz az egyes társadalmi kasztok nem játszanak oly nagy szerepet s nincsenek annyira elkülönitve, mint a régi Európában, másrészt azonban az egyéniség nem foglal oly nagy s oly kizárólagos szerepkört, mint az Egyesült-államokban. Igy például a közéletben és a lapokban sokkal illedelmesebb hangon beszélnek, mint Amerikában, másrészt azonban előfordulnak oly dolgok is, melyek Európában a lehetetlenségek közé tartoznak. Bizonyos kedélyesség uralkodik a legszegényebb osztálylyal szemben is; az államkormány vezetői, mivel minden társadalmi osztály tagja képviselve van köztök, barátságosak s leereszkedők. Mindaddig, mig közelebbről meg nem ismerjük gondolkozásmódjukat, azt hihetnők, hogy nem a gyarmatokban, hanem Angliában élünk. Egész buzgalommal igyekszik mindenki tökéletesiteni magát és pedig nemcsak anyagi téren; a müveltség egyik feltételének tekintik továbbá a finom modort s udvarias bánásmódot is. A régi barbár szokások abból a korból, midőn Ausztrália tulajdonkép a fegyenczek gyarmata volt, most már csaknem egészen eltüntek s legfőlebb a vadon vidékeken s az aranykeresők telepein találhatók fel, de még egyes rablókinézésü arczok alatt is rendesen humánus emberekre bukkanunk. A bizalmaskodás természetesen nem áll azon a fokon, mint Amerikában. A teljesitett munka vagy szolgálat után mindent rögtön készpénzzel kell fizetni. A bankok kellő igazolás nélkül nem fizetnek rögtön, mint Európában oly gyakran előfordul. De másrészt nincs itt az a lázas élethalálharcz, mint az Egyesült-államokban, hol a «business» az a nagy bálvány, mely előtt a lelkiismeret, izlés, kedélyesség háttérbe szorul, sőt egyes helyeken már igen kedélyes életet is lehet találni.

Külső alakjukra is jobban hasonlitanak az ausztráliai angolok az anyaország lakosaihoz, mint az Egyesült-államok lakói. A legerősebb emberek e gyarmatban még Angliában születtek, az éghajlat rendesen karcsubbakká teszi őket s bár a levegő igen egészséges, az ausztráliai lakos rendesen kissé sáppadt s szemei beesnek. A leányok igen korán fejlődnek ki, de nem kövérek. Nem oly kaczérak s számitók, mint az amerikai nők, de a társaságot kedvelik s az ausztráliai nagy városokban, épen ugy mint Spanyolországban s Olaszország déli részében, esténként az utczák vidám ének- s zenehangokkal telvék. Rövidlátók nincsenek köztük, de rossz szemü igen sok.

A gyarmatosok nyelve is átalakulóban van. Oly helyeken lakó embereket, hova uj jövevények már ritkán jutnak el, nagyon nehéz megérteni. Némi sajátságok, minők az orrhangu kiejtés, némely magánhangzók megváltoztatott kifejezése, az amerikai tájszólásra emlékeztetnek, másrészt a plattdeutschokéhoz hasonló szónyujtás is divatos náluk, melyet sem Angliában, sem Amerikában nem lehet feltalálni. Az angol a lady szót «ledi»-nek mondja, az ausztráliai «léédi»-nek, az «open» szót «aupen»-nek, a «dór»-nak ejtett «door» szót «daur»-nak s igy az egyes magánhangzók diftongokká lesznek. Némely szavaknak uj értelmet is adnak, igy pl. «bloody» (véres) az ő nyelvökön szépet, rutat, jót s rosszat egyaránt jelent.

Az öltözetben az egyszerü sötét ruhát ők is megtartották. Téli ruhájuk jóformán nincs, mert a benszülött ausztráliai jeget és havat soha sem lát. A quäker-kalap igen elterjedt s a szabadban mozgók parafa-sisakot is hordanak vagy kalapjukra nyakig lelógó kendőt kötnek. A divat a nőknél rendesen az, a mi már Európában lejárta magát; még Sidney sem tesz e tekintetben kivételt. A nők azonban, mint rendesen, átlag konzervativabbak s az uj fajjellegek inkább feltalálhatók a férfiaknál s különösen olyanoknál, kik a nagy városoktól távolabbi vidékekre is mennek.

KRISZTUS A BETEGEK KÖZT.

Kiss György szobor-műve.

Az ujabb szobrász-nemzedék tagjai közül sokoldalusága által válik ki *Kiss* György, az egykori csikós-fiu, kit Troll Ferencz kanonok tanittatott s ki alig néhány év alatt már több művészi sikert aratott. Az egyszerü mellszobortól kezdve: mint a milyen Kisfaludy Károlyé, Trefort Ágosté, Szentkirályi Móré, egész az emlékszerü művekig, a milyen Rafael emlékszobra, melylyel Urbinóban a nagy internationális pályázaton dijat nyert: a plasztika majdnem minden válfajában szerencsével próbálkozott meg.

bb 24. tanulmány kiss györgy, az emlékmü-szobrászat jeles mesterének életmüvéről 1021

Kiss György

vid j vm fm 1964. augusztus 14.

debitzky istván, a pécsi épitőipari technikum igazgatója feldolgozza az 1852-1916 között élt kiss györgy, jeles szobrászmüvészünk élettörténetét, müvészi pályafutását. kiss györgy a baranya megyei szászvár községben született szegényparaszti családból. kezdetben az egyház tanittatta, majd grazban és münchenben végezte iskoláit. a magyar képzőmüvészetben az erőteljes realizmust képviselő és biztos dekorativ érzékkel rendelkező müvészként, az emlékmü-szobrászat mestereként tartják nyilván. diszitő szobrokat készitett az operaház, a pécsi székesegyház, az országház részére s hires még a szombathelyi berzsenyi-szobra, a veres pálnéról készitett budapesti szobra.

az egykori béresgyereket élete végéig erős szálak füzték szülőfalujához, szászvárhoz, ahol a róla elnevezett utca, szülőháza és több munkája őrzi emlékét. távolabbi rokonánál, kiss józsef bányásznál található első gyermekkori próbálkozása, a fából faragott feszület, a közvetlen hozzátartozókról készitett több portré és plakett. az emlékanyagot kiss györgyöt ábrázoló fényképek, albumok, rávonatkozó irások egészitik ki. a községben két vallásos tárgyu szobrát is őrzik. a jeles mester több értékes müvének a szépmüvészeti muzeum, illetve a főváros a birtokosa./mti/

-.-

10.15/-n

-..-

bb 27. csurgói esőköpeny holland halászoknak

vid/lk/m/ki 1964. augusztus 14.

a csurgói napsugár ktsz huszféle fazonban és szinben készit divatos eső- és mübőr kabátokat. ezekből évente 12 országba, mintegy hatvanezret exportálnak.

a ktsz nemrégiben ujabb gyártmánnyal gazdagitotta exportcikkeinek listáját. egy holland halászati cég megrendelésére 4.000 különleges fazonu, vizhatlan esőköpenyt készitenek. /mti/

-..-

bb 28. uj hentesáru üzem épül szarvason

vid/kz/m 1964. augusztus 14.

a szarvasi öntözési és rizstermesztési kutató intézet gazdaságában már régóta müködik egy évi 2.900 hizottsertés feldolgozására alkalmas üzem. a mesterséges legelők, a felujitott és öntözött ősgyepek, s általában a takarmánytermesztés és ezzel összefüggésben az állattenyésztés fejlesztése következtében ez a kis üzem az idén már szükknek bizonyult. ezért uj, nagyobb teljesitményü és teljesen korszerü hentesáru készitő üzemet épitenek. a több millió forintos beruházási költséggel felépülő üzemben évente 9000-12.000 hizottsertést dolgozhatnak fel. bővitik a választékot is: a jelenlegi tiz helyett 50 féle hentesárut - csabai kolbászt, pecsenye szalonnát, cigány szalonnát, stb. - készitenek. /mti/

-..-

10.20/m

KISS GYÖRGY

Kiss György

Kiss György is paraszti sorból jutott fel a művészet magasságába. Őstehetség volt, mint ahogy minden tehetség őstehetség. A paraszti művészi tehetség nem különleges eset, csakúgy rejtelme a lelki képességnek, mint minden más tehetséges emberé. A tehetség az emberrel vele születik, de kérdéses, hogy örökli-e? Ez éppen a lelki képesség rejtelme. Hogy valami örökölt legyen, valahol lennie kellett. Hol volt elrejtve? Vagy talán új keletkezés, új létrehozás? Keletkezés a tudattalanság birodalmában? Tudattalan gondolkozás és érzés eredménye, tehát ösztönösség. A tehetség az ugynevezett világrejtélyek egyike. Éppen veleszületettségénél fogva. A veleszületettség valami csudálatos, titokzatos mechanizmus, a léleknek mechanizmusa, amely szellemi és testi tevékenységeket, egymásra hatásokat vált ki. Mint ahogy az úgynevezett veleszületett fogalmaknak a tapasztalás a megérlelő talajuk, úgy az emberrel veleszületett tehetséget a gyakorlás és tanulás fejleszti ki. A gyakorlás a veleszületettség mechanizmusára nemcsak serkentőn hat, hanem módosítón is. A Kiss Györgyök beszédes, eleven bizonyságai a tehetség és őstehetség azonosságának. A tehetség nem is sajátság, hanem alap, amelyen sajátságok kialakulnak. Az őstehetségnek abban a sajátságos felfogásában, amely nálunk lábra kapott, legalább is fogalomzavar mutatkozik. De a tehetség és őstehetség fogalma is logikus és reális értelme szerint állapítandó meg. Ismétlem, a kettőt azonosnak tartom. Őstehetség nemcsak a paraszti osztályban jelentkezik, hanem a

GERÖ Ödön: Művészekről, művészetről
Bp. Gergely R. kiadása é.n.

sét hamarosan kiheverik. Mennyi nagy mester látta már be, hogy művét elhibázta. Volt olyan is, mint Marées, aki minden művét újra, másképp, jobban akarta megalkotni! És még az igazságtalanság sem törheti meg az erős lelkű embereket. Sem az igazi, sem a vélt igazságtalanság. Fadrusz pedig erős ember volt, aki hitt hivatottságában.

társadalom minden egyéb rétegében. Csakhogy míg a paraszti őstehetség a népi naivitás, gyermekiesség útján tevékenykedik és képzetei az együgyű, elfogulatlan népi lélekben alakulnak, a polgári osztályok tehetségei iskolázáson mennek át. Míg amazoknál a formák kialakításánál a népművészetnek, hagyományainak, eleven formáinak irányító, határozó tevékenysége van, addig emezeknél az iskolázással járó szellemi művelődés bontja ki a tehetséget.

A paraszt mint naturalista csak olyan csoda, mint minden más naturalista, aki vezetés és kioktatás nélkül mesterkedik a művészetben. Minden társadalmi osztály csodagyermekei mint naturalisták jelentkeznek, akik nem tanultak, nem is tapasztaltak, de sajátságos tehetségük, velükszületett dispoziciójuk van. Olyant tudnak, amire más embereknek nincs képességük. És ez a tudásuk szellemiségüknek öntudatlan nyilvánulási területe. A legtöbb embernek semmi tehetsége sincs a festéshez, képfaragáshoz, zenéhez, de mindig akadnak ilyen rátermettségek csakúgy a paraszti, mint a polgári körökben. A polgári tehetségeket iskoláztatni szokták. Gyakran maguk képzik ki magukat. Ők a művészet autodidaktái és az ő soraikból sorakoznak az ügyes vagy ügyeskedő dilettánsok, akik arcképeket, tájképeket festenek és fütyülve, vagy akár zongorázva zeneműveket komponálnak. A paraszti tehetségek, akiket őstehetségeknek neveztek el, ugyanezt cselekszik, de legtöbbnyire anélkül, hogy érzéseikre vagy észleleteikre ráeszmélnének. Ez a ráeszmélés, a lelkületi élményre való ráeszmélés, nagy erő, amely az iskolázott művészek alkotásaira is befolyással van és amely néha náluk sem érvényesül. És ez a ráeszmélés különbözteti meg a paraszti és a polgári naturalistát, autodidaktát. De hasonlók egymáshoz az észlelés tehetségében és az ábrázolás akaratában, abban is, hogy művészkedésükben része van a gyermekies és a gyerekes ösztönösségnek.

A veleszületett tehetség, ha ösztön, úgy öröklött dispozició tudatalatti vagy tudattalan képesség kibontására. Megint felvetődik az a kérdés, hogy hol volt a tehetségnek ez az öröksége elraktározva, mielőtt az öröklés megtörtént? A tehetség tehetségtelen szüleiben, őseiben? Kiss György negyedtelkes földmívestehetségek különlegességének vallói a paraszti tehetségtelen szüleiben? A paraszti őstehetség ősei ugyanannyira voltak művészek, mint a polgári őstehetségekéi. Az öröklés fiziológiai és pszichofizikai esemény. Mint mindkettő rejtély. Látunk öröklött viselkedéseket, de nem látunk örökhagyó tehetségeket. A paraszti őstehetségek különlegsségének vallói a paraszti tehetséget úgy tüntetik fel, mint a néplélek üledékét. De a néplélleknek, a népszellemnek a dolgokról és történésekről közös szemlélete van, a művésznek azonban, még a naturalista, tanulatlan autodidaktának is, külön, önálló szemlélete van, különben nem válna ki a közösségből s nem volna az a csodajelenség, amelyet őstehetségnek minősítenek.

Képzelésének csakúgy külön célja van mint készségének, különben nem tünne ki mint művész? Csak olyan ügyes mesterkedő ember volna, amilyennel a falun lépten-nyomon találkozunk, amilyen például az uradalmakon dolgozó faragóbéres, aki bognár, asztalos, ács, mázoló ezermester. Ha kell, ornamentumokat is farag. Kiss György apja is ilyen faragóbéres lehetett, akinek dologtevését kisfia el-elnézegethette. A paraszti művész ugyanolyan sajátos jelenség, mint a polgári naturalista, s mint amilyen mindenütt, ahol a titokzatos tehetség iskolázatlanul tevékenykedik, a falun, tanyákon, kint a pusztán, vagy határainkon kivül minden országban, szomszédságunkban például a Marterlmaler vagy a Herrgottschnitzer.

Ha valamely paraszti tehetség iskolázásra tesz szert, megszünik őstehetség lenni, mert művész lett. Mint őstehetség rendes néprajzi jelenség, egyéniség a népközösség keretében és veleszületett képességével a

népszellemből merít és a népszellemet gyarapítja. A művészettörténelemben nem ritkák azok a paraszti tehetségek, aki nem maradtak őstehetségek, mert iskoláztatták őket. Giotto, Giorgione, Millet, Goya Courbet, Defregger, Segantini parasztgyerekek voltak. Nem egy közülük bojtárfiú volt. És parasztfiú volt Izsó Miklós, Huszár Adolf és Kiss György. Feltüntek, ahogy sihederkorukban gyúrtak, faragtak, festettek. Sohase osztályozták be őket az őstehetségek közé, csak annak a tehetségnek született képességnek nyilvánulásai voltak, amely az agykéreg temérdek rejtelmeinek egyike. Talán a szervezet dispozíciója, talán annak a tudalattiságnak előretörése, amely tudományos kutatások, föltevések és magyarázatok ellenére is titokzatos számunkra, hiszen a mi eseteinkben nem lappang a háttérben sem élmény, sem örökség.

Temészetes rátermettségüknek megfoghatatlan rejtelmessége működött bennük és mint az önmagából alkotásnak megfoghatatlan rejtelmes tehetsége nyilvánult meg. De hiszen pusztán önmagából csak a genie alkot, hogyan van, hogy ezek a tehetségek is magukból, örökség és tanultság nélkül alkottak? Talán nemcsak az őstehetség és genie, hanem általában a genie és a tehetség különbségét abban is láthatjuk, hogy a genie önmagát, lelkületét, érzéseit a külvilágra sugároztatja, vetíti, míg a tehetség a külvilág jelenségeit a maga belső világára vetítheti. S ez a különbség érvényesül a tehetségek minden rétegében, a parasztiban és a polgáriban és a világ életének minden tünetében, a történelmiekben és a hétköznapiakban. Vannak parasztgeniek, történelmi és kulturgeniek és vannak ugyanilyen tehetségek. A kultürtörténelemnek és benne a művészet történelmének jobbára a tehetségek a hordozói.

Kiss György Szászvárott, Baranya vármegyében, ahol apja negyedtelkes földmíves volt, 1852 augusztus 17-én született. Mikor a népiskolából kikerült, más

rendes iskolába nem járt, tizenkétéves korában a falu legelésző lovait őrizte. Innen az a híre, hogy csikósbojtár volt. Egész nap a legelőn volt és bicskájával alakokat faragott, sőt kifaragta egyik-másik ismerőse képét. Otthon pedig a házak falaira ornamentumokat festett. Nem vált be mint bojtár, s apja inasnak adta a falu kovácsához. Ott sem állta meg helyét, el-elégette a vasat s nem szerette a mesterséget, sem mesterét. Meg is szökött tőlük. Tizenhatéves volt, amikor Troll Ferenc pápai prelátus, pécsi oldalkanonok, író és tudós, a pécsi székesegyház restaurálásának lelke, figyelmessé lett a szászvári parasztfiú faragványaira. Tehetségesnek látta őket és faragójukat Grácban Kelz Ferenc kőfaragóhoz mesterségre adta. A fiú beletanult a kőfaragásba, rajziskolába is járt s mindenképpen igyekvőnek mutatkozott. Az iparoskiállításon egy katonai halottas kocsi tervével díjat nyert. Kitanulta a mesterséget és pártfogói támogatásával eltudott jutni Münchenbe, ahol 1874-ben fölvették az akadémiába.

Ott Knabl József tanár tanítványa volt. Knabl maga is parasztfiú volt és emelkedése hasonló volt Kiss Györgyéhez. Mestere volt a fafaragásnak, s a müncheni Frauenkirche híres főoltárszoborcsoportja az ő műve. Márványszobrokat is vésett és tanítványának jó iskolája volt az ő anyagokon való uralma. Főkép templomi és egyéb ájtatos szobrokat formált és Kiss, az ő hatása alatt mintázta meg „Irgalmas szamaritánus" szoborművét, amelyet az akadémián díjjal jutalmaztak s amelyért a magyar kormánytól ezer forint ösztöndíjat kapott. A szobor most Szépművészeti Múzeumunk raktárában van, Kissnek más hat művével, mitológiai és genrefigurákkal együtt. Kiállítva a múzeum modern szoborgyüjteményében csak a „Faun gyermekével" című bronzcsoportja van, amelyet 1896-ban mintázott. Müncheni iskolázottsága összhangban volt fiatalkori szemléleteivel. És sohasem szabadult tőlük. Fogalmazásaiban megnyilvánul az ő

hatásuk. Sem egyházi, sem világi szobrain nem tör előre temperamentum, mindannyit valamely nyugodtan harmónikus formakeresés jellemzi. Inkább líraiak vagy nyugodtan elbeszélők, mint drámaiak. Tektonikusan hangsúlyozottak a formái, alakjainak anatómiája, a dekoratív redőzetek. Mintha kiegyenlítődést vagy megegyezést keresnének szobraiban modoros monumentalitás és természetességre törekvő szellemiség.

A bojtárfiú naiv naturalizmusa és az iskolában beléje ojtott monumentalitás, a valósághoz ragaszkodás és az akadémiai illuzionizmus, az erős, vaskos természetesség és a stílus merevsége végigkísérték egész tevékenységén. És mindig kísért formálásában a silhouttevonal. Sohasem uralkodik el műveiben, még emlékszobrain sem a pompa, vagy a szenvedelmes pátosz. Ha mozgást éreztetnek is alakjai, ezeket a mozdulatokat is az a szobrászi eszme mérsékli, amely öntudatlanul a naiv képfaragásban és tudatosan az akadémiai iskolázásban határoz. Knabl professzor nagy egyházi szobraiban is egymásra hat a merev monumentalitás és a mozgalmas, dekoratív naturalizmus s ezt az összetevést mutatja Kiss György művészete is. Legbeszédesebb példája ennek az a tizenkét apostolszobor a restaurált pécsi székesegyház déli hosszhomlokzatának nyilt árkádsora fölött, amelyet sokan Kiss György főművének tartanak. Ez a tizenkét szobor parancsoló elvek hatása alatt jött létre, amelyeknek nem tudott eleget tenni a művész fogyatékos műveltsége. Román szellemben kellett volna alakítania, szigorúan stilizálni kellett volna, de ő a müncheni szintézist uralta: a román szobrászat expresszionizmusának a maga merevségével és deformáltságával és a naturalista élethűség, szabatosság követelményeivel állott szemben. Nem tudta, hogy amannak mennyit engedhet, hogy ne tagadja meg a maga művészeti hatását s hogy emezt mennyire érvényesítheti a stíluson belül. Hozzájárult még ehhez, mint gátló

körülmény az, hogy tekintettel kellett lennie a nagy magasságban elhelyezett szobrok távolhatására. A említettem merev monumentalitás és dekoratív naturalizmus müncheni összetettségének nyilvánulása ez a tizenkét szobor és a déli kapu vakmezejében elhelyezett féldomborműve, amely a Magyarország patrónájának, Máriának hódoló magyar szentek képe. A szobrokon 1885-ben és 1886-ban dolgozott.

Mikor Münchenből hazajött, ottani sikere folytán nagy elismeréssel fogadták. Az Operaház számára megfaraghatta Jacopo Perinek, az első operakomponistának és Giovanni Palestrinának, a 16. századbeli nagy egyházi zenésznek szobrát, a honvédelmi minisztérium palotájára Árpád szobrát. Ezekben a műveiben inkább szóhoz jutott a természetében rejlő valósághoz ragaszkodás. A pásztorfiú is az észlelt valóságokon orientálódott, amikor bicskájával fából alakokat faragott és ismerősei hasonmását kifaragta. Ez a naiv realizmus természetesen nem volt tárgyilagos, hiszen nem volt független attól, amit a dolgokról elgondolt. Később művészi iskolázása folyamán ez a függőség mintha meglazult volna, mintha az iskola gondolkozott és látott volna helyette. Ez a művészi realizmus különben ellentétben van a realizmus igazán való értelmével, a dolgoknak az ember gondolkodásától, énjétől független, pusztán a realitást megállapító felfogásával. De a művész Kiss Györgyben már akkor is néha felülkerekedett az az egyéni realizmus, amely az ő parasztfiúi bicskafaragásaiban is megnyilvánult. Azelőtt tapasztalt minden gondolkozás kirekesztésével, most kezdett tapasztalni a korszellem hozzájárulásával. A korszellem pedig realisztikus volt. Még a müncheni iskolára is kihatott és Knabl mester hatása mellett éreztette magát a fiatal Kiss György munkájában.

Nagy hátránya volt, sok gátlását okozta szellemi műveltségének hiányossága. Bizony nagy volt az út a pásztorfiú közvetlen primitív benyomásaitól addig az

intellektuális szemléletig, amellyel a művész Kiss György látott, felfogott és ábrázolt. Hosszú, göröngyös, gátlásokkal nehezített út, és Kiss György elszántan törtetett előre rajta. Résztvett pályázatokban és őt sem kerülte el a pályázó művészek sorsa. Ilyen pályázaton elért sikere alapján mintázhatta meg a Deák-mauzóleum számára a gyászoló Géniuszt. Rómába ment és másfél esztendőt töltött ott. Sikeres út volt számára. Feltűnést keltett Apagyilkos-szobrával, dícsérték anatómiai tökéletességéért. 1883-ban nemzetközi pályázatot hirdettek az Urbinóban emelendő Raffael-szobor számára. Hatvannégyen pályáztak, s Kiss György szobormintáját a harmadik díjjal jutalmazták. 1885-i országos kiállításon egy népies genreszobrával tűnt fel, a „Kakastolvajjal". A kis bronzszobor most a fővárosban a József-körút és József-ucca kereszteződésénél lévő kertben áll. Pécsett az Irgalmasok templomának homlokzatába Immaculata conceptio szobrát illesztették be.

Itthon bántalom és keserűség érte, el akart menekülni előlük és feleségével Berlinbe költözött. Ott jól ment a dolga, elég megrendelést kapott, de 1891 végén mégis hazajött. Résztvett a restaurált pécsi székesegyház felszentelésén és megint Budapesten telepedett le. Itt mintázta meg Pécs városa számára a székesegyház előtt elterülő térre Szepessy Ignác pécsi püspök szobrát, Pozsega városa számára Imbriszimovist Luka ferencrendi zárdafőnökét, aki a várost a török uralom alól felszabadította, Zágráb városának pedig Gundulics Ivan dalmata-szláv költő álló szobrát. Készített az új országház homlokzatára több az építkezésbe beleilleszkedő szobrot. Ezekben a szoborművekben tisztán a formális volt az ösztönzője, a határozó, az irányító tényező, az erő, amely a művet létrehozta. A gondolatnak, a szellemi tartalomnak alig volt szerepe a művészt alkotásukra ösztönzésben. Kiss Györgynek fogalma sem volt azokról a zenészekről, költőkről, történeti alakokról, akiket így meglehe-

tősen realisztikusan megmintázott. Tartalomba elmélyedés, lelkület iránt való belső érdeklődés csak vallásos tartalmú szobraiban vagy azokban a világiakban mutatkozik, amelyekhez vagy játékos kedvvel, mint genreszobraiban, vagy valamely oknál fogva megértéssel fért közel. Ilyen szobormüve a budapesti Erzsébet-tér fái közt álló Veres Pálné-szobor. Két méter magas, karrarai márványból faragott ülő alak. Egy nemes asszonynak nemesen egyszerű szobra. Kiss György, akit a szobor megalkotásával megbíztak, meghatottan formálta az agyagmintát, amelyet azután Carrarában faragtak ki csillogó fehér márványból. 1906-ban leplezték le.

Kiss György

szobrász, számos mű alkotója.

Merza László, Mernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

5661

Kiss György

vagy Vasadi Ferenc

készítette a pesti Vigadó szobrászati díszítésének
alábbi részeit:

oldalrizalitokon a 4, címerpajzsot tartó nőalak

Czagány István: A pesti Vigadó épülettömbje.
- Építud. 1970 /II.kut./ 1-2-sz- 173-268.l.

220.l.

Kiss György

1905-ben alkotta meg a Milleniumi emlékmű Robert kizály szobrát.
(: Robert károly :)

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 52 l.

Kiss György

Zala György hat szobrászatunk közül az egyik, kinek közreműködésével valósult meg a Millenniumi emlékmű 10 kiegészítése.

Ujvári E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 51 l.

Riss György

Szászváron született 1852-ben, Budapesten halt meg 1916-ban. Tanulmányait Párizsban és Münchenben végezte. Zsánér- és portrészobrok mellett épületdíszítő szobrok alkotásával is foglalkozott.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 36 l.

Liss György

Vidéki emlékművei: Bethszeny Dániel (Szombathely) Szepesy Ignác (Pécs). A Millenium emlék képzésénél Zala György munkatársa volt, ő mintázta meg Róbert K. alakját.

Gádor E.: Budapest szobrai. Budapest, 1955. 36 l.

Kiss György szobrász

Szászváron műletett. Szülőfalujában szobrot állítanak emlékére

N. N.: Nyolc új szoborral gyarapodik Baranya

Dunántúli Napló 1969 V. 30

Kiss György

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KISIPAROS ÚJSÁG

Budapest

1970 SEP 10

hogy a neves magyarok közül Kossuth Lajos rendelkezik a legtöbb szoborral: az elsőt, Kiss György alkotását, 1894. július elsején állították fel Siómaroson (ma Balatonszabadi), tizenhetet állítottak fel a felszabadulás után, öt szobra áll Torinóban, három az USA-ban, (ebből a New York-it Horvay János mintázta a Cegléd számára készített szobra után)?

★

hogy „becados"-oknak hívták Kubában azokat a fiatalo-

ról, ne

a kiválóan szakképzett, kiemelkedő minőségű termékeket előállító mestereknek adták meg az engedélyt a rész-
elre, hang-

Kiss György

a századfordulós jeles hazai mester Pécsről indult el.

Romváry Ferenc: III. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1971.

Kiss György
szobrász

A pécsi székesegyház fő szobrászi
munkáit a baranyai szülítésű
Kiss Györgyve bízták.

Romváry Ferenc: Pécsi képzőművészeti élet a hét.....
Művészet, 1973.szeptember - 14.oldal

Kiss György

mecseki Szászvár szobrászmüvésze volt.

Magyar Hirlap 229/lo
1969.2.évf.

KISS GYÖRGY

Az Országházán elhelyezett szobrok néhánya az ő alkotása (eml.).

Az Országháza.

BUDAPEST, 1971. jan.

Kiss György szobrász. 4.

Az említetteken kívül jelentős alkotásai: Arany János, Trefort Ágoston, Liszt Ferenc mellszobra, II. Rákóczi Ferenc, Veres Pálné, a Berzsenyi-Dániel-emlékszobor, végül a millenéumi emlékmű uralkodó-csoportozatába illeszkedő, Károly Robertról készült szobra. Budapesten halt meg 1919 áprilisában.

Észak-Magyarország 1972/193 Fold

Kiss György szobrász. 1

Százhúsz évvel ezelőtt, 1852 augusztus 17-én született, Kiss György szobrász. Már iskolás gyermek kóvában kitűnt pompás rajzkészségével, ösztönös szerkesztés-tudásával. Középiskolai elvégzése után az Ausztriai Grazban, majd Münchenben tanult itt Irgalmas szamaritánus cimü szobor-csoportjával szakkörökben is nagy feltünést keltett.

Észak-Magyarország 1972/193 Fold.

Kiss György szobrász 2

Hazatérése után sorozatosan kapta a feleutös megrendeléseket. Dekorativ ügyanakkor realisztikus szobrai a Kossuth Lajos téri Országházat, a pesti Operát valamint a pécsi székesegyházat díszítik. A pesti Vigadóban helyezték el Szavalat cimü szobrát, valamint Lendvay Mártont ábrázoló képmását.

Észak-Magyarország 1972/193 7old

Kiss György szobrász. 3

1875-ben ismét Münchenben aratott nagy sikert: Leányrablás ciuni szobrával érmet nyert.

Észak-Magyarország 1972/193 7old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720
1972 AUG 17

Kiss György szobrász

Pest m. Hírlap

KISS GYÖRGY

SZÁZHÚSZ ÉVVEL EZELŐTT, 1852. augusztus 1-jén született Kiss György szobrász.

Már iskolás gyermek korában kitűnt pompás rajzkészségével, ösztönös szerkesztés-tudásával. Középiskolái elvégzése után az ausztriai Grazban, majd Münchenben tanult; itt Irgalmas szamaritánus című szoborcsoportjával szakkörökben is nagy feltűnést keltett.

Hazatérése után sorozatosan kapta a jelentős megrendeléseket. Dekoratív, ugyanakkor realisztikus szobrai a Kossuth Lajos téri Országházat, a pesti Operát, valamint a pécsi székesegyházat díszítik. A pesti Vigadóban helyezték el Szavalat című, valamint Lendvay Márton ábrázoló szobrát. 1875-ben ismét Münchenben aratott nagy sikert: Leányrablás című szobrával érmet nyert.

Az említetteken kívül jelentősebb alkotásai: Arany János, Trefort Ágoston, Liszt Ferenc mellszobra, II. Rákóczi Ferenc, Veres Pálné, a Berzsenyi Dániel emlékszobor, s végül a Millenniumi emlékmű uralkodócsoportozatába illeszkedő, Károly Róbertről készült szobra. Budapesten halt meg, 1919 áprilisában.

lepének levelét, miszerint ki
vizsgálták az ügyet, s a ponto
árakról is felvilágosítást ad
tak.

Sajnos, az ÁFOR I. szám
tájegységi telepe egyetle
pontban tévesen tájékoztatt
szerkesztőségünket. Saskö
Ferenc áruforgalmi vezető ké
résére tehát közöljük: a tele
peken kapható háztartási fűtő
olaj kilogrammonkénti ár
nem 1,40, hanem 1,50 forint. E
literre átszámítva 1,26 forint
nak felel meg.

Turisták és „feketézők"

Tapasztalatból tudom, így nyugodtan leírhatom: a Cseh-szlovákiába és Lengyelország-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kiss György szobrász

KISALFÖLD

Győr

1972 AUG 17

MA:

1972. augusztus 17., csütörtök. — Jácint napja. — A Nap kél: 4.42, nyugszik: 18.53 órakor. — A Hold kél: 13.47, nyugszik: 22.00 órakor.

☆

Százhúsz évvel ezelőtt, 1852. augusztus 17-én született

1021 **Kiss György**

szobrász.

Már iskolás gyermek korában kitűnt pompás rajzkészségével, ösztönös szerkesztés-tudásával. Középiskolai elvégzése után az ausztriai Grazban, majd Münchenben tanult; itt IRGALMAS SZAMARITÁNUS című szoborcsoportjával szakkörökben is nagy feltűnést keltett.

Hazatérése után sorozatosan kapta a jelentős megrendeléseket. Dekoratív, ugyanakkor realisztikus szobrai a Kossuth Lajos téri Országházat, a pesti Operát, valamint a pécsi székesegyházat díszítik. A pesti Vigadóban helyezték el SZAVALAT című szobrát, valamint LENDVAY MÁRTONT ábrázoló képmását. 1875-ben ismét Münchenben aratott nagy sikert: LEÁNYRABLÁS című szobrával érmet nyert.

Az említetteken kívül jelentősebb alkotásai: ARANY JÁNOS, TREFORT ÁGOSTON, LISZT FERENC mellszobra, II. RÁKÓCZI FERENC, VERES PÁLNÉ, A BERZSENYI DÁNIEL-EMLÉKSZOBOR, s végül a millenniumi emlékmű uralkodó-csoportozatába illeszkedő KÁROLY RÓBERTRŐL készült szobra. Budapesten halt meg, 1919 áprilisában.

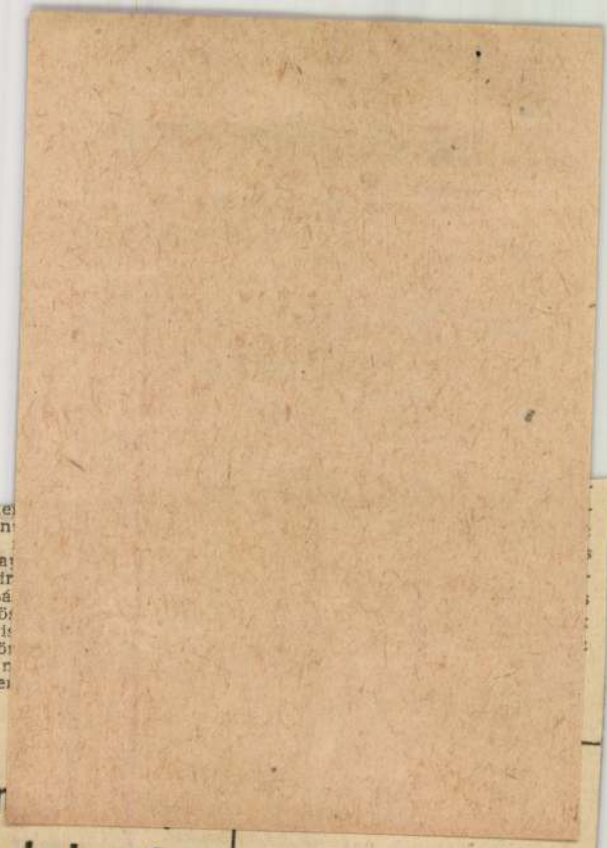

rek, min
Őszintén
kor a csa
tek. Mir
Györfi Lá
és megkö
zikailag i
s ez Gyö
ezután a r
ja betölte

Háror

négy helyezése

1972. augusztus 12-én és 13-án Csongrádon került megrendezésre az 1958—1959-es évjáratúak Országos Vidéki Atlétikai Bajnokságára. A Mosonmagyaróvár Sportiskolája, szűk anyagi lehetőségeihez mérten mindössze három versenyzőt tudott indítani az ifjú

A SFAC nyerte a meg

A teke NB-ben a férfiak bizonyultak frissebbnek: már a múlt hét végén megkezdték az őszi idény mérkőzéseit. Az NB II-ben mindjárt soproni rangadó volt, s azon biztosan győzött a nagyobb tapasztalattal rendelkező SFAC. Harmadik NB II-es együttesünk

2) Kiss György

szobrán

kapott / Opera, pénzi dóm, Országház /.

A magyarország mův. tört. I. 416.
Corvina 1970.

Kiss György

Bálint Aladár szobrairól
írt kritikát.

Dedényi Iván: Bálint Aladár.
Látóhatár, Bpest, 1971. jún. XXI. old.

Kiss György MDK

Csak nevét emliti a XIX század szobrászai közt.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906. 58.l.

1) Kiss György
szobrán

1852-1916. Huszár Adolf korai halála után ő a hivatalos szobrán. Münchenben készítette „Irgalmas szamaritánus" c. szoborhoportját. Kezdetben számos nagyházást

A magyarországi műv. tört. I. 416.
Corvina 1970.

XIII. Üvegfestészet 119
XIII. Iparművészet. — Famunkák, bútorok, fémmunkák, textiliák 122
Függelék 129
Jegyzetek 135
Francia összefoglalás 139
Bibliográfia 153
Képek jegyzéke 155

Kiss György

Zamboszky Ilona:
A magyar Omádiaz
Bpest, 1937. 91 l.

8. *Ticharich Slava :* A velencei barocchetto [illegible]
9. *Edvi Illés Gyula :* Az esztergomi főszékesegyház, 1822—1869. Bp. 1929.
10. *Bíró Béla :* Kovács Mihály, 1818—1892. Bp. 1930.
11. *Bócz Ilona :* Az olasz manierista-festészet. Bp. 1930.
12. *Marczievicz Erzsébet :* A pesti Ferenciek-terének kútpályázata. Adatok a pesti szobrászat történetéhez a XIX. század elején. Bp. 1931.
13. *Kopp Jenő :* Borsos József, 1821—1883. Pécs, 1931.
14. *Bíró József :* Nagyvárad barokk és neoklasszikus művészeti emlékei. Bp. 1932.
15. *Móricz Virág :* A bártfai Szent Egyed-templom szárnyasoltárai. Bp. 1932.
16. *Alcsuti Katalin :* Donato Creti, bolognai festő, 1671—1749. Bp. 1932.
17. *Balás Piri László :* A magyar történeti festészet a XIX. században. Bp. 1932.
18. *Puskás Lajos :* A magyar falfestészet Árpád-kori emlékei. Bp. 1932.
19. *Benkó Gizella :* Liezen-Mayer Sándor. Bp. 1932.
20. *Stengl Marianne :* Győr műemlékei. Győr, 1932.
21. *Csernyánszky Mária :* Az esztergomi főszékesegyházi kincstár paramentumai. Bp. 1933.
22. *ifj. Dercsényi Dezső :* A somogyvári Szent Egyed-apátság maradványai. Bp. 1934.
23. *Ferdinandy Mihály :* A honfoglaló magyarok művészi kultúrájának nyomai a korai Árpád-korban. Bp. 1934.
24. *Csabai István :* Az erdélyi renaissance művészet. Bp. 1934.
25. *Voit Pál :* Az egri főszékesegyház. Eger, 1934.

Kiss György

szobrász

szül 1852. aug. 17. Szászvár

iród

Krück. II. 17. l.

Schönherr Antalné, özv. IV. 127.

— Gyula IV. 127

Kiss György

Mitvojeti lexikon

4021.

~~Agfagedény, bronzkori II. 206.~~

Kiss György, szobrász; szül. 1852 aug. 17-én Szászvárott (Baranya vármegye),
megh. 1919 ápr.

2.

Kiss György, szobrász, szül.

1852 VIII. 17. Szászváros, magh 1916.

Budapesten. Gráczban és München tanult, haraterve dekorativ szobrokat. Készített az Operaház, honvédelmi muzeum Deák-mauzoleum, az országház és a pécsi szikeszegyház részére. Müvei: a pozsegai Imbriszinovics, a pécsi Szepessy-, a szombathelyi Berzsenyi és a bpesti Veres Tálné-szobor.

3. Rezső, festő, szül.

1889. XII. 26. Budapesten. JA, Nagybányán és Párisban tanult. Rövid ideig Londonban ett arra Budapesten telepedett le. hol. főleg archépei tették nepszerűvé.

984. Olasz festő.

A XVIII. századból.

Párka.

~~[illegible]~~ A sors istennői
nembe ~~[illegible]~~ nezve ábrázolja. Bal
tart és jobbjában az ol
~~[illegible]~~ elvágni készül.
Ke és szeme barna, arcb
jának lehajtott gallérja

Vászon, me
~~[illegible]~~ Py

100

Kiss

K. 8. *György*, szobrász, * Szászvár 1852, † Budapest 1916. Grácban és Münchenben tanult s itt feltűnt Irgalmas szamaritánus c. szoborcsoportjával. Díszítő szobrokat készített az Opera, a pécsi dóm, az Országház számára. Berzsenyi szobrát Szombathely, Szepesy Ignác püspökét Pécs, Veres Pálné emlékszobrát Budapest számára, valamennyit a kor realisztikus stílusában. Számos műve van a Szépm. Múzeumban, A csirkefogó c. bronzszobra a főváros tulajdona.

Sz. Gy. I. 566 l

Antik.
I. századból.

erősítve, a nyaktól a meden-
ejlődött, bordái felett az izmok
szőlőlevél fedi.
:a 58·5 cm. — Lelt. sz. 1316. —
A. Glisentitől 500 lirán, vagyis
895 augusztus 31-én (246–895).
54347–895 és az 1895 november
ıyi ivet. — Az elszámolást jóvá-
ci 4561 (635–900) és az 1901
eirat (464–901).
str. 26. l. — Verzeichniss N° 232.

-32

M.D.K.

Kiss György

Szobraival szerepel a Mücsarnokban rendezett kiállitáson, mint az "Irodalom és Müvészet" c. rovat "A Mücsarnok őszi tárlata" cimmel irja.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. 5. évf. 2. sz. 31. lap

MDK

Kiss György

Kisfaludi Strobl Zs: Emlékeim. Csillag. 1956.
2.sz. 297-302 l.

Kiss György
nobán

M.D.K

Jurisich, Erdődy és Szemjei Miklós
arcmása és az ő nevéhez fűződik.
A Szépművészeti Múzeum számára
a Faun csoportot készítette.

–di–: Az elfelejtett Kiss György
Dunántúli Napló, 1957. aug. 19-7 lap

Kiss György rovásai

Somogyi Miklós: Magyarok a münchemi képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 182. l.

M.D.K.

Kiss György szobrász

A Parlament szobrainak egyik alkotója

Egry-Komjáthy: Az Országház, Bp. 1967. 29.l.

M.D.K.

A Parlament szobrainak egyik alkotója

Egry-Komjáthy: Az Országház, Bp. 1967. 29.l.

Kiss György

részt vett a Parlament épületének szobrászati díszítésében.

Az Országháza. - Budapest, 1971. 1.sz. 23-25. l.

Kiss György szobrász

– díszítő szobrokat készített az Országház, az Operaház, és a pécsi Dóm számára 118 éve született

Népszava 1970 augusztus 16
10. old.

Kiss György

Szobrai vannak a pécsi dóm-
ban

Vigilia, 1962, 9 sz., 573 old.

von einer Rundplastik die Rede ist, sondern glaubt diese in der auf der Treppe der Fischerbastei stehenden Reitergruppe zu erkennen, welche bekanntlich eine moderne Kopie des gegenwärtig auf dem Hradschin zu Prag stehenden St. Georgs, dieses Meisterwerkes ungarischer mittelalterlicher Bildhauerkunst ist.

Eine wesentliche Abweichung zwischen den beiden Beschreibungen liegt darin, dass Pater Tafferner eine beschädigte Gruppe erwähnt, während in der Beschreibung des Evlia Cselebi von einer, Dank der vornehmen Geste Sultan Sulejmans, vollständig erhaltenen Reliefplatte die Rede ist, was durch das Werk im Lapidarium der Fischerbastei vollauf bestätigt wird. Mit Rücksicht darauf, dass die kronologischen Kriterien für die Gleichzeitigkeit der beiden Quellen, ja sogar eher für die zeitliche Priorität der Gesandtenreise des Grafen Leslie sprechen, erscheint der Tatbestand etwas verwirrt. Doch liessen sich diese Widersprüche selbst dann nicht vermeiden, wenn wir die Mission des Grafen Leslie und des Pater Tafferner in das Jahr 1666, somit vor den Ofener Aufenthalt des türkischen Weltreisenden setzen wollte, wie dieses von Supka in seinem vorerwähnten Aufsatz vorgeschlagen wurde. Die Frage bliebe noch immer offen, warum dieses in den Stürmen der Belagerung unversehrt gebliebene und durch 124 Jahre verschonte Relief gerade in der Zeit zwischen 1664 und 1666 vernichtet worden sei. Dass Evlia Cselebi unbedingt auf Grund von Autopsie spricht, beweist seine ausführliche, geradezu sachliche Beschreibung. Ausserdem dürfte der vornehme türkische Herr viel ruhiger und eindringlicher dieses Gebäude betrachtet haben können, wie das Mitglied einer feindlichen Delegation, bei dem sicherlich jeder Schritt unter strengsten Kontrolle gestanden hat, in Sonderheit in der Nähe eines solchen Objekts, wie es die als

und der Hauptkirsche auf dem Wolgemuth' schen Holzschnitte in Schedels Weltchroik ungefähr diesen Proportionen, während auf den späteren graphischen Darstellungen eher nur die Stelle der Kirche durch den auffallend schlanken Turm bezeichnet ist, welcher auch nach der Angabe des Evlia Cselebi 210 Stufen hoch war. Dieser Turm kommt auf den späteren Stichen immer nur in Form eines Minarets zur Geltung. Nur auf dem Ölbild des H. Heinrich Faust im Städtischen Museum zu Budapest klingt seine ursprüngliche, spätgotische Grundform an.[8]) Während der Belagerung im Jahre 1686 wurde die Kirche derart beschädigt, dass sowohl ihr Name wie ihr Platz in Vergessenheit geriet. Sie wurde mit der Maria Magdalenen-Kirche verwechselt, welche indessen mit der heutigen Garnisonskirche identisch ist, der Name des ihren ursprünglichen Ort bewahrenden Platzes ging auf den südlichsten, den auch heute noch St. Georgsplatz genannten Platz des Ofener Festungsberges über. Dieses Forum Sancti Georgii (der heutige Disz-Platz) war der grösste Platz des mittelalterlichen Ofens, wo unter anderem auch die öffentlichen Hinrichtungen stattfanden. Hier hat die Kirche vermutlich ganz frei gestanden, und zwar orientiert wie sämliche Ofner Kirchen des Mittelalters. Doch muss sie unbedingt auch eine östliche Front, oder doch wenigstens ein Ostto besessen haben. Zu dem Giebelschmuck des letzteren hat nach der Angabe Evlia unser Drachenkampf gehört, welcher den aus der Unterstadt Heraufsteigenden sofort in die Augen fallen musste. Nach der Wiedereroberung erhielten zuerst die Jesuiten die in Ruinen liegende Kirche und deren Gebiet, überliessen sie aber recht bald ihrem Schicksal.[9]) Die letzte Nachricht hierüber verdanken wir dem Ofner Notar Ferdinand Miller, wonach Baron Johann Stephan Werlein, der erste Ofner

Kiss György

l.

Liber Bp. nobrai

356. l. 358. l.

-

észitett közcsó és összekötőcső

től:

szekötőcső	összesen
8.126.63	171.833.84
4.736.18	2o2.214.o5
1.918.78	3o1.4o5.51
8.292.84	3o3.o18.88
9.599.31	264.324.64

Előirányzat	Zárószámadás szerint
8o.ooo.- P	3o9.o18.o3 P

Kiss György

Bpest. Csirkefogó,
József krt. és József u.
sarok.

Liber Bpest szobrai

341.

Kiss György

Liber Processuum

341 l.

Kiss György

Veres Pálné - zobra

l.

Liber Byest zobrai

255, 256. l.

Kiss György

l.

Liber Baptismorum

213. l.

Kiss György

Byest. Veres Pálné

Erzsébet-tér.

Liber Byest. sobrai

2 v.

Kiss György

l

Liber Bpest nobrai

222.l.

Kiss György nobrán M.D.K

megmintázta Kossuth alakját

Sós Gy: Magyar tört. ~~festeszet~~ kisplantika a 19 n. ban.
Mův. tört. Évl. 1954 1 n. 9-8

MDK

Kiss György, szobrász

darabjai szerepelnek a gyüjteményben.

Petrovics Elek: A Szépmüv. Haz. modern magyar. szobrai
Magyar Müvészet. 1926. 256.l.

-2- M. 2. 4

Kiss György szobrász

Az Opera, pécsi dóm, Országház pobordíszei.

Szombathely, Berzsenyi-emlékmű

Bp. Beres Pálné "

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-194

Bp. 1955. 202,

MDK

Kiss György szobr.

Andrássy ut 22. Operaház szobrászati disz

GenZakBpest. Bp. müeml. jellegü épületeinek jegyz.
1949. 57. l. kézirat

Berecz Antalné
Budapest VIII

Kiss György nobrán M.D.K.

Résztvett a millenenmi emlékmű király-
nobrainak elkészítésében. Veres Pálné
nobra Bjesten.
Pécsett: Mária nobor Szepesy Ignác nobra

Kampis, hag. mův, Bp. 1960 484, 487

MIK

Kiss György M.

/M/ Ezredéves emlékmű. /Zala és Schickedanz/
Bp. Hősök tere.

Készült M/ 1896-1929-ig.
Repr. 291 kép.

A királyszobrok közt az ő műve is szerepel

-.-

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
185.-186.l.

M.D.U.

KISS György szobrász

Az Operaház szobrászati díszei

Gerő László: Magyar építészet a XIX. sz. 2. felében Bp. 1955. 25. l.

Kiss György

MDK

Állami Operaház./Népköztársaság utja 22/

szobrászati diszén közremüködött.

/ A Második emelett feletti szobrok
ujra elkészitése folyik./

-.- -.-

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

143. e

Kiss György MDK

Millenniumi emlékmű

Károly Róbert

THALY TIBOR: A 200 éves Városliget. Bp. 1958.

121.l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kiss György

FEJÉR MEGYEI HIRLAP

1964 ÁPR 29.

1021

Kedves Olvasónk!

1964. április huszonkilencedike, Péter napja.

A Nap 4 óra 31 perckor kel, 18 óra 52 perckor nyugszik. A Hold 21 óra 42 perckor kel, 6 óra 05 perckor nyugszik.

Évfordulók:

Negyvenöt éve halt meg Kiss György szobrász, aki díszítő szobrokat készített az Országház, az Operaház és a Pécsi székesegyház részére.

Kétszáztíz évvel ezelőtt született Széchényi Ferenc, a Magyar Nemzeti Múzeum alapítója.

Százhúsz évvel ezelőtt született Henri Poincaré francia matematikus, aki az analízis, a topológia és a valószínűségszámítás területén végzett jelentős kutatást.

A nap eseményeiből:

Székesfehérváron a József Attila Gimnáziumban 18 órakor Beke Lászlóné tanácstag tart beszámolót a 25. választói körzet lakóinak. A körzethez a Zalka Máté, Juhász Gyula utca és a János köz, valamint a Bartók Béla-tér tartozik.

szervezetten még nem irányították rá figyelmüket arra a nemes időtöltésre, az önművelésre, a szórakozva tanulásra, amelyet — ha nem is mindig tudatosan — de igényel nagy többségük.

Ennek megértése pedig azoknak a feladata, akik ezeket az embereket foglalkoztatják, szállást biztosítanak nekik.

Vannak terveik a népművelő munka továbbfejlesztésére is. Szeretnék bevonni azokat, akik munkahelyükre vidékről járnak be, és ezt a levelező munkásakadémiai tagozattal kívánják elérni. Elgondolásuk még terv és kísérlet jellegű. Az előadások rövid kivonatát juttatnák el a hallgatókhoz, lakhelyükön keresnék fel őket vetítőgéppel, előadókkal. És ott, helyben adnának alkalmat a konzultációkra is.

Terveik a nép oktatóinak, nevelőinek terve. Ezek kapnak majd fórumot a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat IV. országos küldöttgyűlésén, hogy minél fényesebben ragyogjon a szellem napvilága

MDK

Kiss György

Szobormúve a Műcsarnok kiáll.-án.

Művészet, 1918.53-54.l.

MDA

K I S S György

Stróbl Alajos, Donáth Gyula, és Huszár Adolf munkái az Operaház szobrászait diszei.

Gerő László: Magyar építészet a XIx. század második felében, Bp. 1955. 4o. 1. TIT Utmutato 37.

MDK

Kiss György

Magyar kiállító művészek névsora. Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Kiss György
zobrázz
nuve Berzsenyi
szombathelyi szobra

Lykaszobr 96-14
34. l.

Veres Pálné bresti
szobra
szintén tőle

-1- M. D. K.

Kiss György Stokrász

(1852 – 1916)

A Zsolnay-gyár pirogránit épület plasztikainak egyik tervezője

Münchenben kiszitett „Irgalmas szamaritánus" c. szoborcsoportja.

Megbízások: Opera, pécsi dóm, Országház

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945. Bp 1962. 197, 200.

M.D.K.

Kiss György, szobrász

Az Országház 88 pirogránit szobordisze a pécsi Zsolnay gyárban készült. Ő is egyike volt a 12 tervező szobrásznak. 272.o.8.jegyz.

Komváry Ferenc: Sinkó András művészetéről 269.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

Kiss György

nobrain

l.

Művt. Krónika

1904. 8-tr. 6. l.

Kiss György

Nobrász

1.

Gentmiaul

70. l.

1400
142823
471.77

96.83 Fil.

Kiss György

nobrán

Troll Ferenc prelátus emelte ki csikósfiú sorból s 1868-ban Gráčba küldte faragást tanulni.

Lykaközöns

50-l.

...ósági épület helyreáll.	/3	IV/18	5167	17
...falának " 492/4		VII/28	6032	83
		III/VII/1	300	-
...ozó felvételekért 471/14		IV/13	4500	-
...képlemásolásáért előlegül	471/15	IX/18	800	-
...ntalomdíj (gáki apáts. temp)	471/7	III/8	500	-
...felvételek vételára I. részl	471/9	III/30	700	-
tisztelet díj 471/12		IV/17	2200	-
...encrendi templ. helyr. tiszt. díj	489/13	IV/20	3000	-
...lfestm. másol. tiszt. díj 489/21		XII/12	4000	-
...helyreáll. vezetés. " 492/2		IV/19	3000	-
...ölts. 471/2		III/4	93	80
... kiküldetés 471/16		IX/6	350	1
~~...ít mellékoltára felállít~~			~~7400~~	-

Kiss György szobrász M.D.K.

A századvégi vásárlásokkal kerül müve a Szépmüvészeti Muzeumba.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 194.l.

Kiss György

l.

Liber Bpest nobrai

267 l.

M. D. K.

KISS György szobrász

Pécs Szepsy püspök szobra

Gerő László. Magyar építészet ba-
ladó hagyományai Bp. 1957. 64. l.

Kiss György

l.

Liber Byest Jobrai

277 l. 278 l

Kiss György
szobrász

M.D.Ly

Az országhár számára
mintarta Jurisics, Ev-
dődy és Szemjei Miklós
arcmásat.

– di – : Az elfelejtett Kiss György
Dunántúli Napló, 1957. aug. 20 - 7 lap

M.D.Y

Kiss György
Nobrán

Gráczban tanult, majd
onnan Münchenbe vész
utja. 1874-ben jelentkezik
a müncheni akadémiaan

– di –: Az elfelejtett Kiss György
Dunantúli Napló, 1957. aug 19-7 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1968 JUL 18

NÉPSZABADSÁG

Kiss György

*

KISS GYÖRGY SZOBRÁSZMŰVÉSZ alakját a Baranya megyei Tanács szoborban örökítteti meg szülőfalujában, Szászvárott. A mellszobor Diószegy Mihály szobrászművész alkotása.

*

MDK

Kiss György
szobrász

1874-ben első díjat nyert az
„Ismeretlen szamaritanus"
című szoborkompozíciójával.

— di — : Az elfeledett Kiss György
Dunántúli Napló, 1957. aug. 20 — 7. lap

M.D.!

Kiss György
szobrász

1883-ban, Urbinóban 64 pá-
lyázó közül a Rafael emlékmű
fervével elnyeri a harmadik
nagydíjat

– di –: Az elfelejtett Kiss György
Dunantúli Napló, 1954. aug. 20. 7 lap

M.D.

Kiss György
szobrász

1885-ban Pécsett dolgozik
a Szekesegyház szobászati
kiképzésén. Elkészíti a „Magyar
szentek imádosa"-t és a 12
apostolszobrot.

– di –: Az elfelejtett Kiss György
Dunaintuli Napló, 1957. aug. 20-7 lap

M.D.K

Kiss György
szobrász

1885 után Berlinbe megy, majd
1889-ben Magyarországra jön
ismét. Elismert művész lesz, ahol
elhalmozmak megrendelésekkel.

– di –: Az elfelejtett Kiss György
Dunántúli Napló, 1957. aug. 20-7 lap

Kiss György
mohán

M.D.K.

1889-ben visszajott Berlinből
Magyarországra. Elhalmoz-
zák egyházi és világi meg-
rendelésekkel.

-di-: Az elfelejtett Kiss György
Dunántúli Napló, 1957. aug. 19. - 7 lap

M.D.K.

Kiss György
rézmetsző

1874-ben Münchenben, első
díjat nyert az „Irgalmas
szamaritanus" című rézlap
kompozíciójával

– di – : dr elhelyezett Kiss György
Dunántúli Napló, 1957. aug 19-i lap

M.D.V.

Kiss György
szobrász

A Szépművészeti Múzeum
szaimána a „Faun csoportot
készítette

– di –: Az elfelejtett Kiss György
Dunavetéli Napló, 1957. aug. 20 – 7 lap.

M.D.K.

Kiss György
nobrán

1952-ben volt születésének
náradek évfordulója. Pa-
rasztcsaládból származott
a nászvári születésű művén

-di-: Az elfelejtett Kiss György
Dunantúli Napló, 1957. aug. 19 - 7 lap

Kiss György

Sz. M. 19. 2.

Csikósfiú vall. Troll Ferenc prelátus tanúttatta 1868-ban Gráczba küldte. (Ly. 3. 50. o.)

Pénzi dóm 12 apostól és Mária és a mappa nemkt dombornúvel. (Ly. III. 72)

Sorszám: .....

A Magyar Posta Betegségi Biztosító Intézete

Budapest, VIII, Mikszáth Kálmán-tér 5. szám.

Tel.: 139-860

Érvényes.....napra, a.....naptól fél ápolási díj erejéig

Kórházi utalvány

a Postás Alapítványi Kórház (Budapest, XII., Kékgolyó-utca 5 sz.)

.....kórház / klinika **Gondnokságának**

Szíveskedjék .....posta

.....feleségét / gyermekét a kórház legalsó osztályára felvenni és legfeljebb a megjelölt időtartamig a M. Posta Betegségi Biztosító Intézete terhére ápolásban részesíteni.

Valószínű diagnózis: .....

Budapest, 195 .....

.....intézeti igazgató

A kórházba beutalt beteg (hozzátartozója) előzetesen gondoskodjék a kórházi ágyhelyről és csak a férőhely biztosítása után utazzék a kijelölt kórház székhelyére.

P. B. B I. 902 sz. — 203 Államosított PHÖNIX-NYOMDA BPEST, VIII., JÓZSEF-U.

Kiss György
Körmendi Frigyes Irvin
Loránfi Antal
Mátrai Lajos
Radnai Béla
Rémi Róbert Szobr. (Düsseldorf Fantanai latt)
Strobl Alajos
Fala György

8/Pg

Kisfaludi Strobl Zs: Tanlékeim. Csillag. 1956.
2. fr. 297-302. l

Aovább

~~Horvai János~~

Kiss György

Lechner Ödön

Schulek Frigyes

Sikorski Tádé

épitész 1883. okt. 6.
lépett a Zsolnay-
gyár szolgálatába.

Zsolnay Julia

Sikorski Tádéné

Zsolnay Teréz

Mattyasovszky Ja-
kabné

Nikelszky Géza: Pécsi képző-
művészet. Baranyai Ilia
Szarság. 1922. máj. 25.

M.D.V

Kiss György
szobrász

Ő mutiarta a bronzba öntött
Szepessy szobrot, Szombathely
szamara a Berzsenyi Dániel
emlékművet.

– di –: Az elfelejtett Kiss György
Dunantúli Napló, 1957. aug. 20 - 7 lap

Kiss György
Nobrász

M.D.

1952-ben volt születésének százéves fordulója. Grácba tanult a szászvár parasztfiú, majd 1874-ben a müncheni akadémián jelentkezik

– di –: Az elfelejtett Kiss György
Dunantúli Napló, 1957. aug. 20. 7 lap

MDK

Kiss György

Thirring G.dr.: Szépmüv. Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bpest. 1926. 91.l.

Kiss György

Thirring G.dr.: Szépmüv. Muzeum. Budapest régészeti Kelenes. Részletes helyi kalauzok I. Budapest. 1926. 91.l.

Kiss György

Hobrait

Lyka München

8. 57. 58. l.

A kiállított műtárgyak jegyzéke.

Kiss György

rád
2

Ybl utolsó 68.1.

Castan
Szenrap

Vigadó

3548 Lotz Károly:

3548. Argirus [redacted]

Középütt balra fordult [redacted]
selő [redacted], a ki [redacted]
[redacted] alattvalói csoportosulnak [redacted] a
jobbról pedig [redacted] lán
[redacted] tartja.
Szénrajz, méretei 125:500 cm.
Vétetett az 1905: III. 7-iki
(213-905)
A Vigadó egyik falfestményén

1905

VI nyugati falképek

Kiss György

Irod

Tel 16.1

A vigadon
Behil kiszitette a
szavalat alakjat
(Lendvai)

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap, 1882. okt. 22. 9.
Porzsolt Kálmán: A műcsarnok
őszi kiállitása

Kiss György szobrász.

Pesti Hirlap.1882.aug.12.1-mell.1.1.

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1883. okt. 10

Prém József: Az őszi mutiállítás

Kiss György spobrász

Pesti Hirlap. 1883. aug. 2.4

Kiss György legujabb Empozíci-
ójának....

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1883. okt. 28. 11

Fővárosi érdekek

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1884. jun. 12. 6

Kiss György fiatal szobrász...

Kiss György sfobrász

Pesti Hirlap. 1884. febr. 21. 3

Két sfobrot rendelt meg...

Kiss György szobrász.

Akad. Értesitö. 1882. 45. l.

Kiss (?)

Szobrász

Nouvelle Revue de Hongrie

1932. XXV. a. XLVII. I. 76-77. l.

Magyar művészek Párisban.

Kiss György szobrász

Budapesti Hirlap. 1882. szept. 25.
3.

Kiss György Kőtő-utca 5. sz.
alatti...

Kiss György szobrász

Budapesti Hirlap. 1882. aug. 12. 3.

Kiss György szobrász mintennet

kér....

K i s s G y ö r g y szobrász

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
354-355.
"Pályázatok."

Kiss György szobrász.

Pesti Hirlap. 1882. jul. 17. 4. l.

Kiss szobrász.

Pesti Hirlap.1882.máj.8. 3.l.

Kiss György szobrász.

Pesti Hirlap.1882.jul.6.4.l.

Kiss György sgobrász

Pesti Hirlap. 1881. aug. 11. 3.

Az ij Opera

Kiss György szobrász

Pesti Hilap. 1881. szept. 13. 3.

A Death-mausoleum epitése....

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1881. nov. 20. 3.

a fővárosi Képzőművészeti

bizottság....

Riss György szobrász

Pesti Hirlap. 1881. nov. 27. 4.

az Szoó-sírmelék lifottság....

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap, 1882. okt. 27. 3.
Egyletek és intézetek

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap, 1882. nov. 1. 3.
A Vigadó szobrai

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap, 1882.nov.2.5.
A Vigadó szobrai

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap,1882.nov.6.tárca
Porzsolt Kálmán: Képkiállitás
Székesfehérváron

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap, 1882. dec.30. 11.
Müvészeti hir

Kiss György szobrász

PestiHirlap, 1883. jun. 17. tárca. Prém József: Magyar mütermek

Kiss György szobrász.

/Uj müterme./

Pesti Hirlap. 1882. szept. 25. 3. l.

Kiss György szobrász.

/ingyen mitermet kapott a FŐVárostól

Pesti Hirlap.1882aug.28.3.l.

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1881. jun. 3. 6.

A Deák-mauzoleum

K i s s G y ö r g y szobrász

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
141.
"Kitüntetések"

K i s s G y ö r g y szobrász

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
196-199.
"Szárnovszky F."

Kiss György ~~[illegible]~~ Kobrák

Budapest. Hirlap. 1882 V. 4

122. y. 2. o. Mellékl.

Magyar művészek Kulföldön

Kiss György, nobrász,

Kat. Tem. le, 1894.
30-11, 233-247, 419-440,
529-603, 799-812.

Vel. c. h.: Az ecsy házi
.... etc.

Kiss Gergy zebrán

M

- Budapesti Szilag. 1882, IV. 21.

109 n. 4.o. (Szeik)

Kiss György nobrány

Budapesti Hirlap. 1882, VII. 5

183. z. 3. a

A Deák-mausoleum „Genovefa."

Kiss György szobrász

Budapest Hilap 1882 VII. 12.

190 n. 30 (Szés Kr.)

Kiss György nobrány

fbl

Budapesti Hirlap 1882, IV. 4.

93. q. 3. o (Ch. és Kr.)

701

Kiss György nekrológ

Budapesti Hirlap. 1882, III. 11.

3.

70 n. 30 (Sz. a. h.).

Kiss György, szobrász

Budapesto Hirlap, 1882, X. 27

296. n. r. o. (Szmés M.)

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap, 1883. márc.2. 4.
A Vigadó termeinek szobrai

Kiss György (nobrány

Budapesti Hirlap. 1881, IX. 13

89. n. 3.o. (K. és M.)

Kiss György, nobrán

Budapesti Hirlap 1881, VIII. 11

57. sz. 3-o. (Gy. és M.)

761

Kiss György spobrász

Budapesti Hirlap, 1882, X. 21.

290. n. 1. o. Berényi László: A mü-

tárlat, (tárca)

Kiss György: szobrász, tanár

Pásztortűz, 1927. 16 sz.

369. l.

Szokolay Béla: Vitéz Székely Károly szobrászmű vész.

Kiss György szobrász.

Képzömüv.Szemle.1880. 7.sz.107.l.
9.sz.134.l.
12.sz.174.l.
5.sz. 73.l.

Kiss György szobrász

Budapesti Szemle CCXXXVI-1935. 49-85- Soltészné Szilárd Kató: Arany János a magyar képzőművészet tükrében

Kiss György, szobrász

Budapesti Szemle, 1887.

LII. 457–466. l. Pasteiner Gyula:

Az Arany-szobrra bérkezett pályaművek.

Kiss György, szobrász

Budapesti Szemle, 1883.

XXXIV. 180-208.l., 353-372.l.

Pasteiner Gyula: A magyar szobrászat.

Kiss György, szobrász

Budapesti Szemle. 1884.

XXXVII. 295.–310. l. Angelos:

az ógi művészetről.

Kiss György, szobrász

Budapesti Szemle, 1893.

LXXV. 68.-94. l. Gerecze Péter: A
művészi restauráció klasszországban és a
Rajna vidékén, tekintettel a pécsi székesegyházra.

Kiss György

Szobrász

Budapesti Szemle, 1883.

XXXIII. 152. – 163. l. Ampelos: Az őszi műtárlatról.

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1880. aug. 15.

Kaas Ivor: Magyar festők

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1880. aug. 16.

Képzőművészeti hírek

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1880. szept. 19. 3.

a Deák-mauzoleum bizottsága...

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1884. aug. 31. 4

Szobrászatunk Rörélől

Kiss György szobrász.

Pesti Hirlap. 1884. okt. 17. 5

Szoó miklós sirenléke

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1885. máj. 5. 9-10

Radó Antal: Szobrászatunk és festészetünk a kiállításon

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1885. szept. 28. 3

A pécsi püspök és a magyar festőművészek

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1886. aug. 19. 4

A pécsi mű kiállítás

Riss György szobrász

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4

Mj genre-szobrok

Körplasztika. Gengery Antal
mellszobra. Kiss
Mózsa?

Pesti Hirlap. 1880. aug. 16.

Rézzőmüvészeti hírek

Kőplasztika. Viktória-szobor a
Deák-mauzoleumon.
Kiss

Pesti Hirlap. 1880. szept. 19. 3.
a Deák-mauzoleum bejáratja....

Rōplasztika. Szabóky Adolf
mellszobra. Kiss

Pesti Hirlap. 1880. aug. 16.
Képzőmüvészeti hirek

Budapest. Kiss-mütterem

Budapesti Hirlap. 1882. aug. 12. 3.

Kiss György szobrász mütermet kér....

München. Kiss György tanár

Pesti Hírlap. 1919. máj. 1. 7

Halálozás

Szobrászat. XIX sz. Rösplasztika.

„Tánczló menyecske!"
(Kiss)

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4.

Uj genre-szobrok

Körplantika Tano Kiss Jyörgtöl

Budapesti Hirlap 1882, IV. 4

93. n. 3. o. (Sz. a M.)

Szolnászat. XIX sz. Körplasztika.
„Táncoló betyár".
(Kiss)

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4.
Uj genre-szobrok

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1919. máj. 1.7

Halálozás

ESZTERGOM

A Bazilika homlokzatának szobrai Kiss György müve.

Religio 1899. I.fv. 3 sz. vegyesek 24.old.

ESZTERGOM

Szüz Mária szobor, bronz, Kiss György müve.

Religio 1904.II.fv.37 sz.
Vegyesek 296 old.

Kiss György [illegible].

Műveket.

VI. évf., 1907.

69-70.

Kiss György szobrász

Magyar Művénet, 1926

251-263.o

Petrovics Elek: A képművészeti Museum mvedezu magyar holvai.

Budapest Ybl

Kiss György szobrász a fővárostól kér műtermet Szentkirályi Mór emlékszobrának mintázására

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.12.

221.sz.3.o.

Pécs Ybl

Kiss György 2 apostol-szobra a szé-
kesegyház külsején

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.12.

221.sz.3.o.

Róma Ybl

Itt mintázta Kiss György Gyilkos c.

szobrát

Budapesti Hirlap,1882,VIII.12.

221.sz.3.o.

Esztergom

A Bazilika Szent Márton szobra,
Kiss György

Religió 1895.II.fv.32.sz.

Vegyesek

Bourbonné. Maria a gyermek Jézussal
és árpádházi szentekkel.
Kiss

Pesti Hirlap. 1886. aug. 19. 4

a pécsi műkiállitás

Kiss György szobrász (1852-1916) Ybl

Gyilkos c. szobra

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.12.
221.sz.3.o.

Kiss György szobrász (1852-1916) Ybl

Gyilkos c. szobra

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.]

221.sz.3.o.

1

Kiss György szobrai

Pesti Hirlap. 1879. jan. 16. 3.

magyar művészek külföldön

Kiss György szobrász (1852-1916) Ybl

Szentkirályi Mór emlékszobra

Budapesti Hirlap, 1882. VIII. 12

221. sz. 3. o.

Kiss György szobrasz (1852-1916) Ybl

a pécsi székesegyház 2 apostol-szobra

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.12.
221.sz.3.o.

Kiss György szobrasz (1857-1916) Ybl
Szenteltvíztartó mellék-
alakja

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.11.
220.sz.3.o.

Kiss György szobrász (1852–1916)

Pesti Hirlap. 1886. aug. 19. 4.

a pécsi mukáltkár

Kiss György szobrász (1852-1916)

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4.

lej gense-szobrász

Kiss György szobrász Ybl

1852-1916

Budapesti Hirlap, 1882, IX, 2

264.sz.3.o./Sz.és M./

Kiss György szobrász 1852-1916 Ybl

Budapesti Hirlap,1882,X.15.

284,sz.l.o.tárca

KISS GYÖRGY szobrász, XIX szd.

Esztergom, Szüz Mária szobor.

Religio 1904.II.fv. 37 sz.
Vegyesek 296.old.

Kiss György, s z o b r á s z,
XIX szd.

Religio 1904.II.fv.37 sz.
Vegyesek 296 old.

KISS GYÖRGY szobrász XIX.szd.

Az esztergomi bazilika homlokzatának szobrai.

Religio 1899.I.fv. 3.sz.
vetyesek 24. old.

Kiss György, szobrász, XIX.sz.

Religió 1895.II.fv.32.sz.

Vegyesek

Kiss György szobrász XIX.sz.

Religió 1895.II.fv.32.sz.

Vegyesek

KYSS GYÖRGY s z o b r á s z

XIX.szd.

Religio 1899.I.fv. 3.sz.
vegyesek 24. old.

Kiss György nobrány

Budapest, Hirlap 1881. XI. 20.

157. n. 30 (Fodárosi ügyek)

Kiss Ernst gr. zobrázu Jbl

Budapesti Hirlap. 1881. XI. 27.

164 sz. 3. (Sz. és K.)

Kiss György nobrány

Budapest. Kilap. 1881, XII. 31.

197. n. k.o. (k. és k.)

Kiss György, szobrász

Budapesti Hirlap, 1881, XI. 6

143. z. Mellöhlet, 1. o. Mario Proth:

Magyar Szalon

Kiss György szobrász (1852-1916) Ybl

Szentkirályi Mór emlékszobra

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.12
221.sz.3.o.

Kiss György szobrász (1852–1916), kiállitási nagy érem, orsz. kiáll.

Pesti Hirlap. 1885. VII. c. aug. 3. 4.

Rözlé az orsz. kiállitás képzőművészeti zsűrije által....

Riss György szobrász (1852–1916)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. máj. 5. 9–10 o.

Radó Antal: Szobrászatunk és festészetünk a Kiállitáson

Kiss György szobrász (1852–1916)

Pesti Hirlap – 1886. VIII. é. jan. 17. 4o.

Képvásárlások

Kiss György szobrász (1852-1916) Ybl
Szenteltvíztartó mellék-
alakja

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.11.
220.sz.3.o.

Kiss György szobrász (1852-1916) Ybl

a péosi székesegyház 2 apostol-szobra

Budapesti Hirlap, 1902, VIII.12.
221.sz.3.o.

PLASZTIKA XIX szd.,körplasztika,
monumentális, Kiss György.

Religio 1899.I.fv. 3 sz.
vegyesek 24.old.

Szent Márton,
XIX.sz.Kiss György szobra

Religió 1895.II.fv.32.sz.
Vegyesek

Művészetpolitika.

Magyar Művészet 1925. 222-224. o.
L. K. Kéméndy Jenő.

Szobrászat. XIX sz. Körplasztika,
„Korhely." (Kiss)

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4.

Uj gavrel-szobrok

Szobrászat. XIX sz. Rózplasztika.
„Sökötő." (Kiss)

Pesti Hilap. 1886. okt. 22. 4.

lej genre-szobrok

Plasztika

XIX.sz. körplasztika, Kiss György
Szent Márton szobra, Esztergom
/carrarai márvány/

Religió 1895.II.fv.32.sz.

Vegyesek

Plasztika, szobor Ybl

Kiss György: Gyilkos

Budapesti Hirlap, 1882.X.15.

284.sz.l.o.tárca

Szobrászat. XIX. sz. Körplasztika.

ELETKEP

„Irgalmas szamaritánus".

(Kiss Gy.)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. máj. 5. 9-10 o.

Radó Antal: Szobrászatunk és festészetünk a kiállitáson

Építészet, egyházi Ybl

Kiss György egy architektonikus szen-
teltviztartó mellékalakjait mintázza

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.11.

220.sz.3.o.

Kőrglasztika, a Deák-mauzoleum

géniusza Kiss Nagytól

Budapesti Hirlap 1882. VIII. 12

190. n. 3. o. (N. és K.)

M

Hörflantika, Viktória érdnobre

Kiss Györgytől a Deák-mausoleum

kupolájáu.

Budapest. Hiilap. 1881, XII. 31.

197 n. 4.o. (Gy. és K.)

Szolnászat. XIX. sz. Körplasztika.
„Csirkefogó." (Kiss)

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4.

Uj genre-szobrok

Körplasztika, Szamaritánus

Kiss György tól.

Budapesti Kirlap 1881, XI. 6.

143 n. Mellékelt, 1.o. Mario Proth:

Magyar Szalon

Plasztika, mellszobor Ybl

Kiss György: Szentkirályi Mór

Budapesti Hirlap, 1882, IX. 25.

264. sz. 3. o. /Sz. ő M./

Képlaszlika. Tragikai múzsa. Kiss

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 12. 3.

az Operaház szerződtetése

Körplasztika. Viktoria (Glória?) szobra
a Deák-mauzoleumon.
Riss

Pesti Hirlap. 1880. máj. 28. 4.

A Deák-szoborbizottság....

Szobrászat. XIX sz. (Hölzl rendtanár) Dombornü. (Kiss)

Pesti Hirlap. 1886. aug. 19. 4.

a pécsi mükiállítás.

Szobrászat. XIX. sz. Körplasztika.

KÉPMÁS

„A kis Tolvaj." (Kiss)

Pesti Hirlap. 1884. III. é. jan. 17. 4o.

Képmásárlások

Kőplastika. Pierluigi és Peri szobra.
Kis

Pesti Hirlap. 1880. jul. 4. 3.
A Delfinkút szobrai

Első jutalomdíj, a Deák-mauzoleum
Viktória-szobrának pályázata.
Riss. 1880.

Pesti Hirlap. 1880. máj. 28. 4.

A Deák-szoborbizottság....

Pályázat

Kiss György fiatal szobrász I. díjat és egy ezüst érmet kapott a Müncheni Akadémián.

Plasztika.

"Apagyilkos" szoborcsoport készitette
Kiss szobrász.

Pesti Hirlap. 1882. szept. 25. 3. l.

Rörplasztika. „Árpád." Kiss

Pesti Hirlap. 1881. máj. 22. 3.

A trónörökös-pár a Mitsanes Ebau

Plasztika.

"Árpád" szobor készitette Kiss szob-
rász a Honv.Miniszterium rész
re.-

Pesti Hirlap.1882.szept.25.3.l.

Korplasztika. Szentkirályi Mór
nell szobra.
Kiss

Budapesti Hirlap. 1882. Sept. 25.
3.

Kiss György Kötö-utca 5. sz. alatti...

Korplasztika. Szentkirályi Mór
emlékszobra. Kiss

Budapesti Hirlap. 1882. aug. 12. 3.

Kiss György szobrász mütermet kér....

Korplasztika. „Gyilkos." Kiss

Budapesti Heilap. 1882. aug. 12. 3.

Kiss György szobrász mintemet kér....

Körplasztika, monumentális Ybl

Kiss György 2 apostol-szobra a pécsi

székesegyház külsején

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.12.

221.sz.3.o.

Körplasztika Ybl

Kiss György Gyilkos c. szobra

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.12.

221.sz.3.o.

Körplasztika? Ybl

Kiss György egy egy architektonikus szen-
teltviztartó mellékalakjait mintázza

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.11.

220.sz.3.o.

Körplasztika, monumentális

Szentkirályi Mór tervezett budapest

emlékszobra /Kiss György szobrász/

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.12.

221.sz.3.o.

Jbc

Körp[illegible]tika, Gyilkos Kiss

Györgytől

Budapesti Hirlap. 1882, X. 21.

290. n. 1. o. Berényi László: A mű-

tárlat (tárca)

Kőrplasztika, Peri Jacopo szobra

az Operaházon Kiss Sztrigytől

Budapesti Hirlap, 1881. VIII. 11

57. sz. 3. o. (Sz. és th.)

Rosplasztika. „Lókötő," Kiss

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4

Uj genre-szobrok

Dispitä spbrispat. „Küszteus a betegek közöt", Kiss

Pesti Hirlap. 1883. aug. 7. 4

Kiss György legujabb Europa-vicéjának....

Rozplasztéka. „A kis tolmaj," Kiss

Pesti Hirlap. 1886. jan. 17. 4

Képmásárlások

Rozplasztika. Kisfaludy Károly mellszoberra,
T. Kiss

Pesti Hirlap. 1883. okt. 10.

Prém József: Az ösztí munkiállítás

Kőrplasztika. „Korbely", Kiss

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4

lj gensl-szobrok

Rozplasztika. Szentkirályi Mór
mellszoba, Kiss

Pesti Hirlap. 1883. okt. 28. 11

Főnárosi érdekek

Rosplaszteka. „Táncoló betyár," kiss

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4

Uj genre-szobrok

Kőplasztika. „Táncoló menyecske", Kiss

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4

lej genre-szobrok

Körplasztika. Szondy emlékszobor, Kiss

Pesti Hirlap. 1884. febr. 21. 3

Két szobrot rendelt meg....

Körplasztika. Trefort mellszobra,
Kiss

Pesti Hirlap. 1883. okt. 10.

Prém József: Az ősi mutárlat

Korplasztika. Váradi Pál essek
emlékszobra, Kiss

Pesti Hirlap. 1884. febr. 21. 3

Két szobrot rendelt meg...

Körplasztika. Veres Pálné szobra, kiss

Pesti Hirlap. 1919. máj. 1. 7

Holáložás

Rörplasztika. „Aesculap," Kiss

Pesti Hirlap. 1884. jun. 12. 6

Kiss György fiatal szobrász...

Dispitö szolgáltat. Pécsi székesegyház,
apostolszobrok,
Kiss

Pesti Hirlap. 1884. jun. 12. 6

Kiss György fiatal szolgáltat...

Körplasztika. „Apagyilkos," Kiss

Pesti Hirlap. 1883. okt. 10

Prém József: Az ősi mükiállítás

Körplasztika. „Irgalmas szamaritánus"
Kiss

Pesti Hirlap. 1885. máj. 5. 9-10

Radó antal: Szobrászatunk és festészetünk a kiállításon

Körplasztika. „Irgalmas szamaritánus", Kiss

Pesti Hirlap. 1919. máj. 1. 7

Halálszár

Körplasztika. „Bucsuzás," Kiss

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4

Uj genre-szobrok

Rožplasztéka. „Gorkefogó," Kiss

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4

lej gensl-szobrok

Körplasztika. „Gerhafsyó", Kiss

Pesti Hirlap. 1884. jun. 12. 6

Kiss György fiatal szobrász...

Szobrászat. XIX sz. Körplasztika.
„Bucsuzás." (Kiss)

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 4.

Uj genre-szobrok

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1881. dec. 31. 3.

a Deák-mausoleum épitését....

Riss György szobrász

Pesti Hírlap. 1882. márc. 11. 4.

a Vigadó szobordíszítése

Riss György szobrász

Pesti Hirlap. 1882. weil. 18. 1 wed.

az Irzó-emlékbizottság Tegnap....

Riss György szobrász

Pesti Hirlap. 1882. ápr. 7. 3.

A Vigadó szobormitái

Kiss György

Szobrász

Magyar Iparművészet, 1897/98. I. évf.

1. sz. 7-9. o. – György Kálmán: A

gróf Andrássy Tivadar-féle pályázat.

Kéz György sjobrádz

Pesti Hilap. 1881. febr. 16.3.

A mutermekből

Kiss György Szobrász

Pesti Hirlap. 1880. dec. 21. 4.

A Muzeum Ebél

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1881. márc. 12.

A Deák-szobor Eindeséhez

Kiss György szobrász

Pesti Hilap. 1881. ápr. 13. 4.

Deák szemlékése jövő...

Kiss György arcképe

Pesti Hirlap. 1880. márc. 21. 4.

a Képzőművészeti társulat tavaszi

kiállításán....

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 2. 4.

az Operaház szobraira hirdetett...

Riss György szobrász

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 12. 3.

Az Operaház szoborpályázata

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 29.4.

Az Operaház szoborpályázata fölött...

Kiss György rajza

Pesti Hirlap. 1880. máj: 1. 4.

A Deák-mauzoleum Viktória sírjára...

Kiss György szobrász

Pesti Hirlap. 1880. máj: 28. 4.

A Deák-szoborbizottság....

Kiss György szobrai

Pesti Hirlap. 1880. jun. 8. 3.

az Ország-Világ 13-ik füzete....

Kiss György úrhoz

Pesti Hirlap. 1880. jún. 20.

Haas Ivor: Magyar festők

Kiss György úrhoz

Pesti Hirlap. 1880: jul. 4. 3.

A Dalszínház ügyei

Kiállitás Ybl

a Képzőművv. Társulat 1882 őszi kiál-

litásán Kiss György Gyilkos c. szob-

rát mutatja be

Budapesti Hirlap, 1882, VIII. 12.

221. sz. 3. o.

Kiss György szobrász (1852–1919)

MAGYAR KATOLIKUS LEXIKON VI. kötet (Kaán–kiz)
Szent István Társulat, Budapest 2001

Kis *György, Kiss* (Szászvár, Baranya vm., 1852. aug. 17.–Bp., 1919. ápr. 29.): szobrász. – Szegény parasztcsaládban született. 13 é. koráig lovak őrzése közben angyalokat, feszületeket, szteket faragott, a kovácsinasságból megszökött. 1868: →*Troll* Ferenc knk. meglátta faragványait, s 1869. III: Franz Keltz gráci képfaragóhoz küldte, ahol katonai halottaskocsi tervrajzával díjat nyert. 1874: a müncheni műv. akad-ra (Knabl prof. o-ába) ment, ahol az *Irgalmas szamaritánus*sal akad. 1. díjat nyert, a m. kormánytól 1000 Ft ösztöndíjat kapott. Hazatérte után szinte hivatalos áll. szobrász. A bpi Operaház számára faragta Jacopo *Peri* és *Palestrina*, a honvédelmi palotának *Árpád*, a Deák-mauzóleum számára a *Gyászoló géniusz* szobrát. 1 é. töltött Rómában, elkészítette az *Apagyilkos*t, 1883: nemzetk. pályázaton 64 versenytárs közül a 3. lett *Raffaello urbinói emlékszobr*a mintájával. 1885: a bpi orsz-os kiáll-on figyelmet keltett *A kakastolvaj* c. szobra. 1885–86: a pécsi szegyh. külső szobrain dolgozott; ~ műve a D-i bejárat fölötti *magyar sztek hódolata* és a *12 apostol* szobra. 1885: Pécsett megnősült, patrónusa unokahúgát, Troll Bertát vette feleségül. Bpen, 1889: Berlinben élt, 1891: a szegyh. fölszentelésekor hazatért Pécsre. 1892. III: Pozsegán (2000: Slavonska Požega, Horváto.) leplezték le *Imbriszimovics* Luka OFM (1620 k.–1698), a város török iga alóli felszabadítójáról készült szobrát. ~ mintázta a pécsi *Szepesy Ignác*- (1893) és az irgalmasrendiek tp-ának homlokzatán a *Szeplőtelen fogantás-szobr*ot, az Országház számára *Aba Sámuel, Péter, Salamon* és *III. Ferdinánd, Jurisics, Erdődy, Zrínyi Miklós*, a bpi milleniumi emlékműre *Károly Róbert* (1905), a kőbányai plébtp. külsején lévő *Angyalok*, Szombathelynek *Berzsenyi Dániel* (1896), Bp-nek *Veres Pálné* szobrát (1906), a Szépműv. Múz-nak egy *Faun-csoport*ot, az esztergomi szegyh-nak egy márvány oltárt 3 szoborral. További alkotásai a Szépműv. Múz-ban „s a M. Nemz. Galériában. – Szülőfalujában utcát neveztek el róla, egykori nyaralójában (2000: Vadrózsa vendéglő) emlékkiáll. nyílt. *Barcza Tibor*–T.E.

Várady 1896:442. – *Az Újs.* 1919. IV. 30. (~ meghalt) – *ML* 1935. I:566; 1966. II:643. (†1916 v. 1919) – *Bucsky* Mihály: ~. Pécs, 1975.

1 Santi Rafael

KISS GYÖRGY

Kiss György †

szobrász

— **Kiss György szobrász meghalt.** Hosszu és munkás élet után hunyta be ma szemét Kiss György, öregebb szobrásznemzedékünknek érdemes tagja. Mint csodagyerek indult el pályáján. Pásztorfiu volt baranyai hazájában és fafaragással keltett figyelmet tehetsége iránt. Mecénások felkarolták. Gráczba, majd a müncheni akadémiára küldték. Ott készitette Irgalmas szamaritánus nevü szoborcsoportját, a melynek első nagy sikerét köszönhette itthon. Megbizásban sürün jutott része ezután. Az Operaház, a volt honvédelmi palota, a Deák-mauzoleum, a pécsi székesegyház számos dekorativ szobrát ő mintázta. Több szabadban álló szobrot is készitett, köztük Berzsenyi Dániel szombathelyi és Véres Pálné budapesti szobrát. Ez volt egyben utolsó alkotása, mely a nyilvánosság elé került. Évek óta nem jelent meg munkájával a nyilvánosság előtt. Temetéséről a Képzőművészek és Iparművészek szakszervezetének szövetsége gondoskodik. Művészi siremléket is az készül állitani neki.

Az Ujság

1919. ápr. 30.

~~Agyag~~ korsó, római, ~~töredék~~ ~~VI. 266, 280.~~

Eltűnt A kis tolvaj, a 114 éves csirkefogó!

Kiss György szobrászművész József körúton helyet kapott alkotása űrt hagyott maga után

Már 1927 óta volt „pellengérén" áll Kiss György bronzszobra a József körút ívet a Krúdy Gyula utcánál kiöblösítő kis parkban – melyet egykor csak Csirkés tér néven emlegettek a gyermekek. Háttal a József körút 47. számú háznak, dacolt az idők viharaival *A kis tolvaj* kedves alakja. Arcán a kétségbeesés, a megszégyenülés nem hagyott kétséget afelől, hogy rég megbánta tettét. Kakasát dobta volna messzire, csak a kutya engedné el már ruháját. Nem volt szerencséje. Hetven év alatt nem kapott felmentést.

Az 1999. esztendő váratlan fordulattal kezdődött. Ahogy kevéssel előtte a tereccske másik végéről a bódék, ezúttal Ő is eltűnt. Az egész szobor. A talapzat, a piszkeharaszti mészkőtömb maradt.

Az új bűnösről valószínűleg sohasem készül szobor. Kiléte egyelőre ismeretlen. A fővárosi köztéri szobrok gondozója a Budapest Galéria, illetékesük, Hadházy Levente, is csak az eltűnés tényét tudta megerősíteni. A két tolvajt keresik.

A kis tolvaj a Budapesti Országos Általános Kiállítás 1885-ös rendezvényén keltett figyelmet. Különböző elnevezésekkel illették később a „csirkét" lopó fiút, úgy, mint: *Kakastolvaj, Csirkefogó, Csirketolvaj.*

Kiss György több más műve között majdan a főváros tulajdonába került, így vált aztán köztéri szoborrá. A gyermekek kedvence lett, sokan megcsodálták. Voltak, akik megtréfálták, mókáztak vele. De mindaz csak játék volt. Bántani, senki sem bántotta. Mindeddig!

Kiss György 1852. augusztus 17-én született Szászváron a Keleti-Mecsek lábánál (Baranya megye), Budapesten halt meg az első világháború derekán, 1916-ban. Ám egyes források szerint 1919. április 29-én hunyt el.

Szülei szegény földművelők voltak, taníttatására nem tudtak áldozni. Még tizenkét éves korában is lovakat őrzött az erdőn. Közben bicskájával feszületeket, szenteket, angyalokat faragott, ismerőseinek szobormásokat készített. Kis házuk oldalát s az ablakkereteket tulipánokkal pingálta tele. Troll Ferenc pápai prelátus 1868-ban a szászvári bérmálás alkalmával a helybeli plébánosnál látta meg az akkor tizenhat éves fiú faragványait. Felismerve tehetségét szorgalmazta taníttatását: a következő évben Grazba küldte Franz Kelz képfaragóhoz. Itt mindjárt alakok faragásába foghatott, a rajziskolában is kitűnt, egy halottaskocsi tervrajzával díjat is nyert.

1874-ben a müncheni akadémiára ment, ahol *Az irgalmas szamaritánusával* az akadémia első díját, a magyar kormánytól pedig 1000 forint ösztöndíjat nyert.

Hazatérte után az Opera számára készítette el *Jacopo Peri* (1561–1633) operaköltő és *Giovanni Pierluigi da Palestrina* (1526–1594) zeneszerző szobrát, a honvédelmi palota részére *Árpádot*, pályázaton a Deák-mauzóleum számára a *Gyászoló Géniuszt.*

Rómában egy évet töltött, ott mintázta *Az apagyilkost*, amely anatómiai részleteivel a római művészek figyelmét is magára vonta.

1883-ban nemzetközi pályázatot tűztek ki Raffaello Santi (1483–1520) olasz festő számára szülővárosában, Urbinóban emelendő szoborra. A hatvannégy versenytárs közül Kiss György a harmadik nagydíjat nyerte el szobormintájával.

Az 1885. évi Budapesti Országos Általános Kiállítás alkalmával *A kis tolvaj* bronz zsánerszobrával egy időben *Az irgalmas szamaritánus* és *A gyilkos* gipszszobrát is kiállították. 1885–1886-ban Pécsett dolgozott a bazilika külső szobormüvein. A városban több más helyütt is állnak szobrai, így az Irgalmas rendiek temploma (Széchenyi tér–Bem utca sarok) homlokzatán az íves záródású fülkében a Mária-szobor: *Immaculata conceptio.*

Pécsről már eljőve megnősült, majd Budapesten nyitotta meg műtermét. A megrendelések akadoztak, 1889-ben Berlinbe költözött, ahol elegendő munkát kapott. A pécsi székesegyház fölszentelésére hazatért és attól kezdve itthon működött tovább.

Az Orljava folyó menti Pozsega város (mai nevén Slavonska Požega, amely Horvátországban található) török iga alóli felszabadítója, a hős ferences szerzetes, Lukács atya, *Fra Luca Imbrisimovics de Posega* (1620–1698) alakjáról készített szobrát 1892 márciusában leplezték le. Ugyancsak az ő munkája az 1893-ban felállított szobor *Szepesy Ignácról* (1780–1838), aki pécsi püspök, egyházi író, a nemzeti nyelv védelmezője, az Akadémia tiszteletbeli tagja volt.

Számos alakot formált meg az Országház külső és belső díszítésére. 1905-ben állították fel a Hősök terén, a millenniumi emlékművön *Károly Róbert* szobrát. A Pesti Vigadóban nyert elhelyezést a *Szavalat* című munkája.

További művei közül néhány: *Angyalok* a kőbányai római katolikus templom külsején, továbbá *Berzsenyi Dániel* szobra (1896) Szombathelyen, *Veres Pálné* (1906) az Erzsébet téren, Budapesten. Valamennyi a kor realisztikus stílusában.

A Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria őrzi számos alkotását.

Barcza Tibor

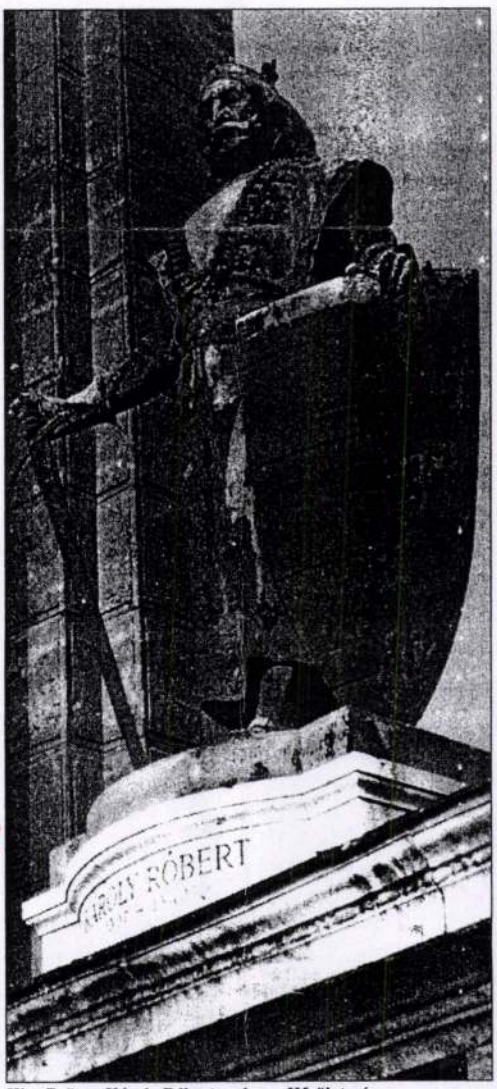

Kiss György Károly Róbert szobra a Hősök terén

A József körút Krúdy Gyula utca kereszteződése tavaly nyáron...

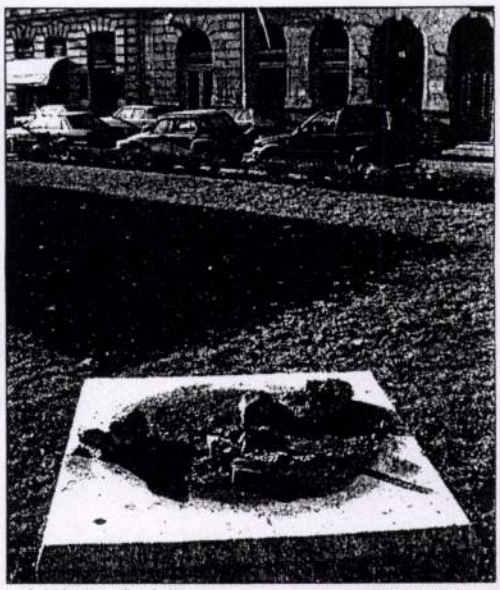

... és idén, január 10-én

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Kiss György, szobrász

A kis tolvaj visszatért

Minden különösebb csinnadratta és hírverés nélkül visszakerült talapzatára a felújított zsánerszobor, A kis tolvaj. Mint beszámoltunk róla, Kiss György bronzszobra, a József körutat a Krúdy Gyula utcánál öblösítő parkból egy éve, 1998 decemberében tűnt el. Néhány lépésnél messzebbre azonban nem jutott: ledöntve hevert. Gyors beavatkozásra nem volt kilátás. A becsült költségek több százezer forintra rúgtak. Sem a VIII. kerületi önkormányzat, sem a fővárosi köztéri szobrok gazdája, a Budapest Galéria nem rendelkezett a szükséges anyagiakkal.

A Józsefvárosban meghirdetett gyűjtési akcióra 29 500 forint adomány érkezett. Végül is a városműködtetési bizottság további 200 500 forintot megszavazott a felújításhoz.

A 230 ezer forintból megrendelték a munkálatokat a Budapest Galériától. *Kósa Antal,* az önkormányzat sajtóreferense hangsúlyozta: a nem anyagi jellegű felajánlásokat, amelyek a szállításra, restaurálásra vonatkoztak, nem vehették igénybe, tekintettel a szobor értékére és korára. A felújítást csak szakember végezhette.

Barcza Tibor

28. o. Népszabadság – Budapest 2000. január 14., péntek

KISS GYÖRGY

Nincs pénz a Csirkefogóra

TUDÓSÍTÓNKTÓL

Csak egy torzó található a József körút és a Krúdy Gyula utca kereszteződésénél. 1927 óta szorongatta ezen a helyen kakasát Kiss György szobrászművész bronzból készült „Kiscsibésze". Mint beszámoltunk róla, 1998. december 31-én a szilveszteri mulatozások közepette valaki szerette volna megfosztani a parkot a szobortól. A nem járt teljes sikerrel, mert a zsákmány túl súlyosnak bizonyult, így az alkotás ugyan lekerült a talpazatáról és megrongálták, de nem vitték el. Jelenleg a Budapest Galéria őrzi. Pénz azóta sem került a helyreállításra.

Balla Katalintól, a VIII. kerületi önkormányzat megbízott városgazdálkodási osztályvezetőjétől megtudtuk, hogy a környezetvédelmi bizottság döntése alapján mindenképp tervben van a szobor visszaállítása. Erre azonban annak ellenére sincs fedezet, hogy Csécsei Béla polgármester közadakozásra hívott fel. Az emberek segítőkészek, mégsem gyűlt össze akkora összeg, amelyből régi helyére kerülhetne a szobor. A felújítás, becslések szerint legalább 200-300 ezer forintba kerül.

Kiss György szobrász Csirkefogó című alkotása 1875-ben született. Első alkalommal 1885-ben tekinthették meg a műkedvelők a Budapesti Országos Általános Kiállításon. A realisztikus stílusban készült bronzszobor azóta többféle néven vált ismertté, úgy mint: Kakastolvaj, A kis tolvaj, A kis csibész, Csirkefogó, Csirketolvaj.

26. o. NÉPSZABADSÁG BUDAPEST 1999. AUGUSZTUS 11., SZERDA LVII., 186 SZÁM

Kiss György

Munkaruh

1916. tav. kiáll. 293

1916-17. téli kiáll. 57

1917. tav. kiáll. 436

1917-18. téli kiáll. 395, 396

1918-19. téli kiáll.

1919-20 téli kiáll. 151, 167 †.

Szlávok III. 229

Kiss György

Munczarnok

1908. tav. kiáll. 148

1911–12. jub. kiáll. 300

1913–14. téli kiáll. 291

balra, állva. Haja s szem öldöke ősz,
a, szeme kék s arcza leberetvált. Jobb
s balját keblébe dugja. Arany zsinó-
es bekecse viola fzinü, öve aranyzsinóroktól
czak matkolata látható.

tei 93:71 c/m.

MDK

Kiss György

Római nemzetk. kiáll. kat. 1911. 219-222 l.

Kiss György

szobrász

Műcsarnok

1908. ogyházmin. Eiatt-

62. l. 65. l.

66. l. 67. l.

a. Haja galambösz, szemöldöke barna,
bajusza leberetvált. Arczának balfelén a
. Gyűrűs jobb kezével az ékkövekkel
á, melyet a nyakába vetett kettős lán-
széles fehér ligulája látható s csipkei kar-
eli. Fölül balra: „Kluch Jozsef" s
1826" olvasható.

erétei 58: 44. Cm.

ka 1855. április 16.

F. Eretet jövőszta (321/98)
ves Kiállításra engedetett át (39/96), hon-
nett irsza (416/96.)

Kiss György

Hobrász

mód

Pécsi országos kiállítás

1907, Kiállítási

kalaur. I. Pécsi

utmutató. 19, 22. l.

1387.

XXXII

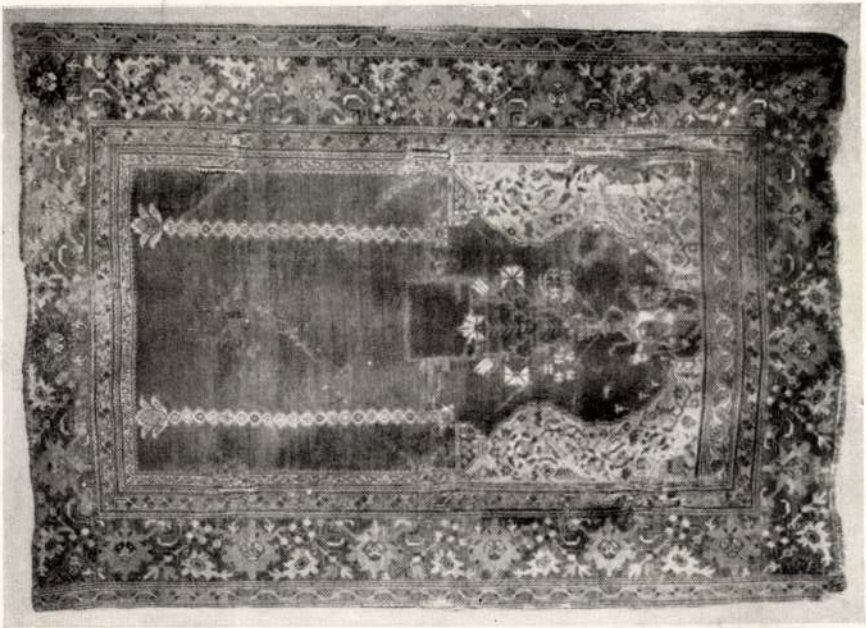

1406.

M.D.K.

Kiss György

A lap belső cimlapján hozza a művész/szobormüvét, melyet az uj Országháza számára készitett. /"Apród" c./
Repr.

Képes Csal di Lapok, Bp. 1896. aug. 2.
18. évf. 31. sz.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Kiss György

A koronázási jelvényeket tartó négy apród szobrát készitette.

Cikk: Az ezredévi diszülés az új orszaghazban.

Vas.Ujs. 1896. 23.sz.375.l.

MDK

Kiss György, szobrász

Halálának 50. évfordulója alkalmá-
ból szülőfalujában: Kászvárott szobrot álli-
tottak Kiss Györgynek. A Európa-szerte
ismert művész 162 szobrot alkotott. Ezek
ma városaink köztereit, épületeit
díszítik. — 4 szobrot Dabóczy Mihály al-
kotta.

— : Hír

12.

Népszabadság, Bp. 1969. aug. 20

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kiss György

szobrász

minésed

Az új országház építése. Az idén az új országház építéséhez 6000 köbméter faragott követ akarnak fölhasználni, s reménylik, hogy augusztus hónapban megtartják a bokréta-ünnepélyt. Ezután kiépítik a tető egy részét. Főleg a nagy kupola és főlépcsőház kiépítését siettetik, hogy 1896-ra, a millennáris jubileumra, kész legyen. Az idén már hozzáfognak a szoborművek készítéséhez. Eddig a következő szoborcsoport tervezetek érkeztek be: Szent István *Köllő* Miklóstól, Szent László *Róna* Józseftől, II. Endre *Mátrai* Lajostól, Könyves Kálmán *Meyer* Edétől, IV. Béla *Loránfi* Antaltól és Mátyás király *Bezerédi* Gyulától. Ezenkivül *Kiss* György a főlépcsőbe jövő négy szoboralakot küldött be. A mintákat a művészekből alakult bizottság fogja előbb megbirálni s azután rendeli meg a végleges modellt az építés vezetősége. A szobrok czinből készülnek, két méter magasak és szinezettek lesznek.

Vas. Ujs. 1893. 239 l.

MDK

Kiss György

Aprod /a fólépcsóhazban/ c.szobra.Repr.
Aprod /a fólépcsóhazban/ c.szobra.Repr.
Apród /a fólépcsóhazban/ c.szobra.Repr.

Ország-Világ, 1894. 335.l.

Kiss György

1.

szobrász
szülei: Vokó Pintér Anna és Kiss György
1850.-ben született Szászváron.
Kiskorától faragott: állatokat, Tóth Jóska
bácsit a kanászt, Gyurka juhászt,
anyját Szt. Annaként, a kisbírót.
Gyermekkori naplórészlete leírja, mennyire
lekötötte a faragás, hogy az állatokra
sem vigyázott közben.

Déres Gizella: Kiállítás a falon
Vigília 1965. X. sz. 636-39. l.

Kiss György 2.

Historia Domus lapjain Szilvássy káplán megirja, hogy a fiu telerajzolta a házuk falát és kitette fafaragásait, amikor a püspök bérmálni jött. Erre Grirk György püspök Grazba küldte a fiut Kelcz Ferenc fafaragóhoz . E mester segitségével jutott el Münchenbe, Rómába, Berlinbe, Párizsba és csak két évtized multán tért haza.

Vigilia 1965. X.szám 636-39
Dénes Gizella: Kiállitás a falon

Kiss György 3.

„Kardhordozó apród" – nagybátyjáról
„Kakastolvaj" – Balog kossós ina-
„Berzsenyi" /Keszthely/ sáról mintázva
„Veres Pálné" – apja vonásai
„Szepessy" /Pécs/ anyja vonásaival

Gink Györgyhöz is közel áll.

Vigilia 1965 X. 639. l.

~~Terenczy~~ ?

MDK

Kiss György

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub.kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs.1886. 46.sz. 742.l.

MDK

Kiss György szobrász

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll. 59.l.

Kiss György

Budapest.

Munkacsonok

1896. mill. kiáll.

1897. tav. kiáll.

1898. tav. kiáll.

1898/99. téli kiáll.

1899. tav. kiáll.

1899–1900. téli kiáll

1900–1. téli kiáll.

1902. Bpesti Orvosszövetség mükiáll 849

1905. tav. kiáll. 210.

1906. tav. kiáll. 188.

1906–7. téli kiáll. 304

AB ~~mesterjegy XVIII. sz. beszterczei ötvösmüvekben~~ VIII. 31.

Kiss György szobrász

Az 1880/ki karácsonyi kiállitáson az egyetlen szobrász a ki valamit kiállitott. Müve: Árpád, külön älványt igényel. E szobrot megvette Rákosi Jenő Budapest

Kiss György jóformán befejezte már a Deák mauzoleumra szánt Gyászoló geniusz mutáját. A szobormüvet a Schlick-féle gyár önti ércbe s ez lesz az első ily nagyobb magyarországi müöntvény. A fiatal müvész Árpád c. szobrából gipsz másolatokat készitett, mutatványul egy a karácsonyi kiállitáson is látható. Ára a hozzátartozó csinos älványnyal együtt 20 forint.

Képzőmüvészeti szemle, 1881. 13 l. január.

Emlékezetes helyen dolgozik most. A Izsó-féle régi mütermet foglalta el, azt, a melyben a Busuló juhász s annyi más érdekes magyar genre szobormü keletkezett. A rózsa utca 20-ik szám, elhagyatott ház most ismét a mübarátok találkozó helye, s különösen báró Lipthay Béla gyakori látogatója, ki érdékkel kiséri, mint alkotja az ifju müvész a gyászoló génius kolosszális alakját, mely a Deák mauzoleum kápolnájának valóságos dísze lesz.

u.o. 1881. 30 l. (február)

(1881. augusztus) Rómában az osztrák magyar követség palotájában (Palazzo di Venezia) mütermet kapott. A müvész magával vitte Kisfaludy károly mellszobtának gipsz mintáját s most márványban kifaragja, mely az akadémia nagy termének egyik dísze lesz.

u.o. 1881. 127.

Strudel Péter báró von Strudendorf

osztrák festőm.

Bécsben, 1648 született s ott is élt. 1701-ben Strudendorf praedicatummal báróságra emeltetett. Mint a szépművészetek Akadémiájának igazgatója és cs. asztalnok 1714-ben halt meg.

Archeologiai értesítő: 1882.
I. Köt. Ujf. II-rész. 257. l.

Kiss György
Stolvász

Fővárosi Lapok 1896. jun. 26., 7. old.
(Ujdonságok. A bazilika uj oltára.)

Kalmár

MDK

Kiss György szobrászművész

Pécsen a Flórián szobor helyreállitásáról 1918-ban kezdtek tárgyalni. Akkor Kiss György elkészitette az uj szobor kis modelljét. A bizottság, az időközben elhalt művész örököseitől megszerzi az eredeti kis modellt, ha ez megfelel, azt életnagyságban megmintáztatja.

Cikk: Művészi lesz az uj Flórián szobor.

Dunántul, 1923. jul. 7.

MDK

Kiss György

Orsz. Magyar Képzőm. Társ. téli kiáll. Vasárnapi Ujság 1892. 828,829.l.

Kiss György

1891. Budapest.

(530) Veszedelmes játszótárcak. Szinezett gipsz szobor. 50 ft.

Téli kiállítás 1891/92.

1892 Budapest.

(1) Fra Luka Imbrisimovič. (a Porsegában felállítandó emlékszobor gipszmintája.)

Téli kiállítás 1892/93

Kiss György szobrász

München-ben a Képzőm-akadémián a Könyörületes samaritánusával 1878. jan. 10. első díjat nyert. Egy idejűleg Lány rablás-a vagy ezüst érmet nyert.
Képzőmův. szemle. 1879-32. l.

Kiss György

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő művekkel szerepelt:

1879. nov. kiáll.: Mellszobor gipszből.

1879. decz. kiáll.: Bolgár török menekülteket támad meg, gipszcsoport. — Férfi mellszobor, gipsz.

1880. tavaszi kiáll. II. sor.: Tragikai múzsa, gipsz. — Palestrina, gipsz.

1882. őszi kiáll.: Szent Péter, szobormű. — Szent Pál, szobormű. — A gyilkos, szobormű. Szentkirályi Mór mellszobra, gipsz, Budapest székes-főváros tulajdona. (I. és II. sor.)

1883. őszi kiáll.: Trefort Ágoston vall.- és közoktatási miniszter márvány mellszobra, a budapesti tud. egyetem orvosi karának tulajd. — Arany János mellszobra, gipsz.

1885. orsz. ált. kiáll.: A gyilkos, gipsz-szobormű. — Az irgalmas szamaritanus, gipsz-szobor. — A kis tolvaj, bronz szobormű.

1886. őszi kiáll. II. sor.: A korhely, gipsz-szobor, 600 frt. — A betyár, homokkő-szobor, 250 frt.

1887. őszi kiáll.: Mellszobor, gipsz. — Tilos élvezet, bronz-szobor, 60 frt.

Kiss György.

Szabor-műve a főváros tanácsa határozatta szerint a főváros egy kijelölt terét fogja díszíteni.

Magyarság, 1927. jan. 8.

Kiss Jegyzeg.

Szabos – mühe a fűrésen tanúsa ka-
tonatia resint a fűrésen egy hijelett
tesét fogja dimitteni.

Ma gyarság, 1927. jan. 7.

MDK

Kiss György

Szobormüvei a parisi vilagkiallitason.

Dr.Kovacs Dénes: A parisi vilagkiallitas.

Vas.Ujs.1900.47.évf.36.sz.590.l.

MDK

Kiss György

Magyar művészek Oroszországban.
Műcsarnok, 1899. 26. sz. 4o5.l.

MDK

Kiss György

szobrász, ezüstérem

Wlassics: Párisi kiáll.kitüntetései. Mics. 1900.
326-7 l.

MDK

Kiss György

Magyar müvészek az anversi, kiáll. Mücsarnok,
1898. 55 l.

Kiss György

Vass Viktor, Philipp, Rémi Róbert, Beszédes László és Szeszák szobrászmüvészek vettek részt a Müvészház kiállitásán.
Tövis: "Biblikus képek" cimmel számol be a tárlaton szereplő, bibliai tárgyu müvekről. Felszólitja az egyházat a remekmüvek megváltására, mert ha ezt az alkalmat elmulasztja, ugy a templom helyett, olyan magánembereket keresnek majd fel, akik meghozzák az áldozatot a kiváló alkotásokért, hogy falaikat diszithessék velük.

A HÉT, Bp. 1910. márc. 20.
XXI. évf. 12. sz. 189. lap.

Kiss György

1882. Budapest.

(41) Szt Péter. Hobornü. Magaintul.
(42) Szt. Pál. " "
(95) Agyilkos. " (II sorati).

Ö szi kiállitás 1882. I. sorozat

---

(122) Szentkirályi Mór mellszobra. Főszöntvény. Budapest főváros tulajdona.

Ö szi kiállitás 1882. II sorozat

1883. Budapest.
Trefort Ágoston minister (100) márvány mellszobra. A budapesti tud. egyetem orvosi karemak tulajd.

Ö szi kiállitás 1883. I sor.

---

(313) Arany János mellszobra. Gyppsz.

Ö szi kiállitás 1883. II sor

Kiss György

szobrász

Ivgalmas szama-
ritánus repr. 320. l.

Imbriszimovics Lukács
szobra, repr. 321. l.

Szana Szárév

MDK

Kiss György szobrász

kiállitási nagy éremmel kitüntetve.

A képzőm. kiáll. kitüntetései. Vasárnapi Ujság, 1885. 32.sz. 520 l.

MDK

Kiss György

Párisi kiáll. 1900.

M.D.K.

Kiss György

A Szalon választmányi tagjaként emliti meg a müvészt Rózsa Miklós: "A Nemzeti Szalonról" c. beszámolójában.

Magyar Salon, Bp. 1900. julius
693-708. lap

Kiss György

Párisi világ kiáll.
ernst sein.

Van Typ 1900
569

Kiss György

kiáll. érem

Közlezrkiáll

1267 el.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

M.D.K.

Kiss György szobrász

A közokt. min. a képzőművészetek előmozditása céljából tizenkét müvésznek különböző összegü ösztöndijat adományozott. Közöttük szerepel a müvész is, aki 300 forint ösztöndijban részesült.
"Ujdonságok" c. rovat közleménye.

Egyetértés és Magyar Ujság, Bp. 1875. okt. 26. IX. évf. 174. sz.

M.D.K.

Kiss György, szobrász

uj műtermet és lakó-
hárat épittet magának
a VII. ker. Bethlen utcában

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1886. XV.évf.

márc. 21. sz. 17 old.

M. D. K

Kiss György szobrász

Szászvár szülötte, róla nevezte el a szász évi szászvári is kolát

Magyar Nemzet 1962. junius 26. 4. e.

Kiss György

~~Kobrák~~ -

Az olasz Don Bosco nemzetközi vándorpályázaton pályaművét megvették -

Építő Ipar

1913. 311. l.

(Szobrpályázatok eredménye.)

114. kép. *Roziti, G*

MDK

Kiss György szobrászművész (szül.1852)

Sk.levél Telepyhez. Halálja jeléül küld neki egy szoborvázlatot. Pécs, 1886 II. 23. L. a. s. 1 old. 8r.

Az állami árverési csarnok aukciói, 1921.febr. 82.1.

KISS György szobrász

1885

483. nov. 14.	Kiss György szobrásznak a m. koronának rajza tárgyában.	106.

M. Ért. 1991. 1/2.

Unyi Béla 1206
Urbach Zsuzsa 861
Urbány György 2357
Urbán István 286
Urbanová, Norma 731, 924, 9
Ury Ibolya 1769, 1876, 190
Utrillo, Maurice 1372, 141
Uzsoki András 732

Vaculik, Karol 544
Váczy Péter 811
Vadas Ferenc 1348
Vadas József 118, 252, 110
1439, 1456, 1
1654, 1663, 1
1706, 1754, 1
1899, 1932, 1
2127, 2136, 2
2365, 2367, 2
Vadász György 2358

~~Petersdi~~

Kiss György

nobrázt

IROD.

Petersdi (Prém) Tomot

Egy magyar nobrázt -

Ostrogy Vilay 1880. 261

l. — 262. l.

arczkippel

ok. - pelh

MMK

Kiss György

Rómában tartózkodik

Magyar művészek külföldön. Budapesti Hirlap, 1882. V.4. 122.sz. 2. Mell.

Kiss György 11, 36 - 37, 42, 46, 53, 135, 139 szobrász
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

csak bevezetésül szolgál a lati
ra,mindössze a kezdeti nehézség
sem akar a teljes latin nyelv é
kérkedni.Tehát csak azt az alap
biztos reményében bátran épülhe
nyelvi képzés.

A leckék didaktikai felépítése

Minden lecke lényegében a
részletes megbeszéléséből áll a

1.A latin szövegek közlése
2.A szöveg szavainak megis
3.A szükséges nyelvtani ma
4.A szöveg fordítása.
5.A szöveg értelmezés

Kiss György festőművész
~~Osztrák-~~Magyar ~~monarchia~~ művészetének ~~kiállitása~~
Oroszországban.
Mücsarnok, 1899, 4o5 l.

8307 szám.

A Műemlékek Orsz. Bizottságán mult hó 8-án 732 sz.a.kelt felterjesztésére, tudomás és további megfelelő eljárás végett kiadom.

Budapesten, 1908. február hó 15-én

A miniszter helyett:

államtitkár.

MDK

Kiss György

B.S: Veszekedések. Uj Idők, 1896, II.4.sz. 82, 83
l. képek

NAPLÓ-SZÁM	A BETEGRE VONATKOZÓ JEGYZETEK
	szeptember 13 vasárnap
	szeptember 14 hétfő
	szeptember 15 kedd

	NAPLÓ-SZÁM	A BETEGRE VONATKOZÓ JEGYZETEK
		szeptember 16 szerda
		szeptember 17 csütörtök
		szeptember 18 péntek

-1- M.D.K

KISS György szobrász
(1852-1916)

A Zsolnay-gyár épületplasztikáit
(pyrogránit) Terveri
Münchenben készített „Irgalmas sza-
maritanus" c. szoborcsoportjával
felsűnést keltett ./.

Genthon-Németh-Végvári-Z ádor: Magyar müvészet 1800-1945.
Bp. 1958. 199, 202, l.

Kiss György

Művészet 1902 355

– 1903. 141, 198, 221

– 1911. 137, 138

– 1912. 182

22

magyar.

A Magyar Anekdotakincs-et öt kötetben bocsátjuk ki. Az első és második kötetet, valamint az első füzetet márciusban bocsátottuk ki. Utóbbit kivánatra mutatványul ingyen küldjük.

A teljes mü ára füzve 12 frt.
Diszkötésben 16 forint.

Megrendelhető minden hazai könyvkereskedésben, valamint alulirt kiadóhivatalban is.

APESTI HIRLAP NYOMDÁJA.

meg a brüsszeli állami múzeum számára azt a triptychont, mely évszázadok óta díszítette a warfuseei kastélyt s kitünő karban van. Az összes műértők által csodált ezen góth festménynek készítőjét nem ismerik. Benoit műkritikus, ki e triptychonról tanulmányt tett közzé, Jan Mostert harlemi festőnek (élt 1474-től 1549-ig) tulajdonítja.

—

— **Salamon templomából.** *Furtwängler,* a híres bajor archeológ, a bajor tudományos akadémia filológiai-történeti osztályában azt közölte a minap, hogy Cyprus szigetén nemrég különféle bronzedényeket találtak, melyek az ő véleménye szerint szintén annak a Hiramnak munkái, ki Salamon temploma számára kerekes áldozati edényeket készített. A cyprusi rendkivüli becsü lelet nagyon elősegíti a Királyok I. könyvének (7. 27—37.) megértését.

—

— **A művészet Londonban.** A londoni *National Gallery,* mely Sir Edward *Poynter* vezetése alatt áll, nemrég adta ki a mult évről szóló jelentését, amely szerint a galériát 1898-ban 422.913 ember látogatta. Ezenkívül 31 vasárnap délutánon 30.635 látogató volt, akik mellé sorakoznak még 39.349-en, akik akár mint diákok, akár mint másolók kedvezményes körülmények közt fordultak meg a képtárban. Az ugyancsak *Poynter* vezetése alatt álló *British National Gallery*-ben, mely a modern angol műveket foglalja magában, a mult év folyamán 190.994, vasárnap délutánokon 41.853 és kedvezményekkel 27.910 ember fordult meg.

Kiss György

Az operaház homlokzatának felső párkányára készítette Palestrina és Jacopo Peri szobrait.

Az operaszínház. Vas. Ujs 1884. 616. l

---

irod.

A Szondy kapolna. Ország Világ 1884. 508. l.

---

irod

Az uj operaház. Ország világ 1884. 628. l.

Kiss György

Volván

l.

Thirfelsödmantul

264. l.

BUDAPEST

Kiss György

wobrisz

l.

Lepesztergkincs. 28. l.

33. l. 34. l. 35. l

Kiss Gott

Hobrar

A cegledi Szentharomsag
Hobor

cred

BPP II 367 l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Kiss György

nobrán

laid okv

Várady Baranya

I. 442 – 444. l.

archippel

Nähe d. Haeyenfanges in Sgt

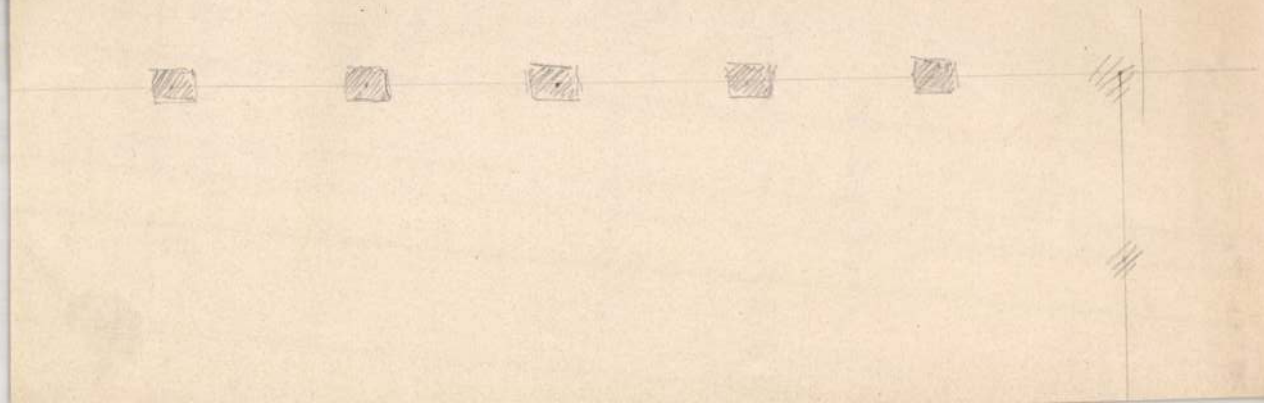

Kiss György

u obrazu

wed
z

Várady Baranya

I. 466. l

Kiss Görgy

Nob.

laid

Botanicsvár

242

..... *műhely.*

főnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számú .....

am

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Kiss Géza

Magyar Nyelvőr

1926. 256, 555

1927. 236

EMKE VII. 291.

Kiss György

IROD.

Keleti Gustáv. Kiss György ~~[illegible]~~ Samaritánusa. Orsz. Vilag 1880. 291. Képpel.

Kiss György

Hobrait

Művészi Ipar

1891 170 l

171 l

1. ábra. Mellövet felkötő Aphrodite Apulumból. (Oldalról.)

alkalmazva mindenesetre megfelelőbb, mint azt később a korai renaissance-korban [1] és a középkorban főképen a német művészet alakjaiban realisztikus kialakításban igen gyakran találjuk.

A kis mértékben fejlődött mell nem mutat arra, hogy csak bizonyos esetekben használták volna a római nők a mellövet, hanem ez az eset talán ellenkezőleg arra enged következ-

[1] P. o. *Boticelli*, Venus anadyomene.

Kiss György I.

MAGYAR MÜVESZET

1926. 256, 535.
1927 236
1929. 359, 496, 500,
557, 554, 558
1933. 199

LEVELEZŐLAP

Feladó:

Viktória-nyomda.

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Kis György szobrász

Várady Ferencz: Baranya multja és jelenje. I. k. Pécs, 1896. 442 – 444 (Arczképpel.), 466. l.

Kiss György szobrász

Irgalmas szamaritánus (1880.)

Judás csókja, hellős mellszobor (1898)

Királyi Pál mellszobra. (1893.)

Kossuth Lajos mellszobra (1892.)

Kossuth Lajos mellszobra (1882.)

A M. N. Galéria állagjegyzéke I./a. r.

/. Pth. 1959. 261-262. l.

-1.- M.D.K.

KISS György szobrász
1852 – 1916.

Faun gyermekével (1896.)
Gyilkos
Gyilkos (1915.)
Faun kutyákkal 1911.

A M.N. Galéria ámagjegyzéke I./a.r.
./. Bk. 1959. 259-260.l

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Kiss György

nobrár

cred

Az Építési Ipar

1882. 227 l. (Az
első magyar nobor-
ontvány)

MDK

Kiss György szobrászművész

Kölló Miklós szobrászművésznek, művésztársai a síremlékére gyüjtenek. Kiss György szobrász dijtalanul ajánlkozott a síremlék megmintázására.

Vas.Ujs. 1901. 265.lap

M.D.K.

Kiss György, szobrász

és ifj. Málnay Lajos is kapott felszólítást a Vásárhelyi Pál-emlékmű pályázatra, de – a cikkező gúnyos megjegyzése szerint – csak azért, hogy a 3-ik felszólított és díjnyertes Szécsi Antal ne legyen egyedül a mezőnyben.

Vállalkozók Lapja, Bp. ~~1903~~ 1903. XXIV. évf.

ápr. 22. sz. 3 old.

Kiss Ergörg,

Johan

Wod

Var. Ny 1887, 342

Kiss Gorgy

Erot

Vas Zsp 1889

749 l

Kiss Görtz

notan.

laid

Vas. Ugs 1892.

276. 1.

der feh.

Kiss Sjöbn

Grod

Vas Nys 1892. 542 l

Kiso Gorski

zobrazit

1 rod

–

Vas. Zyp 1893.

644. l.

Kis Gyula

IROD.

Vasárnapi 1895.

769 l

Kiss Gosty

IROD.

Vas. Ujp 1896. 809l

Kis Gosty

Hoban

Wód

z Vastyp 1894

~~[illegible]~~ 357 l.

Kiss György

Vas-Vyp 1895. 412 l

Kiss Sjarlys

wód

Z

Nas. Zyp 1494. 401 l

A Kálvintéri kut szobrait, mintázta Kiss György szobrász egy bécsi szobrásszal együtt.-

Képzömüv. Szemle. 1880. 9. sz. 134. l.

Kiss György

Tizenkét szobrász nevét említi meg Szokolay Béla -Tóth István szobrászművészről szóló kritikájában. Művészetüket együttesen nagyra értékeli ugyan, de alkotásaikat külön nem ismerteti. Ennek okára is fény derül Tóth István nevénél, az 1-3. sz. céduláján felsorolt művésznevek mellett.
A Szokolay-kritikában feltüntetett minden művésznév külön cédulán is szerepel.

ÉLET, Bp. 1925. szept. 13. XVI. évf. 19. sz. 382-383. lap.

Kiss György

Szobrász

med

Vas Ugy 1885. 745 l

Kiss Ernst

zobrazit

vod

Egyházmusikti Lap

1885. 191.

Kiss György

zebrán

rőd Pécs

Velics 1894

73. l.

2914

27. C. Bolanachi.

(Sz. Herakliumban, Candiaban 1837. márczius 17-én.)

A lissai tengeri ütközet.

Az 1866. julius 20-diki ütközetben ~~résztvett~~ olasz és osztrák hajók ~~összevisszaságban~~ küzdenek egymással. ~~Balról~~ a fellobogózott »Ré d'Italia« van süllyedőben, a mely ellen Tegetthoff páncélosa: a »Ferdinand Max«, intézett sikerdús támadást. A vizen hajóroncsok uszkálnak; középütt ezek egyikébe egy tengerész kapaszkodott; balról pedig hat-evezős mentő-csónak működik, melynek kormányosa egyenruhát visel s a melyben a vörös sapkás ~~s inget bordó~~ olasz jobb kezében puskát tart. Az evezőket mind felvonták, a legények a legnagyobb munkában vannak; sőt az egyik, a kormányos mellett hasra feküdt és kihajlik, hogy a vizbeesettet kihuzza, kinek bajtársai közül a csónak mindkét felén egy-egy épen bemászik. Jelzése alól jobbra: »*C. Bolanachi. München 1869.*«

Vászon, méretei 169: 283 cm.

267

Kiss György

Szod

Ora Vil

1887. 7891

Kejjel

Kiss György

Nobr.

vid

M. Gemünt

1897. 754 l Eigel

Kiss György

IROD.

M. Gemmer

1894. I. 327 Seppel

Kiss György

IROD.

Magyar Gemma

1894 I. 317. Egyetkel

Kiss György

1874. 400 ft
osztondij

Var. Ujs 1874. 5401

Kis s György

vas. Nyo 1879. 500 l

Kiss György

irod

Magyar művészek külföldön. Vas Nyp 1879. 43 l.

Kiss György

wód

Vas Vys 1891. 542

ÚJ SZOBORMŰVEK ESZTERGOMBAN.

A múlt esztendőben Esztergom fényes ünnepekkel ülte meg a magyar kereszténység jubileumát, az ünneplésre augusztus 15-ikét, azt a napot választván, melyen az első magyar királyt 900 év előtt Esztergomban megkoronázták. Erre az ünnepre az ősváros díszét új szoborművek is emelték, melyek maradandón hirdetik a 900 éves jubileum megtartását.

Az egyik szobormű a régi városház (egykor Bottyán kurucz vezér szállása) előtt levő Széchenyi-térnek a dísze, építészetileg és szobrászilag is igen sikerült szentháromság-szobor. Régi idők óta állt itt már szentháromságszobor, de az idő nagyon megviselte, művészi értéke pedig nem volt. A város lebontatta s 15,080 frtnyi költséggel új szobrot készíttetett *Kiss* Györgygyel, az ismert szoborművészszel, kinek épen egyéb művészi megbizatása is volt Esztergomban. Az új szobornak építészeti része is jelentékeny, mert az alakok architektonikus közreműködéssel helyezkednek el. Középről szépen képzett magas talapzatról három karcsú oszlop emelkedik s az oszlopokon nyugvó párkányzat szolgál a szentháromság helyéül. A világot ábrázoló földgömbön ül az Atya és Fia, fölöttük érczből a Szentlélek lebeg. A csoportozat igen jóhatású fent a magasban. De ez csak egyik részlete a szoborműnek. A hármas oszlop közt ismét egy hármas csoportozat. Mária, mint Magyarország patronája, szent Rókus és szent Sebestyén alkotják ezt a csoportozatot, mindenik mint különálló alak. A talapzatot még háromszögletben lépcsőzet veszi körül, s ezekből külön kiemelkedő talapzatokon három magyar szent alakja adja meg a szobornak nemzeti vonatkozását s gazdagítja a szobrászati hatást. Szent István és Szent László magyar királyok és Árpád-házi Szent Erzsébet erőteljes és kifejezően formált alakjai állnak a három sarkon, mindenik magában is elég dísze volt egy kisebb térnek. A jól gondolt és jól készült építészeti rész *Dvorzsák* Ede terve szerint készült, a ki Czigler Győző műegyetemi tanár irodavezetője és munkatársa. Az anyag kemény kő, a szobrokat is keményebb homokkőből faragták. *Kiss* Györgynek egyik legjobb műve az esztergomi szentháromságszobor. Fölavatása augusztus 14-ikén délután ment végbe Frigyes főherczeg (a király képviselője) s a kormány tagjai jelenlétében, fényes egyházi szertartással.

A jubileumi évfordulóra a bazilika számára is készültek szoborművek. Nagyon is ráfér e nagy templomra, hogy a művészetek minél jobban pótolják az építészek mulasztásait. A bazilika oszlopos homlokzatának felső párkányáról már lehordatták a kőszobrokat, először, mert nagyon sulyosak voltak, másodszor mert jobb ha inkább semmi sincs ott, mint a mi volt. Ott volt pedig a vallás allegóriája, Szent István, Szent László királyok, Péter és Pál apostolok, óriás nagy alakok homok-kőből. A párkány már repedezett alattok. Az ötvenes években kerültek oda Casagrande képfaragótól. *Vaszary* herczegprímás *Kiss* Györgyöt bizta meg, hogy ezek helyett új szobrokat készítsen. Elégségesnek találtak három nagy szobrot, elhagyván a két apostolt. Az új szobrokat azonban a jubileumi ünnepélyekre már nem lehetett rendeltetési helyökre fölállítani. István és László királyok hatalmas alakja ideiglenesen ott állt a bazilika háta mögött s az ünnepelni jött sok ezernyi tömeg nagy érdeklődéssel nézte az öt méter magas szobrokat. Most már jó ideje elhelyezték a homlokzatra. Középen a vallás allegórikus alakja, mely hat méter, jobbra István, mint a keresztény vallás magyarországi megalapítója, fején a koronával; balra László, mint a kereszténység védője, harczkészen tartva csatabárdját. Kiss György szoborműveivel sokat nyert a pompás fekvésű, mérföldekre ellátszó bazilika. A nagy magasságból is tisztán jut kifejezésre a szobrok plasztikája. Ezek mind horganyból vannak öntve, bronzszinűre festve, s belül kitöltve czementtel, mert kellő suly nélkül a szélnek nem birnának ellenállni.

SZENT ISTVÁN.

SZENT LÁSZLÓ.

AZ ESZTERGOMI BAZILIKA ÚJ SZOBORMŰVEI KISS GYÖRGYTŐL.

EGYVELEG.

* **A legnagyobb sirbolt** az egyiptomi karnaki templom lehetett, mely 36,000 négyzetméter területet foglal el, tehát kétszer oly nagyot, mint a római Szent-Péter templom. A már romban heverő templomból még igen sok oszlop és sinekkel borított csarnok maradt fenn.

* **A khinai birodalom hivatalos lapja.** Az egész khinai birodalomban csak egy hivatalos ujság jelenik meg. Pekingben nyomtatják, címe: «*King-pau*», vagyis: «A császári székhely hírnöke». Alakjára és tartalmára nézve az európai lapokhoz épenséggel nem hasonlít, mert könyvalakú és fűzve van. A khinai legfőbb államtanács ülései a császár és a miniszterek jelenlétében naponta a pekingi császári palotában tartatnak meg s a tanácsban alkotott határozatok, rendeletek, kinevezések, valamint egyéb folyó ügyek elintézése, nemkülönben országos hírű események közöltetnek a *King-pau*-ban. A lap előfizetési ára egy esztendőre a mi pénzünk szerint mintegy 10 korona. A pekingi előfizetők a lapot minden nap megkapják, vidékre azonban csak hónapok múlva jut el, mivel a khinai postajárás nem rendes s a küldeményeket csak alkalmilag indítják útnak. A tartományok főhelyén és a nagyobb városokban vannak khinai napilapok és folyóiratok. Így Sanghaiban is több jelenik meg.

* **Az Egyesült-Államok költségvetése** 1896 óta folyton nagy fedezetlen hiányt mutatott fel, míg végre a múlt 1899 évben a bevételek 392 millióval haladták túl a kiadásokat. Ezen óriási többlet az európai kőszén-hiányból, valamint a dél-afrikai aranybányák szüneteléséből eredt, mert mindkét esetben a hiányt Amerika pótolta.

* **A csillagok fényképezésére** jelenleg a legtökéletesebb eszköz a kaliforniai Lick csillagvizsgálóban levő Rossi-féle tükör-teleszkop, melynek átmérője egy méter. A hatalmas eszköz különösen alkalmas oly gyenge fényü égitestek megfigyelésére, melyeket más távcsövekkel alig lehet látni. Ilyenek első sorban a Herschel által fölfedezett ködfoltok, melyek közül ma már mintegy tizezeret ismerünk. Igen sok ily ködfoltnak határozottan csigaalakja van, mely mintegy igazolni látszik az ismert La Place-féle elméletet, mely szerint a ködfoltok jelenleg még alakuló-félben levő világrendszerek, hasonlók a naprendszerhez, csakhogy nehány százezer évvel fiatalabb képződési fokozatban.

többek közt egy játék konyhája, csupa arany edényekkel.

A ma annyira kedvelt és divatos *tenisz*-játéknak őse, úgy mondják, a franczia *paille-maille* játék volt, melyet állítólag II. Henrik franczia király talált föl. II. Henrik csakugyan nagy kedvelője volt mindenféle sportnak: mikor még csak Angoulême herczeg volt, egész napokat töltött labdázással. Még 1559-ből, halála évéből is van egy számla, melyből kitünik, hogy a király hat pár paille-maille játékhoz való czipőt vásárolt. Akkoriban még ezt az ártatlan labdajátékot is pénzre játszották s a király ugyancsak gavallér ember volt: ha nyert, elosztotta a nyereséget a játékban pártfelei között, ha vesztett, maga fizette az egész veszteséget.

Stuart Mária billiárdozni szeretett. Egy egykori franczia iró beszéli, hogy kivégeztetése után holttestét bevitték egy szobába, mely a cselédszobák mellett volt. Mikor cselédjeit beeresztették hozzá, hogy imádkozzanak lelkiüdvéért, csak annál inkább növelte bánatukat, hogy a holttest egy darab posztóval volt leborítva, melyet a szegény királynő billiárdasztaláról téptek le.

A legnagyobb szerencsejátékosok egyike III. Henrik franczia király, Medici Katalin második fia volt, a ki különben is anyjának egész sereg rosz tulajdonságát örökölte. Az ereiben folyó olasz vérre vall babonássága; nyakában mindig egész sor különböző talizmánt viselt, szent jelvényeket és pogány eredetűeket egyaránt. Nagyon szerette az ékszereket s egyéb asszonyi ékességeket is. Csak ilyen kedvtelésekre százezer aranyat költött évenkint. Különös mulatsága volt a *vilboquet*, egy fapohár, melynek fogantyújához labda volt kötve. A játék abban állott, hogy a földobott labdát ügyesen el kellett kapni röptében a pohárral. Ismert gyermekjáték ez ma is. III. Henrik annyira jól mulatott vele, hogy még az utczára is magával vitte. Példáját természetesen követték az udvar előkelő gavallérjai, aztán a párisi divathős uracsok, végül a lakájok, szolgák és boltoslegények is. Élete utolsó éveiben III. Henrik még gyermekesebb mulatságra adta magát: képeket vagdalt ki kis gyermekek módjára. De nem valami ócska illusztrált könyvek képeit, hanem aranyat érő drága miniatür festményeket. Mindig is volt nála egy-két kis olló s még a legfontosabb állami tanácskozások közben is ezzel a nem épen szellemes mulatsággal űzte el unalmát. Az ilyen módon kivagdalt képekkel aztán szobái falait ragasztotta tele, akárcsak nálunk falusi kertekben a filagóriákat, méheseket szokás.

A vitéz és gavalléros IV. Henrik király gyermekkorában az ódon billièresi kastélyban nevelkedett, paraszt gyermekek módjára. Paraszt ruhában járt, paraszt fiúk voltak a pajtásai, s bekalandozta velök a környék hegyeit, völgyeit madárfészkek után. E nevelésnek köszönhette erős, egyenes, őszinte jellemét, de ez sem tudta elölni hajlamát a kicsapongás és a szerencsejáték iránt. Miniszterével, Sullyvel való levelezésében igen gyakran találunk részleteket, mikor röstelkedve vallja be, mily nagy összegeket vesztett el előtte való este. A király példája megrontotta az udvart is; nem egy ősi főúri család tagja ment tönkre kártyán. Sully miniszter erélyesen ki is kelt a király e szenvedélye ellen s IV. Henrik töredelmesen szánta-bánta bűnét s megigérte, hogy nem játszik többet.

XIII. Lajos gyermekkorát az akkori udvari orvosnak, Jean Héroardnak leirásából részletesen ismerhetjük. IV. Henrik kedvelt fiának első játékszere egy kis kocsi volt, melybe négy babát tett; az egyiket anyjáról, a többi hármat pedig anyja három kedvelt udvarhölgyéről nevezte el. Mint majdnem minden gyermek, jobban szerette az egyszerű játékszereket mindenféle czifra drágaságnál. Legjobban azonban azokkal a porczellán bábokkal szeretett játszani, a melyeket külön az ő számára gyártott a hires *Palissy*. Állat- és emberalakok voltak ezek.

Mulatságos jelenetre adott alkalmat egy ily baba. A kis herczeg apja, a király, egy alkalommal kezébe véve egy porczellán szamarat, megjegyezte, hogy ez hasonlít *Guise* miniszterhez. Nem sokkal később maga Guise lépett be a herczeg szobájába.

— Mi ez, fenség? — kérdezte a miniszter, megnézve a csacsit.

— Az ön képmása, — felelt a kis herczeg.

A SZENTHÁROMSÁG-SZOBOR ESZTERGOMBAN. — Kiss György szobormüve.

— Honnan tudja?

— A papa mondta, — volt a herczeg felelete.

Lehet, hogy ezek a finom kis babák, Palissy mesterművei, valódi művészi becsű apróságok, nagyban hozzájárultak annak a művészi érzéknek a kifejlesztéséhez, mely XIII. Lajost jellemezte. Különben azt mondják róla, hogy már három éves korában kezdett rajzolni. Hat éves korában már viasz-szobrocskákat mintázott, tiz éves korában visszautasított egy gyémántos aranylánczot, kijelentve, hogy inkább festményeket adjanak neki. S ez a műkedvelése megmaradt élete végéig.

XIV. Lajos első játékszerei apró arany és zománczozott ezüst bábuk voltak. Volt neki babáknak való teakészlete, bútorai, gyertyatartói, asztala, pamlaga s töméntelen ilyen játékszere, a milyenekben különben csak lánykáknak szokott kedve telni. S ennek volt az eredménye, hogy a bábuk készítése és öltöztetése XIV. Lajos idejében érte el virágzása tetőpontját.

Ennek a kedvtelésének egy maradványa volt XIV. Lajosnak még életében is tanusított előszeretete az automatikus bábuk iránt. Még hetvenkétéves korában is sokat mulatott egy elmés szerkezetű játékszerrel, melyet egy Sebestyén atya nevű karmelita barát csinált neki s melyen több mint száz figura mozgott egyszerre. Volt neki egy mozgó szarvasa, melyen Diana lovagolt. Akkor jutottak divatba az automata khinai és japáni figurák s a siami király ajándékozott neki — értesülve e kedvteléséről — két japáni nőalakot, a kik korsót és poharat tartottak kezükben, s ha a poharukat megtöltötték, körülsétálgatták az asztalt.

Hogy azonban Lajos ifjúkorában se merült el teljesen a játék és sport szórakozásaiban, arról meggyőződtek az udvari emberek akkor, mikor 23 éves korában, Mazarin halálakor kijelentette, hogy ezután majd csak egy főminiszter lesz királyságában s ez ő maga lesz. Bármennyire elfoglalták is azonban később uralkodói gondjai, ráért szórakozni is. Nagyon szeretett billiárdozni s volt a versaillesi palotában két pompás billiárd-terme, melyekben naponként játszott.

Mikor fia született, bőségesen ellátta játékkal. A későbbi XV. Lajos nyolcz éves korában egész sereg játék-katonát kapott, mely húsz lovas és tiz gyalogos századból állott s valamennyi katona mozogni is tudott. Ez a valóban királyi ajándék 30,000 aranyba került. Későbbi korában XV. Lajos játékaiban — de csak épen játékaiban — apja példáját követte: főkép a billiárdot és az automatikus alakokat szerette. Volt neki egy emberfeje, a mely néhány szót beszélni is tudott, — ennek feltalálóját fejedelmi jutalomban részesítette.

A szerencsétlen XVI. Lajos kedvelt mulatsága a mechanika volt. A Tuileriákban egész műhelyt rendeztetett be magának, a hol úgy dolgozott, mint egy lakatos, kulcsokat, zárakat csinált és mondják, értett is hozzá. Egy lakatoslegény járt hozzá, segíteni a munkában. Ez volt, a ki 1792-ben elárulta őt, megmutatva annak a vasládának a rejtekhelyét, melyben azok a papirosok voltak, melyek a király vesztét okozták, mert az ellene indított pörben bizonyítékúl szolgáltak. Különböző múzeumokban a gyászos véget ért királynak számos lakatosmunkája van, köztük egy valóban szép, titkos fiókokkal ellátott iróasztal. A lakatosságon kívül a földrajz volt a szenvedélye; nagyon szeretett térképeket rajzolni. A kártyát sem vetette meg, a miben neje, Mária Antoinette is osztozott. Hallatlan összegeket vesztettek s nyertek ez időben az udvarnál; mindennapi jelenség volt, ha valaki egész vagyonát elvesztette egy éjszaka. A nyerő esetleg maga a királyné volt.

A Templeben meghalt szegény kis dauphin játékszerei közül több fenmaradt, igy egy kis kard a párisi tüzérségi múzeumban, gyémánttal és smaragddal kirakva. Egy másik múzeumban egy csodaszép arany baba van, meg egy arany ágyú, melyet elefántcsont lovak húznak. Hasonló játékszerei voltak Napoleon fiának, a római királynak is, a kit játékaiban is katonai erényekre akart szoktatni atyja.

Napoleon maga szenvedélyes sakkozó volt. A hires magyar feltaláló, Kempelen sakkozó automatája az ő idejében került újra napvilágra s a nagy császár egy izben leült vele játszani és vereséget is szenvedett tőle.

JÖVŐBELÁTÁS.

Az 1839-iki országgyűlésen, midőn a Rendek az első komolyabb vasuti tervet tárgyalták, felszólalt Deák Ferencz, Zala vármegye követe, s a többi közt így szólt: «Én azt hiszem, hogy a Debreczen és Pest közti vonalra nézve alig van valaki a rendek között, ki velem együtt álomnak ne tartaná azt, hogy itt valaha vasút létezhessen.» Nem tudott hinni abban sem, hogy meg lehessen teremteni a vasúti összeköttetést Bécs és Pest között, s azt tartotta, hogy «inkább létesülhet a vonal Bécstől Pozsonyig, vagy a másik parton Gönyőig.» Deák Ferencznek ezeket a kijelentéseit Halász Gyula idézi egy nagyon hasznos és érdekes könyvnek utószavában, melyet Kunos Ignácz irt nemrégiben a török földről s az Indiába vivő szárazföldi út első nagy szakaszáról, a kisázsiai és bagdadi vasútvonalról. Ő maga is csak annak bizonyításául mondja el ezt, hogy mily szégyenletes kudarczot vallhat konzervativ itélőképességünk a meglevő intézmények, hát még az új találmányok jövő fejlődésének mérlegelésében. Lám, Ferdinánd császár, a mi V. Ferdinánd királyunk is szó nélkül irta alá Metternich előterjesztésére a Kaiser Ferdinand-Bahn engedély-okiratát, nem véve figyelembe, hogy kanczellárja kifelejtette belőle a szokott kikötést, hogy a vasút ötven év mulva az állam tulajdonába megy át. Mi lett abból a képtelenségből ötven év mulva? De halljuk csak, Napoleon is mit mondott, midőn Fulton bemutatta neki nagy találmányát, az első gőzhajót a Szajna folyón? Kijelentette, hogy az angol feltaláló bolond, a kivel nem érdemes szóba állni.

Ez egyszer sem nagy Napoleon, sem a haza bölcse nem volt próféta, ki a jövőbe lát, ki megérzi a jövőt. Ez a prófétai érzés nem mindenben jelentkezik a lángelméknél sem, a kiket a hajdankor napjaiban a próféta nevén emlegettek. Nagy Napoleon nem értette meg Fultont, de még mint Bonaparte tábornok, Egyiptomban járva, az ő agyában villant meg a hosszú évszázadokon át eltemetett gondolat, hogy újra meg kell alkotni II. Nekhó, a nagy farao régi viziútját a Vörös-tenger és a Földközi-tenger közt: a szuezi csatornát.

A múlt századév elején illette meg egy másik lángelme: Goethe prófétai érzését ugyanez a kérdés a jövőnek egynehány más nagy, másokat még nem igen foglalkoztató kérdésével együtt. Nyolczvanöt évvel azelőtt, hogy a Panama-csatorna közel áll végleges megvalósulásához, 1827 február 21-ikén, így szólt Goethe hű bizalmasához, Eckermannhoz: «De annyi mégis bizonyos, hogy ha úgy sikerülne egy átvágás (a Panama földszoros átvágása), hogy át lehetne kelni rajta a mexikói öbölből a Csendes Oczeánra bármily nagy és bármennyire megterhelt hajón, merőben kiszámithatatlan eredmények származnának ebből a czivilizált és nem czivilizált emberiség számára . . . Szeretném megérni ezt az alkotást, de nem fogom megérni. Másodsorban szeretném megérni, hogy összekötnék a Dunát a Rajnával. De ez a vállalkozás is oly óriásilag nagy, hogy kételkedem megvalósulásában, főképen, ha fontolóra veszem német eszközeink fogyatékosságát. S végre, harmadszor, szeretném látni az angolok kezében a szuezi csatornát. Ezt a három nagy dolgot szeretném megérni, s kedvükért érdemes volna kihúzni még ötven s egynehány esztendeig.» A dunarajnai csatorna még a jövő zenéje most, nyolczvanöt esztendő mulva is, de a szuezi csatorna negyvenkét év mulva már meg is nyilt s a Panama-csatorna egy-két év elteltével csakugyan át fogja bocsátani a mexikói öbölből a Csendes Oczeánra a bármily nagy és bármennyire megterhelt hajókat.

A Panama-csatorna, midőn Lesseps terve által megvalósulásának első stádiumába jutott, a jövőnek fölöttébb nevezetes megérzését váltotta ki egy másik prófétából, Kossuth Lajosból. Az emberiség e nagy vivmányának jelentőségét mérlegelve, meglátta a fény mellett egy sötét árnyékoldalát is, és szólt, a miről kevesen gondolkoztak még akkor; a miről a német császár másfél évtizeddel utóbb rémképeket festett — a vászonra is: a *sárga veszedelemről*. A párisi Lanterne egyik szerkesztője 1888 novemberében meglátogatta Kossuthot. A nagy ember hosszasan fejtegette látogatója előtt Európának akkori szocziális helyzetét, melyben kevés megnyugtatót talált. Ez alkalommal a legérdekesebb filozófiai és ethnográfiai fejtegetésekbe is bocsátkozott, melyekből kiemelkedik az a véleménye, melyet a Panama-csatorna megalkotásáról formált. Bámulója, így szólt, minden nagy alkotásnak; de ez esetben nem zárkózhatik el bizonyos aggodalmak elől, midőn azokra a következésekre gondol, melyeket az új világforgalmi út megnyitása maga után vonhat. *A messze távolban már látja, hogy a khinaiak miként özönlik el Európát*, s e nép tulajdonságaira való tekintetből azt hiszi, hogy Európa meg fogja bánni egyszer, hogy utat nyitott a khinaiaknak.

A megérzésnek utolérhetetlen fokán áll a lángelmék lángelméje: Dante, midőn — a Pokol tizenhetedik énekében — átéli a repülőgépen való szállás izgalmait. Ez a repülőgép a repülő sárkányhoz hasonlatos, Geryon nevű csodaszörny, melyet Virgil idéz fel a nyolczadik körből, hogy Danteval a hetedik körből a nyolczadikba szállhassanak alá. Virgil elsőnek lép a sárkány nyakára, Dante követi, de félve megáll, úgy hogy vezére megharagszik reá.

S mint a kinek, váltóláz közeledtén,
Már körme kékül s minden teste reszket,
Hűs árnynak már láttára is remegvén,
Úgy érzém magam én is, hallva eztet.

A vezér az állat farka és Dante közt foglal helyet, nehogy a szörnyeteg valahogy megüsse farkával Dantét, és az aerotechnika igen kitünő ismerőjének mutatkozik; mert azt parancsolja Geryonnak, hogy széles spirális vonalban szálljon (nehogy elszédüljenek, ha egyenesen s gyorsan csapna le):

. . . Geryon, mozdulj egyszerre,
S széles körökben, lassan szállj az aljra.

Geryon megmozdul, eltávolodik a sziklapárkánytól és száll:

Mint csolnak egyre hátrál s távolabbra
Mozdul a révtől — úgy mozdult ez épen;
S mikor magát érzé egész szabadba':
Fordítja farkát mellének helyében,
És csavarogva véle mint ángolna,
Úszony-kezével eviczkélt a légben.

Dantet ismét félelem ragadja meg.

Nagyobb ijedtség nem hiszem lett volna,
Mikor Phaéton a gyeplőt elejté
S meggyúlt az ég, a mint még látható ma, —
Vagy nyomorúlt Ikár, hogy szárny-szegetté

— Érzé — viassza olvadtán mint válik,
S kiált az apja: jaj, rossz útra mentél!:
Mint az enyém volt, mikor szemhatárig
Mindenfelé csak puszta léget láttam
S semmit se mást, csak azt a szörnyet váltig.

És a szörnyeteg lassan és nagy körökben száll alá a mélybe, Virgil parancsa szerint. De Dante nem veszi észre a sötétben, hogy mozdul. Neki úgy rémlik, mintha mozdulatlanul állna az örvényben. Nem ugyanezt érzi-e, fölfelé tekintve, a léghajós, mikor már nem látja a földet? Csak az arczába fúvó szél — mily kitünő a természetnek ez a megfigyelése! — és a mélyből hallatszó moraj érezteti vele, hogy a sárkány mozdul és ereszkedik alá. —*a*.

A HÁROM KASSAI VÉRTANU, KŐRÖSI MÁRK, PONGRÁCZ ISTVÁN ÉS GRODESZ MENYHÉRT ÚJ SZOBRA AZ ESZTERGOMI BAZILIKÁBAN — Kiss György szobormüve.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Szemle» most megjelent szeptemberi számában *Heinrich* Gusztáv a XVII. századnak egy maig sem felderített epizódjáról, Demetrius orosz czárnak rejtelmes történetéről értekezik, melyet többen feldolgoztak drámává s melyről Schillernek is maradt fenn egy drámai töredéke. Az értekezés röviden foglalkozik Szigligeti *Trónkereső*-jével is, mint a melynek tárgya sokban hasonlít a Demetrius-történethez. *Ecseri* Lajos folytatja igen érdekesen, elevenen irt czikksorozatát a *Szegény emberről*, a magyar falusi lakosság sorsáról. *Buday* László *Az idegenek beözönlése és a nemzetiségi kérdés Svájczban* czímü czikke sok tanulságot nyújt a magyar viszonyokra is. *Végh* Gyula *Whistler*-ről, a híres angol festőről értekezik. *Nagy* Miklós folytatja *A nemzeti erő világtörténelmi hatása* czímü történetpolitikai vázlatát, *Rácz* Lajos gróf *Teleki* József és *Rousseau* érintkezéséről közöl néhány adatot. *Kemény* Zsigmond *Élet és ábránd* czímü eddig kiadatlan regényének kilenczedik folytatása és *Vargha* Gyula három művészi Goethe-fordítása adják a füzet szépirodalmi tartalmát. A *Szemle* rovatban *Láng* Margit czikke a Pompéji mellett legújabban kiásott római villáról, az *Értesítő* rovatban néhány könyvismertetés zárják be a szám tartalmát. A Budapesti Szemlét *Berzeviczy* Albert és *Beöthy* Zsolt közreműködésével *Voinovich* Géza szerkeszti és a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára félévre 24 korona, egyes szám ára 2 korona.

Szemere Bertalan. A szabadságharcz fő szereplő alakjai között alig van, a kinek szereplése annyi különböző, sőt ellentétes megitélésre adott volna okot, mint Szemere Bertalan. A páratlan népszerűségtől az általános elitéltetésig keresztül ment a közvélemény változatainak minden fokán. Ezt az érdekes pályafutást igyekszik megérteni és megértetni dr. *Kiss* Ernő Szemere Bertalanról most megjelent életrajzi könyvében. Az alkalmat a könyv megirására az adta, hogy az idén van Szemere születésének századik évfordulója. A könyv czélja összegyűjteni az adatokat, ismertetni Szemere törekvéseit és munkáit, melyek életének tartalmát adják. A könyv tárgyával való szeretetteljes foglalkozás eredménye. Végig kiséri Szemere pályáját összes fázisain: a borsodi faluban töltött gyermekkoron és a sárospataki iskolai éveken kezdve, politikai pályakezdésén az 1832—36. országgyűlés idejében, külföldi tanulmányútján, vármegyei szereplésén, főszolgabiróságán és másodalispánságán át ellenzéki szerepléséig Kossuth oldalán az utolsó rendi országgyűlésen, majd belügyminiszterségéig a Batthyány-miniszteriumban. Ebbeli szereplését valamivel részletesebben fejtegeti egész a külföldre menekülésig. Még elmondja közreműködését az emigrációban, ellentéteit Kossuthtal, elszigetelődését az enigráczió többi tagjaitól, ismerteti Batthyányról, Görgeyről és Kossuthról szóló könyvét s az októberi diplomával szemben elfoglalt álláspontját, — utolsó fejezetében pedig Szemere emberi jellemét igyekszik megrajzolni. A könyv inkább a hőse iránti lelkesedés, mint az éles történetirói belátás műve, de így is sok hasznát lehet venni. Sok olyanra figyelmeztet, a mi már feledésbe merült, egyik-másik ponton legalább felderiti Szemere cselekvésének motivumait.

Hunfalvy Pál emlékezete. *Munkácsi* Bernát emlékbeszéde, melyet mesteréről, Hunfalvy Pálról az Akadémiában rendes tagsági székfoglalóul felolvasott, most jelent meg az Akadémia elhúnyt tagjai felett tartott emlékbeszédek során. A füzet tulajdonképen részletes rajza Hunfalvy pályájának: tájékoztat nyelvtudományi felfogása kifejlődéséről, az összehasonlító nyelvészet meghonosítása és a finn-ugor rokonságról való tanítás meggyökeresztetése végett kifejtett nagy és hangos harczairól s ezeknek eredményeiről, Hunfalvy pályájának végső szakaszában pedig a magyar ethnológiai tudomány alapvetéséről. Hunfalvy a magyar tudományosságnak egyik legjellemzetesebb és legnagyobb hatású alakja; pályájának képe, melyet Munkácsi a tanítvány szeretetével és a szakember alapos ismeretével fejteget, egyike a magyar tudomány-történet legtanulságosabb fejezeteinek.

A «Jó Pajtás», *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja szeptember 15-iki számába *Benedek* Elek és *Lampérth* Géza irtak verseket, *G. Miklósy* Ilona elbeszélést, *Sebők* Zsigmond folytatja *Dörmögő Dömötör* lakodalmának történetét, *Lendl* Adolf, az új állatkert megteremtője és igazgatója, az állatkert új érdekességeiről ir, *Markó* Lajos szép képet rajzolt, *Holló* Sári érdekes történetet mond el, *Zsiga bácsi* kedvelt mókái egyikével mulattat, *Szemere* György folytatja regényét. A *kis diákok levelei* rovat, a rejtvények és szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. *A «Jó Pajtás»*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kivánatra küld a kiadóhivatal. (IV. ker. Egyetem-utcza 4.)

Új könyvek.

Szemere Bertalan. Irta dr. *Kiss* Ernő. Kolozsvár, Steif János könyvsajtója; ára 4 korona.

Emlékbeszéd Hunfalvy Pál felett. Irta *Munkácsi* Bernát. (A M. T. Akadémia elhúnyt tagjai felett tartott emlékbeszédek). Arczképpel. Budapest, az Akadémia kiadása; ára 1 korona 50 fillér.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Berthóti Berthóty Gusztáv a mezőberényi takarékpénztár nyug. pénztárosa, 79 éves korában. — Eketyukodi Gyene Bertalan nyug. körjegyző, földbirtokos, 76 éves korában Szamostatárfalván. — Dálnoki Gaal Gyula magyarkályáni birtokos, volt országgyűlési képviselő, Kolozsmegye közigazgatási bizottságának tagja, Magyarkályánban. — Neumann Adolf magánzó, 75 éves korában Budapesten. — Idősbb Tokay Lajos tiszaföldvári földbirtokos, Balassagyarmaton. — Dr. Putics Traján temesvári görög-keleti román főesperes, 48 éves korában Temesváron. — Benkő István kádármester, városi képviselő, a koronás czüst érdemkereszt, a vitézségi, hadi, a polgári és katonai jubileumi érem tulajdonosa, Veszprémben. — Ámon Vilmos, a «Soproni Napló» és a «Kultura» volt szerkesztője, Sopronban. — Szakácsy Sándor, Kuczora község jegyzője, Bács-Bodrog vármegye törvényhatósági bizottsági tagja, 43 éves korában Kuczorán. — Skerle József nyug. kántortanitó és postamester 63 éves korában Czobolyfalun. — Bokros László, 30 éves korában Budapesten. — Bezsilla Vilmos királyi aljárásbiró, 33 éves korában Kassán. — Nagy- és kisbarkóczi Szmodiss Lajos okleveles gazdász és borász, tartalékos honvédhuszárhadnagy, 25 éves korában Gelsén. — Karl Oszkár, Karl György czinfalvai jószágfelügyelő és neje, szül. Nozdroiczky Olga tizenegy éves fia, Bécsben. — Udvarhelyi József nyug. kisvárdai róm. kath. kántortanitó, 68 éves korában.

Dr. K. Lippich Elekné, szül. Sziklay Margit, Budapesten. Az elhunyt K. Lippich Elek miniszteri tanácsos felesége volt. A férjén kivül gyászolja leánya, Leóna, dr. Huszka Jenő kultuszminiszteri titkárnak, az ismert zeneszerzőnek felesége, továbbá fia, K. Lippich Dénes, a tehetséges fiatal iró. — Özv. Pósfai Károlyné szül. Horváth Hedvig 79 éves korában Rákosfalván. — Özv. Thirindl Alajosné, szül. okolicsnói Okolicsányi Matild, 64 éves korában Veszprémben. — Szterio Sándorné, szül. Kraut Karolina, 40 éves korában Budapesten. — Özv.

Svajczi-Selyem
vam-mentesen házhoz!

Kérjenek mintát a mi ujdonságainkból fekete, fehér, vagy szinesben: Taffetas, Changeants, Façonnés, Crêpe de Chine, Duchesse, Ecossais, Eolienne, Mousseline 120-cm. széles, méterje K. 1.20-tól kezdve, Bársony, és Plüs ruhàknak, és bluzoknak stb., valamint bluzok és ruhák valòdi svajczi himséssel batist, -gyapju, -vàszon, és selyemben.

Mi csakis kezeskedett szolid selyemszövetet àrulunk, hözvetlenül magànvevöknek, postaköltség, -és vàm-mentesen a lakàsba. — (Dupla levélbélyeg.)

Schweizer és Tàrsa, Luzern U 24 (Svajcz)
Selyemszövet-kivitel — Kir. udv. szàllitòk.

NE VEGYEN SZIVATTYUT, FECSKENDŐT mielőtt ajánlatot nem kér a

Központi Szivattyú- és Gépforgalmi Vállalattól
Bpest, VI., Teréz-körút 50. (Gyár-u. 25.) **Telefon 47-52.**
Elsőrangu honi gyártmány. — Olcsó árak.
A Bpesti Szivattyu- és Gépgyár R.-T. gyártmányainak főelárusitótelepe

Serravallo
kina bora vassal
Hygienikus kiállitás 1906. Legmagasabban kitünt Erősitőszer gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősitő és vérjavitó szer.
Kitünő iz. 7000-nél több orvosi vélemény.
J. Serravallo, cs. és kir. udv. szállító **Trieste-Barcola.**
Vásárolható a gyógyszertárakban félliteres üvegekben. K 2.60, literes üvegekben K 4.80.

MARGIT
gyógyforrás — (Beregmegye.)
a **gyomor, belek, hugyhólyag** s különösen a **légzőszervek** hurutos bántalmainál **igen jó hatásu** még akkor is, ha **vérzések esete** forog fenn.
Megrendelhető: **EDESKUTY L.-nál** Budapesten és a forrás kezelőségénél Munkácson.

AZ ÖREGEM
is mindig azt mondta, hogy szeplők elüzésére, valamint finom, puha bőr és fehér teint elérésére és megóvására nincs jobb szappan, mint a világhirü «Steckenpferd» liliomtej-szappan. Védjegye «Steckenpferd», készíti Bergmann & Co. czég Tetschen a/E. — Kapható minden gyógyszertár-, drogéria-, illatszertár- s minden e szakmába vágó üzletben. Darabja 80 fillér. — Hasonlóképen csodálatosan beválik a Bergmann-féle «Manera» liliomtej-krém fehér és finom női kezek megóvására, ennek tubusa 70 fillérért mindenütt kapható.

Lohr Mária (Kronfusz)
Gyár és főüzlet: **VIII., Baross-u. 85.**
A főváros első és legrégibb csipketisztitó, vegytisztitó és kelmefestő gyári intézete.
Fiókok: **II., Fő-utcza 27. IV., Eskü-ut 6. IV., Kecskeméti-utcza 14. V., Harminczad-u. 4. VI., Teréz-körut 39. VI., Andrássy-ut 16. VIII., József-körut 2.**

NESTLÉ-FÉLE GYERMEKLISZT
Próbadobozokat, valamint orvosi röpiratot a gyermeknevelésről dijtalanul küld a **HENRI NESTLÉ** czég, **WIEN, I., BIBERSTASSE 11.**

ZSIGMOND ÁGOST.

Leszczinsky, sandomiri helytartó és Gorka kivételével.

Ágost elérte vágyai tetőpontját; nemcsak egyenrangu hitvestársa gyanánt látta oldala mellett rajongásig szeretett Borbáláját, de megérte azt is, hogy nemzete szivéből a félreértés utolsó nyoma is elenyészett, s megtanulta ismerni királynéjának nemes szivét és tündöklő erényeit. Fájdalom — későn, mert hat hónapra a koronázás után Radzivill Borbála meghalt 1551. május 12-én; de emlékét tisztelten adta át az utókornak s a lengyel nemzetnek, melyet jóságával, szerénységével s királyi erényeivel a legnagyobb ellenszenvből hódított át a maga részére.

Azok között, kik az elhalt királynét látszólag legjobban gyászolták, volt az özvegy anya-királynő, Bona is, ki eleinte fia házasságának legelkeseredettebb ellenzői közé tartozott. Ezt az ördögi nőt már Zsigmond Ágost első neje, I. Ferdinánd császár leánya, Erzsébet megmérgezésével is vádolta a fáma, s most hogy Radzivill Borbála is a sírba szállt, még határozottabban kezdték rebesgetni, hogy a nemeslelkü királyné iszonyú bünténynek esett áldozatul. A hivatalos jelentés rákot konstatált a halál okául, s igaz is, hogy a szörnyü tett mindvégig homályban maradt, de a vizsgálat méreg nyomait fedezte föl az élettelen hullán s tudva volt az is, hogy Bona királyné saját olasz orvosát küldte a beteg királyné ápolására.

Rixa, Ágnes, Bona és Mária-Kazimira! Milyen rémletes négy nőalakja ez a lengyel történelemnek! De ne feledjük, hogy mindannyi, vagy legtöbbje idegen volt a szerencsétlen hazában, s az akkori német, olasz és osztrák diplomáczia pokoli cselszövényeinek eszköze. A gyilok és méreg: ezek voltak az akkori politika gyászos szimbolumai s neje halála után Zsigmond Ágost királynak a legnagyobb óvatosságot kellett a maga személyére nézve is tanusitania s anyja leveleit csak indokolt bizalmatlansággal törheté fel attól való féltében, hogy mérget tartalmazhatnak.

A király fájdalma mély volt, alig tudott elszakadni neje élettelen holttestétől, maga akarta lovon kisérni Borbála koporsóját Krakkótól Vilnáig, hol fényes temetést rendezett számára s a holttest a Szt-Szaniszló templomába helyeztetett el. De Zsigmond-Ágost élete megtörött ettől fogva; megsemmisülve, lemondva keresett enyhülést az államügyekben.

De nemsokára a gonosz királynét is utolérte a nemezis. Hogy roppant vagyonát megmentse, melyet férje életében az államhivatalokkal való gyalázatos üzérkedés útján szerzett, s mely halála után a kincstárt illette volna, két nápolyi kegyencze, Papagoda és Brancaccio által rá hagyta magát vétetni, hogy Olaszországba szökjék. A terv kitudódott, s az alkanczellár Izabella magyar királynő befolyását is felhasználta, hogy Bona szándékát meghiusítsa. De hiába jelent meg Izabella személyesen és küldöttség élén nála, hiába beszéltek lelkére a lengyel főpapok, hiába hivatkoztak gyermekeire, a romlott asszony nem hajtott szavukra, utnak indította kincseit huszonnégy hat lovas szekeren, rakva aranynyal, ezüsttel és drágaságokkal. Oly nagy volt a méltatlankodás, hogy maga az osztrolenkai starosta, kire bizva volt a drága szállitmány fedezete, bizalmasan kijelentette, hogy egy ujját se fogná mozdítani ha valaki rajta törne a társzekereken. De a lengyel nemzeti önérzet fellázadt erre a gondolatra, s Bona királynét sértetlenül engedték kivonulni az országból.

Bona Bécsen, Velenczén, Florenczen, Rómán, Nápolyon át Bariba ment, atyja örökébe s ott telepedett le. Pénzéből 433,000 hollandi aranyat — abban az időben roppant összeg — II. Fülöp spanyol királynak kölcsönzött és sohasem kapta vissza. Majd tökéletesen Papagoda kedvese hatalmába adva magát, kicsapongásokba merült, s ennek keze által méregtől veszett el, 1557. nov. 20-án.

RADZIVILL BORBÁLA.

EGY GONDOLAT.

Ne add egészen át magad,
Ha már kegyét birod,
Maradjon még egy gondolat
Közöttetek titok.

Az a mi a legbecsesebb
Lelkednek mélyiben,
Mi másnak nincs meg, csak neked,
Maradjon sejtelem.

Ki mindent, mindent oda ád,
Vegyen koldúsbotot!
Csak sugarat szórj, de magát
Ne oszd szét a napot!

Mással se bírsz, tiéd csak ez
Egyetlen gondolat,
Mit semmi lény meg nem szerez,
Ha nem adod magad.

Egy élet szenvedésibe
Került neked e kincs,
E röpke szó, e szent ige,
A melynek ára nincs.

Kimondod, elszáll . . . és nyomán
Nem támad semmi sem
S te állsz, mint megfejtett talány,
Unottan . . . üresen! . . .

PALÁGYI LAJOS.

A FÖLD ALÓL.

— Holmi az erdélyi bányászvilágból. —

Mintha rég elhallgatott dajkamesék borzongató történeteit látná ujra elevenedni az ember, mikor estenden a maguk közt csevegő bányásznép közé kerül, mely a fölény büszkeségével hozakodik elő a maga rejtelmes dolgaival, miket a föld alatt, a hegyek méhében apái és ő megértek, átéltek.

Az elbeszélők nyelvét egyre szaporábbra oldja meg a bor, s szavaik között — úgy véled — most egy kis hegyi manó tüzes szemei villannak feléd, majd a bányarém toppan elébed a maga ezerféleképen leirt rémes alakjában; s a mint hatalmas aranytömböket csillogtat meg előtted a mesélő, nyomban fölsir rá egy-egy rémes jajkiáltás: a bánya szerencsétlen áldozatainak segélytelen rimánkodása. És, mint egy zümmögő kiséretet, hallani véled a kalapács-ütések ütemszerü kippkoppjait, melyeket olykor csak a robbanások hatalmas csattanása hallgattat el egynéhány pillanatra.

Mert a bányász dús képzelmü ember. Napjait, sőt olykor éjjeit a föld sötét mélyében dolgozva át keserves verejtékkel, ezernyi életveszély között, van ideje az egyhangu munka magányában önmagába mélyedni, s a mint ismét a mosolygó kék ég alá kerül, addig némaságra kárhoztatott ajkairól érdekes és változatos szavakban foly bányász-társai körében a bő beszéd. És mégis . . .

Lám a vadász, ki vadüző szenvedélyének egész hevével áll meg vészben és viharban, zsákmányával megtérten szintén nem fukar a szavakban, de sokkal jobban szereti tódítani a történteket. A vadászvilágban sok-sok adoma kering szerteszét a hatalmas «anzágolásokról», a kolosszális hazugságokról; — a vadász nagyobbnak szeret látszani, mint a mi.

De ki hallott valaha henczegő bányászról, — ki tudna följegyezni egyetlen szócskát, melyet bányász megfontolatlanul elejtett volna, — ki látott valaha csak egyetlen kérkedő «vasárnapi bányászt?»

Humora nincs a bányász-életnek, s éles hallásu, még élesebb látásu ember legyen az, a ki a bányász-élet titkaiból, szokásaiból, történeteiből csak olyan odadobott megjegyzéseket, amolyan kisebb történetkéket följegyezni tudjon.

A bányász, a mily tele tüdővel szívja magába a szabad természet tiszta levegőjét a maga kevés pihenője alatt, a mily féktelen kedvvel duhajkodik pár óráig, hogy a föld alatt elvesztett élvezetekért magát dúsan kárpótolja: ha idegen vetődik melléje, bizalmatlan tekintettel méri végig, s néma lesz, mint a sír. Mintha érezné, hogy neki nem ez a künnlevő világ a működési tere, mintha mutatni akarná, hogy ez itt fönn neki idegen ország, a hol mindenki ellensége és senki sem barátja, s nem fojthatja öntudatát az italba annyira, hogy az ő földalatti életéről, annak küzdelmeiről, ritka gyönyöreiről, fogásairól s veszélyeiről csak egyetlen vigyázatlan szócskát is elejtsen, mely a tudvágyó idegent, kiben ő előre is egy félelmes vetélytársat lát, nyomra vezethetné abban a rejtelmes világban, melyben ő az úr és szolga egy személyben.

És különös, hogy ez nem csak annak a szegény, rongyos bányásznak a jellemvonása, a ki benn a föld méhében verejtékezve töri halvány mécsvilágnál az aranyat rejtő követ, ép oly sajátja ez annak a művelt, értelmes bányatulajdonosnak, ki odafönn a nagy világban él bárminemü hivatásnak. Kérdezzük őt, a legközömbösebben, puszta tudvágyból s érdek nélkül bármiről, mi bányáit illeti: azok terméséről, a munkások fogásairól, munkaképességéről, küzdelmeiről és a többi, hallgat, vagy pedig másra tereli a beszédet.

Hagyományszerü valami ez, mit apától örököl a fiu s attól az unoka; a bányavidék levegőjében él ez, mintha az égalj, az életviszonyok követelménye volna. Ha oda vetődsz, a még hagyományosabb vendégszeretet ölel kebelére, de fékezd tudvágyadat, vess korlátot kiváncsiságodnak; a mi ott a legérdekesebb, a mi nekik mindennapi, előtted még egy ismeretlen világ: arról fogsz legkevesebbet hallani.

Abrudbánya és Verespatak vidékén jártam nem régiben. Rég ismerős e tájék előttem, a maga sajátszerü alakulataival és népével egyetemben. Mindig megcsodálom a Csetátye-mare hatalmas kő-termét, melyre hevet tűz le a déli nap, mintha megint be akarná aranyozni a kiaknázott kő-óriást, áhitattal nézem hatalmas arányait, borzongással tekintek bele a mindenfelé elágazó aknák torkába, melyeknek mélyébe most már a legvakmerőbb bányászok is szepegve

*

bocsátkoznak bele. Az óriási kőmedencze oldalfalain soksok nyilás tátong, ki tudja, micsoda rejtett összeköttetésben egy mással, s a szédítő magas falakba vágott keskeny, korláttalan ösvénykén most is látni olykor a vigyázva lépdelő kis mokány lovacskát, a mint türelmesen viszi a nemes aranyat rejtő köveket egy átalvetőben. Egy-egy szakadásban eltünik, majd ismét előbukkan s végre egészen elveszítjük szemünk elől. Csak az ő ösztöne tudja, hogy hol ér ki az aknák és bányamenetek labirintusából.

Olykor megdöbbenek, ha eszembe jut, hogy alattam a föld egy nagy hangyabolyként össze van fúrva, sok száz láb mélyen lábaim alatt ezerek verejtékes munkája foly, s én ide fönn ép oly kevéssé hallhatom meg a szerencsétlen családapa halálhörgését, a kit a leomló kőtöredék összezúzott, mint a szerencsés munkás üdvrivalgását, kit a bányák manói egy nagy darab csillogó termés-aranynyal ajándékoztak meg. Azok rám nézve nem léteznek s számukra én sem itt fönn, más sem, semmisem.

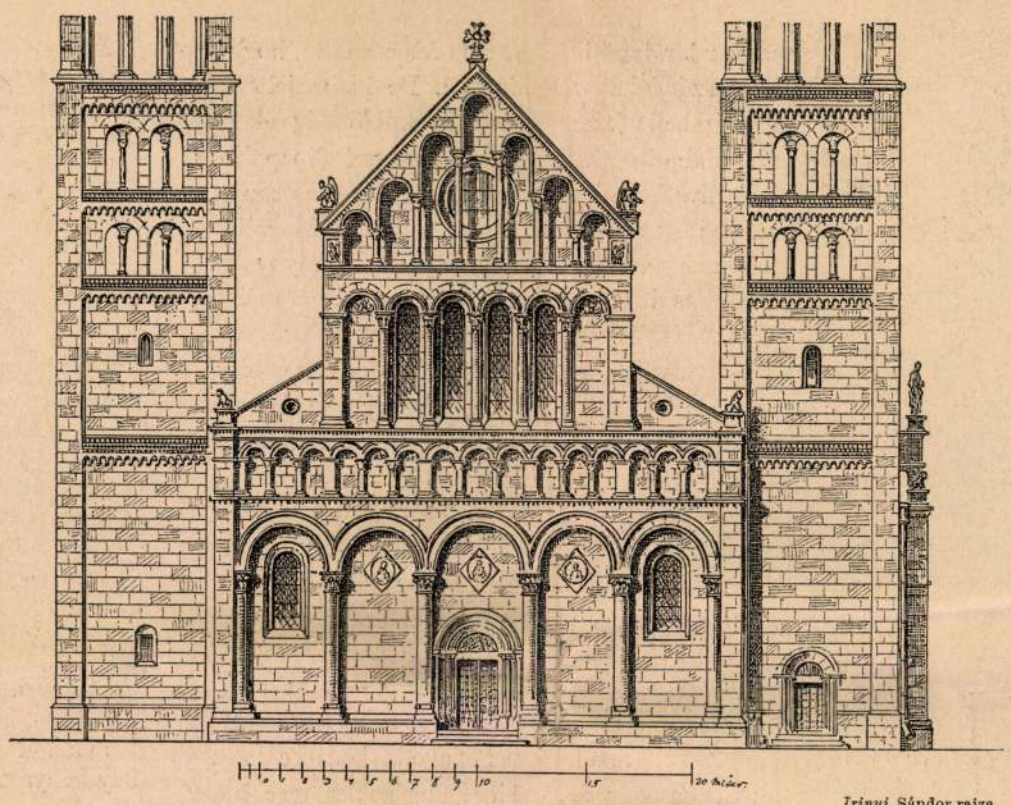

Irinyi Sándor rajza.

A PÉCSI SZÉKESEGYHÁZ NYUGATI HOMLOKZATA.

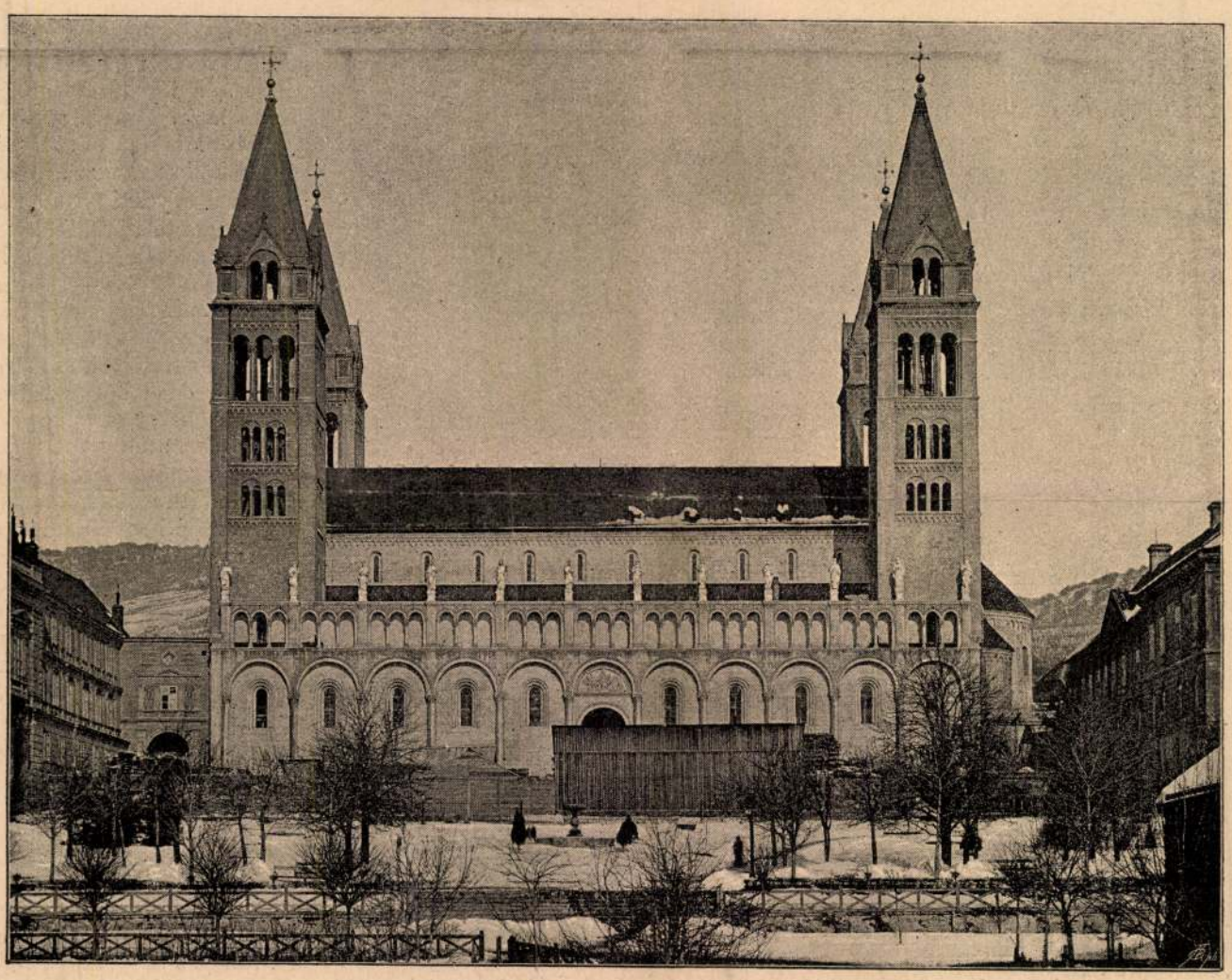

A PÉCSI SZÉKESEGYHÁZ DÉLI OLDALA. *Zelesny* K. fényképe után.

És ha fölkerülnek is vecsernyére, sápadtan a fojtó földalatti légtől, kimerülten a durva munkától, útjok egyenest a korcsmába vezet, hol tikkadt torkukat bőven üdítik az erősítő, bátorító itallal. Hazatérve, vagy hazatámolyogva elköltik estebédjüket, és a bányász szeret jól élni, mert munkája megkivántatja vele. A kelő nap már nem látja őket; valahol odabenn, közelebb a föld gyomrához, ismét kezeikbe vették pislogó mécsüket, ismét bevésik kalapácsütéssel, vésővel az aranyat igérő sziklába a szabályszerü gödröcskéket, ismét megtöltik a robbantó porral, beleillesztik a kanóczot s gyorsan eltávoznak. Apróbb és nagyobb durranások reszkettetik meg a bánya fülledt levegőjét, a kő apró törmelékekben omlik le, honnan aztán kis lovacskák vállain, vagy primitiv fasines «vas»-úti talicskákon kerül ki a napvilágra, a tompán és egyhanguan dunnyogó zúzdák pörölyei alá... Aztán kezdődik elől a munka és foly vég nélkül...

De hányszor megesik, hogy valamennyi robbantó-töltés elsül, egynek kivételével. Aggódva számítgatja az egymásra következő arczvonásokat a bányász, s ha egy még várat magára, remegés tölti. Ismeri a kanócz hosszát s tudja, mennyi idő alatt futhat azon végig a gyujtó tűz. Ha ideje letelt, félve, óvatosan kúszik közelebb a helyhez, remegve keresi ujra meggyujtott lámpája derengő fényénél a kanóczot...Ha tüze kialudt, megkönnyebbülten sóhajt föl, ha még pislogni látja, ismét félrevonul. Félelmes várakozás közt, ólomlábon haladnak a perczek, míg ujra feléje mer menni... S im, a robbanás épen akkor történik... a kő reá zúdul, a feneketlen mélybe sodorja... Jó, ha legalább temetni kivihetik.

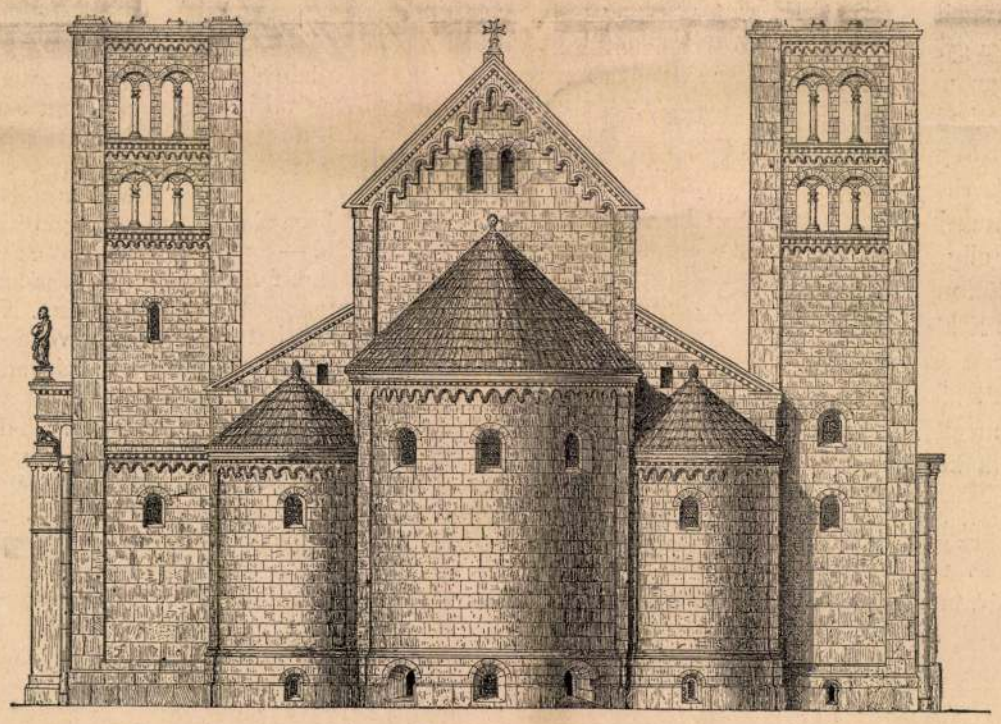

A PÉCSI SZÉKESEGYHÁZ KELETI OLDALA. *Kiss* F. rajza.

De azért oda van ő nőve ahhoz a földalatti világhoz. Künn a szabad levegőn elsenyved, ez a fojtott, ritka, gázos levegő az ő éltető eleme, ez az élet edzi s gyönyörködteti őt, melyben ezer oldalról vicsorítja rá fogait a halál. Hányan mennek be, hogy soha többé ki ne jőjjenek! Egyiket az elkésett robbanás zúzza halálra, a másikat a

FÜLÖP.

IFJ. JAKAB.

MÁTYÁS TÁDÉ.

SIMON.

ÖREGEBB JAKAB.

PÉTER.

PÁL.

JÁNOS.

BERTALAN.

TAMÁS.

ANDRÁS.

MÁTÉ.

A PÉCSI SZÉKESEGYHÁZ APOSTOLSZOBRAI KISS GYÖRGYTŐL.

Zelesny K. fényképei után.

szédítő ösvényekről egy botlás taszítja le a feneketlen, beláthatlan mélybe s csak egy locscsanás árulja el, hogy odalenn víz van. Víz, mely nem hagyja az ő áldozatait semmivé lenni; nem áztatja le róluk ruháikat, nem bomlasztja szét tetemeiket s megőrzi őket épen, mint a múmiákat. A víz is a bányáé és ismeri az ő világának lakóit. Ha majd jön valaki értük, ha egy véletlen rámutat évtizek multán a rég eltünt bányászra (a mint nem egyszer történt már), a víz nyugodtan mondhatja: «Megőriztem, — átadom, itt van!»

És vetnek neki épen olyan hideg ágyat a földben. De ha a sirások egy göröngyben egy szemernyi aranyra akadnának, a sírt aknává ásnák ki ....

A szegény halottnak kár volna csak egy porszemnyi aranyat is elvenni az élőktől.

Haj, az arany, az arany!

Valóban megdöbben, visszariad az ember, a mikor erre a vidékre kerül, és közvetlen tanuja lehet annak, hogy mily óriási befolyása van itt a teremtés urára, az emberre annak a hitvány, fényes ércznek, a mely elég büszke arra, hogy a legkeservesebb munka, s ezer életveszély árán adja meg magát a kapzsi földlakónak.

Errefelé alig vetnek nagyobb hullámokat a társadalmi, politikai mozgalmak, melyek nagy arányokban hatják át az egész világot: itt, hegyei mélyében, aranyat keres az ember s magasabb kérdések alig érdeklik.

A családi élet tűzhelyén a rómaiak ősi, családi istenei védték a szentélyt, itt a penas, a lar a csillogó arany.

Nem találsz arczot, melyen a birvágynak mohó kifejezése ne üljön, nem látsz kezet, mely ösztönszerűleg le ne nyúlna az elébe gördülő kő után: hátha egy porszemnyi arany van benne.

A — mondhatni — ádáz kitartás, melyet az aranykeresőben a kincsvágy megrögzit, a nyomorult munkást sokszor huszonnégy, sőt negyvennyolcz óráig sem hagyja pihenni, ha egy csillogó aranyérre akadt, s csak akkor hull ki lankadt kezeiből a szerszám, ha a csalóka ér megszakad. Addig a birni-vágy volt az erő neki.

A mint az országútról fölhaladsz a kanyargó úton a verespataki völgy szádájától, minduntalan nyikorgó kis ökrös szekereknek kell kitérned, melyek lassan csikorogtatják lefelé a zuzdákból kikerült, péppé tört követ a zalathnai kohók olvasztó kemenczéibe; — a patak fölzavart, sötét színű vizében, mely száz zúzdán meríté ki a magastól idáig hajtó erejét, itt is, ott is rongyos alakok merítgetik a homokot s mossák belőle azt a kevés nemes érczet, mit számukra a jó víz felülről lesodort. A «hurkász»-ok ezek, nyomorékjai a vidéknek, kiknek testi erejét, bénaságát a kincsszomj erősítgeti.

A stompok (zúzdák) zakatolása egyre hangosabb, a mint fölfelé haladsz .... Az arany, az arany!

Ezt hallod, ezt látod mindenütt. Emberi dolog, hogy e légkör veled is érezteti hatását, s szintúgy remegve vágyol egy hatalmas aranytömb után. ... Hát rosz néven veszed másoktól ezt? Hát elitéled-e azokat, a kik ott egymás mellett és egymás ellen küzdenek azért az érczért?

És milyen küzdelem! .. A békés munkás, ki a maga kis bányáját kopácsolja szorgosan, vagy a társaságok bányáiban dolgozik csekély napi bérért, még csak hagyján! Életveszélyei nem oly sokszorosak, mert az ő munkája szabad.

De hát a *bányatolvaj?*

Egy itt feledett valami, egy faj, a melyet sohasem fog vakmerőségben, kitartásban s ádáz életküzdelmében fölülmulni senki és semmi.

Nincs semmije, csak a birvágy s őt hajtja a vére, az életösztöne, hogy annak szolgáljon. Vakmerősége határtalan, halál-megvetése legendaszerü. Lakása nincs, arczát nem látta senki, a bányász gyakorlott szeme a legtávolabbról felismeri mégis; ott jár, omladékokban, szakadékokon, a hova nézni is szédülés; kúszik, mintha testének semmi sulya nem volna s rémséges mélységek fölött egy ruddal átveti magát ....

A hol jól megy a bánya s gazdagon fizeti a rá fordított munkát a kő, azt ő tudja meg legelőbb. S a mint javában foly a munka, a békén dolgozó emberek feje fölött egyszerre a szédületes magasból megszólal egy hang. A bányatolvaj.

Ki tudja, hogyan jutott oda? Az összefürt hegy bejárhatlan labyrintjét ő ismeri egyedül, óriási halálmegvetéssel jött át oda, a hol a munka foly. Ki tudja, hol ment be, s hol megy ki? A föld méhének titkai vannak s ő azokkal jó ismerős. Hangja egyre türelmetlenebbé válik odafönn. Nem kér, hanem követel. Követeli, hogy hagyják őt is dolgozni, hagyják őt is élni már! És a bányászok sietve oltják ki mécseiket s gyorsan távoznak. Hiszen az az ember onnan fenről rájok zúdíthat egy egész hegyet, vagy lelövi őket láthatatlan búvó helyéről, mint a verebeket. És átadják neki a tért.

Őt csodálatos ösztöne a legjobb helyre vezeti, s egy éjjel megrakodik.

Mikorra üldözésére jönnének, eltünt, elpárolgott, mint egy fantom.

És ő azt mondja, hogy neki is joga van ahhoz az aranyhoz. Neki az a hite, hogy az senkié, az mindenkié ... azt az *Isten adta.*

Hát ha igaza van?

Ifj. Szász Károly dr.

MAGYAR SZENTEK HÓDOLATA MÁRIÁNAK.

Dombormű a pécsi székesegyház déli oldalán *Kiss* Györgytől.

A PÉCSI SZÉKESEGYHAZ KÜLSEJE.

A Pécsett közelebb restaurált székesegyház nemcsak a magyar, hanem az egyetemes műépitészetnek is monumentális alkotása. Multjáról azonban, fájdalom, ma még alig tudunk többet, mint a mit nagytudományu leirója, Henszlmann Imre összehasonlítások utján és a stil sajátosságaiból meg tudott állapitani. Ő nem ad igazat azon hagyománynak, mely a mostani dom épitését Péter királyunknak tulajdonitja. Szerinte a régi dom 1064-ben teljesen leégett és alapfalai a püspöki palotától a mostaninak déli kapujáig terjedtek. A mostani templomnak alapköve pedig a XII. századnak legfeljebb utolsó vagy utolsó előtti tiz évében, valószinűleg 1187 és 1219 közt tétetett le, míg szoborművei még későbbiek. Czobor Béla máskép vélekedik. Ő Péter királynak (1038—41) tulajdonitja az épités megkezdését, «ki a középkor szokása szerint az általa épitett templomot választá nyugvó helyéül.» A kérdés semmiesetre sincs eldöntve, s tán nem is lesz, míg a szerencsés véletlen valamely oklevelet nem hoz erre nézve napvilágra.

A templom alaprajza hosszukás négyszög, melynek oldalai a négy fő világtáj felé tekintenek. Nyugati oldalán van a főbejárat, keleti oldala pedig három félkör alaku fülkével, u. n. apsissal van megtoldva. Az igy bezárt teret tizenhat négyszögű pillér-oszlop hosszában három hajóra osztja. A templom keleti fele a 4-ik pillér-pártól kezdve altemplomot rejt magában, mely fölött a szentély terül el. Kívül a templom négy sarkán egy-egy négyszögü torony emelkedik, melyeknek belső falai közösek ugyan a templom északi és déli falaival, mégis az egésznek nem szerves részei, hanem úgyszólván csak ragasztékai, mert azzal belső, szerkezeti kapcsolatban nincsenek.

Az a két sor kápolna, mely a kiszökő tornyok közti teret éjszak és délfelől elfoglalja, eredetileg nem tartozott a templom testéhez. Ezeket a XIV. században épitették a templomhoz, mivel a kiemelkedő főhajót, mely eredetileg lapos famennyezetre, talán, mint az ó keresztény templomok, csak a födél gerendázatának tartására volt rendelve, beboltozták, s a nehéz boltozat a fő falakat szét kezdte nyomni. Hogy tehát a boltozat be ne omoljék, a főfalakat kivülről a kápolnák odaépitésével akarták megtámogatni, de csekély sikerrel. A veszély ujabb időkben egyre növekedett, s a restaurácziót elhalaszthatatlanná tette.

Az itt leirt alaprajzu egyház, mellőzve a négy tornyot és a kápolnákat, az épités történetében bazilika néven ismeretes. Közönségesen öt eltérő alaprajzu egyházat szoktak e névvel jelölni, de valamennyinek közös vonása, alaptipusa az a hosszukás négyszögű tér, melyet két sor pillérre épitett magasabb két fal három hajóra oszt; keleti oldala pedig félkör alaku egy vagy három fülkében, u. n. apsisban végződik.

A pécsi székesegyház ó-keresztény bazilika, melynek alaprajzában még nem látjuk nyomát a symbolismusnak, azaz nem kereszt alaku, mint a későbbiek, vagy a görög bazilikák. Tornyainak elhelyezése pedig, mint Henszlmann kimutatta («Pécs középkori régiségei» I. 1869. 90 l.), egyedüli magyar épitési sajátosság, melyet Szt-István székesfehérvári bazilikájának épitője valamely még akkor épen álló római kastrum alaprajzából vehetett át, abból a czélból, hogy a tornyok szükség esetén védelmül is szolgálhassanak. Szembetünő azonban, hogy a négy torony merev odaállitása a négy sarokra fejletlen müizlésre vall, s igaza van Henszlmannak, ki szerint ez olyan hiba, minőt e templomok fej-

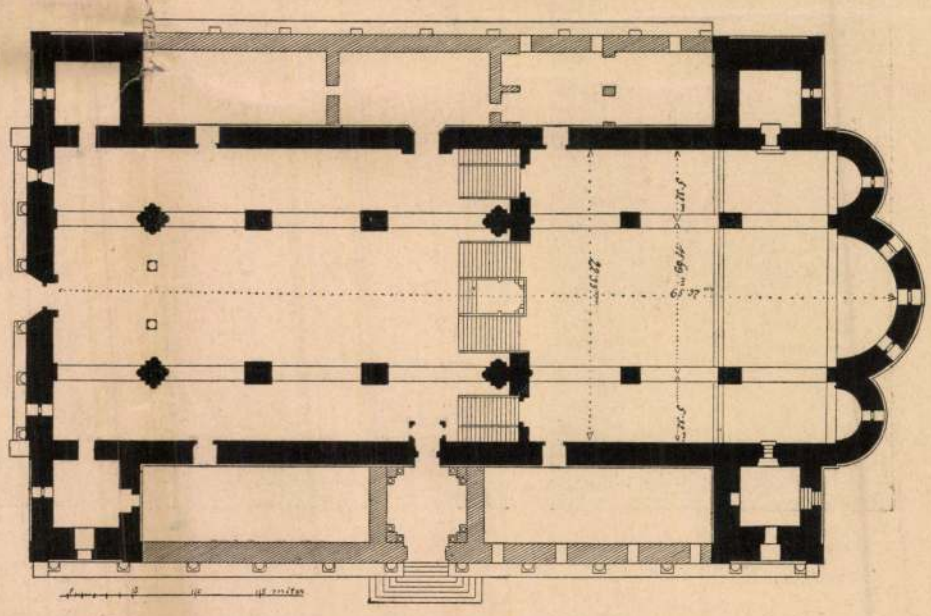

A PÉCSI SZÉKESEGYHÁZ ALAPRAJZA.

lődöttebb építése korában másutt már nem követtek el.

A templom külsején építési tekintetben csak három oldal jöhet tekintetbe. A nyugati homlokzat nemes egyszerűségével, érthető világos felosztásával és harmonikus egységével tesz hatást. Két főrészre oszlik: A három hajó közös homlokzatára, mely a mellékhajók ereszéig emelkedik, s a főhajó és födelének kiemelkedő homlokzatára: a rakványra. A tornyok mint két zordon őrálló emelkednek a díszes külsejű templom mellett jobbra és balra. A homlokzat előreszökő, sima talapzatán a két szélső pilaszter közti tér egész hosszában hat, kettős attikai lábakon nyugvó oszlop emelkedik, a melyek fölött öt nagy félkörív alkot díszes arkádot. Az oszlopok háromnegyed részben lépnek ki a falból, s u. n. vakívet alkotnak. A középső ív alatt a főajtó, a két legszélső alatt pedig a mellek-hajókba nyuló két ablak töri át a falat. E nagy ívek fölött kis párkányzat fut végig, hogy legyen a mire a felső kisebb arkad-sor, a nyilt galleria, támaszkodhassék, mely a fölötte elfutó fürészfogas főpárkányzattal a három hajó közös homlokfalát szép harmoniába olvadva koronázza és fejezi be. Imponáló méltósággal és könnyedséggel érvényesül a főhajó büszke kiemelkedése a rakvány kétsor karcsu oszlopos arkádjaiban.

Ezek közül az alsó hét iv karcsu oszlopai háromnegyed részben a falba olvadtak, s a négy középső között négy ablakon át ömlik a világosság a főhajóba. A két felső ív azonban, melynek oszlopai a födél eséséhez mérten jobbra-balra nagy arányokban rövidülnek, nyilt galleriát alkot, s a födél homlokfalára vetett árnyéka, valamint a padlást megvilágító kerek ablak az egész homlokzatnak könnyed, festői hatását teljessé teszi. Szobormű e homlokzaton több van: Szt-Péter, Szt-István és Szt-Mór, Pécs második püspökének négyszögű medaillonból előre hajló mellék-képén kivül a homlokfal két sarkán két angyal és két más dombormű. Balról a véres üldözésekből diadallal kiemelkedő egyház jelképe, a phönix, jobbról pedig a fiait vérével tápláló Pelikán madár, Jézus jelképe. Fölöttük az egyház erejének és hatalmának symboluma: két oroszlán őrködik. Valamennyi Kiss György szobrász műve.

A székesegyház délről nézve eredetileg, mikor még a kápolnák nem voltak hozzá építve, más képet nyujthatott. Jelenleg a homlokzatát másfél méter magas kőpadon nyugvó tizenkét oszlop félkörivei, s a fölöttük elfutó nyilt arkád díszíti, ép úgy, mint a nyugati homlokzatot. Minden nagy iv alatt egy-egy román ablak bocsát be világosságot a kápolnákba, míg közepén a díszes főkapu vonja magára figyelmünket.

E fölött van Kiss György dombormüve: «Magyarország szentei hódolnak Máriának.» Középen magashátu román karosszéken trónol Mária, ölében a kisded Jézussal. A trón két oldalán térdelnek: jobb felől első szent királyunk fia, Imre, mögötte Szent Gellért püspök, és II. András királyunk sarja, Szent Erzsébet. Balja felől pedig Erdély védőszentje, László, IV. Béla királyunk szentéletü leánya, Margit és Szent Adalbert püspök.

E dombormüvön Kiss György nem akart a XII. század román stilusában dolgozni, hanem mind az arányokat, mind az alakok elhelyezését, tartását, a korhoz hü ruházatot és fegyverzetet, az arczok tipusát és kifejezését, s a kivitelt tekintve a jelenkor mü- és történelmi érzékü művészére való reliefet alkotott. Azért azok a szemlélők, kik a régi műmaradványok vizsgálatán szemöket nem élesítették, Kiss György dombormüvén sok vonzót és szépet fognak találni. De a szigoru stil emberei nyomatékkal fogják kiemelni, hogy itt a plastika és arkhitektura nincsenek egészen összhangzásban; a mi kivált akkor tünik fel, ha az altemplom lejáratihoz alkalmazott régi dombormüvek másolatait, melyeket Zala György faragott, összehasonlitjuk a templom külsején látható eredeti szobormüvekkel.

A déli kápolna-sor párkányzatára már Pollák pesti épitő, ki a domot e század elején eléktelenitette, tizenkét apostol-szobrot helyezett. De azokat a képfaragó Bartalics József olyan arányokban faragta ki, hogy inkább látszottak óriásoknak, mint apostoloknak.

Schmidt épitőmester is apostol-szobrokat helyezett ide, a melyeket Kiss György mintázott és faragott fehér homokkőbe.

Ezek oly módon vannak a déli fal párkányzatán elhelyezve, hogy a két apostol-fejedelem, Péter és Pál közbül, a kapu fölött balra és jobbra áll; a többi pedig balról kezdve így következik:

1. *Fülöp.* Körszakállu, java korában levő férfi, ki mély áhitattal tekint az égre. Tunikája fölé jobb vállán fibulával összekapcsolt dús szegélyü palást borul.

2. *Jakab az ifjabb*, jobbjában könyvet és alkarával vértanusága eszközét tartja. Mellére tett jobb keze megilletődést fejez ki, valamint égre tekintő szemében is mély áhitat és prófétai lélek ül.

3. *Mátyás Tádé* leeresztett jobb keze könyvet tart, balja pedig a bárd nyelén nyugszik, melylyel kivégeztetett.

4. *Simon* hosszú szakállu, tekintélyes prófétai alak. Jobb keze szintén vértanusága borzasztó eszközén, a földre támasztott fürészen nyugszik, mialatt balját mellére teszi és megilletődéssel égre tekint.

5. *Az öregebb Jakab* zarándok-ruhában van ábrázolva. Göndör fürtjei vállát verik, s arczán az erősen, mondhatni, a valóság rovására ferdén és mélyen metszett szemüregek mellett is sok egyéni vonás van. Testtartása is a többinél valamivel élénkebb, könnyebb, mozdulata biztos alakító kézre vall.

6. *Péter* jobb kezében az egyházi előljárói tiszt és a főhatalom jelvényeit, a két kulcsot tartja, s azt a baljában levő könyvre támasztja. Palástja alatt érseki palliumot visel, a mely naiv anakhronizmus a román stil jelképező természetében leli magyarázatát, s az apostol-fejedelmet mint főpapot állítja elénk.

7. *Pál*, méltóságos tartású, tiszteletet parancsoló alak, melyet a tagok helyes aránya (kivéve a keskeny vállakat), valamint a könnyed tartás, a tizenkét szobor legjobbjai közé helyez.

8. *János* szép ifjú arczát a vállakra omló dús fürtök árnyékolják. Itt már a vállak aránya is kedvezőbb.

9. *Bertalan* jobb keze a balról áthuzott köpeny, s a kés tartásával van elfoglalva, melylyel elevenen megnyuzták. Szabadon leeresztett balja pedig könyvet tart.

10. *Tamás* jelvénye a lándzsa, melyet jobb kezében tart, és köpenyét baljába fogva előre lép. Ez a szobor is a kiválóbbak közé tartozik.

11. *András* jobb kezében tartott nyitott könyvből olvas, balja pedig a ferde kereszt karját öleli, melyre fölfeszitették. Valamennyi szobor közt a legszebb, leghatározottabb kifejezésü és legtöbb egyéni vonásból alkotott arcz. A szobor állása és tartása is könnyed, természetes; azonban az alsó lábszárak túlságos rövidsége, mint a többinél is, és a fej aránytalan nagysága, ennél is feltünik. Másfelől az is igaz, hogy mind ez a szobron magán elhelyezésénél fogva nem tünik annyira szembe, mint a gypsminta után készült képen.

12. *Máté.* Teste sulya ballábára nehezedik, a jobb pedig felfordított edényen nyugszik, melyből pénzdarabok hullanak ki, arra emlékeztetve, hogy Máté mielőtt Jézus tanítványai közé állt volna, gazdag vámos vala. Hosszukás arczát dús hajzat és hosszú fürtös szakáll köriti. Kár hogy a művész a távol magasból való hatásra számítva, a jobbik alsó lábszárat itt is rövidre faragta.

A székesegyház keleti oldala a sok viszontagság és a sok átalakítás közben szintén sokat szenvedett. Az apsist a főhajóval egyenlő magasságra emelték és két óriási gót-ivü ablakkal áttörték, de rajzban már Henszlmann restaurálta. Jelenleg az apsison három ablak bocsát be világosságot a szentélybe. Ez a szám keresztény felfogás szerint a szent háromságot jelképezi. Az apsidiolokon csak egy ablak van. A fedelek alatt valamennyin díszes párkányzat vonul el, a fedél csúcsát pedig az apsison stilszerűen faragott Krisztusfej, az apsidiolokon fél fenyü-doboz, végre a főhajó ormát rövid szárú görög kereszt diszíti s a keleti oldal változatos és festői képét befejezi.

A tornyok jelen alakjukban csak attól a párkányocskától kezdve ujak, melyen a hármas ablaku emelet nyugszik. Az alsó rész a Pollák-féle restaurácziónál is meglehetős ép állapotban lehetett, s legfölebb az elporlott kövek cseréltettek ki. Pollák lapos fedéllel és csipkés várfal-szerű párkányzattal látta el a tornyokat, Schmidt azonban a díszes kősisakot alkalmazta, melynek mind arányai, mind diszítményei nemcsak a tornyok, hanem az egész épület összes hatását nagyban emelik.

Ennyit a monumentális épület külsejéről. Ha a restaurácziót befejeztével a székesegyház elkészül, akkor belsejéről is, különösen pedig falfestményeiről megemlékezünk.

DR. GERECZE PÉTER.

TUDOMÁNYOS APRÓSÁGOK.

Az emberi tetem megfémesítése. Két olasz birtokában volt e nagy titoknak, de mindkettő magával vitte titkát a sirba. Mindkettő nyomorban halt meg.

Az első, a ki az emberi test megfémesítésével foglalkozott, szegény ember volt eredetileg is. A második kis vagyonát kisérletezéseire áldozta föl. Mikor vagyona elfogyott, kisérleteit is szükebb körre kellett szabnia, elannyira, hogy ideálját: egy egész emberi testet fémmé átalakítani, nem is birta elérni.

Az emberi testnek egyes tagjait, egy kart vagy akár egy főt is igen szépen tudott metallizálni a második; oly szépen, hogy a karon még az egyes megdagadt erek is meglátszottak. Ha eszményét meg tudta volna valósítani, kimult nagyjainkat ezután fémmé alakítottuk volna át, és ez lett volna leghívebb érczszobruk.

Mit kell az emberi test metallizációja alatt érteni? Nem az emberi testnek galván úton fémlepellel való bevonását, hanem a szó szoros értelmében az emberi testnek fémmé átalakítását.

Életökben nem támogatták e feltalálók közöl sem az elsőt, sem a másodikat. Halála után dicsőitik a másodikat. Laboratóriumát, készítményeit tüzetesen megvizsgálják, vajjon sikerülni fog-e az illető szakembereknek eljárásának titkára rájönni, az nagyon kérdéses.

Nem járnak-e ezzel a találmánynyal is ugy, mint nálunk annak idejében azzal a hires zenélőórával, melyet egy rab készített, és mely, mikor a rab kihuzott belőle egy kis szegecskét, nem működött többé, de nem is volt többé megigazitható.

*

Az elemek felbontása. Mit nevezünk khémiai elemnek? Ha azt mondjuk, hogy oly anyagot, mely különnemü alkotó részekre többé nem bontható, ezzel még nem oldottuk meg egészen a kérdést. Legalább nem a hires Crookes felfogása szerint, a ki a londoni vegyészi egyletnek elnöke.

Van olyan test, mely sokáig ellenállott az analysisnek és végre mégis felbonthatóvá lett. A tudománynak uj módszerek állanak rendelkezésére, a melyek segitségével felbont eddig felbonthatatlanoknak tartott anyagokat, vagyis elemeket.

Maholnap még talán az aranyat, ezüstöt is képesek leszünk alsóbbrendü elemekre felbontani és akkor már az a probléma, melyen az alkhimisták annyit fáradoztak, nem fog többé a lehetetlenségek közé tartozni.

Crookes az elemeken kivül megkülönböztet még u. n. meta-elemeket. Ilyeneknek tekinti ő azokat az anyagokat, melyekre az eddig felbonthatatlanoknak tartott testek vagyis az elemek felbonthatók.

A didymiumot mostanáig elemnek tekintették. S ime sikerült a didymiumot két, egymástól kissé eltérő anyagra felbontani. Az egyik a praseodymium és a második a neodymium.

A didymiumot nem ugyan Crookes bontotta fel, hanem Auer von Welsbach, de miután ezen látszólagos felbontás is Crookes malmára hajtja a vizet, ez sietett is ezt a tényt abbeli állitásának bebizonyitására felhasználni, hogy sok elem szigoruan véve nem is elem, hanem másodrendű, ú. n. meta-elemek összetétele. S ha analytikai módszereink még tökéletesebbek lesznek, valószinű, hogy elemeink legnagyobb része meg fogja elemi természetét hazudtolni.

Crookes felolvasása alkalmával, melyet a londoni tudós vegyészi társulat a szóban forgó tárgyról tartott még az Ittriumra is utalt, hogy képtelenségnek látszó állitását még jobban támogassa. Az Ittrium — mondja Crookes — minden körülmények közt mint egyszerű test viselkedik. S mégis képesek vagyunk a homogénnak látszó Ittriumot, ha bizonyos vegyfolyamatoknak vetjük alá, frakczionálni, azaz részekre bontani, melyek bár igen hasonlítanak egymáshoz, még sem egészen azonosok.

Crookes állítása valóságos forradalmat van hivatva csinálni a vegyészek köztársaságában.

Crookes felfogása persze még csak a hypothésis stádiumában van. De elég az, hogy ha a vegytannak egyik legsarkalatosabb tételét a khémiának egyik híres bajnoka iparkodik megingatni.

De Crookes érvelésével szemben ellenvetést is lehet támasztani. Mert ha ez lehetetlen volna, akkor csakugyan közelednénk az aranycsinálás korszaka felé.

Az Ittriumot képező két testet t. i. eddigelé még nem találták meg a természetben sehol sem, hanem csak a laboratorium volt képes az Ittriumot két alsóbbrendű elemmé (?) bontani. Ugyanaz áll a Didymiumra nézve is.

Jólehet a praseodymium és a neodymium különböznek egymástól, a mennyiben az egyik aljasabb, mint a másik, sőt kristálytani különbségeket is tapasztalnak náluk; de mégis, miképen van az, hogy ezen ritka földnemnek két másodrendü eleme mindig együtt fordul elő a természetben, didymiumot képezve?

Crookes, hogy erre megfeleljen, olyan dolgokkal áll elő, melyeket csak élő lényekkel szoktunk összefüggésbe hozni. Nevezetesen azt mondja: «Nem épen lehetetlen, hogy az elemek ma már nem olyanok, mint akkor voltak, mikor születtek, mert ha egy atóm bizonyos időszakban megkezdte létét, s azután oly viszontagságokon megy keresztül, melyek végmegsemmisülésre késztetik, valószinünek látszik, hogy belső változásokat kellett szenvednie.»

Hja, mindhiába! az angolok még a tudományban is szeretik a különczködést.

Clerk Maxwell angol tudós pláne azt indítványozta, hogy fogadjuk el a méter helyett hosszegység gyanánt a nátriumnak rezgési hullámhosszát. Clerk azt mondja — egy atómnátrium a napban és a legtávolabbi csillagokban ugyanannyit rezeg, mint a földön.

Egy fecske azonban nem csinál nyarat, Maxwell ur fura inditványa daczára is megmaradtunk az oly könnyen kezelhető méterrendszer mellett.

Körülbelül ilyen sorsra fog jutni Crookes hypothésise is, ámbár különlegesség, kuriozitás szempontjából a Maxwell inditványa mindenesetre felülmulja Crookes nézeteit.

Sőt mi több, Crookes hypothésise nem is nélkülöz minden alapot első tekintetre, mert hiszen bebizonyított tényeket iparkodik mellette felhozni. Csakhogy az van a dologban, hogy a Didymium meg az Ittrium még nem eléggé tanulmányozott elemek. Ritka mind a kettő, mint a fehér holló. Meglehet, hogy akkor követtek el hibát a tudósok, mikor e két testet az elemek közé sorozták, de azért azzal, hogy e kettő esetleg nem elem, még nincsen bebizonyítva az, miszerint csak hiányos elemző módszereinkben van az oka annak, hogy az elemeket nem vagyunk képesek alsóbb rendü elemekre felbontani, mely utóbbiak volnának azután az igazi elemek.

Sokkal több okot ad a gondolkodásra ezen a téren az, hogy apró, mikroskopikus gyémántjegeczeket elektromosság segítségével tudunk előállítani. Mert hiszen az elemnek egyik főjellemvonása az, hogy mesterséges uton elő nem állíthatók.

K. Gy.

EGYVELEG.

* **Angol nyelv contra volapük.** Bell Mellville Sándor híres nyelvész «World-English» (Angol, mint világnyelv) czim alatt nagy feltünést keltett röpiratot adott ki, melyben azt bizonyitgatja, hogy a kétes becsü volapük helyett czélszerübb volna az angol nyelvet módositani ugy, hogy valóban világnyelv lehessen. E czélból igen csekély változtatás kell, mivel az angol nyelvtan nagyon egyszerü és világos, csak az irásmódon kell változtatni. A c, g és x betüket, mint feleslegeseket mellőzi, de uj 9 mássalhangzót vesz fel s a magánhangzóknak szilárd kiejtéseket ajánl, egyes esetekben külön jeleket. Rendszere igen egyszerü s nagy tetszésben részesül.

* **Czigányok nemzetközi kongresszusa** lesz közelebb Szilézia Gössnitz városában. A kongresszuson nagy számmal vesznek részt a czigányok, még Európán kivül eső országokból is.

* **Elelmes házasságközvetitő.** Khina egyik kis városában egy különben csinos leányka nem talált férjet, mivel pupos volt. Házasságközvetitője végre talált egy pupos fiatal embert, de ez sem akart pupos nőt, s igy a házasságközvetitő mindkét fél előtt el akarta titkolni ezt a testi hiányt. A leányt szövőszéke elé ültette oly módon, hogy pupja a szoba falának egyik mélyedésébe futott, a fiu pedig hátán borjut hozott be s válláról egy könnyedén odadobott köpeny csüngött le. A csalás sikerült s a két pupos házasságra lépett.

* **Láthatatlanná tevő szellem.** Kanton környékén a hivő khinaiak a következő módszert találták fel a Nik-tsing-kwai (halott lelkének elnyelése) titkának megszerzésére, melylyel az az irigylésre méltó tulajdonság jár, hogy az ily titokkal biró ember tetszése szerint láthatatlan lesz mások előtt. A kisérlet tevő 49 napon át fekszik egy még el nem temetett holttest koporsója mellett, nappal nem is kelhet fel, este is csak holdvilágnál s az egész idő alatt csak nyers gyümölcsöt vagy más nyers növény-ételt ehet. A kisérlet megtörténvén, megkéri a halott szellemét hogy segitsen neki s ha akkor hangot hall a koporsóból, felöltözik a halott ruhájába, a holttestet eltemeti s azután láthatlan lesz. Valahányszor vissza akarja nyerni rendes alakját, csak saját ruháját kell felvennie. Az ily titokkal biró ember azonban a harmadik év leteltével mulhatatlanul meghal.

* **I. Napoleon** nagyhirü szürke kabátja s kalapja költségét is kikutatta egy franczia buvár a nemzeti levéltárban. A kalap ára 60 frank volt s egy izben kijavítása 6 frankba került. A szürke kabát darabja 160 frank volt s a kék gránátosi egyenruha fehér mellrészszel, melyet Napoleon szintén nagyon szeretett, 350 frankba került s egy más zöld vadász-egyenruha veres mellrészszel 325 frankba. A hires kalap s egy pár szürke kabát a Louvreban őriztetnek.

* **Kisértetes estélyek** jöttek divatba az Egyesült-Államok nagyobb városaiban. A vendégek sötétben ülnek s rémületes kisérteti dolgokat beszélnek el, ha lehet, saját élményeikből. Éjfél után azonban meggyujtják a világot s a felzaklatott kedélynek vidám estebéd mellett szereznek nyugalmat. Hogy az estély annál kellemesebb legyen, a házigazda oly vendégről is gondoskodik, ki ügyesen tud elbeszélni s oly dolgokat, hogy a többiek hajaszála égnek mered.

* **A veszettség ellrnszere** a khinai köznépnél már hosszabb idő óta oly leves, melyet veszett kutya szivéből készítenek; azt hiszik azonban hogy csak akkor használ, ha lehetőleg rövid idővel a megmarás után adják a betegnek.

* **A babonaság Párisban** tömérdek embernek ad keresetet. Összeszámolták, hogy több mint 500 somnambulista van jelenleg a franczia fővárosban, kiknek nagyobb része egyuttal csoda-doktor is és különféle gyógyszereket árul. Cailhava asszony pár évvel ezelőtt csaknem nyilvánosan árulgatta kincseket varázsló pálczáit. A babona különben a párisi előkelő körökben is nagyon divatos. Boulanger gyakran vettet kártyát magának jósnők által, épen ugy, mint I. Napoleon egykor a hires Lenormand asszony által. Ismeretes még a régibb időkből, hogy Hugo Viktor s Musset soha sem ültek volna asztalhoz tizenharmad magukkal s Eugénia császárné a nagy franczia-német háboru kezdetén egész örvendve táviratilag tudatta férjével, hogy négy levelű lóherét talált s igy bizonynyal győzni fog.

* **Ritka feltaláló tehetséggel** bir Beasley Mária asszony Filadelfiában. Több más jelentékeny találmányon kivül ujabban egy oly gépet talált föl, melynek segítségével három munkás egy nap alatt 600 hordót készíthet. Előbb talált föl egy czélszerünek bizonyult gépet, melylyel egy nap 1700 hordót lehet összekötni.

AMERIKAI ÜZENET ÁTVÉTELE EDISON PHONOGRAPHJA SEGITSÉGÉVEL.

legjelesb tanitványa és a szótár szerkesztésében is osztályosa vala. Igen itt van. De ő vár, mig Ballagi birálata nyomtatásban is megjelen s aztán — tárgyilagosan, nyugodtan, higgadtan meg fogja cáfolni azt, ami ferdítés vagy tudatlanság volt ebben a »birálatban«. Erre a feltünést kerülő, csöndes tudósra számított Ballagi Aladár, ki nem fogja rekedté kiáltani magát a piacon, hogy az egész ország hallja meg szavát, hanem alaposságra törekedik, ha még oly csöndben is marad.

*

És most vessük föl a kérdést: csakugyan rossz az a szótár? Szily Kálmán azt mondja, hogy tévedéseivel, hiányaival is becses munka. Simonyi bizonyítja, hogy a Ballagi fölhozta hibák legnagyobb része ferdítés, a hiányok pedig az anyag földolgozásának módjából önként következnek.

Én pedig két füzetet olvasgatok. A két *Grimm* szótárának birálata *Sanders* Danieltől... Mi a veleje a birálatnak ez ideális szótárról, melyet Ballagi Aladár jobbnak tart a Littréénél is! Hogy az egész munka csakúgy hemzseg a tévedésektől, félreértésektől, hogy Grimmék nem tudtak németül, nincs kellő logikai képzettségük, hogy egy szó értelmét meghatározhatnák stb. stb.

Megjelent pedig a két füzet Hamburgban 1852-ben és 1853-ban.

*

A közönség hamar itél azokról, kik elitéltettek. Várjunk még kissé. Ezt a birálatot nem sugallotta tudományos érdek, sem igaz meggyőződés.

Valóban, ha ez lehetséges tudósoknál; ha a magyar tudomány embereinek lelkében ilyen indítékok költhetnek vitákat s szülhetnek kritikákat: »inkább eb legyek s ugassak holdat, mint ily római«.

SEBESTYÉN KÁROLY DR.

Elemér Sztambulban

Elbeszélés

III (Vége)

Lassacskán fejlődtek a dolgok, de elég biztosan. Elemér legelőször is a szálakat szőtte szanaszét és a magokat vetette el. A szálak abból állottak, hogy bizonyos órában, minden napon sétált némely elhagyatott paloták előtt. A magok sem voltak másmilyenek. Minden pénteken kiment a kis-ázsiai édes vizekhez, ahol ilyenkor a szegényebb basák hiszterikus feleségei diót hámozva francia regényeket olvasnak, toallettekről beszélnek. Elemér nagyokat pislantott e jórészt kövérkés hölgyekre és semmiképpen vagy csudálkozó mosolylyal fogadott tekintetei voltak a mag, amelyből a szerelem illatos orchideáinak felnövekedését várta. Egy rosszkedvü öreg rendőr végre is fölfogta és fölismeré sajátos nézelődéseit és eltávolította az édesvizektől.

Elemér izgatott boldogsággal mondá zenetanár barátjának:

— A fejlemények bonyolódnak!

— Csak barátaink a basák, ne tudjanak meg semmit, mert ők végre is katonák és muzulmánok! — szólt a szépen fütyülő hű léiek némi félelemmel és sok óvatossággal.

— Csak a szelamlikon vigyázz magadra, az életeddel játszol! — tette hozzá a festő.

— Bizzátok rám, ha valaki vigyáz, én vigyázok. Annál merészebbek a hercegnők. De ezt értem és méltányolom. Az elmult pénteken is, miután a szultán ő felsége bement a Hamidik mecsetbe, szegény hercegnőket otthagyta a forró napon, csukott hintókban. A magas hölgyeknek bent igen nagy forróságuk lehetett és mivel az arcaikat kidugni nem merészelték, a kövér kis fehér kezüket nyujtgatták ki a hintó ablakán. Mintahogy a kis gyerekek szokták: »gyer, gyer!« De hogy, de hová, de ki? Talán kis lukak vannak a koupé falán és a szultán feleségei és a főudvarhölgyek láttak bennünket, európaiakat, szőkéket... suttogta a szép szőke orgonista.

Nagyon méltányolták, csak attól féltek, hogy valami bolondot csinál. Esti időben nem is hagyták magára, ha barangolni akart, a két barát követte. De nem történt semmi, csak megismerkedett ama görög nővel, Artemisiával, akivel a kis korcsma egész asztaltársasága ismeretségben állott, noha egyikük sem tudott vele beszélni egy szót is. Elemér mindenáron franciául akart társalogni vele, de a hölgy a szemébe nevetett és otthagyta őket egy újonnan érkezett barátja, egy korhely török kedvéért.

Elemér nagyon leszólta a fiukat, hogy csak egy és ilyen hölgyismeretségre tudtak szert tenni annyi év után. De megjegyezte magának az Artemisia lakását és még többször fölkereste, titokban, olcsóbb ékszereket és hangjegyeket hordott neki, de vizitei sikertelenek valának, a nő nem akart sehogysem más nyelven tudni, mint görögül.

A száraz és szomoru lugas alatt vidáman folytak a hosszu és mindinkább hitelben való vacsorálgatások. Olyannyira a hitel alapjára volt fektetve az egész kosztolás, hogy a tulajdonosnak valamely nagy tőkével kellett rendelkeznie, hogy ezt a szervezetet kibirta. Boldog lehetett az a szegény ember, aki ide bejutott, mert inkább alapítványi hely volt ez, mint korcsma. Igaz ugyan, hogy a fölszerelése vajmi hiányos, a bor gyakorta napokra teljes tökéletesen kifogyott és a marhahús, a férfiak e főtápláléka is hiányzott, de nem is egyszer.

Szerényen, de vidáman éltek, mert folyton házasodtak. De sajna csak elvben és inkább tréfásan. Az egyik morva muzulmán megigérte Elemérnek, hogy ha legközelebb Cirkassziába megy, megkéri számára az alkormányzó legnagyobbik leányának kezét.

London ügyvéd, akit igazán Londonnak hívtak, de nem bizonyos, hogy csakugyan ügyvéd volt-e, a társaságnak e legtapasztaltabb és legzajosabb multu tagja, szintén évődött Elemérrel:

— Barátocskám — mondá — ha abból a célból jött ide, hogy házasodjék, azonnal forduljon vissza. Itt a keleten a nő drága és nem a férfi. Itt oly becsben tartják és úgy őrzik a hölgyeket, mint odahaza nálunk — a pénzt!

A józan és keserü hang elkedvetlenítette az egész társaságot, különösen az ifju zenetanárt, aki a beállott nélkülözések, a temérdek sok ábrándozás hatása alatt vérét veszté, úgy hogy egy testi és lelki sápkor jelei mutatkoztak rajta. Egész napokat elfeküdt, félnapokon át csupa nehéz operák vezérmotivumait fütyörészte és nézte a várost, amely az ég felé, a tetején oly változatos és szép, fantasztikus és ijesztő. A félholdak fénylenek az őszi napban, valamint a szőke női haj...

A derék fiu már egészen benne volt abban a hangulatban, hogy minden földi szépséget úgy tekintsen, mint ami az asszonytól ered. És annyira fölolvadt az érzéseiben, hogy félni kezdett magától, ha a tükörbe — régen nem tisztogatott ablakának üvegébe nézett. Nagy kék szemei jobban csillogtak, mint a legfeketébb szemek, ajkai oly pirosak valának, hogy szinte meggyultak. Arca pedig halvány, mint amikor a fogyó hold tükröződik a Marmorában. Érezte, hogy földfeletti

Ballagi Aladár,

az osztó Igazság

Az Úrnak 1892. évéig Ballagi Aladár nem volt egyéb, mint *a little dandy of the historical knowledge*. Történetíró, ki csak az előkelő embereket s az elegáns tárgyakat kedveli s róluk szeretetreméltó, kissé rendszertelen, kissé léha könyveket ír; és tanár, kinek szellemes, bár éppen nem folyékony és ritkán tartalmas előadásait szivesen hallgatták a furcsaságok és nagymondások hívei. S oly jól illett mindez a derék ifjuhoz, ki nyilt, egyenes, rögtelen pályán haladt előre. Atyja, a nagy szerző, nevének erejét hagyta rá és úri vagyont, biztosította számára carrière-je szokatlan gyorsaságát és a megélhetés függetlenségét. Az ily exisztenciák a legharmónikusabbak, az ily egyének természetes fejlődése a legtermészetesebb. Csak kellett volna neki is, mint Bloch Móricnak egykoron, városról-városra kutyagolnia, télvíz idején rongyosan, zabkenyéren — vagy ami még keservesebb — szegény zsidópapok kegyelmén élnie, aligha éri el huszonnégy esztendős korában a magántanárságot, harminc évvel az akadémiai tagságot, harminchat évvel a nyilvánosegyetemi katedrát. Így elérhette s békén örvendett sikereinek az Úr 1892-ik évéig.

Ekkor az elegáns történetírót megbízta az akadémia az *Irodalomtörténeti Közlemények* szerkesztésével. Az új területen csakhamar otthonossá vált, elsajátította a nálunk »irodalomtörténeti«-nek nevezett hangot s ama világrendítő kérdésben, hogy *Attila*-e vagy *Atilla* a helyes, összeveszett Heinrich Gusztávval. Összeveszett? Hölgyeim és uraim, minden vérnél nemesebb folyadék ömlött itt a vitában. S a bámuló közönség, mely azt hiszi, hogy Ballagi Aladár most beszél először tudományos kérdésben a Nyilt-terezők nyelvén, kitünően mulatna, ha elolvasná az Irodalomtörténeti Közlemények második évfolyamának második füzetét.

Végre azonban a hevesvérü szerkesztő kicsöppent a méltóságból. Anyagi megkárosodásának e percétől fogva Ballagi Aladár megszünt a régi lenni: a dandyból irodalmi fenegyerek lett. S érezvén önmagára hagyatott voltának erőtlenségét, szövetkezett Bodnár Zsigmonddal, az új Messiással és most — elindultak a világ meghódítására.

Marczali Henrik, a komoly és alapos történettudós volt elsőül kiszemelve az áldozatra. Ballagi elferdített idézetekkel igyekezett tönkre tenni Marczali tudós hitelét. Pénzről volt szó, sok pénzről s ez úgy fájt! Még mindnyájunknak emlékezetünkben él a botrány, mely a városházán történt.

II. Lajos király halála *Kiss György dombormüve*

És most végre, »öt évi tanulmány keserves gyümölcseként« a Nyelvtörténeti Szótárt támadja meg három fölolvasásban, az Akadémia második (bölcselet- és történettudományi) osztályának zúgó helyeslésével és Thaly Kálmánnak, az ösmert nyelvésznek és szótárszerkesztőnek parlamenti stilü közbekiáltásával.

Miért bocsátottam én előre mindez adatokat? Mit tartoznak ezek a peres ügyhöz? Nagyon egyszerü az ok, mely vezetett.

Vak, aki nem látja, hogy itéletre, magyar tudományos munka megbirálására alkalmatos lehet pap, orvos, tanár, esztergályos, harangozó, akárki, ha van esze és nyugalma. De Ballagi Aladár, az elkeseredett, dühös, szubjektiv férfiu nincs hivatva.

De — ám itéljen bármiről, csak a Nyelvtörténeti szótárról ne. Mert ahhoz meg éppenséggel nincs joga. Mert semmi sértett becsvágy, semmi mellőzött avagy félreértett lángelme oly nagyon nem lehet hiján a tárgyilagosságnak, mint a személyes boszuérzés. Még mi emlékszünk Szarvas Gábor hatalmas, lángoló szavaira, melyekkel Ballagi Mór tévedéseit, elvtelenségét, gyarlóságait, hiányait föltárta és büntette.

Ó e szavak sokkal mélyebben hatottak ránk is meg ő rájok is, hogysem feledésbe mehettek volna. Nincs és nem volt író Magyarországon, kinek annyira hatalmában lett volna a nyelv, akár maró gúnyjával, akár merész lendüle- tével, akár költői bájával, mint Szarvas Gábornak, kit Ballagi hiába szeretne méltó polcáról lerántani.

S e gúny, e lendület, e költőiség minden erejével Ballagi ellen fordult a Magyar Nyelvőr 1881 kötetében, ama híres sorozatban, melynek »*Ballagi Mór és a magyar nyelv*« volt a címe. Az orthológia tökéletes és végleges diadalát jelentette ez az írás és Ballagi szótárainak következő kiadásaiban javitott, amit javíthatott, de hitelét vissza többé nem nyerte, kelendőségét megrontotta s az új kiadás útját elzárta. Ezt kell megboszulnia Ballagi Aladárnak. — Miért éppen ma, mikor évek multak el már Szarvas legnagyobb alkotásának megjelente után? Miért éppen ma, mikor Szarvas többé nem védekezhetik. Csak érezné a vitéz tudós ellenfele kezében a finom és mégis erős pengét!

De hisz itt van Simonyi Zsigmond, ki Szarvas

Uj Idők 1899. V. Ú. sz. 469, 473 l.

Kis Gosty

Hoban

Wód

Z Vaszyp 1894

~~[illegible]~~ 357 l.

Kiss György, szobrász

Kiss György szobrászművész szoborban megörökített alakját — Dabóczy Mihály szobrászművész alkotását — szülőfalujában, Szászsárott állítják fel.

— : Kulturális hírek

7

Népszabadság, Bp. 1963. júl. 18.

MDK

mies
céd

~~Andreä Károly~~ 642. l

Kiss György szobrász 642. l

Lotz Károly, 648, ~~644~~ 653

~~Kiss György szobrász~~ 642. l

Pollack Mihály 571. l

Schmidt Frigyes ajutász

Szekely Bertalan 648. ~~644~~, 653

Zala György 648. l.

Rézbányay József dr.

A pécsi román stilü bazilika. Magyar Sion. 1891. Uj sorozat. V. ev.

Budapest.

Az éjszakról felvett látké
vára és városa szemlélhető. A h
letei fölött mecsetek tornyai u

BVDA,

a felső jobb sarkon: 77.
és az 1. Danubio F. kezdetü és 1
magyarázó szöveg után Mattioli

Rm., mér. a vk. 6.

99-92-

Kiss György 1852-1916

zsidrait

l.

Papp Nagyvarád

37. l. 60. l.

sen gyüjtötte ellenfeleit,akikkel
apró kicsinyességek miatt állott,
vagmas.Emberi képe nem olyan fény
poveri cristiani,alkalmazhatjuk e
tában volt emberi gyöngeségeinek,
egész életét a művészetnek szente
élet dolgaiban,társadalmi kérdése
tában nyers,szinte vad ember volt
művé ztársaival,megrendelőivel,ma
val és VII.Kelemennel,de ez a har
küzdödő életét illetőleg feladatu
mány objektiv eszközeivel mutass
kusan olyan életpiedesztálra emel
volna leplezni hibáit,hiszen ő se
gyatéka maradt fenn,melyekben önm
merte nagy emberi hibáit,de azokt
irja,szabadulni akart.Nem csinálh
emberi mivoltában akarjuk látni é
azt az elvét alkalmazzuk,hogy az
együtt kell szeretnünk.Rafael fir
tözködött,tudott bánni a pápákkal
mig Michelangelo mindekivel harcl
Michelangelo bár vagyonos ember v
egy utolsó kőmüves legény.Életéve
lalkoztak.Kötetekket tesz ki csak
sa.Ezeknek nagyrésze azonban,mini
kot mutatja be.Legemberibben irja
Romain Roland.A legtalálóbb vonás
beri fogyatkozásaira,ezt rokonszé
téléssel.Michelangelo jó polgári
vatalt is viselt,vagyonos ember v
lőkelő származásunak tartotta,ner
életvalóságában ezt nem nagyon m
jük.Zsörtölődő ember volt.Rafael

Kiss György

irod

Vas. Ujs. 1897. 339 l

Huppert Kulcsár

Kulcsár és Huppert

ár és

Dec 24th 1898 - 27th

Dear Mrs

Mrs. Sanders

Kiss György

ind

Mucsarnok, 1899. 454

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Kiss György

szobrán

ivod

//

Műcsarnok, 1900 3 24.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta

Kiss Györy

szoba

red

Mücsarnok, 1900 403

.....nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

MDK

Kis György szobrász

Kisfaludy Stróbl Zsigmond: Emlékeim Csillag, 1956.X.évf. február 299.l.

MDK

Kiss György

Művészet 1916. 3.1.

MDK

Kiss György szobrász

Képzőműv. Szemle 1983. 12. sz. 174 l.

MDK -

Kiss György szobrász

Képzőművészeti Szemle 188o. 9.sz. 134 l.

elye :----------

MDK

Kiss György szobrász

Mücsarnok 1899.29.sz. 454.o.

MDK

Kiss György szobr.

Művészet 1916. 3.1.

Kiso György

szob.

csód

Építő Ipar 1906.

453 l.

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kiss György

nobrány

Rónaky Kálmán dr.

A mi művészeinkről.

Pécsi Napló. 1912.

jun. 29.

U. 318.

ny:

t lovon ülő úr öltözete: prémkalpag
rga zsinórral s kócsagos arany forgó-
dő rojttal; kék atilla, ugyanilyen ma-
yszinü prémes mente sárga zsinór-
rkantyús magyar csizma sárga bör-
d lóg; a lószerszám bojtokkal van
lótakaró himezett. Felirátai a kér

Nº II."

ů haben bey J. Trentsensky in Wien."

ezoe.

ten aus dem königl. ungarischen
rgraphirt und zu haben bey J. Tren-

4131

Nº 1236.

Kiss György
(szobrász)

Fővárosi Lapok 1896. aug. 12., 6. sz.
(Ujdonságok.)

Kalmár

Kiss György

írod

Barabás Endre. Két magyar művész, Kölli és Kiss György élete. Budapest. 1901. 84 l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Kiss György.

rzobrait

U. 1865

Vas. Ujs.

1906. 18. 27

Budapest
Dobrowsky és Franke
1893.

Jula György
Schickedanz Albert
~~Füredi~~
Kiss György
Telcs Ede
Senyey Károlyi
Popper Gyorgy.
Margo Ede

Vás. Úp. 1908.
701. l. (Bronzkirályok az Andrássy uton, kapcskel)

Kiss Ernst

und

Vers Lp 1905. 565.

Kiss György

Lad

Osszegy vilg

1907. 558e

II. 3252. Kiss György, 24 éves, kath., született Szászvárott, Magyarországon, elhalt atyja földmüves volt, szobrászati osztály, 1875 dec. 7. Az Akadémia tulajdonában van fényképfelvétel az irgalmas szamaritánust ábrázoló pályamunkájáról, 1880., vételára 2 márka.

Som 182. P.

Róma h.n. V. 19, 20

lehet tehát a sajtószabadság önkenyes

A TEMESVÁRI HIRLAP TÁRCÁJA.

Kóborlás a müvészet körül.

— Kiss Györgynél. —

Budapest, aug. 12.

III.

Óriási házak közé ékelve a Nefelejts-utca 40-ik szám alatt egy földszintes kis házban, kis udvarban, kis kert mellett áll a kiváló — mondjuk : a templom-szobrásznak, *Kiss* Györgynek müterme, kinek mi, temesváriak egy szintén igen lendületes alkotást: a Dózsatéri Mária-szobrot köszönhetjük. Kiválóbb müvészi alkotásu templomaink: az esztergomi bazilika, a pécsi és egri székesegyház szép müveket birnak Kiss-től, kinek kezét sajátságos mély vallásos ihlet vezeti, ugy, hogy e tekintetben nálunk szinte egyedül álló szobrász. Már első éveiből való müve: *Az irgalmas szamaritánus* első rangu müvészeink közé emelte az egykori pásztorfiut, aki bugyli bicskával faragott müvecskéivel vonta magára a figyelmet és pártfogást. Ez a müve a Szépmüvészeti Muzeumban van, a maga legméltóbb helyén.

Mily hamar elvész a tömegben a müvész neve, érdekesen mutatja az is, hogy egy *Temesvárott nemrégen megjelent ismertetése a Dózsatéri szobrunkat Strobl*-tól *valónak keresztelte el!*

Ha a müvész pestiesen szük udvarán végig-lantunk, azonnal látjuk, hogy régi mesterhez ttunk, mert a kis lakóház tornáca, az udvar-szer alá vont hátulsó fele, egy nagyobb gitott és egy kisebb intim müterem ... d kisebb kész gipszekkel, vagy pedig penz. Valóban szép ...

készülő szobrokkal, itt-ott életnagyságu mintákkal vannak tele.

Az életerős, izmos, piros pozsgás mester, ki most van az ötven körül, hamar kiheverte karjának a carrarai bányákban szenvedett sérülését s most nagy kedvvel dolgozik legujabb müvén, a Pécs város főterére kerülő Szent Háromságszobor fő- és mellékalakjain. Az oldal-reliefeken Krisztus életéből vannak jelenetek: Krisztus megkeresztelése, Elküldi az apostolokat és Menybemenetele.

Az egyes jellemzetes alakok megmintázása, az ügyes csoportositás, a müvészi kivitel ereje nagy hatásuak e szoborrészleteken s mint a mester mondta, alig egy-egy alakhoz használt fel modellt. A müvészi készség és a fantáziának roppant erejéről tesz e tény bizonyságot.

Szemünk gyönyörrel tekint a müterem oldalfalain elhelyezett számos müalkotáson végig. — Itt egy évődő testvérpár — fiu s leány — bájos alakja: a müvész gyermekei, kik épen most toppannak be s kikre az élethü szobrokról azonnal ráismerünk.

Érdekes a müvész egyetlen tanitványa: fia, *Károly*, kiben erős szobrász-vér kering s aki ifju évei dacára, máris bámulatba ejt merészen mintázott életnagyságu *Sámson*-ával, ki kötelékeit készül szétszaggatni.

Sokat beszélgettünk a mesterrel Temesvár müvészi feladatairól is. Szóba hoztam a *Hunyady-szobrot*, melyre első sorban kellene gondolnunk. Erre *Kiss* mester nagyon szépen fejtette ki, hogy e szobornak inkább családias jellegünek kellene lenni, mely Hunyadyt családjával, Szilágyi Erzsébettel és két fiával együtt ábrázolná — hiszen Temesvár Hunyadynak nem csupán politikai, hanem családi szentélye is volt, hol családi kastélyuk állott . . . Egy ilyen eszményi szoborral kellene tehát az ő emlékét megtisztelni.

Elmerengve adtam igazat a mesternek . . . de egy ily nagyobb müalkotásra való reményeimet hamarosan egy mély, lemondó sóhajtásba fojtottam. A mester pedig lelkesedve fejtette ki, hogy a müvészet minden dolga csakugy alkotó része a kulturának, a kulturális életnek, mint a tudomány, zene, muzeum, egyetem, stb! . . . És igy kellene ennek Temesváron — a nagy déli metropolisban is lennie! . . .

Temesvár és Kiss György különben örvendetes módon pár ujabb vonatkozásba is kerülnek egymással. Ugyanis ő fogja készíteni egy nemrég elhunyt temesvári urnő siremlékét és *Bonnáz* püspök mellszobrát a temesvári zárda számára.

Budapesten az Erzsébet-tér egyik oldalrészén van felállitva Kiss Györgynek egyik legsikerültebb alkotása: *Veres* Pálné, *Beniczky* Irma, a nagy magyar nőnevelő márványszobra. Nyugodt ülő pózban, nemes, könnyed testtartással a magyar háziasszonynak, az okos, nemes lelkü nőnek igazi mását látjuk magunk előtt. A nem messze innen elhelyezett Semmelweiss-emlék, melyen szintén egy anya van gyermekével ülő helyzetben modellálva *Strobl*-tól, hasonló nemes klasszikus vonalakkal bir. Mindkét mü a klasszikus magyar szobrászat legjobb müvei gyanánt fog sokáig példakép szerepelni!

L—s.

Lapunk mai száma nyolc oldal.

1907. V évf. 185. sz.

[illegible] után. A temesi politika abban kulminált, hogy meg kell adni mindent a kormánynak és ennek kedvéért meg kell tagadni mindent a nemzeti törekvésektől. A nemzeti küzdelem idején Temesmegye törvényhatósági bizottságának tulnyomó többsége kész volt szolgálni a nemzeti ügyet, kész volt a darabont kormánynyal szemben való ellenállásra. De törekvése nem érvényesülhetett, mert Temesmegye hivatalos vezetősége csak hosszas alkudozás után és a nemzeti küzdelem temesi vezéreinek önmegtagadó jóakarata révén volt hajlandó egy féligmeddig hazafias határozatra. Mindezek eszünkbe jutnak most, mikor azt látjuk, hogy Temesmegye közönsége a tisztujitásra készül.

Ha azt akarjuk, hogy a jövő másmilyen legyen mint a mult, akkor ezt a multat nem szabad elfelejtenünk, hanem mérlegelnünk kell annak eseményeit és egyben meg kell fontolnunk azt is, hogy milyen eszközökkel lehetne annak a multnak a visszatérését, megismétlődését megakadályozni.

Mert van rá mód és van rá alkalom. A megyei tisztujjitás olyan férfiakat ültessen a megyei hivatalokba, akikben meglehet bizni és akikről feltehető, hogy az elkövetkezendő uj nemzeti küzdelem idején nem fognak térdet-fejet hajtani a bécsi parancs előtt és akiket szivük érzelme a nemzeti eszméhez, a nemzeti gondolathoz kapcsol. Temesmegye törvényhatósági bizottságának igen tekintélyes része, bizonyára többsége azon az állásponton van, amelyet mi itt ki-

[illegible] egyen összeírható. A tervezet tehát három jogcimet állapit meg a választói jogosultság elnyeréséhez.

Először *választó marad mindenki*, aki megfelel az 1874: XXXIV. t.-c. feltételeinek, vagyis akinek *eddig meg volt a választói joga*, vagy aki ezután szerzi meg a választói jogot az eddigi törvény szerint, az ezután is választó lesz. — Ilyen választó van most — a számadatok mindvégig hozzávetőleges kerek számok lesznek — körülbelül 1,100.000. Ezek közül magyarul ir és olvas körülbelül 700.000, csak a cenzus alapján választó körülbelül 400.000.

A második jogcim szerint választójogot ad bizonyos *közérdekü hivatás vagy foglalkozás*, mint például: önálló iparos, ha iparengedélye vagy iparigazolványa van, önálló kereskedő, fuvaros, iparforgalmi tisztviselő, altiszt vagy szolga, köztisztviselő, dijnok, hivatali altiszt és szolga (rendőrök és pénzügyőrök nem), az oklevéllel birók (ügyvéd, orvos, biró, mérnök stb.) lelkész, hitoktató, körjegyző, egyéb értelmiség, gazdasági tisztviselők, altiszt vagy szolga, szakmunkás, ha legalább öt évig van alkalmazásban. Ide tartoznak azok is, *akik katonai kötelezettségüknek eleget tettek*. Foglalkozás vagy hivatás szerint uj választó lenne körülbelül 400.000, akik közül magyarul ir és olvas körülbelül 350.000. — Kiszolgált katona van körülbelül 100.000; ezek közül a cenzus alapján választó lesz körülbelül 270.000, magyarul ir és olvas körülbelül 530.000, de a cenzusos választó kiszolgált katonák között is van körülbelül 180.000, aki magyarul ir és olvas, tehát csupán a katonai szolgálat alapján körülbelül 380.000 uj választó lesz.

A harmadik jogcim lesz végül *a magyarul irni és olvasni tudás*. Magyarul irni és olvasni tud körülbelül 2,100.000 huszonnégy éven felüli

[illegible] Peter kir. tömernök, *Molnár* József kir. segédtanfelügyelő, *Darabanth* János dr. főügyész, *Breuer* Armin dr. főorvos, *Beráriu* György árvaszéki helyettes elnök, *Lendvai* Miklós tb. főjegyző és *Duptza* Ferenc aljegyző.

A szakelőadók havi jelentéseit tudomásul vették. — A miniszterelnökhöz intézendő félévi jelentés tervezetét elfogadták. A jelentés megemlékezik a kivándorlás ijjesztő mérvéről és sürgeti annak erélyes korlátozását, mert ha a kivándorlás igy tart, egy évtized alatt a vármegye elveszti munkaképes lakosságának egy negyed részét.

A románsztamorai, zsebelyi, magyarszákosi, ohabaforgácsi, szirbovai, temesdobozi és temeskirályfalvi *gör. kel. román iskolákban felette elhanyagolják a magyar nyelv tanitását*. A bizottság felir a vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz, hogy ez iskolák fentartóit megintse.

A keszinci gör. kel. román iskola tulzsufolt lévén, a bizottság megkeresi az aradi gör. kel. püspököt, hogy a harmadik tanitói állást szervezze.

*

Nagybecskerek, aug. 12.

Torontálvármegye közigazgatási bizottsága tegnap tartotta rendes havi ülését *Botka* Béla főispán elnöklete alatt. Az ülésen az egyes előadók előterjesztették jelentéseiket, melyek közül legérdekesebb a pénzügyigazgatóság jelentése. Ezen jelentés szerint az adóhátralék Torontálvármegyében nem kevesebb mint 6,366.[illegible] K-t tesz ki. A főorvosi jelentés szerint a [illegible] közegészségi viszonyai kielégitők voltak. [illegible] ről tudósitónk jelentése a következő.

(*Saját tudósitónktól.*) Jelen voltak: [illegible] Ernő főjegyző, *Tóth* István kir. tanácsos.

Kiss György

Hobrair

l.

Vörös Márton

Pécs. Bp. 1941.

11. t.

Officina.

MAGY. KIR.
VASGYÁR HIVATAL
VAJDAHUNYADON.

191 4 évi 8276/D3 szám.

(Válaszolásnál ezen szám idézendő.)

Tekintetes Müemlé

Felkérjük t.Cim
számlánk 46 korona 20 fillér ö
sziveskedjék,mert központi iga
te.-

Vajdahunyad,191

M.kir. vasgy

Kiss György

nobrász

műveinek fényképei

az alábbi muzeumban

A Pécs-Baranya-

megyei Muzeum Egye-

sület Értesítője

1914. 42. l.

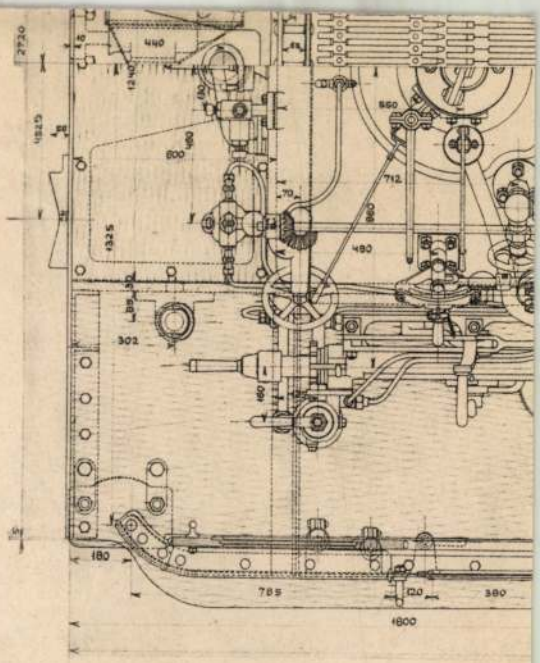

Fénynyomat *Divald K.* budapesti müintéz

Kiss György

utóirat

l. -

Szana 1890

167. l.

168. l.

Krisztus kenyeret osztogat.

Yyy Bartalomé Estéban Murillo.

Kiss György

nobrárt

műve a cegléd-
rk. templom előtti
téren álló Szent-
háromság-szobor,
melyet 1902-ben
állítottak fel.
(Ma igen rossz álla-
potban)
Neobarok.

Kolofont

172. l.

M. D. K.

Kiss György nobrán

1902 ben készítette a r. k. templom előtt felállított kentháromság nobrot.

Cegléd. kerk: Kolofont József. Bp. 1931.
172.

MDK

Művészeti ösztöndijak

Kiss György szobrász

Vasárnapi Ujság 1874. 540.o.

MDK

Kiss György

300 frt. müvészeti ösztöndijat kapott

Művészeti ösztöndijak. Vas. Ujs. 1875.
700,701.1.

MDK

Kis György

300 forint szobrászati ösztöndijat kapott

Vasárnapi Ujság 1878. 655.l.

Kiss György MDK

A Köllő Miklósnak állitandó siremlék bizottság élén állott Zala Györggyel együtt, s mint Köllő barátja, dijtalanul ajánlotta fel a siremlék mintázatát.

Siremléket Köllő Miklósnak.
Mücsarnok.19ol.15.sz.215.l.

MDK

Kiss György

Nikelszky G: Pécsi képzőművészek. Baranyai Magyarság, 1922. máj. 25.

Kiss György

nobrán

l.

Egyházm. Lap

1883. 372 l.

k

izottságának

Budapest

inettel vettük a Tekin-
pozsonyi kincstári gra-
) fenntartására vonatko-
eméljük, hogy annak ide-
kivánt hatást. Az ügy
alasztani oktober közepére,

Kiss György

nobrán

l. Egyházm. Lap

1885. 125. l. 191. l.

202,

3

Nyugta

10 kor. szóval: Tíz k
matraverebélyi róm. kat
hoz szállitott ~~épitési~~
~~könöncttel felvettü~~
(1915 junius 24-én Pászt
2 juvar á 5 kor

Mátraverebély

Kiss György

Nobrán

l.

Egyházm. Lap

1886. 30 l. 104. l.

t kimutatott

orona -- fillér

fizetési-lap felhasználásával átutalni.

ra is b. pártfogásába

teljes tisztelettel

ppa STADLER MIHÁLY

.--

.--

.--

ália" Budapest.

Kiss György

Hobrán

1880-ban 1000 frt-ji öszstöndíjat kapott, meggel 1881 tavaszan Romába megy.

Vas. Ujs 1880. 712 l.

1881. márc megbízták az akadémia számára Kisfaludy Károly Hobrán elkészítésével. Vas. Ujs 1881. 187 l.

---

irgalmas szamaritanusát megvette a fővárosi. Vas. Ujs 1881. 204 l

---

– Á – R – Kisfaludy Károly mellszobra Kis György tól. Vas. Ujs 1881 38. sz (Keppel).

Kiss György

Prein József: Kiss György és „Leányrablás"-a. A szobor-mű rajzával. Magyarország és a Nagyvilág. 1884. 75. l.

Mintán elég teljes élet-rajz is van mellette, a meglévővel a végleges megírásmál összevetendő

A hercegprimás a hontmegyei Szondy kápolna részére elkészit-tette Kiss György szobrásszal Várda Pál esztergomi érsek és Szondy szobrát.

Szobrok és archépek. Vas. Ujs 1884. 129. l.

Kiss György 2

Kossuth Lajos sajat kezülég ültetett tinnyei birtokán.

A haldokló honvéd zászlótartó.
Kiss György műfaragványa.
Vas Nyj 1883. 39. szám.
A műfaragvány vak Bitzó
Ecze által kesszített sajka
val

Kiss György

Krisztust a vetegek közt ábrázolja az a szobor csoportozat, a meget Kiss György szobrász az illői ut végen épülő városi közkorhaz kapuzata fölé készít. A művész mázzel készítette az agyag mintát s bemutatta a korházépítő bizottságnak. A szobor 400 ft-ba kerül. A tanács elvben már elhatározta, hogy e csoportozatót megszerzi a korház számára.

Új szobornu. Vas. Ujs 1883.
525 sl.

A haldokló honvédzászlótartó c. ünnepszegvényt 1883. ben a magyar írók s mivészek társasága meg Kossuthnál is tisztelget Turinban, Kossuthnak adták át. Készítette Kiss György. 20 cm. hosszu, 10 cm. szeles 12 cm. magas, Körtefából. Készült és pedig of körtefából, meget a 40 es években

M.D.K.

Kiss György

"A bachánsnő" és a pályanyertes "Berzsenyi-szobor" müvét bemutatja a lap.
Repr.-ók.

E.GY.: "Készülő szobrok" c. beszámolójában kiemeli fenti két szobrot és igen nagyra értékeli "Samaritánus" c. szobor-csoportozatát.

Magyar Salon, Bp. 1895. julius hó, 23. kötet
783-784. lap
791-799. "

Péter és Williám

Irta MALONYAY DEZSŐ

Mosony legáldottabb búzaontó vidékén ezelőtt ötven esztendővel, amikor a mai Potajdot még Prándorfnak hivták, — élt egy kisszemü, kurtanyaku, hörcsög természetü, kövér parasztgazda: a Jergel Péter.

ARTJÁN

Emile Adan festménye

Valósággal, mint egy zsák búza: a zacskós kövér képe, duzzadó válla, a tömzsi combjai, teli búzával, s mintha bő csizmaszáraiban is csordultig lett volna a búza. Valaha csak tíz holdon vetett, utóbb húszon, százon, csupa búzát, — végül, ő bérelte már az uraság (a petyár) háromezer holdját és ha a guta időelőtt meg nem üti, övé lett volna bizton az a háromezer hold is. De Jergel Pétert mind a guta kerülgette; ha jégeső készült, még hagyján, de ha többet esett, ha kevesebbet esett; a guta; ha rosszul kelt kenyér került az asztalra, ha a béres idejében meg nem itatta az ökröket, ha a villa az udvaron hentergett: mind a guta; kivált pedig, amikor pénzt kértek Jergel Pétertől, amikor az uraságnak (annak a petyárnak) be kellett vinnie Sopronba a drága sok pénzt, a haszonbért: Jergel Péter haragos piros tarkója belékékült, kis szeme egészen elbújt s a guta kerülgette. Addig-addig kerülgette, végre meg is ütötte.

Éppen augusztusban, java cséplés idején, künt a kánikulás buza-asztagok közt: Jergel Péternek annyi ideje se maradt, hogy káromkodjék, — egyszerre, mint a kihasadt búzás zsák, megfogyott, összeesett.

Az asszony maga maradt két gyerekkel.

Az egyik gyerek, a Péter, szakasztott az apja; valamivel szelidebb kiadásban; még nem zsák, de mint azok a kis mustrazacskók, amiben a börzére viszik a búzát. És alázatos, mosolygó, éppen mint az apja, amikor az uraasággal (azzal a petyárral) alkudozott a tarlón.

A másik gyerek . . .

Eleinte maga az apja is idegenkedett tőle s nem értette, hogy kerülhetett ilyesmi az ő familiájába?! Utóbb, csodálta. Az egész gyerek annyira urifajta, hogy Jergel Pétert néha majd megütötte már a guta miatta is, olyan büszke volt rá.

— Ezt a petyár kell megnézni! Egész uraság, mirt az a petyár!... Csak négyes cúg neki, meg kamásli!... Ebből a petyárból én méltóságos urt csinálunk, Náncsi! — mondogatta Jergel Péter, a feleségének, Náncsi asszonynak, amikor jó termés igérkezett.

Az uraságot kérték keresztapának. Nevet is urasabbat kerestek a gyereknek: Vilmosnak kereszteltették, és soha a fülét se merte meghúzni az apja. Hogyis merte volna, a Vilmosnak!

Péter gyerek mezitláb szaladgált az udvaron, Vilinek cipőt vettek Sopronban, mihelyt úgy tett, mintha járni akarna. Nyurga, szikár, formáscsontu fajgyerek, öt esztendős se mult még, már a kedvit kellett keresni, mert különben únta magát; a Péter dolga volt, hogy engedelmesen mulattassa; ha a Vili elpityeredett, Jergel Péter a Péter fia fülét rázta meg.

Tehát Jergel Péter meghalt (pedig milyen jó termés volt abban az esztendőben) s az asszony magamaradt a két gyerekkel.

Az uraság éppen a temetés napján érkezett Potajdra foglyászni; csak úgy, vászon vadász-zekében, de hát ő is kikisérte a koporsót és tulajdonképp egészen különösnek találta, hogy Jergel Péter meghalt. A temetés után valami olyasfélét is említett, hogy nagyon sajnálja, nagyon. Az elmaradt foglyászást? Jergel Pétert vagy az asszonyt? . . . Bővebben nem nyilatkozott, Megcirógatta az egyik gyereket, a Pétert, s hogy véletlenül a kezeügyibe került, hát a másikat is, a keresztfiát, a Vilit. És úgy találta, hogy nagyon hasonlítanak egymáshoz a gyerekek! Mielőtt elutazott, így szólt az özvegyhez, aki tanácsot kért tőle:

— Az egyik izét iskolába lehet küldeni, a másikból is lehet csinálni valami izét . . .

Bővebben erről sem nyilatkozott az uraság. Ő, mint afféle született nagyúr, egyáltalában nem igen szokta volt befejezni azt, amihez hozzákezdett; a mondatait sem. Anyja, az öreg kegyelmes asszony igazította Sopronban a dolgait. Például ezt is. Az öreg kegyelmes asszony intézkedett, hogy az egyik gyereket Sopronba, a bencésekhez adja iskolába az özvegy, a másikból meg gazdát kell nevelni! Így is történt. Iskolába persze a Vili került, az uraság keresztfia s iránta érdeklődött, egy-egy vasárnap meg is hivatta jószágigazgatójához ebédre a fiut az öreg kegyelmes asszony azután is, amíg élt. Nem sokáig élt. Amikor meghalt, fia, az uraság, tulajdonképp egészen különösnek találta, hogy az anyja meghalt és szintén nagyon sajnálta, nagyon.

A Vili gyerek már most nagyúri pártfogás nélkül maradt Sopronban.

Szerencsére a bátyja, a Péter, idejekorán megértette, hogy az ő öcscse úrnak született. Csodálta, akár az apjuk.

— Ugy-e, Péter, te nem hagyod el soha azt a fiút? — könyörgött Péter fiának az özvegy. — Lásd, ő nem olyan, mint mi, finomabb, kényesebb természetü, szegény.

Dehogy hagyta!

Mint kisgyerek korukban, Péter szívesen járt volna mezítláb egész életében, csak az öcscsének legyen sok cipője. Oh! mert ne panaszkodjunk, van igazság a földön, gondoskodva van itt mindnyájunk sorsáról. A Péter öcscse például semmi különöset sem látott abban, természetesnek találta utóbb is, hogy ő érte Péter dolgozzék. A Péter pedig!... A puszta létezésre ráadásul mindnyájunk életének van oka, célja s a boldogságot keressük ösztönszerüleg; a boldogság pedig, furcsa biz ez, de az önfeláldozás a boldogság, aminek csak legprimitivebb formája, hogy kész az ember meghalni egy leányért. A Péter mindent, mindent az öcscsének s addig volt boldog, amíg érte dolgozhatott, ő, az esetlen, a durva, a müveletlen paraszt, azért a finom, előkelő úrért.

A drégelyi Szondy-szobor
Kiss György müve

Mert hát úr lett Jergel Viliből.

Olyan hideg, lassu mozdulatu, közönyös modoru gavallér, tisztára angolos; már ő akkor olyan volt, amilyen most, vagy tíz esztendeje divat csak a felsőbb körökben; ő megelőzte korát. Apránkint a neve is meg angolosodott. Előbb a J-ből lett Y, majd a Vili vált Williámmá, — Yergel Williám!... Hogy mit csinált?! Mellékes. Úgy élhetett amint ilyen úri névvel illik, mert Péter mindenről gondoskodott Yergel Williám soha egy szóval se tudakolta, mi maradt az anyjuk után, a legteljesebb nagyuri közönynyel, mondjuk bizalommal; viseltetett bátyja sáfárkodása iránt. Yergel Williám sokat utazott külföldön s amikor itthon tartózkodott, akkor is úgy élt, mint a kontinensen időző angol: jóformán ki se csomagolta bőröndjeit. Némileg érdekelték itt a lovak s kissé a hölgyek. Tetőtől-talpig korrekt, teljesen korrekt úr lett belőle s bátyjával is igen udvariasan viselkedett, ha időnkint egy-egy félnapra kiszállott Potajdon.

Péter pedig egyre olyanabb lett, mint amilyen az apjuk volt: kisszemü, kurtányaku, hörcsögtermészetü, kövér parasztgazda. Versenyt dolgozott a béreseivel, búzát vetett volna az ágyába is, csak pénzt, pénzt, mentül több pénzt, hogy aztán olvasatlanul küldhesse az öcscsének. Teli volt ravaszsággal, furfanggal, tíz év alatt megháromszorozta az apai holdakat, egy szál szalma el nem kallódott az udvarán, egy garasért a hideglelte, mindezt az öcscsiért, aki soha nem kért tőle semmit, akit zsenirozott az az elfogultság, az a szinte szolgai alázatosság, amivel Péter fogadta őt Potajdon. Ezért mind ritkábban jött haza, végre pedig öt évig volt oda, Indiában vadászott; Péter pontosan küldte egy bécsi bankba a pénzt, mind többet. Az ökreit maga hajtotta vásárra, csak hogy egy tizessel megtoldhassa a summát...

Az ötödik esztendőben váratlanul Potajdra érkezett William.

Éppen cséplés idején, augusztusban történt ez is. Künt izzadtak a kánikulás búzaasztagok közt, zúgott a masina. Péter maga kötözte a duzzadó zsákokat, nekivetkezve, papucsban. Az arcát ujjnyi por lepte, halántékáról mocskosan patakzott a verejték.

— Az uraság! — szólt le hozzá a kas mellől egyik cselédje.

— Hát aztán! — förmedt rá Péter. — Mit koptatod a szád? Ha gyün, majd itt lesz.

Uraság, de nem a soproni, még annál is méltóságosabb. Hogy leszállt a hintóról, Péter nem ismerte meg.

— Nincs itt a bátyám? — kérdezte, pedig ott állt előtte Péter és szeretett volna elbújni.

— A Vili! — hebegte; alig volt hangja.

Az öcscse szivélyesen kezetszorított vele és azon porosan, úgy papucsban maga mellé ültette a hintóba s mentek be, haza.

Nem szégyenli a bátyját, — gondolta Péter. És de boldog volt, Istenem! Szólni azonban alig tudott.

Az öcscse kérdezősködött, egész kedvesen, sok mindenféléről, amit ilyen úr kérdezhet.

— Hát a termés?

Áldott esztendő volt. Péter inkább dicsekedni szeretett volna, de nem mert s mintha más, nem is az öcscse kérdezte volna, — vonogatta a vállát.

— Hát... hát... Megjárja...

— Van-e már feleség, Péter?!

Péter meghökkenve nézett rá. Ilyen kérdés!?

— No lásd, én megelőztelek. Megnősültem.

Mintha egy szekér búza dült volna rá, elfulladt...

Azt hebegte: — Milyen meleg van!...

A többit otthon, az agyagpadlóju, hűvös szobában mondta el neki az öcscse. Kevés szóval, de igen szivesen.

Megnősült, három hónap előtt. (Engem nem is értesített, — gondolta Péter), egy angol hajógyáros leányát vette feleségül. (Beszélni se tudok vele), Angliában fognak élni. (Sohase látom) a felesége Bécsben van. (Ide nem hozta.) Azért jött, hogy elvigye hozzá Bécsbe, Pétert. (Mégse szégyenli a bátyját!)

— Óh, én most nem mehetek, — szabódott Péter. — Itt a masina. Hogy mehetnék én innen...

De más az, amit leginkább akart tudni, amit azonban csak sok köhécselés után mert megkérdezni:

— Gazdag?...

Az öcscse mosolygott; bólintott, hogy igen.

— Beszéljünk hát mindjárt erről is, Péter. Köszönöm, hogy eddig gondot viseltél az én néhány holdamra, de

Uj Idők. 1901. VII. 35 sz.

Kiss György, [szobrász]

Pécsett, a Káptalan u. 6. sz. ház

kapujának két oldalán

„Kiss György szobrai állnak."

(Beszélgetés Martyn Ferenccel.)

Türkés Tibor: Képzőművészek műhelyében

439–446.

JELENKOR, Pécs, 1975, ápr.–máj. XVIII/4–5.

Kiss György, szobrász

Szászvári születésű. München ben tanult.
A pécsi székesegyház „románkorisa" átigazítása
után az ő apostolszobrai kerültek Bartalitsé
helyébe. Nagy vállalkozása volt a pécsi Szentháromságszobor. — Ő kérülette a székesegyház előtti
téren elhelyezett szobrot: Szepessy Ignác püspök szobrát.
— : A pécsi képzőművészet kistükre (4)
379-382.

JELENKOR, Pécs, 1971. április XIV/4.

Kiss György, szobrász

Szepessy Ignác szobra
(1893) : Repr

— : A pécsi képzőművészet kistükre (4)
379-382.

JELENKOR, Pécs 1971 - Április XIV/4.

Kiss György nobrán M.D.K.
n. 1852.

tervezte a pécsi dom homlokzatán a
Izapostol nobrát, a bejárat feletti dombor
művel s a N4 homlokzat nobormüvéel.
Grácban majd 1874-től München
tanult

Gerecze P.: A pécsi ukszephár és falfestményei.
Útmutató ... Pécsete 1891, 9, 92,

M. D. M.

Kiss György nobrán

Peri Jakab és Palestrina nobrai az Opera részére, Árpád a honvédelmi palota részére, Gyászoló geniusz a Deák mauzoleum számára.

Rómában készült „Apagyilkos" c. műve. 1883 ban nemzetközi pályázaton III. díjat nyer. „Kakuskolvaj". Szepesen kiállítva. 1889 ben Berlinbe ment.

Gerecze P.: A pécsi nékesegyház és falfestményei. Utmutató . . . . . Pécsett 1891, 93

tovább

Kiss György, nobrász

~~Bamberger Gustav~~

14. l.

Kiss György nobrász

13, 14. l.

Zala György

13. 14. l.

l. Szőnyi Ottó dr.:

Lotz károly művészete a pécsi nehezegyházban. Pécs 1933.

(A kiáll. tárgyunkatóban)

3926. J. Orient.
Sz. Feketevárosban 1

Tájkép.

Dombos vidék~~en~~ ez tün bal
~~xxxx~~ tünik szemünkbe, ~~a~~ ló
látható férfival ~~beszél~~, r
erdő felé mutat. Előtte k
bő ujju kék ruhá és piros
kezével botra támaszkodik
térdig érő kabátot, szük
tén, jobbról az agyagos do
mig tetején ~~egy~~ balra haj
Kissé odább két szalmafed
zik ki. A háttért fenyves
könnyen felhőzött.

Körülök az asszony

Vászon, méretei 5
Nemes Marczell ajá
Leltároztatott 191

Aj. 1910 Nemes

Kiss György, nobrán

A pécsi székesegyház nobrainak elkészítésére meghívott magyar művész. (1882 után. A tiltakozások hatására.)

–: A pécsi képzőművészet kistükre (4.)
379–382.

JELENKOR, Pécs, 1971. április XIV/4.

KISS GYÖRGY, 1852—1916.

ngyalok, X., Kőbányai r. k. templom külsején.
sirketolvaj, VIII., József-körút és József-utca sarok.
Honvédelmi Minisztérium, díszo (Vasadi Ferenccel), I., Sz. György-tér.
Iparművészeti Muzeum, kívül: Apródok, IX., Üllői-út 37.
Kisfaludy Károly msz, V., Tud. Akadémia kisterme.
Opera homl., Pierluigi Giovanni és Peri Jacobo.
Országház külsején: Péter, Aba Sámuel, Salamon, III Ferdinánd, Jurisits Miklós, Erdődy Tamás gr., Zrinyi Miklós a költő. Bent: Hit, Jótékonyság, Vadász, Ha-

Medvey 118. l.

M. O. 119

rangöntő, Fényképész, Pénzverés (három alak), Posta-Táviró-Telefon, Árutözsde-Értéktözsde-Kereskedelem, Bányászat (három alak), és főlépcső 4 apródja.
Róbert Károly, XIV., Millenáris-emlék.
Szervita-tér 3, Török Bank tetődísze (levéve).
Veress Pálné, V., Erzsébet-tér.

1939.

~~Tisza István gróf~~ X. 177

Kis György, szobrász MDK

A X.ker. Szent László-téri r.kath. plébánia templomon angyal szobrok. Pyrogranit.
1896-97.

Az Országház épületének 253 diszitö szobra közt az övé is szerepel.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 63.l.

Kiss György szobrász.

Sz. Szászvárott, 1852. aug. 2-án

1. A gyilkos. Eredeti gypsz minta. m. 80. h. 108 cm. Jelzése: „Kiss György, Róma, 1882." A művész ajándéka 1889. M. N. Mus. Cat. 541.

2. Az irgalmas szamaritánus. „Kiss György, München, 1880." gypsz. mag. 203 cm. A művész ajándéka 1898. M. N. Mus. Cat. 541.

Hatszorosára nőtt az autólopások száma

Magyarországon az öt évvel korábbihoz viszonyítva, mára mintegy hatszorosára nőtt az autólopások száma. A tendenciát csak 1993-ban sikerült megtörni, a rendőrségi és a vámeljárási intézkedések szigorításával, valamint annak révén, hogy több biztosító nagy számú Casco gépkocsibiztosítást mondott fel abban az évben, miután a lopások mögött több esetben is biztosítási csalást sejtettek – hangzott el a Rendőrtiszti Főiskolán a szervezett nemzetközi gépkocsilopásról rendezett háromnapos budapesti nemzetközi konferencián.

Simon Tamás alezredes, az ORFK Bűnügyi Főosztályának vezetője szerint Magyarország most nagy kihívás előtt áll, mivel a délszláv területeken gyakorlatilag megszűnt az autópark. Félő, hogy ezt a hiányt elsősorban majd a környező országokból igyekeznek pótolni. „Nem Magyarország az autótolvajok Mekkája", jóllehet a lopások száma a gépkocsiállomány arányát tekintve 5-10 százalékkal magasabb a külföldi átlagnál – tette hozzá a bűnügyi főosztályvezető. Szólt arról is, hogy tavaly 12 500 gépkocsit tulajdonítottak el az országban, összesen 18,5 milliárd forint értékben. *(MTI)*

A mohácsi óvodások rövid műsorral köszönték meg a MOL Rt. ajándékát a benzinkút avatásán FOTÓ: LAUFER L.

Rendhagyó benzinkútavató

A „reménység kútjának" nevezte *Pál László*, a MOL Rt. igazgatóságának elnöke Mohácson, az Eszéki úton az átalakítását követően tegnap hivatalosan is átadott töltőállomást.

Mint hangsúlyozta, a korszerű létesítmény nyújtotta szolgáltatásokkal számítanak a közeli határátkelő megnyitására, amely remélhetően a békét is meghozza szomszédainknak, ami a MOL-nak a forgalom növekedését jelenti majd.

Pál László avató beszédében utalt rá, hogy a MOL hazánkban 350 töltőállomást üzemeltet. A mohácsihoz hasonló, modern állomásaik száma néhány napon belül eléri a 150-et. Külföldön eddig Romániában létesítettek benzinkutat, az év végéig elkészül egy Ukrajnában, s a közeljövőben további négy országban vezetik be a szolgáltatásaikat.

A tegnapi mohácsi ünnepség rendhagyónak számított több tekintetben is: hagyományteremtő módon először itt adott át egy díszes kulcsot az igazgatóság elnöke *Kuti István* polgármesternek, s ezzel jelképesen a város szolgálatába ajánlotta az építményt. De mást is adott a MOL: a Kossuth Óvoda százezer forintot kapott, amelyből a tornaszobába padlóburkolót vesznek, míg a Pándy Kálmán Szociális Otthon mikrobuszát ingyen teletankolták.

B. M.

Kopasz barack és társai a

Kiss György

Dunaújvárosi Hírlap

1996. augusztus 29., csütörtök

Emlékplakett a mohácsi vészről

A gyászos emlékű mohácsi csatavesztés és II. Lajos király tragikus halála több művészt késztetett az események megörökítésére. Egy ilyen alkotás Mohács határában a Csele patak partján az elesett hősöknek állított emlékoszlop. Az oszlopot a fekvő oroszlánnal Jiratkó Albin építette. Az oszlop oldalán elhelyezett bronz domborművet pedig Kiss György szobrászművész mintázta. Egyik forrás szerint 1897-ben, másik szerint 1898-ban.

A mohácsi csata 400 éves évfordulóján 1926 augusztusában Mohácson országos megemlékezést és ünnepségeket rendeztek. Egy többnapos kiállításon bemutatták Mohács és vidéke iparát és mezőgazdaságát, történelmének emlékeit. Elhelyezték a Mohácsi Fogadalmi Templom alapkövét, amelyet Mohács és az ország népe épített a mohácsi vész 400. évfordulójára fogadalomból.

A templom építéséhez a közadakozáson kívül alkalmi kiadványok bevételei is hozzájárultak. Egy ilyen alkalmi kiadvány volt az az emlékplakett, amelyet 1926-ban erre a célra készítettek. Teljes bevételét a templom javára fordították.

A plakett tulajdonképpen az említett mohácsi emlékoszlop bronz domborművének kicsinyített változata. Mérete: 57 x 83 mm. Az egyoldalú plaketten II. Lajos ágaskodó lova próbál megkapaszkodni a patak partján, közben páncélos lovasa hátra hanyatlik a nyeregben. A háttérben lovasok vágtatnak.

A plakett felirata MDXXVI – AUG. XXIX. Baloldalán alul KISS GYÖRGY DOMBORMŰVE felirat utal az eredeti dombormű készítőjére. Jobbra pedig SZEILER J. VÉSÉSE felirat árulkodik a plakett újrateremtőjéről. Szeilerről csak annyit sikerült találni, hogy budapesti vésnök volt. Az ábrán is bemutatott plakett pedig eddigi ismereteink szerint Kiss György szobrász egyetlen plakettje még akkor is, ha a kisméretű plasztikát nem maga mintázta. Városunk számos szobrának alkotójától ez a kis plakett eddig nem volt ismeretes.

Rayman János

A hátsó gondolat

Irta ZÖLDI MÁRTON

Személyek: LÁNG KÁLMÁN, ügyvéd, DÁNOS ELZA, leendő operaénekesnő

(Színhely: a nyaraló verandája)

ELZA. Tehát ön röviden, kereken azt mondja, hogy hazugság nélkül élni nem lehet.

KÁLMÁN. Nem, legalább a mi társadalmunkban nem. Azt a fényűzést, hogy mindig igazat mondjon, csak az emberevő kanibál engedheti meg magának. Nekünk, kulturembereknek, erre nincs elégséges erkölcsi tőkénk.

ELZA (mosolyogva): Kissé homályos, amit mond s ha vakon rálépnénk az ön okoskodásának csapására, úgy azt kellene mondanunk: a hazugság az élet sója (Nevet.) Ennyire talán mégsem vagyunk, kedves ügyvéd úr . . . Jó, jó, hiszen én ösmerem a példaszót: mondj igazat, betörik a fejed... De kérem, mutasson nekem egy bevert fejet.

KÁLMÁN. Nem vagyok abban a kellemes helyzetben.

ELZA. No lám.

KÁLMÁN. Mert egy ember se mond igazat.

ELZA. Ohó!

KÁLMÁN. Még kivételesen sem.

ELZA (fölényesen). Kedves barátom, ön a hatásnak nagy engedményeket tesz. Túlzása szertelen, sőt — ha nem veszi rossz néven, kissé izléstelen.

KÁLMÁN (meghajtja magát). Kérem, parancsoljon.

ELZA. Igen, igen, ön zeneileg szólva: csupa fortisszimóval játszik. Ez baj. Haha! S eszembe jut egyik tanárom, aki igen elmés ember volt, s aki megmagyarázta, hogy mért nem tud a szamár énekelni. Nos, kedves ügyvéd úr, a szamár azért nem tud énekelni, mert, mert . . . nagyon magasan kezdi . . . Haha! Nincsenek pianói . . . Képzelje: iá, iá . . . Ezt nem lehet modulálni, fokozni. Vagyis ön szerint az emberek csupa szörnyetegek, hazugok. De hát akkor nem érdemes beszélni róluk.

KÁLMÁN. Bocsánat, kisasszony, itt egy végzetes félreértés van. Hogy az emberek csupa szörnyetegek lennének? Isten ments! Az emberek átlaga eléggé tűrhető, eléggé tisztességes. Sőt akad közöttük akárhány nemes, fenkölt, őszinte lélek . . .

ELZA. Akik azonban szintén hazudnak.

KÁLMÁN. Úgy van, kisasszony, hazudnak. De ez természetes.

ELZA. Természetes?

KÁLMÁN. No igen. A társadalmi hazugságot a szokásjog szentesítette. Épp úgy, mint azt, hogy a háborúban szabad ölni.

Kiss Ferenc fényképe

Árvizes táj naplenyugtakor, Rákos-Csaba alatt

ELZA (gúnyosan). Ez ismét egy fortisszimó. Vigyázzon: most gixer következik.

KÁLMÁN. Helyes. Beszéljünk zeneileg. Először is tisztába kell hoznunk, hogy az igazmondás milyen szűk skálára van szorítva. Ez a skála ma már a legszerényebb igényeket sem elégíti ki, még ha oly nagy virtuózitást fejleszt is ki benne. Ellenben a hazugság skálája mérhetetlen, végtelen . . . A költészet tengermélységéből felnyúl az égboltig.

ELZA (tapsol). Brávó! Pompásan halad . . . Most már egy kis iztelenség is . . .

KÁLMÁN. Hová gondol? Mindössze azt akartam mondani, költészetünknek ezt az örök derüjét a fizika egyszerü hazugságnak vagy láttani csalódásnak mondja.

ELZA. Kérem, kérem, nagy szívességet tenne, ha a fizikát egyszersmindenkorra tisztelettel mellőzné.

KÁLMÁN. Amint parancsolja. Őszintén szólva, magam se szeretem. A fizika kissé kiméletlen, nyers, szókimondó. Néha szinte terhünkre van nagy, megdönthetetlen igazságaival. Ismétlem, nem vagyunk hozzászokva, hogy az igazságot, ha érezzük is, nyiltan hirdessük. Ez némileg a jóízlés rovására esik.

ELZA. Tehát a jóízlés és hazugság egy és ugyanaz?

KÁLMÁN. Nem mondom éppen, de igen közeli vonatkozásban állanak egymással.

ELZA (türelmetlenül). Ej, hagyjuk, barátom, ha ön csupa olyan embereket ösmer, akiknek nincs egy őszinte gondolatuk.

KÁLMÁN. Nincs egy őszinte gondolatuk? De ki mondja ezt, kisasszony? Én? Legkevésbbé.

ELZA. Hisz épp egy óra óta ezt vitatja szinte gyanus makacssággal.

KÁLMÁN (szertartásos komolysággal). Engedje meg, hogy félreértett és hibásan magyarázott szavaimnak helyreigazítása címén fölszólaljak. Ki beszélt gondolatokról? Ellenkezőleg, kisasszony. Én tudom legjobban: minden embernek, minden időben van egy gondolata, amely föltétlenül őszinte.

ELZA. Melyik gondolata?

KÁLMÁN. A hátsó gondolata.

ELZA. Hát ez mi?

KÁLMÁN. Úgy van, kisasszony, a hátsó gondolata. Fájdalom, ez a gondolat, tudniillik a hátsó gondolat csak a legritkább esetben jut szóhoz. Majdnem azt lehetne mondhatni, hogy ez a gondolat a nyilvánosság kizárásával születik, s fájdalom, többnyire úgy is hal meg.

ELZA. Lám, lám, milyen elegikusan mondja ezt! Tehát ön oly sokat tart róluk?

KÁLMÁN. De mennyit? Mindent. A hátsó gondolatok alkotják az embert a maga tiszta valóságában. Az emberi boldogság ott kezdődik, ahol ők egyszer szóhoz jutnak. A hátsó gondolat a vágy, a szenvedély, a barátság, a szerelem. A hátsó gondolat minden, a többi csak sablon, konvenció, szertartás, udvariasság, hízelgés, vagy röviden hazugság . . . Higyje el, kisasszony, hogy ez így van.

ELZA (érdeklődéssel). Jó, jó, elhiszem, de olyan homályos, zavart a magyarázat. Nem tudom kihámozni a lényeget.

KÁLMÁN. Megengedi, hogy megmagyarázzam, és pedig mint ügyvéd magyarázzam meg.

ELZA. Mint ügyvéd? Nem bánom. Föltéve, hogy nem számít föl perköltségeket . . .

KÁLMÁN. Köszönöm. Ez a malicia nagyon kedves. A maliciában a hátsógondolatnak egy-egy reflexe sugároz . . . A malicia közeledik az igazsághoz vagy legalább közeledni igyekszik.

ELZA. Nos, halljuk a magyarázatot.

KÁLMÁN. Helyes. Tehát egy példát állítok föl. Tegyük föl, hogy ön egy bűntényt követne el. Egy súlyos bűntényt.

ELZA (mosolyogva). Bűntényt? Nagyon kedves, folytasssa.

Jézus Judásnak adta át a zacskót, aki megnézte, hogy mennyi van benne.

— Ebben a zacskóban — szólt Jézus — hat dénár volt, miért van most kilenc benne?

— Ez igaz, — mondta Judás.

Az asszony elpirult, nem mert válaszolni. Tamás azonban udvariasan megszólította:

— Mi nagyon hálásak vagyunk neked, de hogyan került ez a pénz hozzád? És mért adod nekünk vissza, sőt uzsorával adod?

— Én Dysmas rablóvezérnek vagyok a kedvese, — válaszolt az asszony. — Én készítem neki és társainak az ételt és megfoltozom a ruhájukat. De csak Dysmasé vagyok. Tegnap a közelben voltam, amikor kirabolt benneteket, sőt én magam vittem neki hirül, hogy arra jöttök. De amikor a közelből láttalak benneteket, úgy tetszett nekem, hogy ti mások vagytok, mint a többi emberek. És ezért követtelek benneteket, amíg Dysmas és emberei az ódon romokban heverő várba mentek, ahol lakozunk. Láttam, hogy ti szegények vagytok, aztán pedig észrevettem, hogy jók vagytok. Ekkor gyorsan visszatértem a társaimhoz. Azalatt, hogy Dysmas aludt, elvettem a zacskót és nektek visszahoztam, sőt még három dénárt tettem bele... Ne köszönjetek nekem. Dysmas majd beszedi valamelyik gazdag kereskedőn.

— De hogy tudsz te, aki oly derék vagy, egy tolvajjal élni? — szólott Péter — rablásból és talán gyilkosságból megélni?

— Ó! gyilkosság ritkán fordul elő, — felelt az asszony. — A társam nem szereti a gyilkosságot és ha öl, csak azért teszi, hogy a saját életét megvédje.

— De már ez is nagyon gonosz, — szólt Jakab.— Ezt te úgylátszik, nem is sejted. Hát nem tanítottak téged a törvényre?

— Törvény? — kérdezte az asszony.— Mi az? Törvény? Ki tanított volna arra? Én innen távol, Alexandriában születtem. Az anyám azok közé tartozott, akiket ott hetéráknak neveznek. Mint kis leány lebujokban táncoltam. De mert nyomorúságosan tudtam csak a mindennapit megkeresni, hát egy görög kereskedő Caesareába vitt, ahol római katonák voltak. Ott találkoztam Dysmassal, én megszerettem és követtem.

— De az lehetetlen, — szólt Jakab, — hogy bűnben továbbra is vele éljél!

— Mi az: bűn? — kérdezte az asszony.

— Maradjál velünk, — szólott Tamás. — Mi tisztelni fogunk, mintha a testvérünk volnál. Ha visszatérsz társadhoz, ő bántani fog téged.

A keletázsiai háboru

A Kuropatkin segitségére érkező tomszki ezred egy része, a liao-yangi csata előestéjén

Tervezte Kiss György

Róbert Károly király bronzszobra, amely a milléniumi emlékben lesz felállítva az Andrássy-út végén

— És mivel tudsz táncolni, — szólott most Judás Tamáshoz — táncolhatsz a városokban is, ahova eljutunk vándorlásaink közben. Én fogom a látványosságot kihirdetni és minden nézőtől egy rézpénzt szedünk.

— Ó nem, — mondta János.— Ne táncolj többet, nehogy ezzel kedvet csinálj a bűnre. Ha akarod, asszony, úgy elviszünk az anyánkhoz, Máriához. Nála fogsz lakni. Ő majd kioktat a hálófoltozásra. És látod mindennap a Mesterünket.

Az asszony habozott és ha a többiekre figyelt is, egyre csak Jézust nézte. Végül így szólt:

— Ha Dysmashoz visszatérek, megver természetesen. De nem nagyon erősen, ha meghallja, hogy kik vagytok. És neki szüksége van rám. Ő szerencsétlen lenne, ha nem volnék nála és talán még erőszakosabb volna ezután. Aztán szeretem is. Kezdetben, azért szerettem, mert szépnek találtam, de azonfelül ő volt az egyedüli kivületek, aki jó volt hozzám. Aztán szeretem, mert az élet, amelyet folytat, nem mindig olyan kellemes, mint ahogy az ember hinné és amérthogy sok fájdalmat szenvedtünk el együtt. Majd elmondom neki mindazt, amit az éjjel, amikor követtelek benneteket, Mesteretek szájából hallottam. Mert semmit sem feledtem el. Ez a szándékom. De úgy fogok tenni, ahogy a Mesteretek tenni késztet.

— Asszony, — mondá Jézus, — térj csak vissza a társadhoz.

B. M.

Uj Idők 1904. X. 38 sz.

JOLÁN. — EVEZNI KEZDTEK A CSÖNDES VIZEN.

— Igy volt, az igaz; de neked kellene fellépni.

— Nekem, talán kunyorálni? Kegyelmet kérni a leány számára, a kit választottam s elnézést apjának, a ki parlamenti tag s ép oly büszke a maga nemében, mint a Lynn lordja? No csak azt várjátok! Mondtam már, én nem szeretem a küzdelmet, én a nyugalmat szeretem.

— De hát mit akarsz? Oda akarod hagyni Jolánt? Tett valaha ilyesmit egy Leslie? Megkérni egy leányt, megnyerni szivét, birni igéretét — s aztán ott hagyni, csak mert valakinek nem tetszik. Ez nagy gyöngeség, több — ez gyávaság.

— Meglehet; de én nem születtem drámai hősnek, küzdelemre. Én szép csöndesen meg akartam szerezni Corrievreak-et, az elpocsékolt családi birtokot. De a büszke lordnak s a bolond nagynéninek nem tetszik! Hát veszszenek meg éhen!

— Leslie, Leslie, fogd be a szádat. De veled nem lehet beszélni! Jó. Bizd rám a dolgot. Corrievreakkel még próbálok egy uj ostromot; majd meglássuk!

Grahamné hiába bizott magában. Lord Lynnre nem hatottak érvei s ebéd után csüggedten indult haza. Épen mikor kihajtott a kastélyból, jött vele szembe Melville ur, — a Monagleni Melville, a mint mrs. Bell szerette mondani, — a ki meg időközben azt határozta, hogy Leslievel még is csak közölni kell az egész dolgot, és hogy Shortland urat megmentse a kellemetlenségtől s Winterbourne urnak jó szolgálatot tegyen, ő maga fogja azt közölni barátjával. Ez a nap, ugy látszik, csakugyan a bizalmas közlések napja volt, minden irányban.

— Ott megy a néném, — mondá Leslie, üdvözölve barátját, — jó asszony szegény, de ma csufosan megbukott. Azt hiszi, akárkit rá tud beszélni akármire! s fogadom, még a mai leczkéből sem tanult.

— Mi dolog? — kérdé Melville.

— Oh, semmi különös! Csak hogy ő lordsága dühbe jött arra a gondolatra, hogy én egy radikálnak a lányát akarom elvenni. S hiába mondják neki, hogy a politika nem öröklődik a vérrel, hiába mondják, hogy Jolánnak ép oly kevéssé szándéka megdönteni a felsőházat, mint akár nekem. Ám lássák! Én nem versengek velök, azt tudom.

Melville azonban nem akarta a dolgot ily könnyedén elejteni s felszólította barátját, hogy menjenek a tóra, egyet csónakázni, valami mondani valója van. Azután átevezhetnek Allt-namba-ba is.

— Gondolom, te is ott fogsz ebédelni; legalább ugy hallottam, várnak.

— Átmehetek, — mondá Archie, — de nem maradok ott ebédre.

— S miért nem? Átalában miért mégysz mostanában oly ritkán ide.

— Hát megmondom, ha akarod. Apámék czudarul bánnak Winterbourne-ékkel s én ezt szégyellem. Tudom, hogy Winterbourne ur tisztán látja a dolgokat s ez engem igen kellemetlen helyzetbe hoz vele szemben, miután én a dolgon nem segithetek.

— S miért nem akarsz segiteni? Ha valami nehézség akad utadba, te mindjárt meghátrálsz? Illik ez férfihoz? Azt hiszed, az életben el lehet valamit érni küzdelem nélkül? S te még küzdeni sem akarsz?

— Nem én! Sőt szaladok az akadálytól, a mennyire látok. Én nyugalmat szeretek.

— Pihá!

— Már miért? Vannak emberek, a kik a józanészt hitványságnak tartják; én pedig a donquixottságot nevetségesnek tartom. Melyikünknek van igaza, azt még el kellene dönteni.

Ez alatt elérték a tót, melynek partján a halászcsolnakok voltak kikötve. Bele ültek egybe s evezni kezdtek a zajtalan, csöndes vizen, a derült, meleg délesti ég alatt. Melville előtt nem volt ujság, a mit Archie mondott; ismerte barátját már az előtt is; de nem akarta annyiba hagyni a dolgot. Felszólította barátját, evezzenek a túlpartra, s próbáljanak ott egy kis halászatot, horoggal s legyekkel pisztrángokra, melyeket Jolán annyira szeretett.

— Te jobb vagy, Archie, — mondá, mi alatt kezéből lebocsátá az evezőt, — mint magad mutatod. Hallgass rám, s hallgass ki félbeszakitás nélkül, valamit akarok neked elbeszélni.

S aztán, eleinte igen óvatosan s inkább kerülő uton, elbeszélte neki az egész szomoru történetet; igyekezve felkölteni fiatal barátja részvétét s nemeslelküségét. Ki a hibás? vajjon a nagynéni-e, a ki azt hazudta a gyermeknek, hogy anyja meghalt, vagy a túlgyöngéd apa, a ki nem merte megmondani az igazat? S vajjon tehet-e Jolán minderről?

A lynni urfi türelmesen végig hallgatta a közlést, a nélkül, hogy meglepetést vagy felindulást árult volna el. Aztán igy szólt:

— Azt hiszem Jack, téged felkértek, hogy ezt velem közöld s valószinüleg feleletet is várnak tőlem. Ime válaszom. Semmi a világon rá nem birhatna, hogy titkolózásban, összeesküvésben részt vegyek. Én őket birálni nem akarom, nem az én dolgom. Az én dolgom csak az, hogy magamra nézve határozzak; s a magam részéről őszintén megmondom neked: nem vagyok oly bolond, hogy csontvázat vigyek a hálószobám éji szekrényébe.

— De Leslie —

— Én nem szakitottalak félbe, hagyj te is kibeszélni magamat. Ha házasságom után tudtam volna meg ezt, azt mondtam volna, rútul megcsaltak. Most pedig azt mondom, rútul megcsalnám családomat, ha ezt tudva, bele mennék ebbe a dologba, ha csak előbb tisztába nem hozzák.

— De hát mit tennél a Winterbourne helyében?

— Őrültek házába záratnám azt a szerencsétlent.

— De ugy látszik, nem őrült.

— Hát a rendőrséggel záratnám el. Olyanok ellen, a kik engem háborgatnak, tőlem pénzt zsarolnak, vagy ablakomat beverik: csak találok védelmet a rendőrségnél, azt hiszem.

— S mi haszon volna benne, ha nevedet meghurczoltatnád egy törvényszéki tárgyaláson, a hirlapokban?

— Mindig jobb, mint örök rettegésben élni attól: hát ha kitudódik. Különben ez nem az én dolgom. Mondtam már: csontvázat a házamba nem viszek. Családom elég régi, hogy családi kisértete legyen, de annak másforma kisértetnek kell lenni, nem ilyen rendőri kézbe valónak.

Melville sokkal józanabb eszü ember volt, mintsem át ne látta volna, hogy Leslienek a maga szempontjából igaza van. Olyan ember, a kinek a jelszava, «én a nyugalmat szeretem!» nem is mondhatott mást. Mégis akart még egyet próbálni.

— Látod, mégis szép volna, ha eljönél ma velem oda. Megmondanád Winterbournenak, hogy méltánylod fájdalmát s bár addig, mig e vész felettök lebeg, sorsodat nem kötheted az övékhez; de szivesen várnál — s hallgatsz, mig tán a jóltevő halál . . . .

— Ábrándok, hiu ábrándok! Halld mégis utolsó szavamat. Winterbourne hozza tisztába a dolgot mindenek előtt Jolánnal. Mondjanak meg neki mindent s békitsék ki a gondolattal, hogy anyja él, de őt nem láthatja, hanem készen lehet arra, hogy egyszer elzárják. Aztán ne csináljanak többé titkot a dologból; mindenkinek tudnia kell az igazságot; én titkolózást, sugást-bugást nem türök s családomat meglepetéseknek ki nem teszem. Most már megmondtam mindent. Tovább nem megyek. En a csöndességet szeretem. — De jól látod-e? Nem Winterbourne Jolán, a ki ott a lejtőn közeledik. De biz ő. Melville. én megyek, mielőtt észrevesz. Nem szükség megmondanod, hogy észrevettem őt. Isten velünk.

S ezzel kiugrott a csolnakból s az ellenkező irányban, Lynn felé sietve eltávozott.

(Folyt. köv.)

A HALDOKLÓ HONVÉDZÁSZLÓTARTÓ.

Kiss György müfaragványa.

A magyar irók és művészek társasága kiránduló tagjai Kossuth Lajosnál tett látogatásuk alkalmával szép emléktárgygyal is kedveskedtek a nagy hazafinak, melyet ő sok tekintetnél fogva fogadhatott örömmel. Jól eshetett neki a gyöngéd megemlékezés, hogy honfitársainak oly nagy számu társasága hozta meg; de jól eshetett neki azonfelül még tárgyánál és anyagánál fogva.

Az emléktárgy egy művészi kivitelü müfaragvány, egyik legtehetségesebb fiatal szobrászunk, *Kiss* György vésője alól. Elesett honvédzászlótartót ábrázol, leszerelt ágyura dülve, jobbjában ketté tört kardot tartva, mig baljában a zászlót még mindig magasra emelni igyekszik.

A mütárgy körülbelül 20 cm. hosszu, 10 cm. széles, 12 cm. magas. Vert ezüst kapcsokkal ellátott, fehér selyem és zöld bársonybélésü izléses fekete bőrtartóban, melyet Kauba Nándor budapesti váczi-utczai tokkészitő művészileg készitett, *Kürthy* Antal meleg érzéssel elmondott ajánló beszéde mellett adták át az emléktárgyat nagy hazánkfiának, egyidejüleg Székely Józsefnek — ki szinten honvéd volt ama nagy időkben — ez alkalomra irott szép költeményével, melyet itt közlünk:

Kossuth Lajosnak.

(A «Haldokló honvéd-zászlótartó» szobormü átadása alkalmából.)

Lángot lövell e fa, * e szentereklye,
Lelked sugárzik rajt', Te ültetéd!
A lángeszü művészt is hogy faragta,
Nagy szellemed titokban ihleté!
E zászlóvivőnk — százezer a többi —
Voltak a névtelen félistenek,
Fenséges müved emléke: szabad nép!
Ide oltárodhoz térdepelek.

Ifjak valánk, alig serdülő ifjak,
Egy imádságot tudtunk: «a Haza!»
De bátorságunk hyrkáni oroszlán,
Rá hallgatott az ellen ágyuja!
Óh! szentséges honszeretet, te érted
Mennyi nemes szivből omlott a vér,
Hű nemzetem, ha *ma* is ez a vérted,
Diadalokra még diadal ér!

* Tinnyei körtefa, melyet *Kossuth* a 40-es években ültetett.

Megifjodom e régi emlékektől,
Deres fejem hópelyhét rázza le,
Paripám a *sor* előtt kényesen lép,
A kürtszó oly szépen hangzik ide.
Hadoszlopok, pergő dob, büszke zászló,
Dal, zene, ének harsog *ez* után,.
A piski hid, Isaszegh, Vácz, Nagy-Sarló,
Egy-egy csillag a hírnév templomán.

Neved éltettük e dicső mezőkön,
Hol zászlóvivőnk hordá lobogónk';
Tavasz volt, de fuvalma nem oly édes
Fülében, mint a mi győzelmi szónk . . .
Hogy elesett, vérdijat vettünk érte,
Halált megvetve szuronyt szegezénk . . .
Rohamra a hogy mentünk, vigabb kedvvel
Menyasszonyához nem megy vőlegény.

Magas pyramist raktunk test-halomból,
Ugy ünneplők a jó vitéz torát,
Nevét kiáltók őserdők mélyébe,
Hogy viszhangozzék örökléten át!
Mig egy szabad nép, a mig egy magyar lesz,
Néma, siket e viszhang nem marad. . .
Azért is adjuk ezt a szent emléket,
Mert szabadságunk zászlója Te vagy!

Mindent ragad a bus feledség árja,
A régi szellem aluvóban — holt,
Egy uj Szent-Ilonán számkivetett rab,
Nagy alakodban látunk csak *valót!*
Eredj reménység, vedd le szívem terhét,
A könyem megfojt, tüzem elapaszt. . .
«Szabadságában a világ megujul»*
Magyar hazám, megéred még te azt!

Emlitettük, hogy ez emlék anyagánál fogva is kedves meglepetés lehetett Kossuth előtt. Körtefából készült és pedig egy olyan körtefából, melyet a 40-es években Kossuth Lajos sajátkezüleg ültetett tinnyei birtokán.

A körtefa identitásának bizonyitására ime idézzük *Szokoly* Viktor irótársunknak és tinnyei birtokosnak Simonffy Kálmánhoz irt leveléből a következő adatokat:

«Habár az emléktárgyat egy előre törekvő tehetséges fiatal magyar művész készité, értékét előttünk az anyaghoz kötött emlékek hatványozzák. A körtefa Kossuth tinnyei kertjéből való, saját ültetése; itteni hagyomány szerint József nádor piliscsabai, vagy alcsuthi kertjéből került csemetéből vagy oltványból.

«Kossuth nagy hazánkfia 1843—46-diki tinnyei közbirtokos társai egytől-egyig kihaltak, de én még legnagyobb részüket személyesen ismertem s a tradicziókat szájukból vettem át. E szerint a Kossuth-kuria, mely most egy éve elhunyt feleségemnek nagyanyja: Miskey-Zámory Karolina után öröklött kuriája tőszomszédságában van, vétel utján Sántha István táblab ró és tinnyei közbirtokos kezébe, ennek 1853-ban történt elhunyta után öcscse, Sántha Péter, 1849. végén Pétervárадon kapitulált honvédszázados, tinnyei közbirtokos és később pestmegyei főpénztárnok tulajdonába jutott. Sántha Péter nőtlen és gyermektelen volt s a házat kötelezettségeivel együtt testvéröcscsére: Sántha Ágoston báthi, hontmegyei r. kath. esperes plébánosra hagyta. A nem jövedelmező házat és kertjeit az egymásra következő Sánthák, kik mindig saját másik uri házukban laktak, mindekkorig, mint nemzeti emlékkincset, a legjobb karban tartották fenn, s ezen hagyományos kötelességének az utolsó örökös: Sántha Ágoston esp. plébános is hiven megfelel. Üres ház, bármit költsenek is reá, mégis pusztul, s ezért az időközi tulajdonosok a fentartásnál sokkal kevesebb aequivalensért bérbeadják azt oly honorácziooroknak, kik nagy hazánkfia iránt rajongva lelkesülnek, s önként házgondnokká lesznek. Igy jelenleg a Kossuth házban dr. Nagy János járási és községi orvos lakik családjával; igy 1869. tavaszától őszéig én is laktam benne, mig a Csehfalvay örökösöktől vett házamat javittattam. Mint a ház lakója, ismerem annak minden bokrát, fáját, zegét-zugát. A történelmi emlékü filagoriát én restauráltattam, s a billiárd-szoba, mely mostanig lomtár volt, ma már egészen helyre van állitva.

«A már jobbára elhalt embereket, kik Kossuthnak és Kossuthtal házában és kertjeiben dolgoztak, személyesen ismertem és ismerem. Az öreg Krausz még él. Tállai kőmives és László kőfaragó ács apjával ott dolgozott.

«De a ki nagy hazánkfia minden keze nyomára legjobban figyelt, az a derék Hegedüs Antal, mérnök, ügyvéd, táblabiró és birtokos volt. Ő 1865 vagy 1866-ban bekövetkezett haláláig magát mindig a Kossuth csőszének mondotta. Puszta-Jászfalun, még az Esztergomba vezető ut szélén levő gátat képező eperfákra is ügyelt, hogy azokban kár ne essék, mert azok a Kossuth eperfái. (Ott most a faluból egészen le az állomásig Olaszországra emlékeztető pompás töltött ut vezet le.)

«A kertbe vivő lépcsőtől s a filagóriához vezető uttól jobbra-balra két válfaja a tulipánfának és négy nemesebb körte volt ültetve. Azok már 1869-ben veszni kezdettek. Ezek tanuim szerint mind Kossuth ültetései voltak, valamint a levezető lépcsőtől balra is nehány körtefa. Ezek közül egy igen magas muskotály, mely 1876-ban kiszáradni kezdvén, kivágatott. Ebből szereztem Sántha Pétertől azon darab fát, melyből ezen műtárgy készült, s mely köztudat szerint nagyhazánkfia *sajátkezü ültetése vala.*»

A HALDOKLÓ HONVÉDZÁSZLÓTARTÓ. — KISS GYÖRGY MŰFARAGVÁNYA. Biczó Géza rajza.

EGYVELEG.

* **Az emberi test**, melynek melegsége bármely éghajlat alatt tudvalevőleg csak 37—38 fok Celsius, több mint *száz fok hőmérsék-különbséget* képes eltürni. Jakutskban, Szibériában, januárban átlag — 42 ° hideg van s juliusban + 18 °; a különbség 60 fok. Ugyan e helyen már — 62 ° hideget s + 38 ° meleget is észleltek, a mi épen 100 fok különbséget tesz. A meleg sok helyen hasonlithatatlanul nagyobb is lehet. A Veres-tenger mellett például 1842 augusztus havában hat napon át 45—50 ° meleg volt. Murzuk oázisban két utazó, Ritchie és Lyon, árnyékban 56 fok meleget észleltek, Sturt utazó Ausztráliában Maguaire folyónál 54 fokot, Armend orvos Hed-Merdzsa mellett sátorban 63 fokot s a napon 72 fokot jegyzett fel. Kisérleteket is tettek egyesek annak megállapitására, hogy az emberi test menynyit bir el. Blaydes természetvizsgáló 126 fok meleget hét perczig állott ki s egy Martinez nevü ember, ha fejét befedte, 170 foknyi forróságban egy negyedórát tölthetett el. Ezek természetesen csak kivételek. De vannak oly gyárak, hol a munkások 40—50 foknyi különböző légmérsékben órákig dolgoznak s a hajófütők és mások még nagyobb légváltozás közt működnek.

* **A tonkingi istenekkel** nincsenek megelégedve a benszülöttek a franczia hóditás miatt s igyekeznek is ellenszenvöknek kifejezést adni. Közelebb a franczák által elfoglalt Hanoi-erőd szomszédságában egy község papjai Buddha óriási bronzszobra alatt, melynek védelmére volt bizva az erőd, nagy isteni tiszteletet rendeztek s a bálványnak különféle szemrehányásokat téve, elhatározták, hogy hosszabb ideig nem hoznak neki áldozatokat. Ha ez idő alatt sem távoznak el a francziák, leteszik az istent s a bonczok már is gondolkoznak uj, alkalmas istenségről.

* **Beludsisztán khánja** az indiai lapok szerint ujabban elrendelte, hogy a hűtlenségen kapott nők az állampénztár, azaz a khán saját erszénye javára eladassanak s a csábító nagy birságot fizessen. Az uralkodó különben fentartotta magának azt a jogot, hogy oly hűtlen nőket, kik neki kiválóan tetszenek, háremébe vehessen fel.

* **Kenelly Arabella**, előkelő irlandi családból származott fiatal leány, ki közelebb szerzett fényes vizsgálat után orvosi diplomát, Egyiptomba ment, hogy a kholerában megbetegedett mohamedán nőknek, kik vallásos okokból a férfi orvosokat meg nem türik, segitséget nyujtson.

---

* E sor *Berangerből* van véve, *Petőfi* forditása szerint. — *Sz. J.*

Tolnai Világ-Lapja

SZÉPIRODALMI KÉPES HETILAP

Előfizetési ára: A Házi Kincstár, Gyermekvilág és Aranyifjuság mellékletekkel együtt negyed évre 4 kor., fél évre 8 kor. Szerk. és kiadóhivatal: Budapest, Dohány-utcza 16. * A hirdetés milliméter-számitással történik, 1 hasáb 1 sor 20 fill.

A Tolnai Világ-Lapjában megjelent czikkek és képek utánnyomása tilos.

VII. évfolyam. Budapest, 1907 január 6. 2. szám.

Mária-emlék Temesvárott.

Diszes Mária-emléket állittatott Temesvár közönsége a Dózsa-téren, azon a helyen, hol a néphit szerint Dózsa Györgyöt Szapolyai János izzó vastrónon megölette. A szoboremlék maga — mint képünkön látható — a kegyeletes Nagyasszonyt ábrázolja, karján a kis Jézussal, aki az országló alma felé nyul kezeivel. Kiss György szobrászművész a szobor megalkotója, valóban jellegzetesen oldotta meg feladatát. A szobor kifejezése utal arra, hogy a késő utókor fátyolt vet Dózsának szörnyü tragédiájára s bizalmas hittel tekint a földön a szeretet áldását osztó égi hatalmakra. Az emlék leleplezése impozáns ünnepség keretében folyt le. A felszentelési aktus a templomban vette kezdetét, mely után a papság a Dózsa-térre vonult, ahol már óriási közönség várta az ünnepies aktus kezdetét.

Kiss György, a szobor kiváló művésze, egyike a legjelesebb szobrászművészeinknek. Több kisebb művét a tárlaton láthattuk (Vén betyár, Csókolódzó faun stb.). Nem csoda, hogy élte javarészét az egyházi szobrászatnak szentelte, mert falujának a papja fedezte föl tehetségét, midőn mint szántóvető parasztgyerek rossz bicskájával máris gyönyörüen faragott. Papok segitették a külföldi iskolákba és „Irgalmas szamaritánus“ czimü szobra Münchenben első dijat nyert. A Deák-mauzoleum Géniusza, a parlamenti palota több szoborműve, ujabban egy Rákóczi szobra stb. hiresebb alkotásai.

E heti számunkban bemutatjuk a művészt munkaközben a műtermében, a temesvári Mária-emléket, azonkivül Kiss György egyik legujabb alkotását, egy majdnem két méter magas kandelábert, mely mindenütt általános feltünést keltett.

A temesvári Mária-emlék.
Azon a helyen épült, hol a néphit szerint Dózsa Györgyöt Szapolyai János vastrónon megölette. Az emléket Temesvár közönsége közadakozásából Kiss György szobrászművész készitette s a mult héten leplezték le nagy ünnepségek közepette.
Saját fényk. eredeti felv.

Hegedüs Sándor †

Hegedüs Sándor volt kereskedelemügyi miniszter hosszu betegség után meghalt. Állapota már napok óta válságos volt a kapott agyvérzés következtében, amely a katasztrófát is előidézte.

Az elhunyt a magyar közéletben nagyon szerteágazó tevékenységet fejtett ki. A legszerényebb sorsból emelkedett magas rangra, jelentős gazdagságba. A megboldogult a szabadelvü éra kitartó oszlopa volt és példátlan munkaszeretetével e korszak tipikus tényezői között is jelentős helyet vivott ki magának. Mint ujságiró kezdte működését. A régi Honban publicisztikai munkát vállalt és nagytudásu, éles szemre valló vezérczikkei föltünést keltettek és utat törtek az ifju Hegedüsnek a karriér felé. Főképpen közgazdasági kérdésekkel foglalkozott és ezen a terrénumon csakhamar tekintély lett. A politikusok táborában is csakhamar kivivta a maga első helyét. Amikor Bánffy Dezsőt az ellenzék heves obstrukciója megbuktatta, ekkor lett Hegedüs kereskedelmi miniszter. Széll Kálmán minisztériumában vett részt a kormányzásban, nagy tervekkel lépett az ország elé, az iparfejlesztés, külkereskedelmi viszonyaink rendezése, a vasutügyek, a munkásvédelem terén hamarosan sikereket ért el, de minisztersége aránylag rövid ideig tartott és alig háromévi kormányzás után a nemzeti pártnak a szabadelvü párttal való fuziója érdekében a miniszterségről leköszönt. Ezután visszatért pénzintézeteihez, ahol a közgazdasági tudásáért megbecsülték és vezető-állásokba jutatták.

Nagy szeretettel gondozta egyházának ügyeit s ott is vezető szerepet játszott. A Prot. Irod. Társaságnak az elnöke, a dunántuli ref. egyházkerületnek a főgondnoka volt.

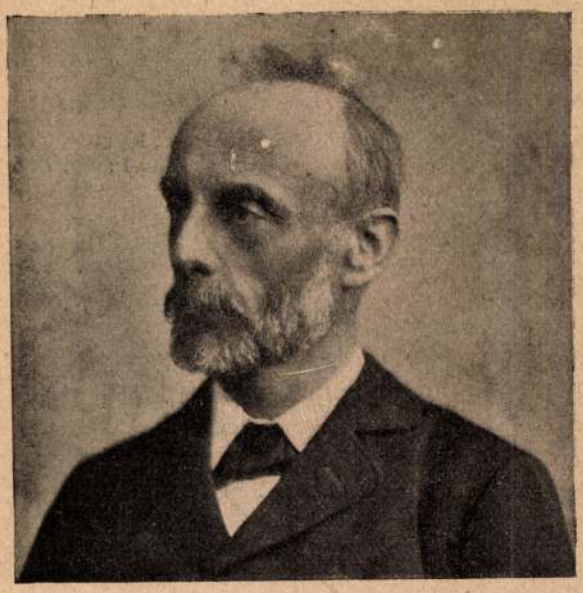

Hegedüs Sándor volt kereskedelemügyi miniszter meghalt deczember huszonnyolczadikán, Budapesten.

Gróf Zichy Jenő †

A legnépszerübb magyar főur, közéletünk egyik legkimagaslóbb alakja, gróf Zichy Jenő 69 éves korában Meránban meghalt. Az elhunyt főur egyike volt a legnépszerübb arisztokratáinknak, ki fáradhatatlan tevékenységet fejtett ki a magyar ipar pártolása körül, országos sikerü iparkiállitásokat rendezett Székesfehérvárott és Szegeden. Zichy életének legfőbb ideálja volt, hogy az eddig tisztán földmivelő államban minél nagyobb tért hóditson az iparnak, hogy igy a nemzet saját szükségletét itthon szerezze be. A nemzeti érzés és az ősök iránti tisztelet inditotta arra is, hogy két expedicziót vezessen Ázsiába ősi hazánk felkutatására. E tudományos expedicziókra nagy előkészületeket tett s az egész világsajtó foglalkozott vele, több

Kiss György szobrászmüvész mütermében munkaközben.

tudóst is vitt magával s második utja alkalmával rendkivül sok és gazdag történeti adatot gyüjtött s kincset érő gyüjteményt hozott magával. Ezt a gyüjteményt végrendeletében Budapest fő- és székvárosnak hagyta. Az elhunyt főurat mindenütt ismerték. A főváros társadalmi életében is vezetőszerepet játszott s nem volt az a jótékonyczélu hangverseny, vagy szinházi premiére, ahol az ő daliás alakja fel ne tünt volna. Gróf Zichy Jenő a nyár óta betegeskedett, amikor egy vadászaton

Gróf Zichy Jenö kiváló politikus, meghalt deczember 27-én.

órákig ült lóháton s a tikkasztó hőségben napszurást kapott. Egy ideig szanatóriumban is volt, de

Renaissance stilü nagy kandeláber, melyet Maszlaghy Ferencz és Pór Antal esztergomi prelátusok saját költségükön készittettek. Kiss György szobrász müve.

szobrot a megbizott művészeknek „savonière-kőből" kell kifaragnia. A követ a bizottság szolgáltatja a művészeknek. Egy évben szabták meg az elkészítési határidőt. A fülkékben felállítandó szobrok felől, valamint a homlokzati két ülő szoborról nem döntött a bizottság. Határozatba ment, hogy egy-egy szoborért 1000 forint jutalomdíjat fognak kiutalni.[45]

1881. júniusában a munkálatok a szinház belsejében annyira haladtak, hogy az előcsarnok (foyer) márványoszlopait el tudták helyezni és a belső térség szobrászi és majolika díszeinek mintáin a Marchenke-műhelyben serényen dolgoztak.[46]

Egy hónappal később a szinház külseje annyira készen volt, hogy csak a szobrok elhelyezése volt hátra. Bent pedig olyan állapotban volt az építkezés, hogy a gyönyörű főlépcsőzet gipszmodelljét már Olaszországba küldhették, hogy márványba faraghassák.[47]

1881. szeptemberében a felső párkányzaton elhelyezték a szobrokat, de nem tizenkettőt, mint eredetileg tervezték, hanem tizenhatot s a bizottság döntött a két ülőalak sorsa felől is. Ezek Liszt Ferenc és Erkel Ferenc szobrai, melyeket a főbejárattól jobbra és balra lévő fülkék díszéül szántak és elkészítésükkel Strobel (Strobl) Alajos „fiatal szobrászt" bízták meg.[48]

Ismét aggályoskodás jelei kezdtek mutatkozni. Voltak, akik kicsinynek találták a szinház belsejét, helyesebben a nézőteret. Br. Podmaniczky Frigyes a következő szellemes aforizmával próbálta a kételyeket eloszlatni: „A művészet mindenkor kis hajlékban lett naggyá s a nagyban rendesen törpülésnek indult".[49]

Az 1882. év április 7-én kelt 204. számú miniszterelnöki leirat elrendeli, hogy „a M. Kir. Dalműszinház építkezési, valamint a szinház belső berendezésére vonatkozó munkálatok akként osztassanak be és úgy intéztessenek, hogy azok legfeljebb 1884. év nyarán teljesen befejeztetvén, abban a szinielőadások az 1884. év őszén mindenesetre megkezdhetők legyenek". Mikor ez a leirat a hivatalos lapban megjelent, a szinház belsejében már javában folytak a vakolási munkálatok s a harmadik emeleten, a karzaton buzgón kopogtak az ácsok szekercéi.

Ugyanazon évben Szent Istvánkor egy-két felállitandó szobor hiján az opera külseje teljesen készen diszelgett. A sajtóban minden

az építési munkálatok abbahagyásáról számoltak be. Ezt azonban a Fővárosi Lapok május 18-i száma megcáfolta. „A sugárúti dalszinház építésében — írja — nem áll be szünet, mint egy laptársunk írja. A falain álló tetőzet sem ideiglenes, hanem az állandónak deszkaborítéka, melyre még ez évben felrakják a palaköveket. A szinpad fölé érctetőt emelnek, mely ez év végéig szintén készen lesz." A munkálatok lankadatlan szorgalommal és előre megállapított terv szerint szünet nélkül haladtak előre, de az 1879-i kemény tél megállást parancsolt. A következő (1880.) év márciusában engedett a szigorú tél s a hónap vége felé beálló enyhe tavaszban újra megkezdték a munkát s már a külső diszítéseken s a klaszszikusan szép oszlopokon dolgoztak.[43]

Miután a külső munkálatoknak nagy része 1880. április elején elkészült, hozzáláttak az épület belsejének elkészítéséhez. Utoljára maradt a külsőn alkalmazandó szobrok kérdése. Művészeink versengtek egymással, hogy megbízást kapjanak a szobrok elkészítésére. Brestyánszky Béla, Donáth Gyula, Dunaiszky László, Engel József, Huszár Adolf, Kiss György, Stróbl Alajos és Szász Gyula küldtek be mintákat. A mázoló munkákra Scholz Róbert, az üveges munkálatokra Forgó és Bugáth, a palafedésre Umbach Rezső, a víz-, légszesz-fűtés és szellőztetés-berendezésekre Zellerin Mátyás cégek kaptak beküldött tervezeteik átvizsgálása után megbizatást.[44]

Megalakult a szobor-bíráló bizottság is, melynek elnöke: br. Podmaniczky Frigyes, tagjai: Pulszky Ferenc, a Nemzeti Múzeum igazgatója, Keleti Gusztáv, az Országos Mintarajziskola igazgatója, Ribáry József és Ország Sándor miniszteri tanácsosok, Gerlóczy Károly székesfővárosi alpolgármester, Kovács Mihály festőakadémiai tanár, Ybl Miklós és Wéber Antal építészek, Erkel Sándor, a Nemzeti Szinház karnagya és Szilágyi Lajos m. kir. mérnök. Feltűnik, hogy a zsűrinek egyetlen szobrász tagja sem volt.

A kormány Odry Lehelt, az Operaház főrendezőjét külföldi tanulmányútra küldte, hogy a nagy világvárosok operaházainak belső berendezését tanulmányozza.

Amint a szinházi évad 1880. júniusában bezárult, a szobor-bíráló bizottság újra összeült s az építési bizottsággal egyetértően elhatározta, hogy a homlokzati párkányon elhelyezendő tizenkét

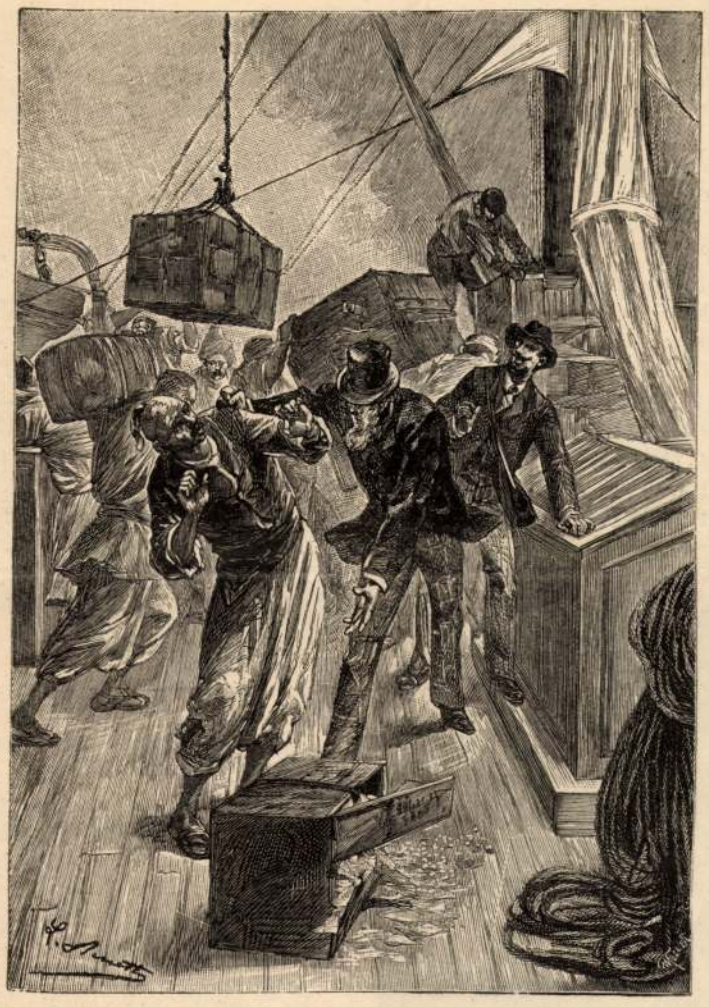

Dühös felkiáltás hangzott el Ephrinell Fulk ajkairól.

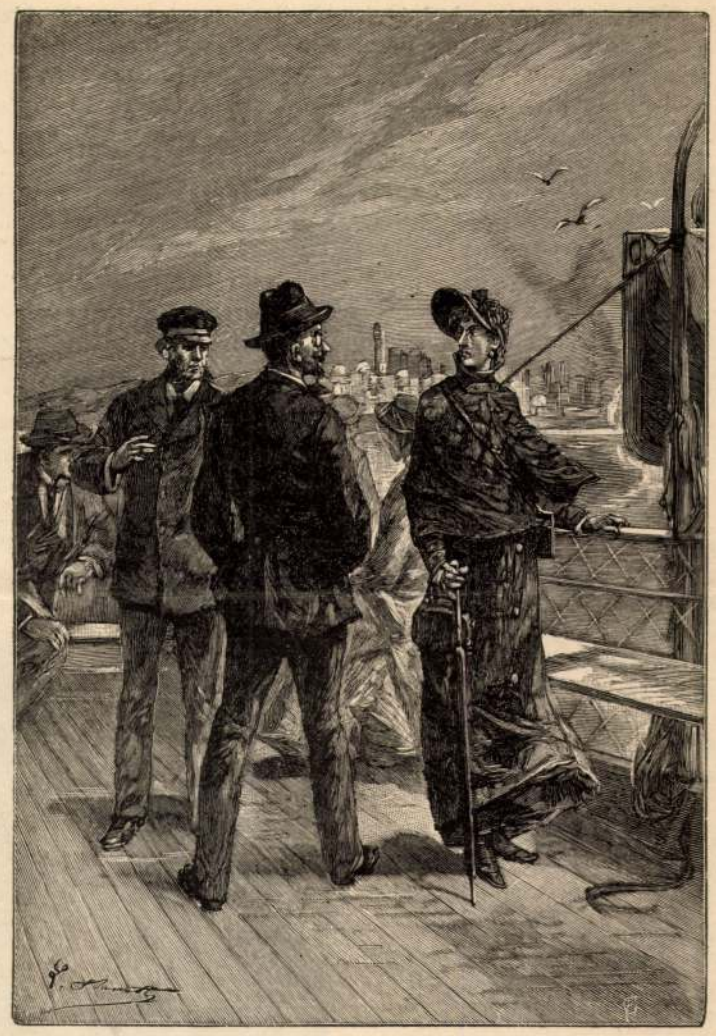

E megleczkéztetésben az angol nő részesitett.

«BOMBARNAC KLAUDIUS.»

A harang megkondúl és a hat órai ebédet jelenti. A «dinning-room» (étterem) a hajó előrészén van. Bemegyek és már mintegy negyven utast találok az asztal körül.

Ephrinell Fulk körülbelül a terem közepén telepedett le. Egy hely a szomszédságában üres levén, int felém, hogy foglaljam el; mire én sietek is azt hatalmamba ejteni.

Nem tudom, véletlenség volt-e, de az angol hölgy ült balról Ephrinell Fulk mellett, a ki beszélgetett vele, s jónak látta őt nekem is bemutatni.

— «Bluelt Horáczia kisasszony», — mondá.

Szemben velünk a franczia házaspár, a mely épen nagy figyelemmel böngész az étlapon.

Az asztal tulsó végén, a merről az ételeket hordják föl, a hol legelébb jutni a tálakhoz, a német utazó terpeszkedett. Erős, izmos, piros arczú, szőke hajú, vöröses szakállú, kövér kezű úr, a kinek hosszú orra akár ormánynak is beillik. Egész megjelenése olyan, mint a korai elhizástól fenyegetett népfelkelési tiszteké. — «Ez egyszer nem késett el», mondám Ephrinell Fulknak. — «Az ebéd idejét mindenkor pontosan megtartják a német birodalomban», — viszonzá az amerikai. — «Nem tudja, ki ez a német?» — «Weisschnitzerdörfer báró.» — «És ezzel a névvel Pekingig akar utazni?» — «Pekingig; ép úgy, mint az az orosz őrnagy, a ki az *Asztara* kapitánya mellett ül.»

Szemügyre veszem az illetőt. Mintegy ötven éves ember lehet, valódi orosz typus; haja és szakálla őszülni kezd, arcza megnyerő. Én tudok oroszul, neki tudnia kell francziául.

Talán épen ő az az útitárs, a kiről ábrándoztam. — «Ön ezt az urat őrnagynak mondta, Ephrinell úr.» — «Úgy van; orvos az orosz hadseregben és Noltitz őrnagy a neve.»

Ez az amerikai határozottan túltesz rajtam, pedig nem is reporter.

A hajó hányódása még nem nagyon érezhető, mindenki jóizűn eszik. Ephrinell Fulk, Bluelt Horáczia kisasszonynyal beszélget, és én teljesen értém, hogy ez a két igazi angol-szász természet így vonzódik egymáshoz.

Az egyik fogakkal, a másik hajjal kereskedik. Bluelt Horáczia kisasszony egy nagyobb londoni házat képvisel, a «*Holmes Holme*» czéget, melynek a mennyei birodalom évenkint két millió font sterling értékű hajat szállít. A kisasszony Pekingbe utazik, hogy ott irodát állítson, melyben a mennyei birodalom mindkét nemü alattvalóinak fejeiről learatott áruczikkek össze fognak gyűjtetni. Az üzlet annál kedvezőbbnek igérkezik, mivel a «*Kék Lotus*» czimet viselő titkos társulat erősen izgat a czopfok eltörlése mellett, a melyek a khinaiaknak a mandsu-tatárok által való leigáztatását jelképezik.

— «Helyes! — mondám magamban. — Egyfelől Khina Angolországba küldi a haját, másfelől Amerika Khinába szállítja a fogait. Igen szép és barátságos csereviszony.»

Egy negyedóra óta ülünk az asztalnál. Eddig még semmiféle rendkivüli eset sem történt. A szemközt ülő pár figyelni látszik ránk, mikor francziául beszélünk. Arczuk nyilvánvaló örömöt árul el és már is látható, mennyire ohajtanának a társalgásunkba elegyedni. Nem csalódtam tehát: földieim, de még nem tudom, milyen kategoriába tartoznak.

E perczben hullámverődés következményei kezdenek észrevehetőkké válni. A tányérok rezegnek és csörömpölnek, a kések, villák és kanalak összeütődnek, a poharak tartalma részben kiömlik az abroszra, a függő lámpák elhagyják a függőleges irányt, vagyis inkább a székek és az asztal engedelmeskednek a hullámverés szeszélyeinek. «Ah! — mondá az amerikai, — a kedves Kaspi-tenger háborogni kezd». — «Szokott ön tengeri betegségben szenvedni?» kérdém. — «Oly kevéssé, mint egy tengeri malacz.» — «Hát ön, kisasszony?» kérdé a szomszédnőjéhez fordulva. — «Soha», felelé Bluelt Horáczia kisasszony.

Az asztal tulsó oldalán ülő pár is vált nehány szót francziául. — «Nincs bajod, feleség?» — «Nincs, Adolf... még nincs... de ha tovább is így tart... megvallom, hogy»... — «Akkor, Karolina, fel kell menned a fedélzetre. A szél kissé éjszak felé fordult és az Asztara nem sokára tajtékot fog túrni az orrával.»

E kifejezés arra vallott, hogy «Caterna úr» — mert ez a neve, — tengerész volt, vagy még most is az. E körülmény magyarázta meg azt is, hogy járásközben hintázza magát.

A hajó most már csakugyan erősen hánykódik. Az utasok többsége nem birja elviselni. Mintegy harminczan, férfiak és nők egyaránt felkeltek az asztaltól és felmentek a fedélzetre friss levegőt szivni. Csak mintegy tizen maradtunk az étteremben, ideértve a kapitányt is, a kivel Noltitz őrnagy egész nyugodtan társalog. Úgy látom, hogy Ephrinell Fulk és Bluelt kisasszony teljesen megszokták már a tengeri utazásnak ezt a baját. A német báró úgy iszik és eszik, mintha valamely müncheni, vagy frankfurti sörházban volna. Kését a jobb kezében, villáját a balban tartja, a húst apró darabokra vágja, megsózza, végig önti mártással s aztán késével dugja be a bajusza alá... Piha! mily ronda teuton szokások! De bármint legyen is, erősen tartja magát és a hánykódások miatt ugyan egy falattal sem fog kevesebbet enni, sem egy kortytyal kevesebbet inni.

Nem messze tőle a mennyei birodalom két fia ül, a kiket kiváncsian veszek szemügyre.

Az egyik körülbelül huszonöt éves, előkelő magatartású fiatal ember; arcza igen csinos, daczára sárga bőrének és khinai metszésű szemeinek. Nehány év, melyeket kétségkivül Európában töltött, bizonyos mértékben európaiasabbá tette a modorát, sőt az öltözetét is. Bajusza finom, szeme szellemes, haját inkább a franczia, mint khinai divat szerint fésüli. Vig kedélyű, szeretetreméltó fiúnak látszik, a ki bizonyára ritkán megy fel a «búbánat tornyára», mint a khinaiak szokták mondani képes kifejezésökkel.

Ellenben a társa, a kivel e fiatal ember különben nagyon kevéssé látszik törődni, valódi typusa a mozgó fejű khinai bábuknak. Életkora ötven-ötvenöt év, arcza semmitmondó, a koponyája félig le van borotválva, a czopfja a hátán lóg, öltözete a hagyományos khinai divat szerint készült és hosszú tarka felöltőből, zubbonyból, övből, bő bugyogóból és papucsokból áll. Valóságos khinai porczellán alak. Ő már csakugyan nem birja elviselni a hajó erős hánykódásait s egy erősebb hintázás után, melyet a tányérok hosszas csörömpölése követ, felkel és eltünik a hajólépcsőn. A fiatal khinai egy könyvet nyújt felé, melyet az asztalon felejtett, utána kiáltván:

— «*Cornaro!... Cornaro!*»

Mit keres ez az olasz név egy khinai ajkán?... Vajjon ez a khinai a Boccaccio nyelvét beszéli-e?... A «*XX-ik Század*»-nak joga van ezt tudni és meg fogja tudni.

E közben Caternané asszonyság is nagyon elsápad; felkel és Caterna úr követi a fedélzetre.

Az ebéd befejezése után Ephrinell Fulkot és Bluelt kisasszonyt, a kik folyó árakról és proviziókról beszélgetnek, magukra hagyom, és felmegyek egyet sétálni a hajó hátuljára. Az éjszaka csaknem teljesen beállt. Gyors fellegek, melyeket a szél kelet-nyugati irányba hajt, el-eltakarják az égboltozat magasabb zónáit. Itt-ott egy-egy csillag pislog. A szél folyvást növekszik.

A gőzös lámpája ide-oda inog az előárboczon. A két megerősített lámpa a hullámverődéshez képest hosszú vörös, vagy zöld fényt áraszt a háborgó vizekre.

Csakhamar megpillantom Fulk Ephrinellt. Miután Bluelt Horáczia kisasszony visszavonult a kabinjába, az amerikai a hajó hátulsó szalonjában akar keresni egy pamlagszögletet, hogy kissé pihenhessen. Jó éjt kívánok neki és elválok tőle, miután ő is hasonló kívánsággal tisztelt meg engem.

Én, részemről, a takarómba burkolódzva, a fedélzet valamelyik zugában fogok aludni, mint egy matróz, a kinek nincs őrszolgálata.

Csak nyolcz az óra. Szivarra gyújtok és terpedt léptekkel, hogy a hajó ingásainak ellenállhassak, el kezdek sétálni a korlát mellett. Az első osztályú utazók már letakarodtak a fedélzetről; csaknem egyedül vagyok. A két kerékburok közt levő nyiláson a másodkapitány jár-kel fel s alá és ügyel a mellette álló kormányosra. A kerék lapátjai keményen verdesik a tengert; csaknem mennydörgésszerű robaj hallatszik, mikor az egyik vagy a másik kerék a levegőben forog. Sűrű füst gomolyog elő a kürtőből, mely sűrűn hányja ki a szikrákat is.

Kilencz órakor már egészen sötét van. Figyelmesen nézek, vajjon nem láthatni-e a távolban valahol hajólámpást . . . de hiába erőltetem szemeimet; a Kaspi-tengeren igen kevés hajó jár. Csupán a tengeri madarak, főleg a sirályok kiáltása hallatszik, melyek magukat a szél kényének átengedve röpködnek.

Sétám közben egy gondolat gyötör: hátha utazásom a nélkül fog véget érni, hogy hasznot húzhatnék belőle a lapom számára? . . . A szerkesztőség engem tenne érte felelőssé és igaza volna. Hogyan! Egyetlen kalandom se akadjon Tiflistől Pekingig? . . . Ez nyilván az én hibám volna. El is vagyok szánva, hogy ezt az ügyetlenséget minden áron elkerülöm.

Fél tizenegy óra körül jár az idő, mikor egy padra ülök az «Asztara» hátulján. De a szél oly erős, hogy nem maradhatok ott.

Fölkelek tehát és a hajó korlátjába kapaszkodva, előbbre megyek. A kerékburkok közt, a hid alatt, a szél oly erősen czibál, hogy a kátrányos ponyvával beborított málhahalmaz mellett kell menhelyet keresnem. Lefekszem a ládák alá, beburkolódzom a takarómba, a fejemet a kátrányos ponyvához támasztom és csakhamar elszenderedem.

Egy kis idő mulva sajátszerű zajra ébredek. Honnét származik ez a zaj? Figyelek . . . Szinte azt hihetném, hogy valaki horkol a fülem mellett. «Kétségkivül valamelyik másod osztályú utazó», gondolom magamban. Bizonyára belopódzott a ponyva alá, a ládák közé és igen jól érezheti magát e rögtönzött kabinban. Daczára a világsugárnak, mely az irántyű szekrénye lámpájának alsó részén átszűrődik, semmit sem láthatok. Ismét hallgatódzom . . . A zaj megszünt. Körülnézek . . . A fedélzet e végén senki sincs, mert a másodosztályú utasok a hajó előrészén feküdtek le. Kétségkivül álmodtam . . . E gondolattal újra visszafekszem a helyemre.

Ezúttal semmi kétség nem lehet. A horkolás újra kezdődik, és meggyőződöm, hogy abból a ládából ered, a melyhez a fejemet támasztottam.

— «Lelkemre! — mondom magamban, — ebben a ládában valami állat van.»

Állat? . . . . De milyen? . . . . Kutya? . . . . Macska? . . . Nem! Miért rejtettek volna házi állatot e ládába? Tehát vadállat . . . párducz, tigris, vagy oroszlán . . .

Ezen a nyomon indulok tovább. Vadállatokat küldenek valamely közép-ázsiai állatsereglet, vagy valamelyik oda való szultán számára . . . Ez a láda ketrecz és ha a ketrecz ajtaja kinyilnék . . . ha a vadállat kirohanna a fedélzetre . . . milyen úti kaland ez! . . . milyen tárczaczikkanyag! . . . És lássák, mennyire túlcsaponghat egy hirszomjas reporter nekihevült képzelme; mindenáron tudnom kell, kinek a czimére küldik ezt a vadállatot. Vajjon csak Uzon-Adáig megy-e, avagy Pekingig? . . . A czimnek a ládán fel kell irva lennie.

Meggyújtok egy nagy csomó viaszgyufát, a melyek csöndesen égnek, minthogy a szélnek háttal állok.

Mit látok a gyufa világánál?

A láda, melybe a vadállat be van zárva, ugyanaz, a melyen e czím olvasható: «*Klork Czinka kisasszonynak, Sa-Kua sugárút, Peking, Khina*» . . .

Az én vadállatom *törékeny*! . . . Az én oroszlánom *nem türi a nedvességet*! . . . Ám legyen! De miért küldet magának egy vadállatot ilyen megjegyzésekkel ellátott ládában Klork Czinka kisasszony, ez a csinos . . . mert csinosnak kell lennie . . . az a csinos román nő . . . mert kétségkivül román.

De ne beszéljünk félre, hanem okoskodjunk. Bármi legyen az az állat, annyi bizonyos, hogy ennie és innia kell. Az utazás Uzun-Adától a mennyei birodalom fővárosáig tizenegy napig tart. Nos hát, ki itatja ezt a vadállatot, ha nem szabad elhagynia a ketreczét, és ha bezárva kell maradnia az egész út alatt? A *Grand Asiatik* vasúti szolgaszemélyzete az említett vadállat iránt csakis annyi gyöngéd figyelmet fog tanúsítani, a mennyit törékeny üvegneműek követelnek és a szegény állat éhen hal!

Ilyes gondolatok kóválygognak agyamban és eszméim összezavarodnak. «Egy bájos álom kápráztat, avagy ébren vagyok?» Mint Margaréta kérdi Gounod «Faust»-jában helyesebb zenei, mint nyelvtani szerkezetű mondatban. Lehetetlen ellentállnom az álomnak. Mindegyik szempillámra két kilónyi suly nehezedik. Újból lefekszem a helyemre, a takarómat még szorosabban magamra csavarom és mély álomba merülök.

Mennyi ideig aludtam? . . . Talán három vagy négy óráig. Annyi bizonyos, hogy még nem hajnalodott, mikor felébredtem.

A szemeimet megdörzsölve, felkelek és a hajó korlátjához támaszkodom.

A hullámok valamivel kevésbbé hányják-vetik az *Asztarát*, mióta a szél éjszakkeletre fordult.

Az éjszaka hideg. Igyekszem átmelegedni. Mintegy fél óráig fel s alá járok nagy lépésekkel a fedélzeten. Nem is gondoltam többé a vadállatomra. De most hirtelen eszembe jut. Nem volna-e ildomos figyelmeztetnem az uzun-adai állomási főnököt a veszedelmes ládára? . . . De utóvégre is ez nem tartozik rám . . . Majd meglátjuk, ha oda érünk.

Az órámra pillantok. Csak hajnali három óra van. Feküdjünk vissza a helyünkre. Úgy is teszek; a fejemet a ládához támasztom, a szemeimet behunyom . . .

Egyszerre csak újabb zaj . . . Minden további csalódás lehetetlen volt . . . A láda falait egy félig elfojtott tüsszentés rengeti meg . . . Vadállat még soha sem tüsszentett igy!

Lehetséges-e? Ember volna a ketreczbe zárva és igy lopva szállittatná magát a *Grand Asiatik* vonalain a csinos román nőhöz? . . . De vajjon férfi-e, vagy nő? A tüsszentés igen férfiasan hangzott.

Most már lehetetlen többé aludnom. Milyen soká lesz még reggel! Pedig mennyire égtem a vágytól, hogy a dolgot megvizsgáljam! Kalandokat ohajtottam; nos hát, most már bukkantam kalandra és ha ebből sem kerül ki ötszáz sornyi tárczaczikk . . .

A keleti láthatár kissé szürkülni kezd és az égen a tova száguldó felhők is halaványodnak. Végre a nap is megjelenik a hullámok tajtéka mögött.

Oda nézek. Csakugyan a Pekingbe czimzett láda előtt állok. Itt-ott néhány kerek nyílást látok, a melyeken keresztül a lég megújulhat a láda belsejében. E lyukakon át talán két szem vizsgálja, mi történik ide künn... De ne legyünk szerénytelenek és tolakodók!

A reggelinél megjelennek mindazon utazók, a kiket a tengeri betegség nem gyötört: a fiatal khinai, Noltitz őrnagy, Ephrinell Fulk, Bluelt Horáczia kisasszony, Caterna úr egyedül, Weisschnitzerdörfer báró és még hét, vagy nyolcz utas. Őrizkedni fogok az amerikaival közölni a láda titkát . . . Csak pár szót kellene fecsegnie és vége volna az egész tárczaczikkemnek.

Déltájban a szárazföldet jelzik kelet felé. A part lapos, sárgás, sziklátlan homokos síkság Krasznovolszk közelében.

Egy órakor megpillantjuk Uzun-Adát. Egy óra huszonkét perczkor ázsiai földre lépek. (Folyt. köv.)

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR PÁLYÁZAT. — Kiss György pályaműve.

EGYVELEG.

* **Az állatok szeretete** egyáltalán nem áll ellentétben a vérengző természettel. A franczia rémkorszak hősei közül Couthon éjjel-nappal mellén hordott egy kis kutyát, Fouquier-Tinville vállán tartott ezüst lánczon egy kis evetet, Robespierre fején tartotta kanári madarát s Marat szenvedélylyel foglalkozott apró galambok nevelésével.

* **Az emberi test nagysága.** Dr. Rahon párisi tudós mérései azt látszanak bizonyítani, hogy legalább Páris lakóinak teste növekedik. A középkorban ugyanis a férfiak magassága 1.65 méter, a nőké 1.55 méter volt, jelenleg a férfiaké 1.68 méter, a nőké 1.58 méter. Régibb időkben valószinüleg még alacsonyabbak voltak az emberek, de oly kevés biztos adat maradt fenn a régi időkből, hogy ez állitást tudományosan bebizonyítani nem lehet.

* **Szépség biztosítás.** San Franciscoban egy biztosító társaság vállalkozott a női szépség biztosítására. Bármely nő 15—30 év közt lefizetheti a dijat s a társaság kötelezi magát a biztosított összeg kifizetésére, ha a nő szépségét véletlenül vagy betegség következtében elveszíti avagy ha önmagát rútnak nyilvánítja.

Dr Kovács Dénes: Gróf Andrássy Gyula szobra — Vas. Ujs. 1893. 718, 724. l. (Képpel.)

kedvező fogadtatásra talált. A Fővárosi Lapok elragadtatásában azt írta, hogy kényelem és belső berendezési célszerűség dolgában versenyre kelhet akár a párisi nagy operával is.[50]

1882. nyarára elkészültek a nézőtéri díszítések legnagyobb részével, készen állottak a festőterem, a férfi és női öltözők, próbatermek, igazgatói, intendánsi és titkári szobák, s a homlokzat előtt lévő kis teret kertté varázsolták.[51]

Mialatt mindennel lassan elkészültek, elérkezett a megnyitás várva-várt esztendeje: 1884. Elkészült Stróbl két ülőszobra is és a bejárattól jobbra és balra elhelyezték őket. Hivatalosan és véglegesen megállapították az intézmény címét: „Magyar Királyi Operaház".[52]

1884. május 18-án I. Ferenc József király őfelsége meglátogatta az épülő színházat. Kíséretében volt Tisza Kálmán miniszterelnök is. A királyi vendéget br. Podmaniczky Frigyes és Ybl Miklós kalauzolta. Őfelsége nagy érdeklődéssel járta be az épületet s távozása előtt, miután legfelsőbb elismerését és megelégedését nyilvánította, érdeklődött a megnyitás időpontja felől. „Felséged engedelmével szeptember végére tervezzük" — mondotta br. Podmaniczky. „Szívesen megengedem, ha nem jár nehézséggel" — felelte az uralkodó.[53]

1884. június 30-án zajlik le az utolsó operaelőadás a Nemzeti Színházban. Augusztus 18-án behívják a próbák megkezdésére az énekkari tagokat, 21-én a zenekart. Szeptember 12-én meghirdetik tizennégy előadásra a bérleteket, szeptember 14-én a személyzet üdvözli br. Podmaniczky Frigyest intendánssá történt kinevezése alkalmából. Szeptember 19-én Erkel Ferenc megtartja az első próbát a „Bánk bán" első felvonásából, szeptember 22-én megjelennek a színháznyitást közlő falragaszok, szeptember 26-án főpróba a megnyitó előadás műsorából. Egy nappal rá, 1884. szeptember 27-én nyílt meg aztán hosszú várakozás, küzdelem és előkészület után a Hermina-téri Magyar Királyi Operaház. A megnyitó előadáson részt vett a királyi család s az ország előkelőségeinek szine-java. Kint megszámlálhatatlan tömeg szorongott s tódult az előcsarnokba s még az udvari bejáratot is elözönlötte, honnan csak a rendőrségnek engedve távozott.

Mire a színház megnyílt, az előirányzott költségvetés 2,100.000 forintról 3,298.430 forint és 22 krajcárra nőtt.

1895 nyarán az egész szinházépületbe bevezették a villanyvilágitást s 1895. augusztus 30-án villanyvilágitási főpróbát is tartottak a sajtó számára.[54]

Közel két évtized mulva korszerű belső átalakításokat hajtottak végre az Operaházban. A munkálatokat 1912. év nyarán végezték Kertész K. Róbert akkori kultuszminiszteri műszaki tanácsos (később államtitkár) felügyelete mellett, Medgyaszay István, épitész tervei szerint és vezetésével.

A sajtó egyik része stílus-rombolástól félt, aggodalomra azonban egyáltalán nem volt ok, mert Ybl mester munkáját és stílusát tiszteletben tartották. A munkálatok négy hónapig húzódtak s az átalakításokat 1912. október 4-én bemutatták a sajtónak. A rivaldát két méterrel megkeskenyítették s a zenekart részben a szinpad alá süllyesztették. A földszinten két új széksort helyeztek el, ugyancsak a földszinten két új folyosót és az ú. n. alsó ruhatárba vezető lépcsőlejáratot épitettek. A földszinti ülőhelyek száma ötvennel szaporodott s a széksorok alá dupla vasszerkezetű padlózat került. A székek új elhelyezése úgy történt, hogy az egymás mögött lévő sorok ülőhelyein nem egymás mögé, hanem az előző sor két-két széke közé esik egy-egy szék.

A széksorokat emelkedően helyezték el. A nagy csillár zsinórja két méterrel megrövidült. Új szellőztető- és fűtőberendezést kapott az épület. A legfelső emeletet két nagy teremre osztották: az egyik a festőterem s a másik a háziszinpad. Az elsőemeleti büffé körül dohányzó-folyosót húztak. A sajtó megkapta külön helyiségét, a sajtószobát. Személyliftet szereltek fel s teljesen új világítási berendezést kapott a nézőtér és szinpad egyaránt. Ennek a munkálatoknak nézőtéri részét a szinház jelenlegi főtitkára, Morlin Amadé, akkori Máv. főmérnök tervezte és kivitelét a kultuszminisztérium megbizásából ellenőrizte. Az átalakitási munkálatok 800.000 koronába kerültek.[55]

seket abbahagyja, mert leütöm a derekát, édes ecsém!

Szegény Léky Imre! Más költő előbb írja meg a boldogtalan szerelem kötetét és aztán tér rá a boldog szerelem kötetére. Nála megfordítva rendelte a haragos végzet és ime, még csak meg sem írhatja, hanem kénytelen emésztő tüzét némán magába fojtani!

No de most hosszu, meddő hallgatás után végre szóhoz juthatott a költő.

Nemes becsvágygyal látott az ünnepi óda megalkotásához. Kibolyongott szabad idejében a mezőre és dalolni tanult a magasba röppenő pacsirtától. Ámbár a pacsirták nem szoktak a főispánoknak ünnepi ódákat csicseregni . . .

„Mint mikor a hajnal fölragyog
S a pacsirta hallatja szavát . . ."

A költemény ment, mint a karikacsapás. Ha lehunyt szemmel elkezdte szavalni a néptelen mezőn, már hallotta is a mámorító tapsokat és az elragadtatás moraját. Darazsak zümmögtek, tücskök ciripeltek, gyíkok zizegtek és mind azt mondta:

— Istenem, be nagy költő ez a Léky Imre!

. . . A díszebédre talpig feketébe öltözött. Rojtos fekete nyakkendő hullott a mellére, lábán ragyogott a lakkcsizma. Egy falatot sem evett, egy kortyot sem ivott, csak belémerengett a levegőbe, nem is sejtetve, hogy micsoda kínzó izgalom van a szívében. Minden perc egy órának tetszett és gyötrelmesen nézte, hogy az emberek micsoda csiga-lassusággal dugdosnak falatot falat után a szájukba.

De végre valahára a főszolgabiró intett neki. A szíve viharosan dobogott, az egész teste végig remegett és alig bírt fölállani. Pedig künn a mezőn ezerszer megpróbálta, hogy hogyan fog fölemelkedni, hogyan fogja haját végig símítani, hogyan fogja poharát szilaj mozdulattal fölragadni.

De most egyszerre elfelejtett mindent és halkan, fátyolozott hangon belékezdett egyszerre:

„Mint mikor a hajnal fölragyog
És a . . ."

Egyszerre eszébe jutott, hogy az „És" helyett „s"-t kellett volna mondania, mert nem jön ki másképen a verssor. Ijedten újból kezdte hát:

„Mint mikor a hajnal fölragyog
S a pacsirta . . ."

De mi ez? Mintha valami láthatatlan kéz hirtelen belényúlt volna az agyába és lesrófolta volna benne a világot, olyan sötét lett ott egyszerre. És a sötétben őrülten kergetőztek, cikkáztak a lázadó szavak, amelyek a verssorok szigoru rendjéből kiszabadulva rakoncátlan gyermekek módjára hemperegtek egymással . . . „Hajnal" . . . „Pacsirta" . . . „Ragyog" . . . „Szavát" . . .

Ijedten nézett körül és kétségbeesetten hebegett. A főispán úr őméltósága mosolyogva dőlt hátra székében és nyájasan mondta:

Fürdő kollégák
Csikvándi Ernő amatőr-fényképe

— Csak bátorság, fiatalember, csak bátorság!

Ez az atyai mosolygós biztatás a kegyelemdöfés volt a szegény költőnek, aki fönséges diadalról, villámló hódításról álmodozott. Most már egy szót sem bírt kimondani és verejtékezve rogyott vissza a székébe. Aztán lassan, mint a kivert kutya, elsompolygott haza és kábult fejjel dőlt az ágyára sírni. El sem tudta képzelni, hogy mi történt, még kevésbbé, hogy mi fog történni. Csak azt érezte, hogy életének egyetlen szép alkalmát elszalasztotta. Istenem, mikor lesz itt megint új főispán! És mikor fogják megint rábízni az ünnepi ódát!

A főispán úr pedig szivarral a szájában odaszólt a főszolgabíróhoz, aki ott ült mellette:

— Ki volt ez a szimpatikus fiatalember?

— Léky Imre, segédjegyző itt a faluban!

A főispán úr hátradőlt a székében, jóízüen kacagott, amint az iménti epizód eszébe jutott és elismeréssel mondta:

— Nagyszerü egy fiu! Már rég meg nem kacagtattak ennyire, hahaha!

A főszolgabiró bólintott hozzá a fejével:

— Nagyon mulatságos fiu! Magam is nevetek, valahányszor rágondolok, hahaha!

Nagy Endre

Miért nem szeretik a magyar embert?

Tünődve olvastam eleinte a kérdést, hogy miért nem szeretik a külföldön a magyarokat? Ugyan? — gondoltam, — hát nem szeretik? Annyira nem szeretik, hogy ezt mutatják is?

Mert hogy valami különösen belénk szeressenek, azt nem lehet jó lélekkel idegen népektől kívánni. Nem tarthatnak különb embereiknek, mint más nemzetbelieket szokás. De hogy még annyinak se tartanának s ezt éreztetik is: ezt nem nagyon akartam elhinni. Mi okuk volna valamely különös ellenszenvre? S ha tényleg megvan ez az ellenszenv, mivel adtunk reá.

Azután jöttek az adott kérdésre a válaszok, amelyek különböző szempontból nézik a dolgot s mindnyája valamilyes hibánkat sorolja föl, hogy ezért meg emezért nem szeretnek bennünket. Szóval, akik az okokat fölsorolják, bizonyára tapasztalhatták vagy magukon, vagy más magyarokon az okozatot is. Amiből az következik, hogy csakugyan nem szeretnek bennünket a külföldön. Azóta ehhez még hozzájött a konstancai eset az ő minden durvaságával egyetemben, amit már sehogysem lehet szépíteni. Igaz ugyan, hogy az Kelet felé esett, a Feketetenger partján s egy kötözködő neveletlen ember tette. Azonban ez az ember éppen egy országos kultúregyesület elnöke volt. De — egy ember csak egy ember. Hohó, nem így van ez, mert ott százezreket jellemez ez az egy. De — forgatom megint a dolgot, — az a fajgyűlölet tette volt s a gyűlölettel szemben hiába volna bármiféle viselkedés, az mesterségesen szított dolog, ami felől tehetünk.

Azért keresgéltem így az ügyben, mert, megvallom, nekem különösnek tetszett magának a kérdésnek a föltevése is, hogy miért nem szeretik a külföldön a magyar embert. És szinte a magunk mentségére jutottam el odáig, hogy ha csakugyan áll ez a magyar-nemszeretés, akkor az valahogy mesterséges módon készül s az illető országok népének csak egyes rétegeiben mutatkozhatik.

Ami pedig az egyes rétegeket illeti, azt jól láthatjuk itthon is, hogy nincsenek egymással megelégedve. Pedig egyik is magyar, a másik is. Váltig látható ez többfelé, akár a közúti kocsin, vagy a gyorsvonaton, ahol harmadosztály nem lévén, a „rétegek" nem tagozódhatnak.

Nem birom másként megfejteni a dolgot. Sok embert ismerek, akik több éven át lakták meg a külföldet, de ott soha kellemetlen oldalát nem érezték annak, hogy magyarok, ha csak egyes császári és királyi konzulátusoknál nem. Persze ez emberek legtöbbje nem túrista-úton, hanem kenyérkereső pályán volt. Én magam is, apró kiruccanásokat nem számítva, eddig mintegy két és fél évet laktam az ország határain kívül. Ezen idő alatt sohasem éreztem annak a kellemetlen súlyát, hogy magyar vagyok. Hiszen ezen elég hosszu idő alatt kétségtelenül akadhatott ember, akinek kifogásolni valója volt, de ez a hollandussal is megesik s különben sem hozta tudomásra. Úgy tett, mint a titkos drámairó utasítása a darabjában: (erős haragot érez, de nem mutatja.)

Magában Lueger úr városában, Bécsben, amely felől olyan magyarfaló hangokat hordoz szerte a szellő, semmi ilyesmi nem mutatkozott. Pedig sok ideig voltam ott, az igaz, hogy katonai minőségben. Inkább azt merem állítani, hogy ott nagyon szerették a magyar embert, a

Amazonfalva Trencsénmegyében (ahonnan minden férfiember Amerikába vándorolt)

Mühlbeck Károly rajza

egyes strófák között hatalmas kurjongatások közepette többször a földhöz röpül a pántlikás kalap. Pedig hát azt mondja a nóta róla, hogy:

Az én édes, kedves anyám vette,
Könnyes szemmel a fejembe tette.

A magyar parasztlegény nagyon jól tudja, hogy a katonáskodás már igen sok esetben életébe került a szegény bakának. Ezért nótáiban is úgy búcsúzkodik, mint aki a kész veszedelem felé indul. Nem fél, bátran, elszántan néz a gyöngyélet elébe, de a bánkodás alaposan megfekszi a szívét. A következő nóta mutatja, milyen meghatóan tudja érzelmeit dalba önteni.

Ozorai, ozorai templom tetejére
Rászállott a, rászállott a páva feketébe.
Szárnya alatt, szárnya alatt van egy arany [levél,
Katona a, katona a javabéli legény.

A mi házunk tetejére rászállott a gólya,
Vizet hozott a szájába regruták számára.
Mosakodjatok regruták, mert porosak [vagytok,
Isten tudja, Isten tudja, mikor szabadul- [tok!

Ha elmegyek, ha elmegyek Lengyelország [felé,
Visszanézek, visszanézek Magyarország [felé,
De sajnálom, de sajnálom apámat, anyá- [mat,
De még jobban, de még jobban fekete ba- [bámat.

Az utolsó versszakot más vidékeken is bizonyára ismerik.

Bemutatok még egy rendkivül helyes, formás dallamu és szövegü nótát. Igen kecsesen, hetykén énekelték a regruták. A négy nyolcados beosztásu dallamot itt-ott két nyolcados ütemek szakítják meg.

Ablakomba', ablakomba' van egy kerek [muskátli,
Rászállott a, rászállott a sárga rigó fü- [tyülni.

Hallod pajtás, hallod-e,
Mit fütyörész a rigó?
Három évre, három évre iratott föl a [bíró.

Elindultam hosszu útra, kész az uti cé- [dula,
Eltörött a lovam lába, nem érek oda soha.
Röpülj madár, ha lehet,
Vidd el ezt a levelet!
Mondd meg az én angyalomnak, ne si- [rasson engemet.

A három utolsó sort ismeri a színházba járó közönség Martos—Huszka Gül-babájából. Lehet, hogy a műköltő elterjedt verse szolgáltatott variációs elemet a nép poéziséhez. Egy gazdag nótástudományu kis leány így énekelte a három utolsó sort:

Sírtam én már eleget,
De majd nem sirok többet,
Úgy is tudom, kis angyalom, úgy sem [leszek a tied.

Alighanem ez lesz az eredeti formája az illető versrésznek.

Ezek mind eredeti regruta-nóták. Azért mondom ezt, mert van még másmilyen is. A nótázó katonagyerek, úgylátszik, nem éri be annyi szép, igazi nótával, kell neki a hamisított fajtából is. Az operáció az ő kezében igen könnyen megy. Fog egy marék más, egyéb nótát, egyszerüen kitekeri mindegyiknek a nyakát és regruta-nóta lesz belőlük. Ime egy példa a sok közül. Az áriája azonos az általánosan ismert „A faluban nem tudják a nevemet . . .“ kezdetü nótával.

Barna kislány belenéz a tükörbe, tükörbe, [de tükörbe,
Édesanyám jól vagyok-e kifőstve, kifőstve, [de kifőstve?
Jól vagy lányom, nem látszik meg a szeplő, [a szeplő, (hej!) de a szeplő,
— Kaposvárott én leszek a legelső, leg- [első, de legelső. —

Az utolsó sor eredetileg így szól:

Lányok között te leszel a legelső . . . stb.

Sok volna még hátra. Tízszer is több ennél. Mutatóba elég lesz ennyi is.

Hogy terem-e ebből a fajtából más vidékeken is olyan dúsan, mint a Jellasichverő kaszás népfölkelők unokái között, nem tudom. De hogy a magyar nép nótázó termésére nagyon, de nagyon sok helyütt lehet kitünő talaj az az időszak, amikor nemzeti színü pántlikás, rozmaringos kalapos, délceg legényeknek áll a világ, az bizonyos.

Pártos Bence

Vén betyár — Kiss György szobormüve

Az alkalmi költemény

Az új főispán őméltósága körutat tett a vármegyéjében és így ellátogatott Alsó-Mályra is. Persze itt is nagy ünnepségeket rendeztek a tiszteletére, lovas bandériummal, diadalivvel, népmulatsággal. Azonkivül pedig megbizták Léky Imre segédjegyzőt, hogy ünnepi ódát szavaljon el a diszebéden.

A segédjegyzőt lázba hozta ez a megbizatás. Hiszen még ha nem is hordott volna csomóra kötött babos nyakkendőt és ha a haja nem is borult volna göndörödve a homlokára, akkor is tudta volna róla mindenki, hogy dicsőségért epedő költő-lélek lakik benne.

Dehát ha valaki Alsó-Mályon segédjegyző, akkor vajmi ritkán van aratása a költői dicsőség babérjában. A budapesti lapok oly messze, ah, oly messze vannak és a megyei lap nem a költői tehetség, hanem a hivatalos rang-lajtorja szerint közli a verseket. Képzelhető hát, hogy mikor kerül ott rá a sor arra az ifju költőre, aki segédjegyző Alsó-Mályon.

Azonkívül az ily kicsiny fészekben az alkalom is vajmi ritka, ami a költői lelket inspirálhatná. Eddigelé principálisának leányáról irt boldog szerelmi hévvel izzó alanyi költeményeket és valahányszor összetalálkozott véle, valahányszor egy-egy szót váltottak, ez mind egy-egy ihletett alkalom volt a szerelmi öröm költői kitörésére. És mivelhogy egy födél alatt lakván, minden öt percben találkozhattak, képzelhető, hogy ez időben mily termékeny volt Léky Imre múzsája.

Dehát egy napon a leány férjhez ment és pedig — oly régi nóta már ez! — nem a segédjegyzőhöz, hanem a gyógyszerészhez. És mivel a segédjegyző tovább irogatta verseit, amelyeket szük baráti körben olvasgatott föl, a principális egy napon kegyetlenül ráripakodott:

— Hallja, ecsém, elég lesz már a verselésből. Amig hajadon volt a leányom, nem bántam. Üsse kő, hiszen a verstől még egy leánynak se lett baja. De most már tisztes feleség és pedig nem a maga felesége. Hát elég legyen azokból a versekből!

A költő fájdalmasan fölszisszent:

— De főnök úr! Hiszen most következik a boldogtalan szerelem!

— Az én lányom nem boldogtalan! . . .

— De én, főnök úr, de én!

— Ha meg maga boldogtalan, igyék meg egy hordó bort. Vagy kösse föl magát, ez szintén biztos orvosság. De a ver-

Uj Idők 1906. XII. 40.

ERDÉLYI SÉTÁK

A kolozsvári Fotofilm fényképeivel

Írta GÁSPÁR JENŐ

Régóta tapasztalom magamon, hogy a messzi távolba vesző szülőföld egyre jobban és egyre gyakrabban kisért. 1912-ben jöttem ki mint diák Erdélyből és 1918 nyarán szakadtam el véglegesen tőle, a háromszéki rögtől és a csíki hegyektől, a Nyikó völgyétől és a székely körvasút vadregényes völgyétől s mindattól, ami Erdélyt jelenti. Az 1918-ban bekövetkezett katasztrófa után először 1924-ben voltam odahaza apám temetésén s legutoljára 1928-ban Torda-Aranyosban, ahová rokonságom Háromszékből átkerült. Évek multával egyre több gyermekkori és ifjúkori emlék szakad fel valahonnan a távol ködéből, régen elfelejtett tájszavak csúsznak a nyelvemre s világosan emlékszem olyan helyekre, ahol csak egyszer jártam, arcokra, amelyeket csak egyszer láttam, mondatok csendülnek a fülembe, mint régi kedves ismerősök s gyerekkoromból látok tájakat lehúnyt szemmel is s különösen mióta Erdély ügye ismét a történelem ítélőszéke elé került, tisztán, mint a havasi nap és kristályosan, mint a hegyi patak zuhataga, városnevek villannak felém, rég elfelejtett tájak születnek bennem újra és gondolatban hányszor és hányszor odahaza vagyok Erdélyben!

Kézdivásárhely

Csíksomlyó

Talán nincs is még egy része a szentistváni Magyarországnak, ahol annyi jellegzetes város fejlődött volna ki a történelem folyamán, mint Erdélyben. Szinte minden városnak más és más karaktere van. Hogy az emlékező kis diákkal kezdjem, ott van mindjárt Kézdivásárhely a felsőháromszéki síkság közepén az ősrégi kantai gimnáziummal. Felsőháromszék csaknem minden intelligens embere ebből a gimnáziumból került ki, ahol a derék minorita atyák oktatták a latin iskola tudományaira régi időktől kezdve a harisnyás és csizmás székely gyerekeket. Most is emlékszem a hosszú, egyemeletes, fehérfalú gimnáziumra, mikor elsős diák voltam s az új gyönyörű Státus-palotára, amely a Torja vize partján épült, mikor másodikos voltam. Ebbe a gimnáziumba én már nem járhattam, mert harmadikos koromban családi alapítvánnyal a csíksomlyói gimnáziumba kerültem. De mindig megmaradt emlékeim között Kézdivásárhely városképe a kantai iskolai épületekkel, minorita rendházzal és katolikus templommal, a zúgó malommal, ahol montlisztet is őröltek, a timárházakkal (mert ez az ipar igen elterjedt volt Kézdivásárhelyen) s ezekben a házakban az apró diákszállásokkal, ahol heti főzésrend szerint éltünk és laktunk, a kegyetlenül gidres-gödrös piactérrel, amely körül sorakoztak az örmény kereskedők házai s egyik sarkában pedig villogó arany csillagával emelkedett a református templom, amelynek prédikátora abban az időben Szabó Dezső bátyja, a költő-pap volt.

A csíksomlyói gimnázium új élményeket és új éveket hozott. Négy évig jártam a közel 3 km-es utat Csíksomlyó és Csíkszereda között. A gimnázium Csíksomlyón volt, az ősi ferencrendi kegyhelyen és csak konviktusi séták alkalmából mentünk be Csíkszeredába, a mezőváros jellegű megyei székhelyre. Akkor még nem volt meg Csíkszeredán a hatalmas Státus-

aranykorának nevezni. Az erdélyi fejedelemség ekkor éri el kiteljesedését. Keményen bele szól a csonka Magyarország ügyeibe s megvédi annak szabadságát idegen uralkodóival szemben. Szervesen beilleszkedik a nagy európai külpolitikába is. A magyar alkotó és politikai szellemnek azóta sem ismétlődött eredményeit mutatja Erdély ebben a században.

A XVIII. század az idegen uralom évszázada. A Habsburg-uralkodók elszakítva tartják Magyarország többi részétől, csak hogy a magyarság ereje megosztassék. Ekkor hatalmasodik el Erdélyben a román-kérdés is. A románok a XIV. századtól kezdve állandóan szivárognak be Erdélybe s beözönléssé fokozódott beköltözésük különösen ebben az évszázadban volt jelentős. Ekkor már Erdély többségi népévé duzzadnak s megindul az a pör, amely azóta is folyik a magyarság és a románok közt Erdély birtoklásáért.

A XIX. században ez a pör tovább tart. A magyarságnak végre sikerül kiverekednie azt, hogy Magyarország teste ismét egyesíttessék s így megszűnjék Erdély Bécsből fenntartott jogellenes különállása. Ennek a folyamatnak egyik mérföldköve az 1848—49-es esztendő, amely évszázadokra emlékezetes gyász- és örömnapokkal gazdagította a magyar történetet.

A XX. század aztán ennek a pörnek újabb fázisát hozta meg. A románoknak sikerült a magyarság pillanatnyi aléltságát felhasználva átmenetileg Erdély birtokába jutniok. Két évtizedes uralmuk után azonban megindult az ezeréves multat tagadó igazságtalanság jóvátétele. Ezt a folyamatot éljük ezekben a történeti napokban.

Erdély századai — íme, látjuk — mindig magyarok voltak s amióta Erdélynek összefüggő története van, az minden ízében magyar.

Szent László.
(Kiss György szobormüve)

Amor gloriosus

Irta KATONA ERNŐ

I.

— Hála Istennek, — sóhajtott föl nagy megkönnyebbüléssel Laura, amidőn az intézet csengettyüje megszólalt, — most huszonnégy óráig nem kell több szekundától tartanom.

A földrajztanár összeszedte a jegyzeteit, s leszállott a katedráról. Ez az aránylag még fiatal ember az intézet valamennyi növendékének első szerelme volt. Titokban örök hűséget fogadtak neki, aztán pedig amikor elhagyták az intézetet, csendes rezignációval adták át szerelmük tárgyát az utánuk jövő generációnak. Amint a legendás hős után bezárult az ajtó, a leányok fölugráltak helyükről, s betöltötte a szobát az a lágy zsongás, amelyben az óra hosszáig elfojtott fiatal duzzadó erő forrott ki, de amely sohasem fajult el éles visongássá, mint az első évesek illetlen óravégi öröme.

— Ma szebb volt, mint valaha, ha ez egyáltalában lehetséges, — szólott Laura, kék szemének lágy tekintetével ábrándosan követve a távozó tanár erős, zömök alakját. — Milyen szívesen lennék a felesége, föltéve, hogy békét hagyna a földrajzzal.

— Nem ajánlanám, — felelt nevetve a pénzügyigazgató csintalan leánya, — mert mégis nagy szégyen volna, ha a földrajz-tudós bájos felesége Északamerikában keresné Taganrogot.

— Vagy nem tudná, hogy Bari Dalmáciában van-e, vagy pedig Egyiptomban, mint te, — vágott vissza Laura, bebizonyítván, hogy a kék szem és szelidség nem okvetlenül elválhatatlan fogalmak.

— Hagyjátok, — vágta ketté a vitát Márta. — A házasságnak semmi köze a földrajzhoz. Az unokatestvéremtől hallottam, hogy a számtan professzora, akinek egy értekezését az akadémián is megdicsérték, olyan leányt vett feleségül, — természetesen nagyon szép leányt, mert ez elengedhetetlen kellék, — aki csak összeadni tudott, meg talán egy kicsit kivonni, de az osztás már teljesen ismeretlen művelet volt előtte. Különben is az ellentétek vonzzák egymást. S azt hiszem, hogy a férfiak annyira megunják a foglalkozásukat, hogy maguk is szeretik, ha az otthonukban hátat fordíthatnak neki. Kivételek persze vannak, de nekem sohasem tetszett az az alügyésznő, aki a férjének minden vádbeszédét felülbírálta előbb, s csak jóváhagyása után volt szabad a szegény férjnek a megtámadott jogrend védelmére kelni. A férfi legyen buzgó a hivatásában, de hagyja kívül az ajtón, amikor hazamegy.

Ezt a kissé hosszú szónoklatot hirtelen csend váltotta föl. Az osztályfőnöknő szikár, sovány alakja jelent meg az ajtóban, s ez a megjelenés egyszerre szétrebbentette a házasság boldogságának bohó álmait.

— Zalay Márta menjen föl a társalgóba, a gyámja keresi.

Amint ismét eltünt, összebujtak a pajkos leányfejek, a barnák, a selymesen hullámosak, a hamvasan szőkék, s a kérdések özönével árasztották el Mártát.

Kiss György szobormüve

Czinka Panna kicsalja hegedűjátékával II. Rákóczi Ferencet a táborból, amikor az ellenség fogságba akarja ejteni

— Sohasem beszéltél nekünk a gyámodról, vajh ki ő és merre van hazája?

— Sohasem láttam.

— Nem láttad a gyámodat? de furcsa.

— Nem láttam, mert mindig külföldön volt. Azt sem tudom, mikor jött haza.

— De azt csak tudod, hogy kicsoda?

— No persze, — felelt Márta fölénnyel. — Sőt azt is hallottam, hogy nevezetes ember. Mindszenty Kamill.

— Micsoda, az a te gyámod? hiszen az híres nőhódító, kitünő író, pompás humorista. Az unokanéném nagyon sokat beszélt róla. Tudjátok az ő idejében, s az bizony már régen volt, tizenöt évvel ezelőtt, akkor volt virágjában ez a nevezetes gyám. Minden asszony, leány, szerelmes volt bele . . . No csak siess Márta, ne várakoztasd sokáig, de aztán számolj be pontosan a találkozásról. Nézd meg jól, alaposan, a fejétől a talpáig, milyen a haja? a szeme? a hangja? kedves-e? vidám-e? fiatal-e még? Szerintem minden férfinak fiatalnak, szépnek és vígnak kellene lennie.

Márta szép okos fejecskéjében még egyre zsongtak a tarka megjegyzések, amelyeket a leányok kiabáltak utána, amidőn belépett a társalgóterem ajtaján. Nesztelenül surrant be, szokásaként az intézetben nevelkedett leányoknak, akik örökös remegésben valami felsőbb hatalomtól, olyan lágyan, zaj nélkül suhannak egyik szobából a másikba, mint az egérke.

Az a karcsu, magas, kissé hajlott ember, aki az ablaknál állott, s szórakozottan nézett ki az utcán hullámzó sokaságra, észre sem vette, hogy a gyámleánya már percek óta áll a háta mögött.

Márta nagyon elfogult volt. Valami szép mondáson törte a fejét, amivel megszólíthatná ezt a magános

Uj Idők 1906. XII. 5 sz.

embert, amelyik méltó legyen hozzá, ne kisleányos fecsegés, ne tudákos frázis, hanem a helyzethez illő ötletes, kedves és egyszerű üdvözlése ennek a férfinak, aki elvesztett atyját pótolta, — már ahogy azt a paragrafusok írják elő és akit most látott először életében.

Sehogy sem tudott valami okos gondolatot kitalálni, de a nagy készülődésben eltüsszentette magát. Ezt aztán mégis csak észrevette a férfi, s hirtelen megfordult. Farkasszemet néztek egymással, mint két olyan idegen, akiknek mindegyike tudja, hogy nagy szerepe lesz a másik életében. A férfi arca földerült láttára ennek a kedves, üde jelenségnek, aki fejlődő pompájában úgy állott előtte, mint egy harmatos, Isten áldotta mezei virág, a leány pedig nagy megindultsággal kereste a férfi arcában, alakjában azt a varázshatalmu egyéniséget, aki tizenöt évvel ezelőtt korlátlan hatalommal uralkodott a nőszívek fölött.

És lassankint valami halk, de keserü bánat lopódzott a szívébe. Hogyan, ez a fáradt, halaványy, szomoru ember, ez lett volna a nők dédelgetett kedvence, ez lett volna a híres humorista, a nagy iró, akinek finom ötletein jóizü mosolyra huzódott minden ajak? Ez a másokat mulattató ember csak önmagát nem tudta földeriteni? Olyan csodálatos volt ez előtte, hogy sehogysem tudta magának megmagyarázni. Nagyon tapasztalatlan volt még, s fogalma sem volt róla, hogy azok a szikrázó szellemü humoristák, akiknek már a nevük is mosolyt kelt, magánéletükben rendesen csendes, zárkózott emberek, akik a mások nevettetése közben elfelejtenek mosolyogni is.

— Jó reggelt, gyermekem. Nagyon vágytam már rá, hogy megismerhessem, s csak félig tudhatja be az én hibámnak, hogy most látjuk egymást először. Az ember ritkán teheti azt, amit akar; annyi minden történik a világon, amiről magának még sejtelme sincs. De az ösztöneimben nagyon bizom, s úgy sejtem, hogy nagyon jó barátok leszünk. Akarja-e?

S nyilt őszinteséggel odanyujtotta a leány elé kezét. Márta bátran szorította meg a feléje nyujtott lágyhajlásu finom kezet, s szeliden felelte:

— Igen, uram, akarom.

— Nos, akkor biztos a barátság. — Halk, de tisztán csendülő kellemes hangja a rózsás fülecskén át belopódzott abba a bohó fiatal szívbe, amelynek még csak ábrándjai voltak, tapasztalása nem. S minél tovább hallgatta a férfit, annál jobban rabul ejtette lágy zsongása ennek a végtelenül szomoru, de végtelenül kellemes hangnak, amely, úgylátszik, egyedül maradt meg a régi dicsőségből. De megmaradt a maga teljes varázsszépségében.

— Egy hónap mulva vége lesz a tanévnek, azután elviszem magammal az édesanyám házához. Az édesanyámat ismeri ugy-e már? Igen, emlékszem, irt magáról az anyám sokat. A mi házunk nagyon csendes, de kellemes. Lesz szép, leányos fehér szobája, tágas és derült, mint az ilyen fiatal teremtéshez illik. Azután van egy nagy kertünk, árnyas, régi, nagy öreg fákkal, amelyekkel bizonyára barátságot fog kötni, s amelyek közt vidáman élheti napjait mindaddig . . .

— Meddig? — kérdezte a leány mosolyogva, amidőn a férfi hirtelen elhallgatott.

— Nos, ameddig majd eljön a mesebeli herceg, aki elrabolja tőlünk, mint ahogy én rablom el egy hónap mulva régi környezetéből. Most pedig, hogy gyámi kötelességemnek eleget tegyek, fogadjon el tőlem egypár jó tanácsot. Viselje szépen magát, mint ahogy, tudom, eddig is viselte magát. Szeretettel váljék meg majd a barátnőitől, — ez nagyon fontos, — mert az élet rideg, s a barátság nélkülözhetetlen. Azután tanuljon jól, ne az iskolának, hanem az életnek . . . Azt hiszem, elég. Végre is nem a tanára akarok magának lenni, hanem a barátja. Megfogadjuk ezt egymásnak, kedves Márta?

A leány fölnézett a férfi arcába, becsületes, szürke szemeibe, s csodálkozott előbbi kiábrándulásán. Menynyire csal az első tekintet. Ez a szálas ember, akit ő az első pillanatban olyan fáradtnak, szomorúnak és életuntnak látott, tulajdonképpen sokkal vonzóbb és szebb, mint előre várta.

— Nos, hát megigérjük-e egymásnak a barátságot? — unszolta újra a férfi, s valami kedves türelmetlenség rezdült át a hangján.

— Persze, hogy megigérjük, — felelt a leány mosolyogva. — Most és mindörökre. De kérem, valahogy itt ne felejtsen az intézetben, eljőjjön értem pontosan egy hónap mulva, mert úgy találom, hogy már is nagyon sok szép évet elvesztegettem ezek közt a szürke falak között.

És nesztelenül kisurrant a szobából, úgy ahogy jött, váratlanul, gyorsan, a tavaszi fény ragyogásával, mint egy jelenség.

A férfi sokáig nézett utána.

II.

A nyárelő gazdag színpompájában díszlett a régi kert, amikor Márta új otthonába bevonult. Tüzpiros fürtjei a bignoniának, amelynek szívós indái átölelték, befonták a nyitott folyosó ódon, nehézkes oszlopait, lejebb a jázmin törékeny fehér virága, az iriszek finoman erezett kék szirma és a rózsák, különösen a rózsák százféle árnyalatukkal tündérországgá varázsolták ez új birodalmat, Mártának az intézet lehangolóan szürke színétől még mindig fáradt szeme előtt.

Langyos, nyári estéken, hüsítő zápor után betöltötte az egész házat a szelid petuniának s az óriási öreg hársfák kipattanó virágának balzsamos, édes illata. És káprázatos, dús virágzása e csendes kertnek, az életerő, a reménynyel teljes ifjúság ragyogó fényével sugározta be a régi ház lakóit is. Az ezüsthaju, jóságos arcu matróna, aki anyai szeretettel fogadta fiának gyámleányát, s a nők fáradt kedvence, aki öregségével olyan nagy csalódásba ejtett Mártát az első találkozásnál, napról-napra fiatalabb lett e varázserővel ható környezetben, s társaságában e bájos gyermeknek, akinek lelke a hársvirággal együtt bontogatta ki szüzies, üde szirmait, s az őstermészet diadalmas virulásában virágozni kezdtek a szívek is. Az egyik az emlékezésnek, de a másik kettő a jelen boldogságnak virágait hajtotta.

MDK

Kiss György

Az Andrássy-szobor. Vas. Ujs. 1893. 68o.l.

Kiss György

Gr. Andrássy Gyuláról készitett szobormüvét bemutatja a lap.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. nov. 5.
XV. évf. 45. sz. 709. lap

Kiss György

Az Andrássy szobor pályázatra beküldött pályamüvét bemutatja a lap "Az Andrássy szobor mintái" cimmel.
Repr.

Otthon, Bp. 1893. november hó
I. évf. 2. sz. 129-136. lap.

M.D.K.

Kiss György, szobrász

pályaművének képe az Andrássy szoborpályázaton

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Heti Értesitője, Bp.

1893. XII. évf. 205. old.

MDK

Kiss György

Kovács D.dr.: Gróf Andrássy Gyula szobra. Vas. Ujs. 1893. 43. sz. 718.1.

Kiss György

Andrássy zobor
pajatervé repr.
Vasárnap 1893.

7241 l.

Kiss Gyorgy

IROD.

Sz. E. Ar. Andrássy
nabor M. Gernuz

1893. III. 259 l

Kis György

notan

Ired

Vas. Ujs 1887.

802. l. az Arany

nobor pasatem

repr.

MDK

Kiss György

Az Arany-szobor palyaterve,Kiss Györgynek.Repr.

Vas.Ujs.1887.48.sz. 802, 803.1.

MDK

Kiss György

Résztvett az Arany-szobor palyaterven.

R.: Az Arany-szobor.

Vas.Ujs.1887.48.sz.801-803.l.képekkel.

Kiss György

Arany-szobor pályá-
zaton résztvett pályá-
munve repr.

Vas. Ujs., 1887, 802
l. (Az Arany-szobor)

Rum

168

Kiss Gyöngy, nobrán M.D.K.

Arany Jánosról készített mellszobrot

Sovós Gy: Magyar tört. kisplasztika a 19 sz. ban.
hüv. tört. Ért. 1954 1 sz. 99

Kiss György MDK

Arany János mellszobra, gipsz

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

A falu békéjét dicsérje más!
Énnékem jó e pesti rohanás,
Én a magányt, ahol szőhessem álmom,
Ez emberár között is feltalálom.
Hadd csábítgasson mást mező, csalit,
Hogy ottan énekelje dalait:
Én itt bolyongok, rímet rímre gyártván,
Az ívlámpáktól fényes pesti járdán.

S ha hamarabb is nyűvi el e lét
Én porladékony testem erejét:
Beletörődöm . . . Csak vigyék ki majdan
A hamvaim pihenni pesti zajban,
A sír is, melybe leereszkedem,
A keritéshez jó közel legyen —
Talán ott lelkem édesebben alszik,
Ahova Pest morajja be-behallszik!

Radó Antal.

Késő bánat

Elbeszélés

— Nem értelek benneteket . . . az az, fájdalom, nagyon jól értelek. Miután egyebet sem jussoltatok, mint egy kis osztálygőgöt, hát ahoz görcsösen ragaszkodtok. Nem veszitek észre, milyen nevetségesek vagytok . . . A legkrónikusabb anakrónizmus . . . A rendi alkotmány megszünt, de ti fönn akarjátok tartani a rendi távoltságot. Nohát uraskodjatok, amennyi belétek fér, de ha én Imre lennék, nagyokat nevetnék a markomba huhogástokon.

Ezeket a szavakat Iharossy Tamás nyugalmazott táblabíró mondotta az egybegyűlt családtagoknak a lapostetejü vidéki kastély alacsony társalgójában. Szavát mogorva csönd követte. Az öreg táblabíró asztmatikusan köhögött, aztán folytatta:

— Minden létező bírósági intézmény között az ilyen családi tanács a legképtelenebb, a legnevetségesebb. Jogokat követel kötelességek nélkül. Belemarkol az emberi indulatba, a legsajátabb tulajdonjogba, s mint hajdan a vének tanácsa, zsarnokoskodik, kegyetlenkedik, vagy amennyiben ezt nincs módja tenni, kellemetlenkedik. Mert hát emeljük ki a kérdést az előitélet homályából: mi közünk nekünk Imre házasságához? Tudtommal nem kér tőlünk semmit. És ha kérne sem kapna semmit. Teringettét, ösmerem atyafiságomat-. . .

Magas, hegyes arcélü asszony válaszolt a táblabirónak. A barna, ráncos arcon hideg közömbösség ült. A zárt ajkak mögül hegyes fogsor csillogott, amikor beszélt. Az arc nem árulta el az életkort. Lehetett negyven, de lehetett hatvanéves is.

— Tamás, te nagyon élesen bírálod magatartásunkat. Ha Imre szegény úrileányt venne el feleségül, egy szavam se lenne. Vállalnám az asszonyt és a familiáját. De egy közönséges parasztcsaládot . . .

A táblabíró idegesen szólott közbe:

— Közönséges? Ohó, Antónia, ez nagy tévedés. Az öreg Gyoroki minden, csak nem közönséges. Ember, teljes ember, amilyennel ritkán találkozunk. Olyan energia lobog a lelkében, amely tiszteletet követel. Negyvenöt esztendeig dolgozott hihetetlen szorgalommal és előttünk ösmeretlen nélkülözések között, hogy vagyont szerezzen. És szerzett is. Az ördögbe, vitézlő és vitézkötéses őseink egy kardcsapással talán nagyobb birtokot tudtak volna szerezni, de kérdés, az az nem is kérdés, melyik szerzés jogosabb, tisztességesebb, emberibb? Ugye Antónia, e fölött sohasem gondolkoztál . . . Te előtted csak az állott, hogy egy földszagu, sült paraszt ivadékkal kell egy asztalhoz ülnöd.

— Nohát nem is ülök soha! — mondotta a barna asszony kemény nyugalommal.

E pillanatban egy szőke asszony lépett a terembe. A finom, szabályos rajzu arcon szomoru mosoly ült. Értelmes, sötétkék szeme csodálkozva suhant végig a társaságon.

Sorra megcsókolta a hölgyeket, aztán tiszteletteljesen kezet csókolt az öreg táblabirónak, aki melegen ölelte kebléhez.

— Teringettét, Szeréna, — mondotta a bíró, — rád igazán nem számitottam. Annál jobb, végy részt a családi tanácskozásban. Segits itélni elevenek és holtak fölött. Nem vagy ugyan még negyvenéves, de mint özvegyasszonynak, rezerválunk egy ülnöki széket . . . Gyere ide mellém, a legszélsőbb ellenzékre.

Szeréna leült, s halkan kérdezte:

— Miről van szó, Tamás bácsi?

— Imréről, — válaszolta a táblabíró. — Ez a fickó szégyent készül borítani úri familiánkra. Olyan feleséget választott, akinek a familiája nem tetszik nekünk. Szemtelenség, ugye? No de ráncba szedjük. Azt hiszem, ki fogjuk átkozni, s ha te szives leszel votumoddal hozzájáruini, hát mindjárt meg is koncipiálom a családi átkot . . .

— Nem értem, Tamás bácsi, — mondotta Szeréna, s a szomoru mosoly egy pillanatra eltünt szép arcáról.

Antónia válaszolt a táblabíró helyett.

— Tamás bátyánk, mint rendesen, most is gúnyolódik. Kicsinyes, lelketlen teremtéseknek tart bennünket, mert nem akarunk atyafiságba keveredni olyan emberrel, aki már a börtönben ült.

— A börtönben? — kérdezte Szeréna, s nagy kék szemében csodálkozás, megütközés csillogott.

— Ott, — folytatta Antónia, — boldogult uramtól hallottam. S a legszebb, hogy te magad, Tamás itélted el.

Az öreg táblabíró akkorát kacagott, hogy a jelenvoltak szinte megijedtek. Aztán erősen kiköhögte magát, hogy zavartalanul beszélhessen.

— Szegény Antónia, a te boldogult férjed, az Isten nyugtassa, egész életében javíthatatlan fecsegő volt. Nohát a Gyoroki börtönülése miatt ne fájjon a fejed. Annak a gyalázatát akár magamra veszem. Emlékszem rá tisztán. 1863-ban történt, az inséges esztendőben, amikor minden, ámit addig szerzett, elpusztult. Koldus lett. Összetűzött valami uzsorással s more patrió jól megrakta. Száz forint pénzbüntetésre itéltem, behajthatatlanság esetén tiz napi elzárásra. Az öreg, aki akkor harmincéves sem volt, nem tudott fizetni. Háromszor is kért haladékot, hogy a pénzt előteremtse, de hiába. Boldogult apám kínált neki kölcsön, de Gyoroki nem fogadta el. S tudjátok, miért nem? Mert nem volt benne

Merengés. Szesztrics Mihály amatőr-fényképe

bizonyos, hogy vissza tudja-e valaha fizetni. Az a rettenetes inséges esztendő kishitűvé tette. Megengedem, hogy ez paraszt-észjárás, de nekem akkor is imponált, ma is. Nem ösmerek egyetlen úriembert sem, aki ezen a címen kölcsönt utasított volna vissza... Inkább leülte a tíz napot... Becsületére válik, én mondom...

Antónia közömbösen vonogatta vállát, valamit válaszolni készült, de az inas abban a pillanatban jelentette, hogy a leves az asztalon van.

*

A kis, gondosan ápolt park terebélyes nyárfáin keresztülcsillogva tört át a holdsugár.

A kavicsos úton Szeréna mellett egy szélesvállu fiatalember haladt szürke kabátban, széles szalmakalappal a fején. A szép szőke asszony gyöngéden vállára tette a kezét:

— Azt mondod, hogy habozol, hogy nem mersz szembeszállani a családi fölfogással?

— Érts meg Szeréna, hiszen tudod, hogy senki előtt oly nyíltan nem beszélek, mint előtted. Nagynéném vagy, de inkább testvéremnek tekintelek. Hisz boldogult anyám, aki húsz évvel volt idősebb nálad, együtt nevelt bennünket. Az a leány, akiről szó van, mélyérzésü teremtés, s mint egyszerü parasztemberek leánya szinte babonás félelmet érez az úri osztály iránt. Minden apró inzultus, amely a család részéről illetné, olyan érzékenységet, fájdalmat csiholna ki lelkéből, amelynek nem merem kitenni.

— Szereted? — kérdezte Szeréna.

— Szeretem.

— Akkor ne habozz. Egy pillanatig sem. Gyere ide a padra, ülj mellém és hallgasd meg, amit mondani fogok.

Szeréna az anya gyöngédségével vezette Imrét a padhoz, aztán leült melléje, s kezét ölébe téve, halk hangon kezdette:

— Édes Imre öcsém, amit neked mondok, annak igazságát az én szomoru földi sorsom pecsételi meg. Az atyafiságos érzés, a gyülölet épp úgy, mint a szeretet kienyészőben, halóban van ebben a mi áldatlan korunkban. Valami rettenetes közömbösség üli meg a lelkeket. S ha beszélnek, tesznek valamit, azt csak azért teszik, hogy ezt a szégyenletes közömbösséget leplezzék. Lásd az én esetemet. Tudod, hogy két évig elválva éltem az uramtól. Hogy a viszály közöttünk annyira kiélesedett, annak főképpen az ő és az én atyafiságom volt az oka. Egymást gyűlölte a két rokonság s ránk csak annyiban gondoltak, hogy a gyűlöletnek eszközéül szolgáltunk. Mindezt ők maguk sem tudták, csak akkor ébredtek öntudatra, amikor a katasztrófa bekövetkezett... Szegény férjem, miután két esztendeig hasztalan kisérelte a kibékülést, öngyilkos lett... A temetés után egyszerre megváltozott minden. Valami rémes világosság támadt a lelkekben. Mindenki érezte, hogy ennek a katasztrófának nem kellett volna bekövetkeznie. A marakodó atyafiság egymás keblén sírt és zokogott, s én szomorúan, halálra sújtva láttam, tapasztaltam, hogy a rokonságnak egyetlen egy indulata sem volt őszinte, csak éppen az elkésett bánat... Ezt akartam neked elmondani, Imre. Ha megértetted...

— Megértettem...

Zöldi Márton

Kiss György: A szivarcsutka

Uj Idők 1906. XII. 13.

Kiss Gróság
wobráz

Arany János mell-
wobra, A. halála
után készült, öreg
korában ábrázolja

Szinnyei J.
Magyar írók I.
Bp. 1891.
232. h.

von Blattkranz umrahmte bunte Darstellung: Christus am Brunnen Jakobs. Unterhalb des Henkels signiert: WR. Deutsch, XVII—XVIII. Jahrh.

457. **Kis fedeles váza,**

440. **Csésze aljjal,**

cseh porcellán. Arany sávok közt szines virágszálak sora. Schlaggenwald, kékjegy 1830 tájáról. — SCHALE MIT UNTERTASSE aus böhmischem Porzellan. Zwischen Goldbordüren bunte Blumenzweige. Schlaggenwald. Blaumarke, um 1830.

441. **Négy tányér,**

cseh porcellán, népies, szines virágdiszitéssel. XIX. sz. m. f. — VIER TELLER aus böhmischem Porzellan mit buntem bäuerlichem Blumendekor. Zw. H. XIX. Jahrh.

442. **Két tányér,**

cseh porcellán, peremén kékbogyós hajlott aranylevelek sora, a mélyedésben elszórt aranylevelek. Ellbogen, 1821. — ZWEI TELLER aus böhmischem Porzellan. Der Rand umzogen von einer Reihe goldener Blätter mit blauen Beeren, im Fond verstreute Goldblätter. Ellbogen, 1821.

443. **Két tányér,**

cseh porcellán, rajta három szines virágcsokor barnás háttérrel. Jegye: August Novotny. Altrohlau. XIX. sz. m. f. — ZWEI TELLER aus böhmischem Porzellan. Der Dekor zeigt drei Blumensträusse mit braunem Hintergrund. Marke: August Novotny. Altrohlau. Zw. H. XIX. Jahrh.

444. **Két tányér,**

cseh porcellán, szines nefelejtscsokorral. Schlaggenwald, 1865. — ZWEI TELLER aus böhmischem Porzellan mit bunt gemalten Vergissmeinnicht-Sträussen. Schlaggenwald, 1865.

445. **Két tányér,**

cseh porcellán, szines virágcsokorral. XIX. sz. k. — ZWEI TELLER aus böhmischem Porzellan, bemalt mit bunten Blumensträussen. Mitte XIX. Jahrh.

446. **Hölgy és gavallér,**

két porcellánszobrocska, gazdagon arannyal diszitett biedermeier öltözetben. —

A ZRINYI-TÉR ZÁGRÁBBAN.

Erdélyi Pál adta ezután beható irodalmi méltatását Beöthy László alakjának és működésének. A közönség mind a két felolvasót zajosan megéljenezte.

Tuba János záró szavaival véget ért az ünnepies ülés és fél egy óra tájban az egész társaság a Kossuth-téren levő földszintes ház elé vonult. Ennek a háznak hajdanában a Csokonai hires Lillája volt a tulajdonosnője. Mostani tulajdonosa Kalicza Géza, törvényszéki irodaigazgató.

A ház előtt lefolyt ünnep a komáromi dalegyesület hazafias karénekével kezdődött. Majd perczekig tartó tapsok és éljenek zajában *Jókai* Mór lépett a szőnyeggel boritott emelvényre.

Jókai elmondta, hogy ünnep rá nézve mindig az alkalom, mely szülővárosába hozza, néha gyászünnep, néha örömünnep ; a mai nap gyászt és örömöt egyesít magában. Gyászt a fölött, hogy egy fiatal, nagytehetségű költő élte tavaszán végezte be fényesnek igérkező pályafutását, de örömöt a fölött, hogy egy új nemzedék visszatér emlékéhez és azt márványban megörökíti. Reá nézve nevezetes a Beöthy-család. Nemcsak rokonai, hanem annál több — barátai. Deák korában mindennapos látogatója volt a Beöthy-háznak. Egy humorista emlékénél azonban ne ontsunk könyeket. Beöthy László humorával elfojtott könyeket szárított fel. Az ő humora más volt, mint a mai. Beöthy humora olyan, mint a forrásban levő fiatal bor, a mely forr, pezseg, míg a maiba vitriolt és választóvizet kell önteni, hogy élvezni tudják. Boldogok, a kik fiatalon haltak meg, mert megtartották a nép emlékében örök fiatalságukat, míg ők idevénültek s kétszer halnak meg.

Zajos éljenzés hangzott mindenfelől. E közben hullt le a lepel a ház homlokzatáról, és előtünt Beöthy László érczbe öntött domboru mellképe az emléktábla fölött. *Kiss* György műve kitünő és az emléktábla a maga izléses egyszerüségében nagyon sikerült. A fekete betűs irás ezeket a szavakat tünteti föl :

E házban született
BEÖTHY LÁSZLÓ
magyar humorista.
1825. május 1.—1857. május 20.
A nemzet vigasztalója volt rossz napokban,
Hála emlékének.

Jókai után *Hegedüs* István a Kisfaludy-Társaság nevében mondott lelkes beszédet, *Kacz* Lajos városi tanácsos *Soós* Lajos ódáját szavalta és a dalegyesület hosszabb karéneket adott elő. *Csepy* Dániel ügyvéd átvette a házigazda nevében az emléktáblát és ezzel az ünnepnek ez a része is bevégződött.

Délután 2 órakor a városi vendéglő nagytermében lakomára gyült az ünneplő társaság, a hol aztán megeredtek az áldomások.

A Beöthy családhoz több üdvözlő távirat is érkezett a lakoma folyamán, többek közt Tisza Kálmántól. Jókai inditványára gratuláló telegrammot intéztek Tiszához, a kinek a nevenapja épen vasárnapra esett.

A lakoma öt óra után végződött, és a fővárosi irók nagy része — élükön Jókaival — a hat órai gyorsvonattal Budapestre visszautazott.

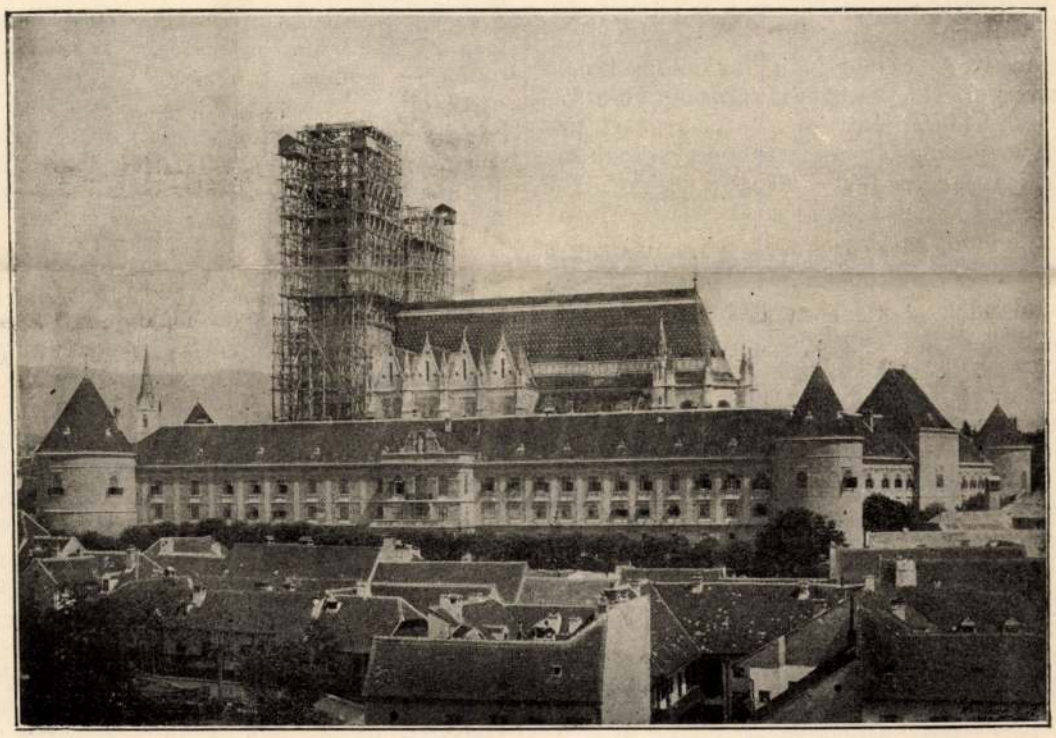

A SZÉKESEGYHÁZ ÉS AZ ÉRSEKI PALOTA ZÁGRÁBBAN.

AZ ÁLLAMI IPARISKOLA ZÁGRÁBBAN. — Standl Iván fényképei.

BUGACZ PÁSZTORÉLETÉBŐL.

Irta Herman Ottó.*

Hej puszta, puszta, nagy bugaczi puszta!
Hej de nagy vagy, mint a mennyég maga!
Halandó szőm be nem láthat tégöd;
Csikós, gulyás, futóbetyár nem éri a végöd.

Messzi tekint a karcsú kútágas,
Magos hőgyén gomb helyett ül a sas;
Furulyaszó hallik le a dombról,
Hosszú kürtszó az itató kútról.

*Bugaczi pásztordal.***

Harmadszor is őszre fordúlt az év szaka, hogy közeledve-közeledő ezredéves nagy nemzeti ünnepünk érdekében, de — megvallom — lelkem nagy gyönyörűségére is, búvom a magyarság egyik ősfoglalkozását, a pásztoréletet, keresve azokat a nyomokat, a melyek igazán jellemzők, s mint ilyenek talán alkalmasak arra is, hogy világot vessenek oda, a hol az irott történet lemond a kalauzolásról.

Száz jó emberem bevár azon a ponton, a melyet kitűztem, röpít oda, a hova jónak látom ; a nagy magyar Alföld nemes városainak négyes fogata ott vár viradatkor, hogy kivigyen haragos zöld legelőre, fakó szikesre, sivó homokhegyek tövébe. Hát könnyű nekem!

De barátaimnak másik száza váltig hánytorgatja : «Már mi a manó lelte megint? Pásztorélet! hát mi lehet az? Künn a legelőn egy szurtos ember lopja a napot: ennyi az egész.» Ezek azután csakugyan rámondanák a «helyest»

* A «Vasárnapi Ujság» olvasói minden bizonynyal emlékeznek még arra a mindenesetre hangulattal teljes leirásra, a melyet a bugaczi pusztáról *Kada Elek* barátom e lapok 1894. évi 30. számában bocsátott közre a mely leirásnak igen sok méltatója akadt ; úgy azoknak a leirásoknak is, a melyek ugyanazon alkalommal, több irótól más lapokban kerültek a nagy közönség elé. Ezek a leirások tagadhatatlanúl szépek voltak, telve szubjektivitással, melynek szinét és zamatját megadta a képzelet elevensége. De én úgy vagyok meggyőződve, hogy azoknak a leirásoknak igen fényes sora sem teszi fölöslegessé az én leirásomat, a mely a tiszta *valóságon* alapúl s a mely szinét nem az én lelkületemből, hanem a bugaczi pásztorokéból meríti, így teljesen megfelel a «Vasárnapi Ujság» irányának is, mely ilyenekben inkább a valóra fekteti a sulyt. — *H. O.*

** *Gyulai Pál* szerint eddig ismeretlen. *H. O.*

százalékát a rendőröknek és városi előljáróknak engedik át. Megbizható adatok szerint a szerzetesek által gyüjtött élelmiszerek értéke évenkint 6—8 millió rubelre rúg. Ezen összeg harmadrészét a hivatalnokok kapják, egyharmadát a gyüjtő barátok útközben megiszszák, a hátramaradott pénz pedig arra való, hogy a kolduló szerzetesek here-életüket kényelmesen folytathassák.

Ezenkivűlaz úgy nevezett városi vagy falusi koldusok is gyötrik a népet, kik a szegényházakban és menhelyeken állítólag el nem férvén, az előljáróság engedelmével koldulnak. Moszkvában az ilynemü engedélyezett koldusok egy egész városnegyedet töltenek be, melynek lakói átlag sokkal jobban élnek, mint a kisiparosok és gyári munkások. Sőt olyan kolduscsaládok is vannak, melyeknek tagjai öt-hat évig folytatott tevékenység után vagyonra téve szert, vidéken kis birtokot vásárolnak. Az efféle koldusokat a rendőrség titkos ügynökökül is használja és a Szent-Pétervárra utazó idegeneket leginkább ezek tartják szemmel. A II. Sándor czár ellen elkövetett merénylet előtt két koldus ügynök elárúlta ugyan a tervet, de mielőtt adataik alaposságát bebizonyithatták volna, mindketten nyom nélkül eltűntek. Hónapok múlva hulláikat egy vasúti töltés átereszében találták meg, hová a gyilkosok elczipelhették.

A miniszterek, kormányzók és egyéb főméltóságok kihallgatásain rendesen megjelenő koldusok többnyire az úgy nevezett szégyenlős koldusok osztályába valók, és nincs rá eset, hogy az illető teremőrök vagy kapusok az efféle embereket visszautasitanák.

Alamizsnák czimén az orosz udvari méltóságok meghatározott összeget kapnak, melyet azonban még saját zsebeikből is kénytelenek pótolni.

Az uralkodó család tagjaihoz koldusok nem férhetvén, újévkor és húsvét vasárnapján a városrészek előljáróinak tetemes összegeket küldenek, melyeknek egy csekély részét a koldusok közt kiosztják, a többi pedig a csinovnikok (hivatalnokok) feneketlen zsebébe kerül.

A walesi herczeg, ki majdnem minden évben nehány hetet Szent-Pétervárott szokott tölteni, a koldusokat magától egyszer s mindenkorra elriasztotta. Ugyanis mihelyt először híre járt, hogy az angol királynő fia Szent-Pétervárra fog jönni, a sokféle koldusok hada a téli palota körüli vidéket valóságos ostromzár alá vette. A rendőrminiszter lovas kozákokat küldött ki ellenük, de miután a roppant terület katonasággal való megrakása az angol trónörökösre esetleg rosz benyomást tehetett volna, a tolakodó koldusok eltávolítása csak félig sikerült és midőn a herczeg a palotát szokása szerint egyedül, gyalog, elhagyta, száz meg száz koldús térden állva, rimánkodva és siránkozva útját állotta. A herczeg téli kabátjának zsebjeiből kopott réz kopékákat vett elő s minden tiz lépés után egy-egy kopékát dobott a koldusok közé. Mire a herczeg a Nevszki-Prospekthez jutott, a kopékák elfogytak és a járdán álló rendőrök láttára a koldusok is elmaradoztak. Másnap ugyanezen jelenet játszódott le, s miután a várt arany imperiálok és ezüst rubelek helyett a herczeg ismét csak kopott réz kopékákat osztogatott, nehány koldust pedig, kik nagyon szemtelenül viselkedtek, a rendőrök letartóztattak, negyed napra senki sem alkalmatlankodott többé. A szentpétervári koldusok a walesi herczeget fösvény fukar ficzkónak nevezik, ki talán maga is elfogadná az alamizsnát.

Stieglitz báró, a híres dúsgazdag szent-pétervári bankár, három milliót adott egy szegényház építésére. Egy alkalommal a bárót egy kihizott képű koldus állította meg.

— Adj, uram, valamit! ma még nem ettem és nem ittam, pedig hideg van, s az idő is későre jár.

Stieglitz, ki prémes kabátját a nagy hidegben nem akarta kigombolni, azt találta mondani, hogy nem azért adott három milliót a szegényház javára, hogy az utczán megállítsák.

— Tudod batuska (atyuska) — mondá mosolyogva a koldus, — abból a három millióból én soha egy fillért sem fogok látni, de ha a reám eső tiz kopékát most kiadod, kijelentem, hogy teljesen ki vagyok elégitve...

BEÖTHY LÁSZLÓ MELLSZOBRA A KOMÁROMI EMLÉKTÁBLÁN. — Kiss György szobormüve.

Stieglitz az élelmes koldusnak egy arany imperiált adott.

— Ne félj batuska, senkinek sem mondom meg mit adtál, mert utóbb magadnak is alig maradna, — mondá a koldus.

Az orosz koldusvilág csak akkor ér véget, ha az orosz hivatalnok-világ, a csin, visszaélései megszünnek, ez pedig nyilván soha sem történik meg . . .

BEÖTHY LÁSZLÓ EMLÉKEZETE.

Komárom városa e hó 13-ikán szép ünnepben nyilvánitotta kegyeletét egyik szülöttjének emlékezete iránt, a ki a magyar irodalom küzdelmes idejében, mindjárt a forradalom után forgatta tollát, de mielőtt tehetsége kivívta volna magának osztályrészét, már kidőlt a küzdők közül, a hol az elsők közé tartozott.

Beöthy Lászlónak, az ötvenes évek humoristájának és szatirikusának szülőházát látta el Komárom városa diszes emléktáblával, s ennek fölavatására meghivta a fővárosi irodalmi intézeteket is, melyeknek sok előkelő tagja jelent meg, hogy a kegyelet ünnepén részt vegyen.

Beöthy László alig élt 32 évet, mikor 1857. május 20-dikán meghalt. Tehetsége, hírneve épen akkor volt emelkedőben. Irodalmi munkássága, eleven szelleme, elméssége, csipős szatirája, eredetisége már nagy figyelmet keltett a fiatal iró iránt, kinek egyéni tulajdonaiban is annyi érdekes vonás nyilatkozott. A vidámságot képviselte ő az akkori irodalomban, melynek hangja komor, fájó érzésekkel és keserű visszaemlékezésekkel volt tele.

Alig húsz éves korában, még mint kecskeméti jogász irt novellákat, melyek «Hajnalka» czimen 1846-ban jelentek meg növendék lánykák számára. Kezdetben névtelenül, vagy álnevek alatt dolgozott a lapokba, csak 1848-ban tünik föl a neve az «Életképek»-ben és «Pesti Divatlap»-ban. A szabadságharcz őt is kizökkentette életpályájából, az ügyvédi jogi gyakorlatot félbe hagyva, honvéd és hadbiró lett, a szabadságharcz után egy évig színészkedett. Novellák, életképek, humoros dolgozatok ezután sűrűn jelentek meg tőle a lapokban. Friss szellem, ötlet, tréfa bővelkedik ezekben. Kötetei is egymást követték: «Laczikonyha», «101 kholeracsepp», az «Ördög naplója», «Beöthy László mint pesti arszlán;» «Zoltán öcsém könyve». Szerkesztett humorisztikus naptárt is «A ki vesz, annak lesz» czimmel. A közönség sokat mulatott ezeken, maga Beöthy azonban búskomor, megtört kedélyű volt. Míg eleinte dolgozatai inkább csak az időszerűség s a forrongó tehetség jeleit viselték magukon, későbbi elbeszéléseiben, regényeiben a szervezkedő talentum egyre tisztúltabban tűnik föl. Az akkor annyira uralkodó angol regényirodalom szembetünő hatásából is sok önálló megfigyeléssel, a pesti sovány polgári élet találó festésével, mély érzéssel és az ő jellemző fájó iróniájával emelkedik ki egyik regénye: «*A kék macskához — Goldbach et Comp. fűszerkereskedése.*» Többi regényei: «*Ördög Róbert,*» melyben egy kártyás életét mondja el, és a «*Puszták fia,*» melyben népies hang zamat uralkodik, és «*Pugacseff*» történeti regény. A szinpadon «*Özvegy és proletár*» czimű kis vigjátékkal tett kisérletet 1856-ban. Minden munkáján meglátszott a tehetség, de egyszersmind a tökéletes kifejlettség hiánya is.

Ennek a korán elhúnyt tehetséges irónak a szülőházát jegyezte meg emléktáblával Komárom városa.

A komáromi emléktábla leleplezési ünnepélyére a fővárosi irodalmi társaságok is elküldték képviselőiket. Ott voltak Beöthy legközelebbi vérei: testvérbátyja, Beöthy Zsigmond főrendiházi tag, ki az irodalomban és birói pályán szerezte érdemeit; Beöthy Zsolt a jeles széptani iró, az ünnepeltnek unokaöcscse. Elment szülővárosába *Jókai* Mór is, s a Kisfaludy-társaság és Petőfi társaság képviseletében *Ábrányi* Emil, *Hegedüs* István, *Radó* Antal, *Óváry* Lipót, *Vadnai* Károly, a két *Szinnyei* József, kik szintén a közeli rokonsághoz tartoznak, *Kiss* György szobrász, s több hirlapiró. A vendégeket nagy örömmel fogadták, s a város hires fiát, Jókait az utczákon is lelkesen köszöntötték.

Az ünneplő közönség e hó 13-ikán délelőtt a megyeház termében gyült össze. *Tuba* János országgyűlési képviselő mondta a megnyitó beszédet, fölemlítve, hogy Komárom városa Péczely József sirjáról és Ghyczy Kálmán szülőházáról is gondoskodni fog.

Vadnai Károly, ki Beöthynek személyes ismerősei közé tartozott, olvasta föl ezután «Beöthy László emléke» czimen visszaemlékezéseit. Vadnai 1854-ben találkozott vele először, a mikor Beöthy László már országos nevű iró volt. A sirva-vigadás hangulatát senkinél sem látta ugy kifejezve, mint Beöthy Lászlónál. Legjobb barátjai előtt sem tárta föl bensejét. Azt tartotta, hogy okos ember eltitkolja a baját, nehogy nevessenek rajta. Végtelenül szerette a hazát, de a hazafiság nevében gyártott frázisokat utálta és merész iróniával csufolta ki. Hiuság nem bántotta, de volt benne komoly becsvágy és büszkén hirdette függetlenségét. Szeretetreméltóságát jellemzi, hogy polémiát nem folytatott soha és ha valakit csipős élczeivel megsértett, nyomban kiengesztelte. Jellemének egyik legszebb tulajdonsága az volt, hogy édesanyját utolsó leheletéig megható szeretettel, valóságos imádattal vette körül.

beadott 354 szavazatból Márkus Józsefre 245, Gerlóczyra 109 esett s így *Márkus* 135 szótöbbséggel megválasztatott. Hosszan tartó éljenzés hangzott. Az új polgármestert küldöttség hívta meg az eskü letételére, majd *Ráth* főpolgármester üdvözölte, *Márkus* pedig hosszabb beszédben sorolta fel azokat a feladatokat, melyeket a város érdekében megvalósítani óhajt. Az új polgármester azonnal elfoglalta hivatalát.

Három jelesünk szobra. Az erdélyi részek legkeletibb szélén, *Zágon* községben zágoni *Mikes* Kelemennek II. Rákóczi belső emberének, a «Törökországi levelek» írójának emléket fognak állítani. Sándor József, az Emke alelnök-főtitkára, a kovásznai kerület képviselője, 100 frtot adott arra a czélra, hogy Mikes szülőhelyén emléket állítsanak. Most szélesb körű mozgalmat indítottak, hogy Mikes szobrát elkészítsék. A magyar nyelv egy másik jelesének, *Szarvas* Gábornak pedig Budapesten állítanak mellszobrot. Ennek költségét már összegyűjtötte a középiskolai tanáregyesület. A szobor helyéül az akadémia palotája előtt elterülő Széchenyi-park egyik részét jelölték ki, ugyanazt a helyet, a melynek egy másik sarkába jön majd *Salamon* Ferencz történetíró mellszobra. Szarvas Gábor mellszobra talapzaton fog állani, a melyhez egy géniusz simul és babérágat nyujt fölfelé a magyar nyelv lelkes kutatójának.

Berzsenyi szobra. *Berzsenyi* Dániel szobrát már elkészítette Kiss György, s Vasmegye hazafias közönsége decz. 8-ikán üli meg kitünő fia megtiszteléséne ünnepét *Szombathelyen*, hol az emléket fölállítják. Az ünnepély első részének színhelye a vármegyeháza lesz. A szoborbizottság és Berzsenyikör együttes közgyülésén Károlyi Antal alispán elnököl; Szávay Gyula alkalmi ódáját szavalja el; Dallos József, a szoborbizottság alelnöke Berzsenyiről tart felolvasást. Innen a szobor elé vonulnak. A szobrot Károlyi alispán, mint a szoborbizottság elnöke leplezi le és Reiszig Ede főispán mond beszédet. Az ünnepélyre a főváros tudományos és irodalmi köreit is meghívják.

A budapesti egyetem fölépítése. A tudományos egyetem csonka központi épületét végre kiépítik. Eddig azon múlt a késedelem, hogy a régi helyen nem fér el az egyetem. De mégis folytatják a kiépítést, a mostanig kész részt okvetetlen bőviteni kell. Az egyetem-térre eső szárny építését már a tavasszal megkezdik.

A hirnév nem ment meg Szibériától. Az orosz irodalomnak világhirü büszkesége gr. *Tolsztoj* Leo, a különcz életü iró, ki rangját, vagyonát semmibe sem véve, a lehető legegyszerűbben él, s irja műveit. Az orosz kormánynak régen nem tetszik, hogy Tolsztoj magán életével mint szocziálista apostol ad példát, s regényeiben is új társadalmi eszméket és vallási szabadságot hirdet. Lembergi lapok most azt irják, hogy az orosz kormány már megsokalta Tolsztoj irói működését. Károsnak találja az orosz közszellemre, mert fenyegeti az orosz állami egyházat, előmozdítja a felekezetek szaporodását. A nagy irót szeretnék Szibériába vinni.

A magyar kir. államvasutak budapesti balparti üzletvezetőségének kezelése alá tartozó Komárom-Duna-Szerdahelyi h. é. vasut Komárom, Csallóköz-Aranyos, Tany, Nagy-Megyer és Felistál-Nyárasd állomásokkal, továbbá Örs-Ujfalu, Lak, Ekecs és Albár rakodó-állomásokkal, végül Ekel megálló-rakodóhelylyel f. évi november hó 17-én a nyilvános forgalomnak átadatott. Valamennyi állomás és rakodó állomás az összes, Ekel megálló rakodóhely pedig csak személy, podgyász és kocsirakományú teheráru forgalomra (elszámolás nélkül) van berendezve.

Új személydíjszabás életbeléptetése az osztrák-magyar-német-angol személyforgalomban. A magy. kir. államvasutak igazgatóságától vett, értesítés szerint 1897. évi január hó 1-én az osztrák-magyar-német-angol forgalomban Hock van Holland-Rotterdam-Harwich és Vlissingen-Queenborón át uj személydíjszabás (II. rész G. füzet) lép életbe, melyben Budapestről Londonba érvényes közvetlen menet- és podgyász-viteldíjak foglaltatnak. Ezen díjszabás a magy. kir. államvasutak díjszabás-elárusító irodájában Budapest (Budapest, Csengery-utcza 33. sz.) 50 krért kapható.

Fiuméba rendelt czukorszállítmányok felvételének ideiglenes beszüntetése. A magy. kir. államvasutak igazgatósága közzéteszi, hogy fiuméba *kocsirakományú czukorküldeményeket* mai naptól kezdve további intézkedésig szállitásra fel nem vétetnek. Ezen ideiglenes korlátozásra a magy. kir. államvasutakat azon körülmény kényszeríti, hogy még a tavalyi campagneból is kerek 1000 kocsirakomány czukor hever a fiumei vasuti raktárakban és a mellett ujabb ily küldemények érkeznek tömegesen a nevezett állomásra, ugyancsak kizárólag tárolás czéljából, — *a nélkül, hogy továabszállitások iránt csak némileg is kielégitő gondoskodás történnék*, ugy hogy ezen küldeményeket a fiumén csak átmenő egyéb forgalom lebonyolitásának veszélyeztetése nélkül az amugy is csak korlátolt befogadási képességgel biró raktárakban többé elhelyezni nem lehet.

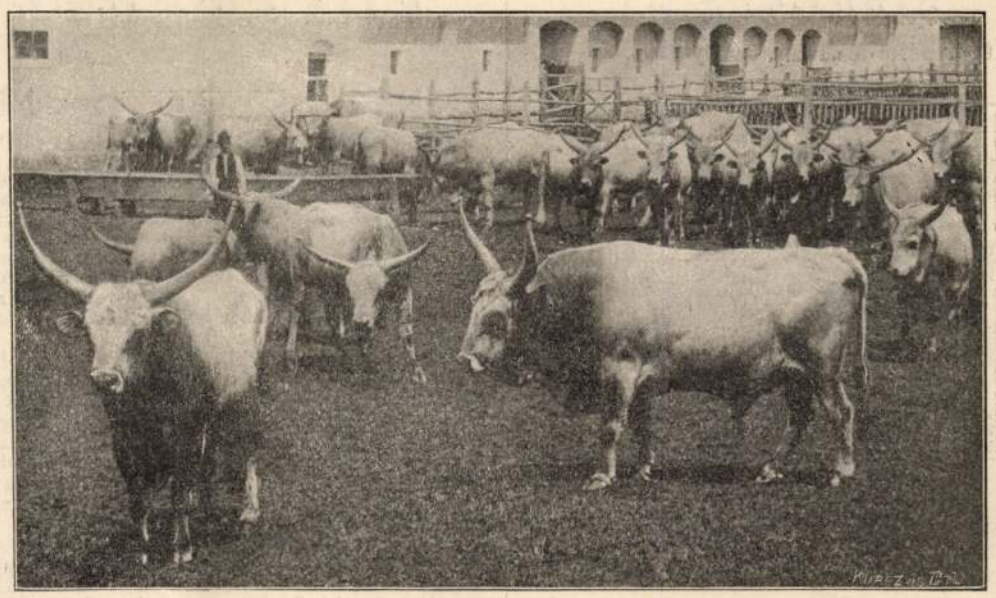

MAGYAR FAJTÁJÚ BIKÁK. Ellinger Ede fényképe.

HALÁLOZÁSOK.

Báró Kemény György, az erdélyi arisztokráczia egyik legkiválóbb tagja, Torda-Aranyos megyének negyedszázadon át volt főispánja, elhúnyt nov. 25-ikén Nagy-Enyeden. A közügyek terén nagy tevékenységgel és hosszu ideig fáradozott. Érdemeit a király is elismerte, s a Szent-István-rend középkeresztjét adományozta neki. Halála sok erdélyi családot borított gyászba. Báró Bánffy miniszterelnök első neje is b. Kemény György leánya volt, s három gyermeke a nagyatyát gyászolja az elhúnytban. Az elhúnyt fiai: b. Kemény Kálmán Maros-Torda és Aranyos megyék volt főispánja, b. Kemény Endre képviselő, kinek neve az irodalomból is jól, ismeretes, Simon és Ödön nagybirtokosok. A végtisztességen egyik fia, b. Kemény Endre nem lehetett jelen, mert pár nap előtt utazott el az Indiákra.

Magyarevics Jeremiás, budai szerb püspök elhúnyt e hó 21-ikén 74 éves korában Szent-Endrén. Magyar érzelmű főpap volt, kit a fővárosi polgárság körében is nagyrabecsültek. Tolnamegyében, Báttaszéken született, iskoláit Kecskeméten végezte, s élete javát, mint a budai szerb plebánia papja töltötte. Mint ilyen a városi közgyülésnek is tagja volt. Csak tavaly választották meg püspökké, s abból az alkalomból lapunk is bővebben méltatta érdemeit.

Petrovics Ferencz, nagyváradi kanonok, elhúnyt 60 éves korában, N.-Váradon. Mint tanár és iró hosszu ideig állt a tanügy szolgálatában. A budai tanári székről nagyváradi főigazgatónak nevezték ki, majd kanonok lett. Az utóbbi években sokat betegeskedett.

Horváth (Horovitz) Lipót, világosi plebános, elhunyt Aradon. Az irodalmi téren sokat fáradozott, s leginkább történelmi drámákat irt, melyeket vidéki szinpadokon játszottak. Az akadémia egyik Teleki-pályázatán «Sophonisbe» drámája dicséretet aratott.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Boros Bálint, volt országgyülési képviselő, régi honvéd, városi bizottsági tag, a harmadosztályu vaskoronarend lovagja, 78 éves korában, Szatmárt. — B. Salmen Jenő, nyug. min. tanácsos, ki a pénzügyminiszteriumban az adóügyi osztályt vezette, élénk részt vett a külföldi államokkal folytatott kereskedelmi tárgyalásokban, s legutóbb a nagydisznódi kerület képviselője volt, 68 éves korában, Budapesten. — Sztankó Soma, 1848—49-es nyug. m. k. honvéd alezredes, 83 éves korában, Budapesten. — Alapi Salamon Ádám, 1848—49-ik honvédhuszár százados, Felső-Alap fehérmegyei községben, 63 éves korában. — Mészáros Károly, régi honvéd, primási ügyész, Esztergommegye egyik első embere, 67 éves, Esztergomban. — Névedy Mihály, 1848—49-iki honvéd hadnagy, ki Jeszenák báró guerilla csapatában küzdött vitézül Hurbán hordái ellen, 67 éves, Nyitrán. — Németh György, régi honvéd főhadnagy, 68 éves, Pécsett. — Tragor Antal, sződi esperesplebános, Sződön, 40 éves korában. — Jakab János, zsigárdi plebános. — Biró István, 1848—49-iki nemzetőr, kun-szent-mártoni földbirtokos, 76 éves. — Rácz István, kataszteri fölmérési felügyelő, 47 éves, Kolozsvártt. — Nagyjeszeni Jeszenszky Béla báró, cs. és kir. kamarás, kultuszminiszteri szolgálatonkivüli segédtitkár, 30 éves, Budapesten. — Beretzky Ferencz, pénzügyminiszteri tisztviselő, 46 éves, Budapesten. — Ghelleri Nándor, tüzéralezredes, Komáromban. — Schwerer Fábián, a bács-almási kir. járásbiróság albirája. — Nagy Endre, nyug. albiró, és ügyvéd, életének 48-ik évében, Nagy-Szalontán. — Piukovich Dénes, állami anyakönyvvezető, tartalékos honvédhadnagy, 30 éves, Szabadkán. — Weisz Károly, nyug. pénzügyi titkár, 74 éves, Nagy-Becskereken. — Gärtner Sándor, az első hazai takarékpénztár ügyésze, 48 éves, Budapesten. — Borbáth Albert, törvényszéki biró, 31 éves korában, Alsó-Járán. — Jeney János, Ujvidék város egyik legidősebb embere, 85 éves korában. — Forgách Béla gróf, dr., kir. aljárásbiró, 36 éves korában, Budapesten — Gyenes József, nyug. kir. járásbiró, 65 éves, Léván. — Dr. Szabó Béla, budai gyógyszertártulajdonos, 34 éves korában. — Vidt Géza Lajos, ügyvéd és városi képviselő, 46 éves korában, Kőszegen. — Huber Károly, nyug. kántortanitó, veszprémi városi tanácsos, 77-ik évében. Veszprémben. — Glaszter János, volt kereskedő, 81-ik évében, Budapesten.

Dókus Józsefné, Zemplénmegye volt főispánjának neje, szül. Rátkay Borbála életének 68. évében. A köztiszteletben részesült nőben Dókus Ernő országgyülési képviselő, Dókus Gyula, Zemplénmegye főjegyzője és Dókus László megyei aljegyző édes anyjukat, Bernát Elemér királyi táblai tanácselnök pedig szeretett anyósát vesztette el. — Özv. Albisi Pánczél Zsigmondné, élete 88. évében, Fogarasban. — Szentiványi Gézáné, gömörmegyei nagy földbirtokos neje, Nagy-Szebenben. — Selyehy Kovách Dánielné, szül. Farkas Anna, 72 éves, Aranyos-Megyesen. — Hanny Béláné, szül. Vaszary Zsófia, Vaszary Kolos herczegprimás unokanővére, Esztergomban. — Kellner Mária, az iglói evang. polg. leányiskola nyug. tanitónője, 37 éves korában, Iglón. — Bay Istvánné, szül Krznarics Paula, 25 éves, Eszéken.

Szerkesztői mondanivalók.

Sehonnai. Elvégeztetett. Élet és halál. Borongás. Közlésre a másodikat választottuk; előbb azonban a két utolsó sort ki kellene javítani, illetőleg mással cserélni föl. A realistikus vonásokkal festett képhez sehogy sem illik a lehulló csillag elcsépelt naiv meséje.

Két szó marad . . . Közölni fogjuk.

Magános fa. A közlendők közé tettük.

Ősz kezdetén. Úgy látszik, egy nem minden tehetség nélküli kezdő munkája, kitől jobbat is várhatunk.

Minden mi szép volt, romba dőlt. Vannak benne szép részek, de általában a szónokiasság elnyomja a költészetet. Befejezése pedig nagyon gyönge. «Örüljetek szivem meleg szülötti», komikus kifejezés, s a sürű fátyol, melyet e «meleg szülöttek» vonnak a költő lelkére, nem a legszerencsésebb kép.

A gép mellől. Elbeszélés. Egy munkás mindennapi története olyan szintelenül van előadva a kis elbeszélésben, hogy egyáltalában nem képes az olvasó érdeklődését felkölteni. Ezenkivül a nyelv is nagyon pongyola.

Nem közölhetők: *Őszszel.* Verselése jó, magyaros, de más érdeme nem is igen van. — *Feledni . . .* Unalomig elcsépelt thema s kidolgozásában sincs semmi eredetiség. — *Egyet gondolt a bánatom. Bús ködön át . . . Virág van a kalapomnál.* Bajos szerző tehetségéről határozott itéletet mondani. Egy-egy jó sor, hangulatos kifejezés némi hivatottságot sejtet, de a verselés egyenetlensége, kezdetlegessége teljesen gyakorlatlan kisérletezőre vall.

SAKKJÁTÉK.

1981. számu feladvány, Juchly J.-től.

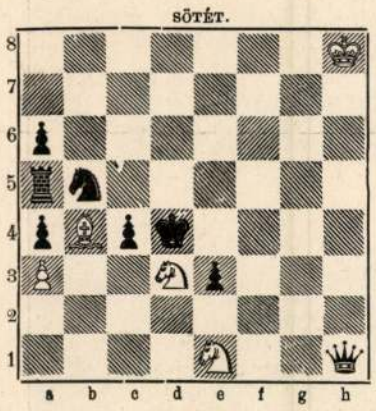

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1970. sz. feladvány megfejtése Bayersdorfer A.-tól.

Világos.	Sötét.		Világos.	a.	Sötét.
1. e5—e6	Be8—e6 : (a)		1. ...	...	Bh2—e2 :
2. Fe3—f2	Bh2—f2 :		2. Hd7—f6 +	...	t. sz.
3. Vc5—c2 +	t. sz.		3. Vc5—d5 +	...	t. sz.
4. Vc2—d3 mat.			4. H v. V mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten*: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács S. — *Sárospatakon*: Gérecz Károly. — *Csomonyán*: Németh Péter. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 46-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Moldva és Oláhország.*

Heti naptár, november hó.

	Nap	Kath. prot. naptár	Görög keleti naptár
29	**Vasárnap**	D. I. Adv. v.	**17 F. 27.** N. Gerg.
30	Hétfő	András ap.	18 Plátó és R.
1	Kedd	Eligius	19 Abadiás
2	Szerda	Bibiana	20 Lef. Gergely
3	Csütörtök	Xav. Ferencz	**21 B. A. avattat.**
4	Péntek	Borbála	22 Filemon
5	Szombat	Szabbás	23 Amfilók

Hold változás. Ujhold : 4-én este 7 ó. 7 pkor.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Foulard-selymet 60 krtól 3 forint 35 krig méterenkint — japáni, chinai, stb. a legujabb mintázattal és szinekben, u. m. fekete, fehér és szines **Henneberg-selymet** 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint sima, csíkos, koczkázott mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázattal) a megrendelt áru **postabér- és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: Henneberg G. (cs. k. udv. szállító) selyemgyara Zürichben.** Svájczba czimzett levelekre 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6571

A fővároS legszebb látványossága
A Magyarok Bejövetele
Feszty körkép
Városligetben
Andrássy-ut végen.
Csak még rövid ideig látható
reggel 9-től este 4 óráig,
az esti órákban
villany-világitásnál.

Belépő-dij 50 krajczár. 6553

„EGYETÉRTÉS"

POLITIKAI NAPILAP.

Csávolszky Lajos, felelős szerkesztő. | 1896. XXX. évfolyam. | **Kossuth Ferencz**, főmunkatárs.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat olcsó eszközeivel, hogy magának egyszerre, tömegesen csakhamar ujra elmaradó, uj előfizetőket szerezzen, hanem mindenkor kellő szinvonalon álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbizható tudósitásai által iparkodik régi, jó hirnevét mint hazánk legelső rangu napilapja állandóan fentartani, hogy ez uton ne csak régi előfizetőit kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét uj hóditások által évről-évre maradandóan meg is szaporitsa.

Hogy ezt a czélt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi betüt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalon s igy az Egyetértés egy rendes 8 oldalos lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak ünnepnapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12—20, illetőleg a kisebb alakban számitva 36—60 oldalnyi terjedelmü.

Csakis a lap ily nagy méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósitásokat közölhet, a milyeneket egy más lap sem nyujthat közönségének. Igy általánosan ismeretes, hogy az Egyetértés **országgyülési tudósitásai** a nemben a legtökéletesebbek, nemcsak a tudósitások kimerítő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részrehajlatlanságnál fogva is, mely e tudósitásokat minden pártszinezetü olvasó előtt is élvezetessé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkivül bő **tárcza- és regényrovata.** Az Egyetértés állandóan két kitünő regényt közöl egyszerre, részint eredetit, részint a modern világirodalom remekeiből válogatva elsőrangu müforditók forditásában. Az egy év alatt közölt regények 400—500 nyomtatott ivre, vagyis 40—50 rendes regénykötetre rugnak. Ily 40—50 kötet regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindenkor közéletünk kitünőségei és elsőrangú publicisták által irott **vezérczikkeit** és egyébb **politikai közleményeit, bő hirrovatait, eredeti táviratait** az ország és a világ minden részében levő saját levelezőitől, továbbá a vasárnaponkint megjelenő s egy-egy szaklapot pótló «Irodalom», «Tanügy» és «Mezőgazdaság» czimü országos hirü rovatokat s végül az Egyetértés legjobban informált **közgazdasági, ipar** és **mezőgazdasági** rovatait és megbizható tőzsdei tudósitásait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégiteni képes.

Mindezen előnyök daczára az Egyetértés előfizetési ára a legmérsékeltebb: 6928

Egész évre	20 frt —
Fél évre	10 « —
Negyed évre	5 « —
Egy hóra	1 « 80

Előfizetések legczélszerübben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához **Budapest, papnövelde-utcza 8.** intézendők.

„Toronyórák"
palota, laktanya, gyári órákat, **villanyórákat,** 6835
legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
I. m. állami kedvezm. gőz-óragyára
Budapesten, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költségjegyz. bérm.

Vérszegényeknek
és
üdülőknek.
Németbirod. jegyzőkönyv
72168. szám.
6500

Pompás

az én **uj, javitott Accord-cziterám,** melynek 3 manuálja és 20 húrja segélyével a legzengzetesebb, erős hangot lehet létrehozni. E fölséges hangszeren egy óra alatt a cziterázást tanitó nélkül bárki megtanulhatja, ha kottaismerete nincs is. Ára **1 frt 75 kr.** Szállitási dij és láda 55 kr. 2 db. **3 frt 25 kr.** Szállitási dij és láda 80 kr, utánvét mellett. Megrendelések intézendők: **Friedrich Müchler Musikwerke, Neuenrade** Westphalen. 6972

Hirdetések felvetetnek a kiadó-hivatalban, Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a La VELOUTINE 6517
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Magy. kir. államvasutak.

Hirdetmény.

Magyar-német államforgalom. Folyó évi decz. hó 10-ével az 1895. évi április hó 1-jétől fenálló dijszabásban foglalt határozmányok fentartása mellett, Szalontáról Niederau és Niedersedlitz szász államvasutak állomásaira gyorsáruként szállitandó élő baromfi küldeményekre közvetlen rovatolási dijtételek lépnek hatályba, melyek az emlitett feladási állomáson, valamint a részes vasutigazgatóságok székhelyén megtudhatók.

Budapest, 1896 november hó 16-án.

Az igazgatóság.

Meglepően hat Czerny J. Antal «keleti rózsateje» (Original Orientalische Rosenmilch), mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még **májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés ellen**; eltávolitja a **bőrnek tisztátlanságát,** minden **sárga és barna arczszint** és egyidej leg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ár almatlan **Ára 1 frt.**

Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Raktáron vannak mindennemü illats erek, s appanok, arczporok, krémek, arczkenőcsök, glycerin-készitmények, pomádék, szájvizek, fogporok, fogefék, aranyszőkeviz, hajs erek, füstölők, zsebkendőillatszerek, stb. Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. B szerzési forrás: 6967

CZERNY J. ANTAL, BÉCS.

Levélczim és gyár: XVIII. Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában). Raktár: I. Wallfischgasse 5. szám.

A cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal, utánvéttel. — 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. Leirások és használati utasitások az **összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve. Raktár: Budapesten, Török József és Egger A. fiai gyógyszerészeknél.**

Páris 1889. Genf 1889. 1893. Chicago. **Kitüntetve** Magdeburg. Brüssel 1891. Bécs 1891. London 1893.

Egyetemes gyomorpor

Barella P. F. W.-től Berlin SW., Friedrichstrasse 220, a **francziaországi orvosi társulatok tagja.** Orvosilag legjobban ajánltatik. **Rendkivül sikeres,** még idült gyomorbajoknál is.

Szállit **próbára ingyen,** csupán a viteldij megtéritése mellett, **berlini főraktárából.**

Ausztria-Magyarország számára egy doboz frt 1.60

Raktár:

Budapesten: Török József gyógysz.
király-utcza 12. szám. 6692

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE.

6944

KRIEGNER-féle AKÁCIA

Arczszépitő

créme 1 frtért, Akácia-szappan 50 krért kapható gyógyszertárakban, mindkét czikk a maga nemében feltétlenül első rendü, teljesen megbizható vegyészeti készitmény. Főraktár:

Budapest, Kálvin-tér, Korona-gyógyszertár,
honnan postán is rendelhetők. 6976

Kiss György

MDK

Aba Sámuel, majolika

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Kiss György MDK

Aba Sámuel majolikaszobor

Műcsarnok 1919-20. téli tárlat

Kiss György MDK

Aba Sámuel, majolikaszobor

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Kiss György

IROD.

Vas Zp 1895. 6871
Egyjel

Beöthy László mellszobra
(relief) a komáro-
mi emléktáblán)

MDK

Kiss György [redacted]

„Arany János mellszobrát"

„Kis tolvaj" c várlatot átvette a KT-tól. 1884.

MDK-A-I-1/1293.

MDK

Kiss György

szobrász

"Csirketolvaj."

14.o.

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp.1955

M. N. M.

Kiss György szobrász

Szombathely. Petőfi-emlékmű

Bp. Veres Pálné "

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945, Bp. 1962. 200

MDK

Kiss György nabrán

„Betyár" c. horganyöntvény nobra KT öni

tárlatán 1886.

MDK-A-L-1/1738

MDK

Kiss György

A betyár. Horgany-szobor.

KMTárs. 1886. őszi kiall. II.sorozat.

Kiss György MDK

A betyár, horgany szobor

Műcsarnok 1886. Őszi kiáll. II. sorozat

Kiss György MDK

A betyár, repr.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll.
II. sorozat

MDK

Kiss György.
/1852 Szászvár - 1916 Bp./
szobrász

Grácban, Münchenben tanult.
"Berzsenyi Dániel Szombathely.
"Szepesy Ignác" Pécs.
Milleniumi emlékmüvön "Róbert Károly."

"Veres Pálné" Engesl tér 1906.
"Csirketolvaj" József körut és Krúdy Gyula u. sarok.
1927.
36.o.

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

Kiss György

A csikefogó brom

Budapest székesfőv. tulajd.

Kiss György

„Csirketolvaj" c. müve, melyet 1927-ben a VIII. ker. Krudy Gyula u. sarkán állitottak fel, egy uj tipust képviselt a századelejei szobrok között.

Gádor E.: Budapest szobrai; Budapest, 1955. 14 l.

Kiss György

„Csirketolvaj" féltábla, fekete-fehér fényképreprodukció.

Gádor E.: Budapest kobrai, Budapest, 1955

Kiss György

„Csirketolvaj", VIII. ker. József krt. - Krúdy Gyula u. sarok, 1927 állitottak fel; - Bronz, 1 m. talapzata haraszti mészkő, 0.50 m. magas. A szobor a Főváros tulajdonát képezte.

Gádor E.: Budapest szobrai. Budapest, 1955. 36 l.

Kiss György

MDK

A csirkefogó, bronz

Műcsarnok 1924. febr.-márc.

M.D.K.

Kiss György szobrász

"Csirkefogó" c. szoborcsoportozatát elkészitette az Országos Kiállitásra.
A pécsi Székesegyház számára a tizenkét apostol szobrán dolgozik, - közli az Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1884. juli. 2o.
VI. évf. 43. sz. 687. lap

MDK

Kiss György, szobrászm.

kedves zsánerszobra: a
Csirkefogó.
A József-körúton beszögellő kis teret díszíti.

Jajczay János dr.-Gyöngyösi Nándor dr.: Budapest szobrai az utolsó tíz évben.
Képzőművészet. 1931. 42. sz. 155-156. old.

MDK

Kiss György

Csudák csudája c. szobormüve. Repr.

Uj Idők, 1906.XII. 38.sz. 277.l.

MDK

Kiss György

Csirkefogó c. műve a József körúton. Repr.

Képzőművészet, 1931. 42.sz. 167.l.

Kiss György MDK

Bolgár török menekülteket támad meg.Föszcsoport

Mücsarnok 1879. dec. 14.

Kiss György MDK

Birkozó szerecsenek, bronz

Mücsarnok 1897. tavaszi kiáll.

Kiss György

kérjüsette a cegléd
Szentháromság szobrot
rossz minőségű kőből,
(1947-ben igen rongált
állapotban volt)

Szabó Pestom

II. k. 5. körzet 237. l

Gyüjt

A hely neve	A tárgy megnevezése
Almakerék, Nagy-Küküllő vm.	Evang. templom szószékének terve (alapraj, alulnézet, mennyezet, metszet, nézet.)

MDK

Kiss György rajzán

„Deák Ferenc" mellszobrát küldi a KT kiállításra

1877.

MDK-A-I-1/772.

M.P.K.

Kiss György, szobrász

nyert megbízást a Steindl fele terve szerint épülő és befejeréskez közelodó erzsébet-városi templom főbejárata-nál alkalmazandó márvány-reliefek kifaragására.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.

ort. 20. sz. 3. old.

Kiss György
Elbukott huszár, szobormü

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 11 l.

Országos Irodalmi és Müvészeti Ta-

ndó összeg szolgál.

935.évi december hó 19-én.

ttságának,

Budapest IX.
Rákos-utca 10.

M.D.K.

Kiss György

Az Erzsébetvárosi uj templom főbejáratához készitett dombormüvét bemutatja a lap.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1897.
28. kötet. 187/19 25o. lap

Kiss György

nebraz

Cegledi Szentháromság nobor

Jul.

MISKOLC

Gör. kel. templom

EMV 12, 103 l.

Kiss György

zobrász

Lipesti Erzsébet-
városi pléb. templom
(Rozsák tere) a fő-
bejárat és a keresztháj-
ok északmyugati
oldalán egy-egy bejá-
ratfeletti domborúm
és az oromzat csucsán
Szent Erzsébet zobra
fentitől

Ilovv templép

40. l.

1644. Kiss György.
Sz. Szászvárosón 1872. augusztus 17-én.
Faun és gyermeke.

[puffadt hasú és göndör hajú

⊥ zeneszóval

Kerek talapzaton elhelyezett köveken ül és az ölében fejjel jobbra fekvő, de siró gyermekét csititani igyekszik. Kissé jobbra hajlik; haja, szarva és szakálla rövid; bajusza pedig kicsiny. Jobb kezében Syrinx-sipot tart, a melyen játszik és felemelt baljának három ujjával csettent. Melle és kecskelábai szőrösek. A fiúcska jobb kezével atyjának mellét érinti, baljával a kőre támaszkodik. Jelzése balra, a kő horpadásában: Kiss 1896.

⊥ hátul

Bronzszobor, magassága 90.3, szél. 63.5 cm.
Vétetett 1896: X. 8-án az 55291 sz. leirattal 2000 frtért, miből 1897: II. 18-án teldijra 1450 és öntési költségre 1897: II. 19-én 550 frt. fizettetett ki. Elszámoltatott 1898: IV. 14-én (6/98.).

⊥ fiszet

Lásd még az 1896 november 30-iki 62942 sz. rendeletet (382-96).

Elszámoltatott 1897 február 2-án 382 sz. alatt.

[, kinek szarvai már látszanak,

904: V. 12.

170

157 magyar művész 654 művel lesz képviselve, A tárlat szokatlanul gazdag anyagának a rendezése elég gyorsan halad előre, úgy hogy a termek november hó 29-ére, amikor a sajtó képviselői tekinthetik meg a kiállítást, teljesen rendben lesznek. Az ünnepélyes megnyitás november hó 30-ára van kitűzve, mely napon *Wlassics* Gyula dr., vallás- és közoktatásügyi miniszter *délután 4 órakor* fogja a kiállítást megnyitni. Újra fölhívjuk a figyelmet azokra az intézkedésekre, amelyeket Társulatunk igazgatósága ennek a tárlatnak a megnyitása alkalmából léptet életbe. Ezek közt első helyen áll az az intézkedés, amely szerint a megnyitásra a kiállító művészeken, a Magyar Képzőművészek Egyesülete tagjain és a sajtó képviselőin kivül meghivásban senki sem részesül, a Társulat azonban a nyilvánosság útján meghívja a főváros egész érdeklődő közönségét, mely fejenként *két korona* belépődíj mellett léphet a termekbe. A megnyitás napján *belépőjegyek nem lesznek*, hanem a közönség közvetlenül a két korona lefizetése ellenében nyer bebocsáttatást a kiállításba. Megjegyezzük, hogy a Társulat tagjai tagsági jegyeik s családtagjaik a tagsági jegyekhez eredetileg mellékelt öt darab egyszeri belépésre jogosító jegy alapján a megnyítás napján is díjtalanul nézhetik meg a kiállítást. Fölhívjuk az érdeklődők figyelmét arra is, hogy a szokásos csütörtöki zeneestélyeket az igazgatóság ezen a kiállításon is föntartja s az estélyeken a zenét, mint eddig, úgy ezentul is, a dezséri *Bachó* István karnagy vezetése alatt álló 1. számu honvédzene fogja szolgáltatni. Az első ilyen zeneestély csütörtökön, *december 6-án* lesz. A tárlat a rendes *egy korona* belépődíj mellett december 1-én reggel 9 órakor nyilik meg. A képes tárgymutató, mely a tárlaton látható művek közül 48-nak művészi reprodukcióját tartalmazza, minden valószinűség szerint már a megnyitás napjára elkészül s a kiállítási pénztárnál, valamint a termekben példányonkint *60 fillérért* lesz kapható.

—

— **A fölvételi jury elvi jelentőségü határozata.** A Téli Kiállítás fölvételi juryje egy, a tárlatra beküldött művet nem fogadott el azért, mert a mű szerzője, az ezévi párisi nemzetközi kiállításon, ahol a magyar művészet oly élesen dekumentálni kivánta minden más nemzettől való teljes különállását, egy más művét az *osztrák* művészeti osztályban állította ki. Ugyanabból az alkalomból a jury egy *elvi jelentőségü* határozatot is hozott, amennyiben kimondotta, hogy a jövőben az olyan magyar művészeknek a műveit, akik az olyan külföldi kiállításokon, amelyeknek külön magyar művészeti osztályuk is van, *nem a magyar, hanem más, külföldi osztályban állítanak ki*, kizárólag magyar, nemzeti kiállításokba *elvből nem fogadja be.*

—

— **Társulatunk művásárlási sorsjátéka.** Társulatunk, mint minden eddigi kiállításon, úgy a december 1-én megnyitandó Téli Kiállításon is rendez a művásárlás föllendítése céljából művásárlási sorsjátékot, amelynek sorsjegyei úgy a kiállítási pénztárnál, mint benn a termekben is, darabonkint *egy koronáért* lesznek kaphatók. A sorsjegyekből befolyó összeget a Társulat, az adó és a csekély nyomtatási költségek levonásával, teljesen magyar művészektől való nyereménytárgyak vásárlására fordítja. Ajánljuk a sorsjátékot a művészetet kedvelő közönség figyelmébe, annyival is inkább, mert minél több sorsjegy kél el, annál nagyobb lesz a vásárlásra fordítható összeg s annál több és értékesebb nyereménytárgyra lesz az esetleges nyerőknek kilátásuk. A sorsjáték esélyei a lehető legkedvezőbbek, a nennyiben a sorsolásban csakis az eladott sorsjegyek számai vesznek részt. A sorsjegyek húzása 1901 január 17-ikén délután 4 órára van kitűzve.

—

— **A történelmi épületcsoport újjáépítése.** Annak idején a „Műcsarnok“ volt az első, amelynek hasábjain *Magyar (Mannheimer)* Gusztáv festőművész fölemelte szavát az Ezredéves Országos Kiállítás történelmi épületcsoportjának a föntartása, illetve maradandó anyagból leendő újjáépítése érdekében. E fölszólalás kapcsán megszólaltattuk lapunk hasábjain művészetünk, irodalmunk és közéletünk kitünőségeit, akik egyértelmüleg ennek a szép épületcsoportnak az állandósítása mellett foglaltak állást. Akkoriban, sajnos, nem volt eredménye a *Magyar (Mannheimer)* Gusztáv által megindított mozgalomnak, most azonban úgy látszik, mégis megvalósul az a szép eszme, mely fővárosunkat egy elsőrangu látványossággal fogja gazdagabbá tenni. A kormány által november hó 21 én a képviselőház elé terjesztett beruházási törvényjavaslatnak egyrésze ugyanis arról szól, hogy *Darányi* Ignác földmivelésügyi miniszter méltó és megfelelően díszes hajlékot készül építtetni a Mezőgazdasági Múzeum számára. Ez az értékes és tanulságos múzeum a mult év végéig a millenáris kiállítás történelmi csoportjának épületeiben volt elhelyezve, céljának és rendeltetésének megfelelően. Csakhogy a mult év végén le kellett bontani a csak rövid időre szánt, már erősen megrongálódott épületeket — s azóta bérelt helyiségben huzódott meg a múzeum, igen kényelmetlenül és szüken, úgy

Második húzás.

Sor	Érték kor.	Nyerő szám	Nyerő neve
1	2000	4289	Orczy Elek báró
2	1500	4105	Gromon Dezső
3	1000	3738	Szmrecsányi Pál püspök
4	1000	2177	Pécsi r. kat. főgimnázium*
5	800	1880	Vécsey József báró*
6	800	547	Gönczy Béla
7	800	620	Hammersberg Jenő*
8	800	3354	Kégl György
9	500	564	Greiner Jakabné
10	500	3855	Wodiáner Albert báró*
11	500	563	Greguss Lajos
12	500	595	Győry Tibor dr.
13	500	3139	József főherceg
14	500	3049	Tolnay Kornél
15	500	1132	Majthényi László báró
16	500	1414	Rapaics Rajmund dr.
17	400	2178	Szegzárdi áll. főgimnázium
18	400	3864	Wodiáner Albert báró*
19	400	1637	Steiner Miklós
20	400	3692	Széchenyi Béla gróf
21	400	4460	Wagner Géza dr.*
22	400	3050	Strauss Mór
23	400	2387	Pogány János
24	400	3677	Szeged város*
25	400	2071	Bogisich Mihály
26	400	4461	Wagner Géza dr.*
27	100	2079	Braun Arnold
28	100	2607	Engel Ernő
29	100	1347	Pinterits Károly

Ismételten fölkérjük mindazokat, akiknek számára akár az első, akár a második húzásnál nyereményérték esett, hogy — nyereményértékeiket a *december 1-én megnyitandó Téli Kiállításon* annál is inkább használják föl, mert a *Téli Kiállítás január 15-ikén leendő bezárása után nyereményértékeik érvényesítésére vonatkozó jogaikat föltétlenül elvesztik.*

Pályázat.

A *Magyar Műhely- és Raktártelep Részvénytársaság a Magyar Iparművészeti Társulat* közvetítésével a következő pályázatot hirdeti:

1. Tervezendő a Magyar Műhely- és Raktártelep Részvénytársaság prospektusa címlapjának a tervrajza; a címlap szines és lehetőleg könnyen sokszorosítható legyen.

2. A tervrajz természetes nagyságban, körülbelül 24 cm. szélesre és 32 cm. magasra készítendő.

3. Szükséges, hogy a rajzon a következő felirás pontosan föl legyen tüntetve:

Magyar Műhely- és Raktártelep Részvénytársaság
Budapest, V. ker., Váci-út 78. sz.

és a következő szöveg:

A kor igényeinek megfelelő s a technika legújabb vívmányaival fölszerelt, világos, szellős műhely-helyiségek, jutányos bér és előnyös föltételek mellett, szembetünően alkalmazva legyen.

4. Szükséges továbbá, hogy a rajzon a vállalat épületének látképe föl legyen tüntetve, s hogy a villamosság mint hajtóerő a rajzban megfelelően jelképezve legyen.

5. A pályabíróság különösen tekintetbe fogja venni a kifejezett eszmének újszerűségét és a koncepció eredetiségét.

6. A pályázaton csak magyarországi lakos vehet részt.

7. A pályadíjak csakis művészi becsü és teljesen eredeti terveknek itélhetők oda.

8. A pályabíróság elnöke a Magyar Iparművészeti Társulat elnöke, vagy ennek helyettese; tagjai: Roskovics Ignác festőművész, Pap Henrik festőművész-tanár, Nádler Róbert festőművész-tanár, Havranek Ferenc műpitész-tanár, és a pályázatot hirdető részéről Thék Endre úr, a társaság igazgatóságának tagja.

9. A pályaművek jeligével látandók el és folyó évi december hó 20-ikának déli 12 óráját ig a Magyar Iparművészeti Társulat titkári irodájában (Budapest, Üllői-út 33. sz., iparművészeti palota) nyujtandók be, ahol a 4. pontban megjelölt épület tervrajzát az érdeklődök d. e. 9—12 óra közt átvehetik.

10. A legjobb pályaművek jutalmazására 3 díj van kitűzve és pedig: I. díj 300 korona, II. díj 200 korona, III. díj 100 korona.

11. A díjazott pályaművek a pályázatot hirdető reszvénytársaság tulajdonába mennek át.

A többiekre nézve fentartja magának az elsőbbségi jogot, hogy azokat az illető tervezővel együttesen megállapitandó összegért esetleg megvásárolhassa.

12. A beérkezett pályaművek bármelyikét a Magyar Iparművészet díjtalanul közzéteheti.

13. A pályaművek legalább 5 napig az Országos Magyar Iparművészeti Múzeumban kiállítandók.

Budapest 1900. évi november hó 15-én.

Magyar Műhely- és Raktártelep Részvénytársaság
Budapest, V. ker., Váci-út 78. sz.

Művészeti hirek.

— **A Munkácsy Mihály emlékszobrára** eddig befolyt illetve aláirt adományok nyilvános nyugtázását térszüke miatt lapunk legközelebbi számában folytatjuk. Ezúttal csak egy tévedést akarunk helyreigazítani és konstatáljuk, hogy a gyűjtés eddigi eredményének a *Műcsarnok* 27-ik számában közölt részében *Schmidt* Antal úr gyüjtőivéről T. J. egy koronás adománya tévedésből kimaradt, úgy, hogy Schmidt úr gyüjtése nem 23 hanem 24 korona.

—

A Téli Kiállítás fölvételi juryjének a szakosztályai három napi szakadatlan munka után befejezték működésüket és a Téli Tárlatra beküldött 1003 mü közül 349-et visszautasitottak, 654-et pedig elfogadtak, úgy hogy a kiállításon

Műcsarnok 1900. 28-12

Kiss György

MDK

Forradalom, gipsz

Műcsarnok 1918-19 téli kiállitás

Kiss György MDK

Fra Luka Imbrisimovic /A Pozsegában felállitandó emlékszobor gipszmintája/

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Kiss György MDK

Fra Luka Imbrisimovio, repr.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

MDK

Kiss György

Faun gyermekével, repr.

Kézdi-Kovács L.: A 80-as évek festészete és szobrászata. P.H. 1928 évi naptára. 414.l.

Kiss GyörgyFaun és gyermek, bronz MDK

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Kiss

A Magyar Mérnök és Épitész Egyesület a szegedi Vásárhelyi Pál emlékmű szükebb pályázatára beérkezett munkák közül K. Gy. pályamüvét jutalomban részesítette.

Müvészet, 1903. 141 l.

Pályázott a Szegszárdi Garay János szoborra és díjat nyert. (

Müvészet. 1903. 198. l.

György

?
1896).

M.D.K.

Kiss Géza, szobrász

második díjat nyert
a Szepsárdi Garay-szobor
pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.
dec. 11. sz. 1. old.

MDK

Kiss György, szobrászm.

részt vett a Garay -szoborpályázaton. /Szegzárd részére

Pályamüve dijat kapott.
/Első lett és kivitelezte is :Szárnovszky Ferenc./

Dömötör István: Szárnovszky Ferenc.-In Memoriam.
Művészet.1963.évf. 196-199.l.

M.D.K.

Kiss György /1852-1916/

838. Szerelmes faun. Gipszszobor. 177 cm.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 91. l.

M.D.K.

Kiss György /1852-1916/

740. Haldokló honvéd. Kisméretü faszobor.
741. Levélhordó szobra. Szinezett terrakotta szobor.
742. Erdődy Tamás szobra. 206. cm. Kemény mészkő.
743. Jurisits Miklós szobra. 205. cm. " "
744. Szentkirályi Móric képmása. Mellszobor. Gipsz.

Elvesztek./740. mü Ceglédi Muzeum,
741.,742.,743. mü Országház,
744. mü a Parlamenti Muzeum tulajdonából.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 54. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Kiss György

A pécsi városi múzeum-
ban:
Zrinyi Anna zobra,
Konstantin megtérését
ábrázoló fiatalkori
fadombormive

Szőpécs 86 l.

Kiss György: Zrínyi Anna gipszszobra

IX. 85.

séghez bemutatni szíveskedjé
vatos ívek kitöltése évi jel
feltüntetendő statisztikai a
szerkesztendő jelentésnek me
részei.

Fenthivatkozott kö
lönmal is szíves figyelmébe

Budapest, 1908. január

Kiss György

Legyen béke! c.
dombornüve repr.

Vas. Ujs. 1916. 260 l

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

MDK

Kiss György szobrán

„Vasedelmes társaság" c. szobovcsoportját

megvetteh. 1892

MDK-A-I-1/3021.

Kiss György
szobrász

M.D.K.

1883-ban Urbinóban 64
pályázó közül a Rafael
emlékmű tervével elnyeri
a harmadik nagydíjat.

-di-: Az elfelejtett Kiss György
Dunantúli Napló, 1957. aug 19-7 lap.

M.D.K.

Kiss György

"Fiatal szobrászunk már elkészült a szobormintával, mellyel az Urbinoban felállitandó Rafael szoborra hirdetett pályázaton részt vesz. A talapzat négy oldalát dombormüvek diszitik Rafael életéből egy-egy jelenettel. A talapzaton Rafael szobra. Néhány napra a müvész mütermében kiállitja müvét.
Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1883. január 14.
16. sz. 255. lap

MDK

Kiss György, szobrászm.

Tüzelö baka. Gipsz-szobormü.

KMTárs. 1899-1900. téli kiáll. Kat. 26.1.

Kiss György MDK

Trefort Ágoston mellszobra, márvány

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. I.

M.D.K.

Kiss György

"Jeles szobrászunk Trefort Ágost mellszobrát mintázza természet után, mint az Irodalom és Müvészet c. rovat közli.

Képes Családi Lapok. Bp. 1883. márc. 4.
23. sz. 367. lap

Kiss György MDK

Tüzelő baka, gipsz

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Kiss György MDK

Zrinyi Anna felrobbantja Szigetvárt, gipsz

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Kiss György

MDK

Tragikai muzsa, föszöntvény

Műcsarnok 1880. máj.1.

MDK

Kiss György

Vaszary Kolos biboros hercegprimas arcképe.
Dombormű. Mintázta: Kiss György.

Iparmüv. Társ. egyhazm. kiall. 1908. 67. l.

MUK

Kiss György

Vasszáry Kolos sibiros herceghimes arckepe.
Dombormű.mintázta:Kiss György.

Iparmüv.Tars.egyhazm.kiall.1908. 67.l.

MDK

Kiss György

Tanulmányfő c. szobormüve. Repr.

KMTárs. 1898. tav. kiáll.

MOK

Kiss György

Irgalmas nővér, szob., repr.

Lyka K. Téli tárlat 1900-1901. Bpest 1901
39 l.

MDK

Kiss György szobrász

Irgalmas nővér, szob. repr.

Lyka Téli tárlat 1900-1. 39 l.

MDK

Kiss György

Irgalmas nővér, repr.

Müesarnok 1900/1. téli kiáll. kat.

Kiss György MDK

Irgalmas növér, repr.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

MDK

Kiss György

Irgalmas nővér, gipsz

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat. 34.l.

MDK

Kiss György

"Szorult helyzet" c. műve a Képzőművészeti Társulat műtárlatán.

Lyka Károly:Szobrok a tavaszi szalónban.

Uj Idők, 1899.V.31.sz. 685.1.

MDK

Kiss György

Irgalmas nővér, gipsz

Mücsarnok 1900/1. téli kiáll. 44. l.

Kiss György MDK

Tanulmányfej, szobormü

Mücsarnok 1897. tavaszi kiáll.

MDK

Kiss György

Irgalmas növér c.szobormüve.Repr.

KMTárs, 1900/1. téli kiall.

Kiss György MDK

Tikos élvezet, bronz

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

MDK

Kiss György

Szorult helyzet, gipsz szob.

Vásárlások a tav. nemzetk. kiállításon. Műcsarnok, 1899. 14.sz. 208. l.

KISS GYÖRGY

49. Tanulmányfej. Szobor

Műcsarnok 1898.tav.kiáll./nemzetk/11.oldal

Kiss György NDK

Testvér, gipsz

Műcsarnok 1965. tavaszi nemzetközi kiáll.

ADK

Kiss György

Haldokló honvéd, fa

Levélhordó, terr.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

M.D.K.

Kis György

"Fiatal szobrászunk Rómában készitett "Apagyilkos" c. szobrát haza küldte, -adja hirül az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.

A 46. sz. példány 733. lapján közli, hogy a müvész a "Csárdás" c. müvét mintázza és Szent királyi Mór mellszobrát készíti az Uj városháza számára.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. juli. 3o.
4. évf. 44. sz. 7o1. lap

Kiss György MDK

Hősi halál, szobor

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

Kiss György

"Szent Gellért püspök gipsz szobrát"elismerés-sel emliti meg a lap "A Nemzeti Szalon őszi kiállitása" c. beszámolójában, felsorolva a tárlaton szereplő alkotásokat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1902. okt. 12.
XXIV. évf. 41. sz. 655. lap

Kiss György

MDK

Kárpáti győzelem, gipsz

Mücsarnok 1916-17 téli tárlat

MDK

Kiss György, szobrász.

Furcsa hangok. Gipsz.

MK. Seg. Biz. Müv. Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 7.1.
Szépm. Muz.

Kiss György

MDK

Portrait szobor, gipsz

Műcsarnok 1908. tavaszi kiáll.

Kiss György

[redacted]

Két árva, gipsz

Műcsarnok 1917 tavaszi tárlat

Kiss György 3

Tágarott azon a szobor pályázaton amelyet Urbino városa Rafael szobrára kiírt s a harmadik díjat yerte.

Magyar szobrász kitüntetése.
vas Ujs 1883.669.l.

Kiss György

Vas. Ujs. 1883. 669. l.

Magyar szobrász kitüntetése. Rafael emlékére szülővárosa, Urbino szobrot emel. A műre pályázat volt hirdetve, s ennek sorsa most dőlt el. Az első díjat Relli turini szobrász, a másodikat Lucheri florenczi szobrász nyerte el, a harmadikat pedig — mint egy Rómából érkezett távirat tudatja — Gyorgy budapesti szobrász, ki voltaképen *Kiss* György.

alpnachi parton, hol a postakocsik vonattá szervezkednek s fölveszik a hajóról leszálló utasokat, hogy keresztülvigyék őket a Brünigen.

Finom, tűhegy-eső hullott reggel óta, s a jó Tartarin, fölszerelésével küzködve s a kocsivezetők által lökdösve futkozott egyik kocsitól a másikhoz, lármásan és megrakodottan, mint az a házaló kintornás, a ki maga egy egész zenekar s minden mozdulatával nagydobot, triángulumot, csengetyűs kalapot, czimbalmot szólaltat meg. Minden kocsiajtóban ugyanaz az ijedt fölkiáltás: «tele van!» fogadta zsémbes, durva hangon, minden nyelven, ugyanaz a helyfoglaló szétterpeszkedés, hogy annál biztosabban kiszoruljon ez a veszedelmes, csörömpölő utitárs.

A szerencsétlen izzadt, lihegett, veszettadtázott, kétségbeesett taglejtésekkel felelt az utasok türelmetlen kiabálásaira: «Induljunk! All right! Andiamo! Vorwärts! En route!» A lovak

fogadták, rájok sem nézett, zsebébe mélyesztette a tárczáját s bosszúsan, szándékos durvasággal vágta le maga mellé a csákányt.

— Jó napot . . . szólalt meg egy már hallott szelid hang.

Tartarin fölpillantott, döbbenést, rettegést érezve a Szonia kerek rózsás arcza láttára, ki szemközt ült vele a hintó ernyője alatt, egy sálokba, takarókba burkolózott hosszú legénynyel együtt, kinek csak sápadt homloka látszott, nehány apró, aranyszínű hajtincscsel együtt, melyek olyanok voltak, mint szemüvegének a foglalatja. Nyilván a Szónia bátyja. Velök volt egy harmadik személyiség is, a kit Tartarin nagyon is jól ismert: Manilov, a czári palota felgyujtója.

Szónia, Manilov — valóságos egérfogó!

Most fogják beváltani a fenyegetésöket, ebben a szakadozott, mélységek-

Kiss György nobláni

Mária gyűdők „Pieta" nobsa

van

Vigilia, 1961, 11 sz., 694 old.

Kiss György

Szerelmeskedő Faun.
repr. Művészet. (Szabó K
féle) 1900. 11 szám.

Kiss György
nobrá

XVIII -

Ernst Muzeum aukciof

2168. A MEGTÁMADOTT FAUN, öntött bronz szobrocska, kerek márvány lapon. A kölykeit elrabló faunt a kutya megtámadja. Jelezve Kiss Gy. Magyar, XIX. sz.

2854. .....

2855. .....

2856. .....

2857. .....

2858. .....

2859. .....

2860. .....

2861. .....

2862. .....

2863. .....

2864. .....

Kiss György MDK

Irgalmas nővér, gipsz

Műcsarnok 1900/1901, téli kiáll.

Kiss György MDK

A korhely, gipsz

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat

MDK

Kiss György

Leányrabló

Lyka K.: Téli tárlat 1900-1901. Bpest 1901. 46.l.

Kiss György MDK

Mellszobor, gipsz

Műcsarnok 1987. Őszi kiáll.
II. sorozat.

Kiss György MDK

Mellszobor, föszből

Műcsarnok 1879. nov. 20.

Kiss György

MDK

A szerelmes faun, gipsz

Mücsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

M.D.K.

Kiss György

"A mi Operaházunk" cimmel Sz.T. sorolja fel azokat a képzőművészeket, akik az épületet diszitő szobrokat és festményeket készitették. Közöttük szerepel a müvész is a homlokzaton elhelyezett zeneszerzők közötti szobrával.

Magyar Salon, Bp. 1884. nov. 1. II. kötet. 157-163. lap

MDK

Kiss György

Szerelmes faun, gipsz

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952

Kiss György MDK

Palestrina, föszöntvény

Mücsarnok 188o. máj.1.

MDK

Kiss György

Óra. Tervezte Kiss György.Repr.

Györgyi Kálmán: A gróf Andrássy Tivadar-féle pályázat.

Magyar Iparművészet, 1897. 17.l.

Kiss György

"Szerelmes Faun"-ját elismeréssel emliti meg a "Tavaszi Tárlat"-ról "ÉN" aláirással a "Hét Tükre" c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1897. ápr. 25.
XIX. évf. 17. sz. 271. lap

Kiss György MDK

Szatir, gipsz

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Kiss György

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 541-542.l.

MDL

Kiss György

A Munkácsy szobor tervpályázatán...
Vállalkozók Közlönye, 1907. szept. 11. 6.l.

Kiss György MDK

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, gipsz

Műcsarnok 1897.tavaszi kiáll.

KISS GYÖRGY

66. Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.
Bronzozott gypsz-szobor

Műcsarnok 1898.tav.nemzetk.kiállkat.12.oldal

Ybl

Kiss György szobrász 1852-1916.

A Deák-mauzóleum kupolájának
"Géniusza"

Budapesti Hirlap 1882.VII.5.
183.sz.3.o.

Kiss György

Vas. Lap. 1882. 46. l.

A Deák-mauzoleumban most a belső diszitéseken dolgoznak. A siremlék kupoláját diszitő géniusz-szobor, melyet Kiss György mintázott, érczbeöntve is elkészült. A Schlik-féle öntő műhely e czélra külön műtermet rendeztetett be, s az öntést igen sikerültnek mondják. Az első nagyobb szoborm ű ez, melyet érczből is itthon készitettek. Egy másik szoborművet, a szepességi honvédemléket, szintén hazai gyár, a prakfalvai öntő műhely készité, de jóval kisebb ennél.

Budapest székesfő

310467 szám
1939 III

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

A Műemlék

Hivatalból
Közszolgálati ügyben

DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi borítél

M.D.K.

Kiss György, nobrás

mintázása alapján
a Sczlick-féle vasöntödében
már öntik azt a Gémusz-
alakot, mely a Deák-mauzo-
leum bekoronázását, fogja
hegyezni.

Der Bauunternehmer, Monatschrift für Strassen-, Eisenbahn-, Tunnel-, Brücken- und Wasserbauten in Ungarn. Bp.1881. I.évf. jun. 5. sz. 29. old.

Kiss György szobrász 1852-1916. Ybl

A Deák-mauzóleum kupolájának Géniusza

Budapesti Hirlap 1882.VII.21.
199.sz.3.o. /Sz.és M./

Kiss György

Készítette a Deák-mauzoleum kupolájának csucsán álló géniusz alakját.

Vas. Ujs. 1887. 342 l.
(Deák Ferenc sirem-léke)

Rácfürdő

323

KISS GYÖRGY. FRA LUKA IMBRISIMOVIČ.

Mučsarnok 1892/93 šelik

Kiss György

1626. Kiss György.

Sz. Szászvároson, 1852 augusztus 17-én.

Tanulmány.

Mellig látható capucinus, a ki egy kissé balrafordultan van ábrázolva. Haja, bajusza és szakálla rövid, homloka és arcza ránczos. Csuhájának csuklyája fel van gyűrve. A talapzatul szolgáló kétcsatú könyvről rózsafüzér lóg le, melynek keresztje jobbról van, hol a mester jelzése ez: »KISS«.

Gypsz-szobor, magassága 54·5 cm. — Lelt. sz. 1626. — Vétetett az 1898 május 18-iki 29527 sz. engedély szerint 600 K-án. — Elszámoltatott 1898 október 23-án (199–898). — Az elszámolást jóváhagyta az 1898 október 28-iki 9627 szvsz. határozat (361–898).

III 3 – 52

Pl.
Vét 1898

1722. Kiss György.

Sz. Szászvároson 1852 augusztus 17-én.

A szerelmes Faun.

Kissé előrehajoltan, ülve és olyképen van ábrázolva, mintha az el ötte álló és magát kéjelegve visszavető Bacchansnőnek csókját várná, mi alatt ajkát összecsüesöríti és jobb kezével ennek fejét, baljával pedig mellét szorítja magához. Ránczos homlokán szarvak dudorodnak ki, rövid haja és körszakálla göndör, bajusza lelóg. Térdeit tigrisbőr takarja. A Bacchansnő, a kinek szétbontott hosszú haja lelóg, jobb kezében kétcsövű Syrinx-sipot tart s balját kinyujtja. Jobb hóna alatt a Faunnak bal térde látszik. Mind a két meztelen alaknak izmai kidudorodnak s közülök a Faun egy kőrakáson akképen helyezkedett el, hogy jobb lába földet éri. Jelzése balról, oldalt hátul: »*Kiss 1897.*«

Gypsz-szobor, magassága 177 cm.— Lelt. sz. 1722.— Értéke 2000 K. — A művész ajándéka 1899 június 7-én (403–899).

III 3 – 56

Pl.
Ajánd 1899

1644. Kiss György.

Sz. Szászvároson 1872 augusztus 17-én.

Faun gyermekével.

Kerek talapzaton elhelyezett köveken ül és az ölében fejjel jobbra fekvő, de síró gyermeket zeneszóval igyekszik csitítani. Kissé jobbra hajlik; haja, szarva és szakálla rövid; bajusza pedig kicsiny. Jobb kezében Syrinx-sipot tart, a melyen játszik és felemelt baljának három ujjával csettent. Melle és kecskelábai szőrösek. A puffadt hasú és göndörhajú fiúcska, kinek szarvai már látszanak, jobb kezével atyjának mellét érinti s baljával a kőre támaszkodik. Jelzése hátul, balról a horpadásban: »*Kiss 1896.*«

Bronz-szobor, magassága 90·3 : 63·5 cm. — Lelt. sz. 1644. — Vétetett az 1896 október 8-iki 55291 sz. engedély szerint 4000 K-án (319–896). — Kifizettetett 1907 február 18 és 19 napján. — Elszámoltatott 1898 április 4-én (6–898). — Az elszámolást jóváhagyta az 1897 márczius 25-iki 13050 (123–897) és az 1897 április 22-iki 3426 (169–908) szvsz. határozat.

IIIT$_3$ – 53

Pl.
Vét. 1896

1722. Kiss György.

Sz. Szászvár ~~Baranya megye~~ 1852, aug. 17-én

A szerelmes Faun.

~~A kissé jobbra fordul~~ ~~Bacchansnő~~ áll, ~~kéjelegve veti magát hátra és mosolyogva várja a mögötte ülő Faun csókját, ki jobb kezével szerelme tárgyának fejét és baljával annak mellétt szorítja magához, kissé előre hajlik és ajkait csókra huzza össze.~~ A Bacchansnő, a kinek szétbontott hosszú haja lelóg, jobb kezében két csövü Syrinxsipot tart, balját kinyujtja. ~~és~~ Jobb hóna alatt a Faunnak bal térde látszik. ~~A Faun ránczos homlokán szarvak dudorodnak ki, rövid haja és körszakálla göndör, bajusza lelóg, a térdeit tigrisbőr takarja.~~ Mind a két meztelen alak izmai kidudorodnak. ~~A~~ Faun egy kőrakáson ~~akkepen~~ helyezkedett el, hogy jobb ~~kecske~~ lába a földet éri. Jelzése balra, oldalt hátul: Kiss 1897.

Gypszszobor, magassága 177 cm.

~~[illegible]~~ 2000 Kr (?)

Kiss György ajándéka 1899: VI. 7. (403/99).

~~[illegible]~~

1899: IX. 22-én az Iparcsarnok éjszaki főbejáratánál helyeztetett el. (523/99.).

176

Kissé előrehajoltan, ülve és olyképen van ábrázolva, mintha az előtte álló és magát kéjelegve visszavető Bacchansnőnek csókját várná, mi alatt ajkát összecsücsöriti és jobb kezével ennek fejét, baljával pedig mellét szorítja magához. Ránczos homlokán szarvak dudorodnak ki, rövid haja és körszakálla göndör, bajusza lelóg. Térdeit tigrisbőr takarja.

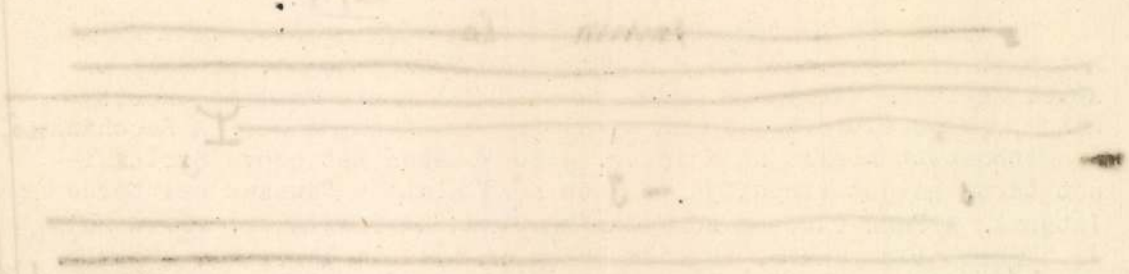

1670. Kiss György.
Sz. Szászvárosón 1872 augusztus 17-én.
Júdás csóka. (Lukács 22. r. 47.). ⊥ mellig ábrázolt ♀ haja hosszú,

Ez a szobor Jézus elfogatásának azon részét ábrázolja, midőn Judás őt ~~[illegible]~~ megcsókolja. A Megváltó kissé balra fordult, de szembe néz, ~~és mellig van ábrázolva. Kosszú haja~~ Vállaira ~~[illegible]~~ omlik ♀ bajusza és szétválasztott szakálla rövid. Köntöse ~~[illegible]~~ szétáll. Mögötte jobbról az előre hajló Judás ~~[illegible]~~ van, ki ~~őt~~ jobb kezével átkarolja ~~előre hajlik~~ és ♂ csókkal halmozza el ~~Jézus bal arcát~~; ♀ bal jával ~~[illegible]~~ a harmincz ezüstpénzt markolja össze. Feje kopasz, haja kissé göndör, bajusza és szakálla beretvált. Ruhája bal válláról lecsuszott és kezén az erek kiduzzadnak. Felirata elől: »JUDÁS CSÓKKAL ÁRULSZ EL«. Jelzése alól balra, oldalt fölfelé haladó sorokban: »Kiss 1898«.

→ az üdvözítőt
~~Famak~~
♀ míg

Gypsz-szobor méretei a talapzatnak 61:45.5 és egész nak magassága 72.5 cm.
Vétetett 1898: XII. 31-én a 90432 ~~[illegible]~~ sz. leirattal 600 frtért.
Elszámoltatott 1899: IV. ~~[illegible]~~ 6-án (14/99).
Az elszámolást tudomásul ~~[illegible]~~ vettek 1899: V. 25-én a 29855 sz. ~~[illegible]~~ alatt.
(277/99).

♂ annak bal arcát

904: V. 5.

171

3657.

938

Kiss György.

(Sz. Szászváron 1852. augusztus 27-én.)

A gyilkos.

Összegörnyedve haladó és balra néző gyilkos áldozatát olykép vette hátára, hogy a meggyilkoltnak bal lábát vállán s a jobbat hóna alatt tartja, feje lelóg, jobb kezét vonszolja és balját fogja. A gyilkos haja rövid, szakálla gyér s bajusza leberetvált; az áldozat pedig kopasz fején göndör hajjal, kis bajuszszal és kurta szakállal. Mindkettejök meztelen testét köpeny fedi némileg. Az utón, hol nagylevelü vízinövények vannak, a karikás czölöp mellett béka köti le figyelmünket. Jelzése hátul: »*Kiss György, Róma 1882.*«

Eredeti gypszminta, szélessége 80 és hossza 108 cm. — A müvész ajándéka 1889. — Lisza régi 72. és új 65. — A lépcsőházban.

III 3 – 132

218

Pl.
N. M.
1907

907 X. 29

3667.

Kiss György.

Sz. Szászváron 1852 augusztus 17-én

~~318.~~ *Az irgalmas szamaritánus.*

~~Az előtérben, a~~ Rojtos kendővel bekötött fejü ~~szamaritánus~~ férfi, a ki bal lábával előre lépett és a latroktól kifosztott és megsebesitett embert ~~ki ét baljával átkarolja~~, felemelte, hogy szamarára tegye. ~~A szamaritánus~~ Bajusza és szakálla hosszú, ruhája és köntöse bokáig ér, oldalán táska lóg, ~~a~~ lábait sarú fedi. A sebesült ~~feje kendővel van bekötve s~~ meztelen testét lepel takarja. Mellette, balra a földön ruhadarab és kulacs hever, jobbra csonka fatörzs van. ~~A~~ Mögötte a balra fordult felnyergelt szamár rágni látszik. Jelzése alól jobbra: »KISS GYÖRGY, *München 1880.*«

Gypsz, magassága 203 (sz. 118 és h. 127) cm. — A müvész ajándéka 1898. — Ltsza régi 71. és új 70. — A lépcsőházban.

III 3 – 135

228

307 XI. 1

1626. Kiss György.

Sz. Szászvároson, 18[illegible] augusztus 17-én.

Tanulmány. Mellig ~~ábrázolt~~ látható capucinus, aki egy kissé balra ~~néz~~ fordultan van ábrázolva. Haja, bajusza és szakálla rövid, homloka és arcza ránczos. Csuhájának csaklyája ~~kissé~~ fel van gyürve. A talapzatul szolgáló kétcsatú könyvről rózsafüzér lóg le, melynek keresztje jobbról ~~láthatóuk~~ van, hol a mester jelzése ez: Kiss.

Gypsz-szobor, magassága 54,5 cm.

Vétetett 1898: V. 18-án a 29527 sz. rendelettel 300 frton.

Elszámoltatott 1898: X. 23-án (199/98).

Az elszámolás tudomásul vétetett a 9627 sz. alatt. (361/98).

165

904: IV. 25.

Kiss György

"Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma" c. szobormüvét bemutatja a lap a Képzőművészeti Társulat Tavaszi Tárlatáról.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1898. május 8.
XX. évf. 19. sz. 3oo. lap

által az emlékmű becse nem hogy csorbult volna, hanem határozottan fokozódott.

Ott áll az impozans siremlék a kerepesi temető kellő közepén, a két főut keresztezési pontján, a zöld fák koronái fölött magasan kiemelkedő fehér kupolájával s rajta az örök élet jelvényeit s a polgári érdem koszoruját tartó géniusz alakjával, mely Kiss György mintázata után készült s bronzból a Schlick-gyárban öntetett s mint ilyen, az első nagyobbszerü bronzöntés volt hazánkban. Különben is a sírkertnek legmagasabb pontján állva, már meszsziről oda vonja az arra járó figyelmét az örök béke e csendes házára, a ki nem is kerüli el, hogy a nagy halott nyugvóhelyét közelebbről szemlélje meg.

Valóban annak a nagy halottnak derülten komoly jellemét tükrözteti vissza maga a síremlék is, görög részletekkel diszített, nemes egyszerüséggel körvonalozott olasz renaissance stiljével. A koczka-alaku főépitmény 1·50 méter magas és 21 méter széles s ugyanoly hosszuságu terasz-alépitményen nyugszik. A csinos kőmellvéddel szegélyezett teraszra minden oldalon 9 lépcsőfokból álló 13 m. hosszu lépcsőzet vezet. Hogy hasonlattal éljünk, mint valami vánkoson nyugvó korona, ugy emelkedik ki a kupolával borított koczkaalaku főépület, melyhez a négy oldalt kiszökellő épitmények szép összhangzattal vannak csoportosítva. Ezek képezik az épület belsejében az oldalfülkéket, a főhomlokzaton pedig a beiárót.

Még emeli a szelid, nyugodt hangulatot, melyet a műemlék látása kelt, a szépen sikerült főpárkány, a tagozott és dóriai oszloppillérekkel diszített kupola dobjának szerencsés megoldása is, ugyszintén magának a kupolának szép arányokban való összhangzatos alakitása. A törzs-épitmény négy sarkán, a kupola aljában egy-egy triposz, fölül pedig a már említett, koronán álló géniusz fejezi be a szép összhangzatot.

Az épület egész külső magassága a terasz aljától a géniusz szárnyahegyéig 27·20 belső magassága 15·75, szélessége pedig hét méter. Az épület külsején elömlő egyszerü komoly jellemvonás kiterjed annak belsejére, valamint egyes részleteire is. A szépen tagozott ajtóhoz a teraszról kilencz lépcsőfok vezet; ebből nyilik közvetlen a kupola alatt a mozaikkal burkolt négyszög alaku csarnok, három fülkével, melynek kőpadjairól áttekintését nyerjük a kupola belső diszitésének és Székely Bertalan művészi kivitelü allegorikus falfestményeinek, melyek a csarnok falain végig huzódó jóniai oszloppillérek által tartott s gazdagon diszített gerendezet alatt félköralaku keretekben láthatók.

A csarnok közepén, a bejárat felé lábbal fordulva nyugszik a sarkophag, melyen Strobl Alajos müvészi vésője négy esztendeig dolgozott. Talapzata szürkés márványkőből faragott hármas lépcső, azon a szintén szürke márványból készült ravatal felső párkánya alatt babér- és tölgylevelekből vésett guirlanddal. Előlapján arany betükbe verve olvasható Deák Ferencz neve, születésének s elhalálozásának éve és napja.

E ravatalon fekszik a nagy halottnak carrarai fehér márványból faragott alakja egész a mellig halotti lepellel takarva. Arczáról a márvány leplet a dicsőség szárnyas géniusza vonja le balkezével, mig jobbjával pálmaágat borit a nagy halottra, kinek arczán, lehunyt szemén csendes halotti nyugalom honol. A ravatal lábánál végül, az elő-lap alatt egy nagy bronzkoszorú nyugszik a lépcsőn, mása annak a babérkoszorúnak, melyet Erzsébet királyasszony tett a nagy halott koporsójára. Széles szalagjának egyik végén e szó: «Erzsébet», másikán «Deák Ferencznek» olvasható.

A kőkoporsó alatt van a sírbolt. Ott pihennek ezentúl anemzet bölcsének földi maradványai abban a koporsóban, melyben tizenegy év előtt az örök nyugalom helyére a nemzet fájdalma és kegyelete kisérte ki.

LEVÉL

a «Méhészeti Közlöny» szerkesztőjéhez.

Hallottad volna csak a vig zsivajt,
Mit keltett az aranyló méz-keret;
Ha láttad volna, hogy mint csünge rajt',
Zsongó méh-rajként a sok kis gyerek!
«Hogy' hivják azt a jó bácsit? Ki küldte?»
Hangzott a mézes ajkakról, körülte,
Nem is sejtvén sok lányom, sok fiúm,
Hogy versért jár e honorárium . . .
Hja! igy megy ez: sokféle vállalat
Kell, hogy teljék sok szájnak sok falat.
A «Közlemények», «Kiadványok», «Szemlék»
Adják a reggeli s vasonna-zsemlét;
A «Vasárnapi», «Fővárosi»-val
Hoz tüzelő fát, egy-két kocsival;
«Egyházi lap», «Közlöny», «Értesítő» —
Kerül tőlük is egy-két pár czipő,
A szalmacséplő politika meg
Olykor egy-egy kiló hussal fizet.
Ennyi után hát itt is fölcsapok —
A többit lássák e t. lapok.
Legalább ez a vidor, fürge nép
Kap olykor egy kis mézes csemegét —
Hisz' éltök, majd, a mint odább haladnak,
Bövében lesz a keserű falatnak.
De meg, a végén, nem is oly badar,
Ha egy ily philosophus verselő
A méhészek szemetjén is kapar
S maga is munkatársként áll elő.
Hiszen mi is mint méh-raj járunk szerte
A rengeteg iromba élet-kertbe',
Hogy összegyűjtsük a kevés virág
És sok tövis, bozót, gyom himporát.
Hány porszemet kell összehordani,
A míg a kaptárban gyűl valami,
Míg a formásan épült sejt-sorok
Köpűiből folyó arany csorog!
S az ember is, oh, hányadik kehely
Mélyén kutat, míg egy kis mézre lel;
Hány tarka, hímes, csábító sziromnak
Látszik tövén csak, hogy a szikje rothad
S a lelken hány méreg-csöpp forrik át,
Mig bár egy eszmét nyerhet a világ . . .
Nagy szellemek! ti áldott méhrajok,
Rátok gondolva, lelkem ugy sajog —
Sok ezer éven át gyüjtöttetek,
Járván a nagy mezőt: az életet,
Szedvén a himport, méreggel vegyest,
Hajnal keltétől a mig szállt az est,
Forralva, kinnal átteremtve, mig
A Szép, az Igaz szinméz-csöppjeit
Szent izzadástok ingyen kegyiből
A késő nemzedék emészti föl. —
— De csitt, elég! Egy-két keretke méz
S fejében itt a vers, — ez az egész.
Csak volt a munkatársi osztalék,
A gyermek-had föllakmározta rég,
S a sok közül bár egy sem kérdi meg:
A mézelő méhekből vajj' mi lett? . . .

Szász Béla.

BRASSÓI EMLÉKEIMBŐL.

1869-től 1873 második feléig, négy éven keresztül voltam Felső Fehérmegye, Brassó és Fogarasvidékek tanfelügyelője. Addigi tartózkodási helyeim: Maros-Vásárhely, Kolozsvár, Budapest szokásaitól, hogy úgy mondjam, közképétől annyi eltérőt, idegenszerűt, valóságos keletiest tapasztaltam Brassóban, mintha idegen országba költöztem volna.

Két élesen jellegzett nemzetiség, a szász és a román, küzködik ott a fölényért, s jelentékenyen élénkiti a küzdelmet az a körülmény, hogy a magyar is, mely a lakosságnak csaknem egy harmadrészét tette már ottlétem korában, mind határozottabban kifejezte nemzeti önérzetét.

A szászok háta mögött sok százados külön intézmények, polgári szorgalommal és takarékossággal felgyült vagyon s el nem tagadható értelmiség állanak. A románság főként a szomszéd Romániával folytatott sűrű érintkezésből, kereskedésből meríti erejét. A magyart az a tudat emeli, hogy Magyarország területén mindenütt hazájában van.

Pár hónap mulva 14 eszendeje, hogy eljöttem onnan; egészen más viszonyok közt, erősen elfoglalt életet folytattam. A mi mindennek daczára megmaradott emlékezetemben az ottani benyomásokból, annak élénknek kellett lenni.

I.

B. Eötvös irányadása.

Már nehány hónapi tanfelügyelői működésem után, 1869 nyarának végén, nagy eseménynek néztünk elébe. Az ország fényes nevü vallás- és közoktatásügyi miniszterének, b. Eötvös Józsefnek látogatását vártuk.

A Székelyföldön jött keresztül, a hol kitörő, mondhatni, rajongó lelkesedéssel fogadták mindenütt.

Engem maga elé rendelt Sepsi-Szent-Györgyre, hogy tájékozást szerezzen a további vidékek hangulatáról.

Úgy volt értesülve, hogy Brassó tüntetni fog mellette, Nagy-Szeben pedig ellene.

Én biztositottam, hogy Brassó épen nem lelkesedik sem érette, sem a magyar kormányért; a szebenieknek pedig több eszök van, mintsem ellene tüntetnének. Úgy is lett.

A nagyszebeni fogadtatás még inkább volt szivélyesnek mondható, mint a brassói.

Brassóban megadtak minden hivatalos tiszteletet, de egészen hideg maradott iránta a város vezető eleme.

A Nro 1. czimű szállodában rendeztek be számára három szobát. A középsőben ő maga lakott; két felől kedvencz kisérője, Molnár Aladár és én.

Két napig maradt ott. Meglátogatta az összes tanintézeteket s egyik nap a hiressé vált csángó hét falut. Felette korán kelt; fáradhatatlanul járt egész nap; este aztán hamar visszavonult s lefekvésig csak Molnár Aladár és én képeztük társaságát.

Elragadtatva beszélt székelyföldi tapasztalatairól. Az a nép olyan, — mondá, — a minőnek ő eszményében megalkotta a valódi népet: dolgozik folyvást és jó kedvű folyvást. Ez a szabad intézmények eredménye. Molnár Aladár közbeszólására kifejtette, hogy ilyneműeredménye a privilegiumnak nem lehet, mert az még hamarább megrontja a privilegizáltat, mint az elnyomottat. Magyarországon valódi egyetemes szabadság csak a Székelyföldön volt.

Egyik nap seregestül kisértük a piaczon át a román gymnáziumba.

Én hátul mentem a sokaság közt, karonfogva és élénken beszélgetve Petrik román esperessel.

A miniszter hátra nézett és megakadt rajtam a szeme. Utóbb még kétszer is visszafordult és erősen szemügyre vett.

Este, mikor megint csak hárman maradtunk, azt kérdezte, hogy mióta vagyok ismeretségben azzal az esperessel. Mondám, hogy csak azóta, a mióta ott működöm.

És mikép tudott oly rövid idő alatt annyira bizalmas érintkezésig jutni?

Ez a kérdés felettébb meglepett, mert én minden számítás nélkül egyszerűen természetesnek találtam, hogy mindazok bizalmának megnyerésére törekedjem, a kikkel együtt kell munkálkodnom a népnevelés érdekében.

Nem is hiszem, hogy valami helyes feleletet adtam volna.

De arra jól emlékszem — és nem fogom elfelejteni soha — a mi ezután következett.

Az a csupa lelkesedésből és eszményi magasztosultságból álló ember megdicsért.

Ez a helyes ut, — mondá, — ezt kövesse egész életében. Nekünk nem az a feladatunk, hogy huzalkodjunk, viszályban éljünk együtt élő más származásu honfitársainkkal. Meg kell őket győznünk, hogy mikor az ország javán munkálunk, az az ők javuk is, épen úgy, mint a miénk; meg kell nyernünk, hogy bizzanak és együtt működjenek.

És áldólag tette fejemre kezét.

Isten látja lelkemet, hogy nem tévesztettem szem elől ez irányadást.

21-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, MÁJUS 22. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetesi feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre 6 «. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre 4 «. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre 3 «. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

DEÁK FERENCZ SIREMLÉKE.

A «nemzet bölcsének» hült tetemeit e hó 21-én helyezték el a kerepesi temető ama monumentális épületébe, melyet örök nyugvóhelyeül a nemzeti hála és kegyelet emelt. Deák Ferencz hamvai, mint tudjuk, addig, mig a befogadásukra szánt mauzoleum teljesen elkészült, gróf Batthyány Lajos, az első magyar miniszterelnök hamvai mellett pihentek. Pihentek csaknem tizenegy esztendeig. Ennyi idő kellett, hogy Deák siremléke elkészüljön, mert a nemzet úgy akarta, hogy az az épület, mely a haza megdicsőült nagy fiának foglalja magában földi maradványait, az ő nagyságának s az általa kiérdemelt kegyeletnek megfelelő nagyszerű mű legyen.

Az is lett. Emlékezhetünk rá, hogy az országgyülésből alakult bizottság 1876 április havában a síremlék tervére pályázatot hirdetett, melynek nálunk az ideig páratlan eredménye lett. Nem kevesebb, mint negyvenkét pályaterv érkezett be, köztük négy olyan, melyek bármelyike bizvást lett volna elfogadható s melyeket a bizottság ennélfogva dicsérettel ki is emelt és megjutalmazott és több olyan, melyeket egyik-másik szempontból figyelemreméltónak nyilatkoztatott.

A biráló bizottság egyet mindazonáltal a többinek fölébe emelt, s azt a következő indokolással mondta ki egyhangulag az első dijra — 2500 frank — érdemesnek s a foganatosítás alapjául elfogadandónak, a Gerster Kálmán budapesti műépitőét, kinek neve ez által lett először nagyobb körben ismeretessé:

«Mindnyája között ezt találtuk olyannak, mely a kellő nyugodtság hangulatának felköltése mellett a külső és belső formák összhangját határozottabban tünteti föl.»

A tervezetet akkor mi is bemutattuk olvasóinknak a «Vasárnapi Ujság» 1876. évi 45. számában. Azonban a tervezeten a bizottság még némi módosításokat ohajtott a részletekben s azok megállapitása után a kivitellel csakugyan a tehetséges tervezőt bizta meg, százezer forintban határozván meg annak költségeit.

A diszes síremlék tehát e módosítások tekintetbe vételével készült el. Nevezetesen a mauzoleum talapzata négy sarkát a terv szerint diszitő obeliszkek, továbbá a lépcsők párkányain nyugvó kőoroszlánok elmaradtak, maga a kupola monumentálisabb diszitést nyert s takarékossági szempontból a talapzatnál is történtek némi változtatások, de mind olyanok, melyek

Dörre Tivadar rajza.

DEÁK FERENCZ MAUZOLEUMA A KEREPESI-UTI TEMETŐBEN.

tegették, egy szóval mindent elkövettek, hogy rokonukat a rablók kezeiből megmentsék.

— Mihelyt Lehib bejt kiváltom, — ordítá dühében a török pénzügyminiszter, — holnap húsz pasát fognak el, s valószinüleg magam is hasonló sorsra jutnék.

*

Egy részint szikladarabokból, részint pedig száraz galyakból összetákolt kunyhóban, mely a bolgár határszélen elterülő erdős hegyláncz oldalában állott, két ember ült egy parázs tartó előtt, melyen felváltva melegítették a hidegtől megdermedt kezeiket.

— A dolog unalmas kezd lenni, — mondá az egyik ember, kiben Skopethi Leonidas bankárra ismerünk. — Alávaló, gaz dolog...

— De a hatodik nap is lejárt Leonidas, sőt ez már a hetedik nap estéje, és a váltságdijról még szó sincs.

— Nos, akkor még egy napig fogtok várni, de én itt e lyukban tovább nem akarok maradni, hiszen kutyaólnál is rosszabb. Különben szavam elég biztosítékot nyujt arra, hogy a pénzt megkapod!

— Ezt soha kétségbe nem vontam; itt üzleti hirnevemről van szó. Én hat napot tüztem ki a váltság lefizetésére, oly kikötéssel, hogy e e határidőn túl más eszközökhöz fogok nyúlni. De a pénz nem jött meg. Ezért... na, — hiszen ismered törvényeinket, — de különben is, — köztünk maradjon a szó, alig hiszem, hogy a pénz megjönne. Miféle nemzethez tartozol Leonidas?

— Én angol alattvaló vagyok, — sóhajtá a bankár.

— Akkor veszve vagy, — felelé Pantheli szomoru hangon. — Micsoda gonosz szellem birhatott téged arra, hogy angol alattvaló légy? Te, a ki oly előrelátó körmönfont ember vagy, ily iszonyu ostobaságot tudtál elkövetni.

A szerencsétlen Skopethi eleget bizonyítgatta, hogy mint angol illetőségü bankár és nagykereskedő sokkal nagyobb tekintélynek és hitelnek örvend.

— Ez nem mentség, — veté közbe durva hangon unokaöcscse. — Az ember ne cserélgesse hazáját, hanem maradjon meg annak, a minek született. Ha egyébiránt leszármazásodat restelted, lettél volna orosz alattvaló. Ez mindenképen kifizeti magát, — de csak külföldön.

— Máskor majd okosabb leszek, — mondá alázatos hanglejtéssel a bankár. — Amerikai polgár leszek, de azt hittem, hogy...

— Nem, nem, Leonidas, te semmit sem hittél, hanem azért választottad az angol pártfogást, mivel olcsó. Te már gyermekkorodban fösvény és fukar voltál.

Skopethi nem felelt, hanem sohajtozva a tüzbe nézett. A rabló főnök felkelt helyéről.

— Azt kérdem, — mondá Pantheli, — vajjon nem lenne-e czélszerü egyelőre a dolgot egy kézzel vagy lábbal megkezdeni. Ez aránylag olcsó, számodra nagy reklámot csinálna.

A bankár összerezzent és köpenyét felgombolta.

— Részedre holmi csekély engedményeket is nyujthatok, — folytatá Pantheli, — nagyon értem kedves Leonidasom, hogy nem érzed magad valami különösen jól, de mi üzletemberek vagyunk, s te is az egész dolgot üzleti oldaláról fogod megbirálni. Rendesen az orral kezdjük meg, de a barátság kedvéért fül és orr közt választhatsz. A mi a bejt illeti...

— Hiszen ennek nincsen orra, — dörmögé Skopethi.

— Jó; nos, ha inkább az orrt választod, azt sem bánom; a bejnek szintén egyik fülét küldhetjük el. Nem zaklatlak, de határozd el magad, levághatjuk... vagyis egyelőre előkészületeket tehetünk?... Meg aztán 50 ezer fontért nem is valami nagy ár egy fül!

— Most már kezdem bánni, hogy nem hagytalak felakasztatni, — dörmögé a bankár, — miért kellene egyáltalán az egyik fülemet elveszteni? Hiszen ez nem áll a szerződésben!

— Már ez szokás és bevett gyakorlat, — felelé Pantheli, — s igy magától értetődik. Ezenkivül az egész dolognak komolyabb szinezetet is ad...

Mindezek daczára a bankár nem akarta e furcsa vigasztalás érveit elfogadni, hanem azért fülét mégis levágták. Lehib bej e részben oly kedélyes elszántságot tanusított, hogy Leonidas minden levertsége mellett megbámulta.

NEMEZIS. — A rablók újongva, nyakra-főre társaik után siettek a sziklás lejtőn.

— Allah kerim! — mondá a jámbor muzulmán, — ha már ennyire vagyunk, tán a baifülemet tessék levágni, mert ezen kissé nagyot hallok.

A műtét után Lehib bej tulajdon fülét egy csinos kis dobozba csomagolta oly gondosan, mintha kedvesének küldött volna valami értékes ajándékot. A két füles csomaghoz egy udvarias hangon írt levél lőn mellékelve, melyből az illető hatóságok megérthették, hogy csakugyan komolyabb eszközök használtattak fel. Ezentúl a pénz lefizetéseig három napi időközökben egy-egy láb, kéz vagy szem elküldésére kerülne a sor, kivéve azon esetet, ha a foglyok egyike vagy másika ebbe bele halna.

Ámde további zaklatásokra nem volt szükség, mert két nappal utóbb az erdő szélén felállított őr, egy hosszúlábú állig fölfegyverkezett rabló, lélekszakadva azzal a hirrel lepte meg a társaságot, hogy a pénz a kijelölt helyre megérkezett. Két ökrös szekéren szállították oda a vászonzacskókba varrt aranypénzt, melynek tetején a 25 aranyóra és gyürü el van helyezve. A jó hir hallatára a rablók az erdő minden zugából előbujva, örömrivalgásokkal éltették Panthelit, a nagy vezért, a fényes portát, s végül még a két foglyot is, kik bekötött fejjel nem vettek részt az általános vigságban.

— Hát most mi lesz? — suttogá Skopethi, unokaöcscsét félre tolva.

— Mindenesetre itt kell maradnod, — felelé Pantheli, — nem jól venné ki magát, ha velünk jönnél. Hallgass ide! Mielőtt az emberekkel osztozom, az én s a te részedet oly helyen fogom elrejteni, hol azt kivülem senki meg nem találhatja. Nehány nap mulva a pénzt együtt elviszszük. Ne busulj! — folytatá Pantheli fejét büszkén fölemelve, — mi rablók vagyunk ugyan, de azért becsületes emberek, kik szavukat mindenkor megtartják, vagy meghalnak!

— De hát ha valaki a pénzt megtalálja? — kérdé a bankár.

— Ez lehetetlen; oly helyen fogom elrejteni, hol azt kivülem senki sem leli meg.

Ezek után négy fegyveres rablót oly utasitással állított Skopethi és Lehib bej mellé, hogy ezeket mindaddig szemmel tartsák, mig csak, jeléül annak, hogy a pénz felosztása megtörtént, egy puskalövést nem fognak hallani, a midőn aztán utánuk siethetnek.

A két fogoly tehát hátra maradt. Skopethi azt tudva, hogy ötvenezer fontért csakis egyik fülét vesztette el, társa előtt oly képet vágott, mintha sorsába belenyugodott volna. Ellenben Lehib bej, ki 30 ezer fonton kivül még egyik fülét is ott hagyta, a maga részéről másként fogta fel a dolgot. A pénzt a fényes porta rajta bármi uton előbb-utóbb meg fogja venni, mig füléért legkisebb kárpótlást sem vehet igénybe.

A pénz megolvasása lenn a völgyben több órát vett igénybe, minek folytán a rosszat sejtő négy rabló nagyon gyanús pillantásokat vetett a foglyokra. Végre eldördült az előre jelzett lövés, s a rablók újongva, nyakra-főre társaik után siettek a sziklás lejtőn.

— El-hemd-ul-Ullah! (Dicsértessék Allah neve!) kiáltá Lehib bej. — Valahára szabadok vagyunk! de mily áron, mily méreg drága, keserves áron!

A pénz tán megkerül, de füleink oda vannak, ezeket többé fel nem ragaszthatjuk.

— Hogyan, a pénz megkerül? — kérdé Skopethi, — mit beszél kedves barátom? Ezt nem értem, nem tudom, mi úton kerülne meg a pénz...

— Nos, most már megmondhatom, — suttogá a bej Skopethihez hajolva, mintha attól tartana, hogy valaki meghallaná. — Fülemről nagyon természetesen örökre lemondtam, ámde, midőn azt becsomagoltam, egy titkos jelekkel irt rövid levélkében arról értesítettem a követséget, hogy a rablókat e tájon megtalálhatják, mihelyt a pénzt elküldik. Reménylem, hogy a csendőrség e pillanatban már körülfogta a gazembereket, s igy ezekkel együtt legalább a pénz birtokába juthatunk.

Alig, hogy Lehib bej e szavakat kimondta, lenn a völgyben erős sortüzelés dördült el, melynek hangját a sziklafalak százszorosan adták vissza.

— Megvan, megvan! — kiáltá a bej — csapdába kerültek a gazemberek!

A völgy alján a katonaság sorai bontakoztak ki, s a bej társát elhagyva, a mentők elé sietett.

Skopethi nem a legkedélyesebb hangulatban maradt meg helyén.

— Akár hogyan legyen a dolog, — dörmögé magában a bankár, — Pantheli ekkoráig tán csak elrejthette a pénzt. Ötvenezer fonttal a fülem mindenesetre jól meg van fizetve!

Ily módon tehát Lehib bej mégsem rontotta el a dolgot.

E pillanatban a bokrok közt Pantheli alakját vette észre, ki vérrel elborítva, csak nagy nehezen tartotta fenn magát. Ruhái foszlányokra voltak tépve s a mellén lévő lősebből csak úgy dőlt ki a vér.

— Leonidas! hörgé a rablóvezér, Skopethi lábainál összedőlve.

— Pantheli! kiáltá a bankár a haldokló ember mellé térdelve — hol a pénz, hol rejtetted el a pénzt!?

A rabló még egyszer felnyitotta szemeit.

— Jó helyen, — hebegé akadozva a haldokló rablóvezér, — ott ugyan senki meg nem találja . . .

És az elrejtett pénzt csakugyan senki sem találta meg . . .

POZSEGA MEGSZABADÍTÓJA.

—Imbriszimovics Luka.—

Pozsega város főterén az idei május hónapban Kiss Györgynek, a jeles magyar szobrásznak egy igen sikerült szobrát fogják ünnepélyesen leleplezni. A szobor, melynek hű másolatát közöljük, Imbriszimovics Luka ferenczrendi szerzetest ábrázolja, a ki Pozsegát megmenté a török hadaktól. Mint hős férfiu jelen meg előttünk szobor-alakjában, a mint jobb lábával rátapos a török lófarkra és a félholdra, győzelemtől ittas tekintettel, kardját, mely városának szabadságáért küzdött, épen hüvelyébe dugja, annak jeléül, hogy megszünt a harcz.

A hálás Pozsega nem feledkezik meg hős fiáról, a ki megérdemli, hogy Szlavonia megszabadítójának nevezzék. *Imbriszimovics* Luka Pozsegában született 1620-ban, Rómában tanult, a hol belépett Szent Ferencz-rendjébe. Rómából a velikai kolostorba küldték előljáróul; később ugyanebben a minőségben Naszicsba tették át. 1672-ben alapította az első keresztény iskolát Pozsegában, mely akkor még török iga alatt nyögött. Mielőtt még Buda várát visszafoglalták volna, mindjárt Bécs megszabadítása után nagy mozgalom indult meg a török járom lerázására, és Szlavoniában Luka testvér szervezte a népfölkelést. Lelkesen csatlakoztak hozzá a polgárok és a parasztok s jól fegyelmezett kis seregével 1683-ban már részt vett a králjeva-velikai csatában, a hol Leslie császári tábornok hadműveleteit támogatta.

Időközben, 1684-ben elfogták a törökök s boszút állottak rajta. Meg nem ölték; de annál kegyetlenebbül kinozták. Miután Pozsega várában bebörtönözték, nagy váltságdíj lefizetése után szabadon bocsátották. A török fogság még inkább megerősíté lelkesedésében s alig került ki a börtönből, újra szervezni kezdé a fölkelő sereget, melyet ő maga vezetett lobogó zászlóval vagy a feszülettel csatából csatába. Szóval és tettel lelkesíté hiveit, a kik elől hátrálniok kellett a törököknek. Budavár bevétele után 1686-ban Pozsegát is odahagyták a törökök, de csak rövid időre, mert 1689-ben ismét visszatértek. A város igen válságos helyzetbe került. Várát elhagyták a császári katonák. Nem volt más segítség, mint Luka testvér, a ki újra élére állott az önfeláldozó polgárságnak s márczius 12-én visszaverte a törökök támadását. Az egri jelenetek ismétlődtek itt akkor; a nők is versenyt harczoltak a férfiakkal, hogy a török uralmat elhárítsák városukról. E győzelem emlékét ma is megülik minden márczius 12-én a Pozsega körüli szőllőhegyben, a hol örömtüzeket gyújtanak és mozsárlövésekkel hivják föl a közönséget az ünneplésre.

Imbriszimovics Luka nagy szolgálatát Lipót király is méltányolta. Dicsérő oklevelet küldött neki és «Sokol» (sólyom) névvel tünteté ki. E név megörökítéséül Pozsega mellett azt a hegyet, a melyen leghevesebben folyt a harcz, Sokolovácznak nevezték el. Ez után még kilencz évig élt Imbriszimovics az ottani ferenczrendi kolostorban. Minthogy Horvátország püspöksége a törökök uralma miatt még mindig nem volt helyreállítva, a pápa őt nevezte ki vikáriussá. 1698-ban halt meg Pozsegában s az ottani ferenczieknek templomában temették el.

A szobor, mely Kiss Györgynek egyik legsikerültebb alkotása és Szlavoniának legszebb szobra lesz, két méter és 20 centiméter magas. Nemcsak Luka arczát találják átszellemültnek, ihletett mesterműnek, de a külsőségeket is, mint a ruházatot, mely igen nagy gondot adhatott a művésznek, minthogy az egyszerű szerzetesi ruha nem igen ád alkalmat a plasztikai hatás előidézésére. Annál dicséretesebb, hogy e feladatot mégis oly sikerülten oldotta meg művészünk. A szobor, melyet itt két különböző oldaláról mutatunk be hű képben, érczbe van öntve. Alapzatát Piacsek pécsi kőfaragó készítette.

Kiss György szobormüve.

IMBRISZIMOVICS LUKA EMLÉKSZOBRA POZSEGÁN.

EGYVELEG.

* **A magas hegyeket** természetesen messze távolba is lehet látni. A Montblanc csúcsát csaknem 275 km. távolságra még észreveszik, a Himalaját majdnem 300 km-nyire is.

* **A siketnémák számát** jelenleg a földgömbön, a mennyire az ismeretes, 7—800,000-re teszik. Ezek közül majdnem két harmad siketnémának születik, a többiek később vesztették el hallásukat.

* **A struczmadár** sajátságai közé tartozik, hogy a nőstény előre elkészített fészkébe, mely 15—20 tojásra elegendő, naponként toj egyet. A strucztenyésztők mindig kivesznek egyet-egyet a tojások közül s a madár 20 helyett 60-at is tojik, a mely eset a szabadon élő madaraknál ismeretlen.

* **Az angol biblia-társaság**, melynek Budapesten is van üzlete a Deák-Ferencz-téren, alapítása óta (1804) több mint 124 millió bibliát adott el s osztott szét nem kevesebb, mint 290 nyelven.

* **Udvarlók tanfolyama.** Chikagóban egy élelmes fiatal nő magánleczkéket ad fiatal embereknek, hogy viseljék magukat az utczán és társaságokban nőkkel szemben. Látogatott tanfolyamán kivül külön honorárium mellett az udvarlóknak és szerelmeseknek is ad külön oktatásokat.

* **Különös gyógyhelyet** létesített St.-Louisban egy vállalkozó hölgy. Betegek gyanánt csak az izgatott kedélyállapotuakat veszi be, de ezek közé számítja a fanatikusokat, vallásrajongókat is. Valószinű, hogy betegeit csak a rokonok szállítják hozzá.

* **Dumas Sándor** véglegesen elköltözött Párisból atyjának Monte-Christóról nevezett villájába, Marlyle-roi-ba. Május 9-én nyilvános árverést hirdetett tömérdek apró emléktárgyaira, melyeknek új lakásán nincs hely. Valódi ritkaságok vannak az áruba bocsátandó tárgyak között. Meissonier 12 szép képe s előkelő írók műveinek ritka kiadásai.

* **Bacteriumok a jégben.** A Hudson-folyó jegében, melyet New-York és Brooklyn városok lakói használnak, gondos vizsgálat után egy literben átlag fél millió élő bacteriumot találtak. Dr. Sehmelck nézete szerint a jégárak zöld szinét is sajátságos bacteriumok okozzák s dr. Bujwid varsói orvos jégesésben is talált bakteriumokat.

* **Az üveggyártásnál** eddig igen nagy szerepet játszott az üveghengerek fuvása. Simon nevű gyáros találmánya folytán ez a nehéz eljárás most megszűnik, mivel az üveget ezentúl hengerekkel fogják egyenesíteni bármily alakban. Az új módszer szerint készült üveg egyenlő és erős, világos, felülete a mostani üvegekéhez hasonló fényü. Az új eszköz főrésze egy belülről gőzzel vagy gázzal fűtött henger, mely az olvasztó kemenczéből kivett üveget nagy táblákra nyujtja ki s igy a munkások erejét és egészségét jobban kiméli, mint a régi fuvó módszer.

* **A földgömbön levő arany értéke** jelenleg mintegy 15000 millió frtnyi és sulya 2.160.000 mázsa. Ez összegből 10.500 tonna (210.000 mázsa), tehát egy tizedrész jut Angliára, de ez a nagy tömeg arany is oly csekélység, hogy összerakva alig adna többet 10 méter magas koczkánál.

* **A napsugarak hatása** a földgömb hőmérsékletére dr. Zenker meteorologiai észlelete szerint átlag csak 25 nap mulva érezhető egész erejében. Ezért van az, hogy nem junius 21-ike a legmelegebb nap, holott akkor jő a földre a legtöbb napsugár, hanem körülbelül julius 15-ike s épen igy a leghidegebb nap is nem decz. 21-ikén van, hanem január közepén. Márczius 21-ke és szept. 21-ke is hasonló változásoknak vannak alávetve. Az oczeán légáramlata is jó messze érezhető a belföldön s csak Kelet-Szibériában vannak egyes tengerparti helyek, hol a hőmérséklet egészen kontinentalis jellegü.

* **A fák fontossága az egészségre** érdekes világításba kerül Miquel párisi tudós kutatásai szerint, ki azt állítja, hogy Páris közepén egy köbméter levegőben 3910 bakterium van s egy a város közelében levő parkban már csak 455. A fák nagyon szaporítják a levegő ozon tartalmát, mely különösen az idegekre hat jótékonyan.

* **Udvari tanácsosi rangot** szerzett egykor egy majom Nagy Frigyes titkárának. Nagy Frigyes ugyanis kutyáin kívül folyvást tartott egy nagy majmot, melyet «Herr Hofrath» névvel nevezett. A majom rendesen kopogtatni szokott, midőn a király szobájába jött. Egyszer Nagy Frigyes kopogtatást hall s azt hivén, hogy az a majom, felkiáltott «Nur herein, Herr Hofrath». Titkára lépett be s nehány ügyiratot adott át, de azután köszönetet mondott a felségnek, hogy udvari tanácsossá kinevezte. A király jóizüen nevetett a félreértésen s csakugyan megadta neki a rangot.

* **A csillagvizsgáló-torony a Mont-Blanc csúcsán,** melyet Janssen csillagász tervezett, nem sikerült, mivel kitünt, hogy a csúcs jégből áll s nem tudtak addig ásni, míg szilárd kőtalajt találtak volna. Egyelőre azonban mégis állítanak egy ideiglenes őrházat a jégen s a lefolyt télen szerzett tapasztalatok eredményeitől fog függni, hogy állandó épületet állíthatnak-e itt.

Kiss György szobrász

A gyilkos. Gipsz-szobormű (Repr.)

Az irgalmas samaritanus. Gipsz.

(Repr.)

Bovák. Tárgymut. Bh. 1885. 41-, 157. 1

150-

M.D.K.

Kiss György, nobrán

„Gilhosor" és az „Irgalmas Szamaritanus" c. gipsznobrával szerepel az 1885-évi Orsz. Kiállitáson

Ausstellungs-Zeitung, II. évf. Gratis-Beilage der Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1885. XIV. évf.

jul. 26. sz. 61. old.

KISS György szobrai

Ipolyi Arnold relief je a váradi
székesegyházban

Péter L. László: Nagyvárad római
katolikus templomai. Nagyvárad
1992 47.

Városi Könyvtár Galériája, 1986. Bev. Dudás Máté. Rend. Salamon Nándor. Győr, 1986 12 p., ill. (Győri Városi Könyvtár kiállítási katalógusai, 24.)

1669. Duschanek János

DUSCHANEK János, Bp., Mednyánszky Terem, 1986. február 20. - március 1. Bev. Zsolnai Gábor. Bp., Képcsarnok, 1986 4 p. + 5 t. ill.

1670. Sz. Egyed Emma

kiáll. Pápa, 1985 **ism.** HEITLER László: Sz. Egyed Emma és Giczy János pápai kiállítása. = Soproni Szemle, 40, 1986, 1. 74-78. ill.

1671. Eigel István

EIGEL István és Tassy Klára festőművész kiállítása. Székesfehérvár, Mészöly Géza Terem, 1986. március 13-22. Bp., 1986 4 p., 7 t. ill. **ism.** KISS Dénes: Kettős számyalás. Eigel István és Tassy Klára kiállítása Székesfehérváron. = Népszava, 1986. március 24. 6.

1672. Eisenmayer Tibor

EISENMAYER Tibor festőművész kiállítása, Bp., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1986. július 11. - augusztus 3. Bev. P. Szűcs Julianna. Bp., 1986 6 p., ill. **ism.** GERGELY Mariann: A zuhanás képei. = Új Tükör, 1986. augusztus 31. 29. ill. (gyetvai)[GYETVAI Ágnes]: Világelnyelő tér. = Magyar Nemzet, 1986. augusztus 2. 8.

CSERNITZKY Mária: Arcok, ablakok. Eisenmayer Tibor új arcképei. = Művészet, 27, 1986, 3. 26-28. ill.

kiáll. Bp., Duna Galéria, 1986 **ism.** GICZY György: Ugyanaz az arc. Eisenmayer Tibor kiállítása. = Új Ember, 1986. január 26. 6.

Elekes Károly > Balogh István Vilmos, Butak András

1673. Emődy Attila

E.A.[EMŐDI Attila]: ELTE Sporttelep I. üteme, Budapest.

Kiss György

erd

Münchenben tanuló harankfia Kiss György behuldte a kiállitásra (1880. ojr.) Irgalmas szamaritánusát, meg a münchen kiállitáson páladijat nyert. A mücsarnokban. Vas. Ujs 1880. 259. l

---

Müveszeti hirek. Vas. Ujs 1880. 276.

A Deák mauzolem Eupolájára tervezett géniuszra beérkezett pálamüvek közül az övét fogadtak el. 1880. május végén. A Deák mauzolem. Vas. Ujs 1880. 360. l.

Kiss György

Irgalmas nővér
c. szoborműre repr.

Lyka K. Téli tarlat
1900-1901.
Bpest, 1901. 39. l.

Kiss György

MDK

Judás csókja, gipsz

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

MDK

Kiss György

Kárpáti győzelem, gipsz

A téli kiállitás. Müvészet 1916. 49.l.

M.D.K.

Kiss György

Kisfaludy Károly szobrát készitette el márványból,- közli a lap "Irodalom és Müvészet" c. rovatában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1882. febr. 26.
4. évf. 22. sz. 351. lap

Kis György

—Á— R— Kisfa—

Lady Károly mellszobra
Kis Györgytől. Vas.
Lap. 1881. 38. szám
képpel.

Kiss György

81. **Kisfaludy Károly** r. tag (l. 31. szám alatt) fehérmárvány mellszobra. Kiss György (1852—) műve. Jelzése: Kiss Gy. Róma 1882. A Kisfaludy-Társaság ajándéka. (L. Ak. Ért. 16. k. 45. l.)

Divald Akad. palotája

70. l.

Kiss György

szobrász

Kisfaludy Károly
márvány mellszobra
a M. Tud. Akadémia
tulajdonában

Repr.

Kéky Lajos: A szár-
eves Kisfaludy-Társa-
ság Bp. 1936. 169. l.

MDK

Kiss György
szobrász

Kisebb Kossuth mellszobrot készít

Vayer Lajos: A Kossuth kultusz és magyar művészetünk

M.M.M. Évkönyve 1952, 171.

Kiss György

Hobrajt

cred

Kossuth 1848. ba.
repr. Var. Zip.
1892. 649 l.

Kiss György

Kossuth mellszobra. *Kiss* György szobrászunk a szabadságharczi emlékek kiállításán levő s negyvennyolczban készült daguerrotyp fénykép után most mintázza Kossuth Lajos életnagyságú szobrát. Kossuthnak ez az első 48-as szobra, mely valódi fénykép után készül. A szobor mintája nehány napig a vigadóbeli 48-as muzeumban lesz kiállítva.

Vas. Ujs
1892. 542. l

Kiss György

Vas. Ujs. 1894. 214. l.

KOSSUTH LAJOS MELLSZOBRA.

Kiss Györgytől.

Azon számos ábrázolások közt, melyek 1841 óta Kossuth Lajosról készültek, nem közönséges érdekességű az a mellszobor, melyet Kiss György szobrászunk oly czélból készített, hogy a nagy hazafit 1848-diki alakjában tüntesse föl. E szobor mintázásához egy szintén 1848. évbeli daguerreotyp képet használt, mely azon időből egyik leghűbb képmása Kossuthnak. A nagy gonddal s finom részletezéssel kidolgozott alak becsét nem kevéssé fokozza az, hogy Kossuthot 46 éves korában egyedül ez az egy mellszobor örökité meg idáig. A művész ez életnagyságú szobrot kisebb másolatokban is elkészitette, hogy az érdeklődők aránylag olcsó áron megszerezhessék.

Kiss Gott

Kossuth 1848 be
zobornu

repr.

Vas Vp 1894.
13 zain

irod

Vas Vp 1894.
214. l.

MDK

Kis György szobrász

Kossuth Lajos arcképe

Szinnyei VI. 1125-1126 l.

Kiss György rabrúf

Ébetrapzát ei arczképét kőzli, valamint „Kreiftus betegeket gyógyít" czimü müvének képét.

Dr. W. Lauser. Die Kunst in Österreich Ungarn. Wien. II 1886.

41–43 l.

MDK

Kiss György

II. Lajos emlékmű

Millenarnok, 1899. 10.sz. 144 l.

SZOMOR (Romániában)

R.k. temető- kápolna, [illegible] h
század.

(Genthon, 1951)

MDK

Kiss György, szobrászm.

II. Lajos király halála. emlékmü. Mohácson felállitandó Gipszdombormü.

113. Szorult helyzet. Gipszszobormü.

KKK 1899. tav.nemzetk.kiáll. 42.1.

179. KISS GYÖRGY: Liszt Ferenc (szobormű).

Nemzeti Szalon
1900. téli kiáll.

Kiss György szobrászm. MDK

A Szépm.Muzeum elöcsarnokában

~~A müc[illegible]~~ s három termében van a kiállitás. A szobrok (legtöbbje) a Szépm Muzeum belépöjében.

~~[illegible]~~

K.Gy. háborus vonatkozásu müveket küldött.
Szépm.Muzeum. -
~~[illegible]~~ Képzöm. Társ. 1917-18.

Téli kiállitás.
Müvészet. 1917. 49.1.

Kiss György

MDK

"Az elfelejtett Kiss György" emlékezés egy szobrászművészről születésének 10^{0}. évfordulója alkalmából.

Dunántuli Napló. Aug. 19.

M. Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos:1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok. Művészettörténeti tanulmányok. Bp.1960.221-250.l.

248.l.

Kiss György

+ Budapesten 1919 nobrány
majus(-)dejen -

Vas. ujs. 1919. 207. l.

Sopron, Dr. Jakab - kép

518

Kiss György szobrász műveinek fény-
képei a pécsi múzeum-
ban IX. 85.

MDK

Kiss György

Erdődi Tamás szobra, mészkő

Jurisits Miklós " "

Szentkirályi Móric képm., gipsz

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke

Bp. 1952.

Kiss György
szobrász

M.D.K.

740) Haldokló honvéd

741) Levélhordó szobra

742) Erdődy Tamás szobra

743) Juriszts Miklós "

744) Szentkiralyi Móric képmása

Egyet köztulajdonból elveszett műtárgyak gyűjtése. 54 l
BP. 1952

KISS György szobrai

Dregely, Szondy-Tájrelm, Szondy szobra
1884
Esztergom, bazilika

Sima János emlékkönyv.
Bp. 1992.25, 62, 63.

3. Ld. G.P. kritikáját Madzsar József Mintajegyzékéről, majd a Kommunista könyvtárpolitikában írottakat.
4. M. Könyvszle, 1898. 3. sz. 319.p.
5. Múzeumi és Könyvtári Ért., 1907. 1.füz. 13.p.
6. Ferenczi Zoltán: A népkönyvtárak nemei. In: Múzeumi és Könyvtári Ért., 1907. 2.füz. 159.p.
7. Sz.E.: Általános irányelvek népkönyvtárak könyveinek megválogatására. (Sz.E. előadása megjegyzésekkel kieg.) In: Népmívelés, 1907. 9-10. sz. 270-278.p. (A cikk tartalmazza a kongresszus alkalmára írt Szillabust is Általános irányelvek népkönyvtárak könyveinek megválogatásában címmel.)
8. A szabad tanítás Pécsett 1907-ben tartott Magyar Országos Kongresszusának naplója. Kiad. a Kongresszus Végrehajtó Bizottsága. Szerk. Vörösváry Ferenc. Bp. 1908. XVI, 647 p.
9. G.P.: A népkönyvtárak szervezése, fejlesztése és kezelése. Gyakorlati kézikönyv népkönyvtárak és kisebb közkönyvtárak kezelői számára. Bp. 1909.
Újabban elemezte: Sonnevend Péter: Jegyzetek a könyvtárpolitikus G.P. tevékenységéhez. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1993, 1.sz. 5-14. p.
10. G.P. csak a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsának határozata miatt kényszerült a "népkönyvtár" kifejezést használni, maga a "közkönyvtár" vagy a "könyvesház" kifejezés híve volt. l.m. 25. és 31.p.
11. Sz.E.: G.P.: A népkönyvtárak szervezése, fenntartása és kezelése. In: Népmívelés, 1910. X. köt. 318-320.p.
17. S
s
K
18. G
s
19. S
K
20. -
m
H
K
k
K
21. G
v
1
V
6
M
le
S
1
2
22. G
tö
23. S
2
24. D

Kiss György, szobrász

Kevésbbé jelentős művei vannak Pécsett a Pécsi Modern Magyar Képtár birtokában. 220.old

Romváry Ferenc: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1967.Pécs,1968

MDK

Kiss György

Lauser, Dr Wilhelm: Die Kunst in Oesterreich-Ungarn. II. Jahrg. Wien. é.n. 40, 41.l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI N
1969 ÁPR 15

Kiss György

— **Kiss György-szobor Szászváron.** Szobrot állítanak fel halálának évfordulóján Kiss Györgynek, az Európa-hírű szobrásznak Szászvárón. A szobor ünnepélyes leleplezésére április 20-án kerül sor.

1921

Kiss György

szobrász művész

+ 1919 (?) Eszter-

gomban (?)

Emlitve

Bék Kom Eszt

90-l.

Kiss György
Aba Sámuel, majolika

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 11 1.

ellami szószékét tartó oroszlánnak
sőbbi, tipusban és stilusban sem meg-
Ungarische Kunstgeschichte Berlin 1937.
n pápa ajándéka került Esztergomba. Ezt
adat nem támogatja. Gerevich Tibor szer
u művészeti emlékei. Bp. 1938.178-9./
zik. Tévesen az orosz-
szokták helyezni szép arles-i
l együtt a székesegyház disze volt.
származik, de meg van Modenában is

kivitelben.
ik. Gerevich T.id.m.154-155.l.

ort követjük. Az egyes alakok után
épen látható számot, valamint Széless
ét Széless olvasása szerint.

id.m. 37.1.
: id.m.82-83.l.

Kiss György

ced?

Budapest művásárlásai az országos kiállításból. A főváros közgyülése tudvalevőleg 8000 frtot szavazott meg az országos kiállításból való tárgyak vásárlására. A művészeti tárgyakra szánt 5000 frtból három képet és egy szobrot vettek meg. Ezek: «Angyalcsinálók», Baditz Ottótól, 2000 frtért; «Mindenszentek előtt» Stettka Gyulától 750 frtért; «Budapest látképe» Ligeti Antaltól 250 frtért és a «A kis tolvaj» című szobor Kiss Györgytől 2000

Vas. Ujs. 1886. 61. l

M. D. K.

Kiss György szobrász

et kis tolvaj. Bronz. Repr.

Bovák. Tárgymut. Bp. 1885. 43, 156. l.

~~156~~.

~~43~~.

Kiss György

ivód

Vas. Ujs. 1886. 758 l.
(A Műcsarnokból.)

A Korhely c.
Nobrárol

Telefon: 118-29, 118-30, 118-31, 188-62

ut Részvénytársaság

VI, Rózsa-utca 111

FIKA

RENDEZÉSI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Kiss György

— A Szombathelyen felállítandó *Berzsenyi-szobor* ügye is előre haladt. A minták közül a Beöthy Zsolt elnöklete alatt összegyült birálók *Kiss* Györgyének itélték oda az elsőséget Tóth Istvánnal szemben. Kiss György két tervvel vett részt a pályázatban. Mindakettő álló helyzetben, az akkori idők gazdag sujtásu viseletében ábrázolja a költőt. Azt a mintát, fogadták el, mely nyugodtabb; a költőre hosszu köpeny simul, melyet elül a jobbkéz fölemel, baljában pedig koszorút tart. A szobor minden oldalról kedvezően hat s főleg ez volt az oka, a miért a bizottság ezt a tervet ajánlotta kivitelre. A szobrot érczbe fogják önteni s helyéül a szombathelyi szinház előtti teret szemelték ki.

Vas. Ujs 1895. 412. l.

1930 november.

Kiváló tisztelettel:

Kir. Magy. Egyetemi Nyomda

Melléklet.

24885. - K. M. E. Ny.

Kiss György

Berzsenyi Dániel emlékszobra fentitől Szombathelyen.

Vod

Album a Szombathelyen felállítandó Berzsenyi-szobor javára

Szombathely, 1893

Kiso Gorbi

IROD.

Berzenyi Hobra.
Vasilys 1895.
681.

Kiso György

IROD.

A kombathegi Bernse-
gi kobor. Vas. rys
1896. 835 l. – Egypt.
Leleplezték 1896.
decz. 8 in.

Kiss. György

wod

Berzsenyi Dániel
Hobra Strombathefen
Ornig Verlag 1896
641 l.

Kiss György
Szobrász

Fővárosi Lapok 1896. nov. 21., 6. old.
(Ujdonságok. A szombathelyi Berzsenyi - szobor leleplezése.)

Kalmár

Kiss György
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. dec. 7., 2. old.
(Ujdonságok. A Berzsenyi szobor le-
leplezése.)

Kalmi

Kiss György
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. dec. 9., 4-5. old.
(Berkseny: Dániel szobra.)

Kahnán

Kiss György
szobrász

Fővárosi Lapok 1895. jun. 18., 1920. old.
(Műrészetek. A szombathelyi Berzsenyi-szobor.)

Kalmár

Kiss György
nobrass
Hombathelyi Ber-
Zsenyi Dániel-nobor

vrád

Fehér Hombathely
XXII. l.

Kiss György

nobrász

készítette az alábbi

nobrot.

Irod

Kővári Kaffehr Béla:

Vasvármegye Berzsenyinek. Emléklap Berzsenyi Dániel nobrának leleplezése ünnepére Szombathely 1896 dec. 8. A Berzsenyi-nobortizottság megbízásából szerkesztette –.

MoB
szt.
488.17

Benne bő életrajza fentinek archeppel és a nobor képével

Kiss György

Nobrán

lánd

Kővári Kaffehr Béla:

Vasvármegye Berzsenyinek. Emléklap Berzsenyi Dániel nobrának teleplezési ünnepére. Szombathely 1896. dec. 8

Szombathely 1896.

48 l.

A nobrán életrajzával-

Kiss György

nobrázt

Kompné ~~Pálffy~~ Pálfy

Fanny: Album a Szombathelyen felállitandó Berzsenyi-nobor zavara-

Szombathely, 1893.

Kiss György

Wobrász

vod

Ország-Világ

1896. 641. l. (Ber-
zsenyi Dániel Wobra
Szombathelyen.)

se iránt, megfelelő módon gondoskodni

l közöljük azonban festményünk és fény-

ak.

kir. város tanácsa.

ulius hó 10.

polgármester.

KISS GYÖRGY, szobrász

Szombathelyen a városház előtti kis parkban helyezték el 1896-ban Kiss György által alkotott Berzsenyi Dániel szobrot. Diszes, tömör lábazatu vaskeritéssel szegélyezték körül és ezzel a diszkertet a közforgalomból kiiktatták. 325.old

HEGEDENAST JÁNOS: Szombathely város zöldterületei és zöldövezeti terve 321.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968, Szombathely

MDK

Kiss György szobr.

Csirkefogó, zsánerszobor

Képzőművészet 1931. 42.sz. 155. l. képek

Kiss György MDK

A csirkefogó, bronz

Műcsarnok 1924 február-március

MDK

Kiss György

Csirkefogó, szobor

Képzőművészet 1927. 2.sz. 30 l.

Kiss György MDK

szobrász

Repr: / a mű végén lap- és sorszám nélkül/ .

"Csirketolvaj"

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

MDK

Kiss György (szobrász)

Csirkefogó c művének az Erzsébet téren történő felállítása szerepel a képzőművészeti bizottság ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ tervében.

– Ts.: Budapestet új szobrokkal, emléktáblákkal és városkutakkal díszítik.
Városi Szemle, Bp. 1927. 942. l.

M.D.K.

Kiss György, szobrász

készítette el a Deák-mauzoleum Genius-szobrát, melynek modellje az építész! Gerster Kármán jelentése szerint elkészült-bronzbaöntésére 1882-ben fog sor kerülni.

Vállalkozók Lapja.

~~Építőipar - Építőművészet, Bp. 19 évf. sz.~~

Bp. 1881. II. évf. jun. 16.

M.D.K.

Kiss György, szobrász

öt művész között versenyzett a Deák-mauzoleum glória-szobrára kiírt pályázaton, melynek mintái a hincsárnokban – igen helytelen módon – kerültek kiállitásra. [A megbírást Kiss György nyerte el.]

Vállalkozók Lapja

~~Építőipar - Építőművészet, Bp. 19 évf. sz.~~

Bp. 1880. I. évf. máj. 23. sz.

MDK

Kiss György

Pályázat a Deák mauzóleum kupolájára tervezett Géniusz szobrára.

Ügyiratszám:

Előadó:

SZÉPMŰVÉSZ

BUDAPEST XIV, DÓZ

Telefon:

Kiss György

Vas. Lyc. 1880. 360 l

A Deák-mauzoleum kupolájára tervezett geniuszra beérkezett pályamüvek közül a birálók szótöbbséggel Kiss György mintáját fogadták el, ugyanazét, kinek az irgalmas szamaritánust feltüntető szobor-csoportozata oly élénk figyelmet gerjesztett Münchenben s jelenleg a műcsarnokban látható.

Kiss György MDK

Elbukott huszár, szobormü

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

ar 8-ikán vett búcsút Petőfi a vezér-

ben bevétele után érkezett vissza a vezér-
hoz Petőfi, és neveztetett ki őrnagygyá.

A tábornok július 27-én Tekén át vissza Ma-
rosvásárhelyre utazott és ott a visszaérkezett Petőfivel találkozott.

Lüders orosz tábornoknak Szebenből való kiindulását és a Székelyföld elfoglalására irányúlt törekvését Bem tábornok megtudván, Marosvásárhelyről csekély, mintegy 2500 főnyi hadseregével és 12 ágyúval július 28-án kiindúlt, b. Kemény Farkast pedig Kolozsvárra utasította, hogy hadtestével Marosvásárhely és Medgyes között az oroszok ellen működjék. Saját hadseregét a tábornok Székely - Keresztúron, szemben a Segesvárt elfoglalva tartó Lüders tábornokkal, helyezte el. A vezérkarral érkezett Petőfi Sándor is, ki, mint emlékezem, neheztelését fejezte ki a miatt, hogy a tábornok, kit apjaként szeretett, sőt jókedvében többször apjának is nevezett, őt kocsijában magával nem vitte.

A szomorú segesvári csata után, hol sokan megsebesültek, elestek, az érdeklődés leginkább Petőfi iránt volt nagy, kiről szintén az a hir szárnyalt, hogy a csatában elesett.

A tábornok elutazása után Szászsebes aug. 7—8-án azon pont volt, hová a vesztett csaták után szanaszét elbujdokolt életben maradottak egyenként szállingóztak. Igy érkezett ide Lőrinczi vezérkari irodavezető is azon Koburg - huszár kiséretében, ki a vezérkari irodánál, mint ordonáncz teljesített szolgálatot, és ki az időnként megjelenő Petőfi Sándornak nemcsak tiszti szolgája volt, hanem őt egyszersmind a tábornoktól ajándékba kapott fekete lován lovagolni is tanította. Lőrinczi a részletek megemlítése nélkül tudatta, hogy Petőfi a segesvári júl. 31-iki csatában elveszett. A részleteket nekem a Koburg-huszár következőkben mondotta el: A csata délutánján Petőfi az orosz lovasság által üzőbe vett Kossuth-huszárok futását látván, Fejéregyházánál az országútra, onnét pedig a szomszéd kukoriczaföldre futott, hol jó barátja, Zeyk Domokos nyargonczhoz csatlakozván, ennek lova sörényébe fogódzkodva menekült mindaddig, míg nem kimerűlve e szavakkal: «Isten veled, rajtam már senki sem segít», földre rogyott, a hol az üldöző orosz lovasság által elgázoltatva, megöletett. Mindezt az elbeszélő Koburg-huszár látta, és Petőfi utolsó szavait azért hallotta, mert, mint mondá, megmentése végett közelében járt volt gazdájának, de az Zeyk lovát elhagyni nem akarta; midőn pedig összeroskadt, már megmenthető nem volt. Igy veszett el az ország azon költője, ki «Egy gondolat bánt engemet» czimű versezetében e szavakkal: «ott essem el én, a harcz mezején» már 1847-ben megénekelte halálát.

A marosvásárhelyiek 1884 szept. 28-án emléktáblát illesztettek Görög Károly marosvásárhelyi piacztéri házára, hol Petőfi 1849 július 28-án reggelizett és innét indult Székelykeresztúrra. — Az emléktáblán következő versszak olvasható:

BERZSENYI DÁNIEL SZOBRA SZOMBATHELYEN. — Knebel Jenő fényképe után.

Itt még ember volt, innét indult ki nagy útra,
Hogy csillag legyen Ő. Fénye örökre ragyog!

Ezeket találtam apám kéziratában Petőfire vonatkozólag. Az emlékirat nem volt ugyan a nyilvánosságnak szánva, de mindenesetre érdekesek benne azok a részek, melyek eddig még Petőfiről közölve nem voltak. Összejegyezve tehát ezennel bátor vagyok ez adatokat a tisztelt szerkesztőségnek beküldeni.

Budapest, deczember elején.

Veress Antonia.

A MAGYAR ÁLLAM PÉNZÜGYEI.

Az államot egy hatalmas fával lehet összehasonlítani, miként ezt egy mai számunkban közlött érdekes rajz ábrázolja. A talaj, melyen ez a fa áll, melyből gazdagon szétágazó gyökerei az életerőt szívják, a nemzeti vagyon és munka. Ama célokat, melyeknek megvalósítása az állam legfőbb feladatát képezi, a fa koronája képviseli. Minden nagyobb ág az állami kiadások egy-egy főcsoportját, a kisebb ágak e kiadási csoportok egyes főbb tételeit jelentik. Az állam pénzügyi gazdálkodásának a most újra benyujtásra kerülő 1897-iki költségvetés alapján ily képben való feltüntetése, bizonyára nagyon megkönnyíti az állami pénzügyek feletti áttekintést azokra nézve, a kik a pénzügyekkel behatólag nem foglalkoznak. Hisz az állam háztartásának is annyiféle gyökere és ágaboga van, mint egy nagy fának s a költségvetés óriási számhalmazából nehéz világos áttekintést nyerni az egész felett.

Nézzük csak először *az állami bevételeknek* a nemzeti vagyon és munka termékeny talajában szétágazó gyökereit. Mindjárt balról szemünkbe ötlik egy erős főgyökér, mely az *egyenes adókat* képviseli 99 millió jövedelemmel. Az egyenes adók, mint látjuk az állam jövedelmeinek valamivel több mint ötödrészét teszik. Sőt ha az összes 475 milliónyi jövedelemhez, az itt fel nem tüntetett, mert közös jövedelmet képező vámjövedéknek Magyarországra eső részét is hozzá adjuk, — mely az utolsó zárszámadás szerint kerek számban 17 millió forintot tett ki, — akkor 492 millió forint jövedelmet kapunk, s ennek az egyenes adók már csak mintegy ötödrészét teszik.

A közönségnél nagyon el van terjedve az a vélemény, mintha az állam fő jövedelmét a polgárok által fizetett egyenes adók szolgáltatnák. Ez a vélemény onnét származik, mivel mindenki tudja, hogy egyenes adóban menynyit fizet, de azt, hogy mikor dohányt, czukrot, szeszt, bort, sört, vagy más közvetett adóval terhelt czikket vásárolunk: a vételárban mennyi közvetett adó rejlik, azt nem tudja senki hamarosan kiszámítani. Régebben egyébiránt csakugyan az egyenes adó volt az állam fő jövedelme, de fokról-fokra fejlődtek a közvetett adók s az államvagyonból eredő bevételek, úgy, hogy ezek mögött az egyenes adók messze elmaradtak.

Az egyenes adók közt legnagyobb jövedelmet hajt a földadó, mely azonban az állam összes bevételeinek csak mintegy 15-öd részét teszi. Azután következik a házadó, a keresetadó s az ezek alapján kivettetni szokott általános jövedelmi pótadó. A többi egyenes adók, melyek közt a tőkekamatadó a legfontosabb, képünkön egy közös csoportban vannak összefoglalva.

Balról második főgyökér a *fogyasztási adók*

nagyot sohajtott, — aztán megint csak azt mondta:

— Hej, ha az a pénz a mienk lehetne! Az ilyen paraszt úgy is csak eliszsza, eldorbézolja.

Az ember meg sem moczczant, csak úgy kérdezte:

— Mire gondolsz?

— Arra, hogy ha akarnád, a mienk lenne.

A kocsmáros felállt, fel-alá járt a szobában, aztán megint leült, állát az öklébe temette, fogával a körmeit rágta, úgy bámult bele a gyertyába. Azután megszólalt:

— Hát aztán. Észre veszi reggel. Rajtam fogja keresni.

— Hát úgy csináld, hogy ne ébredjen fel többé.

Az ember megrázkodott, mintha valami roszszat ivott volna, de nem mert a felesége szemébe nézni. Az pedig egyre reá nézett.

— Jaj, sose felejtem el, hogy nézett reá folyton azokkal a tüzes szemeivel, — mondá a kis leány és elkezdett sírni ismét.

— Folytasd kis leányom, folytasd, mi történt aztán?

Azután összebujtak, csendesebb hangon susogtak, csak úgy közbe-közbe vehettem ki egyik-másik szavát az asszonynak, össze-vissza beszélt mindenfélét. «Gondolj a liczitáczióra» ... «Kidobnak bennünket» ... «Most sincs a lányodnak egy tisztességes ruhája» ...

Az asszony folyton sugdosott, az ember hallgatott, de olyan vad szemeket vetett jobbra-balra, hogy engem kivert a halálos verejték.

Egyszerre csak nagyot koppant valami, a mire mind a ketten ijedve kapták föl a fejöket.

Én láttam, hogy egy pohár esett le az asztalról s oda gurult az ágyunkhoz.

A korcsmáros verte le véletlenül a könyökével.

— Vigyázz te, — szólt rá az asszony — s a mikor oda jött s a poharat fölemelte, újra fölénk hajolt. Jaj, azt hittem, mindjárt meghalok.

A világért meg nem mozdultam volna, — halálos félelmemben úgy megmeredtem, mint egy darab fa. Az asszony visszatette a poharat az asztalra, akkor az úr is fölállott s a sarokból egy baltát vett a kezébe s azt mondta a feleségének:

— Gyere te is velem, — fogd a gyertyát, — nem merek egyedül menni.

Mikor az ágy mellé értek, megállt az ember s azt kérdezte:

— Hát ezzel mit csináljunk?

Majd elsikoltottam magamat, — de úgy összeszorult a torkom, hogy hang nem jött ki belőle.

— Becsavarod egy kendőbe, — mondta az asszony — és bedobod a Vágba a lék alá az apja után. Mire a jég fölolvad, hol lesznek azok már!.. Soha sem fogja megtudni senki. Siessünk.

Azzal kimentek az ajtón.

Még egy kis ideig úgy feküdtem mozdulatlanul, azután kiugrottam az ágyból s úgy a hogy voltam, futottam ki az ajtón, — láttam, hogy az istálló ablaka világos, — kiszaladtam az útra s futottam, futottam, azt sem tudom hova, merre, — hátra sem mertem nézni, mindig azt hittem, hogy fut utánam az a fekete szemű asszony.

Jaj Istenem, Istenem, azóta bizonyosan meg is ölték már.

— Ne sirj kis lány, hátha megmenekült az apád. Mindjárt oda érünk. Szólítsd a lovakat!

Az ostor suhogott, a szán szintúgy röpült, csupa pára volt a két ló, mire a révhez értünk, ott levettük a csengettyűt a lovakról s úgy hajtattunk a csárda mellé nesz nélkül, csendesen. A Vágmenti csárdára olyan nyájasan világított a hold, a ház fehér fala, havas fedele s a csárda világos ablaka olyan barátságosan intettek felénk, hogy szinte meglepetten kérdeztem:

— Ez az a csárda, kis lányom?

— Ez az, — felelte határozottan.

Tisztán látszottak a Vág befagyott jegén a halászok által vágott lékek s minden olyan csendes volt, olyan nyugodt.

A csendőrök benéztek a világos ablakon, de semmit sem láthattak, mert az ablakot függöny takarta. Bementünk hát az udvarba s az ajtóra kerültünk. Én márakkor azt hittem, hogy az egész történet egy megijedt gyermek hagymázas álma, a midőn a csendőrök benyitottak az ajtón. Mi a kis lánynyal nyomon követtük őket.

Az egy szál gyertyával megvilágított szoba közepén az asztalnál ült a házaspár, előttük az asztalon sok pénz, bankók és ezüst forintosok.

A mint beléptünk, a házaspár, mintha megriadt volna. A gazda két kezét a pénz fölé emelve, meredt szemekkel nézett reánk.

— Ki az? mi kell? — kiáltá.

— A törvény nevében adja meg magát.

— Miért? ... mit keresnek rajtam?

— Hol vette azt a pénzt? — kérdezte az egyik csendőr kis gondolkodás után.

— Hol vettem volna, ez a keresményünk. Csak szabad tán a saját pénzemet olvasnom? Ez ugyan furcsa, hogy így rárontanak az emberre.

— Maga azzal van vádolva, hogy egy embert megölt és kirabolt. Mi vizsgálatot tartani jöttünk.

— Hát csak tessék, — szólott nyugodtan felállva a kocsmáros, — vizsgáljanak meg mindent, szeretném tudni, ki volt az a bolond, a ki engem vádolt?

— Ez a kis leány, itt ni, — felelte a csendőr, a kis leányt előre tolva.

Mikor a reszkető kis leány a gyertya világába ért, egy pillanatra megdermedtek mind a ketten, — azután nagyot sikoltva ugrott fel az asszony, az ágyhoz szaladt s lekapta róla a takarót.

Az ágy üres volt.

— Ez, — ez — él, — dadogá a lányra meredve — hiszen akkor...

Szédelegve fordult meg s a hajához kapva szaladt az ajtó felé. Ott a csendőrök tartották vissza, — kitépte magát a kezökből s fölemelt öklével őrjöngő hangon ordítva rohant az urára:

— Verjen meg az Isten, te ember, hiszen a saját lányodat dobtad a vízbe.

Öklével az ura felé sujtott, de csak a levegőt érte, arczra bukott s élettelenül terült el a földön.

A kocsmáros csak nézett egy ideig merően a remegő kis lányra, azután lerogyott a székre, arczát a tenyereibe rejtve, reáborult az asztalra s elkezdett zokogni keservesen.

A sok pénz csörömpölve hullott le az asztalról.

PETŐFI TÁBOROZÁSA ÉS HALÁLA.

Nagyon megragadta figyelmemet a «Vasárnapi Ujság» legutóbbi számaiban az a czikksorozat, mely Ferenczi Zoltánnak Petőfiről írt munkája nyomán a nagy költő erdélyi táborozását és halála körülményeit beszélte el.

Növekvő érdeklődéssel olvastam azt annyival inkább, mivel ama nagyérdekű események hiteles adatai birtokomban is megvannak.

Ugyanis pár évvel ez előtt ma is életben levő édes atyám, Veress János, volt honvéd főhadnagy, kérelmemre megirta nekem emlékül 1848/49-iki honvédségi élményeit.

Emlékiratában, mint Bem táborában működött irodatiszt, s az erdélyi ütközetekben résztvett tag, több helyen megemlékezik Petőfiről s annak haláláról. Azt hiszem, nem lesz érdektelen, ha apám kéziratából a Petőfire vonatkozókat a következőkben a «Vasárnapi Ujság»-nak, mely Petőfiről már az ötvenes évek óta oly sok becses adatot közlött, ezennel fölajánlom.

Irja édes apám, hogy az 1848 január 22-ik napi eseményeihez tartozik Petőfi Sándornak Szelindekre a hadsereghez érkezte, hol a tábornok azonnal beosztotta századosi ranggal a vezérkarhoz. Petőfi még azon este szerenádot rendezett a tábornoknak a «Búsúl a lengyel» ismert dal eléneklésével, mit a tábornok igen szivesen fogadott. Ennek befejezése után maga Petőfi részesült hasonló megtiszteltetésben, mi az elvesztett szebeni csata után némi felpezsdülést adott a legénység hangulatának.

A tábornok lakása Vizaknán Timár József jómódú polgárnál volt; ugyan ide helyeztetett az iroda is. Én, Petőfi és Debreczeni Kiss Sándor egy magyar sótisztnél a városnak Szeben felőli szélén szállásoltunk. Napi teendőinket az irodában végezve, az estéket rendesen szállásunkon töltöttük. A szóvivő ilyenkor mindig Petőfi volt. Ő, mint természetileg különben is vérmes ember, egyebek közt kiméletlenül ecsetelte a már ekkor Debreczenben székelt magyar kormány tetteit, és a meghasonlást, mely közte és a hadügyminiszter, Mészáros Lázár között a nyakkendő nem viselés miatt történt. Elmondotta, hogy e meghasonlás miatt jött Erdélybe Bem tábornokhoz, kinek táborában «még becsülettel lehet szolgálni». Elbeszélte családi ügyeit és különösen, hogy nejét, Szendrei Juliát, Szalontán Arany János költő barátjánál hagyta. Mutatta nejének arczképét, sőt felolvasta az ettől kapott leveleket is. Szerette a 2 forintos ezüst tallérokat, és nagyon lekötelezte, ha valaki neki beváltás végett ilyen tallért adott. Mindig tréfáltunk vele, hogy tüntetésből gyűjti a tallérokat mire ő megjegyezte: «feleségem nagyon szereti a tallért, neki akarok meglepetést szerezni».

Élénken emlékszem, hogy 1849 február 4-én vasárnap reggel öltözködés közben ezen szavakkal lepett meg: «Azt álmodtam az éjjel, hogy a tábornok csákójáról a fehér toll leesett. Meglássátok fiúk, ma csatánk lesz; de megvernek bennünket». Én, ki épen az ablakon néztem ki és láttam a Szeben felőli hegymagaslaton a császáriak harczra készülődő mozdulatait, figyelmeztetém társaimat, hogy a császáriak a hegyen már mozgolódnak. Ezt látva, gyorsan felöltözködtünk és a főhadiszállásra siettünk, honnét már a tábornok a csatatérre kivonult és csakhamar az ágyutüzelést is megkezdette a középpontból. A középhadat maga a tábornok Czecz közreműködésével, a jobb szárnyat gr. Bethlen Gergely, a balszárnyat pedig Szirmay vezették. Résztvett a tábornok mellett e csatában Petőfi Sándor is.

Némely irók tudni vélik, hogy a csata hevében Petőfi az ágyúknak egy részét a felsánczolt helyekből kimozdíttatta és hogy ez idézte elő a veszedelmet. A dolog tudomásom szerint úgy áll, hogy délfelé a császáriak visszavonulást színlelve, hátrálni kezdettek; mit a tábornok észrevevén, kedvező positiójából előre nyomult. A császáriak akkor látván az összes csekély magyar haderőt, rendezték a gránátosok által végrehajtott rohamot, mely a katasztrófát előidézte.

Petőfi álma a tábornok csákója tollának lehullásával beteljesedett.

Kiss György MDK

Mellszobor, gipsz

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Kiss György

Csirkefogó a József-körúton, repr.

Képzőmíves

1931. 42. r.

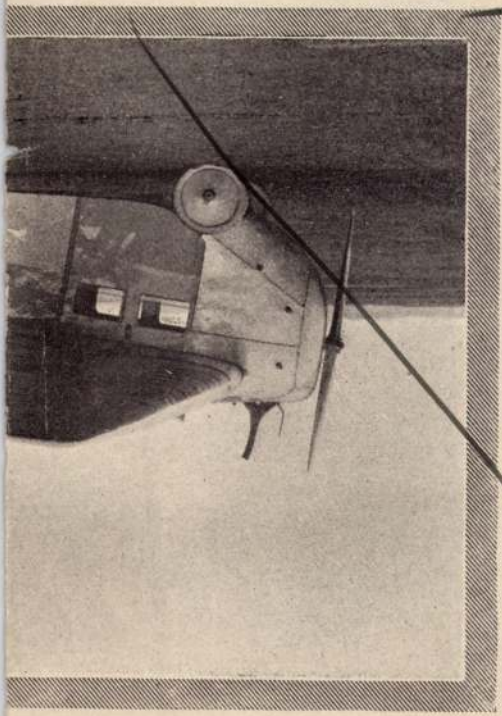

Focke-Wall Modell Typ A 16/a, amely

Egede Nissen

ortás „Az utolsó ember“ című Ufa-filmben

Kiss György

MDK

Elbukott huszár, szobor

Műcsarnok 1919-20. téli tárlat

Kiss György

Szondy-szobor a
dregely palánki Szondy
kápolnában fentitől

Vod

Velics László. Az egy-
házi művészetek tanul-
mányozásáról. Bpest,
1894. 68. l.
Kereszty Viktor dr: Magyar
Szion 1885.

Kiss György

wobrasz

Szondy-wobor a
Szondy-emlékká-
polnában

l.

Bar Bpesbalp

183. l.

3407. Vi

Sz. Koppenhágáb

Feleségem és leányo

A művésznek jobbr
feleségét négy leánya vesz
áll; egy, a ki előrehajlik é
könyvet olvassa, a szék
ki édesanyjának czipőjét
jobbról látható; egy pedi
dobott könyvek mellett he
fekete és a leányoké: sötét
sárga. Jelzése alól jobbra:

Vászon, méretei 174 : 1
az 1907 január 24-iki 773
május 13-iki 41211 sz. (92
— Kifizettetett 1907 márczius
20-án (1110–907). — Az el
11-iki 9458–909 szvsz. hat

III : 4

Vét
1907

MDK

Kiss György

A Szondy-kápolna belsejében fölállitott Szondy szobor Kiss György műve.

Cikk: A Szondy-kápolna.

Vas.Ujs. 1885. 666.l.

Ynbopo Jjoqjjnbdj nojdqsjpsd anfoqpk-ybnase A
.evim Yqpvo ajk Yodose

Yqpvo ajk

Ojpk: A .anfoqpk-ybnase

Vse.Dje. Jjnz. ecn.j.

Kiss György

Vas. Lap. 1884. 609. l.

A drégelyi hős szobra. A drégely-palánkai kápolnába már megérkezett a Szondy-szobor. Simor János bibornok-herczegprimás készitteté Kiss György szobrászunkkal. A drégelyi hős kezében kivont karddal van ábrázolva. A tervezett másik szobrot, Várdai érsekét nem készitik el s helyette a biboros főpap más történeti alakot fog a Szondy-kápolnában elhelyeztetni.

Kis György

Vas. Ujs. 1884. 129. p.

Szobrok és arczképek. A herczegprimás a hontmegyei Szondy-kápolna részére két szobrot készittetett *Kis* György jeles szobrászunknál. Az egyik szobor a nagy műveltségéről hires *Várda* Pál esztergomi érseket, a második *Szondyt* ábrázolja. — *József*

az aranyifjuságnak így kell mulatnia. Kivált valami Révész nevü vált ki nagyon ezen a téren. Ma már, azt hiszem, valahol vidéken van, de abban az időben nagyon a felszinen volt. A tisztelői azt mondották, hogy ritka jóízüen és magyarosan tud mulatni, ennél többet azonban még a legjobb cimborái sem mertek állítani róla, mert úgy hiszem, Révész úr az érettségi óta nem vett könyvet a kezébe.

— Már megházasodott, — mondotta egyikünk.

— Szegény asszony. De hát semmi közünk hozzá. A „fiúk“ és én természetesen nagy ellenségeskedésben éltünk. Tüntetően magáztuk egymást és ők mindenkinek, aki hallani óhajtotta, megmagyarázták, hogy nekem igen, de igen rossz végem lesz. Különben előszeretettel azt állították rólam, hogy a katonaságnál csak káplári rangig vittem. Én pedig a magam módja szerint fizettem, amennyiben apróbb cikkekben egyenkint elővettem őket. Persze mindegyik magára ismert és ugyancsak dühöngött, amikor mint kosárgyüjteménynyel bíró hozományvadászt, vagy föltünési viszketegségben szenvedő strébert mutattam be. Ilyenkor ünnepélyes igéreteket tettek egymásnak a törzsasztalnál, hogy rövid időn belül pofon fognak ütni. Egyszóval derék, becsületes, megbizható ellenségeim voltak.

Egy szép napon Révész úrról irtam meg mindazt, amit az előbb röviden jeleztem róla. Erre rettenetes fölháborodás támadt. Elhatározták, hogy ez már nem
gy tovább és hogy engem példás módon meg
tetni. Az este a törzsasztal ostromállapotban volt.
akik már évekkel előtt megházasodtak, ez alka-
menőt kaptak és hangosan ordítottak a többivel
A „fiúk“ a nyilvános vendéglőt mindig magán-
gyanánt fogták föl és nem voltak hajlandók
ármiben is tekintettel lenni. Fesztelenül kiabál-
n módon nemsokára az egész étterem meg-
y az én időm most már végképpen lejárt és
özel jövőben szörnyü dolgok fognak velem

ıdom, ismeritek-e az elnökigazgatómat? Nem
semmi jót, de egy jellemvonását mégis ki kell
lélységesen gyűlölte a „fiúkat“. Ha arra
y az ő korukban hideg felvágottat evett és
lön munkában dolgozott, — azután pedig a
haj ifjakat látta, mindig mérhetetlenül el-
hideg fölvágottak különben megboszulták
igazgató úrnak évek óta ideges gyomor-
állapota rosszabbodik, nem lehet a
dni.

n az igazgató úr ott ült az egyik
zen egyedül és megpróbált vacsorázni.
ni étvágya, a szomszédasztalnál pedig a
ndoskodtak arról, hogy az étvágya ne is
z igazgató úr úgy érezte, hogy ha király
szaka valamennyit lenyakaztatná. Később
lytonosan az én nevemet hallotta, persze
ogatott kifejezések társaságában. Mikor
gatta ezt, kivette a jegyzőkönyvét a
a nevemet. Azután mégegyszer dühö-
zomszédasztalt és hazament.

tudtam meg, amikor az igazgató úr
ókedvében elmondotta. Addig a napig
gmagyarázni magamnak azt a levelet,
kaptam és amelybe a Közgazdasági
a fölszólított, hogy ha nem esik
m be nála. Mondom, nem értettem,
etem az állásomat, mert akkor még
ellenségeim olyan szívesek voltak
vőmről.

WOLFNER PÁL.

16 r.

Az esti lapok egyesületi hírei közt volt egy entrefilet, amely egészen más színben tüntette föl ezeket az eseményeket. Kisült (hacsak az ujságírók nem hazudnak), hogy a nők nem venni, hanem írni óhajtanak könyveket; a képeket sem vásárolják készen, hanem maguk festik.

Fizettem s mentem. Elmentem a Dunapartra fölocsúdni. Az Andrássy-úton megpillantottam Márkot egy közönséges omnibuszon.

Óh szép Duna, amelyre violacsíkokat fest az esthajnal! Te vagy az élet ebben az élettelen városban. Te vagy az egyetlen élő, mozgó, haladó lény, amióta az eraviszkusok házakat építettek fövényes partjaidra. Te takarítod el minden szennyünket, te adsz nekünk minden szépséget. S te vagy a türelem szimboluma, aki megtűröd tested fölött a rossz hidat, oldaladon a rossz házat, sziveden a gótikus képviselőket.

A Dun-völgy enyhe lehelletét szívtam magamba s gondolkodtam a nők kultúregyesületein. Csak most jutott eszembe, hogy ezeknek az egyesületeknek van másféltucat díszelnökük. Vannak védnökeik, ügyvezető és tiszteletbeli elnökeik légiószámra. Leginkább arisztokrata nők, mert az irodalomnak és művészetnek a sokágu korona ad díszt. Csak e koronácskák árnyékában lehet sikeresen teleírni a theresienthali papirost irásművekkel. E koronácskák emelik Windsor & Newton festékeinek tüzét. Ezek domborítják Kreutle Frigyes plasztelinjét.

Ahol tizenhat generálisra van szükség, vajjon mekkora hadsereg lehet az? S e hadseregnek vajjon mennyi papir, festék, agyag esik áldozatul?

Valahol azt olvastam, hogy a dilettánsok számát gőzerővel kellene megszaporitani. Mert aki a maga kedvtelséből, üres óráinak megaranyozására fest, meg ir, az nagyobb értelemmel fogja élvezni az igazi írók és festők műveit. Egyuttal rájön arra is, hogy jól írni és festeni nagyon nehéz. Tehát némi respektust érez a talentum iránt, szépen megbecsüli a javát, szeretettel propagálja. Minderről magam is meg vagyok győződve. Ha ide lyukadna ki a két egyesület, megvásárolnám számukra Budapest két legnagyobb babérkoszoruját.

Fájdalom, azonban más e dal ríme. Az én ujságaim információi szerint sokan a tagok közül ki akarják nyomtatni az irataikat, sőt a könyvpiacra is bocsátják azokat. Más tagok szobrokat fognak kiállítani és festményeket függesztenek ki nyilvános helyeken. Csekély tájékozottságom ellenére is ösmerek már néhány ily művet. S félelemmel gondolok arra, hogy az ily nyilvános fellépesek száma most majd hirtelenül meg fog sokasodni.

Ám lepje el a könyvpiacot, a Salon des refuséeseket az egyesületi művek gazdag áradata. Kire mi kár háramlik belőle? — kérdezte lelkem optimista fele.

Rögtön válaszolt rá a kiállhatatlan pesszimista fél, ilyképpen:

— A nénik, bácsik, rokonok, bámulók és tisztelők kénytelen kelletlen megvásárolják majd válogatás nélkül ezeket a műveket. S nagyon hosszú időre, talán egész életükre elmegy a kedvük a könyvtől, a képtől, a szobortól. Mentül több tagból válik nyilvános szereplő, annál több holt mező feketéllik majd a magyar olvasók és amatőrök szükecske latifundiumán...

Nem tudom, beválik-e ez a kellemetlen jóslat. Lelkem jobbik fele bízik benne, hogy nem lesz semmi katasztrófa. Remélhetőleg ezután is mindig több díszelnöke lesz az egyesületeknek, mint tagja. A díszelnökök pedig nem dolgoznak. Ők csak fényt lövellnek, mint a hangyaboly felett ülő szentjánosbogár augusztusnak valamely gyönyörű éjszakáján.

SZÁMADÓ JÁNOS

Az ellenségek

Elbeszélés

— Az pedig mégis úgy van, ahogy mondottam, akár hiszitek, akár nem. Az embernek a jó barátjára csak ritkán van szüksége, de az ellenségei nélkül nem tud ellenni.

Armand barátunk ezzel hátradőlt a karosszékében és gyönyörü kék füstkarikákat fújt a levegőbe. Ebben különösen nagy művész volt.

Armand barátunkat mindnyájan nagyon szerettük. Áldott jó és nagyon eszes fiúnak tartottuk, a furcsa mondásain pedig mindig igen jól mulattunk. Két vagy három esztendőt töltött külföldön és ennek folytán idehaza úgy járt-kelt, mint ahogy a száműzött királyok szoktak. Gyakran emlegette Párist, ilyenkor melancholikus arccal bámult maga elé és azután egy utánozhatlan mozdulattal simított végig a haján. Ha asszonyokról volt szó, rendesen csak csendesen mosolygott. Ebben a mosolygásben benne volt: Ha én beszélni akarnék. De én nem akarok, mert úgy sem tudnátok megérteni.

Ámbár derék barátunk gyakran panaszkodott sorsa ellen, amely arra kényszeríti, hogy életét itt a Keleten töltse el, alapjában véve igen jól érezte magát. A Közgazdasági Bankban ötezer és hatszáz forint évi fizetése volt és biztos kilátása arra, hogy majdan mint cégvezető vagy igazgató vezesse ezt a hatalmas pénzintézetet. Állását főleg annak köszönhette, hogy a Közgazdasági Bank nagyhatalmu vezérigazgatója érthetetlen módon szerette, ami e hirhedtén mogorva, mindig elkeseredett arccal járó férfiúnál valósággal csodaszámba ment.

— Igen, igen, — ismételte Armand. — Az embernek tulajdonképpen csak az ellenségeire van szüksége.

— No ugyan, — valamelyikünk mégsem állhatta meg, hogy ne mondjon ellent. — Csak nem hiszed komolyan, amit mondasz? Hiszen paradoxonnak nem rossz, de —.

— Mindenekelőtt sohasem mondok paradoxont. Másodszor barát és ellenség között legföljebb az a különbség, hogy az ellenségeink tovább mesélik, amit a jó barátaink kitalálnak rólunk. És harmadszor, ismétlem és föntartom, hogy az ellenségeinkre jóval nagyobb szükségünk van, mint a jó barátainkra.

— No hát, ezt kissé nehezen tudnád bebizonyítani!

— Nagyon könnyen be tudnám bizonyítani, ha egy kissé foglalkoztatok volna pszihologiával. Akkor tudnátok, hogy egy dologra van csupán szükségünk az életünkben, arra, hogy biztosan tudjuk, hogy milyen tényezőkkel kell számolnunk. Látjátok, a barát sohasem biztos. Arról sohasem tudod, hogy föltétlenül használni akar-e neked? Nem irigykedik-e egy kissé mégis, és a döntő pillanatban nem hagy-e cserben? Az ellenség — az egészen más. Az megbízható és nem ingadozik. Az mindig ártani akar és legjobb meggyőződése szerint azon van, hogy azt meg is tegye. Ennélfogva biztosan számíthat reá, mert mindig tudod, hogy mit fog tenni.

Nevettünk.

— Armand, Armand — te már megint elveted a sulykot.

— Úgy? elvetem? Na hát majd bebizonyítom nektek mindjárt, hogy igazam van. El fogom nektek mondani, hogy hogyan kerültem a mai állásomba.

— Halljuk.

— Annak már talán hat vagy hét esztendeje. Mikor hazajöttem a külföldről, állást kerestem. Elvégre, ha már az ember kényszerülve van arra, hogy itt Ázsiában vegetáljon, legalább valami tisztességes megélhetést akar. Jó ideig kerestem, — de nem találtam semmit. Közben megfigyeltem a társaságot és az embereket és ilyenkor

Kiss György: *Veszedelmes játszótársak.*

Kiss György.
Nar. Ujs. 1891. 804 l.

ljesebb
város-
gyszer
lójánál
nélkül,
s két
üveget
ra egy
e üríti
z ivást
ra ön-
isszaül
mele-

l sem
nem
űeket.
vacso-
ertya-
vona-

sem
zájuk,
p azt
rad a
év óta
kezem
köz-

ÁTKELÉS A SZENT-BERNÁT H

Kiss György

cród.

A mütermekből. Képes Családi Lapok 1884. 687. l

A Szondy Kápolna. u. ott. 1884. 687 l.

A pénzügyministerium megbízásából szobrokat készített Herkules fürdő új fürdő épületére. megcsét? 1884 ben

Szobrok. u. ott. 1884. 784. l

---

cród

Anatole. A magyar dalmüvészet templome. u. ott. 1884. 810 l

MDK

Kiss György

A drégelyi Szondy-szobor c.műve. Repr.

Uj Idők, 1901. VII. 35.sz. 178.l.

M.D.K.

Kiss György

"szorult helyzet" c. szobrát dicséri Lázár Béla: "Tavaszi tárlat"-ról szóló kritikájában.

Magyar Salon, Bp. 1899. május hó
321-352. lap

MDK

Kiss György

Zrinyi Miklós a költő c.szobormüve.Repr.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 312.l.

Kiss György.

Kiss György egy obeliszk tetejére állitotta Vörösmartyt. Maga az obeliszk domborművekkel van borítva s azok nagyobb része a költő műveiből vett alakokat ábrázolja. Egyikük, egy nőalak, virágfüzért nyújt fel a költőnek. Ez alatt Salamon király ül, mint remete, barátruhában. A talapzata előrészén gyermekcsoport énekli a Szózatot.

A Vörösmarty-szobor
pályázatáról.
Vas. Ujs. 1902
658. l. 659. l.
(Képpel)

Kiss György

Vásárhelyi Pál szobra. (Széchy Antal, Kiss György, ifj. Mátrai Lajos versenyművei). Írta Csányi Károly. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítője, április 19

(Művészet 1903. 221. l.)

Kiss György nebrány

I. pályázaton II. kategoria

Sajó-Vörösm.

70. l. u. kép.

miniszter rendeletéből: D

csos.

Kiss György

~~Kiss Gy~~

Vas Lyp 1902. 658 l

Képpel

A Vörös mastyr zsobor
pecsétervei.

MDK

Kiss György, szobrászm.

a bizottság egyik tervet sem fogadta el, a beérkezett pályamüveket 3 kategoriába osztotta be.
Pályamüve a II. kategoriába jutott.

Irodalom és Müvészet. - A Vörösmarty - szobor.
Vasárnapi Ujs. 1902. 49.évd. 41. sz. 675.l.

M.D.K.

Kiss György

A redoute kisebb termének diszitésére szoborpályázatot hirdettek. A müvész két szobrot készitett: az egyik a magyar zenét szimbolizálja Bihari alakjával, hegedüjével, a másik a szavalatot Lendvay alakjával.
Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1883. jan. 21.
17. sz. 271. lap

Kiss Gyorgy MDK

Veszedelmes játszótársak, gipsz

Mücsarnok 1891/92. téli kiáll.

Kiss György MDK

Veszedelmes játszótársak, repr.

Mücsarnok 1891/92. téli kiáll.

Kiss György MDK

A vén betyár, gipsz

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

Kiss György

Hobra

Erdő

Építő Ipar. 1903. 114 l.
(Vasárhely-Pál Hobra,
Koppel)

Nem erre Szerét
fogadtákel

..... *mühely.*

őnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

.

i ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kiss György

szobrász

tovább

Pályanyertes szoborművek. Az országos magyar képzőművészeti társulat és az iparművészeti társulat által közösen kitűzött 500 frt és 250 frtból álló két szobrászati pályadíj felett már döntött a pályabiróság. Összesen tizenegy pályamű érkezett. A pályabiróság a hazai kitünőségeink mellszobrainak sokszorosítása és népszerüsítése czéljából kitűzött 250 frtos pályadijra beérkezett pályaművek közül a királynak *Strobl* Alajos által készített kis mellszobrát találta kitüntetésre méltónak. Az 500 frtos pályadijat, — mely népéletünkből merített jellemző genre-szerü csoportra szólt — a pályabiróság szintén egyhanguan *Loránfi* Antal szobrásztanárnak itélte oda a «Libatömés» és «Husvéti öntözés» czímű két műveért. A pályabiróság ezenkivül elismeréssel nyilatkozott Kiss Györgynek «Tilos élvezet» czímű tréfás szoborműve felett, mely szivarra gyujtó suszter inast ábrázol.

Vas. Ujs. 1887. 273 l.

nincs cód

MDK

Kiss György, szobrászm.

A Magy. Mérnök és Épitész-Egyesület a szegedi Vásárhelyi Pál-emlékmü szükebb pályázatára beérkezett munkák közül müvét jutalomban részesitette.

Müvészet. 1903. 141.l.

Kiss György

A Magyar Mérnök- és Építész-Egyesület a szegedi Vásárhelyi Pál-emlékmű szűkebb pályázatára beérkezett munkák közül Szécsi Antalét fogadta el kivitelre, Kiss György és ifj. Mátrai Lajos pályaművét pedig jutalomban részesítette.

141

Művészet 1903. 141. l.

bizottsága

urnak
urhölgynek

Bpest

u. p. II Aréna ut 41

Kiss György MDK

Trefort Ágost mellszobra

Műcsarnok 1902.

A bpi. Orvosszövetség Műkiállitása

MDK

Kiss György, szobrász.

849. Trefort Ágoston mellszobra. Márvány.
A bp. m.k. egyet. orvostanári kar.

Mücs. - A bp.-i Orvosszövetség Mü-kiállitása. 1902.
Kat. 72.1.

MDK,

Kiss György nobrán

„Tilos élvezet"

„Népfelkelő" c nobrai KT-~~[illegible]~~ (pályázatou) 1887.

MDK-A-I-1/1883.

—3.— M. D. K.

Kiss György szobrász

Tanulmány, Kapuczinus mell-szobra

A M. N. Galéria állagjegyzéke I./a. r.

Bu. 1959. 261-262.

Kiss György MDK

Tanulmányfő, repr.

Mücsarnok 1897. tavaszi kiáll.

MDK

Kiss György

Szorult helyzet c.szobormüve.Repr.

Képzőm.Társ.1899.tav.nemzetk.kiáll.

Kiss György

Lippert József

A Szondy-kápolna. A bibornokprimás október 6-ikán szentelte föl a drégelyi vár hősének, Szondy Györgynek emlékezetére emelt kápolnát, mely a drégelyi vártól északkeletre körülbelül egy órai távolságra épült. Hontmegyében még a hatvanas években megindult a mozgalom arra, hogy Szondy Györgynek szobrot emeljenek. Végre Simor János herczegprimás vette kezébe az ügyet, s Lippert primási épitész tervei szerint 30,000 frt költségen kápolnát emeltetett a drégelyi romok aljába. A kápolna egyszerü, de csinos. Belsejében van fölállitva Szondy szobra, mely Kiss György műve. A fölszentelésre a megyéből és környékből nagy közönség sereglett össze. A herczegprimás emelkedett szellemü hazafias beszédet tartott.

Vas. Lyc. 1885. 666. l.

mindent.

— S ennek a lelke a bolygó tűz?

— Majd meglátod mindjárt. Ez tud ám még csak arithmetikai feladványokkal szolgálni. Mondj egyet «Artigenes».

Erre Csalavér egy kis bodzafatilinkó előjátéka után ezt dallá volapük nyelven:

«Bali balse moszemönob
Binönon se tel:
Bali balkol kolmenkönob,
Binönon se bal.»

Magyarul:

«Egyet egyből elveszek
Lesz belőle kettő,
Egyet egyhez hozzáteszek,
Lesz belőle egy.»

A dilekel meg volt akadva.

— «Bajo! bajo!» zenge utána a teljes chorus.

— De már most, édes dilekel, monda Atlenkó. Ha te magad nem sajnálod hozzányúlni a «kid»-hez és a «zib»-hez (csók és étel): engedd meg, hogy mi is hadd idvezüljünk a magunk módja szerint.

— Nem bánom: mondá ki a placetumot a dilekel; vágjatok yak tulkot, szedjétek fel a yamgyökeret, furjátok meg a borassuspálma derekát borért: egyetek, igyatok, a mennyi belétek fér. A mai nap új korszakot inaugurál a volapük ország történetében: a «kid» és «zib» szabadságának ærájat.

— És tedd hozzá: a «dlin»-ét (ital).

KISS György szobrász (XIX. sz. vége)

Csáky Károly: A dregelyi Szondi-emlék története és a honti Szondi Kultusz. = Irodalmi Szemle, XXVII. évf 4. sz. 1984 345–350. p.

Dregely: Emlékkápolna, + szobra

pában. Bp.1984. 62,68.
Soós I.: Az egri egyházmegy
áttekintése. Bp.1985. 21
Hajós, G.: Natur und Gotik
Franz von Mack in Wien-K
Zádor, A.: The History of t
AHA 1987/88. 341.
Bibó I.: A klasszicizmus-ro
történetben. AH 1987. 39
Deschmann A.: Kárpátalja mü
Vörös I.: Természetszemléle
irodalomban. Bp.1991. 85

A romantika korának épitőgyako

Zádor A.: A klasszicizmus é
Winkler G.: Sopron épitésze
Sisa, J.: Alois Pichl ... B

Kiss György

Készítette Szondy György szobrát a diegelyi Szondy-kápolna részére

Uj Magyar Szon

1885. XVI. 793. l.

vegyes

A. 87

1 köt. 8r

Bubics

Zsigmond

Templomszentelési emlék

a Szent Erzsébetről nevezett katfai székesegyháznak
és Katfa városi plébániatemplomnak 1896 szeptember
6.-án történt újra felszentelésének alkalmából

ezen város római katholikus híveinek ajánlja —

MDK

Kiss György szobrász

A honti nők Szondy-serlege. A serleg egyik oldalán Szondy mellképe Kiss György szobrásztól. Repr.

Cikk: A honti ünnepek.

Vas.Ujs. 1902. 49.évf. 451.l.

körül. Hires hordó volt az is, melyet Ulrich würtembergi herczeg csináltatott a tübingai várpinczében. A ludwigsburgi várpincze hordója még nagyobb volt, mint a heidelbergi s diszesebb is, 300 würtembergi akó (110,220 rajnai borüveg) fért el benne s 1847-ben musttal töltötték be.

Sokkal nagyobbak az angol és amerikai sörházakban levő hordók. Barclay, Perkins londoni hires portersörkészitőknek vannak oly hordóik, melyekben 192,000 gallon, azaz körülbelől 800,000 liter fér el. A legnagyobb pincze pedig régebben a würzburgi érsek birtokában volt; ugyanitt volt három óriási hordó, melyek közt a legnagyobb 660 akó (440 hectoliter = 55,000 üveg) s 5 méter magas.

Jelenleg legnagyobb hordók közé tartozik a Sturm czégé Rüdesheimban, mely 24,000 litert vagy 30,000 üveget foglal magában. E hordó teljesen kerek, $3\frac{1}{2}$ méter átmérőjü s ugyanily hosszu. A tölgyfa, melyből készitették, az 1873-iki bécsi kiállitáson kitüntetést nyert; Weisenauban Mainz mellett készitették, vizen szállitva Rüdesheimba, a pinczében ismét összerakták s már 1874-ben teletöltötték ez évi terméssel. Ugyane pinczében még két nagy hordó van, az egyik 144 hectolitert foglalhat magában s kitünő szép faragványokkal van ellátva, ezért valamivel többe (2500 márka) is került, mint a nagy hordó; mindhárom nagy hordó használatban van s bensejébe néha bemegy egy-egy ember tisztogatás végett. Rüdesheimban történt az az emlékezetes dolog is, hogy 1883-ban Vilmos császár előkelő kisérettel erre menvén a niederwaldi emlékszobor leleplezésére, a rüdesheimi kádárok hordó-alaku diadalkaput készitettek, melyen tényleg keresztül is mentek.

Hires még Németországban a hattenheimi óriási hordó, különösen azért, mert a Wiesbadenben összejövő tudományos vándorgyülések tagjai testületileg szokták meglátogatni s oly gyakran, hogy a hordó alján már szószéket is állitottak fel. A hordó tótországi tölgyfa-dongákból készült, mintegy háromezer kilo sulyu s 600 hektoliter bor férne el benne.

Magyarországon valódi óriási hordók nincsenek. A legnagyobb az Esterházy-családnak Tata mellett fekvő baji pinczéjében látható. Lehet, hogy e hordó most, midőn az uj vasut egyik legjelentékenyebb kiránduló-helye Tata-Tóváros lett, rövid idő alatt csak oly hires lesz, mint a heidelbergi vagy rüdesheimi kollegái.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLITÁSRÓL.

A látogatók a mult napokban az esős, hüvös időjárás alatt nem voltak sokan; 3—4000 körül volt számuk, ez a szám is csaknem egészen vidékiekből került ki. Annál nagyobb volt a látogatás az ismét beállott szép derült napokban.

A kiállitás jövedelme, a belépti jegyekből, október 18 ig bezárólag 688,947 forint.

A kiállitási sorsjegyek kisorsolása, tekintettel a kiállitás idejének néhány nappal történt meghosszabbitására, nem folyó hó 31-én, hanem november hó 4., 5., 6. napjain fog megtartatni. A kisorsolás bizonyos ünnepélylyel a kiállitási zenecsarnokban fog történni, hova ez alkalommal külön belépti dij mellett lehet csak belépni. A kiállitásra vásárolt nyereménytárgyakat a zenecsarnokba szállitják, hol azokat egy csoportban állitják ki.

Az őrszemélyzet mult szeptember hóban tartott jótékony czélu estélyének jövedelméből 500 forintot az erdélyi közművelődési egyletnek, 100 forintot pedig a hirlapirók nyugdijintézetének adott.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Rousseau (Jean-Jacques) remekműve, a «*Nouvelle Heloïse*», magyar forditásban jelent *Mihálkovics* Árpádtól, Pécsett. A mű, füzetekben jelenve meg, pár év óta foly már, mivel elsőbb füzetein 1883 áll; de most a munka 15 füzetben, 578 nagy 8-adrétü, negyedrétnek is beillő lapon teljes s irodalmunknak valódi gyarapodására szolgál. A forditó feladata nehézségeivel becsülettel küzdött meg; s bár az eredeti lánghevét nem mindenütt találjukfel a forditásban, s bár itt-ott csekély magyartalanságok is (pl. a kérdő» e «helytelen használata, nem-e láttad, nem láttad-e helyett) zavarják élvezetünket, egészben véve a forditás sima, gondos, élvezhető. Az egykor (a forrongó XVIII. század utolsó felében) oly nagy zajt ütött, annyi gáncscsal mint magasztalással találkozott mű fölött a kritika meghiggadt már, de nem tért fölötte napirendre a változott izlés sem; azok közé a művek közé sorozta, melyek soha sem szünnek meg irodalomtörténeti jelentőséggel birni s a tévtanokban is, melyeket hirdetnek, helylyel közzel sok örökbecsü erkölcsi igazság gyöngyeit rejtik. Alakjai, Julia, Klára, Saint-Preux, Bomston: örökre typusok maradnak s érzelmeiken és szenvedélyeiken, erényeiken és tévedéseiken még sok nemzedék fog hevülni, épülni s részvét könyével adózni sorsuk tragikumának. Ily művek, míg érző sziv s lángoló képzelődés lesz az emberekben, örökre kelendők maradnak s bár a nemzet és kor jellegét viselik magukon, a melyben születtek, minden idők s minden irodalom sajátjai és egy irodalom sem teljes, míg e közkincseket magáéinak nem vallhatja. Rousseau Juliája (vagy Új Heloiseza) mostantól fogva a magyar irodalomnak is kiegészitőjévé vált s e gyarapodásnak örvendenünk kell. A mű csinos kiállitását (Ramazetter K. nyomdájából) emelik a Divald K. műintézetéből kikerült fény-nyomatok, melyek a regény fő személyeinek eszményi arczképeit s a főjeleneteket ábrázolják. A munka füzetenkint 75 krjával (kettős füzetek 1 frt 50 krjával) voltak kaphatók, de kevés számu példány nyomatván, a teljesen megjelent munkából már — mint az utolsó füzet boritékán olvassuk — csak mintegy husz példány kapható. Megrendelhető a forditónál, Bonyhádon (Tolna vm.). Ohajtanók, hogy a megrendelések a forditót második kiadás közrebocsátására késztenék.

A Franklin-társulat kiadásában számos közhasznu mű hagyta el a sajtót, melyek különböző irányokban tarthatnak számot szives fogadtatásra.

Az olvasó közönség az «*Olcsó könyvtár*» czimü vállalatban jut tartalmas kötetekhez. Gyulai Pál szerkeszti e vállalatot, mely a hazai és külföldi irodalom válogatott műveit valóban olcsón juttatja forgalomba, s kiváló előnye, hogy minden füzet önálló. Most egyszerre nyolcz füzet jelent meg, némelyik közülök jókora kötet. E sorozattal már 196 füzetre egészül ki a vállalat. Az uj füzetek ezek: 189. *Az erdelyi czigány népköltészet*, gyüjtötte és forditotta dr. Wlisloczki Henrik, ki a czigányok népköltészetének jellemzésén kivül sok dalt, közmondást és mesét mutat be, melyekből láthatni, hogy e nomád népnek mily érzéke van a költészet iránt. Ára 20 kr. — 190. «*Hiavata*», amerikai indus hitrege, Longfellow egyik leghiresebb költeménye, melyet Tamásfi Gyula forditott le; ára 40 kr. — 191. «*Emlékbeszéd Szemere Pál felett*», irta Kazinczy Gábor; ára 20 kr. — 192. «*A szégyenlős*», vigjáték két felvonásban, irta Moncrieff; angolból forditotta Csiky Gergely; ára 20 kr. — 193. «*A raveloei takács*», Elliot György vonzó regénye, angolból forditotta Kacziány Géza; ára 60 kr. — 194. «*Nézd meg az anyját*», Berczik Árpád 3 felvonásos vigjátéka, melyet a nemzeti szinházban jó sikerrel játszanak. — 196. «*A kilenczvenes évek reformeszméi és következményeik*», irodalomtörténeti vázlat, irta Concha Győző. A magyar irodalom egyik érdekes korszaka, s az eszmék harczainak tanulságos és gondosan irt képe; ára 40 kr. — 196. «*A bürök*», vigjáték 2 felvonásban, irta Augier Emil, franciából forditotta Perényi István.

A történelmi könyvtár pedig a magyar népnek és ifjuságnak nyujt ismereteket a hazai és külföldi történelemből. A 78—80-ik füzeteket kapjuk most a vállalatból, szintén befejezett közleményekkel. «*Az észak-amerikai Egyesült-államok megalapitása*» az egyik füzet, mely a világ egyik legnagyobb államának legnevezetesb korszakával és legnagyobb polgárának, Washingtonnak életével ismertet meg dr. Ballagi Béla tolláből. A másik: «*Lorántfy Zsuzsánna*», a legnemesb magyar nők egyikének élet- és jellemrajza, Tóth Páltól. A harmadik füzet végre «*Salamon király*», a költők és drámairók által is annyiszor feldolgozott szerencsétlen magyar király története, Gyürky Ödöntől. Ára mindenik füzetnek 40 kr.

A *Falusi könyvtár* a gazdaközönségnek most is gyakorlati tájékoztatóval szolgál 30-ik füzetében, mely *a termőföldről*, annak miveléséről és javitásáról szól; irta Réti János; ára 50 kr.

Az iskolai könyveket három mű gyarapitja. Ezek: «*A magyarok történelme*», a tanterv alapján középiskolák alsó osztályai számára, irta Varga Ottó tanár. Jó nyelvü kézikönyv, mely az anyagot az események, egyes korszakok szerint osztja föl, s adja a tanrendben a gymnáziumok III. osztálya számára kivánt politikai földrajzot is. Ára 80 kr. «*A geometriai alaktan elemei*», a középiskolák alsó osztályai számára; Krisz Ferencz tanár nyomán az uj tanterv szerint ujra dolgozta Kiss E. János, budapesti főreáliskolai tanár. Első rész: sikalaktan; a szöveg közé nyomott 170 ábrával és tiz könyomatu táblával. Már harmadik kiadás; ára 1 forint. «*Mózesi hit és erkölcstan*», az elemi és felső népiskolák számára. Hochmuth veszprémi főrabbi után irta Szép Lipót veszprémi tanitó; ára kötve 30 kr.

Végre megjelent: «*Döntvénytár*», a m. k. kuria, a budapesti kir. itélőtábla és a pénzügyi közigazgatási bióság elvi jelentőségü határozatai. Kiadja a «Jogtudományi Közlöny» szerkesztősége. Uj folyam, XI. kötet. Ára 2 forint.

«**Tünő perczek**» czim alatt csinos kiállitásu verskötetke jelent meg, *Luby* Sándortól. A kiadók (Légrády-testvérek) iparkodtak csinosan kiállitani, — de a tartalom megnyerőbb. A fiatal szerző, Luby Sándor költeményei nem közönséges tehetségre vallanak s bár e tehetség még korán sincs ott, hogy kifejlettnek mondhatnók, már most is figyelmet és méltánylást érdemel. Érzésben, hangban őszinteség, a formában a szép iránti érzék; gondolataival nem az elkoptatott országuton, az únos-untig elverklizett dallamok honában jár, hanem valami ujat keres és talál is sokszor, a nélkül, hogy keresettnek látszanék. Ajánlása édes apjának szól, s mindjárt az első versből megtudjuk, miért nem anyjának: mert az már rég sirban nyugszik. A fiui gyöngédség már eleve jól hangol iránta — s nem is bánjuk meg, mert érzései s hangjai harmoniáját legalább nemtelen érzés és izléstelen hang nem zavarja meg. Mélabus érzés vonul át legtöbb költeményén s hogy érzése való, onnan látszik, mert ez uralkodó hangulatban tartott költeményei a legsikerültebbek. Ilyenek például:

Lassan lobog (6. l.), anyja sirján; az *Ipoly partján* (17. l.), a *Deczemberi ibolyácska* (49. l.), melyet alább mutatványul is közlünk. Sokszor sikerül valami ujat adnia a formában is, pl. az *Éji dalban* (24. l.), hol minden strófa végsora ujra zendül a következő versszak első sorában s naiv lánczba füződik össze az egész; hasonlókép a *Makart képei*-ben (27. l.), a négy napszak (reggel, dél, est, éj) hangulatát sikerülten adja vissza. Csinos egy pár darabot találunk *A szoba-úr dalai* czimü cyclusban melyből egyet, *A madár és én* czimű (33. l.) szintén alább mutatunk be. Kedvesek a *Karácsoni álmok* (50. l.), *Ongyilkos leány mellett* (68. l.), *A fiatal anya* (69. l.), *Gyermekek ébredése* (70. l.) czimüek, a *Szenes ember álma* (62. l.), más fajta, mélabús hangulatu genre-kép, melynek befejezésében a látszó disharmónia adja meg a humor harmóniáját.

A kis kötetnek majdnem fele (79—126. l.) műforditásokat ad; s a szerző ezekkel sem jár a taposott uton. Heine egy pár romanczán s nehány dalán, és Uhland egy romanczán kivül a többi nagyrészt nálunk még ismeretlen s irodalmunkba be nem vezetett költők s költőnők műveiből van válogatva. Különösen érdekesek a *Bolygó zsidó* (92. l.) Schubarttól (csakhogy nem Frigyes, hanem Keresztély Frigyes Dániel); *A régi hársfa már nem áll* (112. l.) Duilltől; *A legbecsesebb* (115. l.) a Talmudból; mindenek felett pedig a *Délszláv népdalok* (121. l.) hat darab.

Mindent összevéve, Luby Sándorban tehets get üdvözlünk, a ki még pályája kezdetén áll; de a kivel, a biztató jövő reményében már most is jól esik foglalkoznunk. Álljon itt végül az emlitett két kis dal mutatványul.

A madár és én.

Hogy a tavaszi napsugár
Vidáman beköszöntött,
Es ablakom előtt a fa
Arany-zöld lombot öltött:
A fára egy madárka ült,
Majd elrepült, majd megkerült
S dalolgatott magában,
Mint én kicsiny szobámban.

Hogy a tavaszi napsugár
Most már javában csillog,
S a fának sürü lombja közt
Pirulnak már a szirmok:
A lombokon a kis madár
Párjával él, párjára vár,
S már nem dalol magában,
Mint én kicsiny szobámban.

S mire a nyári nap heve
A fán gyümölcsöt érlel,
A kis madár — tudom — a fán
Már nem is kettesével:
Egész családdal csicsereg
S rajtam kaczag, rajtam nevet,
A ki örök magányban
Búsulgatok szobámban.

Deczemberi kis ibolyácska . .

Deczemberi kis ibolyácska,
Elámitott, kedves virág!
Szivemre jöjj, szivem tenéked
A föld helyett meleget ád.

Ah, hisz' te mind elővarázslod
A mult időt, mult kéjeket,
Furulyaszót, csengő madárdalt,
Aranykalászu téreket.

**

Kék szirmaidról ujra fénylik
Derűs tavaszi ég felém,
Mint egykor ama szép napokban
Lánykám mosolygó kék szemén.

S ez emlékek szelid tüzénél
Szivem ugy ég!... te kis virág
Szivemre jőjj, szivem tenéked
A föld helyett meleget ád.

A szőnyi béke okmánytára, a tud. akadémia megbizásából szerkeszti Majláth Béla. A XVII. század nagyon bővelkedik hazánkra nézve fontos békekötésekben, de ezek közül alig egy-kettő részleteit ismerjük. Az 1642-iki szőnyi békekötésről is csekély adatokat jegyeztek föl történetiróink. E békekötés nemcsak az akkori viszonyok és következményei miatt érdekes, hanem azért is, mert hazánk diplomácziai történetének egyik nevezetes fejezetét alkotja. Magyar államférfiak, Esterházy Miklós nádor és egy magyar diplomata, a Konstantinápolyban is követségben járt Izdenczy András vezetik a tárgyalásokat, az okiratok jelentékeny része, az alkudozó biztosok jelentése magyar. Majláth tehát egy kiválón magyar diplomácziai tény monografiáját irta meg, bő adatokat találván azokról a bécsi császári levéltárban, muzeumunkban, az Esterházyak levéltárában. Alig egy pár okirat volt ezekből ismeretes, pedig fontosak ama mozgalmas kor eseményeinek és szereplőinek megitélésére. A 401 oldalra terjedő kötetből 122 oldalt foglal el a békekötés története, melyben Majláth oly élénk kommentárját adja a kötet többi részét betöltő okiratoknak. Ára 2 frt 50 kr.

Akadémiai értekezések. Az akademián tartott értekezésekből két székfoglaló hagyta el a sajtót. «*A mai Nagy-Várad megalapitása*», Bunyitay Vincze székfoglaló értekezése, a város 1692-iki rajzával; ára 20 kr. — *Szilágyi Márton tanitása az eljegyzésről*, 1690-ből való adat a magyar kánonjoghoz; Kováts Gyula székfoglalója; ára 40 kr.

Az Athenaeum-társulat kiadásából két angol munka magyar forditását veszszük: *A nevelés elméletének története*, Browning Oszkár cambridgei egyetemi tanár műve. A magyar forditó több életrajzi és könyvészeti jegyzettel bővitette, melyek mind a nevelésügyre vonatkoznak, s további tájékozódásra segitenek. A munka a paedagogia történetéhez nyujt jó alapot, s megismertet a régi hellen, római, középkori neveléssel és reformáczióbeli neveléssel, a jezsuiták iskolaügyével, s a nevelésügy előharczosaival, kik közül a Rákóczi által Sárospatakra meghivott Commenius Amos, továbbá Montaigne, Locke, Pestalozzi, Rousseau, Kant, Fichte és Herbart vannak tüzetesben ismertetve; ára 1 frt 20 kr. — *Az északamerikai Egyesült-Államok története*, irta Higginson Tamás. A munka második része jelent meg most a «Történeti kézikönyvek» 12-ik kötete gyanánt, s a nagy szabadságharcztól kezdve 1875 ig adja elő az eseményeket, tömötten. Ára kötve 70 kr.

Az Athenaeum nagy képes naptára 1886-ra is megjelent, nagy kötetben, számos képpel, változatos és bő szépirodalmi részszel, terjedelmes czimtárral. Vadnai Károly, Gyarmathy Zsigáné, Szabóné-Nogáll Janka, Jakab Ödön, Relle Iván, Rákosi Viktor irtak bele prózai dolgozatokat, Lévai József, Endrődi Sándor, Hiador, Szász Gerő, Szabó Endre, E. Kovács Gyula költeményeket, Heltai Ferencz, Liebbald Béni pedig ismeretterjesztő czikkeket. Szerkesztette Concha Károly. Ára 1 frt.

Paedagogiai Plutarch czimen füzetes vállalat indult meg, melyet Orbók Mór szerkeszt s Drodtleff Rudolf ád ki Pozsonyban. Jelesebb paedagogusok és tanférfiak arczképét és életrajzát közli. Az első füzet b. Eötvös József, Comenius, Zirzen Janka, Pestalozzi, Wiedermann K., és Gáspár János életrajzát s arczképét foglalja magában. Ára 20 kr., előfizethetni rá Pozsonyban, 5 füzetre 1 frttal, 10 füzetre 2 frttal.

Szondi-album jelent meg abból az alkalomból, hogy a drégeli hősnek emelt emlék-kápolnát a mult napokban a herczegprimás ünnepélyesen fölszentelte. Az albumot Pongrácz Lajos hontmegyei alispán szerkesztette és tartalmas dolgozatokat foglal magában. Egy része, a történelmi czikkek, mind Drégelre és Szondira vonatkoznak; másik része pedig költemény, melyek szintén alkalomszerüek. Elől a herczegprimás arczképét közli, mint a ki az emlékkápolnát épitteté, továbbá Drégel régi képét. Az albumba irtak: Pongrácz Lajos, Nagy Iván, Hőke Lajos, Bach Ferencz, továbbá költeményeket Pajor István (kitől a pályadijat nyert óda való), Csengeri János, Plachy Bertalan, Dalmady, Csalomjai, Pongrácz Elemér, stb. A füzetet «Szondi gyászdala» rekeszti be, Siposs Antaltól.

Kölcsey önéletirása. Kölcsey Ferencznek maradt egy önéletrajza, melyet nem rég fedeztek fel a dunántúli ref. egyházkerület Ráday-könyvtárában. Szemere Pálhoz van intézve, ki a költőnek életrajzát akarván megirni, ehhez kért magától Kölcseytől adatokat. A kéziratot a Szemere-tár foglalja magában, mely oly gazdag gyüjteménye a legérdekesebb irodalomtörténeti adatoknak Kazinczy és az «Aurora» korából. Az önéletrajz, mely Kölcseynek költői fejlődésére nézve is rendkivül fontos följegyzéseket tartalmaz, a «Budapesti Szemle» egyik közelebbi füzetében fog megjelenni.

Folyóiratok. Az «*Archæologiai Értesitő*», az akadémia archæologiai bizottságának és az orsz. régészeti társulatnak évnegyedes közlönyéből (szerkeszti Hampel József) most jelent meg az ez évi folyamnak utolsó száma, gazdag tartalommal és rajzokkal. Némethy Lajos folytatja benne Budavár régi helyrajzának ismertetését, Radisics Jenő pedig az országos kiállitás régészeti osztályáról ir. Számos közlemény tájékoztat az ujabb leletekről és ásatásokról. — A «*Századok*» legujabb füzete a szokottnál jóval vastagabb, mert a történelmi kongresszuson tartott beszédeket, értekezéseket, stb. közli, s ezenkivül Szadeczky Lajos a kongresszus naplóját is összeállitotta. — A «*Hazánk*» történeti közleményben az első közlemény Beöthy Ödön életrajza, Hegyesi Mártonnak nemrég megjelent művéből. Id. Szinnyey József folytatja 1848—49-iki érdekes komáromi naplójegyzeteit. Vetter Antal hátrahagyott irataiból is találunk egy közérdeküt, az 1848—49-iki szerb támadásról, stb. — A «*Természettudományi Közlöny*»-ben dr. Kiss Károly népszerü modorban ir az üvegkészitésről; Farkasdi Sörös Lujza pedig Regnard felolvasását ismerteti «Két divatos méregről», a morfiumról és étherről. — A «*Figyelő*» októberi füzete Frankenburg Adolfnak egy hátrahagyott kéziratát is közli: «Tükörképek a régibb irói életből», ezenkivül Kemény Lajos, Vozáry Gyula, Náményi Lajos, Ferenczy József, Illésy János, Csaplár Benedek, Abafi Lajos, Tóth Sándor és id. Szinnyei József irtak bele irodalomtörténeti közleményeket. — A «*Philologiai közlöny* októberi füzetében Kardos Albert a Szilágyi és Hajmási-mondával foglalkozik. Rosenstein Mór a héber Maimuni tanairól ir, dr. Kont Ignácz pedig Michel Breal görög etymologiáit ismerteti; Heinrich Gusztáv a Schillerből magyarra történt forditások jegyzékét állitotta össze, Nagy Sándor a Bessenyei Györgytől nem régen fölfedezett kéziratról (Tarimenes utazása) tesz jelentést.

Füzetek. «*Oktató, nevelő, mulattató elbeszélések* a Talmudból és Midrásból, valamint a zsidók történetéből»; a serdültebb ifjuság és nép számára, irta Halász Sándor iskola-igazgató; kiadta Dobrovszky és Franke Budapesten, ára 40 kr. — «*Nyelvtudományi csevegések*», irta Kmethy István, ki e füzetben egy korábban megjelent munkájának birálóival polemizál. Zilahy Sámuel bizományában 40 krért kapható. — «*Az 1884 iki évi törvények gyüjteménye*, jegyzetekkel és magyarázatokkal», 2-ik füzet, mely a XXI—XLI. törvényczikkeket tartalmazza; Lampel Róbert kiadása, s ára 1 forint. — Ugyancsak Lampel kiadásában megjelent: «*Magyarország népoktatási intézeteinek és tanitóinak czimtárából*» (szerkeszti Belicza József) a 4-ik füzet, mely a Nógrád, Nyitra, Pest, Pozsony, Sáros, Somogy, Sopron, Szabolcsmegyékre vonatkozó adatokat közli. Ára 40 kr.

Előfizetési felhivás. *Győry Vilmos egyházi beszédei*, a jeles iró és műforditó irodalmi hagyatékától külön választva, önálló gyüjteményben jelennek meg. Radnai Rezső rendezi sajtó alá és Kókai Lajos adja ki. A beszédek egyházi év szerint rendezve, négy tizenötives kötetben fognak megjelenni, még pedig ugy, hogy az első már karácsony előtt hagyja el a sajtót, a többi kötetek pedig a pártfogáshoz mért kisebb-nagyobb időközökben fognak kiadatni. Az előfizetés akár az egész munkára, akár csak egyes kötetekre történhetik. Egy-egy kötet ára 1 forint 50 krajczár. Az előfizetési pénzek november végéig Kókai Lajos könvvkereskedésébe küldendők. — *Magyarságunk érdekében* lesz a czime egy kötet elbeszélésnek, melyet Ember György, ismertebb nevü iró ád ki Nagy-Váradon. A magyarosodás, az állami eszme, a népiskolák, kisdedóvó intézetek fölállitásának szüksége mellett elbeszélések alakjában óhajt buzditani. A tiszta jövedelmet az erdélyi közmüvelődési egyesületnek ajánlja föl. A tiz ivre terjedő kötetre egy forintjával lehet előfizetni a szerzőnél, N.-Váradon, kőrös-utcza 538. sz.

Reviczky Gyula előfizetési fölhivását ujabb költeményeire már mult számunkban emlitettük. A mai számunkban közölt költemény mutatvány a szép tehetségü költő sajtó alatt levő uj kötetéből.

A képzőművészet remekei, Divald Károly diszes vállalatából, a negyedik kötet 9-ik füzete következő műlapokat adja: «Herkules harcza egy centaurral,» szobormű, Bolognától; «Delphi-i Sibilla,» Michel Angelotól; «Konczert,» Netschertől; «Galathea,» Giordanotól; «Bucsuzás,» Wouwernanntól. Egy ivnyi szövegmagyarázat is van hozzá mellékelve, dr. Szendrei János tollából. Ára 1 frt 20 kr.

Magyar irók szinmüvei Bécsben. A wiedeni szinházban folynak a próbák a «Czigánybáró» czimü operetteből, melyet *Jókai* regénye után Schnitzer Ignácz alkalmazott szinre. A Burgszinházban *Dóczi* Lajostól az «Utolsó szerelem» czimü vigjáték kerül szinre legközelebbi napokban; ugyane szinháznál elfogadták Dóczinak egy másik magyar történelmi tárgyu szinmüvét is, «Gróf Széchi Máriá»-t.

A kolozsvári nemzeti szinházban a mult héten eredeti tragédiát adtak elő, még pedig, mint a kolozsvári lapoknak terjedelmes birálatából látni, kiváló hatással. Ez néhai Csepreghy Ferencznek «*Saul*» czimü tragédiája, mely E. Kovács Gyulának, a kolozsvári szinház művezetőjének keltette fel figyelmét, s ő játszotta benne a főszerepet is. A kolozsvári birálatok dicsérőleg szólnak a mű költői és tragikai szépségeiről.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tudományos akadémia e hó 19-ikén rövid ülést tartott. A harmadik osztály ülésezett Stoczek József elnöklete alatt, s a tárgyakat szakszerű előadások képezték, csaknem mind nem akadémiai tagoktól, melyeket akadémikusok mutattak be s ajánlottak kinyomatásra.

Szabó József bemutatta *Primics* György ily czimü dolgozatát: «A rodnai havasok geologiai viszonyai, különös tekintettel a kristályos palákra.» Primics az akadémia segélyezése mellett tanulmányozta a nyáron a rodnai hegységet, s a kristályos palákat először méltatta petrografiai tekintetben, dolgozata azért is érdemes, mert Európa geologiai térképét kiegészíti. *Frivaldszky* Ferencz bemutatta *Örlei* László értekezését: «A palearktikus övben élő Terricolák reviziója és földrajzi elterj dése.» Örley külföldön gyüjtött anyagokból és külföldi gyüjteményekben tett vizsgálódások után vette uj osztályozás alá a Terricolákat (gili zták), melyekről Darwin deritette ki, hogy a föld felületét megporhanyitván, az ő művök a humus. Örley szerint a Terricolák közül csak tiz van, mely a föld talaját előkészíti a viz leszivárgására. A fajokat életmódjuk szerint csoportositja. — *Than* Károly a prioritás jogának megóvása érdekében bemutatta *Liebermann* Leó tanár jelentését, egy khemiai eljárásról. *König* Gyula pedig *Vályi* Gyula kolozsvári egyetemi tanár ily czimü mathematikai dolgozatát ajánlta kinyomatásra; «Többszörös collineár tetraederek.» Végül *Konkoly* Miklós beadta az 1885 iki napfoltok megfigyelésének eredményéről a januártól juliusig terjedő adatokat. Bemutatta továbbá *Kövesligethy* Radó részéről «A folytonos spektrumok elmélete» czimü dolgozatát; aztán pedig átadta az akadémia könyvtára számára az ó gyallai csillagvizsgáló évkönyvének VII-ik kötetét.

Reformok az akadémián. Trefort Ágoston, az akadémia elnöke, zártkörü értekezletre hivta egyl e az akadémia több tagját, hogy tanácskozzanak a felett, nem tartanák-e helyén valónak, hogy az akadémia ügyrendjében, szervezetében és müködési körében némi reformokat létesitsenek. Az értekezletet e hó 20 án meg is tartották. Trefort hat pontban jelezte azon kérdéseket, melyek az értekezlet beható megbeszéléseinek alapját fogják képezni. E pontozatok nem csupán a tudós társaság szellemi működésének irányára terjeszkednek ki, hanem az adminisztrácziő helyesebb beosztására is. Legelső sorban azon módozatok fölött indult eszmecsere, melyek segedelmével a tudós társaság működési körét ki lehetne szélesbiteni s hatását a társadalomra nagyobbitani. Trefort maga szólalt föl elóször és hangoztatta, hogy a magyar tudományos akadémia mai szervezete oly régen állapittatott meg, hogy ez már a mai helyzet és idő követelményeinek nem felel meg s reformok behozatalát teszi szükségessé. Hosszas, élénk vita fejlődött ki minden egyes pontnál az értekezlet tagjai között; többen módositásokat inditványoztak s végre abban történt megállapodás, hogy az adminisztrácziónális reformra vonatkozó pontozatok az igazgatóságoknak, a többi pontozat pedig az egyes osztályoknak fog kiadatni véleményadás végett.

A heraldikai és genealogiai társaság e hó 16-án tartotta évi közgyülését *Mailáth* Béla elnöklete alatt, ki megnyitó beszédében utalt a heraldika s genealogia fontosságára, mint a történetirás jelentékeny segédtudományaira. A társulatnak, alig két évi fennállás után, közel 500 tagja és 8500 frt alaptőkéje van. A társulat közlönye, a «Turul», melyből 9 füzet jelent meg, hasznos szolgálatokat tett a magyar történettudománynak.

Kubinyi Ferencz, a régi magyar személynevekről értekezett; megjegyezte, hogy a legrégibb személynevek, melyek az illetők testi vagy lelki tulajdonságait fejezték ki, nyelvészetileg is igen érdekesek és azután fejtegette, hogy mikép változtak át nálunk az idegen személynevek. *Szádeczky* Lajos két érdekes tárgyat mutatott be; az egyik azon czimeres levél, melylyel Báthory István 1584-ben Gródnón Móré

Kiss György

Szerelmeskedő faun
c. képe repr.

Művészet (Szabó-féle)
1900. 1029–30. h.

Kiss György

Szentkirályi Móric
mellszobra, repr.

Dömötör István:
Az Országgyűlési Múzeum.

MAGYAR MŰVÉSZET

1933. 199. l.

MAGYAR M

UNGARISCHE KUNST * ART HO

MEGJELENIK H

A MŰVÉSZETI MÚZEUMOK BARÁTAI EGYES

Egyes szám ára 3 aranypengő, neg

A Szinyei Társaság Barátai Körének tagjai a MAGYAR

A tagsági, illetve előfizetési díjak a folyói

M. kir. postatakarékpénztári c

Szerkesztőségi telefon: 86—0—90. Kiadóhivatal: BUDAPEST,

TARTALO

Elek Artúr: Gustave Doré ...

Dr. Bierbauer Virgil: Japáni h

KÉPEK JEGY

Doré-illusztrációk a művész külön
a Szépművészeti Múzeum és a
iskola könyvtáraiban őrzött m
106, 107

Gustave Doré Liszt Ferencnek
Szépművészeti Múzeum .....

Japáni lakóházak és kertjeik ..

Pekáry István: Virágcsendélet.

INHALT

Kiss György MDK

Szentkirályi Mór mellszobra

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Kiss György

Hentkirályi Mór
mellszobra –
Budapest fő
közgyűlési tecc

. irod

Jel. 48 l. – 49 – 50 l

Kiss György

zobrazi

Szentkirályi Móric
zobra fentitöl
Pestvármegye tu-
lajdona.

Zichy Béch

II. 372. l.

Gróf Kreith József:

Térden alól, állva
masztja s lecresztett bal
tott haja, szemöldöke, szem
gének galléria lehajtott, n
nye arany zsinórzatú, sz
nóros. Balra rojtos függv
nyerünk kilátást.

Olajfestés, vászonr
Az 1848-diki e

Kiss György
szobrász

Szentkirályi Mór
mellszobra fentitől,
repr.

Zichy Szech
II 41.l

ején balra fordulva áll a csipkekoro-
ze vizéből pedig egy visszanéző sző-
Öltözete fehér ruhaderék és kék szok-
k látszanak. Az égbolt könnyen felhözött.

: 35 cm.
kelt 34044 sz. rendelettel 2000 ko-
1901: VII. 19-én (247/901.)
z 1901: IX. 23-i 64907 sz. rendelet.

Kiss György

szobrász

kiszitette az alábbi kegyhely jubileumi szent keresztjét 1900 (?) ban

Lukácsy István:

Mária-Gyüd bucsújáró-hely. Bp. 1911. 31. l.

KIR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

rsz. bizottságának,

Budapest.

várhoz tartozó ingatlanok után
éig hátralékban levő adótartozás fe-
utalt 1099 K. 40 f.-ről bemutatott

M.D.K.

Kiss György, szobrász

az épitési bizottsáp felhivá-
sára „mintárat küldött be
a dalszinház külsején al-
kalmazandó 16 szoborra."

Vállalkozók Lapja.
~~Épitőipar - Épitőművészet, Bp. 19 évf. sz.~~
Bp. 1880. I. évf. ápr. 11. sz.

M.D.K.

Kiss György, szobrász

is küldött be pályatervezet a febr. 1. számban körölt szükebb körü pályázatra, melyre akkor még az Operaház külső szobrászi diszit ménycizi csak hat más szobrász volt felszólítva. Később megbírást is nyert.

Bauzeitung für Ungarn, Bp.1880. IX.évf.

ápr. 11. sz. 139. old.
+ máj. 2. 165. "

M.D.K.

Kiss György, szobrász

u. a.

Operaház külső szobrászi megoldásaira beküldött modelljei körül a zsüri egyet elfogadott, egyre pedig ujabb felszólítást kapott

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1880. IX.évf.

dec. 26. sz. 466. old.

MDK

Kiss György

Az operaház külsején...16 szoborra... Vasárnapi Ujság. 16.sz. 1880. 259. l.

Kiss György

az Operaház homlokzatának felső párkányára készítette Palestrina és Jacopo Peri szobrát (tönkrementek)

Vas. Lip. 1884. 616 l

MDK

Kiss György szobr.

Lauricini A m. Operaház. 1941. 3 Fl.

an (1722 dec. 17-en) készült Budán.

Ezekből az adatokból tehát világosan kitűnik, hogy Werlein báró m azért bontatta le a romokat, hogy ott helyet nyerjen, amint ezt pka G. feltételezte, hanem hogy az így nyert építőanyagot a templommal emben készülő házának építéséhez felhasználja. Csakis így, azaz egy ıdszeres, az épülettagokat kimélő, óvatos kifejtésnél érthető, hogy azok köztük a mi darabunk is teljes épséggel kerültek ki. Az utóbbi akkor tétlenül még »in situ« volt, mert a romok bizonyos magasságig még fenn-ottak, úgyhogy a jezsuiták először arra is gondolhattak, hogy azokat építtetik, mielőtt azok Werlein báró kamarai kormányzó tulajdonába mentek volna. Az általa eszközölt lebontásnak köszönhetjük a szobormű ınmaradását, mely különben sem egykorú a templommal és egy egészen ás formaveret jegyében áll.

Domborművünk itáliai megihletése annyira meggyőző és annyira zvetlen hatású, hogy mintaképét csak ott, mégpedig—egy tipikusan lovagi, zakolasz témáról lévén szó—csakis Felsőitáliában lehet keresnünk. közvetlen mintakép csak Vittore Carpaccio-nak a Scuola degli Schiavoni-ın levő falképe lehetett. A megegyezések annyira szembeötlők, oly szó-

nyokban vannak visszaadva, a vaskos lófarak az állat agaskodó helyze
valószínűbbé teszik, eltekintve attól, hogy az állattest statikája az úg
nevezett rövid vágtatásban megrögzített lónál sokkal meggyőzőbb hat
vált ki, mint a Carpaccio-kép nyujtott testtartása. A lófark és söré
a maguk kevésbbé feloldott nyalábalakú elrendezésükkel természetesebb
plasztikusabban és anyagszerűbben hatnak. A vaskosabb lovas össz
hasonlíthatatlanul biztosabban ül a nyeregben, mint elegáns mintaké
a velencei festőnél. Ezen felfogás értelmének megfelel az aránytalan
nagyobb, tömegszerűbben kezelt fejforma, amit a nimbusz hatalmas k
koronga még jobban kiemel. A haj itt könnyű hullámzásokat mut
holott a velencei képen lebegő és csillogó zárt tömeget alkot. A pánc
lószerszám, nyereg és nyeregtakaró plasztikai kidolgozása a kiviteln
olyan pedantériájáról és a részletekben kéjelgő oly nagy élvezetről tanu
kodik, ami a milánói páncélcsiszárok legjobb munkáira emlékezte
a tónusosan kezelt festményben azonban tudatosan vissza van szorítv
Még a sárkány is zömökebb arányokban van tartva, azonkívül elmaradt
a lángnyelv, a szőrös bőrrészek és egyéb fantasztikus adalékok mint
szobrászati munkaeljárásra kevésbbé alkalmas részletek. A meggyő

Kiss György

Kiss György derék régi szobrászunk a mohácsi csata emlékművének kisebb mintáját állította ki domborműben. II. Lajos király épen lehanyatlik a Csele patakba lovastól együtt. A sikerült szobrászati mű három méternyi nagyságban a mohácsi csatatér új emlékművét fogja diszíteni. Gondosan kivitt, szép munka.

P. Gy. Nemzetközi kiállítás a Műcsarnokban. Vas. Ujs 1899. 279. l.

Békesség az olvasónak!

A mi Urunk Jézus Krisztus halálának emlékére üljük meg gyászünnepként a *Nagypéntek*-et, amikor is mi, református keresztyének, áhítattal gondolunk a miérettünk megfeszítettett Megváltóra. Szinte elképzelhetetlen az olyan református, aki ezen a napon ne borulna le bűnbánattal a gyülekezeti közösségben, a templomban az Isten előtt.

Tisztelettel arra kérem a gondjaira bízott tanulóját, hogy ezen a napon méltóztassék felmenteni mindenféle munka, dolog, megbízás alól, hogy vallási kötelességének eleget tehessen.

Atyafiságos köszöntéssel:

Incze Gábor dr.
református vallásoktatási
igazgató.

Bethlen-nyomda rt.

VI. KERÜLET.

Andrássy-ut. Az egész ut egységes épitészeti kiképzésü. Mindegyes épülete, összes eredeti részletével együtt fokozott védelmet igényel. A házak tulnyomó többsége kora-eklektikus. Legfontosabbak:

Andrássy-ut 3. Ház, háromemeletes 1-5-1 ablakkal, két szélső rizalitján az I. és II. emeleten két-két oszlop által tartott bábos korlátos, az I. emeleten bábos korlátos középerkély. Az első emeleti középrizalit két szélső és középső ablakának timpanonja felett két-két fekvő alakot ábrázoló szobor. Konzolos főpárkány, alatta szellőztetőnyilások, fölötte bábos korlát. A kapu mellett kovácsoltvas lámpák. Épitette Ozigler Győző.

Andrássy-ut 22. Operaház. Eklektikus. Három-nyilásos árkádos kocsifelhajtó, I.emeleten 1-5-1 ablak, a kiugró középrizalit kompozita oszlopokkal, felette bábos korlát, eredetileg szobrokkal diszitve. Oldalhomlokzat Hajós-utca és Dalszinház-utca. Hátsó homlokzat: Lázár-utca. Szobrászati disz Stróbl Alajos, Donáth Gyula, Kiss György, Huszár Adolf, Szász Gyula, Brestyánszky Béla és Feszler Leo. Festészeti disz: Székely Bertalan, Lotz Károly, Than Mór, Vastagh György és Feszty Árpád. Épitette Ybl Miklós, 1878-1884-ig. Megnyilt 1884. szeptember 27-én.

Andrássy-ut 25. Ház, háromemeletes, eklektikus, francia reneszánsz stilusban, 5 nyilásu árkádon álló kiugró középrizalittal, 1-2-1-2-erkély-2-1-2-1 ablak, a III.emeleten kettős és hármas ablakok. Oldalhomlokzat Hajós és Dalszinház-utca. Hátsó homlokzat Paulay Ede-utca. Lechner Ödön müve 1883.

Andrássy-ut 52. Ház, eklektikus, háromemeletes, 9 ablakos, az I.emeleten hatoszlopos erkély, bábos korláttal. A földszinti ablakok felett fejdombormüves zárókövek, alatta oroszlánfejek. Eötvös-utcai homlokzat 9 ablak. Schmahl Henrik müve.

Andrássy-ut 62. Ház, eklektikus, háromemeletes, 2-3-2 ablakos, az első és második emeleten nyitott, oszlopos erkély. Magas konzolos főpárkány, ablakok alatt és tetőkorláton bábos disz. Bobula János müve. Az ablakok ivzugában fekvő alakok. Készitette Szécsi Antal.

Andrássy-ut 69. Régi Mücsarnok. Eklektikus. I.emeletes, 1-5-1 nyilásos, az I.emelet végig erkélyes, korinthusi féloszlopokkal, bábos korláttal, fogas főpárkány, felette bábos korlát. Láng Adolf müve, épült 1877-ben.

Andrássy-ut 71. Képzőművészeti Főiskola. Eklektikus. Kétemeletes, az I.emelet 7, a II. emelet 3-5-3 ablakos, az I.emeleten középerkély, konzolos főpárkány, a homlokzat sgrafittos diszitésü. Izabella-utcai homlokzat 17 ablak. Rauscher Lajos müve. Épült 1887. (1872?)

Andrássy-ut 88. A MÁV nyugdijintézet bérháza, eklektikus. Háromemeletes 5-1-1-3 kettős-1-1-3 kettős-2 kettős-1-2 kettős stb. (ugyanaz ismétlődik) ablakkal, fogas főpárkány, a sarkokon toronyszoba. A körönd felé a beugró kertnek szép kovácsoltvas kapuja van. Szinyei Merse-u.8. Homlokzat ugyanaz. Petschacher Gusztáv müve, sgrafittók Rauscher Lajos és Székely Bertalan. Épült 1879-80-ban.

Aradi-u.14. Ház, klasszicizáló, földszintes, 7 nyilásos, erősen átalakitott. Jelentéktelen.

Bajcsy Zsilinszky-ut 9. Lásd Paulay Ede-u.1.

Bajcsy Zsilinszky-ut 17. Ház, romantikus, III.emeletes 7-3-7 ablakos, Lázár-

~~Teszty Sipád~~

Kiss Györa
Láng Adolf

K

Gen Zakariás Bpest

Dp. műemlékjellegű
építmények
jegyzéke

Dp. 1949. 57. l
(kérirat szerint)

P

Ballagi Aladár,

az osztó Igazság

Az Úrnak 1892. évéig Ballagi Aladár nem volt egyéb, mint *a little dandy of the historical knowledge*. Történetíró, ki csak az előkelő embereket s az elegáns tárgyakat kedveli s róluk szeretetreméltó, kissé rendszertelen, kissé léha könyveket ír; és tanár, kinek szellemes, bár éppen nem folyékony és ritkán tartalmas előadásait szivesen hallgatták a furcsaságok és nagymondások hívei. S oly jól illett mindez a derék ifjuhoz, ki nyilt, egyenes, rögtelen pályán haladt előre. Atyja, a nagy szerző, nevének erejét hagyta rá és úri vagyont, biztosította számára carrière-je szokatlan gyorsaságát és a megélhetés függetlenségét. Az ily exisztenciák a legharmónikusabbak, az ily egyének természetes fejlődése a legtermészetesebb. Csak kellett volna neki is, mint Bloch Móricnak egykoron, városról-városra kutyagolnia, télvíz idején rongyosan, zabkenyéren — vagy ami még keservesebb — szegény zsidópapok kegyelmén élnie, aligha éri el huszonnégy esztendős korában a magántanárságot, harminc évvel az akadémiai tagságot, harminchat évvel a nyilvánosegyetemi katedrát. Így elérhette s békén örvendett sikereinek az Úr 1892-ik évéig.

II. Lajos király halála *Kiss György* dombormüve

Ekkor az elegáns történetírót megbízta az akadémia az *Irodalomtörténeti Közlemények* szerkesztésével. Az új területen csakhamar otthonossá vált, elsajátította a nálunk »irodalomtörténeti«-nek nevezett hangot s ama világrendítő kérdésben, hogy *Attila*-e vagy *Atilla* a helyes, összeveszett Heinrich Gusztávval. Összeveszett? Hölgyeim és uraim, minden vérnél nemesebb folyadék ömlött itt a vitában. S a bámuló közönség, mely azt hiszi, hogy Ballagi Aladár most beszél először tudományos kérdésben a Nyilt-terezők nyelvén, kitünően mulatna, ha elolvasná az Irodalomtörténeti Közlemények második évfolyamának második füzetét.

Végre azonban a hevesvérü szerkesztő kicsöppent a méltóságból. Anyagi megkárosodásának e percétől fogva Ballagi Aladár megszünt a régi lenni: a dandyból irodalmi fenegyerek lett. S érezvén önmagára hagyatott voltának erőtlenségét, szövetkezett Bodnár Zsigmonddal, az új Messiással és most — elindultak a világ meghódítására.

Marczali Henrik, a komoly és alapos történettudós volt elsőül kiszemelve az áldozatra. Ballagi elferdített idézetekkel igyekezett tönkre tenni Marczali tudós hitelét. Pénzről volt szó, sok pénzről s ez úgy fájt! Még mindnyájunknak emlékezetünkben él a botrány, mely a városházán történt.

És most végre, »öt évi tanulmány keserves gyümölcseként« a Nyelvtörténeti Szótárt támadja meg három fölolvasásban, az Akadémia második (bölcselet- és történettudományi) osztályának zúgó helyeslésével és Thaly Kálmánnak, az ösmert nyelvésznek és szótárszerkesztőnek parlamenti stilü közbekiáltásával.

Miért bocsátottam én előre mindez adatokat? Mit tartoznak ezek a peres ügyhöz? Nagyon egyszerü az ok, mely vezetett.

Vak, aki nem látja, hogy itéletre, magyar tudományos munka megbirálására alkalmatos lehet pap, orvos, tanár, esztergályos, harangozó, akárki, ha van esze és nyugalma. De Ballagi Aladár, az elkeseredett, dühös, szubjektiv férfiu nincs hivatva.

De — ám itéljen bármiről, csak a Nyelvtörténeti szótárról ne. Mert ahhoz meg éppenséggel nincs joga. Mert semmi sértett becsvágy, semmi mellőzött avagy félreértett lángelme oly nagyon nem lehet hiján a tárgyilagosságnak, mint a személyes boszuérzés. Még mi emlékszünk Szarvas Gábor hatalmas, lángoló szavaira, melyekkel Ballagi Mór tévedéseit, elvtelenségét, gyarlóságait, hiányait föltárta és büntette.

Ó e szavak sokkal mélyebben hatottak ránk is meg ő rájok is, hogysem feledésbe mehettek volna. Nincs és nem volt író Magyarországon, kinek annyira hatalmában lett volna a nyelv, akár maró gúnyjával, akár merész lendüle- tével, akár költői bájával, mint Szarvas Gábornak, kit Ballagi hiába szeretne méltó polcáról lerántani.

S e gúny, e lendület, e költőiség minden erejével Ballagi ellen fordult a Magyar Nyelvőr 1881 kötetében, ama híres sorozatban, melynek »*Ballagi Mór és a magyar nyelv*« volt a címe. Az orthológia tökéletes és végleges diadalát jelentette ez az írás és Ballagi szótárainak következő kiadásaiban javitott, amit javíthatott, de hitelét vissza többé nem nyerte, kelendőségét megrontotta s az új kiadás útját elzárta. Ezt kell megboszulnia Ballagi Aladárnak. — Miért éppen ma, mikor évek multak el már Szarvas legnagyobb alkotásának megjelente után? Miért éppen ma, mikor Szarvas többé nem védekezhetik. Csak érezné a vitéz tudós ellenfele kezében a finom és mégis erős pengét!

De hisz itt van Simonyi Zsigmond, ki Szarvas

Uj Idők 1899. V. 8.

legjelesb tanítványa és a szótár szerkesztésében is osztályosa vala. Igen itt van. De ő vár, mig Ballagi bírálata nyomtatásban is megjelen s aztán — tárgyilagosan, nyugodtan, higgadtan meg fogja cáfolni azt, ami ferdítés vagy tudatlanság volt ebben a »bírálatban«. Erre a feltünést kerülő, csöndes tudósra számított Ballagi Aladár, ki nem fogja rekedté kiáltani magát a piacon, hogy az egész ország hallja meg szavát, hanem alaposságra törekedik, ha még oly csöndben is marad.

*

És most vessük föl a kérdést: csakugyan rossz az a szótár? Szily Kálmán azt mondja, hogy tévedéseivel, hiányaival is becses munka. Simonyi bizonyítja, hogy a Ballagi fölhozta hibák legnagyobb része ferdítés, a hiányok pedig az anyag földolgozásának módjából önként következnek.

Én pedig két füzetet olvasgatok. A két *Grimm* szótárának bírálata *Sanders* Danieltől... Mi a veleje a bírálatnak ez ideális szótárról, melyet Ballagi Aladár jobbnak tart a Littréénél is! Hogy az egész munka csakúgy hemzseg a tévedésektől, félreértésektől, hogy Grimmék nem tudtak németül, nincs kellő logikai képzettségük, hogy egy szó értelmét meghatározhatnák stb. stb.

Megjelent pedig a két füzet Hamburgban 1852-ben és 1853-ban.

*

A közönség hamar itél azokról, kik elitéltettek. Várjunk még kissé. Ezt a bírálatot nem sugallotta tudományos érdek, sem igaz meggyőződés.

Valóban, ha ez lehetséges tudósoknál; ha a magyar tudomány embereinek lelkében ilyen indítékok költhetnek vitákat s szülhetnek kritikákat: »inkább eb legyek s ugassak holdat, mint ily római«.

SEBESTYÉN KÁROLY DR.

Elemér Sztambulban

MŰVÉSZET

II. Lajos királyi halála. Mohács közönsége a vértói öntözött nagy csatasikon
közönsége a vértói öntözött nagy csatasikon
kőemlékét állitott, ezer meg ezer magyar hős
fejfájával és egyúttal a mi történetünk egyik
legnagyobb drámájának emlékéül. Az emlék
kőoszlop, amelyen egy bronzból való dom-
bormű képben adja elő a szomoru esemény-
nek annyiszor megirt és megénekelt epizód-
ját, II. Lajos királyi halálát.

Ennek a bronz-dombormünek megmin-
tázásával Kiss György szobrászt bizta meg
Mohács közönsége s a művész már el is
készült vele. Lajos királyi alakját a nagy
tábla közepére mintázta a művész: a király
menekülvén a törökök lovasság elől, át akar
ugrani a Csele patakon, de vasvértes pari-
pája megcsuszik a parton s lovasával együtt
hanyatlomlok zuhan a patak iszapjába.
Hévvel és erővel adta elő a szobrász ezt a
kétségbeesett vergődést, amelynek nagyobb
kiemelésére vad zivatart rajzolt a háttérbe,
gomolygó felhőket és zuhogó esőt. A patak
mentén látni az iramodó török lovasokat, a
a parton gőrnyedenek a fák a szélrohamm
erejétől.

Festői szép kép, amely jól megérzékiti

Ele
ma
biz
gy
nek
hez
fele
toa
jór
csu
amelyből a
sét várta. Eg
és fölismeré
vizektől.

Elemér
barátjának:

— A fe
— Csal
semmit, me
— szólt a s
sok óvatossá
— Csa
teddel játsz
— Biz
Annál meré

méltányolom. Az elmult pénteken is, miután a szultán ő felsége bement a Hamidik mecsetbe, szegény hercegnőket otthagyta a forró napon, csukott hintókban. A magas hölgyeknek bent igen nagy forróságuk lehetett és mivel az arcaikat kidugni nem merészelték, a kövér kis fehér kezüket nyujtgatták ki a hintó ablakán. Mintahogy a kis gyerekek szokták: »gyer, gyer!« De hogy, de hová, de ki? Talán kis lukak vannak a koupé falán és a szultán feleségei és a főudvarhölgyek láttak bennünket, európaiakat, szőkéket... suttogta a szép szőke orgonista.

Nagyon méltányolták, csak attól féltek, hogy valami bolondot csinál. Esti időben nem is hagyták magára, ha barangolni akart, a két barát követte. De nem történt semmi, csak megismerkedett ama görög nővel, Artemisiával, akivel a kis korcsma egész asztaltársasága ismeretségben állott, noha egyikük sem tudott vele beszélni egy szót is. Elemér mindenáron franciául akart társalogni vele, de a hölgy a szemébe nevetett és otthagyta őket egy újonnan érkezett barátja, egy korhely török kedvéért.

Elemér nagyon leszólta a fiukat, hogy csak egy és ilyen hölgyismeretségre tudtak szert tenni annyi év után. De megjegyezte magának az Artemisia lakását és még többször fölkereste, titokban, olcsóbb ékszereket és hangjegyeket hordott neki, de vizitei sikertelenek valának, a nő nem akart sehogysem más nyelven tudni, mint görögül.

A száraz és szomoru lugas alatt vidáman folytak a hosszu és mindinkább hitelben való vacsorálgatások. Olyannyira a hitel alapjára volt fektetve az egész kosztolás, hogy a tulajdonosnak valamely nagy tőkével kellett rendelkeznie, hogy ezt a szervezetet kibirta. Boldog lehetett az a szegény ember, aki ide bejutott, mert inkább alapitványi hely volt ez, mint korcsma. Igaz ugyan, hogy a fölszerelése vajmi hiányos, a bor gyakorta napokra teljes tökéletesen kifogyott és a marhahús, a férfiak e főtápláléka is hiányzott, de nem is egyszer.

Szerényen, de vidáman éltek, mert folyton házasodtak. De sajna csak elvben és inkább tréfásan. Az egyik morva muzulmán megigérte Elemérnek, hogy ha legközelebb Cirkassziába megy, megkéri számára az alkormányzó legnagyobbik leányának kezét.

London ügyvéd, akit igazán Londonnak hivtak, de nem bizonyos, hogy csakugyan ügyvéd volt-e, a társaságnak e legtapasztaltabb és legzajosabb multu tagja, szintén évődött Elemérrel:

— Barátocskám — mondá — ha abból a célból jött ide, hogy házasodjék, azonnal forduljon vissza. Itt a keleten a nő drága és nem a férfi. Itt oly becsben tartják és úgy őrzik a hölgyeket, mint odahaza nálunk — a pénzt!

A józan és keserü hang elkedvetlenítette az egész társaságot, különösen az ifju zenetanárt, aki a beállott nélkülözések, a temérdek sok ábrándozás hatása alatt vérét veszté, úgy hogy egy testi és lelki sápkor jelei mutatkoztak rajta. Egész napokat elfeküdt, félnapokon át csupa nehéz operák vezérmotivumait fütyörészte és nézte a várost, amely az ég felé, a tetején oly változatos és szép, fantasztikus és ijesztő. A félholdak fénylenek az őszi napban, valamint a szőke női haj...

A derék fiu már egészen benne volt abban a hangulatban, hogy minden földi szépséget úgy tekintsen, mint ami az asszonytól ered. És annyira fölolvadt az érzéseiben, hogy félni kezdett magától, ha a tükörbe — régen nem tisztogatott ablakának üvegébe nézett. Nagy kék szemei jobban csillogtak, mint a legfeketébb szemek, ajkai oly pirosak valának, hogy szinte meggyultak. Arca pedig halvány, mint amikor a fogyó hold tükröződik a Marmorában. Érezte, hogy földfeletti

Kiss György: *II. Lajos király halála.*

Kiss György

Vas. Ujs. 1899. 276. l.

P2

②

Kiriváros Erzs

18 l.

73–78 kép

KOSSUTH ARCZKÉPEI.

Kossuth nagy alakja nemcsak a történetirókat, hanem a festőket és rajzolókat is foglalkoztatta, kivált a szabadságharcz idejében, s Kossuthnak Angliában és Amerikában tett körutja alatt. Sok Kossuth-arczkép készült akkor, de csak kevés a természet után, a legtöbb korábbi arczképekről, melyeket aztán annyiszor másoltak, hogy már csak nagyjából hasonlitottak egymáshoz. A későbbi időkben Kossuth sokáig nem engedte, hogy learczképezzék, s vagy huszonöt év mult el, hogy újabb arczképek nem jelentek meg Kossuthról. Azt mondta: «a mit a természet az enyészetnek szánt, legyen az enyészeté».

De mikor meggyőződött, hogy tisztelőinek igazi örömet szerezhet egy-egy arczképpel, akkor megengedte Ambrozetti turini jeles fényképezőnek, hogy arczképeket készitsen róla. Ezek csakhamar elterjedtek Magyarországon, s a magyar ember ezeken látta először a már öregedő Kossuth vonásait, melyek még mindig az 1848/9-diki képek után lebegtek szemei előtt. Olajnyomatú képek is készültek ezután Kossuth új arczképe után.

Olajfestményben is szerették volna megörökiteni Kossuth vonásait, de ő mindig kitért, s kivételesen történt, hogy 1885-ben *Parlagi* Vilma festőnő előtt többször ült, ki el is készitette oly hosszú idők után az első olajfestésü arczképet a nagy emberről. Hazánkfiai közül *Kimnach* László festőnk rajzolt még arczképet róla az 1883-iki turini kiránduláskor, mely a «Vasárnapi Ujság» számára készült és itt is jelent meg. Szintén lapunk közölt egy másik arczképet, melyet Kossuth maga küldött néhai dr. Halász Gézának, s melyet fia, Kossuth Ferencz rajzolt. Utóbbi időkben már többféle fénykép készült Kossuthról.

Mellszobrát is szerették volna elkészíteni az élet után, de Kossuth vonakodott. Huszár Adolf szobrászunk személyes kérése is hasztalan volt. A meglevő szobrok tehát arczképek után készültek.

Kossuth képei az ötvenes években a külföldön is mindenfelé elterjedtek. Képes lapok, könyvek közölték s önállón is ezer meg ezer példányban sokszorositották. A szabadságharcz emléktárgyainak kiállitására több mint három száz-féle Kossuth-képet sikerült összegyüjteni.

A legrégibb ismert arczképe Kossuthnak 1841-ből való, s ez sikerült kép is. Egy akkori jó nevű bécsi művész, Eybl rajzolta kőre, Leykam A. nyomdája nyomtatta és Wagner József adta ki. Karos székben mutatja Kossuthot, kihajtott nagy inggallérral, hasitott újjú atillában.

Egy pár daguerreotyp is maradt Kossuthról. Ezek a fotografia első hirnökei voltak. Az egyik 1851-ből való, melyet szintén bemutatunk. Egy másik 1848-iki daguerreotyp kép után pedig *Kiss György* szobrászunk mintázott mellszobrot, mely nagyon érdekesen egészíti ki történelmünk e nagy alakjának képzőművészeti ábrázolását.

Mai számunk közli még Kossuth legújabb arczképét, turini fénykép után nagy alakban, művészi kivitelű metszetben, melyet külön mellékletben adunk; továbbá Kossuthnak egy történelmileg becses álló képét, mely Amerikában készült, s melynek fotografiáját Irányi Dániel képviselő őrzi. Az arcz hasonlata az 1841-kihez feltünő, s ekkép nincs kétség, hogy mind a kettő hű arczkép. Kossuth bő redőzetü köpenyben támaszkodik egy oszlophoz, jobbjában iratcsomó. A kép festői elrendezésü, s mindenesetre a leghűbb és legszebb Kossuth-arczképek közül való.

A Kiss György készitette mellszobor az egyetlen ábrázolás, mely 1848-ból, hiteles arczkép után, mint szobor tünteti föl Kossuthot. A művész kisebb másolatokról is gondoskodott, számitva, hogy a tisztelet és kegyelet örömmel fogadja a nagy hazafinak szereplése legfőbb korszakából való szobor-képét.

KOSSUTH LAJOS DOLGOZÓSZOBÁJA.

Kossuthnak, mint a munka emberének, minden lakásán a dolgozó szoba volt a főhely, bárhol tartózkodott legyen is. Igy volt — hogy csak a legutóbbiakat emlitsük — Collegno al Baracconéban, s igy van ma Turinban is.

Lakását mindig úgy szokta megválasztani, hogy mennél több napfény áradjon abba. Ezért a déli oldalt kedveli. De gondja van arra is, hogy ablakai lehetőleg tágas térre s kertre, vagy legalább kertszerü ültetvényre nézhessenek. Mintha munkája közben sem akarna elzárkózni a természettől, melyet annyira szeret s melynek titkait, törvényeit oly nagy kedvvel, sőt oly alapos szakértelemmel vizsgálja, buvárolja, mintha hivatásos természettudós volna.

Kossuth mindig egyszerüen, de finom izléssel szokta berendezni dolgozó szobáját. Nincs ott soha semmi hivalkodó ékesség, semmi nagyúri kényelem; de megvan minden, a mi a munkás gazdának szükséges, vagy a mi az ott tartózkodást kellemessé, barátságossá teheti. S ez a *minden* a kellő eszközökön kivül részint becses emléktárgyakból, részint pedig saját példásan rendezett természetrajzi gyüjteményeiből áll.

Az *iróasztalt*, kivált mostanában, iratainak kész, vagy még csak készülő kéziratai lepik. A nem nagy, de igen választékos üveges *könyvtárt* Kossuth legkedveltebb iróinak művei töltik meg. E könyvtárnak igen érdekes társa az a kisebb könyvtartó, mely Shakespeare szülő házának hű utánzata s melynek kinyitható belsejét Shakespeare szelleme (Shakespeare összes műveinek gyüjteménye) tölt meg. A társalgó sarok szőnyeges asztalán pár diszkönyv és hirlapok láthatók. A magyar politikai hirlapirás megteremtője és eddig még utól nem ért mestere naponként lankadatlan érdeklődéssel olvassa a hirlapokat, főleg a hazaiakat. Egyik büszkesége Kossuthnak az a diszes fiókos szekrény, mely az ő saját növénygyüjteményét rejtegeti üregeiben. Ezt szakértők is a legjelesebb magán-herbariumok egyikének tartják. A növénygyüjtemény szekrényének a tetején van a rendes helye annak a hatalmas messzilátónak, melyen Kossuth az ég csodáit szokta szemlélni. A diszes kandalló párkányán apró emléktárgyak csoportja van, melyek mindegyikéhez valami nevezetes esemény emléke fűződik.

A falakat néhány kép élénkiti, melyek közt örömest mutogatja Kossuth a fiától, Ferencztől való festményeket. Vendégeit legtöbbnyire dolgozó-szobájában szokta fogadni Kossuth. De gyakran megfordul ott Ruttkayné asszony is, Kossuth szerető nővére és hű gondviselője, ki különösen Ihász halála óta majdnem egyedül gondoskodik szeretett testvérbátyja szórakoztatásáról. Maga Kossuth is a legnagyobb elismeréssel szokta mondogatni, hogy páratlan az a tapintat, melyet e jó testvér iránta tanusit; mindig úgy meg tudja választani az időt, hogy soha meg nem zavarja s mindig a legjobbkor érkezik.

Kossuth a dolgozó szobában nemcsak munkálkodó kedvét elégiti ki, hanem főleg az utóbbi időkben a szó igaz értelmében, mint maga is többször mondja és irja, kenyérkeresetből dolgozik. Kénytelenné tette őt erre az, hogy egyéb bajokon és csapásokon kivül még anyagi veszteség is érte; legnagyobb részt elvesztette azt, a mit egykor fölolvasásaival öreg napjaira gyüjtött. Vajha Iratainak közelebb megjelenendő újabb sorozata lehetővé tenné, hogy hátra levő napjait legalább a megélhetés gondjai ne keserítsék!

KOSSUTH 1848-BAN. — Kiss György szoborműve.

KOSSUTH LAJOS ÉDESANYJA.

Az a jóságos arczú tisztes matróna, kit e sorokhoz mellékelt kép ábrázol, Kossuth Lajos édes anyja.

Férjének, a dabasi temetőben nyugvó Kossuth Lászlónak, egy arczképe sem maradt fenn; Kossuth Lászlónénak ellenben több arczképe ismeretes, melyek azonban mind idősebb korából valók. Az utolsók egyike az, melyet a Kossuth nővérek — Meszlényiné és Zsulavszkyné — édes anyjuk halála után küldtek emlékül a Biharmegyében lakó Aulich Adolfnak, hálaemlékül azon vendégszeretetért, melyben őket édes anyjukkal együtt itthoni bujdosásuk alkalmával részesitette. Ez az arczkép az Aulich családtól Pálinkássy Imre (most Biharban tenkei főszolgabiró) birtokába került s ma is ott van.

Kossuth Lajos édes anyját fogságból kiszabadult leányaival 1852 tavaszán nemcsak Magyarországból (illetőleg az akkor úgy nevezett «osztrák birodalom»-ból) utasította ki az osztrák kormány, hanem azt is megfogadtatták velök, hogy Európát is elhagyják.

A gyászoló család nemsokára csakugyan útra is kelt, hogy Amerikába vándoroljon; de a család anyja, kit a kimondhatatlan izgalmak, a bujdosás, fogság és nagy fia sorsa miatti emésztő

aggodalom, testileg-lelkileg egészen összetört, csak Brüsszelig birta ki az út fáradalmait. Ott ágyba esett s hosszas sinlődés után el is halt 1853 január havában. Kossuth Lajosnak, ki akkor már Angliában volt, a gátló körülmények miatt lehetetlen volt szeretett anyja betegágyánál, sőt temetésén is megjelennie; így ő nélküle történt meg az elhunytnak zajtalan eltakarítása.

Kossuth édes anyjáról aránylag kevés följegyzés jutott köztudomásra. Inkább szóbeli hagyományok után tudjuk, hogy példás feleség és házi asszony, kitünő anya és általában igen művelt hölgy volt, kit szép modora és szellemességéért a társaságokban is igen kedveltek s tiszteltek.

Gyermekeit igen jól nevelte. Különös gondot fordított egyetlen fiára, ki utolsó pillanatáig szemefénye volt s ki sok jeles tulajdonának részint öröklését, részint kifejtését anyjának köszönhette.

Szépség és jámborság, műveltség és háziasság azok a főbb tulajdonok, melyekkel a kiváló nő ékeskedett.

Egy nő ismerőse, ki fogsága idején Budán részvét- és tiszteletből meglátogatta, ez alkalomból a következőket jegyezte föl róla: «Kossuth édes anyja kisded termetű s mintegy 60—65 éves asszony volt (ekkor már idősebbnek kellett lennie. Szerk.). Haja már meg volt fehéredve. Élénk szemei azonban még ifjúi tűzben ragyogtak; de előbbi, neki oly jól álló gömbölydedségét az állandó bánat, izgatottság és boszúság folytán feltünő soványság váltotta fel. Előbbi élénksége, könnyedsége s mozdulatainak kecsessége eltünt. Ő, ki környezetét a legszellemesebb módon tudta mulattatni, mostan alig volt képes nehány szót töredezett hanghordozással s a megindultságtól reszkető hangon kiejteni. Látszott rajta, hogy sokat szenvedett. Nemes vonásairól a szivesség és jóság tükröződik le, mely lelkét betöltötte. Fiáról izzó lelkesedéssel s forrón szeretett hazájáról mély bánattal beszélt. Állandóan feketébe volt öltözve.»

Most ott porlik a brüsszeli temetőben, távol férje hamvaitól, távol élő nagy fiától s még szintén élő leányától, Ruttkaynétól, kit a gondviselés szintén magas életkorral s ritka életerővel áldott meg, hogy bátyjának az idegen földön egyetlen állandó társa s hű és szerencsés ápolója lehessen.

HEGYESI MÁRTON.

KOSSUTH ÜNNEPLÉSE.

Az ország minden részéről érkeznek tudósítások a Kossuth 90-ik születésnapjának megülésére történő előkészületekről. Némely helyen már meg is tartották az emlék-ünnepet, mint Sátoralja-Ujhelyen, a nagy hazafi szülőmegyéje központján. Kossuth már a legtöbb város diszpolgára; a hol eddig még nem volt, ott most indítványozták megválasztását. Tereket, utczákat nevére keresztelnek. A politikai egyesületek, kaszinók mindenfelé megülik Kossuth születésnapját, s az ünnepélyeket szept. 18-án és 19 ikén rendezik.

Budapesten nagy bizottság alakult az ünnepélyek rendezésére, mely egyszersmind a vidékkel is összeköttetésbe tette magát, s felhivásokat küldött szét a Kossuth-ünnepélyek érdekében. Az intéző bizottság üdvözlő iveket is nyomatott, melyeket tömegesen irtak alá, hogy aztán elküldjék Turinba Kossuth Lajosnak.

Az ünnepélyességek két főszinhelye *Budapest* és *Tállya* lesz. A fővárosban népgyülést tartanak, Tállyán pedig egyházi ünnepélylyel avatják föl azt a megujított templomot, a hol Kossuthot megkeresztelték. Tállyára a fővárosból is sokan mennek. A kettős ünnepély programmját igy állapitották meg:

Szept. 17-ikén a Turinba menő országgyülési képviselők elutazása, kik a fővárosi polgárok aláirásaival ellátott üdvözlő iratot viszik magokkal. *Szept. 18-án* népgyülés a városligetben, az arena előtti mezőn. A népgyülésre indulók a Kálvin-téren fognak gyülekezni s a menet onnan vonul a Muzeum-körúton, Kerepesi-uton, Erzsébet-körúton, Teréz-körúton és Andrássy-uton keresztül az Aréna-térre. Az itt tartandó népgyülésen Herman Ottó, és Barabás Béla orsz. képviselő tartanak beszédet. Este a tállyai Kossuth-templom felavatására menő fővárosi küldöttség elutazása. *Szeptember 19-ikén* délelőtt isteni tiszteletek; ugyanakkor a tállyai templom felavatása. *Szept. 25-ikén* (vasárnap), mikor már a turini küldöttség visszaérkezett: népünnep, lakoma és tánczvigalom.

A *tállyai* templomavatás ünnepélyén *Zelenka* evang. püspök is jelen lesz. Előre láthatólag nagy sokaság gyül össze, s azért előre gondoskodtak, hogy egyházi beszédet ne csak a templomban, hanem a szabadban is hallgathassanak a hivők. Az e hó 19-én tartandó ünnepélyen az oltári szertartást *Hajász* Pál tállyai lelkész tartja; az ünnepi szónoklatot a templomban *Farbaky* József hegyaljai lelkész, a templom előtt *Czékus* László abauj-szántói lelkész mondja. *Zelenka* Pál püspök templomavató imát mond s ő osztja ki az oltári szentséget is. Ezenkivül ünnepies esketés, keresztelés s menyasszonyavatás is lesz. A papság, élén a püspökkel, mindent elkövet, hogy Kossuth Lajos megkeresztelésének emlékét minél fényesebben üljék meg.

Este jótékony czélra hangversenyt rendeznek Tállyán, melyen közreműködik *Blaha* Lujza is, valamint *Bercsényi* Béla, a nemzeti szinház művésze, ki *Ábrányi* Emilnek ez alkalomra irt «Idegen» czímű költeményét szavalja. Az országgyülési függetlenségi párt részéről a tállyai ünnepélyen Papp Elek és Háviár Dániel képviselők lesznek jelen.

*

Budapest fő- és székváros e hó 14-iki közgyülésén Kossuth Lajost díszpolgárul választotta, s elhatározta, hogy üdvözlő feliratot intéz hozzá, s a belváros egyik legszebb utczáját, a hatvani-utczát pedig Kossuth-utczának nevezi el.

Az indítványt a közgyülésen dr. *Preyer* Hugó ügyvéd és bizottsági tag tette meg, utalván rá, hogy Kossuth volt Pest városának első népképviselője, ő tette fővárossá Budapestet, s a népképviseleti rendszert a szabad királyi városokra is kiterjesztette. Az indítvány már ismeretes volt előzetesen a hirlapokból, s a közgyülésre nemcsak a városi atyák mentek el nagy számmal, hanem a karzat is megtelt,

KOSSUTH VOLT HÁZA COLLEGNO AL BARACCONEBAN.

s a tanuló ifjuság a Lipót-utczában egész tömegben álldogált. A városházával szemközt van ugyanis az egyetemi kör helyisége, hol épen az elnökválasztás ügyében gyüléseztek.

A gyülés megkezdése előtt a városatyák nagyon élénken tanácskoztak, s a társalgó terem meglehetősen zajos volt. Mikor *Ráth* Károly főpolgármester megnyitotta a gyülést, hirtelen megtelt a nagy terem. Mindjárt az ülés elején rákerült a sor Preyer indítványára, a mit zajosan megéljeneztek, úgy hogy az elnöklő főpolgármester csendre intette a hallgatóságot, a közgyülést pedig megkérdezte, hogy akarja-e tárgyalni Preyer indítványát. Erre *Helfy* Ignácz szólalt föl, szokatlannak mondván az elnök kérdését, mely sem a tárgy nagyságához, sem az elnöki szék méltóságához nem való. Az *elnök* szavazásra bocsátotta a kérdést: akarják-e tárgyalni az indítványt. Száz bizottsági tag a tárgyalás mellett, 68 pedig ellene szavazott. Az indítvány tárgyalása elrendeltetvén, *Preyer* röviden ajánlotta annak elfogadását. Megéljenezték. *Mérő* János szólt ezután Kossuth halhatatlan érdemeiről, de mivel a nemzet kibékült királyával, Kossuth azonban a tényleges állapotokat nem ismeri el, ő ellenzi az indítvány elfogadását, s kéri a közgyülést, térjen napirendre. *Helfy* Ignácz azt mondta, hogy Kossuth fölött napirendre térni nem lehet. A királyok is jól tudják, hogy oly emberektől mit várhatnak, a kik képesek saját vérüket, saját nagy embereiket megtagadni. Ne iktassanak Budapest évkönyveibe szégyenlapot. Dr. *Rózsavölgyi* Manó üdvözölte még Preyer indítványát, aztán az *elnök Helfy* beszédére tett megjegyzéseket.

MDK

Kiss György

II.Lajos király halála. /Mohácson felállitandó emlékmű/ Gipszdombormű.
Szorult helyzet. " 35.frt.

KÁpzőm.Társ.1899.tav.nemzetk.kiáll.42.1.

Kiss György

Vas. Ujs. 1883. 52. l.

Uj szobormű. Krisztust a betegek közt ábrázolja az a szoborcsoportozat, a melyet *Kiss* György szobrász az üllői-ut végén épülő városi közkórház kapuzata fölé készit. A művész már elkészitette az agyagmintát s bemutatta a kórházépitő bizottságnak. A Gerlóczy alpolgármester vezetése alatt megjelent tagok teljesen kielégitőnek találták a csoportozatot, mely 4000 forintba kerül. A tanács elvben már elhatározta, hogy e csoportozatot megszerzi a kórház számára.

[illegible]

Egyelőre erre nem kell gondolnia. Első — Mabelt látni s bucsut venni tőle, ez volt uralkodó gondolata, melyen minden más gondolata fennakadt s nem ment tovább.

Igy, felhasználva minden elővigyázatot, hogy Draxné mit se vegyen észre, uj vendégét ellátta kenyérrel, pecsenyével s dohánynyal s ráparancsolva, hogy meg ne mozduljon a szalmán fekteből — rázárta az ajtót s ment, a réten át, egyenest a falu felé.

Herczeg-kisasszonya a kerti lugasban volt s oly szép, oly elbüvölően szép volt szemeiben, hogy kétszeresen érezte, mily nehéz lesz elválnia tőle — még érette is.

— Mabel, — kezdé, — bucsuzni jövök.

Kellemes meglepetéssel felelé:

— Bucsuzni?

— Ugy van, nem akarok több napot veszteni. Megyek átkutatni a világot, a kegyed érdekében s Isten segitségével meg is találni, a mit keresek.

Hogy ne lett volna kevély e fiatal ember fölötti hatalmára? A mint Anikó mondta, a csillagot is lehozná kértére az égről.

— Igazán elmegy? Oh bár csak én is mehetnék! Nem, nem azt akartam mondani: de igakül — mint a kö
mi sem történt; D
nem adta jelét, hog
sem látszott, hogy

— Hosszabb idő
asszonyának. — R
szükségesebb s mig
a házra. Intézkedni
haszonbérbe a bir
becsületes ember; t
vette el a tisztelend
gazdaságot keres ha

— Aztjelenti mir
csipőjére tevén kez
nászutra indul? S k
asszonysággal? Ez
mikor kell elhagyn

— Ne beszéljen b
Nem értette? A ház
s valóban nagyon
sincs megelégedve.

— Követelő sze
házsártos asszonys
sirkövemre irni, h
Vannak, a kik az
lehet tartani semn

Kiss György

Kiss György: "Irgalmas szamaritánus" c. művét hozza a lap.

Kriesch Aladár: "A farizeus és a publikánus". c.festményét bemutatja a lap.

Mindkét müvész alkotását a MÜVÉSZHÁZ bibliai kiállitásán mutatták be.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1910. ápr. 10. II. évf. 15. sz. 489, 492. lapokon.

M.D.K.

Kiss György. szobrász

„Az irgalmas Szamaritanus" és a "Gilkos" c. gipsz kompozicióit állitotta ki az ~~Erzsébet~~ Ernőnek kiállitáson. Az utóbbinál cirkiró tul bonyolultnak találja a két ember tömegét, melyből elig is lehet kivenni, hogy melyik a gilkos.

Budapester Ausstellungs-Zeitung, Bp. 1885.
IX. 20. sz. 273. old.

MDK

Kiss György

Az irgalmas szamaritánus, c. szobormüve.Repr.

1885.orsz.kiáll.kat.

Kiss György MDK

Az irgalmas szamaritanus. repr.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Kiss György MDK

Az irgalmas samaritanus, gipsz

Műcsarnok 1885. Bpi.orsz. lt.kiáll.

Kiss György K

Vas. Lej. 1880. 712. l.

A műcsarnokban méltó feltünést keltett «Golgotha», Feszty Árpád nagyobb festménye, maecenásra talált. Tárkányi Béla apátkanonok vásárolta meg 1500 frtért. *Kiss* György fiatal szobrásznak az «Irgalmas szamaritánus»-t feltüntető nagy szoborcsoportozata még mindig az előcsarnokban áll, pedig e mű kiváló disze lehetne valamelyik templomnak vagy kórház termének. A szép tehetségü szobrász a kormánytól nyert ezer frtnyi ösztöndijjal a tavaszkor Rómába megy s hosszabb ideig marad ott. Addig a Kalvin-téri szökőkútat s tán az operaház hét szobrát mintázza, mig a nagy «Gyászoló genius»-t, mely a Deák-mauzoleum kupoláját fogja disziteni, Rómában készíti el.

MDK

Kiss György

Irgalmas szamaritánus, szob.csop.

A Mücsarnokban... Vas. Ujs. 16.sz. 188o. 259.l.

Kiss György

Vas. Lap. 1885. 470 l.

(Az országos kiállítás műcsarnokából.)

Kiss Györgytől «Az irgalmas szamaritánus» életnagy alakok csoportja gipszből. Ama müvek egyike, melyeket a müvész becsvágya létesit. Mert nem mindig van abban a helyzetben a művész, hogy szabadon alkosson, igazi vágyai szerint. Több év óta mindannyiszor láthattuk e szép művet, valahányszor a képzőművészeti társulat műcsarnokába mentünk. Ott volt fölállitva a lépcsőházban, s kiki észrevehette, hogy menynyire emeli a csarnok diszét. Bibliai tárgyánál fogva is alkalmas volna templom vagy kórház diszéül, müvészi értéke pedig egyenesen ajánlja.

GAEDICKE

BANK R. T.

A MAGYAR KIRÁLYI OSZTÁLYSORSJÁTÉK
FŐÁRUSITÓJA

BUDAPEST,

IV., KOSSUTH LAJOS UCCA 17

TELEFON: 185-040

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI SZÁMLA 5590

ALAPITVA 1896

Budapest, a postabélyeg kelte

T. CIM!

Tálcán nyujtjuk most Ön felé

MDK

Kiss György szobrász

"Irgalmas szamaritánus" c. szoborcsoportozata a Műcsarnokban.
1000 Frt-os kormány ösztöndijjal Rómába megy, ahol megmintázza a "Gyászoló genius"-t, mely a Deák-mauzoleum kupoláját fogja disziteni. Római utja elött a Kálvin-téri szökökútat s az operaház hét szobrát mintázza.

Vas.Ujs.1880. 712.l.

Kiss György

Vas. Lap. 1880. 276. l.

A *honvédelmi* miniszterium épülő palotáját, minthogy az épitkezési költségvetés után fölösleg marad meg, Árpád, Hunyadi, Zrinyi, Nádasdy Ferencz hadvezérek szobraival fogják disziteni. *Kiss* György e szép tehetségü fiatal szobrász, kinek a műcsarnokban kiállitott szoborcsoportozata a műértők tetszését annyira megnyerte, szintén felhivatott, hogy küldjön ezekhez mintaterveket. Ugyanez uj tehetség megbizást kapott arra is, hogy a Deák-mauzoleum «Győzelem» szobrához mintát készitsen.

1-2

Un'edizione bibliofila dell'Inferno dantesco. — Recentemente la bibliofilia di alto classe si è arricchita di una nuova edizione dell'Inferno dantesco, edizione che resterà ricercatissima nei secoli per la ricchezza e la perfezione della veste tipografica nonchè per le illustrazioni ispirate ai nuovi principi dell'arte moderna.

Ne ha curato la pubblicazione, seguendo il testo originale italiano della Società Dantesca Italiana (Hoepli), la Casa Editrice francese «La Cigogne» di Fontenay-aux-Roses alla periferia di Parigi. Le duecentocinquanta copie dell'edizione acquis-

MDK

Kiss György szobrász

Izsó Miklós siremléke

Pesti Hirlap, 1882.okt.3. 2.mell. 3 l.
okt.lo. 1.mell. 3 l.

M.D.K.

Kiss György

Huszár Adolf és Pártos Gyula művészek benyujtották terveiket Izsó Miklós siremlékének pályázatára. A tervek a Mücsarnokban kerülnek kiállitásra.
A biráló bizottság elnöke Than Mór, -közli az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1881. dec. 11.
4. évf. 11. sz. 175. lap

M.D.K.

Kiss György

Az Izsó emléket készíti, mely "Izsó Miklóst élethiven tünteti föl"-irja az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. 5. évf. 4. sz. 63. lap

A Megváltó

ának azon részét ábrázolja, midőn Judás
~~Jézus~~ kissé balra fordul, de szembe néz és
szú haja vállaira omlik, bajusza és szétvá-
itöse mellén szétáll. Mögötte jobbról Judást
rolja ~~tartja~~, előre hajlik és csókkal halmozza el
edig a harminczezüstpénzt markolja össze.
, bajusza és szakálla leberetvált. Ruhája bal vállá-
kiduzzadnak. Felirata elől: JUDÁS CSÓKKAL
ra oldalt fölfelé haladó sorokban: „Kiss 1898".

pratnak 61:45.5 és egész magassága 725 cm.
leirattal. Ára 600 frt.

:IV. 6-án (14/99), az elszámolás tudomá-
a 29855. sz. leirattal (277/99).

+

1670. Kiss György:

Indás csókja

Ez a ~~A~~szobor Jézus elfogatás
őt üdvözölvén megcsókolja
mellig van ábrázolva. Slos
lasztott szakálla rövid. Ko
látjuk, ki őt jobb kezével átka
Jézus bal arczát, bal kezével
Feje kopasz, haja kissé gündö
ról lecsuszott s kezén a erek
ÁRULSZ EL. Jelzése alól bal

Gypsz, méretei a tala
Vétetett ⊥ a 90432/98 sz
Elszámoltatott 1899
Sul. vétetett 1899: V. 25-én

⊥ 1898: XII. 31-én

Kiss György

wod

A Deak mauzoleum. Vas. Ujs 1882. 465 l.

wod

Szendrei Janos. A honvédelmi ministerium palotaja. Vas Ujs 1882. 651. l

MDK

Kiss György szobrasz

A honv.min.paleta oszlop-folyosó arkadja fölött négy szobor áll. Huszár Adolf és Kiss György szobraszok alkotasa.

Szendrei Wagner János: A honv.min.palotaja

Vas.Ujs.1882. 41.sz. 651-652.l.

Ανδρέας Σεφέρης

Δημοσιεύματα πολιτικού περιεχομένου στον Τύπο της Αιγύπτου (1931-1935)

Αθήνα: Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, 1985. 47 σ.: εικ. ; 25 εκ.

M.D.K.

Kiss György

"Szamaritánus" c. művével elnyerte a Képző-
művészeti Társulat nagydiját.
Dr. Berényi Pál: "Az Országos Kiállitásról"
cimmel számol be a tárlatról.
A művésznek "Gyilkos" c. művét birálja.

Képes Családi Lapok, Bp. 1885. juni.28. 7.évf
4o. sz. 637. lap

MISKOLC

Minorita templom

RMV 12, 103.l.

Kiss György vobrász

Ipolyi Arnold sír-
emléke a nagyvá-
radi vizkereszyház-
ban a püspök álló
alakjával.

Kiss Hikl hath Magy

931. l.

Kiss György

Ipolyi Arnold püspök
mellszobra sóle a Honti
Muzeuba

Grod

Pezv.

.....nevü munkás igazolta

---

a müvezető aláírása.

yezem:

---

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Kiss György

Var. Nyó. 1888. 885 l.

Ipolyi Arnold siremléke. *Kiss* György, Fraknói Vilmos nagyváradi apátkanonok megrendelésére, elkészítette *Ipolyi* Arnold síremlékét, mely a püspököt teljes ornatusban ábrázolja. Az életnagyságu szobor bronzból a fülke pedig fehér márványból lesz. A szobrot Nagyváradon állitják fel. — Kiss ezenkivül most mintázza *Kinizsi* Pál életnagyságu szobrát, mely a hős vezért abban a helyzetben örökíti meg, a mint baljában zászlót lobogtatva a vár-fokáról riadót fuj.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

JÚLIUS

31 nap — 28. hét

9 Vasárnap	
10 Hétfő	
11 Kedd	
12 Szerda	
13 Csütörtök	
14 Péntek	
15 Szombat	

M.D.K.

Kiss György

"Róbert Károly király bronz szobra, amely a m
milleniumi emlékben lesz felállitva az András-
sy ut végén" cimmel a lap bemutatja a müvet.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 19o4. szept. 25.
26. évf. 39. sz. 7o7. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kiss György

készítette Károly Róbert szobrát a millenáris emlékművön

Wellner István: Glaszek emlékművei.
Budapest, 1970. 9.sz. 40-41. l.

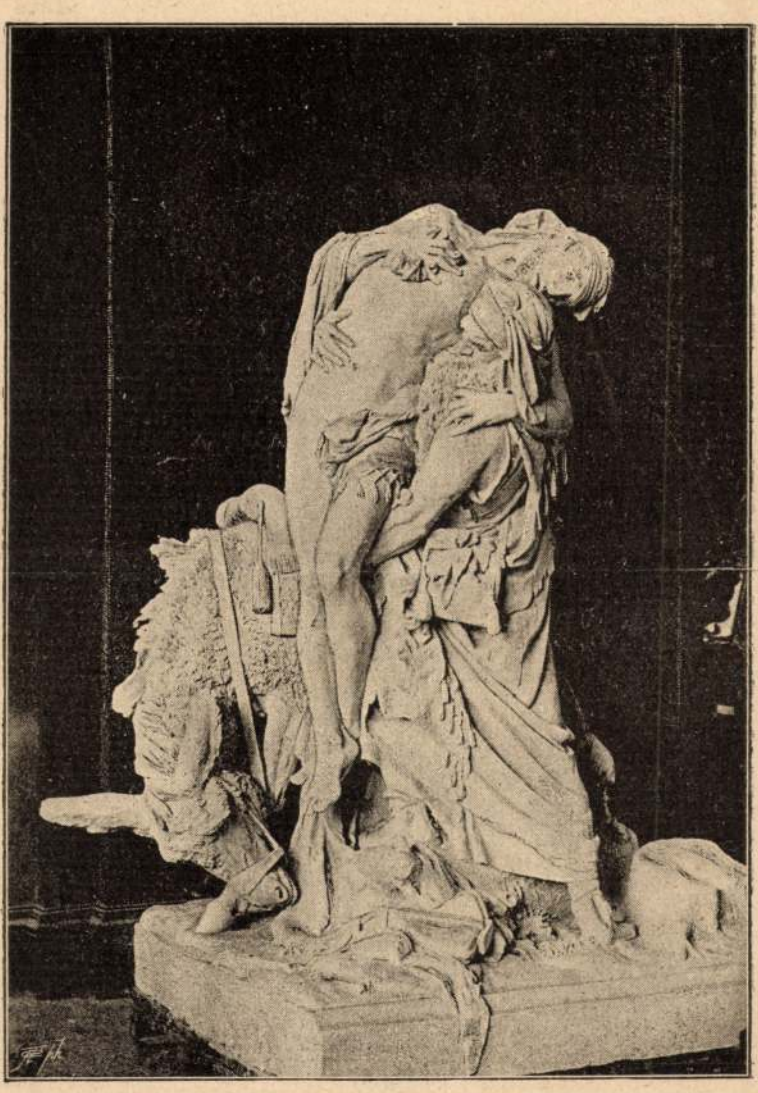

10. Kiss György. Az irgalmas szamaritanus.

1885. ősz. kiáll. Lat-

22. Zala György. Mária és Magdolna.

MDK

Kiss György

Judás csókja, repr.

KMT. 1898/99. téli kiáll. kat.

MDK

Kiss György

Judás csókja c.szobormüve. Repr.

Műcsarnok 1898/99.téli kiall.

MDK

Kiss György

Judás csókja, bronzozott gipsz

KMT. 1898/99. téli kiáll. kat. 25.1.

Kiss György MDK

Judás csókja, repr.

Mücsarnok 1898/99. téli kiáll.

Kiss György

nobrasz

az alábbi emlékmüvén

Karoly Róbert Király

nobra.

Ibl Evin: Az Ezredéves

Emlékmü. Budapesti

Hirlap. 1929. máj. 25.

Budapest aug. VI/27

Mélyen tisztelt Titkár Úr!

Köszönettel vettem a o. Lugadi utalványról szóló értesítést.

Van szerencsém legutolsó Torda és Kolozsvárra történt utazásaim számláját tisztelettel csatolni.

Kiss György

Elbukott huszár, szobor

Műcsarnok 1919-2o téli kiállítás

Kiss György MDK

Férfi mellszobor

Mücsarnok 1879. dec. 14.

Kiss György

MDK

Béke, gipsz

Hadifoglyok, gipsz

Műcsarnok 1917-18 téli tárlat

Kiss György MDK

Forradalom, gipsz

Műcsarnok 1918-19 téli kiállitás

Kiss György
Furcsa hangok, gipsz

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Müvészeti kiállitás. 1914. 7 1.

Kiste

Közsé
innen
Törté
renye
csalá
1548-
ban B
172o-
174o-
177o-
vegye
Feren
Józse
ispán

/A r.
megha
fele.

MDK

Kiss György, nobrás.

Faun. (Terracotta.)

Nemz. Szal. – Tarács. Kiáll.; 1898-99, dec. 16-jún. 20-ig.
Fm.

Kiss György

A gyilkos c.
Hobrának repr.

1885. om. kiáll. Eat.

74347

MDK

Kiss György nobrán
„Gjilkos" c. noborcsoportját átvette a KT-től

MDK-A-I-1/1078.

Kiss György MDK

A gyilkos, gipsz

Mücsarnok 1885.Bpi orsz.ált.kiáll.

Kiss György szobrász MDK

1882

„A gyilkos" c. művét Rómából küldte a K. T-nek

MDK-A-1-1/1017

Kiss György MDK

A gyilkos, szobor

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Kiss György MDK

A gyilkos. repr.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Kiss György MDK

A gyilkos, szobormü

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.

Kiss György MDK

A gyilkos, repr.

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

M.D.K.

Kiss György

Bezerédi Gyula, Sefcsik Antal, Donáth Gyula művészeket bizta meg a pénzügyminiszter, hogy a Herkules-fürdő épületére Herkules, Psyche, Apolló, Hébe, Esculap, Hygieia, mithológiai szobrokat elkészitsék.

Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1884. aug. 31.
VI. évf. 49. sz. 784. lap

Kis Győrt

A honvédelmi minisztérium szobrai közül reábiztak Árpád szobrának elkészítését. 1)

1) Magyar vezérek szobrai. Vas. Ujs. 1880. 440. l.

Kiss György

Róbert Károly nobrát alkotta az Ezredéves Emlékmüvön.

Mezza László, Mernát György, Erdei Ferenc

stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.

13351

3101

Kiss György

Vas. Ujs. 1893. 644

l.

Királyi Pál mellszobra. A főváros törvényhatósága az új városháza közgyűlési terme számára *Kiss* György szobrásznál megrendelte *Királyi* Pál volt bizottsági tag és a «Pesti Napló» egykori szerkesztőjének mellszobrát. Kiss már márványból is kifaragta a szobrot, s a napokban a közgyűlési teremben helyezik el.

romeda csillagképének középső fényes
köd, amely az összes ködfoltok közül a
égboltozaton egy távoli világ a világürben,
ojaink már csak alig-alig látják. Hogy a
ésük, mivégre futják örökké égi pályájukat
endszerek és ködfoltok — ezek a mi nap-
natatlan világrendszerek —, annak kutatá-
zomja nem ismer határt és kutatja, fürkészi

ban látható Tejútrendszernek Földünk is
rény kis bolygója, amely hátán élélőnyek
ge óta futja körpályáját a világürben.
első sejt, az első szerves valami a Földön,
ény- és állatvilág, — hogyan emelkedett ki
, a gondolkodó ember, — hogyan alakult
síkságok és azok a hatalmas horpadások,
a szárazföldi beltengereket és az óceánokat,
elme talán azóta keresi a feleletet, amióta

emcsak a Föld, a hegyek és óceánok törté-
eletet. Választ kér arra az agyában gyakran

MDK

Kiss György

A kis tolvaj," c. szobormüve. Repr.

1885.orsz.kiáll.kat.

Kiss György MDK

A kis tolvaj, repr.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Kiss György MDK

A kis tolvaj, bronz

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

MDK

Kiss György

"A korhely" c. genre-szobra, a Műcsarnok jub. kiáll.-án.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs. 1886. 46.sz. 742.l.

MDK

Kiss György szobrán

„A korhely" e gipszöntvénye KT önitárlatán

1886.

MDK-A-L-1/1742.

MDK

Kiss György

A korhely. Gipsz-szobor.

KMTárs. 1886. őszi kiáll. II.sorozat.

MDK

Kiss György szobrász

Kossuth mellszobrát mintázta meg, egy 1848-iki daguerreotyp kép után. A Vas.Ujs. lent jelzett száma közli a szobor másolatát.

Vas.Ujs. 1892. 38.sz. 653.l.

Vas.U̇a. 1862. 38.as. 6232.1.

M.D.K.

Kiss György, szobrász

Alkalmát, vagy lappang az a kép, amelyről Kiss Kossuthot megmintázta. Valószínüleg Prinzhofer könyomatának az az a reprodukciója, amelyet Tyroler metszete utáni felvétellel együtt a Tört. Képcsarnok tárol. 198.o.

Fejős Imre: Kossuth fényképei. 197.o.

Folia Archaeologica. XX VIII. 1956. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1956

M.D.K.

Kiss György szobrász

alkotása a dunaújvárosi iskola udvarán felállított Kossuth-szobor.

Szombathy Viktor: Budapest - Dunaújváros - Kalocsa
Bp. /1961./ Panoráma, /Magyarország írásban és képben 15.köt./
74. old.

Kiss György

Kossuth Lajos
mellszobra
Zentitől
Repr.

JoBrRá
225. l -

A KOR

KÉPEINKRŐL

P. A., Sopron-Lövő. Örömmel vettük levelét, mint mindazokét, akik felfigyelnek lapunkra s aztán megkeresnek ben-

nyomó része
idegen jelen
képnél, vagy
és tárlatokon
képzőművész

5 7. sz. keresztrejtvénye

'kesztette : Fülöp Magda

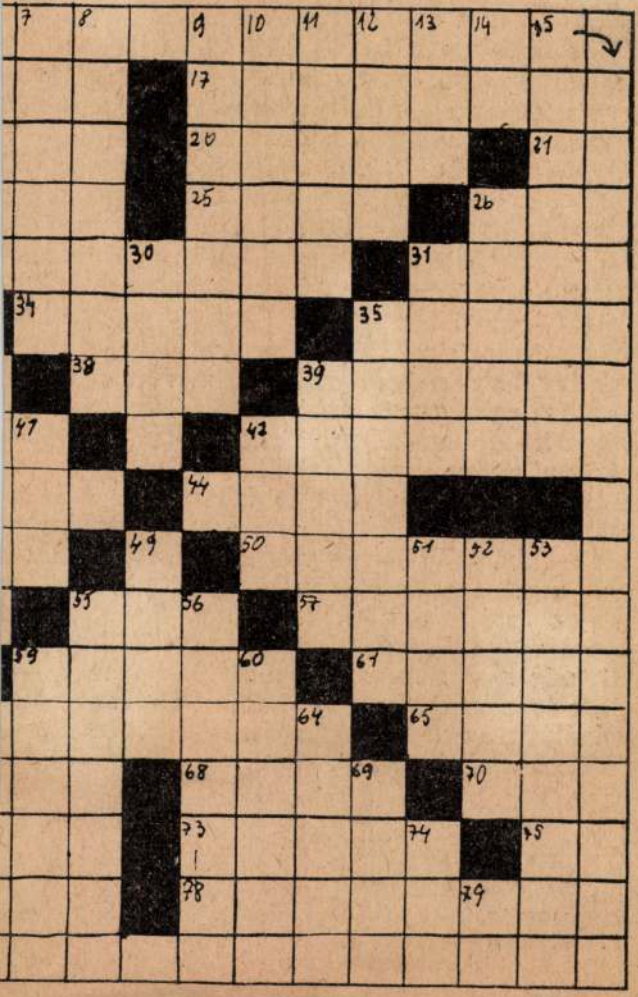

SZONDY EMLÉKKÁPOLNÁJA DRÉGELY-PALÁNKON.

A cikk címe: Szondy emlékezete,

visszavert a vitéz őrség, de gyönge falai csakhamar rommá váltak s a várat tovább tartani tani nem lehetett. Szondy nem akarva magát megadni, kirohant az ellenségre s ott esett el hősi viadalban összelőtt vára kapuja előtt. Ali basa megbecsülte vitéz ellenfelét, nagy tisztességgel temettette el, sírjához zászlós kopját tüzetett. Ennek most épen 350 esztendeje.

Hazánk történetében kitörülhetetlenül fel van jegyezve Szondy neve, vitézi halálának külső emlékét pedig Drégely várától éjszaknyugatra egy szelid emelkedésű magaslaton kápolna hirdeti, melyet Pongrácz Lajos alispán buzgólkodására 1885-ben a vármegye kegyelete és Simor János akkori herczegprímás bőkezűsége emelt. A román stílű kápolna hajójában a Szondy szobra áll, Kiss György szobrászunk sikerült műve. A hős jobb karjában kardot, baljában kürtöt tart, szép, vitézi arczáról bátorság, elszántság sugárzik s szinte leolvashatjuk róla a gondolatot: Édes a hazáért meghalni!

VÉGIG A KÖVICSES ÚTON.

Elbeszélés. (Vége.)

Irta Gyöngyösy László.

No hát, úgy történt, a hogy történt. Isten annak a tudója, de annyit jó lélekkel mondhatok, hogy ez nem volt igazság. Gedeon János uram ott maradt Gálocson, Dobosy néninek el kellett jönni a magáéból. Ez égbe kiált.

S alighanem el is hatott az égig, mert az Isten keze ezután nagyon ránehezedett a Gedeon-Dobosy-családra. Csapás csapás után következett, félelmes gyorsasággal.

Három hét múlva Gedeon János is hazakerült Gálocsról. Két nappal rá főbe lőtte magát a fia huszárpisztolyával. Juliska ott volt a temetésen, de képpel se fordult Dobosy néni felé.

A temetés után egész nap pörgött a dob a Gedeon-udvarban. Eladtak ott mindent az utolsó szegig. Az árverelő dob veszekedése áthallott Dobosy nénihez is. Dobosy néni pedig ott ült az oleanderes tornáczon, olvasott a nagy kapcsos bibliából, s kinézett a gálocsi útra. Várt arról valakit.

Két nappal rá fényes délben a szérűjén tüzet fogott egy óriási kazal. A sok léhűtő cseléd és cséplő elvesztette a fejét, pár percz múlva lángban állott a csűr s az egész évi termés. A tűz átcsapott az istállókra is. Itéletnap volt ez. A lángok az égig csapkodtak. Nyolcz tehén megfuladt a füsttől, a lovak, ökrök elszabadúlva, bőszülten ságúldtak keresztül az Ung vizén. A hires gyümölcsös tönkre ment a dúló lángtenger között. A fák megégett koronájukkal szemrehányólag, keservesen néztek a magtárba, a hol két nap és két éjjel égett az összehalmozott rozs és búza.

Dobosy néni még ekkor is ott üldögélt cserepes háza tornáczán, olvasgatott a kapcsos bibliából és sóvárogva nézett-nézett a gálocsi útra.

Egy hét múlva reggel nyolcz órán túl is ágyban maradt a nagyasszony. A hű Náni tipegett-topogott a szobában s el nem tudta gondolni, mi az oka, hogy a korán kelő tekintetes asszony még most is ágyban marad.

A nagy zörgésre megszólalt Dobosy néni szeliden, szemrehányólag.

— Ugyan, ugyan Náni, minek töröd magad annyira? Mire való már az, ilyen nagy sötétségben felkelni?

A nap sugarai pajkosan játszottak a függönyökön, a czirmos vigan belekapaszkodott a karos székek bojtjaiba s ugrándozott a bolond jószág, csak Náni sírt keservesen.

A tekintetes asszony szemei, azok a parancsoló nagy szemek elhomályosúltak örökre.

Hanem azért délután ott üldögélt a tornáczon megint es nézett-nézett mereven a gálocsi útra.

Két nap múlva állig beburkolt embert hozott arról a cséza. Lépésben mentek a lovak, mégse tudták felismerni az emberek, ki ül rajta. Az igaz, hogy csak az orra látszott ki a sálkendőből. De a vak anya felismerte fiát. Rohant az udvarra s a becsületes Kósával nagy diadallal vitte a szobába a támolygó beteget, leültette

Kiss György szoborműve.

SZONDY SZOBRA A DRÉGELY-PALÁNKI EMLÉKKÁPOLNÁBAN.

egy karosszékbe, végig tapogatta-czirógatta, ölelgette, hizelgett, mosolygott neki végnélkül.

— Tudtam, hogy haza jösz, aranyos madaram. Nagyon régen várlak. Mennyit aggódtam miattad. No de, csakhogy itthon vagy. Beteg vagy egy keveset ugy-e? De nem nagyon sáppadt az arczod. (A néni ezt is látta.) Majd meggyógyulsz, lelkem virága, idehaza. Ne búsulj, édes rajom, megmentettelek én már nem egyszer a haláltól. Most is meg foglak menteni. Ha megvakultam is, édes lépesmézem, azért még mindig a régi vagyok. Istenem, Istenem, csakhogy te megjöttél!

A néni forgott-mozgott, a Laczi csodálkozott s nem tudta elhinni édesanyja vakságát. Azok a nagy szemek ragyogtak az örömtől, tiszták és fényesek voltak, csak a világ borult előttük mély sötétségbe. A beteg embert gyöngéden elhelyezte az ágyban, beszélt hozzá, kérdezősködött, mint egy csacska kis leány. És nem feledkezett meg semmiről. Kedvencz eledeleit főzette a konyhán, iratott Tokajba a hires Józsa doktorért s elküldött Zsiró után is. És beszélt, mindig beszélt.

Csak Gedeon Julisról nem volt szó köztük. Ha ők nem emlegették, én minek beszélnék róla?

Még mikor elaludt a Laczi, akkor sem ment el az ágya mellől, mert úgy tartotta, akkor könnyen baja eshetik. Csak ő tudja a világon, hogy kell vele bánni. Másnap este össze is veszett e miatt a Nánival, még se tágított a fiától. A Náninak kellett elmenni.

Reggel hét óra felé megmozdult a beteg.

— Ébren vagy, kedves lelkem? — kérdezte tőle mohón a néni. — Jobban érzed magad?

— Ébren édesanyám s olyan könnyű vagyok. Semmi se fáj!

— Nem mondtam, hogy meggyógyítlak — diadalmaskodék a néni. — Beszélgessünk egy kicsit, aranyos jószágom.

— De, mintha még álmos volnék, kedves jó anyám.

— Hát aludj, aludj.

— Az Isten áldja meg kedves anyámat!

És a beteg egy nagyot sohajtott. Meghalt.

Dobosy néni megkereste selyempuha haját és simogatni kezdte. Épen ekkor nyilt meg az ajtó s a kék szemüveges Zsiró doktor lépett be rajta. A nagyasszony megismerte járásáról.

— A fiam alszik, — mondá suttogva az orvosnak. És egyre simogatta a fejét.

Zsiró kővé válva állt mögötte. A kék szemüveg elhomályosult könyeitől. A kemény ember egy székbe kapaszkodva hörgött egyet, mint a kinek lidércz ül a mellén. De mikor megszólalt, határozottan beszélt.

— Kata hugom, fiad épen most állja ki a krizist: a legkisebb izgatottság megölheti. Mint atyádfia kérlek, mint doktor rendelem, eredj feküdj le, úgy se aludtál két éjszaka. A fiad bizd reám. Jer, elvezetlek.

Karonfogva vitte hálószobájába s a Nánira bizta. Maga pedig rendelkezett, hogy a holttestet Csuryhoz szállítsák.

Dobosy néni békétlenkedett egy darabig, de a kiállott izgatottság megtörte akaratát. Délfelé elaludt.

Másnap délelőtt Csury kétszer is eljött megnézni a nagyasszonyt. A hetyke Barnabásra alig lehetett ráismerni. Bajuszának a hány szála volt, annyifelé állott. Egyik lábára sarkantyúst,

DRÉGELY VÁR ROMJAI.

a másikra sarkantyú nélkül való csizmát rántott. Dolmányának harmadik gombját az első gomblyukba erőszakolta. Nagy feje ferdén lógott le. A derék ember teljesen meg volt zavarodva. Dehogy merte volna felkölteni a nagyasszonyt. Mikor először jött, mint a tolvaj, félénken elsomfordált. Nagyot lélekzett, mikor az utczára ért. Mikor másodszor jött el, már ekkor temették a szegény Laczit. A nagyasszony még ekkor is nyugodtan aludt. Csury tehetetlenül ácsorgott egy darabig, de aztán megnyugodott, hogy ez az Isten rendelése. Hátha jobban is van ez így!

Alig húzta ki lábát Csury a házból, a nagyasszony fölébredt. Bekiáltotta Nánit és a fiáról tudakozódott.

— Jobban van már a tekintetes úr, — biztatta a cseléd reszkető hangon.

A nagyasszony örült a hirnek, sietett öltözködni. A harangok zúgni kezdtek, a mire a Náni mindent visszásan kezdett feladni Dobosy nénire. A néni békétlenkedett, közben-közben eltünődött:

— Vajjon ki halt meg, nem tudod Náni?

A Náni nem tudta.

A nagyasszony elszomorodott arczczal folytatá:

— Bizonyosan a szegény Hénap sógor! Már a mult héten nagyon roszúl volt.

A Náni ráhagyta. Lehet, hogy a Hénap sógor. A nagyasszony maga is el tudott találni fia ágyáig. Megdöbbenve győződött meg róla, hogy az ágy föl van vetve. Agyában iszonyú gyanú kezdett megfogamzani.

— Gedeon Julcsa járt itt? — kiáltá őrületes hangon. — Hol a fiam?

— Szinét se láttuk a tekintetes asszonynak, — nyögte Náni kétségbe esve. — A tekintetes úr pedig felkelt.

A szegény cseléd mintha fuldokolt volna, úgy kapkodott kezeivel a levegőben. Szerencsére az öreg Kósa jött be.

— A Kósa tudja, hová ment, — mondá Náni nagyot lélegzve.

János vasvilla szemeket vetett Nánira s iparkodott volna az ajtó felé, ha a nagyasszony nem fogta volna a karjánál.

— Hová tettétek a fiamat? — kiáltott a kocsisra.

— Meg... akarom mondani... Kikocsizott tekintetes úr, — dünnyögé Kósa.

— Rögtön fogj be. Utána megyünk.

— De nem lehet, — vakarta János a fejét.

A nagyasszonynyal egyet fordult a világ. A régi hatalmas asszony kerekedett benne felül.

— Nem-e? s egyet rántott a Jánoson. — Teszed rögtön, a mit parancsolok.

— Jól van no, tessék hát elereszteni. Befogok az ördög nevében.

A nagyasszony magára kapott valami kendőt és elbotorkázott a kocsiszinig.

Az öreg János be is fogott, hajadon fővel fel is ült a bakra. Dobosy néni sugárzó arczczal, jobbra-balra tekintgetett a kocsiból. Biztatta Kósát: majd csak utolérjük!

János sóhajtva eresztette meg a gyeplőt. Nem jutott eszébe a két ló neve. Csak úgy, fohászkodás formán biztatta őket: no, az Isten áldjon meg!

Mikor a két pára megindult, a gyászmenet az utcza elején a temetőnek kanyarodott. Jajgató felszél sikongott végig. Fölkapta a sárguló faleveleket s őrületes tánczot járt velök a kocsi körül. El-elkapta a diákok gyászénekét, de maga annál égetőbb, viharosabb fájdalommal beszélt be a kocsiba. A nagyasszony nem is ügyelt rá, kiszólt Kósának:

— Aztán szólj, ha a fiam kocsiját látod.

Közel van már a fekete bársonynyal bevont gyászszekér. A nagyasszony boldog, megelégedett. Igen, most is megy, elmegy a fia után...

AZ ANGOL TRÓNÖRÖKÖS ÉS CSALÁDJA.

VII. Edvárd király betegsége most egyszerre felkeltette az érdeklődést fia, *György* walesi herczeg iránt, a kivel eddig ritkán volt alkalma foglalkozni a közvéleménynek, mert nagyanyja, Viktória királynő életében nem igen jutott neki sem társadalmi, sem politikai szerep, melynek révén a nyilvánosság előtt emlegették volna. Egy év óta azonban, mint a trón közvetlen utódjára, nagyobb mértékben fordul felé a közfigyelem.

György walesi herczeg (teljes nevén: György Frigyes Ernő Albert) 1865 junius 3-ikán született, tehát most nemrég mult harminczhét éves. Gyermekkorát együtt töltötte bátyjával, a kinek 1892 januárjában történt halála után ő reá szállott az angol korona örökösödési joga. A londoni Marlborough-houseban s atyja sandringhami birtokán töltötte gondos felügyelet alatt gyermekéveit. Nagyon egyszerűen, családiasan nevelték egy Dalton nevű nevelő vezetése alatt. 1877-ben, hogy a tengerészetben egy angol herczegnél oly szükséges ismereteket megszerezze, atyja felvétette őt is, bátyját is a szabályszerű vizsgálat letétele után a «Britannia» nevű hajóra tengerész kadétnak. A két herczeg közösen kapott egy egyszerű szobát s együtt végzett minden szolgálatot a többiekkel. Szüleik olykor meglátogatták őket s az ilyen látogatásokkor a kis herczegek ugyancsak igyekeztek kitenni magukért a szolgálatban. 1879-ben kilencz hónapra tervezett nagy útat tettek a «Bacchante» hajón, — az utazás azonban tulajdonképen három évig tartott. Lord Charles Scott, a kiváló tengerész vezette mint a hajó kapitánya a két herczegnek tengerészi nevelését. Nagy gondot fordítottak a csillagászatra és az ezzel rokon tárgyakra, melyekre a herczegeknek nagy kedve volt. Ellátták az őrségi szol-

AZ ANGOL KORONÁZÁS SZERTARTÁSA. — A

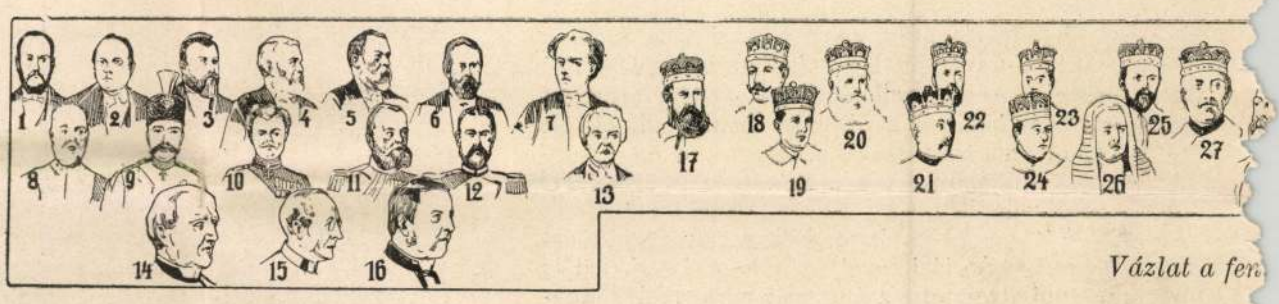

Vázlat a fen

1. Sir Joseph West Ridgway, a nyugati gyarmatok s a Fidzsi szigeti és a csendes-tengeri protektoratusok kormányelnöke. — 2. Barton Ödön, Ausztrália polg. kormányelnöke. — 3. Seddon Richárd János, Új-Zeeland kormányelnöke. — 4. Bond R., Newfoundland kormányelnöke. — 5. Sir A. H. Hine, Natal kormányelnöke. — 6. Sir John Gordon Sprigg, a Fokföldi gyarmat kormányelnöke. — 7. Sir Wilfred Laurier, Kanada kormányelnöke. — 8. Báró Hayashi, japán nagykövet. — 9. A perzsa nagykövet. — 10. A portugál nagykövet. — 11. Mihajlovics nagyherczeg. — 12. Henrik porosz herczeg. — 13. Whitelaw Reid, az Egyesült-Államok képviselője. — 14. A winchesteri püspök. — 15. A yorki érsek. — 16. A canterburyi érsek. — 17. Norfolk herczeg. —

Kiss György

K

113. Kiss György: Szorult helyzet.

Képrőm. Társ. 1899
tar, nemzetk 'kiáll'

246. Mannheimer Gusztáv: Pásztor-idyll.

49. Kiss György, tanulmányfő

KMTárs. 1898. tav. kiáll-

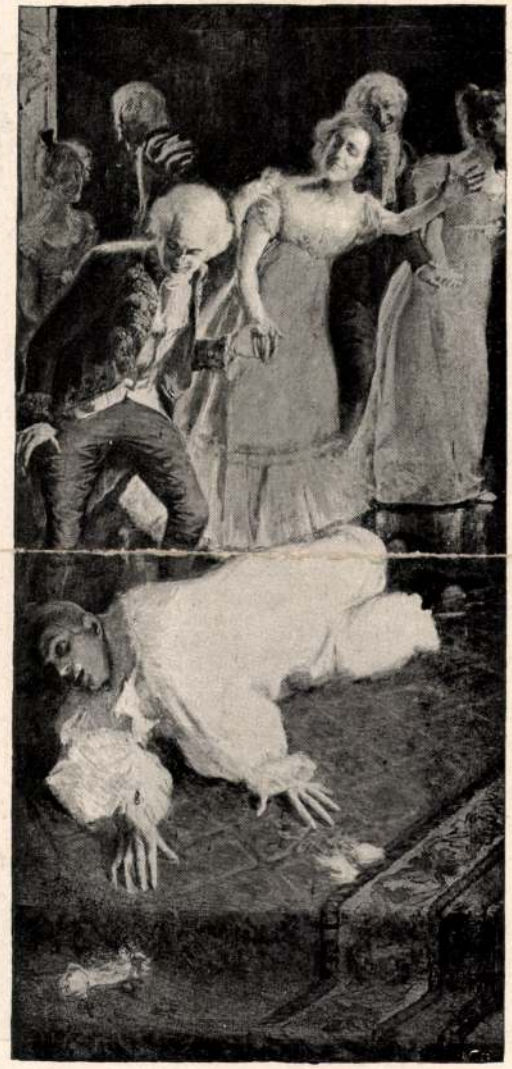

47. Márk Lajos. egy kis baleset.

KISS GYÖRGY. VESZEDELMES JÁTSZÓTÁRSAK.

Műcsarnok 1891/92. téli k.

Kiss György

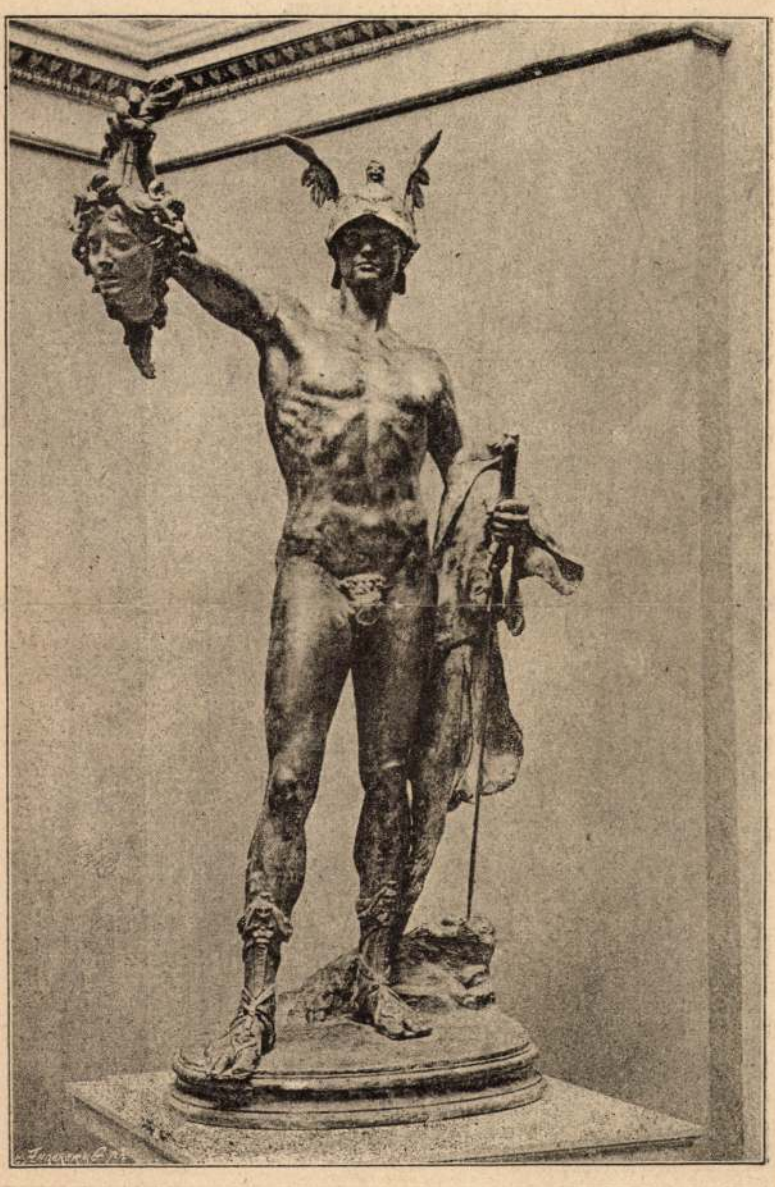

25. STROBL ALAJOS, PERSEUS.

31. Kiss György. A kis tolvaj.

1885. ora. kiáll. Eat

KISS GYÖRGY. A BETYÁR.

KMTárs. 1886. őszi kiáll.
II. sorozat.

Kiss György

IZSÓ SIREMLÉKE.

Korán elhunyt jeles szobrászunk, Izsó Miklós sirjának hozzá méltó emlékkővel diszitése végett az országos képzőművészeti társulat s a magyar irók s művészek társaságának megbizásából külön bizottság alakult, Keleti Gusztáv elnöklete alatt. E bizottság, melybe Budapest főváros tanácsa is elküldte saját képviselőjét, Gerlóczy Károly alpolgármestert, megtett minden szükséges intézkedéseket s ugy a nagy közönséget, mint egyes testületeket adakozásokra szólitotta fel.

A siremlék tervének elkészitését Kiss György szobrászunkra bizták, ki e megbizatásnak szép szoborműben tett eleget, mely kifejezőleg jelölje meg a helyet, hol a magyar szobrászat egyik uttörője, rövid, de viszontagságos pálya után, nyugalmat talált, s hol hamar elhunyt egyik geniális tehetségünk elvesztését kell fájlalnunk.

Az emlékmű harmadfél öl magas lesz. Talapzatra helyezett koporsót tüntet föl. Szárnyas genius egyik kezével babérkoszorut helyez a koporsóra, másik kezével pedig a koporsó mögött fölnyuló guláról vonja félre a gazdag redőzetü függönyzetet, s ez által láthatóvá válik Izsónak medaillonba illesztett, féldomborművü arczképe. Ez az arczkép bronzból lesz, a genius alakját érczből öntik; a talapzat, a koporsó fekete márványból készül, a gula pedig mészkőből. Az egész 4000 frtba kerül, a mi valóban nem sok arra, hogy a nemzet egy elhunyt igazi jelese sirjának megjelölésére műbecscsel biró emlék birtokába jusson. De még ez aránylag csekély összegből is eddigelé alig 1200 frt gyült be közadakozás utján, holott Izsó bizonyára megérdemli, hogy siremlékét ne barátai állitsák föl, hanem hogy arról a nemzet gondoskodjék.

A közönség áldozatkészsége az utóbbi években sokfelől igénybe volt véve. De ha azonnal nem is, rövid idő alatt bizonyára mégis meglesz a kellő eredménye a szobor-bizottság fölhivásának, melyet azokhoz intézett, a kik ismerték Izsó müködését és tudják, hogy uj korszak kezdetét jelenti az a magyar szobrászat történetében.

Egy jelesünk egyszerü sirja várja, hogy megnyerje azt a jelt, mely mindenkit figyelmeztessen, hogy a ki ott nyugszik, a nemzet elismerése őrzi emlékét.

Az adományok Madarász Viktor jeles képirónkhoz, a bizottság pénztárnokához küldendők: Budapest, főut 29-ik szám alá.

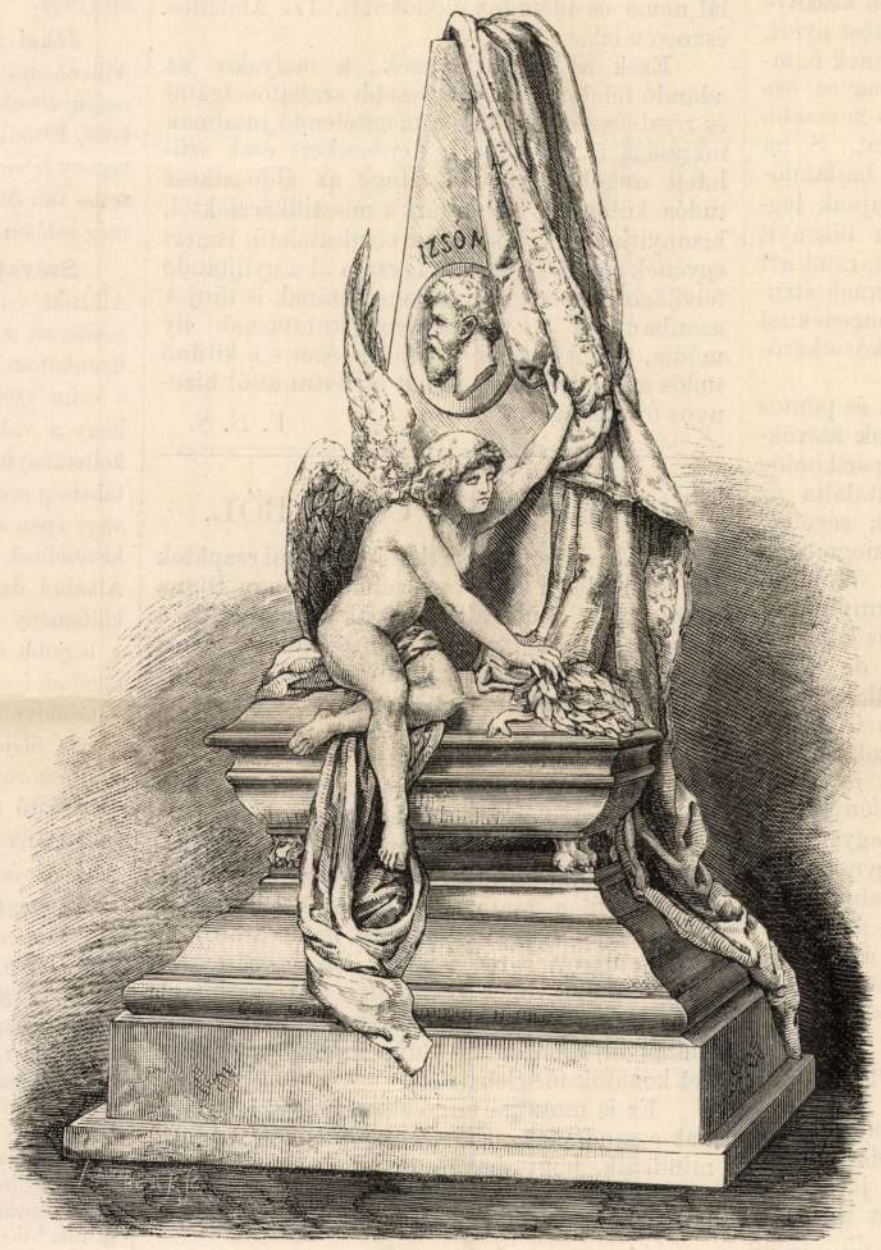

IZSÓ MIKLÓS SIREMLÉKE. — KISS GYÖRGY TERVE SZERINT.

JÓZSEF FŐHERCZEG ÉS LUGOSSY.

Lugossyra, akár mint tudóst, akár mint embert tekintsük őt, a maga egész teljességében alkalmazható az ismert latin tétel: «bene vixit, qui bene latuit». Nevét és érdemeit sokkal többen fogják ismerni ezentúl — halála után, mint életében ismerhették. Igen kevés azoknak száma, kiket teljes bizalmára méltatott, kik előtt jóságos szivét egészen megnyitotta. Pedig e «rejtőzve» élő tudós közelebbi vagy távolabbi egybeköttetésben volt a haza, a tudomány hozzá hasonló legnagyobb fiaival. Levelezései s az emlékek, melyeket egy-egy bizalmasa előtt néha napján örömest visszaidézett a multból, szintén kiváló bizonyitékai ennek.

Életében egyszer *József főherczeg* ő fenségével is volt érintkezése. Ennek rövidke, de érdekes történetével óhajtom most e lap olvasóit megismertetni, eme soraimban, melyeket rögtön a megboldogulttal való beszélgetésem után, a mult év julius 16-dikának hajnalán papirra tettem. Egyik jellemző szokása volt ugyanis Lugossynak, kivált az utóbbi időkben, hogy hajnali 2—3 óráig sohasem aludt el, hanem vagy könyvei között virrasztott, vagy a város területén tett órákig tartó nagy sétákat. (Nappal, a nagy tömeg közt, egyátalában nem szeretett járkálni.) Ily alkalommal voltam én, a többek közt, vele együtt a jelzett napon, vagy jobban mondva, éjszakán is.

De rátérek följegyzésemre.

«Lugossy ma *Römer* Flórisnak (kivel ő még a 40-es évek elején kötött barátságot) egy a napokban hozzá irott levelét mutatá fel. Tartalma következő: *Kiss* főorvostól hallám — irja Römer — hogy Ön hajdan három czigányt tartott ki, hogy tőlük a czigány nyelvet megtanulja. Ezt a fogalmat azonban: «*jól laktam*» nem tudták czigányul kifejezni. Elbeszéltem a dolgot *József főherczeg* ő fenségének, — ki nagy előszeretettel foglalkozik a czigánynyelvvel s *ki sajnálatát fejezte ki, hogy önnel Debreczenben nem találkozhatott* — s ő fensége kegyes volt leirni a «jól laktam» czigány kifejezését, különféle dialektusok szerint. Nagy fájdalommal válok ugyan el e nemzeti ereklyétől, de minthogy az Ön számára irta le azt a főherczeg, ime küldöm stb. stb.» Mellékelve van csakugyan e levélhez, egy finom, nagy alaku féliven, *József főherczeg irásával* a «jól laktam» kifejezés czigányul, valami 6—7 különböző dialektusban; alul pedig Römer jegyzése. Ezekhez — a mik a főherczeg kitünő szivességét oly szépen tanusitják — csak annyit kell még adnom, hogy az egésznek alapul szolgáló történet, hogy t. i. Lugossy bármiért is három czigányt tartott volna ki — saját állitása szerint — a legkisebb alappal sem bir; nem egyéb az, mint jó anekdota; «si non è vero, è ben trovato», mondá rá az öreg ur.

Ennyit tartalmaz följegyzésem, melyet most, nyilvánosság elé bocsátásakor, nem kell mással megtoldanom, mint annak megemlitésével, hogy Römer levele s vele együtt József főherczeg autografja bizonyára egyik legkiválóbb darabja a nagybecsü kézirat-gyüjteménynek, melyet Lugossy hátrahagyott.

Ő maga is igy tudta és vallotta ezt.

Az örömet azonban, mely lelkes kék szemeiből a nagybecsü kézirat előmutatásakor kisugárzott; a hálát, mely jó lelkében az iránta tanusitott legkisebb figyelemre is megfogamzott, ő többé már nem fejezheti ki az előtt, ki iránt oly igen lekötelezettnek érezte s előttem vallotta is magát!...

RÉVÉSZ KÁLMÁN.

A FAJI ÉS CSALÁDI ÁTÖRÖKLŐDÉS.

Bizonyos családokban nemzedékről-nemzedékre szálló arczkifejezések, a Bourbonok éles és szabályos arczéle, a Habsburgok sajátságos alkotásu alsó ajka a Bonapartek sasorra és erélyre mutató álla, és még több más naponként tapasztalható vonás a történeti és nem történeti családok különböző tagjai közt, azt látszanak bizonyitani, hogy a fizikai átöröklés ténye nem puszta frázis, hanem meglevő és kétségbevonhatlan valóság. Hogy bizonyos egyén az apjára vagy az anyjára üt-e, ismerősöknél sokszor képezi beszéd tárgyát, s a hasonlatosság nem egyszer olyan meglepő, hogy a magyar ember sajátságos leplezetlen kifejezésével élve azt mondjuk rá: «épen mintha a szájából köpte volna ki.» Más kérdés aztán ez átöröklésnek törvényeit és átalános elveit is meghatározni. Természetesen ez nem könnyü dolog, különösen az élettani tudományok jelen kezdetleges állása mellett. De mindemellett Göthe hires parodiája a Faustban, midőn Wagnerrel a kész homunkulust mutattatja be tudományos experimentum utján előállitva — bár voltaképen a tudományos optimizmus, és a tudomány mindenhatóságába helyezett bizalom ellen van intézve — nem is áll olyan messze a komolyan vétel lehetőségétől, mint egyelőre hinnők. Legalább annyi bizonyos, hogy a házasságok természete meghatározza a születendő nemzedék természetét is átalánosságban, s azért is tartották mindig oly intézménynek, mely csak felében világi, felében pedig magasabb tényezőktől függ, a melyeknek képviseltetését, mint legfőbb szellemi hatóság, az egyház vállalta magára.

Ime tehát, a házassági intézménynek erre a messze kiható, s az egész emberiség polgárosulását meghatározó nagy horderejére kell gondolnunk, ha azt látjuk, hogy komoly és értelmes politikusok is teljes meggyőződésből kárhoztatnak oly irányzatot, mely föltétlen szabadságot enged az egyéneknek a házasság-kötésekben!

Sőt tovább mehetünk, s ugy találjuk, hogy akadnak tudósok, kik egyenesen arra hivnak fel, hogy állapitsa meg a tudomány azokat a sarkigazságokat, melyek mellett az átöröklés természeti proczesszusa az összes polgárosulás javára legyen szabályozható és értékesithető. És ezek szerint nem messze állunk attól, hogy bizonyos szabályok szemmeltartása mellett elérhessük azt, hogy születendő utódaink mind csupa Adonisok és lángelmék legyenek. Mert köztudomásu dolog levén, hogy egészséges, ép szülőktől szintén egészséges gyermekek születnek s viszont, hogy a fizikai és erkölcsi fogyatkozások is nemzedékről nemzedékre szállanak, ki gátol bennünket abban, hogy észszerü házasságkötések által fajunkat fokról-fokra nemesithessük?

És itt ki kell térnünk egy fontos természeti jelenségre, mely az állatvilágban elénk tárul. Látjuk ugyanis, hogy a fajnemesités ösztöne milyen hathatósan munkál a legalsóbbrendü állatoknál is. Tapasztalták ugy a madaraknál mint a lepkéknél is, hogy a tollazat és a testszövet fényessége és szingazdagsága a nősténynél ellenállhatlan hatással van a himre, ugy hogy ez előnyt ád az ilyeneknek más igénytelenebb egyedekkel szemben. Kétségtelen ebből, hogy a szépség,

*

melynek szerelmünk oltárt emel, nem egyéb, mint a természetnek sziveinkbe oltott fajnemesitési ösztöne.

Csak az a kérdés, hogy ha elfogadjuk is igazság gyanánt, hogy szebb egyének szebb ivadékoknak adnak rendesen lételt, de áll-e az átöröklésnek ez a tétele a szellemi tehetségek átruházására is. A kérdés itt mindenesetre bonyolultabbá válik, mert nem ritkán veszszük észre, hogy épen a szellemileg legkitünőbb szülők gyermekei satnyulnak el, s nemcsak hogy a közepes mértéket nem ütik meg, de azon is jóval alul maradnak.

Egy angol tudóst, Galtont, ki már évek óta behatóan foglalkozik a testi és szellemi átörökléseknek tanával s arról több rendbeli könyvet is irt, még ez az ellenvetés sem hozza zavarba. Beismeri, hogy ugy van, de annak tulajdonitja, hogy a szellemi tehetségek egy bizonyos maximumnál mintegy kiélik magokat s az azutáni nemzedékben visszahatás áll be. Ellenben «Hereditary Genius» czimü művében a leggondosabb táblázatos összeállitásban mutatja ki, hogy bizonyos nagy emberek életpályája már megelőző generációknál is mintegy elő volt készitve arra a végre, a mely bennök kifejezést nyert. Igy a nagy zeneszerző, Bach Sebestyénnek nemcsak egész rokonsága, de minden egyes őse apáról-nagyapára, dédre és ükre, több-kevesebb hajlandóságot mutatott a zene iránt. S ha mégis megesik, például, hogy beteges hajlandóságu szülők gyermekénél néha a bajnak legkisebb nyomát sem látjuk, ez sem bizonyit Galton föltevése ellen semmi egyebet, mint azt az átalánosan ismert tényt, hogy vannak átruházott betegségek, melyek egy nemzedéknél néha lappangva szünetelnek, hogy a következőben ismét ujult erővel törjenek ki.

Mindenesetre a vitat csak tények és pontos adatok dönthetik el. A külső vonások átöröklésének meghatározására az angol pszikhológ tett már egy érdekes kisérletet. Feltalálta az arczösszehasonlitó eljárást, melynek segélyével sikerült neki a közös családi fiziognomiát meglehetős sikerrel megállapitania. A kisérlet rendkivül érdekes, mert bár könnyü felismerni a hasonlóságot a laikusnak is két egymáshoz hasonlitó családtag között, de annál nehezebb eltalálni, hogy miben áll voltaképen e hasonlóság és mik annak elemei. Galton módszere a következő. A családtagok arczait ugyanazon helyzetben, világitásban és nagyságban lefényképezi. Azután a kész fényképekről ujra fényképeket vesz, de csak egyenlő és nagyon rovid időt engedve egynek-egynek. Természetesen ez alkalommal egészen elmosódó s egymáshoz hasonló képeket nyer, de a melyekben épen a közös vonások, tehát épen az a meghatározhatlan családi tipusz érvényesül. Sikerült neki ily módon egész betegségeknek is jellemző tüneteit visszaadni, például a tüdővészesekét, melyeket egy orvosi szaklapban adott közre.

A mi már most a szellemi tulajdonságok átöröklésére vonatkozó statisztikai adatait illeti, erre nézve igen eredeti gondolatra jött. Saját vagyonából ötezer forintnyi jutalmat tüzött ki s ezt ötven forinttól ötszázig terjedő kisebb összegekben osztja ki azok között, kik irásban felelnek bizonyos számu kérdésekre, melyeket száz lapnyi röpiratban nyomatott ki, «Családi tulajdonságok adattára» czim alatt. A kérdések csak négy nemzedékre terjednek ki, belefoglalva a közvetlén tudósitót, annak atyját és anyját, négy nagy szülőjét, nyolcz dédszülőjét, s még némely kiegészitő pontokat. A kérdések sorrendben a következők. 1. Születéshely. 2. Foglalkozási és tartózkodási hely. (E két rovat külön forrásul szolgál a foglalkozás és a környezet behatásának statisztikájára.) 3. és 4. A férfi kora és a nő kora a házasságra lépés idejében. (E pontra nézve vannak már adatok, melyek azt bizonyitják, hogy nagy tudósok szüleinek házasságkötésénél a férfi átlagos kora harmincz hat, a nőé harmincz év.) 5. Életmód, a mennyiben az az egészségre bir vonatkozással. 6. Küzdelmes volt-e ifju kora? Ha igen, mért és hogyan? 7. Testmagasság az ifjukorban a haj és szemek szine. 8. Átalános személyleirás. 9. Testi erő. Fölötte — avagy alatta áll a közepesnek? 10. A szemek és a többi érzékek állapota élesség tekintetében. 11. Felfogás, közepesen felüli-e vagy alóli? 12. Jellem és vérmérsék. 13. Kedvencz hajlamok. Müvészi képességek. 14. Apró fogyatkozások, az ifju és az érett korban. 15. Nehéz betegségek. 16. Halál neme és ideje (az elődöknél). 17. Átalános észrevételek.

Ezek a kérdések azok, a melyekre az adandó feleletek több-kevesebb szabatosságától és részletességétől függ a megitélendő jutalmak nagysága is. Kár hogy a kérdésekért csak született angol pályázhat. Hogy az áldozatkész tudós különben igy is tart a misztifikációktól, bizonyitja az is, hogy csak köztiszteletü, ismert egyének *jótállása* mellett fogadja el a nyujtandó felvilágositásokat. Bármilyen tréfának is tünjék azonban fel a tudományos kutatásnak ily módja, tekintve a tárgy érdekességét s a kitünő tudós személyét, nem lehet elvitatni attól bizonyos fontosságot.

V. B. S.

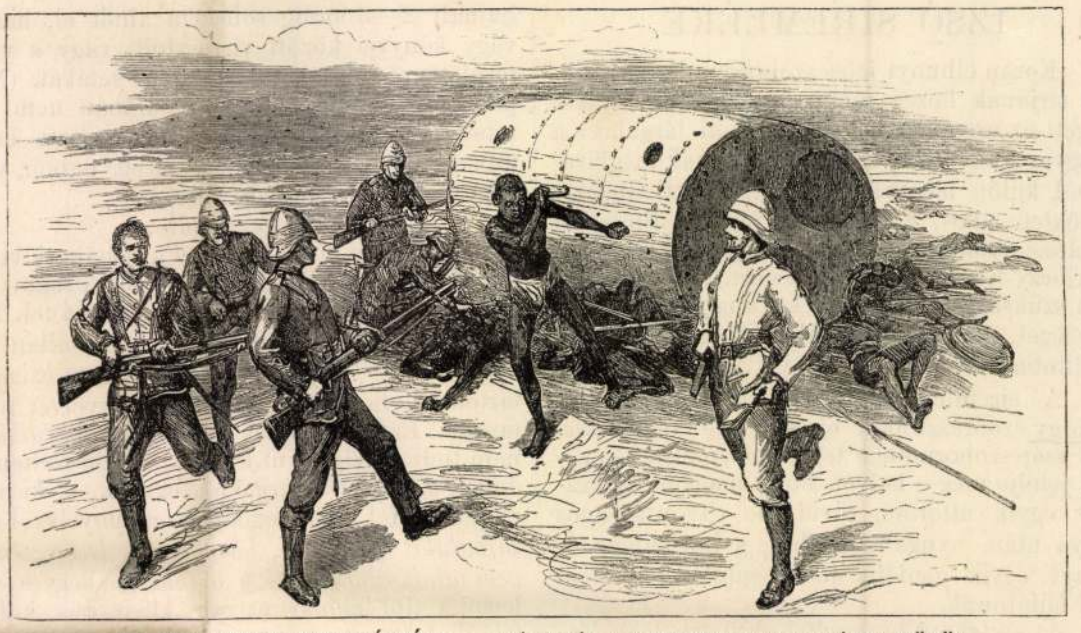

AZ EL-TEBI CSATÁBÓL. — TÁMADÁS A CZUKORMALOM KAZÁNJA MÖGÜL.

AZ EL-TEBI CSATÁBÓL.

A Vörös-tenger partján levő angol csapatok El-Teb melletti fényes győzelmét Ozman Digna fölött már mult alkalommal igyekeztünk a helyszinén készült vázlat után bemutatni. Most e csatának sajátságos részletét mutatjuk be. A csatatér közelében állt egyszer egy czukormalom, melynek romjait az arabok védő állásul használták föl. E malomnak régi nagy vaskazánja mellől különösen sokáig dobálták dárdáikat az angolokra, mig végre ezek előrohanva csaknem mindnyájukat lemészárolták. A jelen kép rajzolója, Villiers, épen e kazánhoz közel, közvetlenül a csata után vázlatokat készitett, midőn egy már halottnak hitt fiatal arab hirtelen felugrott s reá támadt. Szerencsére több angol katona volt a gyanutalan rajzolgató mellett, de a fanatikus arabot ezek is csak azután tudták ártalmatlanná tenni, midőn már többeket közülök megsebesitett.

Ez is mutatja, minő elkeseredéssel harczolnak a szudániak. Utolsó erejét is fölhasználja mindenik, hogy árthasson ellenségének s nem törődik vele, hogy merényleteiért rögtöni halállal kell lakolnia.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A természettudományi társulat könyvkiadó vállalata. A természettudományi társulat választmánya az 1884—86-iki évekre terjedő könyvkiadványokban megjelenő műveket már megállapitotta. Az uj sorozatra a társulat tagjai 6 frttal, nem tagok 9 frttal fizethetnek elő. A kiadandó munkák közt két eredeti mű is van, a külföldi művek pedig kitünő tudósoktól valók. Az uj sorozat darabjai ezek lesznek:

«*Khina és népe*» Lóczy Lajostól, két nagy kötetben, illusztrálva és Khina pontos térképével ellátva. «*A magyar halászat könyve*» Herman Ottótól, szerző saját megfigyelései alapján, eredeti rajzokkal diszitve. E munka tudományos és nyelvészeti szempontból egyaránt becses. Semsey Andor, a természettudományok lelkes hive, ezer forintot ajánlott fel kiadási költségeinek fedezésére. A társulat sem kimél költséget, hogy a két eredeti magyar munkát minél diszesebb kiállitásban adhassa át a művelt magyar közönségnek. Továbbá forditásban kiadják Guillemin franczia művét, mely a «*Mágnesség és elektromosság*» tüneményeit tárgyalja közérthető modorban, 600 rajzzal és műlappal. Ki van szemelve még Lubbock angol műve «*A rovarokról és növényekről*», mely a rovarok és növények egymásra való kölcsönhatásait tárgyalja.

Jókai regényeiből uj kiadást inditott meg az Athenaeum nyomda-társulat, hogy a koszorus iró regényeit olcsó árak mellett juttassa a közönség kezei közé. Elsőül az «*Enyém, tied, övé*» czimü hat kötetes regény jelent meg, mely az uj kiadásban három kötetbe van füzve s ára csak 2 frt 40 kr. Igy bizonyára még többen olvassák Jókait.

Szávay Gyula. Első kötet. Költemények. Alkalmi, csipős és élczes versek. E kissé különösen rendezett czim alatt jelent meg Győrött egy 192 tizenhatodrét lapra terjedő kis kötetke. De nemcsak a czim szokatlan, hanem a tartalom is annyiban, hogy a vidéki sajtótól ritkán kapunk ily tartalmas költeményfüzetet. Nem mintha valami nevezetes nagy tehetség ereje lüktetne benne; de nem is közönséges, vagy épen selejtes darabok töltik be a lapokat. A czim kevesebbet is igér, mint a mennyit a könyv ad. Alkalmi darabok czime alá nehány igazán sikerült költemény tartozik — melyekben az «alkalmi» szó a legjobb értelemben vehető: abban t. i. hogy az alkalom igazán meghatotta a költőt. A legsikerültebb kétségkivül az «Ül Aranyné gyászban» kezdetü, mely annak idején több fővárosi lapban közölve is feltünést okozott; szép érzés, meleg hang, eleven kép. De méltó dicséret illeti a 48-as zászló, Turini levelek, Arany János, Őszi esték czimüeket s több mást. A csipős és elmés versek kissé jámborabbak, mint a satira megengedné; kevés bennök a csalán. A nyelv átalában csinos, sima. — A csinos kiállitásu kötetke ára 1 frt 20 kr.

«**A földadó-kataszter rövid és népies ismertetése**» czimü közhasznu és időszerü szakmunkácska jelent meg, mely a gazda-közönséget kiválóan érdekelni fogja most, midőn a felszólalások az egész országban rövid időn megkezdődnek. De maradandóbb becscsel is bir e munka, mert az adótárgy-változási esetek, állandó és ideiglenes adómentességek, elemi károk és hasznos tudnivalókról irt fejezetekben foglalt utmutatásoknak 25—30 éven keresztül, vagyis mindaddig, mig a most életbe lépett kataszter érvénye tart, a gazda mindig jó hasznát veheti. A két ivre terjedő füzetnek ára 20 krajczár. Megrendelhető a szerzőnél, Szalay Pál m. k. kataszt. felügyelőnél, Budapesten, II. ker. lánczhid-utcza 3. szám alatt.

Folyóiratok. Az «*Ungarische Revue*» márcziusi füzete a magyar irodalom és hazai tudományos mozgalmak ismertetésére jól válogatott közleményekből áll. Bevezetőül Hunfalvy János czikkét közli Horvátország önállóságáról; Gyulai Pálnak Arany Jánosról tartott emlékbeszédét s Szilágyi Sándortól «Absolon Dániel külföldi missziói» czimü czikkének végét; Téglás Gábor czikkét egy uj erdélyi csontbarlangról; tudósitásokat irodalmi társulataink üléseiről. — A «*Földrajzi Közlemények*» (a földrajzi társaság folyóirata) uj számában Márki Sándortól közöl terjedelmes és gondos dolgozatot «Hazánk leirói 1883-ban» czimmel, ismertetve a földrajzi és rokon jellegü könyveket, értekezéseket, térképeket, stb., melyek a mult év folyamán hazánkról napvilágot láttak. Ezt követi a külföldi földrajzi társulatok működésének ismertetése; a könyvészeti rovatban az ujabb irodalmi termékek rövid birálata s a függelékben németül dr. Márki értekezésének kivonata. — A «*Nemzeti nőnevelés*» márcziusi füzetében a főbb közlemények ezek: «A nemzetgazdaságtan alapföltételei» Keleti Károly felolvasásából; «A kedélyről» Kasztner Jankától; «Képek az iskolai életből»; «A leányok tornázásáról» Bánfi Jánostól; «Ki lehet gyermekápolónő» Möszl Gusztávtól; «Orvosi vélemény az elzász-lotharingiai

313. Paczka Ferencznė. a művésznő arczképe.

Kiss György

K

91. Kiss György. Judás csókja.

Műcsarnok 1898/99 téli kiáll.

Kiss György
Vasárnapi Ujság. 1886. 761. l.

A KORHELY. Kiss György szoborműve.

nak megtartatni, s az előadásokra a közönség szabad bemenettel bir.

A f. évi cziklusban a következő kiváló szakférfiak tartanak felolvasásokat: *Pulszky* Ferencz az őskori ékszerekről; *Hampel* József a legrégibb pénzről; *Pulszky* Károly a magyar szent koronáról; *Torma* Károly a római élet és szokásokról; *Csánky* Dezső Mátyás királyról és koráról; *Czobor* Béla a régi idők templomi és egyházszereiről; *Radisics* Jenő a nők ékszereiről a XVI. században; *Szendrei* János a legrégibb idők háboruiról s fegyvereiről; *Szádeczky* Lajos Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel királyról. (Halálának három százados évfordulója alkalmából.) *Boncz* Ödön a régi magyar társas életről. Ezeken kivül előadásokat tartanak: *Szilágyi* Sándor, *Ballagi* Aladár, *Fejérpataky* László, stb. stb. Az első

Lefébvre Elzának 2 év
Heinrich Mihály, há
Dr. Raicsics Ferencz,
rületi halottkém. — Já
káptalan jegyzője, 75
budapesti nagykereske
vári adótiszt, 57 éves.
birtokos, Tordán. — M
a 32-ik ezred ezredes
24 éves, Budapesten.
Ó-Bessenyőn. — Mys
egyetemi hallgató Zür
let tagja.

Trurnné szül. Stigl
donosnő, a ki sokszor
arany érdemkeresztet
nevanitt özv. Mag

amellett volt, hogy olcsóbb anyagból csinálják. Részletes vita után elhatározta a közgyűlés, hogy megszavazza a 15,000 korona többletet jobbik anyagra.

—

— **Képző- és iparművészeti kiállítás Sopronban.** A Soproni Képzőművészeti Kör — mint nekünk írják — december 1-én nyitja meg harmadik kiállítását. Az addig érkezett bejelentésekből következtetve, a kiállítás jóval meg fogja haladni az előbbiek sikerét, amennyiben már négyszáznál több mű van bejelentve. Maga a Storno-család egy egész termet tölt be a legkülönfélébb tervekkel, rajzokkal s festményekkel. A kiállítás céljaira a városi festőtermeket díjtalanul engedte át Sopron város érdemes tanácsa.

—

— **A Magyar Iparművészeti Társulat** ezidei karácsonyi kiállítására 102 kiállító kétezernél több tárgyat jelentett be. A kiállítás a jövő hónap elején nyílik meg és ezért szükséges, hogy az arra szánt tárgyak *legkésőbb november 30-ig* az Országos Iparművészeti Múzeumbam legyenek, a hol a társulat juryije azokat át fogja vizsgálni.

—

— **A színésznő síremléke.** A párisi Molière-színház, a Comédie Française leégésénél tudvalevőleg rettenetes tűzhalállal pusztult el a színház egyik fiatal művésznője, a szép Jeanne *Henriot*. A Comédie Française most díszes síremléket állíttat a művésznőnek a párisi Passy-temetőben levő sírja fölé. Denys *Puech*, a kiváló francia szobrász márvány mellszobrot faragott, hogy a művésznő feje és vállai virágokkal egészen elborított derékból kelnek ki. A bájos mellszobor oszlopon nyugszik s ezen van a fölírás: „*Elle est venue, elle a souri, elle a passé* (1878–1900)". (Eljött, mosolygott, elmult.) Lejebb, a Tragédia és a Komédia alakjai között olvassuk, hogy a síremléket a Comédie Française emeltette a szép martirnőnek. A síremléket a tűzkatasztrófa évfordulóján leplezik le.

—

— **A Bevillacqua-gyüjtemény elárverezése.** Velencéből írják, hogy ott a mult hó végén nyolc napon át árverezték a Bevillacqua-la Masa hercegnő hagyatékában maradt műtárgyakat a Palazzo Pesaroban. Az összes műtárgyak 163.285 lirán keltek el, mely összegből öreg emberek számára való azilumot fognak építeni Veronában. A gyüjtemény nevezetes tárgyai a következő árakon keltek el: Egy sziciliai selyem- és ezüst-hímzés 1500, flamand szőnyeg 2100 „Armida és Roland a kertben" jelenetét mutató gobelinek 2750, Anbusson-szőnyeg 2300, antik perzsa szőnyeg 2950, két flamand szőnyeg 4300, XIV. Lajos-féle gobelinek 3100, brüsszeli szőnyeg 1400 lira. A fayenceok közül: két nagy Cafagiolo-váza 1050, két Castel Durante-váza 1000, két urbinoi-váza 1300, egy palackalaku váza 1200, egy szép Gafagiolo-tál 700, Urbino-tál 650, japán tea-service 2000 lira. Volt a gyűjteményben egy nagy francia porcelán-service a Bevillacqua hercegi család címerével; ez 1000 lirán kelt el. A bútorok közül: XV. Lajos stíljében készült boudoir-berendezés bronzdíszítéssel és Watteau-féle medaillonokkal 5495, nagy konzol gyönyörü tükörrel á la Louis XV. 4350, tizenhét fauteuil ugyanilyen stílben 11,700, ébenfabútor intarziákkal 3600, Pesaro doge ágya 1000 lira. Ékszerek közül: egy broche indiai, golcondai briliánsokkal 6000, $26^{3}/_{4}$ karatos smaragd 11,500 lira. A képek között akadt sok olyan is, melynek a hitelességét erősen kétségbevonták. Elkeltek a következő árakon: Madonna Marattától 550, Szent család Poussintól 1600, Madonna-kép Jézussal, angyalsereggel körülvéve arany háttérben, állítólag a XV. századbeli flórenci iskola alkotása 1900 lira. Jacopo da Ponte (Bassano) egyik arcképe 1200, két szép Longhi-kép 5000, Bonifazio Madonnája, gyönyörü tájjal a háttérben: 2000 lira, egy állítólagos Sebastiano del Piombo-kép 3800 lira. A Pezaro-palotát az elhunyt Bevillacqua hercegnő Velence városának hagyományozta a következő rendeltetéssel: a második emeleten műtermeket építsenek szegény művészek számára. Az első emeletet a hercegnő modern festmények csarnokának szánta, jóllehet ezek a helyiségek rosszul világítottak és képcsarnoknak kevésbbé alkalmasak. Velence város törvényhatósága a gyönyörü palota restaurálására és az örökösödési adóra 60,000 lirát költött.

Szerkesztőség:

Budapesten, Városliget, Műcsarnok.

Kiadóhivatal:

Singer és Wolfner Budapesten, Andrássy-ut 10. sz.

TÉLI

MAGYAR KIÁLLITÁS

A MŰCSARNOKBAN
ANDRÁSSY-ÚT VÉGÉN

1900 ÉVI DECEMBER 1-TŐL 1901 JANUÁR 15-IG, NYITVA REGGEL 9 ÓRÁTÓL DÉLUTÁN 4 ÓRÁIG. CSÜTÖRTÖKÖN ESTE 6–11-IG ZENEESTÉLY. BUFFET.

BELÉPŐ-DÍJ 1 KORONA

VASÁRNAP DÉLUTÁN
1—4-IG 40 FILLÉR.

A ZENEESTÉLYEKRE A KEDVEZMÉNYES JEGYEK NEM ÉRVÉNYESEK.

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA.

hogy vizügyi csoportja e helyiségben el sem férhet. Most *két millió négyszázezer koronát* kér a kormány a Mezőgazdasági Múzeum épületének költségeire; ebben a summában a telek beszerzésének költsége nincs benn, mert *Darányi* Ignác miniszter a *múzeum céljaira első sorban a kiállítás történelmi csoportjának egykori épületeit fogja állandó jelleggel újra felépíteni*, s kétségtelen, hogy a főváros erre a célra azt a helyet kész örömmel fogja ingyen átengedni. A miniszternek az új múzeumépületre vonatkozó tervét a legnagyobb örömmel üdvözöljük, annyival is inkább, mert lapunk volt az első, mely ezt az eszmét a nyilvánosság előtt megpendítette.

—

— **Magyar képkiállítás Bukarestben** címen már lapunk mult számában megemlékeztünk arról a nagy horderejü akcióról, amelyet *Erdélyi* Béla, a Szegedi Képzőművészeti Egyesület lelkes igazgatója indított meg annak a tervnek az érdekében, hogy a magyar művészeti alkotásoknak egy szép kollekciója még a télen vagy a jövő tavaszszal, egy Bukarestben rendezendő kiállításon a román közönségnek is bemutattassék. Örömmel értesülünk róla, hogy a szép terv megvalósításának immár semmmi sem áll az utjában. A román kormány és a bukaresti képzőművészeti körök szimpatikusan fogadták Erdélyi Béla tervét és így a képkiállítás erkölcsi sikere már előre is biztosítva van. A szegedi egyesület a legmesszebb menő támogatására számíthat. A román művészeti kör elfogadta Erdélyi Béla propozicióit és fölajánlotta a finanszirozás körül fölmerülhető nehézségek elhárítását és úgy a maga, mint a román művész világ segítségét. E biztató kilátások mellett Erdélyi Béla megtette már az előzetes intézkedéseket. A magyar művészek minden valószinüség szerint nagy lelkesedéssel fogják fölkarolni *Erdélyi* Béla eszméjét, mely megint egy újabb és igen jónak igérkező piacot teremthet a magyar művészek alkotásainak.

—

— **Az erzsébetvárosi új templom megáldása.** November 20-dikán áldotta meg *Kohl* Medárd püspök az új erzsébetvárosi templomot, mely *Steindl* Imre műépitész és műegyetemi tanár tervei szerint készült és annyiból is különösen figyelemreméltó, hogy minden, ami rajta és benne van, kizárólag magyar művészek és iparosok munkája. A kereszthajók északnyugati oldalán lévő bejárók fölött alkalmazott dombormüvek *Kiss* György vésője alól kerültek ki. A főbejárat fölött, a középhajó tengelyében hatalmas rózsaablak tagolja a fal fölületét, míg feljebb az oromzat csúcsíves mezőjében középen Mária, Magyarország védasszonya, balra Szent László, jobbra Szent István áll, ezeken kivül egy-egy térdeplő angyal, majd az ország és főváros címere látható. Ezek az alakok a nemrég oly szomoru véget ért *Köllő* Miklós művei, míg az oromzat csúcsán álló szent Erzsébet nyugvó *Kiss* György alkotása A kereszthajóban levő faoltárok közül a baloldalin Gábor arkangyalt *Aggházy* Gyula tanár festette, a jobboldalin paduai szent Antalt ábrázoló képet *Zubriczky* Loránt Párisban élő hazánkfia készítette. A kereszthajó szárnyai és a szentély közötti kápolnákban szintén egy-egy oltár van; ezek közül a rekviem-oltár balról szép szobraival *Mayer* Ede műve, a jobb oldalon az esketési oltár *Köllő* Miklós szobrász utolsó alkotása. A főoltáron látható szobrászati munkák *Lantay* Lajos alkotásai. Az üvegfestmények legnagyobb részét *Ráth* Miksa üvegfestő készítette, de vannak egyes ablakok, melyek *Palka* Jóssef és *Walther* Gida művei. Az épités vezetője *Schömer* Ferenc műépitész volt.

—

— **Az Anonymus-szobor ügye.** Négy hónappal ezelőtt mutatták be a Béla király névtelen jegyzője szobrához készült segédmintát a szoborbizottságnak. A bizottság már úgyszólván már el is fogadta a mintát, mikor az a nézet nyert kifejezést, hogy jobb lenne az arcot egészen tisztán megmintázni, szakállal, bajuszszal, amúgy jó magyarosan. Vitára került a dolog s a vége az lett, hogy a művészt felkérték, készitsen egy újabb, ennek a fölfogásnak megfelelő mintát is. És a művész ezt is megtette. Széll Kálmán miniszterelnök tehát ujból összehívta a zsüritt, hogy válaszszon a két minta között. November 12-ikén tartotta ülését a zsüri, amely a következő tagokból állott: Tarkovich államtitkár, Romy Béla min. tanácsos, Márkus, Halmos polgármesterek, Pauler főlevéltáros, Nagy Géza, Hauszmann, továbbá Térey Gábor, Szana Tamás, dr. Maksziányi Dezső, Bródy Sándor, Pekár Gyula, Keszler József kritikusok, Fadrusz, Senyey, Szécsi, Mihalik, Csók, Karlovszky és Hegedüs László művészek. A bizottság egyhangulag elvetette a megrendelésre készült újabb mintát és a legnagyobb elragadtatással fogadta el a művész eredeti tervezetét.

—

— **A kolozsvári Mátyás-szobor.** Kolozsvár városának legutóbbi közgyűlésen szóba került a Mátyás-szobor. Első sorban a leleplezési ünnep költségeiről volt szó, melyekre a közgyülés hosszabb vita után hatezer koronát szavazott meg. Aztán arról folyt a vita, hogy a szobor talapzata számára honnan szerzendő be a szükséges anyag. Miután a süttői kőből való anyag beszerzése 15,000 koronával drágábbá tenné a szobor felállítását — az egész költség 260,000 koronára volt előirányozva s ez összegből 50,000 korona még hiányzik — a közgyülés egy része

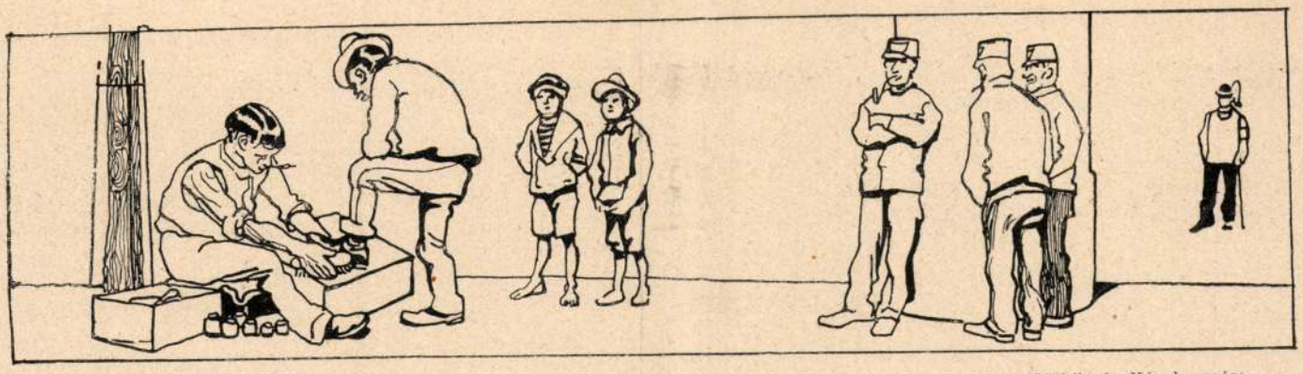

Nyilvános fényüzés

Mühlbeck Károly rajza

üvegét, amely homályossá lett a rácsapódó párázattól, aztán egyenesen a jobboldali sarokasztalhoz megyen, határozottan, mintha már előre kiválasztotta volna ezt a helyet. És leül az asztalhoz, szemközt egy örökké pislogó, pergamenarcu, sovány emberkével, aki ezt, úgy látszik, nagy tisztességnek veszi. A félszeg emberke szinte zavartan izeg-mozog a székén, hogy egyenesen ülhessen, ami azonban nem sikerül neki. Végre is, hogy nem tud már mit csinálni, hát kiiszsza a borát, egy hajtásra. És aztán vígan pislog tovább. Az idegen barátságosan köszöntötte, majd a kalapját az üres székre tette s az esernyőt melléje támasztotta. Akkor ott termett az asztal előtt a csaposlegény. Marcona, tagbaszakadt ember, az ingujja könyökig fölgyürve, mintha mindig birkózásra készülne. Nem szól, de a szemével már nemcsak fölbecsülte az idegent, hanem meg is kérdezte. Mintha csak rája mordult volna:

— No, mi kell?

Az idegen rekedt, borízü hangon felelt, ami sehogy sem illett szép, tisztes fejéhez.

— Hozzon egy szódaspriccert. De kevés szódával.

A legény meg se mozdult.

— Tíz krajcár, — szólott csöndesen.

— Jól van. Hozzon kettőt.

— Húsz krajcár.

Akkor egymásra néztek. Mindenik a másiktól várt valamit. Az apró, pergamenarcu ember jóakaratu mosolygás közben magyarázta meg a járatlan idegennek:

— Előre kell ám fizetni.

— Vagy úgy!

Egy koronát tett az asztalra. A legény visszaadott belőle és sarkon fordult. De nemsokára visszajött és hozta a két pohár szódás spriccert és az idegen elébe tette, aki az egyiket az asztaltársának nyujtotta.

— Igyék még egy spriccert.

Az ilyesmi gyakori a „Jóreménység"-ben s az új ismerős el sem csodálkozott rajta.

— Köszönöm, — szólott.

— Szivesen. Nem gyújtunk rá?

Szivart is adott neki s rágyújtottak. Aztán nagyokat kortyantottak az öblös pohárból. A pislogó kis ember arca hamarosan kipirult, a szeme csillogott s lopva hálásan tekintett a tisztes idegenre, amiért a bor és a szivar kettős és szokatlan mámorához segítette. Úgy érezte, minha bizalommal tartoznék neki, valami mentséggel, ami az idegen itéletét megenyhítse a nyomorúsága iránt.

— Hogy az embernek ebbe a büdös oduba kell járni! — motyogott. — De itt legalább nem csufolják ki a szegény embert, mert mindenki az. Aztán ezek itt nem is tudják, hogy ki vagyok. Vagyis, azt igen. Hogy ócska vasat szedek. De, hogy ki voltam. Ki tehet arról, hogy gazemberek is vannak a világon . . . Ócska vas. Hát pedig abból jobban megélek, mint valaha a sok fényes aranyból. Nem hiszi? Pedig igaz. Ékszer- és órás-üzletem volt. Nagy, fényes kirakattal, tudja? A Háromhold-utcában. A Sólyom és Fehér. Tán hallotta is hirét? Nem? Hát én voltam az egyik: a Sólyom Ferenc. Micsoda cégtábla volt az! Micsoda választék! Hát, higyje el, kérem, mégis csak a Patek órái a legjobbak. Egyebet nem is érdemes tartani. Ezt én mondom magának. Meg a kövek! Az aztán üzlet! A kő, az mindig kell. Nem is asszony, aki egy csomó követ nem hord. Az asszony úgy szép, ha csillog. Az igazi asszony. Mi? Na, erre csak iszunk egyet, mi? Az asszonyra, az igazira.

Póharát az idegenéhez koccintotta és ivott. A szeme már keresztbe állott, s arcára valami buta elégedettség telepedett.

— Volt magának felesége? — kérdezte bizalmasan fecsegve. — Hm. Szép volt? Fiatal? Nem? Akkor nem is tudhatja, mi az. Az enyém a legszebb volt. A zafir volt a kedves köve. Teleraktam vele a fehér nyakát, a finom, vékony ujjait, s a fekete bársonyhaját. Akkor látta volna csak! De hát gazemberek is vannak a világon. Az ember ne álljon kompániába senkivel sem. Ezt én mondom. Nekem is az volt a szerencsétlenségem. Pedig olyan jól hangzik: „Sólyom és Fehér." Ugy-e? Na, hát azt se hittem volna, hogy az a Fehér akkora gazember legyen. Mi? Senkiben sem lehet bizni a világon. Mi? Vagy nem is érdekli?

— Dehogy . . . Dehogy nem . . . — hebegett az ide-

Kiss György: Csudák csudája

Uj Idők 1906. XII. 38.

gen és sötét pápaszeme mögött ő is nagyokat pislogott, de ezt Sólyom Ferenc nem látta.

— Olyan boldogok voltunk! — sóhajtott ellágyulva egy pillanatra. — Szép kis fiunk is volt, egészséges, piros-pozsgás, eleven szőke gyerek. Úgy ült a falovon, mintha igazi lett volna. Mert katonának szántuk. Na, igen, tudja, tisztnek. A katonatiszt, az úr. S aztán gazdag, szép feleséget kap. Tábornokká lesz öregségére és a király megveregeti a vállát. Mi? Erről beszélgettünk éppen reggelizés előtt, mialatt a gyerek a szőnyegen játszott a bádogágyuival. Akkor csapott le a ménkű. Levelet hoztak. Mindjárt rosszat is sejtettem, mert a borítékon megismertem a Fehér írását. Nahát, az a Fehér megbolondult, gondoltam, hogy levelet ír a feleségemnek. Hiszen naphosszat együtt vagyunk, a boltban. Aztán fölbontottam. Az is szamárság volt, mert jobb lett volna, ha föl se bontom. Azt írta benne: imádott angyalom! Hallott ilyet? Meg, hogy ne várjuk többé az üzletbe, mert ő világgá megyen. Különben nagyon köszöni a feleségemnek, az imádott angyalnak, hogy olyan forrón szerette . . . Hallja? Hogy őt szerette! Az édes csókjainak a mézét magával viszi, az ajkán. Sohase felejti el. Hallott már ilyet?

Az idegen csak bólintott a fejével. Nagyokat nyelt, mintha a torkán akadt volna valami. Valami érzés, vagy vagy valami szó.

— Hallottam. Igen.

— Mit hallott? Hogy hallott volna! — indulatoskodott Sólyom Ferenc. — Hogy az én feleségem . . . Mi? A fiam édesanyja? Ilyet nem hallhatott! Aztán futottam az üzletbe. Az is hiába volt. Azt ugyan jól kifosztotta. Csak a köveket vitte el, a brilliánsokat, a smaragdokat és a zafirokat. Az aranyra rá sem nézett. Az nem kellett neki, a gazembernek, csak a kő, a drágakő, meg ami annál is drágább: a becsületem, a boldogságom . . Hallott már ilyet? Mi?

Az idegen szanaszét nézett a korcsmában. Úgy tett, mintha mindaz, amit hall, a Sólyom és Fehér-cég története olyan egyszerű, mindennapi, közömbös ujsághír volna, amiről beszélni sem érdemes. Az ujján lévő nagy pecsétnyomó gyűrűvel megcsöngette a poharát.

— Iszunk még egy spriccert?

— Akár kettőt. Most már úgy is mindegy. Fizeti?

— Persze.

A csaposlegény megint hozta a teli poharakat és Sólyom Ferenc mohó kortyokat nyelt a borból. Az idegen az óráját nézte.

— Siet valahová? — kérdezte Sólyom. — Kár. Olyan jól elbeszélget az ember magával. Minek siet? Maga gazdag emer, úgy látom. Hát minek siet? Az csak nekünk való, a koldusoknak, akik rászorultunk. Akiknek futnunk, sietnünk kell, a harapás kenyérért, nehogy más, aki jobban igyekezett, elcsípje az orrunk elől . . .

Az idegen a fejét csóválta.

— Ugyan, ne beszéljen össze-vissza. Maga nem koldus. Gyerünk haza.

Azzal fenékig kihajtotta a poharát. A kabátját begombolta, a kalapját a fejére csapta és az esernyőjére támaszkodva kifelé ballagott. Sólyom Ferenc kissé tántorogva követte. A bor a fejébe szállott s élete durva tragédiájának az érzése, az ezerszer megismételt szavak emlékével úgy a lelkéhez tapadt, mint az útszéli bogáncs a vándor ruhájához. Folyton arról beszélt. A korcsmaajtó előtt az őszesti hideg levegőből, a kormos piszkos párázatból, az igazi levegő eme nagyvárosi moslékjából jóízűen nagyot lélekzett. Az idegen észrevette, hogy tántorog, s karonfogta.

— Messze lakik? — kérdezte.

— Dehogy. Itt az utca végén. Elkisér?

— El. Egyedül lakik?

— Egyedül a feleségemmel.

— Hát . . . nem vált el?

— Nem. Nem lehetett. Tudja: a gyerek, az még is csak a fő. Azt föl kellett nevelni, tanittatni. Az ma sem tud semmit sem. Talán sejt vagy képzel valamit, de az mindegy. Hogy az anyjához sohasem szóltam, azóta sem. Tudja maga, mi az? Néma házban lakni, ahol mindenki hallgat, mindenki szótlan és szomoru. Ahol a gyermek sohasem kacag s csak titokban mer szólani az apjához is, az anyjához is. Ahol átok fekszi meg a levegőt is, a benne vergődő lelkeket is. Tudja maga, mi az? Igy élni huszonöt esztendeig, szótlan, mogorván, egyesegyedül, élő-halottak között. Reménység nélkül.

Az idegen nagyokat köhintett.

— Köhög? — kérdezte Sólyom Ferenc. — Még meghül miattam . . .

— Ejh, semmi, semmi. Csak ez a kutya köd . . .

— Na, mindegy már. A gyerek a fő. Minden iskolájából kitünően került ki. Mégis csak katonává lett. Már főhadnagy. Tábornok lesz. Nem hiszi? Majd meglátja! Az aztán gyerek! Én elpusztultam, de az majd boldog lesz. És nagy úr. Majd meglátja! Csak . . . igen . . . mindig . . . az ember olyan bolond! Tudja, az fáj, hogy ezt nem mondhatom el a feleségemnek. . . Milyen jó volna! Ha együtt simogathatnánk meg . . . a fejét. Tudja? Igen. Olyan kedves, olyan szép, olyan okos! Mindig azt szeretném kérdezni a feleség . . . attól az asszonytól . . . igen, hogy őrája ütött-e, vagy énrám? Mit gondol? Különben, igaz, hiszen nem ismeri . . .

Alacsony, kopott kis ház elibe értek és Sólyom Ferenc megállott a kapuban. Kihúzta a karját az idegen karjából és kezet nyujtott neki, búcsuzásképpen. De az idegen nem adott kezet.

— Csak menjen előre. Én is megyek.

— Hozzánk?

— Persze.

Sólyom Ferenc zavarodottan nézett rája.

— Az . . . az nem lehet. Mihozzánk nem jár vendég. Aztán a feles . . . az asszony nem is készült . . .

— Sohse törődjék vele!

Vállánál fogva előre tolta Sólyom Ferencet, aki tántorogva botorkált a tágos kapualj alatt. Balra, majd jobbra kanyarodott az udvaron s hátra sem nézett. Még a sötét konyhában sem, ahová benyitott s ahol, a tűzhely mellől fölkelt az asszony. Azalatt, amíg a kaputól idáig értek, az idegen furcsa dolgot művelt. Levette a fekete szemüvegét, a fejéről az ősz hajat s az arcáról a rengő nagy szakállat s a zsebébe gyürte. És nyomon követte Sólyom Ferencet, be a tiszta kis szobába, ahol lámpa égett és két teriték volt az asztalon. Sólyom Ferenc letette a kalapját s a kabátját az ágyra és hátrafordult, hogy a vendéget köszöntse. De a meglepetéstől hátra hőköl. A fehér, a galambősz szakállu, a fekete szemüveges idegen, nincsen sehol. Csak a sötétkék kabátja van itt, de aki benne van, az más. A szemét lesüti és Sólyom Ferenc rája bámul. Nem érti a dolgot. Az ajtón akkor benyit az asszony. A felesége. A néma asszony. Aki huszonöt esztendő óta éppen úgy hallgat, mint ő. Tányért hoz és ételt. Vacsorát. Még a férjénél is fanyarabbnak, fásultabbnak, sőt öregebbnek is látszik. Szótlanul az asztalra teszi a tálat és a férjére tekint. Nem érti, de látja annak a csodálkozását s ezért a másikra néz . . . És akkor a fakó, a fásult, a viaszsárga arc egyszerre kigyulad. Mintha valami láthatatlan vihar villáma csapott volna rája s lángba borítaná a két szeme kialudt tüzét is . . . Reszket a lába s a két ráncos keze görcsösen ökölbe szorul. Kiáltani, nem, ordítani akar, de a düh, a gyűlölet, az útálat és bosszúvágy, a huszonöt esztendős martiromság ezer kínja lázas fuldoklássá csuklik az ajkán.

Kiss György

K

121. Kiss György: Irgalmas nővér.

KMTárs. 1900/1. sélé

Kiall

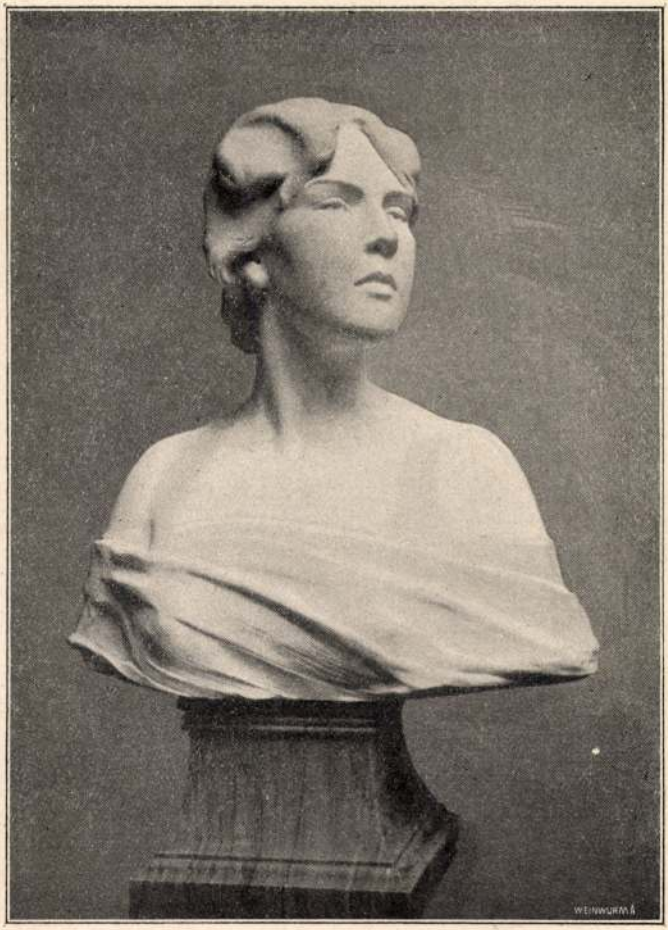

73. Strobl Alajos: Tanulmányfej.

Kiss György

Pozsega városa megrendelésére elkészitette Fra Luka Imbrisimovics ferencrendi szerzetes szobrát, aki Szlavóniában küzdött a törökök ellen Pozsegánál.
A nagy szobormü álló alakot ábrázol, amint nehéz kardját épen hüvelyébe dugja.
A szobor bronzból is elkészült, -irja M.: "A Mücsarnok téli kiállitása" c. beszámolója során és kiemeli a müvet.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. dec. 18.
XIV. évf. 51. sz. 812. lap

101 **Beck Ö. Fülöp.** Érmek. 500 korona.

102 **Telcs Ede.** Öreg asszony tállal. Bronzszobor. 550 korona.

103 **Telcs Ede.** Arcképtanulmány. Eredeti teracotta szobor. Magántulajdon.

104 **Strobl Alajos.** Kornfeld Zsigmond mellszobra. Szobormű. Magántulajdon.

105 **Damkó József.** A folyó partján. Teracotta-szobor. 200 korona.

106 **Damkó József.** Öreg juhász. Teracotta-szobor. 200 korona.

107 † **Köllő Miklós.** Kassai Vidor. Gipsz mellszobor. 60 korona.

108 **Popper Sigfried.** Köllő Miklós szobrász. Gipsz mellszobor. Magántulajdon.

109 † **Köllő Miklós.** Zeyk Domokos. Bronz dombormű. Zeyk Gábor országgyűlési képviselő tulajdona.

110 **Damkó József.** Portrait. Teracotta dombormű. Czeisel Ignác tulajdona.

111 **Petrányi Géza.** Torkos László képmása. Bronz szobormű. Az Országos Nőképző-Egylet tulajdona.

112 **Albert Andor.** Nyár. Szobormű. 3000 korona.

113 **Szász Gyula.** Oroszlán. Gipsz szobormű. Tervezet az új országház lépcsőjére.

114 **Szász Gyula.** Szent Mária. Gipsz szobormű. Egy 12-es hölgy-bizottság tulajdona.

115 † **Köllő Miklós.** Madách Imre. Gipsz mellszobor. 100 korona.

116 † **Köllő Miklós.** Jézus Szt. Szive. Gipsz szobormű. 200 korona.

117 **Szász Gyula** Féldombormű. Gipsz szobormű. Magántulajdon.

118 **Szász Gyula.** Mellszobor. Gipsz szobormű. Magántulajdon.

119 **Ifj. Vastagh György.** Algiri nomád arabok. Szobormű. Eladó.

Kiss Gyula
Kiss József

120 † **Köllő Miklós.** Rákosi Jenő. Bronz mellszobor. Az «Otthon» tulajdona.

*121 **Kiss György.** Irgalmas nővér. Gipsz szobormű. 1200 korona.

122 **Ligeti Miklós** Hegedűs Gyula képmása. Gipsz szobormű. Magántulajdon

123 † **Köllő Miklós.** Kossuth Lajos. Gipsz szobor. 200 korona.

124 **Szász Gyula.** Mária szobor. Gipsz szobormű. Magántulajdon.

125 **Ligeti Miklós.** Dr. Sgalitzer Gyuláné képmása. Márvány mellszobor. Dr. S. Gy. úrnő tulajdona.

*126 **Ligeti Miklós.** A tudás fája. Márványszobor. Eladó.

127 **Ligeti Miklós.** Dr. Schermann Adolf, tiszti főorvos képmása. Márvány mellszobor. Dr. Sch. A. úr tulajdona.

*128 **Margó Ede.** Beteg leány agóniája. Márvány dombormű. A kormány tulajdona.

129 **Margó Ede.** Arcképtanulmány. Mellszobor (gipsz). Magántulajdon.

130 **Kis József.** Apáca. Szobormű. 650 korona.

131 **Damkó József.** Mellszobor. Teracotta. Kadossa Marcel tulajdona.

132 **Holló Barnabás.** Bocskay István. Szobormű. A kormány tulajdona.

133 **Nagy Kálmán.** Képmás. Szobormű. Magántulajdon.

134 **Damkó József.** A visszanyert paradicsom. Gipsz szoborcsoport. Mint gipsz szobor nem eladó, márványban vagy bronzban megrendelhető 4000 koronáért.

135 **Holló Barnabás.** K. M. arcképszobra. Szobormű. Kaczér Margit operai énekesnő tulajdona.

136 **Kis József.** Dombormű Szobor. 180 korona.

Kiss Gusztáv
kert tervező

Méltatás

Balogyános: Budavára
Tükör. 1975. apr. 15 – 16 oldal.

Kiss E. Gusztáv

M/ányoky/ L/ászló/: Hotel "Marina", Balatonfüred. /Mányoky László, Brjeska István é pitész, Czoczek László belsőépitész, Kiss E. Gusztáv kerttervező/. ë Müszaki Tervezés, 1966. 5.sz. 26-27. l.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 249. l.

M.D.K.

Kiss Gusztáv, kertépítő

irányításával készült el a budai Vár palotáit körülvevő kertek három csoportja közül a külső, amelyben a falakon kívül eső kertek kialakítása tájkertek módjára történt.

— Gerő László: A vár középkori kertjei

— BUDAPEST, 1968. VI.évf. 7. sz. 34. old.

Kiss E. Gusztáv

Matthias Rex szálloda a Várban /Zalaváry Lajos építész Németh István belsőépitész, Kiss E.Gusztáv kertterv./
Ism: Magyar Építőművészet, 1968.4.sz. 18-20. l. -
Magyar Építőipar, 1968.3.sz. 174-175. l.

Hotel "Palatinus", Margitsziget. /Zdravics Jánod építész, Király József belsőépitész, Kiss E.Gusztáv kertterv./ - Magyar Építőipar, 1968.3.sz. 172-173. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibluográfiája. Művtört.Ért. ~~1969.~~ 1971.2.sz.149-182. l.

154. l.-154. l.

NAPPALI KOMÉDIA

Regény

Irta ZÖLDI MÁRTON

Vége

— De hová mehet? — tünődött az öreg buffó hangosan. — Az a puska a hátán . . . Jupiterre, nem szeretnék vele az erdőben találkozni.

Aztán rémült arccal folytatta:

— Jóságos Isten, mi lesz, ha Csapó Kajetánnal találkozik? Ha megismeri, hogy az az, aki őt futni látta?

— En nem féltem az öreg Csapót, — mondotta a nagy bonviván, — az egész ember.

— Jaj, édes fiam, — nyavalygott a vén buffó, — a báró is egész ember volt. Gavallér, hős, rettenthetetlen és mégis . . . Aztán ne feledd, édes Gyulám, hogy ennek a professzionátus gyilkosnak puska van a kezében, az öregnél pedig csak kampós bot.

— Igaz, — rebegte Vilma, akinek fantáziája egyszerre rémlátásokkal népesedett be.

Az öreg folytatta:

— Aztán Csapót ismerni kell, az nem tér ki. Én elbujnék egy bokorba, de ő elébe áll. Képes ingerelni. Nem fél.

Gyula nem felelt. Mély gondolatokba merülve maradt a sötétlő éjbe. Elgondolta, hogy milyen különös körülmények között került ő ebbe a viharos drámai forgatagba. Mennyire más, ha az ember efélét olvas vagy játszik . . . Lejött, hogy szerettei között vidám napokat töltsön, hogy tréfát, enyelgést halljon s élvezze azt az ünnepeltetést, amely őt, a nagy művészt mindenhová elkiséri. S ezek helyett mit talált? Vért, borzalmat . . . Még hiuságát is mélyen sértve érezte. Milyen packázva beszélt vele a vizsgálóbíró!

Igy telt el háromnegyedóra. Vilma alig tudta türtőztetni nyugtalanságát. A nyári éjszaka hűvösödni kezdett. Néhányszor összeborzadt.

— Háromnegyed tíz van, — mondotta, — Kálmánéknak már itthon kellene lenni.

— Itt lesznek nemsokára, — mondotta Gyula Vilmához fordulva, aki egy finom csipkekendőbe burkolódzva ült az öreg buffó mellett.

Hirtelen, gyors egymásutánban két lövés hallatszott.

— Jézus Mária! — sikoltotta Vilma.

Az öreg buffó talpra ugrott. Arca nagy rémületet fejezett ki.

— Gyerekek, — mondotta suttogva, — mintha segélykiáltást hallottam volna.

— Dehogy, öreg, hallucinálsz, — mondotta Gyula.

— Lehet, nem volna csoda. Minden idegszálam remeg. Micsoda éj!

Vilmához fordult:

— Ön sem hallott semmit?

— Csak a két lövést.

— A lövések abból az irányból jöttek, — mondotta, ujjával a Maros-felé mutatva.

Vilma igent intett a fejével:

— Azt hiszem a nádasból, — rebegte.

Ujra lövés hallatszott.

— Jó Isten, hát nem lesz vége? — kiáltotta az öreg buffó.

Gyula fölugrott, s begombolta a kabátját.

— Várjatok, — mondotta, — mindjárt visszajövök.

— Hová mégy? — kérdezte Vilma aggódva.

— Lemegyek kissé tudakozódni.

Sietve rohant el. Elhatározta, hogy odamegy a nádashoz. Tudni akarta, hogy mi történik ott. Érezte, hogy kötelessége az öreg Csapó segítségére sietni.

— Ha ezt nem tenném, — mondotta magában, — mi sem mentené gyávaságomat. Elvégre nemcsak szinész, ember is vagyok.

ESZTERGOM VÁROS MÁRIA-SZOBRA

Mintázta Kiss György

Gyorsan ment, csaknem szaladt. Amikor a Maros hidjára ért, amely a fasor végén volt, megbánta, hogy nem hozott magával fegyvert.

— Mindegy, — mondotta és továbbment.

Restelt volna visszatérni. A színpadon a fegyvert az ügyelő adja a kezébe . . . Húsz perc alatt a nádas szélához ért. Jó ideig céltalanul járkált össze-vissza. Közben megállt és hallgatódzott. A sáslevelek rejtélyes suttogása valami ismeretlen félelemmel töltötte el. A nádas vize a csillagos éjszakában sötéten, gonoszan csillogott feléje.

Uj Idők 1904-5, XI. 13. szám

Nem tudta miért, de abban az álló, posványos vízben halálos veszedelmeket sejtett. Mintha a vizililiomok indiai mérges kígyók lettek volna, amelyek reáleselkednek...

Nem tudta, mit tegyen? Leült egy korhadt fűzfának csupaszon maradt gyökerére. Vajjon mit tenne, ha Parker, a gyilkos, most elébe lépne? Vagy gyáván meg kellene hátrálni, vagy megöletni magát. Parker képes reá.

— Nos, — mondotta magában, — ha megölne, vége lenne mindennek. Egy díszsír, esetleg egy szobor, s néhány szép nekrológ. Szerepeimen megosztoznának. Egyik sem merné átvenni valamennyit. Mindegyik félne az összehasonlítástól.

Ez a gondolat jól esett neki. Nyugodtabb lett. A művészi hiuság egy pillanatra elnyomta a sötét gondolatokat. Negyedóra telt el, de azt hitte, hogy már órák teltek el.

— Vilma! — kiáltotta hirtelen, — hogy jött ön ide?

— Mindjárt ön után elindultam. Tóni bácsit bevittem a szobájába, s mindakét komornyikot hozzá kvártélyoztam. Fel vannak fegyverkezve puskával. Az öregnek egy tőrt kellett a kezébe adnom. Én is hoztam fegyvert. Lássa. Ez az.

Kis, finommívü, elefántcsont-nyelü revolvert mutatott. Aztán bátor hangon mondta:

— Tudok vele bánni.

Gyula nagy érdekkel nézte ezt a széptermetü, okosszemü leányt. Meghatottság vett rajta erőt.

— Ön azért jött, hogy engem megvédelmezzen? — kérdezte az ő lágy, dallamas hangján, amelyet csak most az elérzékenyülés pillanatában nyert vissza.

— Természetesen! — hangzott a nyilt válasz.

— S nem tartotta vissza az a gondolat, hogy kompromitálhatja magát?

— Ez eszembe se jutott, s megvallom, szégyeltem volna, ha eszembe jutott volna.

A nagy bonviván kimondhatatlan örömmel érezte ki Vilma szavaiból, hogy ez a leány szereti őt. Csodálatosnak találta, hogy ezt csak itt, a nádas szélén, az éj csöndjében, ilyen különös körülmények között vette észre.

Nem ért rá a gondolatokat továbbfűzni. A nádasból messziről szabályos csobogás hallatszott, amely koronkint megszünt s újra mindig közelebbről hangzott.

— Ott valaki van, — mondotta Vilma suttogva.

— Igenis van! — hagyta rá Gyula, merően abba az irányba nézve, ahonnan a csobogás hallatszott.

Aztán gyöngéden kivette Vilma kezéből a revolvert s meghajtotta magát.

— Az összes hagyományok szerint, — mondotta mosolyogva, — úgy illik, hogy én védelmezzem önt.

Egymás mellett állottak mozdulatlanul. Észre sem vették, hogy egymás kezét fogják. Tíz perc mulva látták, hogy tőlük mintegy harminc lépésnyire a sás széle megnyílik s egy emberi alak mászik ki négykézláb a vízből a partra. Vilma szíve hihetetlen gyorsasággal dobogott.

Az öreg súgó volt. Gyula és Vilma hozzászaladtak.

— Hol járt, Kajetán bácsi? — kérdezte Gyula.

Az öreg engedte előbb a vizet lecsurogni magáról, aztán válaszolt:

— Hogy hol jártam? Bizony nem bibictojást szedni! Abból már kivénültem. Hanem azért nem jöttem üres kézzel ebből a veszekedett hínárból.

Egy átázott csomagot, amely vastag rajzpapirosba volt burkolva, vett elő a kabátja alól.

— Ezt találtam. De most siessünk vissza a kastélyba, ott nézzük meg mi van benne.

Az úton nagyon röviden, minden színezés nélkül elmondta, hogy megleste a gyilkos urat, aki úgy tett, mintha kacsázni menne. Látta, hogy a levegőbe sütötte a fegyvert.

— Ohó, — gondoltam, — ennek valami egyéb dolga is van, mint a viziszárnyasokat rémítgetni. Meghúzódtam egy szigeten a nádasban, s láttam, hogy ő is befelé indul. Egy nagy vadkörtefánál megállott s láttam, hogy késsel ássa a földet. Alig volt tizenöt lépésnyire tőlem. Szerettem volna egy kicsit ráijeszteni. Odaállani elébe, s megkérdezni: talán kincseket méltóztatik keresni? Nagy jelenet lett volna. Elejtettem. Hagytam manipulálni. Láttam, hogy kiszedte a körtefa tövéből ezt a csomagot s beledobta a vízbe. Oda, ahol legmélyebb. Aztán elment. Távozóban alig volt tőlem három lépésnyire. Annyit mondhatok, hogy őseim, a lovasbetyárok se érezték soha olyan forrónak a kását.

Amikor a Maros partjához értek, hirtelen megállottak. Parker Alfrédet látták a hídon duplacsövü puskával a hátán a kastély felé haladni. Szabályos, kopogós léptei messzire elhallatszottak.

XV.

Éjfélkor érkezett meg a vizsgálóbíró jegyzőjével. Négy csendőrt hozott magával, akik a kasznárlak előtt foglaltak állást. Valamennyien a nagy vesztibülben gyültek össze s a híres bonviván pontosan beszámolt a Tarassay Kálmán távozása óta történtekről. Ha egy-egy

A SZOVÁTAI ERDŐ ÉGÉSE DECEMBER ELSO HETÉBEN

Teleki Domokos gróf amatőr-fényképei

Kiss E. Gusztáv

"Baricska" társas üdülőtelep, Balatonfüred. /Szabó Iván, Varga Endre építészek, Kiss E.Gusztáv kertterv/ - Magyr Építőművészet, 1968.4.sz. 14-15. l.

Hotel "Marina", Balatonfüred. /Mányoki László építész, Bedács Sándor belsőépitész, Kiss E. Gusztáv kertterv/ - Magyar Építőipar, 1968.3.sz.165-167. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l. 153. l.

Kiss Gusztáv grafikusművész

A "LILA" Iskolában, XV., Kavicsos köz 4. sz. alatt augusztus 13.-ig megtekinthető Bujdosó Ernő festőművész és Mihály Gábor szobrászművész kiállitása.

A Nagymarosi Művelődési Házban augusztus 3.-án nyilik meg Baska József festőművész és Gyurcsek Ferenc szobrászmüvész kiállitása.

A Toldi Moziban augusztus másodikán lesz a megnyitója Kiss grafikusművész kiállitásának,

közli a Kulturális eseményeket ismertető rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. aug. 2.
XIX. évf. 31. sz. 8. lap.

Kiss Gusztáv

1021

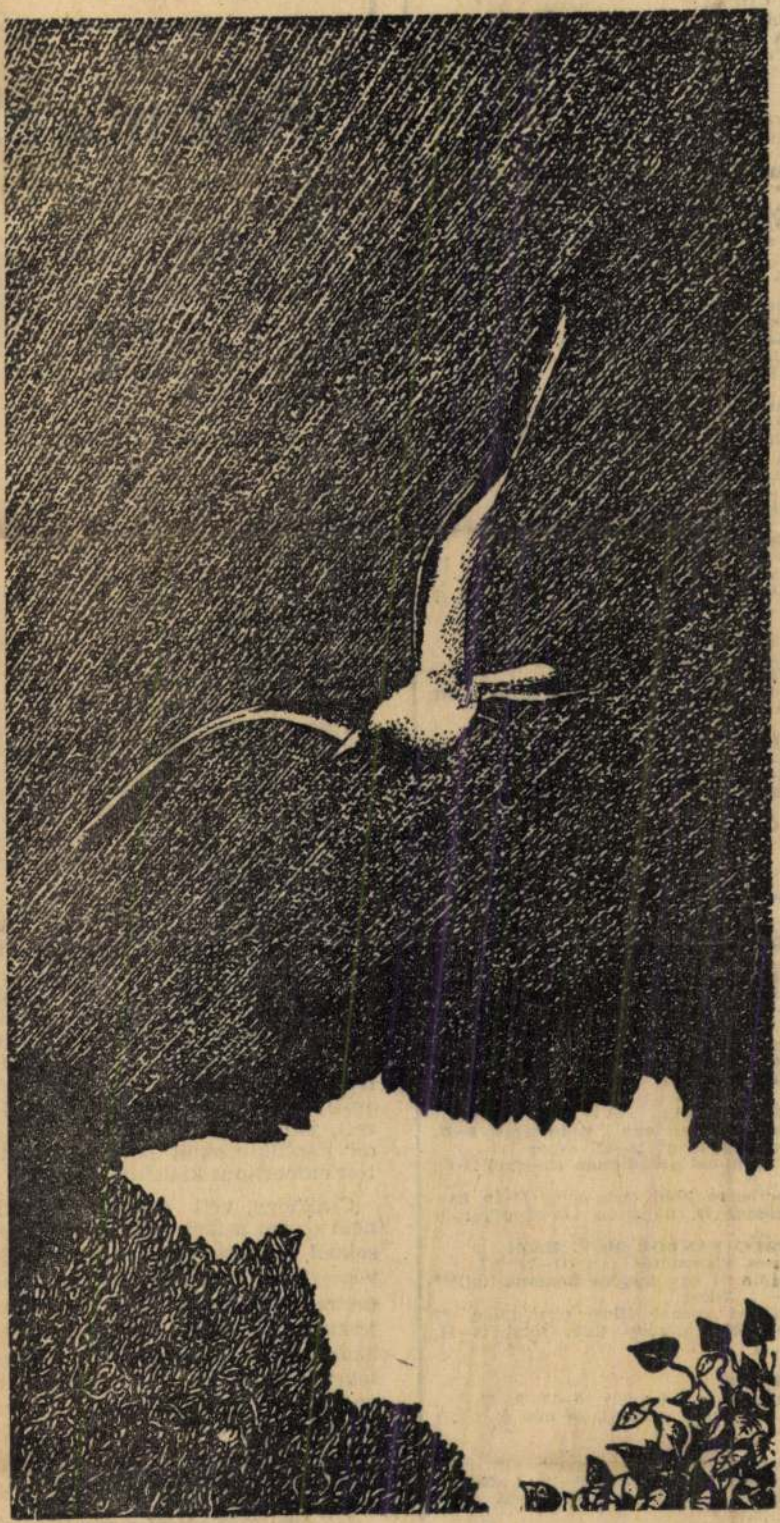

Kiss Gusztáv rajza

f3, f5, f7, f9

URÁNIA:
Özönvíz I. (lengyel) 4, f8
Nagyvárosi fények (am)

UGOCSA:
Ludwig I—II. (ol—fr—nyr
A kashimai paradicsom (
Puha ágyak, kemény cs
15- este 8, 16-án f4, h6, 8
12-én este n11

VÖRÖS CSILLAG:
Puha ágyak, kemény cs
9, n12, f2
Özönvíz I. (lengyel) 4, f8

ALKOTMÁNY:
Özönvíz II. (lengyel) 10—13, 3, 6
Felügyelő életveszélyben (ang)** 14—16, 3, n6, f8
A szórakozott (fr) 12-én este 19

BUDAFOK:
Özönvíz I. (lengyel) 6
Kamaszkorom legszebb nyara (mb. am)** 12-én este 10
Ulzana (mb. NDK) 13-án h4

DÓZSA:
Özönvíz II. (lengyel) 10—13, 4, 7
Nincs visszatérés (sz) 14—15 f4, h6, 8
A fej nélküli lovas (mb. sz) 16-án f4, h6, 8

FELSZABADULÁS:
Puha ágyak, kemény csaták (ang)** 10—14 és 16-án 3, n6, f8
A kashimai paradicsom (fr—jap) 15-én 3, n6, f8
Koma kalandjai (mb. sz) 13-án 9, 11, 1

FÉNY:
Özönvíz I. (lengyel) f9, f1
Holnap lesz fácán (m)** 4, 6, 8
Volt egyszer egy vadnyugat I—II. (am—ol) 11-én este 10

KÖLCSEY:
A rendőrség csak áll és néz (mb. ol) 10—13, f4, h6, 8
Özönvíz I. (lengyel) 14—16, f4, 7

KŐBÁNYA:
A szórakozott (fr) 10—13 és 15—16 3, 5, 7
A kashimai paradicsom (fr—jap) 14-én 3, n6, f8

MADÁCH:
Piedone, a zsaru (ol) 4, 6, 8

PALOTA:
Puha ágyak, kemény csaták (ang)** 10—11 és 13—16, 5, f8
A kashimai paradicsom (fr—jap) 12-én 5, f8
Nem zörög a haraszt... (mb. fr—ol)** 13-án f3

PEST—BUDA:
Volt egyszer egy vadnyugat I—II. (am—ol) 10 és 12—13, 6-kor
A kashimai paradicsom (fr—jap) 11-én n6, f8
Tombol a hold (mb. ang) 13-án h4
Özönvíz II. (lengyel) 14—16, 6-kor

RIDEG SÁNDOR MŰV. HÁZ:
Nincs visszatérés (sz) 11—13, h5
Jöjjön el egy kávéra hozzánk (ol)*** 11—13, 7-kor
Férjhez menni tilos (m) 13-án f3
Az utolsó töltény (mb. rom) 14—16, h5, 7

TÁNCSICS:
Özönvíz I. (lengyel) 10—13, 3, f7
A rendőrség csak áll és néz (mb. ol) 14—16 f4, h6, 8

TÁTRA:
Özönvíz I. (lengyel) 10—13, 4, f8
Fogadó a törött patkóhoz (sz) 14-én h4, 6, n9
Dunai hajós (m) 15-én h4, 6, n9
Némo kapitány és a víz alatti város (mb. ang) 16-án h4, 6, n9

Kultura Ausztriában — ez a címe a szociáldemokrata orientációjú „Tapasztalati Társadalomkutató Intézet" jelentésének, amelyet az osztrák közművelődési viszonyokról készített. Az *Institut für empirische Sozialforschung* — az IFES — több mint százoldalas jelentése körül vita támadt.

Eszmények, idillek

Heidi Pataki, a Neues Forum egyik szerkesztője már a történeti bevezetőt is bírálja, melyben a szerzők visszasírják a vidám-falusias idilleket. Miként a múltat, a jelent is eszményíti a tanulmány. Kiderül belőle, hogy míg a vagyonosok csakugyan élvezik a szép és jó kulturális eseményeket, addig a tömegek legföljebb a barkács-mozgalomnak, a sízésnek, a természetjárásnak, a beatnek és főként a tévének hódolnak, tévelygve az egysíkú konzum-gondolkodás útvesztőiben. Hogy miért? Arra a IFES-irat készítői nem tudnak felelni. Mert nem ismernek el olyan alapvető fogalmakat, mint a művészet iparrá szerveződése, a művészeti piac törvényszerűségei, vagy urambocsá' az állampolgárok élet- és munkakörülményei. *Eredményével* viszont mint „egységes kultúrával" foglalkoznak és ebből a lehetetlen fogalomból indulnak ki tanácstalan javaslataikban. A nagy betűs *Művészetet* az általános stressz elleni házi gyógyszernek képzelik. amely segít „lelkileg kiegyensúlyozott, jobban dolgozó és a társadalmi konfliktusoktól kevésbé zaklatott embertípus kialakításában".

Csakhogy, veti ellenük Pataki, nem éppen a társadalmi konfliktusokból származik-e a jelentős művészet? A javaslattevők mindenesetre úgysem ezt kívánnák terjeszteni. Hanem? „A könnyen érthető, ugyanakkor értékes művészeteket, az igazi gyermekszínházat, a színvonalas gyermekkönyveket, s a naiv művészetet."

Hízelgés a középszernek

Jellemzi a jelentést a szociológiai naivitás és a társadalmi kategóriák óvatos kerülgetése. Bár IFES-ék elismerik, hogy a sztárrendszer és az

Gróf Batthyány Elemér a kistribünön.

Alakok a harmadik hely totalizatőrje körül.

PILLANATFELVÉTELEK A BUDAPESTI LÓVERSENYTÉRRŐL. — Jelfy Gyula fényképei.

nai zenekar játszik. Az ősz herczegprimás szikár, magas alakja baldachin alatt kiséri a Szent Jobbot. Papok, templomi karok énekelnek. Maga a tömeg minél többet akarna látni. A góthikus kristályszekrényt a proczesszió beviszi a várkápolnába, ott a primás hálaadó isteni tiszteletet tart. A szent ereklyét az oltárra teszik és egy hétig nézheti, a ki a királyi palota kápolnájába fölfárad, a dicsőséges Jobbot, mely a magyar államot megalkotta s mely legendává vált.

A király a hadgyakorlatokon. Ischlben az agg király pihenőjét a mult hét kezdetén ismét megzavarta a politika. Báró *Fejérváry* magyar miniszterelnök előterjesztése is elég sulyos lehetett, de ott volt *Gautsch* osztrák miniszterelnök, *Kozel* osztrák pénzügyminiszter s mind a három közös miniszter. Ezek hosszú magán kihallgatásban részesültek, majd közös miniszteri tanácskozásra gyűltek össze. A politika nagyon forrong, minél közelebb van szeptember 15-ike, annál jobban. A király az addig eltelő időben a hadgyakorlatokon fáradozik. Augusztus 26-ikán külön vonaton megy Tirolba, e tartomány déli részén, az olasz határnál, Romeno és Mezzo-Lombardo közt tartják a hadgyakorlatokat. Augusztus 30-ikán utazik vissza a király Ischlbe, ismét csak rövid pihenőre, mert szeptember 2-ikán délben a csehországi hadgyakorlatokra Steknába utazik. Itt marad szeptember 12-ikéig. A magyar országgyűlés szeptember 15-ikén nyilik meg. A mit tehát addig elintézhetőnek véltek, az már elintéztetett az ischli kihallgatásokon.

Rákóczi egyik generálisának hamvai. A *danczigi* Erzsébet-templomban a minap emelték ki egy régi magyar tábornoknak, vajai *Vay* Ádámnak hamvait. A Vay-család ugyanis hazaszállíttatja Magyarországra a hamvakat és itt temetteti el. Vay Ádám a család ifjabb bárói ágának volt a megalapítója. Születési éve ismeretlen, első szerepléséről 1679-ből van tudomásunk, mikor *Thököly* táborában harczolt. Ettől fogva hosszabb ideig ingadozott az udvar és a felkelők között, míg végre teljesen II. *Rákóczi* Ferencz pártjára hajtott. Nagy szerepet játszott a Rákóczi szabadságharczában; a fejedelem főmarsallja, Békésmegye főispánja, a jászkunok kapitánya és Munkács parancsnoka lett. Hive maradt Rákóczinak még számüzetésében is. 1711-ben követte Lengyelországba és ott 1719-ben meghalt. Vagyonát I. Lipót elkoboztatta. Most a család hazahozatja a hontalanul elhunyt szabadságharczos tetemeit.

Magyaros egyházi szobrok. Az esztergomi bazilika előtt a napokban állítottak föl egy Máriaszobrot, a melyen Mária magyar nőnek van ábrázolva, magyar viseletben és fején Szent István koronájával. Magyarország patronájának ismerik régi egyházi énekeink is a boldogasszonyt, de a templomi, vagy plasztikai ábrázolásban ez kifejezésre nem jutott. Az utóbbi időkben Roskovics Ignácz, Vastagh György, Tury Gyula festettek oltárképeket, melyek a «magyarok Nagyasszonyát» nemzeti jelleggel tüntetik föl, ép úgy mint Rafael az olasz, Murillo a spanyol tipussal. Az esztergomi magyar ruhás Mária *Kiss* György szobrász műve, és *Pór* Antal kanonok, történetiró, az Akadémia tagja rendelte meg. A művészet nemzeti érzését a vallás nem köti meg. Lehozhatja alakjait a nép, a közfelfogás, sőt a naivság körébe is, hogy közelből növelje az ihlet bensőségét. Pozsonyban, a dom hátulsó oldalán üveg kápolna alatt őrzött és a XVIII. század első feléből származó Szent Márton szobra a legkedvesebb és legnevezetesebb ily művészi alkotások egyike, *Donner* Rafael szobrász naiv felfogású műve, a ki a római vitéz katonát, a Pannóniában élt Szent Mártont mint magyar huszártisztet öntötte ólomba gyönyörű csoportozatban. Vallásos ábrázolásokban a közvetlenség hat legjobban s igazi művésznek ép ebben válik erős eszközévé a naiv ábrázolás-mód.

Angol vendégek nálunk. Külföldről nem sokan látogatnak el Magyarországba. A németországi és főleg a bécsi lapokból úgy tudják, hogy Bécsen túl már Ázsia kezdődik, még pedig nem is turista-lélekre ható Ázsia, hanem ázsiai állapot. A Tátra azonban mégis csak elég tisztességes hírbe jutott, s évek óta a németek, százok mind nagyobb számmal keresik föl, s mivel a természet pompája és változatossága mellett igen jó utakat, szép és kényelmes fogadókat és mindenfelé uri társaságot találhatni, a Tátra meghozza a maga nyári vendégeit a messzeségekből is. Most egy angol társaság időz ott. *Shrubsole* úr gyűjtötte össze és hozta el hozzánk, a hol ő személyes tapasztalatból tanulta becsülni nemcsak az ország szépségeit, hanem a magyarság lelkét is. Magyarországról sok felolvasást tartott Angliában, s ennek eredményei közé tartozik, hogy egy huszonkét tagból angol uri társaság jött körülnézni Magyarországon, magával hozva az angolok utazási szenvedélyét és hazánk iránt való érdeklődésüket. A társaság tagjai közt van lelkész, iró, kereskedő, gyáros, vasuti igazgató s akad tán olyan is, a ki üzleti szempontból kiván körül nézegetni. A Tátrából tovább mennek s szeptember elején Budapestet látogatják meg. Augusztus 19-én érkeztek az angolok a nemcsak a természet ékességétől övezett *Tátra-Lomniczra*, a fényes nyaraló-telepre, mely évről-évre folytatja berendezkedését, hogy bármily igényeket kielégítsen. Szives fogadás várta itt az angolokat. Azóta már megnézték a hármas Füredet, a Csorbatavat, a bélai cseppkő és a dobsinai jégbarlangot, stb. Találkoztak sok vendégszerető szivességgel és meghivásokkal, melyeknek alig győznek megfelelni. A szép felső hegyvidékről jönnek Budapestre, s még innen is tovább tesznek kirándulásokat közép Európa legnagyobb Alföldjére. A látogatók vezetője *Golonya* Jenő, a budapesti «Hungary» képes angol hetilap szerkesztője.

Egyetemi tanárok kinevezése. Öt egyetemi tanár kinevezését közölte a legutóbbi napokban a hivatalos lap.

A *budapesti egyetemen* a szemészet nyilvános rendes tanára dr. *Grósz* Emil lett, ki eddig a szemészeti kórtan és módszertan nyilvános rendkívüli tanára volt, s hosszú ideig helyettesítette a katedrán *Schulek* Frigyest, kinek most utóda lett. A *müegyetemen* az ó-kori építés tanszékére *Nagy* Virgil a kereskedelmi miniszterium műszaki tanácsosa, eddigi magántanár neveztetett ki rendes tanárnak. A *kolozsvári* egyetem tanári karának ujabb erői pedig dr. *Makara* Lajos eddig magántanár s a fővárosi Margit-kórház rendelő sebészorvosa, néhai dr. Kovács József tanársegéde, mint a sebészet nyilvános rendes tanára; *Somló* Bódog, mint a jogbölcsészet és tételes nemzetközi jog nyilvános rendkívüli tanára, eddig nagyváradi jogakadémiai professzor és egyetemi magántanár, kit néhány év előtt sokat emlegettek abból az esetből, hogy egy nagyváradi tanártársa feljelentéssel élt ellene szabad szellemben tartott előadásaiért; dr. *Navratil* Ákos kassai jogakadémiai rendes és budapesti tudomány-egyetemi magántanár mint a nemzetgazdaságtan és pénzügytan nyilvános rendkívüli tanára.

Egy jóltevő siremléke. A *pápai* református főiskolára hagyta vagyonát, mintegy *százötvenezer koronát* a főiskola egykori tanára, *Gondol* Gábor nyugdijas miniszteri tanácsos, kinek halálát a mult év karácsonyán ismeretlen gyilkos kéz okozta nyolczvan éves korában, a fehérmegyei Iváncsán. Ott temették el, s a dunántúli ref. egyház diszes emléket állítatott sirjára. Ezt augusztus 20-ikán avatták föl kegyeletes ünnepélyességgel. Összegyült Iváncsán: *Antal* Gábor ref. püspök, *Sárközy* Aurél komáromi főispán, *Huszár* Ágost fehérmegyei alispán, több esperes, lelkész, tanár, a környék előkelősége. A templomban *Csizmadia* Lajos, a pápai ref. theológia igazgatója mondott emlékbeszédet, a sirnál pedig *Antal* Gábor püspök beszéde mellett leplezték le a fekete gránit emléket. Ezek a sorok vannak belevésve: «Gondol Gábor 1824—1904. A pápai evangelikus református főiskola volt tanára és jótevője áldott emlékének — a Dunántuli evangelikus református egyházkerület.»

Világ-kiállítások. Az 1900-iki párisi világtárlatkor ismételték a szentenciát, hogy ez az utolsó, de azért, néhány év múlva Saint-Louisban mégis rendeztek világtárlatot. Ott is fölhangzott, a választ magában foglaló kérdés: minek a világtárlat? De azért a jövő évben Anglia egyik gyarmatán, *Uj-Zeelandban* lesz világtárlat, Canterbury város Hagley-parkjában; 1906 novemberben nyitják meg és február végén zárják be. Oda Európából bizonyára kevesen mennek. Hat év múlva azonban itt lesz szomszédságunkban a *római világtárlat*. Legalább Róma nagyon kivánja, hogy 1911-ben az örökvárosban rendezendő világkiállítással üljék meg negyvenéves fordulóját annak, hogy az egyesült Olaszország fővárosa lett. Históriai adatokkal bizonyítják, hogy 1911-ben félszázada telik le, hogy Szárdiniában kimondták, hogy az olasz szabadságmozgalom csak Rómában fog megállapodni. Az egyesült Olaszország fővárosában már többször foglalkoztak a világ-kiállítás gondolatával, mert azt az eredményt várják ettől, hogy a rendetlen és sok tekintetben elhanyagolt várost végre ellássák jó kövezettel s új szabályozás alá vessék. Mindezekre a kormánynak nincs költsége, egy világ-kiállítás reményében azonban a városrendezés megtörténhetnék, még ha utólag ráfizetnének is a kiállításra. *Milanó* városa ötmillió lirát tudott polgárai közt összegyűjteni a jövő esztendőben tartandó *nemzetközi kiállításra*. Ezt a Szimplon-alagut megnyitásának ünnepére rendezik.

A Technikum Mittweida, mely egy állami felügyelet álló intézet és elektro- és gépészmérnököket, technikusokat és művezetőket képez ki, a tavalyi 36. iskolaévben 3610 látogatót számlált. Az intézettel kapcsolatos, körülbelül 3000 qm. földterületre kiterjedő gyári tanműhelyekben volontairek vétetnek fel gyakorlati kiképzés czéljából. A Technikum Mittweida a lipcsei szász-thüringiai kiállításon a legmagasabb kitüntetést, a kir. szász állami érmet kapta «a műszaki oktatás terén teljesitett kiváló szolgálatokért».

HALÁLOZÁSOK.

Ruvarácz Hilárion, ismert szerb történetiró, a Gergeteg kolostor archimandritája, meghalt augusztus 22-ikén, 73 éves korában. Mitroviczán született, Bécsben végezte tanulmányait, Karlóczán theológiai tanár volt; 1886-ban verseczi püspökké választották, de e méltóságot visszautasította, mert nem akarta elfogadni a kormány föltételeit, hanem a Gergeteg kolostorba vonult, a hol történelmi tanulmányainak élt. Műveiben nem kedvez a szerb túlzásoknak és önhittségnek. A zágrábi délszláv és belgrádi szerb akadémia tagjai közé tartozott.

Bouguereau Vilmos Ágost, hirneves franczia festő meghalt La Rochelleben, 80 éves korában. Festményei közül több nagy hirre jutott, leginkább Mária-képei és egyéb vallásos tárgyú festményei. Az idealizáló felfogású és akadémikus előadású festészetnek volt igazi jeles képviselője, kinek becsét az újabb művészeti áramlatok is meghagyták teljes értékében.

Jules Oppert, német eredetű franczia orientálista meghalt Párisban, 80 esztendős korában. Az ó-perzsa nyelvre és az ékirásokra vonatkozó kutatásai tették ismertté nevét a tudományos világban.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Gróffy Sándor, a pestvidéki törvényszék nyug. elnöke, régi honvéd, a táblabiró világba illő meleg érzésével, természetes eszével, az igazságszolgáltatásnak szigoru birája, 78 éves korában Parádon, s Budapesten temették el. — Dr. Gervay Nándor kir. tanácsos, régi honvédfőhadnagy, tekintélyes pozsonyi család sarja, volt ügyvéd, a pozsonyi takarékpénztár elnöke, Fadrusz János szobrász kiképzését ő segítette elő; az ő kezdésére adták ki Ortvay Tivadar művét, Pozsony város történetét, 76 éves korában Pozsonyban. — Galanthai Balogh Alajos földbirtokos, negyvennyolczas honvédhadnagy, 79 éves korában Nőtincs községben. — Dolhai és petrovai Petrovay János 48 as honvédhadnagy 80 éves korában Pozsonyban. — Énekes Gyula kötai plebános, 48-ik évében Nyiregyházán. — Mayer Antal nyug. postafőnök, 71 éves korában Nagy-Váradon. Debreczenben temették el. — Salamon Géza nyug. honvédszázados, 67 éves korában Kőszegen — Katzer Henrik nyug. osztrák-magyar államvasúti bányamárnök, 64 éves korában Budapesten. — Fleischer Lipót nyug. államvasúti felügyelő, dr. Somló Bódognak, a kolozsvári egyetemre most kinevezett tanárnak édes atyja 68 éves korában, s holttestét Kolozsvártt temették el. — Dr. Ring Mór kir. közjegyző, 61 éves korában Zsolnán. — Várady Dávid, Czegléd város tiszteletbeli tanácsnoka Budapesten, honnan holttestét Czeglédre vitték. — Csekefalvi Kiss Soma szinész Lengyeltótiban. — Dr. Schönfeld Mór orvos, 62-ik évében Gyöngyösön. — Ifj. Csiba Károly, a zalavári apátság uradalmi számtártója, 57 éves, Zalaapátiban. — Marossy Árpád, nyug. fővárosi tisztviselő, 39 éves, Budapesten. — Schéda József pénzügyminiszteri számellenőr, 35 éves, Budapesten. — Ivanics Lajos ernyőgyáros és kereskedő, 79 éves Budapesten. — Hanisz Imre a «Gyöngyösi Takarékpénztári Egyesület» vezérigazgatója Gyöngyösön.

Özv. kaáli Hegedüs Józsefné, szül. sellyei Tolnay Terézia, előbb Sántha Józsefné, 85 éves, Nagy-Károlyban. — Farkas Józsefné szül. Papp Johanna Kecskeméten 75 éves korában. — Özv. Bányay Károlyné, szül. Liszkay Beáta, 75 éves, Nagybányán. — Molnár Józsefné, szül. Papp Kornélia, 24 éves, Mária-Radnán. — Dr. Diner Ákosné, szül. Pollák Lóri, budapesti kerületi rendőrkapitány neje, 52 éves, Budapesten. — Özv. Reich Mártonné *száznégy éves* korában Szikszón. — Id. Gräf Lőrinczné, szül. Sztupjár Eszter, Kolozsváron 57-ik esztendejében. — Özv. Lajos Gyuláné, szül. nyáregyházi Nyáry Ida, 53 éves, Budapesten. — Esztreicher Dávidné, szül. Csillag Karolina 61-dik évében, Hevescsányban. — Accipe Gusztávné, szül. Hariger Mária Nagyváradon 78 éves korában. — Breier Izidorné szül. Salamon Giza 24-ik évében, Déván.

Szerkesztői üzenetek

Cs. N. A madarak legnagyobb része éjjel vándorol. Csak a darvak, a buvárkacsák, nehány sólyom- és még pár más faj szokott nappal vándorolni. Ez utóbbiak rendesen vagy igen gyors röptűek, vagy erősek, úgy hogy kevésbé kell az ellenségektől tartaniok, míg a gyengébb madarak inkább a védelemmel biztató sötétséget választják nagy útjuk idejéül. Hogy milyen magasan repülnek a madarak, arra nézve a vélemények nagyon eltérnek. Egy léghajós, a ki már több izben felszállott, azt mondja, hogy légi útjai alkalmával csak egyszer találkozott egy sassal 2700 méter magasságban, míg a gólyák és vércsék 900 méteren felül ritkán emelkednek. A madár szárnyainak izomereje igen nagy, állítólag aránylag húszszor meghaladja az emberi kar erejét.

Szekeres Rózsika. Mese. Épen nem új tárgyat dolgozott fel lágy, szentimentális hangon, — az effélének ma nem igen van már hatása, különösen, ha ily gyönge technikával van megirva.

A vár. Az én dalom stb. Legjobb az első; ebben van bizonyos lendület, csak egy kissé túlságosan s túlságos hosszan szónokol s a sok szóval inkább eltakarja, mint kifejti az eszmét. A Uhland-fordítás elég sima, de érdemes-e Uhlandot most magyarra fordítani? A többi vers jelentéktelen.

Nem az fáj. Panaszkodjam. Nem kérek tőled. Mi a világ. Négy vers, — egyik se vers, csak üres ismétlése ezerszer hallott, közönséges dolgoknak.

A bánat. Napfényt. Élet, élet stb. Azt a nagy örömet, sajnos, nem szerezhetjük meg, mert versei — helyesen gondolta — nem versenyezhetnek azokkal, a melyeket közölni szoktunk.

Enyhülés. Mit ér az, hogy átérezte mind ezeket a a fájdalmakat, mikor nem tudja költőileg megirni? Nem az a fő, hogy mit érez, hanem hogy költő-e, a ki érzi.

A tavaszhoz. A lányokhoz. Anyámhoz. (Ignotus). Erre a sok versre még azt se lehet mondani, hogy «ignotos fallit», — mert egyetlen egy sincs köztük, melyen a hozzá nem értő is első tekintetre észre ne venné, hogy nem ér semmit.

Mondások. Efféle aforizmákat nem szoktunk közölni.

A végzetes viszontlátás. Ennek a versnek nincs semmi értelme, pedig erre még versben is van egy kis szükség.

A szerelem és az ész. Majdnem olvashatatlanul rhythmustalan s majdnem érthetetlenül zavaros, e mellett pedig naiv a végletekig.

Ábránd. Látom a világot. Irodalmilag mivelt ember munkái, de nem irodalmi s még kevésbbé költői munkák. Az czikmék szótfoszladoznak bennük, nem birnak testet ölteni s a verselés is gyakori zökkenőkkel vánszorog odább.

Egy úri lánykáról. A ligetek királynője Válasz stb. Nem a saját hangján ir, versein különböző hatások érezhetők. A «Válasz» czímüben van még valamelyes poézis, de tökéletlen formában.

A virágok boszúja. A Freiligrath-fordításban van egy s más jobb tulajdonság, egészben véve azonban nem áll irodalmi szinvonalon. Egyébiránt maga az eredeti is meglehetősen elavult már.

Szeged K. L. Nagy Miklós jelenleg nincs Budapesten. Lakása az eddigi: Kaplony-utcza 9. sz.

SAKKJÁTÉK.

2447 számu feladvány. Schumer J.-tól.

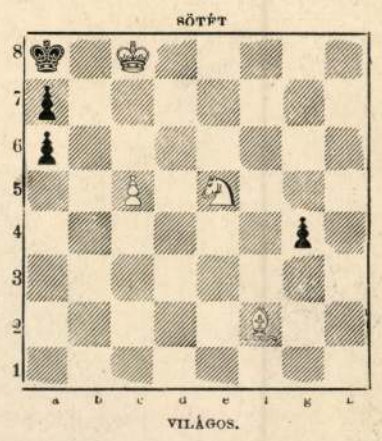

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2433. számu feladvány megfejtése Hereland S.-tól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a. Sötét.*
1. Kb1—b2	Fc5—d4 † (a)	1. ...	Fc5—b6 (c)
2. Kb2—b3	Fd4—g7 : (b)	2. Kb2—b3	Fb6—c5
3. Va6—c4 †	Kd5—e5	3. f2—f3	t. sz.
4. Hf8—d7 mat.		4. V mat	

b.

2. ...	...	Kd5—e4
3. f2—f3 †		Ke4—f4
4. Hf8—e6 mat.		

c.

1. ...	...	Fc5—f2 : (d)
2. Va6—b7 †		c7—c6
3. Vb7—f7 † stb.		

d.

Világos.	*Sötét.*
1. ...	c7—c6
2. Va6—d3 † stb.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csongorban:* **Németh Péter.** — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó J. — *Fakerten:* Kintzig R. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A 31-dik szamban megjelent **képtalány megfejtése**: *Száraz kút a gégém csapja, — Süti a szomjuhság napja.*

Felelős szerkesztő: **Hoitsy Pál.**

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

Salvator Természetes vasmentes **Lithion-forrás** kitünő hatású
vese-, hólyag-, rheuma- és köszvenybántalmaknál, vizeleti nehézségeknél, czukorbetegségeknél a légző- és emésztési szervek hurutainál.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

Mig eddig a régi bőrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegbajok (neurasthenia, vitustáncz), a sápkór, a női arczot elektelenitő pattanások s a női nemi szervek folyásokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékü idegen vizekre voltunk utalva, addig újabban
PARÁDI ARSEN vizben vastartalommal
olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsensavas viznél (Roncegno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyeink felkarolják s a fogyasztók egész serege dicséri hatásait, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.
Egy postaláda (7 palaczk) parádi arsen vastartalmú gyógyvizet Magyarország összes postaállomásaira 5 korona 80 fillérért bérmentesen szállit a
Föraktár: ÉDESKUTY L. cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN.
Kapható minden gyógytárban és megbizható füszerkereskedésben.

GERŐ ADOLF
főh. udv. szállító ortop. czipészmest.
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utcza 4.
Ajánlja készitményeit 10592
fájós lábakra.

Specialista anatom. mód szerint kidolgozott gyermekczipőkben.

Hogy karcsuvá lehessünk

a nélkül, hogy egészségünknek ártalmára volna, használjuk a **„PILULES APOLLO“** melyek tengeri növények alapján vannak előállitva és párisi orvostekintélyektől jóváhagyva. Ezen könnyen betartható gyógykezelés rövid idő alatt csalhatatlanul elhajt *túlságos embonpoint* és biztositja a *kövértestüség* gyógyitását mind a két nemnél. *Ez a titka minden elegáns hölgynek, ki nyulánk és fiatalos alakját meg akarja őrizni.* Egy flacon ára utasitással K 6·45 bérmentve, utánvéttel K 6·75 **J. Ratie,** gyógysz. **5 Passage Verdeau, Paris** (IXe). — Raktár Ausztria-Magyarország részére Budapesten Török József, gyógyszerész, Király-utcza 12. 11019

SUNLIGHT SZAPPAN
egyszerüsiti és megkönnyit a ruha mosását, anélkül, hogy a szövésben kárt tenne.
Idő, munka és pénz dolgában háromszoros megtakaritas.

Mindenütt kapható; Beszerzési források jegyzékével, ingyen mintával együtt kivánatra a helyi képviselö:
DIAMANT B. N., VI Király utcza 98b szolgál.

Rohitsch-Sauerbrunn
Stajerország.
Vasut, posta- és taviró. Prospektus ingyen.
Világhirü gyógyhely gyomor-, bél-, máj- és vesebajok, idült székrekedés, aranyér, epekő, elhizás, czukorbetegség, köszvény, torok-, gége- és légcsőhurutok ellen. «Tempel»- és «Styria»-forrás a Karlsbad és Marienbad forrásainak egyenértékesei. Nagy hydro-electro-mechano-therapeutikai gyógyintézet: hidegvizgyógymód, villamos fény- és kádfürdők, forró lég- és gőzfürdők, inhalatorium, pneumatikus készülék, vill. massage. Ásványviz-, szénsav-, sós- és fenyőfürdők Uszoda. Fönséges fekvés erdők, hegyek közepette. Elenyben gazdag, teljesen pormentes levegő. Modern kényelem, elegáns hotelek és villák. Élénk társasélet, mindenféle sport, kirándulások.

Kiss György

esztergomi spoletésű
szobrász

l. -

Lepold – Homor Esztergom

22, 32, 48, 49, 50, 54,
55, 56, 67. l.

---

l. Lepold – Lippay Esztergom

20. l. 26. 27, 28. l 73. l
74. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Kiss György

szobrász

Patrona Hungariae

és kassai vértanúk

szobra

Esztergom

wód

Velvánd

162. l

Kiss György

munkája az Esztergom, Béke tér közepén álló Mária nobor.

Zolnay László – Lettrich Edit: Esztergom.
h.n., é.n. – 295 l., 162 t. (Panoráma.)
– 176. l.

Kiss György

Szent László szobra
az esztergomi székes-
egyházban

Repr

Magy Vesecke

I. 87. l.

18/R. — 96073. Athenaeum, Budapest.

Megjegyzé

Vasút állomás
Hajó

Nyilvántartási szám:

(cégbélyeg

vásárolt

a HOMBÁR

bizo

Tétel

A vásárlási könyv vonatkozó sorszáma

Faj-
súl

Kiss György

szobrász

az esztergom-belvárosi plébánia templom főoltárán fenti karrarai márvány szobra. E templom előtt Szent Antal szobra fentitől.

Fentitől az esztergomi Szentháromság szobor is

Homor Imre: Esztergom nevezetességei. Esztergom, 1930. (32, 36. l.

Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono : 185-618

Kiss György

szobrász

Irod

Műcsarnok. 1899. 43. l.

(Az esztergomi bazilika uj szobrai).

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alái

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Kiss György

ired

Műcsarnok, 1899. 399. l
(Az esztergomi bazilika szobra).

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

NAPPALI KOMÉDIA

Regény

Irta ZÖLDI MÁRTON

Vége

— De hová mehet? — tünődött az öreg buffó hangosan. — Az a puska a hátán . . . Jupiterre, nem szeretnék vele az erdőben találkozni.

Aztán rémült arccal folytatta:

— Jóságos Isten, mi lesz, ha Csapó Kajetánnal találkozik? Ha megismeri, hogy az az, aki őt futni látta?

— En nem féltem az öreg Csapót, — mondotta a nagy bonviván, — az egész ember.

— Jaj, édes fiam, — nyavalygott a vén buffó, — a báró is egész ember volt. Gavallér, hős, rettenthetetlen és mégis . . . Aztán ne feledd, édes Gyulám, hogy ennek a professzionátus gyilkosnak puska van a kezében, az öregnél pedig csak kampós bot.

— Igaz, — rebegte Vilma, akinek fantáziája egyszerre rémlátásokkal népesedett be.

Az öreg folytatta:

— Aztán Csapót ismerni kell, az nem tér ki. Én elbujnék egy bokorba, de ő elébe áll. Képes ingerelni. Nem fél.

Gyula nem felelt. Mély gondolatokba merülve maradt a sötétlő éjbe. Elgondolta, hogy milyen különös körülmények között került ő ebbe a viharos drámai forgatagba. Mennyire más, ha az ember efélét olvas vagy játszik . . . Lejött, hogy szerettei között vidám napokat töltsön, hogy tréfát, enyelgést halljon s élvezze azt az ünnepeltetést, amely őt, a nagy művészt mindenhová elkiséri. S ezek helyett mit talált? Vért, borzalmat . . . Még hiuságát is mélyen sértve érezte. Milyen packázva beszélt vele a vizsgálóbíró!

Igy telt el háromnegyedóra. Vilma alig tudta türtőztetni nyugtalanságát. A nyári éjszaka hűvösödni kezdett. Néhányszor összeborzadt.

— Háromnegyed tíz van, — mondotta, — Kálmánéknak már itthon kellene lenni.

— Itt lesznek nemsokára, — mondotta Gyula Vilmához fordulva, aki egy finom csipkekendőbe burkolódzva ült az öreg buffó mellett.

Hirtelen, gyors egymásutánban két lövés hallatszott.

— Jézus Mária! — sikoltotta Vilma.

Az öreg buffó talpra ugrott. Arca nagy rémületet fejezett ki.

— Gyerekek, — mondotta suttogva, — mintha segélykiáltást hallottam volna.

— Dehogy, öreg, hallucinálsz, — mondotta Gyula.

— Lehet, nem volna csoda. Minden idegszálam remeg. Micsoda éj!

Vilmához fordult:

— Ön sem hallott semmit?

— Csak a két lövést.

— A lövések abból az irányból jöttek, — mondotta, ujjával a Maros-felé mutatva.

Vilma igent intett a fejével:

— Azt hiszem a nádasból, — rebegte.

Ujra lövés hallatszott.

— Jó Isten, hát nem lesz vége? — kiáltotta az öreg buffó.

Gyula fölugrott, s begombolta a kabátját.

— Várjatok, — mondotta, — mindjárt visszajövök.

— Hová mégy? — kérdezte Vilma aggódva.

— Lemegyek kissé tudakozódni.

Sietve rohant el. Elhatározta, hogy odamegy a nádashoz. Tudni akarta, hogy mi történik ott. Érezte, hogy kötelessége az öreg Csapó segítségére sietni.

— Ha ezt nem tenném, — mondotta magában, — mi sem mentené gyávaságomat. Elvégre nemcsak szinész, ember is vagyok.

ESZTERGOM VÁROS MÁRIA-SZOBRA

Mintázta Kiss György

Gyorsan ment, csaknem szaladt. Amikor a Maros hidjára ért, amely a fasor végén volt, megbánta, hogy nem hozott magával fegyvert.

— Mindegy, — mondotta és továbbment.

Restelt volna visszatérni. A színpadon a fegyvert az ügyelő adja a kezébe . . . Húsz perc alatt a nádas széléhez ért. Jó ideig céltalanul járkált össze-vissza. Közben megállt és hallgatódzott. A sáslevelek rejtélyes suttogása valami ismeretlen félelemmel töltötte el. A nádas vize a csillagos éjszakában sötéten, gonoszan csillogott feléje.

Uj Idők 1904. X. 52 sz.

Nem tudta miért, de abban az álló, posványos vízben halálos veszedelmeket sejtett. Mintha a vizililiomok indiai mérges kígyók lettek volna, amelyek reáleselkednek...

Nem tudta, mit tegyen? Leült egy korhadt fűzfának csupaszon maradt gyökerére. Vajjon mit tenne, ha Parker, a gyilkos, most elébe lépne? Vagy gyáván meg kellene hátrálni, vagy megöletni magát. Parker képes reá.

— Nos, — mondotta magában, — ha megölne, vége lenne mindennek. Egy díszsír, esetleg egy szobor, s néhány szép nekrológ. Szerepeimen megosztoznának. Egyik sem merné átvenni valamennyit. Mindegyik félne az összehasonlítástól.

Ez a gondolat jól esett neki. Nyugodtabb lett. A művészi hiuság egy pillanatra elnyomta a sötét gondolatokat. Negyedóra telt el, de azt hitte, hogy már órák teltek el.

— Vilma! — kiáltotta hirtelen, — hogy jött ön ide?

— Mindjárt ön után elindultam. Tóni bácsit bevittem a szobájába, s mindakét komornyikot hozzá kvártélyoztam. Fel vannak fegyverkezve puskával. Az öregnek egy tőrt kellett a kezébe adnom. Én is hoztam fegyvert. Lássa. Ez az.

Kis, finommívü, elefántcsont-nyelü revolvert mutatott. Aztán bátor hangon mondta:

— Tudok vele bánni.

Gyula nagy érdekkel nézte ezt a széptermetü, okosszemü leányt. Meghatottság vett rajta erőt.

— Ön azért jött, hogy engem megvédelmezzen? — kérdezte az ő lágy, dallamas hangján, amelyet csak most az elérzékenyülés pillanatában nyert vissza.

— Természetesen! — hangzott a nyilt válasz.

— S nem tartotta vissza az a gondolat, hogy kompromitálhatja magát?

— Ez eszembe se jutott, s megvallom, szégyeltem volna, ha eszembe jutott volna.

A nagy bonviván kimondhatatlan örömmel érezte ki Vilma szavaiból, hogy ez a leány szereti őt. Csodálatosnak találta, hogy ezt csak itt, a nádas szélén, az éj csöndjében, ilyen különös körülmények között vette észre.

Nem ért rá a gondolatokat továbbfűzni. A nádasból messziről szabályos csobogás hallatszott, amely koronkint megszünt s újra mindig közelebbről hangzott.

— Ott valaki van, — mondotta Vilma suttogva.

— Igenis van! — hagyta rá Gyula, merően abba az irányba nézve, ahonnan a csobogás hallatszott.

Aztán gyöngéden kivette Vilma kezéből a revolvert s meghajtotta magát.

— Az összes hagyományok szerint, — mondotta mosolyogva, — úgy illik, hogy én védelmezzem önt.

Egymás mellett állottak mozdulatlanul. Észre sem vették, hogy egymás kezét fogják. Tíz perc mulva látták, hogy tőlük mintegy harminc lépésnyire a sás széle megnyílik s egy emberi alak mászik ki négykézláb a vízből a partra. Vilma szíve hihetetlen gyorsasággal dobogott.

Az öreg súgó volt. Gyula és Vilma hozzászaladtak.

— Hol járt, Kajetán bácsi? — kérdezte Gyula.

Az öreg engedte előbb a vizet lecsurogni magáról, aztán válaszolt:

— Hogy hol jártam? Bizony nem bibictojást szedni! Abból már kivénültem. Hanem azért nem jöttem üres kézzel ebből a veszekedett hínárból.

Egy átázott csomagot, amely vastag rajzpapirosba volt burkolva, vett elő a kabátja alól.

— Ezt találtam. De most siessünk vissza a kastélyba, ott nézzük meg mi van benne.

Az úton nagyon röviden, minden színezés nélkül elmondta, hogy megleste a gyilkos urat, aki úgy tett, mintha kacsázni menne. Látta, hogy a levegőbe sütötte a fegyvert.

— Ohó, — gondoltam, — ennek valami egyéb dolga is van, mint a viziszárnyasokat rémítgetni. Meghúzódtam egy szigeten a nádasban, s láttam, hogy ő is befelé indul. Egy nagy vadkörtefánál megállott s láttam, hogy késsel ássa a földet. Alig volt tizenöt lépésnyire tőlem. Szerettem volna egy kicsit ráijeszteni. Odaállani elébe, s megkérdezni: talán kincseket méltóztatik keresni? Nagy jelenet lett volna. Elejtettem. Hagytam manipulálni. Láttam, hogy kiszedte a körtefa tövéből ezt a csomagot s beledobta a vízbe. Oda, ahol legmélyebb. Aztán elment. Távozóban alig volt tőlem három lépésnyire. Annyit mondhatok, hogy őseim, a lovasbetyárok se érezték soha olyan forrónak a kását.

Amikor a Maros partjához értek, hirtelen megállottak. Parker Alfrédet látták a hidon duplacsövü puskával a hátán a kastély felé haladni. Szabályos, kopogós léptei messzire elhallatszottak.

XV.

Éjfélkor érkezett meg a vizsgálóbíró jegyzőjével. Négy csendőrt hozott magával, akik a kasznárlak előtt foglaltak állást. Valamennyien a nagy vesztibülben gyültek össze s a híres bonviván pontosan beszámolt a Tarassay Kálmán távozása óta történtekről. Ha egy-egy

A SZOVÁTAI ERDŐ ÉGÉSE DECEMBER ELSŐ HETÉBEN

Teleki Domokos gróf amatőr-fényképei

JÖVŐBELÁTÁS.

Az 1839-iki országgyűlésen, midőn a Rendek az első komolyabb vasuti tervet tárgyalták, felszólalt Deák Ferencz, Zala vármegye követe, s a többi közt így szólt: «Én azt hiszem, hogy a Debreczen és Pest közti vonalra nézve alig van valaki a rendek között, ki velem együtt álomnak ne tartaná azt, hogy itt valaha vasút létezhessen.» Nem tudott hinni abban sem, hogy meg lehessen teremteni a vasúti összeköttetést Bécs és Pest között, s azt tartotta, hogy «inkább létesülhet a vonal Bécstől Pozsonyig, vagy a másik parton Gönyőig.» Deák Ferencznek ezeket a kijelentéseit Halász Gyula idézi egy nagyon hasznos és érdekes könyvnek utószavában, melyet Kunos Ignácz irt nemrégiben a török földről s az Indiába vivő szárazföldi út első nagy szakaszáról, a kisázsiai és bagdadi vasútvonalról. Ő maga is csak annak bizonyitásául mondja el ezt, hogy mily szégyenletes kudarczot vallhat konzervativ itélőképességünk a meglevő intézmények, hát még az új találmányok jövő fejlődésének mérlegelésében. Lám, Ferdinánd császár, a mi V. Ferdinánd királyunk is szó nélkül irta alá Metternich előterjesztésére a Kaiser Ferdinand-Bahn engedély okiratát, nem véve figyelembe, hogy kanczellárja kifelejtette belőle a szokott kikötést, hogy a vasút ötven év mulva az állam tulajdonába megy át. Mi lett abból a képtelenségből ötven év mulva? De halljuk csak, Napoleon is mit mondott, midőn Fulton bemutatta neki nagy találmányát, az első gőzhajót a Szajna folyón? Kijelentette, hogy az angol feltaláló bolond, a kivel nem érdemes szóba állni.

Ez egyszer sem nagy Napoleon, sem a haza bölcse nem volt próféta, ki a jövőbe lát, ki megérzi a jövőt. Ez a prófétai érzés nem mindenben jelentkezik a lángelméknél sem, a kiket a hajdankor napjaiban a próféta nevén emlegettek. Nagy Napoleon nem értette meg Fultont, de még mint Bonaparte tábornok, Egyiptomban járva, az ő agyában villant meg a hosszú évszázadokon át eltemetett gondolat, hogy újra meg kell alkotni II. Nekhó, a nagy farao régi viziútját a Vörös-tenger és a Földközi-tenger közt: a szuezi csatornát.

A múlt századév elején illette meg egy másik lángelme: Goethe prófétai érzését ugyanez a kérdés a jövőnek egynehány más nagy, másokat még nem igen foglalkoztató kérdésével együtt. Nyolczvanöt évvel azelőtt, hogy a Panama-csatorna közel áll végleges megvalósulásához, 1827 február 21-ikén, így szólt Goethe hű bizalmasához, Eckermannhoz: «De annyi mégis bizonyos, hogy ha úgy sikerülne egy átvágás (a Panama földszoros átvágása), hogy át lehetne kelni rajta a mexikói öbölből a Csendes Oczeánra bármily nagy és bármennyire megterhelt hajón, merőben kiszámithatatlan eredmények származnának ebből a czivilizált és nem czivilizált emberiség számára . . . Szeretném megérni ezt az alkotást, de nem fogom megérni. Másodsorban szeretném megérni, hogy összekötnék a Dunát a Rajnával. De ez a vállalkozás is oly óriásilag nagy, hogy kételkedem megvalósulásában, főképen, ha fontolóra veszem német eszközeink fogyatékosságát. S végre, harmadszor, szeretném látni az angolok kezében a szuezi csatornát. Ezt a három nagy dolgot szeretném megérni, s kedvükért érdemes volna kihúzni még ötven s egynehány esztendeig.» A dunarajnai csatorna még a jövő zenéje most, nyolczvanöt esztendő mulva is, de a szuezi csatorna negyvenkét év mulva már meg is nyilt s a Panama-csatorna egy-két év elteltével csakugyan át fogja bocsátani a mexikói öbölből a Csendes Oczeánra a bármily nagy és bármennyire megterhelt hajókat.

A Panama-csatorna, midőn Lesseps terve által megvalósulásának első stádiumába jutott, a jövőnek fölöttébb nevezetes megérzését váltotta ki egy másik prófétából, Kossuth Lajosból. Az emberiség e nagy vivmányának jelentőségét mérlegelve, meglátta a fény mellett egy sötét árnyékoldalát is, és szólt, a miről kevesen gondolkoztak még akkor; a miről a német császár másfél évtizeddel utóbb rémképeket festett — a vászonra is: a *sárga veszedelemről*. A párisi Lanterne egyik szerkesztője 1888 novemberében meglátogatta Kossuthot. A nagy ember hosszasan fejtegette látogatója előtt Európának akkori szocziális helyzetét, melyben kevés megnyugtatót talált. Ez alkalommal a legérdekesebb filozófiai és ethnográfiai fejtegetésekbe is bocsátkozott, melyekből kiemelkedik az a véleménye, melyet a Panama-csatorna megalkotásáról formált. Bámulója, így szólt, minden nagy alkotásnak; de ez esetben nem zárkózhatik el bizonyos aggodalmak elől, midőn azokra a következésekre gondol, melyeket az új világforgalmi út megnyitása maga után vonhat. *A messze távolban már látja, hogy a khinaiak miként özönlik el Európát*, s e nép tulajdonságaira való tekintetből azt hiszi, hogy Európa meg fogja bánni egyszer, hogy utat nyitott a khinaiaknak.

A megérzésnek utolérhetetlen fokán áll a lángelmék lángelméje: Dante, midőn — a Pokol tizenhetedik énekében — átéli a repülőgépen való szállás izgalmait. Ez a repülőgép a repülő sárkányhoz hasonlatos, Geryon nevű csodaszörny, melyet Virgil idéz fel a nyolczadik körből, hogy Danteval a hetedik körből a nyolczadikba szállhassanak alá. Virgil elsőnek lép a sárkány nyakára, Dante követi, de félve megáll, úgy hogy vezére megharagszik reá.

S mint a kinek, váltóláz közeledtén,
Már körme kékül s minden teste reszket,
Hűs árnynak már láttára is remegvén,
Úgy érzém magam én is, hallva eztet.

A vezér az állat farka és Dante közt foglal helyet, nehogy a szörnyeteg valahogy megüsse farkával Dantét, és az aerotechnika igen kitünő ismerőjének mutatkozik; mert azt parancsolja Geryonnak, hogy széles spirális vonalban szálljon (nehogy elszédüljenek, ha egyenesen s gyorsan csapna le):

. . . Geryon, mozdulj egyszerre,
S széles körökben, lassan szállj az aljra.

Geryon megmozdul, eltávolodik a sziklapárkánytól és száll:

Mint csolnak egyre hátrál s távolabbra
Mozdul a révtől — úgy mozdult ez épen;
S mikor magát érzé egész szabadba':
Fordítja farkát mellének helyében,
És csavarogva véle mint ángolna,
Úszony-kezével eviczkélt a légben.

Dantet ismét félelem ragadja meg.

Nagyobb ijedtség nem hiszem lett volna,
Mikor Phaéton a gyeplőt elejté
S meggyúlt az ég, a mint még látható ma, —
Vagy nyomorúlt Ikár, hogy szárny-szegetté

— Érzé — viassza olvadtán mint válik,
S kiált az apja: jaj, rossz útra mentél!:
Mint az enyém volt, mikor szemhatárig
Mindenfelé csak puszta léget láttam
S semmit se mást, csak azt a szörnyet váltig.

És a szörnyeteg lassan és nagy körökben száll alá a mélybe, Virgil parancsa szerint. De Dante nem veszi észre a sötétben, hogy mozdul. Neki úgy rémlik, mintha mozdulatlanul állna az örvényben. Nem ugyanezt érzi-e, fölfelé tekintve, a léghajós, mikor már nem látja a földet? Csak az arczába fúvó szél — mily kitünő a természetnek ez a megfigyelése! — és a mélyből hallatszó moraj érezteti vele, hogy a sárkány mozdul és ereszkedik alá.

—*a*.

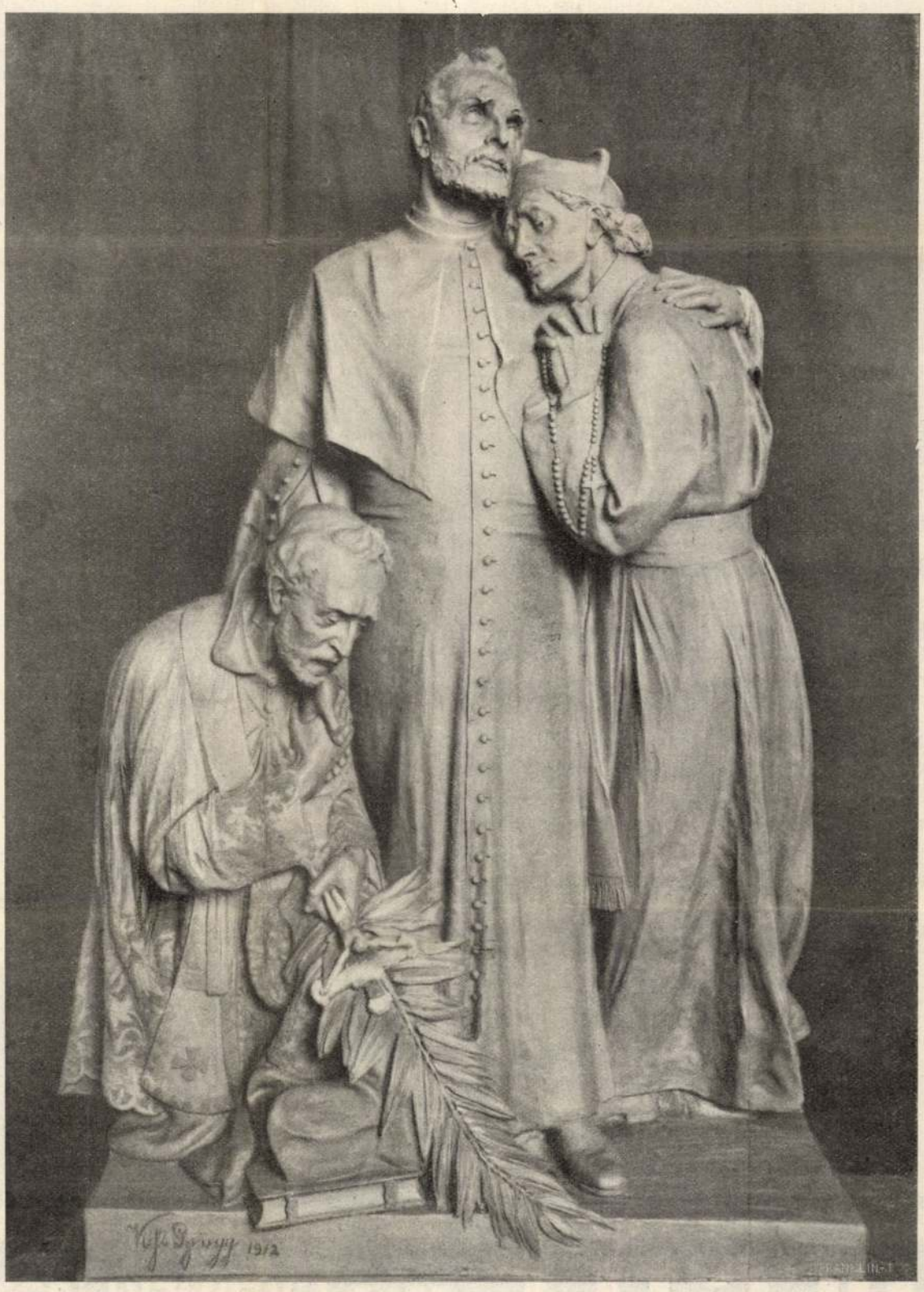

A HÁROM KASSAI VÉRTANU, KŐRÖSI MÁRK, PONGRÁCZ ISTVÁN ÉS GRODESZ MENYHÉRT ÚJ SZOBRA AZ ESZTERGOMI BAZILIKÁBAN — Kiss György szobormüve.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Szemle» most megjelent szeptemberi számában *Heinrich* Gusztáv a XVII. századnak egy maig sem felderített epizódjáról, Demetrius orosz czárnak rejtelmes történetéről értekezik, melyet többen feldolgoztak drámává s melyről Schillernek is maradt fenn egy drámai töredéke. Az értekezés röviden foglalkozik Szigligeti *Trónkereső*-jével is, mint a melynek tárgya sokban hasonlít a Demetrius-történethez. *Ecseri* Lajos folytatja igen érdekesen, elevenen irt czikksorozatát a *Szegény emberről*, a magyar falusi lakosság sorsáról. *Buday* László *Az idegenek beözönlése és a nemzetiségi kérdés Svájczban* című czikke sok tanulságot nyújt a magyar viszonyokra is. *Végh* Gyula *Whistler*-ről, a híres angol festőről értekezik. *Nagy* Miklós folytatja *A nemzeti erő világtörténelmi hatása* című történetpolitikai vázlatát, *Rácz* Lajos gróf *Teleki* József és *Rousseau* érintkezéséről közöl néhány adatot. *Kemény* Zsigmond *Élet és ábránd* című eddig kiadatlan regényének kilenczedik folytatása és *Vargha* Gyula három művészi Goethe-fordítása adják a füzet szépirodalmi tartalmát. A *Szemle* rovatban *Láng* Margit czikke a Pompéji mellett legújabban kiásott római villáról, az *Értesítő* rovatban néhány könyvismertetés zárják be a szám tartalmát. A Budapesti Szemlét *Berzeviczy* Albert és *Beöthy* Zsolt közreműködésével *Voinovich* Géza szerkeszti és a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára félévre 24 korona, egyes szám ára 2 korona.

Szemere Bertalan. A szabadságharcz fő szereplő alakjai között alig van, a kinek szereplése annyi különböző, sőt ellentétes megitélésre adott volna okot, mint Szemere Bertalan. A páratlan népszerűségtől az általános elitéltetésig keresztül ment a közvélemény változatainak minden fokán. Ezt az érdekes pályafutást igyekszik megérteni és megértetni dr. *Kiss* Ernő Szemere Bertalanról most megjelent életrajzi könyvében. Az alkalmat a könyv megirására az adta, hogy az idén van Szemere születésének századik évfordulója. A könyv czélja összegyűjteni az adatokat, ismertetni Szemere törekvéseit és munkáit, melyek életének tartalmát adják. A könyv tárgyával való szeretetteljes foglalkozás eredménye. Végig kiséri Szemere pályáját összes fázisain: a borsodi faluban töltött gyermekkoron és a sárospataki iskolai éveken kezdve, politikai pályakezdésén az 1832—36. országgyűlés idejében, külföldi tanulmányútján, vármegyei szereplésén, főszolgabiróságán és másodalispánságán át ellenzéki szerepléséig Kossuth oldalán az utolsó rendi országgyűlésen, majd belügyminiszterségeig a Batthyány-miniszteriumban. Ebbeli szereplését valamivel részletesebben fejtegeti egész a külföldre menekülésig. Még elmondja közreműködését az emigráczióban, ellentéteit Kossuthtal, elszigetelődését az enigrácziótöbbi tagjaitól, ismerteti Batthyányról, Görgeyről és Kossuthról szóló könyvét s az októberi diplomával szemben elfoglalt álláspontját, — utolsó fejezetében pedig Szemere emberi jellemét igyekszik megrajzolni. A könyv inkább a hőse iránti lelkesedés, mint az éles történetirói belátás műve, de így is sok hasznát lehet venni. Sok olyanra figyelmeztet, a mi már feledésbe merült, egyik-másik ponton legalább felderiti Szemere cselekvésének motivumait.

Hunfalvy Pál emlékezete. *Munkácsi* Bernát emlékbeszéde, melyet mesteréről, Hunfalvy Pálról az Akadémiában rendes tagsági székfoglalóul felolvasott, most jelent meg az Akadémia elhúnyt tagjai felett tartott emlékbeszédek során. A füzet tulajdonképen részletes rajza Hunfalvy pályájának: tájékoztat nyelvtudományi felfogása kifejlődéséről, az összehasonlító nyelvészet meghonosítása és a finn-ugor rokonságról való tanítás meggyökeresztetése végett kifejtett nagy és hangos harczairól s ezeknek eredményeiről, Hunfalvy pályájának végső szakaszában pedig a magyar ethnológiai tudomány alapvetéséről. Hunfalvy a magyar tudományosságnak egyik legjellemzetesebb és legnagyobb hatású alakja; pályájának képe, melyet Munkácsi a tanitvány szeretetével és a szakember alapos ismeretével fejteget, egyike a magyar tudomány-történet legtanulságosabb fejezeteinek.

A «Jó Pajtás», *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja szeptember 15-iki számába *Benedek* Elek és *Lampérth* Géza irtak verseket, *G. Miklósy* Ilona elbeszélést, *Sebők* Zsigmond folytatja *Dörmögő Dömötör* lakodalmának történetét, *Lendl* Adolf, az új állatkert megteremtője és igazgatója, az állatkert új érdekességeiről ir, *Markó* Lajos szép képet rajzolt, *Holló* Sári érdekes történetet mond el, *Zsiga bácsi* kedvelt mókái egyikével mulattat, *Szemere* György folytatja regényét. A *kis diákok levelei* rovat, a rejtvények és szerkesztői üzenetek egészitik ki a szám gazdag tartalmát. *A «Jó Pajtás»*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kivánatra küld a kiadóhivatal. (IV. ker. Egyetem utcza 4.)

Új könyvek.

Szemere Bertalan. Irta dr. *Kiss* Ernő. Kolozsvár, Steif János könyvsajtója; ára 4 korona.

Emlékbeszéd Hunfalvy Pál felett. Irta *Munkácsi* Bernát. (A M. T. Akadémia elhúnyt tagjai felett tartott emlékbeszédek). Arczképpel. Budapest, az Akadémia kiadása; ára 1 korona 50 fillér.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Berthóti Berthóty Gusztáv a mezőberényi takarékpénztár nyug. pénztárosa, 79 éves korában. — Eketyukodi Gyene Bertalan nyug. körjegyző, földbirtokos, 76 éves korában Szamostatárfalván. — Dálnoki Gaal Gyula magyarkályáni birtokos, volt országgyűlési képviselő, Kolozsmegye közigazgatási bizottságának tagja, Magyarkályánban. — Neumann Adolf magánzó, 75 éves korában Budapesten. — Idősbb Tokay Lajos tiszaföldvári földbirtokos, Balassagyarmaton. — Dr. Putics Traján temesvári görög-keleti román főesperes, 48 éves korában Temesváron. — Benkő István kádármester, városi képviselő, a koronás czüst érdemkereszt, a vitézségi, hadi, a polgári és katonai jubileumi érem tulajdonosa. Veszprémben. — Ámon Vilmos, a «Soproni Napló» és a «Kultura» volt szerkesztője, Sopronban. — Szakácsy Sándor, Kuczora község jegyzője, Bács-Bodrog vármegye törvényhatósági bizottsági tagja, 43 éves korában Kuczorán. — Skerle József nyug. kántortanitó és postamester 63 éves korában Czobolyfalun. — Bokros László, 30 éves korában Budapesten. — Bezsilla Vilmos királyi aljárásbiró, 33 éves korában Kassán. — Nagy- és kisbarkóczi Szmodiss Lajos okleveles gazdász és borász, tartalékos honvédhuszárhadnagy, 25 éves korában Gelsén. — Karl Oszkár, Karl György czinfalvai jószágfelügyelő és neje, szül. Nozdroiczky Olga tizenegy éves fia, Bécsben. — Udvarhelyi József nyug. kisvárdai róm. kath. kántortanitó, 68 éves korában.

Dr. K. Lippich Elekné, szül. Sziklay Margit, Budapesten. Az elhunyt K. Lippich Elek miniszteri tanácsos felesége volt. A férjén kivül gyászolja leánya, Leóna, dr. Huszka Jenő kultuszminiszteri titkárnak, az ismert zeneszerzőnek felesége, továbbá fia, K. Lippich Dénes, a tehetséges fiatal iró. — Özv. Pósfai Károlyné szül. Horváth Hedvig 79 éves korában Rákosfalván. — Özv. Theindl Alajosné, szül. okolicsnói Okolicsányi Matild, 64 éves korában Veszprémben. — Szterio Sándorné, szül. Kraut Karolina, 40 éves korában Budapesten. — Özv.

Svajczi-Selyem
vam-mentesen hàzhoz!

Kérjenek mintát a mi ujdonságainkból fekete, fehér, vagy szinesben: Taffetas, Changeants, Façonnés, Crêpe de Chine, Duchesse, Ecossais, Eolienne, Mousseline 120-cm. széles, méterje K. 1.20-tól kezdve, Bársony, és Plüs ruhàknak, és bluzoknak stb., valamint bluzok és ruhàk valòdi svajczi himzéssel batist, -gyapju, -vàszon, és selyemben.

Mi csakis kezeskedett szolid selyemszövetet àrulunk, hözvetlenül magànvevöknek, postaköltség, -és vàm-mentesen a lakàsba. — (Dupla levélbélyeg.)

Schweizer és Tàrsa, Luzern U 24 (Svajcz)

Selyemszövet-kivitel — Kir. udv. szàllitòk.

NE VEGYEN SZIVATTYUT, FECSKENDŐT mielőtt ajánlatot nem kér a

Központi Szivattyú- és Gépforgalmi Vállalattól
Bpest, VI., Teréz-körút 50. (Gyár-u. 25.) **Telefon 47-52.**
Elsőrangu honi gyártmány. — Olcsó árak.
A Bpesti Szivattyu- és Gépgyár R.-T. gyártmányainak főelárusitótelepe

Serravallo
kina bora vassal
Hygienikus kiállitás 1906. Legmagasabban kitünt Erősitőszer gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősitő és vérjavitó szer.
Kitünő iz. 7000-nél több orvosi vélemény.
J. Serravallo, cs. és kir. udv. szállitó **Trieste-Barcola.**
Vásárolható a gyógyszertárakban félliteres üvegekben. K 2.60, literes üvegekben K 4.80.

MARGIT
gyógyforrás — (Beregmegye.)
a **gyomor, belek, hugyhólyag** s különösen a **légzőszervek** hurutos bántalmainál **igen jó hatásu** még akkor is, ha **vérzések esete** forog fenn.
Megrendelhető: **EDESKUTY L.-nál** Budapesten és a forrás kezelőségénél Munkácson.

AZ ÖREGEM
is mindig azt mondta, hogy szeplők elüzésére, valamint finom, puha bőr és fehér teint elérésére és megóvására nincs jobb szappan, mint a világhirü «Steckenpferd» liliomtej-szappan. Védjegye «Steckenpferd», készíti Bergmann & Co. czég Tetschen a/E. — Kapható minden gyógyszertár-, drogéria-, illatszertár- s minden e szakmába vágó üzletben. Darabja 80 fillér. — Hasonlóképen csodálatosan beválik a Bergmann-féle «Manera» liliomtej-krém fehér és finom női kezek megóvására, ennek tubusa 70 fillérért mindenütt kapható.

Lohr Mária (Kronfusz)
Gyár és főüzlet: **VIII., Baross-u. 85.**
A főváros első és legrégibb csipketisztitó, vegytisztitó és kelmefestő gyári intézete.
Fiókok: **II., Fő-utcza 27. IV., Eskü-ut 6. IV., Kecskeméti-utcza 14. V., Harminczad-u. 4. VI., Teréz-körut 39. VI., Andrássy-ut 16. VIII., József-körut 2.**

NESTLÉ-FÉLE GYERMEKLISZT
Próbadobozokat, valamint orvosi röpiratot a gyermeknevelésről dijtalanul küld a **HENRI NESTLÉ** czég, **WIEN, I., BIBERSTASSE 11.**

Szepessy maga volt a megtestesült jótékonyság, a ki dús jövedelmeit mind közczélokra fordította s magának úgy szólván mit sem tartott meg.

Szepessyt minden tettében a hazaszeretet vezérelte. E század elején alig volt nála lelkesebb hazafi. Már az 1825/7-iki országgyülésen felszólalt a magyar nyelv érdekében s jelentékeny adománynyal járult a magyar tudományos akadémia felállításához, melynek később igazgatósági tagja lett.

Szepessy 1780-ban Egerben született és bár főúri család sarja volt, nem lépett katonai, vagy politikai pályára, hanem természeti hajlamát követve pappá lett. Pesten végezte a filozófiát, Bécsben a theologiát s már huszonhárom éves korában pappá szentelték.

A papi pályán gyors előmenetelt tett. Rövid néhány év alatt volt egri szemináriumi tanulmányi felügyelő, érseki szertartó, titkár, majd egri plébános. Mint lelkipásztor nagy buzgósággal járt el tisztében s vigasztalta a betegeket a nagy tifusz-járvány idején, mig végre maga is megkapta a betegséget, melyből nagy nehezen gyógyult fel.

Huszonnyolcz éves korában kanonok lett, majd borsodi főesperes, lyceumi szónok, könyvtárőr, és kis-prépost. Alig negyven éves korában erdélyi püspökké nevezték ki. Első dolga volt, hogy lóháton bejárja egyházmegyéje községeit s mindenütt személyesen rendezte az egyházak ügyeit. Majd újjá szervezte a gyulafehérvári papnevelő intézetet s gondoskodott anyagi szükségeiről.

Nyolcz évi erdélyi püspöksége után pécsi püspökké nevezték ki. Tiz esztendeig, 1838-ban bekövetkezett haláláig viselte ezt a méltóságot, mely azonban reá nézve munka volt, mert Szepessy fáradságot nem ismerve dolgozott.

Először is fölépíttette a lyceum épületét s bőkezűen gondoskodott a tanári karról és az intézet szükségeiről. Az intézettel kapcsolatban könyvnyomdát rendezett be. A lyceumba helyezte át a hires püspöki könyvtárt, melyet saját nagyszerű gyüjteményével gyarapítva, nyilvános könyvtárrá alakított át. Mindez tömérdek pénzbe került s a pécsiek ma is csodálkoznak azon, hogy miként hozhatott ilyen óriási anyagi áldozatokat a nélkül, hogy egy krajczár adósságot csinált volna.

Bokros egyházi elfoglaltsága mellett is talált időt arra, hogy az irodalmi téren működjék. «Könyörgések és énekek» czimű munkája mellett legnevezetesebb műve a Szent Irás fordítása, melyet Káldi bibliája nyomán több egyházi férfiu segítségével készített és saját költségén kiadott.

A pécsiek hálás kegyelettel emlegették mindig a nagy püspököt s arczképét is elhelyezték a város tanács-termében. Más külső jel azonban nem hirdette emlékét.

Nehány évvel ezelőtt indult meg a mozgalom, hogy szobrot állítsanak a város jóltevőjének. A szükséges összeg egybegyült, s a szobor készítésével *Kiss* György szobrász-művészünket bizták meg, a ki hivatottságának szép jelét adta a pécsi bazilika diszítésénél. Kiss sikerülten oldotta meg a feladatot.

A jámbor életű főpapot abban a helyzetben örökíté meg, a mint az oltár lépcsőjéről leszállva, kezében evangéliumos könyvet tartva hívei közé megy hirdetni a felebaráti szeretetet. Nemes vonásu arczán jóság, szelidség s a hit derüje ül. Magas, nyúlánk termetét püspöki talár és palást födi. A szobor, mely bronzból van öntve, másfélszeres embernagyságban ábrázolja a püspököt. Az öntvény a budapesti Beschorner-féle műintézetben készült s magassága három méter.

A sziléziai gránitból készült talapzat valamivel magasabb. A talapzatot két dombormü ékesíti. Jobbra van az a jelenet, mikor a lyceum terveit bemutatják a püspöknek s balra az a tisztelgés, mikor Pécs városának diszmagyarba öltözött előljárói hódolatukat fejezik ki a szeretett főpap előtt.

A szobor, melyet most lepleznek le ünnepélyesen, a város főterén, a bazilika előtt áll, lombos fák között s összhangzásban a remek templommal. Egyike sikerülteb nyilvános szobrainknak, mely Pécs városának is méltó díszére szolgál.

Dr. Kovács Dénes.

A BOMBAYI ZAVARGÁSOK.

Angliát, illetőleg Anglia kelet-indiai birtokait nagy veszély fenyegeti. A mint tudjuk, — s ez már több izben történt, — az indiai lázadásokat rendesen utczai zavargások előzték meg, melyeket utóbb fegyveres erővel kellett elnyomni. Most is Bombay városában a muzulmán lakosok a hindukkal azért vesztek össze, mivel ez utóbbiak állítólag a muzulmán hitvallás ellen izgattak, mit a fanatikus muzulmánok nem akartak eltürni. Egy pénteki napon, midőn a muzulmánok a *Dzsuma Musjed* nevü nagy mecsetbe siettek, véletlenül találkoztak a *Dirassa* ünnepére összesereglett hindukkal. Nehány könnyelműen kiejtett szó miatt a két hitfelekezet követői közt eleinte közönséges utczai czivakodás támadt, melyet azonban a

Kiss György szobormüve.

NÉGYESI SZEPESSY IGNÁCZ PÉCSI PÜSPÖK SZOBRA.

hinduk, mások szerint a mohamedánok, avval mérgesítettek el, hogy kődobással nehány embert megsebesítettek, miből aztán több napig tartó véres verekedés keletkezett. A rendőrség eleinte a mohamedánokat a mecsetbe terelte össze, honnan aztán kettesével, hármasával lakásaikba kisértettek, de a künn rekedtek a hindukkal ujra összekaptak, mire ezek több mecsetet, a mohamedánok pedig nehány hindu templomot leromboltak. A rend helyreállítására kirendelt katonákat mindkét részről mindaddig ütötték-verték, mig csak az egész helyőrség — mintegy három ezer ember — fegyverre nem szólíttatott. Azóta folyton erős czirkáló őrjáratok tartják ugyan fenn a rendet, de minden jel oda mutat, hogy az angolok Kelet-Indiában egy újabb lázadás kitörésére számíthatnak.

A mozgalom élén rendesen mohamedán fakirok állnak, kiket a nagy tömeg vakon követni szokott. Egyik képünk ily mohamedán fakirt ábrázol. A mintegy negyven éves, öt láb s tizenegy hüvelyk magas embert leginkább hajzata teszi föltünővé, mely hat láb hosszú tömött és durva fonalokban csüngve le fejéről a a földet sepri. Habár a fakirok hajzatuk dús voltát rendesen vendég hajjal is szokták szaporítani, a jelen esetben hamisítás nem forog fenn, miről Kennedy angol őrnagy, ki a fakirt lefényképezte saját szemeivel meggyőződött. Esős időben vagy otthonában a fakir haját hátára illesztett erős vászon kendőbe köti.

A bombayi zavargásokat mutató kép szintén a helyszinén készült. Mihelyt a rendőrség valahol mutatkozott, a zavargók rögtön eltüntek és csak távolról hajigáltak köveket vagy nagy fadarabokat a távozó rendőrök után, kik közül sokan életveszélyesen megsérültek.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Az Andrássy-szobor. A gr. Andrássy Gyula lovas szobrára hirdetett pályázat sorsát e hó 11-én döntötte el a biráló bizottság. A pályázó mintákat az akadémia palotájában állították föl, de azok megtekintése csak a biráló bizottság tagjainak volt megengedve az itélet meghozataláig. A pályázat kitünően sikerült, mert nem kevesebb, mint tíz kiváló művész küldött be munkát, a mi ilyen nagyobb szabású és költséges pályázatnál ritka dolog. A pályázók fele hazai, fele külföldi művész volt. Magyar művészeink közül *Zala* György, *Strobl* Alajos, *Róna* József, *Szécsi* Antal és *Kiss* György vettek részt a pályázatban, a külföldi pályázók közül kettő olasz, egy párisi, egy berlini és egy amsterdámi. A biráló bizottság, miután elnöke, báró *Podmaniczky* Frigyes ez idő szerint beteg, *Hieronymi* Károly belügyminiszter elnöklete alatt tanácskozott. A biráló bizottság beható birálat alá vette a beérkezett pályaműveket s e hó 11-én délután döntő ülésre jött össze. Ezen az ülésen ott voltak: *Hieronymi* Károly belügyminiszter, gróf *Batthyány* Géza, *Lipthay* Béla, *Pulszky* Ferencz, *Feszty* Árpád, *Hauszmann* Alajos, *Keleti* Gusztáv, *Cziegler* Győző és a meghívott külföldi jurorok közül *Zumbusch* bécsi szobrásztanár és *Müller* Ferdinánd berlini szobrász. A biráló bizottság *egyhangulag* hozta meg határozatát, melylyel *az első dijat*, a hatezer koronát *Zala Györgynek itélte oda*. A négyezer koronás második díjat *Eberlein* Gusztáv berlini művésznek, és a kétezer koronás harmadik díjat pedig *Strobl* Alajos tanárnak, az Arany-szobor készítőjének adták. A bizottság a többi pályázó iránt is elismeréssel van. *Róna* József és *Klein* Miksa Berlinben élő hazánkfia mintáit alkalmasint meg fogja vásárolni. A biráló bizottság terjedelmes jelentésbe foglalja határozatát és valószinüleg *Keleti* Gusztáv fogja szerkeszteni. *Zala* György, a budai honvédszobor és aradi szabadságszobor készítője, ma még csak az első dijat kapta meg, de nyilván reá fogják bízni a szobor elkészítését is. A jeles művész a nemzetközi pályázatokon az első díj elnyerésével az egész hazai művészetnek szerzett dicsőséget.

A szobor-terveket e hó 12-ikén állították ki az akadémia disztermében és lépcsőházában négyheti közszemlére. A főkapu alatt, az oszlopcsarnokban *Zala* György pálya nyertes munkája és *Valentine* terve, a diszteremben pedig *Szécsi* Antal, *Klein* Miksa, *Strobl* Alajos, *Róna* József, Emilio *Bissi*, *Kiss* György, *Eberlein* Gusztáv, pályázata, egy «Erő és békesség» jeligével beküldött terv s ezeken kivül Zala és Eberlein pályaművének nagyított főalakjai vannak kiállítva. A miniatür-szobrok egy kivételével mind gipszből készültek. Ez az egy Zala Andrássy alakjának nagyított másolata, — a mely a diszteremben van, — agyagból van. A pályaműveket reggeli 10 órától fogva folyton nagy tömeg nézi.

Magyar műkincsek. A műbarátok körének irodalmi bizottsága nagyérdekű tanácskozást tartott gróf *Csáky* Albinné Andrássy-úti lakásán. A tanácskozás a kör által kibocsájtandó «*Magyar műkincsek*» czimű nagy díszmunka körül forgott, a mely a hazánkban magánosok és testületek tulajdonában levő műtárgyak, fegyverzetek, műiparczikkek és nevezetesebb építmények ismertetését fogja tartalmazni, kiváló művészek illusztrációival. A kör e nagyszabású mű kiadását már a mult évben elhatározta, s a nyáron a műtárgyak kiszemeléséhez hozzá fogtak. Kieszközölték azt is, hogy a *király* engedné meg a saját és az uralkodóház birtokában levő magyar eredetű műtárgyak publikálását egy külön

kötetben. Ő Felsége ezúttal kijelentette, hogy a tulajdonában levő műtárgyak ismertetését tartalmazó kötet közrebocsáttatásának költségeit maga szándékozik fedezni. Ez a valóban fejedelmi bőkezűség lehetővé teszi a műbarátok körének, hogy az általa tervezett két kötetet egy harmadikkal szaporítsa. Az egész munka a millenniumig el fog készülni.

A Magyar Történeti Életrajzokból ez idei folyam 4-ik füzete hagyta el a sajtót, mely folytatja *Szilágyi* Sándornak I. *Rákóczi Györgyről* irt életrajzát. Szilágyi Sándor kiválóképen Erdély történelmének búvára; levéltári kutatások és eddig föl nem használt kutfők után dolgozik. I. Rákóczi György életrajzában is egészen új világításba helyezi a XVI. század első felének ama nevezetes korszakát, melyre Rákóczi György fejedelemségének oly befolyása volt. A «Történeti Életrajzok» e kötetének értékét is emeli a sok jellemző és díszes illusztráczió, egykorú arczképek, névaláírások, régi festmények másolatai. A nagyobb képek benne: Kassa város látképe, Cserna Károly rajza után; ugyancsak tőle a szalontai csatatér; magyar és török lovasok viadala, támadó hajduk, mind kettő Bubics kassai püspök birtokában levő régi festmény után; a nagyszalontai csata térképe, stb. Ezenkivül a szöveg közt a kor szereplőinek arcz-képe, az események szinhelye. A nagybecsü vállalat Ráth Mór könyvkereskedése utján szerezhető meg.

A Szent-István-társulat kiadványai. A Szent-István-társulat, mely 3 frt 15 kr. díj fejében, mintegy 90 ívnyi könyvet juttat évenkint tagjai kezébe, igazán értékes és díszes művet adott ki. *Torquato Tasso* világirodalmi hirességü eposza ez: «*A megszabadított Jeruzsálem*», fordította *Jánosi* Gusztáv, veszprémi kanonok. Nem első kiadása ez Jánosi fordításának, de igazán méltó a renaissancze korszak híres költőjének nevezetes művéhez. A Franklin-társulat nyomdája gondoskodott a két kötet izlés-es kiállításáról, mely aranyos táblájn kötésben, vörös metszéssel a díszművek közé tartozik. Az első kötetet a költő rézmetszetű arczképe díszíti. Ára 3 frt 40 kr, aranymetszéssel 3 frt 80 kr.

A tagsági illetmények közé tartozik: «*A keresztény vallás apológiája*», irta dr. *Dudek* János theológiai tanár; két rész, összesen 33 iv. A szerző az egyes kérdéseknél nemcsak a külföldi irodalom mai álláspontját tartotta szem előtt, hanem belefoglalta a hazai irókat is, hogy feltüntesse a hazánkbeli szellemi áramlatokat, s az apológiát lehetőleg nemzeti talajon mutassa be. Ára 4 frt 20 kr. — A «*Szent-István társulat naptára*» is megjelent az 1894-iki évre, több képpel. Ára 30 kr.

Róna Béla. Délibábok. Költemények. Budapest 1893. A 110 lapból álló igen csinos kiállítású kötetke, az első és utolsó költemény kivételével, csupa apró lyrai versekből áll. A szerző egyéniségét rokonszenvesen mutatják be ezek; sehol a színfalhasogató álpáthosz, sehol a századvégi divatos eszmékkel való kaczérkodás. Dalai egyszerüen, természetesen folynak s könnyed, csinos verseléssel többnyire a magyar rithmus ütemére lejtenek. A szerző költői ere vékonyan csörgedező patakocska, mely nem harsog, nem hömpölyög szennyes, iszapos habokkal, csak a bele hullott falevelet ringatja tovább. A kötet legnagyobb részét szerelmi dalok foglalják el; tárgyuk szelid ábránd, ártatlan enyelgés, édes elágyulás, olykor méla borongás. A szerelmen kívül néha a családi érzés, a gyermek-emlékek bűbája s a szabad természet szépsége is megzendíti lantját; megénekli édes anyját, öreg szüleit, otthonát, az erdős-hegyes kis falut, a régi iskolát, melynek falai közt töltötte gyermekkora boldog napjait. Erősebb, eredetibb költői tehetség azonban nem nyilatkozik a kötetben; elég kellemes olvasmány, de nem akadunk benne egyetlen darabra sem, mely szívünket vagy képzeletünket erősebben megragadná. A gyüjteményt egy lyrai elbeszélés nyitja meg és egy párbeszédes költői beszély zárja be, Uhlandból fordítva. A kötetből mutatványul álljon itt a következő kis költemény:

Visszavágyom.

Visszavágyom oda újra,
Erdős-hegyes kis falumba,
Napsúgaras szép napokban
A hol olyan boldog voltam,

Elkószálnék a mezőkön,
— Minden virág ismerősöm —
S felüdülve, megifjúlva,
Lepkék után futnék újra.

Kakukfüvek friss illata
Édesen elbódítana,
S víg futású patak mentén
Puha fűbe heveredném.

Elringatna a madárdal,
Elpihennék a madárral
S lágy öleden szép természet
Álmodoznám újra szépet...

Uj regénytár. Az «Egyetemes regénytár», az «Athenaeum Olvasótára», a «Pallas könyvtára» mintájára, melyek mind regényeket közöltek bizonyos vagy bizonytalan időkben megjelenő kötetekben, legujabban a «Könyves Kálmán» nevü nyomdai részvénytársaság is indított meg ily vállalatot. A sorozatot *Váradi* Antal «*Hamis Istenek*» czimü társadalmi regénye nyitja meg. Egyelőre tizenkét kötetet jelent be a prospektus, eredeti és fordított regényekből. Egy kötet ára 1 frt 50 kr. A vállalat czime: «A Könyves Kálmán regénytára.»

Naptárak. Rózsa Kálmán és neje kiadásában megjelentek: *Családi naptár*, képekkel; ára 1 korona 20 fillér. *Ellenzéki naptár*; ára 30 kr. *Gazdasági népnaptár*, szerkesztette Gabóczy Károly, ára 80 fillér. *Magyar mesteremberek naptára*, szerkeszti Bodnár Gáspár; ára 80 fillér. *Bucsánszky-féle nagy képes naptár*, ára 80 fillér.

MOHAMEDÁN FAKIR BOMBAYBÓL.

Uj zenemű. A népszinházban nem rég szinre került «Libapásztor»-nak, Forrai Miklós operettjének énekszámaiból öt jelent meg egy füzetben Rózsavölgyi és társánál. Ára 1 frt 80 kr.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 9-iki ülésén, melyen *Pulszky* Ferencz elnökölt, *Hampel* József mint rendes tag tartotta meg székfoglalóját.

Hampel egy most befejezett régiségtani művének egyik fejezetét olvasta fel, melyben a népvándorlás korának hazánkra vonatkozó ornamentikájával foglalkozik, ama századok díszítményeit és azok forrásait ismertetve. A felolvasót a nagy számmal jelen volt akadémikusok megéljenezték. Ezután *Thaly* Kálmán mutatott be II. Apafi Mihály erdélyi fejedelem korából való kosztüm-képeket, a melyek eredetije a bolognai Marsigli-gyüjteményben van. A tudománykedvelő gróf Marsigli akkor készíttette azokat, a midőn tizennyolcz évig (1638-tól kezdve) magyar földön tartózkodott. Leirja benne Erdély akkori lakóinak sajátságait egyenkint, igy azt jegyzi meg a többek közt a magyarokról, hogy katonáskodással, közigazgatással és biráskodással foglalkoznak, az oláhok pedig parasztokból és orgyilkos haramiákból állanak. Marsigli művéhez 41 rajzot készített, a melyekből azonban csak 28 maradt meg, de ezek mind becses néprajzi adatok ama kor történetéhez.

Akadémiai pályázatok. A tud. akadémiánál szeptember hó 30-án hét pályázat járt le. A gróf *Teleki-jutalomra* (szomorujáték) 24 munka érkezett; a gróf *Karátsonyi-jutalomra* (vigjáték) 9 munka; a gróf *Nádasdy-jutalomra* (költői elbeszélés) 11 munka; a *Farkas-Raskó-jutalomra* (hazafias költemény) 33 munka; a *Bézsán-jutalomra* (a magyar drámairodalom története) 2 munka; a *Gorove*-jutalomra (az újkori aesthetika története) 1 munka; a *Vitéz*-jutalomra (az 1707. évi ónodi országgyülés) 1 munka.

A Petőfi-társaság havi ülése e hó 8-ikán volt. Elsőnek *Szabóné Nogáll* Janka asszony ült a felolvasó asztalhoz. «Dudus» czimü rajzát mutatta be, melyben egy élénk fiucska viselt dolgait irta meg, finom szinezéssel. Majd *Ábrányi* Emil olvasta föl «Nábob» czimü legujabb költői elbeszélését, melyben egy hatalmas, de szivtelen és sokáig szerencsés ember lelki meghasonlását, erkölcsi elzüllését festi. A szerzőt zajosan tapsolták. Végül *Vértessy* Arnold olvasta föl *Sebők* Zsigmondnak egy rajzát a szegedi népéletből.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Szeged és a harmadik egyetem. Szeged város számos tagu küldöttsége járt e hó 10-ikén Budapesten, hogy lépéseket tegyen a harmadik egyetemnek Szegeden való elhelyezése iránt. A küldöttség vezetője *Pálffy* polgármester volt.

A küldöttség először *Bánffy* Dezső bárót, a képviselőház elnökét kereste fel, átadva neki a Házhoz czimzett kérvényt, és kérve, hogy vesse tekintélyét latba Szeged mellett. A házelnöktől *Wekerle* miniszterelnökhöz ment a küldöttség, ki szintén igen szivélyesen fogadta, s bár határozott igéretet nem tett, de kijelentette, hogy Szeged iránti nagy előszeretettel fogja az ügyet döntés elé vinni. Ezután *Csáky* Albin gr. miniszternél tisztelegtek a deputáczió tagjai. A miniszter meglehetős tartózkodással felelt, hangsulyozva, hogy ő semmi irányban nem tehet határozott igéretet, bár elismeri, hogy Szeged az egyetem kérdésénél is kiváló áldozatkészséget és hazafiságot tanusított. Nyilatkozatának legérdekesebb része az volt, hogy ha a kormány az ezredéves ünnepre mindent egyszerre meg akarna oldani, könnyen megeshetnék, hogy a millenniumi ünnepségből egy nagy millenniumi krach lenne, s ép azért azt hiszi, hogy a millennium ünnepére a harmadik egyetem ügye véglegesen megoldható nem lesz, mert vannak ennél égetőbb sürgősségü föladatok is, például elodázhatlan szükség van 500—600 elemi iskolára. Végül *Berzeviczy* államtitkárnál és *Vay* Miklós bárónál, a főrendiház elnökénél tettek a küldöttség tagjai látogatást.

A franczia nyelv uj tanára a budapesti egyetemen. A király dr. *Becker* Fülöp Ágost, freiburgi egyetemi magántanárt s az ugyanottani tanárképző intézetben a franczia nyelvészet előadóját, a budapesti tud. egyetemhez a franczia nyelvészet és irodalom nyilvános rendkivüli tanárává a rendszeresített illetményekkel kinevezte.

Játék az iskolákban. A testedző játékokat a közoktatásügyi miniszter az iskolákba be akarván hozni, *iskolai játék tanfolyamot* nyitott Budapesten, melyre az ország különböző részéből 50 tanár hivatott föl; egy másik csapat később fog fölhivatni. Október 9-én *Klamarik* János osztálytanácsos szép beszéddel nyitotta meg a tanfolyamot. A bemutatott játékok nagyobbrésze az iskolákban is meghonosítható s kétségkívül nagy előszeretettel is fogják a gyermekek gyakorolni. Gr. *Csáky* miniszter e hó 13-án fogadta a tanfolyam hallgatóit, s megigérte, hogy másnap meg fogja látogatni a városligetben a tanfolyamot, s e nap délutánján, a mikor a bizonyítványokat fogják kiosztani, a tanfolyam véget ér.

MI UJSÁG?

A királyi pár Gödöllőn. E hó 10-ike óta ő felsége a király is Gödöllőn időz, s naponkint vadászatokra rándul ki. A gyönyörű őszi napok legnagyobb részét a *királyné* a parkban vagy az erdőben tölti és hosszu sétákat tesz. A *király* a jövő csütörtökön, azaz október hó 19-én és az ez után következő hétfőn és csütörtökön is Budapesten legfelsőbb kihallgatást fog adni. Előjegyzések október hó 15-től kezdve a kabineti irodában (budai kir. várlak) történnek.

Emléktábla Boros Sebesen. A *boros-sebesi* királynapok emlékét gróf *Wenckheim* Frigyes díszes emléktáblával örökítteti meg. Az emléktábla, mely a gróf boros-sebesi kastélyának homlokzatát fogja díszíteni, a napokban már el is készül.

Jókai jubileuma. A Jókai jubileumának rendezésére alakult nagy bizottság e hó 11-én b. *Eötvös* Loránd elnöklete alatt ülést tartott, melyben megállapította az ünnepély főbb részleteit és napját.

B. *Eötvös* Loránd előadta, hogy a tervek közül már megvalósult az, hogy Jókainak *albumot* nyujthassanak át, a melyet legelső művészeink állítanak

ÁLLAMI TELEPITÉS.

Ma-holnap 50 esztendeje lesz, hogy a telepitési ügy a hazai közvéleményt foglalkoztatja. Sokat változott azóta az ország, változtak a nemzeti czélok is, de a telepitési ügy csak annyiban változott, hogy jelentősége ma még nagyobb, mint régebben lehetett. Az új Magyarországnak legelőször is a mezőgazdasági szocziálizmusal kell számolnia, melyet elődeink alig ismertek; de ha ezt nem tekintjük is, mindenkinek be kell látnia, hogy a mezőgazdasági birtokviszonyok az országban épen nem olyanok, a melyek nemzetségi szempontból kielégitőknek volnának mondhatók. Ki van mutatva, különösen újabb időben, hogy a latifundiumok, továbbá a holt kéz birtoka és végül a hitbizományok, (mely utóbbiak többre rugnak 2 millió holdnál,) épen a legmagyarabb vidékeken találhatók legsürübben, ledönthetetlen akadályát képezvén ott a kis birtokok szaporodásának.

A ki tehát a telepités-ügyét kezébe veszi, az a magyar társadalomnak egyik első rangú feladatát próbálja megoldani. Németországnak csak egy aránylag csekélyke része az, hol hasonló állapotokra akadunk; Bismarck herczeg a telepitési ügyet mégis úgy kezdte rendezni, hogy a törvényhozástól 100 milliót kért, a mit az készségesen meg is szavazott. Mi azonban mind a mellett is, hogy nálunk sokkal égetőbb a szükség, még sem gondolhatunk arra, hogy ily nagyszabású alkotásokra vállalkozhatnánk. *Gr. Bethlen* András földmivelésügyi miniszter abban a törvényjavaslatban, melyet tavaszszal a képviselőháznak a telepitést illetőleg bemutatott és mely legközelebb kerül tárgyalásra, csak 3 millió forintot kér telepitési czélokra. Ez az intézkedés azonban csak a kezdeményező lépés. Ha ez sikerül, a törvényhozás bizonyára sokkal tetemesebb áldozatokra is kész lesz.

A sikernek előfeltétele azonban, hogy a telepitési ügyre nézve bizonyos szabályok állapittassanak meg, melyek mindenkire, államra, testületekre, magán emberekre egyformán irányadók. Vannak ugyan, kik azt állitják, hogy ez a szabályozás megnehezitené a telepitést; ámde ez semmivel sem bizonyitható állitás, mert végre is ez ideig semmiféle telepitési szabályzat nem volt; ellenkezőleg a legkorlátlanabb szabadság uralkodott ezen a téren, akár csak Amerikában, de azért az eredmény — az állami telepeket kivéve — vajmi csekély volt! A korlátlan szabadság tehát magában elő nem mozditja, valamint, hogy a szabályozás nem hátráltatja a telepitést. Minthogy azonban a jövendő telepitések többnyire vagy maga az állam által, vagy községek által, vagy közvetlen magánosok által, de állami felügyelet mellett fognak megtörténni, biztosra lehet venni, hogy a telepitési törvényben alkotandó szabályzat minden körülmények között csak előbbre viszi majd az ügyet.

Hogy különben a magyar államban megvan a képesség a sikeres telepitésre, azt gr. Bethlen András már eddig is fényesen bebizonyitotta egynehány nagyobb alkotásával. Évek óta fáradozik már a földmivelésügyi miniszter a telepités ügyében és ezen fáradozásnak nem egy derék és virágzó magyar község köszöni lételét. Két ilyen községből mutat be mai számunk képet, *Vadászerdőből* és *Felső-Muzsalyból.*

Vadászerdő község Temesvár közelében egy volt kincstári erdő helyén épült a temesvárlippai országút mentén; jó búza-termő földje van. A települők Csongrádmegye jóravaló magyar, református vallású gazdaembereiből szemeltettek ki, kik némi vagyonnal birtak, de otthon a magas árak miatt és eladó föld hiányában földet nem szerezhettek. A telep 114 házból áll; kiterjedése 3169 katasztrális hold. Minden telepállomány egy kat. hold belsőségből és 5—50 hold külsőségből áll. A váltság ár holdanként 200 frt. Ebből 10%-ot azonnal lefizettek, a többit 20 év alatt 5% kamat és 3% tőke, összesen 8%-kal fizetik le. A jó búzaföld kat. holdjára esik 16 frt évenként, mi a rendes haszonbérnél nem igen magasabb. Húsz év múlva a föld a telepes tulajdona lesz, minden teher nélkül.

A másik telepes község *Felső-Muzsaly,* Torontálmegyében van. Megyebeli magán-telepekről kiszorult kath. vallású magyar telepesek fogadtattak be. Ebben a faluban 420 házhely van, mindegyikhez 600 □° belsőség, 8 hold szántóföld és rét, 3 hold legelő tartozik. A legelőt együtt használják s egy darabban marad. Az idei őszön mindegyik telep-állomány még 3¼ holdat kap. 1890-ben történt a kimérés. Nov. 1-én megszállották a telepesek. A házakat, mivel a telepesek nem birták, a kincstár épittette egyenlő méretek szerint, egyenként 420 forint költséggel. Itt is 20 évi törlesztés à 8% lett elfogadva. A 895 frt telekváltság és a 420 frt házépitési tőke (együtt 1305 frt) után évenként fizetendő 104 frt 40 kr. Esik tehát egy holdra, csak a külső 11 holdat véve, 9 frt 48 kr., mivel a telepes a ház árát is törleszti.

Egyik mai képünk Muzsaly község fő utczáját, a másik a vadász-erdei községi iskolát mutatja. A házak falusiasan, de csinosan és rendszeresen ugyanazon minta szerint épültek.

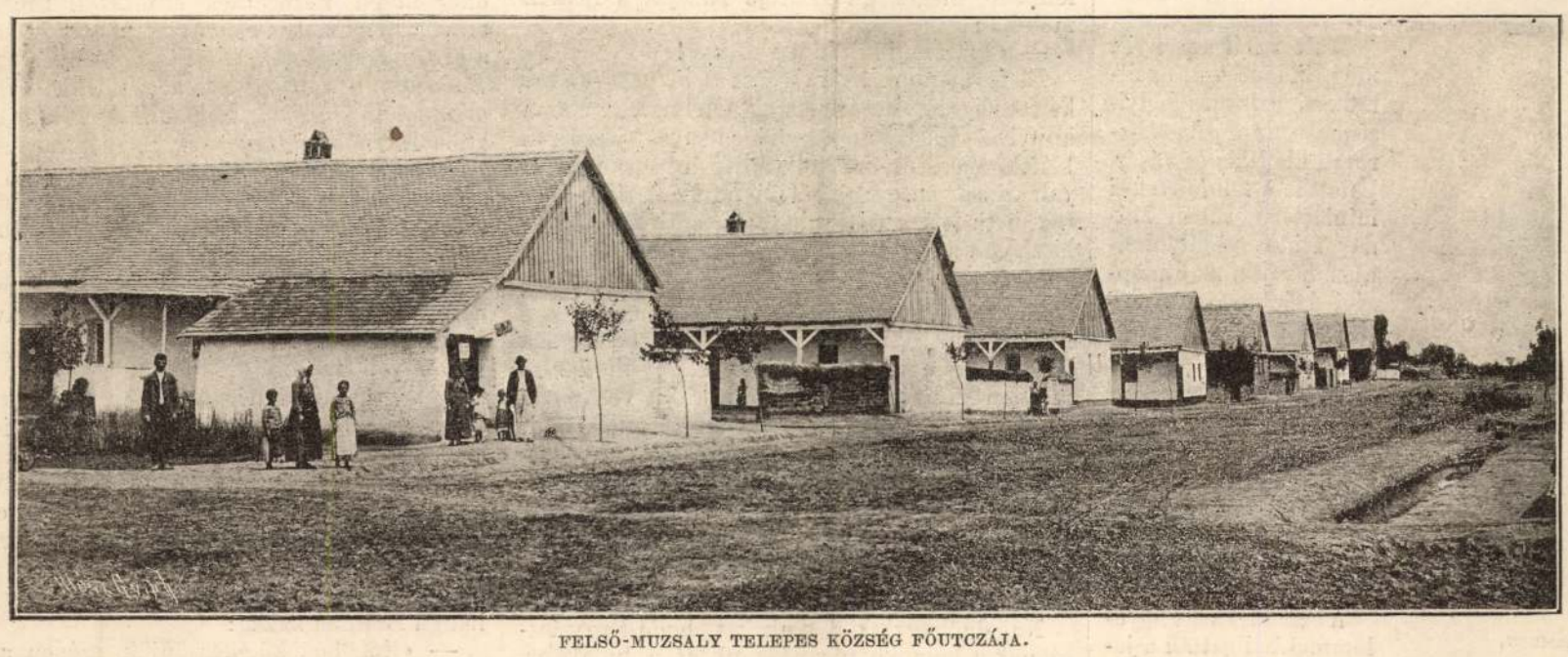

FELSŐ-MUZSALY TELEPES KÖZSÉG FŐUTCZÁJA.

KÖZSÉGI IDEIGLENES ISKOLA A VADÁSZERDEI ÚJ TELEPEN.

Látható ezekből, hogy a telepitési munka már eddig is szép sikerrel haladt előre. Ezentúl nagyobb összegek, esetleg egy külön telepitési pénzintézet is fognak a földmivelésügyi kormányzatnak rendelkezésére állani. Remélhetőleg a nagy magyar városok, melyek igen nagy földbirtokok tulajdonosai, segédkezni fognak ebben a hazafias munkában. Ez ideig azonban csak azoknak a száma nagy, a kik a földmüvelésügyi miniszternél jelentkeznek, mert *telepittetni* akarnak. Magától értetik, hogy a kormány nincs abban a helyzetben, hogy mindezen követeléseknek megfelelhessen. Csak lassan és lépésben haladhat előre, mert ha máskép cselekednék, az eddigi sikereket is veszélyeztethetné. A most tárgyalás alatt levő telepitési törvényjavaslat elfogadása után azonban nagyobb segédeszközök fognak a kormánynak rendelkezésére állani. Ha ezután is úgy halad az ügy, mint a múltban, akkor megbecsülhetetlen eredményeket várhatunk a jövendő telepitési politikától.

Adja isten, hogy ezen várakozások teljesüljenek. —*i.* —*s.*

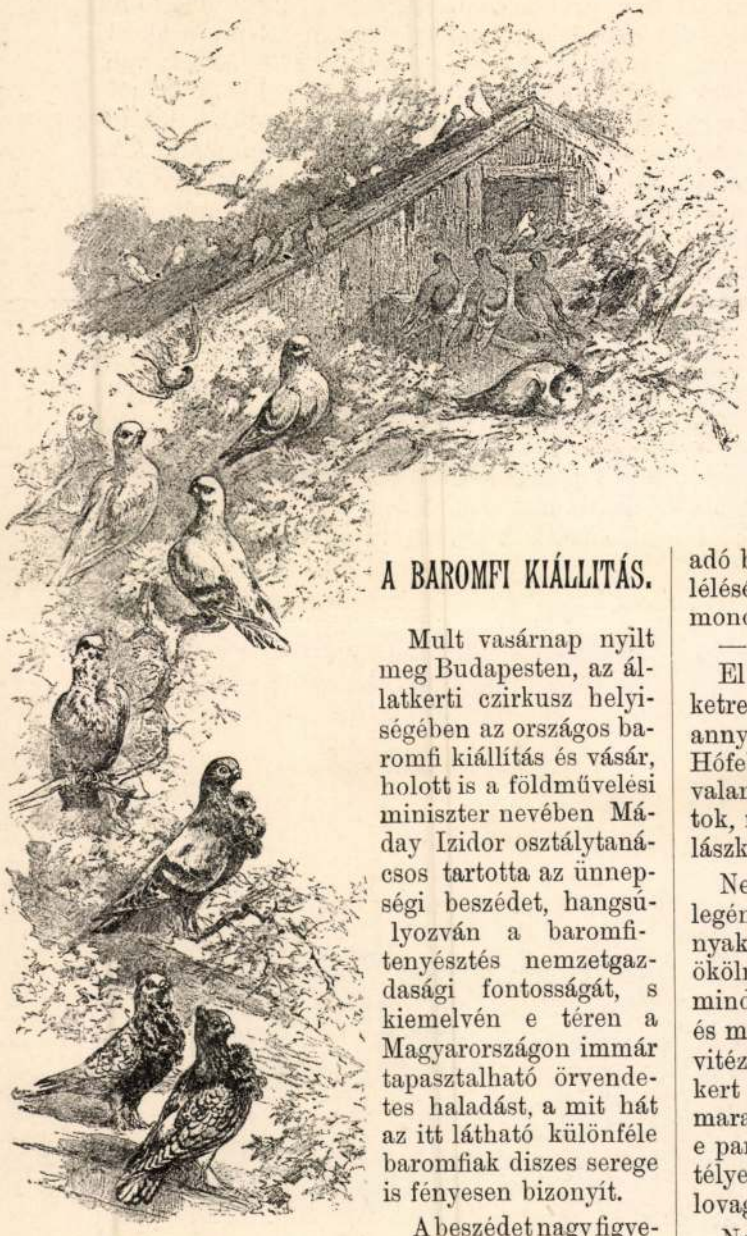

FAJGALAMBOK.

A BAROMFI KIÁLLITÁS.

Mult vasárnap nyilt meg Budapesten, az állatkerti czirkusz helyiségében az országos baromfi kiállítás és vásár, holott is a földmüvelési miniszter nevében Máday Izidor osztálytanácsos tartotta az ünnepségi beszédet, hangsúlyozván a baromfitenyésztés nemzetgazdasági fontosságát, s kiemelvén e téren a Magyarországon immár tapasztalható örvendetes haladást, a mit hát az itt látható különféle baromfiak diszes serege is fényesen bizonyít.

A beszédet nagy figyelemmel hallgatták a jelenvolt tenyésztők, szakemberek és érdeklődők, sőt az ünnepélyes hangulat úgy látszik elragadt a különben folyvást zajongó szárnyas seregre is, mert a beszéd alatt felemelt nyakkal nagy figyelmesen hallgattak, hanem aztán midőn vége volt, megharsant egy óriási *Plymouth-Roks* kakas öblös torkából olyan helyeslő *kukurikú*, hogy csak úgy rengett bele a czirkusz.

Nosza nem is kelett több, *kukurikú, kikiriki, kukurikú*! hangzott jobbról is, balról is, a *Kokhin fogoly, Kokhin fakó, sötét Bantam, világos Bantam, Brahma, Houdan, Brabanti, Viador* és más mindenféle kakas versenyezve harsogtatta a maga éljenzését, mert hát kakasnyelven bizonyosan ez az «éljen!» S a mint a lúdak, kacsák neszét vették a dolognak, nosza ezek sem maradtak hátra, s olyan lármát csaptak mint őseik hajdan, mikor a Kapitoliumot megmentették. *Úgy van, úgy van, úgy van!* gágogták a lúdak, gúnárja, jérczéje egyaránt; *helyes, helyes, helyes!* hápogta szaporán a vérszemet kapott kövér hátaljú pekingi kácsasereg. A «magyar kanárik» csicseregve jelentették tetszésüket, mig az egész galambhad örvendező, hosszan tartó turbékolásba merült, csak a nagy fülü tengeri nyúlak kussogtak tovább is csendesen meghuzódva; ezeknek úgy látszik nem kenyerük az ilyen zajos tetszésnyilvánítás, vagy tán sértve érezték magukat, hogy őket is baromfiaknak minősítették. A miben részben igazságuk is lehet.

Az ünnepélyes megnyitás után szétoszlott a közönség a különféle ketreczek közt, hogy sorra nézze a tarka-barka, tollas sereget.

S van is mit nézni ugyancsak.

Mindjárt a bejáratnál ott van vagy 80 emeletes ketrecz, tele csupa *Plymouth-Roks* és *Langshan* tyúkkal meg kakassal. Gyönyörü óriási állatok, s kakasaik nem sokat engednek nagyságra nézve az apróbb pulykának. A Plymouth-Roks mind kerdermagos szinü, nagyon jól tojik, kitünő kotló, húsa izletes, s a mi a fő, éghajlatunkat teljesen jól kiállja. A Langshan tiszta fekete, zöldes fémfénynyel, de azért húsa hófehér. Ez is kitünő tojó, de már a hideg iránt érzékenyebb.

Van nehány *Hollandi* és *Houdan* is, ezek már csak középnagyságuak. Az előbbi fekete, fehér bóbitával, a Houdan pedig fehér-feketetarka, olyan tolldiszszel a fején, mintha csak tábornok volna a tyúkok seregében.

Azután következik megint egy nagy csapat óriás, a fogolyszin, lángszin, fakó, fehér és fekete *Kokhinok*, a *világos Bráhmák* fehér tollazattal, fekete csíkokkal, a *sötét Bráhmák* roppant gatyás-lábakkal, rugdalózva az alájuk terített fövényben. Már ezek közt egész pulyka nagyságuak is találkoznak, kivált egy óriási kakas, mely minden nehézkessége mellett is meglepő könnyedséggel szépeleg egy pár szendén kaparászó jérczének, mig egyszer csak megpillantván a szomszéd ketrecz termetes Kokhinját, mérgesen nagyot kukorikol, olyan hangon, mely diszére válnék akármelyik borizű hangú falusi kántornak. Megis szeppen az a kis piros leány, a ki eddig oly odaadó bámulattal mélyedt a hatalmas állat szemlélésébe, megrántja kisérője ruháját s ijedten mondja:

— «Jaj, menjünk innen mama!»

El is mennek aztán egész a *Selyem tyúkok* ketreczéig. Ezek már nem oly félelmesek, hanem annyival inkább gyönyörű, kedves jószágok. Hófehérek s finom tollazatuk olyan, mintha valami selyem gyapjúból állana. Ezek ritka állatok, nem is sok van, mindössze csak három tollászkodik az egyik ketrecz első emeletén.

Nem messzire ott begyeskedik egy kis kényes legényke, szörnyű büszkén lépdel s úgy tartja a nyakát mintha nyársat nyelt volna, pedig csak ökölnyi az eszemadta. Ez az *angol Viador*, s minden kicsisége mellett is szörnyű veszekedő és mérges szerzet, s ha ereje annyi volna, mint vitézsége, bizonyára megszalasztaná az állatkert elefántját. Igy azonban csak a szándéknál marad, ámbár azt mondják a hozzáértők, hogy e parányi vitéz, alkalom adtán még a legtekintélyesebb Brahmát vagy Kokhint is meggyőzi lovagias párbajban. Hja, kicsiny a bors, de erős!

No, de hagyjuk a tyukokat, hadd kaparásszanak a homokban, s nézzünk át a ludakhoz, kácsákhoz, úgy is türelmetlenül várják már látogatásunkat, mert ugyancsak zajosan gágognak, hápognak, nem kis boszúságára a közéjük beosztott hallgatag természetű tengeri nyúlaknak, melyek mélységes megvetessel sujtják a liba, rucza nénémasszonyék folytonos tereferézését.

Hej, hát még itt miféle óriásokra akadunk! A *pekingi kácsák* olyanok mint egy-egy lud, a *ludak* meg mint egy-egy kihizott gödény.

Egy karvastagságú, rőfnyi hosszú nyak nyúlik ki az egyik ketreczből:

— «Gágá, jónapot! Én *emdeni* gunár vagyok, tollam fehér, mint a hó, húsom jó, zsirom özön, hozzám hasonló nincs a ludak országában!»

— «Szszsz, szisz! — sziszeg ki egy ökölnyi czirmos fej a másik ketreczből, — rá re tessék hallgatni, én még különb vagyok! Nemzetségem is előkelőbb: *franczia* származású vagyok, nevem *Toulusi*, igaz, hogy tollam olyan mint őseimé a vadludaké, de hát sem ember, sem lud nem lehet tökéletes, hanem aztán termetem, no az már netovább, husom rengeteg, hájam a földig ér, hideget meleget kibirom, természetem erős, kemény, holmi időváltozásokat fel sem veszek, nem úgy mint ez az emdeni, ez a — *német!*»

Csak hiába, a német és franczia itt sem barátkoznak, olyat is csipnek néha egymáson, hogy egész csomó toll bánja meg.

Az irigy kácsák meg szemközt szintúgy nevetik: «Hep, hep, hep, hehehe!» s vigan fityfirékelnek az előttük levő tányér vízben. Különben a franczia és német ludak nemzeti viszályaiba nem avatkoznak, keveset érdekli őket az egész, ők a *khinai* birodalom fiai, bár nálunk is teljesen meghonosodtak már, s egészen jól érzik magukat új hazájukban.

De lépjünk át a köröndbe a *galambokhoz*.

Roppant turbékolás fogad bennünket a számtalan ketreczből, jeléül, hogy szivesen látott vendégek vagyunk, sőt egyik *Angol golyvás* üdvözletül tőle telhető kecscsel meg is hajtja magát.

— «Alászolgája, tessék besétálni, turbalulululu!»

Mindjárt a körönd bejáratánál ott kényeskednek az *Angol pávák*, ezek a hófehér, pávafarkú szép madarak, szörnyű büszkén, de a mellett óvatosan lépdelve, nehogy a diszes fark-sátor bepiszkolódjék. Láthatólag hizeleg a selmáknak a mint ketreczük oldalán olvassuk: «*Darabja 50 forint.*» Hogy is ne, midőn a közönséges demokrata galambnak párja 50 krajczár a piaczon!

Közelében komolykodik egy csomó *Carrier* csokoládé és fekete szinben. Csodálatos madarak, s ha ilyen társaságban nem volnának, inkább varjunak nézné őket az ember. Csőrük is varjú formájú, rakva mindenféle hüsos bibircsóval.

Következnek aztán a piczi csőrű *Egri kékek, Szegedi Szivesek, Vörös pajzsos fecskék, Ezüst szarkák, Fekete pávák, Kék pávák, Törzsök galambok*, a pisze *Blondinetták, Bluetták, Satmetták, Calotnik*, ott ürögnek, forognak, turbékolnak, csókolóznak a *kék Sirályok, egyiptomi Sirályok, sárga Indusok, Római Óriások, Holland Golyvások, Máltai feketék*, melyeket ép úgy nézhetünk csirkének mint varjúnak, aztán a mindenféle *postagalambok*, melyek önérzetesen nézegetnek szanaszét, tudatában annak, hogy mely fontos személyiségek lesznek a jövő háborújában. Ott pöffeszkednek aztán a *Dobosok*, a *Parókások*, a *rézmellű Pirókok, aranymellű Pirókok, Schmalkaldeniek*, a csodálatos *Nürnbergi Bagdettek*, nagy görbe csőrrel, igen nagy termettel, hófehér tollazattal, mely szárnytövön ép olyan, mintha véres volna. Meg aztán ott van még midenféle *Jelzett Parókás*, és nem jelzett Parókás, meg egyéb névre és kinézésre csodálatos galamb, a földgömb minden részéből összehordva. Valóban kedves és meglepő látvány.

Ott van még a kiállításon egy nagy sereg magyar kanári is, vigan csicserékelve, hogy ők akármiféle harzi vagy egyéb kanárival is bátran kiállják a versenyt. Elhiszszük az apró, sárga hazafiaknak, s a tyúkok, kakasok kaparászó, kodácsoló, kukorékoló sorai közt, eltelve mindenféle szárnyas emlékekkel, elmerengve hazafelé indulunk.

A kijáratnál nyájasan megszólal egy mély hangú Brahma kakas:

— «Kökökökökö, köszönjük szépen a látogatást!»

Sz—s.

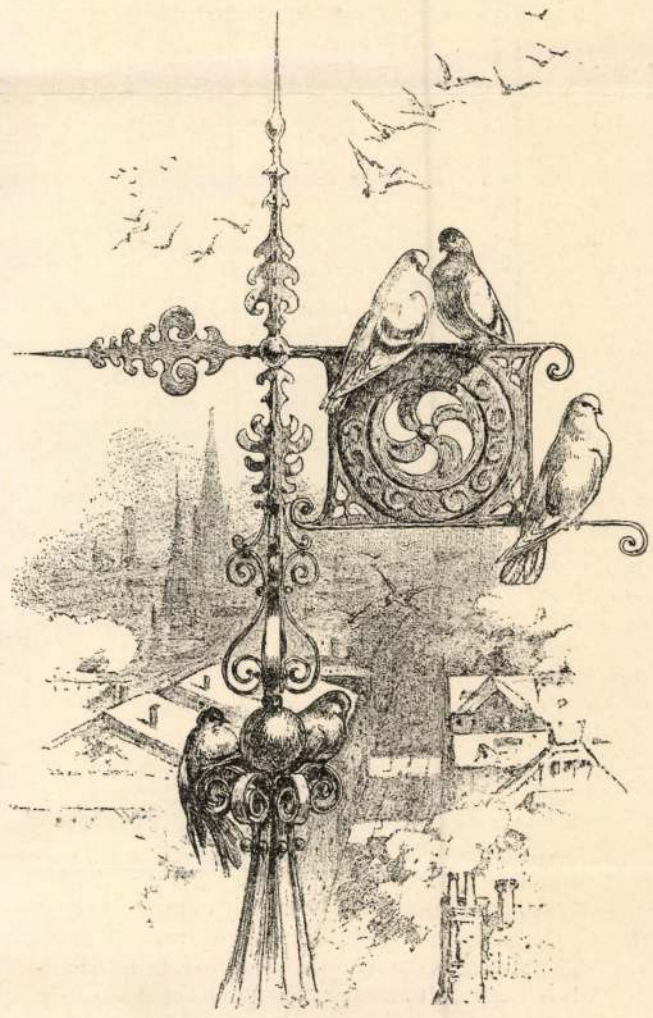

PIHENŐ GALAMBOK.

NÉGYESI SZEPESSY IGNÁCZ BÁRÓ PÉCSI PÜSPÖK.

Nyilvános emlékszobraink száma egygyel ismét gyarapodott. Pécs város közönsége szobrot állított egykori nagy püspökének, a ki két oly nevezetes intézménynyel gazdagította Pécset, mint a lyceum és a könyvtár. Négyesi *Szepessy* Ignácz báró volt ez a püspök, a kinek nevéhez ezenkivül is több közhasznú alkotás füződik.

MDK

Kiss György szobrász

A pécsi szinház középső nagy kupolajának csúcsán lévő géniusz, Kiss György műve. Kép 437.l.

Komor Marcell: Pécs városának uj szinháza.

MMÉKözl.1895.437-444 lap. Képekkel.

M.D.K.

Kiss György szobrász

nyert megbízást a pécsi szent-
háromság szobor szobrászati mun-
káira; a barokk stílű építészeti
részt Lang Adolf terverte.
A szobormű 41.000 K-ba fog
kerülni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.
márc. 29. sz. 8. old.

Kérem megküldeni az alábbi könyveket ..... sz. folyószámlám terhére. A könyvek árát folytatólag fizetem, a havi részlet felemelése nélkül.

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Név: .....

Cím: .....

40832. — Réval.

NYOMTATVÁNY

Révai Irodalmi Intézet Rt.

BUDAPEST

V, VADÁSZ-U. 16

M.D.K.

Kiss György, szobrász

művével cseréltetti ki Pécs városa 1908-ban az erősen megrongálódott barokk Szentháromság-szobrot, a belvárosi templom előtt. Kiss György alapszerkezetében és felépitésében megtartja a szobor előző jellegét. /Lásd Regesz Pál és Anrath Henrik neveknél/.

Szőnyi Ottó: A Pécs-Baranyai Muzeum-Egyesület Értesitőjének 1913 és 1914-évi köteteiben megjelent tanulmányait. Idézi Cosztonyi Gyula: Pécs müemlékei. Pécs 1763-ban. Pécs, 1944, 33.old.

KIS GYÖRGY /

szobrász, a ma is álló, harmadik pécsi szentháromság szobor alkotója (1908.)

Vörös Márton: A Széchenyi ~~xxx~~ tér regénye. Pécs, 1963.
/ Mesélő pécsi házak /

/50

Kiss György

a pécs, szinhoz szobrai

1893, 1894.

vid

Komor Marcell. Pécs

városának új szinháza -

M. Mérnökés Ép. Egylet

közlöje. XXIX. 1895.

444. l.

Kiss György

nobrain

l.

Kiss Péci

18. l. 26. l

27. l. 31. l. 41. l.

291.

olva s kissé jobbra néz. Haja, szemöldöke,
körszakálla barna. Atillát s mentét visel.
jóbbra négy nagy diszgomb van. Felirata

nungvam
idus

ius Comes Adamus Waij Transilvaniae
no 1649.
5: 15 cm.
ajándéka 1824.

Kiss György

a pécsi vicecsegyház
külső szobrai tök

írod

Veliés László. Az egyházi
művészetek tanulmányo-
zásáról. Bpest, 1894. 73. l.

Vasárnap
20
Vendel

Hétfő
21
Orsolya vt.

Kedd
22
Kordula sz.

Szerda
23

Protestáns naptár

Október

V	20	Iréne
H	21	Orsoly
K	22	Előd
S	23	Gyön.
C	24	Salam
P	25	Blanka
S	26	Dömöt.

Ó görög naptár

Október

V	7	Szer
H	8	Pelág.
K	9	Jakab
S	10	Eulam.
C	11	Teofan
P	12	Andr.
S	13	Agat.

Izraelíta

Kiss György

laid
2
G Pécs 1893. 252 l

magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Kiss György

szobrász

vrod

Török Gyula dr

Pécsi útmutató

Pécs 1943. 173. l.

177. l.

191. l.

kiváló tisztelettel:

Magyary Zoltán

ügyvezető alelnök.

Kiss György
nobrass

wód
2

Gort Pécs 1763
33. P.

KISS György szobrász

a szinház kupoláját diszitő Génisz szobor alkotója

MÁRFI Attila: Szinház a millennium tiszteletére : A Pécsi Nemzeti Szinház épitéstörténetéhez. = Baranya, III.évf. 1.sz 1990 78,81.p. ill.

csontvázat tártunk fel 1988-ban Mongo
gol–magyar régészeti expedíció muni
Közép-Ázsia, pontosabban a mai Kaz
letén viszont olyan iráni népekkel ke
latba, akik ezt a szokást ismerték é
Széles körben alkalmazott eljárás volt a
is, akikkel később a gótok végül együt
zép-Kelet-Európába és így temetőikb
Magyarországon különösen jól megfig
ponyákon.

Érdekes, hogy a hunok és a gótok
ról nem a Don, hanem a Dnyeper me
híradást az írásos forrásokból. Ez ner
szen éppen itt, az utóbbi nagy folyó ba
gán a folyón haladt végig az ókor és
kor egyik legjelentősebb kelet-európ
irányú kereskedelmi útja és az egyi
átkelőhely, a tőle jóval északabbra fe
vül, a mai ukrajnai Kremencsug város
tól kissé északabbra volt.[5] A kereske
nomádok (és nem csak ők) igyekeztek
kaparintani, hiszen azok ellenőrzése
sági haszonnal járt a vámok útján. Ne
nem más gazdasági okok is befolyáso
szerzési igényt, annak irányát. A hun
ba vett terület annak idején viszonyla
lehetett, voltak városai is a Fekete-te
Krím-félszigeten, a Kaukázus vidéké
megszállt területre a sajátos életmódju
ségük, az az ott volt a megszállás súl
nomád legelőváltó életmód még lehet
zónát tehát még hadjárataik során i
érinthették. A fejlett földművelést űz

Kiss György

Pécsi Nemzeti Szinhár kupoláján fenti áttat mintázott Genius-nobor

Szőpécs 80. l.

MDK

Kiss György

Komor M.: Pécs városának uj szinháza. MMÉKözl 1995. XXIX. k. 444.l.

A „Műcsarnok“ szerkesztőségénél bejelentett adományokat, mint eddig, úgy ezentúl is lapunkban nyilvánosan fogjuk nyugtázni és a *Magyar Földhitelintézetnél* fogjuk letétbe helyezni.

Ez lévén a nyári szünet előtt *utolsó számunk*, a nyár folyamán beérkezendő adományokat majd csak *szeptember végén* vagy *október elején* megjelenendő legközelebbi számunkban fogjuk nyugtázhatni.

A *folyó számmal ellátott* gyűjtőíveket már legnagyobbrészt szétküldöttük s kérjük az ívtartókat, hogy annak idején szíveskedjenek *az íveket, melyek névre szólanak és számozva vannak, a gyűjtött összeggel együtt a társulat számvevőségéhez (VI., Bulyovszky-utca 2.) beküldeni.*

—

— **Az állami aranyérem ügye.** A most bezárt Tavaszi Kiállításon pályázatra bocsátott állami aranyérem pályabíróságának, az érem odaitélésére vonatkozó javaslata még május hó 22-én fölment a minisztériumba, a döntés azonban, — bár úgy vagyunk értesülve, hogy a miniszter a pályabiróság javaslatát változatlanul aláírta — lapunk zártáig nem érkezett le, úgy, hogy az eredményről majd csak szeptember végén, vagy október elején megjelenő legközelebbi számunkban, esetleg még később, adhatunk csak hírt olvasóinknak.

—

— **A koronás sorsjáték húzása.** Az *Országos Magyar Képzőművészeti Társulat* által a Tavaszi Kiállítás alkalmából rendezett koronás sorsjáték húzása szerdán, *junius hó 13-án* délután 4 órakor ment végbe a Társulat igazgatósága és az előljáróság által kiküldött politikai biztos jelenlétében a városligeti Műcsarnokban. Az egyetlen nyeremény, *Gergely* Imre „Piroska“ című olajfestménye a *181 számu* sorsjegyre esett.

—

— **Az ezévi Téli Kiállításra**, melyen egy állami aranyérmen kivül a Forster-féle Vaszary-díj, a Műbarátok ösztöndíja, a Ráth-díj, az Eszterházy díj és a Lipótvárosi Kaszinó díja kerülnek kiosztásra, a meghívók és a szükséges nyomtatványok már a legközelebbi napokban szétmennek. A kiállítás, melynek bejelentési határideje *november 5-ike,* beküldési határnapja pedig *november 15-ikének esti hat órája*, december 1-én nyílik meg. Azok, akik meghívót nem kapnak, ezt a társulat titkári hivatalában szorgalmazhatják.

—

— **A székesfehérvári kiállítás,** melyet Németh Lajos festőművész rendezett, a vásárlások tekintetében minden várakozáson felül sikerült. Eddig a következő képek keltek el: *Neógrády* Antal: „Pipacsok“, vevő: Havranek József polgármester. *Strobl* Zsófia: „Orgonavirágok“, vevő: Winkler Vilmos városi főmérnök. *Ujvári* Ignác: „Tavaszi eső“, vevő: dr. Schlamadinger Jenő ügyvéd. *Telepy* Károly „Eszményi táj“, vevő: Fővárosi Olvasókör. *Németh* Lajos: „Legelő birkanyáj“, vevő: Fővárosi olvasókör. *Nadler* Róbert: „Tisza mentén“, vevő: Rosenfeld Henrik bicskei birtokos. *Telepy* Károly: „Blatnica“, vevő: Rosenfeld Henrik. *Neógrády* Antal: „A vigyázatlanok“, vevő: Karl István gyáros. *Neógrády* Antal: „Libapásztorok“, vevő: Fantusz Fülöp polgárdi birtokos. *Neógrády* Antal: „A rövidebb úton“, vevő: báró Fiáth Pál főispán. Azonkivül elkelt még Rákóczy lovas- és mellszobra, Kossuth mellszobra stb. A tárlatot 18-án, vasárnap zárják be és még több vásárlás van előjegyezve.

—

— **Zsolnay szobra.** Pécsről írják, hogy a Zsolnay-szoborbizottság junius 8-án délelőtt 11 órakor tartotta alakuló ülését *Fejérváry* Imre báró főispán elnöklése alatt. A bizottságba a törvényhatóság 33 tagot, a pécsi kereskedelmi és iparkamara 15 tagot választott be. *Fejérváry* Imre báró elnök lelkes megnyitó beszédet intézett a megjelentekhez. Ez az első lépés — ugymond — ama szép eszme megvalósítása érdekében, melyet a pécsi kereskedelmi és iparkamara pendített meg és amelyet a város közönsége egyhangulag magáévá tett, hogy *Zsolnay* Vilmosnak Pécs városa szobrot emeljen, ki nagy tehetségével és akaratával megalapította a magyar műipar hírnevét s művészetével figyelmet keltett mindenütt a művelt államok között. A titkár, *Záray* Károly dr. ismertette a módozatokat, hogy a gyűjtés milyen körre terjedjen ki. Fölhívásokat küldenek az összes iparkamarákhoz és az ország 400 ipartestületéhez. A gyűjtést egyébként teljesen társadalmi úton vezetik s minden hivatalos színezetet mellőzni fognak. A gyűjtések három hónapon át fognak tartani. A szobrot *Zsolnay* Vilmos halála napjának az évfordulóján állítják föl.

—

— **A szegedi őszi kiállítás.** *A szegedi képzőművészeti egyesület* — mint bennünket értesítenek — folyó évi szeptember hó 17-én nyitja meg az Országos Magyar Képzőművészeti Társulattal karöltve rendezendő őszi kiállítását. A meghivókban, amelyeket az egyesület már a napokban szétküld, hangsúlyozza, hogy érintkezést keresett azokkal a művészeti körökkel, amelyek immár a megizmosodott tehetségek nagy gárdáját mutathatják fel és minden igyekezete oda irányult, hogy a hazai szépművészeti alkotások remekeit mutathassa be az alföldi magyarságnak. A művek a budapesti Műcsarnokba, *Telepi Károly* műtárosnál jelenthetők be és ugyanoda küldendők be *folyó évi augusztus 27-ig* az Országos Képzőművészeti Társulat kiállítási sza-

bályzatának a módozatai mellett. Meghivót kaptak *azok a művészek, akik a »Műcsarnok« mult évi 22-iki számában közzétett névjegyzékbe föl vannak véve.* Ha a művészek közül valakihez lakásváltozás, vagy más okból a meghivó *el nem jutott volna*, szíveskedjék azt *Erdélyi* Béla igazgatótól (Szeged, Jókai-utca 6.) reklamálni.

—

— **Az Országos Képtár metszetgyűjteményének betűsoros mutatójából** mostanában jelent meg a második, 88 oldalra terjedő füzet, mely a gyűjteményben képviselt hollandi, francia, olasz, spanyol, portugál, magyar, orosz, lengyel, svéd és dán metszők betűsoros jegyzékét és műveik számát adja oly földolgozással, mint azt az előző füzet előszava elmondotta. Ebben a füzetben azonban a metszők nincsenek századok szerint különválasztva, mert egyes osztályokban oly csekélyszámu lap van, hogy azokban a fölsorolás úgy keresztülvihető nem volt. Ehelyett azonban az illető művész működésének a százada egy külön rovatban van föltüntetve. A második füzetből kitűnik, hogy a metszetgyűjteményben 9050 hollandi, 8554 francia, 11055 olasz, 138 spanyol és portugál, 114 magyar, 19 orosz, 21 lengyel, 10 svéd és 11 dán, összesen tehát 28972 metszet van. E füzetet *Petrovics* Arzén állította össze rendkivüli szorgalommal s munkájával igen nagy szolgálatot tett az érdeklődőknek.

—

— **A párisi kiállítás medaille d'honneur-jei.** A párisi nemzetközi-jury junius 8-ikán döntött a medaille d'honneur-ök fölött és összesen húsz darab érmet itélt oda. A kitüntetett művészek névsora a következő: *Franciák: Henner Cazin, Dagnan-Bouveret Harpignies, Hebert, Roll* és *Vollon. Angolok: Orchardson* és *Alma-Tadema. Német: Lenbach. Osztrák: Klimt. Belga: Struys. Amerikaiak: Whistler* és *Sargent. Spanyol: Sorolla y Bastida. Dán: Kroyer. Hollandi: Israels. Norvég*; *Thaulow Sved: Zorn. Orosz: Szérov.* Sajnálattal tapasztaljuk, hogy a kitüntetettek névsorában egyetlen magyar művész neve sem foglaltatik. Párisból visszaérkezett magyarok azt rebesgetik, hogy e mellőzés titka az, hogy Magyarországot Ausztriával egynek vette a jury, úgy hogy a *Klimtnek* adott kitüntetés tulajdonképpen *nekünk is szól.* No, de ez a hír annyira hihetetlenül hangzik, hogy nem is tartjuk érdemesnek komolyan foglalkozni vele.

Itt említjük meg azt is, hogy a *metszetek* fölött itélkező jury is befejezte munkálatait. Nagy aranyérmet kaptak a *franciák* közül: Bracquemond, Léopold Flameng, Achille Jacquet, Patricot, Sulpis, Chauvel, Waltner, Laguillermie, Desboutin, Carrière, Chéret, Sirouy. A *németek* közül: Koepping, az *amerikaiak* közül: Whistler, a *hollandiak* közül Bauer, a *svédek* közül Zorn. Kis aranyérmet kaptak: a *németek* közül Hans Meyer és Forberg, a *belgák* közül Lenain, az *amerikaiak* közül Cole és Pennel, az *angolok* közül Cameron és Haig, a *hollandiak* közül Dupont és Witsen, az *oroszok* közül Matthée, a *svájciak* közül Piguet és van Muyden, a *törökök* közül Chatrine. *A magyar osztályt egyetlenegy ily kitüntetés sem érte*

—

— **Érdekes másolat.** *Burger* Lajos festőművész legutóbb hosszabb időt töltött Firenzében, hol az Uffici-képtárban, a vallás- és közoktatásügyi miniszter megbizásából lemásolta *Giorgioni* egyik híres képét, a „Máltai lovag"-ot. A képet, mely már megérkezett. Budapestre, egyelőre a festészeti mesteriskola másolatgyűjteményében helyezik el, később azonban nem lehetetlen, hogy a Szépművészeti Múzeumba kerül, ahol — hír szerint — külön osztályt akarnak szervezni a világ leghíresebb műremekeinek a másolataiból

—

— **Kiss György legújabb művei.** *Kiss* György szobrászművész, aki a genre-plasztikán kivül az egyházi szobrászat terén is már szép sikereket ért el, mint értesülünk, most az esztergomi Szent-Háromság-szobron dolgozik, melyet a magyarországi kereszténység kilencszáz éves jubileuma alkalmával állítanak föl a primás székhelyén. Ezenkivül Kiss György a Pécs városi havihegyi kápolna előtt lévő szikla diszítésére egy 5·20 m. magas feszületen is dolgozik, melynek corpusa 2·30 m. magas horganyötvény lesz. Ugyancsak a keresztnek egy másolatát a mária-gyűdi templom fölött lévő hegytető számára is elkészíti a művész, aki legközelebb a pécsi új Szent-Háromság-szobor elkészítésére is alkalmasint megbizást fog kapni.

—

— **Az Iparművészeti Múzeum könyvtára** újabban számos munkával gyarapodott ajándékozás utján. Könyveket és műlapokat ajándékoztak a könyvtárnak: *K. Lippich* Elek, *Szalay* Imre, *Rodisics* Jenő, *Györgyi* Kálmán, *özv. Mocsáry* Béláné, *Herrmann* Antal dr., *Hazelius* Artur (Stokholm), *Velics* László (Kalksburg), *Helbing* Hugó (München), a South Kensington Múzeum (London) a Teknológiai Iparmúzeum, az Országos Statisztikai Könyvtár, a József-Műegyetem, a Mintarajziskola, a Gewerbe Múzeum (Bréma), a Kunstgewerbe Múzeum (Berlin), a Kunstgewerbe Múzeum (Bécs), a kereskedelmi minisztérium, a Magyar Iparművészet szerkesztősége (568 műlapot), a Fényképészeti Szemle, az Erdélyi Múzeum és a Természettudományi Társulat.

Szerkesztőség:
Budapesten, Városliget, Műcsarnok.
Kiadóhivatal:
Singer és Wolfner Budapesten, Andrássy-ut 10. sz.

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA.

Kiss György

A pécsi irgalmasrendiek
szent Sebestyén templomá-
nak kapuja feletti fél-
körives fülkében tőle a
szeplőtlen szűz köszobra.

Szőcs Pécs. 32. l.

Kiss György

Gróf Zichy Gyula pécsi püspök márvány mellszobra fentitől a Pius fögimnáziumban Pécsot.

Szőpécs 98. l.

Kiss György

Készitett mutát az 1825. ben állitott pécsi Ht Florián szobor helyére, erazonban a háboru és szerb megszállás miatt nem kerülhetett kivitelre.

Szö Pécs. 78. l.

Kiss György

Pécs, uj köztemető
Scholcz-féle szem-
lek, fehér márv.

Szó Pécs 100 l.

Spiesz János kanonok
sírján Ecce homo már-
vány dombormű u. o.

Kiss György

Gyüdön Horganyfeszület 1900. Arnos a pécsi havihegyi horganyfeszülettel fentitöl.

Szö Pécs 124. l.

Kiss György

Pécs, havihegyi jubileumi horgany-feszület (1900) fenti-töl.

Szö Pécs 91. l.

Kis György

szobrász

Dulánszky Nándor püspök domborúmvű arcképe (fehérmárvány, 1896) a püspöknek a pécsi székesegyház ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~. alatt lévő sírboltjában.

Várady Ferencz: Baranya multja és jelenje. II. k. Pécs, 1897. 724. l.

Kimerő, Keszthely II. 45.

Érkezett 1905 jul. 26.

689/1905 sz. (Bpest, 1905 jul. 23.)

Miksó Imre, ny. min. számtanácsos jelentése a múzeumok tűzkár ellen való biztosítása tárgyában az első magy. ált. biztosító társ.-tal folytatott tárgyalásáról. e. i 327/905.

Kiss György

Dulánszky Nándor
püspök karrarai már-
vány mellszobra fen-
tisőt a pécsi szeres-
egyház altemplomában.

Szőpécs 65,1-

MDK

Kiss György

A pécsi székesegyház nyugati kapu fölötti dombormüveket alkotta.

Cikk: Legszebb templomunk.

Reggeli Ujság,1897.nov.4. 6.l.

PÉCSI BELVÁROSI PLÉBÁNIATEMPLOM, EGYKOR GÁZI KHÁSZIM PASA DSÁMIJA. SZENTHÁROMSÁGSZOBOR. Kiss György műve, 1908.

cubiculum — sírkamra — és az annak környékén feltárt keresztény jellegű sírok bizonyítják.

A római uralmat és vele kultúráját a IV. században meginduló *népvándorlás* tette tönkre. 433 óta Pannonia Valeria, tehát Sopianae is a húnok birtokában van. Aztán a gepidák, gótok, longobardok és avarok (568—800) kergetik egymást. Az új köztemetőben, az Irányi-tér melletti régi temetőnél s a várostól keletre a téglaégetőknél és Üszögön talált temetői tárgyak, köztük a városi múzeumban levő üszögi lovassír-mellékletek, ezek a majd keleti gótnak, majd avarnak minősített aranytárgyak, emlékeztetnek rájuk. Egyébként ez a kor nagyon homályos, valamint a következő is, a frankok és szlovének kora a magyar honfoglalásig. Alatta pusztított egy bolgár betörés.

A kereszténység térfoglalásának szempontjából nevezetes dátum a 853. év, amikor Luitprand salzburgi püspök templomot szentel egy „ad Quinque-Basilicas" nevű helyen, amely nem más, mint Pécs. A IX. században a németországi oklevelekben „Quinque-Basilicae", „ötbazilikás város" néven fordul elő. Innen német neve: „Fünfkirchen." Az elnevezésnek bizonyára reális oka volt, amely talán még a római korbeli állapotokra utalt. A magyar „Pécs" név először Szent László egyik 1093. évi és III. Béla 1190. évi oklevelében fordul elő Peuche, Peuthe és Peutche alakban. Egy elavult magyarázat a szláv „pet" (öt) és „cerkve" (templom) szavak összetételét látja benne. A középkori latin oklevelekben a „Quinque-Ecclesiae" név a használatos.

A *honfoglaláskor* a hagyomány szerint Ete és Bojta vezérek foglalták el Pécs vidékét 900-ban és a Botond-törzs telepedett itt le. A Pécs közvetlen közelében levő Árpád és Megyer helynevek az Árpád-törzs emlékét őrzik.

A város további sorsára nézve döntő esemény volt, hogy *Szent István 1009-ben püspökséget alapított benne* Szent Péter apostol tiszteletére. Lehet, hogy az alapítás

Magyar Művészet 1929

RÁLÁTÁS A PÉCSI SZÉCHENYI-TÉRRE A SZENTHÁROMSÁGSZOBORRAL

már előbb megtörtént, de az alapító oklevél 1009-ből datálódik. Ha igaza volna egy legújabb, földrajzi meggondolásokon felépülő elméletnek, mely szerint a mai Pécsnek kiindulása a püspökvárban keresendő, akkor Szent István püspökség-alapítása egyenlő volna egy új város alapításával. Az tény, hogy a rómaiak korában a székesegyház és a püspöki vár helyén temető volt, tehát nem lakóváros, hanem a holtak városa és ez a temető a középkorban fallal körülvett belváros jó részét is elfoglalta, de azért még a római lakóvárosból is jut a középkori városfalakon belülre egy jó darab. A püspöki városnak egy római temetőn való megalapítása alighanem azzal függ össze, hogy ebben a temetőben valamely keresztény kiválóság volt eltemetve, talán egy vértanu, kinek emlékét, mint annyi másét, elmosta az idő. Különben már a Luitprand által 853-ban fölszentelt templom is ebben a temetőben épülhetett, tehát a székesegyházat építő, első pécsi püspök az ő példáját követte csak. A pécsi vár és város 1780-ig a püspöké és később vele együtt a káptalané volt. Várnagyai egyúttal a püspökség nemes jobbágyainak ispánjai. Egy 1424. évi oklevélben a városi bíró, esküdt és egyéb polgárok említtetnek. Szent István alapítása tehát a városnak sorsát a klérus kezébe

reg tisztviselőt foglalkoztatva; e helyen évenként 15 millárd gyufát készítenek s abból 500 darabot gyári áron, 10 oeron, azaz alig három krajczáron árulnak. A gyufához csak nyárfát használnak, melyet 0·15 méter hosszu hengerekre vágnak, kérgüket géppel hántják le s 0·25 centiméter vastag darabokra szeldelnek. Egy más, szecskavágóhoz hasonló gép a fadarabokból egy percz alatt 15,000 négyszögű szálat vág, melyeket azután 75 Celsius fok melegnél minden nedvességtől s külön gépekben minden forgácstól megtisztitanak s ismét gép segitségével összeraknak. A szorosan egymás mellett álló gyufaszálakat most izzó vaslemezzel érintik, paraffinba teszik s azután következik a veres chromsavas káliból, üvegporból, chlorsavas káliból, kénvirágból s gummi-oldatból álló gyujtóanyag felrakása oly módon, hogy a paraffinozott fákat a gyujtóanyaggal bevont henger alá teszik és sajtó segitségével a hengert megfordítva, minden fadarabra reá tapad a gyujtóanyag. Hasonló egyszerü módon készülnek a gyufatartó dobozok, melyekbe a gyufákat géppel rakják be.

A «svéd» gyufákat különben most más országokban is nagyban készitik, küiönösen sok készül Zanowban, Pomerániában, mely gyárnak tulajdonosa, Kolbe Ágost, a nyárfát e czélra Oroszországból hozatja Nálunk még jelentékeny gyár nincs, bár minden feltétel megvolna hozzá.

A gyufák gyártásának emelkedéséről a következő számok eléggé világos képet nyujthatnak: 1872-ben a jönköpingi gyárak már 126 millió darab gyufát állítottak elé és Svédország kivitele ebből a czikkből 1874-ben 8.600,000 kilogrammra ment, mintegy két és fél millió forint értékben. Jelenleg gyufából Francziaországban egy-egy lélekre naponkint 7, Angliában 8 és Belgiumban 19 darab esik; Francziaországban azért aránylag oly kevés, mivel a gyufára nagy adót vetettek. Megközelitő számitással Európában naponkint mintegy 2 millárd gyufa fogy el és mivel egy kilogrammra átlag 6000 darab esik, a gyártásnál lehulló részeket is számba véve, tisztán gyufa alakban naponként mintegy 400,000 kilogramm fát használnak el. Mivel pedig a gyufa ma már a félvad népek között is nagyon terjed, világos, hogy ez által a nyárfa-kereslet is igen jelentékeny lesz.

EGY ÖNGYILKOS MAGYAR MŰVÉSZNŐ.

ERDŐSSY EUGÉNIA.

A szinművészi pályán szépen indult tehetséges fiatal magyar nő szomoru végéről hoztak nemrég jelentést a berlini hirlapok. Erdőssy Eugéniát, ki művészetével meghódította a berlini szinházlátogató közönség kegyét, gyilkos golyótól szétzuzott fejjel találták meg holtan az ottani állatkertben. A méltatlanul megsértett női méltóság fölötti elkeseredés adta kezébe a fegyvert, mely ifju életének véget vetett. Attól jött a bántalom, a kitől legkevésbbé várhatta s a kitől az leginkább fájhatott: vőlegényétől. Ezzel egy év óta jegyben járt s ez bizonyára csak a viszony fölbontásának ürügyeül illette oly alávaló váddal, melyet szüzi szemérme el nem viselhetett. Azzal az agyába röpített golyóval vágta rágalmazója arczába a megdönthetetlen czáfolatot.

Erdőssy, valódi nevén Biba Eugénia, Nagy-Kanizsán született 1855-ben, s Berlinben nyerte kiképeztetését. Első fellépteinek szinhelye 6—7 év előtt még a budapesti népszinház volt, s ez időkből sokan fognak még emlékezni nyulánk alakjára, bájos arczára, kifejező szemeire. Különösen «Székely Katalin»-ban, Erkel Elek operettjében, «Favartné»-ban, «Titilla hadnagy»-ban s az «Utszéli grófkisasszony»-ban, debutirozott sok sikerrel, ugy hogy a külföldi impressariók figyelmét is magára vonta. Igy került Budapestről Bécsbe az An der Wien szinházhoz: hol Strauss hatásos operettjében, a «Királynő csipkekendőjé»-ben a király szerepével aratott tetszést, bár a német nyelvet ekkor még nem birta tökéletesen. A bécsi szinpadot a berlinivel, ezt a hamburgival, hannoveraival s majd ezt ujra a berlinivel cserélte fel a Walhalla szinháznál, hol mindvégig maradt s a közönség határozott kedvenczei közé lehetett számitani.

Az arczkép, melyet bemutatunk, utóbbi időkből való, s szőke szépsége teljében mutatja az oly korán elhunyt művésznőt, ki a mily szép, oly tiszta is volt, mert előbb választotta a halált, semmint a mocsoknak csak gyanuját is magához férkőzni engedje.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Simor János bibornok-primás élet- és jellemrajza jelent meg Pozsonyban a Stampfel Károly által kiadott s Fésüs György által szerkesztett érdemes vállalatban, a «*Kortársaink*» czimű füzetekben, melynek a 16—20-ik számait tölti be és Kőhalmi-Klimstein József főgymnáziumi tanár irta. Tizennégy fejezetben ismerteti meg az egyházfejedelem életfolyását, mely egyszerű polgári származásból indulva ki, a saját erő és képesség emelte feljebb és feljebb. Az emberbaráti és vallásos alapítványok, több művészi alkotás, egyházi cselekedetek kisérik életét, melyben az ismertetés a politikusról, a szónokról, a nemeslelkű emberről is megemlékezik. Az életrajz képekkel is gazdagon van illusztrálva; ezeket Makay Béla rajzolta és feltüntetik mind ama helyeket, a hol Simor tartózkodott s az intézeteket, melyeket emeltetett. Az életrajz ára 1 frt; van azonban belőle többféle kiadás. Finomabb papirra nyomva 2 frt 50 kr., diszesen kötve 4 frt. Ugyane könyvből kivonat is jelent meg «Simor János, Magyarország herczeg-primásának ötven évi apostolkodása hitben, szeretetben, jótékonyságban» czim alatt. A nagy alaku és számos illusztráczióval diszített emlékfüzet a katholikus hiveknek van ajánlva, az aranymisés jubileum alkalmából. Ára magyar vagy német nyelven 40 kr. Az életrajzi adatok közt össze van állitva a primás jótékonysága is. Templomokra 639,907 frt 39 krt, tanügyi czélokra 810,052 frtot, megyéje papságának helyzete javitására 397,150 frtot, özvegyeknek és árváknak 375,000 frtot, károsultaknak 80,300 frtot, közművelődési és művészi czélokra 180,000 frtot, érseksége vagyonának növelésére 1.425,561 frt 60 krt fordított.

A Franklin-társulat naptárai. A Franklin-társulatnak évek hosszu során nagy elterjedésbe jutott, csinosan kiállított, gazdag tartalmu naptárai megjelentek az 1887-iki évre is.

István bácsi naptára már a harminczkettedik esztendőre jelenik meg ezuttal. Családos házigazdáknak, gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helységi előljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való képes kalendáriom. Alapitotta Majer István, szerkeszti Kőhalmi Klimstein József tanár. Olvasmányaiban mindig figyelmes az erkölcsösségre és vallásosságra. A szórakoztató rész mellett az uj folyam is bővelkedik a tájékoztató, tanácsnyujtó és gazdasági közleményekben. Tartalma több részre oszlik: az első rész adja az olvasni valókat; ezt követik a gazdák, népnevelők naptára, történeti naptár, művészet, és tájékoztató közlemények «István bácsi a hazában és a nagyvilágban» czim alatt. A naptár ára 50 kr.

A Protestáns képes naptár egy évvel idősebb, 33-ik évfolyamát érte meg és Dúzs Sándor tanár szerkesztette ezuttal is. E naptár a hazai protestáns egyház egy évi eseményeinek mintegy évkönyve, s értékét emeli a protestáns egyházi és iskolai tiszti névtár. Tartalmát Szász Károly ama mély érzésű költeménye nyitja meg, melyet édes anyjának nyolczvanadik születésnapjára irt. Könyves Tóth Kálmántól nagyobb elbeszélést olvasunk, egy másikat a szerkesztő forditott angolból. Szalay Károly, Vékony Antal, Czigány Károly, Szente József irtak még e naptárba. Az életrajzok közt a magyar-barát Rauvenhoff, Szilágyi István, Horváth Sándor budapesti ev. lelkész van bemutatva arczképekkel. Ára 50 kr.

Két jeles gazdasági naptár szintén itt van a sorozatban. Régi jó ismerőse és várvavárt könyve a magyar közönségnek mind a «*Falusi gazda naptára*» (23-ik évfolyam), mind pedig a «*Borászati naptár*» (14 évfolyam), melyeket népszerű szakkönyveknek lehet mondani, oly beható tanácsokkal szolgálnak a gazdálkodó és szőllőmüvelő közönségnek, ezenkivül az ide vágó legujabb tapasztalatokról és találmányokról is beszámolnak. A *Falusi gazda naptárát* Sporzon Pál avatott szerkesztéséből veszi közönsége. A gazdaság minden köréből ád közleményeket, a mezőgazdaságról, a háziállatok és szarvasmarha hizlalásáról, a gyümölcsfa ápolásáról, kertészkedésről, a szőlőről, a bor deritéséről, baromfi-tenyésztésről, méhészetről, stb. Ezenkivül minden hónapra felsorolja a gazda teendőit, s megismertet a gazdasági és házi eszközökkel, melyeket rajzban is bemutat. Ára a terjedelmes évkönyvnek 80 kr. — A *Borászati Naptár* szintén 80 kr. Szerkesztette dr. Nyári Ferencz. Ismerteti a magyar bortermelők orsz. szövetkezetének szabályzatát, az orsz. központi mintapincze szervezeti szabályait, az uj filloxera-törvényt. Bálint bácsi elmondja minden hóra jó tanácsait. A villamos világitásról, a méhtenyésztésről szóló czikkeket számos rajz kiséri. A szőlőszeti és borászati rész is gazdag.

Magyar nők házinaptára, tizenkilenczedik évfolyam, szerkesztette Beniczky Irma, a háztartáshoz szükséges naplói jegyzetekkel ellátva. Tartalma mulattató olvasmányokra és hasznos tudnivalókra oszlik. Számos kép diszíti. Ára 60 kr.

Székely-egyleti képes naptár, hatodik évfolyam, s a székely-egylet egy bizottsága szerkeszti. Tartalma leginkább az erdélyi részekre vonatkozik. B. Bánffy János, b. Kemény György, b. Bálintitt József, b. Kemény Kálmán, s az elhunyt Bereczki Sándor életrajzát és arczképét közli; továbbá a görgényi vadászkastélyról találunk leirást és képet. Történelmi, közmüvelődési tárgyu czikkein, költeményeken kivül gazdasági közleményeket is nyujt. Ára 25 kr.

Lidérez naptár, 26-ik évfolyam. Mindjárt első czikke fejtegeti, hogy lidérczek, kisértetek nincsenek. A többi czikkek az elmult év nevezetesb baleseteiről szólnak, vagy átalában feltünőbb eseményekről, bányász életről, bányai szerencsétlenségről. Ezen kivül néprajzi közleményekben is bővelkedik. Majd minden czikkhez képek is tartoznak. Ára 60 kr.

Honvéd naptár, huszadik évfolyam. szerkesztette Áldor Imre. Ez pedig a hadi események krónikája. Tisza Kálmán jubileumáról sem feledkezett meg, Tisza is «generális». A szerb-bolgár háború történetét szintén közli, s ezen kivül bőséges olvasni valót, visszaemlékezést 1848-ra és Petőfire; mindezeket képekkel. Ára 60 kr.

A *magyar nép naptára*, 32-ik évfolyam, szerkeszt ifj. Tatár Péter. Számos képpel s végül «Nevessünk» czim alatt adomákkal. Ára 25 kr.

Határidő naptár, mindenne mű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzérek számára. Magyar és német szöveggel közli a sorsjegyek huzásának napjait, a bélyegdijakat. Följegyzések számára minden napra külön tiszta lappal bir. Ára kemény kötésben 1 frt 20 kr.

Német nyelvű naptár is jeleni meg: *Neuer illutrirter Volks-Kalender*, 22-ik évfolyam, az év eseményeire vonatkozó szöveggel és képekkel; ára 50 kr. — *Fali naptár* kettő van, magyar és német; ára 20 kr.

A huszadik század regénye, irta és rajzolta Robida. A Révai-testvérek uj kiadásban bocsátják közre Robida szatirikus és mulatságos regényét, melyben a találmányok és emanczipáczió által teljesen megujult világ és Páris van leirva, mikor a jelenlegi társadalom már csak a mult mesés korszaka. Sok lelemény és elmésség van a tulzásokban, s majd minden lapon torzrajzok és egyéb illusztrácziók a XX-ik század divatjáról, léghajóiról, klubbjairól, szalonjairól, női gárdájáról stb. A könyv a diszmüvek közé tartozik s ára 5 frt.

Élő halott, Hugh Conway angol regényének második kötete is megjelent a Singer és Wolfner-féle «Egyetemes regénytárban». Piros vászonkötésben ára 50 kr.

Magyar olvasókönyv. A középiskolák első osztályai számára ifj. Szinnyei József által szerkesztett magyar olvasókönyvből a második rész is elhagyta a sajtót, a magyar irodalom legjobb iróitól és költőitől gyüjtvén össze ismeretterjesztő czikkeket, történelmi leirásokat, költeményeket. A kötet a középiskolák második osztályának szól. Kiadta Hornyánszky Viktor akadémiai könyvárus, s ára 90 kr.

A panszlávizmus multja és jelene, irta dr. Pechány Adolf. Hazafiasan irt ismertetése a felvidéki panszláv üzelmeknek. Először a «Felső-magyarországi Nemzetőrben» jelent meg, most pedig önálló füzetben is Nyitrán. Ára 30 kr. Tiszta jövedelme a felvidéki magyar közmüvelődési egyletet illeti.

Folyóiratok. A «*Századok*» októberi füzete közli azokat a beszédeket és értekezéseket, melyeket Buda vára visszafoglalásának jubiláris emlékünnepén a vigadó termében tartott diszgyülésen mondottak. A füzet továbbá czikkei: «Adalékok a magyar-lengyel érintkezés történetéhez a mohácsi vész előtt» (ötödik közlemény) Lovcsányi Gyulától; «Reflexiók Knauz Nándor «Buda ostromához», könyvéhez», Thaly Kálmántól; Kemény János 1651-iki levele Rákóczi Zsigmondhoz, közli Szilágyi Sándor. A könyvismertetések a legujabban megjelent történeti munkákkal foglalkoznak. — Az *Ungarische Revue* szep-

**

tember-októberi füzete közli Salamon Ferencz értekezését a Mátyás király által tervezett egyetemről, Ágai Adolfnak Győry Vilmos fölött a Kisfaludy-társaságban mondott emlékbeszédét. Sentz Alajos birálja Teutsch György evang. püspöknek az erdélyi szászok történetéről irt munkáját. Hampel József folytatja a nagyszentmiklósi aranylelet ismertetését, rajzok kiséretében; szintén illusztrálva jelent meg Acsády Ignácz ismertetése Pázmány Péter életéről. — A *Philologiai Közlöny* október-novemberi füzetében Schack Béla, a német irodalom nevezetes korszakának, a Sturm- és Drang-korszaknak költészetéről ir, s e tanulmány foglalja el a füzet legnagyobb részét. Kisebb dolgozatokat Hatala Péter, Riedl Frigyes, Beliczay Jónás, Patrubány Lukács, stb. irtak.

A természettudományi társulat könyveinek czimjegyzékét összeállította Heller Agost, a társulat könyvtárnoka s tudományos szakok szerint csoportosítva, a lajstrom most jelent meg. A társulatnak jelentékeny könyvtára van, melyről az utolsó katalogust 1877-ben adták ki. Az ujabb jegyzék a kilencz év alatt történt gyarapodást állítja egybe. Ez idő alatt a könyvtárban a müvek száma 4528-ról 7 080-ra nőtt. A gyarapodás tehát 2552. A könyvek tizenhét osztályba sorozvák s legtöbb az orvosi (1372) és az állattani (444) mű. A jegyzék ára 50 kr.

Előfizetési felhivások. A kolozsvári nemzeti szinház drámai művésze, E. *Kovács* Gyula, ki Schiller «Don Carlos»-át jó sikerrel fordította le, Schiller «Stuart Mária» fordításával is elkészült s annak kiadására most előfizetést hirdet. Sehiller e tragediát régi és épenséggel nem költői fordításban adják szinpadainkon. Kovács Gyula fordítását a nemzeti szinház is elfogadta. Előfizetési ára füzve 1 frt 20 kr. s megrendelhető Kolozsvárott Magyary Mihálynál, belközép-utcza 33. sz. — *Esztergom multja és jelene* czimű illusztrált munkát irt dr. *Kőrösy* László tanár a bibornokprimás aranymiséjére. Benne lesz az érsekek története is, továbbá Simor bibornokprimás életrajza, a város mostani kulturájának leirása. Előfizetési ára 1 frt, mely szerzőhöz Esztergomba küldendő. — A *veszprémi* Petőfi-nyomda «*Hullámok*» czim alatt rendezi sajtó alá V. Hullám József költeményeit, s azokra 70 krjával, vagy diszkötésben 1 frt 50 krjával, előfizetést hirdet.

Zeneműv. «*Szőke Tisza hajdai*», mazurka zongorára; szerzé Nádor Gyula; kiadta Nádor Kálmán, Budapesten. Ára 80 kr.

A népszinházban e hó 20-ikán bucsuzott el a közönségtől *Solymosi* Elek, a szinháznak megnyilta óta tagja és kedvelt komikusa. Berczik Árpád «Veterának» czimű szinművében vett bucsut, s az est folyamában a közönség sokszor kitüntette rokonszenvét és elismerését.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia október 18-diki ülésén *Hunfalvy* Pál elnökölt. Vámbéry előre jelentett felolvasása a jeles tudós betegsége miatt elmaradt s igy az ülésnek csak egyetlen felolvasása volt.

Beöthy Zsolt ismertette Rosnyai Dávidot és «Horologium Turcicum» czimű művét, mely nem más, mint egy ind mesegyüjtemény magyar fordítása török nyelvből. Érdekes adat hazai irodalomtörténetünkben, hogy a budhista irodalom e nevezetes műve már kétszáz év előtt (a XVII. század nyolczvanas éveiben) magyarul is elkészült. Csak néhány éve tudjuk ezt, mióta Rosnyai kézirata a nemzeti muzeumba került. A mit ő törökből lefordított, a *Pancsatanta* czim alatt ismeretes nagy mesegyüjtemény, mely szanszkrit nyelven Krisztus után az V—VI. század közt keletkezett. Az uralkodás keleti formáját, a kényuralmat adja elő mesékben. Emberek állatnevekkel beszélnek törvényekről, igazságról, az élet rendjéről. Rosnyai I. Apaffi Mihály erdélyi fejedelem első török diákja volt. 1641-ben született valószinüleg Maros-Vásárhelytt. Konstantinápolyban is járt diplomácziai küldetésben, s 1667-ben a szultán előtt mint tolmács szerepelt. Késő vénségben, 1718-ban Fogarasban halt meg. Konstantinápolyban magyar történeti okiratokat is gyüjtött, s azokat feldolgozta. Az ind mesék gyüjteményének kézirata 93 folióra terjed, tehát töredék. A kötetből 37 levél ki van vágva. Rosnyai kuriális stilben fordított, elsajátítván a hivatalos levelek hosszu mondatait és latin keverékét. Fordítása a magyar és latin keverék egyik legfeltünőbb példája. A mesék naiv hangja ellentétben van a hosszu mondatokkal és latinsággal. A székely vidámság mégis ki-kitör, mintha Mikes humora csillanna föl. A fordítás tele van eredeti nyelvformákkal, tájszókkal és a nyelvészek érdeklődésére is méltó. A felolvasást megéljenezték s ezzel az ülés véget ért.

A természettudományi társulat e hó 20-diki szakülésén dr. *Onodi* Adolf ismertette «a nápolyi zoologia állomás magyar asztalát». Tizenhárom éve áll fenn a zoologiai állomás, Dohrn Antal tanár tudományos intézete, mely állattani vizsgálódásokra van berendezve s minden művelt állam tart benne egy-egy asztalt. A vizsgálat a nápolyi öböl állatcsoportjára terjed ki, s az intézet a távol lakó vizsgálókat is ellátja anyaggal, valamint a gyüjteményeket és intézeteket. Az állomás nevezetessé lett a tudományos világban, mert kitünően van berendezve. A magyar asztalt Trefort miniszter létesítette s dr. Örley László két évig dolgozott ott. Közelébb az élettani intézet is megnyilik, s ekkor egy második asztalra lesz szükség. Onodi fölhivta erre a természettudományi társulat s az akadémia figyelmét. — A második felolvasást *Neumann* Zsigmond tartotta, s a vizgőz gazometrikus meghatározásáról értekezett, egy ezen czélra alkalmas és általa módosított készüléket mutatva be. — Az előadások után *választmányi ülés* volt, melyen a szünetek alatt a társulatban felmerült fontosabb mozzanatokról tétetett jelentés. *Herman* Ottó «A magyar halászat könyve» czimű nagy munkája legnagyobb részben ki van szedve s remélhetőleg már januárban szét fog küldetni. *Dezső* Béla benyujtotta a fiumei tenger szivacs-faunájának kéziratát.

A Petőfi-társaság okt. 17-iki felolvasó havi ülésére nagyszámu közönség jelent meg. A felolvasások sorát *Prém* József nyitotta meg, «Egy pesszimista költőnő» czim alatt ismertetvén a szerencsétlen véget ért Ferenczy Terézt. Majd *Torkos* László mutatta be *Pap* Zoltán (vendég) «Nehéz napok» czimű költeményét, melynek tartalma és hangja tetszett a hallgatóknak. *Komócsy* József is egy vendég, *Hevesi* József dolgozatát olvasta föl, «Te Deum laudamus» czimű rajzot, mely a háboruskodást szatirizálja. Végül *Reviczky* Gyula tett hatást «Rossz istenek» költeményével, mely Bachusról és Venusról szól, kiket a halandók a kárhozásig bálványoznak. A felolvasó ülést zárt ülés fejezte be, melyen társulati ügyeket intéztek el.

MI UJSÁG?

A herczegprimás alapítványa. Simor János bibornok herczegprimás ujabb alapitványnyal tanusította emberbaráti érzületét s áldozatkészségét. Aranymiséje alkalmából ugyanis az «esztergomi aggápoló intézet» javára harmincz ezer forint alapítványt tett, a mely által Esztergom városának legégetőbb szükségén segített.

Egy püspök emlékszobra. Pécs városa emlékszobrot állít néhai püspökének, az erdélyi születésű Szepessy Ignácznak, ki nagy áldozatokkal alapította a jogakadémiát, a gazdag könyvtárt és több intézetet. A szobor bronzból lesz, s az életnagyságot meghaladja. *Kiss* György már elkészítette a mintát, mely a jótékony főpapot teljes egyházi diszben tünteti föl. A költségek összesen 30,900 frtba kerülnek. Ennek harmadrésze van, együtt eddig, de a gyüjtés nem régen indult meg.

Liszt hamvai. Beyreuthban a városi tanács elhatározta, hogy Liszthez méltó emléket állít sirjára. A határozatot e hó 16-ikán küldöttség tudatta Liszt leányával, Wagner Rikhárd özvegyével, a ki köszönettel tudomásul vevén, kinyilatkoztatta, hogy Liszt saját kivánságához képest örökké Beyreuthban fog nyugodni. Ezt a határozatot a városi tanács azért hozta, mert Sándor weimári nagyherczeg és Budapest ujólag kérték Liszt holttestét, igérve, hogy a nagy halotthoz méltó mauzoleumot építenek. Bécsi lapok irják igy.

Döbrentey emléke. Deczember elsején lesz száz éve a magyar irodalom egyik előharczosának, Döbrentey Gábor születésének. Veszprémmegye szülötte volt, s egy hirlapi felszólítás most felhivja a megye figyelmét az érdemekben gazdag iróra, hogy a szülőháznak emléktáblával való jelölésével (ha ugyan tudva van szülőháza vagy esetleg nincs romladék-

SZTRUMSZKY-EZRED MEGBÜNTETETT TISZTJEI A MINT EGYMÁS VÁLLROJTJAIT LETÉPIK.

A LÁZADÓ SZTRUMSZKY-EZRED KATONÁI RADOMIRBAN KISÉRLETET TESZNEK FOGOLY TISZTJEIK MEGROHANÁSÁRA.

KÉPEK A BOLGÁR MOZGALOMBÓL.

gok a Vida-dombon

István Pom Pom meséit adta elő óriás bábokkal. Ezt követően Magyarország első interaktív színházi előadása következett, amelynek során a kicsik a Petimi Társaság közreműködésével keltették életre Petőfi Sándor János Vitéz című művét. Innentől aztán igazi sztárvendégek váltották egymást a színpadon: először a két Koós, avagy apa és lánya, Koós János és Koós Réka énekeltette meg a nagyérdeműt.

Bizony, sok fiatalember megirigyelhette a sokadik x-ét taposó előadóművész fergeteges vitalitását. Még arra is volt gondja, hogy egy „Hajrá Fradi!" felkiáltással aktuális témát is belecsempészszen műsora végébe.

A tetőfokára hágó hangulatot még tovább sikerült fokoznia a Magyar Dudazenekarnak, akik nem csak koncertet adtak, hanem egy igazi magyar táncházat is levezényeltek a Vida-domb tövében.

Ezt követően kissé csitult a hangulat, hiszen az „a capella" műfajában jeleskedő Fool Moon vokálegyüttes lépett a színpadra. Az estet mi más is zárhatta volna, mint egy hatalmas tüzijáték, ami igazán lenyűgözte az akkorra már több ezresre duzzadt közönséget. **(D)**

II. Simon Miklós Kupa

Második alkalommal rendezték meg augusztus 12-én a Simon Miklós Kupát a lábtenisz rajongóinak a Fortuna Tenisz Klub sporttelepén.

A hajdani XVII. kerületi sportember (az RTK, a Csepel és a Honvéd színeiben rúgta a labdát), mikor a hetvenes évek elején abbahagyta a labdarúgást egy sérülés miatt, a lábtenisz sport hazai úttörőjévé vált. Híres volt sportszerűségéről, ő sosem vitatkozott egy-egy labdán, ha úgy érezte, csalnak ellene, még jobban koncentrált, és biztosan nyert mindig. Mivel akkoriban még nem rendeztek országos bajnokságot tengóból, átváltott a teniszre, szenior korcsoportban országos bajnok lett, majd kiutazott Amerikába, ahol pénzdíjas versenyeken szerepelt kiválóan, illetve milliomosok teniszpartnereként csillogtatta tehetségét. Az ő emlékére – aa Németországban élő egykori sporttárs, Monori István kezdeményezésére -- rendezték meg először tavaly a kupát. Bár a részvevők létszáma nem nőtt idén, a múlt évi eseményhez képest – hála az internet nyújtotta publicitásnak és a Magyar Lábtenisz Szövetség segítségének – nem csupán egykori barátok jöttek el, hanem az ország minden részéből érkeztek az egyéni és páros B viadalra versenyzők. A jó hangulatú küzdelmek végén Király Éva, a névadó sportember özvegye a kupákat, Miskolczi Éva, a szervező bizottság tagja és aPolesánszky György, a Magyar Lábtenisz Szövetség főtitkára az emléklapokat adta át. A verseny után nagy keletje volt a marhalábszárral főtt gulyásnak, melyet a házigazda sportklub elnöke, Kovács István főzött.

Dudás László

A nyílt páros B és a szenior páros B győztesei a díjátadáson

A végeredmények:

Nyílt páros B:

I. Kardos Iván – Pécsi Richárd Balassgyarmat
II. Dárdai Ervin – Nagy Zoltán – Tömör Zsolt Budapest
III. Balsai Tibor – Tóth László Budapest

Szenior páros B:

I. Gaál Endre (Balassagyarmat) Zoufal Nándor (Budapest)
II. Monori István (München) Novák Károly (Budapest)
III. Falus András (Budapest) Surán József (Pécel)

Egyéni:

I. Pécsi Richárd Balassgyarmat
II. Balsai Tibor Budapest
III. Bernáth György Budapest

Emléktábla avatás a Fuchs-kastélynál

A XVII. kerület központjában álló Fuchs-kastély felújítása június elejére készült el, s Hódos Mária kezdeményezésére június 8-án egy emléktáblát avattak föl a Holocaust áldozatai emlékére. Az alig 30-40 fős közönség előtt – akik között néhány túlélő is volt – Kelemen Sándor szólt néhány szót a rákosmenti zsidóság szomorú történetéről. 1944-ben, a nyilas terror idején Rákoskeresztúr nagyobb épületeiben gyűjtötték össze a kerület elődközségeinek zsidóságát. A legnagyobb ezek közül Fuchs Ignác zsidó vállalkozó lakóháza volt, amelyre most az emléktábla került. Az emléktáblát díszítő „Radnóti" című bronz domborművet Kiss György, Rákoshegyen élő Munkácsy-díjas szobrász- és érmeművész ajánlotta fel. Hoffmann Attila polgármester Shalom, béke veletek! – köszöntéssel kezdte mondandóját: Kell, hogy emlékezzünk azokra, akiket ide tereltek össze 62 évvel ezelőtt. Ők nem áldozatok voltak, hanem egy népirtás

Barna Andor alpolgármester, David Admon izraeli nagykövet és Hoffmann Attila polgármester

elszenvedői. Őt követően Snell György rákoskeresztúri plébános mondott imát az áldozatokért, majd a Budapesti Zsidó Hitközség részéről Darvas István rabbi beszélt, illetve Zucker Immánuel kántor énekelt egy kaddist (halottakért szóló zsidó imát), majd Barna Andor alpolgármester, a Magyar Ellenállók és Antifasisztták Szervezetétől Rajos Sándor, illetve az SZDSZ képviseletében Soltiné Kiss Katalin helyeztek el koszorút az emléktábla alá. A megemlékezést megtisztelte jelenlétével David Admon, Izrael magyarországi nagykövete is.

Dudás László

FOGÁSZATI
kis és panoráma
RÖNTGEN
Fogászati allergia vizsgálat!
1152 Bp., Szilaspark 5. fsz. (Pólus mellett)
BEUTALÓ NÉLKÜL IS!
Rendelési idő: H-P 8-20
Tel: 414-0146, 306-5571

Komputeres szem és kontaktlencse vizsgálatot végez!
GERŐ RUDOLF
Jénai okleveles látszerész mester és optometrista
Telefon: 403-0702
SZTK vények beváltása
Kontaktlencse és tároló árusítása
Óriási keretválaszték – extra lencsék is
Bp. XVI. M.föld, Veres P. út 110.
(a Repülőtéri HÉV megállónál)
Nyitva: 9-18, szombat: 9-13,30-ig
SZAKORVOSI RENDELÉS:
K: 13-18, Sz, Cs: 14-18, Szo: 9-12,30

Konténeres sittszállítás
termőföl
homok
sóder
lényitható
4, 5 és 8 m³-es
Tel: 06-30-9415-225, 257-7117

ÉDEN

Felnőttképzési Ezoterikus és Természetgyógyászati Központ

1173 Bp., Pesti út 170/B.
Tel: 253-8060, 253-8061
www.edenkozpont.hu.
OKÉV Hatósági Eng. Sz. 01-0241-04

A Pesti út mentén, az Önkormányzattal szinte szemközt az üzletsoron több, mint négy éve működik az Éden Gyógyközpont. S aki életre hívta: **Nyergesné Dóra,** a mai napig is lelke, motorja ennek a vállalkozásnak. Vállalkozás – jogi forma szerint, de az „Éden" és „Gyógyközpont" szavak sokkal több tartalmat hordoznak magukban. A helyiségbe lépve dúsan zöldellő növények vonzzák a tekintetet, s szinte hihetetlen, milyen egészséges mind. Van valami a levegőben... (Illatolaj, füstölő biztosan).

Az egyik falon Feng Shui üvegmatricák, a másikon a szolgáltatások hosszú sora jól olvasható a plakátokon. A pult mögött Dóri mélyed bele a számítógépbe, mellyel mostanra egész jól megbarátkozott. De amiben igazán otthon érzi magát: ha emberekről van szó... Rátermettsége, nagy ismerettsége, széles tájékozottsága sokak problémájára segít megoldást találni. Szerencsére ebben többen is segítik, a hatékonyság is a jó kis csapat érdeme. A team tagja Steinmüller Csilla ezoterikus pszichológus, és dr. Czimeth István oktatási igazgató, a parapszichológiai tudományok doktora – többek között.

A 24 féle szolgáltatásra jelentkezők előjegyzéseit szinkronizálni ugyan nem kis feladat, de a jól összeszokott csapatnak ez sem jelent megoldhatatlan problémát. Jelenleg azonban a Gyógyközpont fő profilja az oktatás. A tanfolyamokon – bár nem adnak képesítést – viszonylag rövid idő alatt szerezhetünk ismereteket egy-egy témában.

A tanfolyamok közül érdemes kiemelni a Reikit, az Angyal tanfolyamot, a kézelemzést, a numerológiát – melyet alap-, közép- és felsőfokon lehet itt elvégezni – és a Tarot tanfolyamot, melynek alapjait a Kazallár-féle módszerrel tanítják, a mélyebb gyakorlati tudást a Piramis Tarot tanfolyamon lehet megszerezni. A Kronobiológia az emberi temperamentumok megismerésére irányul, a Grafo-pszichológia tanfolyamon pedig a kézírás alapján a lelki aspektusokat elemzik.

A tanfolyamoknál **magasabb szintűek az akár több évig is tartó program-akkreditált képzések** (ez egy minőségbiztosítási rendszer). Az itt végzett hallgatók rendkívül színvonalas tudást szerezhetnek a speciálisan kidolgozott képzések folyamán. Az oktatás hétvégi napokon zajlik, és a tanári gárda minőségét nem csak budapesten és országosan, de még nemzetközi szinten is elismert szaktekintélyek fémjelzik.

Nagy lelkesedéssel mesél Dóri a már két éve működő **„Spirituális és Önismereti Tanácsadó"** képzésről. Aki a tanfolyamot elvégzi, igen magas szinten lesz képes az emberek közötti kommunikációra, és tanácsaival tudja ösztönözni a hozzá forduló embereket a pozitív önértékelés kialakításában. A tanfolyam 500 órás (300 óra elmélet, 200 óra gyakorlat), 4 szemeszteres. A 12 tantárgy közül néhány: összehasonlító vallásismeret, szimbológia, archetipológia, extrapszichológia, önismeret, asztrológiai alapok, stb. – sejthető, hogy elég komoly dolgokról van szó. A felvételi követelményekről faggatjuk Dórát: „25 év felettieket várunk, akik érettségi bizonyítvánnyal rendelkeznek, s felvételi beszélgetésen, valamint pszichológiai teszt segítségével győződünk meg arról, alkalmas-e a jelentkező a tanfolyam elvégzésére: aki az emberek lelkéhez szól, annak kellő érzékenységgel, empatikus készséggel kell rendelkeznie."

Mindazok számára, akik ezt a tanfolymot elvégezték, vagy akik szeretnék meglévő tudásukat ezen a területen továbbfejleszteni, idén ősztől egy új képzés indul: **Spirituális pszichoterápia – integrál terápiás módszerek elmélete és gyakorlata** címmel. A rendszer az Integrál Pszichológiára épül, mely egy új látásmód a lélekgyógyászatban. Felöleli a hagyományos pszichológiai irányzatokat és az ember spirituális dimenzióit is. A képzés célja: a már megszerzett elméleti tudás továbbfejlesztése, rendszerbe szervezése, a gyakorlati tudás továbbfejlesztése, a terápiás eszközök begyakorlása, a tapasztalatok integrálása – amelynek következtében a hallgatók sikeresebben praktizálhatnak. Különlegessége még a képzésnek az önismereti grafológia, mely ezoterikus pszichológiai szempontból közelít, a kézírás és személyiség összefüggéseit vizsgálva. A hallgatók V. Barna Erika grafológustól tanulhatnak a témáról, aki országos szaktekintély a grafológia területén.

– Szinte minden baj gyökere – mondja Dóra –, hogy az emberek nem ismerik saját magukat. E képzések fő koncepciója, hogy segítsék a résztvevőket először önmaguk, majd a körülöttünk lévő világ megismerésében. Rá kell jönnünk arra, hogy minden probléma önmagunkból ered, mi magunk gerjesztjük azokat. Ha magunkon változtatunk, megváltozik a világ is körülöttünk. Képesek lehetünk jobbá, szebbé tenni környezetünket. A minket környező világ egy tükör, nem mindegy, hogyan nézünk bele: kedvesen mosolyogva, vagy torz grimasszal...

A képzések **temészetgyógyászati ágazatában** a leendő természetgyógyász szakemberek elvégezhetik azokat az alapmodulokat, amelyeket munkájukhoz rendelet ír elő. Ilyen az Egészségmodul és a Természetgyógyászati modul. Itt alaposan felkészítik őket a központi, ETI vizsgára. Az alapmodulokon kívül pedig az Édenben fitoterápiát (gyógynövényekkel való gyógymód) lehet tanulni.

Az egyik legkedveltebb képzés a természetgyógyászat területén a 160 órás **Bach-virágterapeuta képzés.** A sok kósza információból egy biztos: nem a híres zeneszerző újabb művéről van szó. Ez az egyszerű és természetes módszer hatását a vadvirágok alkalmazásán keresztül fejti ki. Dr. Edward Bach angol orvos az 1930-as években fedezte fel azokat az esszenciákat, melyek sokkal inkább a beteg személyiségét, mint fizikai állapotát gyógyítják. Felfedezése szerint az emberek testi bajait nem a szokásos betegség típusokkal lehet leginkább jellemezni, hanem az ezeket kiváltó pszichológiai állapotokkal. Az esszenciák – melyek mezők virágai és a vadon fái – nem más, mint a természetben levő, Isten által adományozott gyógyító erők. „A betegség jelenléte a személyiség és lélek közötti konfliktusra utal. Fel kell ismernünk, hogy az embernek két része van: egy lelki és egy fizikai, és hogy e kettő közül a fizikai felbecsülhetetlenül kisebb jelentőséggel bír... Ezek a növények rezgéseink szintjét emelő erő birtokában vannak, így spirituális erőt kölcsönözhetnek nekünk, ami tisztítja és gyógyítja szellemünket és testünket." (dr. Edward Bach, 1930) A Bach-virágterapeuta feladata, hogy megismerje a hozzá forduló ember érzelmeit, lelki fájdalmát, és a megfelelő esszenciákat kiválassza számára.

Dr. Edward Bach 67 évvel ezelőtti üzenete: a betegség gyógyítható! Az Éden Gyógyközpontban Nyergesné Dóra pedig azt vallja: a lélek is gyógyítható – ezért vagyunk.... **(Sz. K.)**

Praktikus asztrológia

Augusztus 23-án reggel 8 óra 26 perckor lép a Nap a Szűz jegyébe. A Szűz hava fordulópont az állatövben, vele zárul az év első – napfényes – fele. A következő Mérleg hava már a sötét évszakhoz tartozik.

A Szűz havában már érezhetően kevesebb a napfény, egyre többször van jelen az elmúlás hangulata.

Jól illik a képhez, hogy a Szűz jegyet óvatosnak és előrelátónak tartják, aki szívesen gondol arra, mi lesz, ha majd még rosszabb lesz.

A Szűz a Föld jegyek hármasságába tartozik, ezért meglehetősen józan, gyakorlatias. A Szűz havának alap-energiája indokolja, hogy ezúttal elszakadjunk a mély érzésektől és a magas szellemiségtől, és a gyakorlat, a mindennapi élet oldaláról közelítsük meg a kozmikus ritmusok üzenetét. Mit tehetünk ebben a hónapban?

A Szűz elemző, számoló, rendszerető alkatához – tehát ehhez a hónaphoz is – nagyon jól illik a bevételek és kiadások áttekintése. Melynek egyébként is szomorú aktualitását adják az ár- és adóemelések, megfejelve a sok családot érintő iskolakezdéssel. Elő tehát a kockás papírral, nem csak azért, mert a Szűz imádja az apró kockást, hanem azért is, mert a káosz és a tisztánlátás hiánya (a régi olvasók biztosan betéve tudják) a szemközti Halak jeggyel analóg.

Aki most készül vállalkozást indítani, az a – jegyhez jól illő – szolgáltatásban gondolkozzon.

A Szűz másik tulajdonsága a rend- és tisztaságmánia. Ideje az őszi nagytakarításnak! Csak abba a hibába ne essünk, hogy a – rosszabb időkre gondolva – felesleges holmikat őrizgetünk. Szerencsére a Szűz elég kritikus alkat, és jó érzéke van a hasznos és haszontalan megkülönböztetéséhez. A Szűz előrelátása megnyilvánulhat abban is, hogy ilyenkor megvizsgáljuk a fűtési rendszert, és a tetőcserepek állapotát, mielőtt zordra fordul az idő. A tisztasághoz tartozik a lombgyűjtő zsákok beszerzése. Aki eddig még nem szokott rá a hulladék szétválogatására (a szétválogatás egy jellegzetes Szűz-típusú elfoglaltság, lásd Hamupipőke meséjét), itt az ideje, hogy rendszeresen felkeresse a szelektív hulladékgyűjtő konténereket. Sokkal hasznosabb, mint hogyha a Szűz energiái felesleges aggódásban jutnának kifejeződésre.

A Szűz, mint a Merkúr uralma alá tartozó jegy, összefügg a tanulással. Nem véletlen, hogy ebben a hónapban kezdődik az iskola. Azt is megfigyelhetjük, hogy a félévenként – szeptemberben, és február/márciusban indított tanfolyamokon sokkal több hallgató fordul elő az őszi félévben.

Az iskolakezdés, bárkit is érintsen a családból, szintén jó alkalom a takarításra, rendcsinálásra, haszontalan holmik selejtezésére, és általában véve a jövő lehetőségeinek és feladatainak áttekintésére. Vagy akár egy komolyabb életmódváltásra.

A Szűz jegyével függ össze a napi rutin, a szokásaink rendsze-

TAMÁS
PAPÍR- ÍRÓSZER
1173 Bp., Pesti út 52. (üzletsor)
Tel/fax: 256-1254
Nyitva: H-P: 8-18, Szo: 9-13
- Irodaszerek, nyomtatványok
- Táskák nagy választékban
- Esküvői meghívók
- Bélyegző, névjegykártya készítés
- Gravírozás, betűvágás
- Színes és feket-fehér fénymásolás, iratfűzés

24 féle természetgyógyász és ezoterikus szolgáltatással várjuk kedves vendégeinket! • Tel: 253-8060

SZOLGÁLTATÁSAINKBÓL:

- **Gerinckorrekció** – Rendel: Túróczi László természetgyógyász, alternatív mozgásterapeuta
- **Oldás masszázzsal** – Masszázzsal egybekötött lelki terápia. Rendel: Pető Katalin kineziológus
- **Reflexológia, talpmasszázs** – A talp zónáinak masszírozása beindítja a szervezet öngyógyító folyamatait. Rendel: Gőzné Pekár Ildikó reflexológus, masszőz
- **Természetgyógyász orvos** – rendel: Dr. Bíró Hilda orvos természetgyógyász
- **Fitoterápia** – Gyógyítás gyógynövényekkel, emésztőrendszeri, légzőrendszeri problémák, stb., méregtelenítés esetén. Rendel: Dr. Kovács Anikó orvos természetgyógyász
- **Homeopátia** – Holisztikus gyógymód, felerősíti a szervezet öngyógyítását. Rendel: Dr. Greskó Mariann homeopata orvos
- **Bach virágterápia** – Egy igen finom gyógymód virágesszenciák segítségével, mely főleg lelki, szellemi szinten hat. Rendel: Dr. Czimeth István
- **Kineziológia** – A kineziológia készség-, képesség-, és személyiségfejlesztő, a test-lélek-szellem egységét figyelembevevő, tehát holisztikus módszer. rendel: Pető Katalin kineziológus, Reiki mester Tanár
- **Numerológia** – Születési időpontjából kiindulva megtudhatja élete nagy feladatát, nehéz helyzetekből való kilépési lehetőségeit, megismerheti karrmáját és azt, amit sorsának alakulásáról tudni szeretne. Rendel: Eschwigné Varga Zsuzsanna numerológus, parapszichológus
- **Szellemgyógyászat, szellemsebészet** – „Szellem gyógyít szellemet" Rendel: Palócz Zita szellemsebész Mester
- **Sorselemzés** – Élethelyzet, válaszúti, önismereti, párkapcsolati elemzés saját életfeladat meghatározása. Rendel: Fenes Ildikó parapszichológus, Tarot Mester
- **Kézelemzés** – A tenyerén látható vonalak, jelek nem a véletlen művei! Évezredes titok. Sorsunk rányomott bélyegként jelez tenyerünkön. Rendel: Balogh Éva, Fenes Ildikó
- **Tarot kártyavetés** – Segítséget, útmutatást, választ adhat életünk megoldandó kérdéseire. Rendel: Balogh Éva Tarot Mester. **Piramistarot – Lexikov Attila**

HAVONTA EGYSZER, előzetes bejelentkezés alapján:

Immunrendszer állapotának felmérése (vitaminszint-mérés) – augusztus 22. kedd
Aurafotózás – szept. 27. szerda – aurafénykép és részletes elemzés (6000 Ft)
Hajgyógyászat – aug. 23. – mikrokamerás haj- és fejbőrvizsgálat, személyre szóló terápia hajhullás, korpásodás, zsírosodás, töredezés esetén. (vizsgálat: 1500 Ft)

EURO-QUATTRO
BIZTOSÍTÁST KÖZVETÍTŐ BRÓKERHÁZ-ALKUSZ KFT.

Az alábbi hirdetés azoknak az ügyfeleknek szól, akiknek nem mindegy, hogy mennyit fizetnek biztosításaik után!

Minden, ami biztosítás, minden egy helyen!

Casco-kötelező (egyedi és flotta), lakás – társasház – nyaraló műtárgy, építés-szerelés, vállalkozói vagyon, szállítmány szakmai felelősség, befektetési és folyamatos díjfizetésű élet csoportos élet és baleset, betegség-baleset-poggyász (utas), nyugdíjpénztár, egészségpénztár, exkluzív betegségbiztosítás..

Ön választja ki a legmegfelelőbbet a biztosítók termékei!

Üzletkötőnktől kérjen több ajánlatot biztosításkötés ese
Szolgáltatásaink költségmentesek!

Üzletkötőket, üzleti csoportokat keresünk irodáin
teljesítmény megkötése nélkül!
Saját iroda esetén kiemelt jutalék!

Központ: 1172 Bp, Cinkotai út 2. • Tel: 257-7214, 25
Fax: 257-7214,
Üzleti: **Schuszter Valéria:** 20/366-3183, **Erdős Péter:** 2
Irodai információ: **Sárköziné Lívia:** 06-20-366-305?
Nyitvatartás: H-K-Sze-Cs: 8-16-ig; P: 8-13.3
Ügyeletet H-K-Sze-Cs: 16-18-ig
Iroda: 1042 Bp. Görgei A. u. 27. • Tel: 369-544

Keresünk autókereskedéseket kie

Kiss György

a pécsi dóm déli kapuja
feletti tympanon dom-
bormüvének mintája
(magyar szentek hódolata)
államsegélyen vétetett.

Pécsi Napló.
1913. febr. 19.
(A pécsi muzeum
1912. évi gyarapodása.)

652.12

Kiss György rajza mintája a pécsi
dóm déli kapuja feletti tympanon
domborművéhez VII. 151.

Muz. és Kvt. Ert.

Kiss György (?)

Szecse P.

Szepesy Ignácz báró
pécsi püspök
és emlékszobra.

Petrik 1886–1900

Kiss György

Vas. Lyc. 1885. 745. l.

Emlékszobor egy püspöknek. Szepessy Ignácz néhai pécsi püspök emlékére a pécsiek szobrot akarnak állitani. A szobor mintájának elkészitésére Kiss György szobrászt kérték föl.

Kiss György

Lásd oko.

Gerecze P. A Szepessy-em-
lékszobor, Pécs, 1893.

Szent-Gály Gy.

A Kecskeméti városi
Főreáliskola keletkezése
és eddigi működése.

Gerecze Péter: Végyesy Szepesi Ignác báró emlékszobra Péczett.

8°, 4K, 30L, Pécs, 1893.

Kris György

Kiss György

nobrász

Gerecze Péter: Négyesy Szepesi Ignác br. emlékszobra Pécsett. 8-r, 4 kép, 30 l. Pécs, 1893

Gent (787)

zo ttsága t.Elnökségének

B u d a p e s t.

julius hó 28.-án kelt 308/1931.sz.
lyben a Rudas gyógyfürdő kupola-
fayance burkolatot tették kifogás
i tem, hogy a Rudas gyógyfürdő ku-
ayance lapokkal való burkolása még
sz tülvi tt á talaki tások során ké-

M.D.K.

Kiss Gyöngy nobrán

készítette Szepesy Ignács pécsi püspök nobrát. repr: 16 o. után

Gerecze P.: Szepesy Ignács pécsi püspök és emlékhobra Pécsett Pécs 1893, 13–17 o. 20,

Kiss György ??

Gerecze Péter dr.

Négyesi Szepesy Ignác báró pécsi püspök és emlékszobra Pécsett 3 table. Pécs 1893.

Kiss György

Négyesi Szepessy Ignácz pécsi püspök szobrát készitette a müvész, melynek repr.-ját bemutatja a lap.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. nov. 19.
XV. évf. 47. sz. 74o. lap

Kiss György

wód

Dr. Kovács Dénes. Négyesi Szepessy Ignácz báró pécsi püspök. Vas. Ty. 1893. 710–711. l. a szobornu kejevel.

M. D. K.

Kiss György szobrász

Pécs. Szepessy püstök szobra, 1893.

Magyar építészet. Bp. 1954. 106. l.

Kiss György

nebrány

Szepessy gróf püspök bronzozobra fenti-tőb. 1893-ből.

Szőcs Pécs 45. l.

Kiss György
szobász

M.D.K.

Ő mintázta Pécs egyik legszebb
szobrát a bronz Szepessy szobrot,
szombathely számára a Bor-
zsenyi Dániel mellékmüvet készíté

-di-: Az elfelejtett Kiss György
Dunaintuli Napló, 1957. aug. 19-7 lap

Kiss György hobrán M.D.K.

Pécs, Szepessy Ignác püspök bronz
állónobra. 1893

Genth. hucme. 1955 I. 254

M.D.K.

Kiss György, szobrász

Készítette a pécsi siékes-egyház két déli tornya körök kiszodó nyitok az hádsort díszítő 12 apostol-szobrot. Ugyancsak ő faragta az altemplom középső oltárán elhelyezet Dulánszky püspök márvány szobrát

Huba László: Budapest - Pécs - Mecsek

Bp. /é.n./, Panoráma, /Magyarország irásban és képben 10.köt.

44. old.

+ 45. ff

Kiss György

wód

z

Gerpecsiszékfalf

91, 92, 93. l.

Bőélet.

NÉMET (BAJOR) FESTŐ, XVIII. század
Hadvezér arcképe
Vászon, olaj, 85·5×65 cm.

NÉMET FESTŐ, XVIII. század
Tájkép mitológiai alakokkal
Fa, olaj, 50×62 cm.

NÉMET FESTŐ, XVIII. század
Balthazar lakomája
Vászon, olaj, 90×110 cm.

NÉMET FESTŐ, XVIII. század
Női arckép
Vászon, olaj, 55×43 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

NÉMET FESTŐ, XVIII. század
Férfiarckép
Vászon, olaj, 60×53 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

NÉMET FESTŐ, 1790 körül
Férfiarckép
Vászon, olaj, 92×75 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

OSZTRÁK FESTŐ, 1400 körül
Festett szárnyasoltár: Középkép: *Mária halála.* Bal felső: *Olajfák hegye.* Alsó: *Kálvária.* Jobb felső: *Keresztvitel.* Alsó: *Feltámadás.* Külső két kép: *Angyal és Sz. Mária együtt. Angyali üdvözlet.*

Kiss György

rozbrász

Pécsi rzékarogyhár

Sertzl Istvánemlékk

III. 231. l.

Jers. lépcső oroszlan

(1)

377

Képe 372,

M.D.K.

Kiss György, szobrász

„a pécsi szérecegyház főhomlok-
zatára tervezett apostol-szobrok
közül ujólag kettőt mintázott...
... a dómot Dulánszky Nándor
püspök a saját költségén restaurál-
tatja s ez összes plasztikai művek el-
készitésével Kiss Györgyát bizta meg.
E munkálatok befejezése után K. Gy.
Franciaországba utazik, hol huzamo-
sabb ideig marad." [Nem lett volna jobb
előbb???]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1885. VI évf.

szept. 16. sz.

M.D.K.

Kiss György, szobrász

kapott megbírást a pécsi dóm átalakítási munkáival kapcsolatban az apostol szobrokmak középkori modorban való elhészítésére (à 800 frt. + anyag.) Felenleg egy angyalszobron dolgozik - mely bérdelő helyzetben 1½ m. magas, és a templom nyugati homlokzatára fog kerülni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1885. VI. évf.

aug. 26. sz.

Kiss György

mod

Dr. Gerecze Péter. A pécsi
szikesegyház Külsége. Vas
Ujs 1888. 510–511. l.
Zsejkkel.

Kiss György

Gerecze Péter dr.

A pécsi székesegyház története. Vasvár 1888. 508–571. l. képekkel.

Kiss György MDK

Szt. Péter, szobormü
Szt.Pál szobormü

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.

MDK

Kiss György ~~festő~~ nobrái

„Péter" és „Pál" c. nobrai a KT-nál 1882.

MDK-A-1-1/1029.

MDK

Kiss György

Péter és Pál apostol

A mücsarnok kiállitása. Vas. Ujs. 1882.
6888.1.

M.D.K.

Kiss György szobrász

A pécsi székesegyház számára az apostolok szobrait mintázza, -közli a Képzőművészet c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1884.dec. 28.
14. sz. 223. lap

MDK

Kiss György szobrász

Gerencze Péter: "A pécsi restaurált székesegyház külseje" c. füzetben leirja Kiss Gy. műveit, életrajzát. Phototyp-képekben mutatja Kiss Györgynek tizenkét apostol szobrát, és "Magyarország szentei hódolnak Máriának" c. dombormüvét, melyeket a pécsi székesegyház déli homlokzata számára faragott . (E képeket a Vas.Ujs. elözö száma is bemutatta).

Vasárnapi Ujság, 1888. 32.sz. 532.lap

M.D.K.

Kiss György, szobrász

Hiszitette a pécsi székesegyház Schmidt-féle újjáépítése során az eltávolitott régi apostol-figurákat pótló új alakokat, és a déli homlokrat főbejárata fölötti domborművet.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1888. XVII. évf.

okt. 10. sz. 226. old.

M.D.K.

M. D. K.

Kiss György rajzai

A pécsi dóm főbejáratának domborműve.
A dóm külső rajzait K. Gy. készítette.
A déli oldal domborműveinek leírása
~~az~~ életpályájának rövid ismertetése.
Az apostol rajzai reprodukálva: V–VII. tábla

Gerecze P.: A pécsi restaurált székesegyház
külseje. Pécsett 1888 20, 21, 24–30
39 – 41

Kiss György nobrán M. D. G.

A déli homlokzat közepén, kívül-
ről magas szentek csoportját
ut Adalbertet, Márót faragta.

Az újjáépített pécsi nékesegyház. Pécs
1891, 10

Herr Professor Dr. v. A.

A. dein Dankbarer Leipzig, Burg-
platz 10 a. pt. rechts Dr. Ernst
Dr. Medizinrat z. Medizin Leipzig

Kiss György nobrán M. O. L.

Jaragta a pécsi nézeszgh. főhomlokzatának 3 nobrát: ut. Péter, ut. István és ut. Mór; a déli homlokzat 12 apostolát

Az ujjaalakitott pécsi nézeszgház. Pécs 1891, 8.

Kein Eigentum machen.

Nr. 94

Formular zu Mein Verzeichnis Bibliothek & Archiv: Nr. Name, Nr. Datum & Nr. Nr.; in dies Formular das Eigentum

Nr. Eigentumsbibliothek Mein Verzeichnis
(Bes. 1871, 8

Kiss György nobrán M.D.K.

1885-87 ben Pécsett a nézeseghaz déli homlokzatán Zapostolnobrot s a bejárat fölötti nobrizsoportot készítette. A NY oldalon több nobrot faragott. Az irgalmas nézetesek tplomá homlokzatán mária alakját faragta.

Az ujjáalakitott pécsi nézeseghaz Pécs 1891, V7

Kleine Anfrage Nr. 0.1

1382-84 der Partei [illegible] zur Frage
[illegible] Anfrage zu Frage
Post Polish [illegible] [illegible]
A by [illegible] the [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible] 19

Kiss György nobrán M.D.K.

A honvédelmi min. palotán Árpád alakját s a Deák sírkápolnán a Gyánoló Geniuszt faragta.

Rómában 1 évet töltött „Apagyilkos" c. holva itt készült.

Rafael emlékszobor mintázatával III. díjat nyert az 1883. nemzetközi pályázaton.

Az ujjáalakitott pécsi székesegyház: Pécs 1891, 47

Klein-Figuren Matrizen

Mr. D. L.

A Monsieur Adrien Mithouard Chef du Cabinet du Ministre de l'Instruction Publique

Monsieur Adrien MITHOUARD

I. Rue de Valois

Paris

Monsieur et très honoré Maître

Je vous remercie de votre aimable lettre du 1893 [illegible]

Je vous prie [illegible]

Mardi Rue Vivienne 47

MDK

Kiss György

A pécsi dóm restaurálásakor 15.000 Frt. tiszteletdijat kapott az apostolok s a homlokzat alakjaiért.

Cikk: A pécsi dóm restaurálása.

Vas.Ujs. 1891. 542.1.

MDK

Kiss György szobrász

Baranya megyei sz., a Pécsi Székesegyház 12 apostol szobrát készitette. Kép Vas.Ujs.1888. 31.sz.-ban.

Dr.Dolenetz József: A Pécsi Bazilika.

Vasárnapi Ujság 1891. 25.sz. 398-404.l.

MDK

Kiss György

A pécsi székesegyház 12 apostol szobrát mintaz-
ta s a kapu fölött tőle vannak dombormúcsoport-
ban a magyar szentek alakjai, amint az ország véd
asszonya előtt hódolatukat tolmácsoljak.

Cikk: Legszebb templomunk.

Reggeli Ujság, 1897.nov.4. 6.l.

MDK

Kiss György

A pécsi székesegyház szobormüveit mintázta meg az 1883.évben kezdődött átépitésnél.

Gerece Péter dr.: A pécsi székesegyház.

Magyar Epitőmüvészet 1907. 9.sz. 4-6.l.

MDK

Kiss György

A pécsi székesegyház plasztikáit Kiss György és Zala György készitették.

Szőnyi Ottó dr.: A pécsi székesegyház.

Magyar Művészet, 1929. 500.l.

Kiss György, szobrászm.

a nyolcvanas évekre esik a pécsi dóm restaurálás

A szobrászati munkákkal volt megbízva.

Ő már közel áll hozzánk. Képviselve van a Szépmüvészeti Muzeumban, a Szék.föv.muzeumben. Az ő müve a bp.-i Erzsébet-sétatér Veres Pálné-szobra s Pécsett a dómtéri Szepessy-szobor. Ő is inkább rekonstruálási munkákat végzett a dóm építésénél.

Gebauer Ernő: Rövid emlékezés Pécs képzőművészeti jelentőségéről a mult században.
Művészeti Motor. Pécs. 1941. 59-61.l.

M.D.K.

Kiss György: szobrai

szobrait állították fel a pécsi Káptalan-u. 6. sz. a XIX. sz. 90-es évei-ben átalakított ház kapufülkéibe.

Gosztonyi Gyula: A barokk Pécs. Pécs műemlékei. Bőv. klny. a Sorsunk .942. II. 4.sz.-ból. 16.old.

Kiss György

Pécs, Káptalan u.
6. sz. kanonoki
ház homlokzatán
Péter és Pál apostolok
kőszobrai
fantitől.
Szőpécs 75. l.

Kiss György

apostol szobrai a pécsi
székesegyházon. A [hom-
lokrati Hapu nyilás felett
Magyar szentek hódo-
lata Szűz Mária előtt;
dombormű

Szőr Pécs 50. l.

[déli

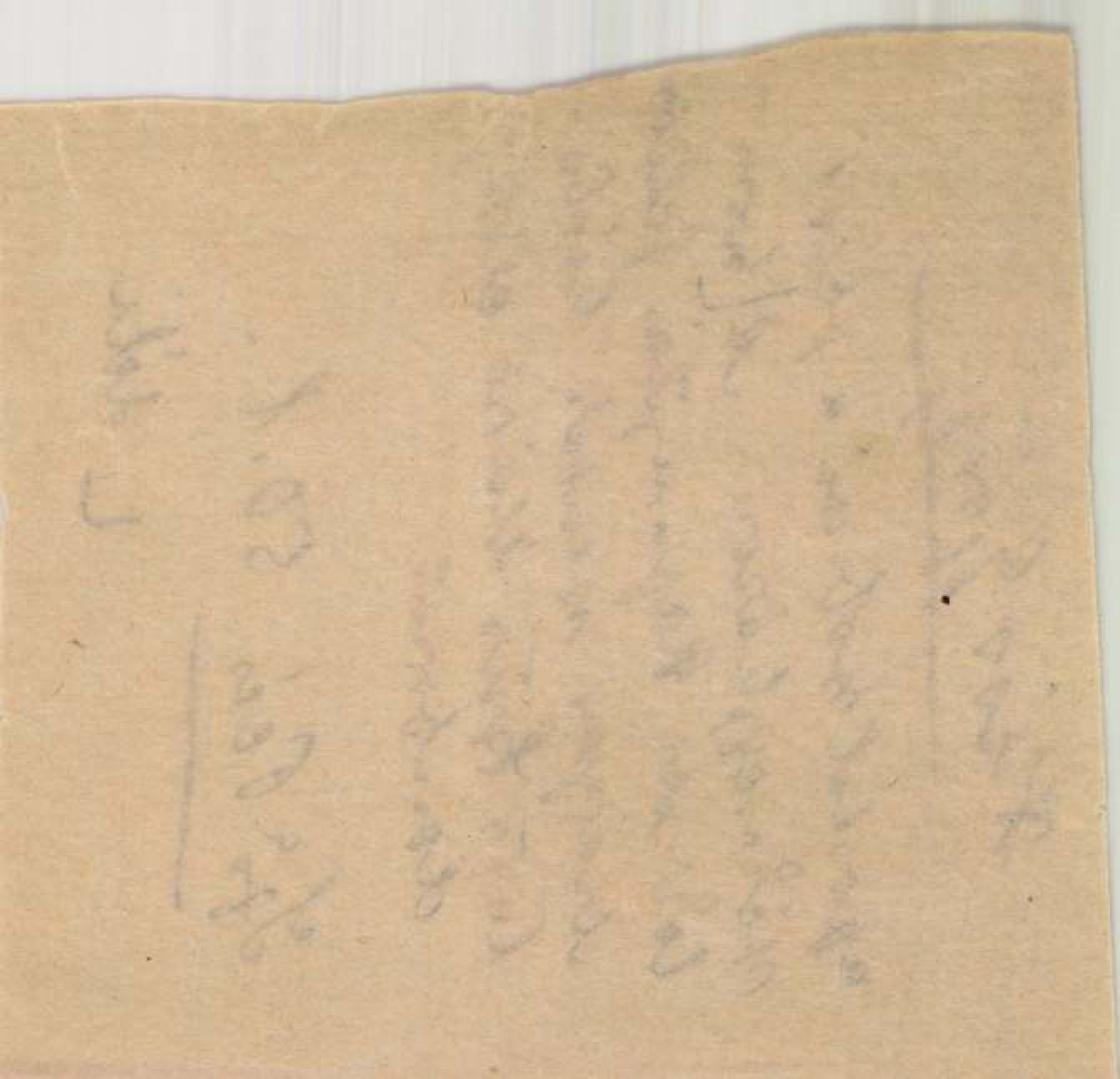

Kiss György

A pécsi szekeseghár
nyugati (fő) homlokze-
tán Péter apostol, szent
István király, és boldog
Mór domborminves
képei.

Szőpécs 51. l.

Kiss György
szobrász

M.D.K

1885-ben a pécsi Szikesegyházi
szobászati kiképzésén dolgozok
Elkészíti a „Magyar szentek mint
dása ami szobrokompozíciót.

Oli –. Az elfelejtett Kiss György
Dunántúli Napló, 1957. aug. 19 – 7 lap

Kiss György
szobrász

M.D.K.

1885-ben a pécsi Szikesegyház
déli homlokzat 12 apostolszob-
rát készítette el.

-di-: Az elfeledett Kiss György
Dunantúli Napló, 1957. aug. 19 - 7 lap.

-1-

Kiss György. pesti nobrán M.D.K.

nyer megbírást 1887. őszén a pécsi nákeseghár déli homlokzatáról lebontott s még a nárad elején készült Bartalics-féle apostol-nobrok pótlására. ./.

Csemeginé: Tompos Erzsébet: A pécsi nákeseghár Schmidt-féle ujjáépítése

Az Építőipari és Közlekedési Müszaki Egyetem Tudományos Közleményei, Bp. 1964. X. köt. 5. sz.

58. old.

M.D.K.

Kiss György, szobrász

... Ugancsak ő fejezi be a nyugati oromzat két angyal-alakját továbbá a déli bejárat fölötti dombormű-képet

Czemeginé Tompos Erzsébet: A pécsi székesegház Schmidt-féle újjáépítése.

Az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Tudományos Közleményei, Bp. 1964. X. köt. 5 sz.

62. old.

Kiss György nobrák M.D.K.

Szül. 1852 Szászvárson. Grázban Nebr. Friges nobrásznál tanult. 1874-ben a münchenei Akadémiára került. „Irgalmas szamaritanus" c. műve ott készült. Az Operaházon Petri Jakab és Palestrina alakját faragta.

Az ujjáalakitott pécsi székesegyház.

Pécs 1891, 46-47

Hans Thoma Archiv

Inv. 1932 Karl von Thoma Hans
Thoma Nachlass Frankfurt. 1934 Thoma a
Frankfurter Chronik Artikel, Thoma-
Haus Frankfurt "e. Muster auf Ins
Inst. Ms Chronik von Hans Thoma a
Frankfurter Schrift Forsyth.

Ms Copie Schrift Hans Thoma
Jahr 1911, 36-42

Kiss György

K

mics
Ced.

Vas Ujs. 1891. 542. l

A pécsi dóm restaurálása a fölszentelés napjáig 1.719,736 frtba került. De mire a templom minden fölszereléssel el lesz látva, a költségek összege eléri a kétmilliót. Magyar művészeknek is jelentékeny összeg jut belőle. *Lotz* Károly és *Székely* Bertalan festőművészek 37,000 frt tiszteletdijat kapnak, *Zala* György szobrász pedig 33,610 frtot a templom belsejében végzett szobrászati munkákért, mig *Kiss* György, a ki csak nem rég tért vissza Berlinből, 15,000 frtot az apostolok s a homlokzat alakjaiért. A dekorativ festés 105,000 frtba került. A mikor a restaurálást megkezdték, 1882-ben Schmidt építész 700,000 frtra számította a költségvetést, de aztán nem is maradtak meg az eredeti terv mellett, hanem fokozatosan uj munkákat és szépítési terveket füztek hozzá, nem csoda tehát, ha ép háromszor annyiba került, mint eredetileg számították.

„Mi romániai magyar írók is szeretnénk ezt az új magyar tehetséget a romániai magyar olvasóközönséggel közelebbről és az egész eddigi működése bemutatásával megismertetni. Ezért erkölcsi támogatásunkkal szívesen állunk műveinek terjesztése mellé... s örömmel látjuk azt, hogy Komáromi Jánosnak, ennek a nagyjelentőségű új magyar epikus tehetségnek műveit Romániában is megismerik, értékelni tudják és szeretetükbe fogadják."

Kuncz Aladár,

az „Erdélyi Helikon" szerkesztője.

Komáromi János nemcsak egy elsüppedt világ krónikása és mágikus megjelenítő művésze, hanem a XIX. század nagy magyar elbeszélőinek szinte egyedüli utóda, a Jókai—Mikszáth-féle nemes irodalmi hagyományok friss és eredeti folytatója. Regényeinek nagy sikere nemcsak kiváló, megejtő elbeszélőtehetségét bizonyítja, hanem azt is, hogy a magyar közönségben változatlan erővel él ennek az iránynak a szeretete.

Mi, vajdasági írók, tiszta szeretettel üdvözöljük Komáromi Jánost huszonötéves írói jubileuma alkalmával és minthogy ízes magyarságát, lüktető lelkű alakjait, nagy elbeszélő tehetségét sokra értékeljük, nagyon szeretnők, ha a mi közönségünk is megismerné ezt a nagy magyar epikai tehetséget.

Szenteleky Kornél,

Ó-Szivác.

Huszonöt éve, hogy Komáromi János tollat fogott, a mai magyar nemzedék osztatlan örömére és gyönyörűségére. Kiosztott közöttünk, szlovenszkóiak közt édes könnyeket, fájó mosolyt, boldog órákat. Írásaiban a mi élményünkké vált a mult, kincsünk lett az a szépség, melyet el nem értékteleníthet sivár köznapok kopott érzé-

Kiss György

Egy püspök szobra. Pécs néhai püspökének, a jótékonyságáról ismeretes Négyesi báró *Szepesi* Ignácznak a város szobrot emeltetett, s ennek elkészítésével *Kiss* György szobrászunkat bízták meg. Az álló szobor bronzból lesz, sienit talapzaton. A szobor maga harmadfél méter a talapzattal együtt 5 méter.

Vas. Ujs. 1892

284 f.

Kiss György

Pécs város megb. (riehai) Mégyesi
báró Szepesi Ignácz
hiszpok szobrát kézi-
ti bronz, talapzatul
gyott 5 méter meg-

Egy hiszpok szobra
Vas. Ujs 1892.

284. l

32—74, a szónokoknál 31—64 év között ingadoznak. A parlamenti életben szereplők nagy része azonban már a 30-as években jelentékeny erőt mutat. Cavour, Stein, Lincoln, Bismarck épen úgy mint a hitalkotók és hadvezérek, legfőbb alkotásaikat az 50-ik éven túl hozták létre.

Az átlagos számok tehát a hét csoportnál ily sorrendben fordulnak elő: költőknél 40, tudósoknál 42, hitalkotóknál 43, felfedezőknél 44, művészeknél 45, államférfiaknál 47, hősöknél 50-ik életév. A sorozatban legtöbbször előforduló számok a költőknél 31 (ötször), a tudósoknál 38 és 39 (háromszor), a hitalkotóknál 39 (háromszor), a feltalálóknál 36 (négyszer), a művészeknél 37, 44, 50 (3—3 esetben), az államférfiaknál 51. és 52. (négyszer), hősöknél 40, 54, 55 (3—3 esetben).

Általános szabályul tehát az az eredmény jön ki, hogy *a 40-ik életév elérése előtt még geniális emberek is csak kivételesen alkothatnak maradandó nagyot, s hogy az emberi alkotó erő maximuma a 40—50 évek közé esik,* tehát körülbelől ugyanazon korra, midőn a férfiak testi ereje s munkaképessége is a legnagyobb. De az alkotó erőhatalom nagyon messze korig terjed, hiszen a felsorolt jegyzékben látjuk, hogy 83 éves ember is képes volt élete legfőbb tettét megalkotni. S hogy nagy szellemek, minők Goethe 83, Michel Angelo 89, Humboldt 90, Ranke 91 éves korukban bekövetkezett halálukig munkaképesek voltak, köztudomásu tény.

BOULANGER ÉS FLOQUET PARBAJA.

Zajos ülése volt a franczia képviselő kamarának mult hó 12-én. Ekkor terjesztette be *Boulanger*, a hires franczia Bum-Bum generális és volt hadügyminiszter a képviselőház föloszlatására vonatkozó inditványát, melyet fölolvasván, többszörös közbekiáltásokkal félbeszakitott beszéddel kisért.

A beszédre *Floquet* miniszterelnök válaszolt, keményen és élesen, fölhányva Boulangernek, hogy azóta tart mindenkit a kormányra képtelennek, a mióta ő maga nincs tárcza birtokában s hogy republikánus ember létére nem szégyenli a kamarát gyalázni és a köztársaságiakat megtámadni, ő, a ki folyton papok és herczegek előszobáiban settenkedett.

Erre *Boulanger* ismét fölrohant a szószékre s oda kiáltá a miniszterelnöknek: «Ön szemtelenül hazudik.»

Nagy zaj támadt e kifakadásra, mire az elnök kérdésére a kamara kimondta Boulangerra a czenzurát, az pedig beadta a ház elnökének a képviselői mandátumról való lemondását.

Az ülés után *Floquet* miniszterelnök lovagias elégtételt követelt *Boulangertól* sértő szavaiért. *Perrin* és *Clemenceau* képviselők voltak segédei, a mi rendkivül jellemző körülmény, mert Clemenceau, a radikális köztársaságiak vezére volt az, a ki Boulangert nagy emberré s annak idején hadügyminiszterré tette. A tábornok segédei La *Herisse* és *Laisant* urak voltak.

A párbaj másnap ment végbe Dillon gróf neuillyi parkjában. A segédek vivó tőrben állapodtak meg. A párbaj mindössze nehány perczig tartott, mialatt a felek kétszer csaptak össze nagy hévvel. Rögtön meglátszott, hogy a már 60 éves polgár-miniszter határozottan jobb vivó mint a deli katona. Az első ütközésnél ugyan *Floquet* kapott nehány jelentéktelen karczolást, mig *Boulanger*nak csak jobb kezén esett egy kis szurás; de a másik összecsapásnál *Floquet* gyors szurással hárította el ellenfelének egy fenyegető mozdulatát s e pillanatban vivó tőre a *Boulanger* nyakába furódott. A sebből patakkal ömlött a vér s a segédek kijelentették, hogy az ügy lovagiasan el van intézve.

A megsebesült tábornokot rögtön a gróf kastélyába vitték és ágyba fektették, kötésekkel igyekezvén csillapitani az erős vérzést. *Boulanger* nem tudott szólni s nehezen lélekzett. Akkor hire járt, hogy nehezen épül ki sebéből. A seb azonban, korábban mint hitték, begyógyult s *Boulanger*, noha a polgári kéztől kapott vereség nagyon megcsökkentette tekintélyét, ismét folytatni készül előbbi szerepét s bár azóta kétszer megbukott, most ismét pályázik képviselői mandátumért.

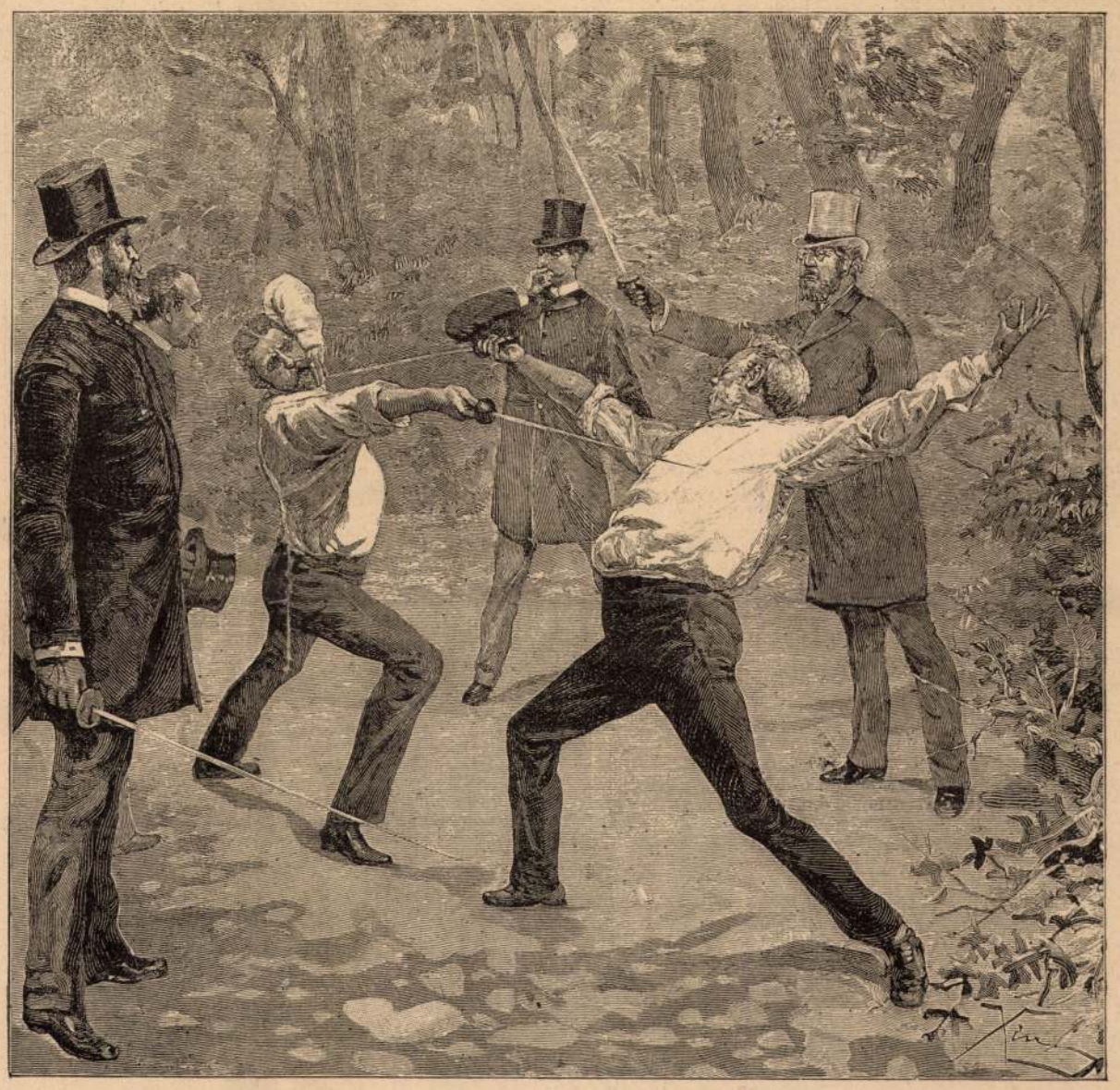

BOULANGER ÉS FLOQUET PÁRBAJA A NEUILLY-I PARKBAN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A pécsi restaurált székesegyház külseje czimű füzet jelent meg Pécsett, mint külön lenyomat az ottani főreáliskola 1887—88-iki «Értesítő»-jéből. A pécsi országos kiállításból is alkalomszerű, azonkívül, hogy a bazilika restaurálásáról oly sokszor van szó. Irta *Gerecze* Péter főreáliskolai tanár. Adja benne a bazilika építésének történetét, az archeologoknak az építés idejére vonatkozó különböző véleményével; leirja részletesen a nevezetes műemléket, a Pollák pesti műépitész által e század elején végzett, szerencsésnek épen nem mondható restaurálást, Kiss György szobrász műveit s általában a restaurálás folyását. Végül pedig közli a Schmidt Frigyes építő, Kiss György képfaragó és Dulánszky Nándor püspök életrajzát. Sikerült phototyp-képekben mutatja a dom nyugati, déli és keleti oldalait, az alaprajzot és Kiss Györgynek tizenkét apostolszobrát, és «Magyarország szentei hódolnak Máriának» czimű domborművét, melyeket a pécsi székesegyház déli homlokzata számára faragott. E képeket mult számunkban mi is bemutattuk. A kiállításkor sokan fölkeresik Pécset, s akkor a látogatók jó hasznát vehetik a füzetnek, melynek ára 1 forint 20 kr, s kapható a szerzőnél, vagy Budapesten Révai Leónál.

A Budapesti Szemle augusztusi kötetének dús tartalmát Földes Béla dolgozata nyitja meg «A munkás-kérdés elméletéhez» czim alatt, fejtegetve korunk e nagy kérdését több oldalról. Hunfalvy Pál pedig befejezi Görgey Istvánnak «1848 és 1849 ből» czimű munkája ismertetését, egyszersmind maga is közölvén adatokat azokból az időkből, mikor mint képviselő számos, érdekes megfigyelést és jegyzetet tehetett. Csopey László végét adja a Báthory István lengyel király életéhez nyujtott adalékoknak, közölvén a nagy fejedelem végrendeleteit is. Pálffy Albert regényének: «Egy leány mint özvegy asszony» ujabb részletét veszi az olvasó. Hermann Antal a «Szilágyi és Hajmási» czimű népballadát és rokonságait ismerteti. Csorba Ferencz «A vallásalapról» s ennek kapcsán a szegényebb papok fizetése javításának kérdéséről szól. Az *Értesítő*-ben három mű van ismertetve: József főherczeg «Czigány nyelvtan»-a nagy méltánylattal; az elhalt Scherer Vilmos-berlini tanár «Poetik» czimű posthumus munkája; s Reizner János «Régi Szeged»-jének második kötete. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Az Osztrák-Magyar monarchia irásban és képben nagy mű 65-ik füzete hagyta el a sajtót, mely a Felső-Ausztriát és Salzburgot ismertető rész 7-ik füzetét teszi. Mayr Sebestyén folytatja benne a «Házak és helységek» imertetését (fordította Lehr Albert). Huemer György «A zenéről Felső-Ausztriában»; Lambel János pedig a felső-ausztriai irodalomról ir es czikkét Király Pál fordította magyarra. A közleményekhez számos illusztrázió járul. E füzetben kezdődik *János főherczeg* tanulmánya: «Építés, szobrászat és festészet Felső-Ausztriában», Pasteiner Gyula fordításában. A fejedelmi szerző gazdag adatokkal rendelkezik a legrégibb időktől kezdve, s érdekesen adja elő a kolostorok és templomok építésének történetét, kiemelve a benczések érdemét, kik őrei voltak a műveltségnek és tudománynak. Jellemzi az egyes korszakok építészeti styljét, a nevezetesb épitményeket. A főherczeg czikkének még csak bevezető része van e füzetben. Megrendelhető a Révai-testvérek utján; egy füzet ára 30 kr.

A kolozsvári athletikai klub évkönyve. Érdekes tartalmu évkönyvet adott ki a kolozsvári athletikai klub 1886—1888. évről.

Első közleménye «Ki a gentleman?», melyben a gentleman álláspontját a klub elnöke, a 83 éves főur: báró Jósika Lajos fejtegeti, nemes izléssel, a szív és szellem tisztult álláspontjáról. A beszámoló közgyűlésen mondta. Méltó visszhangja ennek dr. Felméri Lajosnak «Athletika és demokráczia» tárgyu beszéde, melyben az athletikai kluboknak a társadalmi életben a testre és lélekre fontos befolyását magyarázza. A könyv továbbá a klub beléletéből tárgyalja a hivatalos adatokat; utmutatásokat ad az athletikai gyakorlatok különféle ágainak s versenyeinek vezetésére; s áttekinthető táblázatokban tünteti elő a klub eddigi versenyeinek eredményét. A könyv 120 lapon vázlatos uti-rajzot is közöl, egyik bajnokának, Borbély György tanárnak gyalog körutjáról, melyet Kolozsvártól a lomniczi csúcsig és vissza 30 megyén és 260 községen át a mult évben tett meg. Föl van továbbá véve a klub alapszabályzata, a becsületbirósági szabályzat, a gyakorlatok és versenyek szabályai s az idei őszi versenyek teljes programmja. Három fénynyomatu sportkép is diszíti a 272 lapra terjedő kötetet, a klub elnökének és bajnokának arczképei. E munka a klub «Ép testben ép lélek» jelmondatának érvényesítéséhez igyekszik irányt adni, s az érdekesen megirt uti levelek szórakoztató olvasmányt képeznek. Testgyakorló

Mozart 31. Don Juan.
Van Dyck 33. Művészete tetőpontján.
Schumann 34. Paradicsom és a peri.
Weber 34. Bűvös vadász.
Beethoven 35. Fidelio.
Rafael 35. Sixtini Madonna.
Rembrandt 36. Művészete tetőpontján.
Correggio 36. Az éj.
Titian 37. A farizeus fillére.
Cherubini 37. Medea.
Rossini 37. Tell.
Verdi 38. Troubadour.
Menzel 38. Művészete tetőpontján.
Schlüter 39. A nagy választó fejedelem.
Schinkel 39. Berlini szinház.
Gounod 41. Faust.
Bach 44. Máté-passio.
Leonardo da Vinci 44. Utolsó vacsora.
Kaulbach 44. Lépcsőház festményei.
Auber 46. A portici néma.
Thorwaldsen 49. Művészete tetőpontján.
Cellini 50. Perseus.
Wagner 50. Niebelungen.
Boieldieu 50. Fehér nő.
Rubens 52. Művészete tetőpontján.
Rietschel 54. Goethe-Schiller szobor.
Dürer 55. Négy vérmérséklet.
Händel 56. Messias.
Cornelius 57. Utolsó itélet.
Phidias 62. Olympi Zeus.
Bramante 62. Pétertemplom.
Vischer Péter 64. Sebaldus sirja.
Haydn 65. Teremtés.
Gluck 65. Iphigenia Taurisban.
Michelangelo 66. Utolsó itélet.
Rauch 73 Frigyes-szobor.

III. A *tudomány* férfiai közül:

Newton 24. A vonzás törvénye.
Schelling 24. Természetbölcsészet.
Hartmann 27. Philosophie des Unbewussten.
Strauss 27. Jézus élete.
Dubois Reymond 30. Állati villamosság.
Linné 30. Botanikai rendszerének megállapitása.
Helmholtz 30. Szemtükrök.
Schopenhauer 31. Főműve: Welt als Wille und Vorstellung.
Gauss 32. Theoria motus corporum celestium.
Haeckel 34. Természetes teremtéstörténet.
Kirchhoff 36. Fényképelemzés.
Liebig 37. Organikus vegytan.
Hegel 37. Phaenomenologia.
Buckle 38. Művelődéstörténelem.
Virchow 38. Cellularpathologie.
Berzelius 38. Vegytani kézikönyv.
Dove 54. Viharok törvénye.
Macaulay 55. Angol forradalom története.
Niebuhr 56. Római történet.
Ranke 39. Pápák története.
Ritter 39. Földrajz.
Mommsen 39. Rómaiak tört.
Roch 40. Cholerabacillus.
Spinoza 40 év körül. Ethika.
Harvey 41. Vérkeringés felfedezése.
Oersted 42. Electromagnetismus.
Bopp 42. Összehasonlitó nyelvtan.
Galvani 43. Galvanismus.
Winckelmann 43. Ókori művészettörténet.
Galilei 36. Napfoltok felfedezése.
Cartesius 48. Principia philosophiae.
Leibnitz 48. De primae philosophiae amendatione.
Bunsen 49. Fényképelemzés.
Herbart 49. Lélektan.
Darwin 50. Fajok eredete.
Aristoteles 53. Peripatetikus bölcsészet alapitása.
Kopernikus 57. Fő műve.
Kant 57. A tiszta ész birálata.
Grimm Jakab 63. A német nyelv története.
Humboldt 76. Kosmos.

IV. *A felfedezők, feltalálók, mérnökök és iparosok közül:*

Böttger 21. Meisseni porczellán.
Vasco de Gama 29. Keletindiai ut felfed.
Edison 30. Telefon.
Watt Jakab 32. Gőzgép.
Barth 34. Afrikai utjának vége.
Speke 34. Nilforrások.
Torricelli 35. Barometrum.
Senefelder 35. Lithographia.
König 36. Gyorsnyomda.
Steinheil 36. Tü-táviró.
Nachtigal 36. A Csad-tónál.
Cortez 36. Mexico elfoglalása.
Arkwright 37. Gyapotfonó gép.
Livingstone 37. Felfedezések Zambezinél.
Kammerer 37. Gyufa.
Stanley 37. Afrikán keresztül.
Ericson 38. Propeller.
Dreyse 41. Gyútűspuska.
Mongolfier 42. Léghajó.
Fulton 43. Gőzhajó.
Idősb Stephenson 44. Első vasut.
Gabelsberger 45. Gyorsirásrendszer.
Nordenskjöld 46. Sarkexpedicziö.
Ifj. Stephenson 47. Britannia-hid.
Franklin 47. Villámháritó.
Guericke 48. Légszivatytyú.
Daguerre 49. Daguerreotypia.
Jacquard 49. Szövő-gép.
Cook 49. Csendes tenger.
Schliemann 50. Trójai ásatások.
Dollond 52. Achromatikus távcső.
Morse 53. Táviró rendszer.
Krupp 53. Öntött aczélgyártás virágzása.
Achard 53. Czukorrépa gyártás sikerülése.
Borsig 54. Ezredik locomotiv.
Kolumbus 56. Amerika felfedezése.
Pizarro 57. Peru felfedezése.
Gutenberg 60 körül. Könyvnyomtatás.
Lesseps 65. Suez-csatorna
Brunnel 73. Themze-alagut.

V. *Hősök és uralkodók.*

Nagy Sándor 25. Gangamela.
Wasa Gusztáv 27. Király lesz.
Hannibal 31. Cannae.
Themistokles 34. Salamis.
Seydlitz 36. Roszbach.
Gustav Adolf 37. Breitenfeld.
Károly főherczeg 38. Aspern.
Tegethoff 39. Lissa.
II. József 40. Türelmi rendelet.
I. Napoleon 40. Hatalma tetőpontján.
Nelson 40. Abukir.
Barbarossa 41. Milano elfoglalása.
Grant 42. Főparancsnok lesz.
Cromwell 54. Protector.
Nagy választófejedelem 55. Fehrbellin.
Caesar 55. Hatalma tetőpontján.
Marius 55. Aquae Sextiae.
Madarász Henrik 57. Magyarok legyőzése.
Nagy Károly 58. Császári koronázás.
Habsburgi Rudolf 50. Marchfeldi csata.
Nagy Ottó 43. Augsburgi csata.
IV. Henrik 45. Nantesi edictum.
Oraniai Vilmos 46. Utrechti egyezség.
Wellington 46. Waterloo.
Wallenstein 49. Hatalma tetőpontján.
Nagy Péter 49. Czári czim felvétele.
Washington 50. Függetlenség.
Nagy Frigyes 51. A hét éves háboru vége.
Scharnhorst 52. Általános hadkötelezettség létesitése.
York 54. Wartenburg.
Savoyai Eugén 54. Belgrád.
Bülow 58. Dennewitz.
Ziethen 61. Torgau.
Tilly 61. Csata a Fehérhegyen.
Werder 62. Belfort.
Suwaroff 65. Prága.
Ruyter 66. Tengeri győzelmek a franczia-angol hajóhaddal szemben.
Moltke 70. Szedan.
Blücher 71. Katzbach.
Radetzky 83. Novara.

VI. Hitujitók, philanthropok és hazafiak.

Zinzendorf 22. Hernhuttiak alapítása.
Cavalier 23. Felkelés a Cevennes-ekben.
Wichern 25. Árvaház.
Beccaria 26. Halálbüntetés ellen.
Assisi Ferencz 27. Fermorand alapítása.
Gracchus Tiberius 30. Gracchusi törvény.
Cajus Gracchus 31. Néptribun.
Schleiermacher 31. Reden über die Religion.
Lafayette 32. Nemzetgyülés.
Calvin 32. Genfben megszilárdul.
Schill 33. Az 1809-iki felkelés.
Melanchton 33. Augsburgi hitvallás.
Francke 35. Árvaház.
Kempis Tamás 35. Krisztus követése.
Hany 39. Vakok intézete.
Jahn 39. Tornaintézet.
Zwingli 39. Hitvallás.
Husz 40. Műve az egyházról.
Salzmann 40. Schnepfenthal alapítása..
Sponer 40. Pia desideria.
Blum 41. Nemzetgyülés.
Hofer 42. Tirol felszabadítása.
Savonarola 43. Reform Florenczben.
Loyola 47. Jezsuita-rend.
Kossuth 47. Magyar szabadságharcz.
Kosciuszko 48. 1794-iki felkelés.
Wilberforce 48. Rabszolgakereskedés megszüntetése.
Heineke 49. Siketnémaintézet.
Benedek 49. Benczések rendje.
Luther 51. Bibliafordítás befejezése.
Basedov 51. Philanthropiai intézet.
Bonifacius 52. Németek megtérítése.
Pestalozzi 52. Rendszeralapítás.
Garibaldi 53. Bevonulás Nápolyba.
Fröbel 55. Gyermekkert.
Knox 55. Reformácio megszilárdítása Skóthonban.
Mahommed 57. Medinai hitközség alapítása.
Wicliffe 59. Bibliafordítás.
Nettelbeck 69. Kolberg védelme.
Cincinattus 80. Második diktatorság.

VII. *Államférfiak és szónokok.*

Hutten 31. Polemiái.
Gambetta 32. Franczia ország diktatora.
Demosthenes 33. Philippika.
Struensee 34. Hatalma tetőpontján.
Danton 34. Konvent.
Robespierre 35. Rém-korszak.
Rienzi 35. Néptribun.
Bolivar 38. Délamerika megszabaditása.
Széchényi 39. Világ.
Cicero 43. Catilina ellen tartott beszédek.
Medici Kosmo 45. Florencz ura.
Solon 45. Atheni törvényhozás.
Manin 45. Velencze diktatora.
Rodbertus 46. Levelei.
Fichte 46. Reden an die deutsche Nation.
Oxenstjerne 49. Protestans politika vezére.
Richelieu 50. Hatalma tetőpontján.
Cavour 50. Olaszország egyesítése.
Mazarin 51. Hatalma tetőpontján.
Stein 51. Az 1808-iki reform.
Lincoln 51. Elnök.
Lassalle 38. Elméleteinek befejezése.
Mirabeau 40. Nemzetgyülés.
Pitt 40. Hatalma tetőpontján.
Castelar 42. Miniszterelnök.
Metternich 42. Hatalma tetőpontján.
Schulze-Delitsch 42. Első előleg-egylet.
Stephan 43. A világposta-egylet alapitása.
Kapodistrias 51. Görög állam elnöke.
Brougham 52. Lordkanczellár.
Liszt 52. A politikai nemzetgazdaság nemzeti rendszere.
Talleyrand 52. Hatalma tetőpontján.
Kaunitz 52. Hatalma tetőpontján.
Bismarck 56. Az uj Németország megalapítása.
Juarez 50. Hatalma tetőpontján.
Deák 64. Kiegyezés.
Gorcsakoff 65. Hatalma tetőpontján.
Thiers 74. Végrehajtó hatalom feje.
Beaconsfield 74. Hatalma tetőpontján.

A közlött névsor — bármily hiányos is — világosan mutatja, hogy a német tudós nagy gonddal készítette azt és a saját nemzete iránt sem volt túlságosan elfogult. A névsorból vonható következtetések ennélfogva némi valószinűséggel is birhatnak, de mindenesetre nem érdektelenek.

A költői alkotás virágkorának átlagos magassága lenne tehát a 40-ik év. Hogy az alkotó erő mily sok ideig marad meg teljes mértékében, tanusítja az, hogy a felhozott sorozatban a legutolsó helyen Goethe Faustjának, tehát egy kétségtelenül nagy mesterműnek, befejezéseként szerepel. Nevezetes az is, hogy első helyen egy kiváló humorista áll, holott a humor rendesen érettebb korban mutatkozik. Részletesebben vizsgálva a dolgot, látjuk, hogy fiatal korban a lyrai, később a bölcsészeti vagy szatirikus szemlélődés uralkodik a költőknél, 40 éves kora előtt csak Rabelais irt nagyobb szabásu satyrikus művet, 40 éven tul már nevezetes lyrikus nem lépett fel, csak 26—32 év között. A verses hőskölteméný 31—57, a regény 29—54 év között virágzó, a dráma 29—59 között, de 45 év előtt e sorozatban nincs vigjáték.

A művészi alkotás virágkora a 45-ik életév; szorosabban véve a zenészeknél 42, a képzőművészeknél 47. Schubert lyrai zenéje legkorábban mutatkozik, az opera 31—65, az oratorium 27—65 évek között. A zene általában valamivel hamarább virágzik, mint a költészet, melyben az érzelmen kivül a gondolkozás is jelentékenyen szerepel. Nevezetes, hogy a német operairók főbb műveiket előbb irták, mint a francziák vagy olaszok. A festők virágkora 29—66 között ingadozik, az utolsó év Michel Angelo utolsó itéletét illeti; gazdagabb tartalmu képek a 44-ik évben fordulnak elő először, a legkorábban tünnek ki az arczképfestők, kiknél a tekhnika nagyobb szerepet játszik, mint a gondolat. A szobrászok alkotásainak virágkora a 39—73-ik év, tehát később kezdődik s később végződik, mint a festészeké, hasonlóan a drámairókéhoz, a lyrikusokéval szemben. Az épitészek virágkora 39—62 év, de megjegyezzük, hogy a középkori épitészek élet- és alkotási adatai hiányoznak. Mindenesetre itt későbbi korban lesz nagygyá az alkotó erő.

A tudomány férfiai között az anthropologiai és természeti csoportba tartozó tudományok egyenlő számmal vannak képviselve. Az előbbieknél az alkotó erő maximumának átlaga 41·75, az utóbbiaknál 41·25. A történelem 38—56, a bölcsészet 24—57. A kutató természettudósok (Du Bois Reymond, Helmholtz, Kirchhoff) előbb alkotják meg főbb műveiket, mint a rendszeralkotók (Darvin, Dove, Kopernikus), de a természettudósok alkotó erejének magassága meszszebb terjed, mint az anthropologiai tudományokkal foglalkozóké.

A feltalálók és felfedezők középszáma a 44-ik év, de köztük feltünő öregek is fordulnak elő. A felfedezők között vannak nagy számmal fiatalok, a mi életveszélylyel járó hivatásukból magyarázható; a feltalálók közt a veszélyes léghajó feltalálója (Mongolfier) szintén aránylag fiatal ember.

Feltünően magas korban érik el alkotó erejük maximumát a hősök és uralkodók, átlag véve az 50-ik évben, bár Nagy Sándor és Hannibál már kora ifjuságukban nagy hadvezérek voltak, s Salamis, Lissa, Abukir diadalait is aránylag fiatal emberek nyerték meg. Radetzky 83 éves korában győzött Novaránál s ez a legmagasabb életkor, mely jegyzékünkben előfordul.

A hitalkotók és hazafiak, kiknél az értelem mellett az érzelem is nagy szerepet játszik, jelentékenyen korábban, 42—43 év között érik el alkotó erejük maximumát. A hitalkotók 22—59, a hazafiak 23—80, az emberbarátok 25—55 év között szerepelnek főkép. Figyelemre méltó, hogy Luther, Bonifacius és Mohamed nagy alkotásai az 50-ik életév után következtek be.

Az államférfiak és szónokok átlagos száma a 47-ik év, azaz legközelebb áll a hősökéhez és uralkodókéhoz. A államférfiaknál a számok

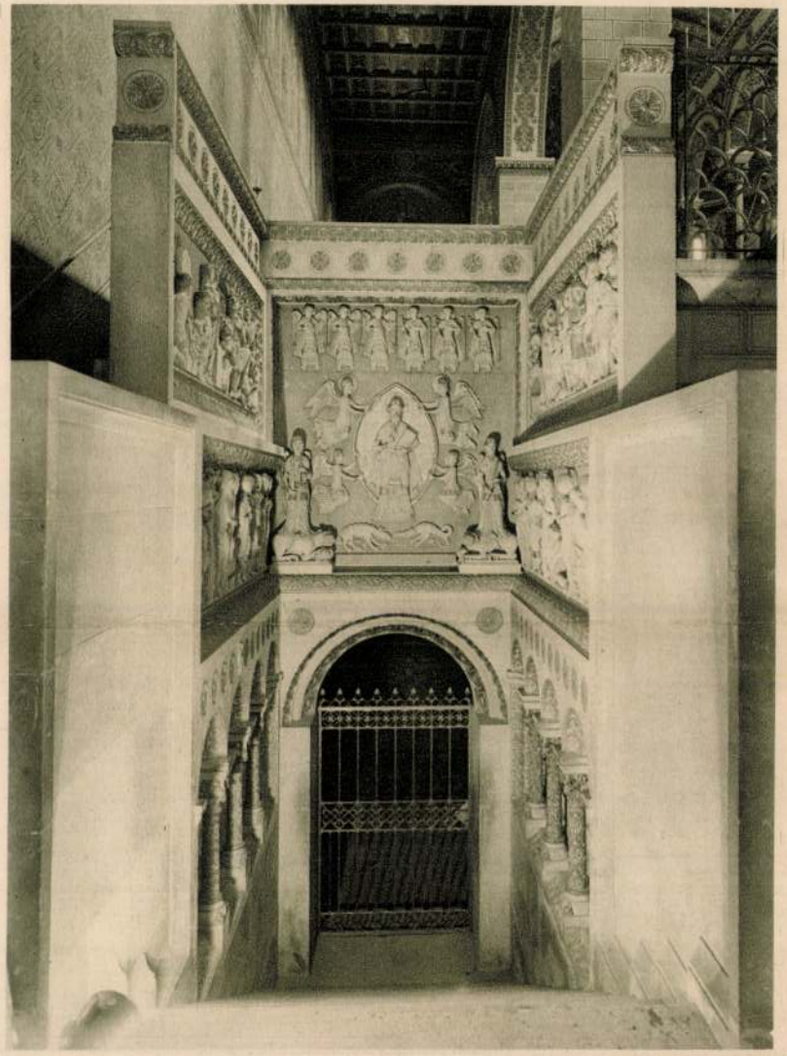

A PÉCSI SZÉKESEGYHÁZ ÉSZAKI ALTEMPLOMI LEJÁRATA
A XII. SZÁZADBELI KŐFARAGVÁNYOK REKONSTRUÁLÁSAIVAL

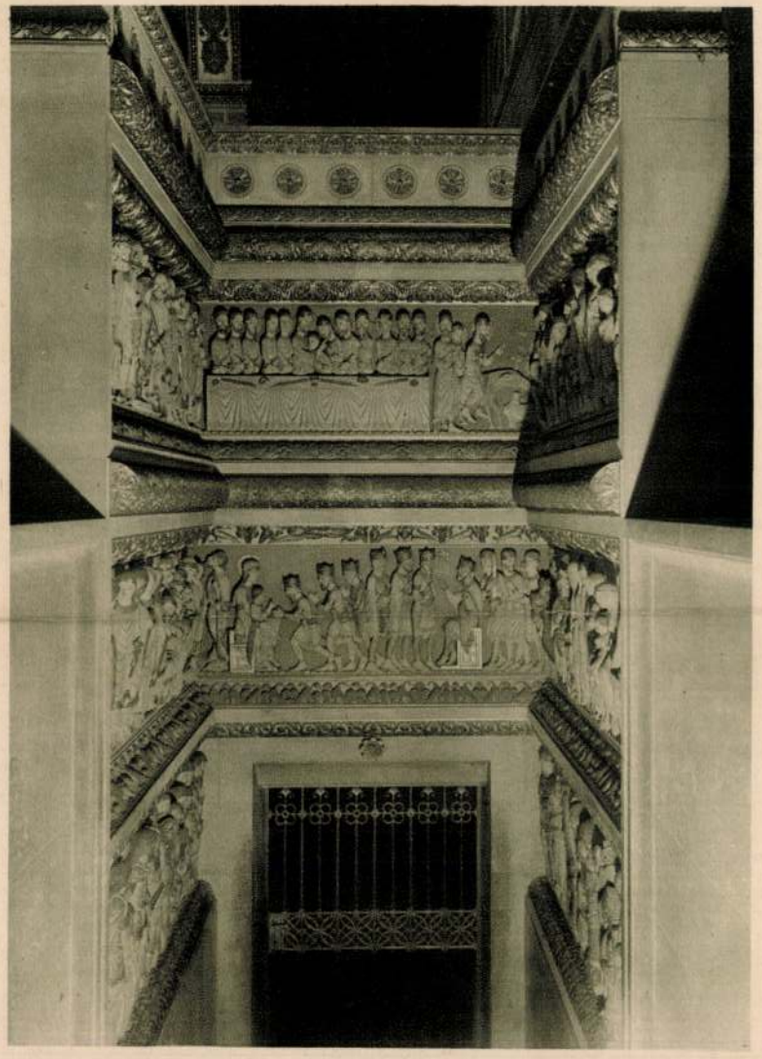

A PÉCSI SZÉKESEGYHÁZ DÉLI ALTEMPLOMI LEJÁRATA
A XII. SZÁZADBELI KŐFARAGVÁNYOK REKONSTRUÁLÁSAIVAL

Szörnyi Októdr – A pécsi székesegyház.
Magyar Művészet 1929.

Kiss György, Zala György

K

tották meg az egységességet, pedig nagyon akarták. Például az ornamentális festésekben a leghamisítatlanabb VI. századbeli, ravennai mozaikok után másolt virágfüzérek együtt szerepelnek XII. századbeli német-román motívumokkal. Ez ugyan nem zavarja a harmóniát, már mint a művészit, de nagyon a stílus-történelmit. Már pedig az utóbbi erősen hangoztatva volt. Nem kényszerültek volna az átalakító művészek sok-sok másolásra, motívum-böngészetre fanyalodni, ha megszívlelték volna a restaurálás ama helyes elvét, hogy *az elpusztult műemlék helyébe nem stílustörténeti gyakorlatokat, vagyis másolatokat kell helyezni, hanem modernt, korunknak megfelelőt, de a megmaradt régi részletekkel hangulatban egyezőt.* Így elkerülhették volna azt a visszásságot, hogy dacára a román formákra való verejtékes törekvésnek, mégis lépten-nyomon kiüt a modern művész kezejárása. Hiába stilizálgatott Andreae festő az alakjain, mégis csak németek lettek azok és nem bizánciak, ahogy akarta. Mily jól esik a szemlélőnek Lotz és Székely keresetlen őszintesége. Ők nem stilizáltak történelmi irányban, hanem művészetiben. És ez a helyes. A restaurálás fogalmának ilyen szemlélete okozta azt is, hogy a székesegyházról lefoszlott a multak emléke, a történelmi patina. A sértetlenül megmaradt kripta emlékeztet csak a régmult századokra, egyéb semmi. Múzeumba vándoroltak a síremlékek, falusi templomokba a régi márványoltárok. Szó sincs róla, a régi holmi közt volt elég selejtes is, de volt sok művészi értékű is. A Szatmári-pasztoforium, az Esterházy-alabastrom epitáfium és a sekrestye rokokó szekrényei megmenekültek a nagy kilakoltatásból. Művészek voltak az újjáalakítók, hát nem volt lelkük e gyöngyök elvetésére. De alapjában ez sem vall szigorú következetességre, s csak erősíti a XIX. század vagy pusztításra, vagy kompromisszumokra vezető restaurálási elveinek helyességében való kételkedésünket.

De ennyi gáncsoskodás után szabad-e még lelkesednünk a mai székesegyházért, nem úgy tűnik-e az átépítők működése, mint egy kárbaveszett erőlködés? Könnyű a felelet. Bátran lelkesedhetünk érte és nem veszett kárba a munka. Csak a szemléletünket kell más irányba terelnünk. Ne restaurálásnak, hanem egyszerűen egy XIX. századvégi művészeti alkotásnak tekintsük a székesegyházat, amelybe éppen a restaurálás jelszava alatt nem egy másolás, sok utánérzés is csúszott bele, de ott, ahol a művészek önmagukat adták, halhatatlan részletek keletkeztek és ami a térhatással dolgozó művészeti alkotásoknál lényeges: az egészen gyönyörű összhang ömlik el. Ne törődjünk azzal, hogy milyen *volt* a nyugati homlokzat, hanem elfogulatlanul szívjuk magunkba a szellős oszlopcsarnokokból áradó művészi levegőt. Ha a főoltár nem is ezen a helyen állt, és nem is ilyen volt, nem tesz semmit, a mostani szép, a kupolájára, íveire elhintett faragványok finomsága vetekszik a legjobb régi munkákkal. Az énekkarzatot hordó oszlopcsarnok és a fölvezető lépcsőzet mindig művészi élvezetet fognak nyujtani, még akkor is, ha megtudjuk, hogy ez nem volt itt hétszáz évvel ezelőtt. Őszintén örülhetünk a magyar falképfestés itt aratott nagy sikereinek, Lotz és Székely képeinek láttára. Teljes elismeréssel adózhatunk a fa- és ércmunkák mesteri kivitelének, az anyagok szépségének, valódiságának és gazdagságának.

A restaurálás befejezése után lefolyt idő a tartósság és időállás szempontjából is nevezetes tanulságokat nyujtott. A dómot nagy gonddal építették át és mégis maradtak hézagok rajta, amelyeken az idő és elemek romboló keze életeréhez nyúlhatott. A víz az az elem, amely itt különféle alakban: talajvíz, páralecsapódás, hó és fagy alakjában sok mindent kikezdett. 1922-ben csatornázásokkal, 1927-ben és 1928-ban szellőztető berendezésekkel kellett a romboló elem ellen a küzdelmet felvenni, sőt az utóbbi két évben az összes falfestmények restaurálását kellett végrehajtani.

*

A pécsi *székesegyház díszítésében* a művészetek versenyre keltek. A plasztikát *Kiss György* és *Zala György* művei képviselik a rengeteg mennyiségű építészeti plasztikán kívül. Az a déli kapu timpanonjába a magyar szentek hódolatát ábrázoló domborművet, a déli homlokzaton álló tizenkét apostolszobrot és a nyugati homlokzaton szentek médaillonjait és térdelő angyalok szobrait állította, ez az altemplomi lejáratok dombor-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

1969. augusztus 14.

Kiss György szobrai

Augusztus 19-én szülőhelyén, Szászváron felavatják Kiss György emléktábláját. Ez alkalomból a szobrász Pécsett levő műveiből mutatunk be néhányat.

Az ő alkotása a Széchenyi téri Szentháromság emlékmű. Kiss György szobrai díszítették néhány éve még a Székesegyházat. Sajnos, a puhakőszobrokat az időjárás erősen megrongálta, és ezért kellett őket a jelenlegiekkel kicserélni.

A Szepessy-emlékmű városunk egyik legszebb alkotása.

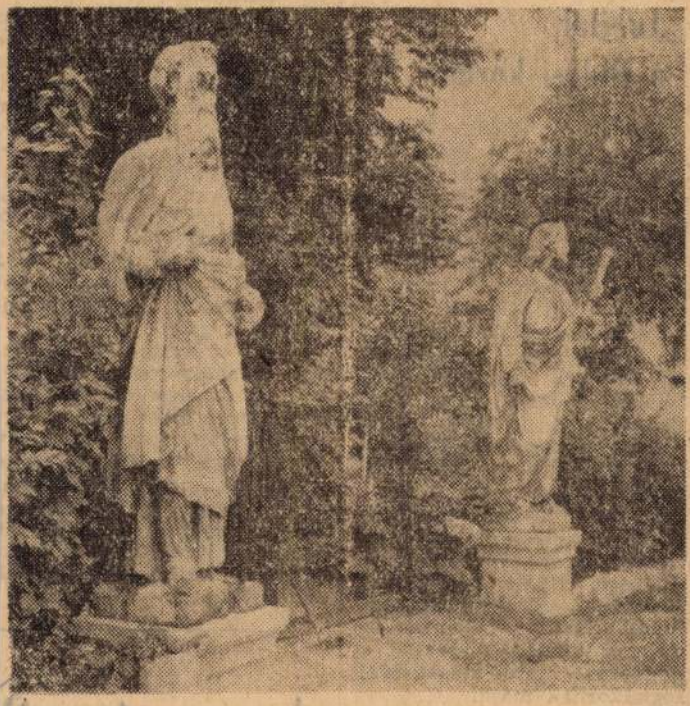

A Kiss György-féle szobrokból kettő még viszonylag épségben a püspöki parkban áll.

A Káptalan utca 6. számú ház bejáratát díszíti Szent Péter és Szent Pál apostol szobra.

Szokolai felv.

VOLÁN-iroda Mohácson

Szinte konkurrensei lesznek az IBUSZ kirendeltségeinek azok a VOLÁN-irodák, amelyeket a közeljövőben a járási székhelyeken megnyitnak. Pécs és Komló után, tegnap Mohácson, a város párt- és állami vezetőinek jelenlétében Papp János, a 12. sz. Autóközlekedési Vállalat igazgatója adta át a Tomori utcában létesített, szépen berendezett irodát. Az ügyfelek kényelmes körülmények között intézhetik problémáikat, amelyek a személyszállításra, idegenforgalomra, darabáru- és teherfuvarra, helyfoglalásra és rövidesen útlevél beszerzésre is vonatkozhatnak.

Jubilál a siklósi kórház

Jubilál a siklósi kórház, amelyet hetvenöt évvel ezelőtt alapítottak a dél-baranyai járás székhelyén. Az itt állomásozó huszáralakulat áthelyezése következtében felszabadult a régi kaszárnya és dr. Kregczy Ottó, akkori községi főorvos ebben az épületben alakította ki az új egészségügyi intézményt. Az 1894-ben megnyílt hórház mindössze húsz ággyal rendelkezett. A jelenlegi járási kórház öt osztályán 140 ágy van és évente 2000—3000 embert gyógyítanak. A jubileum alkalmából szeptemberben kétnapos tudományos ülésszakot rendeznek Siklóson. Az ország orvostudományi egyetemeiről meghívott előadók az anya- és gyermekvédelem, valamint a gondozás problémakörével foglalkoznak majd.

Kutyakiállítás

A Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesülete Baranya megyei csoportja megyei jellegű kutyakiállítást, tenyészszemlét és látra történő törzskönyvezést rendez szeptember 7-én, Pécsett a Balokányban. A kiállításra és tenyészszemlére minden törzskönyvezett 8, illetve 18 hónapos kort betöltött kutya nevezhető. A törzskönyvezésen minden fajta jellegnek megfelelő, 8 hónapos kort betöltő kutya részt vehet. Nevezési határidő: augusztus 25. Bővebb felvilágosítás minden hétfőn délután 17-től 18 óráig a MEOE megyei csoport, Színház tér 2. alatti helyiségében. Ugyanott lehet jelentkezni a közeljövőben beinduló fegyelmező és őrzővédő kutyakiképzésre.

A tárgyalóteremből

Lopott, csavargott

Gázömlő

Átmenetileg módosí útvonalát —

A Pécsi Gázmű dolgozói hálózatvizsgálat során fedezték fel az Ady Endre utcai gázszivárgást, amely miatt kiköltöztettek lakásából egy családot, s mától kezdve átmenetileg módosították több autóbusz útvonalát. A gázszivárgást előbb csak az utca elején, az Ágoston tér és a Márton utca közötti szakaszon tapasztalták, itt hétfőn megkezdték az úttest felbontását. Kedden délután négy óra körül pedig már csaknem a Katalin utcáig le kellett zárni a gázszivárgás által veszélyeztetett útszakaszt.

Az ügy részleteiről Vadas László üzemvezetőtől kaptunk felvilágosítást. Mindenekelőtt a gázömlés okáról érdeklődtünk. Az üzemvezető elmondotta, hogy a meglehetősen nagyforgalmú, állandó dinamikus terhelés alatt álló Ady Endre utca gázcsövei kifogástalanok. Nem csőtörésről van tehát szó. A csőkötő gyűrűk törtek el. A hétfő délutántól szerdán délig összesen öt törött gyűrűt találtak, ezeken keresztül szivárgott a gáz.

— Mivel rendkívüli mértékben megszaporodtak a törések, (az év eleje óta 259 esetben történt törés) több irányban végeztetünk vizsgálatokat. A Vasipari Kutató Intézete megbíztuk annak megállapításával, hogy megfelelők-e a csőkötő gyűrű-öntvények. A gumitömítő-gyűrűket is vizsgáltatjuk, hátha azok okozzák a töréseket.

Augusztus 2

A sellyei gyűlés szón a HNF

Megyeszerte megemlékeznek Baranyában az alkotmány ünnepéről. A városokban, községekben kulturális műsorral tarkított ünnepségeket rendeznek a Hazafias Népfront szervezetei az alábbi program szerint:

Siklósi járás: Sellye, augusztus 20-án 10 órakor, *dr. Erdei Ferenc*, HNF főtitkára, *Siklós*, augusztus 19-én 20 órakor, *Nagy Sándor* HNF alelnök, MESZÖV elnöke, *Turony*, augusztus 19-én 19 órakor *Görcs Károly*, a Baranya megyei Vendéglátó Vállalat igazgatója, *Felsőszentmárton*, augusztus 20-án 20 órakor *Ognyenovics Milán* országgyűlési képviselő, *Kistapolca*, augusztus 17-én 10 órakor *dr. Szabó József* országgyűlési képviselő, *Villány*, augusztus 19-én *Rameisl Ferencné* országgyűlési képviselő, *Palkonya*, augusztus 19-én 19 órakor *dr. Páter János* egyetemi tanár, megyei tanácstag, *Kovácshida*, augusztus 20-án fél 10 órakor *Görcs László*, a Leöwey Gimnázium igazgatója, megyei tanácstag.

Komló város, augusztus

Pécsi Napló 1907 (XII. évf.) 176 sz.

— **A Szentháromság-szobor ügye.** *Nendtvich* Andor polgármester ma délutánra egybehivta a pécsi uj Szentháromság szobor bizottságát, melynek bemutatta a *Kiss* György szobrász által már elkészitett ~~és fényképben~~ beküldött figurális részeket, melyeket egyházi szempontból a város fölkérésére *Hanuy* Ferenc dr. egyetemi tanár, pécsegyházmegyei áldozár a müvész budapesti mühelyében vizsgált fölül, megtette észrevételeit, melyeknek figyelembe vételével látott Kiss György a kidolgozáshoz. A szoborbizottság is nagy elismeréssel szólt az eddig elkészitett szoborrészekről és ennek alapján fölhatalmazta a polgármestert, hogy a müvész 4000 korona ujabb előleg kiutalványozása tárgyában tett kérelmének megfeleljen. Igy a polgármester ezen összeget haladék nélkül eljuttatja a müvésznek, aki serényen folytatja munkáját, de azért a szobor elhelyezésére tavasz előtt sor nem kerülhet, a polgármesternek még a szobor költségének fedezése is gondot okoz, mivel abból még mintegy 6000 korona hiányzik és a közönség ezen célra most már csak szórványosan ad, a város pénztárát pedig ezen összeggel megterhelni esetleg ellenzésre találna a közgyülésnél, mely a rendes szükségletekre is alig talál fedezetet. Igy a polgármester még mindig bizik abban, hogy a hitbuzgó polgárság és áldozatkész papság ezen most már jelentéktelen hiány fedezéséről is gondoskodni fog és ezért nem is sietteti a müvészt, hogy minél gyorsabban szállitsa le Pécsre szobrát, mivel annak teljes kifizetése most még nehézséggel járna, amig az egész költség együtt nincsen.

Tartozik.

Intézetek	Folyó számlai betét számla	Folyó számlai adósok számla	Különfélék

Rész függönyök és függönyanyagok
ágyteritők, diszpárnák, FINOM KÖTÖTTÁRUK, divatfonalak nagy választékban:
SZEKERES Rákóczi-ut 63.

Eljegyzés:

Viszolai Irma (Esztergomtábor) és *Reicher* József kertgazdasági tiszt (Nyergesujfalu) jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Sárosi Klára és dr. *Herczenik* Győző jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Házasság:

Tóth Magda és dr. *Mihálkovics* Tibor augusztus 18-án, kedden este fél 7 órakor tartják esküvőjüket az egyetemi templomban.

Frech Sarolta, a Gamma rt. tisztviselője és *Medetz* Gusztáv, a Magyar Nemzeti Bank pénzbeszedője augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján délután fél 6 órakor tartják esküvőjüket a margitkörúti ferencrendi plébániatemplomban. Az esketési szertartást a menyasszony bátyja, P. *Frech* Ottó végzi.

Medgyaszay Gyöngyi és ifj. dr. boronkai *Boronkay* Dénes kir. törvényszéki titkár aug. 15-én délelőtt fél 12 órakor tartják esküvőjüket a XI. ker. Nagyboldogasszony-uti lazarista kápolnában.

Halálozás:

Muskovich Ágoston balassagyarmati plebános augusztus 12-én 71 éves korában elhunyt. Temetése augusztus 14-én volt a szécsényi ferencrendi zárda kriptájában.

Özv. *Winkler* Ferencné *Skodák* Mária augusztus 10-én 70 éves korában meghalt. Augusztus 12-én temették el Magyaróvárott.

Alsóboldogasszonyfalvi *Gyarmati* Mózes főerdőtanácsos Budapesten augusztus 14-én elhunyt. Temetése augusztus 16-án délután 4 órakor lesz a kerepesiuti temető halottasházából.

Jó szemüvegek
békebeli minőségben
CHMURA
IV., Ferenciek-tere 2.

Elelmiszerpiac

Az élelmiszerpiacon pénteken reggel közepes volt a forgalom. A zöldség és főzelék felhozatala bőséges volt, ugy hogy a keresletet könnyen ki lehetett elégiteni. Több cikk ára kisebb mértékben csökkent. A gyümölcsfélék piacán különösen körtéből volt jelentékenyebb a felhozatal. Görögdinnyéből valamivel kevesebb áru érkezett, mint az előző napokban, ami néhány filléres áremelkedést idézett elő. A baromfipiacon csekély volt a felhozatal.

Az élelmiszerpiacon a következő cikkek árában történt változás: Nagyvásártelepi árak:

Zöldség és főzelékfélék: Fejeskáposzta 26—36, fejessaláta 8—16, kalarábé 4—12, tisztitott karfiol 100—160, tök 11—16, zöldpaprika töltenivaló 15—40, paradicsom közönséges 20—36, almaparadicsom 25—40, petrezselyem 12—25, kukoricacső 8—19 fillér.

Gyümölcs: Körte nemes 100—150, körte közönséges 35—100, kajszibarack 200—320, sárgadinnye 35—50, görögdinnye 24—36 fillér.

— (A pécsi államrendőrség uj vezetője) augusztus 18-án veszi át hivatala vezetését. A pécsi államrendőrség uj vezetőjévé kinevezett dr. *Borbola* Jenő győri főkapitányhelyettes augusztus 18-án érkezik Pécsre és átveszi hivatala vezetését a nyugalomba vonult *Török* Lajos főkapitányhelyettestől.

— (A máriagyüdi kegyhely 200 éves jubileuma.) Az egész Dunántulon és a Bácskában népszerü máriagyüdi kegyhelynek nagy ünnepe lesz Nagyboldogasszony napján. Ekkor ülik meg a kegyhely és a ferences zárda 200 éves jubileumát és ekkor avatják fel a templom külső falába illesztett márványtáblát, amely a zarándokhely teljes ujjáépitését örökiti meg. A tábori szentmisét és szentbeszédet Virág Ferenc pápai trónálló megyéspüspök mondja. A kegyhely ünnepére a Dunántulról és Bácskából 10 ezer zarándok érkezését jelezték.

— Marnitz Mesterhang, gramofonlemezfelvételek a Vásáron. A Modern Hangstudió üvegfalu felvevőjében a Vásár területén hanglemez-felvételeket készit a Marnitz Mesterhang. A közönség szemeláttára készülő felvételek nagy érdeklődésre tartanak számot, mert szombat délután Bordy Bella, vasárnap délután Barabás Sári és hétfőn délután Serényi Éva énekelnek Marnitz Mester hanglemezre a Tabányi dzsesz együttes kiséretével.

A pécsi apostolok

irta: RADOCSAY DÉNES

A Mecsek tövében elterülő város egyike legrégibb településeinknek. A keletről érkező magyarok fejlett kultura tmlékeit találták a Dunántul minden területén és aránylag rövid idő szükséges ahhoz, hogy maguk is előbb tanulói, majd épitői legyenek az európai müveltségnek. Az ősi pécsi székesegyház legszebb épitészeti példáink közül való — a régi istenházának maradványait kőtár őrzi, a mai templom a XIX. századi ujjáépitő folyamat eredménye. Fő formáival, stilusával a régi hagyományokat, a román katedrálisok emlékét őrzi, de épitészetileg hü gyermeke a XIX. század multat-ujitó korszakának is. Pompásabb és előkelőbb, nagyobbvonalu és diszesebb lett mint volt egykor a puritán, szigoru székesegyház, szépsége, igénye egyaránt megváltozott.

Homlokzatára a tizenkét apostolszobrot homokkőből *Bartalits*, a XIX. század művésze faragta. A szobrok azóta tönkrementek, az eltelt három emberöltő viszontagságai őrölték fel a könnyen málló követ és az első tizenkét apostol alakja már 1905-ben restaurálásra szorult. *Kiss* György szobrászművészt bizták meg annak idején a munkával, részben kiegészitette őket, részben — ujakat faragott a régiek alapján. Majd az uj vagy helyreállitott apostolok is homokkőből születtek, sorsuk ugyanaz lett, ami az elsőké volt: alig negyven év alatt pusztultak el másodszor is. Hiven őrizték és szolgálták hatvan esztendőn át a székesegyházat.

Körülbelül egy évvel ezelőtt hirdettek ujra pályázatot az apostolalakok megmintázására és a hat versengő művész közül *Antal* Károly terveit bizták meg a kivitelezéssel. A pályázat kettős feladat elé állitotta a művészeket, egyrészt stilusbelileg megfelelőt, a székesegyház főformáival összehangzót kivánt, de ugyanakkor a mai kor alkotásu modern szobrot követelt. Első terve szerint a nagyszabásu megbizatást két-három művész között akarta megosztani, majd félretéve más szempontokat, fontosabb problémának itélve a művészi egység kérdését, egy művészt bizott meg mind a tizenkét alak megmintázásával.

Antal Károly kerek egy éve dolgozik a szobrokon. Először az 1.50 cm-es agyagmintákat készitette el, majd ezeket gipszbe önti s nagyitja fel kétszeresére, három méteresre, a kőfaragó munka megindulása előtt. Okulva a régi példán, időtálló anyagból, dunaharaszti mészkőből faragja majd a hatalmas őrtálló alakokat. Jóelőre figyel és számit a 14 m. magasan elhelyezett alakok helyes szobrászi megmintázására, tekintetbe veszi a különböző rövidüléseket, különösképpen hangsulyoznia kell a függőlegesen haladó tagokat, köppenyredőzeteket, már terveit a tökéletes anyagszerüség, a kőfaragás keretein belül való lehetőségek irányitották. Kerülte a szabadon álló részleteket, sulyos és nehéz, nagy formákból alakitott, komoly és méltóságteljes, főformáiban stilizált, lelki mélységeket kutató uj apostolok vigyáznak majd az ősi város békéjére. Egyelőre megállt a munka. Nehezen kapni követ a bányából, csupán négy apostol kőalakja készült el és nyolc agyagfigurája várja a szoborkő-fejtés ujabb megindulását. A tizenkét apostol felállitását a jövő nyárra tervezték, remélhetőleg ősztől már kevésbé akadályozzák technikai nehézségek a szobrász munkás kedvét.

Az apostolok közeli lelki rokonságban állnak egymással. Különbséget közöttük attributumaik és a szobrászkészség különböző ötletei, a más és másképpen mintázott szakáll, a szilárd állásmotivumon belül változó mozdulatok, a köppenyek redőzetének eltérő kezelése jelent. Uj anyagukkal, modern formáikkal szervesen illeszkednek majd az ősi környezetbe. Régi müveltségi hagyományok uj példáiként állnak a szemlélő előtt, a székesegyház dicsőségét szolgálják, miként Lotz Károly és Székely Bertalan tettek hitet annak idején falfestményeikkel. A tizenkét apostol felváltja az elporladt régieket, de Pécshez kapcsolódó hüségükben nem észlel majd változást a város polgársága, a multat, a jelent és a jövőt szolgálják.

Felhivom
a magyar uriasszonyok és lányok figyelmét
jelentősen megnagyobbitott női ruha-üzletemre, ahol változatlanul a legjobb anyagokból izléses egyszerüséggel készült kabátoktól, ruhákon, kosztümökön át, a legfeltünőbb divatszinekben és legujabb divatvonalakban, gazdag választékkal állok vevőim rendelkezésére.
Előnyös, ha készen szerzik be nálam fenti szükségletüket, de kivánság szerint saját anyagomból műhelyemben méret után is készitek.

35 éves cég
Első őskeresztény magyar alapitás
Kovács Ferenc
IV., Muzeum-körut 21

— (Pécsett bizottság irányitja a téliruha gyüjtést.) A kormányzóné rádiószózatára Pécsett már megkezdődtek a téliruhagyüjtés intézményes megszervezésének előkészületei. A katonai és polgári hatóságok a városházán tanácskozásra gyültek össze, hogy a gyüjtés módozatait megbeszéljék és kidolgozzák a legeredményesebb módszert. A megbeszélések eredményeként bizottság alakult a gyüjtés lebonyolitására dr. *Várnagy* Elemér népjóléti tanácsnok elnökletével. A bizottságban az egyházak lelkészei és a város társadalmi egyesületének vezetői kaptak helyet és az ő irányitásuk mellett végzik el a gyüjtést a cserkészek és a leventék. A várost hat kerületre osztották fel és augusztus 25. és szeptember 5. között a cserkészek és leventék házról-házra járva kocsival szedik fel az önkéntesen felajánlott adományokat hős honvédeink részére.

— (Országzászló-őrségek.) A Szent István-hét első ünnepein, Nagyboldogasszony napján és vasárnap az alábbiak szerint alakul az őrszolgálat az Ereklyés Országzászlónál: szombaton a budapesti VIII. ker. leventeszakasz vonul ki déli őrségváltásra, vasárnap a vecsési egyesitett cserkészcsapatok szakasza teljesit őrszálgálatot, melyet a csepeli hadviseltek gyermekzenekara kisér déli őrségváltásra, valamint ad terzenét a Szabadságtéren.

ANYAGTORLÓDÁS MIATT Szinház — Művészet rovatunkat ma a tárca helyén találja az olvasó.

— (Különhajóval kirándulás Visegrádra.) Augusztus 16-án, vasárnap reggel pontosan fél 7 órakor indul a keresztényszocialisták rendezésében a DGT Ferenc József rakparti hajóállomásáról a termesgőzös Visegrádra. A hajón zene, tombolajáték, Szépmivesek előadása stb. Visegrádon vezetővel a várrom és a Salamon tornya megtekintése, táborozás. A hajón visszafelé zene. Hajójegy ára előre váltva oda-vissza 2.60 pengő. Jegyek kaphatók a keresztényszocialista központban és testületekben, Budapest, VIII., József-utca 61. Telefon: 13-74-72, 14-32-77 és lapunk kiadóhivatalában: V., Honvéd-u. 10.

— (A MOVE szépmivesek a délvidéki művésztáborban.) Augusztus 15-én a Délvidéki Közművelődési Egyesület meghivására a MOVE szépművesek művészcsoportja Szabadkára utazik. A délvidéki művésztáboron a következők vesznek részt: *Eyssen* Irén, *Baksa* Kató, *Dullien* Klára, *Mészáros* Erzsébet, *Rácz* Valéria, *Török* Gizella, *Csányi* László, *Hámory* Imre, *Kántor* Béla, *Básthy-Radics* Gyula, *Mindszenthy* Ödön, *Vasadi-Balogh* Lajos, *Szelecsényi* Ilona és *Végváry* Éva. A MOVE szépmivesek augusztus 15-én, 16-án és 20-án szerepelnek a délvidéki művésztáborban.

— (Az Egyesületközi Együttmüködés) irodáját a „Magyar haza — Magyar kard"-kiállitás tartamára a Műcsarnok helyiségébe helyezte át.

Szeretettel várjuk
Zongora harmonika rádió
és minden hangszer bemutatása
zenepalotánkban
Sternberg
hangszergyár
Budapest, VII., Rákóczi-út 60.

— (Homonnay főpolgármester mond emlékbeszédet a Bangha-emléktábla leleplezési ünnepségén.) Az Actio Catholica, a Katolikus Hölgyek Országos Sajtóegyesülete és a Központi Sajtóvállalati igazgatósága augusztus 19-én, szerdán este fél 7 órai kezdettel leplezi le nagynevü elnökének és alapitójának: P. *Bangha* Béla Jézus-társasági atyának, a nagy sajtóapostolnak emléktábláját, apostoli működésének helyén, a VIII., Horánszky-utca 20. szám alatt lévő kongregációs otthonban. A leleplezési ünnepséget fél 7 órai kezdettel ünnepélyes litánia vezeti be a kongregációs Otthon kápolnájában. Beszédet mond és a litániát tartja *Mihalovics* Zsigmond pápai prelátus, az AC országos igazgatója, majd az Otthon Horánszky-utcai házfalán elhelyezett domborművet leplezik le. Az avatóbeszédet dr. *Homonnay* Tivadar Budapest székesfőváros polgármestere mondja. Utána P. *Napholcz* Pál, a Jézustársaság tartományfőnöke veszi át emlékművét, végül a különböző katolikus egyesületek helyezik el koszoruikat az emléktáblán. Az ünnepségen a *Calligaris* kamarakórus énekszámokat ad elő.

— (A keszthelyi Nyári Egyetemen) az előre megállapitott tervezet szerint, élénk érdeklődés mellett folynak az előadások. A tanfolyam társadalomtudományi részében Tóth József a szociológia, Vasváry Ferenc a szociálpolitikába nyujtott bevezetőt, Zsindely Sándor ifjuságunk szociális és egészségügyi gondozásáról értekezett. A közjog-politikai tárgyu előadások során Molnár Kálmán a felsőházról, Holub József a nemzetiségi kérdés történelmi alapjairól, Faluhelyi Ferenc a kérdás mai állásáról, Herman János pedig a magyar szórványgondozásról tartott nagy figyelemmel kisért előadást.

A denaturált szesz ára. A közellátásügyi miniszter ujra szabályozta a denaturált szesz kereskedelmi árát. A rendelet értelmében a nyiltedényü denaturált szesz legmagasabb fogyasztói ára legalább 91.5% szesztartalom esetén a vevő edényében literenként 1 pengő 92 fillér.

— (Gondatlanságból okozott emberölésért) elitéltek egy MÁV segédtisztet és egy Beszkárt-ellenőrt. A kir. ügyészség vádat emelt *Bokodi* János MÁV segédtiszt és *Scheiring* József Beszkárt-ellenőr ellen, gondatlansággal okozott emberülés és közveszélyü rongálás vétsége miatt. Néhány hónappal ezelőtt a MÁV ujpesti teherpályaudvaráról farönkökkel megrakott teherszállitó vasuti kocsikat tolattak át a Beszkárt egyik fatelepére. Az egyik nyitott kocsiról az egyik farönk kicsuszott és Lázár Imre vasuti fékezőt halálra sujtotta. A vád szerint Bokodit és Scheiringet terhelte a felelősség a halálos balesetért, mert elmulasztottak gondoskodni arról, hogy a meglazult farönköt a helyére rakassák. A büntetőtörvényszék *Gátay*-tanácsa előtt mindkét vádlott tagadta bünösségét, de a bíróság a bizonyitó eljárás lefolytatása alapján megállapitotta: mindketten vétkesek a terhükre rótt büncselekményekben. A törvényszék ezért itéletében a két vádlottat egy-egy hónapi fogáhzbüntetésre itélte, de a büntetés végrehajtását büntetlen előéletükre való tekintettel felfüggesztette. Az itélet nem jogerős.

— (Betörőbanda ügyében itélkezett az itélőtábla.) Az itélőtábla dr. Janovics Tibor elnöklésével szerdán foglalkozott másodfokon *Novák* Jenő és társai, valamint *Franko* Pál napszámos bünperével. Novák, aki többször volt már büntetve, betörőbandát szervezett és a főváros különböző helyein kifosztotta az őrizetlenül maradt lakásokat. A holmikat azután orgazdák utján értékesitették. A bíróság sok tanu kihallgatása után *Novákot* 3 évi szigoritott dologházra itélte, betörőtársait: *Veszeli* János munkást két és félévi fegyházzal, *Krajcsi* Béla napszámost egyévi börtönre és *Olasz* Pál alkalmi munkást hét hónapi börtönnel sujtotta, mig az orgazdasággal vádolt *Kágel* András üzletvezetőt négyhónapi fogházra itélte. A bejelentett fellebbezések folytán került az ügy másodfoku elbirálásra az itélőtábla elé, amely részben megváltoztatta a büntetőtörvényszék itéletét. Krajcsi büntetését két évi és két hónapi fegyházra, Olaszét két évi és három hónapi fegyházra emelte, mig a többi elitélt büntetését helybenhagyta.

83 éve
Kozma kalap
Károly-körút 3
a régi helyén
Kozma Lajos Budapest Károly Király-út 3

Duna-Vásár
BRATISLAVA-POZSONY * 1942 IX. 5—13
DIJTALAN VIZUM! VASUTI KEDVEZMÉNYEK!
Vásárigazolvány és felvilágositás: Szlovák Idegenforgalmi Kirendeltség, V., Akadémia-u. 14. T: 113—846 és az IBUSz budapesti és vidéki irodáiban.

FILLÉRES HIRDETÉSEK

Apróhirdetéseket felvesz a központi kiadóhivatalon kívül a KSV fiókkiadóhivatala: „Christophoros" Utazási és Menetjegy Iroda IV., Kossuth Lajos-u. 5., VIII., Rákóczi-ut 1., Belvárosi Könyvszalon IV., Veress Páné-utca 8.

Minden szó hétköznapon 15 fillér. — Vasárnap 20 fillér. — Első és vastagabban szedett szavak duplán számítanak. Legkisebb hirdetés 20 szó. — Állást keresők 50 százalékos engedményben részesülnek. Keretes hirdetések milliméter sora hétköznap 25 fillér, vasárnap 30 fil.

Házasság

MUSKATLISABLAKOK bájos tulajdonosai: özvegyek, hajadonok, komoly nősülendők, bizalommal forduljanak: Méltóságos asszonyhoz, Főpostafiók 304. Válaszboriték. 1757

TÁRSASÁGBELI legdiszkrétebb házasságközvetítés. Telefon: négyszázhuszonegy—kilencszázharminc. Doktorné, Király-utca 67., I. 3.

NEGYVENÖT- és negyvenéves nyugdíjképes főtisztviselők vagyonnal nősülnének. Megbízott Alsóerdősor 8., földsz. 2. 3896

ÉLETEM csendjét az élet lüktető tiszta elevenségével szeretném felcserélni. Hozzámillő urinőt keresek feleségül. Magam akadémiát végzett, középkoru, bérháztulajdonos, diplomás állami főtisztviselő vagyok, akinek a gondnélküli megélhetéshez elég jövedelme van. Megfelelő ismeretség hiányában megbizottam Klinovszkyné, Csáky-utca 16., I. emelet 7. 3894

MAGÁNHIRDETÉS. 35 éves kat. csinos, két éve Pesten állásban levő magántisztviselőnő párezerrel, megismerkedne házasság céljából pesti vagy vidéki tisztviselővel vagy más hozzáillő igazi uriemberrel, ki kedves, becsületes gondolkozásu feleséget akar, irjon „Szeretnék valakiért élni" a kiadóba.

ÖNÁLLÓ 40-es őskeresztény gépipari vállalkozó vagyok, hozzám illő jólelkü és ideálisan gondolkodó leányt, akinek hozományával üzemünket bővithetném, feleségül vennék. „Meleg otthonra vágyok" jeligére kérek választ.

Háztartási állás

INTELLIGENS árvaleány elhelyezkedne anyahelyettesnek, házvezetőnőnek vagy hasonló állásba, ahol családtagnak tekintenék. B. Rákosszentmihály, Rogele János-u. 41. 1733

FŐZŐHÁZVEZETŐNŐ nyolcéves bizonyitvánnyal elhelyezkedne vidékre, pusztára. Tejgazdaságban, baromfitenyésztésben jártas. Wekerle-telep, Kálmán király-utca 21. földszint 1.

URI otthont keres városi, falusi háztartásvezetésben, főzésben, varrásban, németben tökéletes, középkoru, tapasztalt, szimpátikus uriasszony. Sz.-né, Tiboldaróc, Borsod megye, plebánia. 1759

JÓ CSALÁDBÓL való katolikus, lehetőleg 14 év körüli árvaleányt kis háztartásban — alkalmazna Király Jenőné, Jászárokszállás, Drogéria. 1769

VENDÉGLŐI és pansios szakmában jártas, a főzés minden ágában tökéletes szaktudással rendelkező középkoru uriasszony bejáró állást vállal. Leveleket „Október egy" jeligére Christophoroshoz, Kossuth L.-utca 5. 1768

JÓ bizonyitvánnyal mindenesfőzőnő hároméves gyermekével ajánlkozik elsejére. Kispest, Kossuth-u. 123., Ilonkának 1732

INTELLIGENS, vallásos nő, évekig vezette önállóan plebánia nagy háztartását, gazdaságát, kitünő bizonyitványokkal, hasonló állást keres plebánián, magánosnál, anyahelyettesnek. Leveleket „Pusztára is" jeligére a Christophorosba, Kossuth Lajos-utca 5. 1773

GAZDASSZONYNAK nagymosást kivéve mindent vállaló, szerényigényü, megbizható középkoru nőt keres magános főtisztviselő. Pestkörnyékre. Schuster, Sashalom, Erzsébet-utca 9. 1776

Oktatás

FELHIVÁS iskolaszéki elnökökhöz, fenntartókhoz. Felekezeti, községi uradalmi, tanyai, pusztai iskolákban háboru tartamára lakásért ingyen tanitást vállalok. Hazafias kötelességből, római katolikus vagyok. Cim a kiadóhivatalban. 1775

VIDÉKI papoknak, orvosoknak és tisztviselőknek javarészt nem áll módjukban gépirási tanfolyamok látogatása. A gépirás gyors, könnyü s tökéletes elsajátitását részükre lehetségessé teszik a jól bevált Gépirási Gyakorlatok. Ezeknek a legegyszerübb igénylési módja az, hogy Galambos Béla József Budapest, 46231 sz. postatakarékpénztári számláján az érdeklődő 1.— P befizetésével nyilvánitja erre vonatkozó kivánságát. 1758

Ingatlan

INGATLANVEVŐK és eladók forduljanak minden igényt kielégitő irodámhoz. Nagy Lajos, Vilmos császár-út 17. Telefon: 326—030, d. e. 9—1-ig. 1777

Motor

„SIHI" motoros szivattyu háromfázisu áramra eladó. Válaszlapra válaszolok. Layer Pál, Pécel. 1772

Telek

Mátyásföldön, Forrásmajorban

Budapesttől 7 km-re, HÉV-től 10 percre, gyümölcsös kertek részére 800 □-öles parcellák előnyös feltételekkel □-ölenkint 7—12 pengőért még egynehány kapható. Felvilágositás helyszinen d. u. 2-től.

Expressz fotó

Váci-utca 19. 3 kép 2.40 pengő

Betöltendő állások
(Nők részére)

Keresztény gyors- és gépirónőt

keres kereskedelmi érdekképviselet. Fényképes, kurrikulumos ajánlatot kér „Perfekt" jeligére e lap főkiadójába.

ŐSKERESZTÉNY gyors- és gépirónőket keresek teljesen megbizható textilnagykereskedésem részére. „Kezdő" jeligére Haasensteinhez, Dorottya-utca 8. 3899

Betöltendő állások
(Férfiak részére)

Üvegtechnikus-tanoncnak

felvesz 4 középiskolát végzett fiukat nagy iparvállalat. Ajánlatok életkor, iskolai végzettség, lakcim feltüntetésével „Biztos jövő" jeligére Haasenstein és Vogler rt. hirdetőirodába, Dorottya-u. 8. küldendők. 3599

A Magyar—Olasz Bank Rt. **JÓ OLASZ, NÉMET, FRANCIA NYELVTUDÁSSAL** biró, gyakorlott őskeresztény

Gyors- és gépirókat

keres. Jelentkezés a személyzeti osztályban.

Mindig időszerü
Kinizsi Andor
vidám regénye
Igy kell férjhezmenni!
Kapható a könyvkereskedésekben

Paplan

AMI JÓ, AZ OLCSÓ!
Reschofszky PAPLAN
VIII., Baross-utca 59.
JÓ ÉS MEGBIZHATÓ.

Ellátás—Szoba

URIHÖLGY szeptember 1-re vagy 15-re szobát keres fürdőszoba- és telefonhasználattal, a Belvárosban. „Teacher" jeligére főkiadóba.

VÁROSMAJORNÁL kertrenézö szép, nagy szoba butorozatlanul kereszténynek kiadó. 352—122. 1770

UTCAI butorozott szoba felsőbb iskolás leánynak fürdőszobával — esetleg teljes ellátással — Városliget mellett kiadó. T.: 428-032. 1779

Birtok

RÉGI mezőgazdasági vállalat nagyváros mellett, 150 hold városi és papirbérlettel, 90 hold örökfölddel, 40 hold növénykulturával eladó. Fényüző egzisztencia, kiválóan bevezetve, hatalmas forgalommal. Dr. Lázár Andor, Báthori-utca 22., II. 3. T.: 111—175. 1774

Üzlet

KIJELÖLT őskeresztény textilnagykereskedésem részére textilnegyedben üzlethelyiséget keresek. „Ötezerig" jeligére, Haasensteinhez, Dorottya-utca 3. 3899

Könyv

Ezeken az árakon érdemes eladni könyveit:

ÁTI atlasz	P	10.—
Irodalmi lexikon	„	15.—
2 Zenei lexikon	„	30.—
2 Művészeti lexikon	„	25.—
15 Móricz Zsigmond (piros)	„	35.—
21 Móra Ferenc művei (bőr)	„	50.—
7 1001 éjszaka	„	45.—
4 Magyarság néprajza	„	45.—
12 Kosztolányi: művei	„	24.—
15 Zilahy Lajos	„	30.—
2 Lin YU Tang: Muló pillanat	„	12.—
3 Thomas Mann trillogia	„	12.—
1 Mitchell: Elfujta a szél	„	5.—

Minden más szépirodalmi müvekért, sorozatokért, szótárakért stb. hasonló magas árat fizetek.

Nagy vásárlásaim révén módomban van egyes alkalmi könyveket, sorozatokat olcsó áron felkinálni.

Kérjen ajánlatot!
ROZSNYAI RÓBERTNÉ
„MUZEUM" könyvkereskedése
Tel.: 18—93—81. Budapest IV., Muzeum-körut 5

Fűzők, melltartók, gyógyhaskötők, terhességi fűzők a készitőnél
Kőszegi R. fűző-specialista
most Rákóczi-út 19, félemelet

Különféle

Betegtolókocsi,

tricikli, férfi, női, gyermekkerékpár. Készitőnél: Stefka, Ilökk Szilárd-utca 23. Telefon: 337—420.

BETEGTOLÓ és önhajtásu kocsik nagy választékban. Kölcsönzés is. Kerékpárok. Gyermekkocsik. **SIESTA** Járművek. Budapest, VII., Damjanich-u. 49. Tel. 420—656. Dijmentes prospektus.

ROSSZ SZAGU evőeszközeit a kellemetlen étel- és fémszagtól mentesiti és ragyogóvá teszi az évek óta bevált **METALIN** fémtisztitó szappan. Fillérekért kapható mindenütt. 3897

Clánozás

Clánoz, patikányt irt
KÖNIGSTEIN mérnök, olcsón, jótállással. VI., Andrássy-ut 57. Telefon: 228—073.

MATTEINE CIANOZÓ KIRÁLY-U. 16 T.: 22-76-32

Magánnyomozó

SZABÓ ÖDÖN legolcsóbb diszkrét
MAGÁNNYOMOZÓ
Rákóczi-út 47. Telefon 130-571.

Irógépek

TRIUMPH irógépek magyarországi vezérképviselete Édes és Decsy, Budapest, Akácfa-u. 13. Telefon: 222—624.

Vas- és rézbutor

GYERMEKKOCSI, gyermekágy, babakocsi, gyermekszék legolcsóbban Prohászka gyárból, Gróf Zichy Jenő-utca 46. Fiók: Üllői-ut 7.

Nyaralás

Nyaraljon a „Mária"-üdülőben Balatonlellén

Személyvonat indul Déli p. u.-ról 14.20-kor, III. oszt. P 11.50 (33% kedvezmény). Gyorsvonat indul 18.20 órakor ugyanonnan. Családias kényelem, saját strand, folyóvizes szobák. Saját kápolna a házban. Polgári árak mellett minden igényeket kielégitő elsőrendü ellátás. Érdeklődés „Mária"-üdülő, Balatonlelle, telefon: 59.

Jól akar üdülni?

jöjjön Borszékre, Puskás villában kedvezményes árak.

Vendéglői-, kávéházi-berendezések

VENDÉGLŐI BERENDEZÉSEK, sörkimérő pult, szék, asztal, billiárd, evőeszköz, üvegáru, stb.
FRIED, Király-utca 44.

Bélyeg

„DUNA" BÉLYEG-bolt

ritkaságok, ujdonságszolgálat, V., Mária Valéria-u. 19. (szemben a Ritz-szállóval). Telefon: 382—478. Legujabb magyar árjegyzék 80 fillérért.

Lakástakarítás

LAKÁSAT tükörfényessé és fényregmentessé teszi Grebenár Károly ablak- és lakástakarító vállalata Budapest, Tengernagy-u. 5. Ugyanitt tiszta méhviaszból készült beeresztő krém kapható. Telefon: 259—180.

Lakás

Zsigmond király-ut 96. sz.

bérházban azonnalra

2 szobás hallos és 2 szobás legmodernebb lakások

(központi fütéssel) és melegvizszolgáltatással) **KIADÓK.**

Felvilágositás a helyszinen és az épitési irodában. Telefon: 128—619, délelőtt 9—1-ig és délután 5—7-ig.

2 SZOBA hallos, melegvizes lakás, Délivasutnál IX. 15-re átadó. Levelek a kiadóhivatalba „Olcsó" jeligére.

A legfrissebb déli lap az
ÚJ NEMZEDÉK

Ruházat

Külföldi **BALLON-KABÁTOK**
Molnár Gyula
VII., Károly-körut 3/c
T. 427—575. Saroküzlet.

Tökéletes szabásu **BUNDÁT** PILÁT szücstől
IX., Ferenc-körut 32., II. emelet.

MAJDNEM uj perzsabunda, gyönyörü ezüstróka, boleró olcsón. Ker., Vörösmarty-utca 61., II. 1. 3896

Kid-, seal-, hörcsög- és
perzsabundák
olcsón vehet Pletenik szücsnél, Erzsébet-körut 29., első emelet.

Sakál-, macska-, seal- és
perzsabundák
szépek, olcsón Szemere szücsnél, ERZSÉBET-KÖRUT 26. MÁSODIK EMELETEN.

HASZNÁLT ruhát, zálogban levő tárgyat, egész háztartást, hagyatékot és mindent veszek. Vidéken is. Nutovits, Népszinház-utca huszonhat. Telefon: 340—967.

KEVESET használt és uj férfi ruhát veszünk és eladunk Frakk, szmoking kölcsönzés. Forgács szabóüzlete Budapest Dohány utca 68

ANGIN, VÁSZON
lepedő, paplanlepedő, köpper, damast, sephir, ing-puplinok, damast étkészletek, törülközők, konyharuhák, prima NEM MÚROSTOS kanavász stb. rendkivül olcsón WEISZ, Paulay Ede-u. 58. Udvarban. (Liszt Ferenc-tér mellett.)

HASZNÁLT ruháért, egyenruháért legtöbbet fizet: HOCH, Erdélyi-u. 17. T.: 143-925.

Ékszer

BIEDERMEIER
ezüst evőkészlet, 12 személyes 1780.— P.
Szigeti Nándor és Fia
II., Olasz-fasor 35.

Szőnyeg

PERZSASZŐNYEGET veszek legmagasabb árban. Sternberg, Dob-utca 2. Telefon: 224—246. 1488

MAGYAR perzsát készitőnél vásárolhat. Más helyen lerakatunk nincs. Ügynököt nem tartunk, eladás kizárólag Ferenciek-tere 3., udvar, ban. Békésszentandrási Házipari Szövetkezet. Tel.: 183—692.

VESZÜNK,
csekély haszonnal eladunk perzsa szőnyeget. „Antikart", Pilvaxköz, Városház-u. 14. T.: 18—44—11.

Válogatott
keleti perzsa szőnyegeket
bizalommal, alkalmi áron vásárolhat. Z. Vajda Ilona, V., Honvéd-u. 25.

Öröklakás

BUDAI RIVIERÁN
XI., NAGYSZŐLLŐS-UTCÁBAN
29-ik társasvillánkban,
SZEPTEMBERI BEKÖLTÖZÉSSEL
még néhány 1—3 szobás
öröklakás
leköthető. Tisztviselő Társasházak Epitő irodája, XI., Horthy Miklós-ut 36., I. 4. Szombat d. e. is.

III., SZÉPVÖLGYI-UT 1/b. és V., KRESZ GÉZA-UTCA 37.
három társasházunk
épül elsőrendü kivitelben. 25 éves adómentességü
öröklakások
közp. fütés és melegvizzel, rendkivül kedvező feltételekkel kizárólag a szervező és épitő
Németh és Mérő
okl. mérnök, épitőmesterek bej. cégnél köthetők le.
XI., HORTHY MIKLÓS-UT 42.
Telefon: 469—301.

2, 3 és 4 szobás
modern öröklakások okt. 1-re KIADÓK vagy ELADÓK. XII., Fürj-utca 32/a. (Lejtő-utnál.)

XI., Bocskay-uti
épités alatt álló
TÁRSASHÁZUNKBAN különböző nagyságu
öröklakás
JEGYEZHETŐ. Ezenkivül egy már kész garconöröklakás eladó. Terv és felvilágositás épitési irodában:
XI., Lenke-tér nyolc.

FÜRJ-UTCÁNAL remek villaöröklakások 1—2—3 szoba hall, olcsón eladók. Tulajdonos 257—392. 3751

Rossz részletre jó Butort Bertalanné Rákóczi-ut 82. I. 3
Vidékre árajánlatot küldünk

MÉG MA KÉRJEN UTALVÁNYT
a Pest melletti gyönyörü, ősfás eredeti strandfürdős erdő parcellázásának megtekintésére.
TELKEK RÉSZLETRE.
Ismertetőt, felvilágositást és utalványt dijtalanul adnak a parcellázási irodák:
Veres Páné-u. 30. T. 182—169.
Attila-u. 85. Telefon: 160—565.
Erzsébet-körut 1. II. 3. T. 425—448.
Ráday-u. 16. T. 186—178.
XIII., Uj Palotai-ut 10. sz.
Telefon: 291—022.

Hangszer

HEGEDŰ
VIOLA, CSELLO, koncert, zenekar, isoklai célra és összes felszerelések, részletfizetésre is beszerezhetők. TÓTH János hegedükészitőnél, Budapest, Kossuth Lajos-utca nyolc. 41 éves cég. Árjegyzék dijtalan.

ANGOHARMONIKA, ZONGORA, HEGEDŰ
REMÉNYI Király-utca 58 legolcsóbb.
Ingyen árjegyzék Részlet.

HARMONIUM 4 oktávos, uj, több regiszterrel, eladó. Szieber Ferenc, II., Mecset-u. 19. 1767

Zongora

Olcsó jó hangszer
Sternberg
Rákóczi-ut 60.

Legjobb zongorát, pianinót legolcsóbban vásárol részletre is **SZÁVITS NÁL.** Vétel, becslés. Javitás, hangolás preciz kivitelben. **Budapest, BAROS-TÉR 1. (Rákóczi-ut sarok)**

MÁRKÁS zongorák, pianinók, harmóniumok olcsón Uhlik zongorakészitőnél, Rákóczi-ut 82. 1739

VENNÉK zongorát vagy **PIANINÓT** készpénzért. Tel.: 115—934. Pozsonyi-ut 1. Virágüzlet, Hausner. **VIDÉKRŐL IS.** 3894

Németbirodalmi pianinók, zongorák
ujak és használtak, alkalmi vételek **Grimm mesternél,** József-krt 65.

FIGYELMÉBE ajánlom **RÁKÓCZI-UT ÖTVEN ZONGORATERMEMET.** Rengeteg zongora, pianino vásárolható feltünő olcsón, csekély részletre is. 3859

TIPOLD
RÁKÓCZI-UT 61
Divatcsarnokkal szemben.
Nagy választék, olcsó árak részletre is. Keresztény cég. Baross-tag.

EHALL Andrássy-ut 15. sz.
Leguagyobb keresztény vállalat. Zongorák, harmoniumok páratlanul olcsón. Kedvező részletfizetés.

Rövidebb ZONGORÁT
VAGY PIANINOT sürgősen vennék VIDÉKRŐL IS, ár, gyártmány közlésével. Strokl, Aréna-ut 9., földsz. 2. Telefon: 225—662.

SCALA Erzsébet-körut 15
Förster-, Bechstein-, Ibach-, Bösendorfer-, Hofmann-, original Stingl-zongorák, pianinók legolcsóbban! Részletfizetés!

HA zongorát, harmoniumot vesz, elad, ajánljuk Mendölné zongoratermét, Bezerédi-utca 10. T. 14-64-11. Őskeresztény cég. 351

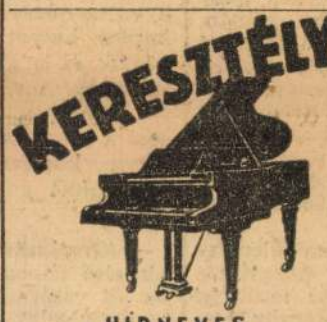

HÍRNEVES ZONGORATERMÉ
V., VILMOS CSÁSZÁR-UT 66.
CSALÓDÁS SOHASEM ÉRHETI

Lakberendezések

Bútort
mielőtt a vásárban vesz, győződjön meg olcsó áraimról.
BALOGH, Baross-utca 4. Calvin-térnél.

URI és kombináltszobák, rekamiék, stil-börgarnitúrák, ujak, használtak. Szücs, Semmelweis-utca tizenhét. 1294

KIRÁLY-U. 112

Vásártól 10-es villamossal szakasz. **JÖJJÖN** nozzánk. Meglátja érdemes! Használt és uj különleges márkás mübutorok, hálók, ebédlők, uriszobák, szalonok, kombináltak, antiquitások irodabutorok, egyes darabok utolérhetetlenül olcsón Butorüzlet, Király-utca száztizenkettő (Lövöldetérnél.)

Butor és Textil
keresk rt. Liszt Ferenc-tér 5.
Egy helyen — egy számlán
részletfizetésre: hálók, ebédlők kombináltak szőnyegek, függönyök, kelengyék. Dijtalan árajánlatot küldünk vidékre is.

MÁR heti részletre konyhák, rekamiék, szines butorok, irodaberendezések Bányafalvinál. Izabella-utca 11. 3858

NAGY SÁNDOR 26.
Károly-körut
GYÖNYÖRÜ mübutorok, márkás hálók, ebedlők, uriszobák, bőrgarniturák, velurgarniturák, stylszalonok, irodabutorok, **CSODÁS** kombinált berendezések legujabb tervek szerint **NAGY SÁNDORNAL, KÁROLY-KÖRUT HUSZONHAT.**

BIEDERMEIER nagyméretü szekrény, dupla-rekamier, kommod, fotelágy eladó. Kisipari műhelyben gróf Zichy Jenő-utca 33. 1591

10 RAKTÁRBAN
100 KÉSZITO
1000 BUTORA
Universal
MÚBUTOR-, IRODABUTORGYÁR
VII., WESSELÉNYI-U. 4.
Telefon: 226—692, 226—693.

ÉVA ÁGY
Fotelágy és kétszemélyes kanapéágy. Egy mozdulattal nyithatócsukható. VII., Alpár-utca 10. Telefon: 428—669. 652

LÁSZLÓ BUTOR
MEGBIZHATÓ ÉS OLCSÓ
JÓKAI-U. 6.
BEJÁRAT AZ Ó UCCÁBÓL

GLÓRIA
Epedár
fotelágy, kanapéágy
Egy mozdulattal nyitható, csukható. 10 évi jót.
GLÓRIA KÁRPITOS ÜZEM, THÖKÖLY-UT 89

SZÉKELY BUTOR
Modern és barokk kombináltak olcsón. Tartós háló 750, kombináltszoba 860, ebédlő 980-tól. Vilmos császár-ut 63. Berlini-térnél.

Szenzációs butorhitel
Csodás kombinált berendezések, hálók, ebédlők óriási választékban. **Minden 100 pengő után havi 7 pengő RÉSZLETRE.** István-ut 22., GROSZ.

BUTORT részletre is, gyönyörü hálószobákat, kombinált berendezéseket. Arban, feltételekben vezetünk, Eichler, Nagymező-utca huszonöt.

BUTOR! Lakberendezések, hálószobák, kárpitosáruk. Régi butorait ujért is becserélem. Fizetési kedvezmények. Kovács Ferenc, Izabella-utca 13. 3894

EGYÉVES részletre, kamatmentesen gyönyörü hálószobák, szenzációs kombinált berendezések. Árban, feltételekben, minőségben vezetünk, Eichler, Nagymező-utca huszonöt. 1652

jó befektetés:
ÉBNER BUTOR
VIII., KARPFENSTEIN-U. 2/A.

FELKÉRJÜK MÉLYEN TISZTELT OLVASÓINKAT, HOGY VÁSÁRLÁSNÁL HIVATKOZZANAK MINDIG A NEMZETI UJSÁGRA

A SZENT-HÁROMSÁG-SZOBOR. — Kiss György új szobormüve.

A Margit-szigeti hid megnyitása. A margit-szigeti összekötő hidat augusztus 19-én délután adják át ünnepélyesen a forgalomnak.

Az ünnepélyre meghivottak különhajóval indulnak a szigetre $^3/_4$4 órakor a bécsi hajó-állomásról. A meghivott urak diszruhában, egyenruhában vagy frakkban, a hölgyek látogató öltözékben, kalappal jelennek meg. Az ünnepélyre megjelenik *Széll* Kálmán miniszterelnök, a kormány több tagjával. *József* főherczeg és a főherczegi család tagjai a Margit-hidon át délután öt órakor érkeznek a megnyitandó hidhoz. Ő fenségeiket a szigeti hidnak a Margit-hidból való kiágazásánál a miniszterelnök a kormánynak jelenlevő tagjaival fogadja. Ezek kisérik ő fenségöket a szigeti hidfőhöz, a hol *Hegedüs* kereskedelemügyi miniszter a két államtitkár és a hidépités vezetésével és ellenőrzésével megbizott államközegek élén fogadja s rövid beszédben kéri, hogy ő fensége a hid megnyitását megengedje. A főherczeg válasza után a miniszter bemutatja a két államtitkárt, az épités vezetőit, mire a fenségek a szigetre térnek.

A párisi kitüntetések. A párisi kiállítás biráló bizottságai már végleg itéltek a kitüntetések fölött augusztus 16-ikán. A magyar kiállítóknak jutott összesen, a kiállítás különböző csoportjaiban: százegyvenöt *Grand Prix* (nagy jutalom), kétszáznegyven *aranyérem*, háromszázhatvan *ezüstérem*, háromszázhuszonkét *bronzérem* és kétszázkilencz *elismerő oklevél*, összesen tehát *1276 kitüntetést* állapitottak meg a magyar kiállítók számára. A közreműködők számára megállapított kitüntetések ebben a számban nem foglaltatnak. A kitüntetések rendkívüli nagy száma és elsőrendü volta mutatja, Magyarország kiállításának fényes sikerét.

Wlassics miniszter és a jogtudósok párisi kongresszusa. A párisi összehasonlító jogtudományi nemzetközi kongresszus *Wlassics* Gyula közoktatásügyi minisztert tiszteletbeli elnökévé választotta. A miniszter *Baguinhez*, a kongresszus főtitkárához küldött levélben köszönte meg a kitüntetést.

Petőfi emléke Aszódon. Bentsik József ügyvéd kezdésére most Aszód város és a vidék közönsége elhatározta, hogy szobrot állít Petőfinek Aszódon, hol három évig volt a gimnázium tanulója. A bizottság elnöke *Csengey* Gusztáv, a Petőfi-társaság tagja lett. Mikor a szoborbizottság megalakult, Csengey szép beszédben adta elő, hogy a mint Petőfi nagyszerü pályafutásának két pontját (Budapesten és Segesváron) már szobor jelöli, emlékkel kell diszesíteni a harmadik pontot is, Aszódot, mert Petőfi, mint költő, innen indult el dicsőséges utjára. A bizottság országos gyüjtést indít.

Gróf Tisza Lajos szobra Szegeden. *Fadrusz* János befejezte gróf Tisza Lajosnak Szegeden felállítandó szobrához a mintát. Szeged újjáépítőjének vezetője egyszerű polgári öltözetben az épülő szegedi part egy kőkoczkáján áll, hogy áttekintse a nagy munkát. A kőkoczka még nincs a helyén; az egyetlen a legfelső sorban. Alatta pedig dolgoznak a magyar kezek. Három munkás övig az iszapban vagy a földben. Kettő hengeren gördít egy nagy kőkoczkát, egy pedig csákányt emel, ez a kubikos.

Szlávy József végrendelete. A néhai koronaőr végrendeletében a *pozsonyi* szépitési egyesületnek 10,000 forintot, a Tud. Akadémiának 5000 forintot, a *Szépművészeti Társulatnak* 1000 forintot hagyott.

A kolozsvári egyetemi könyvtár igazgatója. A király a közoktatásügyi miniszter előterjesztésére dr. *Erdélyi* Pált, a budapesti Nemzeti Múzeum könyvtári segédőrét, a kolozsvári egyetem könyvtárának igazgatójává nevezte ki. Az új igazgató fia Erdélyi Jánosnak, az ötvenes évek kitünő költő-esztétikusának. A budapesti egyetemen tanult s 1886-ba a múzeumi könyvtár szolgálatában állott. Mint kritikus és az irodalomtörténet búvára jelentékeny irodalmi munkásságot fejtett ki.

Tanári kinevezések. A közoktatásügyi miniszter dr. *Katona* Lajos budapesti állami főgimnáziumi rendes tanárnak és ismert irónak a budapesti egyetemen az összehasonlító irodalomtörténetből egyetemi magántanárrá történt képesítését jóváhagyta; úgyszintén dr. *Somogyi* Manó pénzügyi fogalmazónak a budapesti egyetemen a társadalmi politikából egyetemi magántanárrá történt képesítését s végül dr. *Vámossy* Zoltánnak, a budapesti egyetemi gyógyszertani tanszék I. tanársegédének ugyane tanszék mellé adjunktussá történt megválasztását. A miniszter továbbá *Strausz* Adolfot a keleti kereskedelmi akadémiához rendes tanárrá nevezte ki.

Czobor Béla ezüst-miséje. Esztergomban, Nagyboldogasszony napján, a nagy fényű országos ünnepekkel egyidőben végezte a főszékesegyházi Bakócz-kápolna oltára előtt ezüst-miséjét *Czobor* Béla dr., a műemlékek országos bizottságának előadója. A tudós egyházi iró egész csöndben ünnepelt.

Házasság. *Beöthy* László, a Nemzeti Színház igazgatója, nőül vette *Szvirák* Gizella kisasszonyt. A polgári házasságkötésre következett egyházi szertartás a fazekas-téri református templomban ment végbe.

A párisi olympiai versenyeken augusztus 13-ikán dőlt el az uszásban kivivott bajnokság a 200 és 1000 méteres távolságban. Az elsőn *Halmay* Zoltán (Budapest) az angol Lahne mögött második győztes lett; az ezer méteres versenyben harmadik helyre jutott. — A nemzetközi diákkongresszussal kapcsolatban nemzetközi *diákvivóverseny* is volt. A versenyen magyar diák nyerte el az első dijat, a nagy aranyérmet. A vivóverseny győztese *Rajcsányi* Gyula budapesti egyetemi hallgató.

A müncheni sakktorna. Nemzetközi sakktorna volt Münchenben. Kitünő hirnevü sakkozók mérkőztek, köztük a magyar *Maróczy* is, ki a nemrég elhunyt fiatal magyar sakkmester, Charousek helyét erőteljesen foglalja el. A müncheni versenyben az a szokatlan eset fordult elő, hogy az első díjra hárman küzdötték föl magukat, mindenik 12 egységgel a többi fölött. Ezek: *Maróczy*, *Pillsbury* és *Schlechter*. A többiek így következtek: Marco 10, Burn 9½, Berger 8, Cohn 8, Janovszki és Showalter 7½, Popiel, Wolff és Gottschal 6½, Halprin 5, Billecard 2½, Bardeleben és Jakob 2 egységgel. A három mester egymás közt döntő tornában mérkőzött, melynek befejezése e hó 17-ikére volt kitűzve.

Az egymásközti mérkőzést e hó 12-ikén *Pillsbury* és *Maróczy* kezdték meg. A magyar mester a játékot elvesztette, mert roszul érezte magát, s másnap betegnek jelentette magát s nem játszott a bécsi Schlechterrel. A versenyből is kilépett s megelégedett a hatszáz márkás *harmadik* díjjal; azonkívül megkapta, mint a legtöbb játszma nyerője, a Rotschild báró háromszáz márkás díját is.

A pesti régi városháza. Nyoma sincs már a pesti régi városházának. A múlt héten hordták el utolsó köveit, s azokkal együtt eltüntek az alapkő letételekor elhelyezett okiratok is. A bontáskor egy szép kis kőládát találtak ugyan, de abban semmi egyéb nem volt egy régi rézkrajczárnál. Ebben kellett volna lenni az alapkőhöz letenni szokott okiratoknak, s talán régi pénzeknek is. Hanem a kis láda tartalma eltünt. Az eltünt okiratokat kutatják s hogy a keresés eredményesebb legyen, a főváros jelentést tett az esetről a rendőrségnek, a mely nyomozást indított az elkallódott irások visszaszerzésére.

Meteorok a muzeumban. A Nemzeti Muzeum ásványtári osztályához jó háromkilós meteorkő érkezett. Gróf Majláth József küldte Ó-Fehértóról; az ő uradalmára hullott le a minap. Egy másik meteort is kerestek a Muzeum az éjszaknyugati vármegyékben. Abban az irányban látták átcsapódni Budapest felett e hónap 2-dikán este.

* **A párisi világkiállítást** julius 28-áig összesen 20.067,406 ember látogatta meg. A rendkívüli hőség miatt a látogatók száma — különösen a hónap közepe táján — gyakran alig haladta meg naponként a 60—65 ezret.

* **A sah órája.** Benson világhirü londoni óragyárában a persa sah számára egy álló óra készült, mely lapján a teheráni időn kívül még 12 nagy európai, amerikai, ázsiai és afrikai város idejét mutatja.

* **A legtöbb eső** a földgömbön a Kalkuttától éjszaknyugatra fekvő Cherrapunji assziszi városban esik. Az átlagos évi csapadék 1280 cm., de voltak hónapok, midőn az esés mennyisége 365 cm. volt,

* **A tengerben élő halak** száma oly nagy, hogy becslések szerint minden négyzetköbméternyi fölszinű darabjára 50 millió esik.

* **New-Yorkban** mostanában nagyon kedvelik a japán cselédeket, kik állítólag sokkal megbízhatóbbak és ügyesebbek, mint bármely más nemzetiségűek.

Weinwurm Antal fényképei.

SZÉLL KÁLMÁN MINISZTERELNÖK KOCSIJÁBAN, A SZÉKESEGYHÁZ ELŐTT.

AZ ESZTERGOMI ÜNEPÉLYRŐL.

társulat Tárkányi Béla helyére egyhangúlag alelnökévé választotta és Steiner Budapestre költözött, s nagy tevékenységgel vezette a társulat ügyeit. József főherczeg családjának már régóta gyóntatója volt, a mikor 1890 január hónapban kineveztetett a székesfehérvári püspöki székre.

PAPP DÁNIEL.

1868–1900.

Novemberben lesz egy éve, hogy Perczel Dezső, a képviselőház elnöke, Papp Dánielt kinevezte segédnek az országgyűlési napló szerkesztőségébe. Ebből az alkalomból ismerkedtem meg vele s csakhamar megtanúltam őt becsülni és szeretni. Komoly, kötelességtudó s rendkívül érzékeny ember volt, tele ideálizmussal, tettvágygyal, álmokkal. Agya mindig égett, szíve folyton lobogott. Sápadt arczából, mély tűzű szemeiből ki lehetett olvasni egész végzetét. Mozdulatai szinte czikáztak az idegességtől, hangjában a lemondás és megadás fájdalma zengett. Sokat tudott és szakadatlanúl tanúlt. Minden csekélység érdekelte, a mivel ismereteit gyarapíthatta s nem volt olyan tárgy, a mihez alaposan, megbízhatón hozzá ne tudott volna szólni. Azok közé a becsületesen naiv lelkek közé tartozott, a kik eszményi törekvéseik mellett szinte megfeledkeznek a praktikus életről s csak úgy beleálmodják magukat a valóságba. Soktartalmú, ragyogó tehetségének, úgy rémlett, játék volt a munka. Sokat, sokfélét és gyorsan dolgozott. Tele volt gondolattal, eszmékkel s minden aprósága rávallott az előkelő iróra. Tudásával, sokoldalú ismeretével sohasem tüntetett; természetesen ömlött belőle a szó, a beszéd, a hogy a patak foly. Szerény és félénk volt, de mindig erős meggyőződések vezették. Csak a kimondott szó vagy a leirt betű után fogták el aggodalmak: nem lőtt-e túl a czélon? nem értik-e félre? Ez már vele járt a betegségével. Mert beteg volt ő már régóta nagyon. Barátai nagyon féltették. Én úgy éreztem magamat vele szemben, hogy nem lehetek iránta eléggé gyöngéd és figyelmes. Szép szálas volta mellett is törékenynek sejtettem. Hatalmas, de megromlott fizikumának minden rángása kínosan hatott rám, — gyakran voltak lappangó lázai s többször, csekélységek miatt, elájult. Ismeretlen utczán még fényes nappal sem mert járni, ilyenkor mindig kocsiba ült. Semmiségek napokra kihozták a sodrából.

Jogásznak készült s később Jeszenszky Danó közjegyzői irodájában dolgozott. Innen lépett aztán a hirlapirói pályára s több előkelő lapnak rendes munkatársa volt élete végeig s különösen elbeszéléseivel, tárczáival nyerte ki pályatársainak és a közönségnek elismerését.

A magyar szépirodalom nagyon sokat vesztett vele. Az újabb nemzedékben nincs egyetlen egy sem, a ki több készültséggel lépett volna pályájára, mint ő. Önálló, erős egyéniség, kellemes elbeszélő és kiváló stiliszta. A «Rátóthyak» czímű regénye s a «Tündérlak Magyarhonban» czímű és többi novellás kötetei csak sokat igérő kezdet, de hátrahagyott dolgozataiból még kikerül egy-két kötet, mely azokat túl fogja szárnyalni. A saját csapásán haladt mindvégig. Nem állt be szeczesszionistának, nem majmolta a külföldi módit. Magyar író maradt ízről-ízre, széles, nagy látkörrel s erős megfigyeléssel. Vidám bácskai történetei, melyeket annyi szeretettel írt, — hiszen bácskai születésű volt — modern elbeszélő-irodalmunknak java termékei közé tartoznak. Közéletünk minden ágára kiterjeszkedő krónikáinak egész halmaza megannyi kis mestermű, kabinetdarab a maga nemében. Egy nagy gondolkodó veszett el benne, egy jó és becsületes ember, a kit nemes ambiczió, tiszta álmok emeltek a magasba s mostoha sors tört össze legszebb férfikorában, mint villám a sudarat. A nagyközönség nem igen ismerte. Munkásságának nem voltak zajos külső sikerei. Irodalmi társaságoknak nem volt tagja. Magányos lélek volt s büszkén hordta az élet sulyát és szegénysége terheit. A siker másokat keresett fel, de ki az ő munkáival foglalkozik s olvasgatja műveit, látni fogja, hogy a sikernél tehetségéhez méltóbb koszorú jutott neki osztályrészül: pályatársainak feltétlen elismerése, az *érdem* legszebb koszorúja.

Endrődi Sándor.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Versek. Irta *Kiss Pál. Makó 1899.* A czímlapon még a következő szavak állnak: «első és utolsó kötet». Ez arra mutat, hogy oly ember gyűjtötte itt össze rímekbe öntött emlékeit, ki egyúttal a sírkeresztet is föléjök helyezi s örökre búcsút vett a múzsától. Ez annál feltünőbb, mert a mint a versekből látjuk, ez a kis kötet fiatal ember munkája, ki csak nem rég rázta le magáról a debreczeni kollegium porát. Bár Kiss Pál több ízben volt az iskolai költői versenyek nyertese, elhatározását nincs okunk kárhoztatni; erősebb költői hivatottságot, melylyel költészetünkben igazán kitünnék, versei nem árúlnak el. Legtöbb dicséretet érdemel gyűjteményében az egészséges magyaros hang. Szerelmi dalai csinosak, de nem találjuk bennök sem az érzések nagyobb mélységét, sem a gondolatok megkapóbb csillogását. Hazafias versei alig emelkednek túl a középszerűségen. Nehányszor kisérletet tett az elbeszélő versben is, a balladás homályt azonban túlságosan szereti, s még a költői elbeszélésben is alkalmazza, a mint példa erre «Török Klára» czímű pályanyertes verse. A kötetből álljon itt mutatványúl a következő költemény:

Soh'se panaszkodtam.

Sohse panaszkodtam — Istenem, ha akarsz
Teljes életemben, — Boldogságot nékem:
Azt a sok fájdalmat, — Hadd találjam azt fel
— Mit a sors rám adott — — Annak a kis lánynak
Nevetve viseltem. — Igaz szerelmében! . . .

Elmúlt életemből — . . . Ugy leszek én boldog,
Annyi fájó emlék! . . . — Ugy leszek igazán:
— Azokért, azokért — Ha szeret engemet
Boldogságot talán — Örök szerelemmel
Mégis érdemelnék! . . . — Az a szőke kis lány.

A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményeiből közelebb két újabb füzet jelent meg, u. m. *A Balaton vizének hőmérsékleti viszonyai*, irta dr. *Sáringer* János Kandid, és *A Balaton-parti fürdők és üdülőhelyek leirása*, irta dr. *Bolemann* István. Mind a kettő nagy alapossággal meríti ki tárgyát. Amaz inkább a szaktudományra nézve becses, emez ellenben közelről érdekli a nagyközönséget is, melynek tüzetesen és egyszersmind sikerült képmellékletekkel is megad minden fölvilágosítást, a mit az ottani fürdőkről és üdülőhelyekről tudni szükséges úgy a gyógyulást kereső betegeknek, mint az üdülni, vagy szórakozni óhajtóknak. A két kötetre tervezett s már befejezéséhez közelgő vállalat a Magyar Földrajzi Társaság «Balaton-bizottságá»-nak munkálata és kiadványa, melynek szerkesztését a bizottság elnöke, *Lóczy* Lajos egyetemi tanár vezeti. Sáringer művének ára két korona, a Bolemann Istvánénak pedig négy korona. A nagy 8 rét alakú mű Kilián Frigyes egyetemi könyvárus bizománya s Hornyánszky Viktor nyomdájában jelenik meg szép nyomással és számos illusztrácziával.

Az Osztrák-Magyar Monarkhia irásban és képben honismertető vállalat most megjelent 354-ik füzetével a Horvát-Szlavonország ismertetésére szánt kötet kezdetik meg. E kötetet horvát-szlavonországi irók irják. Az első füzet borítékja a szerkesztésre vonatkozólag a következő értesítést adja:

«A Horvát-Szlavonországról szóló kötet szerkesztésével a magyar felügyelő bizottság határozata alapján dr. *Krsnjavi* Izidor felügyelő bizottsági tag bizatott meg, a ki a maga hatáskörében intézte e kötet szellemi tartalmának összeállítását. A vállalat magyar szerkesztősége a maga részéről dr. *Thallóczy* Lajos felügyelő bizottsági tagot bizta meg, hogy dr. *Pauler* Gyula felügyelő bizottsági taggal egyetértésben, s mint munkatárssal dr. *Hodinka* Antallal, intézze az e kötet szerkesztésére vonatkozó további munkálatokat, s ezért e kötet a fentnevezett két szerkesztőségi tényező együtt működésének eredménye.»

A Szent István koronája országainak ismertetését tartalmazó kötetek közt *Horvát-Szlavonország* kötete a VIII. számu lesz; Magyarország VII. kötete *Délkeleti Magyarország*, vagyis *Erdély és a szomszédos hegyvidékek* leirását tartalmazza; e VII. kötet füzeteinek kiadása szintén még ez évben megkezdetik.

Magyar posta- és táviró-évkönyv jelenik meg közelebb, melyre annak szerkesztősége előfizetést nyit. Az évkönyv a naptári részen kivül posta- és távirószakczikkeket fog tartalmazni, azonkívül szépiro

Koller utódai fényképe után.

PAPP DÁNIEL.

dalmi részt is. Az eddig oly hátramaradt posta- és táviró-szakirodalom föllendítésén a felhivás aláirói: dr. *Hennyey* Vilmos igazgató mint főszerkesztő, dr. *Koroda* Pál és *Szentessy* Gyula mint szerkesztők dolgoznak. Az évkönyv deczember hó vége felé fog megjelenni s előfizetési ára 1 korona, mely dr. Koroda Pál czimére küldendő (Budapest, főposta, igazgatóság).

MI UJSÁG?

* **Lapunk mai száma** királyunk életének 70-dik évfordulója alkalmából az ő rá vonatkozó közleményekkel kapcsolatban számos arczképet közöl, melyek Ő Felségét életének különböző időszakaiban ábrázolják gyermekkorától kezdve mostanig. E képek közt bemutatjuk László Fülöp jeles művészünk olajfestményének másolatát, mely festmény a múlt évben készült s így egyik legújabb arczképe Ő Felségének, ki a mű készítésekor hosszabb ideig tartózkodván Budapesten, a budai királyi várpalotában hatszor ült a festő előtt. A kitünően sikerült arczkép a Magyar Földhitelintézet díszterme számára készült s most a párisi kiállításon van közszemlére kitéve, hol művészi tökéletességével méltó figyelmet keltett. Alkalmi közleményeink miatt, melyek lapunk terét egészen elfoglalták, a «*Vasárnapi Ujság Regénytárá*»-nak folytatását jövő hétre kellett halasztanunk.

A király 70-ik születésnapja. Az egész ország ünnepel augusztus 18-án, a király születésnapján. A hatóságok közgyüléseket tartanak, a városokban kivilágítást rendeznek. *Budapest* főváros hatósága már augusztus 16-ikán megtartotta rendkívüli közgyülését. *Márkus* József főpolgármester mondott lelkes hangon beszédet, a közgyülés pedig elhatározta, hogy az alkotmányos király iránt való hűségének küldöttség útján ad kifejezést a miniszterelnöknél; a nap emlékére jótékony alapítványt tesz, s felszólítja a lakosságot, hogy e hó 17-ikén este kivilágítást rendezzen, s a házakat fellobogózza. Augusztus 17-ikén már utczaszerte lengtek a zászlók a házakon, a középületeken, továbbá a hídakon, a kikötők árboczain, s készülődtek az esti világításra. A budai hegyek egyes pontjain örömtüzeket gyújtanak. Augusztus 18-ikán az összes templomokban hálaadó istenitiszteletet tartanak. A budavári Mátyás-templomban d. e. 10 órakor *Vaszary* herczegprímás végzi az istenitiszteletet. A miniszterelnöki palotában adják át a hatóságok küldöttjei a hódoló üdvözléseket. Reggel kilencz órakor a Vérmezőn katonai szemle és tábori mise lesz.

Szent István napja. *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter arra való tekintettel, hogy az idén különös fénynyel ünneplik meg a fővárosban Szent István napját, elrendelte, hogy az idén jelentékenyen *mérsékelt menettérti jegyeket* adjanak ki Szent István napjára, vagyis ugyanazt a kedvezményt adják meg, a mely a zónatarifa előtt, vagyis 1889 előtt megvolt.

Kiss György

Esztergomi pléb.tpl. márvány oltár

Pálinkás László: Esztergom XVIII. sz.i művészeti emlékei. Bp. 1937. 45 l.

Kiss György szobrász M.D.K.

Esztergom, Szentháromság szoborcsoport.

/ ult század 90-es évei / repr.

B. Wallon Emma: Az esztergomi Széchenyi tér

Bp. 1963. 35.l.

KISS György szobrász

Szent Háromság-szoborcsoport, Bottyán János u. 1. 1900
Fehérmárvány oltár, Belvárosi plébániatemploban,

PROKOPPNÉ Stengl Marianna: Esztergom-Belváros : Műemléki séta. Esztergom : Gran Tours, 1993

45.
87.

Kiss Györy

Hobrit

csekgom kent háromsig

Hobor

Wód

BEzt 44. l

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Kiss György

nobrán

esztergomi kenthárosmág

nobor

zvód

z

Pálinkás László =

Esztergom XVIII. századi

művészeti emlékei –

Bpest. 1937. 9. l.

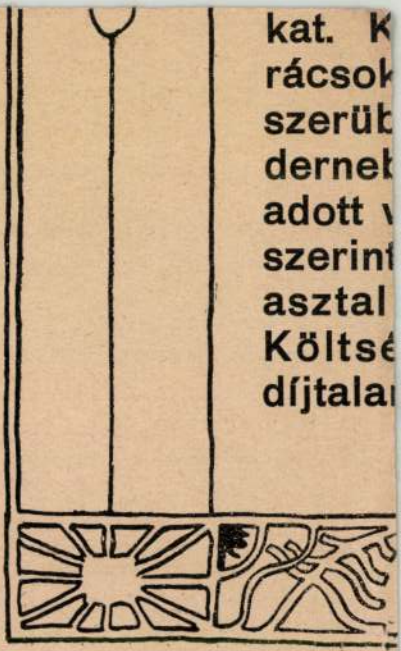

kat. K
rácsok
szerüb
derneb
adott v
szerint
asztal
Költsé
díjtala

Kisslyörgy

nobrán

Crod

Pálinkás László:

Esztergom XVIII. Házadi
Művészeti emlékei –
Bpest, 1937. 45. l.

Másolat az eredetiről.

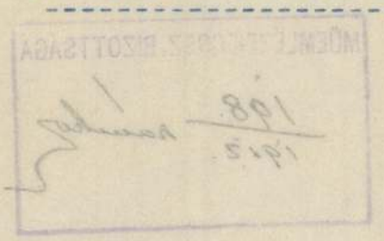

Méltóságos Székesfőkáptalan!

Esztergom.

Megfelelve a mult évi 950 sz. nagybecsü megbizásnak tisztelettel jelentem, hogy az esztergomi főszékesegyház Szent István király oltárának átalakitásáról Kiss György szobrászmüvésszel egyetértve készitett és a szobrászmüvész tulajdonát képező átalakitási tervet a Müemlékek Országos Bizottsága f.hó 14-én tartott ülésén tárgyalta és engem bizott meg azzal, hogy a Méltóságos Székesfőkáptalant értesitsem a tervbe vett átalakitás engedélyezéséről és hogy Kiss György szobrászmüvészt felkérjem, hogy a fényképben bemutatott szoborcsoport vázlatának mintázását olyképen eszközölje, hogy az zárt alakulás mellett igen nyugodt vonásokban az oltár architecturájának megfelelő jellegben maradjon, a lábazati alakulásra pedig a szoborcsoport megmintázása után a helyszinén tegyek kisérletet, hogy az a jelenlegi környezet által megadott helyzetbe legjobban beilleszkedjék.

Egyuttal bátor vagyok jelenteni, hogy a Müemlékek Orsz. Bizottságának határozatáról Kiss György szobrászmüvész urat egyidejüleg értesitettem.

Budapest, 1912. március 19.

Mély tisztelettel

Möller István s.k.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
198/1912. számhoz

Kiss György

Szent István bronzszobra az esztergomi székesegyház nyugoti frontján –

Lepold Antal

Szent István király ikonográfiája.

Sertz + Istvánemlékk. III

145. l

Kiss György

1852 - 1918

Úrod

Lepold Antal

Szent István király ikonográfiája.

Sorsi Schwanenlebb

III 152. l.

Kiss György

Szent István és Szent László
nobrot kénitett az esztergami
bazilika ennára nekő zákófala
pekemére (1901 után)

Sipilia, 1956, X. n., 452 old.

első emeletén. Az elsőben 140 festmény és 8 szobormű van, a második terem a nagybányai Hollósy-féle festőiskola gyüjteményes kiállítása, mely 113 festményt és szoborművet foglal magában. A körséta alkalmával a kiállító művészek legnagyobb részét bemutatták a miniszternek, aki a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a kiállításról s kilátásba helyezte, hogy a tárlat anyagából néhány kiválóbb művet a Szépművészeti Múzeum számára meg fog vásárolni.

—

— **Egy festőművész ajándéka.** *Hegedüs* László festőművész a minap a központi papnevelőintézet *Magyar Egyházirodalmi iskolájának* elküldötte ajándékba *Szent Imre* képét. A papnevelőben december 1-én leplezték le a képet szép ünnepséggel, amelyen ott volt Várossy Gyula dr. pápai prelátus és Bundala Mihály lelkiigazgató is.

—

— **Petőfi-szobor Pozsonyban.** A pozsonyi hirlapírók egyesülete mozgalmat indít: a régi koronázó városban fölállítandó Petőfi-szobor érdekében. Pozsony kir. város közönségéhez fölhívást intézett, amelyben kifejti, hogy első sorban Pozsony városát illeti meg az a dicsőség, hogy szobrot állítson Petőfinek. Petőfi hosszabb ideig itt lakott, az országgyülési ifjuság körében itt lelkesedett a nemzeti élet akkori hatalmas föllendülésén, itt irta egynehány szebbnél-szebb szabadságköltemenyét és szerelmi versét, innen, az ország akkori fővárosából vitte le magával az ország szívébe azt a meggyőződést, hogy Pozsony szab. kir. város polgársága, habár németajku, akart is, képes is volt fölbuzdulni és tenni a nemzeti szabadság nagy eszméiért. Megkönnyíti az érdekes és érdemes vállalkozást az, hogy *Fadrusz* János kijelentette, hogy a pozsonyi Petőfi-szobor megalkotása érdekében fölajánlja művészi tudását teljesen önzetlenül. A pozsonyi hirlapírók a szép cél megvalósítására *nagybizottságot* fognak alakítani s december 12-én tartják ez ügyben az előkészítő értekezletet.

—

— **Két Szent István-szobor.** A budvári koronázó Mátyás-templom mögött, a Halászbástya fokán fog emelkedni *Szent István* lovasszobra. A hatalmas szobormű talapzatára négy óriási dombormű kerül, minderike egy-egy történelmi vonatkozásu allegórikus szoborcsoportozattal. Az egyes jelenetek ezek: *Törvényhozás*, *Koronázás*, *Templomalapítás és Bécs város meghódolása*. A domborműveket a teljesen kész minták után most faragják karrarai márványból a szobrászati mesteriskola műtermében. A főalakot bronzból öntik a jövő év végén.

A másik Szent István-szobor, melyet az esztergomi bazilika homlokzatára *Kiss* György szobrásznál rendeltek meg, már elkészült. Az öt méter magas szobrot december 7-tól kezdve bárki megtekintheti a művésznek Nefelejts-utca 40-ik számu házában levő műtermében.

— **Képvásárlás Miskolcon.** Híre jár, hogy a *Borsod-Miskolci Múzeum és Kultur Egyesület* legközelebb megvásárolja *Tornai* Gyula kiváló festőművészünknek *Hunyady János utolsó órája* cimü nagyszabasu történelmi festményét, mely az *Országos Magyar Képzőművészeti Társulat* 1897. évi tavaszi nemzetközi kiállításán volt látható. Az érdekes művet alkalmasint külön kiállításon fogják a miskolciaknak bemutatni.

—

— **Liszt Ferenc szobra.** Annak idején mi is közöltük annak a pályázati hirdetésnek a szövegét, melyet az illetékes bizottság Liszt Ferenc Weimarban emelendő szobrára kiirt. A pályázat nemrég járt le és a pályabiróság tagjainak összesen 68 pályamű közül kellett a legjobbat kiválasztaniok. Az első díjat *Hahn* müncheni szobrász, a másodikat *Everding* kasszeli s a harmadikat *Fusz* tanár innsbrucki szobrász nyerte el. Kivitelre természetesen az első díj nyertesének a terve kerül, akit fölszólítottak, hogy egyelőre egy nagyobbméretü mintát készítsen és mutasson be a bizottságnak. A pályanyertes mű Liszt Ferencet abbé-öltözetben, egyszerü talpazaton állva ábrázolja. A világhírü zongorakirály arcát a művész a szász-weimári nagyherceg kivánságára arról a mellszoborról fogja mintázni, melyet annak idején Zumbusch tanár Liszt Ferencről természet után készitett.

—

— **Arcképleleplezés.** A budapesti kereskedőifjak társulata megfestette alelnökének, *Wollák* Somának az arcképét. A nagy olajfestményt, mely *Vastagh* György műve, december 7-én este kilenc órakor leplezték le.

—

— **Az új tőzsdepalota.** November hó 30-ikán járt le a tőzsde új palotájára hirdetett tervpályázat, amelyre összesen 33 pályamű érkezett be, a pályázati föltételeknek megfelelően valamennyi magyar építésztől. A terveket még aznap délután átszállították az Akadémia dísztermébe, ahol a pályabiróság tagjai már javában tanulmányozzák a pályaműveket. Nem hagyhatjuk itt szó nélkül a palota építőbizottságának azt az elhatározását, mely szerint a pályaterveket ezúttal is csak a jurymunkálatok befejezése *után* állítják ki közszemlére. Mint eddig, úgy most is a leghatározottabban kijelentjük, hogy ezt az eljárást nem helyeselhetjük és igen nagyon óhajtandónak tartanánk, ha végre már az illetékes körök is belátnák, hogy a sajtó és a nagyközönség itéletének a megnyilatkozása csakis hasznára lehet egy-egy ilyen nagyszabásu pályázat eldöntésének. A pályázatban résztvevő művek a következő jeligékkel érkeztek be:

1. »Jólét mértéke«; 2. Négylevelü lóhere ezzel a fölirattal: »1900«; 3. »Ceres«; 4. »Bursa«; 5. »Jobbra-balra«; 6. »Központi elrendezés nyari tőzsdével«; 7. »Pro patria«; 8. »Matyás«; 9. »Va

hangzatos cím alatt nemrég egy afféle művészeti szatócsboltot nyitott az Egyetem-tér 5. számu házában, sőt vállalkozásának fölvirágoztatása céljából prospektusfélét is bocsátott ki, amelyben meghatóan naiv »műlelkesedés«-sel arra szólítja föl a magyar közönséget, hogy minél nagyobb számmal lépjen az egyesület tagjai sorába. Köztudomásra hozza, hogy az egyesület tagsági díja évenkint mindössze 27 forint, amelyért minden egyesületi tag kap »*egy rendes formáju képet, valamint a tagság minden további évében egy szabadon választható rendes képet*« A »rendes formáju« és a »rendes kép« alatt természetesen a leggyatrább kivitelü és ízléstrontó olajnyomatok értendők, amelyeket *Hörle* Harry úr — mint prospektusában mondja — »az eredeti ár feleért« bocsát az egyesületi tagok rendelkezésére és a raktáron levő »műremekek« megszerzését még a részletfizetés kedvezményével is hajlandó megkönnyíteni azoknak, akik a prospektus hangzatos frázisai révén netalán lépremennek. Szerencsére a prospektus és különösen a »rendes képek«-nek hozzácsatolt katalógusa, amelynek nevei sorában egyebek közt: Leonardo da Vinci *tanár*, Raphael Santé, Reni Guidó *tanár*, Murilló *tanár*, *à la Makart tanár*, *à la Erdmann tanár* stb. stb. is szerepelnek, annyira magán viseli a vállalat tulajdonképpeni mivoltának mulatságos bélyegét, hogy az »Első Magyar Műbarátok Egyesülete« — legalább reméljük — mielőbb kénytelen lesz tagok hiánya miatt, *alapszabályai*-nak egy nem létező pontja szerint likvidálni. Az egész zugválalattal, mely sokkal naivabbul van koncipiálva, semhogy valami nagy kárt tehetne a magyar közönség soraiban, nem is igen foglalkoztunk volna ezen a helyen, ha prospektusában nem olvassuk az alábbi, igazán nagy merészségre való sorokat:

»Az *Első Magyar Műbarátok Egyesülete* abban a szerencsés helyzetben van, hogy a főváros és az egész magyar társadalom legelső szaktekintélyeit, valamint képtárait, *képzőművészeti társulatait* stb. stb. tagjai sorában tisztelheti . . .«

Ez ellen kötelességünk úgy a magunk, mint — bár megbízás nélkül — a fönnebb megrágalmazott szaktekintélyek, képtárak és társulatok nevében a leghatározottabban tiltakozni. Egyúttal ide igtatjuk a »Műbarátok köre« elnökségének lapunk szerkesztőségéhez intézett következő sorait is: »Az Egyetem-tér 5. szám alatt »Első Magyar Műbarátok Egyesülete« hangzatos cím alatt egy külföldi szövetkezet árulgat külföldi tárgyu színes nyomásu képeket. Sietünk köztudomásra hozni, hogy az említett kereskedéssel semminemü összeköttetésben nem állunk.«

Ennél több nyomdafestéket és papirost azt hisszük kár volna *Hörle* Harry úr vállalkozására pazarolnunk.

—

— **Uj Munkácsy-kép itthon.** A *Szépművészeti Múzeum* számára, mint a »B. N.« illetékes helyről értesül, a kormány megvásárolta *Munkácsy* Mihálynak *Alkonyodó táj* cimü olajfestményét. A kép sötétedő alföldi tájat mutat, amelyet a nyugvó nap piros fénye világít meg. Pompás színhatása a művész tájképei közt elsőrendü helyre emeli. Egy berlini műbarát birtokában volt a festmény, onnan került *Weber* berlini képkereskedőhöz. A kormány figyelmét ez előnyös vásárlásra *Somssich* József gróf berlini követségünk attaséja hívta föl, aki maga is számottevő műértő. Hosszas alkudozás után 3000 forintért sikerült megvásárolni a képet, amely a *Szépművészeti Múzeum* egyik kiválóan érdekes darabja lesz.

—

Az aradi szentháromság szobor. Arad város közönsége mintegy 12.000 forintott gyüjtött össze egy szentháromság-szoborra s dicséretre méltó törekvéssel elhatározta, hogy e pénzen művészi becsü szobrot emeltet. A tervvázlat benyujtására *Róna* Józsefet, az ismert nevü művészt és *Damkó* Józsefet, az ifjabb szobrásznemzedék egyik igen tehetséges tagját, kérték föl. Mindkét művész tetszetős vázlatot küldött, de ezek annyira elütnek egymástól, hogy az aradi jurynek ugyancsak nehéz lesz választani a két művész között. *Róna* József majdnem 17 méter magas obeliszket emelt s ennek egyik oldalán bronz féldomborműben látható az Atya- és Fiu-isten s fönt az obeliszk tetején lebeg a Szentlelket ábrázoló galamb. *Damkó* műve 9 méter magas, tiszta román stilü alkotás, a Szent-Háromsághoz alkalmazva háromszögü alaprajzzal s harmas oszlopzattal, melyek közt a három arkangyal látható. Fönn a szobor oromzatán ül az Atya- és Fiu-isten a galamb képében fölöttük lebegő Szent-lélekkel. Aradot mindenesetre dicséret illeti, hogy a Szent-Háromság-szobrát is művész kezekre bízza, ami eddig nem volt divatban.

—

— **A Nemzeti Szalón Téli tárlatát** december 6-ikán délelőtt 11 órakor nyitotta meg *Wlassics* Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter, aki K. *Lippich* Elek miniszteri titkár társaságában jelent meg az ünnepségen. A minisztert a Szalón választmánya nevében *Hock* János alelnök üdvözölte, mire a miniszter lelkes beszéddel válaszolt. Ezután a kiállítást tekintette meg, mely két nagy és világos termet foglal el a Kossuth Lajos-utcai Cziráky-palota

többek közt egy játék konyhája, csupa arany edényekkel.

A ma annyira kedvelt és divatos *tenniszjátéknak* őse, úgy mondják, a franczia *paille-maille* játék volt, melyet állítólag II. Henrik franczia király talált föl. II. Henrik csakugyan nagy kedvelője volt mindenféle sportnak: mikor még csak Angoulême herczeg volt, egész napokat töltött labdázással. Még 1559-ből, halála évéből is van egy számla, melyből kitünik, hogy a király hat pár paille-maille játékhoz való czipőt vásárolt. Akkoriban még ezt az ártatlan labdajátékot is pénzre játszották s a király ugyancsak gavallér ember volt: ha nyert, elosztotta a nyereséget a játékban pártfelei között, ha vesztett, maga fizette az egész veszteséget.

Stuart Mária billiárdozni szeretett. Egy egykori franczia iró beszéli, hogy kivégeztetése után holttestét bevitték egy szobába, mely a cselédszobák mellett volt. Mikor cselédjeit beeresztették hozzá, hogy imádkozzanak lelkiüdvéért, csak annál inkább növelte bánatukat, hogy a holttest egy darab posztóval volt leborítva, melyet a szegény királynő billiárdasztaláról téptek le.

A legnagyobb szerencsejátékosok egyike III. Henrik franczia király, Medici Katalin második fia volt, a ki különben is anyjának egész sereg rosz tulajdonságát örökölte. Az ereiben folyó olasz vérre vall babonássága; nyakában mindig egész sor különböző talizmánt viselt, szent jelvényeket és pogány eredetűeket egyaránt. Nagyon szerette az ékszereket s egyéb asszonyi ékességeket is. Csak ilyen kedvtelésekre százezer aranyat költött évenkint. Különös mulatsága volt a *vilboquet*, egy fapohár, melynek fogantyújához labda volt kötve. A játék abban állott, hogy a földobott labdát ügyesen el kellett kapni röptében a pohárral. Ismert gyermekjáték ez ma is. III. Henrik annyira jól mulatott vele, hogy még az utczára is magával vitte. Példáját természetesen követték az udvar előkelő gavallérjai, aztán a párisi divathős uracsok, végül a lakájok, szolgák és boltoslegények is. Élete utolsó éveiben III. Henrik még gyermekesebb mulatságra adta magát: képeket vagdalt ki kis gyermekek módjára. De nem valami ócska illusztrált könyvek képeit, hanem aranyat érő drága miniatür festményeket. Mindig is volt nála egy-két kis olló s még a legfontosabb állami tanácskozások közben is ezzel a nem épen szellemes mulatsággal űzte el unalmát. Az ilyen módon kivagdalt képekkel aztán szobái falait ragasztotta tele, akárcsak nálunk falusi kertekben a filagóriákat, méheseket szokás.

A vitéz és gavalléros IV. Henrik király gyermekkorában az ódon billièresi kastélyban nevelkedett, paraszt gyermekek módjára. Paraszt ruhában járt, paraszt fiúk voltak a pajtásai, s bekalandozta velök a környék hegyeit, völgyeit madárfészkek után. E nevelésnek köszönhette erős, egyenes, őszinte jellemét, de ez sem tudta elölni hajlamát a kicsapongás és a szerencsejáték iránt. Miniszterével, Sullyvel való levelezésében igen gyakran találunk részleteket, mikor röstelkedve vallja be, mily nagy összegeket vesztett el előtte való este. A király példája megrontotta az udvart is; nem egy ősi főúri család tagja ment tönkre kártyán. Sully miniszter erélyesen ki is kelt a király e szenvedélye ellen s IV. Henrik töredelmesen szánta-bánta bűnét s megigérte, hogy nem játszik többet.

XIII. Lajos gyermekkorát az akkori udvari orvosnak, Jean Héroardnak leirásából részletesen ismerhetjük. IV. Henrik kedvelt fiának első játékszere egy kis kocsi volt, melybe négy babát tett; az egyiket anyjáról, a többi hármat pedig anyja három kedvelt udvarhölgyéről nevezte el. Mint majdnem minden gyermek, jobban szerette az egyszerű játékszereket mindenféle czifra drágaságnál. Legjobban azonban azokkal a porczellán bábokkal szeretett játszani, a melyeket külön az ő számára gyártott a hires *Palissy*. Állat- és emberalakok voltak ezek.

Mulatságos jelenetre adott alkalmat egy ily baba. A kis herczeg apja, a király, egy alkalommal kezébe véve egy porczellán szamarat, megjegyezte, hogy ez hasonlít *Guise* miniszterhez. Nem sokkal később maga Guise lépett be a herczeg szobájába.

— Mi ez, fenség? — kérdezte a miniszter, megnézve a csacsit.

— Az ön képmása, — felelt a kis herczeg.

A SZENTHÁROMSÁG-SZOBOR ESZTERGOMBAN. — Kiss György szobormüve.

— Honnan tudja?

— A papa mondta, — volt a herczeg felelete.

Lehet, hogy ezek a finom kis babák, Palissy mesterművei, valódi művészi becsű apróságok, nagyban hozzájárultak annak a művészi érzéknek a kifejlesztéséhez, mely XIII. Lajost jellemezte. Különben azt mondják róla, hogy már három éves korában kezdett rajzolni. Hat éves korában már viasz-szobrocskákat mintázott, tiz éves korában visszautasított egy gyémántos aranylánczot, kijelentve, hogy inkább festményeket adjanak neki. S ez a műkedvelése megmaradt élete végéig.

XIV. Lajos első játékszerei apró arany és zománczozott ezüst bábuk voltak. Volt neki babáknak való teakészlete, bútorai, gyertyatartói, asztala, pamlaga s töméntelen ilyen játékszere, a milyenekben különben csak lánykáknak szokott kedve telni. S ennek volt az eredménye, hogy a bábuk készítése és öltöztetése XIV. Lajos idejében érte el virágzása tetőpontját.

Ennek a kedvtelésének egy maradványa volt XIV. Lajosnak még életében is tanusított előszeretete az automatikus bábuk iránt. Még hetvenkétéves korában is sokat mulatott egy elmés szerkezetű játékszerrel, melyet egy Sebestyén atya nevű karmelita barát csinált neki s melyen több mint száz figura mozgott egyszerre. Volt neki egy mozgó szarvasa, melyen Diana lovagolt. Akkor jutottak divatba az automata khinai és japáni figurák s a siami király ajándékozott neki — értesülve e kedvteléséről — két japáni nőalakot, a kik korsót és poharat tartottak kezükben, s ha a poharukat megtöltötték, körülsétálgatták az asztalt.

Hogy azonban Lajos ifjúkorában se merült el teljesen a játék és sport szórakozásaiban, arról meggyőződtek az udvari emberek akkor, mikor 23 éves korában, Mazarin halálakor kijelentette, hogy ezután majd csak egy főminiszter lesz királyságában s ez ő maga lesz. Bármennyire elfoglalták is azonban később uralkodói gondjai, ráért szórakozni is. Nagyon szeretett billiárdozni s volt a versaillesi palotában két pompás billiárd-terme, melyekben naponként játszott.

Mikor fia született, bőségesen ellátta játékkal. A későbbi XV. Lajos nyolcz éves korában egész sereg játék-katonát kapott, mely húsz lovas és tiz gyalogos századból állott s valamennyi katona mozogni is tudott. Ez a valóban királyi ajándék 30,000 aranyba került. Későbbi korában XV. Lajos játékaiban — de csak épen játékaiban — apja példáját követte: főkép a billiárdot és az automatikus alakokat szerette. Volt neki egy emberfeje, a mely néhány szót beszélni is tudott, — ennek feltalálóját fejedelmi jutalomban részesitette.

A szerencsétlen XVI. Lajos kedvelt mulatsága a mechanika volt. A Tuileriákban egész műhelyt rendeztetett be magának, a hol úgy dolgozott, mint egy lakatos, kulcsokat, zárakat csinált és mondják, értett is hozzá. Egy lakatoslegény járt hozzá, segíteni a munkában. Ez volt, a ki 1792-ben elárulta őt, megmutatva annak a vasládának a rejtekhelyét, melyben azok a papirosok voltak, melyek a király vesztét okozták, mert az ellene indított pörben bizonyitékúl szolgáltak. Különböző múzeumokban a gyászos véget ért királynak számos lakatosmunkája van, köztük egy valóban szép, titkos fiókokkal ellátott iróasztal. A lakatosságon kívül a földrajz volt a szenvedélye; nagyon szeretett térképeket rajzolni. A kártyát sem vetette meg, a miben neje, Mária Antoinette is osztozott. Hallatlan összegeket vesztettek s nyertek ez időben az udvarnál; mindennapi jelenség volt, ha valaki egész vagyonát elvesztette egy éjszaka. A nyerő esetleg maga a királyné volt.

A Templeben meghalt szegény kis dauphin játékszerei közül több fenmaradt, igy egy kis kard a párisi tüzérségi múzeumban, gyémánttal és smaragddal kirakva. Egy másik múzeumban egy csodaszép arany baba van, meg egy arany ágyú, melyet elefántcsont lovak húznak. Hasonló játékszerei voltak Napoleon fiának, a római királynak is, a kit játékaiban is katonai erényekre akart szoktatni atyja.

Napoleon maga szenvedélyes sakkozó volt. A hires magyar feltaláló, Kempelen sakkozó automatája az ő idejében került újra napvilágra s a nagy császár egy izben leült vele játszani és vereséget is szenvedett tőle.

ÚJ SZOBORMŰVEK ESZTERGOMBAN.

A múlt esztendőben Esztergom fényes ünnepekkel ülte meg a magyar kereszténység jubileumát, az ünneplésre augusztus 15-ikét, azt a napot választván, melyen az első magyar királyt 900 év előtt Esztergomban megkoronázták. Erre az ünnepre az ősváros díszét új szoborművek is emelték, melyek maradandón hirdetik a 900 éves jubileum megtartását.

Az egyik szobormű a régi városház (egykor Bottyán kurucz vezér szállása) előtt levő Széchenyi-térnek a dísze, építészetileg és szobrászilag is igen sikerült szentháromság-szobor. Régi idők óta állt itt már szentháromságszobor, de az idő nagyon megviselte, művészi értéke pedig nem volt. A város lebontatta s 15,080 frtnyi költséggel új szobrot készíttetett *Kiss* Györgygyel, az ismert szoborművészszel, kinek épen egyéb művészi megbizatása is volt Esztergomban. Az új szobornak építészeti része egyetemi tanár irodavezetője és munkatársa. Az anyag kemény kő, a szobrokat is keményebb homokkőből faragták. *Kiss* Györgynek egyik legjobb műve az esztergomi szentháromságszobor. Fölavatása augusztus 14-ikén délután ment végbe Frigyes főherczeg (a király képviselője) s a kormány tagjai jelenlétében, fényes egyházi szertartással.

A jubileumi évfordulóra a bazilika számára is készültek szoborművek. Nagyon is ráfér e nagy templomra, hogy a művészetek minél jobban pótolják az építészek mulasztásait. A bazilika oszlopos homlokzatának felső párkányáról már lehordatták a kőszobrokat, először, mert nagyon sulyosak voltak, másodszor mert jobb ha inkább semmi sincs ott, mint a mi volt. Ott volt pedig a vallás allegóriája, Szent István, Szent László királyok, Péter és Pál apostolok, óriás nagy alakok homok-kőből. A párkány már repedezett alattok. Az ötvenes években kerültek oda Casagrande képfaragótól.

SZENT ISTVÁN.

SZENT LÁSZLÓ.

AZ ESZTERGOMI BAZILIKA ÚJ SZOBORMŰVEI KISS GYÖRGYTŐL.

is jelentékeny, mert az alakok architektonikus közreműködéssel helyezkednek el. Középről szépen képzett magas talapzatról három karcsú oszlop emelkedik s az oszlopokon nyugvó párkányzat szolgál a szentháromság helyéül. A világot ábrázoló földgömbön ül az Atya és Fia, fölöttük érczből a Szentlélek lebeg. A csoportozat igen jóhatású fent a magasban. De ez csak egyik részlete a szoborműnek. A hármas oszlop közt ismét egy hármas csoportozat. Mária, mint Magyarország patronája, szent Rókus és szent Sebestyén alkotják ezt a csoportozatot, mindenik mint különálló alak. A talapzatot még háromszögletben lépcsőzet veszi körül, s ezekből külön kiemelkedő talapzatokon három magyar szent alakja adja meg a szobornak nemzeti vonatkozását s gazdagítja a szobrászati hatást. Szent István és Szent László magyar királyok és Árpád-házi Szent Erzsébet erőteljes és kifejezően formált alakjai állnak a három sarkon, mindenik magában is elég dísze volt egy kisebb térnek. A jól gondolt és jól készült építészeti rész *Dvorzsák* Ede terve szerint készült, a ki Czigler Győző műegyetemi tanár irodavezetője és munkatársa. Az anyag kemény kő, a szobrokat is keményebb homokkőből faragták. *Kiss* Györgynek egyik legjobb műve az esztergomi szentháromságszobor. Fölavatása augusztus 14-ikén délután ment végbe Frigyes főherczeg (a király képviselője) s a kormány tagjai jelenlétében, fényes egyházi szertartással.

A jubileumi évfordulóra a bazilika számára is készültek szoborművek. Nagyon is ráfér e nagy templomra, hogy a művészetek minél jobban pótolják az építészek mulasztásait. A bazilika oszlopos homlokzatának felső párkányáról már lehordatták a kőszobrokat, először, mert nagyon sulyosak voltak, másodszor mert jobb ha inkább semmi sincs ott, mint a mi volt. Ott volt pedig a vallás allegóriája, Szent István, Szent László királyok, Péter és Pál apostolok, óriás nagy alakok homok-kőből. A párkány már repedezett alattok. Az ötvenes években kerültek oda Casagrande képfaragótól. *Vaszary* herczegprímás *Kiss* Györgyöt bizta meg, hogy ezek helyett új szobrokat készítsen. Elégségesnek találtak három nagy szobrot, elhagyván a két apostolt. Az új szobrokat azonban a jubileumi ünnepélyekre már nem lehetett rendeltetési helyökre fölállítani. István és László királyok hatalmas alakja ideiglenesen ott állt a bazilika háta mögött s az ünnepelni jött sok ezernyi tömeg nagy érdeklődéssel nézte az öt méter magas szobrokat. Most már jó ideje elhelyezték a homlokzatra. Középen a vallás allegórikus alakja, mely hat méter, jobbra István, mint a keresztény vallás magyarországi megalapítója, fején a koronával; balra László, mint a kereszténység védője, harczkészen tartva csatabárdját. Kiss György szoborműveivel sokat nyert a pompás fekvésű, mérföldekre ellátszó bazilika. A nagy magasságból is tisztán jut kifejezésre a szobrok plasztikája. Ezek mind horganyból vannak öntve, bronzszinűre festve, s belül kitöltve czementtel, mert kellő suly nélkül a szélnek nem birnának ellenállni.

EGYVELEG.

* **A legnagyobb sirbolt** az egyiptomi karnaki templom lehetett, mely 36,000 négyzetméter területet foglal el, tehát kétszer oly nagyot, mint a római Szent-Péter templom. A már romban heverő templomból még igen sok oszlop és sinekkel borított csarnok maradt fenn.

* **A khinai birodalom hivatalos lapja.** Az egész khinai birodalomban csak egy hivatalos ujság jelenik meg. Pekingben nyomtatják, címe: «*King-pau*», vagyis: «A császári székhely hírnöke». Alakjára és tartalmára nézve az európai lapokhoz épenséggel nem hasonlít, mert könyvalakú és fűzve van. A khinai legfőbb államtanács ülései a császár és a miniszterek jelenlétében naponta a pekingi császári palotában tartatnak meg s a tanácsban alkotott határozatok, rendeletek, kinevezések, valamint egyéb folyó ügyek elintézése, nemkülönben országos hírű események közöltetnek a *King-pau*-ban. A lap előfizetési ára egy esztendőre a mi pénzünk szerint mintegy 10 korona. A pekingi előfizetők a lapot minden nap megkapják, vidékre azonban csak hónapok múlva jut el, mivel a khinai postajárás nem rendes s a küldeményeket csak alkalmilag indítják útnak. A tartományok főhelyén és a nagyobb városokban vannak khinai napilapok és folyóiratok. Így Sanghaiban is több jelenik meg.

* **Az Egyesült-Államok költségvetése** 1896 óta folyton nagy fedezetlen hiányt mutatott fel, míg végre a múlt 1899 évben a bevételek 392 millióval haladták túl a kiadásokat. Ezen óriási többlet az európai kőszén-hiányból, valamint a dél-afrikai aranybányák szüneteléséből eredt, mert mindkét esetben a hiányt Amerika pótolta.

* **A csillagok fényképezésére** jelenleg a legtökéletesebb eszköz a kaliforniai Lick csillagvizsgálóban levő Rossi-féle tükör-teleszkop, melynek átmérője egy méter. A hatalmas eszköz különösen alkalmas oly gyenge fényü égitestek megfigyelésére, melyeket más távcsövekkel alig lehet látni. Ilyenek első sorban a Herschel által fölfedezett ködfoltok, melyek közül ma már mintegy tizezeret ismerünk. Igen sok ily ködfoltnak határozottan csigaalakja van, mely mintegy igazolni látszik az ismert La Place-féle elméletet, mely szerint a ködfoltok jelenleg még alakuló-félben levő világrendszerek, hasonlók a naprendszerhez, csakhogy nehány százezer évvel fiatalabb képződési fokozatban.

Kiss György

az esztergomi bazilika husvéti gyertyatartója.

52.o.

ZOLNAY LÁSZLÓ: Az esztergomi vár. Bp. 1980.

Kiss György

a kassai vértanuk szobrocsoportja.
Esztergom bazilika.

53.o.

Szent Márton oltár szobrmüvei.

54.o.

ZOLNAY LÁSZLÓ: AZ ESZTERGOMI VÁR; Bp. 1960.

Kiss György

szobrány.

A három kassai vértanu, Kőrösi Mark, Pongrácz István és Grodesz Mengyhért új szobra az esztergomi basilikában.

Fenti 1912 ben kiszitette

ind

Vas. Ujs 1912. 751. l.

(Keppel)

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Kiss György

nobrai állnak az esztergomi bazilika
főkapuja mellett, jobbra Telegdi
Istvánéd, balra Nagy Lajos király
alakja

Zolnay László – Lettrich Edit: Esztergom.
h.n., é.n. – 295 l., 162 t. (Panoráma.) – 157. l.

Kiss György

szobrász

MVK

Telegdi Csanád érsek
és
Nagy Lajos király
szobra
az esztergomi bazilika előtt.

48.o.

ZOLNAY LÁSZLÓ: Az esztergomi vár. Bp. 1960.

M.D.K.

Kiss György

"A Bazilika uj oltára" cimmel a "Különfélék" c. rovat közli, hogy az esztergomi Főszékesegyház számára a "magyar származásu„Toursi Szent Márton" emlékére oltárt állitat a Bazilikában.
A Főkáptalan a müvészt bizta meg az oltár elkészitésével.

Képes Családi Lapok, Bp. 1896. juli. 12.
18. évf. 28. sz. 447. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Kiss György
szobrász

M.D.Y

Az esztergomi szekesegyházban van Telegdi Csanád, Nagy Lajos Szent István, Szent László szobra.

– di –: Az elfelejtett Kiss György

Dunantúli Napló, 1957. aug. 20 – 7 lap.

MDK

Kiss György

az esztergomi bazilika szt Sziv oltárának szobrai.

53.o.

ZOLNAY LÁSZLO: Az esztergomi vár. Bp. 1960.

Kiss György nobrász

Nagy Lajost és Telegdy Csanádot ábrázoló nobrás a fotójárat két oldalán

Zádor Anna: Az esztergomi főnékesegyház
Bp. Corvina 1970

Kiss György

Szent István szobra az esztergomi szeles-egyházban

Magy Verecke

I. 77. l.

SARKÖZY MÁRTON
dohány és [illegible]áruda
— NAGYBÁNYA —

Kiss György
szobász

M.D.K.

Telegdi Csanád, Nagy Lajos,
szent István és Szent László
szobrokat készített az esztergomi
székesegyhár részére.

– di – : Az elfelejtett Kiss György
Dunántúli Napló, 1957. aug. 19-7 lap

Kiss György

irod

Uj szobornuvek Erster-
gomban. Vas. Ujs
1901. 140 l. - Lejárkel
okv. felh

Kiss György

Az esztergom-belvárosi templom főoltárán Szt István mártványszobra fentitől.

Sertzl Istvánemlékk

III. 215. l

. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

3/1940.
szám.
I.ü.o.

A Müemlékek Orsz. Bizottsága tek.Elnökségének.

talból.
lati ügyben
ányozva.

Budapest.

IX. Nőgyes Endre-utca 10.

Kiss György

nobráis

Magyarországi Szent Mór püspök nobra az esztergomi bazilikában. fentitol repr.

Vargha Damján dr

Szent Mór emlékkönyv. Pécs 1936. 252. l.

cte

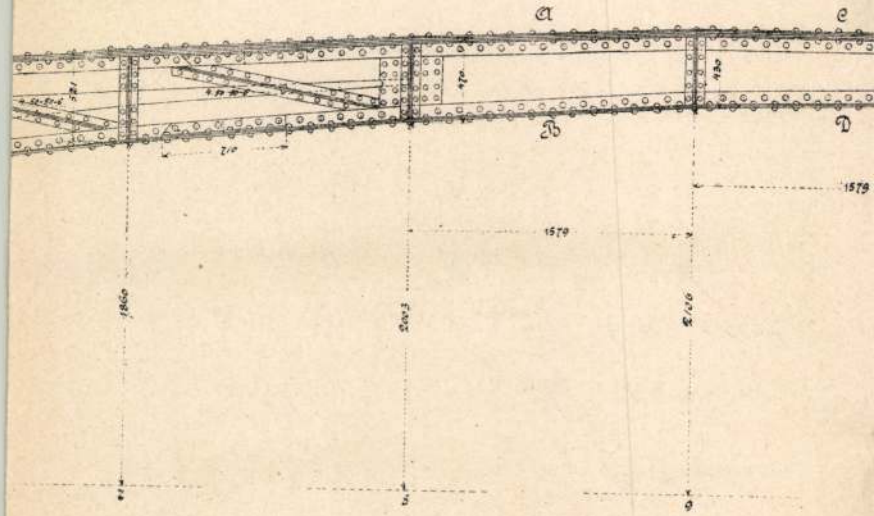

Ovszelvények

$F = 75{,}00$

$F_e = 65{,}80$

$F = 100{,}00$

$F_e = 88{,}00$

$F = 125{,}00$

$F_e = 109{,}00$

MDK

Kiss György, szobrász

elkészitette Szent Lászlónak, a katolikus vallás megvédöjének óriási szobrát, mely az esztergomi bazilika homlokzatát fogja /1899/ ékesiteni. A szobor öt meter magas.

Az esztergomi bazilika szobra.

Mücsarnok. 1899. 25.sz. 399-400.l.

Kiss György

Hobrák

Ivód

2

Pór Antal: Az esztergomi-várbeli szent István első vértanuról nevezett prépostság története. Bp. 1909. 93. l.

A esztergomi főszékesegyházban szent Márton tiszteletére emelt oltárra szent Márton, Kinga és boldog Margit hobrák készítette

sságával bele is tudott illeszkedni. Közelál
iát az a feltevés, hogy Canevale hívta fel
yelmét a klasszikus mintaképekre. Amikor
aulbertsch Vácon dolgozik, már állott a Ca-
valetól tervezett diadalív (1764), mely a klasz-
cizáló ízlésnek legkorábbi hazai emléke. Ha
aulbertsch figyelme, a fejlődésben oly jelen-
szerepet játszó klasszicizáló törekvésekre
ci munkássága alkalmával irányult, úgy e fon-
fejlődési fázisnak gyökerei magyarországi,
talán épp váci munkásságára nyúlnak vissza.
Végül még egy kérdésre kell a feleletet ke-
ni, bár a probléma lényegében nem is művé-
ttörténeti: miért falaztatták be a váci fő-
ár mögötti freskót? A közkézen forgó ma-
arázatok közül néhányat már jóelőre kizár-
tunk. A falkép „temperája" megromlott, mon-
tták, pedig a falkép valódi freskó-technikál készült és még a téglafal alól is aránylag
en került elő.[24] Nem meggyőző az az érvelés
n, hogy a falképet Maulbertsch segédei, gyen-
bb tanítványai készítették. Ellene szól a freskó
agas kvalitása, összefüggése a hiteles Maul-
rtsch-művekkel és a kimutatott jellegzetes,
yéni stílus-sajátosságok. Egy helyi hagyomány
y tudta, hogy a művész Máriát túlzott gravidi-
ssal ábrázolta, a freskót ezért falazták volna
. Eltekintve attól, hogy a falképen Mária ter-
ssége, felfelé lépő mozdulata miatt alig érzékel-
ő, nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy

Kiss György

Nobrány

Az esztergomi nékes-
egyház nentely-oldali
homlokzatára készített
homokkő nobrok el-
pusztultak (Fagyás) Ezeket utóbb
Kiss György cinkbeön-
tött nobraival pótol-
ták. Ezek Esztergom 1945.
évi ostroma alkalmával
pusztultak el.

miniszteri osztálytanácsos

Riss György

1901-ben az ö 3 fémnobráza
eseréltet ki M. Casagrande 4 zőnobrát.

Zádor Anna: Az entergonii fénékeregyhán
Bp. Corvina 1970 18. old

Kiss György

az esztergomi szérescgyfár szentély-oldali homlokzatára az elpusztult Casagrande-szobrok helyére három szoborzuvet készített, melyeket cinkbe öntöttek. Ezek Esztergom 1945. évi ostromakor pusztultak el.

ága Nagytekintetű Elnökségének

Budapest

Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr
gem a Műemlékek Országos Bizottsága
ztatott, — valamint a Nagytekintetű
atalos értesítését, valamint a Bizottság
köszönettel megkaptam.
eddigi szerény munkásságom alapján —
, de a meleg és őszinte érdeklődés, továbbá
hogy a Nagyméltóságú Miniszter Úr és
, igen megtisztelő bírálmának a legjobb
el a jövőben is megfelelnek!
y örömmel és szerény viszonyaim között

IV. A magyar szentek szobraival díszített esztergomi Szentháromság-szobor. Kiss György műve

V. Szent István

— Igenis, — vágta reá Tamás merészen. — Saját módszeremmel jegyeztem. Nem olvashatom vissza azonnal. De holnap reggelre letisztázva hozom. Nem késő?

— De késő. Estére kellene. Tudja mit? Délutánra felmentem az irodai munkától, írja le otthon, nyugodtan. Este nyolcra hozza be.

Mit tehetett volna a szerencsétlen Tamás? Ezek a közismert szólamok zörögtek a fülébe csak s nehány kedvelt kifejezés, amit Sövényfalvy nap-nap után elhullatott az irodában. Annyit valahogy sejtett, hogy az ügyvéd a nép között élő és dolgozó intelligens emberek szociális feladatairól kívánt cikkezni. Ha ez csakugyan így van, akkor valóban fejetetejére esett volna még kisded korában, hogyha ennyiből össze nem tud ütni egy épkézláb valamit, aminek értelme van. Csak az a kérdés, valóban erről a témáról adta le Sövényfalvy azt a pergőtüzet?... De ezen már nincs idő töprengeni. Legyen meg az Isten akarata!... Összeütötte hát a cikket, kipótolva a hézagokat nehány saját gondolatával, melyek az Egyetemi Körben lezajlott vitákon hatásosnak bizonyultak. Hétóra felé készen volt s biztonság okáért felolvasta két barátja előtt, akik a nyáron szintén itt maradtak s együtt laktak vele. Meg voltak elégedve a művel, csak Dési Jóska nyilatkozott oda, hogy itt-ott egyszerűsíteni kellene rajta, túlságosan filozófikus egy ügyvéd tollából. Tamás inkább attól reszketett, hogy elcsavarta és lealacsonyította a fenbölt elme gondolatait. De már maradjon, ahogy van, nyolc órára át kell adni neki.

Természetesen a lakás ajtóján csengetett, az iroda már régen zárva volt. Libériás inas fogadta s vezette be az előszobába. A fogas tele volt kalapokkal, nyári köpenyekkel. Belülről valahonnan élénk társalgás, kacagás zsivaja szűrődött ki s egy kitárt üveges szárnyasajtón keresztül hosszú asztalt pillantott meg, ezüsttel és virágdísszel rakott, vacsorához terített asztalt, a ragyogó csillár alatt. De még vastag fehér miligyertyák sora is égett a karostartókban, gyümölcsöstálak, virágkosarak közé helyezve s rendkívül ünnepélyes hangulatot árasztott szét a pompás teremben.

— Zavarom a méltóságos urat, — mentegette magát Tamás az inas előtt. — Látom, vendégei vannak vacsorára.

— Csak a rendes létszám, kérem, — jelentette az inas lekicsinylő mozdulattal. — A mindennapos társaság. A méltóságos úr várja a doktor urat.

Tamás kicsit elpirult. Mikor lesz ő még doktor? De aztán eszébe ötlött, hogy az inas jogásznak tartja s neki minden jogász doktor úr, mi is lehetne más? Zavartan pillantott végig magán. Csak hétköznapi ruhában volt. De miben is lehetne másban? Természetesen az ügyvéd négyszemközt fogadja valahol s nem is kell látnia a társaságot.

Úgy is fogadta, kibicegve a szalónból, egy kis oldalszobában.

— Olvassa! — szólt rá a fiúra, helyet intve neki egy karosszékben. Ömaga ide-oda csapongott a szűk ketrecben, mint valami lidérc, örökös, kialudt szivarcsutkájával a szájában.

Tamás remegve kezdte, aztán belebátorodott s a végén lelkesen szavalta. Közben, miért, miért nem, elmult a félelme s elég nyugodtan pillantott fel az öreg úr arcába. Ha kirepít, — gondolta, — sajnálattal válok meg tőle s valami más nyári kereset után kell látnom. Isten kezében vagyunk.

— Adja ide! — mordult az a csutka mellől, kikapva kezéből az írást s kék ceruzavéget kotorva elő mellényzsebéből, egy asztalkához lépett.

— Keresztülhúzza az egészet s a szememközé vágja, — gondolta Tamás megadással.

Uj Idők 1943. 32. sz.

VI. Magyarországi Szent Erzsébet

De ő reszkető kézzel alájakanyarította: Sényfa, zsebretette s intett:

— Mehetünk.

Úriember, — vélte a fú, — kikísér s majd a lépcsőn penderít alá. Azonban Sövényfalvy az ebédlő felé kanyarodott, mely Tamás rémületére már tele volt hölgyekkel és urakkal. Éppen készültek asztalhoz telepedni.

— Alá... alázatos szolgája! — nyögte a fiatalember meghajolva s a kijárat felé farolt.

— Hó, ember! — ripakodott rá az ügyvéd. — Tán megbolondult? Vacsorázni, barátom! Legyen szerencsém, tessék!

— De kérem... köszönöm... azonban... nem gondolhattam... és fel se vagyok öltözve...

— Nem csóré! — meresztette rá apró szemeit Sövényfalvy az ókuláré alól. — Hozzánk mindenki úgy jön, ahogy akar. És törvény, hogy aki ebéd vagy vacsora idején lép be, itt marad az asztalunknál. Előre!

Tamás rettenetesen zavarban volt, amíg a házigazda bemutatta feleségének s a hölgyeknek. Aztán az urak elé lökte s rábízta, hogy boldoguljon velük. Eleinte egyetlen arcot se birt kivenni szégyenében. Főleg azért sem, mert Sövényfalvy újra és újra elhadarta: „Ernyei Tamás, tudós barátom és kiváló munkatársam." Aztán lenyomta valahová, az asztal dereka táján, két vidáman kacagó fiatalasszony közé. Szerencsére a vendégek nem törődtek többé vele, folytatták csevegésüket, ettek-ittak, bókokat mondtak, viccelődtek. Lassan feltisztult a látása. Az asztalfőn ülő háziasszony hasonlított az édesanyjához, olyan őszülő haja, kék szeme, jóságos mosolya volt, mint annak.

Kiderült, hogy a két szomszédnő, ügyvédnék, nem kívánják éreztetni vele lenézésüket s kedvesen érdeklődnek: miféle tudós is voltaképpen? Na, ne szerénykedjen, ha egyszer Sövényfalvy mondta, nem tréfa, ők tudják, mikor kell komolyan venni, amit mond. Történelem? Az nagyon érdekes lehet. Milyen volt a nőidivat az ókorban? Igaz, hogy a római nők egyszál ingben jártak? Nem? Ki az az Ovidius? De ha költő volt, nem hazudta? Persze, a levegőből nem találhatta ki ő se azt a sok ékszert, piperecikket, parfőmöt, frizurát! Mi asszonyok, úgylátszik mindig ilyenek voltunk s maradunk, és így tovább... A férfiak között is akadt, aki néhány dologban megkérdezte. Egyszer azon vette észre magát, hogy az egész társaság ráfigyel. Erre ő is elhallgatott.

De a legnehezebbje még azután jött, mikor már a feketénél jártak. Sövényfalvy felolvastatta vele a cikket. Nem értette, mit akar ezzel? Nyilvánosan szándékszik megszégyeníteni? Vagy tréfára fordítja a dolgot s úgy mutatja meg, jó viccnek tartja, hogy megpróbálta becsapni?

— Ki írta ezt a cikket? — kérdezte egy komolyképű úr a felolvasás után. — Ez a fiatalember?

— Ugyan! — legyintett Sövényfalvy s kerek képe ragyogóra vált. — Annál sokkal nagyobbat cselekedett. Idehallgassatok! Első eset, mióta cikket diktálok. Ez a fiatalember szószerint, betűről-betűre le tudta írni, amit diktáltam neki. Ez a legszebb cikkem, amit valaha írtam. Magából lesz valami, Tamás fiam!

A gratulációk és éljenzés zajában, ami Sövényfalvyra ömlött, Tamás gyanakodva pislogott rá. De azonnal megnyugodott. Félreérthetetlenül tündöklött holdvilág-képén tökéletes sikerének öntudata és boldog öröme, az hogy szentül meg van győződve róla: a cikknek utolsó betűig ő maga a szerzője. Másnap, az irodában, a középre állva tapsolt, hogy mindenki odafigyeljen s kijelentette:

— Jogászok! Szégyeljétek magatokat. Ez a tanárjelölt lepipálta az egész irodát. Mindig mondtam nektek, hogy az én diktálásomat csak ésszel lehet követni! No, nem azért mondom, jó fiúk vagytok, de ez több. Örvendjünk, hogy, ha csak rövid időre is, ilyen munkatársunk akadt!

Tamás nem nagyon hitte, hogy a jogászok felettébb örvendenének. De meg kell adni, úri fiúk voltak, nem mutattak neheztelést sem. Bizonyára megvigasztalta őket az a tudat, hogy a betörő dicsősége csak a nyár közeledő végéig tart s akkor végleg eltisztul a láthatárról.

A gépírókisasszonyok azonban igen kedvesen mosolyogtak Tamásra, mert hiába, aki a főnök kegyét birja, azzal jóba kell lenni.

Emlék

Fehér fénykört vetít a bús asztali lámpa,
Némán lustálkodik s kedvét vesztette rég
Könyveim serege, e csacska, tarka nép
És elhal minden zaj a csöndbe és magányba.
Sötét sarokban ül s töprengve néz magába
A görbén görnyedő, gyötrődő írógép,
Az óra ketyegi a múlás ütemét
És hullat szürke port a percek sánta lába.
Lámpám arcképedet szelíden beragyogja:
A szemed rajta oly szűzies, tiszta kék,
S fölfénylik a hajad, mint arany láng lobogva
És megelevenül a kopott, szürke kép,
Ajkad zenéje zeng s mozdul bennem sajogva
Emléked: szívbevert, kitéphetetlen ék...

TARKONY LAJOS

Régiségtár.

a pannonhalmi apátot, kinek jobb válla látható

ve és egész alakban

özt~~ötött apát~~ infulával, jobbjában pász-
ábrázolta ~~Fejs~~ mellett czimer s a kinek
rata: »Anno dni M.CCC.LXXII..in die Sancti
vs Cvdar«

5: 102 cm.

sz. a.

a mely hegyen álló csatot tüntet fel

leberetvált. Mindkét kezén
pője hegyes orrú.

17

94:T.10

1258

Kiss György

szobrász

Esztergomi Szentháromság-szobor

A főszékesegyház előtt 1 Magyarország Nagyasszonyának szobra (1905)

A főszékesegyház főbejáratának két oldalán Telegdi Csanád érsek és Nagy Lajos szobra, valamegi fentitől *

Barcza Bpest 1924

188. l – 190. l.

* Ugyanott a dunai homlokzaton Szent István, Szt László és a vallás szimbolikus női alakja (1901.) fentitől.

— **Magyar művész kitüntetése Berlinben.** *Strassgürtl* Károly Berlinben élő fiatal magyar rézmetsző, nemrégen három, a millenáris ünnepségek alkalmával készített rézmetszetét fölajánlotta *Vilmos* német császárnak, aki a fölajánlott műveket legkegyelmesebben elfogadta és megbizta kabinetirodáját, hogy a művésznek szives figyelméért az ő nevében köszönetet mondjon. A kabinetiroda tanácsosa, ki a császár köszönetét a művész előtt irásban tolmácsolta, azt is kiemelte levelében, hogy *Vilmos* császár rendkivül megörült a fiatal magyar művész pompás metszeteinek, amelyekben nagy gyönyörüsége telik.

—

— **A székesfőváros képzőművészeti bizottsága** csütörtökön délután ülést tartott *Rózsavölgyi* Gyula alpolgármester elnöklése mellett. *Rónay* Károly fővárosi ügyvéd, mint néhai *Millacher* Lajos végrendeleti végrehajtója, előterjesztést tett a Millacher féle díszkút létesitése tárgyában. Millacher, volt budapesti polgár, amint már említettük, 20.000 frtot hagyományozott arra a célra, hogy a budai rész valamely terén díszkutat állitsanak. A főváros a hagyományt elfogadta s megbízta a képzőművészeti bizottságot a föltételek megállapítására. Ennek folytán a csütörtöki ülésen elhatározták, hogy a pályázati fölhivást a végrendeleti végrehajtó irja ki a képzőművészeti bizottság részéről megállapitott szövegezésben. A főváros és a végrendeleti végrehajtó két-két *szakértő* biráló tagot küld ki; a munka kiadásáról az utóbbi gondoskodik a tanács ellenőrzése mellett. A díszkutat a rendezés alatt levő budai Vigadó-téren állítják föl. Elfogadták a belvárosi templom főoltára gyertyatartóinak *Steindl* tanár részéről készített s angyalt ábrázoló mintáit. *Holló* Barnabás bemutatta a Wesselényi-emléktábla mintáját, amely azt a jelenetet ábrázolja, amidőn Wesselényi az 1838-iki nagy árvizkor menti a házak tetőire menekült embereket. A mintát, némi módositással, elfogadták. Az emléktáblát a dunai kőpartnak a Kishid-utcával szembe eső részén helyezik el. *Kamermayer* Károly volt polgármester arcképét *Stettka* Gyulával fogják megfestetni. A *Ligeti*-féle két szoborművet, kacsás leány és rákász fiu, a városligeti Műcsarnok előtt levő parkba helyezik, arccal a kocsiút felé. Elvileg elfogadta a bizottság *Farkas* Miklós ajánlatát egy humorisztikus tárgyu szobormű (nagy váza, alakokkal) elkészítése iránt; javaslatot tesznek a tanácshoz a kivitel tekintetében. A mintát, amelyet Farkas bemutatott, szintén megszerzik. Javasolja a bizottság, hogy a főváros vegye meg *Mervei* Viktor kezdő festőnek a Budapest távlati képét ábrázoló festményét.

—

— **Külföldi folyóirat az Országos Képtárról.** A Lipcsében megjelenő »Kunstchronik« decemberi számában cikksorozatot kezd a budapesti *Országos Képtár*-ról, még pedig a képtár fiatal őrének, *Térey* Gábor dr.-nak tollából. Ugyanebben a számban bő ismertetést találunk az *Országos Képtár* keretében látható »Modern metszetek gyüjteményé«-ről is.

—

— **Rómer Flóris szobra.** A magyar régészeti és embertani-társulat néhány évvel ezelőtt mozgalmat indított, hogy a magyar archeológia egyik legkiválóbb művelőjének, *Rómer* Flórisnak emlékére szobor állittassék. A tervet a közönség lelkesen fölkarolta, hamarosan összegyült a szükséges pénz s a napokban a szobor el is készült, melyet *Rómer* szülővárosában, Pozsonyban, legközelebb állítanak föl a remekül restaurált ferencrendi-templom előtt elnyuló kis park közepén. A szobor költségeihez Pozsony városa 1000 frttal járult.

—

— **Az esztergomi bazilika új szobrai.** Mióta az esztergomi bazilika dunai homlokzatáról leszedték az időrongálta óriás szobrokat, a hatalmas székesegyház nem éppen tetszetősnek tűnt föl. A főkáptalan előterjesztésére a hercegprimás most elrendelte, hogy az új szobrok fölállítása haladéktalanul munkába vétessék. Az erre vonatkozó költségvetéseket és terveket legutóbbi tanácsülésében tárgyalta a főkáptalan. Megállapodás szerint a homlokzatra három óriás terjedelmü szobor fog elhelyeztetni. A középen elhelyezendő *Religió* alakja hat méter magas lesz talapzat nélkül. Az eszményi alak óriás, mintegy nyolc méter magas keresztet tart balkezében, jobbkezével pedig az égre mutat. A főszobortól jobbra *Szent István* király szobra, balra pedig *Szent László* király szobra lesz elhelyezve, mint az ősmagyar kat. egyháznak két legdicsőbb, kimagasló alakja. Ezen szobrok öt méter magasságuak lesznek talapzat nélkül. A szobrok horganyból lesznek öntve. E nagy munkával a főkáptalan *Kiss* György szobrászt bízta meg.

—

— **Szobonya Mihály hagyatéka.** A *Szobonya* Mihály festőművész hagyatékában maradt kisebb képeket és vázlatokat január 10-ikén kezdte elárusítani a művész barátaiból alakult segitő bizottság. *Roskovics* Ignác, a bizottság elnöke a képekből kiállítást rendezett a művésznek a Kerepesi-út 49. szám alatt volt lakásán. Ebben a kiállításban mintegy 50—60 kép és vázlat van, közte *Kossuth* Lajos, *Széchenyi* István gróf, *Vay* Miklós báró országbiró arcképe, számos életképtanulmány. Különösen becsesek a falusi idillikus jeleneteket ábrázoló képek. A vázlatokból első nap vagy húsz darab kelt el s egy pár száz forint folyt be a segítségre szoruló család számára. Az önkéntes árverést közelebb folytatják.

—

— **A londoni South Kensington Múzeum** igazgatója, Thomas *Armstrony*, aki 1881 óta töltötte be ezt a díszes állást, nemrég lemondott. Utódául Walter *Cranec*-t vették kombinációba, aki azonban időközben elfogadta a királyi művészeti akadémia igazgatói állását, úgy hogy Armstrony utódául most vagy *Herkommer*-t vagy sir John *Linton*-t fogják alkalmasint kinevezni.

Műcsarnok 1899. 3.14.

— **Művészeti fölolvasások.** A »Művészet világa« cimen nemrég megindított orosz művészeti folyóirat szerkesztősége január és február hónapban orosz és külföldi művészek és esztétikusok közreműködésével Péterváron a művészet körébe vágó fölolvasás-ciklust rendez. Eddig *Szolovjev*, *Boborykin*, és *Merezskovszkij* igérték meg közreműködésüket. Több neves külföldi műkritikussal most folynak a tárgyalások. A fölolvasásokat orosz és francia nyelven fogják tartani. Fölhívjuk az illetékes körök figyelmét erre az életrevaló gondolatra, mert azt hisszük, jó volna, ha a jelzett fölolvasások keretében valamelyik hazai műtörténészünk vagy birálónk is előadást tartana a magyar művészetről az orosz főváros közönségének, annál is inkább, mert ha sikerülne Oroszország figyelmét fölkeltenünk a magyar művészet iránt, nem vo'na nehéz ott piacot is teremteni magyar művészi alkotások szamára.

—

— **A Borghese-gyüjtemény elárverezése.** Körülbelül két év előtt történt, hogy *Gianturco* olasz közoktatásügyi miniszter a Borghese-családdal egyezségre lépett, arra nézve, hogy világhirü műkincsgyüjteményét meg fogja vásárolni az olasz állam. A föltételek nagyon kedvezőek voltak, mert a Borghese-család beleegyezett abba, hogy a vételárt évek hosszu során át részletekben fizessék ki neki. De közbejött két év előtt a kormányválság, a parlament feloszlatása és a törvényhozó testület nem juthatott hozzá, hogy szentesítse a vételt. Azóta pedig nem akadt senki, ki a kormány részéről sürgette volna az egyezség megkötését, ellenben a Borghese-család megunta a várakozást és nyilvános árverés útján túl akar adni műkincsein. A mostani közoktatásügyi miniszter, hogy megmentse azt, ami még megmenthető, tizenkettőt a legkiválóbb művek közül meg akar vásárolni *három millió liráért*. Ezek között aligha lesz *Tizián* világhirü műve a mennyei és a földi szerelemről, mert ezért egymagáért harmadfélmillió lirát kinált egy műkereskedő. Sokfelől készülnek már a nevezetes árverésre és német, francia, valamint angol műbarátok, nemkülömben az illető államok kormányai rajta lesznek, hogy megszerezzenek egyet-mást a római Villa Borgheseban felhalmozott világhirű kincsekből. Kiváncsian várjuk, vajjon Magyarország is hivatalosan képviselve lesz-e ezen a világraszóló árverésen, mely az egész müvelt világ művészi köreit megmozgatja. Alig van rá reményünk, mert hiszen mi hozzánk egy sokkal közelebb álló árverés — a *Munkácsy* Mihály-é, — is nélkülünk folyt le.

—

— **A müncheni Künstlergenossenschaft** a mult hónap közepe táján rendkivüli közgyülést tartott, melyen az 1899. évi kiállítás rendezésének a módozatait tárgyalták. A közgyülés egyhangulag elhatározta, hogy az 1898. évi kiállítás szabályzatának az érvényességét 1899-re is kiterjeszti. E szerint tehát a kiállításra minden nemzetbeli művészek küldhetnek műveket s a tárlaton az egyes művészcsoportok, a kiállítás igazgatóságával leendő előzetes megállapodás szerint, külön zsüri-vel is résztvehetnek. Ezenkivül a közgyülés azt is elhatározta, hogy szükebb bizottságot küld ki, mely előkészítse egy saját külön kiállítási helyiség létesítését.

—

— **Egy hires műépitő halála.** Londonban a mult hónapban halt meg *Lewis* T. H, Anglia egyik leghiresebb épitőművésze, 80 éves korában. Már mint tanuló ifju elnyerte a Royal Academy műépitészeti érmét s 1854-ben a londoni »Alhambra« tervével tünt föl. 1860-ban a britt műépitészek egyesületének vezértitkárává lett s ezzel egyidejüleg a »University-College« tanárává is kinevezeték. Pár évre azután az »University-College« épületet tervezte, 1871-ben pedig a művészeti fakultás dékánjává választották. Az »Encyclopaedia Britanniá-ban az antik és a modern műépitészetről szóló czikkelyek az ő tollából valók. Ezekivül kiválóbb művei a következők: »Justinian's Buildings«, »The Holy Places of Jerusalem«, »Byzantine Sculpture« és »Works for the Palestine Pilgrims Text Society.«

Szerkesztőség:
Budapesten, Városliget, Műcsarnok.
Kiadóhivatal:
Singer és Wolfner Budapesten, Andrássy-út 10. sz.

Védjegy 19. és 20. szám.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborsesz-készitményem — kelendőségénél fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon a cimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

Sósborszesz

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés-kenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztitó szerül** is, a mennyiben a **fogak fényét** elősegiti, **a foghust erősbiti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** is a **hajidegek** erősitésére, **a fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.** 28138

Egy nagy üveg ára 90 kr., egy kisebb üveg ára 45 kr.

Brázay Kálmán

Budapesten, IV. kerület, Muzeum-körut 23-ik szám alatt.

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA.

Kiss György

zobrány

Esztergom belvárosi templom főoltárára nemrég hegeitek el Szt. István, Szt. László, Szt. Erzsébet és Szent Margit carrarai mármarból készült zig zobrachtfentitől.

Egyházi Műipar

1910. 73. l.

..... *mühely.*

...főnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

...am.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

M.D.K.

Kiss György
szobrász

Az Országház számára készí-
tette Aba Sámuel, Péter, Salamon,
II. Ferdinánd szobrat

– dé – : Az elfelejtett Kiss György
Dunántúli Napló, 1957. aug. 20 – 7 kap

Kiss György
szobrász

14.D.K

Az Országház számára készítette
az Ába Samuel, Péter, Salamon,
II. Ferdinánd szobrát.

– di –: Az elfelejtett Kiss György
Dunántúli Napló, 1937. aug. 19-i lap.

MDK

Kiss Gy. szobrasz

Négy apród a koronázási jelvényekkel c. szobra az Országház diszlépcsőcsarnokaban.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház. Bpest. 1937./képekkel./ 131.l.

MDK

Kiss Gy. szobrász

Salamon c. szobormüve az Országház nyugati homlokzatán.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz.Bpest. 1937./Képekkel./ 129.l.

MDK

Kiss György szobrasz

Péter, Aba-Samuel, Jurisics, Erdódy Tamas és Zrinyi Miklós a költó alakjat formalta meg a művész, az Orszaghaz szobrai közul.

Cikk: Az új orszaghaz ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 315.l.

Kiss György

Az uj Országház számára készült két szobor-
művét bemutatja a lap.
Repr.-ók.

Otthon, Bp. 1896. junius hó
2o6. lap

MDK

Kiss György szobrasz

Fényképész c. szobra a Felsőház dunai oldalon lévő folyosón.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház.Bpest. 1937./képekkel./ 131.l.

MDK

Kiss Gy. szobrasz

Hit, Jótékonyság c. allegórikus szobrai a Felsőházi ülésteremben.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz.Bpest. 1937./képekkel./ 131.l.

MDK

Kiss György szobrasz

Harangöntő c. műve a Képviselőház városi oldalán lévő folyosón.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház.Bpest. 1937./képekkel./ 131.l.

MDK

Kiss György szobrász

Péter , Aba Sámuel c. szoborművei az Országház nyugati homlokzatán.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz.Bpest. 1937./Képekkel./ 129.l.

MDK

Kiss György szobrász

Jurisits Miklós, Erdődy Tamás c. szobormüvei a főrizalit északi oldalán.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház.Bpest.1937. /Képekkel./ 130.l.

MDK

Kiss György szobrasz

II.Zrinyi Miklós c. szobormüve az Országhaz ülésterem alatti falán.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országhaz.Bpest.1937. / képekkel./ 130.l.

MDK

Kiss György szobrasz

III.Ferdinand c. szobra a képviselőházi arkadok felett.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országhaz.Bpest.1937. /képekkel./ 130.l.

MDK

Kiss György szobrász

Tőzsde, kereskedelem c. műve a Képviselőházi társalgóban.

•

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz.Bpest. 1937./Képekkel./ 131.l.

MDK

Kiss György szobrasz

Posta, táviró, telefon c. műve a Képviselőházi társalgóban.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház.Bpest.1937 /Képekkel./ 131.l.

MDK

Kiss György szobrász

Pénzverés c. műve a Képviselőházi társalgóban.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház. Bpest. 1937./Képekkel./ 131.l.

MDK

Kiss György szobrász

Kosárfonó c. szobra a Képviselőház dunai oldalán lévő folyosón.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz. Bpest. 1937./képekkel./ 131.l.

MDK

Kiss György szobrász

Vadász 2 c.műve a Képviselőház városi oldalan levő folyosón.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országhaz.Bpest. /képekkel./ 131.l.

MDK

Kiss György szobrász

II.Zrinyi Miklós

Zádor Anna: A Magyar Országház. Bp.1987, 129-132 l.
/az épület külsején elhelyezett szobrok/

Kiss György szobrász

Négy apród a koronázási jelvényekkel

Zádorszky L.: A magyar országház. Bp. 1937. 151 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Kiss Gy. szobrász

Hit, Jótékonyság

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Kiss György szobrász

Posta, téviró, telefon

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp. 1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Kiss György szobrász

Tözsde, kereskedelem .

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp. 1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Kiss György szobrász

Vadász

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937. 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Kiss György, szobrász

Harangöntő

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937. 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Kiss György szobrász

Kosárfonó

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937. 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Kiss György, szobrász

Fényképész

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp. ~~1935~~ 1937,
131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Kiss György szobrász

Péter, Aba Sámuel

Zámborszky Ilona: A magyar Országház. Bp. 1937.
/az épület külsején elhelyezett szobrok/
129-132 l.

MDK

Kiss György szobrász

Salamon

Rámborszky Ilona: A magyar Országház. Sp. 1937.
/az épület külsején elhelyezett szobrok/
129-132 l.

MDK

Kis György szobrász

III.Ferdinánd

Zámborszky I: A magyar országház. Bp.1937, 129-132 l.
/az épület külsején elhelyezett szobrok/

MDK

Kiss György szobrász

Jurisits Miklós, Erdődy Tamás

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937, 129-132 l.
/az épület külsején elhelyezett szobrok/

MDK

Kiss György szobrász

Pénzverés

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Kiss György szobrász

Az Országház szobrait alkotó művészek egyike.

Zámborszky Ilona: A magyar Országház. Budapest, 1937. 91.lap

Posta, tárró, telefon,
hármas csoport.
Tőzsde, Kereskedelem,
hármas csoport.
A képviselőház városi
oldalán lévő folyóson

Vadász. Harangöntő
A képviselőház dunai
oldalán lévő folyósojan

Kosárfonó
A felsőház dunai oldalán lévő folyósan

Fényképész

Zámborszky Ilona
A magyar Országház
Bpest, 1937. 129–131. l

Kiss György

zobrai az Országházon

Nyugati homlokzat,

a felsőházi árkádok felett.

Péter, Aba Sámuel,

Salamon,

A képviselőházi árkádok

felett.

III. Ferdinánd.

A főrizalit északi oldalán

Jurisits Miklós, Erdődy Tamás

Az ülésterem alatti falon

IV. Zrinyi Miklós.

Díszlépcsőcsarnok

Négy apróda koronázási jelvé-

nyekkel.

Felsőházi ülésterem

Ilit, Jótékonyság.

Képviselőházi tárcalgó

Pénzvéres, hármas csoport.

Kiss György

az ny. országház szobrai közül az épület kutszén:

Péter, Aba Samuel,

Salamon, III. Ferdinád

Turisits Miklós, Erdődy

Tamás, II. Zsigmond Miklós

A képviselőház városi oldalon levő folyosón:

Vadász és Harangöntő.

A kerekedelmi Dunai oldalon levő folyosón:

Kosárfono.

A förendiház dunai oldalon levő folyosóján: Fényképész.

A képviselőház nagy társalgójában: Perizverés (3as csoport)

Posta, távíró, telefon (3as csoport)

Törsde, kereskedelem (3as csoport)

A förendiház ülés termében:

Mit és Lótékonyság cz. szobrait vanak.

C. x. 20 – 22 l.

A Hüvösvölgyben VASÁRNAP REGGEL Mühlbeck Károly rajza

lenne a dologból, már pedig szép dolog volna, ugy-e, ha egy huszonnégyórás menyecske sírva ülne az asztalnál... A családi boldogságunk érdekében szükséges, hogy a rántott csirkénket és a fejes salátánkat elfogadja...

S látva, hogy a doktor még habozik, gentleman módjára feléje nyújtotta a kezét.

— Viszont ime, mi is megígérjük, hogy holnap este apáéknál fogunk vacsorázni...

Ez az érv hatott. Az öreg úr, nagy sóhajtva, belenyugodott abba, hogy a felesége összeszidja. Amikor azonban a nagy diófa alatt a terített asztalnál helyet foglalt, szepegve így szólott:

— De vacsora után elkisértek ám hazáig... Mert egymagamnak nincs bátorságom hozzá, hogy a feleségem szine elé kerüljek...

VIII. Látogatás Lénártéknál.

Pethőék már javában folytatták a köteles vizitelést, sőt jócskán végeztek is vele, amikor egy este, sétálás közben, Jablonszky doktor megszólította a vejét:

— Hallod-e, szép kis galibát csinálsz magadnak, édes fiam... Tudod, hogy a kisvárosi ember egész a túlzásig érzékeny, s mégis halálra sértesz valakit, akivel érdekedben lenne, hogy jó viszonyban légy vele...

— Már hogy én? Ha csak álmomban nem történt velem ilyesmi...

— Nem, fiam, éber állapotban követtél el egy jókora tapintatlanságot... Lénárt János ugyebár a kliensed?

— Az, — szólott Pethő, aki most egyszerre élénken kipirult.

— Azonfelül igazgatója is a takarékpénztárnak, ahol innen-onnan meg fog üresedni az ügyészi állás, mert az öreg Veress József, aki az én korombeli ember, aligha fog már sokáig vesződni a peres aktákkal... Eddig úgy állott a dolog, hogy te leszel valmikor az utódja, de most már, édes fiam, azt hiszem, hogy keresztet húzhatsz erre a reménységedre...

— Miért, apa?

— Miért? Hát egyszerűen azért, mert Lénárt Jánost ugyancsak feldühösítetted magad ellen... Miért nem látogattátok meg őket is, mindjárt, az első héten? Tudod, hogy Bakonyvárott a sorrend is határoz, hát még az olyan figyelmetlenség, amikor valakiről tökéletesen megfeledkezik az ember... Már két-három napja észrevettem, hogy Lénárt csak úgy immel-ámmal köszönt a kaszinóban, ma pedig, amikor Juhász ezredes rólatok beszélt a feketénél, Lénárt tüntetőleg fölkelt az asztaltól, s egymagában lökdösni kezdte a billiárd-golyókat... Szóval úgy meg van sértődve, mint valami vénkisasszony... Hát még a felesége, képzelem... Igen csodállak, édes fiam, hiszen legénykorodban jártál Lénártékhoz, de meg különben is jól tudod, hogy manapság mindenkinek hizelegni kell, aki az emelkedésünk érdekében tehet valamit... Hát tulajdonképpen miért nem tettetek náluk látogatást?

Pethő zavartan vállat vont, Sárika azonban válaszolt az édesapja kérdésére.

— Azt hiszed, apa, nem mondottam neki, hogy menjünk el?... Mindjárt, amikor a listát összeállítottuk, mondottam neki, de a csacsi uracskámnak az a nézete, hogy Lénártné kacér asszony, aki nem való hozzám... Mintha nekem még tanulnom kellene valakitől a kacérságot...

— Nagyszerü! Hát több kacér asszony rajta kivül nincs a városban?... Selmeczy Viktoréknál talán nem tettetek látogatást?... Nohát én, az apai hatalmamnál fogva, ezennel megparancsolom, hogy holnap délben menjetek el Lénárt Jánosékhoz...

— Nagyon helyes, apa.

Kiss György szobormüve

Veress Pálné szobra, amelynek május hatodikán lesz az ünnepélyes átadása

Uj Idők 1906. XII. 19. sz.

A Hüvösvölgyben **HÉTFŐN REGGEL** Mühlbeck Károly rajza

Másnap, déli féltizenkettőkor, ragyogó, verőfényes napon, ünnepi díszben vonult végig a Pethő-házaspár a bakonyvári piacon: a férj cilinderrel, gérokkban, sárgakeztyűsen, az asszonyka mille fleur selyemruhában, kacér kis kalapban, amely alól kiragyogtak gyönyörü szőke fürtjei. Amikor a Lénárt-ház kapuján befordultak, izgatott futkosás, ajtócsapkodás hallatszott az egész épületben; az emeleti ablakokból hirtelen visszavonult valaki, a villamos csöngetyü megszólalt, s a szalonban, ahova a vendégek beléptek, csakhamar megjelent a szobalány, akin meglátszott, hogy két perccel ezelőtt még valahol az ágy alatt tartott hajtóvadászatot a porszemekre.

Folytatjuk

ERDŐN

Nyári, fényes szép időbe'
Andalogva, nézgelődve
Kibolyongtunk az erdőre,
  Sötét, ős fák alatt.
A fenyő-lomb zöld recéje
Rátapadt a tiszta égre,
S lendületlen úgy maradt.

„Mily komoly csend!" — szólt az asszony, —
„Mily nyugalom fán, haraszton!
Nem nyúl ki, hogy megakasszon,
  Még a vad csipke sem!"
— Eh! a szélnek más a dolga,
Másutt tör-zúz háborogva,
Ez az egész, édesem.

„De hallgasd csak, zsémbes társam,
Hogy ez anda mélaságban
Mily ritmikus hang, zúgás van . . .
  Harang búg valahol?"
— Valahol messze lövöldöznek,
Gyilkolják a szarvast, őzet,
Közbe kopó nyí, csahol.

„Mennyi szín, mily tarka pompa
Galyra vetve, fűbe fonva!
Ki képzelne egy halomba'
  Ennyi szépet, buja bájt!"
— Kövér a föld, bele rothad
Özöne gaznak és piszoknak,
A tenyészet buja hát.

„Hát az ott mi? lila felleg
Csavarog fel a hegy mellett . . .
Emlékemben újra kelnek
  Tündérmesék és manók."
— Tündér, manó sohse járt ott,
Krumplit főznek a favágók,
Az füstöl oly vígan ott.

„Ah, a próza úgy bánt engem!
Miért megölni azt kegyetlen',
Mi az édes képzeletben
  Élve él, míg titok?"
— Te vagy az ábránd, én az élet,
Te csak látsz, én mélyre nézek.
Te csak sejtesz, én tudok . . .

Szabó Endre

A KÉSMÁRKI NAGY TEMPLOMBA . . .

A késmárki nagy templomba
Három asszony ül egy sorba,
Fejkendőjük feketéje
Foltot tép a rezgő fénybe.

Délután van — besüt a nap:
Mozgó színek — arany alap,
Megfénylik az oltárkeret —
Fehér oltárkendő felett.

Szól a torony nagy harangja,
Az orgona széles hangja
Összerezdül a napfénybe,
Üres templom belsejébe.

S lassan-lassan visszaszállnak
Elszórt imák, régi árnyak.
Üres padok mind megtelnek,
Halkan, lágyan énekelnek.

Három asszony kendős árnya
Elmerül a sokaságba;
Ezek azok, — kik itt voltak —
Ők élnek-e? — vagy a holtak?

Széles templomajtó tárúl,
Besiklik a külvilágból,
Ki a földet mindig lakja:
Nyomor százados alakja.

Lába nincsen, nem is járhat,
Földön csúszik, mint egy állat,
S mégis a reménység tartja,
Esdve tárúl aszott karja.

Kezét nyújtja nép elébe,
Édesen hajlik felébe;
Mely e földön ki nem hülhet:
A százados könyörület.

Alkonyodik — mind elszálltak
Szétszórt imák, régi árnyak.
Három asszony feketébe,
Sorba ül az esti fénybe'.

Czóbel Minka

18. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, MÁJUS 6.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

VERES PÁLNÉ EMLÉKSZOBRA.

Veres Pálné Beniczky Hermin emlékszobrát ma veszi át a székesfőváros közönsége. A minő tartalmas, komoly és csillogástól ment volt egész élete, olyan egyszerűen, csendesen óhajtották tisztelői is megörökíteni szeretett emlékezetét.

Ő volt az a magyar előkelő nő, a ki kötelességérzetének isteni sugallatát megértve, azt bátran követi. A kit kiváló észbeli tehetsége és akarata a tespedő és szintelen úri életből kiragad s a haza igazi női apostolává avat. Érzi és tudja, hogy a cselekvés órája itt van. Látja, hogy a hazának nemesérzésű, tanúlt és igazi magyar nőkre is igen nagy szüksége van; mert a férfi kiható és inkább gyakorlati irányú munkássága, legyen az bármilyen nagy horderejű, csak félig biztosítja a haza jövőjét.

Erős társakat szerez és gyors elhatározással cselekszik. A társadalomtól és a törvényhozástól a nőnevelés olyan átalakítását kéri, úgyszólván követeli, a mely az igaz hazafias érzést, az alapos tanúltságot és az erkölcsi erősséget minden körben fokozza és átalakítsa.

Erkölcsös, hazát szerető, tanúlt és házias nővel akarja a magyar családokat boldogítani és a haza jövőjét erősíteni.

Ezért küzdött és dolgozott 1865-től 1895-ig, majdnem teljes 30 esztendőn át.

Alkotásának gyujtópontja az országos nőképző egyesület, a melynek haláláig elnöke is volt. Innen terjed és árad szerte éltető melegével az a sok sugár, a mely a magyar nemzeti nőnevelésnek mindig csak hasznára volt és van ma is.

Veres Pálné Beniczky Hermin Nógrád vármegyében, Lázi községben, az 1815-ik év deczember 13-ikán született. Édesapja Beniczky Pál, ősi magyar család ivadéka. Édesanyja Sturmann Karolina, kinek nemzetsége Svédországból szakadt ide. Veres Pállal 1839-ben kötötte meg azt a házassági szent frigyet, a melynek igazi boldogságát a férj 1886-ik évi elhalálozása szakította meg. Az ötvenes évekig úgyszólván csak családjának, férjének és egyetlen leányának, Szilárdának (Rudnay Józsefné) élt. Készült azonban a nagy munkára is.

Az 1865-ik évben, a nők érdekében első felszólalása jelenik meg. 1868-ban az Országos Nőképző Egyesület megalakul s Veres Pálné elnök, gróf Teleki Sándorné alelnök lesz. Innen kezdve életének javarészét, egész tudását és erejét az észszerű hazafias nőképzés ügyének szenteli.

Lelki erejének utolsó bizonysága, hogy sulyos és fájdalmas betegségében, ágyban fekve rendezte sajtó alá tapasztalati lélektanát. A javításokat testben teljesen megtörve, reszkető kézzel, de szellemi képességének teljes erejével végezte. E közben az 1895-ik év szeptember 28-ikán rabolta el gondviselésszerű egyéniségét a vanyarczi sirbolt sötétje.

Az 1903-ik évben, május hó első napjaiban, egyik régi jó barátnéjának, egy nemes szivű tipusos magyar úrnőnek megnyilt hosszú éveken át elzárt ajtaja. Idősb Lovassy Ferenczné

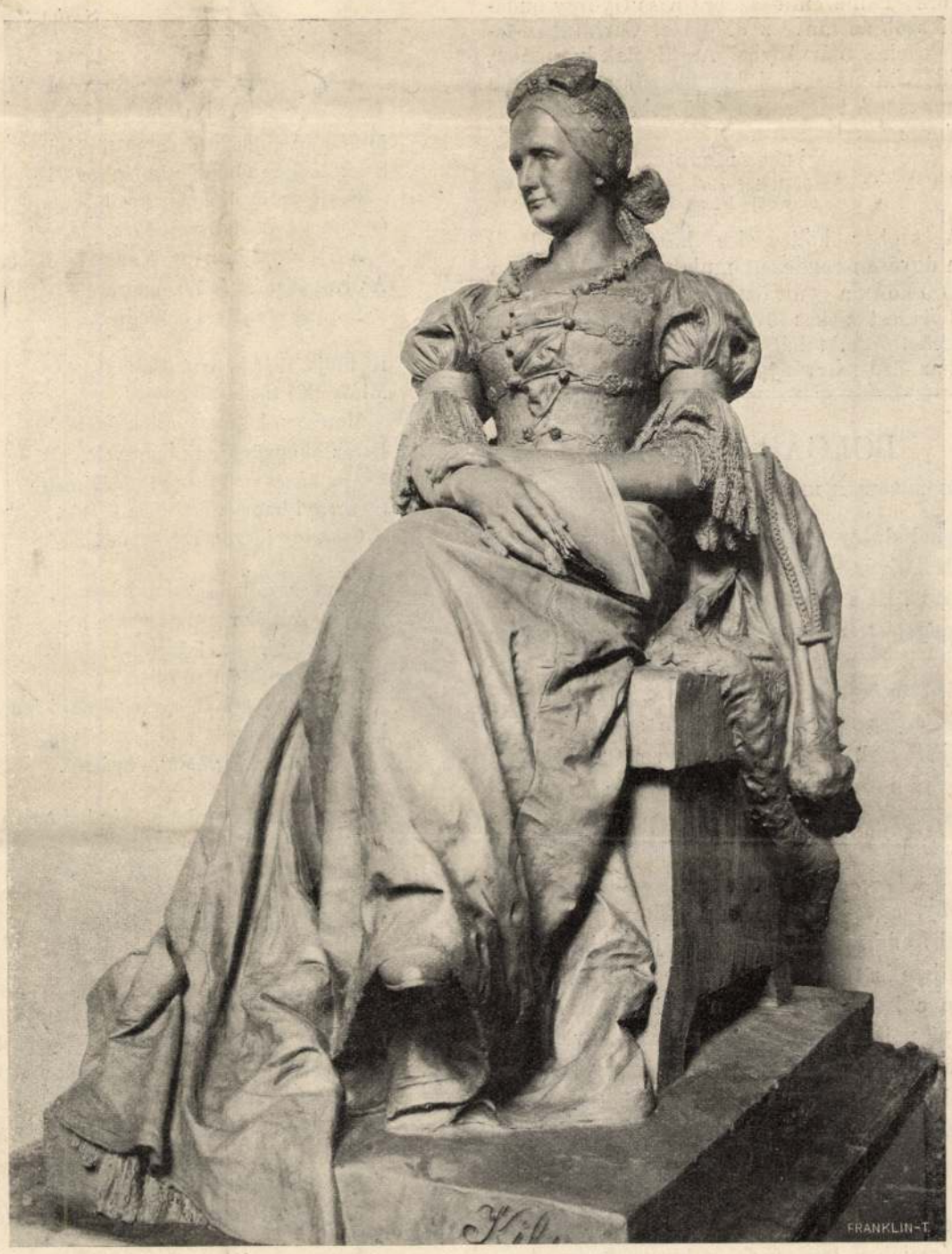

VERES PÁLNÉ SZOBRA. — Kiss György szobormüve.

BOLGÁR FERENCZ, A HONVÉDELMI MINISZTÉRIUM ÚJ ÁLLAMTITKÁRA.

lép elő s Veres Pálné emlékszobrának megalkotására szólítja a magyar hölgyeket.

Lebilincselő egyéniségével lelkes társakat gyűjt maga köré. Bámulatos lelkierővel, szeretettel és kitartással vezérel, küzd és győz. Jelszava az, hogy olyan nagy érdemet, mint a Veres Pálnéét, jutalmazni nemcsak emberi és honleányi kötelesség, hanem nagy tisztesség is.

Veres Pálné tisztelőinek egész serege csatlakozik a nemes mozgalomhoz. Kortársak és fiatalok, az ő eszméinek egyaránt hivei, szivük szeretetével, a női hatalom nagy erejével építik a kimagasló vezér emlékszobrát. A munka be van végezve és a munkásnők mostan teszik le a művészi alkotás talapzatára hálás megemlékezésöknek babérkoszorúját.

Veres Pálné emlékszobra Kiss György budapesti szobrászművész alkotása. Carrarában faragták fehér márványba. Az ülőalak két méter, az édesvizi mészkőből készült talapzat 1·70 méter magas. A talapzaton a következő felirat van bevésve:

VERES PÁLNÉ.
Küzdött, hogy a nő műveltségével és szivével a nemzeti jólét tényezője lehessen.

A szobor költségeire közadakozásból és igen ügyesen rendezett mulatságokból mintegy 27,000 korona gyűlt össze.

Budapest székes főváros a díszesen rendezett Erzsébettéren, tehát a város szivében adott helyet az első márványszobornak. *Szgh. T.*

BOLGÁR FERENCZ,

A HONVÉDELMI MINISZTERIUM UJ ÁLLAMTITKÁRA.

Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter mellé Bolgár Ferenczet nevezte ki államtitkárul a király. Ez a kinevezés egyáltalán nem keltett meglepetést, mert a közvélemény már régóta jelölte Bolgár Ferenczet ez állásra s szinte magától értetődőnek találta kinevezését.

Ez egyszersmind a mértéke annak is, hogy az új államtitkár mennyire rátermett feladatára. Megvan mind a két képesítése rá: a katonai ügyekben való szakértelem és a parlamenti gyakorlat. Ifjabb korában mérnökkari katonatiszt volt s a hadseregből való kilépése után is jelentékeny, egy időben nagy feltünést keltett katonai irodalmi munkásságot fejtett ki. A parlamentben is, melynek 1887 óta állandóan tagja, főleg a katonai ügyekben szólalt fel. Az Apponyi politikai hivei közé tartozott s vezérével együtt lépett be a szabadelvüpártba. 1904 november 18-ika után kilépett a pártból s a disszidensekhez csatlakozott, a kikkel együtt részt vett az alkotmánypárt megalakításában. A mult évi rövid tartamu országgyülésen egyik alelnöke volt a képviselőháznak. Most 55 éves, java erejében levő férfiú, a kire a magyar honvédség fejlesztésében sok szép feladat vár.

A TISZA.

Hegyek között fenyők aljában
Egy kicsiny forrásra lelek.
S a mint bölcsőjét visszahagyta.
Utjában mind beszédesebb.

Pajzánul csillogtatja habját
És egyre követésre int,
Megyek kanyargós útja mellett,
Jól figyelem lépéseit.

Haladva, egy-egy fordulónál,
Mintha pihenni vágyna már;
Erdők, hegyek köszöntve nézik,
Talán egy búcsuszóra vár.

Nem, nem pihen, sőt köves ágyát
Mélyebbre mindig ő veti,
Teherből is veszen magára,
Hogy más vidéken vesse ki.

Sötét erdők elmaradoznak,
A völgy mindegyré szélesebb,
Több tutajos más világrészről
Mond csábító történetet.

S a Tisza csöndesen susogja:
«Vágy, álom engem is ragad,
De nem hagyom el hütlenséggel
Az édes, honi partokat.»

«Még rosz kedvből is, hogyha néha
Rendes ágyamat elhagyom,
E kárt újabb, dús aratással
Megfizetem én, gazdagon.»

«S mikor hosszu, nehéz utamban
Kinálnak jó nyugvó helyet,
Mily jól esik, hogy hazám földjén
Örökre megpihenhetek.»

Szabó Sándor.

A RÉGI ZONGORA.*

Midőn a nap bágyadtan száll alább
S egy messzenyúló ferde fénynyaláb
Egyik butorról a másikra lebben,
Oly tétovázva siklik ott tova,
A hol a mélán nyugvó nagy teremben
A divatját múlt ósdi zongora
Borong elrejtve s elfeledten.

Ki tudja, már hány éve állhat itt,
Mióta első tiszta hangjait
Merészen küldte ámulók fülébe?
De az idő gyöngéden bánt vele,
Agg testét roskadástól megkimélte
S ezernyi hanggal még ma is tele,
Csak oly idegen a beszéde!

El nem szakadt egyetlen húrja se,
Bár oly sok év rozsdája vonta be;
Billentyüi, bár elsárgultak, épek
S hiába várják finom újjait
Egy rég elporladt, gyöngéd női kéznek,
Hogy létre keltsék, a mi benn lakik,
A min nem fog halál, enyészet.

Hej! szép is volt, midőn még hajdanán
Az édes-bús akkordok hallatán
A titkolt vágy ikerpárját kereste,
Szent érzelemtől lángolt a kebel,
Mindent, mi földi, gyarló, messzevetve
S a szív dal szárnyain rebegte el,
Hogy siron túl is él szerelme.

De most? Beront a nyüzsgő, víg csoport
S gúnyolva küld egy megvető mosolyt
Üdvözletül a néma szenvedőnek,
Majd pajzán ujjak tánczot lejtenek
Billentyüin, vadul verdesve őket,
Akár csak vásott, fürge gyermekek,
Kik egy sirhanton kergetőznek.

S hogy víg, ledér nótára késztetik,
Kettőzve érzi szenvedéseit
S titkolt búját neheztelőn kitárja.
A sivár gajd tombolhat rajta már,
Kaczaghat a jelenkor léhasága,
Belézokog egy lágyabb dallam-ár:
A mult édes melódiája . . .

Sorsod, szegény, elaggott zongora,
De sok bús lélek sujtó ostora!
Lézengenek, mint sírtalan halottak,
A vidám élőknek játékszerül,
Szótlanságuk fagya kelletlen olvad,
Ha ösztökélt kedélyük földerül,
De titkon mégis csak zokognak.

Szabados Ede.

* A Petőfi-Társaság Vigyázó-pályázatán dicsérettel kitüntetett költemény.

A KÉT TÓNI.

Elbeszélés. — Irta Gottier Lajos.

I.

Éjjelre olyan csinos hóvihar kerekedett, hogy a vén fák az erdőn csak úgy csóválták a fejöket:
— Soha ilyet!

Aztán oda oda csaptak galyaikkal a rozoga, öreg kastély ablakaihoz.

Beatrix álmatlanul hánykolódott ágyában. Végre megszólalt:
— Alszol, Tóni?

Bátyja a másik szobából felelt:
— Nem alszom. Mi bajod?
— Hallod ezt a vihart? Még a fejünkre dől ez a vén kastély.
— Dehogy dől. Nagyobb időket is átélt ez már.
— Tóni! Én úgy félek. Hallod a farkasokat, hogy üvöltenek?
— Ráérnek. Egyéb dolguk sincs.
— Én nem tudom, te mindent olyan flegmatikusan veszel. A helyett, hogy most a fővárosban farsangolnánk, itt tengődünk az erdő közepén, ebben a nyomorult fészekben, a farkasok társaságában.
— Csak tőled függ, hogy más társaságod is legyen. Eredj feleségül Szentérdyhez, ő még tán arra is ráadja fejét, hogy Pestre vigyen farsangolni. A milyen szerelmes beléd, kitelik tőle.
— Köszönöm a jó tanácsot. Ha egyebet nem tudsz, ebből nem kérek.
— Akkor ne panaszkodjál, hanem türj békével.
— Én nem is tudom, mi örömöd telik az ilyen életben? Magaddal együtt engemet is eltemetsz. A legszebb éveimet így kell eltöltenem.
— Betta! Betta! Soha se jön meg az eszed. Talán én nem örvendenék, ha egy kis örömöt tudnék szerezni neked? De ha egyszer nem telik jövedelmünkből, hogy a fővárosba hurczolkodjunk! Ez az öreg kastély mégis csak födelet ád nekünk. A föld is kitermi azt az eleséget, a mire szükségünk van. Sőt még egy kis fölöslegesre is jut. Ha azonban bérbe adnám, annyi bért sem kapnánk, a miből Pesten becsületes lakást tartsunk. Hiszen ösmered a fővárosi életet. Volt módod benne a férjed életében. Tudod, mi a czifra nyomorúság.

Az asszony mormogott még valamit, aztán a falnak fordult és elaludt.

A két testvér, a harminczöt éves Gaálóczy Tóni és tiz évvel ifjabb nővére: Beatrix itt születtek és itt nőttek fel az ősi házban, mely félórányira feküdt a falutól. Szüleik korán elhaltak s a leány a szomszéd városba került növeldébe. Onnan ment férjhez Morványi Lajoshoz, egy fővárosi bankhivatalnokhoz. A férj azonban két évi házasság után meghalt, s az özvegy visszakerült fivéréhez.

Reggelre a vihar megszünt s a Gaálóczyak öreg kastélya pompás száraz téli napra virradt.

És délután ott ültek hárman, az ódon ebédlőben.

A harmadik: Szentérdy Péter, fiatal birtokos volt. A szomszédos pusztán lakott, Sövényeskén.

Ez a délczeg magyar szerette az özvegyet becsületes szivének egész melegével. El is mondta neki százszor, meg ezerszer. Az pedig csak játszott vele. Asszonyi hiuságának hizelgett ez a nagy szeretet, s talán, ha a férfi nem mutatta volna ki annyira érzelmeit, hamarább felé hajlik a szép asszony szive. Igy azonban —

Kiss György
szobán

„Veres Pákie" szoba
(regmo)

dr. Sáfrán Gyöngyi: Veres Pákie emlékezte
Nők Lapja, 1969. nov - 44 szám.

ság következtében tömegesen haltak el s csakhamar egész temetőt töltöttek meg. Itt emelkedik most a Szent Izsák nevű hatalmas székesegyház.

Természetesen nagyon kezdetlegesek voltak eleinte Pétervár utczái és házai. A házak nagyobb részt fából voltak összetákolva, gerenda gerendára vetve, olyanformán, mint a svájczi havasi kunyhók. Tetejük zsindelylyel vagy deszkával volt fedve s zöld gyeppel vagy cserhéjjal kirakva, hogy az esőt át ne bocsássa. Kőház még alig volt az akkori Szentpéterváron, s maga a czár palotája a Neva partján csak két emeletre volt épitve, hogy ki lehessen látni belőle az egész városba.

Ennek megfelelőek voltak az erkölcsök is. Mikor Weber hannoverai követ az újonnan keletkezett városban meg akarta látogatni Apraxin tengernagyot, a kinél az udvar tiszteletére épen nagy ünnepély volt, nem birt a terembe jutni: formaszerint ledobták a lépcsőn. Később kiderült a tévedés: a követ nem volt elég gazdagon öltözködve s azért nem kisérte két hajdu, a ki az ottani szokás szerint előtte lépkedve, hangosan kiáltozta volna: «Helyet az urunknak!»

«Nem is volt sok időm — beszéli tovább Weber maga — a dolog fölött töprengeni, mert nem sokára még egyebeket is kellett tapasztalnom. Miután ebéd közben felhörpentettem nehány pohár magyar bort, Romodonovszky alkanczellár kezeiből egész pint pálinkát kaptam s arra kényszerítettek, hogy azt két hajtásra kiigyam. Csakhamar elvesztettem az eszméletemet. De még előbb megelégedéssel szemlélhettem, hogy a többi meghivottak már mind a padlón hevernek, félig elszundikálva, képtelenül arra, hogy állapotomat s csekély ivóképességemet észrevegyék.

Másnap a hannoverai rezidens meg akarta tenni a szokásos látogatásokat. De az orosz főúri világ szokásaiban való tájékozatlansága itt is kellemetlen meglepetésekbe sodorta. Abban az időben ugyanis a moszkovita bojárok cselédsége még egyáltalán nem volt hozzászoktatva az etikett-látogatásokhoz s a bejelentést nem ismerték.

Romodonovszky herczegnél többek közt az előszobában egy kitanitott medve nyújtott a belépő felé roppant nagy serleget borsos pálinkával, vésztjósló morgást hallatva. Ha valaki vissza akarta utasitani az italt, a medve elejtette a serleget s torkon ragadta az idegent.

Péter czár úgynevezett «assemblée»-i sokat tettek e durva erkölcsök finomitására. Az «assemblée» (gyülekezet) tulajdonképen egy nagy terem volt, melyben zenekar fogadta a vendéget. A bejáratnál egy tiszt állott, a ki följegyezte a jelenlevők neveit. Mert a czár óhajtása az volt, hogy az «assemblée»-k látogatása kötelező legyen. Alá s fel hullámzott itt a tarka vendégsereg e füstös helyiségben, melyet kormos faggyúgyertyák világitottak meg. Itt egy tengerész-zubbonyt, ott egy főméltóság kék rendszalagját, vagy egy gárdatiszt zöld egyenruháját pillantotta meg a szem. Köröskörül a falak mellett a díszes hölgykoszorú. Arany- és ezüst-brokát ruhák, óriási krinolinok, melyekből szorosra fűzött karcsú derekak emelkedtek ki.

A szomszédos szobákban ismét más kép tárult fel. Bőr dohányzacskók, cserép-pipák, sörös korsók a durva asztalokon s körülök lármás társaság, legtöbbnyire hollandi hajóskapitányok. Egyik asztalnál pedig sakkjátékba elmélyedve egy óriás termetű férfi ült, a Preobrasenszky-ezred vörös hajtókás zöld egyenruhájában, lábain zöld harisnya és ócska czipő; a mellette levő széken kopott nemezkalap és hatalmas kancsuka, cseréppipájából gomolygó füstoszlopokat eregetett a szemben ülő játszótársa, egy kipirult hajóskapitány arczába. Maga Péter Alexejevics czár volt.

Ilyen volt a pétervári társadalom két századdal ezelőtt, a város alapitása idejében. Akkor még Pétervár nem a nagy birodalom központjának volt kiszemelve, hanem csak a svédek ellen emelt bástyának. Ám a poltawai diadal arra birta Nagy Pétert, hogy székhelyét végleg áttegye Moszkvából Pétervárra. 1712-től 1716-ig több mint 150.000 parasztot helyeztek át a birodalom minden részéből a Neva mellékére. A kőműveseket arra akarták kényszeriteni, hogy a város felépitésén dolgozzanak, azért megtiltották a birodalom többi részében kőházak építését. Minden földbirtokos parancsot kapott, hogy helyzetéhez és vagyonához mért házat szerezzen a Neva-parti fővárosban.

Ma már paloták váltották fel mindenütt a kunyhókat; elmúltak az idők, a mikor egy diplomata úgy jellemezte Pétervárt, hogy ez olyan, mint az a ház, a hol pástétomot esznek, de kenyér nincs. Történeti kegyeletet azonban Pétervár utczáin hiába keresnénk. A hol ezelőtt száz évvel pompaszerető bojárok fogadták vendégeiket tékozló vendégszeretettel, ott ma hivatalok s egyéb közintézetek vannak. A Mihálypalota, melyben I. Pál czárt 1822-ben megfojtották, a mérnöki akadémiának adott hajlékot. A Mária-palotában, melyet I. Miklós czár épittetett leánya számára hozományúl, most a birodalmi tanács tartja üléseit. A plevnai győző Nikolajevics Miklós nagyherczeg palotája pedig ma leánynevelő intézet. Rozumovszky grófnak, Katalin czárnő híres kegyeltjének palotája ma lelenczház.

A pétervári nyári palotában Erzsébet czárnő idejében a díszes szobák egy bűzhödt pocsolyára néztek, a többi szobák pedig a szűk, piszkos udvarra. Mikor II. Katalin czárnő, még mint nagyherczegné, gyermekágyban feküdt, e czélra két szobát rendeztek be számára a czárné szobái mellett. Ő maga irja, hogy: «az ágy három ajtó között állott, melyeken át a szél besivitott; az ágy mögött két ablak volt, szünetlen léghuzammal.» Az egyik ajtóra kettős függönyt alkalmaztak s nagy ellenzőt állitottak elébe, de mégis olyan léghuzam volt, hogy a czárné köszvényt kapott.

S ezek az épületek nemcsak az időjárás viszontagságainak, hanem a tűzvésznek is menthetetlenül ki voltak téve. «Ablakomból — irja Katalin czárnő emlékirataiban — néha egyszerre két-három, sőt öt tűzvészt is láttam.» Maga a ház, a hol a nagyherczegnő lakott, egy hónap lefolyása alatt háromszor gyuladt ki, pedig csak egyetlen fa lépcsőzete volt.

Ha lehet, még szánalmasabbak voltak ezek a rezidenciák bútorzat dolgában. «Az udvar oly szegény volt bútorokban — irja Katalin, — hogy a tükrök, ágyak, székek, asztalok és szekrények, melyeket a téli palotában használtunk, utánunk vándoroltak a nyári palotába s onnan Peterhofba, sőt Moszkvába is magunkkal vittük. E szállitások alatt sok minden összezúzódott s kijavitatlanúl csak úgy állitottuk oda, úgy hogy alig voltak használhatók.»

Képzelni lehet ezek alapján az akkori magánházak állapotát. A Csoglohov-féle házban, hova a nagyherczegi párnak át kellett költözködnie, miután a kastélyt a tűz elpusztította, bútorok sem voltak. Hat héttel Katalinnak a gyermekágyból való fölkelése után, a mikor a szokásos üdvözléseket kellett fogadnia, az üresen álló szobákba puhafa-bútorokat vittek be s Katalin, a későbbi czárnő, ezúttal hímzett rózsaszin selyemágyon ülve fogadta az udvar és a diplomácziai kar szerencsekivánatait. A czeremónia után a bútorokat megint kivitték.

—r.

Elől a kép baloldalán ül özv. gróf Teleki Sándorné elnök, tőle jobbra Rudnay Józsefné, balra Emich Gusztávné, az asztal mellett Csiky Kálmánné állnak. A növendékek csoportjának baloldalán Krug Teréz, az internátus igazgatónője, tőle balra állnak sorban Ráth Györgyné, Hellebront Jánosné, Bálint Sándorné, Szalay Anna, Grűz Albertné, báró Prónay Gáborné, Adler-Bancalari Hedvig, Gál Jenőné, Tarnóczy Gusztávné, Gömbösné Galamb Margit, Tormay Cecil, id. özv. Lovassy Ferenczné, Beöthy Zsoltné. A kép jobboldalán bentlakó növendékek csoportja látható.

AZ ORSZÁGOS NŐKÉPZŐ-EGYLET MÁJUS 17-IKI KÖZGYÜLÉSÉRŐL. — Sorger fényképe.

VERES PÁLNÉ EMLÉKE.

Az asszonyok nemcsak a szebbik nem, de talán a jobbik is. Míg nagy férfiaink versenyre kelnek az egymás befeketitésében, intrikákat szőnek, jeleneteket insceniroznak, melyekből mindenki kissebbnek jön ki, addig előkelő hölgyeink kegyeletesen ápolják a közöttük kiválóknak emlékét. Nem rég elhatározta egy csoport id. özv. *Lovassy Ferenczné* elnöklete alatt, hogy *Veres Pálnénak* szobrot emelnek Budapesten valamely nyilvános téren s e végből szervezkedvén, az adakozások országszerte már folynak is. Reméljük, nemsokára állani fog e női szobor az ország fővárosában, mely kulturerényeket dicsőit, mely a nőt mint nőt magasztalja s nem mint hadi erények elkövetőjét a hogy a Jeanne D'Arc-é Orleansban.

Ugyancsak a Veres Pálné emlékének volt szentelve, az Országos Nőképző-egyesületnek özv. gróf *Teleki* Sándorné elnöklete alatt megtartott május 17-iki közgyülése, melyen *Csiky* Kálmánné (Gönczy Pál egykori vallás- és közoktatásügyi államtitkár leánya) tartott emlékbeszédet a lelkes hallgatóság előtt. Nemcsak a beszéd volt szép, de az előadása is.

«Mi, az Országos Nőképző-Egyesület tagjai és munkásai — mondá többi közt — a hála virágait érezzük kifakadni lelkünkből, midőn visszaemlékezünk arra a vezető szellemre, ki e közművelődési egyesületet létrehozta, hosszú időn át kormányozta.» Elmondotta azután, hogy Veres Pálné már a szabadságharcz előtt is foglalkozott a nemzeti szellemű nőnevelés ügyével, de sem akkor, sem később, az elnyomatás ideje alatt nem emelhette fel szavát eszméje érdekében. Mikor azonban az alkotmányos korszak beköszöntött, hivatalos hatalom nélkül, de a lélek és szív hatalmával munkához látott, hogy a magyar nőnevelés ügyét a magyar női társadalom segítségével s a kormány és törvényhozás támogatásával felvirágoztassa. Fölkereste a falusi kuriák úrnőit, lelkesítette s maga köré gyűjtötte a főváros előkelő női társadalmát, röpiratokkal terjesztette eszméit a vidéken s megnyerte a politikai körök rokonszenvét. Buzgósága meghozta gyümölcsét: az eszme valóra vált s az általa alapított intézet áldásosan működött.

Veres Pálnét a czéltudatos, erős akarat tette nagygyá és világító példává. Tisztán állott előtte, a mit akart és a legmegfelelőbb eszközökkel haladt czélja felé. Hazafias magyar nőket képezni a társadalom ama művelt osztályaiban, melyek minden demokratikus intézmények közt is vezérlő és irányadó szerepet visznek. Képesitni a leányt, hogy tanulmányai bevégezte után, ha a szülői házba visszatér, legyen annak dísze és öröme, majdan pedig őrangyala a családi életnek, nevelője a gyermekeknek, példányképe az erénynek s jó erkölcsöknek, takarékos vezetője a háztartásnak. Avagy ha kevésbbé kedvező sorsa más működési tért jelöl ki számára az életben: akkor is, ott is, idegen hajlék födele alatt is, tudjon ura lenni kötelességeinek s áldása mindazoknak, a kik gondjaira bízvák; minden esetben pedig terjesztője a magyar szellemnek és nyelvnek. Ez eszménykép jellemző vonásait vitte ki az életbe az a több ezer ifjú nő, kik az intézetben nyervén kiképeztetésüket, ma már bizonynyal hálás szívvel gondolnak vissza e tűzhelyre. A beszéd befejezése Veres Pálné szerető anyai szívét magasztalta s a hála szavait hangoztatta emlékezete iránt. ✶

Veres Pálné szobrának felállítására lelkes magyar hölgyekből, az «Országos Nőképző-Egyesület» és a «Mária Dorottya-Egyesület tagjaiból, valamint a magyar nemzeti műveltséget szivükön viselő férfiakból bizottság alakult. A bizottság kérelemmel fordúl a nagy közönséghez, hogy a szobor létesítését adományaival segítse elő.

A bizottság főleg azokra a hálás tanítványokra számít, kik a Veresné alapította intézetben nyerték kiképzésüket, de számít minden művelt hölgyre és bizik a finom lelkű férfiak áldozatkészségében is, kik, mint magát egy irónk kifejezi, küldjék be a szoborra csak egyetlen egyszer annak a virágbokrétának az árát, melyet valamely hölgynek szántak, mert e szobor egy helyett fölbokrétázza Magyarország minden asszonyát. Veres Pálné alakjának érczben kell állni valamely köztéren. «Nem ő miatta — mondja a felhivás. — Ő neki már mi semmit sem adhatunk. De álljon itt képmása, az első női szobor Magyarországon, mint lelkesítő példa a leánygenerácziő előtt, hogy a hazát szolgálni nagy dicsőség és ebből a nő is kiveheti a részét.» A szoborbizottság megbizásából a felhivást aláirták: Id. özv. *Lovassy* Ferenczné elnök, *Mikszáth* Kálmán elnök, *Lázárné-Kasztner* Janka alelnök. A begyűlt adományok az Első Hazai Takarékpénztárhoz küldendők (Múzeum-körút 18.)

A SZOLNOKI «KONSTANTIN»-ISKOLA.

Dr. *Schuszter* Konstantin, a váczi egyházmegye volt püspöke Szolnokon 1900-ban hetvenezer korona költséggel népiskolát építtetett. A bőkezű püspök adományát Szolnok város közönsége most azzal hálálta meg, hogy mellszobrát Kapás Sándor szobrászszal elkészíttette, a Schlick-féle budapesti czéggel bronzba öntette s a Konstantin nevet viselő nyolcz osztályú népiskolának homlokzatában helyezte fel.

A szobrot nagy közönség jelenlétében e hó 10-ikén leplezték le. Az emlékbeszédet Gruber József főjegyző mondotta s a szobrot a város nevében Kludik Gyula polgármester vette át.

NEMZETKÖZI POLO-MÉRKŐZÉS.

A budapesti Polo-klub tagjai nagy kedvvel és lelkesedéssel gyakorolják a polo szép és nemes sportját. Alig néhány éve, hogy gróf *Andrássy* Géza meghonosította a polót a budapesti főuri társaságban s már is szép sikerre vitték. Már tavaly egyik csapatjuk Hamburgban fényes győzelmet aratott a hamburgi csapattal szemben. Az idén Budapesten rendeztek nemzetközi mérkőzést s megint a hamburgiakkal kerültek szembe.

A verseny iránt nagy érdeklődés nyilvánult, *Auguszta* főherczegasszony nemcsak hogy megjelent férjével, *József Ágost* főherczeggel együtt a versenyen, hanem pompás tiszteletdíjat is adományozott. A főherczegi páron kivül megjelent a versenyen a budapesti főuri társaság sok tagja, valamint több miniszter is.

A polo lényege tudvalevőleg abban áll, hogy az egymással szembe szálló két párt négy-négy tagból álló csapata poni lovakon ülve arra igyekszik, hogy a labdát hosszú bottal beleüsse az ellenfél kapujába (goal). A kaput két, egymástól legalább is nyolcz ölnyire a földbe vert czövek jelképezi. A labdát a földön gurítják vagy pedig röpítik. Igy a polo-játék, mely nagy lovaglási ügyességet kiván, a nézőközönség számára is sok izgató érdekességet nyújt, akár csak a football, csakhogy a polonál még a lovasok ügyessége, változatos gyors mozdulatai is különös vonzóerővel birnak.

A budapesti nemzetközi mérkőzés két napon volt, május 17-ikén és 24-ikén. Főrendező a polo-sport meghonosítója s legbuzgóbb terjesztője, gróf *Andrássy* Géza volt.

Nagyobbára ugyanazok vettek részt a küzdelemben, a kik a mult évi hamburgi versenyben. A hamburgiak ezúttal az első napon visszaadták a magyaroknak a tavalyi kölcsönt; az ő csapatjuk győzött, mely *Behrens*, *Hasperg*, *Müller-Doan* és *Traun* urakból állt. Két goalt csináltak, a míg a magyarok, gróf *Andrássy* Géza, gróf *Sigray* Antal, gróf *Károlyi* Lajos és Mr. *Ritch*, csak egyet. Igy tehát Auguszta főherczegnő díját a hamburgiak nyerték el; a főherczegasszony maga adta át nekik nyájas szavak kiséretében.

Az utolsó mérkőzési nap következő vasárnap, május 24-ikén volt. Ez alkalommal ismét a magyarok lettek győztesek. Eleinte ugyan a hamburgiak voltak előnyben, egymásután négy goallal, de többet aztán nem is sikerült elérniök, míg a magyarok

SANDERSON SIBYL.

a játék közepétől kezdve hétszer dobták be egymás után a labdát a német kapuba. Az eznapi díjat: a hölgyek díját tehát ők nyerték el s e díj egy évig a budapesti polo-klub tulajdona lesz. A győztes csapat tagjai ezenkívül a polo iránt érdeklődő hölgyek ajándékául egy-egy ezüst serleget kaptak emlékül.

Ezután még virágverseny, papirfal-verseny s Fregoli-verseny volt, melyeknek érdekes látványosságát a közönség nagy tetszéssel kisérte.

SANDERSON SIBYL.

Korunk leghíresebb és legkedveltebb opera-énekesnőinek egyike halt meg közelebb Párisban, alig negyven éves korában: *Sanderson* Sibyl, a párisi Opera Comique tagja.

Sanderson Sibyl amerikai származású volt, a kaliforniai Sacramento városban született, a hol atyja az állam legfőbb birói tisztjét viselte. Párisban tanúlt énekelni s csakhamar magára vonta Massenet, a hírneves franczia zeneszerző figyelmét, a ki mint kezdő énekesnőre, ő reá bízta 1889-ben «Esclarmonde» czímű operája főszerepének énekelését. Ezzel egyszerre híressé lett, nem sokkal később pedig a «Manon» előadásával az Opera Comique legkedveltebb tagjai sorába emelkedett. Az ő számára irta Saint-Saëns «Phryné» czímű operáját. Massenet is vele akarta «Thais» czímű dalművét előadatni, de a művésznő időközben férjhez ment egy Terry nevű igen gazdag kubai emberhez s visszavonult a szinpadtól. Férje azonban nem sokára meghalt s a művésznő 1901-ben visszatért a szinpadra. Nagy sikereit egyaránt köszönhette szépségének, gyönyörű szoprán hangjának, a milyet sokak szerint Nilsson Krisztina óta nem hallott a világ, nemkülönben kitűnő szinészi tehetségének is. Művészetét megcsodálták Európa legtöbb nagy városában. Halálát influenza-betegség okozta.

AUTOMOBIL-SZERENCSÉTLENSÉGEK.

Az automobil-sport híveinek túlzása, hogy minden áron mennél nagyobb sebességet törekszenek elérni, melynek oka főleg az automobil-gyárak egymás közötti versengése, nagyon szomorú következményekkel járt a Páris és Madrid között tartott automobil-versenyen. Az indulás május 24-ikén volt, az első állomás Bordeaux, a hova a következő napon kellett érni, a végczélhoz, Madridba érkezés napjául május 27-ike volt kitűzve.

A Páris és Bordeaux közötti útnál azonban a versenyzők nem jutottak tovább, mert a rettentő sebességű iramban elmulasztották az óvatosság legelemibb kivánalmait s e miatt egész sereg részint többek halálával, részint sulyos sebesülésekkel végződött baleset történt. Három mechanikus, egy kocsivezető és egy gépész az automobilok személyzetéből, az útakon őrködő katonák közül kettő, ezenkivül három szemlélő és egy kis gyermek meghalt. A többé-kevésbbé súlyosan sebesültek száma egész sereg. A halottak közt van Marcel *Renault*, a tavalyi páris-bécsi verseny győztese, kinek képét alkohollal hajtott kocsiján mai számunkban találja az olvasó. Renault automobiljával neki vágódott egy fának s kiesett a kocsiból; oly súlyosan sebesűlt meg, hogy a leggondosabb ápolás daczára három nap mulva meghalt. Közöljük még *Mors*, a legnagyobb franczia automobil-gyáros gépének képét is, mely új szerkezeténél és az eddigiektől eltérő formájánál fogva kelt érdeklődést.

A tömeges szerencsétlenségeknek az lett a következménye, hogy a franczia s a spanyol kormány a verseny folytatását megtiltotta. A tilalom, mely remélhetőleg határt fog szabni a már nagyon is elfajúlt versengésnek, Bordeauxban érte a versenyben részt vetteket. Útjokat nem is folytatták tovább, visszatértek Párisba, ki automobilon, ki vasuton, ki meg betegszállító kocsin.

TÜNTETÉS ZÁGRÁBBAN.

Hetek óta tart már Horvátország némely részében a zavargás, bár úgy látszik, hogy a füstje jóval nagyobb, mint a lángja s mire egy-egy hír hozzánk jut, már akkorára tetemesen meg is gyarapodik. A horvát túlzók különben minden lehető alkalmat felhasználnak, hogy egy-egy kis tüntetést rendezhessenek, a magyarok, a bán, vagy akár más ellen s állítólag megsértett jogaik mellett. Természetes, hogy kedvencz nemzeti hősük, Jellasics, az egykori híres bán halála évfordulóját is kedvező alkalomnak találták tüntetés rendezésére a napokban. A heves vérű diákság vezetése alatt jókora tömeg összegyűlt a szobor talapzata körűl, melynek tetejéről a bán zömök alakja ugyancsak mutogat kardjával éjszaki irányban, lehet, hogy csak azért, mert ilyen állásban legjobban el lehetett helyezni a szobrot, a horvátok azonban azt állítják, hogy Magyarországot fenyegeti. A mi ha úgy volna, kárba veszett munka, mert senki sem ijed meg tőle.

A tüntetők megkoszorúzták a szobrot, énekeltek, szavaltak, de nagyobb baj nem történt.

Képünk fényképi felvétel után mutatja be a tüntetés főjeleneteit.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kisteleki Ede «Feltámadunk», *Szeged 1903.* Ezt a verskötetet a fiúi kegyelet sugallta: atyja emlékének ajánlja a szerző s elhunyt atyja emlékének is áldoz benne mindvégig. Verseiből meglehetős körvonalozottan áll elénk a holt atya alakja: a szabadságharcz vitéz katonája volt, mint ifjú, örökké tevékeny, meleg érzésű családapa mint férfi. A szerző fiúi gyásza nem merűl ki a meddő panaszkodásban, a bölcselkedő megnyugvásban, a régi emlékek felújításában, az egyes ember és az egész emberiség sorsának kapcsolatba hozásában keresi s elmélkedéseiben olykor szép gondolatokat hoz felszinre. Nemes becsvágyú költő munkái e versek; hatásukat az a nehézkesség lankasztja, a melylyel a gondolatok a kifejezés formáját keresik. Mutatványúl a következő verset közöljük a kötetből:

Félbemaradt munkád töredékként áll itt
S mégis minden tetted jól be van végezve,
A tökéletesnek kerek körfutásit
Oly szépen bevitted minden kis részletbe.

Házunknak oltára és virrasztó lángja,
Védő szárnyunk voltál s vezérünk a bátor,
Biztató ébresztőnk hajnal hasadásra,
Megnyugtató áldás naplenyugováskor.

Kezeidhez tértünk hő gyermeki csókkal,
Fáradságtól edzett jótékony kezedhez,
Ezután csak fejfád, a mely összefoglal
Bennünket, ha utunk fonala tán elvesz.

A te sírhalmodhoz oda térünk mindig,
Lelked kútforrásán szent emléked kel fel,
Hogy a te szellemed vezessen a sírig
Istent imádással, hazaszeretettel.

Gróf Széchenyi István nemzeti politikája. Az Akadémia kiadásában nagyszabású mű jelent meg e czím alatt, *Gaál* Jenő tollából. Széchenyiről szóló

Egy örömapa

Klekner Mihály dr. amatőrfényképe

Veres Pálné szobra Budapesten

Csöndben, minden szokásos külsőség nélkül gazdagodott meg a magyar főváros egy újabb márványszoborral. Asszony szobra, egy áldott emlékü magyar asszonyé, akinek mérhetetlen sokat köszön a nemzeti nőnevelés s vele együtt természetesen kultúránk is. Kevés egy szobor ennyit meghálálni, de legalább külső jele az igazi érdem méltányolásának. Veres Pálné lankadatlan agitációja, határt nem ismerő munkája révén keletkezett az Országos Nőképző-Egyesület, kiinduló pontja, melegágya a nemes intézmények egész sorának, mintája a nőképzés modern formájának. Veres Pálné, akinek nevét azzal megörökítette a főváros, hogy Budapest egyik utcáját nevezte el róla, a nőképző-mozgalmat nem öncél gyanánt vitte be társadalmunkba, hanem azzal a világos szándékkal, hogy ennek révén számos más kultúrális erőt is a nemzet szolgálatába segődtessen. Éppen napjainkban váltak ismét aktuálissá emlékezetes szavai, amelyeket 1876-ban irt:

„Magyarországnak a statisztikája azt mutatja, hogy az ipart nagyon elhanyagolta. Ez a magyar nőkre oly vád, amely megbosszúlta magát rajtunk, mert a nők nevelésére nem fordítottak nálunk elég gondot. Most, amidőn a statisztika tudomásunkra hozta ezen bajt, legyünk mi magyar nők az elsők, akik szép példával és római jellemhez illő kitartással azt mondjuk: „Mi nem engedjük vagyonunkat léhán kivándorlani a külföldre. Lerázzuk az idegen békókat, hogy ne járjunk úgy, mint a vadnépek, akiket egypár üveg-gyöngygyel az aranytól fosztottak meg, amelylyel a természet megajándékozta őket."

Hogy a halál elragadta tőlünk ezt a nemes asszonyt, legalább márvány-szobrában látjuk őt viszont lankadatlan munkálkodásának terén, a fővárosban. Közadakozáson készitette ezt a művet legösmertebb szobrászaink egyike, Kiss György. Egyik pályatársa, Strobl szobrásztanár, a szobor megtekintése után igen elismerőn nyilatkozott róla; a közönség vasárnap, május 6-ikán, a leleplezés napján fogja először láthatni.

Eredetileg arról volt szó, hogy a szobor bronzból készüljön. Kiss György azonban bár nem tehetős ember, inkább lemondott néhány ezer koronáról, ami még a tiszteletdíjhoz járt volna, csakhogy ezt a művét carrarai márványban dolgoztathassa ki. Megható volt ez önzetlenségének motiválása: Veres Pálné érdemei s az, hogy ez az első nőszobor Budapesten, késztették rá e régi és érdemes mestert arra, hogy anyagi nyereségéről lemondjon.

A szép márványmű képét e számban találja az olvasó.

Elfelejtett értékpapirok

A napokban járta be az ujságokat az a hir, hogy valamely vidéki városban meghalt hirtelen egy munkásvezető és családját, amely messze lakott tőle, már csak akkor értesitették haláláról, amikor a boldogtalan el volt temetve. Zsebében összesen hat koronát találtak készpénzben és a hatóság el is küldötte az örökösöknek ezt a csekély összeget.

Nagy volt ott a megrökönyödés. Biztosan tudták, hogy az elhunyt nagyobb összeg fölött rendelkezett: hová lett hát a pénze? A családi tanács meg is bizott egy ügyvédet, hogy lásson a dolog után. Rájött csakhamar, hogy lopásról, sikkasztásról nem lehet szó, mivelhogy egy, a hatóság által kiküldött bizottság, amely csupa kifogástalan emberből állott, leltározta a hagyatékot. Hosszas kutatás után kisütötte azt is, hogy az elhunytat abban az egyetlen öltözetben hantolták el, amelyet munkaközben magára öltött és hogy különös gondja volt mindig egy viseltes nyakkendőre, amelyet még hazulról hozott.

Nos hát, ebbe a nyakkendőbe kötve találták meg a keresett, elég tetemes összeget, amikor újból kiásták a halottat . . .

Ilyen eltemetett összeg sok van a földön és nem is koporsókban, hanem különböző bankoknál. A nevök: elfelejtett értékpapirok. Még jó, ha nincsenek végleg eltemetve, ha csak kamatveszteséggel jár a tulajdonosnak feledékenysége s nem egyszersmind a tőkének kárbaveszésével is. Mert van akárhány olyan értékpapir, nevezetesen sorsjegyek, amelyek bizonyos idő mulva elévülnek és többé sohasem reklamálhatók.

Aki a sorsolási lapokat böngészi, csaknem minden számban talál egy jegyzékre, amelyben rég kisorsolt nyeremények tulajdonosait figyelmeztetik, hogy a legfőbb ideje már jelentkezni, mivelhogy máskülönben beáll az elévülés és a jelzett határidőn túl nem kapnak semmit. Szinte elképzelhetetlen, hogyan eshetik meg ilyesmi! A gazdag ember, akinek sok a sorsjegye, s jövedelmének legalább egy részét az értékpapirok kamatjából veszi, csak nem lesz annyira könnyelmü, hogy parlagon hevertesse pénzét? A szegény ember pedig, aki keservesen megtakarított filléreit beleteszi egy papirba, még inkább ellenőrzi reményteli kilátásait?

S mégis — a tapasztalás százszorosan bizonyitja, hogy ilyesmi nem ritka eset. A magyarázata sem boszorkányság. Feledékeny emberek akadnak úgy a gazdagok, mint a szegények között, hanem azért a magaszerzette vagyonáról ritkán feledkezik meg emberfia. Rendesen úgy áll a dolog, hogy az örökösök sinylik meg az örökhagyó titkolózását. Olyan az ember, hogy nem szivesen vallja be reménybeli örököseinek, mennyi a vagyona, miből áll az és hol van kamatozólag, gyümölcsöt hozó módon letéve. A följegyzést is gondosan titkolja, amit értékeiről készitett. S igy esik meg, hogy sokszor — leginkább hirtelen bekövetkező haláleset nyomán — évekig hever valamely rejtett fiókban az a bizonyos lajstrom és ugyanakkor árván búsul valamely bank tresszorjában a sok értékes „nyomtatvány", várva a gazdáját.

A bank nem hagyja abban a dolgot. Neki is morális érdeke, hogy ne maradjon nyakán a rábizott érték. Megvan az a jó szokás, hogy bizonyos időközökben, rendesen félévenkint kimutatást küld a letéteményezőnek a rábizott értékpapirokról, — de csakis neki! Ha az elhunyt címére érkező levelek valamely véletlen folytán nem kézbesithetők az örökösöknek, — tegyük föl, hogy azok „ismeretlen tartózkodásuak", — itt is beállhat az elévülés, — noha ennek veszedelme kisebb, mivelhogy a hivatalos lapokban fölszólitják a jogos tulajdonost jelentkezésre, mielőtt bekövetkeznék a végső terminus.

De . . . ki olvassa a hivatalos lapokat?

Még nagyobb az „elfelejtés" veszedelme ott, ahol a tulajdonos otthon őrzi papirjait és a már emlitett okból olyan jól őrzi, hogy az övén kivül más ember szeme sohasem látja azokat. Ebből fakadnak azok a bizonyos regényes esetek, amikor valaki tűzre akar dobni egy, a nagyapjáról rámaradt régi iróasztalt és szétfürészelése közben megtalálja benne az elveszettnek hitt családi vagyont — elévült értékpapirokban.

Az elfelejtett sorsjegyekhez is sok romantika fűződik. Akadnak emberek, akik csak évek mulva tudják meg, hogy a nagybácsijuk, akiről azt hitték, hogy nem hagyott rájuk semmit holmi rongyos sorsjegyen kivül, sajátképpen nagy vagyont hagyott rájuk. Elmennek véletlenül egy bankház előtt, betérnek, felmutatják a sorsjegy számát és a következő pillanatban magukon kivül rohannak haza a sorsjegyért, amelyre évek előtt nagy nyeremény esett. Boldogságukban megfeledkeznek a kamatveszteségről, holott az sokszor tetemes. S ez még a jobbik eset, mert megeshetik az is, hogy a sorsjegy elévült: akkor nem kapnak semmit.

Azért is jó, ha mindenki a birtokában levő értékekről pontos jegyzéket vezet és olyan helyen őrzi azt, amelyen sokszor megfordul a keze, s amely hozzáférhető halála után örököseinek. A feledékenység emberi gyöngeség s mint ezer meg ezer

Ujfalu 1906. XII. 19.

példa mutatja, senki sincs biztosítva ellene. Alig van nagyobb bankintézet a világon, ahol az évek során össze ne gyűlne efféle „gazdátlan" tulajdon, amely csak azért az, mivelhogy a gazdája megfeledkezett róla. Még az is megesett, hogy valaki benyujtott esedékes szelvényeket leszámolás végett és aztán többé nem jelentkezett. Mint évek mulva kitudódott, elvesztette a nyugtát, amelyen a szelvények átvételét ideiglenesen konstatálta a bankhivatalnok, aztán elfelejtette a bank nevét — s nem tudta, hol vár reá a pénze. Sok feledékenység egyszerre egy embertől, de ebben a tekintetben még többre is képes az emberi memoria. Azért is legjobb, ha minden értékről, annak elhelyezéséről följegyzést csinálunk s nem feledjük el, — hova tettük ezt a följegyzést. *Igric*

—«»—

A szamarak szigete. Novellák. Irta Pásztor József. Winkler bácsi, az öreg boltos, aki fogához ver minden garast, meg fia, aki épp ellenkezőleg, könnyelműen dobálja őket, Julis hajadon, aki kutba ugrik egy amorosó-jelenet után, továbbá nehézjárásu tanyai emberek, munkások s egyéb ehhez hasonló, a szürke hétköznap alakjaihoz fűzött témák vonulnak föl Pásztor József novellás kötetében. Ami velük történik, annak mindig van valamelyes lelki magva. S ha nem is hordják magukon az iró meglátás újfajta vonásait, ha nincs is bennük a nagystílü szenvedély tüze, el tudják hitetni az olvasóval dolgaikat. Tehát nem papiros-alakok. Levegő vibrál körülöttük, láthatók a gesztusaik, s érezni hangjukon a benső megindúlást, amikor bánatuk, jó vagy rossz napjuk van. Amivel másképpen azt akarjuk jelezni, hogy Pásztor, miközben ir, nem gondol olvasmányaira. Hogy saját megfigyeléseit dolgozza föl, amelyek ott jelentkeznek legtöbb elevenséggel, ahol leir, helyzetet rajzol, hangulatokat rögzit. Sorrendre a kötet első novellája „A szamarak szigete". Szimbolikus élü történet, amely képzelt alakjaival elüt a könyv többi darabjától. Szemben a borongós színezetü históriákkal, ez a csattanó ötletre épült novella a humor oldaláról mutatja figyelemkeltőnek a fiatal iró tehetségét. A könyv Singer és Wolfnernél jelent meg.

—«»—

Mindennapi történetek. Irta Falk Zsigmond dr. A szerzőnek igaza van: ezek a történetek csakugyan mindennapiak. Egy sincs köztük, amelyre bárki azt mondaná: ilyet még nem hallottam, ez új, szokatlan, meglepő. Ha szemügyre vesszük a szereplőket, nem kell soká utánakutatni, hogy vajjon hol találkoztunk már velük: az utcán, otthon, a színház zsöllèi közt, vagy kávéházasztal mellett. Beszédmodoruk, járásuk, az a polgári kosztüm, amit alakjuk visel: mindezt ösmerjük, közvetlen közelből. S ami velük történik, ami megesik rajtuk jó és szomorú, annak tán épp tegnap vagy ma voltunk szemtanui. Nincs itt se romantika, se izgató, dramatikus fordulat. Bonyolult, első pillanatra hihetetlenül ható helyzeteken nem vezeti végig szerző az olvasót. A mese úgy folyik, a történet úgy ér véget, hogy majd mindig azt mondhatni: ezt előre tudtuk. És mégis ezek a megszokott, ezek a hétköznapi életzajból vett „szürke" históriák gondolatkeltően hatnak. Szivhez szólók, pedig nem keverődött beléjük szentimentális iz. Meggyőznek arról, amit példáznak. Nyilván azért van ez, mert Falk nem közönséges irómüvészi tulajdonságokkal rendelkezik. Hogy a külső témát, a fabulázó elemet, benső valamikkel, szubjektiv finomságokkal ruházza föl. Mindenekelőtt olyan filozofiával, amely kibékül és megtalálja a vigasztaló motívumot akkor is, ott is, ahol az élet csak lesujt, s pusztán sötétlő színeket ad. Mint egy szál tavaszi orgona: üde vituló ez a filozófia. S ezzel tán körülírtuk, hogy mily iró emberi portrait-ját rajzolják elénk a „Mindennapi történetek". A kötet Singer és Wolfner bizománya.

—«»—

Ábránd és való

Költemények, irta Banyai József

Jókairól beszélik, hogy nem tudván ellenállni semmiféle kérésnek, ha valaki protekcióért folyamodott hozzá, szó nélkül adott neki ajánlólevelet miniszterekhez, befolyásos emberekhez, de előre bejelentette az illetőknek, hogy az ő ajánlása nem kötelez semmire.

Nem tudom, követi-e ezt a szokást Gyulai Pál is? Most jelent meg egy verses kötet, amelynek címlapján, a maga neve alá, a következőket nyomatta ki a szerző:

— A magyar királyi Tudományos Akadémia nagynevü tagja, méltóságos Gyulai Pál, e könyv iróját, mint nagy magyart és a valódiságoknak a hivét ajánlja.

Gyulai Pál ebben az ajánlásban nem említi Banyai József költői tehetségét s ebben is tökéletesen igaza van. Lehet valaki nagy magyar és a valódiságnak a hive, anélkül, hogy a múzsák kegyeltje is volna. A polgári erények nem laknak mindig egy fedél alatt a költői tehetséggel. Aminthogy Banyai József úrnak versei sem emelkednek felül a rímfaragáson. Példa rá a következő két vers, amelyet találomra bemutatunk kötetéből:

MEZŐN

Buzavetés szépen díszlik,
Mint tenger épp úgy hullámzik,
Ég felé áll a kalásza,
Madársereg szól imára.

Istennek nagy áldó keze,
Boldog gazda néz ég fele,
Tőle várunk bizony mindent,
Megbocsátja vétkeinket.

ELHALLGATOM . . .

Elhallgatom hosszan este —
A zongora mit zeng hozzám le,
Bús akkordja, ha mélázik —
Én bús szívem vele vérzik.

Minden búja és bánatja —
Mely barázdát szántott rajta,
Újra kikel, újra sebzik!
S a sebekből vér patakzik.

Mégis jól esik hallanom
Méla dallamát olykoron,
Vigaszomat abból nyerem,
Mást is gyötört gond, szerelem.

Másnak is volt gondja, baja
És fájdalmát eldanolta,
A fa is sok vihart áll ki,
Kész volt ő is velünk sírni.

Most velünk sír, zokog ő is,
Zokogtat végutunkon is.

Megjegyezzük, hogy a kötetnek többi verse sem különb ennél a kettőnél. *T. R.*

—«»—

A SZERKESZTŐ ÜZENETE

P. H. Kornélia. Ugy látszik, hogy komolyan vette Ambrus Zoltán finom szatiráját az újkori gyóntatószékről és a maga részéről is üzenetet küld a „Szabad Sajtó" szerkesztőjének. Mivelhogy van ebben az üenetben, ami megfigyelésre méltó, ide irjuk feleletét arra a kérdésre, amelyet nem mi, hanem a „Szabad Sajtó" szerkesztősége vetett fel. Hadd vegyüljön egy kis egészséges keserűség az egészséges szatirába! Az üzenete különben igy szól: Bolygassuk-e a férfi multját? A legtöbb férfi egy viharos multra tekinthet vissza amelynek főszerepe egy boldogtalan leány mártiromsága, aki minden bizalmát és álmai megvalósulását a férfi becsületére ruházta. És rendesen a férfi könnyen felejt, nem törődik a vértelen tragédiával, amely lejátszódik az elhagyott leány lelkivilágában. Azért legjobb a férfi multját nem bolygatni, mert a legviharedzettebb szívben is néha a mult emlékei nyilt sebre találnak, amelyeket legjobb békességben hagyni. A mult a férfiúé, a jelen az aszszonyé.

Demecser. Az az arcbőr valószínűleg gyuladásban van. Jó lesz az orvosnak megmutatni, mert rendszeres kezelést kíván, amit igy látatlanba nem részletezhetünk.

Teregora. Ugy tudjuk, hogy zsidóvallásu és körülbelül harminc éves.

Vidéki. 1. Az „aki, amely, ami, amint ahogy" egy szónak irandó nézetünk szerint, noha az Akadémia két szóban irja. Gárdonyi Géza, aki a magyar szóirásban mindenesetre tekintély, igy magyarázza ezt az eltérést: „Egybe irom, mert egynek hangzik, az értelme tisztább, olvashatósága könnyebb és nincs logika abban, hogy két szónak irjuk, holott „akkor" helyett az Akadémia se irja „a kor". 2. Hogy miért használjuk következetesen „amely, ami ahogy" s nem a rövidebb „ki, mely, mi, hogy' formát? Használjuk az utóbbit is, de akkor, amikor *kérdő* a forma. 3. Az „épp, éppen" és az „ép, épen" megkülönböztetésénél ismét Gárdonyira hivatkozunk, aki azt mondja: „Más az „ép" és más az „épp". Egy p-vel épséget jelent, két p-vel megfelel a német „gerade" szónak.

K. Vilma. Vannak ajándékok, amelyeknek elfogadása lekötelezi az ajándékozót sokkal inkább, mint a megajándékozottat. Igy például az ön esetében is a képviselőjelölt úr lehet hálás, hogy elfogadta a kokárdáját. Az ilyen apró figyelmekbe nem szól bele Etikett asszony, aki különben is választások idejére egy kicsit meglazitja szigoru felügyeletét. Mint a rómaiaknál a Saturnáliák ünnepén, amely őse volt a mostani farsangi szabadabb hangulatnak, a választások nálunk némiképpen exlexbe küldik a fentnevezett asszonyságot. Megköszönni a figyelmet mégis illik, mert hisz akkor is köszönetet mond a jónevelésü ember, ha egy pohár vízzel megkínálják.

Kiss György

laid

Veres Pálné emlékmot-
ra.

Vas Vjs 1906. 18
24.

(Egyed)
Ekv. felh

Kiss György

nobran

inód

Rajzoktatás. 1906. IX. 64
283. (Veres Pálné, Kiss Gy.
noborzúnve.)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

MDK

Kiss György

Veress Pálné szobra, Kiss György szobormüve. Repr.

Uj Idők, 1906.XII. 19.sz. 443.l.

Kiss György

„Veres Pálné", V. ker. Engels tér, 1906 - ban állitották fel, carrarai márvány 1,90 m, talapzata mészkő, 1.65 m. Emlékműve gyüjtés utján jött létre.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 36 l.

Kiss György

MUK

Veres Pálné szobor /Engels tér/

305.o.

Székely László/szerk/: Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1969.

Kiss György

műve az V. Engels téren felállított „Veres Pálné" márvány szobor.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc

stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.

1335 P

288 P

Kiss György

"A pásztorfiúból lett szobrász faragta ki Veres Pálné, a Magyar Nőképző Egyesület megalapitójának szobrát", melynek repr.-ját bemutatja a lap.
A müvész hires Szamaritánusa már 1874-ben dijat nyert Münchenben.
A "Veser Pálné szobra" c. közlemény szerint a szobor arra a térre kerül, amely "a legelső magyar asszony nevét viseli."

A HÉT, Bp. 1906. május 6. XVII. évf.
18. sz. 295. lap.

Kiss György.

* (**Veres Pálné emlékszobra.**) Nemzeti nőnevelésünk lelkes úttörőjének, Veres Pálnénak emlékét közelebb szobor fogja megörökiteni a fővárosban. Az emlék-bizottság már meg is bizta Kiss György szobrászt az emlékmű mintázásával. A művész életnagyságu ülő alakban mintázza a nagy szivü honleányt. Az egészet márványból faragják ki és alkalmasint a józsefvárosi Reviczky-téren állitják föl, ahol igen alkalmas hely kinálkozik a poétikus, szép emlékmű számára.

1904. V. 15. P. H.

* (**Az ezredévi emlékmű.**) A városligeti ezredévi emlékmű félköralaku oszlopcsarnokában nemzeti nagy királyaink szoboralakjai fognak állani. Ezek egyike, *Nagy* Lajos magyar király szobra, most készült el *Kiss* György szobrász műtermében. Az országos magyar képzőművészeti tanács, mely az átvétel dolgában dönt, a jövő héten fogja megszemlélni a szobrot.

1903. aug. 25.

Pályázatok

1903. A Millacher féle kutpályázat
másodizben is meddő maradt, a
mennyiben a főváros tanácsa elfo-
gadta a pályabiróság abbeli határo-
zatát, hogy kivitelre a pályater-
vek egyike sem fogadható el. Ellen-
ben 400-400 koronával jutal-
mazták Füredi Richard és Markus
Béla, Hollo Barnabás, Jankovich Gyula,
Ligeti Miklós és Jambor és Betmt,
végre Damkó József pályatervét.
Ugyanezeket és Donáth Gyulát ujabb,
szűkebb pályázatra szólitottak fel.

1903. február 7 A vörösmarty nobor
pályázatának sorsa felett febr. 7-én
döntött a pályabiróság. A szűkebb
pályázatra hivott Kallós Ede,
Róna József, Toth István, Ligeti
Miklós, és Telcs Ede művének
egikét sem vételmezte a bíráló
bizottság két harmada kivitelre
alkalmasnak. A dijakat

Kiss György

nobrán

vőd

Gerevich Parteiner

15. l.

Kiss György

nobrász

wed

Jelkép-akad

17. l.

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő és
könyvkiadó r. t.
Bp. V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837

Budapest
V. Rothemere u. 12

Kiss György

ired

Fiebermodmův

118-l-

Kiss György

d. Petrélet

97. l.

Kiss György

l.

Pekárnok

28. l.

Kiss György

Irod

Sze Orszház 959 h.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

élyezem:

.....

k vagy helyettesének
aláírása.

ta. — Endrényi Imre, Szeged.

Kiss György

rzeźbiarz

l.

Lepold Stefano

38,43 l.

Budapest X. 22

Kiss György

Wod

Fe Andr. 239h.

.....tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfőn

Kiss György

zobrazit

l.

Józsefordályi kiadt

50. l

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
41/1926
akcz.

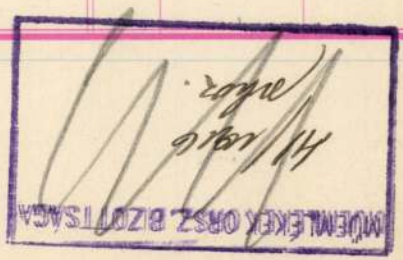

	Bevétel		Kiadás	
	Korona	fil.	Korona	fill.
-én	~~1.122~~	~~40~~ 4		
	1122	44		
.4-ig			150	48
11-ig			159	48
nzt.-nak			10	68
fedéséért			1.133	90
z.18-ig			139	60
mla sz.			13	90
			15.	--
			10	94
la			14	50
			29	20
			1	92
		4		

Kiss György

Wobrán

wód

Szana Szárów

319. 321, 354 l.

Kiss György

l.

Kelet: Művészeti dolg

488, 489 l.

sságuk egyik biztosítékát.
van, hogy szintén magáévá tegye azon meg-
einek közös törekvésében minden erejének
em mellőzheti azon eszközöket sem, melyek
k.
oktatásügyi m. k. minister úr ezen eszközök
ította a MŰVÉSZI IPAR című folyóiratot.
áthatva, készségesen engedett a fölhivásnak
szségesen mindent el fog követni, hogy csín
t egészen kielégítse.
leg a folyóirat első számának élén az olvasó-
művelt közönség összeségének pártfogásába
ik, már nálunk is élénken érzett hiányt van

któbertől kezdve havonként öt ívnyi terje-
en füzet több képet fog tartalmazni részint
zövegen kívül.

–1886 márcz.) 3 frt. Egész évre 6 frt.

gyetem-utcza 4) és minden könyvkereskedés.

ó 15-ikén.

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

Kiss György

nobrász

wod

Kővárymillen

32. l. 206. l.

CIPŐK
BUDAPEST
IV., MÚZEUM KÖRÚT
(Múzeummal szemben)
Telefon: 185-614.

Kiss György

w obrazie

wód

z

Keleti G. cikke

Kel 1885

IV. k. 4. f. 759. l.

760. l.

761 l.

ORION

kétlámpás hálóz

A modern rádiótechnika lehetővé tes
lemben konstruálták meg az Orion 7021. kétcs
Megtartva az Orion hangszóróknál
tömöritenünk a készüléket, mely igy kén
A teljesitmény és szelektiv
nagy, a helyi adó működése alatt az ant
jó hangszóró erővel venni.
Kapcsolása Orion audion és kisfre
háromrácsos végerősitő cső is alkal
hangereje még fokozódik.

Kiss György

l.

Gerő Művéretről

338-346. l.

704

764

Kiss György

nobrány

U. 318.

Kiss György

ízdrász

irod

Past. 1883. 34. 366.

367
368
369
370.

életrajzi-
adva.

irod

Országvilág 1880. XI. füzet
életrajz és arckép

Országvilág. 1880 XIII. füzet.

..... *mühely.*

lyfőnökség!

...év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

e ..... számu .....

iztam.

... évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kiss György

szobrász

szód

Pasteiner 1887. 457

magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

Kiss György

szobrász

szód

Arujj 46-47 l.

(archeppel)

..... *mühely.*

elyfőnökség!

...év ..... hó ....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

e ..... számu .....

piztam.

... évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kiss György

Grod

Z

Kohalmi. Krisztus a betegek

Köst. István bácsi naptára

1885. 83 – 85 l

Eppel

Kiss György

szobrász

pécsi szekesegyhaz

vöd

Velvánd

170 l

1795. Jsz. Mühlenbach

rk. tpl. Sz. Miklós ele

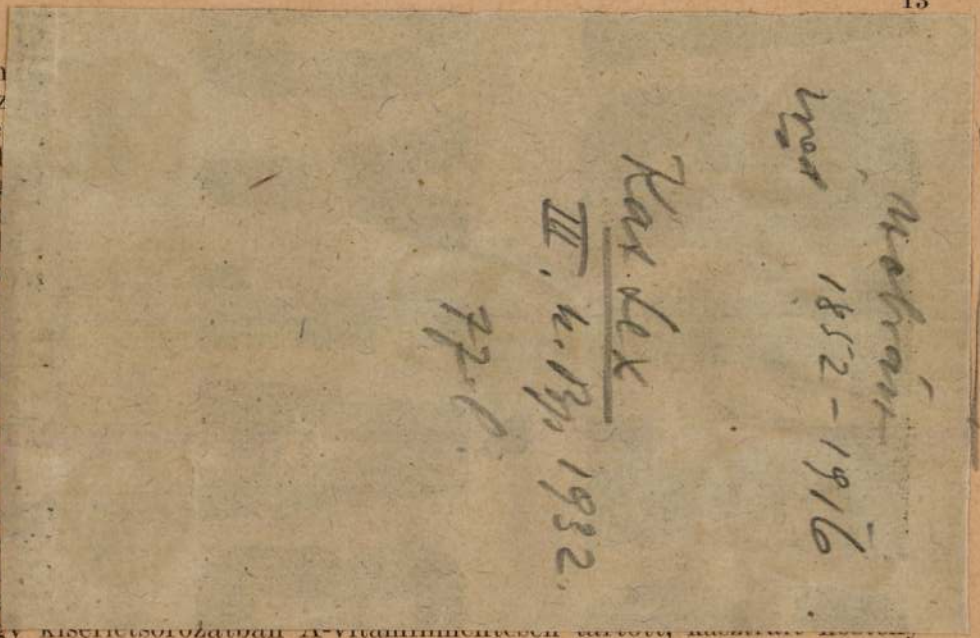

patkányok szöveti képeit hasonlította össze olyan A-vitaminmentesen

platoni új lélek-felfogás tárgyköréből. A filozófiai kar rendes hallgatójaként látogatta Spranger, Hartmann, Odebrecht, Baeumler, Schering, Weber professzorok előadásait s résztvett a filozófiai és pedagógiai szemináriumok munkájában. A Collegiumban minden hónapban istentiszteletet tartott a berlini magyar kolónia protestáns tagjai számára. A német evangélikus egyház külügyi hivatala meghívására 1941 nyarán végiglátogatta Nürnberg, München, Stuttgart, Drezda, Rummelsberg, Schwäbisch-Hall és Neuendettelsau egyházi intézményeit. 1942. októberétől a hallei egyetem magyar és délkeleteurópai egyházismereti kutatóállomása vezetőjeként folytatja munkáját.

Osztrovszki György (1914, Kolozsvár, ref.) okl. vegyészmérnök, a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. felsőgallai alumíniumgyárának mérnöke. Tanulmányainak célját az alumínium elektrolitikus előállítása és az ezzel kapcsolatos anódeffektus képezte. Munkáit Dr. Paul Drossbach professzor vezetése alatt végezte a charlottenburgi műegyetemen, ahol Max Volmer, Baukloh, Nikuradze és Hoffmann professzorokat hallgatta. A fenti témakör műszaki doktori értekezésének képezi anyagát. Tanulmányozta az alumíniumiparban alkalmazható különböző anódrendszereket és az olvadt sók gyorsanalitikai vizsgálati lehetőségeit. Tanulmányutat végzett München, Augsburg, Innsbruck, Salzburg és Bécs városokban. Meglátogatta a Berlin körüli új munkástelepeket, továbbá berlini üzemek munkásszociális berendezéseit.

Kiss György

nobrair

† Bpest 1919. apr. 29

Revái XX. 488. l.

Kiss György
művész

Thieme Becker

XX. 386
387. l.

(Lyka)

hirlapbizományosok
TÖRÖKSZENTMIKLÓS

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kiss György

U. 497

Kiss György

[illegible]

U. 1200

Kiss György

U. 1683

Kiss Ernő

u. 1849

Kiss György

U. 1849

Károly, osztrák főherczeg (arczk.) II. 138.

Kiss György

nobrán

U: 1865.

Karperecz, vakon II. 145.

D

Kiss György

lásd

BmK 129

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Kiss György

szobrász

laid

Edvi Eszt

15. l.

18. l.

19. l.

20. l.

25. l.

Dr. Sinkovics István (1910. Dés. Szolnok-Doboka m., rel.), okl.

nemzetiségről 1867 óta megjelent német és osztrák véleményekkel foglalkozott. — *Dr. Mérei Gyula* okl. középiskolai tanár a bécsi kormány magyarországi iparpolitikájára nézve keresett újabb adatokat a bécsi állami levéltárban.

Mint **vendégek** a következők tartózkodtak az intézetben a tanév folyamán: Egy hónapnál hosszabb ideig: *dr. Fára József* zalavármegyei levéltáros (dunántúli várak története). — Egy hónapnál rövidebb ideig: *dr. Eöttevényi Olivér* m. kir. udvari tanácsos, ny. főispán (Ferenc Ferdinánd), *dr. Kovács Lajos* székesfővárosi allevéltáros (a főváros privilégiumleveleinek eredete), *Radnóti Aladár* archaeológus (pannóniai rómaikori bronzedények a bécsi múzeumokban), *dr. Schey Ilona* tanárjelölt (bécsi közgyüjtemények ötvösművészeti anyaga), *dr. Veress Endre* ny. miniszteri osztálytanácsos (Gyula várának visszafoglalása 1695-ben).

Külföldi vendégtagok a tanév folyamán a következők voltak: Egy hónapnál hosszabb ideig: *dr. Backmann Reinhold* németbirodalmi tanügyi tanácsos, a Deutsche Notgemeinschaft kiküldöttje (Grillparzer-tanulmányok), *dr. Hutter Ferenc* bécsi levéltáros (középkori történet), *dr. Kaufmann Henrik* würzburgi egyetemi magántanár (Wilhelm von Grumbach életrajza), *dr. Lang János Ottó* wittenbergi főiskolai tanár (német-római birodalom története), *dr. Rensing Elfriede* (Sigismund von Herberstein élete). — Egy hónapnál rövidebb ideig: *Ahmet Zeki*

Kiss Szörg

[illegible]

D 401 l

[illegible]

Kiss György 40, 41 és kol.

Konek Ida 132. l.

Kovács Géza 160 l.

Kovács Mihály 125. l.

Krieger Béla 160. l

Latzko 154. l

Lechner Ödön 13, 14. l

Liezenmayer S. 45, 120, 121. l

Ligeti Antal 123. l.

Littrow Leo 69. l.

Loránfi Antal 41. l

Lotz Károly 38, 39. 122. l.

Lauser, Dr Wilhelm

Die Kunst in Oesterreich-Ungarn. II. Jahrg. Wien

c. n.

Kiss Gróty

zobrazi

wód

Sep 88.1

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

.

Endrényi Imre, Szeged.

Kiss Gyöngyi

Nobel

Lord

Kofsz 1898

Vfi.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Kiss György

Nobrain

Ivád

Mysk Ernő

58. l.

s v é g z é s.

ibocsájtónak, Ortutay István for-
z eredetiben felmutatott Szegeden,
apján 300.Korr ól kiállitott váltó
kereseti 300.Kor. tőkét, 1912.évi már-
ó % kamatját , 7.Kor. 76.fill.óvási,
Kor.50.fillben ezennel meghatározott
tt,végrehajtás terhe mellett, a "Szege-
rsaság" felperesnek egyetemlegesen f:i:
láni kifogásaikat meghatalmazott Ugy-

Kiss György

Nobrný

Grad

BPP II 383. l.

..... *műhely.*

főnökség!

v..... hó..... n történő kifize

..... indokából személyesen meg nem

..... számu.....

am .

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kiss Sport

sd

NB. 22 l

Kis György

nibrász

l.

Ipolyi kisebb munkái

V. 317. l.

Kiss Gyöngyi

szobrász.

Lisz

Berkeni. Tom. univ.

108.

KISS György festő és szobrászművész (1943. aug 25)

Riallítása, Nyíregyháza, Megyei és Városi
Műv. Kap. 1984. márc. 2-márc. 25. –
[illegible] Nyíregyháza: Műv. Kap. 1984

[8] p. ll

ISBN 963 09 2592 3 [!ISBN 963 209 016 0*] kötött : 65,- Ft
741.5(439)Mészáros A.

3217.
Mészáros Géza (1943-)
Művek (vál.)
Mészáros Géza / [közr. a Papíripari Vállalat]. – [Bp.] : PV, [1985]. – [36] p. : ill., színes ; 28 cm
ISBN 963 02 3561 7* fűzött : ár nélkül
75(439)Mészáros G.

3218.
Mészáros Géza (1943–)
Művek (vál.)
Mészáros Géza / [publ. par l'Entreprise de l'industrie papetière de la Hongrie]. – [Bp.] : PV, [1985]. – [36] p. : ill., színes ; 28 cm
ISBN 963 02 3562 5* fűzött : ár nélkül
75(439)Mészáros G.

3219.
Mészáros Géza (1943-)
Művek (vál.)
Mészáros Géza / [publ. by the Hungarian Paper Industry Enterprise]. – [Bp.] : PV, [1985]. – [36] p. : ill., színes ; 28 cm
ISBN 963 02 3563 3* fűzött : ár nélkül
75(439)Mészáros G.

3220.
Mészáros Géza (1943-)
Művek (vál.)
Mészáros Géza / [Hrsg.: Ungarische

KISS György rovata

Művtört.Ért. 1990 1-2

1, 2, 3, 4, 10, 15/

archéje: 2 p.

Kiss György
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Gyűjtőszám:
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
1982 OKT 9
1021

ALFÖLDI MŰHELY
Irodalom, közmű

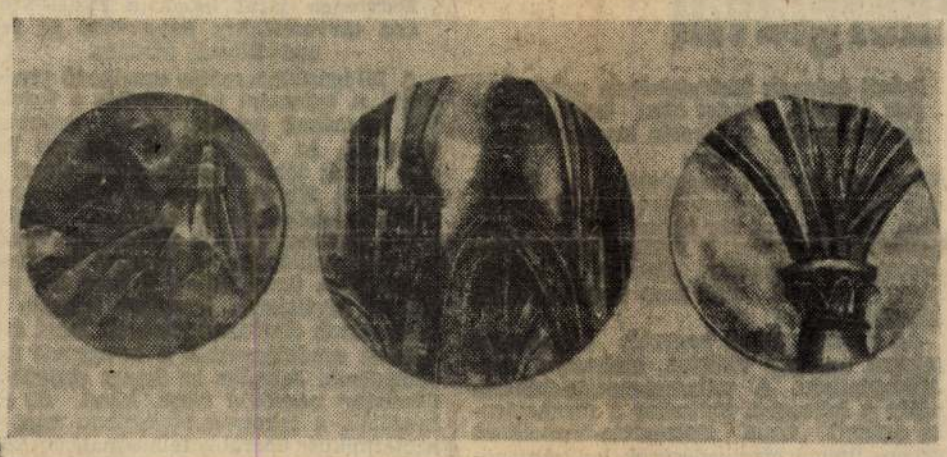

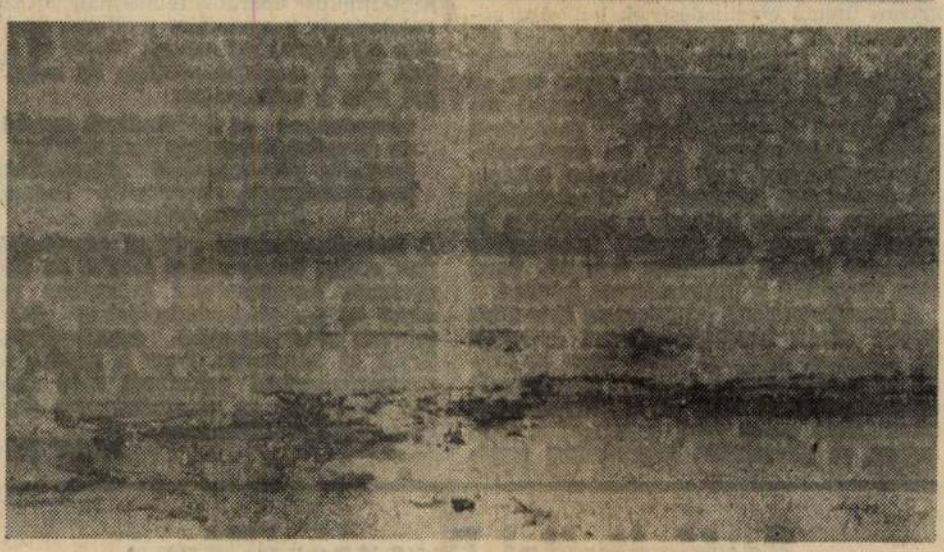

Kiss György:
Grúziai utazás

*

Csikós András:
Ködös táj

*

Fodor József:
Favágó

*

Fontos Sándor:
A Teknyőkaparó

ékosság jegyében

osabban, energiával

iránti igények kielégítésében nehézségek vannak. Gondot okoz helyenként az értékesítés, a tárolás korszerűtlensége.

Növekszik viszont megyénkben a hulladék energiatermelésre történő felhasználása. Jó példával jár ebben elöl a Tisza Bútoripari Vállalat, a DEFAG és a Kenderfonó és Szövőipari Vállalat. A lehetőséget azonban még nem hasznosítottuk teljeskörűen.

Az energia mind nagyobb költségeket igényel egy-egy vállalat, intézmény gazdálkodásában. A villamosenergia-felhasználás a lakossági, valamint a meghatározó arányú ipari fogyasztás-termeléssel azonos ütemű emelkedésének hatására növekedett. Az ipar energiafelhasználása viszont az ésszerűbb energiagazdálkodási intézkedések eredményeként alatta van az 1978. évi színvonalnak. A háztartási fogyasztásban a takarékossági törekvések kevésbé érzékelhetők bár az emelkedésben meghatározó volt az éjszakai hőtárolós fogyasztás átlagosnál dinamikusabb fejlődése. Tavaly például a növekedés 28 százalékos volt. Az éjszakai felhasználás gyorsabb ütemű növelését nehezíti, hogy nem megfelelő a kisfeszültségű hálózat.

A közvilágításban országszerte már több helyen olyan kapcsolórendszert építettek be, amellyel lehetővé válik, hogy 22 órától kikapcsolhassák a kétizzós lámpatestek teljesítményének felét, de a hagyományos közvilágítás egész éjjel bekapcsolva maradjon. A féléjszakás közvilágítási rendszer kié
kelte a
növekede
Szeged
vel, a S
vasúti vonalszakaszon a villamos vontatásra történő áttéréssel emelkedett a közlekedés villamosenergia-szükséglete.

A növekvő fogyasztás kielégítéséhez kedvezően járul hozzá a Paks—Szeged távvezetékhez kapcsolódó új fogadóállomás átadása.

A földgázfelhasználás emelkedő tendenciájú. A lakossági felhasználás a fogyasztók számának emelkedésével arányosan változott. Az olajkiváltási program kapcsán mind több mezőgazdasági üzem törekszik a földgáz hasznosítására, ezért a tüzelőolaj-felhasználás csökken, elsősorban a terményszárítók fűtőolajról földgázra való átállásával. A tanácsi felügyeleti területeken üzemeltetett 7 ezer 800 olajkályha kiváltására ütemterv készült. A háztartások olajfogyasztásának lassú csökkenését eredményezték a bevezetett árintézkedések. Jelenleg az összes olajkályha-állomány négyötöd része, közel 50 ezer készülék, a lakosság birtokában van. A geotermikus energia felhasználása szinte valamennyi hasznosítási területen emelkedik. Az előzőekhez mérten tavaly az iparban 15, a mezőgazdaságban 22 százalékkal nőtt a felhasználás.

Megyénkben az intézkedések nyomán az energiafelhasználás összességében a termelés növekedésénél mérsékeltebben emelkedett, struktúrája kedvező irányban változott.

A kormányprogram megyei végrehajtásának eddigi tapasztalatai szerint az akcióprogram meggyorsítása érdekében szükséges az energiagazdálkodásban érintett szervek eredményesebb együttműködése. Érjük el mindenütt, hogy a munka jobb megszervezésével valósítsuk meg Csongrád megyében az eredményesebb anyag- és energiatakarékosságot.

NAGY PÁL

Sertésátvétel Ferencszálláson

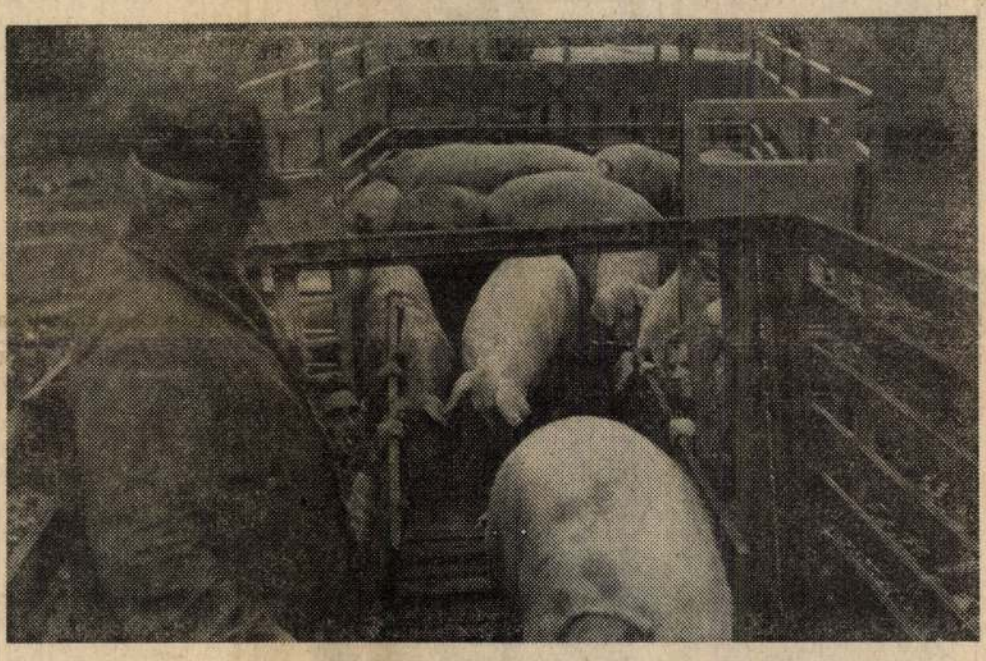

Heti egy alkalommal a kiszombori Új Élet Tsz pótkocsis erőgépe begyűjtő körútra indul. Ferencszállás és Klárafalva háztáji kisgazdaságaiból a leadásra szánt hízókat szedik össze. A gazdák hagyományos állati erővel vont és motoros kocsikon, ketrecekbe zárva hozzák az átvevőhelyre jószágaikat. Ha az aznapi mennyiség már megvan, a rakomány útnak indul, vissza Kiszomborra, ahol az állatforgalmi és húsipari vállalat telephelyén rakják le.

Felvételünkön: a hízók átvétele látható. (Fotó: Pintér József.)

a széleket hogyan dolgoz-

k felsőrész készül és a MI-el, a késztermék összeállítá-

pár felsőrész készítését ter-negység vezetője. — Eddigi évben 16 ezer párral túltel-a eső részét. Azt még nem negvedévre milyen munka-e az éves tervet mindenkép-

izem minőségi munkájára az vet az idén áprilisban vezet-ari munkát igénylő gyártás-alamennyi területen. Jelentős a célra rendelkezésre. Hogy zett béralapfejlesztés összegét érdem szerint a dolgozók kö-lagnál például 20—25-ös lét-forint jut.

i minőségi bérezés — erősíti *Endre szocialista brigád* ve-pénzt bruttó összegben kapja ő osztja el, differenciáltan, a Véleményem szerint kitűnően alapján történő elosztás. Áp-il jobb minőséggel dolgoznak. ek többet, mint korábban.

szavai bizonyítanak, hanem a a leértékelt termékek aránya zázalékról 0.7 százalékra, s a 0.9-ről 0.5 százalékra csök-vásárhelyi üzem 99.5 száza-

kés import alapanyagból dol-ló ösztönzés tehát rendkívül issé túlhaladott volt. Ezért a vezetőség úgy határozott, hogy a szabász egy négyzetdecimáter bőr megtakarításáért az eddigi 20 fillér helyett 40 fillér anyagtakarékossági prémiumot kap. Az anyagtakarékosság viszont semmiképpen sem mehet a pontosság, a minőség rovására. Eddigi tapasztalat, hogy a jól dolgozó szabászok prémiuma átlagban 500—600 forint között volt minden hónapban. Ennek hatására természetesen csökkent az importanyag felhasználási aránya.

— Sokoldalú követelménye van a minőségnek — mondotta az Ady Endre tűzőbrigád vezetője. — Maximális odafigyelést kíván. Így is előfordul, hogy egy-két munkadarab „elmegy". Az én brigádom 9 tagú, s csaknem 9-féle műveleten dolgozik. Aki például a szabászaton van, az az ottani problémákról számol be. Meg szoktuk beszélni a tapasztalatainkat. Van kapcsolatunk a szegedi gyárunk *Előre brigádjával*. Ők is tűzödei dolgozók, hasonló örömökkel, gondokkal. Meghívjuk egymást üzemlátogatásra. Az ő munkaterületük nagyobb, több tapasztalattal rendelkeznek. Megkérdezzük egymástól: — Te ezt a műveletet hogyan, vagy miért így csinálod? Vannak jó, kölcsönös tanácsok, javaslatok, amit munkánk közben szerzünk, ott jövünk rá.

◆

Tasnádi Erzsébetnek, miként társainak is, tetszenek a szegedi központiukból kivitelezésre küldött modellek. Tetszik a tervezésük, a mintáiuk.

— Nekem például csak MINO-cipőm van — mondja a brigádvezető. — Azt keresem a boltokban. De nemcsak most, hanem régebben is, amikor más területen dolgoztam.

— Kettős felelősség van a vállukon — mondotta beszélgetésünk végén Szöllősi Sándor. — Ha rosszul dolgozunk, az veszteség a Minőségi Cipőgyárnak, és a piaci igényeknek sem tudunk megfelelni. Márpedig mi tartani akarjuk, s ha lehet, növeljük termékeink színvonalát. Ugyanis tudjuk, hogy még jó minőséggel is nehéz a piacon megmaradni. A divatot nem mi irányítjuk, mert a franciák és olaszok vezetnek a cipőiparban, de eddig még álltuk a versenyt. Dolgozunk szocialista és tőkés exportra is. Munkánk van, és bízunk abban, hogy a következő év sem lesz nehezebb.

KOVÁCS IMRE

Biennále Sopronban

NÉHÁNY NAPJA nyílt meg szokásos helyén — *az Orsolya téri lábas* házban — az immár hetedik alkalommal megrendezett *soproni országos érembiennále*. Az 1977 óta eltelt időben pedig kialakult a rendezvény hagyományos koreográfiája is, miszerint az előző tárlat nagydíjasa egyéni kiállítással jelentkezik a közönség előtt. Idén *Kiss Györgynek* jutott ez a megtiszteltetés. A rendkívül sokoldalú budapesti alkotó a középnemzedékhez tartozik, a szobrászat mellett festészettel és grafikával is foglalkozik, és bár gyanúsnak tűnhet ez a minősítés — mégis le merem írni: egyenlő eséllyel, egyforma sikerrel. Most másfél évtizedes termésből válogatott össze tetszetős kollekciót — egyedi darabokat és szorosabban avagy lazábban összefüggő érem-sorozatokat egyaránt.

Az országos seregszemlén egyébként ebben az évben is — akárcsak a korábbi esztendőkben — vannak rendszeresen visszatérő résztvevők, és először szereplők, eljönnek rangidős, nagy mesterek és pályakezdő fiatalok, mint ahogyan azonos eséllyel landolhatnak a konzervatív eljárásokat őrzők és a kísérletező kedvűek éppen úgy, mint a konkrét témával jelentkezők és a teljesen absztraktak. Ezt a dicséretes nyitottságot tűzte zászlajára a rendezvény már indulásakor, és sikerült is megőriznie mindmáig — elméleti vagy gyakorlati téren egyaránt. Mint ahogyan történelmünk, művelődési életünk jeles alakjai, kerek évfordulói — már a műfaj sajátos természeténél fogva is — mindig foglalkoztatták a biennálét. Most *Mátyás király halálának* jövő évi, ötszáz esztendős jubileumára emlékeznek.

AZ ÜNNEPÉLYES DÍJKIOSZTÁSRA is sor került Sopronban. A nagydíjat ezúttal *Gáti Gábor* fővárosi szobrász kapta bronzérmeiért, de korábban már szintén kapott itt elismerést a rendezőbizottság részéről. *Csúcs Ferenc* öt év híján századunkkal egyidős, így szinte élőben képviseli éremművészetünk történetét. Ő Sopron városi tanácsának díját nyerte el szerepléséért. *Horváth László* fiatal zalaegerszegi alkotó modern alapanyagból — acélból — készítette munkáit, amelyekkel a *Művelődési Minisztérium* jutalmát nyerte el. Az erdélyi származású, Kőszegen élő *Tornay Endre András* — a korábbi nagydíjas — ezúttal a *Művészeti Alap* megkülönböztető figyelmében részesült. *Meszes Tóth Gyula* a középnemzedékhez tartozó budapesti művész, ő patinázott bronzérmeivel a rendezőbizottság díját kapta, míg a vele azonos korú és szintén fővárosi *Kiss Nagy András SZOT-díjat* érdemelt ki. Végül *Muzsnay Ákos* az ÁISH, *Szabó György* a Képcsarnok Vállalat és *Soltra E. Tamás*, a Roisz Vilmos alapítvány díját szerezte meg. *A tárlatot szeptember közepéig kereshetik fel az érdeklődők.*

(wagner)

1983. június 29. 8.n.

Magyar Hírlap

KISS GYÖRGY

.....példányban, és kérem az alábbi címre kézbesíteni:

Megrendelő neve: .....

Címe, (város, község, kerület): .....

(utca, tér, ltp.): .....

(emelet, ajtó): .....

(irányítószám): .....

Az előfizetés díja
egy hónapra: 124,– Ft,
negyedévre: 372,– Ft,
fél évre: 744,– Ft,
egy évre: 1488,– Ft.

Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező kézbesítőnek fizetem.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül az alábbi címre kérjük feladni:

Vidékre:
Postahivatal, helyben,

Budapest:
Budapest, Postaigazgatóság, hírlaposztály, Bp., Pf. 4. 1360.

Váss György

nehrán – éremművész

Ornágos Érembiennálé, Láhoskár, Sopron.

Salamon Nándor,
célle

Ú. Tá Zi.
1989 nyt. 3.

KISS GYÖRGY

POGÁNY Gábor: Kiss György éremei : Helikon Galéria. = Uj Tükör. XXII.évf. 38.sz. 1985 3.p.

mentioned and may not be [illegible] formation in the talk.

0. **(C)** "I'm waiting for the [illegible] myself." Choice (A) contradicts [illegible] the woman and the man have [illegible] Choice (D) contradicts the fact [illegible] it would rain and cool off. The [illegible] to Florida with her mother, but [illegible] not mentioned and may not be [illegible] information in the conversation.

1. **(C)** "I don't remember it ever [illegible] dry in March before." Choice (A) [illegible] weather in Indiana, not in Florida. [illegible] refers to the weather on the day [illegible] sation, which is noted as [illegible] Choice (D) contradicts the fact [illegible] cannot remember it ever being [illegible] in March.

2. **(A)** "You're from Florida [illegible] in New York, but I've lived [illegible] for ten years now." Choice (B) [illegible] place where the man was born, [illegible] the conversation takes place. Choice [illegible] to the place where the woman [illegible] be, not to where she is now. Choice [illegible] to the place where the woman [illegible] moved to Florida.

. **(C)** "It never comes exactly [illegible]

Kiss György (Munkácsy-díjas szobrász- és plakettművész
1989. III. negyedévben elkészült kerámia- és iparművészeti alkotások,
közreállította: Hollósi Éva.

Budapest, XIV. Vámos u. 2. Család- és Nőtanácsadó
Kiss György: „dr. Molnár Jenő mellszobor", bronz, 5/4-es élet-
nagyságú.
(emlékére).

Művészet, 1989, 11-12., 104-old.

Kiss György, Munkácsy-díjas szobrász- és festőművész

Rideg Gábor: Plasztikák két szólamban. Műfaji biennálé Pécsett és Sopronban.

15. „Szakadékok és gerincek II." bronz, ø 10cm, 1985. (repr.)

Sopronban az előző biennálé nagydíjasa, Kiss György munkái külön termet kapotak. A néző itt a művész szobrászi pályájáról egy műfaj, az érem tükrében szinte teljes áttekintést kapott.

Művészet, 1989, 11-12, 74.-old.

Kiss György, Munkácsy-díjas szobrász-festőművész, 4.) Folytatás (vége).
Pálosi Judit: Munkácsy-díj után, Kiss György műtermében.

Kiss György: Plasztika I, bronz,
170 × 200 × 150 cm, 1978

Művészet, 1989., január, 39-old.

Kiss György Munkácsy-díjas szobrász (kestőművész 2.) folytatás.
Pálosi Judit: Munkácsy-díjután. Kiss György műtermében.

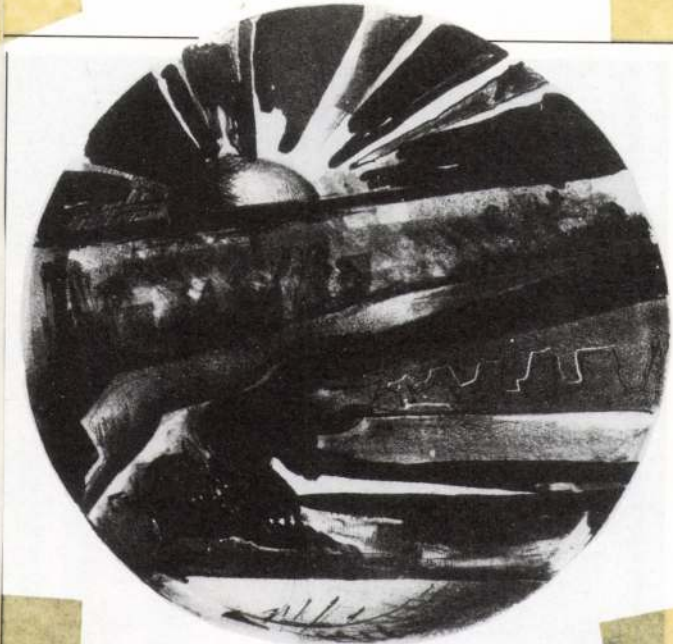

Kiss György: Nap, litográfia, 51 × 42 cm, 1973 (fotó Balázs Béla)

Művészet, 1989., január, 39-old.

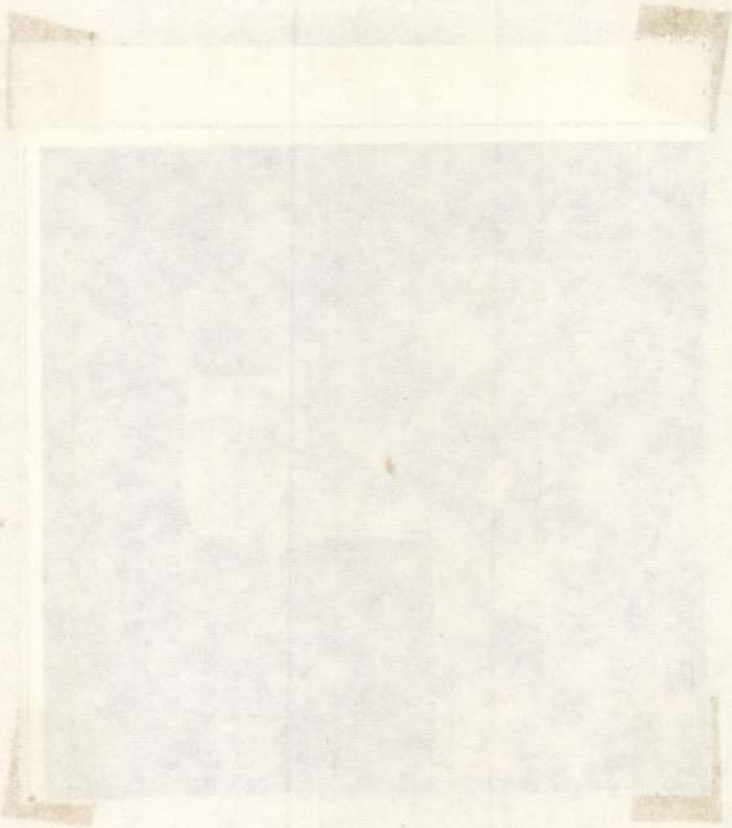

Kiss György, Munkácsy-díjas szobász-festőművész 3.) Folytatás: Pálosi Judit: Munkácsy-díj után. Kiss György műtermében.

Kiss György: Napkorong III, bronz, ∅ 11,5 cm, 1986 (fotó Somfai István)

Művészet, 1989., január, 39-old.

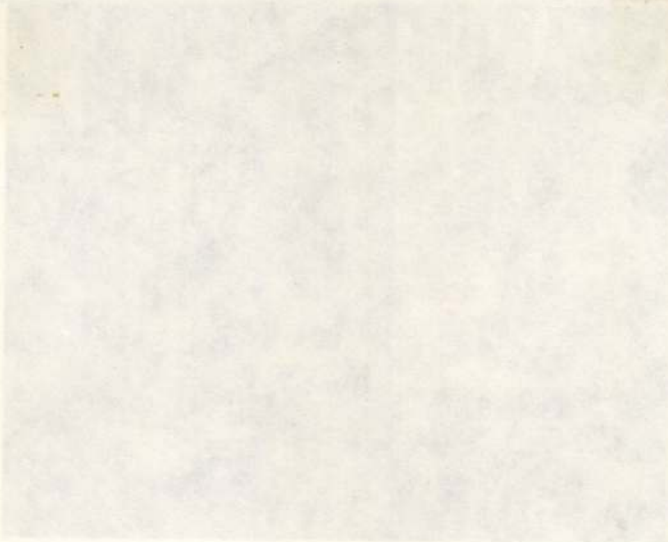

Irodalmi Szemle, 1972 ... 9,

Kiss György

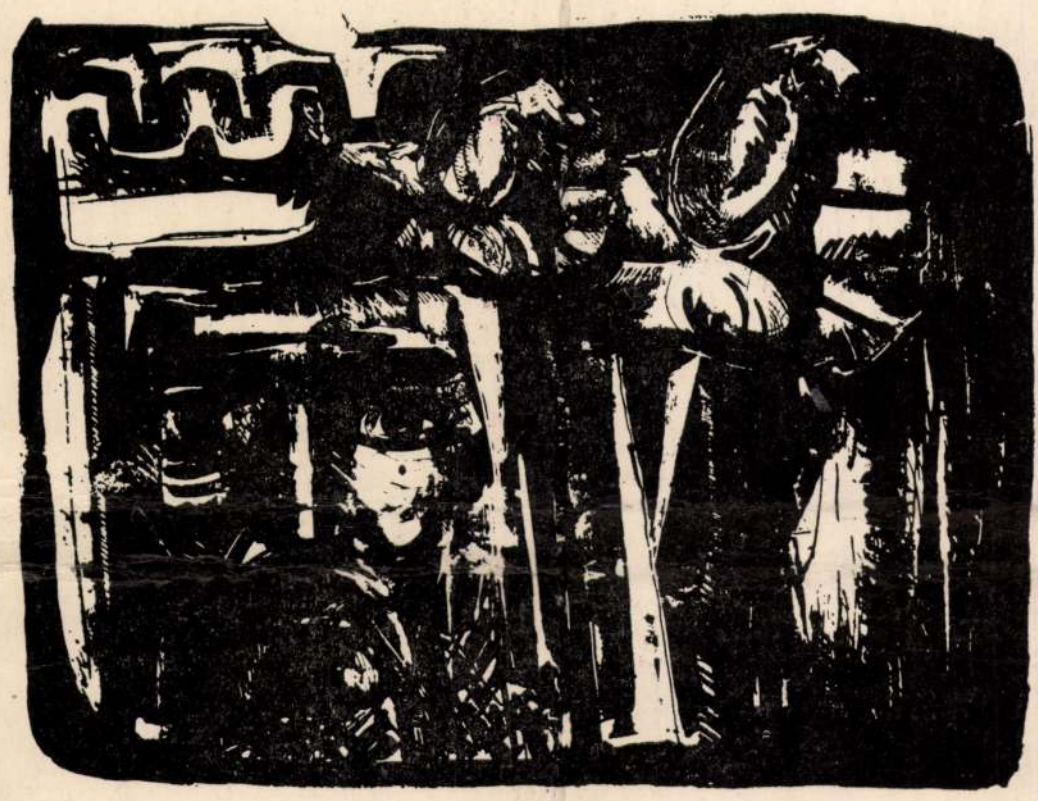

Kiss György: Dózsa, II.

◀ *Martsa István: Dózsa*

Számunk képeit
a budapesti Magyar Nemzeti Galériának
Dózsa György emlékezetére kiállított
mai magyar grafikai és kisplasztikai anyagából válogattuk

Szőllőssy Enikő: Dózsa — 1514, IV.

Kiss György: Leány

A beruházások megválasztásának új módszerei közül először részletesen és sok példával tárgyalja a lineáris programozást. Leírja, hogyan tervezték meg a francia villamos erőmű-rendszer fejlesztését. Választani kellett a hőerőművek, folyami vízerőművek, atomerőművek, árapályerőművek, illetve ezeknek különböző változatai között. A követelmény az volt, hogy az energiaszükségletet fedezzék. A beruházási és üzemeltetési költségek szempontjából legolcsóbb beruházási változatot kellett kiválasztani. Ehhez pontosan meg kellett határozni az egyes változatok költségeit a termelés nagyságának függvényében.

Ez a konkrét probléma is mutatja, hogy a beruházások megválasztásában általában nem lehet figyelmen kívül hagyni a jövő bizonytalanságát, ugyanis itt például a folyami vízerőművek energiatermelése a folyók bizonytalan vízhozamától is függött. Ennek a bizonytalanságnak több esete van: előfordulhat, hogy elég jól ismerjük a különböző lehetőségek előfordulásának valószínűségét, lehetséges azonban, hogy semmit sem tudunk ezekről a valószínűségekről. Mindegyik esetben más módszerekkel kell a döntést kiválasztani. Ha nemcsak egy döntésről, hanem azoknak sorozatáról van szó, akkor stratégiáról beszélünk.

Részletesen tárgyalja a bizonytalanságot magukban foglaló problémák egyik legegyszerűbb esetét: a raktárkészletek tervezését. Itt a bizonytalansági tényező a várható szükséglet, illetve kereslet és esetleg a készlet elégtelenségekor felmerülő veszteség.

Végül áttér a beruházások népgazdasági szintű tervezésére. Ismét két érdekes konkrét példát tárgyal: a francia vasutak villamosítását és egy francia földgázmező kitermelésének megtervezését. *(Le choix des investissements. Criteres et méthodes. Paris. Dunod. 1964. 2. kiadás.)*

S.—Ch. Kolm: A financiális és monetáris választások. A korszerű elmélet és gyakorlat

A financiális és monetáris választásokon azokat a döntéseket értjük, amelyeknek során a vállalat vezetői meghatározzák, hogy a vállalat pénzbevételeit, pénzkészleteit hogyan használják fel: beruházásra fordítsák, értékpapírokba fektessék be (vagyis más vállalatoknak, bankoknak, az államnak kölcsönadják), vagy készpénzként tartalékolják abból a célból, hogy a később esedékessé váló kifizetéseket teljesíthessék. Minden választásnak vannak előnyei és hátrányai: az egyiknek nagyobb a kockázata, viszont nagyobb jövedelmet ígér, a másik biztosabb, de a várható jövedelem kisebb. Pl. a nagy készpénzkészlet tárolása kamatoktól fosztja meg a vállalatot (amelyeket úgy kaphatna, ha kölcsönadná pénzét vagy adósságai törlesztésére használná fel), viszont biztosítja, hogy a vállalat a jövőben fizetésképes maradjon.

A könyv ezeknek a kérdéseknek eldöntéséhez kíván segítséget nyújtani a gazdasági vezetőknek. Eszközei sok esetben matematikai modellek, amelyeknek alapján meg lehet határozni az adott körülmények között legjobb megoldást. Emellett azonban tárgyalja ezeknek a kérdéseknek közgazdaságtani elméletét is, és igyekszik a régóta folyó vitákat eldönteni, átfogó szintézist adni.

hol dolgozik, feltétlenül szükséges a [illegible] módszerek ismerete. Az elméleti kutató a mód[illegible]nek segítségével ellenőrzi, hogy a spekulat[illegible] hipotézisei jól írják-e l[illegible] vezéssel foglalkozó kö[illegible] támaszkodva becsüli n[illegible]kat, a tervezésben fig[illegible] A vállalati szinten dol[illegible] gazdaságpolitikájának [illegible] termelési eljárások köz[illegible] lehetőségek megbecslés[illegible] tikai statisztikai módsz[illegible]nak, hanem minden ga[illegible] vonalakban ismernie ke[illegible] felhasználni, hogy fel t[illegible] dezni tudjon a közgazd[illegible]

Ezért a közgazdászképzésben egyre nagyobb teret hódít a statisztikai módszerek oktatása. Ez a könyv közgazdászok egyetemi szintű oktatására szolgál.

Le kell azonban szögezni, hogy a matematikai statisztikai módszerek alkalmazása nem helyettesíti a gondolkodást, ezek a módszerek csak feltett kérdésekre tudnak válaszolni, csak felállított hipotézisek igazolására vagy megcáfolására használhatók fel. Ezért a közgazdásznak elméleti tudására vagy a gyakorlati problémák alapos ismeretére támaszkodva kell a kérdéseket feltenni, a hipotéziseket kidolgozni.

Milyen statisztikai módszereket használ a közgazdász elemző munkájában? A normális elosztás és a t-eloszlás alapján megállapítja, hogy mennyire valószínű, hogy két számszerű érték eltérését csak a véletlen okozza, illetve hogy az egyikre más erők hatottak, mint a másikra. A chi-négyzet módszere segítségével ugyanezt nem számszerű adatok, hanem minőségi jellegű megkülönböztetések esetén is megteheti. A regresszió- és korreláció-számítás két jelenség intenzitása összefüggésének jellegét és erősségét méri. A trendszámítással fejlődési irányzatokat lehet megbecsülni. *(Statistical Analysis. New York. Ronald Press. 1964.)*

Z. Pawlowski: Ökonometria

Az ökonometria az a tudomány, amely speciális matematikai statisztikai módszerekkel határoz meg konkrét számszerű összefüggéseket a gazdasági változók között. Ilyen összefüggés például a nemzeti jövedelem kapcsolata a beruházással, a foglalkoztatott munkaerővel, az import mennyiségével stb., vagy a munka termelékenységének összefüggése a dolgozó szakképzettségével, gyakorlottságával (az adott munkahelyen eltöltött idővel), a sorozat nagyságával, életkorával, nemével, az általa eltartott személyek számával, a munkahely és a lakóhely közötti utazás időtartamával stb.

Az ökonometria fontossága és gyors fejlődése az elmúlt két évtizedben abból a tényből származik, hogy segítségével ellenőrizni lehet az elméleti közgazdaságtan tételeinek (legalább a tételek egy részének) igaz vagy téves voltát, és olyan számszerű összefüggéseket lehet kapni, amelyeket a gazdasági tervezés és előrebecslés (a konjunktúra alakulásának előrelátása) a gyakorlati munkában fel tud használni.

Az ökonometriai modellek vonatkozhatnak egy-egy vállalat vagy a fogyasztók viselkedésére vagy népgaz-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 9.
IFJÚ
KOMMUNISTA

1021

Kiss György: FÜZFÁK

művei, álla
tán, minder
állhassanak
könyvesbolt
ki a vásárl
értékek irái
hogy kiadv
jesség igén
sításával bocsássák útjukra. Óriási vállalkozások, nagy eredmények bizonyítják e megbízás teljesítését, s még szebb, ötletesebb tervek ígérik a

Kiss György

Szerepelt a főiskolások vásárhelyi nyári tárlatán.

Csongrádmegyei Hírlap 1967. aug. 9.

Kiss György, építén MDH

A helyreállítás egyik vezetője.

Aczél Korách Tamás: Feltámadt romjaiból
Mátyás budai palotája 3

ESTI HIRLAP, 1965. ápr. 8.

Kiss György Sándor

két társával közös tervet nyerte a Flórián tér rendezési pályázatát (30.000 Ft-os díj)

Szabó Mihály 1969 XII. 6

Kiss György

1. Gobelin-terv olaj 40×100
2. Majolikagyárban olaj 70×100

Tizenhatodik Vásárhelyi Őszi Tárlat
Tornyai János Múzeumban

Kiss György

Szerepel az alábbi tárlaton

Vásárhelyen

Dömötör János: Képzőművészeti

Főskolások kiállítása

Csongrád Megyei Hírlap 1969 VII. 31 5 old.

Kiss György

Erdő (repr.)

Valóság X. (1967.) 3. sz. 36. l.

Kiss György
építén (?)

~ épületplasztikai munkákat végzett.

A magyarországi műv. tört. I. 415.
Corvina 1970.

Kiss György

és Váznai Dezső részt vett a budai palota gótikus nagyterme helyreállítási terveinek kidolgozásában. A kivitelezés az OMF visegrádi műveletősége budavári csoportjának munkája, Kovács Imre csoportvezető irányításával.

Gerő László: A budai középkori királyi palota gótikus nagytermének hekyreállítása. Magyar Műemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. 289 l., 369 kép, 55-67 l., német resumé.

67. l.

Kiss Gy.

Mendele Ferenc, Kiss Gy., Kende F. tervezte
a ráckevei hajómalom teljes helyreállitását.
1961-62-ben készült el.

Cseh István: Népi és Ipari müemlékeink védelme
/1963-1966/. Magyar müemlékvédelem 1963-1966. Bp. 19
1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 269-281. l.

269, 281.l

Galloping Horses, by György Kiss

Although first and foremost a painter, György Kiss, member of the younger gene contemporary H artists, devotes hi

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DAILY NEWS

György Kiss

1973 AUG 25

1021

From stone sculpture t

György Kiss

exhibition at the Buda-
pest Studio gallery to the
so-called minor arts, name-

Kiss György

Napmenyasszony kb. 12 cm

21. Vásárhelyi Ősi Táblat
Tornyai J. Múz.
Hódmezővásárhely 1974.

Viss György

nobránműrén

A leltorátus Tőzleményei az 1988-as

Tőztéri alkotásokról:

Pp + IV. Vám. k.u.: dr Molnár Jenő

mellnokra, broyz

Művészet 89/6

Kiss György

Fal két oldala olaj 30×30 cm
Táj — " — 30×30

XVI. Szegedi Nyári Tárlat
1975 jul–aug.

Kiss György

Boltívek bronz 8,6 cm

XVI. Szegedi Nyári Tárlat
1935. Jul.–Aug.

KISS GYÖRGY éremkészitő

Megmozdul a föld c. sorozatáról

CHIKÁN Bálint: Érmek, szobrok, épületek. = Magyar Hirlap, 24.évf. 141.sz. 1991. 11.p.

KISS Gyula antala

VARGA Gyula: Adatok a debreceni asztalos céh és a népi butor történetéhez.=A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve 1988 (1990) 136.

1895.

KISS HORVÁTH LÁSZLÓ mógyüjtő

HAULISCH Lenke: Az 1980-85 közötti uj szerzemények kiállítása Kiscellben. = TBM XXIV. Bp., 1991 236.p.

v Bratislave, doložený v rokoch 1792—
ske práce a opravy na tzv. záhradnom
v Bratislave.

David Matyáš 1802/3

Demossi Pavel, maliar v Levoči,
Bystrice („Paul Demossi, Mahler von Ne
1667, keď sa stal v Levoči mešťanom.

Desidor, František, maliar, 1743 dostal za bližšie neuvedené práce v chráme sv. Martina a v škole patriacej ku kostolu, ktorá bola na Dolnej Vydrici, podľa položky č. 57 26 zl. a 17 a pol grajciara (Kniha kostolných účtov dómu sv. Martina, 1743—1744, s. 40, sign. EC 39). — 1744 podľa položky č. 61 dostal za maliarske práce 1 zl. a 25 grajciarov (Kniha kostolných účtov dómu sv. Martina, 1743—1744, s. 96, sign. EC 39).

Dickhardt (Dikhardt, Tickhardt, Dickart), Karol, kamenár (lapicida sodalis, lapicida), 27. júna 1775 sa uvádza s manželkou Klárou pri krste svojej dcéry Anny. Krstní rodičia: Matej Szendrei, panský sluha (famulus dominalis), s manželkou Annou Máriou. K. Dickhardt býval v tom čase na Špitálskej ulici — platea hospitali (MP fary sv. Martina). — 2. februára 1777 sa uvádza s manželkou Klárou pri krste svojho syna Jozefa. Krstní rodičia: Matej Szendrey, panský sluha, s manželkou Annou Máriou. K. Dickhardt býval v tom čase v meste (MP fary sv. Martina). — 14. februára 1778 sa uvádza s manželkou Klárou pri krste svojej dcéry Márie Anny. Krstní rodičia: Václav Ruzicska, kuchár, s manželkou Annou Máriou. K. Dickhardt býval vtedy mimo mesta — extra urbem (MP fary sv. Martina). — 24. augusta 1778 sa uvádza s manželkou Klárou ako kmotor Karola, syna tabačiara Jána Grünbauma

MDK

Kiss György

Kiállitási hir

Zalai hirlap 1967 okt.3.

Kiss György, Munkácsy-díjas szobrász-festőművésznek 1. folytatás.
Pálosi Judit: Munkácsy-díjunk Kiss György műtermében.

„Kőfejtő I." olaj, vászon, 40×50 cm, 1979. |repr.|

„Ebredés" bronz, 15.5 cm, 1982. |repr.|

„Korpusz III." bronz, 15.8 × 12.6 cm, 1984. |repr.|

„Vágta IV." litográfia, 54 × 69.5 cm, 1973. |repr.|

Művészet, 1984., január, 38-40. old.

Kiss György

festő, éremművész

XIII. Nemzetközi Éremművészeti és Kisplanti Tai

Alzotótelep

Repro: Képződmény T.

Mészért 90/1

bronz 11×10×7 cm

1984

Pálosi Judit

ajzo.

KISS György

Szikla és tenger II.

A VII. Országos Érembiennálén szerepel műve - annak képe közölve:

Soproni Szemle. 1990. 2.sz. 170.p.

Egységár: 20.-Ft

(MIKESY Sándor): Pais Dezső irodalmi munkássága 1910-1955. [Bp. 1956], Akad. K. 9 p. 23 cm.

/Klny. Pis Emlékkönyv./

Egységár: 10.-Ft

183/139
MITROVICS Gyula : Az aesthetika alapvető elvei. Debreczen, 1916, Csáthy - Hoffmann - Kronovitz ny. 64 p. 18 cm.

/A Debreczeni m. kir. Tudományegyetem Népszerű Főiskolai Tanfolyamán tartott előadások 12./

Egységár: 30.-Ft

Kiss György

részletek a Budai Fortuna étterem épülete

helyreállításával és átalakításával kapcsolatban

Vendégváró régi házak, Műszaki kiadó Bp. 185. o.

1979.

Kiss György festőművész

Kiss György és Szentgyörgyi József festőművészek grafikái munkáikból nyílik kiállítás nov. 2-án, Nagybátonyban. A tárlatot Rogány Ö. Gábor művészettörténész nyitja meg.

Magyar Nemzet, 1975. október 1.

Kiss György

Építésnumbatérse gerő Lánlónak a budai kérpalota közgyűlési épületeinek helyreállításán.

Magyar Építőművészet 1968. 6.sz. S.l.

Kiss György

Vágta a Lépe (emb.)

szerepel a XVII. Vásárhelyi Őszi Táslatok

Horváth György: Vásárhelyi Táslatok

Magyar Nemzet 1970 X. 25 12 old.

M.D.K.

Kiss Gyurka

Nagykállóban épitkezéseken dolgozott a XVIII. szban

Kuroknay Gyula: A nagykállói megyhéz olasz épitészeinek munkássága

Müemlékvédelem, 1964. 2.sz. 86. l.

KISS György szobrász

Hüvelyk Matyi csodákra készül

A Napsugár Bábegyüttes gyermeknapi ajándéka

Kinek ne adott volna már hitet és erőt Hüvelyk Matyi, a bájos mesefigura, aki kicsisége ellenére is túljár furfangos eszével a nála sokkal nagyobbakon, tettei által mindenkivel elhitetve, hogy kis ember is képes nagy dolgokra, ha helyén van az esze és a szíve. A mesebéli sikerek birtokosa bábszínházi sikerekre készül Békéscsabán, a Napsugár Bábegyüttes legújabb nagyszabású produkciójának főhőseként. A júniusban megyeszékhelyünkön megrendezésre kerülő X. Nemzetközi Bábfesztivál ünnepi megnyitóján láthatja majd a szakma a *Debreczeni Tibor—Somlai Pál* meseszövegére írt bábmusicalt, de hálából az önkormányzattól és a csabai munkahelyektől kapott támogatásért a gyermeknapon, május 30-án bemutatja a Napsugár Bábegyüttes produkcióját gyermeknapi ajándékként ingyen a békéscsabai gyerekeknek.

— Megszoktuk már, hogy a Napsugár Bábegyüttes a nemzetközi fesztiválokra mindig valami különlegességgel készül. Mivel fogják most meghökkenteni a szakmát és a nagyközönséget? — kérdeztük *Lenkefi Konrádtól*, az együttes vezetőjétől, a készülő produkció rendezőjétől, a bábuk megtervezőjétől.

— Most dolgozunk először az ősi japán *bunraku* technikával, ami azt jelenti, hogy a bábuk mindenhol mozognak, ahol emberi testrész mozoghat: nyakuknál, válluknál, csípőben, de még a bokájuk, csuklójuk is. Egy bábu mozgatásához így három emberre és hat pálcára van szükség. Nem követjük teljesen az eredeti japán technikát, hanem ötvözzük a kínai és indiai bábjátékok módszereivel. Ezekben a távoli országokban nyolc-kilencezer éves múltja van a bábművészetnek. Írásos emlékek tanúsítják, hogy előbb volt a bábművészet, mint a színjátszás, melynek következtében az a furcsa helyzet állt elő, hogy míg nálunk a bábokkal az emberi mozgást utánozzuk, addig például Kínában a pekingi opera színészei a bábuk mozgásához igyekeznek hasonlóvá tenni a sajátjukét.

— Miért döntöttek a bemutatásra készülve a musical műfaja mellett?

— Mert rendkívül alkalmas a műfaji követelmények betöltésére. Roppant izgalmas, dinamikus történet, fantasztikus mesefigurákkal, mint az erdők tündére, az ördögök, a háromfejű sárkány vagy az óriásmacska. Mind-mind kiválóan alkalmasak arra, hogy dalban karakterként jelenjenek meg a színpadon. A bábszínpad hívja a csodákat, s megvalósításukhoz a zene nagy segítség. Nagyon sok musicalt megnéztem, s hogy megfeleljünk a műfaj elvárásainak, profi munkát kellett végeznünk: a koreográfiának pontosan egyezni kell a bábuval, a történettel, s egy sokszereplős revüjelenetben abszolút összhangra van szükség.

— Kik írták a meséhez a zenét?

— Vrbovszki Zoltán, a Nyulambulam együttes tagja komputeres szintetizátorral készítette el az alapokat, majd Király Péter dobossal és Vitéz Zoltán gitárossal véglegesítették a zenei betéteket és a dalokat, amelyekhez a fiam, Lenkefi Péter írta a szöveget. Ők még ilyen nagy lélegzetű művet nem alkottak, de egész jól sikerült, a dalok önmagukban is nagyon szórakoztatóak.

— A bábok mozgatásáról már hallottunk, megszólaltatásuknak mi a titka?

— A hangokat előre felvettük, ehhez mozgatják majd a bábosok a mese szereplőit. Itt külső segítséget is kértünk, így hallhatja majd közönségünk a Jókai Színház művészei közül Dénes Piroskát és Dariday Róbertet, de a zeneszerzők is közreműködnek énekesekként is Hevesi Tamás, az egykori Névtelen Nulla szólistájának a társaságában, és még sokan mások.

Bízzunk abban, hogy az önkormányzat, a Trezor Bt., a TÉKO Kft., az FSZDSZ, a KSZSZ, az MHB és a Pro Renovanda Hungarie Művészeti Alapítvány nem hiába támogatta a nagyszabású produkció elkészültét, s a békéscsabai Napsugár Bábegyüttes a hagyományokhoz méltóan szerepel a nemzetközi megmérettetésen.

LENTHÁR MÁRTA

Hüvelyk Matyi és az erdők tündére a készülő bábmusicalből FOTÓ: VÁRADI ZOLTÁN

A magyar zenei élet egyik vezető karnagya visszatérő vendég Békéscsabán FOTÓ: KOVÁCS ERZSÉBET

Arany hét, arany est

Kobayashi-jutalomjáték, parádés hangverseny Békéscsabán

A békéscsabai japán hét záróeseményeként kitűnő időzítéssel Kobayashi-hangversenyt rendezett a Nemzeti Filharmónia. Az Állami Hangversenyzenekar műsorát nyugodtan lehet nemes egyszerűséggel Kobayashi-hangversenynek nevezni, hiszen a magyar zenei élet egyik élzenekara és vezető karnagyuk a csabai koncertévadnak immár visszatérő vendégei — gondoljunk csak legutóbbi jelentős nagytemplombéli produkciójukra, amiből hanglemez és CD is készült! S azért is, mert a műsorválasztás is osztatlanul a karmesterre irányította a közönség figyelmét. Egyfajta Kobayashi-jutalomjáték volt ez tehát, szólisták és versenymű nélkül, két Beethoven-szimfónia parádés előadásával.

Budapesti hangversenynaptárakban böngészve láthattam, hogy a május hó Beethoven jegyében telik zenekar és karmestere számára: majdnem mindegyik zenekari Beethoven-opus műsorra került a közelmúltban, és ez bizonyára nem véletlen. Csak beérkezett, gazdag előadói gyakorlattal rendelkező karmester vállalkozik Beethoven-integrálé megszólaltatására. Egy Furtwängler, egy Toscanini, egy Kleiber nevéhez fűződnek referenciaként „működő" felvételek, olyan művészekéhez, akik képesek valami mást, egyénit (vagy éppen valami egyetemeset) kicsiholni a kottafejekből. Az ÁHZ és Kobayashi hangversenyén is egy nagy előadói egyéniség Beethoven-olvasatának lehettünk tanúi.

Az elhangzott művek (VIII. és VII. szimfónia) előadói koncepciója alapvetően valamiféle tiszta muzikalitás talaján állt, úgy tűnt, a karmester számára másodlagos a darabokhoz fűződő előadói hagyományok (sallangok? manírok?) tisztelete vagy korunk tudós divatja, a hitelesség kényszere. Minden zenei frázis szabadon élő, lélegző szerves része volt a tétel egészének, új karakteres kötések-oldások villantották fel egy-egy, máskor rendszerint észrevétlen, megkapó részletet, oldottság és egyfajta természetes, minden művészeti aktus lényegét képező romantika szelleme hatotta át a muzsikát. A dús, meleg hangzást a szokatlanul nagy vonóskar szerepeltetése is magyarázza, igen, ez nem kellően hiteles, mondhatnók, csak éppen gyönyörű. (Bizonyára Wagner is ilyen nagy zenekarral hallhatta a VII. szimfóniát, amikor elragadtatva a „tánc apoteózisának" nevezte a darabot.) A különleges tempóválasztások is okozhattak hökkent pillanatokat a zenekedvelőnek: a lehetőségek határáig hajszolt gyors (főleg utolós) tételek, és a kényelmes, valósággal posztromantikusan ráérős manüettek (VII. szimfónia) és a mindebből adódó kontrasztlehetőségek valóban frappáns élményt jelentettek. Ami a lényeg: minden ötlet, minden tempó, minden hangsúlypoén lenyűgözően igaznak, természetesnek, meggyőzőnek tűnt, és azt hiszem, ennél többet, jobbat nem kívánhat a közönség.

GYENGE ENIKŐ

Mindenütt lehet dolgozni, csak az embernek legyen mondanivalója

Kiss György Kálváriája

A közelmúltban tájékoztattuk olvasóinkat a gyulai Kálvária sorsáról. Akkor megszólaltattuk az egyházi műemlék stációira kerülő domborművek alkotóját, Kiss György Munkácsy-díjas szobrászművészt is. Terjedelmi okok miatt csupán a várostól kapott megbízás sorsáról, a Kálvária befejezéséről adhattunk hírt. A Mestert most az előzményekről és az alkotás „gyönyörű gyötrelmeiről" kérdeztük.

— Négy évvel ezelőtt, 1989 közepén Bielek Gábor, akkori gyulai apátplébános keresett meg azzal a kéréssel, készítsem el a domborműveket. Az idő tájt festette a belvárosi templom seccoját Patay László, akivel jó barátságban vagyok. Az ő munkája és a mi ismeretségünk lehetett a garancia Gábor atyának, illetve a Kálvária felújítására életre hívott alapítványnak arra, hogy engem bíztak meg a munkával. No meg a gyulaiságom, mert ha nem is ott születtem, de szülővárosomnak mindig Gyulát tekintettem. Gyerekkoromat töltöttem ott, s én oda azóta is hazajárok. A gyökereim is vonzanak, mert nagyapám 1920-ban menekült Erdélyből Gyulára, s ott volt bíró haláláig.

A megrendelés után azonnal munkához láttam. Tudtam, valami rendkívülit kell csinálnom. Maga a Kálvária a barokkba nyúlik vissza, ezt figyelembe kellett vennem. Ugyanakkor éreztem, a XX. század emberének kálváriáját is ki kell fejeznem. Ezt úgy igyekeztem elérni, hogy a domborműveket — a Máriával való találkozás kivételével — egyalakosra készítettem, mellőztem a korabeli figurákat.

Úgy gondoltam, Krisztus alakja, testtartása, mozgása, meggyötörtsége mindent kifejez, nem kellenek hozzá emberek. A táblák üzenetét felnagyított kezek ábrázolásával igyekeztem erősíteni. Két hét alatt készítettem el a terveket, valósággal kifolytak a kezeim közül. Erre csak 46—47 évesen képes az ember, amikorra már sok mindenen átment, szüleit elvesztette, szembesült a halállal, csalódások és megaláztatások érték. Húszévesen nem lett volna bátorságom belevágni.

Amikor elkészültem, a terveket megmutattam Gábor atyának, aki — legnagyobb meglepetésemre — nem hökkent meg az újszerű felfogástól, ellenkezőleg, nagyon tetszett neki a sorozat. Gyulay Endre megyéspüspök is megtekintette a munkát. Miután végignézte, ennyit mondott: „Igen, menjen!" Az első pillanatban megértette, miről van szó. Ennek külön örültem, mert neki igen komoly képzőművészeti kultúrája van. Az öntés hamarosan elkezdődött, öt dombormű el is készült. A többi itt van gipszben, de mint korábban említettem, ezek sorsa is megoldódik, a gyulai önkormányzat megtoldja az alapítvány pénzét és megrendeli az öntésüket.

— A már említett gyulaisága mekkora szerepet játszott abban, hogy kitartott az eredeti helyszín mellett, s ellenállva a csábításoknak, nem adta el máshova a domborműveket?

— Két körülmény hatott rám erőteljesen. Az egyik az a tudat, hogy jót csináltam. Ma sem tudnám jobban elkészíteni. Ezt az érzést csak erősítette bennem a televízió és a sajtó. Állandóan napirenden tartották a témát, anélkül, hogy egyetlen lépést tettem volna érte. A másik erőt a városhoz való kötődésem adta. Tizennyolc éves koromban kerültem el Gyuláról, sértett fiatalemberként. Felvételi kérelmemet — klerikális beállítottságomra hivatkozva — nem továbbították a főiskolára. Ne értse félre, nem felhánytorgatásként mondom, csak tényként, mert Isten bizony, hálás vagyok érte. Olyan dacossá tett, hogy elhatároztam, csak azért is... Kőfaragó szakmunkástanuló lettem, munkásszálláson laktam, használtam a két kezemet és igyekeztem megélni. Mire a főiskolára kerültem, én már mindent tudtam. Az érettségi, vagyis 1961 óta 17 helyen laktam, és soha semmit nem fogtam a körülményeimre. Mindenütt lehet dolgozni, csak az embernek legyen mondanivalója. Visszatérve a kérdésére: igen, erőt adott a gyerekkori kötődés. Az ember nehezen szakítja el a szálakat az otthonnal. Kitart ameddig lehet, ameddig érdemes.

— Mitől olyan kedvesek ezek a domborművek, hogy értük ilyen idegörlő áldozatra is képes volt?

— Nagyon tetszett a feladat, nagyon nagy kihívás volt. De nem mértem fel a súlyát, amikor elvállaltam. Tudja mikor rémültem meg? Amikor átgondoltam, hogy a domborműveim előtt imádkozni fognak. Tehát olyan drámainak, annyire hitelesnek kell lenniük, hogy mindenki megtalálja bennük a maga kálváriáját, a maga életét, a maga segítségét, a maga hitét. Ez elé letérdelnek az emberek! Pokoli felelősség! Mondja, ennyi szenvedés után lehet nem szeretni ezt a munkát?

ÁRPÁSI ZOLTÁN

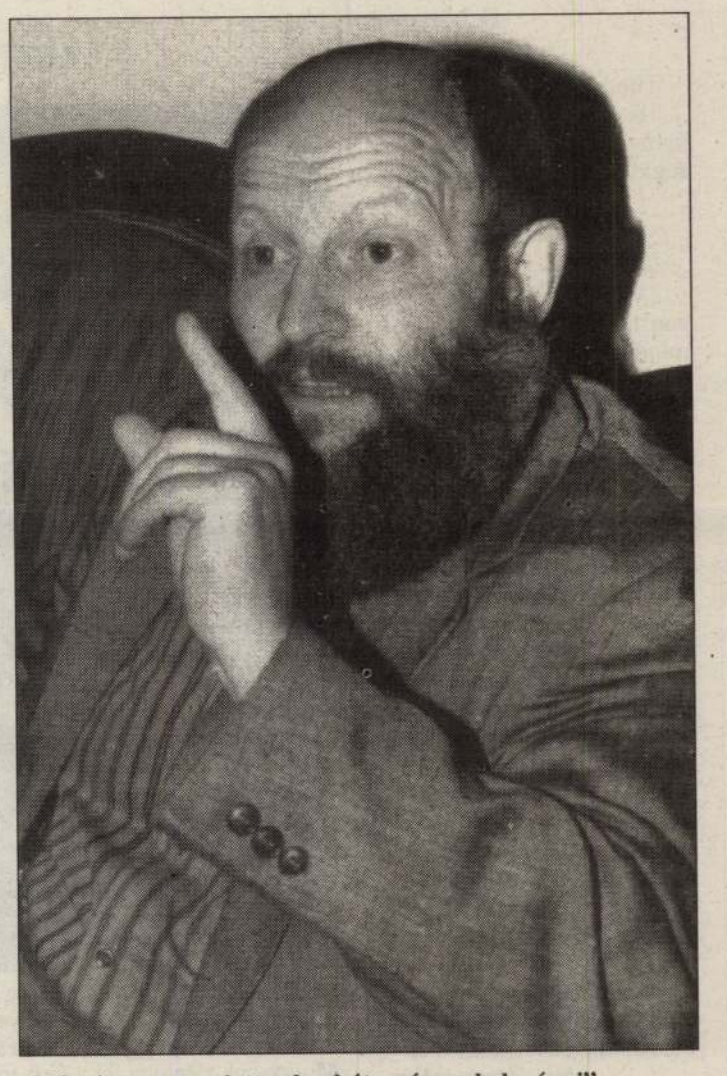

„Húszévesen nem lett volna bátorságom belevágni"

Drága Jutka!

Nagyon sok boldog születésnapot kívánunk. Végül is az ember csak egyszer 18 éves. Éld ki magad, amíg lehet. Sok puszi:

BERI ÉS MAGDI

◆

Józsi!

Első találkozásunk óta várom hívásod, várom jelentkezésed. Nem gondoltam rólad, hogy öregedő úr létedre a szélhámosok közé tartozol. Várlak, gyere vagy hívjál. Tudom magadra ismersz.

„TALÁN MÉG NEM KÉSŐ"

◆

H. Róbertnek Tótkomlósra!

Amióta megismertelek, nem tudlak elfelejteni! Szeretlek!!! Még mindig reménykedem!

EGY BARNA HAJÚ LÁNY

◆

Cz. Csabának Tótkomlósra!

Nem tudlak elfelejteni, nagyon hiányzol. Még mindig nagyon szeretlek!

„EGY ISMERŐS LÁNY"

◆

D. Petinek Tótkomlósra!

Azért mert összevesztünk, attól szólhatsz hozzám péntekenként vagy ahol találkozunk. Legyünk jó barátok és felejtsük el, ami köztünk történt.

EGY BARNA HAJÚ LÁNY

◆

Cumi

Körülrajonganak, bár elhódítanak, de rajtam kívül nincs ki melletted marad.

B. GY.

◆

MHBRT-s lánynak, Zs.

„Ahogy én szeretlek, nem szeret úgy senki, ahogy én csókollak, nem csókol úgy senki..."

G. L.-ES SRÁC

◆

Tüncikém!

18. születésnapodra soha el nem múló boldogságot. Érettségidhez sok sikert kíván:

ANYU

◆

Sz. Laci!

„Valamikor tavaly májusban kezdődött... Egy év alatt mindig csak körülötted forognak a gondolataim, miközben te semmibe vettél (veszel)! Lehet, hogy nem látszik, de kegyetlenül fáj."

CSAK ÉN A SZOMSZÉD TEREMBŐL

◆

Mariann!

Happy birthday to you!

HAJNAL

◆

A 29. házassági évfordulótok alkalmából még hosszú, boldog, együtt töltött éveket kíván:

ANI ÉS SUTYI

◆

Egy fiúnak!

Nagyon hiányzol!

K.

◆

Drága Halacskám!

Születésnapodon szívből köszöntünk, a te Kalavalád

APA, ZSOLT ÉS RÉKA

◆

Mészáros Orsikát köszönti 1 éves születésnapja alkalmából Apukája, Anyukája, Nagymamája, Keresztmama és Keresztapa.

Karrierista Ön?

Fontosabb az Ön számára a családjánál a karrierje, a szakmai előmenetele? Vagy csak azért dolgozik, hogy ezáltal megélhetésüket biztosítsa? De az is lehet, hogy azok közé a szerencsések közé tartozik, akik sikeres szakmai pályát futnak be anélkül, hogy mindez tudatosulna bennük. Ha megoldja tesztünket, kiderül, karrierre törekszik-e. Minden kérdésre csak egy választ adjon, majd számolja össze a pontokat!

1. Főnöke új feladatot akar rábízni valamelyik munkatársára. Azonban az így felkínált munkakör sok utazással vagy vidéki kiszállással jár. Ön hogyan reagál a javaslatra?

a) Azonnal vállalkozom rá (6)

b) A munkát izgalmasnak tartom, de a velejáró sok utazás visszatart (1)

c) Egyelőre kitérek főnököm útjából, így talán nem rám esik a választása (2)

2. Az irodai munka annyira megszaporodott, hogy munkaidőben nem sikerül a végére járni. Önként vállalkozókat keresnek, akik túlórában elvégzik a fennmaradó feladatokat. Ön hogyan reagál?

a) Ha másként nem megy, én is túlórázom (4)

b) Önként vállalom a plusz munkát (6)

c) Elvi álláspontom, hogy nem vagyok hajlandó túlórázni (2)

3. Álláshirdetésre bukkant és bemutatkozó látogatásra indul. Mit vesz fel?

a) Farmert és pulóvert. Ebben érzem igazán jól magam (2)

b) Olyan ruhát vagy öltönyt veszek fel, ami előnyösen áll nekem (4)

c) Hagyományos szabású, de csinos kosztümben vagy öltönyben jelenek meg (6)

4. Hogyan viselkedik az új vállalatnál, ha bemutatkozó látogatáson fogadják?

a) Már előre beszerzek jó néhány alapvető, fontos információt. Igyekszem bizonyítani, hogy komolyan érdekel az állásajánlat (6)

b) Csak akkor beszélek, ha kérdeznek (2)

c) Megérdeklődöm, milyen feladatot kellene elvégeznem (4)

5. Mely három dolog az Ön számára igazán fontos?

a) Pénz, hatalom, tekintély (6)

b) Biztonság, család, társaság (4)

c) Barátság, szerelem, családi fészek melege (2)

6. Konferencián vesz részt és főnöke felszólítja, foglaljon állást az új tervezettel kapcsolatban. Hogyan viselkedik?

a) Az új ötletet remeknek tartom, csak azért, mert a főnöknek is az a véleménye (4)

b) Magabiztosan kifejtem saját álláspontomat (6)

c) Nincs saját véleményem (2)

7. Át akarják szervezni a munkahelyét. Hogyan fogadja a dolgot?

a) Kivárom, mi sül ki belőle (4)

b) Ellenzek minden újítást (2)

c) Azon töröm a fejemet, hogyan segíthetnék (6)

Megoldás:

31—42 pont: Ön karrierista típus. Egyetlen lehetőséget sem hagy ki, hogy bebizonyítsa: valóban rátermett. Minden bizonnyal valamikor főnök lesz. Ügyeljen rá, hogy magánélete ne lássa szakmai ambícióinak kárát!

25—30 pont: Az Ön számára nem túlságosan fontos a karrier. Az érdekli, hogy munkájában örömét lelje. Ezért sokan szeretik. Szeret dolgozni, ha kell, sokat vállal magára. Mindezt úgy csinálja, hogy senki nem tartja törtetőnek. Szakmai karrierjét nem olyan hamar éri el mint az előző kategóriába tartozó vetélytárs, viszont minden helyzetben ember marad.

24 pontig: Csak azért dolgozik, mert valahogyan pénzt kell keresni. Sokkal szívesebben maradna inkább otthon. Fél az új megbízatásoktól. Legyen kicsit bátrabb: Higgye el, viheti valamire!

FERENCZY EUROPRESS

FAGGATÓRA

Amikor néhány héttel ezelőtt a Kaposvári Csiky Gergely Színház Shakespeare-előadását közvetítette a televízió felvételről, a szereposztásban sokunknak ismerős név bukkant fel. Szula Lászlóé, aki Orosházán született, szülei most is Nagyszénáson élnek. E heti Faggatóránk kérdéseire a fiatal színművész válaszol:

1. Kinek a bőrébe bújna szívesen?

— Manapság senkiébe...

2. Milyen álmai autója?

— Az, amelyiket a legelőször meg tudom venni magamnak. Egyelőre egy Mountain Bike-om van.

3. Milyen az ideális nő az Ön számára?

— Legyen okos, szexis, és ne kérdezzen sokat!

4. Szeret-e, szokott-e az utcán ismerkedni?

— Nem szoktam, mert nem szeretek. Egyébként mások már megpróbálták ugyanezt velem. Sikertelenül.

5. Mihez kezdene egy 10 milliós lottónyereménnyel?

— Először innék egy whiskyt jéggel. Aztán...

6. Mi a véleménye a nyitott házasságról?

— Nem hiszek benne.

7. Hol élne szívesen?

— Csak azt tudom, hogy hol nem!

8. Mi akart lenni gyerekkorában?

— Állatorvos, sportriporter, újságíró és végül futballedző. Színész lettem!

9. Szereti a franciaágyat?

— Hát persze! Miért, maga nem?

10. Mivel lehet Önt féltékennyé tenni?

— Mindennel.

11. Mivel lehet — általában — feldühíteni?

— Butasággal, kicsinyességgel és egy rosszul focizó magyar válogatottal...

12. És mivel lehet megbékíteni?

— Mindig megbékélek magamtól.

13. Mennyire fontos Önnek a látványos siker?

— Látványos?! Deréktól felfelé vagy lefelé?

+1. Milyen, melyik szerep a vágyálma?

— Például a Woyzeck. Most játszom Kaposváron...

— Rengeteg elfoglaltsága révén köszönöm türelmét és további sikeres munkát kívánok!

J. VÁGI KATA

Aki utas, legyen szerény!

A címben szereplő megállapítást Shakespeare az Ahogy tetszik-ben fogalmazta meg nagyon találóan. Hiszen ki ne ismerné azt a turistatípust, aki külföldi útja során otthon felejti jó modorát, hangos és goromba hódítóként akar viselkedni idegen honban? Vagy azt az utazót, aki nem egyszerűen érdekességnek, hanem nevetségesnek tartja azokat, csak azért, mert eltérnek attól, ami az ő hazáját, világát jellemzi.

Napjainkban, amikor a belföldi és a külföldi turizmus egyaránt tömegessé vált, s amikor minden szezonban százezrek utaznak egyénileg vagy csoportosan a világ más tájaira, különös jelentősége van annak, hogyan viselkedjünk utazás közben vonaton, hajón, repülőgépen. Íme néhány praktikus tanács:

— Repülőgépre csak meghatározott súlyú csomagot vihetünk, ezért érdemes becsomagolás után leméri poggyászunkat.

— Szenvedélyes kávésok egy doboz azonnal oldódó kávéport, poharat, kanalat, cukrot is tartsanak elérhető helyen.

— Külföldi utazásra feltétlenül vigyünk magunkkal néhány apró emléktárgyat, amit emlékül tudunk adni új ismerőseinknek.

— Ruhatárunkat az évszaknak megfelelő időjáráshoz alakítsuk. Nem szükséges minden napszakban más ruhában pompázni, de legyen nálunk különböző alkalmakra megfelelő öltözék.

— Udvarias férfi nemcsak partnernőjével előzékeny, hanem idegen nőknek is készséggel segít. Ez azonban nem hatalmazza fel arra, hogy társaságát ráerőszakolja az illető hölgyre.

— Repülőgépen az utazáshoz tartozik az is, hogy a személyzet felszolgál valamilyen ennivalót, a napszaktól függően hidegtálat, esetleg meleg ételt. Ezért nevetségessé válunk, ha a gépen kicsomagoljuk a hazait. A vonaton sem túl kellemes a bicskával szalonnát, kolbászt faló útitárs.

— Ha hálókocsiban utazunk idegenek társaságában, akkor meg kell egyezni a vetkőzés és öltözés sorrendjében.

— Ha hajón, repülőn utazunk, udvarias stewardokkal, illetve stewardessekkel fogunk találkozni. Uramnak, illetve kisasszonynak szólítandók, és bármilyen problémával nyugodtan forduljunk hozzájuk.

— Stewardesseknek, stewardoknak ne adjunk borravalót, ez sértő. Ők ugyanis a hajón, a repülőgépen nem pincérek, hanem a házigazdák szerepét töltik be.

Sztárpletyi

Lehet, hogy James Bondnak öreg napjaira meg kell tanulnia énekelni? A musical koronázatlan királya, Andrew Lloyd Webber legalábbis az egykori Angyalnak, a későbbi 007-es ügynöknek, **Roger Moore**-nak ajánlotta fel a férfi főszerepet az Aspects of love című darabjának filmváltozatában. Másik jelöltje az 59 éves Michael Cain, de inkább a nála 6 évvel idősebb Moore-t szeretné megnyerni magának. „Rogerben minden megvan, ami ehhez a szerephez szükséges. Sármos, igazi egyéniség és van humora. Ő pont olyan, mint a darabbéli George. De Michael Cain sem lenne rossz!" A női főszereplő személye viszont nem lehet kétséges: Lloyd Webber elvált felesége, Sarah Brightman kapta meg a szerepet.

Hírek hírességekről

Elnök tiltás alatt

Hamisak azok a híresztelések, hogy az Egyesült Államok elnöke minden percét a politikának szenteli. Bill Clinton még most is szakít magának majd' minden este időt egy videofilm megtekintésére. Sőt olykor kettőt egymás után is megnéz. Másik szenvedélyéről, a szivarozásról viszont le kell mondania felesége, Hillary ugyanis a Fehér Ház teljes területén betiltotta a dohányzást. Íme, az elnöki teljhatalom megnyírbálása...

Könnyek nélkül

II. Konsztantin, Görögország exkirálya ismét megerősítette: hajlandó újból elfoglalni a trónt. A Londonban élő 52 esztendős egykori uralkodó azt nyilatkozta, hogy sorsa a görög nép kezében van. „Ha úgy döntenek, hogy jobb nekik a republika, akkor sem fogok könnyeket hullajtani, ám ha az államforma megváltoztatása mellett voksolnának, boldogan térek vissza, hogy szolgálhassam őket".

ÉPÍTKEZIK?
Kiváló minőségű
ÉGETETT MESZET
vásároljon közvetlenül a gyártótól!
NAGY SZAPORASÁG!
1 mázsa égetett mészből
3 mázsa oltott meszet!
Kiegyensúlyozott termelés, állandó minőség, gyors kiszolgálás, kedvező ár!
Csak 397 Ft/mázsa
Érdeklődni: 33/61-054, 61-043 07-14-óráig.
Árukiadás: h-p.: 06-22-ig. Pénztár: h-p.: 06-14-ig.
Szállítás megrendelhető: 33/61-612
ARAGONIT KFT.
Lábatlan, Rákóczi u. 60.
Többet „M"ÉSSZEL mint ERŐVEL!

Ha magányos vagy...

Már megint itt a nyár és Te ismét magányos vagy? Még nézni is rossz, hogy fiatal párok sétálnak kézenfogva a napsütésben?

Űzzük el a magányt! Bátran jelentkezz,

ha intelligens, 20—35 éves fiatal vagy,

ha egy buliban nem az alkoholfogyasztás a legfontosabb számodra,

ha szeretnél barátokat találni,

ha van ugyan társaságod, de Te mégis társtalannak érzed magad,

ha szeretnéd gondolataidat kicserélni veled hasonló korú és felfogású fiatalokkal,

ha szeretnél nyaralni menni, de nincs társad hozzá,

ha szeretsz kirándulni,

ha...

Ha keresed a nyugalmat, derűt, szeretetet, szerelmet, júniusban rendezendő magányűző ismerkedési bulinkra jelentkezz!

Kérjük, rövid bemutatkozó leveleiteket „FÉK" jeligére a Békés Megyei Hírlap szerkesztőségébe küldjétek (5600 Békéscsaba, Munkácsy u. 4.). Célunk a nemek 1:1 aránya!

ÜDVÖZÖL A FÉK!

(Ha kíváncsi vagy rá, mi a FÉK, csak taposs a gázra és megtudod!)

Kiss György

Kobán	bronz	13 cm
Ötvény	—u—	6,6 cm

XVI. Szegedi Nyári Tárlat
1975. Jul - Aug.

Kiss György

1. Padlástérben olaj 132×122

21. Vasárnapi Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz.
Hódmezővásárhely 1974.

Kiss György

Festőasztal kr. 11 cm
almúlás -"- 10 cm

21. Vásárhelyi Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz.
Hódmezővásárhely 1974.

Kiss György

"Lovak" cimmel száguldó lovakat ábrázoló rajz.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. szept. 1.
XVII. évf. 35. sz. 16. lap.

Kiss György, [ ]

Kiállít ↓

— : Új tárlat a Stúdió Galériában 2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 27.

Kiss György

Képei szerepelnek a Szegedi

Nyári Tárlaton

Magyar Nemzet 1972 augusztus 23

Vold.

Kiss György

Festő asztal br. 11 cm
Elmúlás, br. 10 cm
Napmenyasszony, br. 12 cm

21. Vásárhelyi Tárlat, 1974.

Kiss György

Padlástérben, olaj, 123×122 cm

21. Vásárhely Tárlat, 1974.

Kiss György

Vágta — XX. olaj, 122 × 160 cm

Vásárhelyi Tárlat
Retrospektív kiállítás 1964–73.

Kiss György

Beháros, repr.

Stúdió '74

Kiss György
festő

Szimmetrikus művekkel szerepelt
a tárlaton.

Kovács Gyula: Studió '72
MŰVÉSZET, 1972.december - 31.oldal

Kiss György

Részt vett a VII. Miskolci Országos Grafikai Biennálén.

Bereczky Loránd ismertetése

Látóhatár 74 ápr. 193. old.

Kiss György

1973. szept-ben a Studió Galériában nagy méretű litográfiáiból és ónmeiből kiállítása nyílt.

Népszava, 1973. szept. 7. 101. szf. 209 sz. 4 p.

Kiss György

Küzdelem, Vágta, Bezárna, Padlástéren c. művei említve.

Népszava, 1973. szept. 7. 101. evf. 209 sz. 4 p.

Kiss György

Kádár György tanítványa volt a Főiskolán.

Népszava, 1973. szept. 7. 101. évf. 209 sz. 4 p.

Kiss György

Resít vett a Vásárhelyi ösz. 1973 c. tárlaton.

Népszava, 1973. okt. 28. 101. evf. 253sz. 8p.

Kiss György festőművész

kiállítása péntektől, május
11-én nyílt meg a gyulai
Dürer-teremben

Magyar Nemzet 1973 május 13
M. Old.

Kiss György

Bemutatott mű:

„Gondolat," olaj, 80 x 100 cm.

Rozsnyói Múzeum: Stúdió '71.

Budapest, 1971

Kibi György

konfirmatív lapjai szerepelnek
a VII. Országos Grafikai Biennálén
Miskolcon

Magyarok 1974 február
12. old.

Kiss György

a Gyulai Őrzi Tárlaton mivel szerepelnek „Önarckép" – „Daboz" – „Zöld domb ok" (említve)

Dömötör János: Békés Megyei Őrzi Tárlat Gyulán.

Békés Megyei Népújság, 1971. okt. 29.

Kiss György

Szendélet olaj 80×100 cm

Studio '71

Kiss György festőművész

Ez évben Derkovits ösztöndíj-
ban részesül.

Kompozíció '72.

1972. márc. 28. Televízió H.40/11/M

Kiss György
festő

A művész részt vett a szombat
helyi Derkovits unikkiállítá-
son.

-----:Pályázatok és megbizások.

Művészet,1975. április - 45.oldal

Dr. Kiss György

és Jánossy György

a budai Várpalota újjáepítésének

Zét vezető építésze

Zolnay László: Ásatások a budai Várban.

The New Hungarian Quarterly 1974. 55. sz

96. old.

Kiss György

1974-ben részt vett a szegedi Móra F. Múzeum nyári tárlatán.

Népszava, 1974. aug. 14. 102. ef. 189 n. 5 p.

Kiss György

Kőfejtő IV., litogr. 52×41,5 cm

7. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1974.

Kiss György

Az tárlaton bemutatott műve:

„Tanulmány", tus, 42.5 x 62.5 cm.

Rozványi Márta: Vásárhelyi ő ni tárlat,

Hód mező vásárhely, 1971

Kiss György

A tárlaton bemutatott művei:

„Műtéjem", olaj, 40 x 50 cm,

„Vízás kompozíció", olaj, 40 x 60 cm.

Rozvány, Márta; Vásárhely őszi tárlat,
Hódmezővásárhely, 1971

Kiss György

festő-tanár a Képzőművészeti Főiskolán pályáját tanulmányait az 1970/71-es tanév-ben fejezte be.

M. Képzőművészeti Főiskola, Budapest, 1971. június.

Kiss György

Sedlmayr János: A budai Várpalota középkori épületeinek helyreállitása /Gerő László, Szabó László, Lux Kálmán, Várnai Dezső, Mendele Ferencné, Kardos József, Kiss György épitészek, Ormos Imre, Kiss Gusztáv kertterve-zők./ - Magyar Epitőművészet, 1968.6.sz. 9-15. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.139-182.l. 157.l.

Kiss György

A budai Várpalota helyreállitása /Hidasi Lajos, Kékesi László, Gerő László, Kiss György épitészek, Németh István belsőépitész./ - Magyar Épitőipar, 1968.1.sz. 22-23.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1971.2.sz.149-182.l. 157.l.

Kiss György
műemlékterező

Mellalás

Balogyános: Buda vára
Tükör, 1975. ápr. 15–16 oldal.

Kiss György

Sziklát, 1974., br. platett, 7,5×9,4 cm
Hegyet-völgyet-folyót, 1974. br. platett
7,7×6,6 cm

IV. Országos Kisplasztikai Biennálé
Pécs, 1974.

Kiss György

Derkovits-ösztöndíjas festőművész alkotásaiból gyűjteményes kiállítást rendeztek pénteken szülővárosában, Gyulán.

Magyar Hírlap 1973/129 8 old.

Kiss György (nekrológ)

1975. aug. -ban a 16. Szegedi Nyári Találkozón vett részt.

Népszava, 1975. aug. 8. 103 sor. 185 m. 5 p.

Kiss György

Vágta olaj 122 × 160

Vásárhelyi Tárlat
M. N. G. 1974. Jul-Sept.

Kiss György

rajza: Tanulmány

Forrás 1974-3-92

Kiss György

rajzg

Forrás 1974/1o,5k,85

Kiss György

Készített tervet a budai várpalota helyre-állítására 1956.

Dercsényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar műemlékvédelem 1963-66. Budapest 1969.

671

Kiss György grafikáin

a Miskolci Galériában rendezett VIII. grafikai biennálén szerepelnek a művész lapjai. „Kávéjető" c. litográfiája (említve)

Pogány Gábor: Gondolatok a VIII. grafikai biennáléról.

Esmak-Magyarország, 1945. dec. 7.

Kiss György 1

A Fiatal Müvészek Studiójában állitott ki. 14 nagyméretü litográfiát és 14 bronzérmet.

Gyulán született, müvészetén az Alföld örökség érződik müvészetén, nagy forma, széles ecsetvonások.

Vágta sorozata Tornyai és Holló László müvészetétnek hatását mutatják.

Magyar Hirlap 1973-244-6
Bojár Iván: Kiállitásról

Kiss György 2

A tárlaton szerepel a Küzdelem c. sorozata, Padlástérben, Bezárva, Január sorozata.

Magyar Hirlap 1973-244-6

Kiss György

érmekkel jelentkezett a IV kisplasztikai biennálén Pécsett.

Magyar Hirlap 1974 3o1/6

KISS GYÖRGY

Berámra

repr.

Studio Gal. '73. aug.

KISS GYÖRGY

Vágta IV.

repr.

Studio Gal. '73. aug.

Kiss György

Vörös kompozíció olaj
58 x 105 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. júl. – szept.

Kiss György szobrász

az Ernst Múzeumban tegnap megnyílt a fiatal képzőművészek Stúdiójának kiállítása, melyen művei szerepelnek, plakettjeit látjuk.

Esti Krónika I.

1943. XII. 8. 19.00 Ka.

Kiss György

A Budapest Studióban nyílt meg második kiállítása, ahol grafikáit, valamint plasztikáit mutatta be. 28 litográfiával is szerepelt. Gyakran pályázott.

P. H.: György Kiss' artistic creativity; Daily News, Budapest, 1973. aug. 25

Kiss György

Első kiállítása Gyulán 1967-ben volt. A Képzőművészeti Főiskolán mesztere Kádár György. 1972-ben Derkovits ösztöndíjat kapott.

D. H.: György Kiss' artistic preoccupy. Daily News, Budapest 1973. aug. 25.

Liss György

Sokoldalú művész; festő, szobrász, üvegen fest, kárpit tervező. Közölt műve: „Vágtázó lovak."

P. M.: György Liss' artistic creativity. Daily News, Budapest 1973. aug. 25.

Kiss György

Vágta, rézk.

Kiss György kiállítása
Stúdió Galéria, Bp. 1973. aug.

Kiss György

Berárva, vegy.

Kiss György kiállítása
Studio Galéria, Bp. 1973. aug.

Kiss György

Kürdelem, rep. V.

Kiss György kiállítása
Studio Galéria, Bp. 1973. aug.

Kiss György

Kiut, repr.

Kiss György kiállítása
Studio Galéria, Bp. 1973. aug.

Kiss György

„1973. Jan." IV.

Kiss György kiállítása
Studio Galéria, Bp. 1973. aug.

Kiss György

Kőfestőben
Táj

Országos Akvarell Biennálé
Eger, 1974.

Kiss György

Kőbánya Térben

Országos Akvarell Bienniálé
Eger, 1974.

Kiss György

Zöldtevitős csendélet, olaj

XV. Szegedi Nyári Tárlat

Kiss György

Kint , br.
Napmenyasszony , br.
Berdma , br.

XV. Szegedi Nyári Tárlat

Kiss György

„1973. Jan." I. , repr.

Kiss György Kiállítása
Studio Galéria Bp. 1973. aug.

Kiss György

Asszonyok, vegyes.

Kiss György kiállítása
Studio Galéria Bp. 1973. aug.

Kiss György

13, Menyasszony 1973.
14, Várszínház Gyula, 1972.
(hátoldal)

Kiss György Kiállítása
Studio Galéria Bp. 1973. aug.

Kiss György

11., Érem II. 1973.
12., Érem III. —"—

Kiss György kiállítása
Studio Galéria Bp. 1973. aug.

Kiss György

9, Berárva, 1972.
10, Érem I., 1973.

Kiss György kiállítása
Studio Galéria, Bp. 1973, aug.

Kiss György

7, Padlástér, 1972.
8, Asztalok, 1977.

Kiss György kiállítása
Studio Galéria, Bp. 1975. aug.

Kiss György

5, Napnemegyasszony, 1972.
6, Elmúlás, 1973.

Kiss György kiállítása
Stúdió Galéria, Bp. 1973. aug.

Kiss György

3, Festőasztal, 1973.
4, Bent , —"—

Kiss György kiállítása
Studio Galéria, Bp. 1973, aug.

Kiss György

1, Szétválás, 1973.
2, Kint, 1972.
(1–14. érmek, bronz)

Kiss György kiállítása
Studio Galéria, Bp. 1973, aug.

Kiss György

13. Vajda V. 1973.

14. -"- VI. -"-

Kiss György kiállítása
Studio Galéria, Bp. 1973. aug.

Kiss György

11, Padlásterben, 1972.
12, Vágta IV., —"—

Kiss György Miállítása
Studio Galéria, Bp. 1973. aug.

Kiss György

9., Vajda III./3, 1972.
10, Kinzdelem I., —V—

Kiss György kiállítása
Studio Galéria, Bp. 1973. aug.

Kiss György

7, Vágta I., 1972.
8, Küzdelem, —

Kiss György kiállítása, Studio Galéria, 1973. aug.

Kiss György

5, Vajda II., 1972.
6, Vajda V/3, 1972.

Kiss György kiállítása, Studio Galéria, 1973. aug.

Kiss György

3., 1973. január III. 1973
4., Bezárva, 1973.

Kiss György kiállítása, Studio Galéria, 1973. aug.

Kiss György

1) 1973. jan. ~~I.~~, 1973.
2) —"— II.!, 1973.

[1-14-ig grafika, litográfia]

Kiss György kiállítása, Stúdió Galéria, 1973. aug.

Kiss György

Padlástéren olaj

122×112

Studio Galéria 72

Kiss György festő

Az Ernst Múzeumban rendezett Stúdió '72 kiállításon „Műterem" c. festménye látható. (említve)

Hallottuk, láttuk a kiállítótermekben.
1972. I. 6. 20.48 Pelőfi (11) V.

Kiss György

Vágta IV. litográfia
59x79cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul. - szept.

Kiss György

A Tornyai Muzeumban megnyilt a hódmezővásárhelyi 16.-ik őszi tárlat, melyen Blaskó János és Kliegl Sándor szoborvázlatait, Szemethy Imre gyermekportét, Kiss György alkotásait mutatják be többek között.

Magyar Hirlap 2.évf.2o1 .sz.

Kiss György

A mondanivalótlan szertelenség áradatá-
ban fokozottan feltűnő néhány művész
~~fokozott~~ szigorúbb rendje, formaakarása. Csak a
jelleg s nem a minőség okán említjük itt
Kiss György festményeit.

Bojár Iván: Stúdió '72. Fiatalok az Ernst
Múzeumban.

Magyar Hírlap 1973/2 6 old

Kiss György grafikus

Az 1943-as VII. országos grafikai biennálén szerepeltek művei.

Bereczky Lóránd: A VII. Országos Grafikai Biennale.
Napjainkig, 1944. febr.

Kiss György

A Fiatal Művészek Stúdiójában állította ki tizennégy nagyméretű litográfiáját és 14 bronzérmét. A művész Gyulán született, az Alföld örökségét hozta magával. – „Vágta" – „Küzdelem" sorozatok – „Padlásterben" – „Bezárva" – „Jannár" sorozat (említve).

Bajár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap, 1973. szept. 5.

Kiss György

Mütterem, repr.

20 Vásárhely i Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz. Hódmezővásárhely '73.

Kiss György

Műterem, olaj, 125×125
Vagta, -"-, 122×160

20. Vásárhelyi Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz. Hódmezővásárhely '73.

Kiss Gyöngy grafikus

1

Studio Galériában rendezett

Ziállításáról szóló írás a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 1

Kiss György

2

„1973 január"
„Vágta"
„Küzdelem I."
„Küzdelem II." c. grafikái
a
aukción

Magyar Nemzet 1973 szeptember 1
4. old.

Kiss György

grafikáinak és érmeinek bemutatója
augusztus 27-én nyílik a Stúdió Galériá-
ban.

Magyar Nemzet 1973 augusztus 18
4. old.

Kiss György

1973. jan. 1. lito 44×44

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
1973. jul. 22 — szept. 16.

KISS GYÖRGY

Kürtelen

repr.

Studio Cpl. '73. aug

KISS GYÖRGY

Kint

repr.

Studio Gpl '73 aug

KISS GYÖRGY

„1973. jan." IV.

repr.

Studio Gal. '73 aug.

KISS GYÖRGY

„1973. jan." 1.

repr.

Studio Gal. '73 aug.

KISS GYÖRGY

Asszonyok

repr.

Studio Gal '73 aug

KISS GYÖRGY

„1973 január" I.

lito 1973

„1973 január" II.

lito 1973.

Studio Gal. '93 aug.

KISS GYÖRGY

„1973 junior" III.
lit. '73.

Bársony
lit. '73

Studio Gal '93 aug.

KISS GYORGY

Vágta II. lit '72

Vágta V/3 lit '72

Studio Gal '93 aug

KISS GYÖRGY

Vágta I. lit. '72
Kürdelem lit. '72

Studir Gal. '73 aug.

KISS GYÖRGY

Vágta III/3. lit '72

Kürdelem 1. lit. '72

Studir Gal '73 aug

KISS GYÖRGY

Padlóstérben lit. '72

Vágta IV. lit. '72

Studie Gol '73 aug.

Kiss György

1973. január
litográfia ϕ45 cm
repr.

Angyalfotoli képző- és iparművészek
kiáll. Műcsarnok, 1974

Kiss György

1973, január
litográfia, ∅ 45 cm

Angyalföldi kijszö- és ipsamüvesek
kiöll. Mücsarnok 1974

Kiss György

Padlástérben

olaj: 123 × 122.5 cm

Angyalföldi képző- és iparművészek
kiáll. Műcsarnok 1974

Kiss György

Elmúlás, bronz

ø 9.5 cm

Angyalföldi képző- és iparművészek kiáll. Műcsarnok 1974

Kiss György

Bezárva, bronz ϕ 10 cm

Kilát, bronz ϕ 10 cm

Szegedi Fotói Képző- és Iparművészek
kiáll. Műcsarnok 1974.

Kiss György

Márványmenyasszony olaj

70x100

Studio '73 Ernst Múzeum Bp.

Kiss György

1973. január 1. Lib. 4x30

Studio 73 Ernst Múzeum Bp.

Kiss György

Asszonyok bronzérem ⌀ 11 cm

Studio '73 Ernst Museum Bp.

Kiss György

1. Napmenyasszony bronzérem ∅ 12 cm
2. Testő asztal — " — ∅ 11 cm

Studio '73 Ernst Múzeum Bp.

Kiss György

1973 Január II. rep.

VII. Országos Grafikai Biennálé
Keszkolc 1973.

Kiss György

1973 Január II. linó Ø 45 mm

VII. Országos Grafikai Biennálé
1973 Miskolc

Kiss György festő

A Szegedi Nyári Tárlaton szerepeltek munkái, a művész 2 v. 3 évvel ezelőtt festőművészetit végzett és most érmékkel jelentkezett a tárlaton.

„Napmenyasszony" c. (említve)

Képes Krónika

1974. aug. 3. TV. 18.10 / K Gyné.

KISS GYÖRGY

Vágta V. lit '73

Vágta VI. lit '73

Studio Gal. '73 aug

KISS GYÖRGY

Szétválás ésem '73

Kint ésem '72

Studio Gal. '73 aug

KISS GYÖRGY

Tertő arztal, érem '73
Bent , érem '73

Studio Gal '73 aug

KISS GYÖRGY

Napmenyasszony
ésem '72
Elmúlás ésem '73

Studio Gal. '73. aug

KISS GYÖRGY

Padlódér 1972 ésem

Arnonyok 1972 ésem

Studio Gal '73 aug

KISS GYORGY

Bezárva 1972 (érem)
Érem 1. 1973

Studio Gal '73 aug

KISS GYÖRGY

Érem II. 1973

Érem III. 1973

Studio Gpl. '73 aug

KISS GYÖRGY

Menyasszony 1973 érem

Várszinház, Gyula
1972 érem

Studio Gal '73 aug

KISS GYORGY

Vörsinház, Gyula

repr.

Studio Gal 73 aug

Kiss György, festő- és grafikusművész

A soproni művésztelep, amely 1930-tól vált hagyományossá, fél évszázados múltra tekint vissza. A fél évszázados jubileum kapcsán a közelmúltban 44 művész, köztük: Csík Ferenc, Deim Pál, Kiss György, Szentgyörgyi József, Baska József, Végh András és Szenes Zsuzsa műveit, csaknem 70 alkotást láthattak a soproniak a Petőfi tér 8. sz. alatti festő teremben.

Szokács László: Pataki József kiállítása Sopronban.

Nógrád, 1980. okt. 11.

Kiss György festő- és grafikusművésza

A Műcsarnokban rendeztek meg a Glódmezővásárhely Őszi Tárlat 25 éves jubileumi, retrospektív kiállítását. Az utóbbi években fiatalok serege jelentkezik az őszi tárlatokon, így többek között Kiss György, Szikora Tamás festők.

Kiss György az idei szegedi Nyári Tárlaton „festőrákosi színpad-műve szerepel.

Tandi Lajos: Jegyzetek két tárlatról.
Tiszatáj, Szeged, 1979. 10. 89. old

Kiss György, (1852-1919) szobrászművész

Három szobrászművésze van Baranyának, akik szűkebb pátriájukból kiemelkedtek, országos, sőt európai hírnévre tettek szert: Kalocsáról érkezett Bartalits Mihály (1808-1879), a szászvári születésű Kiss György (1852-1919) és a Pécsett született Horvay/Hoppel/János (1873-1944).

Pusztai József: Horvay János halálának 35 évfordulójára.

Dunántúli Napló, 1979. nov. 18.

Kiss György, szobrászművész

Megnyílt a pécsi kisplasztikai biennálé. 1967 óta ez a hatodik országos szeregszemle. Tóth József fakockája szerepel /említve/, melyekből Kiss György úgy építkezik, hogy művén keze nyomát is otthagyja. /említve/ és Kecskeméti Sándor az összeomló kock a építmény egy pillanatát merevíti. /említve/.

Tandi Lajos: Jegyzetek a kisplasztikai biennáléról.

~~Dél~~-Dunántúli Napló, 1979. júl. 29.

Kiss Győrgy, szobrászművész

Megnyílt Sopronban a II. országos érembiennálé. Az első biennálét 1977-ben rendezték. — A biennálén szerepelnek Kiss Győrgy, Kalmár János művei.

Salamon Nándor: II. országos érembiennálé Sopronban. Népújság [Tolna], 1979. okt. 4.

Kiss Gyrgy

Alkotásával szerepelt a harmadik érembiennálén Sopronban.

[illegible] *Kiss György* kemény, karakteres érme Grúziát idézi.

Magyar hirlap 1961/1o/6/6

Róser: Sopron, Líbashás

Kiss György, [ ]

L: Kokas T.

Tandi L.: Kiállítási jegyzetek 108-112.

Tiszatáj, kezd. 1980-nov. XXXIV(11.

Kiss György, [ ]

L: Mátis K.

Goór J: Művészteleje .. 75-89.

Forrás, Kecskemét, 1980 máj. XII/3.

Kiss György

A Szovjet Kulturában állitott ki közös tárlaton, melyet Müvészbaratság cimmel rendeztek meg.

Magyar Hirlap 1981/

Wagner: Müvészbarát

Rendkívül dekorativ grúz kalligráfiával ékes viszont a *Tbiliszi*, avagy a *Dzsvári-ciklus* egyik-másik példánya. Vérbő humora, remek formaérzéke miatt feltétlenül meg kell említenünk *Kiss György Egészségünkre* című bronzérmét, amelyik valóságos karikatúra — ám nem tollrajz-

A miniszteriumok munkájának korszerüsitéséről elmondta, hogy ebben annak az elvnek kell érvényesülnie, mely szerint a miniszteriumi munkában erősödjék a *tulajdonosi, a felügyeleti jelleg*, a miniszteriumok biztositsák a vállalatok tevékenységéhez szükséges

Kiss György, festő

L: Holló Lóvuló

dr Bessen J: A XXI. Alföldi Tárlat. 130 - 133

Új Auróra, Békéscsába, 1979. dec. 3

Riss György

Ha a jegyzetelés a célom, mondja a művész, minden más technikával szemben előnyben részesitem az akvarellt. Igy tudja alegyegyszerübben szinben rögziteni a benyo másait.

Chikán Bálint: Ki miért akvarellez?
MŰVÉSZET, 1979.augusztus - 19.lap.

Kiss György 2

Magyar Hirlap

Wagner: Ki i

És hogy egy esztendővel ezelőtt, a Grúziában járt magyar művészcsoportnak milyen mélyreszóló, és sokrétű élményt jelentett az ismerkedés egy távoli és régi kultúra máig fennmaradt emlékeivel, egy vadromantikusan festői föld baráti érzésű embereivel, arra röpke „leltározás" is eklatáns példa lehet ezen az intim hangulatú kamaratárlaton. A festmények között tallózva: *Kiss György* absztrakcióba hajló kék triptichont állított ki (*Hóország, Uzsguli kövei, Tengerpart Batumi-*

Kiss György

A debreceni református kollegium gyűjteményében található Szt Imre szobra gipszből

Művszet és felvilágosodás

Akad mia Kiadó 1978 Bp. 624.o.

Balogh:A debreceni ref.koll. gyűjteményének keletkezése

Kiss György 1

Kiállitott a Duna Galériában a Gruziában jártunk c. tárlaton.

Magyar Hirlap 1980/1o/3/6
Wagner:Ki is az a Tamada?

lom felújítására 30.000 Ft, Gál Ferenc: „Nagyapám daloskönyve" kiadvány megjelentetésére 10.000 Ft, 8 db közvilágítási lámpatest felszerelése 80.000 Ft, a Bulyovszky óvoda részére játékvásárlásra 20.000 Ft, a Bartók Béla Zeneiskola zenés rendezvény támogatása 50.000 Ft, a Rákoshegyi Napok megrendezéséhez 60.000 Ft, Albrecht Júlia katalógusának megjelentetéséhez 50.000 Ft, Lipták György katalógusának megjelentetéséhez 50.000 Ft, a Rákoshegyi Építők Aszfaltozók Sportklub működésére 50.000 Ft, 2001. tavaszán faültetés, parkosítás költségeire 305.000 Ft, Bokor Jutta lemezbemutatójának támogatása 20.000 Ft.

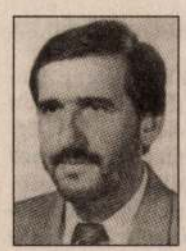

9. sz. választókerület – DR. BÉNYI ZSOLT

A Rákoshegyi „okos-ügyes" vetélkedő díjazása 16.060 Ft, a Szabad május térre kosárlabdapalánkhoz 2 db háló vásárlása 6.250 Ft, a Kép u. Általános Iskola jutalomkiránduláshoz 30.000 Ft, a Rákoshegyi Közösségi Ház Egészségnap megrendezéséhez 50.000 Ft, a Rákoshegyi Polgári kör gyermeknapi rendezvényre 20.000 Ft, kerületi virágültetésre 25.000 Ft, a Szent Erzsébet Egyházközösség Pünkösdi Kórustalálkozó megrendezésére 15.000 Ft, a Zrínyi utcai Általános Iskola diákjainak diákolimpiára történő felkészüléséhez 10.000 Ft, a Kép u. Általános Iskola diákjai táborozására 20.000 Ft, a Rákoshegyi Modellező Klub működéséhez 50.000 Ft, Albrecht Gyula „Rákoshegy" c. könyvének megjelentetésére 25.000 Ft, Krémer József „Riportalanyaim" c. könyv megjelentetésére 20.000 Ft, Érsek Tibor könyvének megjelentetéséhez 20.000 Ft, rákoshegyi vetélkedő megrendezésére 18.392 Ft, 1 db lámpatest felszerelése 10.000 Ft, a RÁZENE zenei rendezvény támogatása 30.000 Ft, a Westel adótornyok ügyében szakvélemény készítése 25.000 Ft, a „Rákoshegyi Napok" megrendezésére 40.000 Ft, Albrecht Júlia katalógusa megjelentetésére 50.000 Ft, az ÉNO részére felszerelés vásárlása 50.000 Ft, a Kép u. Általános Iskola részére székek vásárlása 120.000 Ft, a rákoshegyi „okos-ügyes" vetélkedő díjainak költsége 74.884 Ft, Bokor Jutta lemezbemutató költségeihez 20.000 Ft, útkarbantartás, vízelvezetés támogatása 254.414 Ft.

10. sz. választókerület – IFJ. LEPÉS IMRE

Rákoskert területén útkarbantartás, felszíni vízelvezetés 450.000 Ft, a Rákoskerti Kempo Klub karateverseny támogatása 15.000 Ft, a Százszorszép Óvoda 20. születésnapján emléktábla-avatásra 25.000 Ft, tájékoztatási kiadvány költségei 25.795 Ft, kerületi virágültetésre 10.000 Ft, a Bodonyi u. – Andrásfa u. vízelvezetéshez cső vásárlása 15.900 Ft, faültetéshez favásárlás 5370 Ft, Lipták György katalógusa megjelentetésére 70.000 Ft, Kecskeméti Zoltán kerékpárversenyen való részvételének támogatására 30.000 Ft, a Rákoskeresztúri Református Templom támogatása 60.000 Ft, Krémer József „Riportalanyain" c. könyv megjelentetésére 50.000 Ft, a Rákoskerti Művelődési Klub közös kerítésfestésének anyagköltsége 19.829 Ft, a Berki L. u., Vécsey u., Hegyalatti u. útépítésre 100.000 Ft, a Rákoskerti Idősek Klubja rendezvényre 50.000 Ft, a Kétkeréken Rákosmentén és az idős rákoskertiek találkozója rendezvényre 25.000 Ft, a Rákoskert című újság kiadásának nyomdaköltsége 34.003 Ft, a rákoskerti vasútállomás parkolójának és területének rendbetétele 14.000 Ft.

11. sz. választókerület – DUNAI MÓNIKA

A Rákoscsabáért díj átadásához emlékérem-készítés részköltsége 8500 Ft, a Jókai Mór Általános Iskola Jókai emlékfal avatására 50.000 Ft, a Rákosmenti Irodalmi Műhely keretében rákoscsabai költők előadásának támogatása 20.000 Ft, Oláh Szilveszter „Az 1000 éves keresztény Magyarország" c. kiállítására 30.000 Ft, faültetési akcióhoz favásárlás 18.900 Ft, a Rákoscsabai Közösségi Házban működő Nyugdíjas Klub működésére 20.000 Ft, az RKSK működéséhez 20.000 Ft, a III. sz. Gondozási Központ Anyák napi műsorra 5000 Ft, a Rákoscsabai Juniális megrendezéséhez 50.000 Ft, Albrecht Júlia katalógusa megjelentetésére 50.000 Ft, a Pedagógiai Kollégium által szervezett „Társadalomismeret 8. osztály" vetélkedőhöz 10.000 Ft, a rákoscsabai Juniális megrendezésére 50.000 Ft, az RKSK Edzőtéren virágok ültetésére 10.000 Ft, a Szent Erzsébet Egyházközösség Pünkösdi Kórustalálkozó megrendezéséhez 15.000 Ft, a Zrínyi utcai Általános Iskola labdarúgótorna megrendezéséhez 12.500 Ft, Lipták György katalógusa megjelentetéséhez 50.000 Ft, Krémer József „Riportalanyaim" c. könyv megjelentetésére 30.000 Ft, a Köszörűs téri játszótér felújítása 100.000 Ft, az RKSK labdarúgó-bajnokság megrendezésére 10.000 Ft, az RKSK fűnyíró traktor megvásárlására 62.000 Ft, a Rákoscsabai Szent Erzsébet Plébánia gyerekek táborozására 30.000 Ft, a Köszörűs utcában 1 db lámpatest felszerelésének költsége 10.000 Ft, Érsek Tibor könyve megjelentetéséhez 30.000 Ft, az RTK működéséhez 50.000 Ft, az Edző téri Gondozási Központ kirándulására 57.000 Ft, a Rákoscsabai Közösségi Ház kiállításaira, rendezvényeire 50.000 Ft, a Rákoscsabai Polgári Kör működésére 50.000 Ft, Keszthelyi Zoltán kötetének megjelentetésére 30.000 Ft, az RKSK részére labdavásárlás 10.000 Ft, az Edző téri Gondozási Központ karácsonyi ünnepségre 11.100 Ft, a Bohém Asztaltársaság „Áldott szabadságban" verseskötet megjelentetésnek nyomdaköltsége 50.000 Ft.

12. sz. választókerület – DR. BENKŐ PÉTER

A Rákoscsabai Közösségi Ház „Üzenet a XXI. sz. polgárainak" kiadvány megjelentetésére 20.000 Ft, az RTK utánpótlás-nevelés támogatása 20.000 Ft, a Rákoscsabai Közösségi Ház Juniális megrendezéséhez 20.000 Ft, az Újlak u. iskola részére láncfűrészvásárlás 30.000 Ft, a Szabadság sgt.-i iskola konferencián történő részvétel költségei 10.000 Ft, kerületi virágültetésre 25.000 Ft, a Szent Erzsébet Egyházközösség Pünkösdi Kórustalálkozó megrendezéséhez 15.000 Ft, a Laborcz F. Általános Iskola „Zrínyi matematikaverseny"-en történő részvételhez 10.304 Ft,az Újlak u. iskola Évkönyv megjelentetésre 50.000 Ft, a Szent Erzsébet Egyházközösség gyermekek táborozására 15.000 Ft, Krémer József „Riportalanyaim" c. könyve megjelentetésére 20.000 Ft, a Diadal utcai Kertbarát Kör kirándulására, működésére 100.000 Ft, az RTK felszerelés vásárlása 15.000 Ft, a Kecskefűz u. útépítésre 150.000 Ft, Zrínyi u. iskola kerítésépítésre 100.000 Ft, a Tanár u. iskola kerítésépítésre 100.000 Ft, a Tanár u.-i parkban sövény- és faültetés 200.000 Ft, a Rákoscsabai Közösségi Házban működő „Bohém Asztaltársaság" verseskötetének megjelentetése 24.600 Ft, a Péceli u. 222. előtti tér rendezése, parkosítása 25.000 Ft.

13. sz. választókerület – GYÖNGYÖSSY MÁRTON

Az RKSK fűnyíró traktor megvásárlásához 50.000 Ft, 2 db közvilágítási lámpa felszerelése 20.000 Ft, a Nyitány u. útépítésére 200.000 Ft, a Csaba Vezér tér díszkivilágításának javításához 20.000 Ft, a Csaba Vezér téren 15 db kerámia koszorútartó készítéséhez 11.500 Ft, a rákoscsabai 1848-as emlékmű megóvásának költségei 15.000 Ft, a Jókai Mór Általános Iskola „Jókai Emlékfal" avatására 50.000 Ft, a Szabadság sgt. Általános Iskola táblafestés költségeihez 50.000 Ft, a Betlehem Óvoda nevelési költségeihez 50.000 Ft, a Tanár u. Óvoda nevelési költségeihez 50.000 Ft, az Óvónő u. Óvoda nevelési költségeihez 50.000 Ft, a „Rákoscsabáért díj" Emlékérem kivitelezéséhez 8500 Ft, a rákoscsabai Juniális megrendezéséhez 50.000 Ft, a Rákoscsabai Közösségi Házban működő Nyugdíjas Klub működésére 20.000 Ft, a Rákoscsabai Közösségi Ház közművelődési programjainak támogatása 30.000 Ft, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár XVII/2. homlokzatfelújításához 50.000 Ft, a Rákoscsabai Szent Erzsébet Plébánia rendezvényeihez (Pünkösdi Kórustalálkozó, ifjúsági tábor) 45.000 Ft, Albrecht Júlia katalógusa

megjelentetésére 50.000 Ft, Oláh Szilveszter „Az 1000 éves Keresztény Magyarország" c. kiállításra 30.000 Ft, Lipták György katalógusa megjelentetésére 50.000 Ft, a RÁZENE zenei rendezvényére 50.000 Ft, rákoscsabai képeslapok megjelentetéséhez 50.000 Ft.

14. sz. választókerület – DR. HOFFMANN ATTILA

Az RTK működésére 50.000 Ft, a Móra Ferenc Általános Iskola rászoruló gyermekei kirándulási költségéhez 80.000 Ft, a Móra Ferenc Általános Iskola eszközvásárlására 50.000 Ft, a Magyar Szív Egyesület működésére 100.000 Ft, kerületi virágültetésre 50.000 Ft, a Berki Lili Nőcsoport kirándulására 86.000 Ft, Krémer József „Riportalanyaim" c. könyve megjelentetésére 40.000 Ft, a Jászladány u. útépítés támogatása 50.000 Ft, az Érdem u. útépítésére 50.000 Ft, Társadalmi Egyesületek XVII. kerületi Szövetsége működéséhez 41.800 Ft, az Újlak utcai Nyugdíjas Klub kirándulásához 50.000 Ft, az I. sz. Nyugdíjas Klub kirándulására 40.000 Ft, az augusztus 20-i termékbemutató támogatása 102.190 Ft, az Aranykút u. szabadidőközpont elektromos kábelfektetése 210.000 Ft.

15. sz. választókerület – RAJKAI TIBOR

A Diadal u.-i kertbarátok kirándulására 25.000 Ft, a Berki Lili Nőcsoport kirándulására 50.000 Ft, a Diadal u. iskola beszerzésére 40.000 Ft, az MSZOSZ XVII. kerületi Nyugdíjas Szervezetének működéséhez 20.000 Ft, a Móra Ferenc Általános Iskola felszerelésvásárlása 20.000 Ft, a Diadal u. Idősek Klubja buszkirándulásra 30.000 Ft, a Diadal u. Óvoda játékvásárlásra 40.000 Ft, a Dormánd u. Bölcsőde működésre 20.000 Ft, a Virágos XVII. kerületi Mozgalom támogatása 20.000 Ft, a Rákoscsaba-Újtelep Egyesület díjátadásra 20.000 Ft, az Aranykút u. játszótérépítésre 50.000 Ft, a Tóalmás u. játszótérépítésre 60.000 Ft, a Dormánd u. játszótérépítésre 20.000 Ft, az RTK működésére 10.000 Ft, az MSZOSZ XVII. ker. Nyugdíjas Szervezete „idősek napja" rendezvényére 20.000 Ft, 2 db lámpatest felszerelése 20.000 Ft, a Rákosmenti Sport Egyesület sportfelszerelés vásárlására 20.000 Ft, a Rákosmenti Polgári kör működésére 20.000 Ft, a Társadalmi Egyesületek Szövetsége működésére 20.000 Ft, a Martin u. útépítésre 80.000 Ft, Krémer József „Riportalanyaim" c. könyve megjelentetésére 10.000 Ft, az Aranykút utcai Szabadidőközpont létrehozására 250.000 Ft, a Rákoscsaba-Újtelepért Egyesület játszótéri futballkapuk vásárlásához 95.000 Ft.

16. sz. választókerület – DR. DOMBÓVÁRI CSABA

Oláh Szilveszter „Az 1000 éves keresztény Magyarország" kiállítására 30.000 Ft, a rákosligeti Hősök terére lobogó beszerzése 17.670 Ft, az Országos Falmászó Verseny megrendezéséhez 67.538 Ft, a Bóbita Óvoda „Bóbita nap" megrendezésére 20.000 Ft, a Szent Erzsébet Egyházközösség Pünkösdi Kórustalálkozó megrendezésére 15.000 Ft, a Rákosligeti Atlétikai Klub működéséhez 50.000 Ft, az II. sz. Gondozási Központ: idősek kirándulásához 30.000 Ft, a Rákosligeti Kertbarát Kör kirándulásához 30.000 Ft, az RKSK fűnyíró traktor vásárlására 50.000 Ft, Krémer József „Riportalanyaim" c. könyve megjelentetésére 30.000 Ft, a III. u. útépítésére 100.000 Ft, a Heltai téri óvoda függöny beszerzéséhez 32.000 Ft, Albrecht Júlia katalógusa megjelentetésére 50.000 Ft, Lipták György katalógusa megjelentetésére 50.000 Ft, a 264. sz. Hunyadi J. Cserkészcsapat működésére 40.000 Ft, a Bóbita Óvoda játékbeszerzéséhez 50.000 Ft, a II. sz. Gondozási Központ idősek karácsonyi programjainak támogatása 28.000 Ft, Gesztenyés óvoda gyermekszékek vásárlására 120.000 Ft, a Rákosligeti Polgári Kör működéséhez 50.000 Ft.

Érem születik

A Magyar Kultúra Napja alkalmából rendezett kerületi eseménysorozat első részeként került sor *Kiss György* Munkácsy-díjas éremművész műhelykiállításának megnyitójára január 13-án a Rákoshegyi Közösségi Házban.

A festőként végzett, de éremművészetünk jeles alkotójaként számon tartott Kiss György, ma már egyre meghatározóbb szerepet tölt be a hazai képzőművészetben.

A festészet mellett más műfajokat – grafika, gobelin, kőfaragás – is kipróbáló művész 1983-tól már csak plaketteket és érméket készít.

Érmein elsősorban a magyar művészet nagyjait ábrázolja: Liszt, Csontváry, Ferenczy Béni, de megmintázta II. János Pál és Antall József képmását is.

A kiállított ezüst- és bronzérmek mellett a művész legfontosabb személyes szerszámait, pénzverő szerszámokat, valamint gipszmintákat, tervrajzokat is láthattunk két héten át a Rákoshegyi Közösségi Házban.

Kili Tamás

„Az irodalom a nép lelke!"

80 éves és nyolckötetes író Aszódi Imre

Isten éltesse a 80 éves dr. Aszódi Imrét, aki édesanyja nevén lett jogász, író és költő! Békésszentandráson született 1921. január 14-én. A Pázmány Péter Tudományegyetemen summa cum laude szerezte diplomáját, de szinte egy percet sem gyakorolta a jogot... Gyakorolták helyette mások, miután rosszkor találtatott rossz helyen, hát bűnhődnie kellett '56 után és a tucatnyi kiszabott esztendőből bizony a felét szépen leülte. Talán sok ideje volt gondolkodni? Talán sokat nyomott a latba, hogy tolmácsolnia kellett? Talán mindig is író-költő akart lenni?

Tény, hogy mintegy négyezer verse, több tucat prózája, s újabban három drámája is elkészült!

Az egykori fordítóiroda-vezető hobbija az olvasás és a környezetvédelem. Aszódi Imre talán belehalna, ha kivennék kezéből a pennát! Rákoskeresztúron él.

„Az irodalom a nép lelke! A nép lelkének meg tisztának kell lennie, maradjon is az, hogy amit örököltünk, azt továbbadjuk".

Január 27-én, szombaton este nagysikerű irodalmi estet rendezett a Rákosmenti Irodalmi Műhely *dr. Aszódi Imre* tiszteletére. Az irodalmi összeállításban helyet kapott a költő, író és drámaíró több korábbi és napjainkban készült műve. A házigazda Rőthler István, a közreműködők: *Aszódi Mária* operaénekes, *Hatvany István, Kili Tamás, Feinek György*. A Rákoshegyi Közösségi Házban mintegy hetven néző köszöntötte tapssal a születésnapját ünneplő *dr. Aszódi Imrét*, a RIM tiszteletbeli elnökét.

Krémer

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 -91

Forrás

Kiss György
1021

KISS GYÖRGY RAJZA

SZEMLE

MOHOLY-NAGY LÁSZLÓ: AZ ANYAGTÓL AZ ÉPÍTÉSZETIG

Moholy könyve meghökkentően aktuális. Ha nem tudnánk, hogy az ötven évvel ezelőtt, a Bauhaus mesteriskolában tartott gyakorlatainak és előadásainak eredményeit-tapasztalatait összegzi benne, bátran hihetnénk az elmúlt évek egyik művészetpedagógiai munkájának. Persze — ugyanakkor — pontosan meghatározható kora az első világháborút követő művészi megújulásban, rokonsága a szovjet-orosz forradalmi művészekkel, a konstruktivizmussal. A legtöbb avangarde mozgalommal közös gyökere is kitapintható: a bergsoni „élan vital" szerepének felismerése éppúgy, mint az akadémiákon tanított álművészet hagyománytiszteletével való szembefordulás. Felfogása nyilvánvaló rokonságot mutat Kassák Lajos, Breuer Marcell, Kállai Ernő elveivel a nemzetközi avantgarde számára legtöbbet nyújtó magyar eszmékkel. A könyv aktualitása tehát másutt keresendő, a „magyar művész magyarul" sokadszor előforduló jelenségében: az első magyar fordítás megjelenésében.

Mert egy nemzet kultúrkincsébe csak a fordítás révén kerülhetnek be még az alapvető művek is. Ha a „közízlés" nagyonis megfoghatatlan fogalma alatt értett ízléshalmaz legalább a már félszázados Moholy-tanítást be tudná fogadni, akkor elégedettek lehetnénk. Félő, hogy ez a könyv az utópiáknak kijáró tiszteletet fogja csak kivívni, pedig minden a jövőbe vetett hite-reménye ellenére alapvetően nem utópusztikus tanításról van szó. Gondolatmenete kristálytiszta logikára épül, kiindulópontja az ember.

Az ember, mint biológiai centrum helyet foglal el, teret követel magának — ebbe az axiómába sűríthető a két főtényező, ezek viszonyának a tisztázása vezet el az emberre szabott tér és az ember számára funkcionális művészet igényének megfogalmazásához. (Zárójelben: kár, hogy nem lép tovább Moholy, akár azzal, hogy a biológikumot a „többi biológikummal" hozná kapcsolatba, tehát társadalmi szerepében és funkciójában is vizsgálná, akár úgy, hogy a teret mint társadalmilag elfogadott konvenciót, a tér-idő egyik összetevőjét tárgyalná.) Az elidegenedést felismerve „szektorszerű embernek" nevezi a ma emberét: „a primitív ember egy személyben volt vadász, kézműves, építőmester, orvos stb.: a mai ember — minden más képességét kiaknázatlanul hagyva — csak egyetlen szakmával foglalkozik." Feladatát küldetésként fogja fel Moholy, mindvégig a legtágabb értelemben vett pedagógiai szándék hatja át fejtegetéseit. Ez az állandó embe
szettel szemben berzenkedők számára is tanulságos.

„Minden ember tehetséges" — tanítja Moholy, és ezzel a mai kultúrában máig időszerű kérdésben foglal állást. A modern művészetek egyik központi igyekezete kitörni az öntörvényűvé vált — vagy annak érzett — művészi fejlődésből: a nem időtálló anyagokból készített művekkel, hogy a jövő generációk számára ne válhassanak béklyóvá, múzeumi tárgyakká (futuristák), vagy a nonszensz, a hagyományosan értelmezhetetlen gesztusok révén (dada), vagy az alkotás formai elemeinek felszámolásával (koncept art) stb. Moholy a tagadásokon túl pozitív programot kíván adni. Az ember biológiai lényéből következően „alapenergiákkal" rendelkezik, de csak potenciálisan. „ezért ma minden erőfeszítésünket — és elsősorban a pedagógiai természetűeket — arra kell összpontosítanunk, hogy újból ezeknek az alapenergiáknak birtokába jussunk, ezért érdekel bennünket ma jóval kevésbé a „művészi" megnyilvánulások intenzitása és minősége, mint inkább az emberi természetnek azok az elemei, amelyek törvényszerűen meghatározzák funkcióját és létformáját. Ha ugyanis a „művészi" megnyilvánulások intenzitását és minőségét tartjuk csak szem előtt, nem kerülhetünk ki a bűvös körből és esztétikai tudásunkat az új törekvések csírában elfojtására használjuk.

Az anyag, a tömeg és a tér alakításának vizsgálata során a festészet, a szobrászat és az építészet kérdéseivel foglalkozik. Alapelveinek következetes kifejtése mellett máig érvényes részmegállapításokat is találhatunk. A tömegről szólva a reprezentatív szobrászatot ezzel a tiszteletlen megjegyzéssel helyezi el értékskáláján: „műemlékkultúra? a szobor felállítási helye és a plasztikai forma: politikai pártok játéka." Az építészet alapkérdéseinek tárgyalása során idézi Heinrich Zille mondását: „egy lakással éppúgy meg lehet ölni az embert, mint egy baltával." Azt ugyan nem teszi hozzá, hogy baltával hamarabb megy, mi alighanem csak évtizedek múlva fogjuk belátni az ebben a megállapításban rejlő igazságot.

Talán ennyi is elég a könyv forradalmasító hangvételének érzékeltetésére. A modern művészet egyik legfontosabb kézikönyveként szokták említeni, nehéz volna pontosabban kijelölni helyét az európai és az amerikai kultúra eszmeáramlataiban. A legnagyobb kortárs alkotók mindenesetre tanulhattak belőle, talán nálunk sem marad hatástalan.

Az eredetit őrző tipográfiai kiállítás és a művészettörténész-fordító Mándy Stefánia szép magyar nyelve biztosítják a hatáshoz szükséges külső tényezőket. (Corvina, 1973)

TAKÁCS JÓZSEF

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 MÁR

Forrás

Kiss György
1921

KISS GYÖRGY: TANULMÁNY

Az 1970-ben megjelent kisregénye, A szoba nem játék, ha
elnyomorodott fiatal és öreg életek megjelenítésében azt
fel, amely a jelentős huszadik századi magyar regények s
nye (Indulatos jelentések, 1973) kijelöli azt az utat is, amelyet minden fiatal írónak be kell járnia. Czakó szociográfiai felmérései könyörtelen tükröt tartanak a mai magyar társadalomnak, csakúgy, mint három évtizeddel korábban a népi írók tették. Az irodalom igazi elkötelezettségének alapja csak a valóság pontos ismeretéből fakadhat. A jó irodalom egyik nagy feladata a kérdések pontos és sürgető feltétele — az élet keresése. De a másik nem kevésbé fontos: az élet tanítása. Az elkövetkező években ez az írónemzedék ebből a tárgyból is vizsgázni fog. Remélem — tudom, hogy jó művekkel.

BIKÁCSY DANIELLA: TEKNŐCÖK

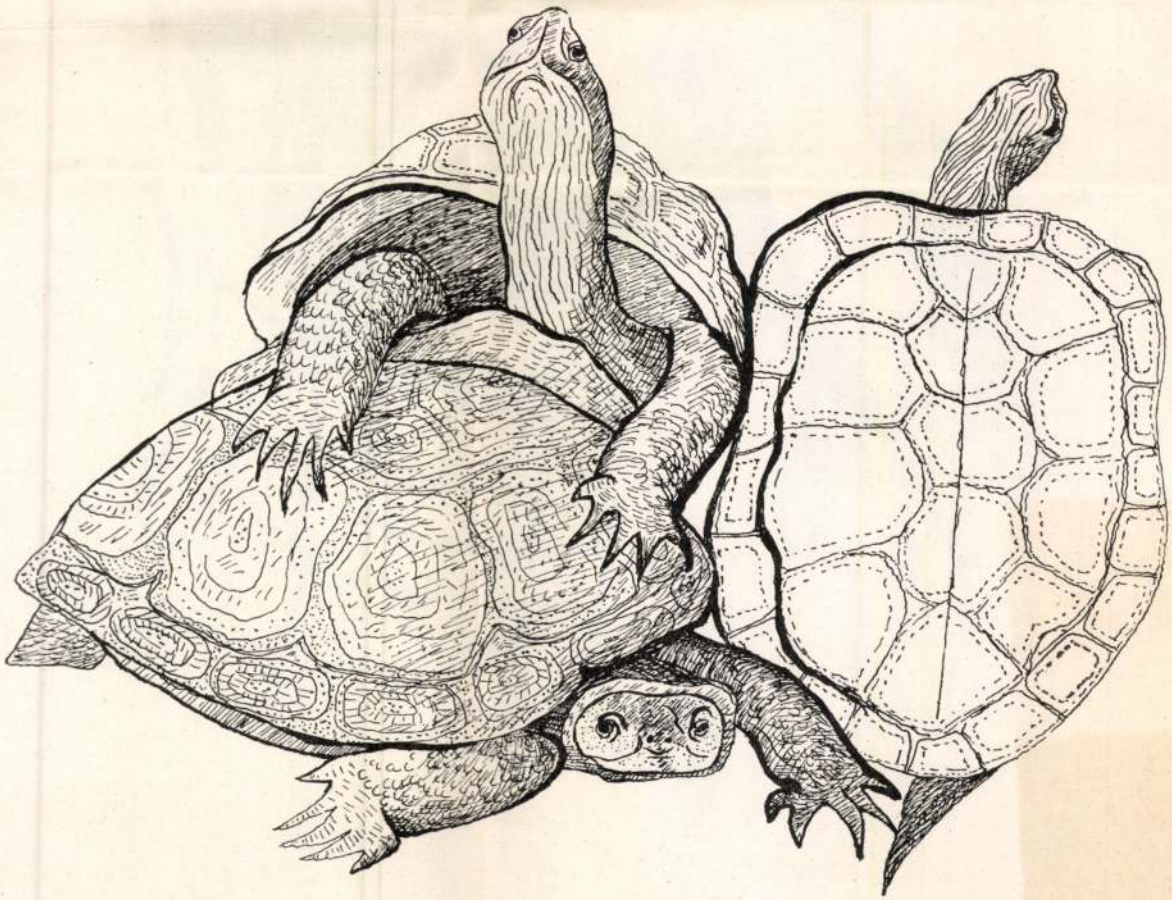

Kiss György

Kőkapu

Chikán Bálint: Ki miért akcarellez?
MŰVÉSZET, 1979.aug.- 19.lap

Kiss György: Kőkapu, akvarell, 23×33 cm, 1978

Kiss György

Jánossy György és Kiss György tervvei szerint /Középületterv ező Vállalat/ folyik a budai Várpalota helyreállitása és kultúrcentrummá való kiépitése.

Szabó Gabriella: A budai Várpalota.
Budapest, 1974. 4.sz. 8-11. /Képes ism

Kiss György festőművész

Bojtor Károly festőművész a dunaujvárosi Uitz Teremben november 12.-ig,
Fodor József festőművész a békéscsabai Munkácsy Teremben november 2.-től,
Galántai György szobrászművész a Fészek Művész-Klubban november 4.-ig szerepel műveivel a fenti tárlatokon.
G. Hager Ritta textilkiállitása a zalaegerszegi Művelődési Központban október 30-ig tart nyitva.
A következő három művész kiállitása megtekinthető: Kiss György festőművész a Studió Galériában nov. 11.-ig, Polgár Ildikó kerámikus a Pécsi Galériában okt. 31-ig és Serényi H. Zsigmond festőművész a Fiatal Művészek Klubjában nov. 3.-ig.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. okt. 28. XXII.évf.43. sz. 8. lap.

Kiss György festőművész

Kiss György: Kőkapu, akvarell, 23×33 cm, 1978

20 HEVES

Művészet, Budapest, 1979. aug. 26. old.

Kiss Gy.: Az akvarell számomra elsősorban „jegyzet". Utazásaim alkalmával közvetlenül a helyszínen, vagy az impressziót követően rövid időn belül a műteremben készítek akvarelleket. A műteremben készültek között nem egy komplett mű lesz.

Kokas I.: 1950-től 1970-ig – táblaképeim és más munkásságom mellett – igen sok akvarellt készítettem. Azóta nem tudok mit kezdeni ezzel a műfajjal. Akvarelljeim minden esetben szabadban készültek, és olyan állapotban maradtak, ahogy ott letettem az ecsetet. Műteremben utólag sohasem korrigáltam vagy javítottam őket.

Lóránt J.: Alkalmanként festek akvarellel, de olyankor mindig egy-egy sorozatot csinálok.

Mihálty P.: Az akvarell általam egyénileg értelmezett technikája állandó tartozéka munkásságomnak. Részint vázlatok, tanulmányi vagy képtervezési elgondolások rögzítésére használom, részint pedig mint önálló kifejezési eszközt.

Szabó V.: Aránylag igen keveset akvarelleztem életemben, de mindig komplett képeket igyekeztem létrehozni vele.

2. kérdés:

Előnyben részesíti-e – s ha igen, miért – ezt a technikát más eszközökkel szemben?

Kiss György festőművész

Kiállít az egri VI. országos akvarell-biennálén

(cikket l. „Martyn Petruc festő és szobrászművész" címszó alatt)

F. Ludányi Gabriella/cikke „Egy kiállítás képei" címmel
Hevesi Szemle 1978. XII

Gliss György

1979.tavaszán az egri akvarell biennalén dijazott müvészt kérdezett meg a szerző a kiállitásról, illetve a müfajról.

Összeállitotta: Chikán Bálint: Ki miért akvarellez?
MÜVÉSZET, 1979.augusztus - 19.lap.

Kiss György

A müvész azok közé tartozik, akik régebben rendszeresen foglalkoztak akvarellel. A biennálé kiirása és az azon való szereplés ujra visszatéritette a közben kissé elhanyagolt müfajhoz.

Chikán Bálint: Ki miért akvarellez?
MÜVÉSZET, 1979. augusztus - 19. lap.

Riss György

A müvész véleménye szerint sokan külön készülnek a biennáléra és ez visszahat a munkásságukra. Egy idő után egyre gyakrabban élnek a technika adta lehetőségekkel.

Chikán Bálint: Ki miért akvarellez?
MŰVÉSZET, 1979. augusztus - 19. lap.

Kiss György

Az akvarell a művész számára elsősorban "jegyzet". Utazásai alkalmával közvetlenül a helyszinen, vagy az impressziót követően rövid időn belül,a mütermében késziti az akvarelleket.

Chikán Bálint: Ki miért akvarellez?
MŰVÉSZET,1979.augusztus - 19.lap

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Kiss György festő-grafikus és szobrász

PESTI MŰSOR

1978 DEC 27

1021

Műteremben Kiss Györgynél

Nem érdektelen tallózni a művészettörténetben: vajon hányan foglalkoztak egyszerre, azonos intenzitással festészettel, szoborkészítéssel, grafikával. Mindenesetre alkati kérdés és mindenekelőtt a szándék fontossága az, ami meghatározza végül is, hogy miben ölt testet a mű: bronzban fogalmazódik meg, netán táblaképpé szembesül, vagy éppenséggel a grafikusi fogantatás válik erőteljesebbé.

Kiss Györgynél természetes ez a polifónia, ez az újabb és újabb feltöltődést igénylő alkotói mód. Festőként végzett a főiskolán 1971-ben — *Kádár György* osztályában —, mégsem lehet ráaggatni csupán ezt az egyetlen címkét. Az utóbbi három esztendő gazdag éremtermése, valamint újabban a plasztika egyéb területeinek a végigtapogatása jelzi, hogy nem elégszik meg a táblakép által felkínált lehetőséggel, annál jóval többre vágyik. S ez még csak nem is egyszeri elhatározás kérdése, hanem egy nagyon tudatosan megtervezett, fejlődésében egymásra ható és együttélő vállalkozás, ami folyamatában és kiteljesedésében feltételezi, egyben igényli is ezt a sokrétűséget.

Kiss György minden munkájában az anyagszerűség dominál. Ami a legnehezebb: megtalálni azt a mátériát, ami adott szituációban a legjobban megfelel a közlésre szánt gondolat kifejezési módjának. Ahogy műveiben jelen van a rend, az egység, a keménység, karakterében másként és másként jelentkezik mindez a fertőrákosi kőfejtő élményvilágából táplálkozó festményeken vagy az ugyanebből merítő éremsorozat egyes darabjain és a litografiákon. Ám egyik sem a másik megismétlése, hiszen anyagánál fogva a problémakör is átalakul, megváltozik a megérzés, a felvetés, a megmagyarázás. Együttesen viszont egy olyan kört teremtenek, amiben mindhárom műfaj eggyé válik: őszinte emberi érzések hordozójává, az emberi környezet humanizálásának színterévé.

Persze, nem véletlen ez a több dimenziós láttatás. Ahogy a múltját senki sem tagadhatja meg, Kiss Györgyben is állandóan kísért a főiskola előtti három esztendő kőfaragó mestersége. S mivel vastagabban már nem rakhatta fel a festéket, igényelte a tapinthatóságot. A táblaképek kezdeti bizonytalansága után a bronz keménysége, a konkrétabb, tisztább formák a letisztulás másnál is olyhőn kívánt folyamatát indították el nála: a mintázás egzaktsága óhatatlanul bekerült a festményeibe.

Ezt az utat mutatják a műterem faláról a *Stúdió Galériába* került festmények, érmek és szobrok. Szigorúságuk mégsem nyomasztó; a létrehozott képi világ és az érmek puritán mértani rendje egy nagyon is lírai alkatú művészt

Fotó: Bartha László

mutatnak be. Nem véletlenül fogalmazta meg egy helyütt: *„a kő segített levetni szertelenségeimet, a természet egyszerűsége, ahogy két szikla kapcsolódik egymáshoz, egymást tartva, húzva, megőrizve az elszakíthatatlanságot. Legtöbbször ez hiányzik az emberekből, pedig nem kell hozzá különösebb bátorság, csupán gyakrabban kellene érvényt szerezni ennek a vélt és remélt törvényszerűségnek."* Kiss György munkái mindenesetre ezt példázzák. A táji környezet megrendítő szépségével, ami számára azonban csak ürügy, hogy elmondhassa érmeiben, festményeiben és a kiállításon nem látható grafikákkal együtt a mindennapok inkább testet öltő álmait.

Molnár Zsolt

PM 57

Azonnali felvé

munka melletti tanulási lehetőséggel:

Gyógyszergyártókat, gépkezelőket,
hűtőgépkezelőket.

NŐKET

könnyű, tiszta, betanított munkára.

Keresünk továbbá:

villanyszerelőket, csőszerelőket,
kazánházi dolgozókat, lakatosokat,
hegesztőket, anyagmozgatókat,
szén- és salakozó munkásokat,
segédmunkásokat.

SZABAD SZOMBAT VAN!

Jelentkezés:

EGYT Gyógyszervegyészeti Gyár
munkaügyi osztály,
Budapest X., Keresztúri út 30—38.

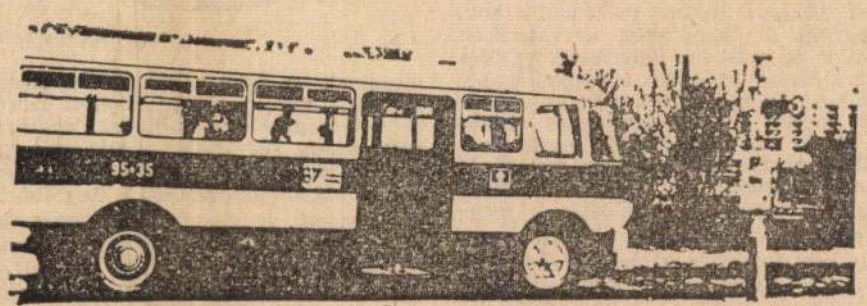

A gyár központja megközelíthető:

a metró végállomásától, az Örs vezér
tértől a 67-es autóbusszal 10 perc.

KISS GYÖRGY

1943. augusztus 25-én született Budapesten. Érettségi után három évig kőfaragással foglalkozott. 1964—1971. között a budapesti Képzőművészeti Főiskolán tanult, mestere Kádár György volt. Egyéni kiállítását megrendezték Budapesten és több vidéki városban, valamint Dániában (Koppenhága).

Lakcíme: Budapest XIII., Máglya köz 2.

Al-Verna, 1976, bronz, 15 cm

Dante (érem), 1976, bronz, 10,5 cm ∅

Magyar vidéki kiállítás Gyr. Műcsarnok 1978 VII-28.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 DEC . 3

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Kiss György

NÉPÚJSÁG

1021

Kiss György: Al Verna

NÉPÚJSÁG

SZÜLŐF

A szeghalmi „Jöv

Sárrét hírlapirodalma századunkkal egyidős. 1900-ban jelent meg a Szeghalom és Vidéke, majd a Szeghalomvidéki Hírlap, mely az első világháborútól 1925-ig szünetelt, bár először Sárréti Hírlap néven néhány évig régi nevén még nem jelent meg. Azután felvette ismét korábbi címét és 1944. tavaszáig jelentős hírlapja volt járásunknak.

E fenti adatok tudatában feltételezhető volt, hogy a nagy politikai forrongás idején, 1918. őszén valamilyen sajtóterméknek meg kellett jelennie Szeghalmon. Hosszas kutatás után ez év tavaszán a gyulai levéltár anyagában egy példány előkerült. Ezt követően Zsila Gyula baloldali tanító ha-

osztály községi, járási és megyei képviselőit.

A lap fejlécén olvasható, hogy: „Politikai, szépirodal-

Politikai, szépirodalmi, közgazdasági és társadalmi hetilap, a „járási szervezett munkáspárt" hivatalos lapja. Előfizetési ár példányonként 60 fillér.

JÖ

Köztá

Szeghalom 1919. Vasárnap, Január 5

Uj évi gondolatok.

A muh és a jövő mesgyéjén állunk. Mögi
tünk a borzalmakban tobzódó mult; körülöttü
a sivár jelen; előttünk a kétségbeejtő jövő. L
keinken az emlékezés-szülte szorongó, kinos, k
ségbeesésszel határos érzések tömege viharzik
Ezernyi panasz, vád, kérdés ül ajkainkon, aggód
félve s reménykedve tesszük föl a kérdést:
hoz a jövő?

Emlékek rohannak át lelkeinken. A négy é
háboru borzalom-tömegének zsibbasztó képei
hannak el szemeink előtt. Vérpatakok folynal
a földön; indulai-vulcán izzik a szivekben;
testi szenvedés, a lelki-gyötrődés vad orgiáiba
pusztulás deltriuma pusztítja végig a világot é
vérpatakok, úszkös hajlékok, vadul fölszagga
térségek sikjain millió sirhalom s a sirhalm
alott millió remény, vágy, odaadó szeretet pih

Szétfoszlik a multak képe, hogy kibon
ilesztő sivárságát a jelennek.

Kiss György

Folytatás az :1:-sz. céduláról:
A székesegyház főbejáratának két oldalán elhelyezett szobrok -Telegdy Csanád és Nagy Lajos király szobra Kiss György müve.
A tanulmány felsorolja a magyar és külföldi müvészeket, festőket, szobrászokat, Ferenczy István alkotása a főszékesegyház részére készült Szent István vértanu szobra.
Meixner János rendkivül nagy müvészi értékü domborművei közül az egyik "Krisztus bevonulása Jeruzsálembe virágvasárnapon" c. ezt bemutatja a lap a 714. oldalon, és a másik: a kisdedeket megáldó Jézust ábrázolja.

ÉLET, Bp. 1910. május 29. II. évf. 22. sz. 714-718. lapokon.

Kiss György

Pętrik Albert: "Az esztergomi főszékesegyház" c. tanulmányában a székeegyház történetéről ad átfogó képet. A külön böző korok épittetőinek felsorolása mellett a magyar és külföldi épitőművészek munkájáról is beszámol. Bécsi épitőművész /Kühnel Pál/ készitette az uj székesegyház eredeti terveit, de Hild József adta meg a kupola monumentális formáját. Lippert József müve a belső berendezés, mely "nemes egyszerüsége mellett is grandiózus,s a művész nagy tudását bizonyitja. A szobrokat a bécsieken és más külföldieken kivül magyar szobrászok készitették.

ÉLET, Bp. 191o. május 29. II. évf. 22. sz. 714-718. lapokon.

Kiss György

– Részt vett az I. Orsz. Éremtriennálén

Askercz Éva: Az I. orsz. éremtriennálé
Sopronban
Soproni Szemle 1978/4 366 old

Kiss György

Csete Ildikó és Kun Éva iparművészeti kiállitása a debreceni DOTE Galériában november 12.-ig, Pájer Emilia textilkiállitása a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállitótermében november 5.-ig, Koós Iván bábkiállitása október 29.-ig megtekinthető. Somogyi János a kaposvári Vaszary Teremben, Sváby Lajos a veszprémi Dési Huber Teremben, Lóránt János az egri Rudnay Teremben, Mohácsi Regős Ferenc a Fényes Adolf Teremben, Lenkey Zoltán a miskolci József Attila Könyvtárban szerepel müveivel. Az utóbbi öt müvész kiállitása október 26.-ig, ill. október 26.-tól tart nyitva.
Kiss György a Studió Galériában október 25.-től, Erdős János a Helikon Galériában október 19.-től mutatja be alkotásait,-közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. okt. 21. XXII.évf. 42. sz. 8. lap.

Kiss György

Robusztus humorral, nagy mozgékonysággal megmintázott szobra, a "Szatir" ad képet a nem eléggé méltányolt művész hatalmas invenció-bőségéről"
A "Szatir" két apró kutyakölyköt ellop az anyjuktól. A dühödt nőstényállat futtában elkapja a farkát és megállitja szökésében. A szobor a Mücsarnok jubiláris téli tárlatán szerepel.

ÉLET, Bp. 1911. dec. 31. III. évf.
53. sz. 1643-1645. lap.

Telcs Ede, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Pásztor János, Lányi Dezső, Körmendi Frim Jenő, Lux Elek, Kis György, Beszédes János László, Markup Béla, Zs. Csiszér János, Schmigelschi Oktáv, Pongrácz Sigfried szobrász müvészek szerepeltek müveikkel a Mücsarnok jubiláris téli tárlatán.
Az itt következő festőművészek ugynezen a kiállitáson mutatták be alkotásaikat: Kümmerle Pál, Udvary Géza, Fesztyné Jókai Róza, Székely Andor, Coulin Artur, Gergely Imre, Edvi Illés Aladár, Martin Hadzsi Olga, Vastagh Géza, Pap Emil, Csók István.

ÉLET, Bp. 1911. dec. 31. III. évf.
53. sz. 1643-1645. lap.

Kiss György, [ ]

L: Koszta Rozália

– : Kiállítás

8.

Esti Hirlap, Bp. 1978. szept. 15

Kiss György, grafikus

L. könyi István

Bereczky L. Az elődök vonzásában 11

Népszabadság Bp. 1978. szept. 10

95

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 JUN. 6

DOLGOZÓK LAPJA (

Kiss György, szobrász-
művész

DOLGOZÓK LAPJA
1982. június 6., vasárnap

1021

Szobrok és plakettek a Vármúzeumban

Kiss György kiállítása Esztergomban

Figyelemreméltó kiállítást nyitott a minap Molnár Zsolt művészettörténész Esztergomban, a Vármúzeumban. Kiss György szobrászművész alkotásait láthatja júniusban a várat is meglátogató közönség.

Rászolgál az idegenforgalmi főszezon mercéjével mért bizalomra a kiállító: a volt Derkovits-ösztöndíjas Kádár György tanítvány nemcsak szorgalmas kiállító művész, hanem alkotásaiban gondolatgazdag, a világot felfedezni vágyó, az élet összetettségét kutató és vallató művész szólalt meg Esztergomban.

A kiállított plasztikák, zömében érmek, a látott, bennünket körülvevő világ esszenciái. Kiss György „szűkszavú" — ám ez nem ötletszegénységet takar; mint ötletember is villogó sikereket mutathat fel. Inkább a tömörítés, a dolgok világos, közhelyektől mentes közlésének járható útját találta meg a művész ebben a csöndességben.

— csnl —

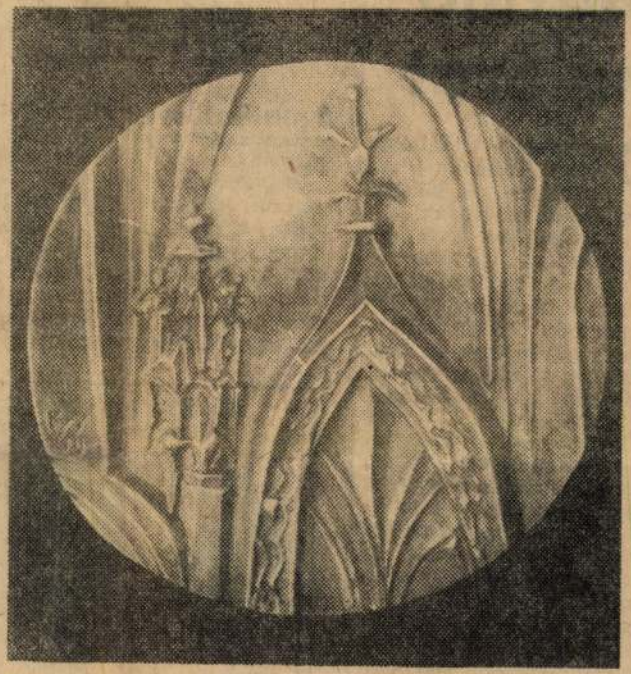

Kiss György plakettje

Bővülő hálózat

Országszerte kialakulóban vannak a tanácsadó- és lakásépítési szolgálati irodák.

A kialakulóban lévő országos hálózat azonban tele van még fehér foltokkal, bár több helyen megkezdték e tanácsadó és szolgáltató bázisok szervezését. Az előkészületek meggyorsítása érdekében az Építésügyi- és Városfejlesztési Minisztérium az eddigi tapasztalatok összegzésével átfogó tájékoztatóban adta közre a magánlakásépítési tanácsadó, szervező- és szolgáltató bázisok létrehozásának és működésének legfontosabb tudnivalóit.

Egyebek között hangsúlyozza a minisztérium, hogy a magánlakás-építésen belül is fokozottabb támogatásra van szükségük azoknak, akik hagyományos családi házat, egyedi több szintes,

KGST

Életünk számokban

A statisztikai táblázat önmagában igazán nem szórakoztató olvasmány, mégis érdemes néha elgondolkodni a számözönön. Tavaly 9420 autóbuszt szállítottunk külföldre, több mint kétmillió hektoliter bort és néhány vagon híján 600 ezer tonna gyümölcsöt. Ezek még csak száraz adatok. Az elmúlt esztendőben 7 és fél millió tonna kőolaj érkezett az országba, 18 ezer teherautó, 743 vasúti teherkocsi és közel egymillió tonna műtrágya — ez megint

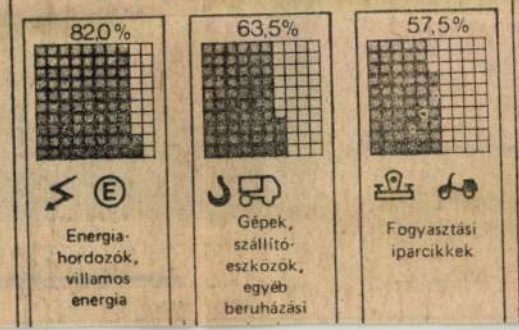

jól, hanem mind jobban álljuk meg a lyünket. A nehezedő külgazdasági felt mellett ma a szocialista országok együt ködésének különleges jelentősége van. (világban élünk, amikor nem elég a te módszerekkel és a tegnapi gondolko szinre lépni a világgazdaságban.

Éppen a minap mondta a Tudom Akadémia közgyűlésén, helyzetünk b lultságát elemezve Bognár József aka kus: „Lassú gazdasági növekedés eseté belső piac szükségletei... lassan nőne múlthoz viszonyítva csökkenő tend mutat a KGST-országok vásárlóerővel zett felvevőképességének növekedése... az, nemcsak a tőkéspiaci jelenlétünk, nem itthoni és KGST-beli feltételeink bonyolultabbak lesznek, az elkövetkező ben. Aki tehát ma a gazdaság előtt ál adatokra gondol, s ezen belül a testvér gokkal való együttműködésre, annak gyon is gyakorlati tennivalókra kell fi Gyors alkalmazkodóképesség a nemz piac viszonylag rövid idő alatt átform követelményeihez; rugalmasság a ter ben, döntésben, végrehajtásban — eze első feltételek, amelyeket mind a m mind barátaink számára fontosnak ta Legalább ennyire lényeges, hogy vil

A MŰCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

KISS GYÖRGY

ÉREMKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1985. SZEPTEMBER 5-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DU. 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

P. SZÜCS JULIANNA

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

HELIKON GALÉRIA

BUDAPEST V., EÖTVÖS LORÁND UTCA 8.

MEGTEKINTHETŐ:
1985. SZEPTEMBER 5–29-IG

F. k.: Néray Katalin – 85-1414 GENERALART Dorogi Ny.

Kiss György

Bocskai István-szobrot avatnak október 19-én, szombaton délelőtt fél tizenegykor Kőrösnagyharsányban. Kiss György szobrászművész alkotásának átadását követően Képek Harsány múltjából címmel kiállítást nyitnak meg, majd pedig tudományos előadások hangzanak el, Bocskai és a hajdúk, valamint A harsányiak a hajdúszabadságért címmel.

Magyar Nemzet 1985. X. 9.

Kiss Ilona Mária, grafikus

Kiss Ilona Mária: Rajz

Népszabadság, Bp. 1981 nov. 1.

16.

Kiss Ilona, Mária, grafikus

KISS ILONA MÁRIA RAJZA

16.

.13.

NDEZŐ?

az összes többi is szenved tőle: s

ban úgy, hogy rendkívül mély, a
pos és szélesen kiterjedő tanulr
nyokat folytatott a rendező Go
nov korát illetően; de nem az
hogy valamiféle színpadi múzeu
rendezzen be, hanem hogy a tö
nelmen át, a történelem segítsé
vel szólaljon meg az, amit a dar

Kiss Ilona Mária, grafikus

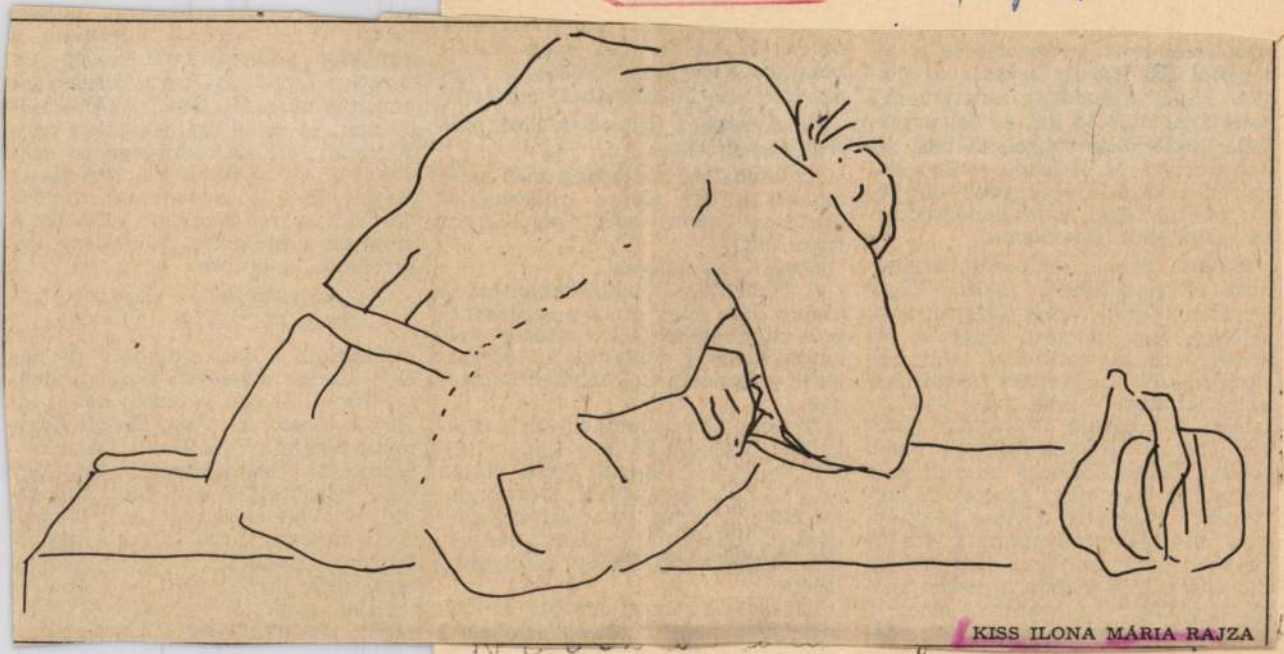

16

Lg. 30

gel[illegible] látványosságot produkálni. Ez a szervező egyéniség a legutóbbi kétszáz esztendőben az egyetlen férfiú, aki némi élénkséget hozott a város életébe. Lokálpatrióta volt, és gazdasági érzékkel rendelkezett. De szertelenségében sajnos túllőtt a célon: a lóvontatta helytörténeti kuriózum egy vagonból álló szerelvényének oldalán a kíváncsi idegenek a következő díjszabást olvashatták:

VONALJEGY	50,— Ft,
ÁTSZÁLLÓJEGY	75,— Ft.

Ráadásul a kocsis mellett ülő kalauz felsőbb utasításra minden utassal átszállójegyet vetetett, bár a lóvasútról csak a savanyúhegyi kocsmába lehetett átszállni. A város fellendítését célzó dicséretes akciót egy népi ellenőrökből álló bizottság rövid úton berekesztette, és a lóvasút azóta forintos sárga villamosjegy ellenében szállítja a városlakókat akik néha leszállnak a vagonból és mellette gyalogolnok, hogy elgémberedett tagjaikat megtornáztassák.

Kiss Ilona

Zuzana Bartosova Pinterova: B/B '81
Illusztrációs Biennálé

Művészet, 1982. junius

Kiss István szobrász

Aradi Nóra: A kecskeméti Széchenyi szobor

Művészet, 1983. október

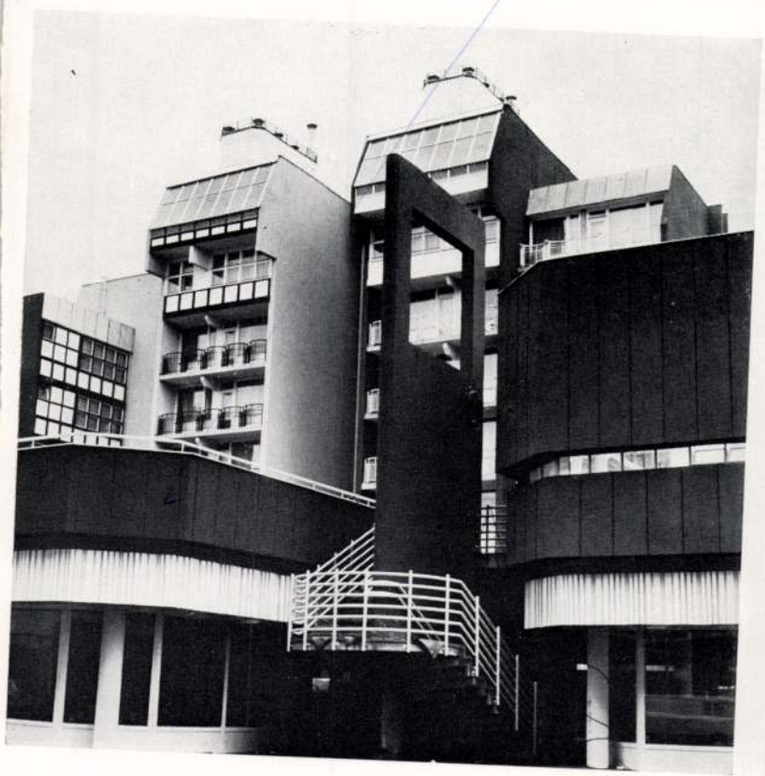

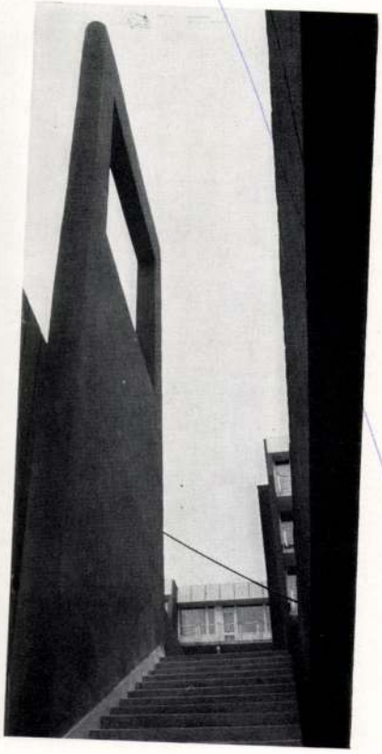

rendszerek, észak—déli átmenő lakásokkal és nyolcfogatú liftes rendszerek, nyugati—keleti tájolású lakásokkal, 48 m²-től kb. 90 m²-ig terjedő (kétszintes) lakásvariációkkal, 53,2 m² lakás átlagterülettel.

A kis- és nagyüzletek: törtvonalú alaprajzi szerkesztéssel, külső, körbeforduló felületein kitárulkozó üvegfal portálokkal, befelé fordulóan szigorú matematikai rendszerű szerkesztéssel. A két szélső nagyüzlet tetején kialakított, lakóházakból és üzletutcáról megközelíthető gyermek játszóterületekkel, fenti elvek alapján megformált és összevont tetőfelépítményekkel épült.

Az épületek tömege, a homlokzatok, színek stb. a zalai dombosvidék táji szuggessztióját próbálja építészi eszközökkel megformálni. A földszintes, majd emeletes üzletek a 4-től 7 emeletig terjedő lakóházak emelkedő, süllyedő —, előre-hátra lépő negatív-pozitív tömegei között halmazt képeznek — „nőtt" várost idézve.

A „keskeny vállú" „lecsapott kalapú" kisvárosi léptékű lakóházak térbeli mozgása, szembefordulása és profiljai, a fokozott térbeliséget kívánják, egészen a loggia-korlátok (hátralépő tömeg = homorú korlátrend, előrelépő tömeg = domború korlátrend) formavilágáig egységbe vonni és a közelítéssel párhuzamosan, újabb és újabb művesigényességgel gazdagítani. Az épületek homlokzati, tömör jellegű szakipari falai négyzetes osztást jeleznek, az épületek dominálló drywit anyagú színei: fehér, sötétkék és terrakotta.

Gépészet, környezetkialakítás

A fűtés 2—2 tetőemeleti kazánból történik, melynek homlokzati ferde üvegfelülete formai előnyt kívánt kovácsolni a funkcionális igényből, felette az összevont kéményrendszert fehér, matt fémköpeny fogja össze.

Az épületek előtti járdák, térrészletek, nagyüzletek közötti átjárók és sétálók burkolatai, világítási és reklámfelületi megoldásai az egységes koncepciót kívánják szolgálni, remélve, hogy hatásukkal erősíteni tudják a főtér, majd a további II/A+II/B ütemek építészeti gondolkodásának és közlésmódjának egyre differenciáltabb kibontakozását.

V. Gy.

KISS IMRE

Erdészeti és Faipari Egyetem Könyvtára, Sopron

Építész: Kiss Imre (ÁÉTV)

Statikus: Káldy Barna
Függőfal-szerkezet tervezője: Dóka Sándor
Belsőépítész: Garajszky József
Épületgépész: Lovas József
Elektromos tervezők: Udvary János, Szmóla György
Mélyépítés: Murányi Tibor
Közmű tervező: Balogh Andrásné
A tervezés éve: 1974
A kivitelezés éve: 1976—1977

1. A könyvtárépület távlati képe
2. Belső főlépcső
3. Metszet, M=1 : 400
4. Helyszínrajz, M=1 : 2000
   1. Régi kollégium
   2. Új kollégium
   3. Konyha-étterem
   4. Távlati bővítés
   5. Könyvtár
   6. Központi épület
   7. Fórum
5. Földszinti alaprajz, M=1 : 400
   1. Feldolgozó
   2. Kiállító
   3. Hőközpont
   4. Sokszorosító
   5. Előcsarnok
   6. Műemlék-könyvtár
   7. Vezető
   8. Adminisztráció
   9. Ruhatár
   10. Előtér
   11. Szélfogó
6. I. emeleti alaprajz, M=1 : 400
   1. Kutató
   2. Folyóiratolvasó
   3. Tanári szoba
   4. Hallgatók szobája
   5. Kiadó
7. II. emeleti alaprajz, M=1 : 400
   1. Szabadpolcos olvasóterem
   2. Férfi W. C.
   3. Női W. C.
   4. Személyzeti W. C.

1. Vue perspective du bâtiment de la bibliothèque
2. Escalier intérieur principal
3. Coupe
4. Plan de situation
5. Plan du rez-de-chaussée
6. Plan du 1er étage
7. Plan du 2e étage

Az épület az Egyetem új kollégiumának közelében épült, a meglevő tanügyi épülethez vezető út mentén.

Az Egyetem régi könyvtára a célnak nem megfelelő, zsúfolt, korszerűtlen körülmények között működött. A könyvtár tulajdonában levő rendkívül értékes „Selmeci anyag" részére sem tudtak megfelelő helyet biztosítani.

A könyvtár elsősorban műszaki könyvtár, ezért különleges igényeket kell kielégítenie.

A tervezés során a Széchenyi Könyvtár Módszertani Osztályával folyamatos kapcsolatot tartottunk és javaslataikat felhasználtuk. Ennek alapján alakult ki a háromszintes megoldás.

A földszinten nyert elhelyezést az átvevő, az iroda, a sokszorosító és a kisméretű kiállító terem. Itt kapott helyet a klimatizált kivitelben tervezett műemlékkönyvtár a már említett nagyon értékes „Selmeci anyag" számára. A bejáratnálk ismeretű ruhatár készült, melynek személyzete az ellenőrzést is ellátja.

Az első emeleten kapott helyet a hallgatói, a tanári olvasó és a folyóiratolvasó szabadpolcos elrendezésben a sarkokon két-két kutatófülkével.

A második emeleten szintén szabadpolcos elrendezés készült a homlokzati felületek mentén elhelyezett olvasó, illetve kutató

1

2

Magyar Építőművészet 1979/1

Kiss György

öt fiatal kétzőművész kollektiv tárlata nyilt meg az egri Gárdosnyi Géza Szinházban. A tárlaton Csavlek, Duschanek, Kiss György, Mészáros Géza festőművészek és Tassy Béla grafikusművész alkotásai láthatók.

Magyar Hirlap 1977-29o-1o

Kiss György festő

„Csendélet" o. 60×70 cm

szerepel az 1978-as Studió Kiállításon

– katalógus a kötetben –

Kiss György

Művei szerepeltek a "Békés megyei művészek szobrai és plasztikái" c.kiállításon,Békéscsabán 1978-ban.

-katalógus a könyvtárban -

Kiss György szobrai

„Csatavesztes" bronz Ø 12,4 cm

szerepelt az 1978-as Studió kiállitáson
-katalógus a könyvtárban-

Kiss György

/felsorolja

Prém József: "Magyar költők szobrai" cimmel / a szobrok alkotóinak nevét:
Kiss György, Aradi Zsigmond, Szárnovszky Ferenc, Kallós Ede, Holló Barnabás [redacted] szerepelnek beszámolójában.
Kiss György Beöthy László dombormüvü képmását készitette komáromi szülőháza emléktáblája számára. Korábban Kifaludy Károly mellszobrát mintázta meg, s most Berzsenyi Dániel szobrát készíti Szombathely városa részére.
A kritika elismeréssel méltatja a müvész munkáját.

ÉLET, Bp. 1895. okt. 2o. VI. évf. 3. sz. 1o-11. lap.

Kiss György, festő

L: Deim Pál

Loska L: Vázlat a ... - 24-29.

Mozgó Világ, Bp. 1978. ápr. IV/2.

Kiss György

„Naphorong"
(repro)

Kovács Gyula: Érem műveszetünk ma
Művészet, 1977. szeptember – 37. lap.

Mariä Geburt. Ferienkurse 1934. — Schwesternschaft vom Roten Kreuz.

Kiss György

„Napkorong", bronz,
~~7.5 cm~~, 7.1 cm, 1976.

Művészet, 1977. 9. 37. old.

Kiss György

A Műcsarnokban Kunt Ernő festőművész kiállítása junius 10.-től,
a hódmezővásárhelyi Medgyessy Teremben Pálfy Gusztáv szobrászművész kiállítása junius 8.-tól,
a hódmezővásárhelyi Tornyai János Muzeumban Kiss György kiállítása junius 12.-től,
a Nemzeti Galériában Czinke Ferenc famet szeteinek kiállítása junius 14.-től tart nyitva, -közli a kulturális eseményeket ismertető rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. juni. 11.
XXI. évf. 24. sz. 8. lap.

Kiss György, Jestő

L.: Mihári Péter

Rózsa Gy.: Szolid ..... 7.

Népszabadság, Bp. 1976. szept. 15.

Kiss György

Kiss György Kossuth-szobra Balmazújvároson

tartozott, akik ennek az összetartozásnak az érzését meggyökereztc
Éppen ezért a magyar progresszió és a német demokratikus nemz
összhangja láttán választott: 1848-ban a forradalom, a magyar fo
Miután Bem 1849 tavaszán kiűzte a császáriakat Erdélyből, Molt
szász sajtó szerkesztését, toborzót írt a Marseillaise dallamára. Á
foglalva harcos költészetének legjavát, verseskötetet adott ki „Buzd
a német nép számára" címmel, majd a tollat karddal cserélte fel, é
tagjaként elhagyta Erdélyt.
Moltke verseskötetét a Bécsben mártírhalált halt „Robert Blum s
bosszulójának, Bem Józsefnek" ajánlotta, és egy példányt – mint id
josnak dedikált saját keze írásával. Ez a dedikáció több, mint a h
nyilvánítása az államférfi előtt: program. Egy olyan új, harmoniku
zásának programja, amelyet a nemzeti mozgalmak kell – céljaik e
teremtsenek.
De ha átolvassuk a verseskötetet, alig találunk olyan költeményt, am
nacionalista elvekért agitálna, mint a dedikáció. Még erdélyi vona
tük. Agitatív költészet, hiányzik belőle a személyes élmény feszültsé

Kiss György

A harmadikat *Kiss György* mintázta 1892-ben, egy 1847-es dagerrotípia alapján. A ké-
sőbbiekben szobrot készített az idős, a „turini" Kossuth emlékére is. Az 1894–1910 közt
felállított köztéri szobrok jórésze e két (*Kiss György*-féle) szobor szellemében ké-
szült.

Kossuth Lajos 1894. március 20-án bekövetkezett halála mélyen megrázta a közvéle-
ményt, felszakította a régi sebeket, felidézte 1848–49 dicső emlékét. Ezrek kísérték
utolsó útjára a Turinból hazahozott holttestet, s százezrek csatlakoztak a már 1894 áp-
rilisában megjelent felhíváshoz: hatalmas, maradandó emlékmű örökítse meg alakját,
kifejezvén a nemzet háláját, őrizvén ércnél maradandóbb emlékét. Az országos Kossuth-
szoborbizottság 1894-ben alakult, de a budapesti szoborcsoport csak 1927-ben került a
Parlament elé. A nagy városokban is csak 1904 után állították fel az egészalakos Kossuth
emlékműveket, szoborcsoportokat. Fürgébbek voltak a kisvárosok, falvak: 1894–1898
közt több mint húsz mellszobrot, 1908-ig száznál több Kossuth-emlékművet avattak or-
szágszerte. 1894-ben Siómaroson, 1895-ben Dunapatajon avatták *Kiss György* mellszob-
rát, mindkettő az idősödő, a „turini" Kossuthot ábrázolta. Országosan harmadiknak
avattak szobrot Bárándon, 1896. március 15-én. Ezt követte a berekböszörményi (1897),
a bihartordai, majd a balmazújvárosi szoborállítás (1898).

Sz Kürti Katalin: Kossuth szobraink története

iss György

Így – ellentmondva a Művészeti Lexikon adatának, ill. módosítva azt – a monori és a bihari szobrokat Kiss György mintája alapján készült Gerenday-féle szobroknak kell tartanunk. *Kiss György* alkotása a balmazújvárosi – idős Kossuthot ábrázoló – mű, amely megegyezik a siómarosival és a dunapatajival.

Alföld 1977/9 24.o.

Sz Kürti Katalin: Kossuth szobraink története

Kiss György grafikus
a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállí-
tásáról – melyet az Ernst Múzeumban ren-
dezték a múlt év dec.-ében, műve szerepelt.
„a Fal két oldala" c. (litho)

– ismerteti –: Találkozó a képek előtt.
Egyetemi Lapok, 1946. febr. 2.

Kiss György, festő – szobrászművész

A művész a Szakszervezetek Megyei Tanácsának jutalmazottja. A művész a tárlaton egyként kvalitásos művekkel jelentkezet a festészetben és a plasztikában. „Kohán" érmet (említve) – „Palacsintasütős csendélet" – „Tél" – „Padlástér nyitott ablakkal" festményei (említve). – „Michelangelo I–IV." érmei (említve)

Dömötör János: A XIX. alföldi tárlat Békéscsabán.

Békés Megyei Népújság, 1976. ápr. 25.

Kiss György: [szobrász]

L.:Kassák Lajos

Tüskés Tibor:Az avantgarde vonzásában 715-721.

Jelenkor, Pécs, 1977. jul.-aug. XX/ 7-8

Kiss György szobrász

az Ernst-Múzeumban rendezett Stúdió '75 c. kiállításon szerepelnek a művész alkotásai. — „Michelangelo-sorozat" — „Kalván-plakett" (emlétve)

Molnár Zsolt: Stúdió '75.

Magyar Ifjúság, 1976. jan. 9.

Kiss György grafikus

Febr. 7.-én nyílik meg Nagybátonyban a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának grafikai kiállítása. – A művész alkatása szerepel a tárlaton.

Ifjúsági Magazin, 1976. jan.

Kiss György, szobrász

A Baranya megyei Tanács kiadásában megjelent BUCSKY MIHÁLY monográfiája KISS GYÖRGY (1852–1919) szászvári születésű szobrászművészről.

— : A Jelenkor Mónikája

288.

XIX/3.

Jelenkor, Pécs, 1976. márc.

KISS GYÖRGY festő, grafikus
Budapest, 1943

1964-68 között végzett a Főiskolán, majd
vábbi három évig tanult Kádár György
kiállító művész, 1973-ban Gyulán, m
volt önálló bemutatója. 1973-ben De
- Vérbő, a legkülönbözőbb műfajokb
iparművészettel, plasztikával is foglalkozi
földi iskola folytatója, a széles ecsetvonásokn
nak azonban az életvidám szemlélete, temperamen
egyediséget ad. Grafikáiban a belső lényeg megragadásáv
ra alkotja a látott tárgyat, szituációt.

Művészéletrajzok 197

Kiss György festő 1

(1943 Bp. –)

Érettségi után Zófaragó szakmát tanult.

1964-től 1971-ig Kádár György festőművész nő-
vendéke volt a Képzőművészeti Főiskolán. 1972-ben
Derkovits ösztöndíjat kapott. Kendszeresen vesz részt
kiállításokon

"Ifjuság a szocializmusban" kiállitás katalógusa
MNG, Fiatal Képzőmüvészek Studiója 1976.

Kiss György

2.

„Világűrben"
o.v. 70x70 cm
– repro –

"Ifjuság a szocializmusban" kiállitás katalógusa
MNG, Fiatal Képzőművészek Stúdiója Bp. 1976

A Pécsi Műhely plakátjairól

Kiss György

„Variáció VI"

Pogány Gábor: Egy oldalas fiatal művész.
Művészet, 1976. november – 22. oldal.

Kiss György, Munkácsy-díjas szobrász-festőművész,
Salamon Nándor: Díjazottak, félidőben. Sopron, Lábasház.

Kiss György: Nyírbátor III, bronz, Ø11,7 cm, 1986

Művészet, 1988., 11-12, 1-old.

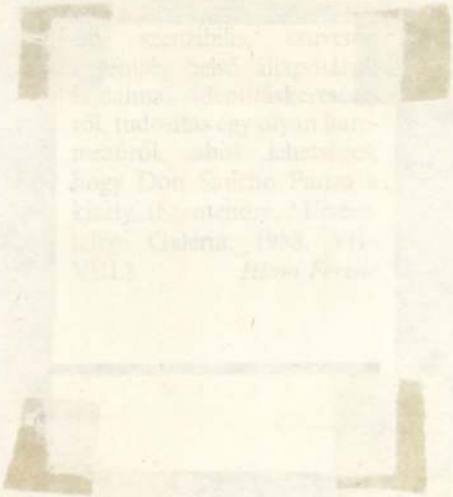

A MŰCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

KISS GYÖRGY

ÉREMKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1985. SZEPTEMBER 5-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DU. 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:
P. SZÜCS JULIANNA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

HELIKON GALÉRIA
BUDAPEST V., EÖTVÖS LORÁND UTCA 8.

MEGTEKINTHETŐ:
1985. SZEPTEMBER 5–29-IG

F. k.: Néray Katalin – 85-1414 GENERALART Dorogi Ny.

Kiss György

grafika-tárlata a „Studió" Galériában nyílt meg: számos műve szerepelt, így például „1973 január," „Vágta" és Küzdelem I.-II. Közölt műve: „Mezőrva," litográfia, 45 x 45.5 cm.

Horváth György: The Five Budapest Exhibitions.

The New Hungarian Quarterly, Budapest 1974. 53 sz.

1958

Kiss György

„Köfejtő"

Pozgány Gábor: Egy scholdalú fiatal művész
Művészet, 1876. november – 22 oldal

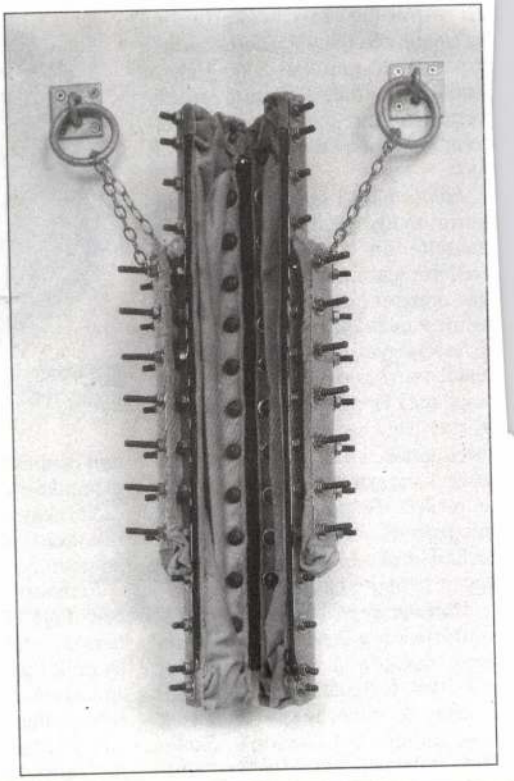

Cathy de Monchaux:
Biztonság, 1988,
cink, bársony, bilincsek,
60×37×15 cm

Nancy Graves: Conspiraled
V–9–99, vas, réz, bronz,
72,5×79×48 cm

művelődési miniszter üdvözletét tolmácsolta, kiemelve, hogy ez a megemlékezés is része annak a rehabilitálási folyamatnak, amelynek során nemzeti művészetünk méltatlanul mellőzött klasszikusainak kívánunk igazságot szolgáltatni.

Az első előadást *Kontha Sándor* tartotta. Felvázolta mindkét művész erkölcsi, szellemi és művészi fejlődését, hangsúlyozva Nagybánya s azon belül is elsősorban édesapjuk, *Ferenczy Károly* örökségének jelentőségét. A „nagybányai etika", a szorgalmas, kitartó munka tisztelete, a természet szeretete, a szociális érdeklődés egyaránt végigkísérte mindkettőjük életét. „Noémi hihetetlen akarással csak egy célra koncentrált... Odaadását a középkori miniátorokéhoz lehet mérni... maga tervezte, és szerzetesi alázattal, fáradhatatlansággal maga szőtte kárpitjait." „Ferenczy Béni Noéminál sokoldalúbb volt. Páratlan műveltségű ember, aki nemcsak a szobrászatban alkotott maradandót", hanem az éremművészetben, rajzban, akvarellben, művészeti írásaiban, sőt leveleiben is. Az ünnepi hangvételű méltatás keserű következtetésekkel zárult: „Az ilyenkor szokásos, az életművek lehető teljességét bemutató emlékkiállítás megrendezéséhez nagyon szegény az ország, nagyon-nagyon szegények az arra illetékes intézmények. Nagyon szegények a kiadók is, mert semmiféle könyvre, kiadványra nem futotta... Nem baj, jól van ez így, így szoktuk meg ebben a tékozló szegény országban."

Második előadásként *Illyés Má-*

KISS György szobrászat

Új Művészet, I.évf.1.sz.1990

ria Ferenczy Béni szobrászatának néhány speciális problémáját elemezte. A századvég és a századforduló idején felvetett kérdésekre, a talapzat, a torzó és a szimmetria problémájára adott válaszokat vizsgálta, *Rodin* és *Maillol* megoldásaihoz viszonyítva Ferenczy Béni eredményeit.

Jankovich Júlia Ferenczy Noémi személyiségéről tartott előadást. Életéről, munkáiról kevés dokumentum maradt fenn, sok műve szét is szóródott a világban, őrzési helyük, tulajdonosuk ismeretlen. A tanítványok, művészbarátok, műteremszomszédok egybehangzóan puritán, elzárkózó, csak a munkájának élő, egyre jobban elmagányosodó embernek írták le. Visszavonultsága ellenére vállalta 1950-től a főiskolai tanárságot, mert ezzel is szolgálni akart, át akarta adni az élete során felgyülemlett szakmai tapasztalait, másokat is meg akart tanítani az általa felújított ősi szövéstechnikára, meg akarta szeretteti az emberekkel ezt a művészeti ágat.

Pálosi Judit Ferenczy Noémi alkotói módszeréről értekezett. Ismertette azt a sajátos, középkori eredetre visszanyúló gobelintechnikát, amelyet Ferenczy Noémi kialakított magának, s melynek lényege a festőiséggel és a festménymásolással való szakítás, a saját tervnek saját kezű kivitelezése, a terv szövés közben való szabad formálása, újrateremtése, az anyag és a szövéstechnika maximális figyelembevétele mellett. Szomorú csattanóként hangzott el, hogy ennek a nemes technikának a főiskolai oktatása éppen napjainkban szűnik meg.

Muradin Jenő kolozsvári művészettörténész a Ferenczy család szerepét méltatta a modern magyar művészet történetében. Külön kiemelte – tekintve, hogy erről mások nem szóltak – az édesanya, *Fialka Olga* érdemeit, aki *Matejko* tanítványaként szintén festőművésznek készült, s akinek művészi érzékenysége, műveltsége, tájékozottsága, széles körű nyelvismerete meghatározó volt gyermekei sorsának alakulásában is. Figyelmeztetett arra is, hogy elfogultságtól mentesen kell megvizsgálnunk a testvérpár politikai elkötelezettségét, a baloldali eszmékhez való vonzódásukat, a munkásmozgalommal való kapcsolatukat, de 1956 szerepét is, életük utolsó idejének tragikus fordulataiban.

Kiss György: Száz éve született Ferenczy Noémi, 1990, vert érem, bronz, 42 mm

Ferenczy Béni tanítványai nevében *Vígh Tamás* szobrászművész beszélt. Méltatta a Magyar Éremgyűjtők Egyesülete érdemeit a megemlékezés létrejöttében, majd Ferenczy Béni mindössze négy évig tartó, de mégis korszakalkotó jelentőségűnek tekinthető főiskolai tevékenységét jellemezte. A *Lyka Károly* és *Réti István* reformjának szellemében dolgozó, a művészet szabadságát mindenek fölé helyező Képzőművészeti Főiskolán 1945 és 1949 között vonzó művészi-esztétikai lehetőségeket, valódi alternatívát kínált tanítványainak, elhatárolódva a háború utáni évek többi irányzatától, mind a konzervatív, mind az Európai Iskola szellemisége szerint dolgozó szobrászoktól.

Végezetül *Mészáros István*, a Magyar Éremgyűjtők Egyesületének főtitkára néhány közérdekű bejelentést tett. Ismertette azt a kiadványt, amelyet *Gosztonyi József* állított össze, s amely Ferenczy Béni valamennyi érmének szakszerű leírását tartalmazza, közölte továbbá, hogy az egyesület az évforduló alkalmából felkérte Vígh Tamást egy Ferenczy Béni- és *Kiss György*öt egy Ferenczy Noémi-emlékérem elkészítésére.

Az emlékülést követően a múzeum emeletén a Ferenczy Béni érmeiből rendezett kiállítást – a művész özvegyének jelenlétében – Kontha Sándor nyitotta meg. *T.Á.*

Emlékeztető

Ötven éve írták: „Őszi kiállításán ezúttal csupa kisebb-nagyobb gyűjteményt mutat be a Műcsarnok a régebben szokásos tömegtárlatokkal szemben. Mindig az volt a meggyőződésünk, hogy ez a helyes módja a kiállításrendezésnek, s ahhoz, hogy a Műcsarnok most már, úgy látszik, állandósítja ezt a módszert, csak gratulálhatunk. De a gyűjteményes kiállításnak is, mint mindenféle kiállításnak, a minőség adja meg az értékét. Minden attól függ, hogy milyen művészetet válogat össze a Műcsarnok. S ha erről a feléről vesszük szemügyre a kiállítást, már jóval kisebb az elragadtatásunk."

(Elek Artúr: A Műcsarnok őszi tárlata. Újság, 1940. október 12.)

„SZAKADÉKOK ÉS GERINCEK" IV.
RIDGES AND CREVASSES
1985

KISS GYÖRGY
1068 BUDAPEST
Majakovszkij u. 112.
Telefon: 217-918

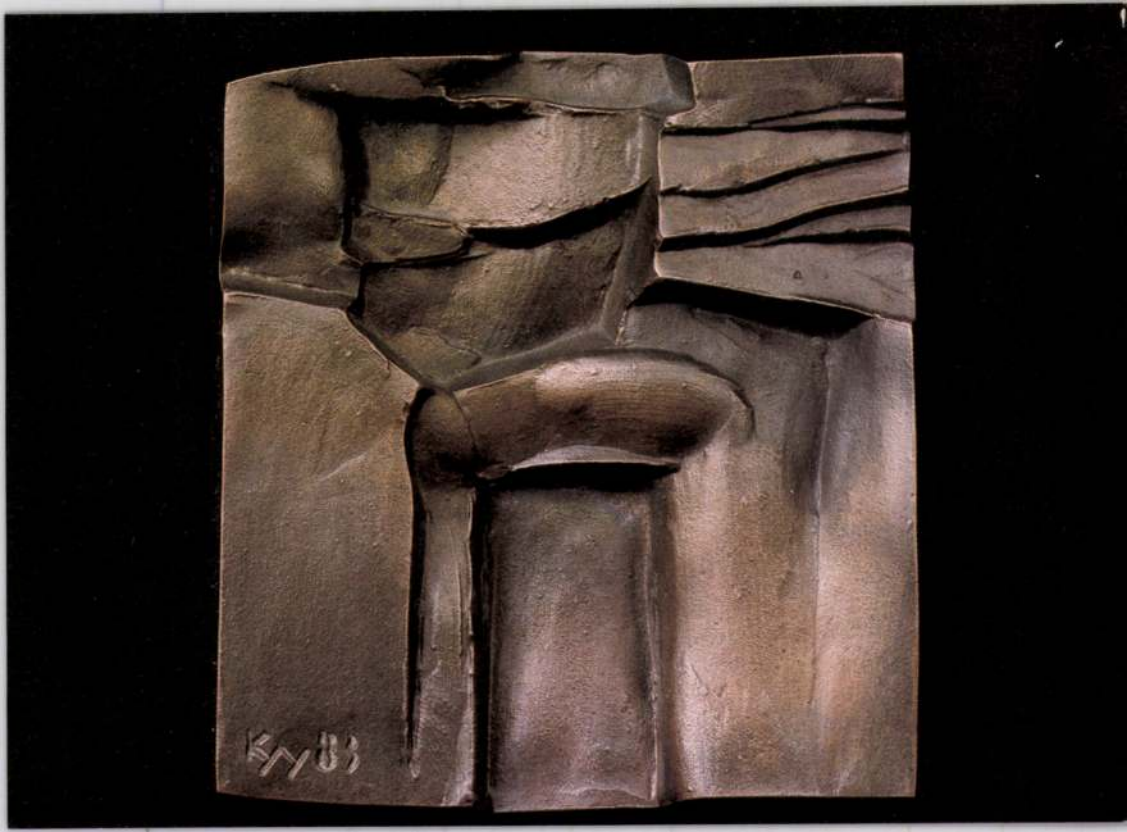

„A NAGY KAPU"
„ENTRANCE"
1983

KISS GYÖRGY
1068 BUDAPEST
Majakovszkij u. 112.
Telefon: 217-918

Ky 83

„TÖREDÉK" VIII.
„FRAGMENT" VIII.
1982

KISS GYÖRGY
1068 BUDAPEST
Majakovszkij u. 112.
Telefon: 217-918

„KÖTÉSEK" IV.
„BANDAGES" IV.
1979

KISS GYÖRGY
1068 BUDAPEST
Majakovszkij u. 112.
Telefon: 217-918

Miss György

„Fertőzákosi kő-
fejtő III"

Pogány Gábor: Egy sokoldalú fiatal művész
Művészet, 1976. november – 22 oldal

Kiss György

„Kompozíció"

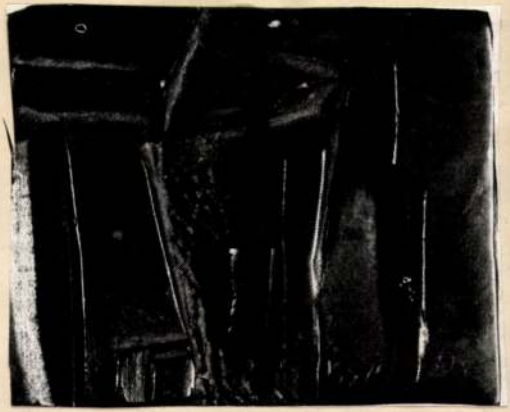

Pogány Gábor: Egy oktoldalas fiatal művész
Művészet, 1976. november – 22 oldal

Kiss György

Kiss György művészetében az utóbbi időben az erőm plasztika dominál a festészet és grafika rovására.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

A művészt az emberi test szép-
sége sem hagyja hidegen. Folya-
matosan mint arra női akt so-
rozatát.

Fogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Nemrégen készült el Kiss György egy építészettörténeti érmesorozattal. A különböző művészettörténeti korok építőanyagai és építéstechnikája lesz ábrázolható az érmekről.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal müvész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Az emberi figura Kiss György képei-
től évek óta hiányzik, de ennek
ellenére gyakorta előfordul.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

A Rákóczi-jubileumra készített
Pro Libertate" c. érem előlapján
"a bárlótartó lovaslendületes alak-
ja egyedül is tömeget séjtett.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal müvész.
Müvészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György fertőrákosi malomhőbányá-
ban tett látogatása utáni festményeinek
hovypozíciója az anyaletekus kubiz-
mussal rokon. Az kubisztikus megfogal-
mazásmód csak a témából következő külső-
ség.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal müvész.
Müvészet, 1976.november - 22.oldal.

Kiss György

A felsőrákosi hőbánya különleges fényviszonyai is felkeltették Kiss György érdeklődését. A fényerő szakaszos és folyamatos csökkenése alkalmasabbnak bizonyult az olaj festék használatánál.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal müvész.

Müvészet, 1976.november - 22.oldal.

Kiss György

A makomhóbánya érdekes térszerkezetének, a pozitív tömbök és negatív terek viszonyának megjelenítése csak térben lehetséges. Érzékletes lehéprését láthatjuk Kiss György e témájú plakettjein.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.

Művészet, 1976.november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György plakettjein a bronz felületek eltérő módon való munkálása látványszerűleg szinte azonos a fertőrákosi olajképek és litografiák megoldásaival.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976.november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György szeme érzékenyen a mai élet minden jelenségére, a tudományos eredmények, az ipari technika is művészi emóciokat vált ki belőle.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976.november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György munkái, melyek korunk
técknizáltságát kívánják tudatosí-
tani, nem a szó szoros értelemben vett
munka vagy gépábrázolás ak.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal müvész.
Müvészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György „Terás" című olajfestmény sorozatának egyetlen darabján sem ismerhető fel hirtelenül egy vasol-vasító valamely üzemegysége.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal müvész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György a mult év folyamán tanulmányi kirándulást tett a dunaújvárosi vas és acél olvasztó műbe. E sorozat képei ottani látogatását követően keletkeztek.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Akik látták a hokócsapolást, Martin-kemencét, vagy a vasöntést, benne érzik magukat Kiss György festményei láttán a vas, gyár forró, tüzes atmosz-firáju légkörében.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal müvész.

Müvészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György olajfestményeit nézve, a felületes szemlélő hajlamos azt a következtetést levonni, hogy a képek az absztrakt expresszionizmus, a gesztusfestészet jellegzetes darabjai.

Pogány Gábor: Egy sokoldalú fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György művészete a valóság talaján áll, a reális világból indul ki, annak jelenségeit dolgozza fel, formálja át a maga látásmódja szerint.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal müvész.
Müvészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

A művész „Keletkezés" c. olajfestmé-
nyét értelmezhetjük az őskaon ker-
dődő keresődésének, de felfoghatjuk
biológiai tanulmányként is.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

„A fal két oldala" Kiss György e festménye keresztmetszet, amelyen egyaránt jelen van a barátságtalan téli világ az azt hirehesztő betonzúteg és a szoba a nyitott kandallóval.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal müvész.
Müvészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György „A fal két oldala" című képén meghatározó szerepet kap a vonal és színkompozíciója, a faktúra ezúttal elsősorban a hangulatot.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

A művész Kohán György emlékeimre egy kohán kohán - kompozíció plasztikus változata. A felület - alakítás, a cirellálás segíti a képi hangulat még jobb megközelítését.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György a fertősákosi malomkőbá-
nyában tett látogatása után olajhéjem
a kőfejtő szerkezetet, kangulatát, rá
gyakorolt érzelmi hatást ábrázol.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

A feltörákosi malomkőbánya meg-
tekintése Kiss Györgyöt több litografia
és eremsorozat, festmény készítésére in-
spirálta.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal müvész.
Müvészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Egyik legmaradandóbb főiskoláskori élménye Kiss Györgynek a feltörákosi malomhőbánya megtekintése volt. Ez az élmény számos munkáyainak dókászületét motiválták.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György nem csak festő, hanem
grafikát és ékszereket is készít, üveg-
ablakot és gobelint tervez. Valamenny-
nyi tevékenysége magas színvonalú.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György vándormotívumai
nemcsak kétdimenziós technikában,
hanem különböző időben is több-
ször felbukkannak.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976. november - 22.oldal.

Kiss György

Műveit számos közgyűjteményben megtalálják, vásárolt tőle a Kulturális Minisztérium a Nemzeti Galéria és a Művészeti Alap.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.

Művészet, 1976.november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György rendszeresen részt vesz
a Fiatal Képzőművészek Stúdiója -
nak kollektív kiállításain és pálya -
zatain.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976.november - 22.oldal.

Kiss György

1972 és 1975 között Derkovits ösztöndíjas volt Kiss György. 1967 óta minden jelentős országos és megyei tárlaton kiállították munkáit.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal művész.
Művészet, 1976.november - 22.oldal.

Kiss György

A Képzőművészeti Főiskolán Kiss György Kádár György növendéke volt. 1971-ben végzett, mint festőművész.

Pogány Gábor: Egy sokoldalu fiatal müvész.
Müvészet, 1976.november - 22.oldal.

Kiss György

Kiss György a skatulyárhatatlan
művészek közé tartozik. Most 33
éves. Érettségi után 3 évig kőfara-
góként dolgozott Majd a képzőművé-
szeti Főiskolára járt.

Pogány Gábor: Egy soholdalú fiatal művész.
Művészet, 1976. november – 22. oldal.

Kiss György, szobrász

a pécsi V. Országos Kisplasztikai Biennálén szerepel a művész műve.

Romváry Ferenc: Kisplasztikai biennálé,
Dunántúli Napló, 1976. okt. 10.

1 Kiss György: [illegible]
olaj, vászon, 30x40 cm, 1973 (fotó [illegible])

2 Kiss György: Fertőrákosi kőfejtő III.,
bronz, 74x94 cm, 1974 (fotó Pálinkás)

3 Kiss György: Kőfejtő I.,
litográfia, 44x57,5 cm, 1973 (fotó Sztojka)

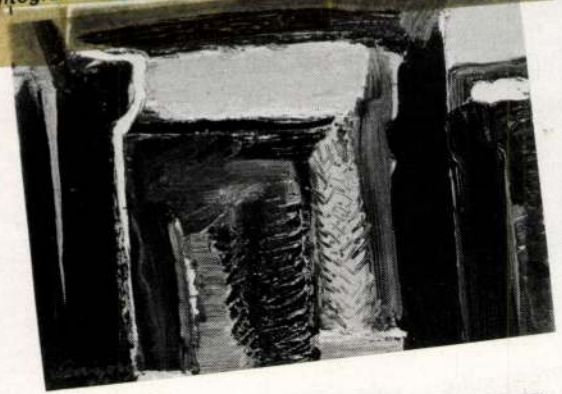

2

3

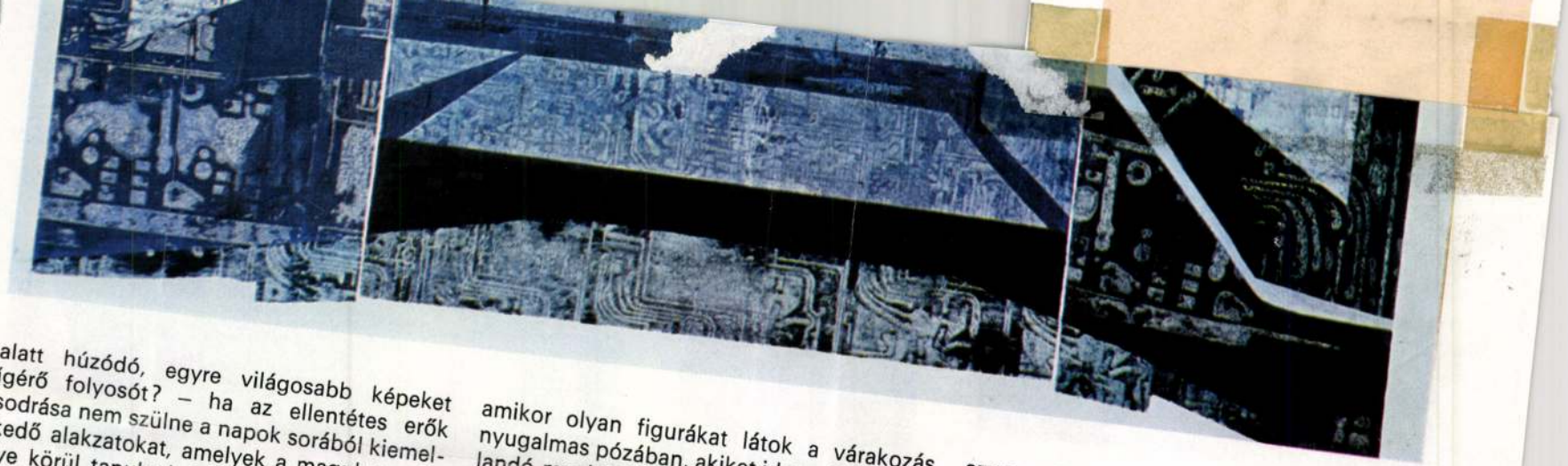

alatt húzódó, egyre világosabb képeket amikor olyan figurákat látok a várakozás azonosuljon vele. Thézeusz úgy távozik
ígérő folyosót? – ha az ellentétes erők nyugalmas pózában, akiket idegenkedve, ál- tőle, hogy feléje indul, s úgy indul feléje,
sodrása nem szülne a napok sorából kiemel- landó meghökkenéssel nézek, mert ablakok hogy örökre távozik, mert a kapukon túl is
kedő alakzatokat, amelyek a maguk tenge- előtt ülve ablakok, ajtók előtt ülve ajtók minden cél egy újabb labirintus felé von.
lye körül tanulnak forogni? – ha az előre- maguk is, semmi egyebek, telve azokkal a Ezek a képek hatalmas epikus ívekben szö-
nyomtatott áramkörök determinációiból nem bonyodalmakkal, amelyek túl is vannak vik egymásba a drámákat, s nehéz valame-
nyernénk, minél tovább szemlélődünk, an- rajtuk, meg nem is; vagy olyan figurákat, lyiknél megállni: ami az egyikben izgalmas
nál inkább szabad áramot, mely úgy kezd akik mozdulatlanságukban is mozognak, feszültség, a másikban megtisztult tudássá
delejezni bennünket, mint a betűk labirin- egyik tükörtől a másikig, egyikből a nap néz változik. Mindegyikre szükségünk van – ha
tusából fölszálló értelem? Nem jó-e tömé- vissza és semmi más, másikból az éjszaka és már egyszer rólunk van szó. És minden rész-
nyen élvezni a tudatot, hogy naptárunk semmi más, de tükrök, az én tükrei, arc- letre, annak ellenére, hogy sokszor ismét-
mindig is ilyen, soha nem egészen vigaszta- másaink mindig valami másban, ahogy csak lődnek. Az ilyesmit csak másnál unja az
lan? Hol látjuk itt azt a falat, mely e kép és magunkat ismerjük föl a világban, utainkat ember. Ezért, mint Bachnál, Ország Lilinél
világunk közé állhat? – Hogy mondjak le az útvesztőkben. Az igazi szfinx – az én, aki sem.
azután magamról mint hasznos analógiáról, Ariadnévé változva várja, hogy Thézeusz

ROZGONYI IVÁN

Kiss György

4 Kiss György: Izzásban VI., olaj, vászon, 40x50 cm, 1976 (fotó Cservenka)

Művészet, 1976. 11.

A Pécsi Műhely plakátjairól

1975. április legelején meglepően újszerű, színes plakátok vonták magukra a pécsi járókelők figyelmét. Politikai plakátok Április 4. tiszteletére, szöveg, jelszavak nélkül. Még elhelyezésük sem volt megszokott: mindig egymás mellett, egy sorban a nyolc plakát. Fiatal pécsi művészek egy csoportja, a Pécsi Műhely négy tagja készítette a meglepetést keltő, szokatlanul friss, lendületesen megoldott plakátokat. *Ficzek Ferenc, Halász Károly, Kismányoki Károly* és *Pinczehelyi Sándor* munkái közül most Pinczehelyi egyik plakátjával foglalkozunk részletesebben.

A plakát három sorban egymás felett elhelyezett képpárból áll, egy-egy kép négyzet alakú. A hat négyzet mindegyikén ugyanaz a tárgyi motívum látható: ötágú csillag és virág. Vízszintesen mindegyik négyzetpár – kompozícióját tekintve – azonos, ellenben színben felcserélődik az alap és a forma. Függőleges irányban maga a kompozíció is változik a geometrikus forma – csillag – és

ban egy variációs sor jön létre, amennyiben a plakát egész felületét három függőleges sávra és három vízszintes sorra bonthatjuk. A bal oldali szélső sáv kék, ebben jelenik meg a virágokon a vörös. A kék és a középső vörös sáv között, mintegy átmenetként, a csillag vörös foltja, illetve a virágoktól fokozatosan elborított geometrikus forma kék-vörös felülete látható. A plakát középső függőleges tengelyében a tiszta vörös felület uralkodik. Ebbe nyúlik be balról a csillag kék széle, jobbról a kék-vörös virágok közvetítő színfelülete. A jobb oldali lezáró tengelyt ismét a kék alkotja. Az egész felületen így három fő irány hangsúlyozódik: a három függőleges tengely által kiemelt függőleges, a középső vörös sáv cikcakkvonalban változó diagonálisainak eredője, valamint a bal felső sarokból a jobb alsó sarokba vezető diagonális.

Az elsődleges látványstruktúra szintjén a plakát szorosan kapcsolódik Pinczehelyi ko-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-063, 387-748, 340-726

1976 SEP 17

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Kiss György, grafikus

— GRAFIKAI KIÁLLÍTÁS. Ma délután fél 6 órakor Gyulán, a Dürer Teremben B. Supka Magdolna művészettörténész nyitja meg a képzőművészeti világhét tiszteletére rendezett, Békés megyei képzőművészek munkáiból álló grafikai kiállítást. Gyulát Kiss György, Koszta Rozália és Szekelyhidi Attila művei képviselik.

PETŐFI RÁDIÓ: 4.30—8.05 Azonos a Kossuth rádió műsorával 11.46 Hírek, 12.46

Kiss György, festő

Egerben, az V. országos akvarellbiennálén szerepelnek a művész művei, jellegzetes kompozíciói. (emlétve)

F. Ludányi Gabriella: V. országos akvarellbiennálé Egerben.

Népújság (Heves), 1976. aug. 27.

Kiss György (tanuló).

Salgótarjánban a megyei József Attila Műv. Központ szervezésében művelődési tábor működik. – Kiss György Somoskőújfaluból jött a táborba. A képzőművészeti szakban dolgoznak. Felvették a képző- és Iparművészeti Szakközépiskolába.

T. E.: Látogatás a megyei művelődési táborban.

Nógrád, 1946. aug. 27.

Kiss György, festő- és grafikusművész

A városligeti Műjégpálya dísztermében az 1982–83. évi Ezüstgerely-pályázat alkotásai láthatók jún. 18.-ig. Méltán kapott díjat Riger Tibor, Kiss György, Topor András. Művcik korrekt fogalmazással közelítik a megoldást.

Losonci Miklós: Világot szépítő alkotások.
Pest Megyei Hírlap, 1984. jún. 13.

Kiss György érmei*
Helikon Galéria, 1985. IX. 5–IX. 29.

Ősi népi bölcsesség szerint: az a tiéd, amit megeszel. A csodálkozó csecsemőt is a tapasztalati világ csak akkor nyugtatja meg igazán, ha biztonságban, „testén belül" tudja azt.

Kiss György
festő és szobrász
művész

MŰVÉSZET 1985/11-12/97

ehhez a mozgalomhoz tartozott, egyesek elsősorban jelhasználatukkal *(Sóskúti Tibor)*, mások gesztusaikkal (Dévényi János). Ugyanakkor *Reisz Péter* és *Várnagy Tibor* inkább visszaélt e kifejezésmód adta maníros lehetőségekkel, náluk kompozíciós bizonytalanságot takarnak el az expresszív jegyek. Megállapíthatjuk viszont, hogy *Hermann Zoltán* és *Csurgai Ferenc* élni tud a kor diktálta kifejezési eszköztárral. Műveik végtelenül kellemetlenek és irritálóak voltak ennek következtében. Érdekes volt még megfigyelni, hogy a *Sváby*-féle expresszionizmus hogyan ütközik ki tanítványainál, s hogyan különbözteti meg magát e pár éves formavilágtól; például az előbbieknél összefogottabbnak és narratívabbnak tűntek *Turi Éva* és *Palkó Tibor* munkái.

A grafikai anyag izgalmasabb lapjai is az újexpresszivitás jegyében fogantak. *Nagy Ádám Láz* című munkájánál zaktes grafikáira is, amelyeket hasonlóan precízen készített el. *Gábor Imre* szitanyomata is csak a színfelbontáshoz jól értő szakembert kívánt.

A második kiállítási szakaszban heterogénebb volt az összkép. Ennek festészeti anyagában *Gerzson Pál* növendékei voltak túlsúlyban. A mester színvilágán keresztül egymással is rokonítható képek határozott, jó kompozíciós rendszerükkel rendkívül szimpatikusak voltak a ki tudja, miért dekomponált művek között. A „mintha nem is most készült volna" érzés fogta el a nézőt sok olyan mű kapcsán, amely sem tartalmában, sem formájában nem hordozott semmi újat, semmi fiatalosat. Olyan művekre gondolok, mint *T. Szabó László Bauxitbányá*jának naturalista tablója, *Tzontzoglu Georgios Bálint Endre*féle töredéke, *Lajta Gábor Koncertszünet*je.

Ezt a sort hosszan lehetne folytatni, de fölösleges. A megállapítás ezzel kap-

Palkó Tibor: Füge, olaj, vászon, 100x180 cm, 1985

Egy másik tétel, a befogadás etikettnormája viszont ezzel ellentéteset parancsol: mindent a szemnek, semmit a kéznek. Csak abból a gyerekből lesz szocializált lény, aki megtanulta, hogy sem a standra kitett gyümölcsöt, sem a posztamensre helyezett alkotást nem fogdoshatja össze.

A bekebelezett műtárgy és az érinthetetlen műtárgy között van egy harmadik, egy vékonyka ösvény, ezen jár bevallva-bevallatlanul az éremművész. Tudatosan nem érmészt, érmekészítőt mondtam, mert utóbbi az ember csecsemő énjére is számítani kénytelen. Az ezüstpénz, az aranypénz valódiságáról a föníciaiak óta megharapva lehet a legbiztosabban meggyőződni.

Az érmet elég lenne kézbe venni. Elég lenne a tenyérben melengetni, az ujjbeggyel megérinteni a rücsköket, a köröm szélével végigkövetni a bemélyített barázdát. Lenne – mondom, mert némi kárörömmel vegyes büszkeséggel vettem tudomásul, hogy ebben az élvezetben csak műteremlátogatónak és kiállításrendezőnek és közöttük jómagamnak lehet része. Jómagamnak, aki ismerkedvén *Kiss György* megnyitásra váró kollekciójával, taktilisan, tehát rendeltetésszerűen fogyaszthattam az eléterített anyagot.

A találkozás élménye előtt még hajlottam arra, hogy a magyar éremreneszánszot és általában a legújabb kori érem művészetet ne tartsam másnak, mint az elmulasztott és ellehetetlenített plasztikai megnyilatkozások frusztráció szülte kifejezését. Ne lássam az érmeket többnek a tenyérnyi bronzokba száműzött kísérletek gyönyörű szelencéinél, azoknál, amelyek csak arra várnak, hogy jobb korok, gazdagabb mecénások, tékozló kedvű vevők homlokcsókjai nyomán az elvarázsolt

Kiss György: Fertőrákos I, bronz, 8,5x6,2 cm, 1978

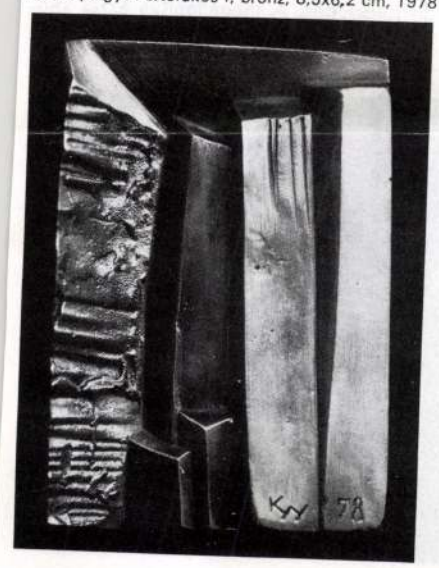

Kiss György: Hamburger Péter portréja, bronz, 11 cm, 1982 (fotók Sulyok M.)

létből ismét kis-, közép- és nagyszoborrá változzanak.

Az előítélet látványosan mondott csődöt Kiss György műveinél. Ezek a simára polírozott vagy rücskösen hagyott, gondosan cizellált vagy érdesre vésett bronzrögök, ezek a tektonikus mozgást idéző „legkisebb értelmes egységek", ezek az oldal- és fölülnézetből megidézett épületemlékek, ezek a természetet óriásmolekulákban elbeszélő képződmények, ezek a futó hangulat visszaadására alkalmas szóttan jegyzetek nem tartoznak a szegénység szülte elvetélt nagyszobrászat körébe.

Inkább olyan sötétben is élvezhető festmények, amelyek a konkrét, kézzelfogható valóság iránti vonzalmukban elhagyták létmódjuk egyik lényegét, a színt, és felnagyították anyagszerűségük egyik bizonyítékát, a faktúrát.

Embriószobrászat, vakfestészet? Persze meddő játékok ezek az egyre renitensebb és egyre skatulyázhatatlanabb technikákkal és műfajokkal. Amikor figyelmükbe ajánlom önöknek a festő-grafikus-szobrász Kiss György érmeit, erre elsődleges okot nekem sem az intermediális mondanivaló kínálta. Inkább az a kvalitás, amely hordozóanyagtól függetlenül, valósággal liofilizálta és pasztillává sűrítette a látványvilág egészét.

Igaz, a pasztillahasonlattal megint csak közel kerültem e bevezető nyitóképéhez, a totális bekebelezés látomásához, a befogadásnak ehhez a legősibb, legelsődlegesebb formájához. A csökönyösen visszatérő vízió miatt szolgáljon mentségemül Kiss György főműve, a kiállítás díszhelyén látható bronzhamburger, amely portrészerű részletei ellenére – vagy éppen azért? – mégiscsak kannibálösztönünkre számít.

P. Szűcs Julianna

* Elhangzott a kiállítás megnyitóján

Kiss György, festő-grafikusművész

Óhuta, a Kékes alatt, Parád fölött van. A hétvégi házakban egyre több új arcot látni: ide költöztette körzobrait Nagy Sándor, ide jár témáért a festő Kiss György, a grafikus Garami Béla.

Moldvay Győző: „A Föld születése."
Népújság (Heves), 1983. szept. 3. 5. old.

KISS György

"Kiss György négy érme (a Képcsarnok dijazottja) váltást sejtet. Az Ablaktöredék (1983) még korábbi hagyományőrző igyekezetét dokumentálja. Ujabban készült munkáin mintha festményeinek expressziv erejét fokozná tovább - térbe helyezve. Rajtuk kevesebb, nagyvonalubb mintázás, néhol robbanásig feszült formahalmozás uralkodik. A Hegygerinc és A Nagy Kapu olyasmit sejtet, hogy a szobrász - megelégedve a kis részletek szorgos tanulmányozását - növelve a rálátás távlatát, nagyobb összefüggések, ütközésére kész erők kifejezésére törekszik, a bronzérem lehetőségeit messze kiaknázva."

SALAMON Nándor: Mérlegen az 5. Országos Érembiennálé. = Uj Forrás, 1986. 1.sz.56.p.

Kiss György: szobrászművész

7 Kiss György: Töredék VIII, bronz, ∅ 9 cm, 1982

Művészet, 1984. febr. 14.–old.

Kiss György

Alföldi Tájlat Békéscsabán.

M. Kunsert.
1987. IX. 12.

Kiss György.

Vásárhelyi őszi tárlat.

Népszava

1986. XI. 21.

Kiss Géza

Perbati vásár

Magyar Nemzet 1986. XII. 6.

Kiss György

Szolnok megye tanácsának díja
az V. Szolnoki képzőművészeti
triennálén

Magyar Nemzet 1987. VI. 15.

Kiss György

Kiállítási kalauz

Évadnyitó tárlat a Bolgár Kultúrában

Hétfőn emlékeztünk meg Bulgária nemzeti ünnepéről, az ország felszabadulásának 41. évfordulójáról, s ebből az alkalomból szép kiállítás nyílt a Bolgár Kultúra Népköztársaság úti székházában *Ljubomir Szamardzsiev* festőművész munkáiból. A tárlat, amely egyben a frissen felújított intézmény évadnyitó bemutatója is, jó keresztmetszetet ad a fiatal mester munkásságáról, aki az egyik legfontosabb bolgár művészeti központban, Plovdivban dolgozik.

Plovdiv olyasféle centruma a bolgár művészetnek, mint a magyarnak Szentendre. Szellemi csoportosulás inkább, semmint egységes festőiskola: az idetelepülő művészek kezdettől fogva megőrizték alkotói önállóságukat, s a legkülönfélébb felfogásokban dolgoznak. *Egyvalami köti csak össze őket, ez pedig a közös élmény: Plovdiv városa.*

Ennek a városnak ugyanis varázsa van, mi több: művészetet formáló és meghatározó ereje. Múltja tradíciókban gazdag. Falai között laktak trákok és rómaiak, megfordultak bizánci és török hódítók, de itt ringott a nemzeti újjászületés, a „vazrazsdane" bölcsője is. Különös ellentéteket felsorjáztató külsőségei, kelet és nyugat hatását ötvöző atmoszférája, népi stílusú architektúrája és mozgalmas életvitele szinte predesztinálták arra, hogy sok más mellett a festői látásmód fejlődésének is egyik legfontosabb bázisa legyen.

Nem véletlen, hogy az utóbbi másfél évtizedben a bolgár festészet vérkeringésébe friss vért hozó áramlatok többsége itt bontakozott ki, illetve innen indult hódító útjára. Plovdiv földrajzi, gazdasági és társadalmi sokrétűsége ugyanis minden más bulgáriai tájegységnél nagyobb erővel készteti gondolkodásra, képzettársításokra és filozófikus meditációkra a művészeket, s ami ezzel együttjár: új formanyelv kialakítására. A szürreális és konstruktív formák, a népművészeti, pravoszláv és mitologikus elemek újszerű felhasználása a plovdivi festők révén lett általánossá a kortársi bolgár piktúrában, ők azok, akik meghonosították az intellektuálisan bonyolult (mert többrétegű), és mégis egyszerű, tömör képfogalmazást.

Ljubomir Szamardzsiev festészete erősen magán viseli a fentebb körvonalazott pikturális karakter sajátosságait, de megállapíthatjuk, hogy a tipikusnak tekinthető vonásokat számos *egyéni színnel és ízzel* kombinálta. Nagy élménye a bolgár múlt, a vidéken még ma is eleven népi-népművészeti hagyomány, azok a sokszor csak érzelmi síkon megnyilatkozó etikai intimitások, amelyek a falusi közösség életéből sarjadnak ki. Témát ad számára a sokszínű plovdivi óváros is, ahol minden épület, utca a hősies és romantikus bolgár múltra emlékeztet, és gyakorta elidőzik az emberi arcnál, amely mögött a lélek mélyrétegeit, a tovább élő múlt, s az új utakat nyitó jelen összeütközéseiből adódó belső konfliktusok természetrajzát, sorsalakító fordulatait keresi.

Kis méretekben, szerény hangon, és mégis látványosan, sokféle képszerkesztési módszert felhasználva fogalmaz, mindez azonban nem vezet eklektikumhoz munkáin. Nem vezet, mert a harsány népi kolort, az ütemezett formákat, a tárgyi-természeti világtól indikált élményt s korábbi emlékképeinek valóság fölé növő költői mozzanatait *harmonikus rendbe* olvasztja, amely harmónia alapja humanista magatartása, néphűsége és nemzeti büszkesége. Egyetemes igénnyel tud vallani egy fiatal nép törekvéseiről és mindennapjairól, s ez olyan érdem, amely előtt meg kell emelnünk a kalapot!

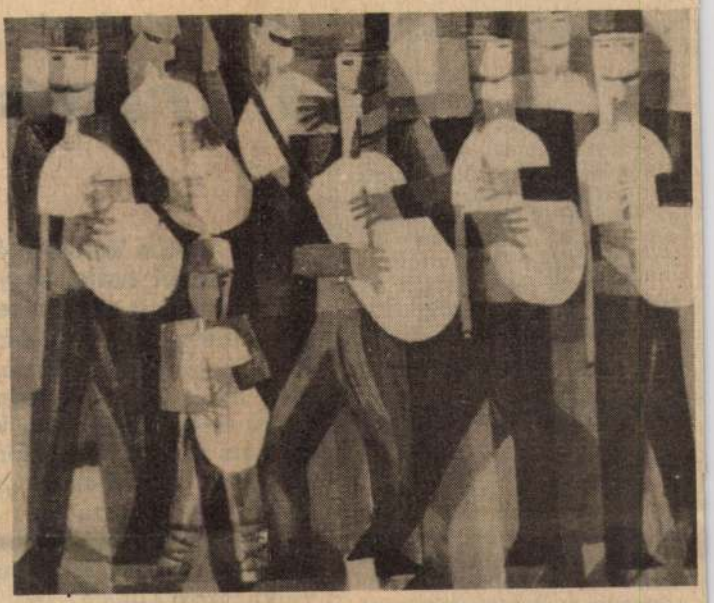

Ljubomir Szamardzsiev: Dudások

Kiss György dinamikus érmei a Helikon Galériában

Éremművészetünk legújabb kori metamorfózisa, illetve e metamorfózisban rejlő kísérletezési lehetőségek nemcsak a szobrászat művelőit hozták lázba, de hatással voltak minden, a kifejezés új, személyes útját kereső alkotóra is. Festők, grafikusok, iparművészek kerültek így az éremműfaj vonzásába, köztük például *Kiss György* is, aki eredetileg táblaképekkel és litográfiákkal kezdte pályáját 1971-ben. Mivel már a sík felületen is szakított a hagyományos, természetutánzó előadásmóddal, mert a *belső lényeg* megragadása felől kívánta újraalkotni a látott tárgyakat és jelenségeket, érthető, hogy hamar megmozgatták fantáziáját az érmészet térhatásokkal is számoló kifejezési módszerei, s kitartóan keresni kezdte azokat a kapcsolódási pontokat, melyeken át a maga elvontba hajló festői törekvéseivel csatlakozhatott az érem sokféle megoldást megengedő világához.

Első érmein lényegében festményeinek és grafikáinak problematikáit ismételte meg, később azonban fokozatosan rátalált azokra a témákra és stílusfogásokra, melyekben egy sajátos, kifejezetten csak az érem útján megvalósítható szemléleti, tartalmi és formarendszer körvonalazódik.

Kiss György a kedvvel és tehetséggel művelt piktúra és grafika mellett immár tizenöt éve foglalkozik érmészettel is, s ez idő alatt ebben a művészeti ágban is az *első vonalba* küzdötte fel magát. Érmészete mind formanyelvileg, mind tartalmilag igen változatos és sokrétű, amit érdeklődésének széles skálája és dinamikus, robbanékony egyénisége magyaráz meg. Mivel kifejezési eszközeit következetesen a kifejezendő tartalmakhoz igazítja, nincsen „egyéni stílusa" a szó szoros értelmében, ám foglalkozzon bár tájjal, sporttal, építészettel, vagy önéletrajzi emlékeinek, úti élményeinek és erkölcsi meditációinak megjelenítésével, érmein *mindig* találhatunk olyan közös vonást, amely révén egybemarkolódnak, eredeti arculatot kapnak látszólag szétforgácsoltnak tetsző éremgondolatai. Ilyen vonás például munkáinak nyomatékos érzelmi töltése, inkább a líra, mint a dráma felé hajló atmoszférája, valamint éremformálásának optikai alávetettsége. Kiss György érmei erősen számolnak a fényhatásokkal, a faktúrák ellentéteiből fakadó, illetve az alapsík megmozgatásából adódó feszültségekkel, s témafelvetéseiben, nézőpontjában is van egyfajta sajátszerűség. *Lelkiállapotait, személyes sorsát kapcsolja össze a megjelenítendő motívumokkal.*

Bámulatosan egyenletes színvonalon dolgozik, s így nehéz valamit is kiemelni munkásságából. Nekem leginkább ironikus kedélye *(Gourmand, Akt, Önarckép)*, filozófikus érdeklődése *(Kötések-sorozat)*, a természet rejtett életét nyomozó szenvedélye *(Fertőrákos I—V., Szántás, Gyökerek, Természeti formák-sorozat* stb.), valamint példaképnek tekintett művészelődeit *(Csontváry, Bartók, Dante, Kohán)* a belső azonosulás szintjén megelevenítő portréi tetszettek. Fiatal alkotó létére máris *maradandó darabokat* tett le a magyar érmészet asztalára!

Tasnádi Attila

Szakali József köszöntése

Szakali Józsefet, a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság elnökét, *az MSZMP Központi Bizottságának tagját* 60. születésnapja alkalmából csütörtökön *Havasi Ferenc*, az MSZMP Politikai Bizottsága tagja, a Központi Bizottság titkára köszöntötte.

Jelen volt *Ballai László*, az MSZMP KB gazdaságpolitikai osztályának vezetője.

Nemzetközi tanácskozás

Csütörtökön Balatonaligán befejeződött a pártintézmények vezetőinek nemzetközi tanácskozása, amelyet szeptember 9. és 12. között tartottak az MSZMP KB Párttörténeti és Társadalomtudományi Intézeteinek rendezésében.

Az ülésen *Berecz Jánosnak*, az MSZMP KB titkárának megnyitója után áttekintették a sokoldalú és kétoldalú együttműködés időszerű kérdéseit.

A pártintézmények vezetőinek nemzetközi tanácskozása *Aczél Györgynek*, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának, a Társadalomtudományi Intézet főigazgatójának zárszavával ért véget.

(MTI)

Az elmúlt évtizedekben a honi németség a *kultúra ápolásában* mutatta fel a *legtöbb* eredményt. Ma már 180 kultúrcsoport — énekkar, zenekar, tánccsoport, nyelvi klub — dolgozik szerte az országban. Sőt, a hetvenes évek elejétől kezdve e kultúra *gazdagodott* is. *Elég a magyarországi német anyanyelvű irodalom kibontakozására, a nemzetiségi könyvkiadás fellendülésére, a nemzetiségi képzőművészek nyilvános bemutatkozásaira, vagy arra gondolni, hogy a szekszárdi Német Színpad fővárosi művészek közreműködésével évente immár majd egy tucat előadást tart.*

Hambuch Géza végezetül — a becslések szerint 220 ezres honi németség nevében — úgy fogalmazott, hogy egy-egy kisebbség helyzete, hangulata, lelkiállapota a *többségi nemzet hozzállásától* függ. Függ ugyan attól, hogy a történelmi sorsközösségben vállalt szerepüket és jelenüket miként ítélik meg

Ban

F

Aki a
tézete
lanul
nak r
és he
se a
újab
Így i
gató
lésfe

zatából idézett, amikor bejelentette: a VÁTI Telephelyforgalmi Gazdasági Társulást hozott létre az Általános Vállalkozási Bank Rt-vel.

Tudományos tervezőintézet és bank? Újszerű összekapcsolódás. A VÁTI igazgatójánál a társulás céljáról, részleteiről és okairól érdeklődtünk.

— *Pénzszegény időket élünk.* A településpolitika egyik, a legutóbbi országgyűlésen is kimondott célja az, hogy a maga eszközeivel e takarékos időkben *is* biztosítsa a gazdaság fejlődését — adta magyarázatát Kálnoki Kis Sándor. — Jelentősen csökkent az úgynevezett *zöldmezős* ipartelepítés, vagyis amikor infrastruktúrától távol, szinte a zöld mezőn építenek föl egy-egy gyárat, üzemet. Minden ok megvolt a rettenetesen pénzigényes építkezések visszafogására. Többek között az, hogy sok meglevő adottságot, termelési és természeti erőforrást, termelési lehetőséget *nem aknázunk ki, vagy ha tettük is, nem elég hasznosan.* A hatékonyságot javítandó *„erősíteni kell a helyi termelési kapcsolatokat"* — mondja az országgyűlés településpolitikai határozata, s ezzel konkrét feladatot jelöl ki a számunkra is.

Hogyan tud ebben a munkában segíteni egy bank?

— A VÁTI Országos Telephelyforgalmi Központja 1972 óta ad szakvéleményeket az országban történő vállalati, szövetkezeti, illetve tanácsi beruházású telephelyek, raktárak megépítéséhez. Ennek a szakvéleménynek a kikérése a fenti beruházások esetében *kötelező*, éppen azért, hogy ezek a helyi létesítmények is megfeleljenek a központi elvárásoknak. A megváltozott gaz-

lentésével is tisztában vagyunk. Több mint egy évtized alatt, 1984-ig a központ több mint 1400 javaslatot készített. A megvalósult beruházások értéke *19 milliárd forint*, és a létesítmények 5200 hektáron épültek meg. Tizenkét év magyar beruházásainak *egyharmadáról* van szó. Elmondhatjuk tehát, hogy úgy ismerjük az országot, mint a tenyerünket. Ez az a *szellemi tőke*, aminek kamatozásához *valóságos tőke* is kell. Ezért volt tanácsos tevékenységünket egy olyan bankéval keresztezni, amely szintén a meglevő eszközök jobb kihasználását tűzte célul.

Mi tehát a lényege az együttműködésnek?

— Olyan *üzleteket* szeretnénk kötni, amelyek a banknak és a VÁTI-nak egyaránt *nyereséget hoznak*, miközben jól szolgálják a településpolitika és a gazdaság céljait. A pénzügyi szakértelmet és a hiteleket a bank biztosítja, a műszaki tervezést és az információs hátteret a VÁTI.

Milyen szerződéskötésekre, üzletekre számítanak?

— Hogy a legegyszerűbb példával kezdjem: ipari ingatlanok és eszközök közvetítésére. Sok helyen vannak üres raktárak, másutt telephelynek alkalmas területek, kihasználatlan hangárok, csarnokok. De még több az ilyeneket kereső cégek száma. Távolabbi elképzeléseink között szerepel a komplett ipartelepek létrehozása is, a tervezés, termelés, raktározás és értékesítés teljes láncának kiépítésével.

Ezekben a munkákban a VÁTI csak információszolgáltatással szándékozik részt venni?

Először is, bármennyire érzelgősen hangzik, vállalom: *az itt dolgozók hivatásuknak tekintik az arányos magyar településhálózat kialakításában való közreműködést. Ezt bizonyítja, hogy a ténylegesen elszámolhatónál többet dolgoznak.*

Miért nem lehet elszámolni?

— Tevékenységünk *jellege* miatt a műszaki tervező vállalatokéhoz hasonló nyereséget objetíve nem érhetjük el, így egyaránt korlátozottak a fejlesztési és a bérezési lehetőségeink.

A VÁTI-ban sokan dolgoznak az ország legjobb szakemberei közül. De nem fél attól, hogy az ő hivatástudatuk is véges?

— *De igen, egy kicsit tartok tőle.* Éppen ezért keresünk új utakat, olyanokat, amelyek *munkát, megrendelést, pénzt* hoznak. Visszatérve az eredeti kérdésre: attól viszont nem félek, hogy elüzletiesedünk, s ez az ország településhálózatának rovására megy. Nem tartok ettől, mert a tervezés *bizalmi* tevékenység. Egy tanácsnak csak egyszer adhatunk rossz tanácsot. Egyébként pedig ennek a piacorientáltságnak van jó oldala is: a valóság még jobb megismerésére késztet minket. Másfelől pedig az, hogy a tervezésünk közelebb kerül a megvalósításhoz, talán még jobb terveket eredményez.

Az Építési és Városfejlesztési Minisztérium vállalatai között tíz évvel ezelőtt a VÁTI még a második helyet foglalta el a bérszínvonal-rangsorban. Most a középmezőnybe tartoznak. Nem segítené fölemelkedésüket ezen a listán, ha szétválasztanák a gazdasági és a kutató egységet?

— *Ezt semmiképpen nem szeretnénk.* Mostani szerve-

Kiss György

Szobrot állított Bocskai István fejedelemnek, a hajdúk letelepítőjének Körösnagyharsány lakossága (Kiss György alkotását)

Nyíregyháza 1985. X. 22.

Kiss György

— **Kiss György** szobrászművész kisplasztikáiból és érmeiből nyílik kiállítás szeptember 5-én, a Helikon Galériában. A kiállítást P. Szücs Julianna művészettörténész nyitja meg, du. 5 órakor.

Veszprém 1985. IX 4.

Kiss Gyöngyi

SZOT ösztöndíj 1984/85

Veszprém 1985. X. 25.

Kiss Gyöngyi

Megszabel az V. országos érentiennálisról

Nápszavze 1985. X. 4.

Kiss György

□ Kiss György szobrászművész érméiből nyílik meg kiállítás Kaposvárott 23-án a Somogy megyei Múzeumban.

■ Pénteken kezdődik meg a Liszt

Népszabadság, 1986. X. 21

Kiss György, festő
hobrán

L: Bráda Tibor

– : Heti ajánlat

3

Új Tükör, Bp. 1986 okt. 12.

XXIII/41

Kiss György, Munkácsy-díjas szobrász- és festőművész

Szabó Pál, bronz, 5/4 életnagyság, Biharugra.

|repr.|

Művészet, 1988. aug., hátsó borító belső oldalán.

Kiss György, szobrász- és

éremművész. Kiss György a Képzőművészeti Főiskolán Káddr György festőszakosztályán végzett. Érmek és kisplasztikák készítésével 1972 óta foglalkozik. Számos hazai díj, külföldi díjuséret igazolja érmészeti eredményeit. Kiállítását a Helikon Galériában, 1985. szept. 5-29-ig láthatjuk.

„Medals", by György Kiss, (repr.).

Műcsarnok és Kamarafemes

1985 szept.

Kiss György

grafikus művész

Grafikai műveszteleptа Sötétvölgyben.

Népújság (Tolna)

1983. nov. 31.

Kiss György

festőművész

Kiss György tanítványa volt József Dezsőnek, kinek Gyulán volt szabad rajziskolája.

Békés megyei Népújság

1983. nov. 13.

Kiss György
nekrológ

Szobor Szabó Pálnak

(Munkatársunktól.)

Egész életével szülőfalujához, Biharugrához kötődött — az itteni emberek, urak és parasztok életét írta meg könyveiben — Szabó Pál Kossuth-díjas író.

A község most — a Békés Megyei Tanács támogatásával — szobrot emeltetett fiának. Kiss György Munkácsy-díjas szobrászművész alkotását ma délelőtt avatják fel az íróról elnevezett községi könyvtár előtt; délben a temetőben megkoszorúzzák Szabó Pál sírját, majd délután a községi könyvtárban levetítik a könyvéből készült emlékezetes Talpalatnyi föld című filmet.

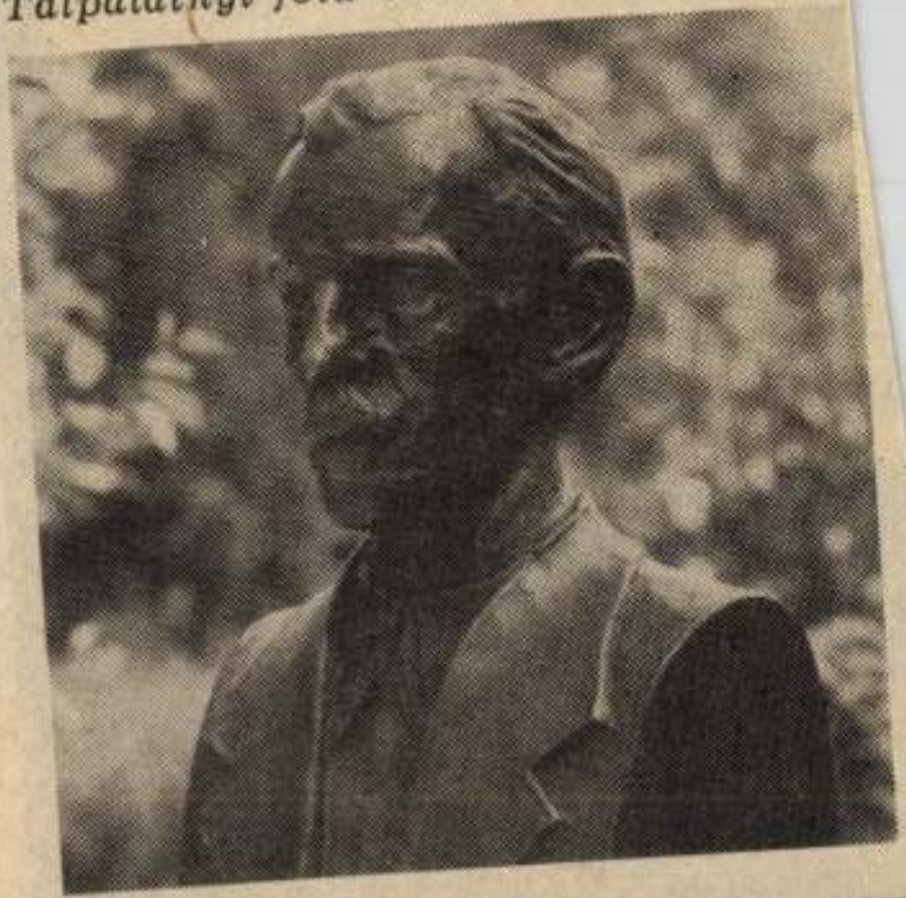

Népszabadság, 1988. jún. 4.

D. 1034),

ÁMOK

-912,

889-517),

ÉKENYSÉG.

goldani

Kiss György, szobrász- és festőművész
Gyárfás Péter: Kis méretben. A VI. Országos Éremkiennálétól.

10. Szikla és tenger I–VI, bronz, Ø 135–141 cm, 1987. (repr.)

10 Kiss György: Szikla és tenger I–VI, bronz, Ø 135–141 cm, 1987 (fotók Sulyok Miklós)

Művészet, 1987. nov., dec., 81-old.

Kiss György, arcobrázi- és fejtőművész — S. Folytatás

Kiss Joachim Margit: Csúcsok, gerincek, élek. Kiss György érmei.

10 Kiss György: Liszt V, bronz, 14,7 × 12,8 cm, 1986 (fotók Somfai István)

Művészet, 1987. április, 29-old.

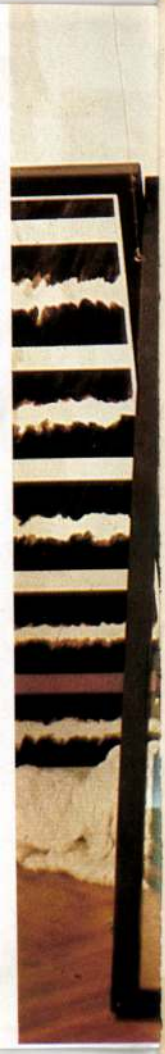

Kiss György, szobrász- és festőművész
Kiss Joachim Margit

1. Folytatás.

Csúcsok, gerincek, élek

Kiss György érmei

1 Kiss György: Görög színház, bronz, 7 × 7,6 × 3 cm, 1983

Kücsönet, 1984. április, 26-old.

Kiss György, szobrász- és festőművész 2.) Folytatás,
Kiss Joachim Marjit: Csúcsok, gerincek, élek. Kiss György érmei.

2

2 Kiss György: Természeti formák II, bronz, 8 × 11,2 cm, 1982

Művészet, 1987. április, 26-old.

Kiss György, szobrász- és festőművész 4.) Folytatás.
Kiss Joachim Margit: Csúcsok, gerincek, élek. Kiss György érmei.

4 **4** Kiss György: Asztalon, bronz, 8,5 × 7,2 cm, 1983

Művészet, 1987. április, 26-old.

Kiss György szobrász- és festőművész 3.) Folytatás.
Kiss Joachim Margit: Csúcsok, gerincek, élek. Kiss György érmei.

3

3 Kiss György: Pillérek I, bronz, 9,8 × 8,9 cm, 1983

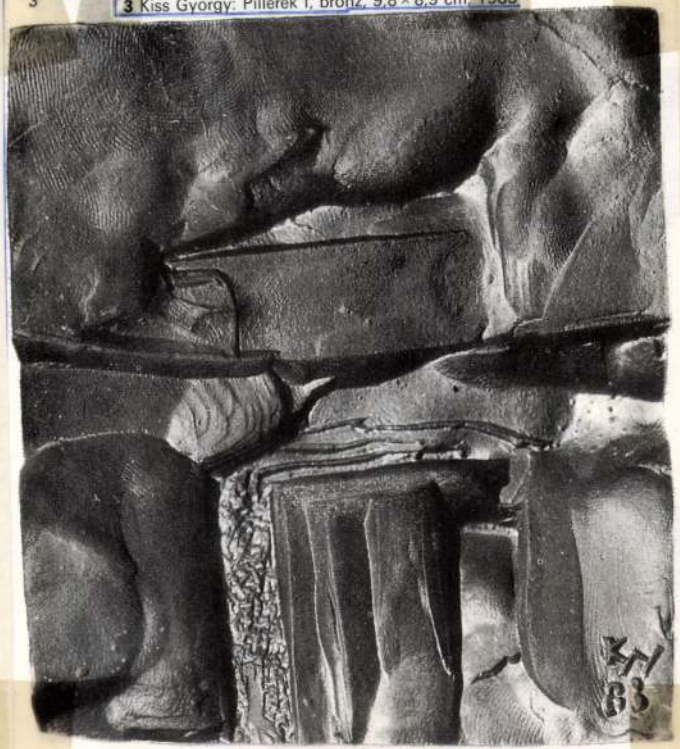

Művészet, 1987. április, 26-old.

Kiss György, szobrász-festőművész 5.) Folytatás

Kiss Joachim Margit: Csúcsok, gerincek, élek. Kiss György érmei,

5 Kiss György: Csontváry III, bronz, ∅ 12 cm, 1984

5

6. Csontváry IV. bronz, ∅ 13.7 cm, 1984. /repr./

6 Kiss György: Csontváry IV, bronz, ∅ 13,7 cm, 1984

Művészet, 1987. április, 27-old.

Kiss György, szobrász- és festőművész 6) rabytatás

Kiss Joachim Margit: Csúcsok, gerincek, élek. Kiss György érmei.

7 Kiss György: Bartók Béla – Pásztory Ditta III, „A" oldal, bronz, ∅ 11,5 cm, 1985

7

Művészet, 1987. április, 28-old.

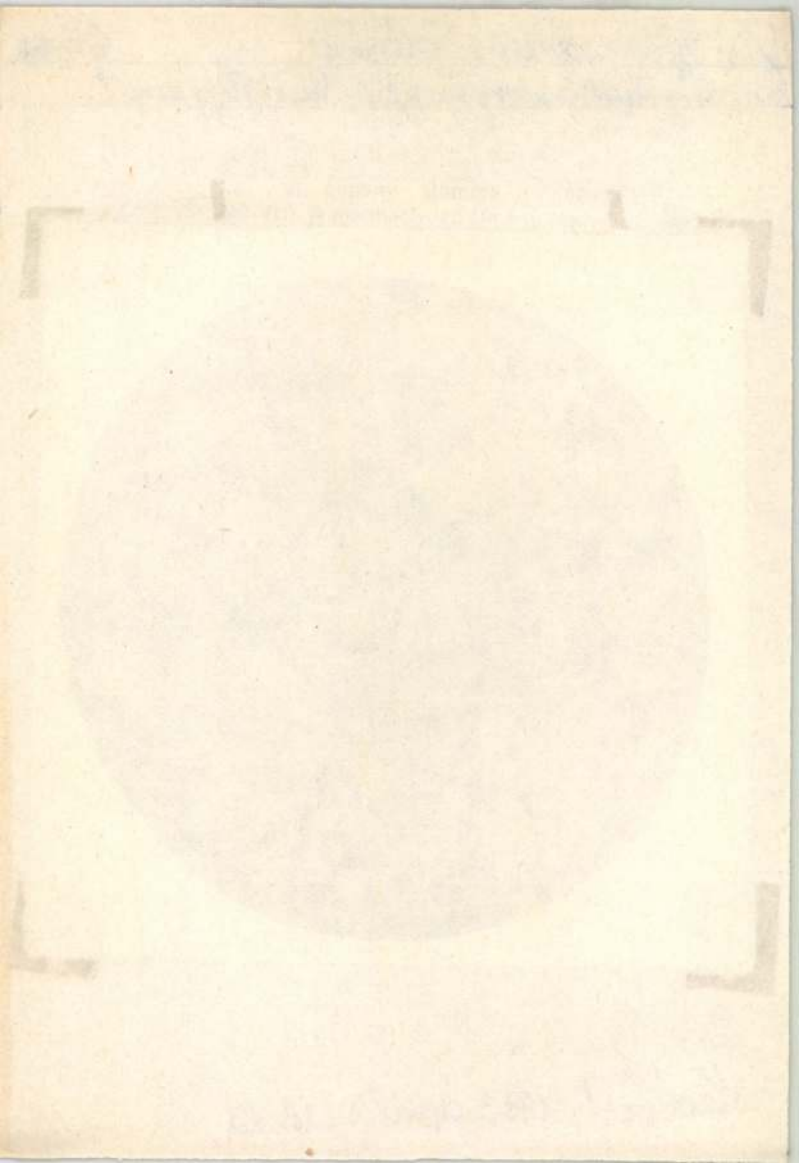

Kiss György szobrász- és festőművész 7.) Folytatás

Kiss Joachim Margit: Csúcsok, gerincek, élek. Kiss György érmei.

8. Kaukázus, bronz, 13 x 18.7 cm, 1986. (repr.)

8 Kiss György: Kaukázus, bronz, 13 × 18,7 cm, 1986

9. Tagolt part, bronz, Ø 12.6 cm, 1986. (repr.)

9 Kiss György: Tagolt part, bronz, ∅ 12,6 cm, 1986

Művészet, 1987. április, 27-28-old.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 333-748, 340-720

Kiss György, festő- és grafikusművész

PEST MEGYEI HÍRLAP
1984 ÁPR 30

1021

Gótika

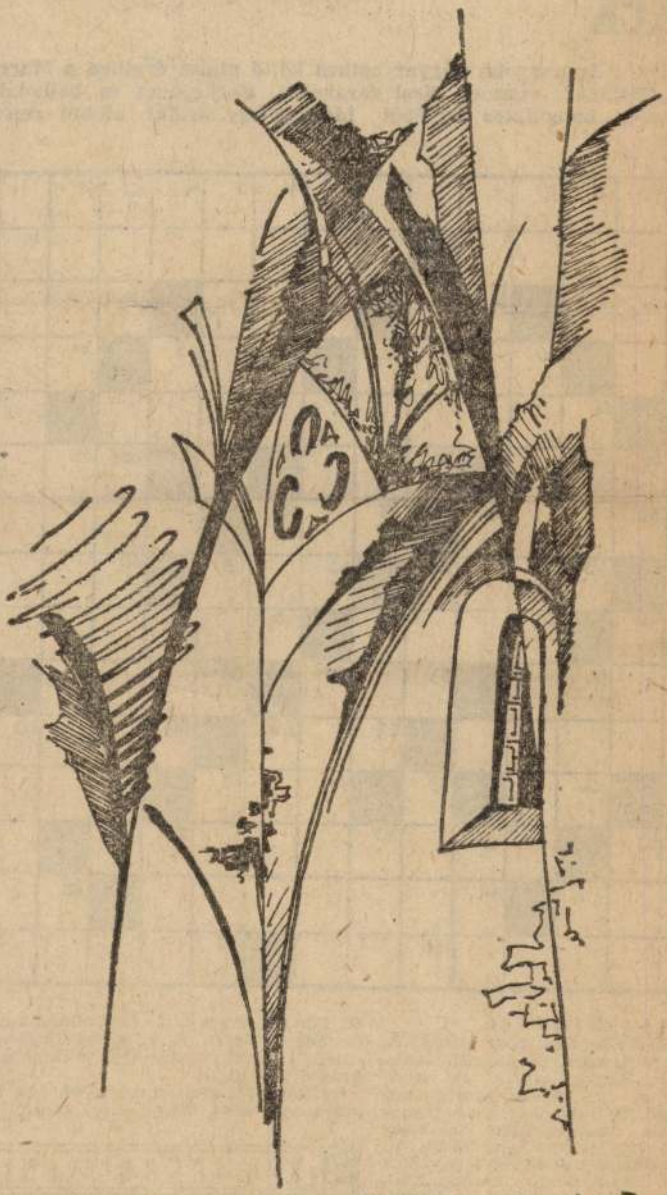

Kiss György rajza

KERESZTREJ

Őszikék

Arany János, a legnagyobb magyar epikus költő utolsó éveiben a Margitszigeten „Őszikék" címmel lírai darabokat, életképeket és balladákat írt. Egyik szép, hangulatos verséből idézünk egy strófát alábbi rejtvényünkben.

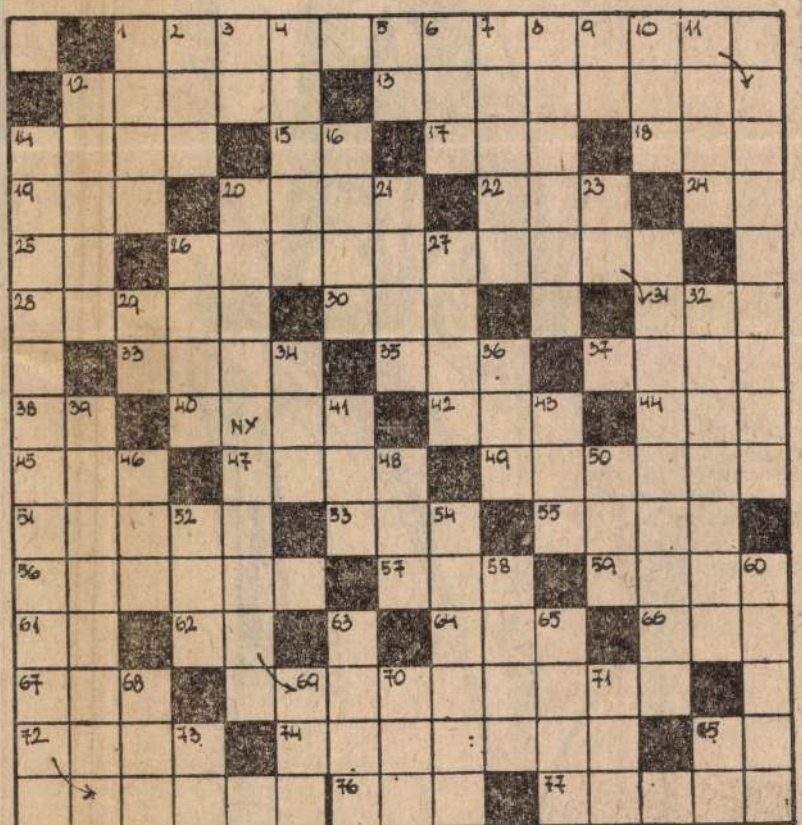

VÍZSZINTES:

1. A versszak első sora. (Zárt betűk: Á, C, L.) 12. Ügyes, könnyed beszédkészség. 13. Hősies. 14. Kedves angolul. 15. Azonban. 17. Fájlal. 18. Névelős sporteszköz. 19. Esni enged. 20. Semmikor. 22. A legnagyobb francia szakszervezeti szövetség nevbetűi. 24. Szovjet repülőgépmárka. 25. C, T. 26. **A versszak második sora.** (Zárt betű: T.) 28. Heves megyei község, XIII. századi várrommal. 30. Ennek a Veszprém megyei községnek a határában tárták fel a Dunántúl legmélyebb barlangját (220 m). 31. Lombos növény névelővel. 33. Férfinév. 35. A szóhoz járul. 37. Fényét vesztett borra mondják. 38. Hangtalanul büs! 40. Becézett szülő. 42. A hüst porhanyósítják vele. 44. Mulatozás közben használt duhaj kurjantás. 45. Belülről történő nézés! 47. Csecsemőgyógyászatunk egyik hazai megalapítója (Pál). 49. Gordon 65. Döntést hoz a bíró. 68. Szélesebb csík. 69. Tea németül. 70. Fővárosi sportegyesület. 71. Mennyei. 73. A szék belseje. 75. Század rövidítése.

Beküldendő: a vízszintes 1., 20. és a függőleges 14. és 26. számú sorok megfejtése.

GYERMEKREJTVÉNY

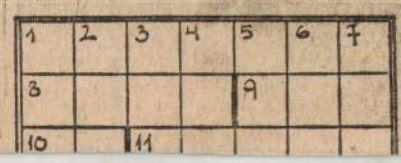

Kiss György szobrai

Kiss György Kossuth-szobrát Siómaroson (ma Balatonszabadi) 1894-ben állították fel. Ez volt az első Somogy-megyei Kossuth-szobor.

Szilli Gyula: A kaposvári Kossuth-szobor avatása.
Somogy, 1987. 4. sz. 89. l.

KISS György szobrai

plakettjei

Békési Élet, 1990. 4. sz. ill.

KISS GYÖRGY

arlparművészet az
Magyarlparművészet az
ezredfordulón 2003
ezredfordulón 2003

147.l.

A D

2002. g

1. Általános adatok

1.1. A cég alapításának/ átalakulásá

Jogelőd neve, alakulásának é

1.2. A cég besorolás szerinti fő tevék

.....
.....
.....

1.3. A cég egyéb fontos területei és a

.....
.....
.....
.....

2. Fontosabb éves gazdasági adatok 2002

KISS GYÖRGY

Prakfalvi E. : Röm. kat. templ.

2003.

23.o.

nyújtás stb. képessége) oldaláról ragadható meg.

ÁLTALÁNOS SZOKÁSAI

különösen pedig a falfestészet leggyakoribb, teológiai-
ít. A teofánikus víziókban szereplő, trónoló Úrnak
listákkal körülvett, valamint különböző mellékalakok-
ófétákkal vagy szentekkel kiegészített alakja különböző
: a *Mennybemenetel*t, a *Második eljövetel*t és az *Utolsó*
endszerező, hieratikusan építkező és nagy, tipologikus
nléletének érvényesülése miatt elsősorban a falfestészeti
ázad utolsó negyedében egy Itália felől érkező impulzus
legfeljebb a korábbi tradíciókhoz ragaszkodó erdélyi
anconák oromképeinek 15. századi továbbéléséről
zatyák, próféták, ószövetségi figurák (például királyok)
emben is a lágy stílus konzerválta a 15. század közepéig
rtói főoltár, *berzenkei* oltár). Az 1400-as évek egy
csei Szent Katalin-oltár predelláján a téma oly módon
Maiestas domini típusa összefonódik egymással. Más,

keresték a kenyerüket — azaz rizsüket — és különös, de némely tekintetben irigylésre méltó kommunizmusban éltek a Vörösmarty-utcza egyik födele alatt.

— Érdemes itt csatangolni? — kérdeztük egyszer a vezérüket, egy ritkaszakállú, fehérczopfos, de csudásan fürge öreget.

— Yes, ao yes! — felelt. — Sehol még ilyen urak nem voltunk . . . Ez a kultúrvilág legszegényebb városa.

Nagysokára tudtam megérteni a paradoxonnak tetsző állítást . . . Messzi Ázsiában túlzsúfolt a hazájuk s óriási rajokat bocsát ki többfelé. Newyorkban például rémesen fantasztikus világ a khinai negyed. A jenki lenézi a maréknyi rizsen élő — de megélő! — kinézert, a ki sokadmagával húzódik meg egy-egy oduban. S az öreg kinai, miután a félvilágot bejárta, nálunk jutott először abba a helyzetbe, hogy úrnak is érezhette magát a bennszülöttekkel szemben: különb lakása volt, mint száz meg száz pestinek. Meg is tollasodott. A tél óta nem látni már itt ferdeszemű utczai kereskedőt: hazatértek az összekuporgatott pénzükkel.

A vén khinai nem fordult meg ötven-hatvan razzián, mint csekélységem tíz év alatt, de azért keservesen találó véleményt adott Budapestről. A Szajna táján, a fortif-oknál vagy a Themse partján, a Withechapelben találhatunk szánalmas nyomort, — az angyalföldi Zarzetzky-telepen vagy a budai Villányi-úton speciális gazságokra is akadnak, döbbenetes visszaélések sorozatára, hihetetlen fajtájú uzsorára, a humanizmus legborzasztóbb megcsúfolására.

*

Éjjel bandukoltunk, hárman a város legmodernebb részén: a fehérvári-út környékén, a hol tucatszor tucatosan épültek a tetszetős külsejű bérpaloták, vacuummal, gőzfűtéssel, hallokkal, melegvizes vezetékkel stb. Közvetlenül mögöttük, a Villányi-úton öt hosszú, egyemeletes ház, nagy kéményekkel. Messziről: virágzó gyártelep. Közelről: pesti pokol. Balla Jenő kollegám tudta meg a furcsa történetét.

— Ez a hatvanhat holdnyi terület valamikor egy franczia részvénytársaságé volt, a mely óriási téglagyárat akart létesíteni. Az öt kéményes épület föl is épült az égető kemenczékkel, a mikor valami krach ütött be, a társaság megbukott s egy élelmes budapesti ember az egész komplexumot megkapta hetvenhétezer koronáért . . . Az ember azt hinné, hogy parlagon hever a nagy terület, pedig az élelmes úr pénze így könnyebben és többet kamatozik. Nem kell építtetnie, tőkét befektetnie s mégis átlag ötezer korona a tiszta haszna havonként. Mert egy kicsit kipuczolták a kemenczéket és kiadták — *munkáslakásokul*. Az öt épületben háromszázhetven kemenczéből csináltak lakást, s ez évenkint legalább ötvenkétezer koronát hajt.

Micsoda lakások! Kapu nincs, a tetőt lehordta a szél itt is, ott is. Konyha, ebédlő, hálószoba: együtt van, négy méter hosszú, három széles. A bűzös helyiségekben férfiak, nők, gyerekek, összevissza, rakáson, hogy télen az egymás testével melengessék didergő tagjaikat, de sokan kutyát-macskát is odavesznek, hogy a kályha melegét pótolják.

A részletezést nem lehet folytatni a nélkül, hogy visszataszító, undortkeltő ne legyen az irás is. És Budapest különböző részein száznál több ilyen nyomortanya van. S láttunk olyan házakat — a Dagály-utczában, — a hol víz nem volt s az emberek a két héttel előbb lehullott, megfagyott hóval csillapították a szomjúságukat. Nyáron pedig innen indult ki a «küteges tifusz» meg a kolera is tavaly. Visszagondolunk a hajléktalanok menedékhelyére: pazar várkastélynak mondhatjuk a házuzsorások istállói és ólai mellett.

A konkrét adatokat nem vehetjük sorra ilyen czikkecskében s most csak egy jellemző epizódról szólunk. Miután dr. Bárczy István polgármester a közgyűlésnek háromezer új kislakás építését proponálta, gondoskodni akart egyben arról is, hogy az olcsó lakásokba valóban szegény emberek jussanak s ezért megkereste dr. Boda Dezső főkapitányt, hogy rendezzenek együtt tömeges lakásrazziát. Nyolcz-

Dunky testvérek fényképe.

DR JANCSÓ GYÖRGY, A KÜLFÖLDÖN ELHUNYT KOLOZSVÁRI EGYETEMI JOGTANÁR.

tíz bizottság működött a kerületek negyven körzetében a szükséges kérdőlapokkal . . . Most száz kép közül egyet: a város belső részében, az Izabella-tér 7. szám alatt a földszinti 5. számú lakásban tizenhat ember és ezer poloska, csótány, svábbogár, egér, piszok és bűz. A lakók mind a földön, még szalmazsák sincs. Egy éjszakára húsz fillért fizetnek. A kérdőlapot valamennyien kitöltötték azzal, hogy *nem mennek* városi lakásba, mert ott *ilyen olcsó* helyet nem kaphatnak. A városi lakásban gondos az ellenőrzés, ott nem lehet tizenöthúsz albérlőt tartani.

*

Betörőket hajszoltak a detektivek, de Kőbányán egyszerre csak nyomuk veszett a gonosztevőknek. Nagysokára jutottak a talány nyitjára, a mikor női irású anonim levél érkezett a rendőrségre. Az ismeretlen besugó elárulta, hogy a betörők fészke a kőbányai katakombákban van.

Éjjel nagy rendőrcsapat lepte meg őket s akkor fedezték föl Budapestnek ezt a különös, földalatti részét. Évtizedeken, sőt századokon át ásták, vájták ki ott a mészköveket s hosszú ideig országszerte építkeztek a kőbányai terméskövekből. Így aztán több kilométernyi labirintus támadt lassankint, a mely elnyúlik az Óhegy alól a Maglódi-útig s másfelől egészen a Kápolna-térig. Már 1848-ban kitünő búvóhelyül szolgáltak ezek a katakombák, a mikor Hentzi csapatai elől menekültek oda az emberek. Borpinczének is használták egy részüket, de aztán többfelé bedőlt az üreg s akkor bedeszkázták, vagy betemették a lejárók legtöbbjét.

Harmincz-negyven évig titokzatosan, elfeledten maradtak a katakombák — akárcsak a budaiak, a melyekről máskor beszélünk — és csak a betörő-népség tudta, mire jó a földalatti útvesztő. Biztonságos tanyákat rendeztek ott be s vizük is akadt bőven: jobbról-balról mély kút van lent, a fenekén tisztavizű forrással. A gonosztevők lopott csillárokat akasztottak föl a legtágasabb üreg menyezetére, perzsaszőnyegekkel borították a földjét és aranykupából is itták a pezsgőt — megfelelő hölgytársaságban.

Az anonim levelet bosszúból irta egy fakép-nél hagyott leány. A mikor a rendőrök behatoltak, épp nagy mulatság folyt és halálos revolverharcz árán tudták csak ártalmatlanná tenni a latrokat.

Azóta rendszeres hajtóvadászatok szoktak lefolyni a katakombákban és meglehetősen ismerik már a tekervényes utakat, a mélység sötét búvóhelyeit.

Újabban már becsületes lakói is vannak a földalatti Budapestnek, az Óhegy magasabb szintű barlangjainak. A fővárosi lakásinség kényszerítő ereje hajszolta oda őket s a ki tamáskodva csóválná a fejét: nézze meg a hiteles fotografiákat. Lassankint ötvennél több ilyen képet csináltunk s az Urániában fogjuk valamennyit bemutatni a következő szezon derekán. Dr. Boda Dezső főkapitányt, a ki segítségünkre volt a nehéz munkában, igazán megilleti a hálás köszönet. Nem szimpla látványosság kerekedik az eféléből, hanem tán szociális jelentőségű iniciativa is, a mely föl-rázhatja egy kicsit a társadalom lelkiismeretét.

Tábori Kornél.

ÚJ CSILLAGOK.

A legritkábban előforduló és legérdekesebb csillagászati események egyike, új állócsillag föltünése köti le mostanában az asztronómusok érdeklődését. Az állócsillagok nyugodt harmoniájába disszonáns hangként merült fel egy új csillag, egy új nap, a miről eddig nem volt tudomásunk, a minek eddig legapróbb nyomát sem láttuk még. A keletkezésük oka ismeretlen. Számunkra csak a hirtelen felvillanásuk van adva, a miből lehetetlen arra következtetni, hogy mi előzte meg ezt a hirtelen fellobbanást akkor, mikor még a világür sötétsége eltakarta előlünk az új csillag embrióját. Igaz, hogy a világtörténelem folyamán már elég számos példa akadt új csillagok keletkezésére, de ezek megfigyelése, különösen a régebbi időkben, olyan hiányos, hogy nem sorozhatók be a tudományos anyag közé. A tizenharmadik századig csaknem kizárólag a kinai csillagászok megfigyeléseire vagyunk utalva, melyek a *Ma-tua-lin* krónikájában találhatók. Ez a krónika magában foglalja az összes kinai megfigyeléseket, melyek üstökösökre és más hasonló rendkívüli égi tüneményekre vonatkoznak. Benne vannak az új csillagok is, csakhogy a kinai asztronómusok ezeket is félig-meddig üstökösszerű tüneményeknek tartották s így meglehetős nehéz elválasztani őket az esetleges csóva nélküli apró üstökösöktől. A későbbi megfigyeléseknek sem igen van értéküket a mai tudomány előtt egészen az 1876 november 24-én felfedezett *Nova Cygni*-ig. Ez volt az első új csillag, melyet a szinképelemzés módszereivel vizsgáltak meg s jóformán csak ettől a pillanattól kezdve lehetett szó arról, hogy az új csillagok jelenségét megmegkíséreljük magyarázni.

A legközelebb fekvő hipotézis az volt, hogy az új csillagok két sötét égitest összeütközése útján keletkeznek. A mozgás mérhetetlen energiája az összetalálkozás pillanatában hővé változik s ennek következtében mindkét égitest izzóvá lesz, megolvad és összeolvad. Csakhamar tarthatatlanná vált azonban ez a magyarázat, mivel nem volt megérthető segítségével már az sem, hogy az új csillagok fénye miért csökken olyan rövid idő mulva. Mert az új csillagok fénye, a mily hirtelen növekedik, ép oly hirtelen csökken is. Néhány nap, néhány hét, vagy hónap alatt a gyorsan nagy fényűvé vált új csillag rendszerint egészen jelentéktelenné válik, sőt sokszor el is tünik végképen. Lehetetlen, hogy egy teljes egészében izzó égitest ilyen rövid idő alatt annyira kihüljön, mikor eddigi tapasztalataink alapján azt kell hinnünk, hogy egy-egy ilyen nagy égitest kihüléséhez ezer meg ezer millió esztendő szükséges.

A Nova Cygni és az 1901 februárjában megjelent Nova Persei spektroszkópiai megfigyelése annyi anyagot szolgáltatott, hogy ezek alapján annyira mégis eljutottunk, hogy most már tudunk elképzelni olyan folyamatot, a mely lehetséges magyarázatot szolgáltat az új csillagok keletkezésének elméletében. Különösen a Nova Persei megfigyelése volt értékes ebből a szempontból. Ez volt ugyanis az első nova, a melyet még akkor fedeztek fel, a mikor fényessége még növekedőben volt. A szinképelemzés első időben egész váratlanul semmi olyan dolgot nem mutatott, a miből valamire következtetni lehetett volna. A szinkép egészen folytonos volt, nem tartalmazott sem fényes emissziós, sem sötét abszorbciós vonalakat. A későbbi fénycsökkenés folyama közben aztán lassanként előtüntek az egyes elemeket jellemző vonalak a szinképben, jelez vén a hidrogén, a calcium, helium, nátrium jelenlétét úgy izzó, mint rendes állapotukban. A további fényváltozás alatt az új csillag foly-

jak? Csak itt volna Jenő. Vajjon van valami igaza? De így beszélni, ilyen utálatosan! És mikor jól tudom, hogy úgy is, mindenkép ki nem állhat engem. Egyszerre türelmem-vesztve kirántottam a kezem a tenyeréből.

— Apa, hagyja el kérem, — mi tudjuk ezt... mi jónak láttuk. Én nem birom eltűrni a prédikációkat.

Elakadtam hirtelen és éreztem, hogy elhalványulok. Már ki volt mondva, tudtam, hogy ha száz évig él is, soha-soha meg nem bocsátja, holtáig felemlegeti. Hát mindegy! — gondoltam akkor daczosan. Láttam, hogy feláll és int a feleségének.

— De apám, — miért ilyen hirtelen? — sürgölődött Jenő. — Hisz a lovászmesterék kocsit küldenek...

— Nincs helyem a házatoknál, fiam! — mondta fagyos-kegyetlenül és röviden búcsúzott a többitől. Én ideges sírással ástam a divánvánkosba a fejem, grószinak Ilka beszélte el lihegve és megbotránkozva, mert ő félfüllel ideleskedett az imént.

— No már megengedj, nászom — kicsit jobb időt kereshettél volna ki erre, az bizonyos! — mondotta döntőn és komolyan.

— Kedvesem, — szólt bele lágy asszonyhangján a napam is, a míg a lorgnonját gyorsan kapkodta szeme elé, — kedvesem, itt Jules mégis csak vendég. És az urának apja.

— Nem volt igaza ebben.

— De azt máskép kellett volna megmondani.

Egymásra nézett a két öreg asszony, olyan idegenül, mint az egész lényük, fajtájuk, életük.

— Magda, — mondta grószi anyás szigorúsággal, a miből a legnagyobb szolidaritás érzik, — ki kell kisérni!

Egyszeriben felkeltem, hogy utánuk menjek. Kinn voltak a hideg, havas tornáczon, a többiek is kiléptek utánunk elnémultan és értetlenül. Apósom a befagyott kilincset rángatta már.

— Békítsd ki! — hallottam az asszony könyörgő, szinte alázatos suttogását, a hogy a fia vállát simogatta félénken. De Jenő ebben a perczben vette észre, hogy én kendő nélkül mentem a hidegre. Ijedten lépett hozzám, hogy bevigyen.

Csabát, az öcsémet láttam akkor, a hogy dülöngve, részegen botorkált a többiek előtt, egyszer csak Vodicskáék elé került és harcziasan próbálgatott megállni, szemükbe nézni.

— Mit ok-okoskodnak maguk, mi-mi-mit bugriskod...

Az öreg némán kerülte ki. Akkor a fiú botlott egyet, a kerítésnek esett és belefogózott.

VIDÉKI LÁNYOK A LELEPLEZÉSEN.

Feje lekonyult és száján utálatos büfögő hangokkal ömlött az undokság.

— Ez, látod, — mondta akkor Vodicska a fiának, — ez nálatok a rendje! Ide keveredtél!

Elmentek.

A megzavart, méltatlankodó, boros, hangos, pártomat fogó társaságban hirtelen, hűvös idegességet éreztem akkor. Alig vártam, hogy induljanak ők is.

— Micsoda újmódi lesz ez, pocsék, piszliczár világ! — hangzott fékezetlenül már az István háborgó haragja, az utczán, az alacsony ablak alatt. Miféle új szentencziák, a miért egy fiatal legény jót iszik.

— Hát a házisült torta olcsóbb bizony, bor is elég lett vó'n a mi terméstink; de szeribe egyszer! Jót akart! Majd kikoplalják maguk közt. Mondogatta grószi, mintha a rendesnél piczinynyel határozatlanabb hangon.

— Nagy vendégségek vannak pedig ő köztük is a cselédudvarban, csak hát persze könnyű úgy, a gróféból!

— Így felizgatni a szegény asszonykát, hogy tudhatják, hogy nem ártalmas-e már? — hallottam éleskedni az Ilka hangját még a búcsuzó, oszladozó csoportban. Végre csend lett. Jenő egy fotölbe süllyedve, kedvetlenül, némán, kínosan rágta a szivarját.

(Folytatása következik.)

A BŰN ÉS NYOMOR TANYÁI.

Képek a földalatti Budapestről.

A budapesti szegénység és gazság fészkeit közönségünk jóformán csak azokból az ujságczikkekből ismeri, a melyeket egy-egy «dísz-razzia» nyomán kezdő riporterek irnak érzelgős jelzőkkel tarkitottan. De itt nem is könynyű tiszta képet adni. A magyar főváros nyomora specziális és aránylag nagyobb, mint a párisi, vagy londoni. Legmarkánsabbul épp egy idegen jellemezte, ne tessék rajt' mosolyogni: egy öreg kinai. Pár éve szinte ellepték Pestet a ferdeszemű, csöndes, finom mosolyú sárgák, a kik mindenféle kőszobrot, stilizált Buddha-bálványt és majmokat ábrázoló groteszk hamutartót kínálgattak. A mindentudó Krecsányi detektivfőnök igazolhatja, hogy tisztességgel

A SZOBOR, KÁLMÁN EDE MÜVE.

EGRY BÉLA KÉPVISELŐ LELEPLEZŐ-BESZÉDET MOND.

A PÉCSVÁRADI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSE. — Jelfy Gyula fölvételei.

EDIT

NAGY ÖNPORTRÉ

KISS GYÖRGY
ÉREM KIÁLLÍTÁSA
1985. SZEPTEMBER 5–28.
HELIKON GALÉRIA
BUDAPEST V., EÖTVÖS LORÁND U. 8.

A MŰCSARNOK KIADVÁNYA
FELELŐS KIADÓ:
NÉRAY KATALIN IGAZGATÓ
ISBN: 963/7161/95/3
A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE:
BARANYI JUDIT
A KATALÓGUST TERVEZTE:
ZALA TIBOR
A FOTÓKAT KÉSZÍTETTE:
KOLLÁNYI GYULA
LÁSZLÓ GYULA (Nagy önportré)

OKISZ LABOR NYOMDA 709/85
Ára: 15 Ft

KISS GYÖRGY

Cím: Budapest VI., Majakovszkij u. 112.

1943 augusztus 25-én született Budapesten. Gyulán töltötte gyermekkorát, ahol első mestere Firtosi József Dezső volt. Érettségi után három évig kőfaragóként dolgozott a Buda-vári építkezésen.
1964–71-ig a Képzőművészeti Főiskola hallgatójaként Kádár György osztályán tanult.
1972-től készít érméket és kisplasztikákat.
1967 óta vesz részt munkáival a jelentős hazai, 1971-től külföldi kiállításokon is.
Munkái hazai közgyűjtemények mellett (Magyar Nemzeti Galéria, Művelődési Minisztérium, hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum, békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum, soproni Liszt Ferenc Múzeum, pécsi Janus Pannonius Múzeum, soproni Bányászati Múzeum, budapesti Tűzoltó Múzeum, kaposvári Rippl-Rónai Múzeum, győri Xantus János Múzeum stb.) megtalálhatók a londoni British Múzeumban, a gabrovói Szatíra Múzeumban, a ravennai Dante Múzeumban.

Díjak, elismerések:

1972–75 Derkovits-ösztöndíj
1973–75 Művelődési Minisztérium nívódíja
1984–85 SZOT-ösztöndíj

Kiállítási díjak:

1975 Jubileumi Kiállítás, Gyula – nívódíj
1976 Alföldi Tárlat, Békéscsaba – SZOT nívódíj
1978 Akvarell Biennále, Eger – Heves megyei Tanács díja
1979 Alföldi Tárlat, Békéscsaba – Békés megyei Tanács díja
1982 Ezüst Gerely pályázat – III. díj
1982 Vásárhelyi Őszi Tárlat, Hódmezővásárhely – Csongrád megyei Tanács díja
1983 Dante Biennále, Ravenna – zsűri dícséret
1983 Nyíregyháza-Sóstói Nemzetközi Éremkiállítás – Nyíregyháza Városi Tanács díja
1984 Ezüst Gerely – III. díj
1984 Honvédelmi Pályázat – Belügyminisztérium díja
1985 Mezőgazdasági pályázat – I. díj

Egyéni kiállítások:

1967 Budapest, Műegyetem Vár-i Kollégium (Szentgyörgyi Józseffel)
1972 Gyula, Dürer Terem
1973 Budapest, Stúdió Galéria
1974 Békéscsaba, Ifjúsági Ház
1975 Koppenhága: CO–X csoportnál; Charlottenburg
1977 Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum
1978 Budapest, Stúdió Galéria
1982 Esztergom, Vármúzeum
Salgótarján, József Attila Megyei Művelődési Központ
1982 Gyula, Dürer Terem
Battonya, Művelődési Központ
1983 Nyíregyháza, Városi Kiállítóterem
Kisvárda, Kiállítóterem

Külföldi csoportos kiállítások:

1974 Bécs: Ungarische Kunst der Gegenwart
1975 Berlin, Karl-Marx-Stadt: Fiatal Képzőművészek Stúdiója
Ravenna: II. Biennale Internazionale Dantesca
Nyugat-Berlin: Magyar Hetek
1976 Le Havre, Reims: Fiatal Képzőművészek Stúdiója
1977 Havanna: Fiatal Képzőművészek Stúdiója
Budapest: FIDEM; Bécs: Interkunst
Ravenna: III. Biennale Internazionale Dantesca
Alexandria, Kairó: Fiatal Képzőművészek Stúdiója
1978 Havanna: VIT-kiállítás
1979 Isztambul: Fiatal Képzőművészek Stúdiója
Ravenna: IV. Biennale Internazionale Dantesca, Lisszabon: FIDEM
Cagnes-Sur-Mer: XI. Festival International de la Peinture
1980 Stockholm, Varsó, Berlin: Modern Magyar Éremművészet
Penza: Békés megyei Képzőművészek Kiállítása
1981 Nyugat-Berlin: Magyar Éremkiállítás
London (Bankside Gallery): Magyar Akvarell Kiállítás
1982 Offenburg: Magyar Kultúra Hete
Madrid: Sport a képzőművészetben
Bécs (Collegium Hungaricum): Magyar Éremművészet
Moszkva, Leningrád: Magyar Éremművészet
1983 Ravenna: VI. Biennale Internazionale Dantesca, Firenze: FIDEM
Gabrovo: VIth International Biennale of Humour and Satire in the Arts
Bilbao: ARTDERER '83 (ISTER csoport)
Bologna: Magyar Kulturális Napok
Penza: Békés megyei Képzőművészek Kiállítása
1984 Berlin (Magyar Kultúra Háza), Nyugat-Berlin: Magyar Éremművészet
1985 Moszkva, Varsó, Potsdam: Éremkiállítás Stockholm: FIDEM
Ravenna: VII. Biennale Internazionale Dantesca

FIÁLE

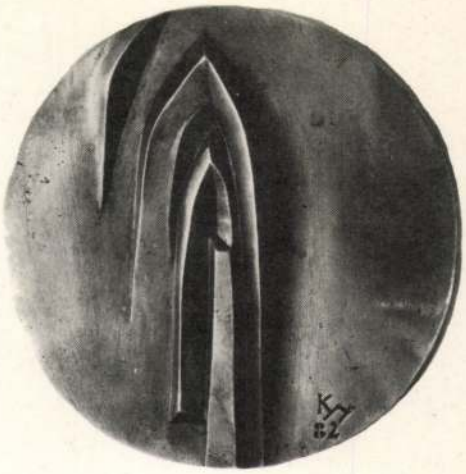

TÖREDÉKEK VIII.

TÖREDÉKEK VI.

ABLAKTÖREDÉK

Közismert tény, hogy a művészeti ágak közül a grafika mellett az érmészet futotta be hazánkban a felszabadulást követően a legnagyobb karriert. A mai magyar érmészet legjobb teljesítményei pártatlan megfigyelők szerint is a nemzetközi élvonalba tartoznak, s ez nem kis eredmény, ha tudjuk, hogy az érmészet Magyarországon voltaképpen csak a harmincas években, Beck Ö. Fülöp és Ferenczy Béni munkássága nyomán honosodott meg. Ők voltak azok, akik kimunkálták azt a klasszikus tradíciót, amely csaknem a hatvanas évekig megszabta éremművészetünk karakterét. Felfogásukban az érem individuális célzatú, csupán a műgyűjtők esztétikai élvezetét szolgáló, többnyire emlékező funkciójú műfaj volt: ünnepélyes, fennkölt stílusban hirdette valamely személy vagy esemény érdemét, egyedülállóságát.

Ez az arisztokratikus zártság a hatvanas években kezdett fellazulni — részben a gazdasági, társadalmi és kulturális élet átrétegeződése, részben a plasztikai gyakorlatban bekövetkezett változások hatására. Nemcsak a hagyományos építkezési—komponálási rend bomlott fel, hanem az irodalmias jellegű, illusztratív emblematika is eltűnt — az érem ugyanúgy életérzések, hangulatok, vallomások kifejezője lett, mint bármely más művészi produkció. A kibontakozás a hetvenes évek első felében tetőződött: innentől lesz megszokott éremtéma a táj- és a térábrázolás, a városkép, az enteriőr, a zsáner, s kap polgárjogot — párhuzamosan a tematika szubjektívizálódásával — a szabálytalan kontúrvonal, az érzelemdús előadásmód, a sima felületeket áttörő plasztikus kiképzés, továbbá a három dimenzió irányába való kiterjeszkedés. Napjaink érmészete ezeket a vívmányokat variálja és fejleszti tovább, miközben egyre erőteljesebben beékelődik a sokasodó megbízásokon és pályázatokon keresztül a köznapok világába.

Az éremművészet metamorfózisa, illetve e metamorfózisban rejlő kísérletezési lehetőségek nemcsak a szobrászat művelőit hozták lázba, de hatással voltak minden, a kifejezés új, személyes útját kereső alkotóra is. Festők, grafikusok, iparművészek kerültek így az éremműfaj vonzásába, köztük például Kiss György is, aki eredetileg táblaképekkel és litográfiákkal kezdte pályáját. Mivel már a sík felületen is szakított a hagyományos, természetutánzó előadásmóddal, mert a belső lényeg megragadása felől kívánta újraalkotni a látott tárgyakat és szituációkat, érthető, hogy hamar megmozgatták fantáziáját az érmészet térhatásokkal is számoló kifejezési módszerei, s kitartóan keresni kezdte azokat a kapcsolódási pontokat, melyeken át a maga elvontba hajló festői törekvéseivel csatlakozhatott az érem sokféle megoldást megengedő világához. Első érmein lényegében festményeinek és grafikáinak problematikáit ismételte meg, a későbbiekben azonban fokozatosan rátalált azokra a témákra és stílusfogásokra, melyekben egy sajátos, kifejezetten csak az érem útján megvalósítható szemléleti, tartalmi és formarendszer körvonalazódik.

Kiss György a kedvvel és tehetséggel művelt piktúra és grafika mellett immár 15 éve foglalkozik érmészettel is, s ez idő alatt ebben a művészeti ágban is az első vonalba küzdötte fel magát. Érmészete formanyelvileg is, tartalmilag is igen változatos és

LÉPCSŐK

NAGY SZIKLÁK I.

NAGY SZIKLÁK II.

NAGY KAPU

SZÍNHÁZ ÉS TÁJ, 1983
bronz, ϕ 78 mm
CSONTVÁRY V., 1984
bronz, ϕ 140 mm
KERETEK ÉS VÁSZNAK, 1983
bronz, ϕ 63 mm
KÖVEK ÉS SZOBOR, 1983
bronz, ϕ 78 mm
ESZTERGOMI TÁRLAT, 1983
bronz, ϕ 90 mm (B oldal)
A KÉPZŐMŰVÉSZEK
SZAKSZERVEZETE, 1983
bronz, ϕ 50 mm
LELET, 1983
bronz, 111X112 mm
LÉPCSŐK, 1983
bronz, 98X100 mm
LEHAJLÓ, 1983
bronz, ϕ 57 mm
MAGAS ÚT, 1983
bronz, ϕ 80 mm
MÉLY ÚT, 1983
bronz, ϕ 80 mm
NAGY ÖNPORTRÉ
(NÉVJEGYÉREM), 1983
bronz, ϕ 62 mm
NAGY KAPU, 1983
bronz 98X94 mm
NAGY SZIKLÁK I., II., 1983
bronz, 90X105; 85X92 mm
PILLÉREK I., II., 1983
bronz, 98X89; 84X91 mm
SZÁNTÁS, 1983
bronz, ϕ 87 mm
SZIKLATEMPLOM, 1983
bronz, 160X112 mm
CSENDÉLET, 1984
bronz, ϕ 94 mm
CSONTVÁRY III., IV., 1984
bronz, ϕ 120; 148 mm
ELEMEK II., III. (TŰZKAKAS), 1984
bronz, ϕ 98; 118 mm
SZT. FLÓRIÁN, 1984
bronz, ϕ 145 mm
100 ÉVES A NYÍREGYHÁZI
TŰZOLTÓSÁG III., 1984
bronz, ϕ 86 mm
HEGYEK ÉS FELHŐK, 1984
bronz, ϕ 100 mm
KERESZTFIAM, 1984
bronz, ϕ 105 mm
KÁDÁR-OSZTÁLY, 1984
bronz, ϕ 77 mm (A., B oldal)
DR. ERDEI EDIT, 1984
bronz, ϕ 88 mm
PROF. DR. MAGASI PÉTER, 1984
bronz, ϕ 193 mm
SZIGLIGET, 1984
bronz, 90X120 mm
VASAS MŰVÉSZETI NÍVÓDÍJ, 1984
bronz, ϕ 102 mm
LÓSPORT I. (VÁGTA), 1984
bronz, ϕ 143 mm
NÉZETKÜLÖNBSÉG (LÓSPORT IV.,) 1984
bronz, ϕ 135 mm
BARTÓK BÉLA–PÁSZTORY DITTA II., III. 1985
bronz, ϕ 115 mm (A, B); 115 mm (A, B)
BOCSKAY, 1985
bronz, ϕ 62 mm
HEGYGERINC I., II., III., 1985
bronz, ϕ 100; 100; 103 mm
SZAKADÉK I., II., III., 1985
bronz, ϕ 100; 100; 103 mm
O.T.D.K. ESZTERGOM, 1985
bronz, ϕ 97 mm (A, B oldal)
ABLAKTÖREDÉK, 1985
bronz, ϕ 97 mm

KISPLASZTIKÁK:
PLASZTIKA I., 1978
bronz, 17X20X15 cm
PLASZTIKA II., 1978
bronz, 20X20X10 cm
VÁROS, 1978
bronz, 24X16X7 cm
GÓTIKUS TORONY, 1981
bronz, 17,5 cm
a győri Xantus János Múzeum tulajdona
ÚTON, 1982
bronz, 36,5X35X17 cm
HAMBURGER, 1982
bronz, 11 cm

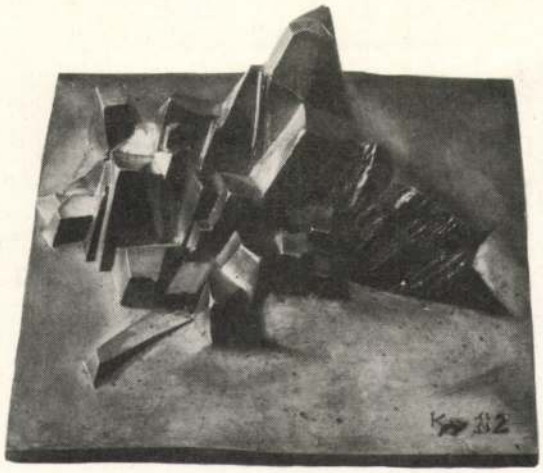

TERMÉSZETI FORMÁK IV.

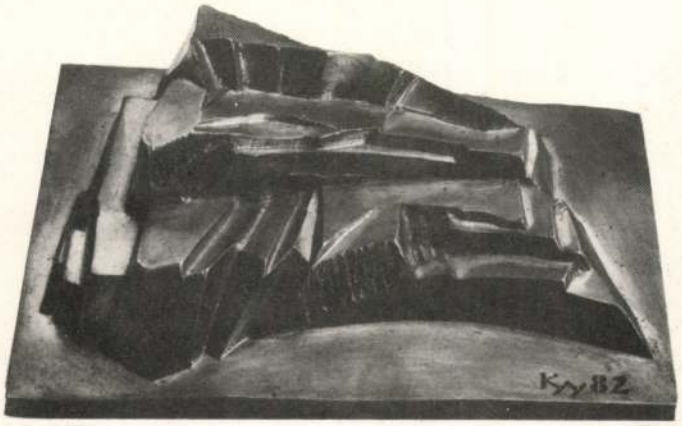

TERMÉSZETI FORMÁK V.

sokrétű, amit érdeklődésének széles skálája, és dinamikus, robbanékony egyénisége magyaráz meg. Mivel kifejezési eszközeit következetesen a kifejezendő tartalmakhoz igazítja, nincsen „egyéni stílusa" a szó szoros értelmében, ám foglalkozzon bár tájjal, sporttal, epikával, vagy önéletrajzi emlékeinek, útiélményeinek, erkölcsi meditációinak megjelenítésével, érmein mindig találhatunk olyan közös vonást, amely révén egybemarkolódnak, eredeti karaktert kapnak a látszólag szétforgácsoltnak tetsző érem-gondolatok. Ilyen közös vonás például munkáinak nyomatékos érzelmi töltése, inkább a dráma, mint a líra felé hajló atmoszférája, valamint éremformálásának optikai alávetettsége. Kiss György érmei erősen számolnak a fényhatásokkal, a fakturák ellentéteiből fakadó, illetve az alapsík megmozgatásából adódó feszültségekkel.

Hogy Kiss György előtt nagy jövő áll, már eddig is tudtuk, de hogy milyen érett és kiteljesült mester máris, az meglepetés. Ezentúl lehetetlen őt kihagyni az olyan összeállításokból, amelyek kortárs érmészetünkről próbálnak keresztmetszetet adni.

Tasnádi Attila

ÉRMEK:

BEZÁRVA, 1972
bronz, ϕ 100 mm
FESTŐASZTAL, 1972
bronz, ϕ 113 mm
KINT, 1972
bronz, ϕ 105 mm
NAPMENYASSZONY, 1972
bronz, ϕ 120 mm
ELMÚLÁS, 1973
bronz, ϕ 95 mm
FERTŐRÁKOSI KŐFEJTŐ II., III., IV., V., 1974
bronz, 82X85; 75X94; 70X61; 73X85 mm
HEGYEK–VÖLGYEK–FOLYÓK, 1974
bronz, 73X88 mm
ÖRVÉNY, 1974
bronz, ϕ 66 mm
RÉVFÜLÖPI PINCE I., III., V., 1974
bronz, ϕ 88; 85; 76 mm
SZIKLÁK I., II., III., IV., 1974
bronz, 80X67; 86X57; 78X65; 78X63 mm
TORZÓ I., 1974
bronz, ϕ 80 mm
BOLTIVEK, 1975
bronz, ϕ 86 mm
DANTE III., 1975
bronz, ϕ 89 mm
KOHÁN, 1975
bronz, ϕ 130 mm

SZAKADÉK

HEGYGERINC

CSONTVÁRY V.

SZT. FLÓRIÁN

KÖTÉSEK IV.

MICHELANGELO I., 1975
bronz, ϕ 104 mm
CSATAVESZTÉS, 1976
bronz, ϕ 123 mm
DANTE, 1976
bronz, ϕ 105 mm
DINAMIKA II., 1976
bronz, ϕ 98 mm
ÉPÍTÉSZET III., IV., V., VI., 1976
bronz, ϕ 85; 85; 87; 87 mm
FELKELÉS, 1976
bronz, ϕ 92 mm
FIDEM, 1976
bronz, ϕ 85 mm (B oldal)
GOURMAND (KOCSIS IMRE), 1976
bronz, ϕ 75 mm
NAPKORONG II., III., IV., 1976
bronz, ϕ 77; 77; 76 mm
POGÁNY GÁBOR, 1976
bronz, ϕ 90 mm
RÁKÓCZI, 1976
bronz, ϕ 95 mm (A, B oldal)
TORZÓ II., III., IV., 1976
bronz, ϕ 75; 77; 70 mm
AKT, 1977
bronz ϕ 75 mm
SZTRÁDA I., II., III., IV., 1977
bronz, ϕ 74; 79; 79; 75 mm
FERTŐRÁKOS I., II., III., IV., V., 1978
bronz, 85X62; 71X98; 88X100; 83X104; 100X120 mm
FIALE, 1979
bronz, ϕ 110 mm
KETTEN, 1979
bronz, ϕ 80 mm
KÖTÉSEK I., II., III., IV., 1979
bronz, ϕ 82; 83; 80; 81 mm
MADONNA, 1979
bronz, ϕ 97 mm
OSZLOPFŐ, 1979
bronz, ϕ 95 mm
POZITÍV FORMÁK II., III., V., 1979
bronz, ϕ 65; 62; 60 mm
VÁGTA (EGYÜTT), 1979
bronz, ϕ 90 mm
LÉPCSŐK II., IV., 1980
bronz, ϕ 89 mm
VÁRSZÍNHÁZ I., III., 1980
bronz, ϕ 94 mm (B oldal); 96 mm
AKT, 1981
bronz, ϕ 69 mm
ÁTVÁLTOZÁS, 1981
bronz, ϕ 65 mm
BÁTHORY LÁSZLÓ, 1981
bronz, ϕ 83 mm
GRÚZIAI UTAZÁS (KOLOSTOR), 1981
bronz, ϕ 92 mm
EGÉSZSÉGÜNKRE!
(GRÚZIAI UTAZÁS IV.) 1981
bronz, ϕ 88 mm
HEGYEK SZORÍTÁSÁBAN, 1981
bronz, ϕ 77 mm
KÓRUS II., III., 1981
bronz, ϕ 80; 79 mm
MAGAMNAK, 1981
bronz, ϕ 71 mm
BERECZKY ALBERT, 1982
bronz, ϕ 95 mm
GYÖKEREK, 1982
bronz, ϕ 95 mm
ROBBANÁS, 1982
bronz, ϕ 103 mm
TERMÉSZETI FORMÁK II., III., IV., V., 1982
bronz, 80X112, 88X111, 106X111, 77X115 mm
TÖREDÉKEK V., VI., VII., VIII, 1982
bronz, ϕ 94; 95; 88; 93 mm
ASZTALON, 1983
bronz, 82X72 mm
KÉT ALMA, 1983
bronz, ϕ 77 mm
FÖLDEK, 1983
bronz, ϕ 82 mm
FÖLDBEN, 1983
bronz, ϕ 68 mm
DOMBTETŐN, 1983
bronz, ϕ 90 mm
HÁROM DOMB, 1983
bronz, ϕ 100 mm
GÖRÖGORSZÁG I., II., 1983
bronz, ϕ 50; 58 mm
GÖRÖG SZÍNHÁZ, 1983
bronz, 77X62 mm

KISS György szobrán

Kiss György Munkácsy-díjas éremművész a BBBR Kft. és a Magyar Paribas Rt. anyagi támogatásával — emlékérmet készített II. János Pál pápa magyarországi látogatása alkalmából. Tegnap délelőtt a művész és a szponzoráló cégek képviselői megajándékozták az éremmel Göncz Árpád köztársasági elnököt. Külön érdekesség, hogy az elnök a verőtőkét is megkapta

FOTÓ: SZIGETI TAMÁS

Miből él az elbocsátott képviselő?

Az Athenaeum Nyomdában létszámleépítés történt. Az elbocsájtottak között található Filló Pál, a Szocialista Párt parlamenti képviselője is. A képviselő lapunk kérdésére válaszolva elmondta, hogy tizennégyéves kora óta dolgozik a nyomdában — lassan már húsz éve —, ez volt az első és eddig egyetlen munkahelye. Ez év márciusától csoportvezetői beosztásban dolgozott. Mióta elnyerte a képviselőséget, részmunkaidőben foglalkoztatták. Sohasem volt semmilyen konfliktusa a kétféle elfoglaltság miatt, és bár nem kérte a képviselői törvényben biztosított fizetésnélküli szabadságot, megdöbbentette a bejelentés: vegye a munkakönyvét.

Azt is megtudtuk, nem kívánja bíróság elé vinni az ügyet, képviselői munkájára fog ezentúl koncentrálni. Fő feladatának tekinti a jövőben, hogy kiálljon a hozzá hasonló helyzetbe került emberekért.

Végül azt a véleményt fogalmazta meg, emberségesebben kellene intézni az ilyen elkerülhetetlen lépéseket, méltányos összegű végkielégítést tart szükségesnek fizetni minden elbocsájtott dolgozónak.

Sz. A. J.

A képviselők jogállásáról szóló törvény néhány, a törvényhozói feladatokkal összeférhetetlen munkakör kivételével a parlamentbe bejutott honatya belátására bízza, hogy megtartja-e polgári állását, vagy lemond róla. A képviselő fizetés nélküli szabadságot kérhet munkáltatójától mandátuma lejártáig, s az nem tagadhatja meg tőle — de mint tudjuk, Filló Pál nem élt ezzel a lehetőséggel.

A törvény azonban — éppen a képviselő szabad választási lehetősége érdekében — minden honatya számára biztosítja a mindenkori miniszteri fizetés ötven százalékában megállapított képviselői illetményt, akár megtartja polgári munkahelyét, akár lemond arról. Ezenkívül külön juttatás jár a bizottsági munkáért, valamint költségtérítést is kap mindenki.

Attól tehát nem kell tartani, hogy kenyér nélkül marad az elbocsájtott honatya.

A III. Hungarológiai Világkongresszusról jelentjük

Miért dördült el a csernovai sortűz?

A peregrinus — azaz bújdosó — magyarság szellemi teljesítményeinek ürügyén olyan témák, gondolatok is jócskán szerepeltek a III. Hungarológiai Világkongresszus szegedi programjain, amelyek ugyancsak „bújdosónak" számítottak az elmúlt évtizedekben. És kiváltképpen annak a szekciónak az ülésein, amelyen elsősorban a Közép-Európa közeli múltját kutató történészek tartottak előadásokat.

Sokáig „bújdosott" például, főleg a Szovjetunióban, az az elfogulatlan, a tényeket ideológiai hamisítás nélkül feldolgozó, a leszűkítő osztályszemléletet meghaladó felfogás, amellyel Nonna Kiszeljova moszkvai historikus elemezte az első világháború időszaka magyar parlamentjének vitáit. És külön Károlyi Mihály liberalizmusát, a nemzetiségek iránti fogékonyságát, sőt a parlamenten kívüli pártok magatartását is. Előadásából — elsősorban a Károlyit. Kunfit. Jászit méltató szavaiból sa, majd a sztálini önkény áldozata. Nevezetesen azt, hogyan sorvasztotta el, bénította meg a keleti despotizmust megtestesítő cári bürokrácia a polgári hagyományokon fejlődött lengyel gazdaságot és kultúrát. Csakhogy egy nép demoralizálásához még nemzetek közötti konfliktus sem kell — derült ki Szabó Ferenc előadásából — elég a háború maga. A történész példák sorozatával bizonyította, hogyan vetette vissza az első világháború idején a magyarországi közélet zűrzavara, a hadseregre is átterjedt nepotizmus, a korrupció a már polgárosodásnak indult magyar parasztság gondolkodásmódját és morálját. Szabó egyszersmind a lepusztult „civil" gazdaság és a katonai kudarcok összefüggéseit is jelezte.

Századunk egyik nagy bújdosójáról, a kiemelkedő lengyel íróról és gondolkodóról Stanislaw Wincenzről szólott Kiss Gy. Csaba, a Ma-

bejelentette: Wincenz főbb művei hamarosan magyarul is megjelennek.

Óriási visszhangot keltett az Oslóból érkezett Tatár Mária Magdolna előadása. Ugyanis a téma — az 1907 őszén a felvidéki Csernován szlovákokra zúduló csendőrsortűz története — azóta is szinte mítosz a szlovák közvéleményben, a ferdítő történetírás számára pedig bármikor előcibálható „bizonyíték" a magyarok állítólagos népelnyomó magatartására. Noha a szlovákiai levéltárak még ezen a nyáron is zárva maradtak az oslói kutató előtt, így is rengeteg adattal sikerült cáfolnia, hogy a sortűz indíttatása nemzetiségi villongás lett volna. A vérengzésre egyházszervezési malőr, illetőleg a csendőrség elbizonytalanodása miatt került sor. Meglepő egyébként az adat: a szlovákok tömegére fegyvert szegező hét csendőr közül öt szlovák volt.

Sajnos, a szlovák nacionalistákkal

Öt bányász változatlanul életveszélyben

Ha egy korábban lezárt, öreg fejtés gátja mögött következett be a sújtólégrobbanás, akkor a mérőműszerek egyszerűen nem érzékelhették a veszélyt — mondta Neubauer Antal, az Országos Bányaműszaki Felügyelőség elnöke, miután a Komlói Bétaaknán pénteken bekövetkezett szerencsétlenség okait vizsgáló bizottság értékelte a műszerek adatait, illetve a különböző bányatérségek és művelési módok egymáshoz való viszonyát. A feltételezést, melyre korábban is több adat utalt, természetesen több oldalról

Az égés következtében fellépett szövődmények miatt ugyanis túlnyomásra van szükség ennek az életfunkciónak a működéséhez. A kórház orvosai a napokban végzik az elsődleges műtéteket az életveszélyes sérülteken. Az égett bőrfelületeket távolítják el testükről. Erre azért van szükség, mert a megégett szövetek alatt levő ereket elszorítja a működőképességét elvesztett bőrréteg. A következő műtétek során — két héten belül — pótolni fogják majd az elveszített szöveteket. A bányászok

Segélyszállítmány Moldvába

MTI

A magyar kormány mintegy 40 millió forint értékben küldött eddig segélyszállítmányt a július 28-ai moldvai árvíz károsultjainak — jelentették be a Miniszterelnöki Hivatal keddi sajtótájékoztatóján.

Az újságíróknak Entz Géza államtitkár és Gál József ezredes, a Polgári Védelem országos parancsnokának első helyettese elmondta: az első gyorssegély augusztus 9-én indult, és ezt másnap hajnalban 10 járműből álló konvoj követte, megrakva gumicsizmákkal, gyógyszerekkel, élelmiszerrel, ágyneművel, védő- és munkaruhával. A katasztrófa sújtotta Bacau (Bákó) megye székhelyére eljuttatott szállítmány megérkezésében segítettek a román hatóságok is a magyaroknak. A magyar kormány 160 gyermeket is meghívott Magyarországra, hogy környezetváltozással enyhítse az átélt sokkot. A budapesti kabinet — ha román kérés érkezik — kész kölcsönös egyeztetés alapján további segítségnyújtásra is, akár szakmai segítség, szakemberek cseréje is elképzelhető.

Decemberben új telefonkönyv

Hosszú az átfutás
Sokkal többen várnak állampolgárságra

MH-információ

Megalapozatlan a híresztelés, nem nő az állampolgársági ügyek eljárási illetéke — jelentette ki kérdésünkre a BM állampolgársági osztályának helyettes vezetője. Az illeték egyébként január 1-je óta tízezer forint, amit családonként kell leróni, a nagykorú gyermeknek azonban önálló kérelmet kell benyújtania.

A hosszú ügyintézési idővel kapcsolatban — ami mostanában gyakori panaszok forrása — Parragi Mária elmondta: a honosítás nem tartozik az államigazgatási eljárások sorába, ezért határideje sincs előírva. Jelenleg valóban egy évnél is többet kell várni a döntésre, ám ez nemzetközi gyakorlatban nem tekinthető hosszú időnek. Németországban például az állampolgárságért folyamodó ügyfélnek levelet küldenek, amiben felhívják a figyelmét: az ügye legalább két évet vesz igénybe, addig ne is érdeklődjék.

Néhány esztendeje a beadványokat nálunk még gyorsabban bírálták el, ám az akták száma azóta ötszörösére emelkedett: tavaly 15 ezer állampolgársági ügyet iktattak. Ebből mintegy tízezer volt a honosítási kérelem, s ezek kilencven százalékát magyar nemzetiségű román állampolgárok terjesztették elő. Az idén az ügyforgalom várhatóan tovább nő, hiszen már eddig 12 ezer beadvány érkezett.Valószínű, hogy a kérelmezők többsége még a romániai forradalmat megelőzően jött Magyarországra, de állampolgárságért korábban nem folyamodott. Ám tavaly február előtt nem is tehette volna, hiszen hazánk akkor mondta fel a kettős, román-magyar állampolgárságot kizáró egyezményt.

Újabb milliók a hívők adakozásából — A Győri Balett műsora a szentatyának
Túlzott biztonság és nagy üzlet

Megvan a 20 millióhoz hiányzó 13 millió forint. Lukács László, a püspöki kar sajtóirodájának igazgatója tájékoztatta lapunkat arról, hogy hívők adakozásából jött össze a hiányzó összeg.

— Örömteli fordulat történt, az emberek segítettek. Ennek köszönhetően egész biztos meglesz a 19-i népstadionbeli találkozó a pápával.

— A Pálos Miklós államtitkár bejelentése utáni titkolódzás sokakat arra engedett következtetni, hogy a költségvetés sietett az egyház segítségére.

— Szó sincs róla, nem az államtól átirányított pénzből fizetjük a Népstadion bérleti díját, hanem magukat megnevezni nem kívánó személyek jótéteményéből finanszírozzuk a pápa és a fiatalok találkozóját. Szeretnék, ha a nevük titokban maradna, mert nem hírnevet, nem dicsőséget kívánnak maguknak. Csak a Bibliát tudom idézni: „amit a jobb kezed tesz, ne tudja a bal".

— Vállalkozók, hazai vagy külföldi milliomosok adták össze a hiányzó összeget?

— Még ezt sem árulhatom el. Annyit azért elmondok, hogy még nyugdíjas nénike is megkeresett bennünket, hogy segítsen.

— Ma, amikor nehéz anyagi körülmények között élnek sokan, a hívők adakozására számítani nem visszaélés az emberi segítőkészséggel?

— Bizony sokan élnek rossz anyagi körülmények között, mégis aki tudott és tehette, segített. Ha megkaptuk volna a tévétől a szerződés szerint nekünk járó pénzt, akkor erre nem került volna sor.

— A Penta-Coop Kft. vezetői szerint a múlt heti sajtótájékoztatót csak azért tartották, hogy közvetve pénzt kérjenek az államtól és a hívőktől.

— A sajtótájékoztatón mi csak a tényeket kívántuk a nyilvánosság elé tárni. A kft. súlyos szerződésszegést követett el, amivel kellemetlen helyzetbe hozott bennünket.

— Az anyagiak tehát már rendben vannak. A kft. előbb vagy utóbb fizet. A Vatikán is hozzájárult II. János Pál magyarországi látogatásához?

— Miért tette volna? A meghívó fél állja a költségeket.

— Mit szól az egyesek szerint már túlzott biztonsági intézkedésekhez?

— A világ öt legveszélyeztetettebb embere közé tartozik őszentsége. A tíz évvel ezelőtti merénylet is bizonyította, hogy szükség van a biztonsági előírások betartására. A szentatya, mint tudjuk, mindenkivel közvetlen. Ezzel sokszor gondolt okozott a biztonságért felelős embereknek. Ám ki az, aki vállalja a felelősséget egy esetleges újabb merényletért? Ezzel nem azt akarom mondani, hogy valamelyik államnak érdekében állna a pápa elleni merénylet, de őrültek mindig akadnak.

— Sokakat a mise alatt még a legalapvetőbb szabadságjogukban is korlátoznak...

— Erre sajnos rákényszerülnek a biztonságért felelősek.

— A hívők egy része csalódott lesz. Nemcsak azért, mert nem jut el a misére, hanem a pápalátogatást övező felhajtás miatt is, nem gondolja?

— Kétségtelen, hogy két szempont ütközik egymással. Jön a szentatya, akivel mindenki szeretne kezet fogni, az áldását kérni. Az egyik véglet, hogy golyóálló üvegkalitkába tesszük a szentatyát, és akkor nem történhet semmi baja. Mi persze bízunk abban, hogy a magyarok megértéssel és fegyelmezetten viselkednek majd.

— Ha csak az üzleti vállalkozásokat nézzük, ez már nem így van.

— Ebben is igaza van. Állandóan csak a pénzről van szó. Elkeserítő, hogy mi mindenből szeretnének pénzt csinálni emberek. Az országot ellepték a giccsek, II. János Pál látogatásában sokan csak üzletet sejtenek, s az igazi cél, a hívőkkel való találkozás háttérbe szorul.. Felháborító, hogy az ingyenjegyeket is pénzért adják, mint régen egy-egy jó film vetítése előtt a jegyüzérek a mozijegyeket.

• Szép Zsuzsa

Nem a Népstadion drága

MH-információ

Vajtó Lajos, a Népstadiont felügyelő Országos Testnevelési és Sporthivatal szóvivője kérdésünkre elmondta, hogy húszmilliós bérleti díjról szó sincs, a Népstadion és Intézményei mindössze kétmillió-nyolcszázezer forintot kér, vagyis nem bérleti díjat; csupán a rezsit és a szolgáltatásokat (energia, víz stb.) fizetteti meg. Ráadásul nemcsak egy napra veszik igénybe a stadiont, hanem a felkészüléssel, bejárással, rendőrségi és rendezőségi próbákkal együtt egy hétre. Összehasonlításul: egy labdarúgó-mérkőzésre, amikor rendeltetésszerűen használják a pályát, egyetlen napra a bérleti díj rezsivel és rendezési költséggel ötmillió forint.

A Népstadion tehát a szóvivő szerint mintegy tízmillió forinttal járul hozzá a pápalátogatás sikeréhez. Ezenkívül felépítenek ingyen egy 1400 négyzetméteres színpadot, továbbá néhány beruházást előrehoznak, ilyen az aszfaltozás vagy az új biztonsági rendszer kiépítése. A kapuknál forgó beléptetőket alakítanak ki, csupán ez utóbbi közel hárommillióba kerül. Vajtó Lajos elmondta még, hogy nemcsak a Népstadiont adják az eseményre, hanem az Olimpiai csarnokot és a Körcsarnokot is.

Életre szóló élmény

A Népstadionban tartandó találkozó illetékese Gyulay Endre szegedcsanádi megyés püspök. Gyulay Endre elmondta, amit az OTSH szóvivője nyilatkozott, az úgy igaz. Bérleti díjként valóban csak 2,8 millió forintot fizetnek. Azonban a színpad építésének az anyagárát az egyház állja. A kettős kereszt alakú színpadon pedig 100 táncos pantomimműsort ad elő, amelynek rendezését még Markó Iván kezdte el, és a Győri Balett folytatta. Ez teszi ki a húszmillió forint tetemes részét. Hiszen sok-sok költséget jelent, kezdve a jelmezektől a táncosok gázsijáig.

Gyulay Endre azt is elmondta, hogy nem értett egyet a múlt heti sajtótájékoztatóval. Szerinte, amikor kiderült, hogy a tévétől nem kapják meg a pénzt, akkor vissza kellett volna lépniük. De ezt sem tehették meg, mert addigra a már megkötött szerződések alapján, előadás nélkül is a megrendelt munkák nagyobb részét ki kellett volna fizetniük, ami több millió forintot jelentett volna. Továbbá II. János Pál pápának már elküldték a programot, amiben szerepel a népstadionbeli műsor is. Őszentségének — miután nem ért magyarul — szerették volna pantomim-előadással bemutatni a magyarság múltját Szent Erzsébet történetén keresztül.

Arra a kérdésre, hogy miért kérnek a hívőktől adakozást a Győri Balettra, a püspök úr elmondta, szerettek volna hatvanezer fiatalnak

Váratlanul toppan be a rég várt vendég?
Grisin érkezéséről nem tudnak a HM-ben

MH-információ

Eredetileg augusztus 5-én kellett volna folytatódniuk azoknak a tárgyalásoknak, amelyek a szovjet csapatok magyarországi tartózkodásával kapcsolatos pénzügyi követeléseket és elszámolásokat lenilletékeseinek érkezése időpontját. Ezért is keltett meglepetést az a hír— melyet a Szovjetunió budapesti kereskedelmi kirendeltsége is megerősített—, hogy Jurij Grisin ma az Aeroflot járatával Budapestre érkezik, sőt hamarosan Konsztantyin Katusev külgazdasági mi-

millió dolláros magyar aktívumával, ugyanakkor a magyar álláspont egyértelműen elutasítja a két elszámolás összevonását.) A régen várt levél helyett tehát elképzelhető, hogy ma Grisin — aki ellentétben Silovval, teljes tárgyalási és döntési kompetenciával rendelke-

környezetvédelmi károkért, míg a szovjetek hárommilliárd rubelre a hátrahagyott objektumokért. Mindeddig a megegyezést az akadályozta, hogy a szovjetek — dacára a sok ezer oldalas hivatalos jegyzőkönyveknek — nemigen akartak tudomást venni a környezetvédelmi

KISS György

Száz éve született Ferenczy ~~Bén~~Noémi, 1990, vert érem, bronz, Ø 42 mm - 90.1. 62

Új Művészet

KISS György életműve

1990 1. 62

Új Művészet

Új Művészet

Ma Gyomaendrőd, holnap Békéscsaba és környékéről olvashatnak beszámolókat a 7. oldalon

A HAZA MINDEN ELŐTT!

BÉKÉS MEGYEI HÍRLAP

KÖZÉLETI NAPILAP

1993. MÁJUS 12., SZERDA ÁRA: 13,80 FORINT XLVIII. ÉVFOLYAM 109. SZÁM

A családért, az egészséges ifjúságért

A Békéscsabán ma rendezendő egészségvédelmi fórum alkalmából három oldalas összeállítást készítettünk, melyben a fiatalokat — és bizonyára szüleiket is — érdeklő témákról olvashatnak fényképekkel illusztrált szakmai cikkeket (8—10. oldal).

A tanulópénzt meg kell fizetni!

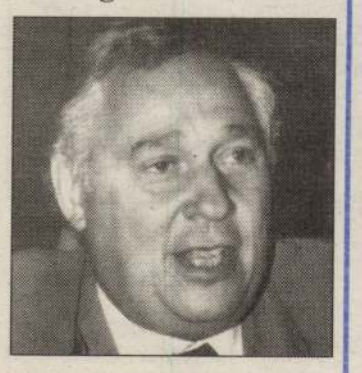

Dr. Sárközi Tamás előadásáról a 3. oldalon tudósítunk

FOTÓ: LEHOCZKY PÉTER

Olasz narancs

Az olasz kormány adományaként a Menekültügyi Hivatalon keresztül érkezett a Vöröskereszt békéscsabai szervezetéhez az elmúlt napokban egy tonna narancsszállítmány, amelyet az adományozó kikötött, hogy az idősekhez és a gyerekekhez kell eljuttatni.

A szállítmány többségét a megyeszékhelyi területi szociális gondozói hálózat juttatta el az idősek klubjaiba és a szociális otthonokba. A városi Vöröskereszt az újkígyósi Szent Erzsébet Szeretetotthonba és a helyi idősek klubjába, valamint az újkígyósi óvoda kis lakóihoz is juttatott az adományból.

A békéscsabai 4. kerületi vöröskeresztes alapszervezetben az anyák napi ünnepségen — amelyen 60 nagymamát és édesanyát köszöntöttek — is jutott az olasz gyümölcsből a résztvevőknek. A betegeknek pedig az aktívák házhoz vitték az adományt.

B. S. E.

Kiss György szobrászművész a domborművekért Tornyai-plakettet kapott

FOTÓ: FAZEKAS FERENC

A pápa 1990-es magyarországi látogatása előtt a gyulai katolikus hívek azzal a kéréssel fordultak a magyar illetékesekhez, járjanak közbe, hogy a Szentatya látogasson el a városba és avassa fel a rendbe hozott Kálváriát. A gyulaiak óhaja azt a reményt testesítette meg, hogy zöld utat kap a húskombinát közelében álló, teljesen lepusztult egyházi műemlék felújítása. Nem csalatkoztak, mert a Kálvária újjáépítése gyors ütemben elkezdődött. A kápolnát felújították, a hozzávezető kereszt utat megtervezték, a stációk domborműveit pedig egy e célra létrehozott alapítvány megrendelte a Gyuláról elszármazott Kiss György Munkácsy-díjas szobrászművésztől.

A Kálvária kálváriája

Hajszál híján Békéscsabára került a gyulaiak szobra

A reliefeket kivitelezésre készen 1991 júliusára kellett leszállítania a Mesternek. A határidővel nem volt baj, olyannyira nem, hogy Kiss György már 1989-ben a XXXVI. Vásárhelyi Őszi Tárlaton kiállította a domborműveket egyharmados méretben, s értük nagydíjat, Tornyai-plakettet kapott.

Miután a megrendelt 14 domborműből ötöt eredeti nagyságúra kiöntöttek és leszállítottak, a zökkenőmentesnek hitt folyamat megakadt. A pénz fogyott el, vagy a rendszerváltás helyi teendői terelték el a figyelmet a munkáról, ma már nehéz lenne kideríteni.

Mindenesetre a gyulai Kálvária legújabb kori története itt befejeződni látszott, mert úgy hírlett, a Mester a domborműsorozatot az alapítvány patthelyzete (elfogyott a pénzük), illetve a gyulai önkormányzat érdektelensége miatt felajánlotta Békéscsabának. A mendemondával kapcsolatban a legilletékesebbet, Kiss György szobrászművészt kerestük meg, aki kérdésünkre a következőket válaszolta:

— Ha egy hónappal ezelőtt jönnek, akkor minden bizonnyal megerősítem a híreszteléseket. Többen érdeklődtek ugyanis a munkám iránt, hazaiak, külföldiek egyaránt és valóban felmerült annak a gondolata is, hogy az épülő békéscsabai templomhoz ajánlom fel — ha már a gyulaiaknak nem kell. A megállapodás szerint a városnak 1991-ben kellett volna kiöntetnie és kifizetnie a szinte önköltségi áron vállalt domborműveket.

A fordulat három héttel ezelőtt történt, amikor Havasi Pista barátom meghívott az EDÜ-re. Vele sajnos már nem találkozhattam, de Herjeczky János ügyvéd összehozott a polgármesteri hivatal kulturális osztályvezetőjével, Gedeon úrral. Tőle ígéretet kaptam a domborművek kiöntetésére és az anyagi ügyek rendezésére. Ezzel párhuzamosan júliusban a Dürer-teremben bemutatják a teljes sorozatot, hogy még kihelyezése előtt megismerhesse a város lakossága.

— Van Önben tüske a történtek miatt?

— Azon már túl vagyok. Nincs szörnyűbb dolog látni a kész, de meg nem valósított munkát. Amint mondtam, abba is belementem volna, hogy máshol állítsák fel, de egy mű ott tud hatni igazán, ahová készítették. Fájó lett volna, ha másnak kényszerülök odaadni.

Á. Z.

Szombaton:

Ballagási különkiadás

„Ballag már a vén diák...” csendül fel szombaton többezer középiskolás ajkán a dal, amely megdobogtatja ifjú és vén diák szívét egyaránt. Igen, a ballagás örök emlék, amelyre évek, évtizedek után is jó visszagondolni. S hogy ehhez az emlékképhez mi is hozzájáruljunk, lapunk szombati számában — amely ezúttal 24 oldalas lesz — Ballagási különkiadással jelentkezünk. Megyénk 12 városa — Battonya, Békés, Békéscsaba, Gyomaendrőd, Gyula, Mezőberény, Mezőhegyes, Mezőkovácsháza, Orosháza, Sarkad, Szarvas, Szeghalom — 31 gimnáziuma és szakközépiskolája (a szakmunkásképzők kivételével) csaknem háromezer ballagójának neve, természetesen városonkénti, iskolánkénti és osztályonkénti bontásban szerepel a különkiadásban. Lapunk nem csak az előfizetőkhöz jut el, hanem a hírlapárusító helyeken is megvásárolható, így minden olyan család hozzájuthat, ahol ballagó diák van.

Ne feledje, keresse szombaton a Békés Megyei Hírlapot, amely Ballagási különkiadással jelenik meg.

Sikeres évadzáró bemutató a Jókai Színházban

My Fair Lady

„Ez jó mulatság, férfi munka volt.” A professzor és tanítványa: Kovács István és Zsila Judit

FOTÓ: KOVÁCS ERZSÉBET

Ó, csak minél tovább tartana ez a május! Valójában nem a kalendáriumban jelzett napok számára gondolok — úgyis gyorsan elrepül az idő —, de legalább emlékeztetőül lenne jó megőrizni valamit az ég kékjéből, a harsányan zöldellő határ színeiből, a friss, ropogós reményekből. Derű és nyugalom uralkodjék el rajtunk, sok bolond feszültség után, erőt adva a fölénk terpeszkedő rossz hangulatok legyűréséhez. Színházunk íme lehetőséget kínál a jó kikapcsolódásra: a My Fair Lady bemutatója mintha azt a reményt próbálná megerősíteni, hogy ha a vége jó, minden jó.

(Folytatás a 6. oldalon)

Váruraimék

Pontosan annyit tudok a gyulai Kálvária kálváriájáról, mint amennyit olvasóink is megtudhatnak mai lapszámunkból. Úgy tűnik, kedvező fordulat tanúi vagyunk: Kiss György domborművei abba a városba kerülnek, amelybe alkotójuk szánta őket, azaz Gyulára. Hogy némi késéssel? Ja, kérem Magyarországon élünk, s nálunk ez a tempó. Végül is minden jó, ha a vége jó, de addig a saját keresztjét viselnie kell mindenkinek. Mit számít egy ilyen apró ügyben a művész érzékenysége, mit számít a hívek, a műemlékesek, a lokálpatrióták akarata? A lényeg az, hogy „szomszédváruraimék” a hivatali és a pártérdekek bástyái mögött egészen jól érzik magukat. Ha úgy tartja úri kedvük, újabb és újabb keresztutat eszelnek ki: egyszer a társadalom egyik, máskor a másik rétegének. De ne legyek igazságtalan, passzióznak ők is: olykor keresztbe tesznek egymásnak, olykor megbélyegzik egymást, no, nem négy, hanem sokkal több betűvel.

Aztán, mivelhogy mindennek megvan a maga ideje, egyszer eljön a számadásé is. Vajon mit mondanak uraimék akkor a sok golgotás kisembernek? Gyanítom mindössze ennyit: „Mosom kezeimet.”

MÉNESI GYÖRGY

Vadász-halász kiállítás Gyulán

A szikra Kötegyánban pattant ki *Juhász Gyula* és *Ungvári Mihály* fejéből. A gyulai *Alber Andor* aztán tovább „főzte” a tervet, amely mára már nemzetközi méreteket öltött. Az idei várexpóról van szó, ami ez évben augusztus 18-ától 22-éig tart. Helyszín a gyulai vár és környéke. A vásár és kiállítás ezúttal a vadászatról és a halászatról szól.

— Magyarország a vadászatban nagyhatalomnak számít — mondta Juhász Gyula, a kötegyáni vadásztársaság gazdasági felelőse. — Ennek ellenére azonban nem sok komoly vadászati kiállítást rendeztek hazánkban. Utoljára 1971-ben volt Budapesten egy vadászati világkiállítás, ami a nemzetközi vérkeringésbe kapcsolódás első lépésének tekinthető. Mi ezzel a rendezvénnyel most az akkor elkezdett utat szeretnénk folytatni. Sokan azt hiszik, a vadászat csak abból áll, hogy eldurrantjuk a puskát. Hogy ez mennyire nem így van, azt is szeretnénk bebizonyítani a rendezvényünkön megforduló „kívülállóknak”. A vadászat mellett a halászat múltját és jelenét is bemutatnánk az idelátogatóknak, hiszen Magyarországon csaknem 300-400 ezerre tehető a horgászatban érdekelt emberek száma.

— Ez a két ősi tevékenység a művészeket sem hagyta nyugodni — tette hozzá az elmondottakhoz Ungvári Mihály

(Folytatás a 3. oldalon)

ÉPÍTKEZŐK, FÓLIÁSOK FIGYELEM!

Magyar cement 630 Ft/q, a megyében legolcsóbban településünkön.
A megyében 30 q felett díjtalan házhoz szállítás.
— Fenyő fűrészáru 16 500—21 500 Ft/m³
— zsaludeszka 11 000 Ft/m³
— rúdfa 12 000 Ft/m³
— állványfa 12 500 Ft/m³.
Faforgácslap natúr és laminált 10—19 mm-ig.
A—AD jelű áthidalók és E jelű gerendák, olasz padlólap 15% engedménnyel.
Orosz pala 290 Ft/db.
Jamina téglagyár termékei megrendelhetők gyári áron.
Nikecel és üveggyapot szigetelők kaphatók.
Ajánlunk még oltott meszet, kisméretű téglát, pillértéglát.
Tüzelőajánlatunk:
— dorogi brikett 690 Ft/q
— berentei mosott dió akciós áron (4000 kal) 450 Ft/q
— orosz dió 680 Ft/q (7200 kal)
— fűrészelt tűzifa 420 Ft/q.
30 q felett a megyében díjtalan házhoz szállítás.
Megrendelést telefonon is elfogadunk.
Áraink az áfát is tartalmazzák.
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 7—17 óráig, szombaton 7—13 óráig. Telefon: (66) 441-264, 453-687.

Borbély Tüzép, Békéscsaba, Berényi út 140.

HÍR PLUSZ

A bíróságok feladata

Az alkotmánybíróságok feladata az, hogy független bírói hatalomként biztosítsák: azok, akik hatalmukat az állampolgárok nekik juttatott bizalmának, támogatásának köszönhetik, ne élhessenek vissza ezzel a hatalommal, ne veszélyeztethessék az alapvető jogokat — jelentette ki Francois Mitterrand francia elnök az európai alkotmánybíróságok Párizsban most folyó IX. nemzetközi tanácskozásán. Ezen a fórumon első ízben vesz részt a Magyar Alkotmánybíróság küldöttsége. Az elnök az alkotmánybíróságok legfőbb teendőjét abban jelölte meg, hogy nyújtsanak védelmet az állampolgárok alapvető jogainak bármiféle megsértéssel szemben, mindenekelőtt akkor, ha ez a közhatalom részéről jelentkeznék.

* * *

Ahogyan Rozek úr garázskocsmájának törzsvendégei mondani szokták, ha az alkotmánybíróságról esik szó: — Szép, hogy már van nekünk is, csak van egy kis bibi a dologban. Annyi munkája lenne a tisztelt testületnek, hogy minimum száz kellene belőle. Ez az egy a következő évezredre sem lesz képes orvosolni az állampolgárok panaszait. Így azután jobb, ha a maga dolgával törődik a szegény ember... L. S.

Szovjet harci gázok a Japán-tengerben

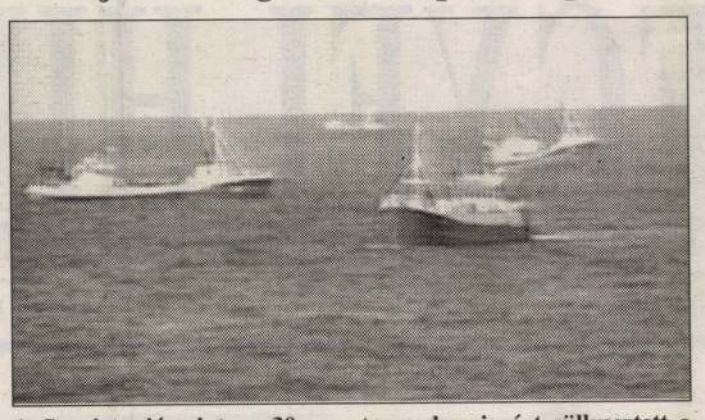

A Szovjetunió mintegy 30 ezer tonna harci gázt süllyesztett a Japán-tengerbe a második világháború végeztével — írja az Aszahi Simbun című lap keddi számában. Az orosz kormány egyik bizottságának közlésén alapuló jelentés szerint a negyvenes években fémkonténerekbe töltötték a mustárgázt, és ezekben a korrózió ellen nem védő tartályokban „temették" a tengerbe.

Egyházi nyilatkozat

A varsói gettólázadás 50. évfordulója kapcsán nyilatkozatot adott ki a lengyel evangélikus egyház szinódusa, amely hétfőn fejezte be munkáját. — Nem lehet megbékülni a gondolattal, hogy a zsidók megsemmisítésére Európában került sor, amely évszázadokon át a keresztény kultúra hatása alatt fejlődött. Ami ennél is keserűbb, hogy még most is, hazánkban is jelentkeznek a zsidókkal szembeni ellenségesség nyugtalanító jelei. Támogatásáról biztosította Tadeusz Zielinski professzort, az állampolgári jogok szóvivőjét, akinek leváltását követeli a római katolikus egyház vezetése és a jobboldali pártok.

Üzenet értékű döntés Varsóban

A román vállalkozók mögött ott a Vatra bankja!

A demokrata pártok európai szervezetének Európa-politika bizottsága hétfői varsói ülésén úgy döntött, hogy támogatja a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) felvételét az európai jobbközép pártok tömörülésébe. A szervezetet Szőcs Géza és Patrubány Miklós képviselte a tanácskozáson, amely ellenszavazat és tartózkodás nélkül hozta meg döntését. (A Magyar Demokrata Fórum és a Kereszténydemokrata Néppárt tagjai e szervezetnek.) A romániai magyar párt a szeptember elején Budapesten megrendezésre kerülő tanácskozásig megfigyelői státust élvez.

Szőcs Géza erdélyi magyar politikus és költő az MTI varsói tudósítójának adott exkluzív interjújában rendkívüli jelentőséget tulajdonított az európai szervezet döntésének. Mint elmondotta, ez nagyfokú védelmet biztosít, és a párt tekintélyét erősíti mind Románián belül, mind nemzetközi kapcsolataiban.

A döntés jelentőségét különösen az értékeli föl, hogy Románia láthatóan nagyon súlyos társadalmi, gazdasági, politikai válság előtt áll. Ebben a helyzetben üzenet értékű az európai közvélemény részéről, hogy kiket tekintenek igazi partnernek — mondta Szőcs.

Ami az erdélyi helyzetet illeti, véleménye szerint miért folytathatja akadálytalanul soviniszta politikáját Funar. Ami Funar politikáját illeti, azt két okból tűri, sőt talán bátorítja is a bukaresti vezetés. Az egyik Szőcs Géza szerint az, hogy alapvetően egyetértenek vele, sőt örülnek annak, hogy valaki kozmetikázatlanul képviseli azt az álláspontot, amit ők nemzetközi szempontok miatt nem vállalhatnak nyíltan. A másik: a politikai porondon megjelenő szélsőségekhez képest valami, ami kevésbé szélsőséges, vagy burkoltan az, már centrumként, mérsékelt álláspontként tüntethető fel. Ezért nemhogy leszámolás, de konfliktus sem várható a hatalom és Funar, illetve pártja között. Ha Románia nemzetközi presztízse szempontjából kellemetlenné válna, s ez az ország Európa Tanácsba való felvételének időszerűvé válásakor bekövetkezhet, akkor elképzelhető, hogy parkolópályára helyezik. Szőcs Géza elmondotta: a Ceausescu-rezsim bukása óta az általános politikai helyzet javulásával együtt javult az erdélyi magyarság helyzete is. Két szempontból azonban romlott. Az egyik, hogy a tömegkommunikációban, különösen a rádióban és a televízióban drámai mértékben megnövekedett a magyarellenes izgatás. Ezáltal olyan lélektani terrorhangulat jön létre, amely fokozza az emberek kivándorlási késztetését. A másik, hogy a fordulat óta meghozott törvények és a gazdasági tendenciák azt mutatják, hogy a magyarságnak nincsenek komoly esélyei a románokkal folytatott versenyben. A román vállalkozók mögött ott áll a Dacia Felix Bank, a Vatra bankja, amely óriási hitelekkel segíti őket.

Kérdőjelek

„Magyar kérdés"?

A fenti kifejezésnek — a fiatalabbak talán nem is emlékeznek már rá — sokáig baljós kicsengése volt: 1956 után még hosszú évekig ilyen címszó alatt került terítékre hazánk helyzete a világszervezetben és más nemzetközi fórumokon. Most viszont (a befolyásos bonni Die Welt hétvégén megjelent elemzésében) egész más problémakörre vonatkoztatva használták Bonnban e megnevezést — a szomszédos országokkal kötendő, határgaranciákat is tartalmazó alapszerződések és az ott élő magyar nemzetiségek jogai közti, napjainkban igencsak előtérbe került összefüggésre.

Figyelmeztetés akart lenni a Welt írása? Kétségtelen, hogy német részről eddig inkább a magyar szempontok figyelembe vételét és támogatását szokhattuk meg, a bonni lap cikke viszont jelzi: Európában nyugtalanítóan sokan érzik az ukrán alapszerződés heves vitáját, illetve a Bukaresttel kötendő megállapodás „jegelését" a területi igényekhez való ragaszkodás jelének. Ez pedig, hiába feszültek egymással szemben ez alkalommal az MDF-es honatyák és honanyák véleményei, már korántsem pártügy. Túllép a kormánypárt, de még a kormánykoalíció keretein is és adott esetben tényleg konfliktusnövelő tényezővé terebélyesedhet Közép- és Kelet-Európában.

Precedens értékű lesz-e az ukrán—magyar dokumentum? — kérdezik máris Bukarestben?

Elérhető-e a kisebbségi autonómia a magyar nemzetiségeknek a határgaranciákért cserében? — keresnek más nézőpontot sokan Budapesten. Miként csapódnak le, s mit fejeznek ki a parlamenti szócsaták — figyeli (a Welt rá a bizonyíték) a fejleményeket a külvilág. Pedig nekünk létkérdés, hogy a világ számára ne legyen újra „magyar kérdés".

SZEGŐ GÁBOR
FERENCZY EUROPRESS

Leleplezett terv

Egy újabb baloldali vezető elleni merénylet tervét leplezte le keddi számában a nagy példányszámú dél-afrikai napilap, a johannesburgi The Star. A lap szerint egy szélsőjobboldali fehérekből álló négyfős csoport Joe Slovo dél-afrikai kommunista pártelnököt és ANC-vezetőt készült meggyilkolni. A csoport tagjai — három dél-afrikai férfi és egy egykori magyar bevándorló — május 15. és 21. között lakása előtt akartak végezni Joe Slovóval. A The Star szerint az összeesküvők vezetője egy angol anyanyelvű elektronikai szakember, akit szoros szálak fűznek a szélsőséges jobboldali Afrikander Ellenállási Mozgalomhoz.

Nem fogadták el

A dél-libanoni Mardzs ez-Zuhurban táborozó kitoloncolt palesztinok kedden elutasították Izrael ajánlatát, amelynek értelmében a 396 ember közül huszonöt nyomban hazatérhet azon a százegyen kívül, akik ezt elvben — Izrael Washingtonnal kötött megállapodása szerint — már február eleje óta megtehetnék. Izrael washingtoni tárgyalóküldöttsége hétfőn terjesztette a javaslatot a palesztin delegáció elé. Abdel-Aziz Rantiszi, a december közepén Dél-Libanonba száműzöttek szóvivője, megvizsgálásra is érdemtelennek minősítette az ajánlatot, nem találván benne semmilyen új elemet.

Nyugtalan skandinávok

A skandináv államokat egyre jobban nyugtalanító, a balti köztársaságokból és a Szovjetunió más utódállamaiból kiinduló migrációról kezdődött kedden Helsinkiben nemzetközi értekezlet. A finn kormány és a Nemzetközi Migrációs Szervezet közös rendezvényén a négy skandináv és a három balti államon kívül Fehéroroszország, Lengyelország, Németország, Oroszország és több nemzetközi szervezet képviselői vesznek részt.

Az új igazgató

Johann Fritz 53 esztendős sajtószakember lett a Nemzetközi Sajtóintézet (IPI) új igazgatója. Fritz, akit a szervezet velencei közgyűlésén mutattak be hivatalosan, Peter Gallinert váltja fel ebben a tisztségben.

Az oldal külpolitikai tudósításai az MTI hírei alapján készültek.

PÉNZINTÉZET BANKI GYAKORLATTAL RENDELKEZŐ MUNKATÁRSAT KERES OPERATÍV ELLENŐRI FELADATOK ELLÁTÁSÁRA.

Jelentkezés rövid szakmai önéletrajzzal „Számvitel" jeligére a hirdetőbe.

Nyilatkozatban elítélve

Nyilatkozatban ítélte el az ENSZ Biztonsági Tanácsa a boszniai horvátokat a muzulmánok ellen Bosznia déli és központi körzeteiben indított katonai támadásukért, és az offenzíva azonnali beszüntetésére szólított fel. A világszervezet vezető testülete hétfő esti ülésén elfogadott dokumentumában emellett mély sajnálkozásának adott hangot amiatt, hogy az ENSZ békefenntartó erőinek a harcok miatt át kellett helyezniük állásaikat, és amiatt, hogy a boszniai horvátok mereven elutasították ENSZ-megfigyelők mostani kiküldését. A dél-boszniai Mostarban egyébként a hétfőn aláírt tűzszünet sem hozott fegyvernyugvást: a boszniai kormány és a horvát vezetők megállapodása ellenére újabb összecsapások voltak.

Ismét zárt város

Ismét zárt várossá nyilvánították Szeverodvinszket. Az arhangelszki területi tanács döntése értelmében az orosz atomtengeralattjáró-építés központjának számító város újra zárt közigazgatási és területi egység. Szeverodvinszket először a hidegháborús években, a hetvenes évek elején nyilvánították az egykori szovjet állam polgárai számára is csak belépési engedéllyel felkeresheto körzetté. A gorbacsovi peresztrojka éveiben nyílt meg a zárt városok többsége, köztük az észak-oroszországi Szeverodvinszk is. Az ITAR-TASZSZ keddi jelentéséből kitűnik, hogy a város zárttá nyilvánítását nemcsak annak vezetése és a hajógyár katonai szervei, hanem a lakosság is támogatta.

Heves összecsapások

Heves összecsapások voltak kedden a dél-koreai Kvangdzsuban a tüntető diákok és az ellenük kivezényelt rohamrendőrök között. A diákok egy társukra emlékeztek, akit négy évvel ezelőtt a rendőrök halálra kínoztak. A rohamrendőrök könnygázt vetettek be a mintegy kétezer tüntető ellen. Mintegy hatvan diák és rendőr megsebesült. Ez volt a legsúlyosabb incidens az országban, ez év februárja, Kim Jung Szam elnök beiktatása óta.

Orosz—török védelmi megállapodás

Pavel Gracsov orosz védelmi miniszter és török kollégája, Nevzat Ayaz kedden Ankarában a két ország védelmi együttműködéséről írt alá megállapodást. A török védelmi minisztérium közleménye szerint az egyezmény a katonai kiképzés és a hadiipar területén irányoz elő együttműködést, további részleteket azonban nem hoztak nyilvánosságra. Gracsov szerint a megállapodás segítségével egyéb területeken is fellendülhet az együttműködés a két ország között.

Vita a sorompóról

Magas rangú amerikai és észak-koreai diplomaták találkoztak kedden Pekingben — egy héten belül immár másodszor —, hogy megvitassák Phenjannak azt a döntését, amely szerint a maga részéről felmondja az atomsorompó-szerződést. Az Egyesült Államok pekingi nagykövetségének tájékoztatása szerint az észak-koreai fél kérte a két nagykövetség politikai tanácsosainak keddi találkozóját. A kérdés vélhetőleg összefüggésben van azzal, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsa hétfőn napirendjére tűzte egy Észak-Koreával kapcsolatos határozattervezet megvitatását.

Mindennap feladhatja

SZUPEREXPRESSZ hirdetését

50%-os felárral, ha azt szeretné, hogy a másnapi újságban megjelenjen.
Hirdetését személyesen és telefonon is feladhatja 8—16 óráig.

Hívható telefonszámunk: 441-311.

ALFA ROMEÓ 75 5 és fél éves személygépkocsi extrákkal eladó, cserét beszámítok. Érdeklődni: 17 óra után, Gyula, Széchenyi u. 40/A sz.

Cukorrépaszedő és cukorrépa sorművelő eladó. Telefon: 375-474.

Rába 15-ös traktor munkagépekkel együtt sürgősen eladó. Battonya, Tanya 1. sz.

Felfújható gumi motorcsónak Tomos-motorral eladó. Érdeklődni a (66) 446-279-es telefonon, este.

Békéscsabán vagy Gyulán bérelnék bútorozott 1 szoba összkomfortos lakást. Telefon: 370-568.

MTZ és ZETOR alkatrészboltot nyitott a Zöld Autó Kft. Kondoroson, a volt gépjavító üzemben. A készletet az izsáki traktoralkatrész-üzlet biztosítja. Cím: Kondoros, Szénási u. 66., telefon: (67) 88-411.

40 000 Ft-ot kérek kölcsön 2 hónapra, 20% kamatra. „KISVIRÁG" jeligére a kiadóba.

Használtruha-kereskedők! 3 mázsa ruha, 100 Ft/kg-ért eladó. Doboz, Liszt u. 2. Érdeklődni: 16 óra után.

Magyar cement már 575 Ft áfás áron kapható. Újkígyós, Kossuth u. 107. sz. alatt, 30 q felett díjtalan házhoz szállítás. Érdeklődni a 356-135-ös telefonon.

Söröző be fiatal lányt kisegítő munkára felveszünk. Érdeklődni a 442-538-as telefonon, délelőtt 7—9 óráig.

6 soros palántázógéppel munkát vállalok. Kaszaper, Szövetkezet u. 10. sz.

Felveszünk épületasztalos és bútorasztalos szakmunkásokat folyamatos munkavégzésre. Érdeklődni reggel 8 óráig lehet személyesen a HERMA Építőipari Kft. telephelyén, Békéscsaba,

KISS György (1943-)

XII. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécsi Galéria, Pécs, 1991. A kiállitást rend. és a kat.szerk. Sárkány József. Pécs : JPM, 1991

KISS György életműve

1990 1. 62

Új Művészet

Új Művészet

KISS György szobrán

Hiba a programban

Budapest (MTI) – Hiba csúszott az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatalnak a földárverések adatait nyilvántartó programjába, s e miatt téves adatok kerültek be a 30. hétről készült összesítésbe. A korrigált adatok szerint a 30. héten összesen 182 árverést tartottak, s 15 végződött eredménytelenül. Az árveréseken a megjelent 5457 árverező közül 3980-an távoztak földtulajdonosként. A teljes elárverezett aranykorona-érték meghaladta a 364 ezer aranykoronát. Ennek oka az, hogy a kárpótlási hivatal időt akar adni a földhivataloknak az őszi árverésekre való felkészülésre.

Ismét erősödött a rubel

Moszkva (MTI) – Moszkvában csütörtökön is folytatódott a rubel árfolyamának erősödése az amerikai valutához képest. A moszkvai bankközi valutapiacon csütörtökön egy dollár 989,5 rubelt ért; ez az amerikai fizetőeszköz 2,5 rubeles gyengülését jelenti a szerdai záró árfolyamhoz képest. Az ITAR–TASZSZ beszámolója szerint 48,05 millió dollárt adtak el a kereskedés ideje alatt, ami a fele a szerdán értékesített összegnek.

MAGÁNVÉLEMÉNY

A családi pótlék és a „rászorultság"

TAKÁCS IMRE

Hajdúszoboszló (HBN) – **Közhelynek tűnik, hogy olyan döntést nem szabad hozni, amelyről előre lehet tudni, hogy társadalmi feszültséget, igazságtalanságot eredményez. Márpedig ilyen tervezett döntés a családi pótlék megváltoztatásának rendszere is.**

Azt mindenki jól tudja, hogy hazánkban csökken a népesség száma. Ez minden bizonnyal azzal is összefüggésbe hozható, hogy az azonos jövedelmű családoknál az egy főre eső jövedelem annál kisebb, minél több gyermek van a családban. Mindeközben a pénzügyi kormányzat azt tervezi, hogy megszünteti a családi pótlék alanyi jogosultságát és ehelyett a rászorultság alapján folyósítják a pótlékot. A rászorultság mértékét azonban nem lehet egzakt módon megállapítani; a bérből, fizetésből élő családok jövedelme pontosan meghatározható, de a társadalom sok rétegénél ez elképzelhetetlen.

Így a családok nagy része olyan jövedelemigazolást tud majd felmutatni, amely jelentős jövedelem mellett is a családi pótlékra jogosultságot eredményezi, ugyanakkor a bérből, fizetésből élők egy részének még indokoltság esetén sem folyósítanak pótlékot. Így nem nehéz megjósolni azt, hogy számtalan esetben a javakban dúskálók élvezik majd ezen szociális juttatást, a nehéz anyagi körülmények között élők pedig elesnek ettől.

Valószínű, hogy a tervezet létrehozói nem gondoltak arra sem, hogy az irreális jövedelemigazolásokkal alátámasztott rendszer állandó korrigálásra szorul, hiszen a családok jövedelmének színvonala egy évben is többször megváltozhat. Ezen változás nyomon követése olyan bürokratikus apparátust igényel, amelynek fenntartása több költséggel járna, mint amennyit a magas jövedelműek családi pótlékának megszüntetése eredményezne. A jövedelem nagyságától függő családipótlék-rendszernek teljesítmény-visszafogó hatása lenne, hiszen a dolgozó kis mértékben nem lépné át azt a jövedelemhatárt, amely fölött már nem kap gyermeke után családi pótlékot.

A tervezet alapján a családi pótlékot meg akarják adóztatni. A gond azonban az, hogy hazánkban nem családi, hanem személyi jövedelemadózás van. Így nyilvánvaló, hogy azon családtag kéri majd a családi pótlék beszámítását a jövedelemhez, akinek alacsonyabb a keresete. Ez pedig egyértelműen társadalmi igazságtalanság forrása, különösen akkor, ha nagy különbség van a családtagok keresete között.

Bárhogyan változzék is a rendszer, sajnos a családi pótlékot nem mindig a „címzettek", a gyerekek fogják élvezni. Vannak olyan kereső családtagok, akik enyhén szólva más célra költik el a pótlékot. Ennek megakadályozása igen nehéz. Az USA-ban már régen bevezették az utalványrendszert, például élelmiszerbélyeget adnak a rászorulóknak, amiért csak élelmiszert – és nem szeszes italt – lehet vásárolni. Úgy gondolom azonban, hogy ezzel is vissza lehet élni. Megértem a kormány azon elhatározását, hogy a költségvetés kiadási oldalát csökkenteni akarja, a családipótlék-rendszer változtatása helyett azonban jobb lenne, ha a saját portáján próbálkozna a kiadások mérséklésével.

Milliárdos adószámlák

Manitowoc (MTI) – Jókora részt lefaragna az Egyesült Államok adósságállományából Georgeann Knier amerikai állampolgár, ha kifizetné azt az összeget, amellyel az adóhatóságok szerint tartozik az államnak. Ő és férje az elmúlt napokban ugyanis felszólítást kapott, hogy egyenlítse ki horribilis összegű, 68 037 294 206 dolláros adóhátralékát.

Az AP jelentése szerint Knier egyike azoknak az egyszerű adófizető állampolgároknak, akik az Egyesült Államok öt államában számítógépek tévedéseinek estek áldozatul.

A Kansas Cityben működő helyi adóhatóság egy munkatársa elmondta, hogy valószínűleg akkor keletkeztek a komputeres hibák, amikor a közelmúltban történt áradások áldozatainak nevét ki akarták törölni azoknak az adófizetőknek a listájáról, akiknek ebben az évben közművesítési adót kellett volna fizetniük.

ÁRFOLYAMOK

Budapest (MTI) – A kis tételben folyó kereskedéstől eltekintve 95 üzletben összesen 381,06670 millió forint forgalmat bonyolított le a Budapesti Értékpapírtőzsde tegnap árfolyamértéken. A részvények forgalma (36 kötés) árfolyamértéken 38,9030 millió forintot tett ki.

Fotex Rt.: négy üzlet (napi átlagára 251 forint). Konzum Kereskedelmi és Ipari Rt., Pécs: három üzletet (450 forint). Pick Szeged Rt.: négy üzlet (n. á.: 2746 forint). Zwack Unicum Rt.: négy üzlet (n. á.: 2353 forint). Buda-Flax Lenszövő Rt.: két üzlet (340 forint). Szövetkezeti Sörgyár Rt., Martfű: két üzlet (n. á.: 1372 forint). MŰSZI Rt.: egy üzlet (1800 forint). Skála-Coop Rt. „S": nyolc üzlet (n. á.: 1246 forint). Skála-Coop Rt. „T": nyolc üzlet (n. á.: 2053 forint).

Kárpótlási jegy

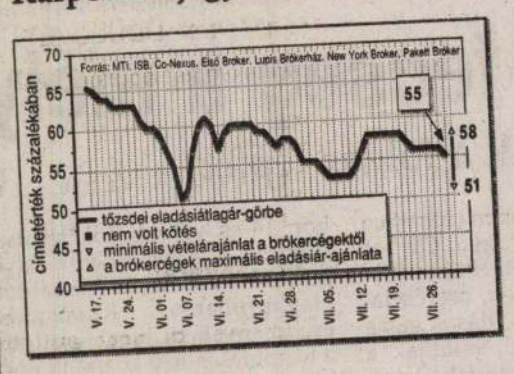

Tőzsde

INDEX július 29-én: 825,77 + 33,51

Hivatalos árfolyamok

Érvényben: 1993. július 29.

Pénznem	VALUTA Vétel	VALUTA Eladás	DEVIZA Vétel	DEVIZA Eladás
Angol font	141,31	144,11	142,48	143,18
Ausztrál dollár	63,92	65,16	64,46	64,76
Belga frank*	266,33	270,99	267,54	268,70
Dán korona	14,19	14,45	14,26	14,32
Finn márka	16,27	16,67	16,34	16,44
Francia frank	16,20	16,48	16,28	16,36
Görög drachma*	40,01	40,85	–	–
Holland forint	49,04	49,90	49,29	49,51
Ír font	133,01	135,61	133,76	134,40
Japán jen*	89,44	90,64	89,80	90,10
Kanadai dollár	73,56	74,96	74,17	74,51
Kuvaiti dinár	314,11	319,61	316,08	317,46
Német márka	55,16	56,12	55,42	55,66
Norvég korona	12,90	13,14	12,98	13,04
Olasz líra**	59,29	60,57	59,61	59,93
Osztrák schilling*	784,26	797,86	788,02	791,42
Portugál escudo*	54,52	55,62	54,76	55,04
Spanyol peseta*	67,68	69,20	68,22	68,60
Svájci frank	62,71	63,79	62,93	63,21
Tr. és cl.-rubel	–	–	27,43	27,57
Svéd korona	11,72	11,98	11,83	11,89
USA-dollár	94,69	96,25	95,37	95,77
ECU (Közös Piac)	107,04	109,00	107,65	108,15

A megadott számok 1 egységre értendők, forintban.
* 100 egység, ** 1000 egység

Fogy a szakember, több az illegális munkás

A MÉVOSZ elnöke szerint védelmet érdemelne a kormánytól a magyar építőipar

Budapest (MTI–Press) **A magyar építőiparban az utóbbi időszak mély recessziója után – ami 1991-ben érte el a csúcspontját – látni kedvező jeleket. Ezekből arra lehet következtetni, hogy az ágazat stabilizálódása újra lehetségessé válik. Ez azonban az ország építőiparának meggondolt állami védelmét is feltételezi. E témakörben folytattunk beszélgetést a Magyar Építési Vállalkozók Országos Szövetsége elnökével, Kreszán Albert építészmérnökkel és a szövetség főtitkárával, Koji Lászlóval.**

A hazai építőipar nem támogatást, „csak" védelmet igényel

Fotó: F. Szilágyi Imre

– Osztom azok nézetét, akik a hazai iparvédelemben és a liberalizációban nem homlokegyenest eltérő, hanem egymást feltételező folyamatokat látnak – szögezi le álláspontját Kreszán Albert. – Példaként említem, hogy jó tíz éve az osztrák kormány 4 milliárd schilling kölcsönnel mentette meg a saját építőiparát. Ekkor építették nálunk az osztrák cégek a nagy fővárosi szállodákat és a Ferihegy II. létesítményeit.

– A példa felettébb érdekes, de mennyiben kapcsolódik a magyar építőipar védelméhez?

– Annyiban, hogy az osztrák kormányhoz hasonlóan a mi kormányunk is adja meg azt a segítséget, amellyel előrelendülhet ez a fontos ágazat. Ez többek között oly módon történhet, hogy az állami beruházásoknál ne tegye lehetővé nemzetközi pályázatok kiírását. Erre csak akkor lehetne módot adni, ha ez kölcsönösségi alapon menne, vagyis kormánygaranciát kaphatnánk arra, hogy azokban az országokban, amelyekből cégek pályáznak magyar építkezésekre, mi is pályázhassunk ottani munkák elvégzésére. Egyelőre ilyen megegyezések és kormánygaranciák nincsenek. Ugyanakkor az utóbbi időben előfordult, hogy külföldi cégek pályáztak és nyertek el jelentős munkákat.

– Ez az egész problémakör összefügg a munkanélküliséggel – szól közbe Koji László. – A nyolcvanas évek óta évente mintegy 10 ezer ember hagyta el az építőipart, a létszám az utóbbi években még erősebben csökkent. Ugyanakkor csak Budapesten 20 ezer engedélyt adnak ki külföldi munkavállalóknak az illetékes szervek, és ezenkívül még 20 ezerre tehető azoknak a külföldi építőmunkásoknak a száma, akik feketén dolgoznak. Arról volt szó, hogy a liberalizáció és a magyar ipar, nevezetesen az építőipar védelme nem zárják ki egymást. De mintha mégis ez lenne a valóság. Nos, eddig arról beszéltünk, hogy a közpénzekből, az állampolgárok adójából finanszírozott beruházásokkal hogyan támogassa a kormány a hazai építőipart. Természetesen más a helyzet a magán- és a külföldi cégek által finanszírozott építkezések esetében: magától értetődő, hogy ezek a munkát annak adják, akinek akarják.

– A közvéleményben él még a magyar építőipart lekicsinylő felfogás. Nem ez magyarázza-e, hogy a külföldi vállalkozót részesítik előnyben?

– Sajnos mi magyarok hajlamosak vagyunk saját értékeinket, teljesítményünket alábecsülni, ám aki a tényeket és nem az előítéleteket veszi számításba, jól látja, hogy a magyar építőipar európai nívón teljesít. Már jó tíz év óta az iparág versenyhelyzetben van, és ennek köszönhetően mára egy új építőipar született, amely versenyképes és jó referenciamunkákkal rendelkezik.

JÓ TUDNI

A földadó-fizetési kötelezettségről

Budapest (MTI) – Megbecsülhetetlen jelen pillanatban, hogy földadó címén mekkora bevétele lesz idén a költségvetésnek, és azt sem tudni, hogy a földadó kötelezettségének legutóbbi átütemezése mekkora kört érinthet – állítja az Adó-, Pénzügyi és Ellenőrzési Hivatal illetékese. Mint ismeretes, a kormány a várható aszálykárokra tekintettel az 1993. évi földadó-kötelezettség első, augusztus 15-én esedékes részletének befizetését 1993. november 15-re, a második részlet befizetésének esedékességi időpontjára ütemezte át. Így a földadóval érintett havi, negyedéves, valamint évente egyszeri bevallás benyújtására kötelezett adózónak az eredetileg augusztus 15-én esedékes kötelezettségét a második részlettel együtt november 15-i esedékességi időponttal kell az adóbevallásban szerepeltetnie. Az átütemezés kormánydöntés alapján történik, ezért érvényesítéséhez nem kell kérelmet benyújtani.

A bizonytalanság oka az, hogy a földadó megfizetése alól többféle címen lehet felmentést kérni. Az egyik indok az lehet, ha valaki 1992. január 1-je után jutott földhöz akár kárpótlás révén, akár úgy, hogy a szövetkezetből kivitte a saját részét és azon gazdálkodásba kezdett. Ilyenkor kérheti a gazdálkodó a földadó alóli ideiglenes mentességet. A mentesség 1994 végéig szól. A földadó megfizetése alól szintén mentesülhetnek azok, akiknek az aszály miatt az előző 3 év terméshozamátlagához vi-szonyítva legalább 25 százalék- kal kisebb termést hozott a föld-je.

Ezt a kedvezményt az adóhatóság a megyei földművelési hivatalok javaslatára adja meg. E termelői kör szempontjából lehet különösen fontos a kötelezettség átütemezése, hiszen jelenleg folyik az aszálykárok felmérése. Ezen túl a földadó felének elengedését kérhetik azok a termelők, akik környezetkímélő technológiát alkalmaznak földjükön.

Ellenőrzött piacok

Budapest (MTI) – A széles körű tájékoztatás remélhetőleg elősegíti majd, hogy a hét végén kezdődő fokozott ellenőrzések során ne kelljen a pénzügyőröknek gyakran intézkedniük – mondta Vajda Lívia, a Vám- és Pénzügyőrség ellenőrzési főosztályának vezetője.

Augusztus elsejétől lép életbe a jövedéki törvény azon paragrafusa, amely megtiltja a jövedéki áruk piaci, illetve utcai értékesítését.

Aki mégis megszegi a szabályokat, attól nem csak elkobozzák az árut, de még bírsággal is sújtják. A bírság mértéke az adott termékmennyiség kiskereskedelmi árának 60–160 százalékáig terjed.

HORIZONT

Halott élővilág

BÉNYEI JÓZSEF

Tájház lapul egy kis akácosban a Hortobágyon, valahol Balmazújváros és Tiszacsege között. A tábla invitál: valamilyen múzeum lakozik itt. S valóban. A kiskert kapuján túl ott a másik tábla, itt tekinthető meg a Hortobágy élővilága című kiállítás. Fiatalasszony fogad jó szóval s mentegetőzéssel, bizony ez a kiállítás eléggé lerobbant már.

Mit mondjak? Enyhén szólva igaza volt. A három helyiségből álló kicsi kiállítás egyik része a Hortobágy különleges növényvilágát, másik része állatvilágát mutatná be. Mutatná – mondom –, mert valami ósdi por lep itt mindent. Nem hiszem, hogy akár egyetlen látogató számára is vonzóvá tenné a Hortobágyot és arra ösztönözne bárkit is: menjen és személyesen keresse meg ezeket a növényeket és állatokat.

Tudom, hogy a múzeumi hálózatnak nagyon kevés a pénze, nincs mód a felújításra. Mégis: nem lenne érdemes szponzort keresni ahhoz, hogy ez is, ez a kis tájház is szerves része legyen a Hortobágynak? Mert most mintha mostohagyerek lenne, különösen ha a külföldiekre vadászó központtal és Mátával vetem össze.

És ha más lehetőség nincs, talán inkább be kellene csukni az ajtaját, ahogyan bezárták a Balmazújváros és Tiszacsege között működött egyetlen rendes Kishortobágyi csárdát. A reménytelen pusztulás lengi körül azt is. És ilyenkor ágaskodik az emberben a kérdés: meddig is terjed tulajdonképpen a Hortobágy? Lehet-e a pusztát a kilenclyukú híd környékére egyszerűsíteni? Szabad-e ennyire elhanyagolni és lepusztítani azt, ami a nemzetközi show-szempontokon kívül esik? És ott ágaskodik a másik kérdés is: kinek a feladata lenne arról gondoskodni, hogy működjön minden múzeum és csárda, s ha működik, legyen vonzó, vendégmarasztaló? Egyáltalán van-e még hortobágyi intézőbizottság?

Nem vádolok senkit. És nem jártam utána az okoknak. Egyoldalúan és önzően csak azon búslakodom, amit láttam. És sajnálom, hogy a Hortobágy bezárt csárdákkal, poros és elavult tárlatokkal restelkedik a látogató előtt. Hát az érintettek restelkednek-e egy kicsit legalább?

KÖNYVJELZŐ

„Ki ne ismerne..."

HALMOS SÁNDOR

(Csornai Richárd Tóth Lászlóhoz írt levelei. Kiadta: Szabadkai Ökológusok Egyesülete, 1993. Logos Nyomda)

Június végén jelent meg Szabadkán Csornai Richárd (1903–1984) Európa-hírű természetkutatónak, ornitológusnak az adai Tóth Lászlóhoz írt leveleiből összeállított kötet. Kiadója az 1987-ben fiatal környezetvédőkből, amatőr természetbúvárokból alakult Csornai Richárd nevét viselő szabadkai ökológusegyesület. A mű kiadásában nagy szerepet vállalt Király János adai magyartanár, aki könyv formájában dolgozta fel Csornai Richárd és az adai Tóth László amatőr ornitológus 25 éves levelezését.

Ki is volt, mivel is foglalkozott Csornai Richárd? 1903-ban született Szekicsen, nagyapja a falu orvosa volt. A gimnázium első osztályát Egerben a ciszterciátáknál, a többit Ujverbászon végezte. Itt tanított Nagy Jenő, a hírneves madárkutató, ő vezette be a fiatal Csornait a madárvilág rejtelmeibe.

Az Európa madarai című összefoglaló műben – amely azóta több mint ötmillió példányban jelent meg különböző nyelveken – Csornai Richárdot mint adatforrást említik. Sajnos életpályája nem úgy alakult, hogy főhivatásként gyakorolhatta volna a madárvilág kutatását. Bécsben, majd Zágrábban tanult, 1929-ben gyógyszerész magiszteri titulust szerzett. Zentán feleségül vette Rudics Évát, azután Csantavérre költöztek, ahol 32 éven át éjt nappallá téve dolgozott. Munkája mellett kapcsolatban állt Európa minden jelentősebb madártani kutatóközpontjával, a hazai és külföldi szakemberek tucatjaival. Az ember és a természet közötti bensőséges kapcsolat nyomai fellelhetők Tóth Lászlóhoz írt leveleiben is. Ezek a levelek bepillantást engednek Csornai rendkívüli emberi, nevelői és kutatói nagyságába. Csornai életművének igazi értéke az a hatás, amelynek eredményeként az adai Tóth László (1938) és a többi vajdasági fiatal öntevékeny természetkutatóvá fejlődött.

A nyári tárlat a stílusok „szabad vására"

A hagyományos formák erőre kaptak, esztétikai jogosultságukat bizonyították

ÉLES CSABA

Debrecen (HBN) – A debreceni Országos Nyári Tárlatok történetében nem új vonás, hogy valamilyen nagy alkotó (például Bartók és Kodály) vagy egy várostörténeti évforduló jegyében rendezik meg. A IX. például a várossá nyilvánítás 625., a XII. pedig a szabad királyi várossá válás 300. évfordulója jegyében hirdettetett meg. Jelen esetben ez nem befolyásolta a beadott pályaművek tematikáját, csupán a megnyitó ünnepélyes jellegét szabta meg.

Az egyik díjazott alkotás, Kiss György Szurdok című bronzszobra
Fotó: Horváth Katalin

A tárlaton a stílusok szabad vására dominál, de láthatóan egyre el-, sőt szembekerülve egymással. Amit korábban hosszú időn át „modernként" emlegettünk, arról egyre inkább kiderül, hogy avitt és érdektelen, lehetőségeit kimerítette és továbbadta, minden látszat és igyekezet ellenére színtelen és lélektelen. Amire viszont korábban azt mondtuk volna, hogy hagyományos, az újrakezdi erejét és tüzét, erkölcsi szükségességét és esztétikai jogosultságát megmutatni. „A szép és az elkötelezettség, a szép és az üzenet, a szép és a valaminek a szolgálata egybefonódik" – írja Sütő András.

Hűvös vagy tüzes

Ez országos kiállításon nincsenek nagy és releváns remekművek, de érdeme, hogy demonstrálja ezeket a szükségszerű és várt elkülönüléseket. A kritikusnak – miután előrevetítette állásfoglalását – egyetlen dolga, hogy segítsen észrevenni ezeket. A művészetnek változatos inspirációi vannak – ez rendjén való; ámde nem mindegy, hogy mit tart meg magának fukarul, s mennyit ad tovább bőkezűen. A föntebbi értelemben.

Az első csoportba azokat a műveket sorolom, amelyek hűvös távolságot tartanak a világgal – egytónusú színekkel, absztrakt formákkal. Iskolapéldája e szemléletnek Ábrahám Rafael (Dinamikus kompozíció), Magén István (Zöldek barna alapon) vagy Serényi H. Zsigmond (Elszakadó formák); viszonylag izgalmasabb szinten Aknay János (Háztető felett I–III.). Plasztikai megfelelői a képeknek Fűri Judit és Gonsales Gábor üvegidomjai. A második csoportban a színek fortissimóba csapnak át: valamiféle mesterségesen feltüzelt szenvedélyesség hevíti az ecsetet és a vásznat. Jellegzetes e vonatkozásban Asztai Csaba (Nagy Tűzijáték), Pólya József (Piros ritmus), Stark István (Horror vacui), Tácsik János (Misztikus barbarizmus II.), kimunkáltabb, hitelesebb szinten Bodó Károly (Kapu az embereknek) és Lukács Gábor (A Nagyerdő reggel) egy-egy munkája.

Mítosz és meditáció

A harmadik csoportbeliek a jelentést a talányosságban lelik vagy mímelik. Mítosz után vágyódnak: vagy maguk teremtik azt meg, vagy értelmezésükkel lesznek szuverének. Az enigmatikusok egyik pólusa az irónia: Neuberger István (TBVEDE) és Stefanovits Péter (Korai szeizmográf) – másik irányuk a mágikus komolykodás, sőt gyászízű komorság. Jeleiket játékosan teremtik (Fátyol Zoltán: Cím nélkül, Darázs József: Sátram előtt), avagy éjszakájukba és fájdalmukba alámerülve felszínre hozzák (Szemadám György: Csendélet, Égerházi Imre: Látomás a klinikai halál állapotában). Szilágyi Imre és Lisztesné Ritók Nóra a grafikában a legsikeresebb „rejtjelezők". A negyedik csoport a filozofikus hajlamú meditálóké. Lics Zsuzsa és Zöld Anikó elvontan, Lóránt János és Torok Sándor a természet ürügyén, Krajcsovics Éva és Váli Dezső a műtermét megtéve világközepének indul el ezen az úton. A legsikeresebben a középső kettő; hiszen a külső és a belső (immár a XVIII. század óta) itt teremthet a legharmonikusabb és legtermékenyebb egyensúlyt egymással. Brúgós Zenóbia Magánya, László Ákos és Stadler Zoltán egy-egy grafikai lapja is erőssége e csoportnak.

Az ötödik csoportba azok a munkák sorolhatók, amelyeknek kétszeresen rousseau-ista (Jean-Jacques és Théodore!) jelszava van: vissza a természethez! A tájképfestők tartoznak ide, mindenekelőtt a hortobágyi és gyergyói élménykörből merítve: Maghy Zoltán, Szilágyi Elek, Kurucz D. István, Lóránt János, Petkes József, Madarász Gyula, Brúgós Gyula és mások. Érdekes, hogy a plasztikában is van analógiájuk: Szabó Iván (A ménes) és Győri László (Duna) személyében.

Népi vagy történeti

A hatodik együttes a protestálóké, a valamiféle népiség és a gyengék, elesettek mellett elkötelezetteké. Kudász Emese (Nincs győzelem), Varsányi Árpád (Gyász), a grafikában mindenekelőtt Tamus István, a plasztikában Kiss György a leghatásosabb képviselőik. Velük és Szabó Gáborral, Hondromatidisz Rigasszal, Nagy Sándorral és Sz. Nagy Máriával tér vissza az ember és az emberi a képzőművészetbe: pontosabban a szenvedő és küzdelmek elé néző ember. S végül a hetedik csoport azoké, akik a tradíciókhoz, a történelmi és művészettörténeti hagyományokhoz nyúlnak vissza. Tenk László és Nagy B. István El Grecót, Baky Péter Rembrandtot, Muzsnai Ákos Van Goghot, Sárkány Győző Dürert, Renner Kálmán Klimtet; Pózner Gábor Bacchusa, Nagy Lajos Imre Nikéje és Madarászné Kathy Margit Heléna-ruhái az antik világot; Burai István és Zala Tibor a kavargó középkort, Kirchmayer Károly Bethlen Gábor diplomatikus alakját, Pallag Zsuzsa a cilinderes Verdit idézi meg.

A helyszín – az Aranybika Szálló Bartók Terme – mellett szól az, hogy a város központjában van, a turisták sem kerülhetik meg. Ellene az, hogy ez a terem éppenséggel nem kiállítóteremnek épült; ezenkívül kicsi is: sok, arra érdemes pályamű „hely hiányában" nem került a paravánokra és posztamensekre. A tárlat augusztus 10-ig látogatható.

Amikor hallgat a felszín, s fecseg a mély

A házakat betemette az idő, de a régészek „lerántják a földes leplet"

A csontváz „nyilatkozik"

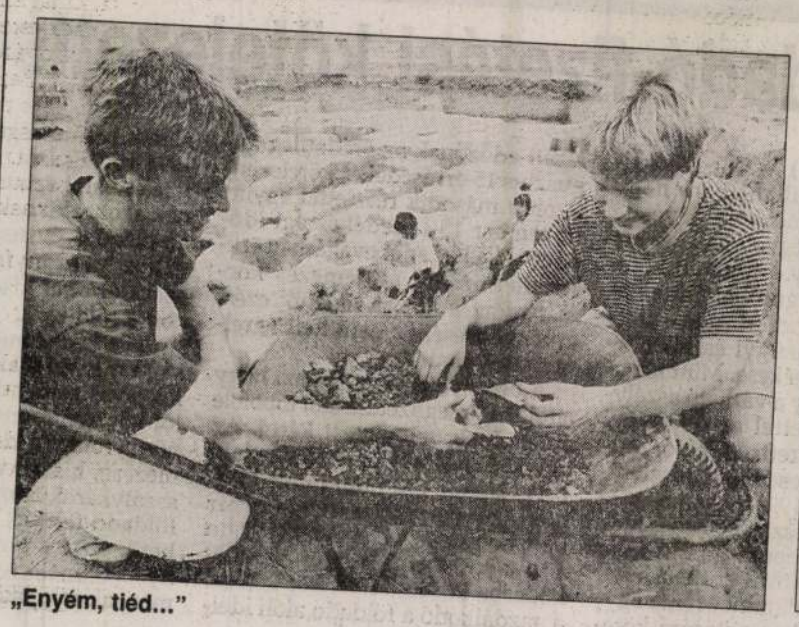

„Enyém, tiéd..."

Polgár (HBN) – Minden emberben él a kincskeresés vágya. Olykor azonban a föld mélyéből aranypénz helyett csontok, cserépdarabok kerülnek elő. Mások eleve azzal a szándékkal vallatják a földet, hogy megismerjék eleink életét, szokásait. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem régészeti tanszékének egy csoportja is ez utóbbi szándéktól vezéreltetve utazott a Polgár melletti Csószhalomra. Itt az új kőkor végétől, vagyis időszámításunk előtt 4000–3500-tól éltek emberek a karbon 14-es vizsgálatok tanúsága szerint. A szakemberek és ifjú segítőik évről évre visszatérnek Hajdú-Biharba. Kutakodásuk eredményeként megállapították: a településen egy központi épület körül mintegy tizenöt ház állhatott, amelyekben mintegy száz ember élt. Az ásatások jelenleg egy 25x20 méteres területen, az egykori házak helyén zajlanak. A halmon nemrégiben egy új szelvényt is nyitottak, ahol több népvándorláskori szarmata sírra leltek.

Ásni csak pontosan, szépen
Fotó: Iklódy János

KISS György szobra

1. Jézust halálra ítélik

2. Jézus vállára veszi a keresztet

3. Jézus először esik el a kereszttel

4. Jézus találkozik anyjával

14. Jézust a sírba teszik

13. Jézust leveszik a keresztről

12. Jézus meghal a kereszten

„Látod, Uram, bevégeztem küldetésemet!"

Stációk a Kálváriához

Az elmúlt hetekben láthatták az érdeklődők Kiss György szobrászművésznek a gyulai Kálváriához készített domborműveit. A tizennégy stáció darabjait a Dürer-teremben állították ki. Nagy esemény volt e bemutatás, mert régóta várt a város a domborművek szellemi birtokbavételére. Most olvasóink is megismerkedhetnek az alkotásokkal Krasznahorkai Géza gyulai könyvtárigazgató szakszerű kalauzolása mellett.

A művészettörténet Jézus szenvedéstörténetének sok ábrázolását ismeri, szinte kivétel nélkül olyanokat, ahol a történet előadását a mellékalakok sokasága segíti, így elbeszélő jelleget adva a megjelenítésnek. A gyulai stációk alkotója, Kiss György más utat választ, ő csak a főalak, Jézus ábrázolásával mutatja be domborművein a Golgotáig vezető utat. Esztétikailag ennek a megoldásnak az a nehézsége, hogy a főalaknak kell hordoznia azt a jelentéstöbbletet is, amelyet egy hagyományos ábrázolásban a mellékalakok viselnének. Ez olyan drámai megformálást követel, melynek plasztikai megoldása ritkán vállalt művészi feladat, újszerű és meglepetést okozó szakmai körökben is.

A stációk tizennégy bronztábláján a dráma a kereszt plasztikailag nyugodt felületének és Jézus dúsan mintázott alakjának ellenpontjaiból épül, Pilátus ítéletétől egészen a sírbatételig. Az alig mozgatott háttér mindig a főalakra vezeti figyelmünket, s a cizellált és a megmunkálatlanul hagyott felületek mesteri komponálása — teret adva a fénynek, mint látványalakító tényezőnek — fokozza e drámaiságot. Jézus belső útját, lélekállapotát az egyes stációk során hol a ruhák redőzése, hol az emberi test esett állapotában is méltóságot, mert bizonyosságot sugárzó formálása árnyalja. A részletek finom kidolgozása, ugyanakkor a teljes forma nagyvonalú kezelése emlékezetes alkotásokat teremt. Tekintsük akár Jézus találkozását anyjával, a Veronika-jelenetet vagy amint Jézust megfosztják ruháitól; vagy nézzük végig a három elesés egyre drámaibbá váló történetét. Kiss György elkerüli a külsődleges eszközök mégoly csábító használatát, művei mégis a krisztusi szenvedést és méltóságot közvetítik. Formálási módjában a profán és a naiv kifejezés elemeit is beépíti, ezért is láthatja a hagyományos megjelenítéshez szokott szemlélő olykor szokatlannak, ám valahol mégis mélyen ismerősnek egy-egy stáció ilyen felfogását. Itt egy huszadik századi, szuverén, alkotó ember szembesül a Jézus-problémával, mind tényszerűségében, mind vizuálisan átélve azt a teljességet, amit Jézus példája jelent.

A két végső tábla megmunkálásakor mély alázat és együttérzés vezeti a művészt. Tudja, hogy hatalmas művészi vállalkozás, egyben megrendítő történet utolsó lapjait mintázza. A kereszt szimmetrikus vonalai előtt esendő test súlyosodik a segítő kezekre. A földön emberként meggyötört megtér Atyjához. Már nem hozzánk szól. Fejtartása, az ég felé fordított tekintet, mind fölfelé üzen: Látod, Uram, bevégeztem küldetésemet! Elítéltettem, elbuktam és keresztre feszíttettem, de hitet adtam az embernek. Törekvésének immár iránya van és célja van.

A Kálvária-együttes — természetesen — nem csupán a katolikus híveké, hanem a város egész közösségéé. Szeretném remélni, hogy kinek esztétikai, kinek történeti, kinek szakrális értelemben fontossá válnak ezek a Kiss György készítette alkotások, s erkölcsi vagy akár anyagi támogatásával is részt kíván venni felállításukban. S ha elkészül, együtt szemlélve ezeket a szigorúan végleges, mégis meleg fényű bronztáblákat, megdöbbenthet majd a felismerés: ránk van szó!

Az ország térképére nézve észlelhetjük, hogy a kálváriás helyek ma is elsősorban a Dunántúlon, főként Pest, Veszprém, Vas, Baranya megyékben találhatók, az Alföldre kevés került belőlük. Ennek történeti okai vannak, jelesül, hogy a török idők hódoltsági területein azidőben nem, majd csak a XVIII. században állíttathattak kálváriákat (ekkor, 1760-ban készült a gyulai is Harruckern Ferenc jóvoltából), s ez a történelmi hátrány a továbbiakban is megmaradt. Így alakult, hogy a Tiszántúl egyetlen kálváriás helye Gyula városa, s ha a Duna-Tisza közét is idevesszük, akkor is csak néhány településen találunk ilyen emléket. Ezért is fontosnak érezhetjük mielőbbi megvalósulását.

KRASZNAHORKAI GÉZA
FOTÓ: LEHOCZKY PÉTER

5. Kirenei Simon segít Jézusnak

6. Veronika kendőjét nyújtja Jézusnak

7. Jézus másodszor esik el a kereszttel

11. Jézust keresztre feszítik

10. Jézust megfosztják ruháitól

9. Jézus harmadszor esik el a kereszttel

8. Jézus a síránkozó asszonyokhoz szól

A király megbocsátott a „tolvajnak”

A Szent Jobb több évszázados, kalandos története

Augusztus 20-án az idén is lesz Szent Jobb-körmenet. A budapesti Szent István bazilikából induló és oda visszaérkező kegyeletteljes szertartáson sok ezren kísérik majd az államalapító király golyóálló kristályhengerben őrzött kézfejét. *Hogyan maradhatott meg első uralkodónk jobb keze?* — kérdeztük Szabó Géza kanonokot, a nemzeti ereklye őrét, a bazilika plébánosát.

— 910 esztendővel ezelőtt, I. István halálának 45. évfordulóján, 1083. augusztus 15-én, László király zsinatot hívott össze Székesfehérvárra. Az egyházi tanácskozáson VII. Gergely pápa üzenetét ismertették. A Szentatya arra kérte a papságot, hogy akiket szentéletűnek és a keresztény hit hűséges terjesztőinek tartanak, Isten szentjeihez hasonlóan temessék el.

— Kiket lehetett akkoriban szentté nyilvánítani?

— Csak azokat, akiket haláluk után vallásos tiszteletben részesítettek és a hívők elé példaképül állítottak. A szentté nyilvánítás feltétele legalább három csoda megtörténte volt.

— István király esetében mik voltak ezek a csodák?

— A székesfehérvári bazilikában háromnapos bőjttel és imával készültek halálának évfordulójára. A várakozás idején egy béna kisgyerek a király sírjához mászott és ott csodák csodájára felállt. Mások súlyos betegségükből gyógyultak fel. A zsinat bizonyítva látta István király szentéletűségét, és szentté nyilvánította. A méltó újrateremtés érdekében 1083. augusztus 20-án felnyitották az altemplomban lévő sírkamrát, és megrökönyödve tapasztalták, hogy hiányzik a király jobbja.

— Az egész kar vagy csak a kézfej?

— István király teljes jobb karja hiányzott.

— Az államalapító holttestét eredetileg a bazilika közepén, márvány szarkofágban helyezték el. Miért került onnan az altemplom sírkamrájába?

— Halála után a trónviszályok miatt a fehérvári káptalan joggal félt attól, hogy a földi maradványokat megszentségtelenítik és ezért rejtette el a biztonságosabbnak vélt altemplomban. A bebalzsamozott holttest már bomlásnak indult, viszont a jobb kar épségben maradt. A mumifikálódott testrésznek csodás erőt tulajdonítottak, azt eltávolították és a bazilikában helyezték el. A kincstár őre, egy bizonyos Merkur — a pontos időpontot nem sikerült kideríteni — a szent ereklyét Biharban lévő birtokára vitte és ott elrejtette.

— Vagyis ellopta az ereklyét. Mit szólt mindehhez László király?

— Megbocsátott a „tolvajnak”, és az ereklye megtalálásának helyén első királyunk tiszteletére, a Szent Jobb méltó őrzésére, megalapította a Szent Jobbi Apátságot. A körülötte kialakult mezővárost is így hívták, ma románul Siniob a helység neve. Jómagam jártam a templomban, ahol freskókon örökítették meg a nevezetes eseményt. Az ereklyéhez mindaddig zarándokoltak a hívek, míg azt Székesfehérvárra nem szállították. A koronázó városban, vélhetően 1543-ban, újrakezdődött a Szent Jobb kálváriája.

— Nem lehet pontosan tudni az időpontot?

— Napjainkban is erősen vitatott, mikor és miért került az ereklye Raguzába, a mai Dubrovnikba. Az egyik felfogás szerint a tatárjárás idején menekítették oda, míg a másik szerint csak a törökdúlás elől. A legelfogadhatóbb magyarázat szerint Székesfehérvár török kézre jutásakor, 1543-ban, pontosan 450 esztendővel ezelőtt kerülhetett mohamedán kereskedőkhöz, akik a raguzai domonkosoknak adták el.

— A teljes jobb kar került a szerzetesek tulajdonába?

— Erről nincs hiteles adatunk. Feltételezhető, hogy a leválasztott alsó- és felsőkar jámborságot tanúsító adományként jutott idegen tulajdonba. A Lvovban — azaz Lembergben — található részt láttam, a bécsi Burg kincstárában őrzött másik, állítólagos kardarabhoz még nem jutottam el. Visszatérve a kézfejhez, amikor Mária Terézia megtudta, hogy Raguzában ezüst ereklyetartóban őrzik, hosszas alkudozás után, 1771-ben visszaszerezte. Őrzését a Budán tevékenykedő Angolkisasszonyokra bízta, és elrendelte Szent István napja, augusztus 20-a megünneplését. Később a keresztesek férfirendje, majd az esztergomi főegyházmegye feladata volt a Szent Jobb megfelelő őrzése. Századunkban került a Budavári Palota Zsigmond-kápolnájába. Onnan vitték 1944-ben nyugatra. 1945. augusztus 20-án a Szent Jobb-körmeneten több mint százezren örvendeztek a nemzeti ereklye hazatérésének.

— Ekkor befejeződött a kálváriája?

— Korántsem! Valójában évente csak egyszer, augusztus 20-án lehetett megnézni a bazilika szentélyében, egyébként egy plébánia páncélszekrényében őrizték. 1987-ben készült el a bazilikában a Szent Jobb-kápolna, azóta mindennap megtekinthető a Szent Jobb. István király halálának 950. évfordulójára készülve 1988-ban, a 900 éves jubileumhoz hasonlóan országjárásra kívántuk vinni az ereklyét. Ehhez azonban tudnunk kellett, hogy bírja-e majd az utazás okozta megpróbáltatásokat. Ekkor a kristályhengerből kivették és szakemberek tanulmányozták.

— Kik végezték a vizsgálatot és mit állapítottak meg?

— Többek között az azóta elhunyt Nemeskéri János. Ő agnoszkálta a székesfehérvári királysírokat és a 301-es parcellában nyugvókat is. Szentágothai János professzor a következőket állapította meg: a 800—900 évesre tehető ereklye jó állapotban van. Az antropológiai vizsgálat szerint nem magas, erősfogású férfié volt a jobb kéz, amelyen mikroszkóppal fel lehetett fedezni a gyűrű nyomait is. Sajnos a nevezetes ékszer hollétéről — a többi rejtélyhez hasonlóan — nem tudunk semmi bizonyosat. A vizsgálat jegyzőkönyvét még teljes egészében nem hozták nyilvánosságra, majd ha ez megtörténik, újabb részleteket tudhat meg a közvélemény első királyunk nemzeti ereklyeként tisztelt Szent Jobbjáról.

SZABÓ MARGIT
FERENCZY EUROPRESS

Szabó Géza, a Szent Jobb őre

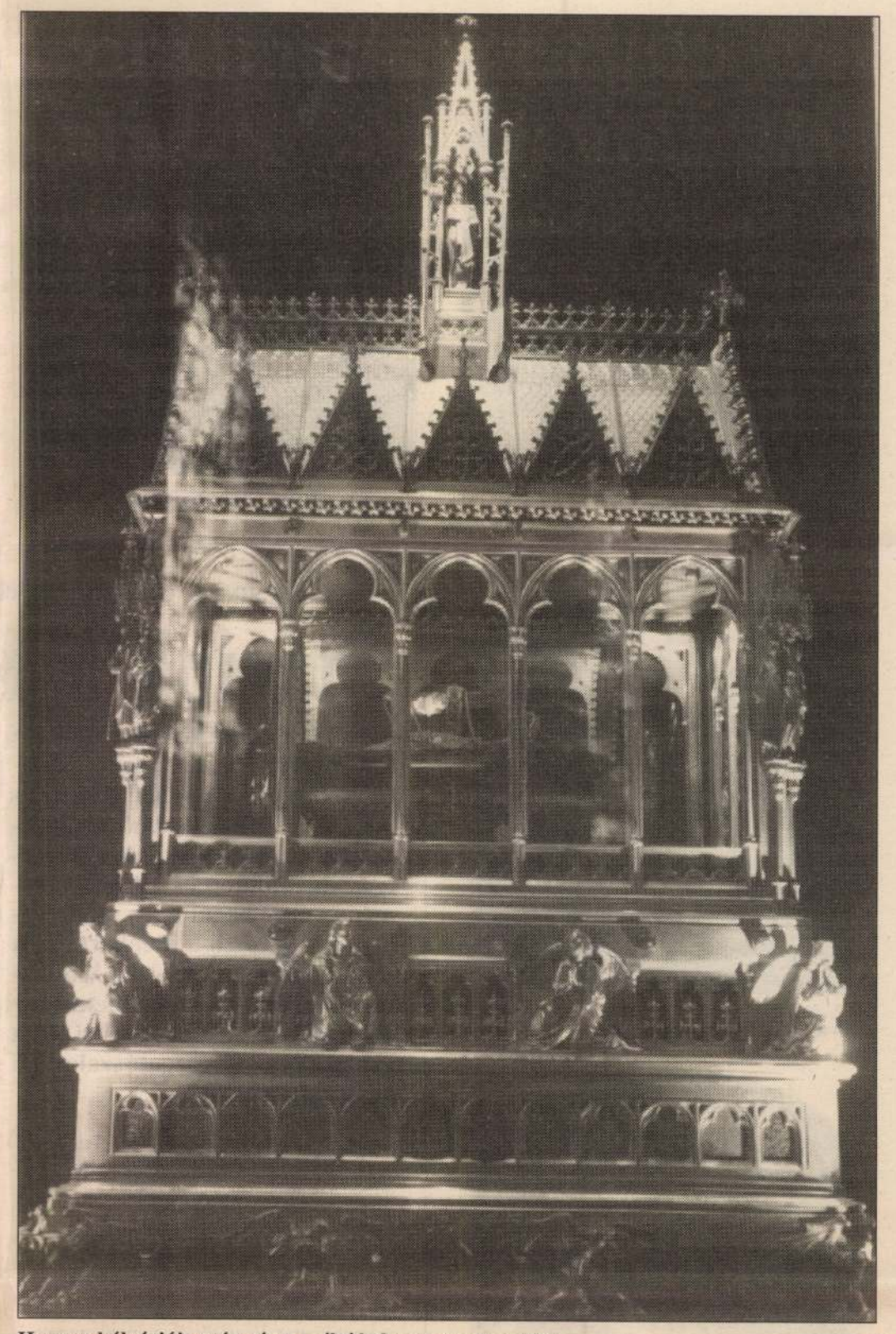

Hosszas kálváriája után végre méltó helyen a szent ereklye

A Szent Jobbi Apátság középkori pecsétje a behajlított karral

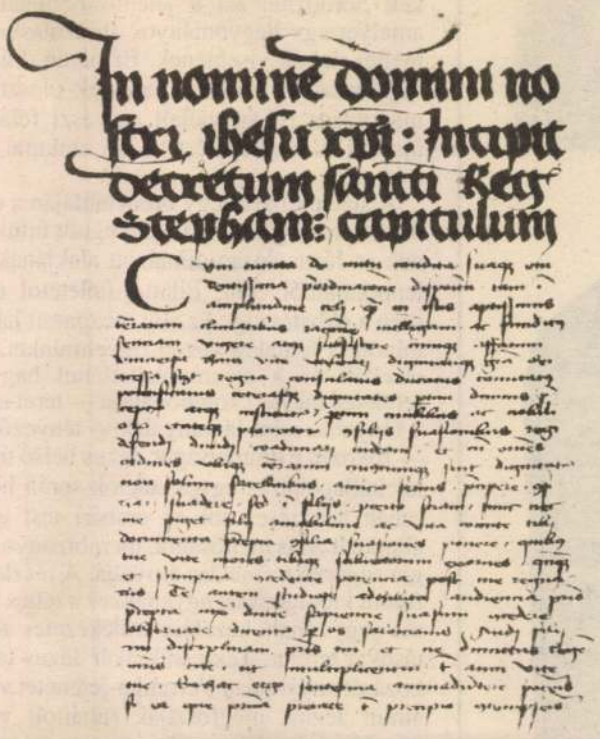

István király Intelmei fiához, Imre herceghez (a XV. századi Thuróczy-kódex kéziratában)

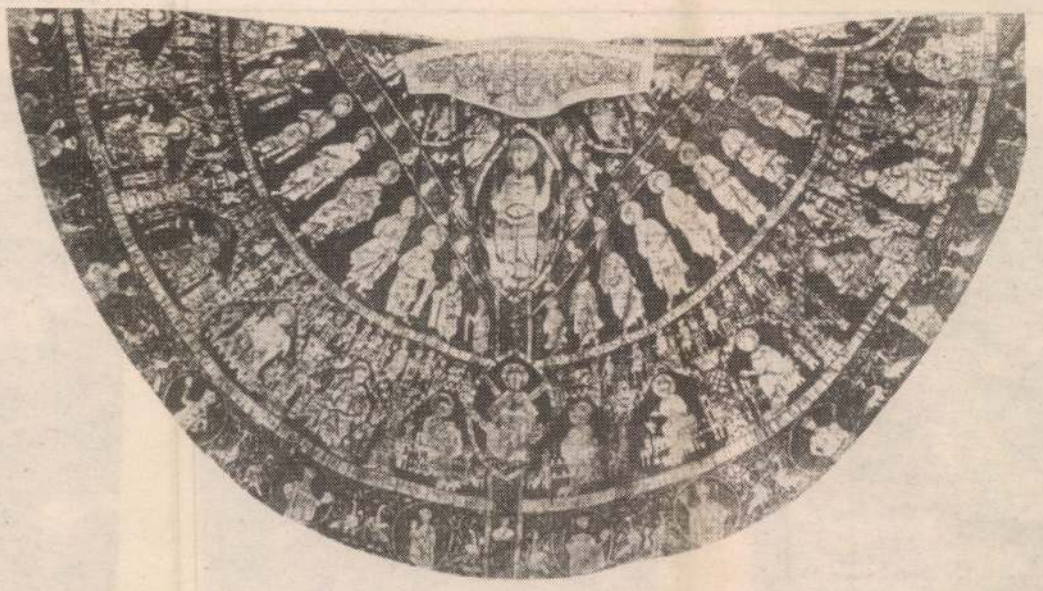

A palástot István király és Gizella királyné 1031-ben varratta a székesfehérvári bazilika számára, feltehetően hálaadásul, majd a XII. században alakították át koronázópalásttá

KISS GYÖRGY

KIÁLLÍTÁSA

BÉKÉSCSABÁN A MEGYEI KÖNYVTÁRBAN

1991. OKTÓBER 16 – NOVEMBER 16-IG

"A természeti erők harca, a széthullás drámája, a sziklákat összetartó erők, a kövekből alkotott ó-kori csodák, a középkor katedrálisai, a világ felülről látható rendje, a lent megélt kúszaság, az emberi indulatok összecsapása és megbékélése: számomra ez a világ" – mondja vallomásában Kiss György festő- és szobrászművész. Nehezen lehetne pontosabb s szikárabb meghatározását adni annak a művészi szemléletmódnak, problémavilágnak, amely a természetélményből kiindulva, a belső törvényszerűségek feltárásán át jut el a művészi megfogalmazásig.

Kiss György 1943-ban született Budapesten, Gyulán élte gyermek- és ifjúkorát, első mestere itt Firtosi József Dezső volt. Érettségi után kőfaragónként dolgozott, majd 1971-ben festőként diplomázott a Képzőművészeti Főiskolán. Munkásságában jól megfér egymással a két műfaj, munkáit együtt látva önként adódik a felismerés: mennyire azonos képeinek s érmeinek motívumrendszere.

Kiss György annak a középnemzedéknek a tagja, amely mára egyre inkább meghatározza a magyar művészeti életet. Alkotásai hazai magán- és közgyűjtemények mellett találhatók a londoni British Múzeumban, a gabrovói Szatíra Múzeumban, a ravenai Dante Múzeumban és a drezdai Albertinumban. Számos kiállítási díj mellett megkapta a Ferenczy Béni Nagydíjat (1987) és a Munkácsy-díjat (1988).

KY 89

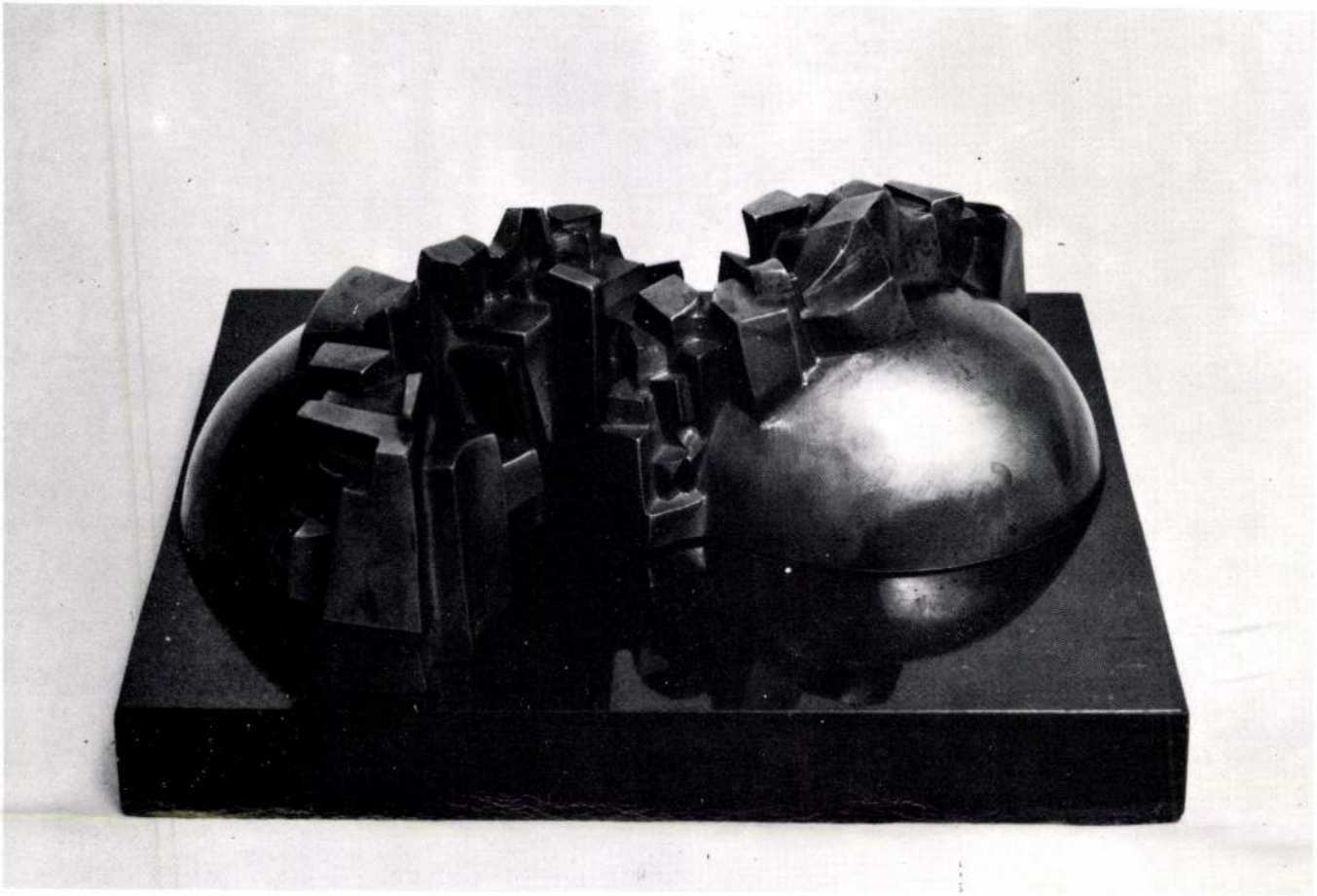

SZENT KRISTOF

CSONTVARY
CSONTVARY
CSONT
VA
RY
CSONT
VA
RY

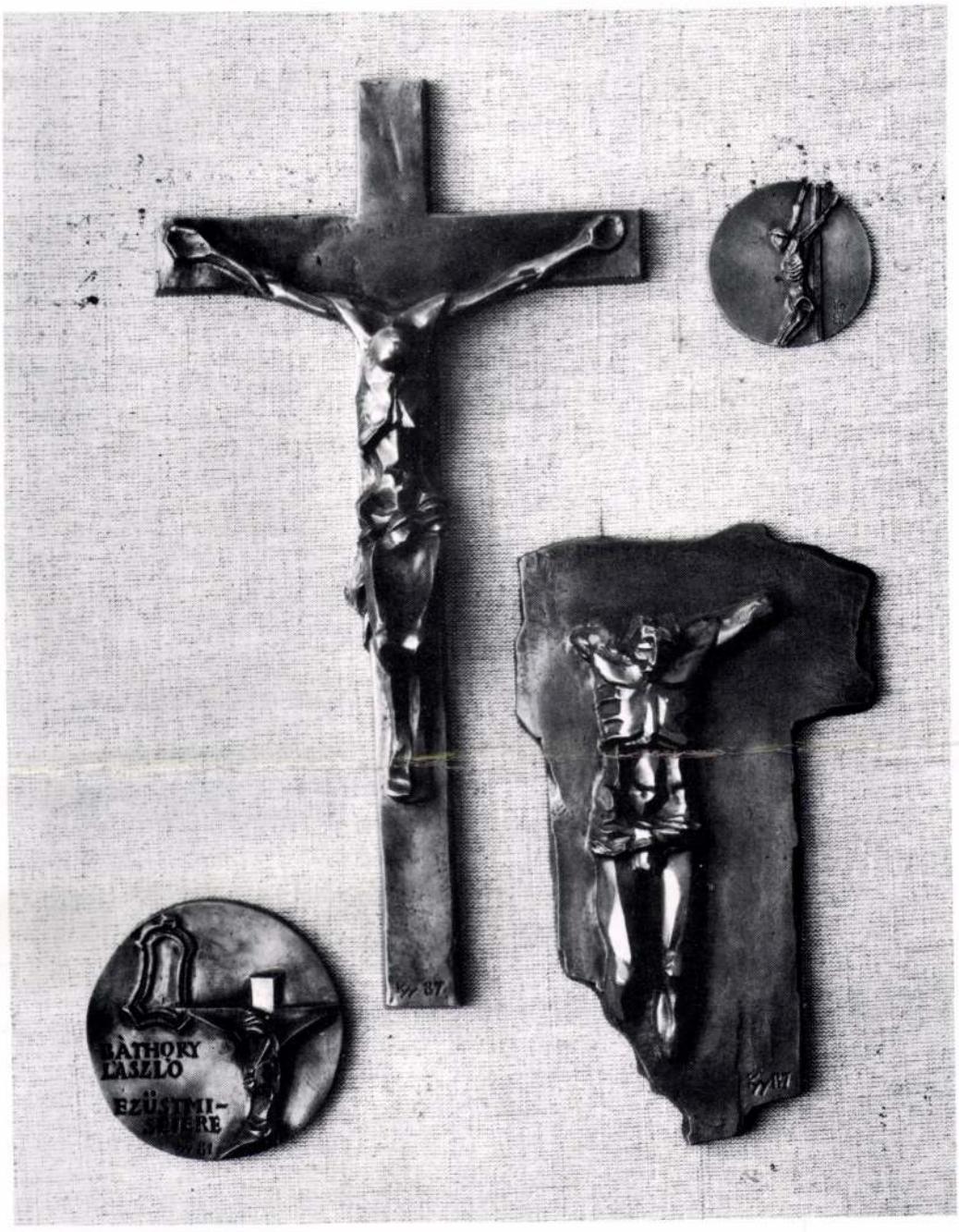
BÁTHORY
LÁSZLÓ
EZÜSTMI-

CÍMJEGYZÉK

1 STÁCIÓ VII.
2 VÁROS
3 FERENCZY NOÉMI "B"
4 FERENCZY NOÉMI "A"
5 SZENT KRISTÓF
6 KORPUSZ T.
7 KORPUSZ
8 PIÉTA
9 KORPUSZ III.
10 PIÉTA
11 KORPUSZ V.
12 TÁJAK ÉS UTAK T.
13 ÁTALAKULÁS III.
14 ÁTALAKULÁS I.
15 ÁTALAKULÁS II.
16 CSONTVÁRY V.
17 CSONTVÁRY III.
18 CSONTVÁRY IV.
19 CSONTVÁRY VI.
20 VITORLÁK
21 BÁTHORY LÁSZLÓ
22 KORPUSZ I.
23 KORPUSZ
24 KORPUSZ V.
25 SZIKLATEMPLOM – a címoldalon

FOTÓ: KOLLÁNYI GYULA

Készült a Megyei Könyvtár nyomdájában
Felelős kiadó: Dr. Ambrus Zoltán igazgató

KISS György

Tasnádi Attila

Kiss György dinamikus
érmei a Heliron Galéria
ban

Népszava 1985 . szept. 13.

6.

Fri Mar 22 13:25:27 1991 SZ-1 c:/muvesze

Koncor Béla

KISS György

Helikon 6. '85

Pogány Gábor: Kiss György emlei.=
Új T. 85. nov. 22. 3.ll

KISS György

kiáll., Bp.,Helikon Galéria, 1985. IX.5-IX.29.

ism. P.SZÜCS Julianna: Kiss György érmei [mgnyitó]. = Müvészet, 26, 1985, 11-12. 97., ill.

1880-1985, illustrated with artifacts from the Calvert Marine Museum, Solomons.

2262. SKEMER, Don C. [Review in English]. *Winterthur portfolio*, 1989, 24, no 1 (spring), p. 83-84.

Review of : HINDLE, Brooke ; LUBAR, Steven. **Engines of change : the American industrial revolution, 1790-1860**. Washington, DC ; London : Smithsonian Institution Press, 1986. 309 p., 217 ill., index.

Survey of American technology and industrialization, illustrating numerous engines, machine tools and agricultural implements.

2263. STANKIEWICZ, Mary Ann. **Art at Hull House, 1889-1901 : Jane Addams and Ellen Gates Starr**. *Woman's art journal*, 1989, 10, no 1 (spring-summer), p. 35-39.

On art activities at the Chicago settlement house, and the contrasting views of Addams and Starr on the relationship of art to labor and social change.

2264. VANCE, William L. **America's Rome**. New Haven ; London : Yale University Press, 1989. 2 v. (454, [8] p. of pl. ; 498, [8] p. of pl.), 228 ill. (23 col.), bibliogr. ISBN 0300036701 ; 0300044534.

Presents examples of American painting, sculpture and writings that have been inspired by American encounters with Rome over the course of two centuries. Covers three major aspects of Roman culture : classical, Catholic and contemporary Rome.

2265. WATERS, Deborah Dependahl. [Review in English]. *Winterthur portfolio*, 1989, 24, no 1 (spring), p. 81-82.

Review of : GARVAN, Beatrice B. **Federal Philadelphia, 1785-1825 : the Athens of the western world**. Exhibition : Philadelphia (PA, USA), Philadelphia Museum of Art, 5 July-20 Sept 1987. BROWN, Will, photogr. Philadelphia : Philadelphia Museum of Art ; Dist. by University of Pennsylvania Press, 1987. 96 p., 52 ill. (some col.).

KISS György

Kiss György ériem kiállítása, Bp. Helikon Galéria, 1985. szept. 5-28. A kiáll. rend. Baranyai Judit. Bev. Tasnádi Attila. Bp., Helikon, 1985 [6] p. ill

A Megyei Könyvtár tisztelettel meghívja Önt

KISS GYÖRGY

festő- és szobrászművész

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

A kiállítást 1991. október 16-án 15.00 órakor

KRASZNAHORKAI GÉZA

nyitja meg.

A BÉKÉSCSABAI MEGYEI KÖNYVTÁR KIÁLLÍTÁSAI 51

nem létezőnek. S attól – gondolhatták –, aki nem létezik, lopni sem lehet; így aztán ezt a könyvet is, meg egyéb irodalomtörténeti dolgaimat is, némely szorgos búvárok az elhagyott javak listájára írták." Rónay a történetet személyes adalékként mondja el „a szellemi tolvajlásról" szóló elmélkedéséhez. Amikor egy régi barátja figyelmezteti, hogy könyvét „szétlopkodják", rezignáltan jegyzi meg: „Tudom. Mit csináljak? Örülök, hogy közkinccsé válnak a gondolataim."

1948 szeptemberében jelent meg Sőtér István nevezetes antológiája, a *Négy nemzedék – élő magyar költők*. A kötet hetvenhét kortárs magyar költőt mutat be életkoruk sorrendjében Heltai Jenőtől Lakatos Istvánig, és a még fiatalabbakig, a „születő arcokig", az akkor huszonhárom éves Nagy Lászlóig. Az antológia Rónay György négy költeményét közli az újabb évek terméséből *(Lucifer, Rózsadombi este, Elégia a Hangli hársfáiról, Jairus leánya)*. A versek előtt Sőtér István tömör portrét rajzol a költőről. Megismétli a *Te mondj el engem* kötetről írt kritikájában említett jelzőt:[27] „ő az igazi angyali költő – lázadó, szigorú angyal, aki önmagával szemben sem megbocsátóbb, mint az egész világgal". A kötet megjelenése óta azonban hat év telt el s Rónay pályakezdése óta tizenhét év. A nemzedéktárs kritikusnak tehát alkalma van már a pálya eddigi ívét is megrajzolni, mérlegelni, következtetést levonni. Rónay eddigi munkásságára a keresést, a hangváltozást, a folyamatos megújulást tartja jellemzőnek. Rónay azok közé az írók közé tartozik – mondja Sőtér –, akik hosszú érés és keresés után jutnak el önálló hangjuk megtalálásáig. Egyet érthetünk vele: „Amiként elbeszélő- és esszéprózájában, úgy költészetében is, számtalanszor lehettünk hangváltozásainak tanúi." És abban is, hogy az elmúlt években a költőnek sikerült saját hangját megtalálnia és elmélyítenie, írói látását félreérthetetlenül és összetéveszthetetlenül egyénivé formálnia. Rónay „a göröngyösebb, a hálátlanabb utat választotta – mondja Sőtér –, azokét, akik hosszú évekig, konokul és minden sebet vállalón, könnyű sikernek, gyors elismertetésnek gőgösen hátat fordítva, minden ösvényt végigjárni, minden hangot eltanulni, minden formáért megverekedni, minden vizekben – a veszélyesekben is – megmerülni készek. De csak így válhatott edzetté, veszélyek ellen beoltottá, hajlékonnyá, változatossá – csak így biztosíthatta lírájának jövőjét, csak így emelkedhetett nemzedéke három-négy legjelentősebb költője közé."

Sőtér jellemzésében nincs túlzás: Rónay György a negyvenes évek végén nemzedéke legjelentősebb tagjai közé emelkedett.

Ám Rónay akkor vívta ki helyét, és akkor nőtt a Nyugat harmadik nemzedéke egyik legjelentősebb írójává, akkor találta meg tiszta és érett, elmélyült és egyéni hangját, amikor ez a nemzedék a történelem pörölycsapásai alatt végérvényesen széthullott, és tagjai egy időre hallgatásra kényszerültek, majd önálló utakra tértek.

A nemzedék utolsó együttes bemutatkozása volt Sőtér István antológiája.

Rónayt az elkövetkező években – amikor nemzedéke egyik legjelentősebb tagjaként írhatta volna tovább műveit – a csönd és a hallgatás – pontosabban: a kényszerű magány és az elhallgattatás – légritka burája veszi körül.

JEGYZETEK

14. Szerb Antal. Magyar Csillag 1942/2. 116–117.
15. Uo.
16. Lovass Gyula. Sorsunk 1942/2. 155–156.
17. Regény és személyesség. In: Jegyzetlapok. [I.] Bp., 1969. 195–196.
18. Örök barátaink. Magyar Csillag 1942/3. 151–156.
19. Halász Gábor: A stilizálás alkonya. Nyugat 1941. I. köt. 454–456. In: Halász Gábor válogatott írásai. Bp., 1959. 546–547.
20. Elvesztett otthonok. Kabdebó Lóránt interjúja Sőtér Istvánnal. Jelenkor 1986/9. 780.
21. A „gazdagított realizmus" kifejezést Stetka Éva használja, aki 1965-ben doktori disszertációt írt Realizmus Rónay György regényeiben címmel. A tanulmány megtalálható a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem könyvtárának kézirattárában A/4649/a szám alatt. Ezúton is köszönöm a szerzőnek, hogy kéziratának megismerését lehetővé tette.
22. Ruttkay Kálmán. Magyarok 1948/3. 184–185.
23. Bodnár György. Új írás 1981/11. 113–115. – Ugyanilyen szellemben méltatja a regényt Pomogáts Béla. Jelenkor 1982/10. 954–957.
24. Ebben az időben jelent meg – például – a Bóka László szerkesztette Új könyvtár sorozatban Mátrai László Haladás és fejlődés című esszéje (1947), valamint Komlós Aladár Irodalmunk társadalmi háttere című úttörő és alapvető tanulmánya (1948).
25. A könyvet a következő újságok és hetilapok ismertették: Független Magyarország 1947/22. – Kis Újság 1947/133. – Köznevelés 1948/372. – Szabadság 1947/139. – Új Ember 1947/48. – A folyóiratokban az alábbiak írtak róla: Makay Gusztáv. Vigilia 1947. 501–503. – Orosz László. Magyarok 1948/1. 55–56. – Rába György. Újhold 1947/4. 216–218. – Szathmáry Lajos. Új Szántás 1947. 370–371. – Vargha Kálmán. Tiszatáj 1948/7–8. 364–365.
26. A szellemi tolvajlásról. In: Jegyzetlapok. [II.] Bp., 1975. 67–70.
27. Sőtér István Négy nemzedék – élő magyar költők. Bp., 1948. 222–223. In: Tisztuló tükrök. Bp., 1965. 291–292.

MARGÓ

Június 4-én Biharugrán felavatták Szabó Pál bronz mellszobrát a róla elnevezett könyvtár előtt.

Kiss György Munkácsy-díjas szobrászművész alkotását a család és a társadalmi szervek koszorúzták meg, majd a résztvevők Szabó Pál sírjánál is leróták kegyeletüket. Itt Hegyesi János mondta el Szabó Pál síremlékéhez című versét.

Az ünneplők Czine Mihály szavait vitték magukkal a szombati ünnepségről: „Úgy gondolom, hogy Biharugra hűséges az örökséghez, és ez is jelzi, hogy a magyarság jobbik része tudja Szabó Pál nagyságát."

122.

KISS György

Cím: Budapest, Bulcsú u. 20. - 1134

1943-ban született Budapesten. Művészeti tanulmányok: Gyulán Fitosi Józsefnél; három évig kőfaragó; 1964-71: Magyar Képzőművészeti Főiskola (Kádár György festő-osztályán végez). Eddig majd húsz egyéni kiállítása volt, műveit bemutatták Charlottenburgban, Koppenhágában. Rendszeres résztvevője a FIDEM kiállításoknak, külföldi tárlatoknak. 1972-75: Derkovits-ösztöndíjas; 1984-85: SZOT-ösztöndíjas. Számos országos kiállításon (Hódmezővásárhely, Szeged, Eger, Békéscsaba, Debrecen, Nyíregyháza-Sóstó) nyert díjat; az Ezüstgerely-pályázatokon (1982, 84, 90), a ravennai Dante Biennálén szerepelt elismeréssel. Az V. Országos Érembiennálén a Képcsarnok Vállalat díját (1985), a VI. Biennálén Győr-Sopron megye Tanácsának Ferenczy Béni-nagydíját nyerte el (1987). A VII. Biennálén önálló anyaggal szerepelt. Munkácsy-díjas (1988).

SZABÓ GÉZA ÖTVÖSMESTER DÍJA
A LEGJOBB VERTÉREM TERVEZŐJÉNEK

127.

119 - IFJÚSÁGI EVEZŐS VB (A+R), 1988
120. vert ezüst, ø 42 mm
Kivitel: Szabó Géza ötvösmester

121. BUDAPEST, 1988
vert ezüst, ø 42 mm
Kivitel: Szabó Géza ötvösmester

122. SZENT KRISTÓF, 1989
vert ezüst, ø 42 mm
Kivitel: Szabó Géza ötvösmester

123. DUTÉP ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT (A), 1989
vert ezüst, ø 42 mm
Kivitel: Szabó Géza ötvösmester

124 - ÁLDOZATOKÉRT (A+R), 1990
125. vert ezüst, ø 42 mm
Kivitel: Szabó Géza ötvösmester

126. KÖZÚTI FUVAROZÓK (A), 1990
vert ezüst, ø 42 mm
Kivitel: Szabó Géza ötvösmester

127 - FERENCZY NOÉMI (A+R), 1990
128. vert ezüst, ø 42 mm
Kivitel: Állami Pénzverő

117.

KELEMEN Kristóf

Cím: Budapest, Közraktár u. 12/a. - 1093

1922-ben született Máriaföldön. Művészeti tanulmányok: Temesváron, majd Budapesten a Magyar Képzőművészeti Főiskolán (1947-49, Beck András, Ferenczy Béni, Barcsay Jenő volt a mestere). 1953 óta vesz részt kiállításokon. Több egyéni kiállítása volt Budapesten és vidéken. Eddig 25 köztéri munkája valósult meg. Bronzzal, kővel, márvánnyal dolgozik. A Képzőművészeti Kivitelező Vállalat művészeti vezetője volt 1950-71. között.

117. GR. SZÉCHENYI ISTVÁN, 1991
bronz plakett, ø 10,2 cm

118.

KIRÁLY Vilmos

Cím: Budapest, Baross u. 43. - 1088

1953-ban született Budapesten. Művészeti tanulmányok: budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola; Magyar Képzőművészeti Főiskola (1974-78, Vigh Tamás volt a mestere). Rendszeresen részt vesz a jelentős hazai kiállításokon. A Nyíregyháza-Sóstói Szimpóziumon 1980-ban díjat nyert.

118. EMLÉKPÉNZ, 1991
festett gipsz, ø 19 cm

KISS György szerkai

Együttműködés Berlinnel

Szorosabb együttműködésről és a magyar kortárs művészet két hónapos berlini bemutatkozásáról is tárgyalt a minap Schiffer János főpolgármester-helyettes Lutz von Pufendor német kulturális államtitkárral.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Berliner Festspiele és a Magyar Millenniumi Emlékbizottság rendezi az augusztus 29. és október 31. közötti magyar kortárs művészeti bemutatót Berlinben. A program középpontjában a képzőművészet áll, emellett koncertekre, felolvasóestekre, filmvetítésekre is sor kerül. A berlini szenátus és a Berliner Festspiele a program támogatására egymillió német márkát garantál. A magyarok körülbelül kétszázezer márkával támogatják az eseményt.

A kortárs képzőművészeti kiállításon a tervek szerint tizenöt-húsz művész mutatkozhat be. Az irodalmi programokat a tervek szerint *Konrád György,* az egyik szervező, a berlini Akademie der Künste elnöke, a filmprogramot pedig *Szabó István* rendező, az Akadémia magyar tagja állítja össze. Egy kisebb magyar színházi társulat is fellép az eseményen, sőt a berlini ünnepi hetekre is meghívnak egy csapatot.

Úgy tervezik, hogy a Künstlerhaus Bethanien három fiatal magyar művésznek ad ösztöndíjat és kiállítási lehetőséget, és egyelőre függőben van – anyagi okokból – a Fiatal Képzőművészek Stúdiója és a Künstlerhaus műteremcsereprogramja. Az elképzelések szerint öt fiatal magyar művész installációit is megmutatják az Ifa Galériában.

Megkérdeztük *Schiffer Jánost,* hogy a kortárs művészeti rendezvényen kívül még miről tárgyaltak. A nagy sikerű Berlin–Moszkva és Berlin–Párizs mintájára tervezik a Berlin–Budapest bemutatkozását 2000-ben vagy 2001-ben – tudtuk meg a főpolgármester-helyettestől. Ennek keretében a Bauhausnak a művészetre gyakorolt hatását mutatják be, rámutatva, hogy milyen jelentőséggel bírt a két fővárosban ez a városépítészeti irányzat.

Azt is hozzátette, a megbeszélésen szó esett róla, hogy az oktatás és kultúra területén Németország segítséget nyújt hazánk európai uniós csatlakozásához. A német kulturális államtitkárral megállapodtak többek között német és magyar szakapparátusok képzéséről, és együttműködnek a panelházak kérdésének megoldásában is.

Reklámfogás

Ódivatú reklámfogást alkalmaz egy angyalföldi sportszerkereskedő. A bizalomra épít. Bemegy a vevő az üzletbe és kér egy teniszütőt. Ott sorakozik az orra előtt ilyen márkájú, meg olyan, szuperkönnyű, félnehéz, nagyobb és kisebb. Áll a vevő tétován és tanácstalanul, hogy akkor ő most miként válasza ki e tengernyi lehetőség közül a játéktudásának meg az alkatának leginkább megfelelőt. Ha rosszul dönt, akkor kidobott az ablakon 20-30 ezer forintot. Odalép hozzá a tulaj' és azt mondja: – Ne tessék elhamarkodni. Próbáljon ki néhány rokonszenves típust, és amelyik megnyeri a tetszését, vegye meg.

És: odaadja a kinézett ütőt egyhetes ingyenes használatra. Vagy kettőre, ha a kuncsaft úgy kéri. Vagy ha egyidejűleg óhajt kettőt vagy hármat tesztelni, akkor viheti a kettőt vagy a hármat is. Letéti díj, személyi igazolvány felmutatása nélkül; csak egy nevet kérnek a házi nyilvántartás számára. Ha a t. vásárló Hrustwichiák Klementinát mond, vagy Albert Schweitzert, akkor azt jegyzik be a kockás irkába.

A hat esztendő alatt, amióta Petrovits Gábor ezt a vállalkozást vezeti, még minden Albert és Klementina visszahozta, amit elvitt. Aztán vagy vett ütőt, vagy nem. Nincs vételkényszer; a szívélyes „Viszontlátásra!" annak is kijár, aki üres kézzel távozik.

– Loptak már el a boltból sok ütőt, de azok tolvajok voltak és nem sportemberek – mondja a tulajdonos a leltárhiányt firtató kérdésre. És még hozzáteszi:

– Nem költök újsághirdetésre, plakátra, szórólapra. Megbízom a vevőjelöltben, s neki lehetősége nyílik meggyőződni arról, hogy megbízhat-e a mi portékánkban. S ha nem csalódott, elmondja másoknak. Ennyi elég is a jó üzletmenethez.

Bizalom, mint cég- és árupropaganda? Ódivatú reklámfogás? Egy idealista üzletember kísérlete? Avagy nagyon is rafinált és átgondolt pr-stratégia?

Fölösleges elemezni. Követni viszont érdemes.

A. A.

ÍR AZ OLVASÓ

Olcsóbb is lehetne az új metró

Közismert, hogy a mély nyomvonalú 4-es metró teljes költsége – kamatokkal – jóval kétszázmilliárd forint feletti összeget igényel, ám erre most és talán még sokáig nincs fedezet. Azt is sokan vitatják, vajon a tényleges forgalmi adatok indokolnak-e ilyen óriási beruházást, amikor egyéb vonalakon a tömegközlekedés egyenesen csapnivaló.

Javaslatom a kerületek, a főváros és az állam egységes akaratával 2001 augusztusáig kivitelezhető lenne.

Melyek azok a különbségek, amelyek a takarékos és gyors építkezést lehetővé teszik? Nos az, hogy nincs szükség mély nyomvonalú metróra, nem kell alagutat fúrni a Duna alatt, végül pedig a meglévő metróvonalakra csatlakoznak az új, kéreg alatti szakaszok, így a Deák tér és az Újpesti végállomás közötti vonal gazdaságosabban lenne működtethető. A kéreg alatti nyomvonalat úgy választottam meg, hogy az döntő részben (95 százalékban) az úttest alatt halad. Mélysége – az úttest alatti közművek helyétől, például a csatornától vagy a hídcsatlakozástól függően – mindössze 8–12 méter lenne. Ennél mélyebben csupán a belvárosi szakaszon kell vezetni, ahol a nyomvonal esetleg épület, például pinceszint alatt is haladhat. A nyomvonal tehát a csatornaszint alatt, de a 3-as metró vonala fölött haladhatna, például a Kálvin téri kereszteződésben.

Milyen további előnyei lennének a javaslatnak? Például az, hogy a csepeli gyorsvasút közvetlenül kapcsolódik a Deák téren az eddigi metrókhoz és a millenniumi földalattihoz. Emellett a Soroksár–Dunaharaszti HÉV-vonal, becsatlakoztatva a csepeli gyorsvasútba, szintén a Deák téri végállomásig közlekedne. Ezzel a módszerrel a dél-budai utasok is a Deák téri metrócsomópontba jutnak, mégpedig a legrövidebb útvonalon.

Régi álom, hogy Megyer és Rákospalota közvetlen kapcsolatot kapjon a metróhoz. Ez az olcsóbb, kéreg alatti, illetve egy felszíni zárt pályás vonallal megoldható. Az Északi összekötő vasúti hídon közlekedő szerelvényekkel a római-partiak egészen Pünkösdfürdőig szintén bekapcsolhatók a metróvonalba. A körvasúti csatlakozás kiépítését és a csillaghegyi vonal felszíni vezetését bizonyára örömmel támogatná a III. kerületi önkormányzat.

A kéreg alatti és a Petőfi híd pillérein nyugvó metróvonal nem érinti és így nem veszélyezteti a Gellért-hegy alatti hőforrásokat.

A villamosvonalak ésszerű átszervezésével kialakítható egy pesti–budai valódi körforgalom. Új területeket lehet bevonni a villamosközlekedésbe, így a budai rakpartot a Lágymányosi hídig, ahol az 1-es közlekedik. A Budafoki és a Hengermalom úton a 18-as a Kelenföldi pályaudvarig járna. A Fehérvári úton pedig a 4-es mellett a 61-es közlekedne.

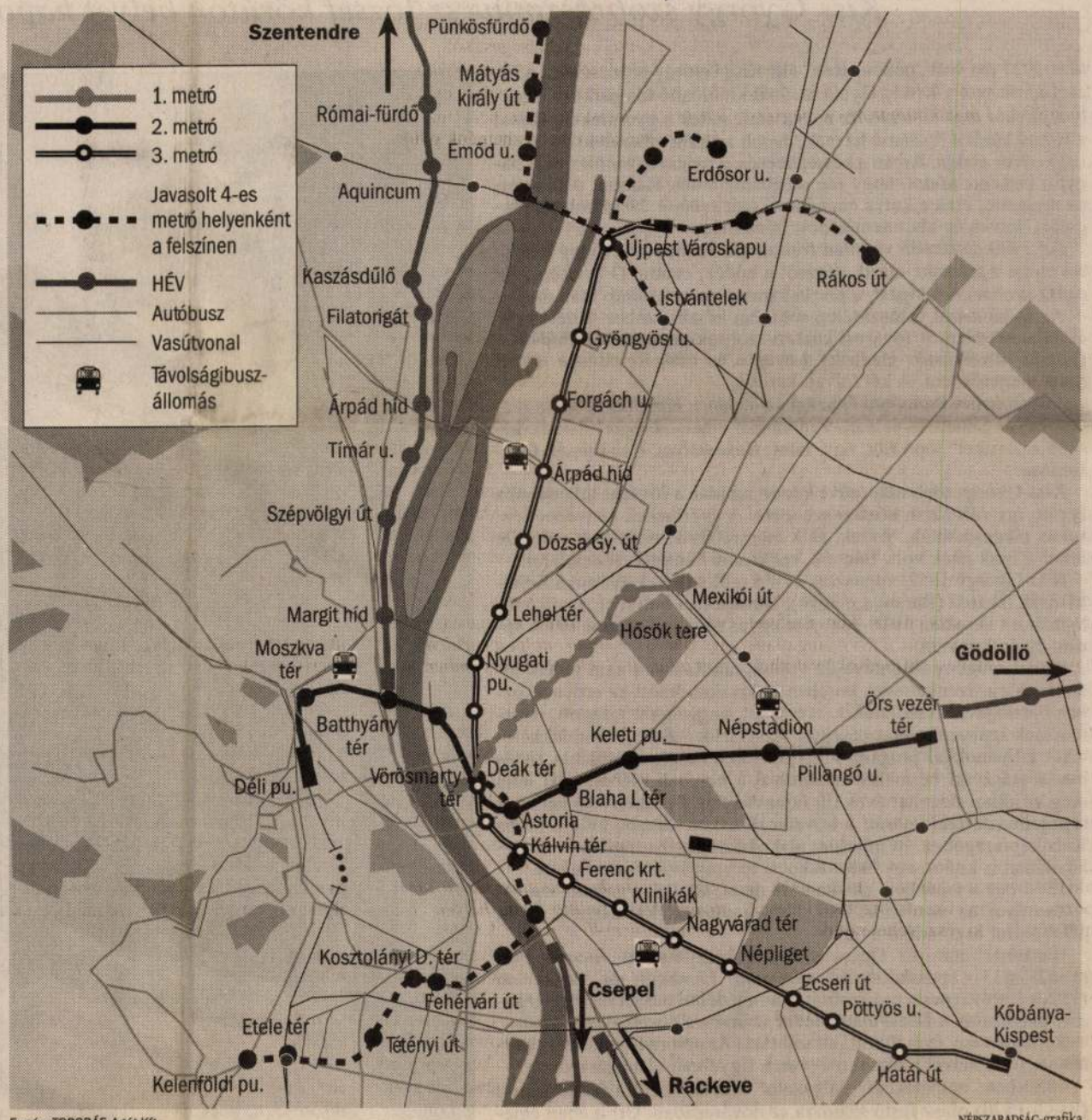

Forrás: TOPGRÁF, Agát Kft.

NÉPSZABADSÁG-grafika

A Szabadság hídon megszűnhetne a villamosközlekedés, és csak gyalogos-, illetve személyautó-forgalom lenne. A Bartók Béla út a Móricz Zsigmond körtérig sétálóutcává lenne alakítható egy egysávos egyirányú szervizúttal, amely az üzletek ellátására szolgálna.

Fontosabb műszaki és vonalkialakítási feladatok:

1. Petőfi híd pilléreinek meghosszabbítása, megerősítése a metróvonalú híd építésére. Lehetséges, hogy a pesti partnál az ívelt pályához még egy acél tartópillért kell építeni.

2. Megfontolandó, hogy a csepeli és a soroksári sínpályákat hol kapcsoljuk össze (A, B, C, D variáció szerint). Tekintve, hogy az áramvezetés a HÉV-nél és a metrónál más, a Petőfi hídtól a Deák téri HÉV-végállomásig az alagútban mind a két rendszert ki kell építeni. Esetleg áramszedő-módosítást is kell végezni.

3. Praktikusan és a távlati céloknak megfelelően kell az 1-es villamos átszállóhelyeit a pesti és a budai rakpartnál (9, HÉV) kiépíteni.

4. A Deák téri csomópontban korszerű mozgólépcsős és liftes összekötetéseket kell kiépíteni. Sok kijárattal és nagy forgalomra méretezve.

5. A teljes körforgalom megteremtése érdekében a Móricz Zsigmond körtéren és a Moszkva téren a 6-os villamos pályáját össze kell kapcsolni a jelenlegi 61-essel.

6. A gazdagréti, budaörsi stb. települések a helyi önkormányzatok döntése alapján csatlakozhatnak a metróvonalhoz. (Buszokkal vagy felszíni vonal továbbépítésével.)

Bízom benne, hogy ezt az ésszerű, takarékos és gyorsan megépíthető hálózatkorszerűsítési javaslatomat kedvezően fogadja a kormány, a fővárosi és az érintett kerületi, területi önkormányzat és legfőképpen a budapesti közlekedő állampolgár.

Szentesi Emil

Budapest, a konferencia-főváros

A világban évről évre útnak induló mintegy hatszázmilliós turistasereg vonulásának irányát – a szakirodalomban sokszor 4 S-sel (Sea, Sun, Sand, Sex az tenger, nap, homok és szex) jelölt legfőbb vendégcsalogató tényezők mellett – egyre inkább a kulturális csemegék határozzák meg. Az idegenforgalom átalakul, s a mind népszerűbbé váló kultúrturizmus felértékeli a nagyvárosokat – fogalmazza meg a Budapest – nemzetközi város című MTA-kiadvány egyik tanulmányában a magyar főváros számára is esélyt adó új trendet Michalkó Gábor geográfus.

A jelenség korában sem volt ismeretlen a szakemberek előtt, mostanában viszont egyre látványosabb a tendencia: a tengerparti üdülőterületek iránt csökken, a metropolisok iránt nő az érdeklődés. Különösen azok a városok járnak jól, amelyek kiemelkednek a leginkább igényesnek és fizetőképesnek tartott „konferenciaturisták" begyűjtésében.

A nem túl sokáig időző, de annál többet költő konferenciavendégek – a rendezvények időzítéséhez igazodva – általában a május, illetve a szeptember-októbert részesítik előnyben. Az érkezők többsége üzletember, tudós, vagyis igényli a kulturális programokat, szolgáltatásokat (is), és képes megfizetni is azokat. A Budapestre érkező „átlagos konferenciavendég" – négy évvel ezelőtt elvégzett KSH-vizsgálat szerint – negyven-ötven éves japán, izraeli vagy amerikai, korábban legalább egyszer járt már nálunk, és a konferencia alatt nem merészkedik a főváros határain túlra.

A '80-as évek szállodaépítési hulláma, a Ferihegy 2 és a Budapest Kongresszusi Központ átadása révén gyakorlatilag létrejött a konferenciaturizmus akkoriban nemzetközi színvonalúnak nevezhető infrastruktúrája, s Budapest a térség kongresszusi centrumává, a tudomány nyugati és keleti képviselőinek találkozóhelyévé vált.

A rendszerváltozás utáni éveket nemzetközi szinten Ázsia és Ausztrália térnyerése, a kelet-közép-európai térségben Lengyelország és Csehország (főként Varsó és Prága) piaci részesedésének növekedése jellemezte. Napjainkban Budapest a világ húsz legfontosabb konferenciavárosa közé tartozik (igaz, 1991-ben még benne voltunk az első tízben).

Budapest mellett szóló érv az Európa csaknem valamennyi fővárosával és számos további nagyvárossal kialakított menetrendszerű légi kapcsolat, a nyugati határszéllel összeköttetést biztosító viszonylag jó minőségű autópálya és vasútvonal. Vonzónak számít az árszínvonal is: egy átlagos turista napi szükségleteit kielégítő „kosár" megtöltése Bécsben 100, Prágában 60, Budapesten 57 egységnyi pénzbe kerül, a budapesti atlétikai EB belépőinek ára az 1994-ben megtartott helsinki kontinensviadal jegyárának csupán a fele volt. A helyi tömegközlekedést, az éttermi árakat, az autóbérlést és a további turisztikai szolgáltatásokat tekintve a magyar főváros a legolcsóbb metropolisokhoz tartozik (a szálloda- és a luxusbérlakás-árak viszont kezdik utolérni a nyugat-európai színvonalat).

Korántsem ilyen biztató a kép a szállodai helyek és a konferenciatermek-kongresszusi központok területén. A főváros négy ötcsillagos és tizenegy négycsillagos szállodájában együttesen csupán 10 ezer vendég fér el, ami némileg gátat szab a minőségi turizmus bővülésének. A konferenciaközpontok befogadóképessége a régió nagyvárosai közül Budapesten a legalacsonyabb – 1750 fő –, s a helyszűkét csupán az 500-600 fős szállodai konferenciatermek enyhítik valamelyest. Michalkó Gábor kutatásai szerint a peremkerületeket leszámítva szinte minden városrész alkalmas kisebb-nagyobb nemzetközi tanácskozások lebonyolítására, a város fogadó infrastruktúrájának kapacitása azonban kemény korlátot jelent: ha hirtelen felépülne egy 10 ezer fős kongresszusi centrum, a közlekedési rendszer nem lenne képes a létesítmény méreteihez igazodó rendezvény közönségének zökkenőmentes szállítására.

A turizmust elsősorban a gazdaság más szektoraira is átsugárzó jövedelemtermelő hatása miatt szokás szeretni. A kevesebb, mint kétmilliárdos költségvetésű Forma–1-es futamok például tízmilliárd körüli forgalmat gerjesztenek a Hungaroringen kívül. Szakértők szerint a konferenciaturizmus esetében ez a hatás fokozottan érvényesül: a konferenciára érkező vendégek akár hatszor többet költenek, mint egy átlagos turista. A kongresszuslátogatókra a magasabb árszínvonalú szolgáltatások igénybevétele, vagyis a presztízsfogyasztás a jellemző (részben azért, mert költekezésük egy része valamiképpen „költségesíthető"), ráadásul ezek a vendégek olyan bőséges szolgáltatáscsomagot – a szállás és étkezés mellett például tolmácsolás, rendezvényszervezés, hostesskölcsönzés, autóbérlés –, ami igen széles beszállítói-vállalkozói kör számára biztosít üzleti lehetőséget. A budapesti konferenciaturizmusnak ráadásul van egy sajátos jellemzője is: a hozzánk érkező konferenciavendégek – a nemzetközi gyakorlattól eltérően – jóval tovább maradnak a városban, mint egy átlagos (esetleg csak „napszámba" vagy bevásárolni érkező) külföldi.

H. M.

A nemzetközi konferenciaturizmus piacán Budapest már 1896-ban, a 100000 külföldi vendéget idevonzó millenniumi ünnepségeken bemutatkozott. Az akkoriban példátlannak mondható siker nyomán 1902-ben a magyar főváros volt a Szállodások Nemzetközi Egyesülete Kongresszusának házigazdája. Ezután beindult a bolt: 1906-tól a Márciusi Vásár (a mai BNV-k elődje), 1909-ben az 5200 személyes Nemzetközi Orvos Kongresszus demonstrálta Budapest fokozódó népszerűségét. 1930-ban huszonöt nagy nemzetközi tanácskozást láttunk vendégül, az 1938-as Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus pedig már „kinőtte" a várost (csak a jelentkezők töredékének tudtak szállást biztosítani). A felfutás a KGST-s évek alatt átmenetileg visszaesett – 1955-ben például mindössze három nemzetközi konferencia szervezői választottak budapesti helyszínt –, az 1971-es Vadászati Világkiállítás azonban már a bő esztendők előjele volt. Mindez számokban: 1955-ben – mint már említettük – három, 1965-ben huszonnégy, 1975-ben hetvenhat, 1985-ben kilencven nemzetközi konferenciát sikerült idecsábítani.

Eltűnt A kis tolvaj, a 114 éves csirkefogó!

Kiss György szobrászművész József körúton helyet kapott alkotása űrt hagyott maga után

Már 1927 óta volt „pellengéren" állt Kiss György bronzszobra a József körút ívét a Krúdy Gyula utcánál kiöblösítő kis parkban – melyet egykor csak Csirkés tér néven emlegettek a gyermekek. Háttal a József körút 47. számú háznak, dacolt az idők viharaival *A kis tolvaj* kedves alakja. Arcán a kétségbeesés, a megszégyenülés nem hagyott kétséget afelől, hogy rég megbánta tettét. Kakasát dobta volna messzire, csak a kutya engedné el már ruháját. Nem volt szerencséje. Hetven év alatt nem kapott felmentést.

Az 1999. esztendő váratlan fordulattal kezdődött. Ahogy kevéssel előtte a terecske másik végéről a bódék, ezúttal Ő is eltűnt. Az egész szobor. A talapzat, a piszkeharaszti mészkőtömb maradt.

Az új bűnösről valószínűleg sohasem készül szobor. Kiléte egyelőre ismeretlen. A fővárosi köztéri szobrok gondozója a Budapest Galéria, illetékesük, Hadházy Levente, is csak az eltűnés tényét tudta megerősíteni. A két tolvajt keresik.

A kis tolvaj a Budapesti Országos Általános Kiállítás 1885-ös rendezvényén keltett figyelmet. Különböző elnevezésekkel illették később a „csirkét" lopó fiút, úgy, mint: *Kakastolvaj, Csirkefogó, Csirketolvaj.*

Kiss György több más műve között majdan a főváros tulajdonába került, így vált aztán köztéri szoborrá. A gyermekek kedvence lett, sokan megcsodálták. Voltak, akik megtréfálták, mókáztak vele. De mindaz csak játék volt. Bántani, senki sem bántotta. Mindeddig!

Kiss György 1852. augusztus 17-én született Szászváron a Kelet-Mecsek lábánál (Baranya megye), Budapesten halt meg az első világháború derekán, 1916-ban. Ám egyes források szerint 1919. április 29-én hunyt el.

Szülei szegény földművelők voltak, taníttatására nem tudtak áldozni. Még tizenkét éves korában is lovakat őrzött az erdőn. Közben bicskájával feszületeket, szenteket, angyalokat faragott, ismerőseinek szobormásokat készített. Kis házuk oldalát s az ablakkereteket tulipánokkal pingálta tele. Troll Ferenc pápai prelátus 1868-ban a szászvári bérmálás alkalmával a helybeli plébánosnál látta meg az akkor tizenhat éves fiú faragványait. Felismerve tehetségét szorgalmazta taníttatását: a következő évben Grazba küldte Franz Kelz képfaragóhoz. Itt mindjárt alakok faragásába foghatott, a rajziskolában is kitűnt, egy halottaskocsi tervrajzával díjat is nyert.

1874-ben a müncheni akadémiára ment, ahol *Az irgalmas szamaritánusával* az akadémia első díját, a magyar kormánytól pedig 1000 forint ösztöndíjat nyert.

Hazatérte után az Opera számára készítette el *Jacopo Peri* (1561–1633) operaköltő és *Giovanni Pierluigi da Palestrina* (1526–1594) zeneszerző szobrát, a honvédelmi palota részére *Árpádot,* pályázaton a Deák-mauzóleum számára a *Gyászoló Géniuszt.*

Rómában egy évet töltött, ott mintázta *Az apagyilkost,* amely anatómiai részleteivel a római művészek figyelmét is magára vonta.

1883-ban nemzetközi pályázatot tűztek ki Raffaello Santi (1483–1520) olasz festő számára szülővárosában, Urbinóban emelendő szoborra. A hatvannégy versenytárs közül Kiss György a harmadik nagydíjat nyerte el szobormintájával.

Az 1885. évi Budapesti Országos Általános Kiállítás alkalmával *A kis tolvaj* bronz zsánerszobrával egy időben *Az irgalmas szamaritánus* és *A gyilkos* gipszszobrát is kiállították. 1885–1886-ban Pécsett dolgozott a bazilika külső szoborművein. A városban több más helyütt is állnak szobrai, így az Irgalmas rendiek temploma (Széchenyi tér–Bem utca sarok) homlokzatán az íves záródású fülkében a Mária-szobor: *Immaculata conceptio.*

Pécsről már eljőve megnősült, majd Budapesten nyitotta meg műtermét. A megrendelések akadoztak, 1889-ben Berlinbe költözött, ahol elegendő munkát kapott. A pécsi székesegyház fölszentelésére hazatért és attól kezdve itthon működött tovább.

Az Orljava folyó menti Pozsega város (mai nevén Slavonska Pozega, amely Horvátországban található) török iga alóli felszabadítója, a hős ferences szerzetes, Lukács atya, *Fra Luca Imbrisimovics de Posega* (1620–1698) alakjáról készített szobrát 1892 márciusában leplezték le. Ugyancsak az ő munkája az 1893-ban felállított szobor *Szepessy Ignácról* (1780–1838), aki pécsi püspök, egyházi író, a nemzeti nyelv védelmezője, az Akadémia tiszteletbeli tagja volt.

Számos alakot formált meg az Országház külső és belső díszítésére. 1905-ben állították fel a Hősök terén, a millenniumi emlékművön *Károly Róbert* szobrát. A Pesti Vigadóban nyert elhelyezést a *Szavalat* című munkája.

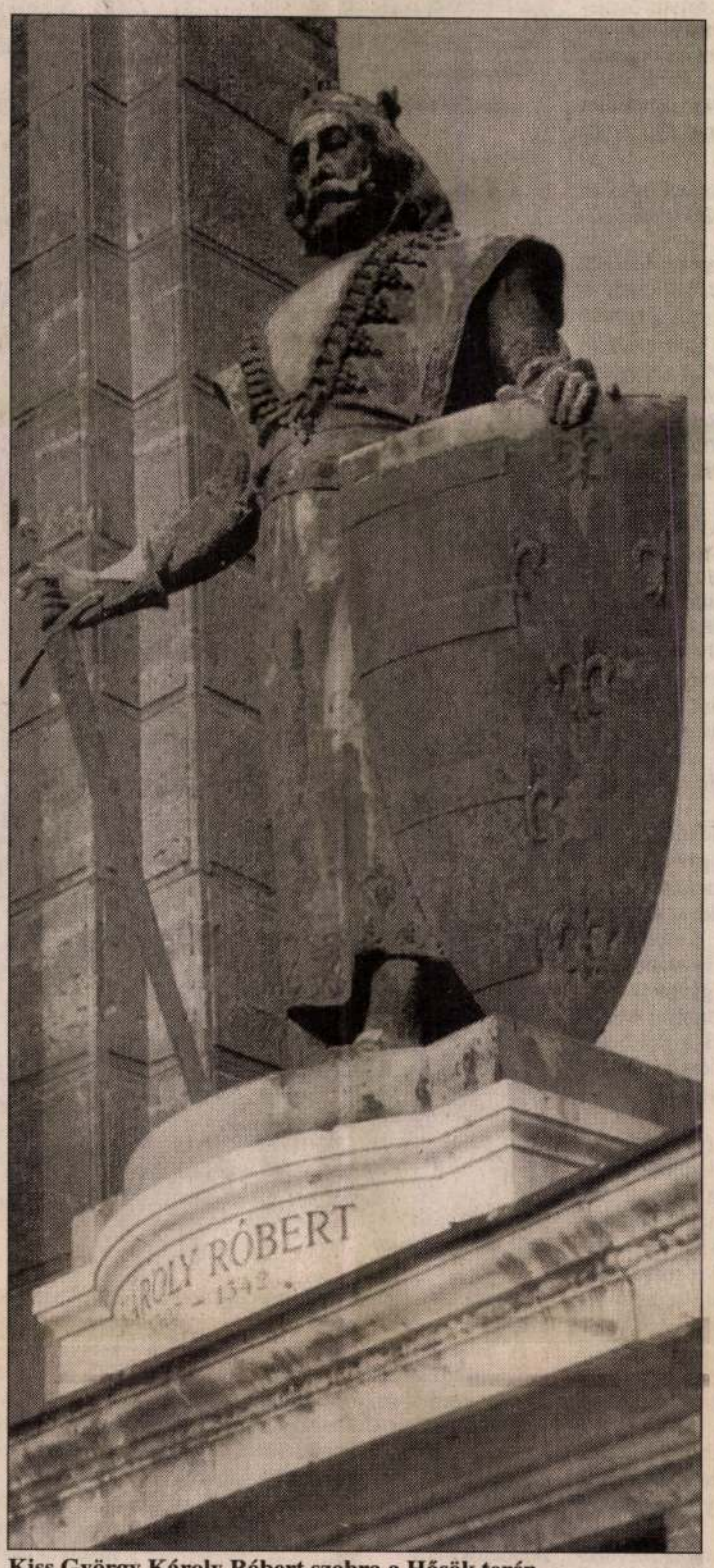

Kiss György Károly Róbert szobra a Hősök terén

További művei közül néhány: *Angyalok* a kőbányai római katolikus templom külsején, továbbá *Berzsenyi Dániel* szobra (1896) Szombathelyen, *Veres Pálné* (1906) az Erzsébet téren, Budapesten. Valamennyi a kor realisztikus stílusában.

A Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria őrzi számos alkotását.

Barcza Tibor

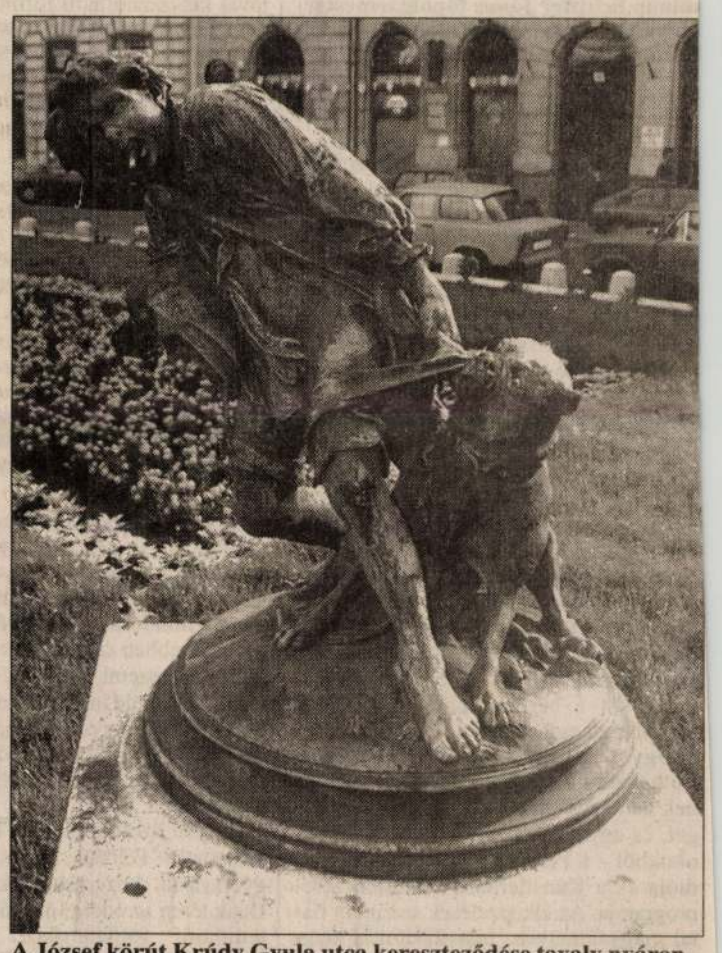

A József körút Krúdy Gyula utca kereszteződése tavaly nyáron...

... és idén, január 10-én

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Várostörténeti szoborpark

VELLEDITS ÉVA FELVÉTELE

A tervek szerint néhány hét múlva megnyílik a kiscelli dombon, az egykori Schmidt-kastély parkjában a Várostörténeti szoborpark. Ehhez, valamint a kiscelli templom részrekonstrukciójához tavaly tizenötmillió forintot szavazott meg a fővárosi önkormányzat – tudtuk meg a Kiscelli Múzeum igazgatójától, *Vígh Annamáriától.* Tavaly ősszel kezdték meg a munkálatokat a Kiscelli templomban és a vele szemközti területen. Az egykori kastély parkjában várostörténeti köveket, határköveket helyeznek el. Ide kerülhetnek az 1686 utáni, történeti értékű kőanyagok, amelyek óbudai bontásokból kerültek a múzeumba. A szoborparkot kiállításnak tekintik, amely bővíthető minden olyan anyaggal, amely a főváros közelmúltját reprezentálja.

TERÍTÉKEN

Tudatos étkezés Gödre

Új év, új élet. Tényleg megpróbáljuk? Hogyan kezdhet új életet két haspók? Fogyókúra? Na ne. Növényevés? Miért ne? Vegetárium Gandhinál? Legyen. Aztán csak bökögetjük egymás oldalát a Vigyázó Ferenc utcában, az Akadémia közelében. Menj előre te. Te találtad ki. Nekem jó élet volt a régi is.

Lebotorkálunk a mélységes pincébe, szívünk a torkunkban, bátorságunk az ínban. Belépünk és szerényen köhécselünk, nem tudjuk, merre induljunk. Azt sem, hogy hol vagyunk. Árulnak könyveket és lemezeket, tibetista röpcédulák, hajópadló, lakkozott fabútorok, ezoterikus zene. Az általános nyugalomtól úgy megijedünk, hogy fordulnánk is vissza, de mégsem. Ilyen könnyen nem adjuk meg magunkat. Étlap a falon, egy táblára krétával fölírva, naptál, holdtál, levesek, édességek.

Bele lehet jönni. A kedves, bár nyilvánvalóan pályakezdő kiszolgáló hölgytől kérünk naptálat is, holdtálat is, algalevest és sárkánylevest, és a salátabárt is megpróbáljuk. Különleges fűszerek, nehezen azonosítható és hasonlítható ízek, de semmi kellemetlen tapasztalat. A konyha legnagyobb előnye, hogy a vegetáriánusságot nem kezeli hóbortnak, kellemetlen kényszerképzetnek, nem úgy főznek, mintha a hús valami pótlandó lenne, hanem úgy, ahogyan az átlagos háztartásban kő nélkül főznek. Nem kiváltani vagy feledtetni akarják a leölt állatot, hanem azt gondolják, hogy az nem élelmiszer. Az étterem legkellemetlenebb vonása a szakrális hangulat. Gyertyák, áhítat, halk duruzsolás, enyhe megilletődöttség, az ember a pincért is alig meri megszólítani, mert fél, hogy megzavarja valami emelkedett elfoglaltságában.

Az evés azonban most is jó görcsoldó. A sárkányleves tömény, erős íze után már úgy kérjük második lasszinkat, mint két harcedzett sinológus. Lasszióból még több is fogy, finom ez a joghurtos, fahéjas, gyümölcsös ital. De finomak a tálak is, a tálakon a thai üvegtészta, a mogyorómártás, és a többi, nehezen meghatározható, de szép, piros, narancssárga, barna, zöld étel. Gömbölyűre esszük magunkat. Desszert is van, és nem somlói galuska, hanem indiai jellegű édes rizs és valami mákos sütemény egy kis öntettel.

Lassan körülnézünk. Komoly emberek járnak ide, átgondolt, lassú étkezésűek, merengők, testüket kordában tartók. Egy keleti lány lehunyt szemmel fogadja be a falatokat, hosszan elmélkedik minden korty után. Vadállatok vagyunk mellettük a csevegéses, henye fejtömésünkkel. Apró odúk a falon, benne gyertyák, minden törékeny, múlandó, csak a zabálás örök. Új élet – szuszogjuk, miközben fölkapaszkodunk a lépcső tetejére. Kicsit talán szertartásos, de azért nem olyan nehéz.

Konyha: vértelen
Kiszolgálás: szintén
a Wittman fiú

KISS György nekrológ

14. Szerb Antal. Magyar Csillag 1942/2. 116–117.
15. Uo.
16. Lovass Gyula. Sorsunk 1942/2. 155–156.
17. Regény és személyesség. In: Jegyzetlapok. [I.] Bp., 1969. 195–196.
18. Örök barátaink. Magyar Csillag 1942/3. 151–156.
19. Halász Gábor: A stilizálás alkonya. Nyugat 1941. I. köt. 454–456. In: Halász Gábor válogatott írásai. Bp., 1959. 546–547.
20. Elvesztett otthonok. Kabdebó Lóránt interjúja Sőtér Istvánnal. Jelenkor 1986/9. 780.
21. A „gazdagított realizmus" kifejezést Stetka Éva használja, aki 1965-ben doktori disszertációt írt Realizmus Rónay György regényeiben címmel. A tanulmány megtalálható a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem könyvtárának kézirattárában A/4649/a szám alatt. Ezúton is köszönöm a szerzőnek, hogy kéziratának megismerését lehetővé tette.
22. Ruttkay Kálmán. Magyarok 1948/3. 184–185.
23. Bodnár György. Új írás 1981/11. 113–115. – Ugyanilyen szellemben méltatja a regényt Pomogáts Béla. Jelenkor 1982/10. 954–957.
24. Ebben az időben jelent meg – például – a Bóka László szerkesztette Új könyvtár sorozatban Mátrai László Haladás és fejlődés című esszéje (1947), valamint Komlós Aladár Irodalmunk társadalmi háttere című úttörő és alapvető tanulmánya (1948).
25. A könyvet a következő újságok és hetilapok ismertették: Független Magyarország 1947/22. – Kis Újság 1947/133. – Köznevelés 1948/372. – Szabadság 1947/139. – Új Ember 1947/48. – A folyóiratokban az alábbiak írtak róla: Makay Gusztáv. Vigilia 1947. 501–503. – Orosz László. Magyarok 1948/1. 55–56. – Rába György. Újhold 1947/4. 216–218. – Szathmáry Lajos. Új Szántás 1947. 370–371. – Vargha Kálmán. Tiszatáj 1948/7–8. 364–365.
26. A szellemi tolvajlásról. In: Jegyzetlapok. [II.] Bp., 1975. 67–70.
27. Sőtér István Négy nemzedék – élő magyar költők. Bp., 1948. 222–223. In: Tisztuló tükrök. Bp., 1965. 291–292.

Új Ackerra 1988/103

MARGÓ

Június 4-én Biharugrán felavatták Szabó Pál bronz mellszobrát a róla elnevezett könyvtár előtt.

Kiss György Munkácsy-díjas szobrászművész alkotását a család és a társadalmi szervek koszorúzták meg, majd a résztvevők Szabó Pál sírjánál is lerótták kegyeletüket. Itt Hegyesi János mondta el Szabó Pál síremlékéhez című versét.

Az ünneplők Czine Mihály szavait vitték magukkal a szombati ünnepségről: „Úgy gondolom, hogy Biharugra hűséges az örökséghez, és ez is jelzi, hogy a magyarság jobbik része tudja Szabó Pál nagyságát."

nem létezőnek. S attól – gondolhatták –, aki nem létezik, lopni sem lehet; így aztán ezt a könyvet is, meg egyéb irodalomtörténeti dolgaimat is, némely szorgos búvárok az elhagyott javak listájára írták." Rónay a történetet személyes adalékként mondja el „a szellemi tolvajlásról" szóló elmélkedéséhez. Amikor egy régi barátja figyelmezteti, hogy könyvét „szétlopkodják", rezignáltan jegyzi meg: „Tudom. Mit csináljak? Örülök, hogy közkinccsé válnak a gondolataim."

1948 szeptemberében jelent meg Sőtér István nevezetes antológiája, a *Négy nemzedék – élő magyar költők*. A kötet hetvenhét kortárs magyar költőt mutat be életkoruk sorrendjében Heltai Jenőtől Lakatos Istvánig, és a még fiatalabbakig, a „születő arcokig", az akkor huszonhárom éves Nagy Lászlóig. Az antológia Rónay György négy költeményét közli az újabb évek terméséből *(Lucifer, Rózsadombi este, Elégia a Hangli hársfáiról, Jairus leánya)*. A versek előtt Sőtér István tömör portrét rajzol a költőről. Megismétli a *Te mondj el engem* kötetről írt kritikájában említett jelzőt:[27] „ő az igazi angyali költő – lázadó, szigorú angyal, aki önmagával szemben sem megbocsátóbb, mint az egész világgal". A kötet megjelenése óta azonban hat év telt el s Rónay pályakezdése óta tizenhét év. A nemzedéktárs kritikusnak tehát alkalma van már a pálya eddigi ívét is megrajzolni, mérlegelni, következtetést levonni. Rónay eddigi munkásságára a keresést, a hangváltozást, a folyamatos megújulást tartja jellemzőnek. Rónay azok közé az írók közé tartozik – mondja Sőtér –, akik hosszú érés és keresés után jutnak el önálló hangjuk megtalálásáig. Egyet érthetünk vele: „Amiként elbeszélő- és esszéprózájában, úgy költészetében is, számtalanszor lehettünk hangváltozásainak tanúi." És abban is, hogy az elmúlt években a költőnek sikerült saját hangját megtalálnia és elmélyítenie, írói látását félreérthetetlenül és összetéveszthetetlenül egyénivé formálnia. Rónay „a göröngyösebb, a hálátlanabb utat választotta – mondja Sőtér –, azokét, akik hosszú évekig, konokul és minden sebet vállalón, könnyű sikernek, gyors elismertetésnek gőgösen hátat fordítva, minden ösvényt végigjárni, minden hangot eltanulni, minden formáért megverekedni, minden vizekben – a veszélyesekben is – megmerülni készek. De csak így válhatott edzetté, veszélyek ellen beoltottá, hajlékonnyá, változatossá – csak így biztosíthatta lírájának jövőjét, csak így emelkedhetett nemzedéke három-négy legjelentősebb költője közé."

Sőtér jellemzésében nincs túlzás: Rónay György a negyvenes évek végén nemzedéke legjelentősebb tagjai közé emelkedett.

Ám Rónay akkor vívta ki helyét, és akkor nőtt a Nyugat harmadik nemzedéke egyik legjelentősebb írójává, akkor találta meg tiszta és érett, elmélyült és egyéni hangját, amikor ez a nemzedék a történelem pörölycsapásai alatt végérvényesen széthullott, és tagjai egy időre hallgatásra kényszerültek, majd önálló utakra tértek.

A nemzedék utolsó együttes bemutatkozása volt Sőtér István antológiája.

Rónayt az elkövetkező években – amikor nemzedéke egyik legjelentősebb tagjaként írhatta volna tovább műveit – a csönd és a hallgatás – pontosabban: a kényszerű magány és az elhallgattatás – légritka burája veszi körül.

Számos jel utal arra, hogy a katolikus egyház éberen figyeli napjaink történéseit és válaszol rájuk. II. János Pál például az ősszel a pápai akadémiához intézett levelében újfent méltatta a fejlődés elméletét. A magyar püspöki kar pedig a nyár végén körlevelében a család jelentőségét húzta alá. Hogyan tekint az egyház a világra? — erről beszélgettünk az ünnep alkalmából Gyulay Endre szeged-csanádi megyés püspökkel, a magyar katolikus püspöki kar alelnökével.

Nagyon vigyázunk arra, hogy csak a valós tényeket vegyük figyelembe
FOTÓ: KOVÁCS ERZSÉBET

Az egyház tanítása a kinyilatkoztatásra épül. A Szentíráshoz és a Szenthagyományhoz ragaszkodnunk kell — mondta elöljáróban a püspök. — Az egyházi tudományok is fejlődnek és olyan lépéseket mozdíthatnak elő, amelyek a hit és a világi tudományok közötti ellentéteket mindinkább feloldják.

Vegyük például a világ teremtésének szó szerinti értelmezését: Isten hat nap alatt teremtette a világot. A Szentírás kutatói bemutatták, hogy ez nem tudományos értekezés, hanem elbeszélés jellegű, költői leírás. S magára a folyamatra magyarázatot adni — ez a tudósok dolga.

Az egyház nem adja fel azt a nézetét, hogy az anyag nem örök, hanem Isten teremtménye, miként azt sem, hogy az emberi lélek sem csupán a fejlődés eredménye, hanem Isten saját teremtő műve. (Ez a leglényegesebb eltérés a materialisták nézeteitől.) Az egyház valóban figyel a világra, a tudományok fejlődésére és ami nem ellenkezik tanításával, azt elfogadja. Tiszteli a tudományok autonómiáját.

A világ dolgaira való reagálásunkról tanúskodik a Magyar Katolikus Püspöki Kar augusztus 20-án megjelent körlevele is. Mi, püspökök felelősséget érzünk az egész magyar népért, ezért felmértük, milyen eredmények vagy kudarcok kísérik napjainkban a magyar társadalom életét. Vizsgálatunk során nagyon ügyeltünk arra, nehogy leragadjunk a politika vagy bármelyik párt nézeteinél és nagyon vigyázunk arra, hogy csak a valós tényeket vegyük figyelembe. Munkánk azonban csak akkor teljes, ha fontos iránymutatásként bemutatjuk a 2000 éves egyház tapasztalatait, s főleg a társadalmi kérdésekben 1891 óta írt pápai enciklikákat.

E munkában természetesen szükségünk volt azokra a világi tudósokra, akik komoly szakmai felvilágosításokkal szolgáltak. Így találkozik az egyházi és a világi tudomány.

Miként tekint az egyház a hazai állapotokra?

Már a francia forradalommal megkezdődött a nagy igyekezet az egyház és az állam szétválasztására. Nálunk, Rákosiék idejében terrorisztikus módon történt meg ez a szétválasztás, ami valójában nem volt más, mint az egyház gúzsbakötése.

Ebből adódnak ma is a konfliktusaink. Az 1990/IV-es törvény biztosítja a lelkiismereti és vallásszabadságot. De csak elméletben. Indíthatunk iskolákat, de ehhez vissza kellene kapnunk épületeinket. A mai úgynevezett normatív támogatás mellett fenntartani sem tudjuk a tanintézeteket. Jogunk van, de a lehetőségünk kevés.

Szerzeteseink is megszervezhetik közös életüket, de ehhez is szükség lenne rendházaikra, óvodáikra, iskoláikra és kollégiumaikra. Bár az 1991/XXXII. törvény elméletben ezeket biztosítja, a gyakorlati lépések mégis késnek.

Sok nehézség van még mindig a hitoktatással, bár jogunk itt is törvényre épül. Sok iskola nemigen akar időt és helyet biztosítani e célra. Komoly gondok nehezítik az utunkat. Pedig tevékeny híveink szeretetmegmozdulásai igazolják, hogy nem ártani, hanem szolgálni szeretnénk. Értékszemléletünk átadása, keresztény erkölcsi nevelésünk hasznára lehet a korrupcióra és erőszakos cselekvésekre hajló testvéreinknek, egyenként is, társadalmilag is.

Milyen hatással volt a társadalomra a püspöki körlevél?

A közélet feszültségei, konfliktusai indítottak bennünket, hogy megírjuk a híveinkhez és minden jószándékú emberhez szóló körlevelünket. Ennek elolvasása sokakat sarkallt levélírásra, amelyekben elmondják véleményüket, felkínálják a közösséget segítő munkájukat. Gyakran cseréljük ki nézeteinket a különböző fórumokon, és úgy látom, hogy újra megélénkül a közös gondolkodás, függetlenül bizonyos sajtóhatásoktól.

A nyomor enyhítésére mi társadalmi méretekben sokat nem tudunk tenni. Karitatív csoportjaink azonban mindenüvé eljutnak bár apró, de gyakran szinte életmentő segélyeikkel, vagy segítő karjukkal, szavukkal. A határon kívülieknek is jut gondoskodásunkból, és találunk lehetőséget a nyugati magyarok adományainak továbbítására is.

Talán nem kevés az a lelkierő, amelyet templomaink csendjében, a papjainkkal való beszélgetésekből — akár a gyóntatószékben, akár a betegágynál —, az igehirdetésből, vagy a szentmiseáldozatból merítenek híveink. Azt hiszem, a karácsony, a betlehemi istengyermek szegénysége, emberszeretete az idén is Isten felé fordítja gondolatainkat és felmelegíti szívünket, hogy ne csak magunkkal törődjünk, hanem szeretetünkkel tegyük kedvessé embertársaink otthonát. És talán ne csak erre az egy estére.

Deregán Gábor

nak: Kiss Györgynek, [illegible] György szobrászművésznek, a város legújabb díszpolgárának gyűjteményes kiállítását. Az invitálás azért nem egészen pontos, mert Kiss György nevéhez hozzá kellene tenni: éremművész, festőművész, grafikus. Hiszen a nyírbátori múzeum majd összes termében rendezett tárlaton a 63 kisplasztika mellett 85 festményben, 259 (!) plakettben és éremben, 28 vert éremben, valamint 14 grafikában gyönyörködhetnek a tárlatlátogatók.

Akinek nincs fogalma arról, ki is valójában Kiss György, Nyírbátorban egy jó óra alatt megtudhatja. Miként bárki névjegyéből kiolvasható kivel is van dolgunk, akként itt felfoghatjuk, korunk, szülőföldünk egyik legnagyobb mesterével állunk szemben. Kiállítási katalógu- belőle a Mester merített, az lenyűgöző. A kiállítást méltató zavarban van, amikor a látottakból bármit is ki kellene emelnie. Talán a fertőrákosi kőfejtő ihlette képeket, amelyek szabályossága és lenyűgöző színvilága visszalépésre készteti a folyosókon továbbhaladó tárlatlátogatót. Az érmek közül meg talán a klasszikusok, a nagyok: a bronzba öntött Liszt, Bartók, Munkácsy, Kohán, Csontváry. Meg a kisplasztikák: Sziklaerdő, Torzó I., Tóth Ernő festőművész, Ami a katedrálisból megmaradt. És hát persze az itthoniak, amelyek már állnak Gyulán, Békéscsabán és Gyomaendrődön, a hídfőn. A stációk a gyulai kálváriáról, a korpusz, a Keresztelő Szent János, a Lourdesi Madonna, a tabernákulum domborművei a mert ilyenkor magával hozhatja a látogatók véleményét is. Két vendégkönyv telt meg a látogatók benyomásaival. A huszadik századvég Magyarországán mi sem természetesebb, mint az, hogy a múzeumba „behajtott" iskolások is ott hagyták éretlen megjegyzéseiket, de ennél fontosabb a sok elismerő vélemény a nagyszámú hazai és külföldi látogató tollából. „Ez igazán lenyűgöző!" — írja egy budapesti asszony. „Ami a katedrálisból megmaradt III. 1989. (utalás Kiss György egyik munkájára — a szerk.) — ...és ami egy életből megmarad." — jegyezte be Huszárné Zilahról. A bécsi Helga Uris ekként fogalmazott: „Ez egy érdekes stílus, egy jó kiállítás, Magyarországon kívül is be kellene mutatni!" Végezetül egy gyulai bejegyzés: „A gyulai barátok nevében sok szeretettel gratulálunk: a Christián és az Ökrös család." Mit tehetnénk hozzá? Mi is, kedves Mester.

Árpási Zoltán

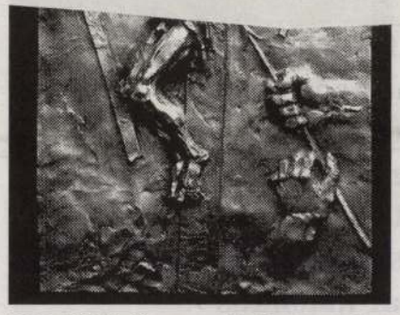

Stáció XII. Jézus meghal a kereszten

Stáció XIV. Jézust sírba helyezik

Felkai Eszter és Gálfy László

Kései találkozás Svédországban

Erős az összetartozás, a magyar kultúra iránti vágy

November végén egyhetes svédországi turnén vett részt Felkai Eszter és Gálfy László, a Jókai Színház színművészei, Arbuzov Kései találkozás című kamaradarabjával, melyet Konter László rendezett 1995-ben. A felkérés nem hivatalosan érkezett, egy régi ismeretség hozta e különleges lehetőséget. Az utazásról, a kinttartózkodás élményéről Felkai Eszter számolt be.

— Miután itt Békéscsabán lejátszott már a darab, sokan kerestek meg minket — ismerősök, kollégák — és kérték, újítsuk fel és vigyük el hozzájuk is. Az igazság az, egy kicsit tartottunk a dologtól, hiszen elég rég játszottuk, így újra kellett volna tanulni a szöveget. A lényeg, húztuk-halasztottuk a dolgot. Így eltelt másfél év. Egy napon felhívott minket a svédországi magyar kolónia vezetője, aki elmondta, hallott az előadásról, s szeretné, ha elmennék hozzájuk játszani, az ottani magyaroknak. S milyen a véletlen? A megadott időpontban mindketten ráértünk.

— Mégis hogyan jutott el Svédországig a békéscsabai előadás híre?

— Évekkel ezelőtt meghívott vendégként játszott a színházban Zsila Judit, My Fair Lady Elizáját, aki egyébként tanítványom volt. A pesti főiskola elvégzése után sem szakadt meg a kapcsolatunk. Egy alkalommal eljött megnézni a vigadóbeli előadást, s emlékszem, nagyon tetszett neki. A történet szempontjából Jutkáról annyit kell tudni, Svédországba ment férjhez. Így, mint kiderült, az ő ajánlására hívtak meg minket.

— Hogyan jutottak ki, milyen fogadtatásban részesültek?

— Jelmezekkel, kellékekkel megrakodva, kocsival indultunk az útnak, kettesben. Svédországba érkezve vártak a benzinkutaknál, s szinte kézről kézre adtak minket, míg elérkeztünk az első állomásig, Lund városába. Elmondhatatlan, milyen szeretettel fogadtak bennünket. Egyórás ottlétünk után úgy éreztük, 30 évi barátság köt minket össze.

Négy előadást tartottunk, a turnét egyébként Göteborgban fejeztük be. Megkértek, tartsunk egy műsort gyerekeknek is. Fantasztikus élmény volt, amikor velünk együtt mondták például Arany János Arany Lacinak című versét. Itt ugyanis fontosnak tartják, a vegyes házasságoknál talán még hangsúlyosabban, hogy a gyerekek megismerjék anyanyelvüket, kultúrájukat.

— Hogyan élnek magyarjaink svéd földön?

— Azt hiszem, számunkra elképzelhetetlenül jól. Minden nemzetiségnek van egy háza, ahol rendszeres klubéletet élnek, a gyerekek magyar óvodába, iskolába járnak. A kolónián belül igen erős az összetartozás és a vágy a magyar kultúra iránt.

— Szavaiból arra következtetek, sikeres bemutatkozás volt ez a kint eltöltött idő.

— Igen, azt hiszem. Talán bizonyíték erre, hogy tavasszal újra várnak, ezúttal a Shirley Valentine című egyszemélyes darabbal, melyet öt évvel ezelőtt játszottam.

Muzslai Katalin

Kiss György Gyöngyi Berzsenyi Gyöngyi

Gyöngyi 1896:

Gál József: Egy múlt kiz ad régi prolegáni Kezdeményezés. Ház éves a Gyöngyi Berzsenyi Gyöngyi.

Vasi Szemle 1997 (LI.) 1. G. 39–48

Kaszta Mónika: A zene és szertartása
Kismarty-Lechner Balázs: Bankolni jó!
Őri Kiss István: A "hírverés" legrégibb emléke történelmi múltja)
Fischer Ferenc: A posztónadrág. A székely anel adomák világa, helyük a nemzetségi kultúrában
Koncz Balázs: Reneszánsz és illuzió
Lisztóczky Attila: Mosóporkultúra
Mester Csaba: Egy zenekar arculatához ...
Mészáros Péter: A plakát történetéről, szerepéről alkalmazott művészetek sorában
Molnár Jacquiline: Portrék a halálról
Négyessy András:
Németh Márk Botond: Kódold önmagad, majd avagy béglyók az ún. Kompromisszumos szere számára
Németh Szabolcs: Asztrológiai-Naptár (Anamo ábrákkal)
Oláh Mariann:A mese és a gyermek kapcsolata
Országh Péter: A Vizuális Kommunikáció Tans kiadványa. Különleges üvegcimkék tervezése
Péterffy Zsófia: Démonoknak nemzetsége
Quirin Ágnes: Nihilizmus és társadalom
Rakovszky Gyöngyvér: "A zongora ivott, nem
Sárosi Anita: Samuel von Hoogsraten kukucská virtuális valóság

KISS GYÖRGY SZOBRÁSZ

„MAGYAR SZOBRÁSZ DIADALA"

BUDAPESTI MIHLAY 1883 ~~sept.~~ okt. 7

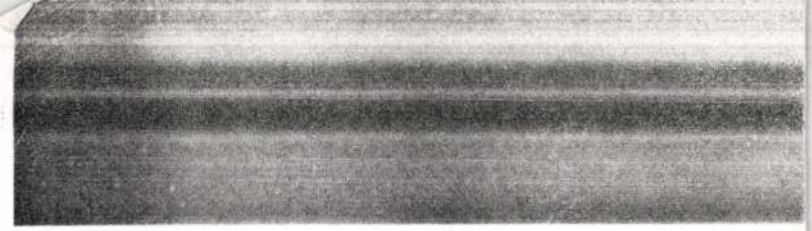

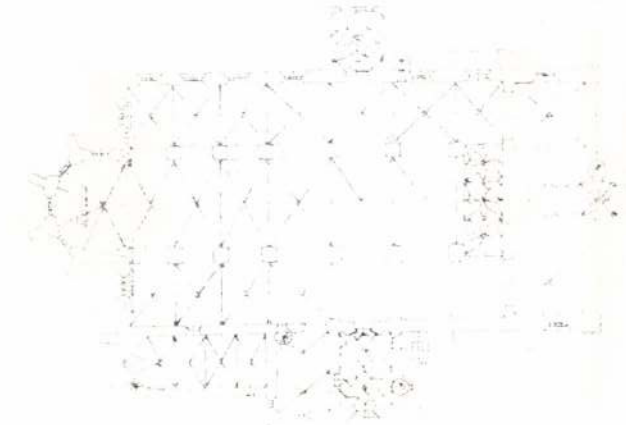

KISS György szobrász

Csáky Károly: A diégelyi Szondi-emlék története és a honti Szondi-kultusz. In: Csáky Károly: Honti barangolások. Pozsony: Madách, 1985 102–112. ill

Kiss (Klein) György ötvös

1567–1575. Ötvös Kiss Lőrinc fia. 1567-ben valószínűleg még csak segéd
1575-ben bekövetkezett halált után ~~Szep~~ Szabó Ambrus szepsi biró özvegyén keresi 2 márka 31. piretum ezüstjét, 5 fortját és 4 aranyát, miket felművelés végett Györgynek átadott.
Liszkay Máté miskolci predikátor 37 piretum ezüstre tesz tilalmat, megből a boldogultnak egy pártás övet s egy láncocskát kellett volna csinálnia. F
Neje Pécsi ötvös ~~Györg~~ Gáspár leánya volt. Egy Gyurko nevű fia marandt.
F s még Pongracius lovaskapitány és Paczott Zsigmondis tilalmat tesznek.

Mihalik József. Kassavárosi ötvösségének története. Bpest. 1900. 180–181. l.

Sajóssy Alajos

festő.

Kassa

Kiss György ötvös 1567-1575

Arch.Közl.1899. XXI. 18o

Kiss György
asztalos

a magyarvalkói
oláh templom székei

Jml

TORNA

Templom, XIII. sz.

RMV 12, 108.1.

Kiss Györgyné
Forradalom, gipsz

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Műcs. 2o 1.

Kis György

ötvös

Kassa + 1577.

l.

Arch. Ért

1912. 270. l.

16				Árunak Folyószámlának
17				
18				Tőke
19				Mérlegnek
20		31.		A záró tiszta vagyon
21				
22				
23				4 számla
24				Mérlegnek
25		1.		A megnyitó aktív v
26				Pénztár
27				Berendezés
28				Áru
29				Folyószámla
30				
31				Mérleg
32				Tőkének
33			1.	A megnyitó tiszta v
34				

L. Kovászyné Viktória: Fejezetek a magyar éremművészet történetéből. Bp., 1999 Argumentum, M. Numizmatikai Társulat

*Névmutató**

Alföldi János 94
Asszonyi Tamás 135, 138, 140–142, *153*

Beck Ö Fülöp 25–26, *38*, 40, 44–45, 47, *52–54*, 61, 64, 67, 70–72, 76, 96–99
Berán Lajos 46, 48, 62, 64, 66, 73, 93–94, 96, 98–106, *113–118*
Bernsee József 13
Bethlen Gyula 42, 50
Bezerédy Gyula 44, 50
Boehm József Dániel 10, 12–15, 17, 19–20, 24, *30–31*
Boldogfai Farkas Sándor 95
Borsos Miklós 98, 132–133, 137, 139–140, *146*
Bödy Kálmán 95
Brüll Moritz 13
Budahelyi Tibor 135, 138, 142, 144, *159*

Czinder Antal 124–131, 134, 140–142, *147–150*

Csikszentmihályi Róbert 133, 137, 141, *154*
Csíkvári Péter 136, 138
Csiky Tibor 136, 138, 142, *159*
Csillag István 46, 50, 61, *77*, 98
Csiszér János, Zs. 94, *119*
Csúcs Ferenc 95, 98, *120*

Edvi Illés György 97
Egyed Emma, Sz. 98
Esseö Erzsébet 74, 76, *119*
Exner Károly 22, 26, *34*, 93

Ferenczy Béni 124, 132, 139–140, 144, *146*
Ferenczy István 10, 12, 17, *28–30*, 92
Fémes Beck Vilmos 68–71, 74, 76, *80–82*, 96
Friedrich Ferenc 142, 145

Gaál István 98
Gáti Gábor 98, 141, 143, 145, *160*
Gerl Károly 15–17, 19, 21–22, *31–33*, 93, 98

Hafner Arnold 45, 48, 50, 61–62, 73–74
Holdas György 143, 145, *160*
Horváth László 144, 145

Ispánki József 97–98
Iván István 98

Jittner Antal 13
Juhász Gyula 47, 50, *77*

Kallós Miklós 98
Kalmár János 142, 145
Karl Henrik 11–12, 16, *28*
Kenéz László 133, 137, *157*
Kiss György 98, 142, 144–145, *160*
Kiss Kovács Gyula 140–141, 145, *159*
Kiss Nagy András 98, 133, 136–137, 140–142, 144, *156*
Kovács László, Cs. 135, 138, 144, *158*
Kövesházi Kalmár Elza 65, 76

Ligeti Erika 134–135, 137, 140–141, 144, *155*
Lóránfi Antal 15–17, 22, 25, *35*
Lugossy Mária 136, 138, 142–144, *157*

Madarassy Walter 94, 97
122
Mayer Elek 15, 17, 21, *3*
Merényi Gina 98
Mester Jenö 98
Moiret Ödön 62, 65–67,
Murányi Gyula 42, 47, 5

Nagy István János 135, 1

Palotás József 135, 138,
Pátzay Pál 98
Patzó Pál 46, 50
Petrovics Demeter 13

Radnitzky Károly 9–10,
Reisner József 19, 21–22
Reményi József 46, 50, 6
73, 76, *84–85*, 94, 97
Renner Kálmán 98, 110–
Rigele Alajos 98
Róna József 45, 50
Ruff András 48, 51

Scharff Antal 9–10, 15–
92–93
Schwartz István 15–17, 1
Seidan Wenzel 9–10, 14,
Soltra E. Tamás 144–145

* A névmutató csak a magyar éremművészek neveit tartalmazza.

Kiss György

ÚJLIPÓTVÁROSI

KLUB-GALÉRIA

1136 Budapest, Tátra utca 20/b.

cím:
Újlipótvárosi Klub-Galéria
1136 Bp., Tátra u. 20/b.
320-53-80
/bejárat a Radnóti M. u. felől/
www.c3.hu/artbox13

A művészet számomra szakma, kedvtelés és - ritka ajándéka a sorsnak,- megélhetésem forrása is. Szavakba nem önthető kitárulkozás. Hogy ezt csinálhatom megelégedett, önmagammal békében élő ember vagyok.

Szeretettel meghívjuk

Kiss György

Munkácsy-díjas

képzőművész

kiállítására.

A kiállítást megnyitja:

1999. szeptember 29-én

18 órakor

Horváth Károly

színművész

barát

Megtekinthető: 1999. szeptember 29. - október 8.

hétköznap 14 - 20 óráig

KISS GYÖRGY

1943-ban születtem Budapesten. Gyulán érettségiztem. Három évi kőfaragás után 1964-ben felvettek a Képzőművészeti Főiskolára. A mesterképző elvégzése után 1971-ben kaptam diplomát Kádár György festő osztályán. 1972-ben készítettem első érmemet. 1983 óta kizárólag plasztikával foglalkozom.

Kiállítási díjak -- kitüntetések /válogatás/:

1972-75. Derkovits ösztöndíj
1983. Nemzetközi Érem és Kisplasztikai Alkotótelep
Nyíregyháza, Sóstó -- Nyíregyháza város díja
1985. Mezőgazdaság a képzőművészetben, I. díj
1987. Ferenczy Béni nagydíj, Országos érembiennálé - Sopron
1988. Munkácsy Mihály díj
1988. Békés megyei Tanács Művészeti díja
1988. Szegedi Nyári Tárlat - Fesztivál Rendező Bizottság díja
1989. Tornyai plakett, Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat
1989. II. Kremnicai /Körmöcbánya/ Éremkvadriennálé - Kremnicai verde díja
1989. Nyíregyháza-Sóstói Nemzetközi Érem és Kisplasztikai Alkotótelep --
Megyei Tanács díja
1990. Ezüst Gerely díj
1991. Magyar Szakszervezetek Országos Szövetségének díja

Egyéni kiállítások /válogatás/:

1973. Budapest - Stúdió Galéria; 1978. Coppenhaga - Charlottenborg
1977. Hódmezővásárhely - Tornyai Múzeum; 1978. Budapest - Stúdió Galéria; 1982. Esztergom - Vármúzeum; 1985. Budapest - Helikon Galéria; 1987. Nyírbátor - Ref. műemlék templom; 1989. Sopron - Lábasház; 1991. Nyírbátor - Báthory Múzeum; 1994. Zürich - Kopp & Partner.

Munkáim a British Múzeum és az Albertinum mellett megtalálhatók a legjelentősebb hazai közgyűjteményekben /pl. Magyar Nemzeti Galéria, Munkácsy Múzeum, Tornyai Múzeum, Liszt Ferenc Múzeum stb./

Tagja vagyok a F.I.D.E.M.-nek /Nemzetközi éremművészek Szövetsége/

Köztéri munkák /válogatás/:

Bethlen emlékmű - Nyírbátor, Jézus Szíve templom - Békéscsaba,
Nepomuki Szent János - Gyomaendrőd, Stációk - Gyula stb.

Cím: 1134 Budapest, Bulcsu utca 20. Tel.: 129-7911

SZERBTEMPLOM
(Balassagyarmat, Szerb utca)
1996. április 5 - május 30

sapkát húznának — groteszk jelkép. Mosolygunk rajta, holott az elvágyódás trojkáján ülő három hölgy drámája épp abban van, hogy *minden* mozdulatlan.

■ **Éjszaka** Zelk Zoltán zseniális verse, a *Sirály* (fiatal költőkkel beszéltem, volt, aki még nem is hallott róla) és Dsida mindannyiszor megrázó *Psalmus hungaricus*a. Két elzokogott panasz, de másfajta keserűség. Viszont aki a *személyes* „honvesztést", a feleség halála utáni kiúttalan fájdalmat nem érzi — „Vak szemgödör. Halott sirály / Kiholt a tenger: medre már / vak szemgödör. Halott sirály / lelke vijjogva visszaszáll" —, annak keveset fog mondani a magyarságra küldött bibliai átoksorozat, ez a kegyetlen pörölycsapás.

■ **Ha kiderülne,** hogy egyik gyermekemnek nem én vagyok az igazi — a vér szerinti — apja, vajon szeretném-e úgy, ahogyan eddig? (Még a kérdés is vérlázító.) Minden bizonnyal. Sőt, biztosan. Hiszen a saját és a „fogadott" gyermeket ugyanaz a *dinamó* táplálja. De ami fontosabb: szerkezetében nem a vér indukálja az áramot, hanem a szeretet.

■ **A Jelentés a völgyből** című Ablonczy László-kötetben (Református Lapja Könyvek, 1998) olvasom: „A módszeres rosszhírkeltés a nemzetközi porondon tehát folytatódik, melynek első megdöbbentő és eszméltető példáját már 1988 elején a Jurta Színházban élhettük meg. Amikor napirendi pontként foglalkoztak azzal, hogy Tamás Gáspár Miklós egy svéd lapban volt szíves gyalázni a Demokrata Fórum törekvéseit. De a fenyegetés ma is, már nyíltan is elhangzott, ha szükséges, majd külföldi kapcsolatait is igénybe veszi a bukott kormánypárt, hogy nyomást gyakoroljon az új vezetésre. Megdöbbentő és leplezetlen színvallás; a polgári és szuverén demokrácia játékszabálya és erkölcse iránti teljes érzéketlenségről árulkodik.

Odafentről Jékely Zoltán figyelmeztet: idéznénk talán Ravasz László gondolatát a liberalizmusról: »Csak az a liberalizmus érdemli meg a nevét, amelyik a külső kötések lazítását a belső kötés erkölcsi becse érdekében hangsúlyozza, amelyik fegyelmezettebb, tisztább morált hirdet, s az emberi méltóság magasabb fokára az emberi szabadság lépcsőfokán jut fel!«"

■ **Aluszékony** az a reformátusság, amely az *alvó* irodalomtörténetet meg nem cáfolva hagyja, hogy a torontói Fáy Ferenc, a majdnem húsz éve halott karakteres költő életműve feledésbe merüljön. Aki csupán egyetlen nagy versének, a *Keresztút*nak bűvkörébe kerül (legalább azzal, hogy a megtisztulás reményében végigjárja az Isten-ember szenvedésének stációit), az értője és terjesztője lesz a nyugatos verseszményről árulkodó lírikus költészetének. Íme, a XIV. stáció — *Jézus holttestét eltemetik* —: „Nem vérzett már. Kezéből savós homály szivárgott / s beomlott köldökéből az örvénylő hideg. / A Domb úszott feléje, s a fuldokló virágok / száján kifeslett sárgán, a rozsdás őrület. // Csöpp anyja hullt fölébe, s a buktató sötétben / az ég nagy-lombú ágán a kék-arcú halott. / Meleg szavak lobogtak, melyeket itt az éjben, / a rányíló tavasznak már el nem mondhatott. // S mikor rádőlt a szikla és minden út beomlott, / s már csak vak árnya kéklett a rázuhant falon, / kint mondták már a kertek és suttogták a bokrok: / mi lesz harmadnapon!"

■ **Kiss György** (MOL Galéria — Szolnok) és Zsin Judit (Duna Galéria — Budapest) bronzreliefjeiben szinte nincsen semmi közös, és valahol — az érzéki megjelenítés körében? — mégis összetartoznak. Kiss tizennégy domborműből álló *Keresztút*ja (a gyulai parasztbarokk Kálváriának is díszeként), a felületet megmozgató erőteljes plasztikával a szenvedéstörténetbe új „szereplőt" emel be: az áruló és bűnös, a segítő és óvó *kezet*. A sokszor csaknem alaknagyságúvá formázott kéz, úgy is mint a Jézus személyét megjelölő eleven kapcsolat, szimbólum értékű. Vele csak sűrűsödik a dráma.

Zsin Judit bronzdomborművei, kiváltképpen a *Szárhegyi búcsú* (1998) és a *Békás-szoros* (1998), artisztikusan csipkézett felületükkel lírai tartalmak hordozói. A természet *oltárként* kerül a reliefekre, amely előtt szinte mindenek áldoznak. A Mária-zászlókkal vonuló tömeg, háttérben a kozmikusnak tetsző fenyőrengeteg, és a megannyi „búcsús alak" ugyanazt sugallja, mint a sziklák közé szorult s az *életet* onnan kimenekíteni igyekvő bivalyfogatos gazda. A táj és a hit által megtartott emberei — szépségben fogant áldozatok. Foglyai annak a Mindenségnek, amely ugyan fölékjük koszorúzza az eget, de *bántásait* ugyancsak nehéz elviselni.

■ **Diderot bölcselme** — hasítás az ég kárpitján. Nincs az a belátás, ami a süvítő igazságkeresőnek megkegyelmezne. „Ha előtted egy asszony szidja a szerelmet, és egy író megvetőleg nyilatkozik a népszerűségről, mondd az egyiknek, hogy bájai tűnőben vannak, és a másiknak, hogy elvesztette tehetségét!

■ **Verdi Don Carlosában** van egy kegyetlen „igazságosztó", a Főinkvizítor. A közönség utálatát hamar kiváltó, de hálás szerep. Ez a Fülöp király bosszújának is támaszt adó „földi társ" még ilyen undorítóan nem jelent meg az operaszínpadon — noha elég sok *Don Carlos*-rendezést láttam —, mint a pár év előtti, az ARTE művészeti adón közvetített Luc Bondy-rendezésben (Théâtre du Châtelet, 1996). Eric Halfvarson alakformálásában a Főinkvizítor földet túró, földalatti járatokat „belakó" pocok. A csuklyával arcát eltakaró színész, két botjával előre tapogatva, szinte csúszik-mászik, mintha alvilági hatalmak szolgálatában állna. Bár a zeneszerző által „scena" megnevezéssel illetett — *drámai* — jelenetben, a jellemformálás csúcsaként, megmutatkozik a Főinkvizítor emberi arca is (benne „az államrezon a legmélyebb emberi szenvedélyekkel egyenrangú érzés"), Halfvarson — főleg a jelenet kezdetén — olyan rémisztő karikírozással állítja elénk az ítélkezőt, hogy végig nem tudunk szabadulni a figura ránk is nehezedő súlyától.

■ **Kormos** gyönyörű versét olvasva világosodott meg előttem, hogy a költők hiúsága nem másból ered, mint a képzeletükben *éles*, biblikus vízió keltette szamár-figuráról. Mindegyikük abban a tudatban él — ez szenvedésük és örömük motorja is —, hogy személy szerint kizárólag előttük jelent meg a sivatag homokjában poroszkáló állat, és csupán nekik adatott meg ama *kereszt* cipelésének képessége.

■ **Megyek** a hóesésben, irgalmatlanul égeti arcomat a szemben széllel hasítóvá váló *fehér*. Mivel tudatosan sapkát nem hordok, azt akarom, hogy *üssön* is. Hogy érezzem a hajamra fagyott hó jéghidegét. Naiv, tisztaságra való törekvés?

Csak annyira, mint mikor az ember azért választ társat magának, hogy tükrében megtisztuljon.

■ **Öreg barátom** figyelmeztet, ha nagyobb önuralmam volna, könnyebben boldogulnék. Mit válaszoljak neki? Csak azt, amit Márai, a rakoncátlanul is fegyelmezett, önmegvalósításában következetes író mond egy helyütt: „Az önuralom természetesen nem az, hogy az ember hallgat és félreáll. Az önuralom az, hogy az ember csak arról beszél, ami fontos számára, s nem »félreáll«, hanem »odaáll«, ahol a helye."

■ **Valójában** csak az törekedhetik — az elnyerhető? — igazságra, akinek tele a pénztárcája. Hogy a manapság divatos bírói gyakorlat mondatja ezt velem? Annál inkább szomorú a fölismerés.

■ **Az Orosz Medve** nem bukik le a székéről, csupán meginog rajta. Minthogy betegség (is) gyötri-kínozza, már csak a Fennvalón múlik, hogy az ülőalkalmatosság vodkásüveg lábai meddig tudják elviselni a terhet.

■ **A szavaknak** nemcsak mandula-illatuk van, hanem földillatuk is. „Szaglóérzék" kérdése, hogy mikor melyiket érezzük fontosabbnak.

■ **Karinthy Frigyes** verse motoszkál bennem álmomban is: nem, férget nem eszem! De az ébredés utáni szörnyű valóság kijózanít. Napról napra férgek tucatját kell elfogyasztanom, hogy undor nélkül nézhessek a nehezen megtisztuló világra.

■ **Írja, fossa** ki magából a szavakat, s nincs az a *táncparkett,* amin ne tűnnék föl az ilyen és olyan, sokszor egymással ellentétes ideológiáktól *fölfrissült* lába. A toll neki csupán mankó. Minthogy ismeri a dörgést, sűrűn rátámaszkodva biceg a kaméleon-lét — pénzzel is mérhető — boldogsága felé.

■ **Egyben-másban** — tessem akár „férfiatlannak" — vitám van Máraival, aki a nőket egyértelműen *altesti lényeknek* tartotta. Minő borúlátás mondatta vele mindezt? Alighanem *sokat* fogyasztott belőlük, s innen a velük szemben érzett undor.

■ **A nagy** Őserdőt eltemettük. Nincs az a dorbézolás, ami visszahívhatná az égből. A balkézről született gyermek és a megnyomorított nő átok-kiáltása sem képes áthatolni a nem-lét páncélján. Odafönt cigánybanda szól, s nem hallik a lentről jövő sírás, kiáltás, panasz.

■ **Ponttá kellene** zsugorodnia, akkor minden megváltoznék. De egy „erős", a pont kiterjedésénél milliószorta nagyobb lénynek — ha nem akarja, hogy mamlasznak ítéltessék —, csak akkor szabad gyöngeséget színlelnie, ha elég erőt érez magában ahhoz, hogy elnézze a vele szemben álló *gyenge* minduntalan erőfölényre való törekvését.

■ **A debreceni** Arany Bika Szálló előcsarnoka nem ideális kiállítóhely. Az odatuszkolt paravánok megbontották a teret. Mégis érdemes volt ebbe a „rendezett" zűrzavarba betekinteni. A Komiszár János jegyezte *„Szóla" paraván — Műterem mikrofonközelben* (Cívis Hotel, 1998) című kötet — a Debrecenhez kötődő képző- és iparművészeket s elméleti szakembereket megszólaltató riportkönyv — bemutatásával egyidejűleg rendezett tárlaton sok, értékeivel a cívis városon messze túlmutató alkotót fedeztem föl. A már ismertek (Aknay János, Torok Sándor) mellett olyan festőket-grafikusokat, így Lukács Gábort, Tamus Istvánt, Szilágyi Imrét, Égerházi Imrét, akikre, önálló kiállításaikat majdan megszemlélve, fokozottabban érdemes figyelni.

Számomra a kamaratárlat legnagyobb meglepetése Holb Margit *Szövött felhők* című textilképe. A nyersvászon alapon úszó kék-fekete-szürke és fehér „csíkok", jóllehet a mű absztrakt hatást kelt, lírai tudósítások egy álomról. Dinamikáját, furcsa mód, éppen az érzelmek elrejtése, egymásra vetítése adja. A horizontális tagolás képszerkezetet feszítő erő, általa nyújtóznak a csaknem vonalvastagságnyi *színtéglák,* felhő-imitációként, a végtelenbe.

■ **Ha Debrecen**, akkor nem feledkezhetem meg Sudár Gyöngyvér kivételes megformálású Toscájáról sem. Értéke a hang plaszticitásán kívül az *érzelmi moduláció.* Hatásosan van fölépítve, s a térdre ereszkedő énekes *imájában* („Tisztán éltem, híven szerettem") ért a csúcsra. Tehát nincs *vidéki* és *pesti* operajátszás — Kertész Gyula az égi mezőkről minden bizonnyal boldogan bólintana erre —, hanem csak kiküzdött-megvalósított érték van, ami, szülessék bárhol, számbavételre kötelez.

■ **A Rózsavölgyi Zeneműboltban,** böngészve az antikvár anyag közt, régi, ötven-hatvan éves Énekszó-példányokra akadtam. A hangjegyes ének- és zenepedagógiai füzeteket a szakma legjobbjai — Veress Sándor, Kodály Zoltán, Molnár Antal, Kerényi György stb. — írták, az iskolai énekoktatás elősegítésére, s föltehetően (a cikkek hangulatából ítélve) a gyermekek örömére. Friss, nem gügyögő hang, kristálytiszta fogalmazás, tág — Európára is kitekintő — horizont. A 79-es szám (1947) például Kodály bátor, tévedéséért még a „kultúra legfőbb őrét", Ortutay Gyula kultuszminisztert is megvesszőző *100 éves terv* című írásával indul. Legfőbb passzusa?

„Zenében, mint a nyelvben is, csak hungarocentrikus kiindulással kezdhetjük ésszerűen a nevelést. Különben kapunk, mint eddig, soknyelvű, azaz semminyelvű nemzedéket. Mint az idő előtt több nyelvre fogott gyermek végtére egyet sem tud igazán, úgy a zenei szemlélet is összezavarodik, ha nem egyetlen zárt rendszer veti meg alapját. Erre aztán könnyen épül fel a többi. Végül pedig a pentatónia bevezető a világirodalomba is: sok külföldi zenének ez a kulcsa a gregorián ősi zenéjétől Kínán át Debussyig."

S ezt követi a befejezés *szép álmodozása.* „Jósolni nem tudunk. De, ha a szaktanítás elve 1968-ra, száz évvel a népiskolai törvény születése után megvalósul az életben is: bizton remélhetjük, hogy mire 2000-et írunk, minden általános iskolát végzett gyermek folyékonyan olvas kótát. Nem nagy vívmány. De ez csak külső jele lesz annak, ami addigra bizonyosan kifejlődik s ami akkor majd joggal viseli nevét: a magyar zenekultúrának."

Megvalósult-e a zeneszerző álma? Dehogy. Kodályra szégyent hozott az iskolai oktatás, végső soron a *tunya* nemzet.

■ **Az ALLA BREVE HÍRADÓ,** a Magyar Kórus 49. számának (1943) vidám mellékletében (ára: elolvasás után 1 gyomorgörcs) alkalmi énekekre bukkanok. Íme, az *énekesrendi tájékoztató:* „Fegyházavatásra: Ne menj el, maradj itt! (Bartók); csalódott szerelmesnek: Ne láttalak volna (Bartók); bizonyítványosztásra: Semmit se bánkódjál (Kodály); Baross-téri énekkaroknak: Körbe-körbe (Erényi); Átszökő bolsi katonáknak: A magyarokhoz! (Kodály); elsötétítésre: Fényt, több fényt! (Liszt)"

KISS György festő éremművész

KRASZNAHORKAI GÉZA

Barka 1996/1-2.

Kiss György világai

A festőként végzett, de ma már éremművészetünk jeles alkotójaként is számon tartott Kiss György, annak a negyvenes években született nemzedéknek a tagja, akik a hatvanas-hetvenes évek fordulóján kezdtek kiállítani, s mára egyre meghatározóbb szerepet töltenek be honi képzőművészetünkben. Munkásságában a festészet a hetvenes évek végéig megőrizte dominanciáját, ha akkor már nyilvánvalóvá vált is, hogy kiváló plasztikai képességekkel rendelkezik.

Kiss Györgyöt a természeti formák, a természetalakító erők érdeklik, a hegygerincek, szakadékok, sziklák, kavicsok – az ősanyagok világa. Ám ezt a világot nem úgy alkotja újra, hogy szemléli, majd ábrázolja, hanem elemeiből építi föl a maga természeti képét, mintegy újraélve így a teremtés folyamatát. Természeti érdeklődése nem előzmény nélkül való, hiszen egy alföldi vidéken, Gyulán kapta első tájélményeit, ott tapasztalta először, mi az, hogy Föld, Ég, Nap, Élet, így szinte összeálltak benne a teremtésmítosz elemei. Ott látta először a síkság végtelenségét, ahol csak fölnyújtja karját és eléri az eget, ahol a napkorong akadálytalanul csúszik a horizont alá, még sokáig bíborba borítva az ég alját. Ott szembesült először a természeti erők hatalmával, s az ember kicsinységével.

Mindez azonban csak később érik művészi szemléletté, az 1964-1971-es főiskolai és az 1972-73-as Derkovits-ösztöndíjas évek még az útkeresés jegyében telnek, több irányban kísérletezik (Belváros, Padlástér, Bezárva), több műfajt is kipróbál (grafika, gobelin, üvegablak).

Első, „színes" korszakának jellemzője az expresszivitáson, az erős színek (vörös, sárga, barna) használatán túl az, hogy képein a festéket is szinte megmunkálja, mint később érmeinek anyagát. Nem tudatosul még, de visszanézve biztosan megállapítható, hogy a harmadik dimenzió hiányzik számára. Ekkori munkáin a korai kőfaragó évek, az anyagból építkezés ősi ösztöne tevődik át e képi világba. Ugyanakkor időben mindez egybeesik a Máglya közben lakásának időszakával, s tudva azt, hogy nála a közvetlen környezeti hatás milyen komoly inspirációs erő, vélhetjük, hogy akkori festésmódjának kialakulását ez a tíz négyzetméteres padlástér is befolyásolhatta zsúfoltságával, behatároltságával, sötét tónusaival (Vágta, Padlástér nyitott ablakkal, Kompozíció).

Némileg paradox módon, mindezzel párhuzamosan sajátos küzdelmet folytat az esetlegességgel: a belső rend megteremtéséért. Úgy érzi, minden szín amit felfest, eltéríti attól, hogy a lényegről beszéljen, attól, hogy művészi világát mindenben saját maga határozza meg. Minden festékcsorgást csábító lehetőségnek érez valami könnyebbik irányba, s egyre nehezebben viseli el, hogy ezek az „esetlegességek" vagy egy-egy hirtelen gesztus „maguk fessék" a képet, s ő, a festő „csupán" eszközként szolgáljon mindehhez. „A feketét és a fehéret nem volt erőm feketén és fehéren letenni. Elvittek a színek" – mondja erről a korszakról szólva. De végül a színek és a szerkezet, az esetlegesség és a rend harcából a szerkezet, a rend kerül ki győztesen. E küzdelem beteljesítő dokumentuma a már címében is jelképes Máglya köz 2. (1976.) című képe, ahol a színeiben visszafogott, tudatosan uralt térbe mintegy belerobban a vörösek, sárgák, barnák lobogása; ettől a kép életre kel, a feszültség feloldódik, megbomlik a vásznon addig uralkodó szimmetria. A színeknek ez a lobogása azonban már nem uralja a képet, a rend csak megbomlik, ám nem robban szét, a művész értelme uralja indulatait. Ez a mű mintegy a művész szellemi önarcképe a Máglya közi időkből, s egyúttal egy küzdelem, egy kifejezésmód, egy korszak lezárása. Önértéke szerint is, de az életműben elfoglalt funkciója miatt is alapmű. Kis átfedéssel ettől számítható „kék-fehér" korszakának indulása.

Ám közben még történik valami nagyon fontos, az egész további életműre kiható találkozás, amely megerősíti a váltás szükségességét, és új világlátást teremt. A fertőrákosi kőfejtőben jár, s ott találkozik azzal a renddel, azzal a természetes monumentalitással,

dőzetében is anélkül, hogy a kúppalást felszínét lényegesen megbontaná. Ettől olyan zárt és öntörvényű, ettől olyan végleges Mária alakja.

Kiss szinte aszketikusan a műre koncentráló, és annak alárendelt életútját mára számos elismerés kíséri. Művei a hazai gyűjteményeken kívül a jelentősebb külföldi múzeumok anyagát is gazdagítják. Kiss György a reneszánsz életörömével és teljesség igényével teremtő művész, aki a magyar szobrászat realista hagyományain konokul építi sajátos, sokvonatkozású és még be nem látható jelentőségű életművét.

KISS JÁNOS

Gazdagodó Alföld-képünk

Becsei József: Az alföldi város és a külterületi népesség

Becsei József több évtizede kutatja már az Alföld, közelebbről az alföldi mezővárosok és tanyák sajátos települési-társadalmi problémáit, ezek történeti gyökereit és átalakulásuk folyamatait. Legfrissebb tanulmánya – miután röviden összefoglalja az „alföldi város" problémakörével kapcsolatos legfontosabb korábbi eredményeket, illetve megadja a téma fogalmi és történeti kereteit – az alföldi városok XX. századi népesedési jelenségeinek elemzése révén kísérli meg bemutatni e településeknek az utóbbi évtizedekben bekövetkezett jelentős társadalmi átstrukturálódását, s jelenlegi helyzetük néhány sajátosságát. Munkájában nemcsak az alföldi településeknek az országos folyamatoktól való eltéréseit emeli ki, hanem az egykori mezővárosok kül- és belterületét is hangsúlyozottan különválasztva vizsgálja. Ezzel a módszerrel – a hazai településföldrajzi kutatási gyakorlattól eltérően – az egyes településeken *belüli* társadalmi különbségek finomabb megrajzolására is lehetősége nyílik. A fenti differenciálás az Alföld kutatásánál különösen fontos, hiszen a településszintű statisztikai adatok elfedik az egykori mezővárosok és tanyarendszerük viszonylatában meglévő, a sajátos „alföldi út" értelmezése szempontjából alapvető fontosságú különbségeket.

A szerző a hat alföldi megye (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg) ill. Pest megye déli, „alföldi" területeinek népszámlálási adatait használta vizsgálatai alapjául. Az utóbbi hét (az 1930-as, és az azt követő) népszámlálás által kínált hatalmas adattömeg feldolgozását a geográfia hagyományos statisztikai adatelemzési eljárásaival dolgozta fel – így az okszerű csoportosítások és egyszerű mutatószámok bőséges közlésével, valamint számos tematikus térkép segítségével az érdeklődő laikus számára is követhetővé teszi állításait. (Helyenként ugyanakkor talán túl sok számszerű adat szerepel a szövegben, s ez kissé csökkenti a mű olvasmányosságát.)

Az első, mintegy 70 oldalas tematikai egységben először *általános* áttekintést kapunk az Alföld II. világháború előtti népesedési folyamatairól (külön hangsúllyal a külterületi társadalomról), illetve a mezővárosokról – és ennek a képnek a változásairól a „létező szocializmus" évtizedeiben. Ebből kitűnik: a tipikus alföldi város a két világháború között nagy határral, és ezen élő jelentős arányú külterületi, döntően agrárnépességgel rendelkezett. A „külterületi" azonban már ekkor sem jelentett feltétlenül „tanyait", hiszen a külterületeken a tanyák mellett a cselédség lakóhelyéül szolgáló majorságok is voltak; az agrárnépesség pedig nem azonos a kisbirtokos „parasztokkal", hiszen rajtuk, a tanyás gazdák családjain kívül jelentős számú birtoktalan bérlő, zsellér is élt a határban. A külterületi társadalom rendkí-

Kiss György: Szakadékok és gerincek

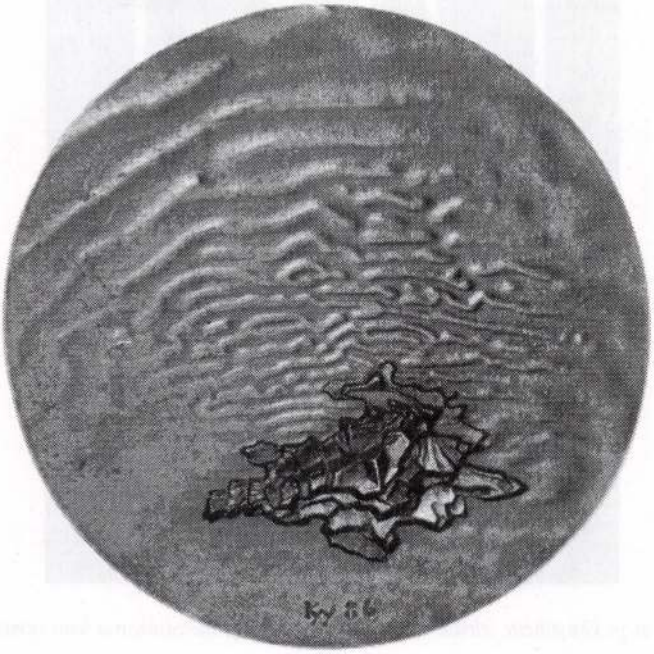

Szikla és tenger

nem diadalmenet, de küzdelem, konfliktusok sorozata, amelyet csak néha szakít meg az ünnep pillanata. A sajtó akkor teszi jól a dolgát, ha erről a mindennapiságról ad hű, reális képet. A maga nyersességében. Ezt nem szerette a hatalom, s ezért menekültek az írástudók a szépirodalomba, ahol mindezt be lehetett kódolni áttételekbe. Szalai Csaba – noha maga is költő – nem menekült el, hanem kitalált magának egy formát, a riportot emelte fel az irodalomhoz. Sajátos öszvér műfaj ez (ma nagyon hiányzik!), amely nagyon is virulens volt a polgári sajtóban, a szocialista viszont csak eltűrte. Szalai riportjai sokszor súrolják a novella határát, nem egy egyenesen igényelné is az áttételesebb megformálást. A vidéki napilap viszont (azt sem) nehezen viseli el az irodalmat. Nem úgy, mint Adyék idejében.

Nem kitérő, ha az elmúlt négy év (tehát a rendszerváltás utáni) irodalomról is szót ejtek. Majd megfejtik egyszer, hogy a nagyobb szólásszabadság idején miért vékonyodott el irodalmunkban a valóságfeltáró próza (riport, szociográfia stb.). Mert az írók is (Szalai sem kivétel!) politizálnak? A kötet utolsó riportja '93-as keltezésű. Elfogyott a kedv, az erő? A téma aligha, hisz maga a valóság drámaian változik. Ki örökíti meg? Az olvasó változatlanul várja! *(A szerző kiadása)*

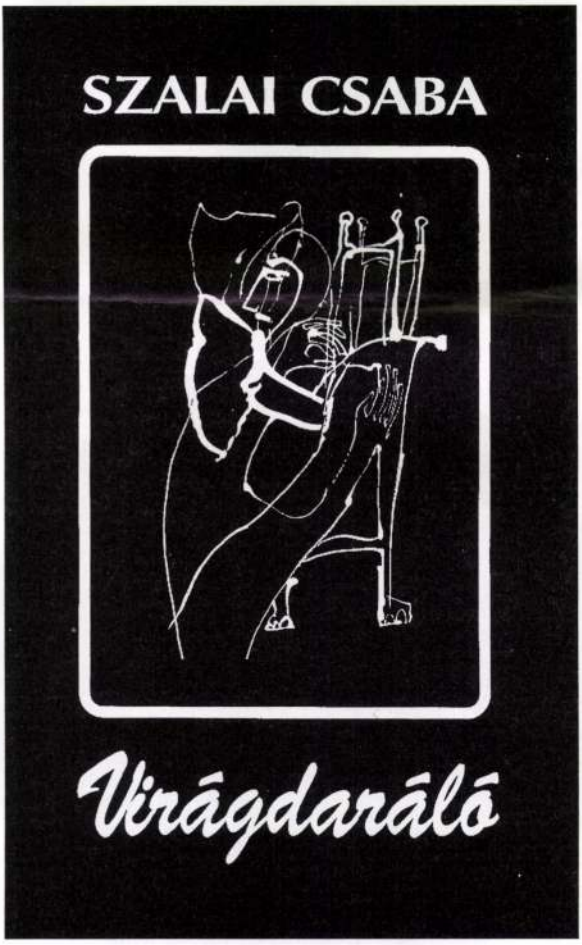

Az ünnepi könyvhétre jelenik meg a Tevan Kiadó gondozásában a fenti verseskötet

von Karol Chmel, Ľubomir Feldek, Peter Milčak, Jozef Urban kann man hier auch einen Essay von Péter Módos, von Karol Wlachowsky, Direktor des Budapester Slowakischen Kulturellen Instituts finden. Die slowakischen belletristichen Werke wurden von Zoltán Hizsnyai übersetzt.

Zwei weltliterarische Neuheiten in dieser Nummer der Zeitschrift sind der Romanauszug mit dem Titel *Falseland, Land der Fälscher* des serbischen Svetislav Basara, und die Erzählung *Lagebericht* von Volker Braun, in Übersetzung von István Beszédes und Katalin Niedzielsky.

István Csík hat je ein Gedicht von Theikritos und Joyce ins Ungarische übertragen. Im Abschnitt Essay kann man die Schrift von László F. Földényi mit dem Titel *Das Geheimnis der Geschichte* und die von Gauthier Ambrus mit dem Titel *Larvenretorik von Antonin Artaud* lesen.

György Szilágyi führt mit den Pianisten Dezső Ránki und Edit Klukon, János Cs. Tóth mit dem Maler Zoltán Baji Miklós in dem Abschnitt *Dialog* ein Gespräch.

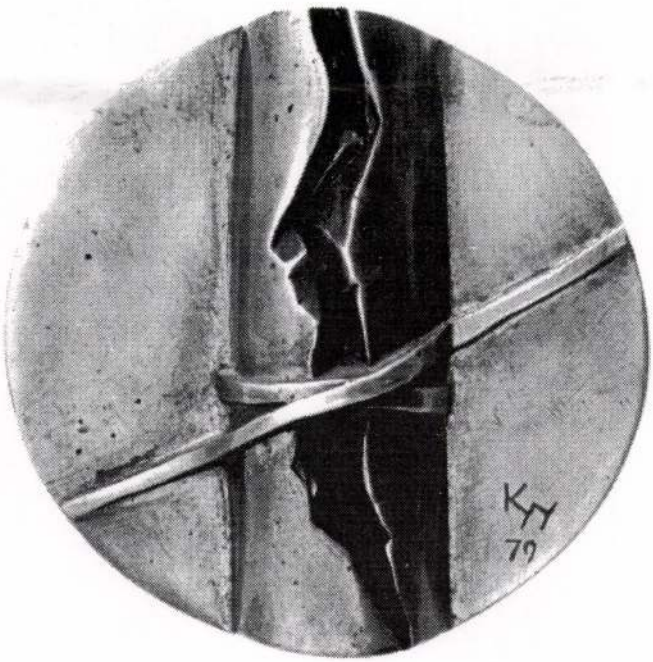

Kiss György: KötésekII.

Kiss György: Szikla és tenger III.

Ferenczy Béni

110,– Ft

Kiss György: Lourdesi Madonna
Békéscsaba, Jézus Szíve templom

KISS György szobrán

Az elpusztított szőlő

Mindent elölről kell kezdeni

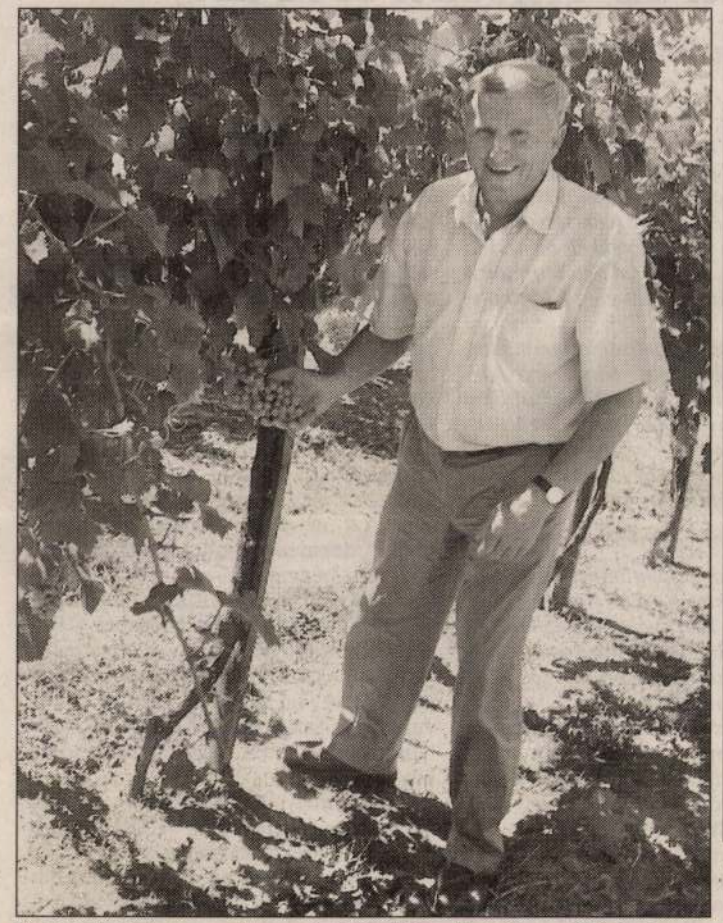

Fridrich György, amikor még büszkélkedhetett a szőlőjével

SZERDA

Parádék

„Szkanderozom és kamiont is vezetek. De igazán csak a szkander érdekel."
(Sylvester Stallone, az amerikai nemzet színésze a Túl a csúcson című filmben, mielőtt hátrafordítaná bézbólsapkáját...)

Egyrészről itt ez a parádé Pesten, kamionos karnevál végig az Andrássyn, egyébként szervezetten, vidáman, szóval közepesen oké.

De.

Három éve voltam az eredetin, a Berlini Love Parade-on, egymillió német, technohouse mindenfelől, délután kettőtől éjfélig tele az Ernst-Reuter-Platz és a Brandenburgi kapu közötti birodalmi felvonulási tér. A Love Parade, ugye, technozenéről szól, a táncforradalom ünnepe, diadalmenete, május elsejéje.

Az addig rendben van, hogy lenyúljuk, annyi mindent nyúltunk már a németekről, irodalmat, zenét, fegyvert, ideológiát, sőt egy kicsit a városunkat is onnan nyúltuk, és most ne kezdjünk csoportosítgatni, hogy mi jött be, mire faragtunk rá rettenetesen, talán lehet mondani, hogy a németektől nyúlni, az esetek jelentős részében, nem nagy szégyen, nem ciki (büszkék is vagyunk Opelünkre, Audinkra).

De.

A német technoparádéra sem egymillió Goethe-kutató, agysebészhallgató, kvantumfizikusjelölt és csembalóművész jár. Baden-württembergi tehenészlányok táncolnak félmeztelenül, alsó-szászországi Bundesliga-frizurás traktorosok szeletelnek sárgára festett arccal, a zene pedig az a németes, döngetős, speedszagú középkommersz techno, valamint gagyitrance, ami itthon is meghatározója a nagy diszkók helyére lépett partiknak, meg ami hajtja a füstüveges BMW-ket tuning-Suzukikat megfele, estébé, estébé.

De.

Azt szeretném itten, sápadtan, remegő térdekkel kérdezni, hogy miért, mi végett kell nekünk folyton alálicitálni, alámenni akkor is, amikor nem feltétlenül szükséges? Olyan jól el lett volna ez a buli lakodalmasdiszkó playback nélkül, B. Tóth-típusú anakronisztikusan jópofi-gügyögős műsorvezetés nélkül (Jól érzitek magatokat, gyerekek?), ultrahülye tévés vigyorgóemberek nélkül (azaz: TV 2- és Danubius-kamion meg Dolly Roll nélkül). Sőt: elment volna ef Zámbó nélkül is, akivel egyébként semmi bajom, csakhogy a technofelvonulás, az legyen technofelvonulás, ha már egyszer nyúlunk, akkor nyúljunk rendesen, mert ha színezni próbáljuk, abból egyáltalán nem biztos, hogy eredeti dolog lesz, hanem esetleg totális stíluszavar. (Eredetinek ott a Sziget, olyan nincsen másutt.)

Lett volna ezek nélkül is ugyanannyi ember, ikszszázezer, és nem éreztük volna magunkat ennyire prolivircsaftos közegben, bár meg kell hagyni, így is elvoltunk vidáman, pláne, hogy megleltük a magunk kis undergroundját, és persze járhattunk volna rosszabbul, mert betévedhettünk volna centenáriumi Fradi-zakóra is, ahol ezer ott rekedt néző előtt szerencsétlenkedett a csapatmaradvány a zágrábi csapat tartalékja ellen, és az az ember, aki ezt a szégyent nagy gurgulázások közepette összegereblyézte (ezt is egyéves késéssel), szóval az az ember, aki eddig folyamatosan hazudott, jobb esetben összevissza beszélt, már tavaly kitüntettette magát a centenárium emlékéremmel, mint az egyesület jelentős személyiségét. És a mai napig sincsen egy valamirevaló férfi a környéken, aki jól feneken billentené, hogy égne le a haja, itten csak a mi arcunk ég, mint az Osztankino, az az ember meg azbesztből van, úgyis, jó, jó, jó, tényleg hagyjuk.

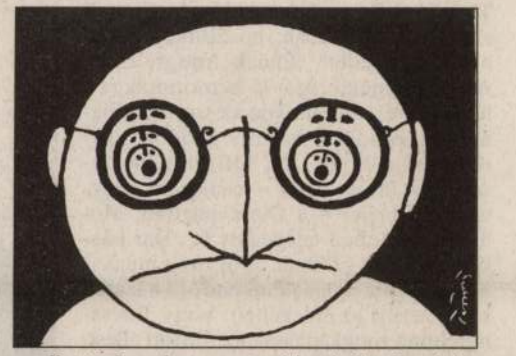

Minket csak a szkander érdekel, mondogassuk: a szkander, a szkander.

Uj péter

A király és az útmester emléke

Turcsányi Soma furcsa találkozása II. Lajossal

Turcsányi Soma huszár főhadnagy volt a szabadságharcban, huszonkét csatában vitézkedett. Ennek megfelelően Aradon végezte. Már ki is mondták rá a halálos ítéletet, amikor az utolsó pillanatban, csodával határos módon sikerült megszöknie. Az Alföldön bujdosott egy ideig, aztán – csaknem negyvenéves fejjel – a Duna partján, Mohács közelében telepedett le. Bár község lett az új otthona, ahol még munkához is jutott. Igaz, munkaadója hazudni kényszerült az érdekében: hogy Turcsányi Soma megkaphassa az áhított állást, váltig állította, hogy a szabadságharc alatt végig nála dolgozott. Így lett a harcedzett huszár főhadnagyból állami útmester.

Turcsányi Somára ezután nyugodtabb idők köszöntöttek. Járta és vigyázta a Mohács környéki utakat, ügyelt az épségükre. Bárból Mohácsra menet – és vissza – mindannyiszor átkelt a Csele-patak fölött. Nézte a Dunába futó, zsombékos eret, figyelte, hogyan mélyül a vize a folyó áradásakor. Hosszú, magányos útjain egyre gyakrabban gondolt a három és fél évszázaddal korábban lezajlott csatára: az esélytelen magyar hadakra, az erős törökökre, a huszonötezer halottra, a diadalmas szultánra és a vértben menekülő húszéves magyar királyra. Újra és újra elképzelte, hogyan küzdhetett az életéért a megvadult patakocska medrében.

A temérdek töprengést végül tett követte. Az egykori huszár főhadnagy 1864-ben saját költségén állíttatott emlékművet a mohácsi csata hőseinek és II. Lajos királynak. A csúcsos kőoszlop tetejére alvó kőoroszlánt faragtatott, emlékül a harcban elesetteknek. A vándor, ha megállt a monumentum előtt, felidézhette a halottakat: a csatamezőn elföldelteket, a patakba fúlt királyt – de a tizenöt év előtti szabadságharc áldozatait is.

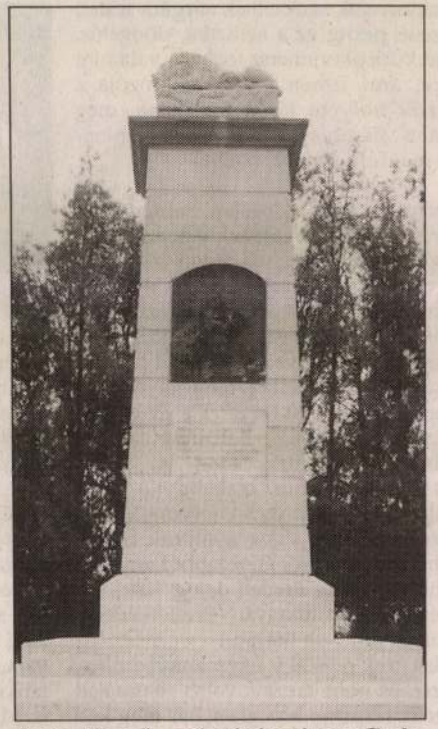

Az emlékmű – pár lépésnyire a Csele-pataktól FOTÓ: BERKÓ PÁL

Még harminc év adatott Turcsányi Somának, hogy gondozza a tölgyfakerítéssel körbevett emlékművet. Megtörtént ezalatt a kiegyezés, kiépült a dualista államrendszer, soha nem látott fejlődésnek indult Magyarország. Aztán 1894-ben, amikor az állami útmestert utolsó útjára kísérték a mohácsi temetőben, omladozni kezdett az emlékoszlop. Olyannyira, hogy a millennium évében, stílszerűen március 15-én országos felhívást kényszerültek közzétenni lelkes lokálpatrióták: adományokat vártak az emlékmű felújítására. A gyűjtés szerencsére eredménnyel járt, így 1899. augusztus 29-én már fel is avathatták a helyreállított oszlopot. Az út felőli oldalára Kiss György szobrászművész új dombormüve került.

II. Lajos király – s persze Turcsányi Soma – emlékműve ma ismét hófehéren ragyog az 56-os út mellett, a Csele-patak hídjánál. Három évvel ezelőtt környékbeli polgárok és vállalatok fogtak össze az érdekében. A mai vándor, ha Szekszárd vagy Baja felől Mohácsra igyekszik, el sem kerülheti. Az oszlop mellett hatalmas tábla tájékoztat a hely históriájáról, pár lépésnyire ott csobog az ártatlan külsejű Csele-patak. Szemközt még egy kipufogógázoktól szürke kockaházra is felfigyelhetünk. Az is egyfajta monumentum: a II. Lajos csárda.

N. Kósa Judit

Virtuális ellentmondás a tb-kassza körül?

Frajna Imre: Megszűntek a balkáni állapotok

Frajna Imre, a társadalombiztosítási (tb) alapokat felügyelő államtitkár szerint csak virtuális ellentmondást jelent, hogy a tb jövő évi költségvetésében a hiányt merőben más léptékkel tervezi a pénzügyi tárca, és mással ugyanannak a tárcának tb-felügyeletét végző államtitkársága. Az elképzelésekben továbbra sem szerepel az amortizáció megtérítése az egészségügyben. Nincs szó kórház-konszolidációról az önhibájukon kívül nehéz anyagi helyzetbe került intézményeknél sem – egyebek között ez derült ki az államtitkár lapunknak adott nyilatkozatából.

– Nem okoz-e konfliktust, hogy az Egészségbiztosítási Alap jövőre tervezett hiánya a Pénzügyminisztérium elképzelése szerint 8,8 milliárd forint, míg az ön által vezetett államtitkárság 42,3 milliárddal számol?

– Ez egy virtuális ellentmondás. Szó sincs arról, hogy a pénzügyi tárca kulisszái mögött ádáz viták zajlanának a tb költségvetéséről. A PM feladata, hogy egy olyan költségvetési javaslatot terjesszen a kormány elé, amely feltünteti a legszükségesebb kiadásokat és a szabadon eloszthatő pénz mennyiségét. A tb felügyeletét ellátó államtitkárságnak és a többi minisztériumnak ezzel szemben az a dolga, hogy a saját

legfrissebb számvevőszéki jelentés szerint is mielőbb rendezni kellene. Mi az erre vonatkozó kormányzati elképzelés, lesz-e kórház-konszolidáció?

– Folyamatosan figyelemmel kísérjük a kórházak helyzetét. Ahány adósság, annyiféle ok, nem lehet valamennyit egyetlen kalap alá venni. Szinte minden eset egyedi, s bizony nemritkán az intézmény menedzsmentje hibáztatható a kialakult helyzetért. Ezt több konkrét eset is alátámasztja, ahol hasonló feltételek közt működő kórházak homlokegyenest eltérő eredményeket produkáltak, ráadásul a vezetésváltást követően megszűnt az adósságnövekedés. Azt is el kell ismerni, akadnak olyan intézmények, ahol szükség lenne központi beavatkozásra a kölcsönnyújtáson kívül. A kórházak összes adósságállományáról nincs adata az OEP-nek, de annyi bizonyos, ellehetetlenülésről nincs szó. Az egészségügyi intézmények anyagi helyzete – némelyik növekvő adóssága ellenére – összességében javult a három-négy évvel ezelőttihez képest.

– Hol tart a központosított kórházi közbeszerzés, amit még a Cser Ágnes irányítású OEP kezdeményezett?

– A módszernek azóta sem intett búcsút a biztosító. Kezdetben igen sok bírálatot és tiltakozó levelet kaptunk ezért. Ma már viszont a Kórházszövet-

1943-ban születtem Budapesten. Gyulán érettségiztem. Három évi kőfaragás után 1964-ben felvettek a Képzőművészeti Főiskolára. A mesterképző elvégzése után 1971-ben kaptam diplomát Kádár György festő osztályán. 1972-ben készítettem első érmemet. 1983 óta kizárólag plasztikával foglalkozom.

Kiállítási díjak -- kitüntetések /válogatás/:

1972-75. Derkovits ösztöndíj
1983. Nemzetközi Érem és Kisplasztikai Alkotótelep
Nyíregyháza, Sóstó -- Nyíregyháza város díja
1985. Mezőgazdaság a képzőművészetben, I. díj
1987. Ferenczy Béni nagydíj, Országos érembiennálé - Sopron
1988. Munkácsy Mihály díj
1988. Békés megyei Tanács Művészeti díja
1988. Szegedi Nyári Tárlat - Fesztivál Rendező Bizottság díja
1989. Tornyai plakett, Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat
1989. II. Kremnicai /Körmöcbánya/ Éremkvadriennálé - Kremnicai verde díja
1989. Nyíregyháza-Sóstói Nemzetközi Érem és Kisplasztikai Alkotótelep --
Megyei Tanács díja
1990. Ezüst Gerely díj
1991. Magyar Szakszervezetek Országos Szövetségének díja

Egyéni kiállítások /válogatás/:

1973. Budapest - Stúdió Galéria; 197[illegible] Coppenhaga - Charlottenborg
1977. Hódmezővásárhely - Tornyai Múzeum; 1978. Budapest - Stúdió Galéria; 1982. Esztergom - Vármúzeum; 1985. Budapest - Helikon Galéria; 1987. Nyírbátor - Ref. műemlék templom; 1989. Sopron - Lábasház; 1991. Nyírbátor - Báthory Múzeum; 1994. Zürich - Kopp & Partner.

Munkáim a British Múzeum és az Albertinum mellett megtalálhatók a legjelentősebb hazai közgyűjteményekben /pl. Magyar Nemzeti Galéria, Munkácsy Múzeum, Tornyai Múzeum, Liszt Ferenc Múzeum stb./

Tagja vagyok a F.I.D.E.M.-nek /Nemzetközi éremművészek Szövetsége/

Köztéri munkák /válogatás/:

Bethlen emlékmű - Nyírbátor, Jézus Szíve templom - Békéscsaba,
Nepomuki Szent János - Gyomaendrőd, Stációk - Gyula stb.

Cím: 1134 Budapest, Bulcsu utca 20. Tel.: 129-7911

SZERBTEMPLOM
(Balassagyarmat, Szerb utca)
1996. április 5 - május 30.

KISS György

KISS GYÖRGY

A balassagyarmati

Mikszáth Kálmán Művelődési Központ

m e g h í v j a

KISS GYÖRGY

szobrászművész

„STÁCIÓK"

című kiállítására

a

SZERBTEMPLOMBA

1996. á p r i l i s 5-től - m á j u s 30-ig

KISS GYÖRGY SZOBRÁSZ

/e/: Ma dönt a megyegyülés a Szt. László Szoborról

Békés Megyei Hirlap 1996, április 26

/Az eredeti kivágás Kiss Nagy András neve alatt./

e Rudolfinum Petr Nedoma
invites you
the opening of the exhibition

INOWITCH
KS 1963-1964

d with the participation of the artist
, 1995 at 11 a.m.
é - entrance from Alšovo nábřeží).

KISS György érmész

KRASZNAHORKAI Géza: Élmények és formák. = Napóra 19.évf. 1.sz. 1991 45.p. és ill